

V Ljubljani.

Oton Fischer — Oddelek za kolportažo.

Miroslav Hollovič
(viri: Hinko Šerac — in dr. F. Stebinget)
antropolog

P. n. naročnikom

tega romana!

gle knjigi sta dar in drag spomin
na mojega + očeta Simona Justina. Lj. 16/Julij.

Založnik je sklenil, s 60. zvezkom tega romana vsem naročnikom — **podariti najnovejšo slovensko Sanjsko knjigo**, kakršno nam kaže podoba na 3. str. ovitka 1. zv., — sestavljeno po najboljših virih in izkušnjah staroegiptskih duhovnikov in perzijskih magijcev, z dodatkom števil, ki naj se stavijo v loterijo.

Ta sanjska knjiga obsega mej drugim naslednja poglavja: **Obširno razlaganje sanj.** — Seznam srečnih in nesrečnih dnij. — Vplivanje planetov na človeka. — **Kabala.** — Iskanje števil, ki se naj stavijo. — Loterijske tabele za ambo in terno. **Igra s kockami.** — Loterijska igra. — Razlaga-telj planetov za moški in ženski spol. — Posebno razlaganje sanj v 90 podobah. — **Kiromancija** ali umetnost čitanja in prorokovanja iz črt na roki. — Razlaganje, polaganje in pomen kart. Seznam loterijskih števil — itd. itd.

Sanjska knjiga je okrašena z okoli 500 podobami.

 P. n. naročniki blagovolijo naj na 3. ovitkovi strani vsakega zvezka natisnjeni kupon odrezati in po prejemu 60. zvezka vse kupone k 1. do 60. zvezku skupaj s svojim natančnim naslovom poslati založni knjigotržnici **O. Fischer v Ljubljani**, na kar prejmejo omenjeno **Sanjsko knjigo brezplačno**.

Gl. 3. stran
ovitka!

• Mrtvo mater drži v naročji in njena kri teče po njej.
„Psi lopovi, za roparja ste me hoteli proglasiti, mater ste mi usmrtili! Pri vseh hudičih peklenskih, zgodi naj se Vaša volja!“

Tolovajski glavar

Črni Jurij

in njegovi divji tovariši.

Ljudski roman

po kronikah, listinah in ustnih sporočilih sestavljen

Gvido pl. Skalski.

*= dnevnik
skalske
gle. v. d. n. k. p. 100*

V Ljubljani

Oton Fischer — Oddelek za kolportažo.

1903

441494

Jolovajski glasnik

Črni Jurij

in njegovi divji tovaršiji

241494

N 1419/1971

10 = 70666240

1971 01 4 19

Natisnil A. Slatnar v Kamniku.

1. poglavje.

Strast in ljubezen.

Skrivnostno povelje. — Lepa grešnica. — Nepričakovani povratek graščakov.

Ali si že zopet spala, lenoba? Zakaj ne prideš nevtegoma, kadar zvonim?“

„O, milostiva grofica —!“

„Ali se odgovarjaš tudi še, zanikernost? Tu imaš —“

In mala, pa trdna roka grofičina ploskne po licu mlade služabnice, ki bolestno zastoka.

„Molči, deklina, ali pa Te pretepem, da boš cvilila milosti proseča!“

Grofica Sokolska je prekrasna, razkošna žena: v njenih temnih očeh se blesketajo peklenske strasti.

In divna deklica, s katero je ponosna žena tako grdo ravnala — ali je res le na milost in nemilost prepuščena služabnica vražje ženske?

Uboga Milica mora grofici streči; bornega najdenčka so na gradu Sokolskem iz usmiljenja vzgojili, mučeno deklico, ki ni imela niti prijatelja niti zaščitnika.

„Milostiva grofica velevate?“ jeclja Milica zatrtim glasom.

Grofica Sokolska pokaže na okno.

„Pojdi doli, pri vrtnih vratih stoji lovec Jurij. Pride naj k meni, ker mu imam — nekaj naročiti!“

Razkošna ženska navidezno mirno izgovori to povelje, toda v njenih temnih očeh se zasveti žar peklenske strasti.

Milica se ne gane.

Bojazljivo zro njene plašljive srnaste oči v krasno žensko, ki je zapeljivo opravljena v dragoceno nočno obleko. Na obrazu

Miličinem se prikaže nema skrb, ne — še več, strah pred nekaj neznanim, skoraj otroška ljubosumnost.

V očeh ljubke deklice zažari ogenj, toda ne peklenko žgoč, kakor pri grofici, ne, čist in vendar plamteč ogenj.

Lovčevo ime v deviških njenih prsih vzbudi čute — v Miličinih očeh se zasveti ljubezen — osrečujoča in vendar tako britka — ljubezen.

Tu grofica razjarjena poskoči: „Grdoba, zapovedala sem Ti in se še obotavljaš? Ha, kje je bič?“

Lepa gospa hoče še dalje žugati, toda Milica kakor preplašena srna poleti iz sobe. Trepetaje hiti ubogi otrok po polutemnih prehodih starega gradu. Na posameznih krajih razsvetlujejo prehode svetilke, sicer je vse temno in tiho.

Milici je znano, da je nekaj služabnikov spremilo grofa v Ljubljano, vendar pa se čudi grobni in nenavadni tihoti po gradu.

Lepa deklica pride sedaj preko grajskega dvorišča k vrtnim vratom.

Ta so na pol odprta in ob stebru, sredi mesečine, sloni orjaška postava mladega moža.

To je Jurij, lovec grofa Sokolskega.

Kako zal je mladenič v brhki lovski opravi, in kdor pogleda v njegov pogumni, možkolepi obraz, ne čudi se, da dekleta tako rade zrō za grajskim lovecem.

In vendar lovec ni vesel, ne, na njegovem licu bereš prej otožnost, kakor pa veselost.

Sedaj pristopi Milica trepetajočim srcem.

„Jurij!“ zakliče še vsa preplašena, „Jurij, grofica Vam ima nekaj naročiti.“

Lovec se zgane. „Meni? Morda se motite, Milica. Saj je skoro noč.“

„Idite takoj k nji!“ odgovori deklica.

Jurij prime ljubkega otroka za roko.

Velikokrat je že občudoval Miličino krasoto, sedaj pa nenkrat vse kaj družega občuti v srcu. Kaj mu sveti iz teh srnastih očij nasproti, kaj pomeni ta pogled, iz katerega mu sijejo cela nebesa?

Milica nagloma odstopi in temna rudečica oblije njena lica. Lovec jo z nova prime za roke, toda deklica se mu iztrga

in kmalu izgine v gradu. Mladi mož urnim korakom za njo pohiti. Tik ob grajskih vratih obstoji ter se ozre.

„Tu je nekaj mimo smuknilo,“ pravi sam pri sebi, „čudno, služabniki, ki so doma ostali, že davno spe. Ali pa sta vendar še kaka zaljubljenca na vrtu? Videti ni ničesar več.“

Jurij ne more več zapaziti temnih postav, katere je njegovo bistro oko zagledalo.

Nekaj trenutkov pozneje potrka lovec na vrata sobe, v kateri ga grofica pričakuje.

Zapovedujoč „prosto!“ mu veli vstopiti in Jurij stopi pred svojo lepo gospo.

Pred sabo vidi veličastno žensko, ki se mu zdi kakor lepa boginja. Skoraj prelahka nočna obleka skrivnostno odeva dražestno telo grofičino. Lovec je še mlad — kaj čuda, da čuti, kako mu stopa kri v glavo. Globoko se prikloni pred grofico, ki plamtečim pogledom zre v zalega moža.

„Milostiva grofica ukazujete?“

„Bliže pristopi, Jurij!“ zaukazuje grofica, vsedši se na divan.

Lovecu čudno tesno postaja pri srcu. Dostikrat je že zapazil, da grofica dopadljivo skrivaj za njim pogleduje, tako tudi danes zjutraj pri grofovem odhodu. Ponižno stoji pred krasno žensko; — ne ravno rad, kajti služiti mu je zoprno. Prost bi hotel biti, svoj lastni gospodar, to so sanje njegovega življenja. Da, v najbornejši domačiji bi se srečnega čutil. Tu v gradu se vse blišči bogatije, toda služiti, temu se upira njegov ponosni duh. — Tu pomisli na svojo staro mater. „Ne, ne,“ se oglasi v njem, „ne bodi nehvaležen. Tu imaš lepo službo, da moreš svojo staro mamico podpirati. Zginite, sanje o prostosti, kot služabnik moram živeti in — umreti!“

Grofica se oglasi:

„Ti nisi mojega soproga spremljal,“ pravi lepa žena.

Lovec jo pogleda. „Ne, milostiva grofica,“ jeclja, „gospod grof mi je zapovedal, naj ostanem pri obolelem arabskem konju, in —“

„Dobro, dobro, to sem jaz tako odredila,“ prestriže mu grofica besedo, oči njene pa plamte v zalega loveca.

Jurij molči. Vsi drugi služabniki bi sedaj oči povесili, toda lovec mirno vzdrži grofičin pogled, čakajoč naročila. Zapeljivo se mu grofica nasmehlja.

„Oj, tako ponosen, — to mi je vseč, Jurij, Ti si cel mož, — da, in le še eno si želim, da bi Ti bil moj soprog povsem enak. Ko bi tako bilo, ne bila bi Te danes dala klicati.“

Lovec težko sope. Kaj naj pomenijo te besede? Ali grofica le njegovo zvestobo skuša?

Tu čuti, kako ga mala roka prime za desnico. Iznenaden se ozre v svojo gospo, ki se je na pol vsklonila.

„Jurij,“ šepeta lepa grešnica, „ali si slep? Ali ne veš, da sem se z grofom poročila, ker me je le njegovo bogastvo mikalo? Ha, ljubosumni norec méni, da ga ljubim, njega, stari-kavega, grdega dedca. Studi se mi pred njim, srce moje pa hrepeni po mladosti — ljubezni.“

Zapeljivka ga rahlo potisne na stol, ki stoji poleg divana. —

Mlademu možu skoraj srce zastane. Zdaj mu je še-le jasno, zakaj je danes toliko služabnikov dobilo odpust, ko starejši že vsi spe. —

Spomni se, kaj mu je nedavno umrli vratar pravil, da je lepa grofica v prejšnjih časih skrivaj klicala lepe služabnike v svoje sobe. Takrat se ni zmenil za besedičenje polotročjega starca. In sedaj? —

Jurij kakor v sanjah čuti, kako mu mala grofičina roka gladi lase.

„Kaj si tako tih,“ šali se lepa zapeljivka, „kje je ostal predrzni lovec, ki kroti najbolj divjega konja; čegar kroglja zadene vsako bežečo divjačino? Saj si Ti vendar še Jurij, kojega drugi služabniki šaljivo imenujejo „učenjaka“, ker sedi za knjigami, kadar drugi lenuharijo. Jurij, Jurij, mislila sem, da si bolj prebrisan.“

Sedaj se zapeljiva ženska skloni proti njemu, — njene žareče oči se blišče v divji strasti.

Kaj hoče grofica od njega, preprostega lovca? Ali ni vse le razburjena domišljija?

Tu ga objamete dve polni, mehki roki in usta njegova začutijo vroč poljub.

Suniti jo hoče od sebe, toda udje so mu kakor otrpneli.

Po tih sobi se zaziblje globok vzdihljaj iz ranjenega srca, kakor glas iz črnega groba, zastor sosedne sobe se zaziblje in izza njega se prikaže smrtnobled obraz Miličin. Neznanska bo-

lest trga srce nedolžnemu dekletu, ko vidi loveca v objemu grofičinem.

Grofica pa se naenkrat zgane in tudi ona kakor zid prebledi. —

Neka vrata se odpro, zunaj se začujejo koraki, bližajoči se sobi, — grofica se strese. O, ti koraki so jej znani — to je grof — njen soprog — nenadoma se je povrnil. Že se zastor premika.

2. poglavje.

Strašna obtožba.

Jurija preganjajo. — Železni vitez v grajski galeriji. — Milica, zvesto srce.

Jurij v svoji omotenosti ne čuje korakov.

Ljubkanje lepe ženske ga popolnoma omoti; ne sliši in ne vidi nič drugega, kot vražjo zapeljivko, ki ga sedaj naenkrat od sebe sune.

„Pomagajte, pomagajte!“ kriči grofica vriščečim glasom.

Jurij začuden zre v obraz lepe hudobnice, ki znova začne javkati:

„Pomagajte, rešite me nesramneža, ki me je spečo napadel!“

Lovec hoče vstati, prime se za vroče čelo, kaj naj vse to pomeni?

„Pes!“ zagrmi tu strašen glas, nesramni hlapčon, kaj hočeš moji soprogi?“

Jurij glasno zaječi. Grozen vdarec z bičem zadene njegov obraz, — še jeden vdarec, — močan, da bi vsakega moža podrl. Toda Jurij ni navaden človek, mišice njegove so kakor od železa in jekla vlite. Opoteče se sicer, vendar pa poskoči kvišku.

Pred njim stoji grof Sokolski.

„Pes nesramni!“ rujove plemič in zopet bič zavilne. Tu se Jurij zave. Mahoma poskoči, zgrabi za bič ter ga vrže v kot sobe.

„Tepli ste me!“ zavpije z nečloveškim glasom ter se po vsem telesu kakor trepetlika trese.

„Pomagaj,“ stoka grofica, „Teobald, pomagaj, daj zlobneža zapreti. Skrivaj se je vtihotapil. Vzeti mi je hotel poštenost.“

Jurij se obrne k lažnjivki.

„Hinavka!“ zakliče v pravični jezi, „sama ste me dala poklicati, hišina Milica bo to pričala.“

Grofica pohiti na stran svojega soproga.

„Teobald,“ javka lepa grešnica, „ta človek nori. Spala sem ter se še-le prebudila, ko me je nesramnež objel. Zaklicala sem na pomoč, drugo Ti je pa tako znano.“

Jurij komaj sopiha.

„Taka ste tedaj,“ zaškriplje, „najprvo me omotite, potem pa celo krivdo name zvrčate. In Vi, grof Sokolski, me bičate kakor psa. Seveda, saj niste vedeli, kakovo vragico imenujete svojo soprogo. Sedaj pa se tresite — lepa kača — in priznajte resnico, priznajte pri tej priči!“

Jurij je grozen videti. Njegova široka prsa težko sopihajo in po licih mu curlja gorka kri — s svincem zaliti bič ga je hudo zadel. Vendar pa ne čuti bolečin, srce njegovo polni le jeden čut — maščevanje.

Zagnati se hoče na vražjo žensko, ki v svoji bojzni stopi za grofa.

„Teobald, reši me tega zlobneža,“ kriči grofica, „varuj me norca!“

Grof ima za pasom potnega plašča samokrese. Hipoma zgrabi po orožju ter nameri na lovca. Strel se zabliska.

Jurij se umakne na stran, kroglja pa vendar prodere njegovo desnico, ki otrpnjena omahne.

Grof prime za drugi samokres.

Lovec obstoji.

Od zunaj se začuje krik — služabniki so se zbudili ter hite gledat, kaj pomeni hrup in strel.

Grof ne more v drugič streljati, kajti bati se mora, da zadene koga izmed služabnikov.

„Zgrabite tega zlodja!“ kliče plemič, „pretil je moji so-progi, izvršiti je hotel nesramno hudodelstvo, vrzite ga in zvezite ga, da se ne bo mogel ganiti.“

Lovec dvigne levico.

„Varujte se, grofica Sokolska — nesramnica ničvredna!“ zagrmi njegov glas, „ko bi ne bila moja desnica otrpnjena, ne rešili bi Vas vsi služabniki skupaj. Toda tudi Vam bo odbila ura. Psovali, topli ste me kakor psa. Zdaj grem — toda povrnil se bom!“

„Držite ga!“ kriči grof.

Jurij pritisne k sebi krvavečo desnico, levico pa dene pred obraz.

In sedaj se siloma zaleti proti služabnikom, ki mu zapirajo vrata.

„Pobite ga, psa!“ rujove grof.

Krik — stokanje — in cela kopa služabnikov se valja po tleh, preko njih pa zbeži lovec na prehod.

„Za njim!“ vpije grof Sokolski, „roparja moje časti hočem lastnoročno zadaviti!“

Služabniki pač pohite za ubežnikom in grof za njimi, toda ves trud njihov je zastonj, kajti lovec je že zdavnaj zginil na vrtu.

Grofica sama ostane v sobi. Zaničljivo se zakrohota.

„Dobro sem jo pogodila, da sem igrala nedolžno — napadeno“, mrmra vražica, „hahaha, kmalu bi bil moj mož vse razkril, a sreča mi je bila mila, da sem spoznala njegove korake. Ljubosumni bedak — hahaha, prehitro se je povrnil, vendar pa sem ga premotila.“

„Upam, da ga bodo vjeli“, nadaljuje, „bojim se lovca, ki mi je tako strašno zagrozil. Skoro sem mislila, da me pobije. Škoda za lepo priložnost — kakošen vrag je prinesel mojega moža tako hitro domov? No, če lovca zgrabijo, lahko bom še svoje namene dosegla. Sedaj mi moj mož še trdneje zaupa in tem lažje ga bom pozneje varala.“

Grofica stoji pri oknu in vtopljen v svoje nakane zre na grajski vrt. — — — — —

Lovec Jurij se ni motil, ko je zagledal na poti h grofici pri grajskih vratih človeško senco na zidu. Bili sta dve temni

postavi, divja rokovnjača, ki vesta, da je grof z nekaterimi služabniki odpotoval.

Vse na okoli je tiho, le iz oken grofičine sobe na levi strani gradu sije rudečkasta luč svetilke.

Kakor mački se priplazita črez dvorišče, obraza imata s sajami očrnjena. Pred težkimi hrastovimi vratmi prisluškovaje obstojita.

„Tu noter morava“, zašepeta močnejši izmed njiju, v roki ima šop ponarejenih ključev, in kmalu mogočna vrata v svojih zarujavelih stežajih zaškripajo.

Tiho, kakor zver, vstopita moža. Notri je vse temno.

„Vzemi svetilke v roke“, zaukazuje starejši rokovnjač. Slaboten žar razsvetli stopnjice, na katerih hitro zgineta. Prišla sta v prvo nadstropje. Hipoma obstaneta.

„Čuj“, pravi jeden, „ali ne slišiš ničesar?“

Tihotapca z veliko opreznostjo poslušata.

„Nič ni“, pravi starejši, „alo, le naprej, ta-la vrata odpri!“

Kmalu prestopita roparja grajske galerije. Luč tatovske svetilke obseva dolgo vrsto temno gledajočih pradedov grofovih v starinskih okvirih, in vidi se, kakor da bi zdajci hotel jeden ali drugi zaklicati tatovom: Stojta! — Toda vse je tiho.

Zdaj pade luč na čudno postavo koncem velike dvorane; to je oni železni vitez, o katerem si grajski služabniki in prebivalci bližnje okolice pripovedujejo čudovite dogodbe. *)

Toda roparja ne poznata bojazni; sicer se plaho ozreta po orjaški postavi in hitro smukneta mimo nje proti drugim vratom, katera brzo vlomita, in sedaj stojita moža v delalni sobi grofa Sokolskega.

Poželjivi njujini pogledi zazro veliko skrinjo s srebrnimi okovi in bogato okrašeno pisalno mizo. V istem trenutku planeta roparja k skrinji, s sekiro odtrgata njen pokrov in shramba je odprta, v kateri leže dragocenosti grofovske hiše.

Molče in hipoma pospravita lopova v veliko vrečo zlatnino in srebrnino z dragocenimi kameni, potem pa se spravita nad pisalno mizo. Tudi ta je kmalu odprta in velika svota denarja izgine v tatovskih žepih.

*) Nekatero čudovite dogodbe o tem železnem vitezu bomo dobesedno in resnično v poznejših zvezkih po stari grajski kroniki poročali.

Naenkrat se rokovnjača prestrašeno zganeta. — Glasovi se začujejo in koraki se bližajo sobi. — Tatova hitro ugasneta luč in po tisti poti, po kateri sta prišla, tiho odlazita, vlomljena vrata pa za sabo prislonita.

Komaj prideta sredi galerije, obstojita nenadoma kakor pribita ter prestrašena zreta v železnega viteza. Trenotek pozneje pa že hitita po stopnjicah, kakor bi jima bil sam peklenšček za petami.

Kaj pa je bilo, da so se začeli sicer neustrašenima lopovoma groze lasje ježiti? — — — — —

V svoji sobi še vedno grofica Sokolska stoji v svoje misli vtopljenjena. Sedaj pa se hitro obrne.

„Kaj hočeš tukaj?“ zakliče, ko Milica naenkrat stoji pred njo, „grdoba, meni se zdi, da tu okrog vohuniš.“

Deklica je bleda ko smrt.

„Zakaj nisi šla spat, vlačuga?“ zadere se grofica nad njo.

„Nekaj čudnega se je zgodilo“, jeclja Milica, „slišala sem ropot in videla hiteti dve temni prikazni po prehodu. Prišli ste iz galerije in izginili v grofovi delalni sobi.“

„Kaj čenčaš“, zakliče lepa žena, „ali me hočeš oplahitati, da so se v grad tatovi vtihotapili?“

„Moža, koja sem videla, ne spadata med graščinsko družino“, odgovori Milica plahim glasom.

Grofica vzame svečnik. „Pojdi z menoj“, zapoveduje deklici. „prepričati se hočem sama, koliko je resnice na Tvojih besedah.“ — In ponosna žena odide proti prehodu.

Tu pa je vse tiho, kajti služabniki pač še zasledujejo ubeglega lovca.

Svetle solze se polivajo po bledih Miličinih licih in velika bolest se bere na njenem obrazu. Toda grofica se sedaj za ubogega otroka ne briga, marveč hitrim korakom hiti proti vratom galerije.

„Kaj je to?“ zakliče lepa žena naenkrat prestrašeno, „vrata so odprta!“

Vzdigne svečo in plaho pogleda skozi samo prislonjena vrata. Nikogar ne zagleda, pač pa, da so tudi druge duri odprte, ki vodijo v grofovo delavno sobo.

„Vrata so vlomljena“, zajeclja Milica jokajočim glasom, „nisem sem se motila, — in —“

Dalje ni mogla govoriti. Kakor blisk hitro zgrabi grofica deklico za roko in jo urno vleče po prehodu v svojo sobo. Prišedši tja zapre vrata za seboj.

„Milica“, izpregovori vražja ženska, „Milica, Ti lovca nisi k meni pozvala. Ali slišiš, deklina, če le besedico zineš o tem, da si rekla Juriju — naj pride k meni, potem se me varuj!“

Milica molče gleda v imenitno grešnico.

„Kaj me zijaš“, zasikne grofica, „le jedno besedo naj čujem, da si blebetala, pa te bom za lase po tleh vlekla, da boš cvilila in za milost javkala.“

Sedaj Milica še-le vse razume. Kri jej šine v lice in vzravna se kakor mlada junakinja.

„Lažem naj se?“ praša zamolklo, „ne, nikdar, prašana bom le golo resnico govorila.“

Sicer tako lepi obraz grofičin se grozno skremži. Vražja ženska ljuto zgrabi dekleta, da se mu nohtovi globoko vpičijo v okrogla pleča, ter jo začne tresti.

„Grdoba“, zasika nesramnica, „Ti si skrivaj poslušala!“

Milica je preponosna, da bi vpila, čeravno jej grofičini nohtovi velike bolečine povzročajo.

„Gospa grofica“, pravi mlada deklica odločno, „znano mi je, da se krivica dela lovcu. Ko bi se razburjenosti ne bila jaz onesvestila, stala bi bila že poprej pred grofom, kakor bom to sedaj pozneje storila.“

Lepa žena besnosti zarujove: „Kaj hočeš govoriti, Ti lažnjivka?“

„Resnico,“ odgovori Milica tihim glasom.

Zopet grofica ljuto zakriči. Kakor besna zagrabi deklico za lase ter jo surovo vrže na tla.

„Grdoba“, sopiha vražja babura, „prekliči, takoj prekliči, ali pa Te umorim!“

„Jaz — govorim — resnico — Jurij — je — nedolžen“, stoka ubogo dekle.

Divje zatuli grofica ter vlači nesrečno deklico po tleh.

Milica je že skoro nezavestna, ko bližajoči se koraki nanzanijo, da se lovčevi zasledovalci vračajo.

3. poglavje.

Milica v ječi.

Težko sumničenje. — Dekliška čast v nevarnosti.

Zopet stopi grof črez prag.

„Blanka!“ zakliče plemič, zagledavši grozni prizor, „Blanka, kaj počenjaš?“

„Pojdi v svojo sobo, Teobald“, kriči razljutena ženska, „kamor so tatovi vlomili. Nesramni lovec Te je v zvezi s to-le vlačugo hotel okrasti, mogoče Te je tudi že oropal. Deklina je vse priznala in kaznujem jo sedaj na njenem telesu.“

Milica se hoče vzravhati, vpiti, klicati in Jurijevo nedolžnost zatrjevati. Tu pa jo zadene noga lepe vragice in ubogi otrok se nezavesten zgrudi na tla.

Grof niti ne pazi na to mučenje. Ljut zgrabi svečo ter odhiti proti galeriji in delalni svoji sobi. Grofica gre za njim, za njo pa krdelo služabnikov.

„Ali ste vjeli zločinca?“ zakliče grofica.

„Ne, milostiva gospa“, odgovori jeden služabnikov ponižno, „lopov nam jo je v temi upihal. Dirjal je kakor jelen in nismo ga mogli doseči.“

Grofica se razradosti. „Ne sme umreti“, zasika. „Dosedaj je sicer vsak služabnik, ki sem ga skrivaj k sebi poklicala, moj objem moral z življenjem plačati. Toda Jurij ni tak, kakor so drugi, in čuti, da sem blazno zaljubljena v lepega moža. Da ga imam zopet v svoji oblasti, potem se mi bo že posrečilo vjeti ga v zanjke. O, postati mora moj suženj brez lastne volje, drugače je zgubljen. In Milica, ta grdoba, mi ne sme biti na poti. Zatrjuje naj svojo nedolžnost kakor hoče, verjel jej ne bo nihče, če prisežem, da sem jo pri tatvini zasačila, pogubiti jo moram, utihniti mora za vselej.“

Grof Sokolski je pohitel v svojo delavno sobo.

„Tatovi, roparji!“ zakliče naenkrat, „razbili so skrinjo, odprli mizo in veliko denarja pobrali. Sluge, kje ste?“

Služabniki se drenjajo v sobo.

Grofica, ki je pri vratih obstala, gleda po vseh kotih. Tavori so bili skoro gotovo prepodeni ter so na svojem begu del plena izgubili. Hitro se grofica pripogne ter skrivaj nekaj predmetov pobere.

Ko se služabniki okrog graščaka sučejo, ki tarnaje računi svojo zgubo, se na tihem nesramna ženska odstrani. Kmalu pa se povrne in oči njene se same hudobije blisketajo.

„Teobald“, zakliče grofica, „ali je veliko denarja ukradenega?“

„Da, Blanka, velik znesek z dragocenostmi vred. Ti praviš, da je Jurij to učinil?“

„Mogoče je imel pomočnike“, pravi grofica soprogu. „Saj veš, da je bil lovec vedno tak potuhnjenec, kateremu nisem nikdar zaupala. Ko me je hotel zapeljati, je gotovo svoje pajdaše naščuval, da so tu ropali. V teh časih se povsod ta sodrga okrog klati.“

„Poprej si rekla, da je Milica nekaj priznala?“ prša grof hlastno.

„Resnično, razuzdanka je tako čudno odgovarjala, da mi je postala sumna. Sedaj leži nezavestna, menda samega strahu, ker je njena hudobija očitna. Stavim, da je bila z lovecem zmenjena.“

Grof Sokolski ne ve, da je njegova soproga nesramnica, ki hoče nedolžnega dekleta ugonobiti, ker vé za njene gnusne pregrehe.

„Takoj bom deklino zaslišal“, zakriči grof ves srdit, ter hiti v grofičino sobo, za njo vsi služabniki, nazadnje pa grofica s škodoželjnim smehljajem.

Milica leži na tleh, ki so lovčeve krvi rudeča. Ubogi otrok je bled kot smrt, in človek bi mislil, da je mrtva, ko ne bi dvigajoče se prsi pričale, da še živi.

„Milica, vstani!“ kriči grof.

Nesrečnica se ne gane.

„Nezavestna je“, pravi jeden služabnikov.

„Preiščite njene žepe“, zakliče vstopivša grofica: „poprej se mi je zdelo, da deklina nekaj skriva.“

Grajski oskrbnik seže v žep Miličine obleke.

Tu se nekaj zasveti v njegovi roki, — medaljon se pokaže — potem pa še dragocen prstan.

„Teobald“, zasikne grofica, „to je moja last. Tatvina njena je dokazana. Njeni lepi pajdaši so odnesli Tvoj denar in ta grdoba je roparjem graščinska vrata odprla.“

Grof Sokolski je nagle jeze.

„Usmrtim jo!“ zakriči groznim glasom ter dvigne težek stol. Že ga hoče telebniti na glavo nedolžnega dekleta.

Tu dvigne grajski oskrbnik desnico.

„Milostni grof“, zakliče, „ne morite dekleta —“

„Kaj — hudobnica — naj pogine!“ rujove razjarjeni grajšček.

Milica je skoraj izgubljena.

„Grofovsko milost — priznati mora poprej, kdo so njeni pomagači“, zakliče oskrbnik, „sicer je oropano blago izgubljeno. Saj potem lahko rabelj prične svoje delo.“

Grof Sokolski je skop.

„Prav imaš“, pravi ter stol na tla postavi, „poprej naj pove, kje je rop skrit, potem naj jo krvnik pošlje na drugi svet.“

Skloni se ter začne Milico surovo tresti.

„Ne potajuj se, grdavž!“ zavpije plemič na nezavestno deklico, „kje so roparji, kam so se lopovi poskrili?“

„Jurij jih bo tudi poznal“, meni star služabnik.

„O, hudobnež — zdrobim ga, če ga dobim v pest“, zaškriplje grof, „pojdi, moja uboga Blanka, ti gotovo grozno trpiš. Kolika sreča, da nisem doma dobil svojega bratranca, drugače bi bila Ti postala žrtev nesramnega loveca.“

Grofica ni popolnoma zadovoljna.

Zanašala se je, da bodo zgrabili Jurija, ki je — čeravno ranjen, vendar utekel.

„Ne bo se več povrnil“, misli si nesramnica, „o ne, saj mora vedeti, da bi ga zgrabili in zaprli. In ta Milica mi ne more več škodovati. Krasna misel, da sem jej obe dragocenosti, ki so jih tatovi izgubili, mogla v žep vtakniti. Hahaha, rabelj jo bo prevzel“ — takrat so tatvino še s smrtjo kaznovali — „in ničesar ne more več izdati. Nikdo jej ne bo verjel.“

Grofica se zdaj dela, kakor da jej postaja slabo.

„Teobald“, pravi slabim glasom svojemu soprogu, „pelji me proč, — oh — moči me zapuščajo. Čast svojo sem do zadnjega trenutka branila.“

Opre se na ramo svojega moža, ki grdo gleda na nezavestno Milico.

„Ali je res brez zavesti — ali pa se je morda le potuhnila?“ prša odurno.

„Milostivi grof — nezavestna je.“

„Nesite jo stran — stražite jo dobro, jutri pa se bo že ostalo našlo,“ zapove graščak. Počasi odpelje svojo zvito soprogo, grajski oskrbnik pa nesrečno Milico dvigne ter kakor otroka odnese.

Oskrbnik ni posebno zaupljive zunanosti. Mož je srednje starosti, hudobnega obraza, ki ima vsled ščetinastih las nekaj divjega na sebi; vsi služabniki se ga boje.

Oblast njegova je zelo velika, kajti grof mu popolnoma zaupa.

„Konečno sem vendar dosegel svoj cilj,“ kroka hripavim, neprijetnim glasom. „Dolgo sem že čakal trenutka, da pride golobičica v mojo pest. In sedaj je napočil dan; ura, ki mora vse moje upe uresničiti, je blizo. Milica, Ti lepa golobičica, Ti ne poznaš moje skrivnosti. Ti ne veš, kdo so Tvoji stariši, toda jaz, grajski oskrbnik Tihorepec, jaz vem, da je ponosni grof Sokolski — Tvoj oče.“

In zopet se hripavo zasmеji.

S svojim lepim bremenom stopa po stopnicah navzdol. „Hihhi,“ se reži, „grofu se niti ne sanja, da njegova lastna hči služi v njegovem gradu. O, ko bi on vedel, da je bila ranjka, ki jo je smatral le za svojo ljubico, v resnici ž njim cerkveno poročena. Toda varan je bil — hahaha — Milica —“

Ostale besede le nerazumljivo mrmra. Konečno pride v podzemeljske prostore; zrak je zaduhel. Pri luči svetilnice se vidijo močna železna vrata, katera Tihorepec odpre. V ječi položi ubogo Milico na trdo ležišče, potem pa poželjivo gleda na svojo žrtev.

Tu se Milica zgane. Odpre oči, a prestrašeno se strese, ko vidi pri borni luči golo zidovje.

„Kje sem?“ vpraša komaj razumljivo.

„Dobro spravljen si, lepa Milica,“ odgovori hripav, znan glas in Milica preplašena zre v hudobni obraz oskrbnikov. Glasnim krikom se vspne.

Tu stoji pred njo grozovitež, ki jo je že tolikokrat nadležno zasledoval. S težko silo se je dostikrat ubranila pohotneža, in sedaj je sama ž njim, sama v samotni ječi.

„Jurij!“ stoka ubogo dete.

„Hahaha, le kliči ga,“ odgovarja nesramnež, „le kliči, toda Jurij ne bo nikdar več prišel, in če ga zgrabijo, potem naj le kar zadnji očenaš moli. Ne mislite več na moža, ki se je tako nad svojim gospodom pregrešil —“

„Ni res,“ zajoče Milica.

„Ne govorite tako,“ zavrne jo odurno, „to so čenčarije, katerih nikdo ne verjame. Mislite raje sama na-se. Našle se se v Vaših žepih dragocenosti, ki so grofova last, in zaradi tega ste tukaj v ječi.“

Milici se zdi, da sanja. „Dragocenosti?“ jeclja ubožica. „Dragocenosti — v — mojem —“

„Da, da, tako je,“ pretrga jej besedo nepotrpežljiv, „bilo je dosti prič zraven. In skrbeli bodo že za to, da bodete priznali, s katerimi roparji ste bili v zvezi.“

Milica dvigne svoji roki:

„Vsemogočni tu gori, o moj Izveličar, nedolžna sem, o vsem tem ne vem ničesar.“

Tihorepec zmaje z ramami. „To vse Vam nič ne pomaga,“ pravi suhoparno. „Ali poznate torturo? Ali Vas morda mika, ležati na razteznici, da bodo surovi rabeljevi hlapci gledali nepokrite Vaše lepe ude?“

Milica vije svoje roki. „O, Oče nebeški, daj mi umreti,“ se joče, „vzemi me k sebi, daj mi večni mir in pokoj!“

Oskrbnik stoji poleg mučenice.

„Milica,“ šepeta zlodej, „jedno sredstvo je, ki Vas reši. Sicer Vas težka sumnja obtežuje, toda jaz imam tudi velik vpliv. Ustrezite moji zahtevi in rešena ste!“

Milica ga pogleda, kakor bi ga ne razumela. „Ka—aj?“

„Prisezite mi, da postanete moja žena,“ pravi oskrbnik in oči se mu poželjivo svetijo, „potem Vas rešim!“

Milica se po celem telesu trese.

„Odločite se,“ sili dedec, „čas poteka.“

„Nikdar!“ zakliče Milica, pritiskajoč roki na srce, „nikdar ne bom Vaša soproga, raje umrjem.“

Obraz se oskrbniku skremži kakor vragu. „Ha, ali je to Vaša zadnja beseda?“

Milica prikima z glavico.

Tu se oskrbnik pripogne k njej.

„Aha, že vem, zakaj ne privolite. Jurij Vam tiči v glavi — prokleti lopov, ki ga sedaj love, kakor divjo zver. Za vraga, tega ne bodele imela. Vaš mož bom, in če ne z lepo, potem pa s silo.“

Milica glasno zakriči.

„Tega nikdo ne sliši,“ raduje se satan v človeški podobi, „moja moraš biti, če hočem, da se mi uresničijo moji načrti. Zadnjikrat Te prašam — ali hočeš?“

„Vsemogočni, varuj me,“ zdihuje Milica.

Zdaj oskrbnik zgrabi ubogo deklico.

„Bodemo videli, ako Te bo varoval,“ zaškriplje ves razvnet, „moj patron je satan. Prisilil Te bom, da boš moja, potem boš sama rada postala moja soproga.“

Kakor besen zgrabi svojo zdihujočo žrtev, ki se slabotna ne more braniti.

Ali naj nedolžnost res v tej zaduhli ječi postane žrtev grdega hudobneža?

4. poglavje.

Divji tovariši.

V vaški krčmi. — Jurij v nevarnosti.

„Stara coprnica, kje pa zopet tičite? Vina na mizo, žeja me peklenško tare.“

„Hahaha, starka se zopet kremži. Glej, Smukač, kako se jej solze po zgubančenih licih pcejajo. Hola, starka, mi hočemo vesele obraze videti. Kje je Zala, naša natakara — noter ž njo, da jo malo posrčkam. No, koliko časa bo še trajalo?“

Dva podivjana možakarja sta, ki se tako pomenkujeta.

Gosta sedita v ubožni, toda čedni vaški krčmi ter včasih pogledujeta skozi malo okence, kakor bi se bala neprijetnega obiska.

Jeden izmed njiju vstane.

„No, ne javkaj tako, mati Skopčeva,“ pravi pol odurno pol zaupno. „Jurij gotovo še živi.“

Žena pritisne predpasnik na rudeče objokane oči.

„Ne verjamem,“ pravi tiho, „ker poznam svojega sina. Ta tega ne prestane in gotovo se je usmrtil.“

„Ko bi bil norec,“ odgovori mož. „Ali ni res, Cekinar, da se Jurij ni umoril?! To bi bil prava mevža, ne, tega ne stori. In če ga grof Sokolski desetkrat išče, dobil ga vendar ne bode, ker je preveč prebrisan in bi moral ves drugačen biti.“ —

Stara žena govornika pogleda. „Kako menite to?“ prša hitro. —

„To Vas nič ne briga,“ odgovori gost surovo ter zopet k svojemu tovarišu pri oknu prisede.

Zdajci se vrata odpro. Natakarica krepke postave vstopi, noseč na krožniku pečeno gos.

„Oho, tukaj je Zala!“ zakliče Smukač, „le sem, punica, zdi se mi, da si dobro pogodila svojo stvar. Če bo goska lepo hrustala, smeš z nama vino piti. In potem bomo prav veseli, kaj ne da, Zala?“

Zala menda ni od kamena ali železa, kajti divjemu možakarju skrivaj namežika, kar prav gotovo pomeni ožje prijateljstvo.

Gosta se lotita pečenke.

„In bokal najboljšega vina!“ zakliče Cekinar, ki je iz nujnih razlogov zatajil svoje pravo ime France Volpič, „saj ga lahko plačamo: starka, preskrbeti si morate zlahnejšo kapljico.“ —

In vdari ob svoj žep, v katerem zazveni.

„Jaz sem uboga žena,“ odgovori stara krčmarica, „in zadovoljiti se morate s tem, kar Vam morem nuditi.“

„Saj sva tudi zadovoljna,“ pravi neznanski gost, „le čakajte, danes sva samo dva. Kmalu pa jih bo več prišlo, ki tudi ne stiskujejo denarja. Slušajte, mati Skopčeva, skrbite za dobro kapljico in par lepih, svežih punic, ki ne bodo preveč sramežljive. To bo življenje, Vam pa se bo napolnil mošnjček.“

Stara žena se skrivaj prekržiža.

„Bog me obvaruj takih ljudij,“ šepeta na tihem, „ko bi možakarja le že hotela oditi. Že osem dnij sta tukaj; mislim, da nista nič kaj vredna.“

Gosta gledata skozi okno.

„Saj ni treba, da tako paziva, Smukač,“ opomni Cekinar. „Tu v borni vasi se nama ni bati. — Dobro sva jo zadela, v gradu Sokolskem. Hahaha, fino sva izvohala priložnost in grofa olajšala za čedno svotico.“

Tovariš se glasno zakrohota.

„Gotovo, prijatelj, in to le zaradi tega, ker sva se po Juriju Skopcu ozrla. Ta je lovec v gradu.“

„Bil,“ smeji se drugi, „sedaj pa blodi po širokem svetu, hahaha, to je res izvrstno; pravijo, da je on — tat!“

„No, naj le govoričijo. Jurij je bedast. Svetovala sva mu, naj pride k nam ter brez skrbi živi. Pa hotel ni, — osel. Skliceval se je na svoje pošteno ime; kakor bi to kaj posebnega bilo.“ —

„Vesel sem le, da sva zdrava iz galerije pete odnesla. Vraga, na železnem vitezu mora nekaj resničnega biti. Ali si videl, Smukač?“

Ta se strese. „Da se nisem tako prestrašil, zapodil bi bil železnemu Golijatu gotovo par krogelj v žareče oči.“ Hu, še sedaj me je groza!“

Drugi zre skozi okno.

„Tu prihaja nekdo,“ pravi svojemu tovarišu. „Glej, tam-le okrog skednja se plazi. To je sumno.“

„A kaj, to je kmet, ki gre k svoji ljubici. Mračni se že, in tedaj hodijo fantje vasovat.“

„Prav imaš, tudi jaz bom danes Zali na okno potrkal.“

„Oho, Smukač, ta pa ne velja, Zala je moja!“

„Ne, Tebe ne mara!“

Kletvica se začuje, divja tovariša se grdo pogledata, kakor bi se hotela dobro spoprijeti.

Stara krčmarica mahoma poskoči.

„Jurij,“ radostno vsklikne, „Jurij, moj sin!“

Roparja hitro pozabita prepir ter z zanimanjem gledata krepkega, mladega moža v kmetski opravi, ki objema staro ženico.

„Primaruha, to je Jurij Skopec,“ šepeta Cekinar, „prokleto, tega pa niso ravno božali.“

„Jurij,“ tarna starka, „za božjo voljo, skrij se. Povpraševali so že po Tebi, zapreti Te hočejo.“

Bivši lovec se je v nekaterih dneh za ravno toliko let postaral. Desnica leži v preprosti obvezi in njegov sicer jasni obraz je kakor okamenel.

Stara žena pazljivo ogleduje sina.
„O, Jurij,“ se ihti, „kaj se je zgodilo?“

„Nič, česar bi se moral sramovati,“ odgovori mladi mož, „postal sem žrtva peklenške hudobije. Toda to Vam danes ponoči vse lahko povem.“

„Za božjo voljo, tukaj ne moreš ostati. Mogoče, da so Te kmetje videli, ki bi hitro to sporočili grofovim beričem. V ječi ne smeš poginiti, beži — dam Ti, kar premore moja revščina.“

„Jurij Skopec bo tukaj ostal,“ oglasi se surov glas.

Sedaj zagleda ubežnik oba moža pri oknu, ki ga zaupno pozdravljata.

Resni obraz nekdanjega loveca se zmrači.
„Oho, vidva sta?“ praša hitro.

„Kakor vidiš,“ odgovori jeden, „da, midva sva, Tvoja dobra prijatelja — Smukač in Cekinar.“

„Vidva nista moja prijatelja — z vama nimam nič skupnega,“ odgovori Jurij osorno.

Možakarja se glasno zakrohota.

„Hahaha, Jurij, Ti si pa res ponosen postal!“ zbada Smukač. „Menda, ker si lovec — bil? O, nič ne prikrivaj — sramotno so Te spodili, to nama je dobro znano.“

Jurij odstopi od svoje matere.
„Odkod vesta to?“ praša rezkim glasom.

„Ne glej tako hudo, ne bojiva se Te,“ odgovori Cekinar, „to že vrabci na strehah čivkajo. Bodi zadovoljen, da dajeva Tvoji materi zaslužek. Jutri pridejo ostali, in potem bomo šele živeli. Prisedi, bodi pameten, kajti midva Ti lahko sedaj koristiva, ko Te preganjajo ko divjo zver.“

Mladi mož prebledi.
„Kdo to pravi?“ zakliče.

„No, beriči, sodnik, grof — vsi. Deklina v graščini, menim, da jo za Milico kličejo — je neki že vse priznala. Ali ni bila to Tvoja ljubica, Jurij?“

Bivši lovec se v stran obrne.

„Milica,“ šepeta, „uboga deklica, — kaj se je z nesrečnim otrokom zgodilo?“

Smukač je natezal ušesa.

„To Ti jaz lahko povem, Jurij!“ prične samozavestno, „v gradu so tatovi kradli. Nekaj orožanih rečij so pri dekletu našli, in Ti si bil neki ž njo v zvezi.“

Jurij zaječi. Glas njegov je čuti kakor zamolklo rujovenje ranjenega leva.

„To ni res!“ zakliče ljuto.

„Dokaži“, odgovori Cekinar, „kratko malo, reči so našli pri dekletu. Tortura bo že pomagala, da bo Milica priznala, kar bodo hoteli. Pótem pa je krvniku zapadla.“

Jurij se zravná. „To je strašno!“ zakliče, „ali ni več pravice na svetu? Ali naj res hudobija zmaga?“

„Ti ne boš ničesar predrugačil“, odgovori mu eden tolovajev, „grof ima vedno prav. In če se Ti prostovoljno izročiš sodniji, lahko takoj sporočimo pozdrav krokarjem na vislicah. Danes za osem dnij bodo že klujuvali meso raz Tvojih kostij!“

Jurij se zgane. „Kaj bo z Milico?“ praša nehote.

„Tej se slabo godi. Jaz bi ne bil rad v njeni koži.“

Mladi mož se na stol zgrudi. „Zdaj še-le vem, kaj čutim za njo“, mrmra, „o, Milica, ljubka deklica, ki si me tolikokrat tako zvesto gledala s srnastimi očmi. — Ti naj krvaviš pod rabeljevo roko? Nikdar!“

Smukač mu pomoli kozarec. „Pij, potuhnjenec“, kliče, „pij!“

„Pustite me pri miru“, pravi Jurij ter poskoči raz stol, „Milica ni kradla, niti beliča, to prisegam!“

Možakarja se zakrohótata.

„Že mogoče“, pravi Cekinar, „punica je le nekaj reči pobrala, katere sva na nujnem begu izgubila.“

Jurij ju začuden gleda. „Vidva sta bila na Sokolskem?“ sopiha.

„Seveda.“

„In vidva sta —?“

„Prav temeljito ropala“, smeji se Cekinar ter potrka na svoj žep.

„In zaradi vaju naj Milica umre?“

„E kaj, jedna deklina več ali manj na svetu. Teh se ne manjka.“

Jurij ga srdito pogleda. „Da ni moja desnica obstreljena, za te besede bi mi moral dati račun.“

Smukač začne miriti: „Ne jezi se, Jurij, Cekinar je vinjen in ne misli tako hudo. Midva sva Tvoja prijatelja in nama je prav po godu, da se Ti slabo godi. Vedno nama je na tem, da postaneš naš. Sedaj boš šel z nama — sezi v roko, — bratec, — to bo življenje v gozdih —“

„Jurij!“ kliče stara žena strahljivo.

Mladi mož gre k svoji materi.

„Bežati moraš“, pravi starka, „ravnokar je neki kmet v sobo gledal ter hitro odšel. Ta gre gotovo po beriče.“

Smukač udari ob mizo.

„Jurij ostane tukaj!“ zakliče vesel, „ravnokar sem začul znamenje, da se naši bližajo. Sedaj beriče lahko zasmehujemo, halo, to bo dirndaj!“

Mladi mož molče zre pred se.

Zunaj obstoji voz in nekaj trenotkov pozneje vstopijo trije možje in dve ženski. Zaviti so v plašče ter se plaho ozirajo, kakor bi se bali izdaje.

„Kje so ostali?“ povprašuje Smukač.

„Ti pridejo pozneje“, odgovori jeden novih prišlecev.

„Prokleta — to je škoda! Jurij Skopec tukaj-le je v škripcih in bi mu radi pomagali zoper beriče.“

„Ne potrebujem Vas“, pravi mladi mož, živahno pomenkuječ se s svojo materjo.

„Oho, ne bodi tako ponosen, saj Ti hočemo le dobro.“

„Da, moja dušo“, šepeta bivši lovec.

Obrniti se hoče zopet k svoji materi, tu zagleda njegovo oko jedno izmed žensk, ki si ravno slači plašč. Pokaže se krasna njena postava in obraz tako čudovito, peklensko lep, da Jurij kakor začaran zre v njene svetle oči.

Ta odgovarja z očmi — potem pa se koketno obrne k spremljevalcu, s katerim prične živahen razgovor.

Včasih pogleduje po zalem, mladem možu, ki je menda predmet njenega pomenkovanja.

Trije možje so ravno tako divji in predrzni, kakor Smukač in Cekinar. Zahtevajo vina in kmalu sedi družba za mizo, slastno srkajoč vinsko kapljico.

Jurij širokimi koraki meri sobo gori in doli.

Mati je šla vun, da zveže culo svojemu sinu.

Smukač sedi pri mizi poleg novih prišlecev, Cekinar pa gre k domačemu sinu.

„No, odloči se“, sili mož, „sedaj si preganjan kakor uboga divjačina. Zatrjevanje svoje nedolžnosti Ti ne koristi čisto nič, torturo pa menda poznaš. Pojdi z nami.“

„Ne“.

„Jurij, bodi pameten. Mi smo pravi tički skupaj, do trideset nas je, in Ti bi bil ravno za nas. Dosti si se učil, to je veliko vredno. Pri nas lahko kaj velikega postaneš.“

„Morda tolovajski glavar?“ se norčuje Jurij.

„No, zakaj ne. Jaz bi Te rad ubogal, ker več znaš, kakor mi vsi skupaj. Pravim Ti, da tako prostega življenja nikjer več ne najdeš, udari v roko, pojdi z nami v gozde.“

„Nočem“.

„Pozor!“ zakliče naenkrat Smukač, „ljudje prihajajo!“

Možje poskočijo kvišku.

V tem trenutku pa se že vrata odpro.

Četa oborožencev vstopi v sobo, pri vratih pa se drenja krdelo kmetov, zapiraje izhod.

Možje pri mizi stoje nepremično, toda njihovi plamteči pogledi kažejo, da so na vse pripravljeni.

Tu stopi berič za korak naprej. „Ta je, ki ga iščemo“, zakliče svojim sodrugom, „zgrabite ga, — tatu — roparja, grdobno, ki je po noči napadel grofico Sokolsko. Zgrabite Jurija Skopca, da z življenjem poplača svoje hudobije.“

Milica se po vsem telesu tresce.

„Umrla bom,“ se ihti, „da, umrla, toda pri vsem, kar je svetega, prisezam, da me bodete nedolžno obsodili.“

5. poglavje.

Od lovca do tolovajskega glavarja.

Trepetajoče materino srce. — Žrtev ljubezni. — Maščevalna prisega. — Čin obupnosti.

Pretrեսujoč krik se začuje od kuhinjskih vrat. Tu stoji Skopčeva mati.

„Sinko moj“, tarna, „reši se — beži!“

Mladi mož je stopil za mizo.

Prvi berič zgrabi za sabljo.

„Zgrabite ga“, zagrmí, „živega ali mrtvega moramo prepeljati, tako je zapovedal grof.“

Jurij zgrabi stol.

„Ne dotaknite se me!“ zavpije, „pri Bogu, nedolžen sem, ne dam se vjetega odvesti.“

Beriči se zakrohótajo. Menijo, da so tujei navadni popotniki in da ga bodo kmalu premagali. Nekaj posebno službenih sili naprej.

Jurij dvigne z levico stol, udarec, — stok, in težko zadet se najbližji berič zgrudi na tla.

„Čakaj, dečko“, škriplje beriški poveljnik, „živega ali mrtvega, in ker nočeš drugače — tu —“

S sabljo zamahne.

Jurij se ne more umakniti, ker se mora ravno proti drugemu napadovalcu braniti. Kakor blisk udari sablja.

Smrten krik se začuje.

Toda to ni Jurijev glas, ne, sablja je zadela ženskinó glavo. —

Mrtva se zgrudi mati lovčeva k nogam svojega sina, ker ga je z lastnim telesom hotela braniti. Berič preplašen odstopi.

„Mati!“ grozno zakriči Jurij ter pade na krvaveče truplo. „Mati!“

Ne vidi več, kaj se krog njega godi; mrtvo mater vzame v naročje. „Mati!“ kliče nesrečnež.

„Zvežite ga!“ zapoveduje načelnik beričev, „sedaj se ne bo branil.“

Beriči silijo naprej.

„Oho!“ začuje se naenkrat surov glas, „nazaj, kanalje, kdor se Skopca dotakne, ima z nami opraviti.“

Beriči se obrnejo.

Ta stoje tujei, toda ne več, kakor poprej, kot navidezno mirni potovalci. Lovske obleke pokrivajo njihovo telo, v visokih škornjih tiče njihove noge, v rokah pa imajo napete samokrese.

„To so roparji!“ kriči neki kmet, „reši se, kdor se more!“

Grozno drenjanje nastane med vrati, beriči beže, kar morejo, kajti samokresi tolovajev so proti njim obrnjeni.

„Ogenj!“ zapoveduje Smukač.

Pok, pok! — zagrmi po sobi, ki se napolni z dimom, in dva beriča se zadeta valjata po tleh.

Drugi beže, med vrati nastane strahovita gneča. In sedaj se Jurij vzravna.

Mrtvo mater drži v naročji in njena kri teče po njem. Mladega moža je grozno videti.

„Ha, umorili ste jo, umorili!“ zarujove divjim glasom. „Psi, lopovi, za roparja ste me hoteli proglašiti, mater ste mi usmrtili! Pri vseh hudičih peklenskih! Zgodi naj se Vaša volja! Tolovaj bom postal, grozen vsem, ki naj se boje, da ž njimi obračunam. Tresite se, Jurij Skopec se bo bojeval zoper Vas, dokler mu ne ugasne luč življenja!“

Divje vpitje mu odgovori.

„Pomoč prihaja!“ glase se klici, „grof Sokolski se z vsemi svojimi ljudmi bliža.“

Hipoma se bežeči obrnejo zoper tujee.

„Prokleta — sedaj je resnica postala“, zavpije jeden izmed divjih tovarišev, „premalo nas je — proč — bežite skozi okno!“

Smukač skoči k Juriju.

„Glej, da ubežiš“, vpije, „drugače si izgubljen: žuri se, pusti mrtvo, katere nikdo več ne oživi!“

Jurij vzdigne krvavečega mrliča.

„Maščevanje!“ grmi njegov glas, „psi rabeljski, sleparji, vse ste mi vzeli, celo mojo mater! — Prokleti bodite Vi vsi, kri umorjene naj pride nad Vas! — Vraga ste iz mene naredili, — zdaj bodete izvedeli, kaj premore mož, ki ga obup v pekel tira! — Ime njegovo naj razširja grozo in trepet po vseh deželah! Gorje Vam!“

Smukač potegne ljutega Jurija za sabo ter skoči skozi okno. Jurij hiti za njim, držeč mrtvo mater, kakor bi bil z njo zrašen.

Zunaj tik pod okni teče reka. Ob bregu čakajo skoro vsi tolovaji v čolnu.

Smukač je z jednim skokom v njem. „Jurij, hitro!“ kriči. V tem trenutku se prikažejo zasledovalci. Mnogoštevilna je četa oborožencev in sredi njih grof Sokolski.

„Tu je lopov“, zagrmi plemič, „zgrabite ga, plača naj svoj dolg na vešalih!“

Smukač se je rešil v čoln, ki hitro od brega odrine, — le nesrečni lovec še stoji ob nabrežji, držeč v naročji strašno breme. Sedaj je izgubljen.

Od vseh strani silijo nanj.

Naenkrat poskoči lepa ženska izza hrastovega debla bežečemu nasproti.

Grofica Sokolska je, lepa grešnica, ki je hitela za preganjanci, ker hoče na vsak način, da zalega lovca živega vlove.

Kaj namerava nesrečnica?

Pod njenim plamtečim pogledom orjaška lovčeva postava skoro okameni, in kakor bi bila iz tal izrasla pošast, pogleda Skopec hudobnico, ki je zakrivila vso njegovo nesrečo ter ga premenila v divjo zver. Na svojem obrazu čuti njeno gorko sapo in skoraj proseča mu zašepeta:

„Jurij, vdajte se, pustite se zgrabiti — jaz — jaz Vas bom rešila —“

Tu se zgodi nekaj groznega.

Preganjani Skopec spusti mrtvo mater na tla, hitro kakor blisk zgrabi grofico — ter hiti ž njo proti vodi.

Skok, prestrašen krik iz stoterih grl in visoko pluskne voda nad obema, ki zgineta v valovih. — — — — —

„Za njim!“ zagrmi grof Sokolski, „rešite mojo soprogo, iztrgajte mu jo in razsekajte ga na kosce!“

Deset — dvajset mož skoči v vodo — plavajo proti Juriju, ki se s svojim lepim bremenom pokaže vrh vode.

„Maščevanje!“ grgra iz njegovega grla, „maščevanje!“

Tu ga zgrabijo krepke pesti — hitro mu iztrgajo grofico, kvišku jo držeč plava nekaj mož nazaj k bregu, kjer jih grof Sokolski, do kolen v vodi stoječ, pričakuje.

Prevzame grofico ter temnim pogledom zre na vodo.

Tam se Jurij obupano bori s svojimi protivniki.

Že je na pol premagan.

Tu se nekaj čudnega zgodi. Že davno so tolovaji prive-slali na nasprotno nabrežje.

Poskačejo na suho, a ne vsi, ne, jedna oseba ostane v čolnu — ona krasna ženska, koje divno postavo je Jurij v krčmi svoje matere občudoval, dražestna deklica, ki se je ozirala po zalem lovcu.

Hitro kakor blisk vesla neznanka črez reko ter se ne zmeni za kričanje svojih tovarišev.

„Nazaj, Amalija!“ kliče zapovedujoč glas, „Jurija vendar ne rešite; mi sami glejmo, da pridemo v zavetje.“

Zastonj! Krepko kakor možak vodi razkošna lepotica čoln, in ravno ko hočejo Jurija zgrabiti, privesla tik njega.

Skloni se, da pomaga Juriju v čoln, ki je ravno od sebe pahnil svoje preganjalce.

„Držite se — rešim — Vas!“

Beriči se plavaje zopet bližajo.

Naenkrat se začuje prestrašeno kričanje — čoln se prevrne in lepa ženska pade v vodo.

Ona in Jurij zgineta pod valovi — niti sledu ni videti za potopljencema, preganjalci pa splavajo na suho.

„Milostivi gospod“, kličejo grofu nasproti, „tolovaj je svoje plačilo prejel ter v reki našel svoj mokri grob.“

6. poglavje.

Skrivnostni rešitelj.

Milica in Tihorepec. — Grofovo kesanje. — Milico peljejo iz ječe. — Stezalnica.

Še se Milica obupano brani. Njena čast je v nevarnosti in zavest, da postane žrtev nesramneževa, če oslabi, dajeta jej skoro nadčloveške moči.

Tihorepec postane besen.

„In vendar boš moja, Ti trdovratna, divja mačka“, škriplje zlobnež. „Če nočeš biti radovoljno moja, vzamem si pa siloma svojo pravico. Dolgo let že čakam na ta trenotek, ki je moral vendar enkrat priti. Na cilju sem, krasna Milica, Ti si moja — Ti boš —“

Moči dekletove pojenjujejo. Že pada nesrečnica zdihovaje na ležišče, grdi dedec že objema nedolžnega dekleta. Tu se začuje glas, kakor bi kdo hitro vrata odprl.

Toda Milica tega ne sliši. Tihorepec pa ne sliši in ne vidi nič drugega, ko svojo lepo žrtev.

„Ha, kako nebeški trenotki me čakajo“, sopiha grdoba, „hči grofa Sokolskega — bo —“

Obmolknje. Hitro kakor veverica mu je neko majhno, pa težko bitje skočilo na zatilnik. Krempljasti prsti se mu ovijejo okrog vratu in ostri nohtovi se zasade v kožo zlobnega oskrbnika.

Hripavo tuljenje zadoni na njegovo uho in Tihorepec, zgubivši ravnotežje, telebi na tla.

Na njegovih prsih čepi čudna postava. Mal, zrašččen, toda mišičast možiček kleči na njem, njegovi rujavi roki se kakor klešče oklepate oskrbnikovega vratu in v zgubančenem, škra-tastem obrazu se svetijo oči kakor žrjavica.

„Norec“, sopiha oskrbnik, „grofov norec me je zgrabil, čakaj, Ti strupena žaba, jaz Ti bom —“

Otresti se hoče svojega napadnika, toda zastonj. Mali pritlikavec kleči še vedno na njem, levica njegova ga davi za vrat, desna pa je k vdarcu zavihтена.

Oskrbnik zaječi. Pest za pestjo udriha po Tihorepčevem obrazu, ta pa renči, kakor zver v svoji največji jezi.

Obraz mu zateče. Kri se mu iz ust in nosa uliva, pritlikavec pa še vedno udriha s pestjo po njem.

Sedaj prične oskrbnik grozno na pomaganje rujoveti. Glas njegov se na daleč razlega, toda še-le za dlje časa prihiti pomoč.

Nekaj služabnikov pridrvi v ječo, ravno še v pravem času, da ga rešijo iz neprijetnega položaja.

Norec prične strahovito javkati.

Skoro gotovo je pritlikavec pri kaki nezgodi postal nem, toda divje mahanje z rokami in nečloveški glasovi dokazujejo, kako razljuten je Miličin rešitelj v skrajni sili.

Milica poskoči. „Pomagajte“ — stoka — „oskrbnik me je hotel — oskruniti.“

Služabniki oskrbnika dvignejo. Obraz njegov je silno razbit, da ni več človeku podoben.

„Pobijte noreca“, težavno kruli, „grdavž me je hotel ubiti!“

Strahoviti glasovi mu odgovore in pritlikavec mu s pestjo zažuga. Grozno tulenje se naenkrat premeni v peklenko krohotaње, in predno ga morejo služabniki zgrabiti, izgine mali možiček.

„Pomagajte mi!“ stoka oskrbnik. „Prokleti pritlikavec me je skoraj do smrti potolkel. Toda — krvavo se bom osvetil!“

Služabniki molče, vrata zapro ter stokajočega oskrbnika vodijo počasi po stopnjicah.

Vrhu njih jim grof stopi nasproti.

„Kaj pomeni ta ropot?“ praša plemič, ki v prvem trenutku ne spozna oskrbnika.

Ta pa neusmiljeno zdihuje in javka.

„Milostivi gospod“, jeclja, „tatica je bila tako trdovratna, — tako uporna, in ko sem jo hotel spametovati, je naenkrat prišel norec in me napadel. Grdoba me je skoro pobil. — saj sem vedno pravil, da je norec nevaren. Najbolje bi bilo, da izgine enkrat za vselej.“

Grof Sokolski se strese. Spomini se mu vzbujajo, misli na pretekle čase, ko je bil on — grof — še ognjevit mladenič.“

„Prepovedujem“, odgovori rezko, „da se norcu kaj žalega stori. Ali slišite, Tihorepec, jaz tega nočem. Bog ve, ali niste dražili nesrečneža.“

„Ničesar mu nisem storil“, stoka nesramni oskrbnik, „napadel me je hipoma, kakor divja zver.“

Grof zamahne z roko, kakor bi se hotel nadaljnih besed obraniti.

„Stvari ne bom natančneje preiskoval“, zarohni na oskrbnika, „dosti je, da se norcu ne sme nič zgoditi — sicer se bojte

moje jeze. Nesrečnež je postal nem ter se ne more zagovarjati. Jaz pa tudi nimam časa, ker moram takoj lovca zasledovati. Razposlal sem že služabnike obvestit razne oblastnije o dvojnem hudodelstvu v moji graščini. Kmalu bom na čelu mnogoštevilne čete odrinil za ubežnikom, beriči pa naj tatinsko hišino odvedejo v mestno jetnišnico.“

Oskrbnik se prestraši. Obriše si kri, ki mu iz ust in nosa teče. —

„Lepo izgledate, Tihorepec“, pravi grof, „vidi se še vedno, da je bil zraščenee nekaj kovaški pomočnik. Kakor je majhen in neznamen, pest njegova vendar udriha kakor železno kladvo.“

„Ne bo dolgo več udrihala“, mrmra oskrbnik, ki se komaj še po konci drži.

Grof Sokolski namigne in služabniki odpeljejo krvavečega Tihorepeca.

„O, živi spomini“, šepeta grof, „ali je ne morem pozabiti, te ljubke prikazni, vaše deklice, koje lepota je bila na dolgo in široko znana? Moje je bilo njeno nedolžno srce, in kako sem ubožico goljufal. Bežite — bežite — spomini — revica je mrtva — in — jaz — sem — kriv — jaz —“

Grof naenkrat svoj samogovor pretrga ter odhiti, kakor bi ga furije z gorečimi biči gonile.

Potem vse v gradu potihne, in le grofica svoje postrežkinje nadleguje z navideznimi omoticami.

Zgoraj pa, v oskrbnikovem stanovanji, se čujejo neznanske kletvice. Tu se na postelji grdi pohotnež nemirno valja v bolečinah, ki mu jih provzročuje otekla in obvezana butica.

„Obračunal bom z Vami tremi“, rentachi nesramnež, „prišla bo že prava ura. Čakaj, ponosni grof, postopal boš še z mano, kakor bi bil tvoj najbližji sorodnik. Ponižal bom tvojo neznosno ošabnost, in lepa Milica — tvoja hči, — bo postala moja žena, in če se tudi celo peklo zoper mene zaroti. In norec — o, ta ne bo dolgo več svojih zlobnostij uganjal. Skrbel bom, da za zmeraj utihne, kakor gotovo se imenujem Tihorepec.“

Potem pa grozno začne ječati. Tako preidejo ure. Tu se bližata dva vozova grofovski graščini.

V prvem vozu sedi nekaj črno opravljenih, temno zročih mož, raz drugi navadni voz pa stopita dva tovariša surove zu-

nanjosti, držeča verige v rokah. Ta dva ostaneta na dvorišču, črno oblečeni gospodje pa se dajo od služabnikov k grofu odvesti.

Grof sprejme obiskovalce v veliki dvorani.

„Vaša milost je oblastniji ljubljanskega mesta objavila, da so se na Sokolskem veliki zločini izvršili“, prične jeden došlecev zamolklim glasom.

„Tako je“, odgovori grof, „hudodelec sam je utekel in ravno sem se namenil, da ga zasledujem. Tatica pa, ki je bila gotovo ž njim v zvezi, je tu dobro shranjena ter jo, stroga gospoda, lahko seboj vzamete.“

Može se priklonijo.

Grof dá nekaterim slugam naročilo in kmalu pripeljejo nesrečno Milico na dvorišče, kjer jo že jetničarja čakata.

Zaničljivo gledata prekrasnega dekleta ter se pripravljata, da jo okujeta v verige.

Milica se po vsem telesu trese.

„Umrla bom“, se ihti, „da, umrla, toda pri vsem, kar mi je svetega, prisezam, da me bodete nedolžno obsodili. Da, nedolžna bom šla v smrt, nebo je moja priča.“

Grof gleda skozi okno, ko Milica te besede izgovarja.

„Čudno“, pravi in neznanca bojazen ga presune. „Čudno, kadarkoli vidim tega dekleta, moram na ranjko misliti. Te oči — toda ne, ne, motim se — pri belem dnevu vidim strahove.“

Spodaj rožljajo verige.

Težko, mrzlo železje se oklene njenih nežnih udov, toda ponižno udana, v božjo voljo prenaša veliko sramoto, ki jo je zadela.

Tu se čudni glasovi začujejo in jetničarja pogledata na veliki grajski stolp. Vrh njega zapazijo nenavadno postavo, ki se naslanja na ograjo, s pestmi preti in čudno renči.

„Norec“, mrmra grof Sokolski, „kaj razburja nesrečneža? Sicer tako miren je danes kakor besen.“

Črno opravljeni gospodje posedejo zopet v kočijo in se odpeljejo, za njimi pa drugi voz, na katerem sedi Milica sredi jetniških hlapcev, ne kakor hudodelnica, marveč enaka svetnici.

Udan, pobožen je njen pogled proti nebu, celo surova spremljevalca čutita čar, ki obdaja to ljubko bitje, ter čmerna molčita. Grof Sokolski gleda za vozom — ne sluti, kdo je Milica, ne ve, da je lastnega otroka poslal v ječo.

„Nesrečnica“, mrmra plemič, „grozna usoda jo čaka. Le če hitro vse prizna, rešiti se more groznih muk, krvnikov sekiri vendar ne uide, poprej pa jo tirajo — v mučilnico.“

7. poglavje.

Novo življenje.

Rešen iz valov. — Skrivnostna lepota. — Prihod tolovajev. — Izobčen iz človeške družbe. — Preteča nevarnost.

Tam, kjer si je Sava skozi skalovite hribe prodrla pot, kjer temni gozdi pokrivajo vrhove, je samotno in tiho.

Valovi se silovito zaganjajo ob pečine, potem pa hitro drve skozi skalnate ožine.

Nikjer ni videti žive duše. Toda kaj je tam — v penečih valovih? Počasi in težavno se bliža bregu.

Orjaški mož zgrabi z levico za skalo, z desnico pa, ki je menda otrpnela, drži premočeno žensko.

Razkošno lepa, mlada deklica je to; glava njena sloni na njegovi rami.

Z zadnjimi močmi se dvigne iz vode: boj s silnimi valovi je bil obupen, tem bolj, ker je imel samo levico prosto.

Jurij Skopee je, ki sedaj rešenega dekleta položi na tla, potem pa se sam poleg nje skoro nezavesten sesede.

Kako se je vse to zgodilo?

Jurij ve, da so mu grofico iztrgali, kakor mu je tudi vzlic neznanski razburjenosti znano, da ga je spremljevalka tolovajske tovaršije z nevarnostjo lastnega življenja hotela rešiti.

In ko se je v Savo zvrnila, zgrabil jo je ter njo in sebe pod vodo plavajoč rešil za skalo sredi reke, kjer ga niso mogli

zapaziti preganjalci z levega brega. Čakal je, da so odšli, potem pa je splaval na desno nabrežje.

Ali še živi neznana krasotica?

Jurij vzdigne njeno glavo ter posluša, ali še sope.

Ne čuje nobenega glasu, toda prsi njene se na lahko dvigujejo.

Živi — ni dvoma — in zbudila se bo. Jurij ima železno naravo. Mišice njegove so jeklene in kmalu je zopet ojačen.

Samotno je tukaj. Kamor le oko sega, ne vidi nič ko skalovje in temno smrečevje, toda varnost mu zaradi tega še ni zagotovljena.

Kam naj se obrne, kaj bo iz njega? Jurij tužno gleda v deročo Savo, ki je sabo odnesla truplo njegove matere. Zakaj ni utonil, zakaj ni našel groba v hladnih valovih? Čemu naj živi — iz človeške družbe iztiran ubežnik?

Uho njegovo začuje sedaj zdihljaj. Hitro se obrne Jurij k rešeni deklici.

Še leži nepremično na peščeni zemlji, toda prsi se jej hitreje dvigajo.

Plašč dekletov je odnesla voda in dragocena tkanina njene premočene obleke se tesno oklepa njenega divnega telesa.

Toda Jurij vsega tega ne vidi, na svojo mrtvo mater misli. Mati njegova mu je bila edina sorodnica na širokem svetu — skrbna varuhinja njegove mladosti.

In ta ljuba mamica — mrtva je — za sina se je žrtvovala. Oj, kako mu srce krvavi, kako se mu notranje bolesti vsi udje pretresajo.

Oko pa mu je suho, ni je tolažilne solzice, da bi mu olajšala preveliko gorje.

Sedaj se lepa deklica zgane. Jurij hoče pod njeno glavo položiti svojo suknjo, ko jo pa vzdigne, odpre neznanka svoje čarobne oči.

„Kje sem?“ praša tihim glasom.

„Ob nabrežju Save“, odgovori Jurij. „Čoln se je prevrnil in splaval sem z Vami za skalo sredi reke. Preganjanci so po onstranskem bregu že odšli.“

Zdaj se deklica vsede.

„Rešili ste me“, pravi in plamteč njen pogled zadene zalega moža.

„Storil sem le svojo dolžnost“, odgovori Jurij mirno. „Prihitela ste mi na pomoč, ko so me vsi drugi zapustili. Zaradi tega sem moral tudi vse svoje moči napeti, da Vas otmem iz pogubnih valov.“

„Prisrčno se Vam zavahljujem“, pravi lepotica in njena vroča, sapa se zadeva ob Jurijevo lice.

„Hvala je nepotrebna“, zavrne nekdanji lovec, „in hvaležen moram biti le jaz. Toda povejte mi — kako pridete v tako družbo, kakor sta Smukač in Cekinar?“

Čuden smehljaj zaigra na ustnicah lepe neznanke.

„Vaše vprašanje je nenavadno, vendar hočem Vam nasproti biti odkritosrčna. Imenovana moža me nič ne brigata, toda med ostalimi tremi, ki so se v krčmi bojevali, bil je moj stric, pri katerem živim. Spemila sem ga v vas.“

Jurij gleda v peneče se vodovje.

„Ona dva poznam že dolgo“, prične zopet. „Smukač je gotovo dober znanec Vašega strica. Tedaj —“

„Stojte!“ zakliče krasotica, „vem, kaj hočete reči. Možje so roparji, obupanci, ki so človeštvu napovedali boj. Nesrečneži so, katere je nemila osoda vrgla iz človeške družbe. Moj stric pa se ne udeležuje ropov, svoje lastno posestvo ima, in da po ceni kupuje oropano blago, zameriti mu ne more nihče. Človek mora vendar živeti.“

„Tolovajski pajdaš“, zamrmra Jurij, glasno pa pristavi: „Tudi jaz sem sedaj preganjan nesrečnež, ki se bo moral z ropom preživeti.“

Oči lepega dekleta zažare.

„Ali ste za trdno sklenili, da postanete tolovaj?“ vzklikne radostno.

Jurij stisne pest.

„Prisegel sem“, odgovori zamolklo, „in vsi so čuli mojo maščevalno prisego. Proketo — nesreča me je popolnoma predrugačila. Zdaj si je svet sam spletel bič in Jurija Skopca se bodo še spominjali, ko bodo moje kosti že davno trohnele.“

Tu pristopi deklica k njemu.

„Še živite“, pravi živahno, „mlad ste, pogumen in predrzen, svet Vam je odprt. Ne svet priprostega meščanstva, ne, svet bogastva in bohotstva. Jurij Skopec, Vi bodete velik postali in najdivjiši tolovaj Vas bo ponižno ubogal.“

Začuden jo pogleda.

„Odkod veste to?“

„Notranji glas mi to pravi“, odgovori deklica slovesno, očr njene pa so žarovito vprte v njegovo krasno postavo: „nikdar se še nisem motila in videli bodete, da imam prav.“

Jurij se obrne od nje.

„Naj pride, kakor hoče“, reče, „prvi korak je storjen, in nove steze ne zapustim več, če me tudi popelje — do vislic.“

Lepa deklica globoko in težko sope. Skoro divja strast govori iz njenih očij, toda odločno se premaguje in oprezno zre v daljavo.

Začuje se zamolklo žvižganje.

„Naši ljudje“, pravi krasotica in z enakim znamenjen odgovori.

Kmalu potem zopet nekdo bližje zažvižga in čuje se, kako se suhe veje lomijo. Temne postave stopijo iz grmovja in obstopijo našo dvojico.

„Amalija!“ zakliče sivec, čegar hudobni obraz pričuje, da je mož tolovaj. „Amalija, drago dete, mislil sem že, da si izgubljena.“

„Jurij Skopec me je rešil“, odgovori krasotica, stopivši k starcu.

„Raca na vodi, Jurij, Ti si pravcati zlodej!“ zavpije Smukač, ki je sedaj še-le prilomastil iz goščave. „Človek, mislil sem, da Te nikdar več ne vidim. Prokleta, samo eno roko rabiti ter sebe in deklino iz valov rešiti, to je več, kakor suhe hruške peči.“ —

Jurij molči.

„Stric, dajte mi drugo obleko“, ogovori Amalija sivega rokovnjača, „popolnoma sem premočena. In za mojega rešitelja se bo morda tudi kaka druga oprava dobila?“

„Seveda — seveda!“ zakliče Smukač, „naši konji so prav blizo. Tam imamo marsikatero culico koristnih rečij.“

„Toda žurite se“, opominja Amalijin stric, „preganjalec bodo gotovo na litijskem mostu šli čez Savo in sem prihiteli.“

„Za moj del, hahaha“, smeji se Smukač, „naj le pridejo po batine in krvave huče. Sedaj nas je trideset in v tem zaraščenem hribovju se sto sovragov ne bojimo.“

„Preveč jih bo“, svari starec, „umakniti se moramo, kajti cela okolica je pokonci.“

Nekaj roparjev je odšlo ter se sedaj vračajo z dvema eulama. Jedno izročé Amaliji, Smukač pa, drugo zgrabivši, vleče Jurija za sabo.

„Pojdi, Jurij“, pravi tolovaj, „sedaj bom jaz Tvoja hišina, ter Ti pomagal, da se preoblečeš. S samo levico bi tega ne mogel sam dobro opraviti. Ne govori sedaj, čas hiti.“

Jurij stopi ž njim v gosto grmovje, kjer Smukač hitro razveže culo.

„Tukaj je marsikaj, kar boš lahko rabil. Slecí mokre cunje, ki so itak tako razdrapane, da niso več za rabo.“

Jurij stori, kar se mu veleva.

„Tako, sedaj obuj te visoke škornje — kakor vlite so na nogi — sedaj pa to le lovsko suknjo — buzarona, kakor navlašč Tebi pomerjena! Tukaj imaš tudi še širokokrajnik.“

Smukač oblači mladega moža, kakor malega dečka. Vse to pa z neko grčavo ljubeznivostjo. Konečno mu ropar tudi še ranjeno desnico obveže.

„Tako, sedaj pa še krono vrhu vsega. Tukaj imaš dva samokresa in bodalo. Vtakni jih za pas.“

Smukač odstopi ter dopadljivo gleda mladega orjaka.

„Primaruh, Jurij, zal si, da Ti ga ni para, čeravno tako temno gledaš. Ko bi bil jaz deklina, zaljubil bi se takoj v Tebe.“

V sosednem grmovju zašumi. Nehote se Jurij v oni smeri ozre. Za trenotek zagleda med vejami snežnobelo pleče, okroglo polno roko — potem pa vse zgine.

Ali je bila to lepa Amalija, ki se tudi v gošči preobleči, ali je tudi ona pogledovala za Jurijem?

Smukač se za vse to ne briga.

„Krasen dečko si, Jurij!“ zakliče, „da se mi srce v telesu smeji! Resnično, Ti si tolovajski glavar; kakor stoji v knjigi.“

Mladi mož osupne. „Tolovajski glavar?“ praša začuden.

„No, zakaj pa ne? Našega glavarja si je nedavno rabelj privoščil. Sedaj se s krockarji na vislicah zabava. In od tega časa je pri nas, kakor bi bil hudič iz verige izpuščen. Jurij, Ti bi bil pravi, ki bi kmalu napravil red.“

Jurij molči.

„Glejta, da sta kmalu gotova“, oglasi se Amalijin stric; „dekle, ali si pripravljeno? Pregarjalci dohajajo, niso več daleč, in če se ne motim, bližajo se z raznih strani. Tega je še manjkalo — nazadnje pridemo še v zagato in potem nas gotovo vrag pobere.“

Roparji planejo k svojim konjem. Jurij gre za Smukačem. Lepa Amalija stoji v njegovi bližini, potem pa zapazi na jugu, da se temne postave ob Savi pomikajo hitro proti tolovajem. Tudi na drugi strani se slišijo glasovi — ni dvojbe, da hočejo roparsko četo obkoliti.

8. poglavje.

Skrivnost tapetnih vrat.

Zlobna grofica. — Nevaren vedež. — Umreti mora. — Glas strasti. — Pritlikavec na preži.

Sokolsko je skoro zapuščeno.

Grof je večino služabnikov sabo vzela in le malo jih je ostalo v prostornem gradu.

Slabe volje šeta grofica po svojih sobanah in hišine le predobro občutijo nezadovoljnost brezsrčne gospe.

Velikokrat se čuje iz grofičinih sob, kako njena mala roka ploska po svežih licih mladih deklet, ki predostokrat solznimi očmi zapuščajo grofičino spalnico.

Danes je razjarjena vse hišine izgnala in sedaj je sama v prekrasnem stanovanju.

Čmerno pogleda zdaj na uro, zdaj skozi okno, včasih pa se začujejo jezne besede iz njenih ust.

Čuj — ali se ne bližajo tihi koraki od nekod?

Zavzeta gleda grofica krog sebe.

Tu se stenska vrata odpro in pred grofico stoji oskrbnik Tihorepec.

Grofica nekaj časa molče zre na predrzneža, kojega zatekli obraz je komaj človeku podoben.

„Nesramnež — lopov!“ zasika grofica neznansko razljutena, „kdo Vam je pokazal tajni vhod — govorite, — oh — tega se bodete kesali. Tega ne odpustim! Priznaj, tihotapec!“

Grofica zgrabi zvonec.

„Vaša milost naj le zvoní“, pravi nesramnež mirno, „jaz pri tem nič ne tvegam, pač pa Vi, milostiva grofica. Prosim, le zvonite.“

Ponosna gospa prebledi.

„Kaj pravite?“ kriči, vendar pa že bolj bojazljivo vsled oskrbnikove hladnokrvnosti.

„Ali me hoče Vaša milost poslušati?“

„Lopov, kako nesramnost boš zahteval?“

„Nikakoršne“, se Tihorepec reži, „drugače bi se mi tako morda zgodilo, kakor služabniku Antonu. Ta je tudi enkrat skozi ta-le vrata vstopil, morebiti še večkrat! In nekega lepega dne je zginil. Ali ni to čudno?“

Grdoba se zakrohota.

„Ali ste znoreli?“ kriči grofica.

„Ne, pri zdravi pameti sem, toda bil sem Antonov prijatelj,“ odgovarja nevstrašeno, „in ta mi je svojo skrivnost razodel. Pisma pa, koja je Vaša milost pisala lepemu možu, mala, lepo duhteča pisma, prišla so v mojo last.“

Grofica poskoči.

„Nesramnež, pisma so ponarejena.“

„O tem bi še-le razsojal gospod grof“, odgovori oskrbnik mirno.

Strahoviti glasovi se začujejo iz grofičinega grla. Ozira se — potem pa pohotneža plašno pogleda, ki nepremakno stoji ob tapetnih vratih.

„Milostiva gospa,“ nadaljuje oskrbnik, „to pač nima nobenega smotra, če me tako grdo gledate. Toda jaz si hočem življenje ohraniti, pisma so na varnem kraju shranjena ter jih bo moj prijatelj grofu izročil, — ko bi se mi v gradu kaj pripetilo, Vaša milost me menda razume.“

Grofica se zgrudi na stol.

„Da — da, razumem Vas, nesramnež!“ kriči. „Vi hočete imeti denar za pisma. Koliko zahtevate?“

„Pisma niso na prodaj, vsaj za denar jih ne dam iz rok.“
Grofica se zavzame.

Služabnik Anton je bil nekdanj ljubljenec pregrešne grofice in ona sama mu je zaupala skrivnost tajnega vhoda.

Sedaj ve oskrbnik za vse, pisma ima v rokah in vtihotapil se je k njej po tajnem vhodu.

Grešnico groza preleti.

Ali hoče ta grdoba za ona pisma njeno naklonjenost? Samega gnusa skoro omedli.

Tihorepec se peklenko reži.

„Vaša milost naj se le pomiri,“ pravi počasi, „ne maral bi z Antonom menjati. Taka ljubezen je prenevarena — skriva se v njej bleda smrt.“

„Nesramnež!“

„Vaša milost naj le zmirja, to me ne moti, končno se bova vendar zjedinila.“

„Z Vami, grdo spako, nikdar!“

„Le poslušajte,“ nadaljuje oskrbnik, „hočem Vam z lepo staviti predlog.“

„Govorite hitro,“ vелеva grofica.

„Tihorepčev obraz se skremži v skrivnostne gube.“

„Nekaj hočem imeti,“ šepeta, „toda jaz sem mož, ki ničesar noče zastonj. Če dobim, kar želim, izročim Vam pisma in — Jurija Skopca na vrh.“

Sedaj poskoči grofica.

„Kaj Vi veste o loveu, lopov!“ zakriči srdito.

„Več ko dosti,“ je hladnokrvni odgovor, „poslušal sem in dobro mi je znano, kaj se je godilo, predno se je grof povrnil.“

Grofica smrtno prebledi.

Sedaj mora odnehati, ta mož bi sicer preveč nevaren postal — za sedaj mu bo vse dovolila in ob ugodni priliki se ga bo odkrižala. „Kaj zahtevate?“ praša hlastno.

„Najprvo za moje zvesto službovanje lovski gradič pri Vrhniki,“ prične nesramnež, „last je Vaše milosti ter lahko ž njim drage volje razpolagate.“

„Dobro, naj bo Vaš!“

„Potem želim hišino Milico za svojo zakonsko ženo,“ nadaljuje hudobnež.

„Kaj, tatico?“

„Tatico ali ne tatico,“ odgovarja oskrbnik, „to mi je deveta briga. Zadostuje, da zahtevam Milico.“

„Ni mogoče, ker sedi v ječi, kjer jo čaka smrtna kazen.“

„To se ne bo zgodilo,“ zavrača Tihorepec trdovratno, „Vaša milost bo že pravo zadela. Zaradi mene naj se druga deklina obdolži, da je nezavestni skrivaj v žepe vtaknila dragocenosti.“ Oskrbnik zadnje besede z vzvišenim glasom povdarja. Grofica z nova prebledi kakor zid.

„Kako to menite?“ prša ga resnim glasom.

„No, mislite si pri tem, kar hočete,“ odgovori zlobnež. Grofica se mu približa.

„Ne spravite me ob pamet! — zasikne lepa furija.

„O ne, milost, toda na odgovor čakam.“

Krasna žena zre pred se.

„Da, umreti mora,“ mrmra graščakinja, „toda varati ga moram: misli naj, da mu izpolnim željo. Milica mora poginiti, kajti znana jej je moja tajnost.“

Oskrbnik lepo gospo kakor lisica z malimi, svetlimi očmi opazuje, ki so v zabuhlem obrazu skoraj skrite.

„Ali bo Vaša milost storila, kar zahtevam?“

„Da, da,“ odgovori ona hitro.

„Dobro, potem bo milostna gospa z menoj zadovoljna. Lovski gradič bo moja last, in ko bo Milica postala moja žena, potem bo moja lepa gospa našla v gradiču zalega lovca Jurija.“

„Kaj pravite? — Jurij se je vendar potopil.“

„Ni se, ne!“ se reži Tihorepec. „Gotovo vem, da se je iz savskih valov rešil.“

„In menite, da se Vam posreči, zvabiti ga v lovski gradič?“

„Zakaj pa ne?“ odgovori oskrbnik, „to vendar ni pretežko. Hahaha — še nikdar nisem slišal, da se je kdo pritožil, ker ga lepa, imenitna gospa ljubi, čeravno je on nizkega stanu.“

„Molčite!“ velevala grofica ježno.

„No dobro — pa molčim o tem,“ pravi prekanjeni hinavec.

„Jezik le za zobmi držite,“ pravi grofica, „Jurija Skopca pa mi morate v gradič zvabiti. Prišla bom tja, nepoznana, preoblečena, v največji tajnosti; — jaz moram z lovecem govoriti.“

„To sem vedel,“ se muza oskrbnik, „drugače bi se jaz ne pisal za Tihorepeca.“

„Kaj pravite?“ se zareži grofica nad njim.

„Nič, nič,“ pravi zvita buča.

„Zdaj pojdite,“ ukazuje graščakinja, „pozneje se bodeva natančneje o tem zgovorila. Vsekako pa bo lovski gradič kmalu Vaša last.“

„Kot plačilo za mojo zvestobo“, se reži oskrbnik, „in milost Vaša naj ne pozabi na mojo Milico. Moja mora postati, naj velja, kar hoče, kajti — dekleta ljubim.“

Grofica odločno pokaže na vrata. Oskrbnik izgine, toda hrbta ne pokaže svoji gospe, kakor bi se bal zavrattnega napada. Zapre za sabo tapetna vrata. Grofica posluša, dokler ne utihnejo koraki Tihorepčevi.

„Nesramnež,“ pravi zdaj, „tudi on mora umreti, toda pozneje, ko ga več ne potrebujem. Že zdaj bi se ga bila odkrižala, toda obljubil mi je Jurija. In ta lepi mož vzbuja mojo poželjivost; tako zal, kakor je on, ni nikdo drugi; lovec mora moj biti, in ko bi se temu celo peklo upiralo.“

Grofica zapusti sobo.

Zdajci se tapetna vratica v drugič odpro. Toda to ni obraz oskrbnikov, ki zre v sobo, o ne, to je spak-norec, ki iz milosti je grofovi kruh, pritlikavec, ki je tako strašno s pestjo obdeleval oskrbnikov obraz.

Kaj hoče norec v grofičinem stanovanju?

Bistro kakor ris se ozre po sobi in urno kakor veverica se skrije za škrinjo.

Tu se vsede ter mirno, nepremakljivo čepi, kakor lesene podobe, ki krasijo starinarsko pohištvo.

9. poglavje.

Jurij Skopec prevzame poveljništvo.

Sovražniki prete. — Obupanost tolovajev. — Predrzo podjetje. — Bog na Kresniškem hribu.

„Sam hudič nas je spravil v te škrisce. Vražja pokrajina, tukaj so nam preganjalci v enomer za petami.“

Tako upijejo roparji na svojih konjih, ki so ob savskem nabrežju odjahali, potem pa se urno vrnili.

Jurij opazuje svoje nove tovariše.

Ti se zanj ne brigajo, le Smukač in Cekinar stojita poleg predrzneža, kajti njegov pogum, njegova odločnost in nenavadna izobrazba jima je že davno znana.

Jurij misli le na svoje maščevanje.

Prepričan je, da je mej preganjalci grof Sokolski, mož, ki ga je z bičem udaril, in maščevalni čut veliko huje, kakor poprej, zaskeli v njegovem sreću.

Sedaj se nehote ozre po Amaliji. Lepa deklica stoji poleg starega tolovaja, katerega je svojega strijca imenovala, in Jurij čuje vsako besedo njihovega razgovora.

„Kaj ti je prišlo na misel, deklina,“ pravi stari lopov. „Zakaj nočeš z menoj iti? Ali si že pozabila, da sem jaz možak, ki se zna skozi sovražnike zmuzati?“

„To dobro vem,“ odgovori Amalija, „toda sreče nočem poskušati. Jaz ostanem tukaj in bom usodo družih delila.“

„Kaj si znorela?“

„Ne, pamet moja je zdrava. Pojdite sami, ne zadržujem Vas.“ Starec grozno zakolne.

„To vendar ni tvoja navada,“ se zadere togotno na njo.

„Če tudi ne, toda moj sklep je neomahljiv.“

Stari rokovnjač se strašno roti, vendar pa ostane pri malem krdelu, ki se na boj pripravlja.

Jurij se ozira. V krčmi so bile vendar tri ženske, sedaj pa Amalija sama tu stoji — kam sta prešli oni dve tolovajski spremljevalki?

Tu zagleda lep dekliški obraz, toda postave ne pokriva žensko krilo, ampak lovska obleka in nežni roki se oklepate lične puške.

Juriju je vse jasno. To je tolovajska nevesta, ki se bo poleg svojega ljubčka borila.

Rokovnjači so v vidni zadregi. Ne samo, da se grofovi beriči bližajo, od druge strani jih zasledujejo ljubljanski sodni hlapci, ki jih obkoljujejo.

Tolovajska četa je predrzen rop izvršila in preganjalcem se je posrečilo, da so jih zasledili.

„Deset mož zoper jednega izmed nas“, pravi čmeren rokovnjač: „ta pot ne uidemo rablju.“

„Za vraga, dober svet je drag“, pripomni drug lopov, grozno roteč se.

„Nič nam ne pomaga“, dostavi tretji, „najbolje je, da odložimo orožje, zoper toliko sovražno moč v tujem kraji ne opravimo nič.“

„Da, udajmo se!“ kriči drugi, „enkrat moramo vendar umreti.“

Amalija zre na Jurija. Ta razume njen pogled. Še enkrat se zmisli svoje ranjke matere, potem pa odločno stopi med divje tovariše.

„Udati se hočete?“ prša zaničljivo.

„Kaj pa hočemo? Najmanj štiristo mož nam stoji nasproti, obkoljujejo nas od vseh strani, saj vendar čujete bližajoče se sovražnike.“

„Le udajmo se!“ kriči jeden izmed tolovajev, „zastonj bi se branili in kazen bi bila potem toliko večja.“

Jurij se srdito zasmеji.

„Kdo bi si bil to mislil“, zarujove odurnim glasom. „Menil sem, da sem našel možake, sedaj pa vidim le krdelo strahopetnežev.“

Rokovnjači godrnjajo.

„Strahopetneži nismo“, odgovarjajo, „toda tukaj je vse zgubljen. Pred nami in za nami beriči, na levi globoka Sava, na desni pa strmo skalovje. In pa še brez poveljnika smo.“

„Ubogajte mene!“ zakliče gromovitim glasom. „Meni je okolica znana. Za vraga, borili se bomo, in če treba umrli. Na vislicah pa ne bo nobeden končal. Ali ste me čuli, da poznam vsako ped zemlje?“

Smukač dvigne puško.

„Da, Jurij Skopec“, zarujove navdušeno, „s tabo grem tudi v pekel! Pusti druge kukavice, naj teko k vragu za nas stanovanje naročat. Na vislice ne maram, umreti pa sem pripravljen pošteno tolovajsko smrt, v boji, v zelenem gozdu.“

„Oho, jaz se ne dam izključiti!“ vpije Cekinar, „halo, Jurij, tukaj je še jeden, ki se hoče bojevati in umreti. Ti si najin glavar, s Tabo greva tudi v peklenki ogenj.“

Sedaj se zdrami celo krdelo.

„Jaz tudi — jaz tudi!“ kriče rokovnjači. „Jurij je naš glavar. Bojevali se bomo, nikdo se ne uda.“

„To sem pričakoval“, odgovori Jurij, in oči se mu navdušeno blišče, „sedaj ste možje, s katerimi smem računati. Konje moramo popustiti, tu ne pomaga nič.“

„Ne škoduje pa tudi ne, saj so vkradeni.“

„Dobro, vzemite, kar je največ vredno, raz sedel, toda hitro, vsaka minuta je dragocena. Vodil Vas bom, borili se bom in padli, če nam sreča ne bo mila. Če se nam pa sreča posmehlja — tedaj —“

Jurij obmolkne. Škoda besedij sedaj, kajti kričanje zasledovalcev se vedno bolj bliža, kmalu morajo tu biti.

Rokovnjači delajo na vse pretege. Hitro je najdražji plen v culah na hrbtu, potem pa konje k drevju privežejo.

Jurij je tako zapovedal in vsi mu točno ubogajo, kakor da bi bil že leta in leta njihov poveljnik. Sedaj vzdigne mladi mož samokres.

„Molčite kakor v grobu“, vелеva zamolklim glasom; „za menoj!“

Tolovaji ne povprašujejo nadalje.

Oprezno, kakor mačke, se plazijo skozi grmovje ob pečinah za Jurijem.

Amalijin stric se čudi.

„Skopec nas bo še le v pravo zagato speljal!“

„Jezik za zobmi!“ zarenči Cekinar. „Če je le kdo, ki nas more rešiti, je to ravno Jurij, ki je iz pravega lesa za glavarja.“

„Bedarija, tak mlečnik!“

„Molči, stari brbljač!“

Godrnjaje starec obmolkne. Rokovnjači plezajo vedno više. Grmovje preneha, poleg skrivljenega borovca pa se naenkrat prikaže votlina, v kateri ima najmanj petdeset mož prostora.

„Hitro, — hitro kvišku!“ zapoveduje Jurij. „preganjalci so že pri konjih.“

Kakor divja zver se splazi celo krdelo do vdolbine, v kateri jeden za drugim zgine.

„Posluh!“ vелеva Jurij, „strelec stopite naprej, vlezite se na trebuh in dobro merite! Nobeden strel ne sme biti zastonj!“

Brez pomisleka ubogajo rokovnjači. Za skalnatimi robi se poskrijejo, obrnjeni proti deževnemu jarku, po katerem so ravnokar plezali do votline.

Onim, ki so imeli le bodala in samokrese, ukaže, naj pazijo na grmičevje ob desni strani jame.

„Vse je lepo in dobro, toda s tem Jurij Skopec niti psa ne zvabi izza peči“, godrnja Amalijin stric. „Sovražniki, katerih je toliko, bi morali največji norci biti, ko bi pri prvem strelu ne začeli za nami plezati ter nas s silo udušiti.“

„Molčite vendar“, zavrne ga Amalija, ki niti za trenotek ne obrne svojih plamtečih očij od orjaške postave nekdanjega lovca. —

„Kaj čvekaš Ti“, mrmra stari rokovnjač, „jaz bolje vem, kaj se tukaj godi — vsi smo izgubljeni.“

„Bodite tiho!“

„Kaj tako zijaš v Skopca?“ praša sivec, „meni se zdi, da si se vanj zatelebala!“

„In če sem se?“

„Potem mu vse kosti polomim“, zaškriplje starihar, „oh, Amalije mi ne bo nobeden uzmal.“

Doli ob Savi zveni orožje. Od obeh stranij prihajajo beriči.

Zapovedujoč glas se začuje:

„Lopovi so se v hrib umaknili, tu gori v pečinah so se poskrili. Preiščite vsak kotiček. Plezajte gori!“

Amalija se skloni črez skalnato steno.

Po celi poti ob Savi se blisketa orožje. Kar črno je ljudij, ki prično po grmovji iskati.

Smukač pogleda Jurija.

„Ali naj streljam?“ praša ropar.

Jurij stoji pripoggen, molčeč, toda oči se mu svetijo kakor jastrebu. Temno pogleda Smukača, odločno zamahne z roko, naj molči.

Očividno čaka Skopec, da se sovražniki še bolj približajo.

„To je vražji položaj“, šepče Cekinar, „to pot nas bo konec. No, meni je vse jedno, enkrat moram tako umreti, saj nisem izbirčen, ali mi rabelj ali pa sovražna kroglja pripravi pot v peklo.“

Tudi ob desni strani je mogoče priti do skalnate votline. Toda od hudournika izprani jarek tujca prej zvabi, da si izbere to pot. Sovražniki se prično tudi le po tej strani kvišku pomikati.

To je hotel Jurij imeti.

Ravno se prvi pokažejo izza grmovja. Za njimi se beriči kar gosto drenjajo.

Še nekaj trenutkov počaka Jurij, potem pa gromovitin glasom vleva: „Ogenj!“

Puške zagrmе, pečine se zagrnejo v gost dim, kričeč, stokajoč se jih dvanajstorica težko ranjenih ali ubitih beričev zvrne črez strmo pečevje v globočino.

Prestrašeni zbeže za njimi ostali ter še-le v grmovji obstoje.

„Ali se ne sramujete? Pred nekaterimi rokovnjači bežite, ko je vendar ogromna večina na naši strani! Naprej, splezajte do njih ter jih pometajte doli!“

„Sedaj nas je konec“, pravi Cekinar svojemu prijatelju, „kogar tukaj ne posekajo, okusil bo vislicé.“

Smukač odmahne z roko.

„Nismo še tako daleč, ne. Le poglej Jurija. Ali ni to rojen poveljnik? Pravim Ti, to je tolovajski glavar, kakor v knjigi stoji. In tudi iz teh vražjih škripcev nas bo rešil.“

„Ne verjamem!“

Jurij izpodbujaja svoje ljudi. Hitro so zopet puške nabasane, da pošljejo pogubo v sovražne vrste.

Ti se zopet zbirajo na oni strani, kjer so prvokrat poskusili splezati do tolovajev.

Za levo stran pečevja se ne brigajo, ker se jim skala zdi prestrma, da bi mogli roparji po nji ubežati.

Sicer so pa preganjalci sedaj različnega mnenja. Nekateri poveljniki hočejo takoj znova pričeti naskakovanje, toda grof Sokolski jim drugače svetuje. Na vsak način hoče črtenega lovca živega dobiti v svojo pest, ker grozovito se hoče nad njim maščevati.

Pod tisočerimi mukami naj umre hudobnež, ki je hotel njegovo ljubljeno soprogo časti oropati.

„Večer se bliža,“ pravi načelnik preganjalcev, „nima tedaj nobenega pomena, da napadamo, dokler je dan. Ko napoči noč — lopovi ne morejo več meriti, sedaj pa nam lahko veliko ljudi pobijejo.“

„To je res, Vaša milost, — ali — “

„Moje mnenje je, da nimamo nobenega vzroka, toliko ljudi žrtvovati. Od zdolaj lahko stražimo pečine in za drevjem

smo varni pred tolovajskimi kroglijami. Kakor hitro se zmrači in lopovi ne morejo več meriti, pričnemo naskok.“

Načelniki so s tem zadovoljni, ker tudi oni nimajo povoda življenje svojih mož tvegati.

„Če nam le zlodji skrivaj ne pobegnejo,“ meni eden izmed poveljnikov, „taki rokovnjači so zviti; dostikrat so se nam že v zadnjem trenutku izmuzali.“

„Nemogoče,“ odgovori grof, „saj sami vidite, da je edina mogoča pot iz tolovajske votline na desni strani, in ta je pod našimi puškami dobro zavarovana. Na levi strani je pečina tako strma, da bi si celo koza vrat zlomila, ko bi hotela po njej plezati. In roparje tudi vidimo, le glejte celo vrsto širokokrajnikov za skalnatimi robi. Pričakujejo, kdaj jih z nova napademo.“

Grof ima prav. Gori v duplini so povsodi videti klobuki tolovajev, — tam molče čakajo predrzneži na naskok sovražnikov.

Sedaj solnce zahaja. Mrak se dela po dolini, in preganjalec se pripravljajo k odločnemu napadu.

Tolovaji ne morejo več meriti, in slepo bodo v temino streljali.

Grof Sokolski obljubi visoko nagrado, če prav veliko tolovajev živih polove, posebno veliko darilo pa dobi oni, ki se živega Jurija Skopca polasti.

Da, živega hoče dobiti v pest, potem pa ga bo v svarilo lopovom grozovito kaznoval.

Beriči se zbirajo v grmovju. Na dano znamenje prično kvišku plezati.

Rokovnjači ne streljajo.

„Udajajo se — prosijo za pardon,“ vesele se poveljniki, „sodrga je naša — halo!“

Zdaj pridejo prvi do votline.

Divja kletvina — ljuto vpitje se začuje z višine.

„Kaj je?“ prašajo zadnji, „ali jih imate?“

„Hudiča imamo,“ glasi se odgovor, „zlodji so nas dobro opeharili. Le glejte!“

Tudi grof Sokolski pripleza na pečino in vidi — cele vrste klobukov ležati za skalnatimi robi.

In še več vidi. Votlina je v zvezi z razpoklino na levi strani, v kateri, prikrito za vsakega v dolini, vodi steza proti vrhu hriba.

„Prisegite, da mi bode ubogali v sili in smrti, v bogastvu
in revščini!“

Sedaj jim je vse jasno.

„To je storil Jurij Skopec!“ kriči ljuto grof Sokolski. „V takih rečeh je bil mojster, — da — da, to je njegovo delo. Le on je poznal vse skale, vse vrhove na daleč in široko. Toda ubežali nam vendar ne bodo. Pregarjajte zlodje — pobijte jih —“

„Strela ubij lopove!“ glasi se z vseh strani, in urno prično plezati za ubežci proti vrhu Kresniškega hriba.

10. poglavje.

V ječah pod Trančo.*)

„Priznaj, deklina!“ — Zaslišanje. — Rudeče opravljeni krvnik. — Milico vlečejo v mučilnico. — Tortura se prične.

Ljubljančanje si imajo sedaj veliko pripovedovati.

Vsi so videli lepega dekleta, katero je grof Sokolski zaradi tatvine izročil krvavi sodnji.

In kdor je gledal v njene nebeško modre oči, prisezal je pri vseh svetnikih, da to ljubko bitje ne more biti hudobnica. — Toda sodniki mislijo drugače.

V tistih časih je navadna obdolžitev imenitnega moža tisočkrat več veljala, kakor vsa zatrjevanja nedolžnosti ubogega človeka, ki nima niti denarja niti blaga, pa tudi ne mogočnega priporočnika.

*) Tranča je bila neprijazno, jako staro poslopje v dve nadstropji, namenjeno najhujšim zločincem. Viselo je nad dvema obodoma pred Čevijarskim mostom, na kraji, ki se zôve še danes „Pod Trančo“. Kdaj so jo pozidali, to se ne vé, že stara Ljubljana jo je pomnila iz starodavnosti. Blizu Tranče stanovati ni bilo prijetno, kajti z nje dolí se je neprestano glasilo stokanje in kričanje jetnikov, katere so preteпали in trpinčili beriči. — Prof. Vrhovec: „Ljubljanski meščanje v minulih stoletjih.“

Koliko nedolžnih so takrat, le ker so bili na sunu, izročili krvniku, da jih uniči, ali pa tudi, da jih usmrti.

In Milica, uboga deklica, bila je že toliko kakor zaradi tatvine obsojena, saj so vendar v njenem žepu našli nekaj ukradenih dragocenostij.

Tu nobeden sodnik ne dvoji, da je bila revica v resnici pri oni tatvini na Sokolskem udeležena. Njena krivda je jasna in sedaj se gre le še za to, da prizna svoje hudodelstvo.

Zvedeti hočejo njene sokrivce, in že dan potem, ko so jo v Ljubljano pripeljali, odvedejo jo pred sodnike.

Dva surova jetniška hlapca pripeljeta ubogo deklico v veliko sobo sodne hiše pod Trančo.

Marsikatera zlobna beseda se čuje in nečloveški hlapci imajo divje veselje na tem, da prav živo slikajo dekletu strahovito torturo.

Milica pa jih ne posluša, kajti njene misli niso več na tej zemlji.

Le še ena želja jo navdaja, — hitro bi rada umrla, in za to v srečo prosi nebeškega Očeta.

„Izveličar moj, pošlji mi rešilno smrt“, šepetajo njene ustnice, „o, Jezus, ki si na križu za me umrl, oprosti me teh muk in vzemi me k sebi v večno veselje.“

Molitev se dviguje proti nebu, ki pa molči ter ne da nobenega znamenja, da bo kmalu konec njenega trpljenja.

Zdaj peljejo Milico v veliko dvorano, v kateri za črno ogrneno mizo sede možje temnih obrazov.

Milica komaj čuje, kaj jo prašajo.

Sodniki smatrajo za samo ob sebi umevno, da je tatvine sokriva, saj so se pri njej našle ukradene stvari.

Tedaj je dokaz njene krivde zavržen, — ona toliko kot obsojena; sodnikom se gre le še za to, da izvejo imena drugih zločincev.

Jeden je, po grofovi izpovedbi, bivši lovec Jurij Skopce, pa razun njega sta neki še dva druga moža v grad vlomila.

„Kdo so Tvoji sokrivci?“ jo praša preiskovalni sodnik ostrim glasom, „povej nam takoj imena hudodelnikov. —“

Milica gleda nemo v izpraševalca. Imenuje naj svoje sokrivce, ona, ki ni nobenega zločina izvršila; v glavi se jej začne vrteti.

„Ali boš govorila ali ne, tatińska vlačuga“, zarujove sodnik nad njo, katerega lepota mučenega otroka čisto nič ne gane. —

Milica se na tihem joče.

„Zavrženka“, prične sodnik znova, „li naj ti še-le rabelj jezik razveže? — Kako se imenujejo roparji, ki so preblagorodnemu grofu Sokolskemu odnesli dragocenosti?“

Milica se skoro sesede.

„Jaz nisem ničesar vkradla“, pravi komaj razumljivo, „tudi ne vem o roparjih družega, nego da sem videla za trenotek dve divji postavi, kar sem tudi takoj grofici sporočila.“

„Trdovratnica“, zmerja jo sodnik, „zvijati se nam hočeš. Nobenega ozira ne zaslužiš. Zadnjikrat Te prašam, zavriženka, ali hočeš priznati?“

„Povedala sem, kar sem vedela!“ jeclja Milica, „jaz sem nedolžna.“

Sodnik namigne in takoj stopi izza stebra krvnorudeče opravljene mož.

Obleka se tesno oklepa krepke postave moža s surovim obrazom, na katerem se pokaže srdit smeh, ko zagleda lepega zvezanega dekleta.

Rabelj dobro pozna svoj posel, prikloni se pred sodnikom, ki zapoveduje pokaže z roko na vrata.

Rudeči krvnik zgrabi za verigo, s katero so oklenjene nežne Miličine ročice, ter brez umiljenja nesrečnico za sabo vleče iz dvorane, za njim pa veličastno stopa ko trska suh pisar s papirjem v roki in gosjim peresom za velikimi ušesi.

Milica stopa kakor v sanjah. Verige rožljajo, pa tega ne čuje; pot pelje po stopnjicah v podzemeljske prostore starega sodnega poslopja.

Niti z jednim pogledom se Milica ne ozre na okolico; misli njene so že davno na onem svetu. Le mrzlica pretresa njene ude, ko misli, da jo bo njen rudeči spremljevalec mučil.

Bolečin se ne plaši, pač pa okoliščina, da jo bo rabelj s surovo roko slačil. Milica je čista kakor lilija. Nikdar ni kalna misel njene otroške duše oskrunila, in sedaj — sedaj? Revico zapušča zavest.

Rudeči rabelj svojo žrtvo hitro za sabo vleče, kajti zverski človek se radosti, kadar more koga mučiti. Njegovo največje

veselje je, kadar mučeni stokajo, in upitje mučenih žensk je godba njegovim ušesom.

Sedaj odpre velika železna vrata. Milica kakor skoz meglo vidi deloma po tleh ležati, deloma ob stenah viseti razne grozovite priprave.

Rudečnik vrata zopet zapre. Pisar pa se mogočno vsede za mizo ter položi pred se papir. Potem prime pero ter z njim počasi nariše napis:

„Zapisnik o mučnem zaslišanji obdolženke Milice —.“

Tu se gosje pero zapiči v papir ter s črnilom ves zapisnik oškropi. Pisar je primoran, da si ureže novo pero.

Milica se plakajoča zgrudi na tla, pa krvnik jo kviško potegne, ter se pripravlja, da prične svoje grozno delo.

„Najprvo palčnike,“ pravi reže se pisarju, ki še vedno obrezuje pero, „potem bom ostreje postopal z obdolženko.“

Rabelj vleče dekleta k stolu. Vzame jej verige z rok, na nogah pa jej pusti sponse. S stene vzame dve čudne reči, ki ste velikim palčnikom slični. Te pritrdi na drobno povprečno železno palico, na kateri so vijaki napravljeni, da se z njimi palčniki morejo prav na ozko stisniti.

Rudečnik gleda proti mizi.

„Ali ste gotovi, gospod magister?“

„Gotov; mučno zaslihanje se lahko prične.“

Milica sloni pol nezavestna na stolu, njeno angeljsko obličje je blede ko smrt, krvnik pa zadovoljno opazuje svojo žrtev.

„Da bi le prav dolgo tajila,“ mrmra, „to bi bilo veselje. Položil bi jo potem na ježa, ali še bolje na razteznico. Hejsa, to bi bilo lepo, ko bi se naga v bolečinah vila.“

Surovež prične palčnike navijati.

Tiho zdihovalje se začuje iz ust nesrečne deklice.

„Hitro priznaj, deklina,“ kliče pisar od mize, „drugače te bom še bolj na trdno povprašal; sredstev imam dosti, da omečim največjega trdovratneža. Priznaj, drugače boš morala največje muke prestati!“

In krvnik zopet navije palčnike, ne da bi se za zdihovalje lepe mučenice brigal.

11. poglavje.

V razvalinah Predjamskega gradu.

Volitev glavarjeva. — Nevarna tekmeča. — Boj za prvenstvo. — Tolovajska prisega. — „Hajdimo na Sokolsko!“

Mesec obseva gosto zaraščeno Hrušico in puščobni Kras. Razvaline Predjamskega gradu nemo zro v nižave. Tu se je bojeval vitez Predjamski zoper cesarjevega zapovednika ter sredi zime metal južno sadje in živino raz gradu zasmehovaje sovražnika, ki ga je hotel izstradati. Končno pa ga je vendar po izdajici zadela usoda, in le še opuščeno zidovje priča o njegovem nepremagljivem gradu.

Kaj se premika na višini?

Blizo petdeset temnih postav lazi po strmi stezi in od časa do časa se začujejo nerazumni glasovi, slični krikom ponočnih ptičev.

Postave izginejo med razvalinami.

Ali so to strahovi, ki obiskujejo nekdanji stan upornega viteza, ali pa ljudje, ki se po noči klatijo okrog po prepovedanih potih?

Ljudje so!

Luna obseva divje postave, v kojih pasovih se svetijo samokresi in bodala, in bleda luč se zreali ob svitlih puškinih ceveh.

Divji možje se zbirajo najprej med razvalinami, po kratkem prestanku pa izginejo skozi ozek vhod v prostorno podzemeljsko jamo.

Baklje se zasvetijo.

„Vse je v redu,“ oglasi se jeden izmed njih, „naše zaloge se ni nikdo dotaknil. Nihče na svetu ne sluti, da je naše skrivališče na razvalinah Predjamskega grada.“

Zadovoljno mrmranje odgovarja mlademu možu, ki nosi desnico v obvezi.

To je Jurij Skopec, v sredi trideset predrznih mož, katere je novi poveljnik otel gotove pogube.

Tudi Smukač in Cekinar sta navzoča in poleg svojega strijca, bolj ob strani, stoji lepa, zapeljiva Amalija.

Navzočih je pa še nad dvajset mož, ki se niso udeležili onega boja ter se še-le pozneje pridružili glavnemu krdelu.

Ti so sedaj okolu dveh orjaških sodrugov z divjimi bradami sučejo ter na tihem med seboj šepetajo. Cekinar stopi k neki kameniti mizi sredi podzemeljske jame.

„Tovariši,“ zakliče, „naš prijatelj Jurij Skopec nam je bil s svojo pogumnostjo in zvijačo v najskrajnejši sili rešenik, ko smo že vsi sklenili končati na vislicah svoje življenje. Izvršil je uzorno svoje mojstrsko delo in njemu edinemu se moramo zahvaliti, da smo se mogli semkaj rešiti. Nehvaležni ničvredneži bi bili, ko bi ne hoteli svoje obljube izpolniti. Hola, tovariši, naš glavar naj živi, njemu se zaupajmo, dokler se v peklo ne pogreznemo!“

„Jurij Skopec — naš glavar — živio! Priseže naj nam zvestobo!“ kliče jih trideset, kakor iz enega grla.

Toda ostalih dvajset stoji molče, očitvidno so še neodločni. Smukač hiti razburjen k njim.

„Bliže pristopite, za vraga!“ rujove; „ali ste slišali, kaj je izvršil? Hitro, ali pa se poberite, od koder ste prišli! Pri nas sme samo eden zapovedovati, vsi drugi pa morajo ubogati.“

Nekaj tolovajev se hoče svojim tovarišem pridružiti.

Tu pa oba orjaška rokovnjača, ki sta kolikor mogoče svoje sodruge k uporuh nahujskala, poskočita kvišku.

„Kdo pa je ta Jurij Skopec?“ kriči jeden izmed njih. „Da, slišal sem — da je bil lovec. On naj bo naš glavar, tak mlečnik? Če ima kdo pravico, da postane glavar, tukaj sem prvi jaz, rudeči Tomaž. Dokazal sem dostikrat, da sem mož za to, da vodim krdelo in napravim veliko plena. Oni fantalin pa naj bo vesel, da sme pri nas ostati.“

Grozen vrišč nastane.

Smukač in Cekinar ljuto stopita upornikom nasproti, Amalija pa upira svoj plamteči pogled v Jurija.

Ta stoji nekaj trenutkov nepremično.

Zažgal je vse mostove za seboj — sklep njegov je neomahljiv.

Počasi in mirno stopi pred rudečega Tomaža, in njegovega divjega tovariša, ki še ljuteje razgraja.

„Rudeči Tomaž bo naš glavar!“ vpije kakor obseden.

Jurij vzdigne zdravo levico.

„Tiho!“ veleva resnim glasom, „sedaj bom jaz govoril!“

Čudno — ali ima ta mož nadnaravno moč?

Takoj vse potihne, samo „rudeči Tomaž“ in njegov prijatelj merita mladega moža z jeznimi pogledi.

„Izvolili ste me za glavarja,“ nadaljuje Jurij mirno, „volutev sem sam sprejel ter postal Vaš načelnik, čeravno sem še-le nekaj dni med Vami. Kdo se upa upirati se mojim besedam?“

„Rudeči Tomaž“ se zakrohota s svojim tovarišem.

„Glejte ga no mlečnika“, se norčuje prvi, „meni veleva, naj molčim, meni, ki se ga vse od Adrije pa do štajerskih planin boji. Hahaha, to bi bilo še lepše, da bi meni človek zapovedoval, ki niti desnice ne more rabiti — hahaha!“

„Molči“, veleva Jurij, „za take širokoustneže, kakor si Ti, zadostuje tudi moja levica!“

Tolovaji se ločijo v dve stranki, toda nikdo se v prepir ne meša, mirno čakajoč, kako se bo stvar izšla.

Jurij, ki ima desnico v obvezi, sam stoji nasproti orjaškima upornikoma.

„Ali me bodeta ubogala“, zakliče ostro, „ali pa bodeta z vsemi, ki me nočejo pripoznati za glavarja, pri tej priči zapustila razvaline.“

„Rudeči Tomaž“ se zaničljivo zakrohota.

„Hahaha, kako ta stvarca razsaja“, draži orjak, „no, pojdi sem, mlečnik, če se upaš —“

Tovariš se mu pridruži.

„To zadevo bom hitro končal“, sika, „jeden le more biti glavar, in to si Ti — „rudeči Tomaž“. Tako — pozor — tu —“

Hitro vzame izza pasa samokres ter pomeri na mladega moža. —

Nikdo mu ne more tega ubraniti — pok — krik na smrt zadetega!

Toda Jurij ni kričal — predrznež je bil hitrejši od svojega nasprotnika, kateremu je z jednim udarcem svoje železne pesti razdrobil glavo.

Mrtev se orjak zvrne na tla.

„Rudeči Tomaž“ zarujove kakor divja zver.

„Čakaj, pes, to mi boš drago plačal“, besni ter zgrabi samokres.

Jurij vzdigne nogo, strašno sune ž njo, Tomaž telebi na tla. —

Roteč se hoče vstati.

Tu ga krepke pesti od vseh strani zgrabijo.

Smukač in Cekinar sta prva, ki priskočita, vsi ostali pa za njima.

Hipoma leži Tomaž zvezan na tleh.

„Izdajica“, se togoti Cekinar, „pojdite, glavar, pošljite ga v krtovo deželo — jaz ga držim.“

„Človeka, ki se ne more braniti, ne ubijam“, pravi hladnokrvno ter vtakne samokres za pas. „Izpustite ga, naj gre, kamor hoče, če se mi noče podvreči. Vi drugi pa mi prisezite Vašo zvestobo!“

Roparji ubogajo.

Rudeči Tomaž stoji sam in škripaje vidi, da so ga vsi prejšnji tovariši zapustili.

„Hola — živio naš glavar!“ odmeva po podzemeljski jami. —

„Govori“, prša Jurij orjaka, „ali mi hočeš ubogati ali ne?“

„Hočem“, odgovori „rudeči Tomaž“, skrivaj pa stisne pest in od strani Jurija zlobno pogleda.

Le ena oseba je videla ta pogled — lepa Amalija.

Smukač stopi k glavarju.

„Zapodite zlodja, naj gre k vragu“, mu zašepeta, — „hotel Vas je zavratno umoriti.“

„Ne, ostane naj“, tiho zavrne Jurij, „potrebujemo ga, in če ga izobčimo, nas morebiti še izda.“

Smukač začudeno ogleduje Jurija.

„Primaruha, prav imaš“, mrmra sam za-se. „Jurij je rojen glavar. Ta bo še čudeže delal.“

Bivši lovec stopi v sredo svojih divjih tovarišev.

„Bratje!“ kliče gromovitinu glasom, „prisegli mi bodete. Kdor prisego prelomi, zapade smrti; kosti njegove naj trohne

v gozdu. Prisezite, da me bodete ubogali v sili in smrti, v bogastvu in revščini!”

„Prisegamo!“ kriče roparji iz enih ust.

Tudi „rudeči Tomaž“ je roko dvignil.

V njegovih lisičjih očeh pa se blisketa tajen ogenj — sree njegovo se krči maščevalne togote.

„Sunek z nogo mu povrnem“, mrmra hudobnež: „kri njegovo moram videti, potem sem pa jaz glavar, in če se mi celo peklo upira!“

„Prisezite“, nadaljuje Jurij, „smrt onemu, ki nas izda, ali pa le vinar od plena zataji. Vse, kar nam pride v pest, se na enake dele razdeli: tudi jaz. Vaš glavar, nočem nobenega dobička imeti.“

„Prisegamo!“ kriče tolovaji navdušeno.

„In še eno mi obljubite: Kri bodemo le v najskrajnejši sili pretakali. Prisezite, da bodete le bogatine ropali, reveže pa pri miru pustili. Prisezite, da se ženam in otrokom ne sme niti las skriviti.“

Razbojniki se začudeno ozirajo na svojega mladega glavarja. —

„Tepec nori“, mrmra „rudeči Tomaž“, „hahaha, zdaj bodo izprevideli, da sem prav imel, ter se bodo še pravočasno premislili.“

„Prisezite!“ zakliče Jurij, „ali pa Vas pri tej priči zapustim ter si drugod poiščem svoje tovariše. Ali mi obljubite to, da ali ne?“

Tu se vse roke vzdignejo.

„Prisegamo!“ se enoglasno začuje iz ust vseh tolovajev. Zmagovalno se ozira Jurij po svojih tovariših.

„In sedaj poslušajte mojo prisego. Pri spominu na svojo ranjko mater Vam obljubujem, da Vas nikdar ne zapustim. Kdor mi bo mogel očitati, da sem prelomil svojo prisego, razseka naj me na drobne kosce. Kakor gotovo tukaj stojim, nikdar Vas ne bom zapustil.“

Vriskaje se zbirajo tolovaji krog svojega vodje, le „rudeči Tomaž“ ostane v ozadju ter se približa Amalijinemu stricu, s katerim na tihem, toda živahno začne šepetati.

Jurij Skopec stoji kakor kralj sredi svojih podanikov.

„Sedaj pa na delo!“ kliče, „ne bomo mirovali niti po dnevu niti po noči. Pleniti hočemo, kar se bo le dalo. Napovedali smo človeštvu, bogatinom boj in svet naj v strahu in trepetu izreka naše ime!“

Cekinar si mane roke.

„Kam najprvo, glavar?“ praša.

Jurij gleda na strop.

Njegovo duševno oko zagleda prekrasno žensko postavo — mil obrazek, potem pa ta podoba izgine ter se glavar zmisli moža, ki mu je toliko bridkosti napravil.

„Tja gremo, kamor me kliče maščevanje“, pravi zamolklo, „pripravite vse, da še pred jutrom odrinemo — proti Sokolskemu gradu!“

12. poglavje.

V mučilnici.

Prikazen. — Boj za Milico. — Sodniki postanejo nepotrpežljivi. — Danes meni, jutri tebi! — Kje sta Milica in njen rešitelj?

„Priznaj, deklina!“

Tako vpije pisar, ko Milica povesi glavo, rudečnik pa počasi navija palčnike.

„Priznaj — ali —“

Pisar naenkrat obmolkne.

Vdarec zadene njegov zatilnik, da mu pero pade iz roke. Ko trska suhemu pisarju se stemni pred očmi.

Začuden se rabelj ozre.

Hitro kakor blisk skoči mala, škratasta postava proti njemu.

In sedaj se začne srdit boj.

Ko pisar nezavesten leži pod mizo ter vse štiri od sebe moli, se valjata rabelj in pritlikavec po tleh.

Rudečnik hoče vpiti, toda njegov nasprotnik ga tako davi, da se le neko grgranje začuje iz njegovega grla.

Brzo pritisne zraščeni škrat krvnika k tlom, da se komaj gane. —

Norec vzdigne pest. Udarec za udarcem udriha po rabeljevi glavi, ki se zdihovaje in brez vspeha hoče otresti škra-tastega nasprotnika. Vedno hitreje pada pest, težka, kakor kovaško kladvo.

Zraščenec ima neznanske moči.

Še dvakrat udrihne in rabelj leži brez zavesti na tleh pri Miličinih nogah.

Norec ga nekaj trenutkov grdo ogleduje.

Potem se hitro obrne k Milici ter jo najpoprej oprosti palčnikov. Grozno zatuli norec, ko zagleda dekletove krvaveče palce. —

Kakor besen plane znova na pisarja in krvnika. — — —

V veliki dvorani prvega nadstropja so sodniki postali nepotrpežljivi.

„To je velika trdovratnica“, pravi predsednik, „mislim, da ni še ničesar priznala.“

„Mogoče, da je postala nezavestna“, pripomni drugi.

„Ne, ne, to bi nam bil že zapisnikar naznanil. Predlagam, stroga gospoda, da gremo gledat ter odredit, ko bi bila zločinka še trdovratna, da se ž njo postopa najostreje. Zapisniki so itak že izgotovljeni. Pojdimo tedaj!“

Sodniki vstanejo.

Ne morejo si raztolmačiti, zakaj tortura toliko časa traja, ker sicer žene in dekleta priznajo, ko zagledajo grozne mučilne priprave.

V slovesni vrsti se sodniki po stopnicah bližajo mučilnici. Iz nje čujejo zamolklo stokanje.

„Oj,“ pravi eden sodnikov, „še jo mučijo, take trdovratne že dolgo nismo imeli.“

Sodniki stopijo skozi železna vrata.

Prvi sodnik si mane oči — drugi tudi, tretji in četrti pa primeta očala, ker menijo, da jih oči varajo.

Spogledajo se, eden z bolj neumnim obrazom kakor drugi. Jetnica je izginila.

Pač pa sta pisar in rabelj še tukaj, toda v takem položaji, da sodniki sami sebi ne verujejo, kar vidijo.

Pisar sedi na stolu, na katerem je poprej Milica zdihovala, na njegovih črnih nogovicaah se blišče svetle verige.

Njegova dva palca pa krasijo palčniki, ki so menda dobro naviti, kajti njegov hudobni obraz je grozno skremžen, v ustih pa mu tiči „hruška,“ mučilna priprava, ki temeljito preprečuje vpitje.

Rabeljnu ste roki na hrbtu zvezani, usta so mu s cunjо zamašena, in da mu na tleh ne postane predolgeas, ga je nekdo ob vrvi kviško potegnil.

Na nogah pa mu vese težke železne kroglice, ki mu strašno raztezajo ude.

Sodniki z odprtimi ustmi opazujejo ta čudni prizor.

Grozno javkanje pisarjevo jim dokazuje, da je vse to res.

„Vražja hudobija se je tu izvršila,“ pravi predsednik, „ha, tukaj so bili sami zlodje — zavezniki obdolžene hudodelnice. Kje je ta?“

Da, kje je Milica?

Z nova se sodniki z neumnimi obrazi pogledujejo, dokler jih rabeljevo zdihovanje ne predrami.

Sedaj skušajo, oba rešiti.

Nekaj sodnikov začne vleči iz pisarjevih ust „hruško“, da bi je „svojega častivrednega kolega“ oprostili.

Pri tem mu skoraj nekaj zob iztrgajo, ne da bi nevarno stvar iz ust spravili.

Drugi se trudijo, od rabeljevih rok odvezati težke kroglice. Zastonj.

Konečno se prebrisanci domislijo, da se da vrv, ob kateri krvnik visi za roke, prerezati.

To se jim tudi posreči.

Rudečnik z velikim ropotom telebne na tla, in eden sodnikov milo zastoče, ker mu je težka kroglica padla na palec desne noge.

Rabelj se krogelj hitro oprosti, ko mu je eden sodnikov prerezal spono na rokah.

„Oprostite našega častivrednega kolega,“ zaukazuje prvi sodnik, kazoč s prstom na žalostno pisarjevo postavo.

Rabelj ga ne poslušā, temveč skače kakor norec na okrog, Ź njim pa sodnik z zmečkanim palcem.

„Kaj ste zblazneli?“ praša predsednik, „saj smo Vas oprostili, sedaj pomagajte temu —“

„Hu — hu — hu —,“ tuli rudečnik. „Raki na mojih ušesih, — hu — hu — hu —“

Resnično, na ušesih mu bengljajo takoimenovani „raki“, ki mu povzročajo grozne bolečine.

Eden sodnikov pristopi, da bi ga oprostil „rakov“, toda v naglici zavije vijak narobe, „rak“ še bolj vščipne, rabelj pa same bolečine poskoči tri črevlje visoko.

Konečno ga oprostite muke.

Javkajoč se spravi na pisarja, da tudi njega reši „hruške“.

Pisar se nezavesten zgrudi na tla.

„Kje je jetnica?“ praša prvi sodnik.

„Ne vem,“ stoka rudečnik, „če to ni bil sam peklenšček, ki je prišel po njo, bil je pa gotovo kak drug hudoben duh. Premagal naju je in zavedel sem se še-le, ko sem tu gori bengljāl.“

„Kakšen je pa bil?“

„Praveat škrat,“ ječi rabelj, „majhen, zraščen in oči je imel kakor Źrjavico. Več nisem videl, kajti skočil mi je kakor mačka na ramo ter me prišel daviti, da sem sapa zgubil, potem me je po glavi lomastil, da sem se onesvestil.“

Sodniki se spogledujejo.

V tistih časih so ljudje še mnogo bolj na vraže verovali, kakor dandanes.

„To je bil gotovo živi vrag, ki nas je obiskal,“ pravi eden izmed njih.

Kaj je početi?

Pokličejo vratarja in vse čuvaje. Povprašujejo, ali niso videli tacega in tacega moža v sodnem poslopju, toda vsi zanikajo.

Živa duša ni videla priti kakega škrate in vsi so prepričani, da se je tu nekaj nadnaravnega zgodilo. Toda kje je jetnica?

Ali jo je peklenšček skozi okno odnesel? Skoro že na to verujejo, tu pa najdejo na prehodu ruto, ki jo je nosila Milica okrog vratu.

Pisar se zdrami iz omotice, ter natančneje popiše obleko zraščenege spaka.

Zdaj so sodniki družega mnenja.

„Pajdaš jetničin se je vtihotapil ter tatico oprostil,“ pravi prvi sodnik, „beriči naj vso sodnijo natanko preiščejo, gotovo sta se v kakem kotu skrila!“

Beriči se po celem poslopji razdele ter prično povsod stikati.

Pod zemljo in pa gori do podstrešja vse pregledajo in prekuenejo. Ali bodo našli noreca in Milico?

13. poglavje.

Železni vitez.

Grad stražijo. — Varnostne priprave. — Tihorepec preti. — Tolovaji v gozdu. — Jurij v nevarnosti.

Na Sokolskem je tiho kakor pred nevihto. Grof se še ni povrnil, toda v gradu kar mrgoli čuvajev in beričev.

Čemu so te priprave?

Grofica to ve. Kopelj v Savi jej ni škodovala in zapeljiva vragica je krasna, cvetoča kakor navadno.

Nestrpljivo pričakuje poročil, kajti izvedela je, da je Jurij Skopec z nekaterimi tovariši ubežal.

Slišala je tudi o maščevalni prisegi, katera jo pa ne plaši, kajti prepričana je, da lovčeva togota velja le njenemu stari-kavemu soprogu.

In to jej ne dela preglavice.

Ko graščakinja tako prevdarja, leta Tihorepec nemiren po gradu okrog.

Kakor da ne vidi nobenega služabnika, hodi mimo njih ter sám s sabo godrnja. Vsi začujeni za njim pogledujejo.

Ko se zmračí, stopi oskrbnik skrivaj skozi tapetna vrata pred svojo gospo.

Ta ljuta poskoči.

„Ali ste že zopet tu?“ zadere se nad njim. „Ali Vam morda moje obljube ne zadostujejo? Dobili bode te lovski gradič. toda glejte, da se mi poberete!“

„Oho!“ pravi Tihorepec, „to še ni vse. Slišal sem take reči, da se ne morem pomiriti.“

„Kaj?“

„Danes je bil neki Ribničan v kuhinji. Prišel je iz Ljubljane ter je pripovedoval, da bodo mučili Milico.“

Grofica se malomarno obrne.

„Ali je to vse, kar mi imate povedati?“ prava zaničljivo. Oskrbnikove majhne oči se začnejo svetiti.

„Deklica ima moja žena postati,“ odgovarja trdovratno. „toda kaj mi če soproga, kateri je rabelj vse ude polomil?“

„Vi ste norec,“ draži ga lepa hudobnica, „Milica je še otrok in bo vse priznala, če ji par palčnikov le od daleč pokažejo.“

Tihorepec zmaje z ramo.

„Jaz bi se pa raje sam o tem prepričal, ter Vas prosim odpusta,“ pravi. „Do skrajnosti stvar ne sme priti!“

Grofica ga grdo pogleda.

„Da mi ni obljubil, Jurija zvabiti v gradič — ne zapustil bi živ moje sobe,“ misli na tihem, „tako pa mu moram priznati, dokler ga potrebujem.“

„Rad bi dobil odpust,“ ponavlja Tihorepec.

„Za moj del, — toda ne predolgo. — K večjemu dva dni, — pri moji jezi.“

Oskrbnik se pokloni.

„Še nekaj imam sporočiti, milostna gospa grofica!“

„No?“

„Norec je kakor kafa izginil.“

„E, kaj me spak briga? Se že kje klati. Pustite me s takimi malenkostmi pri miru.“

Tihorepec dobro ve, da je grofica od njega odvisna, kajti pisma, ki jih ima v roki, zadostujejo, da pogubi svojo gospo.

Pazljivo ga grofica ogleduje.

Tihorepec je zvit ko kača, kajti čeravno je njegove sobe natanko preiskala, pisem vendar ni mogla najti. Gotovo jih je dobro poskril. Toda čeravno ne dobi pisem v roke, mož jej ne sme postati nevaren. Umreti mora.

„Tedad grem, milostiva grofica,“ šepeta oskrbnik, „pojutrnjim najkasneje sem nazaj in poprej se bo gospod grof gotovo že povrnil.“

„Le pojdite, ne potrebujem Vas.“

Oskrbnik še vedno pazljivo zre na lepo ženo, ter se potem kakor mačka izmuzne skozi tapetna vrata.

Grofica gleda za njim.

„Dedec, ne boš mi dolgo več na poti,“ grozi se lepa ženska, „preko vsakega stopa moja noga, kdor se mi zoprstavlja. Čez mrtvece korakam, če drugače ni mogoče. Milica mora umreti — Tihorepec tudi — in potem — potem tudi —“

Šepetanje njeno postane nerazumno.

Zunaj ob zidovji grajskega vrta, pri vratih in ograjah stoje straže. Grof Sokolski je previden. Jeden roparski vlom mu daje upanje, da ga bodo tolovaji v drugič obiskali in da se mu bo posrečilo, vjeti jih žive.

Celo krdelo straži grad in povsod je videti oborožence, ki se oprezno ozirajo na vse strani. Celo vrt je zaseden in le v gozdu, ki se z vrtom tiši, ni videti nobenega beriča, kajti gozd se ure in ure na dolgo razprostira.

Da, ko bi človek mogel gozd z očesom prodreti.

Tu bi zapazil, kako leži okrog trideset oboroženih mož v mali dolinici, okrog katere so straže razpostavljene. Toda to niso vojaki, marveč predrzneži pod poveljstvom glavarja Jurija Skopca.

Nekoliko od glavnega krdela leži Jurij poleg Smukača in Cekinarja.

Ta je svoja dva zvesta tovariša imenoval za podpoveljnika, kajti poznal ju je natanko, posebno njuni zviti butici.

Jurij se ravno ž njima posvetuje, kako bi se grad Sokolski najbolje dal napasti.

„Poizvedeti moram pred vsem, kaj se je z ubogo Milico zgodilo“, meni glavar, čegar desnica še ni popolnoma zdrava.

„Revica mora morebiti veliko prestat, in če je zaprta, rešil jo bodem.“

Smukač se zaničljivo namuza.

„Glavar, čemu toliko vrišča zaradi borne hišine. Deklet na svetu kar mrgoli. Pustite deklino, kjer je.“

„Ne“, odgovori Jurij, „Ti tega ne poznaš, kajti že davno si pozabil, kaj je sočutje.“

„To je res, saj pa tudi nisem stara baba.“

„To tudi drugi niso“, zavrne ga glavar karajočim glasom. „Toda dosti o tem, mene zanimajo zdaj še druge reči. In povesti o železnem vitezu tudi ne morem verjeti. Ali se nista motila?“

„Nisem se motil“, zatrjuje Cekinar, „lahko mi verjamete, glavar. Ko sva prvipot šla mimo železne postave, stala je v duplini in na čeladi in vezirju nisva ničesar opazila. Ko sva se pa vračala, hu, to je bilo plašno.“

„Gotovo“, pripomni Smukač, „glavar, midva gotovo nisva strahopetneža, vendar me je oblila kurja polt, ko je železna oprava tiho zarožljala ter nas je vitez pogledal z gorečimi očmi. Hu, ali sva hitro pete odnesla.“

Jurij z glavo zmaje.

„Jaz sem marsikaterikrat šel po dnevu in po noči mimo viteza, pa nikdar nisem nič posebnega opazil.“

„Tako?“

„Pripovedovali so si seveda veliko“, nadaljuje tolovajski glavar, „v gradu so pravili, da straši, nobeden pa ni vedel nič gotovega.“

„Midva sva natanko videla.“

„Dobro“, odgovori Jurij, „saj pridem sedaj v grad in pozno bo tudi, ko pridem skozi galerijo mimo železnega viteza. Radoveden sem, ali se bo prikazen ponovila.“

Smukaču se obraz zamišljeno zmračí.

„Glavar, ne bojim se ljudij, to Vam je znano — korajže mi ne manjka — tudi Cekinarju ne.“

„To vem.“

„Z ljudmi se lahko borim, drugače pa je s tako prikaznijo. Jaz bi svetoval, da se galeriji in vitezu izognemo.“

„To je nemogoče“, zavrne Jurij, „če hočemo priti do grofa, — da, tudi pot v grofičine sobe vodi mimo viteza.“

Tolovaja molčita.

„Ostanita sedaj tukaj“, pravi Skopec, „pregledat grem najzunajnejše straže, ter izvedet, koliko stražnikov je okrog gradu. V eni uri se povrnem in potem se natančneje pomenimo, kako bi bilo najbolje grad napasti.“

Jurij vstane. Orjaška postava gleda bistro, a temno svoje krdelo.

„Sedaj sem tolovajski glavar“, šepeta, „ha, jaz si tega nisem želel, pa osoda me je prisilila. Jurij, Ti si proklet, iz človeške družbe izobčen, vzeli so Ti vse, kar si imel. Tvoj kruh, Tvojo čast, celo Tvojo drago mater. Ha, sedaj sem postal, kar ste hoteli imeti, vrag maščevanja. Moj račun z Vami bo grozovit!“

Jurij počasi izgine v gozdu.

Tu je doma, kajti v grajski okolici mu je znan vsak grmiček — vsako drevesce. Hitro se bliža gradu. Včasih malo postoji ter zamolklo zažvižga in straže mu ravno tako odgovarjajo.

„Vse je v redu!“ šepeta lovec, „sedaj pa si oglejmo, kako je v gradu.“

Urnih korakov odide.

Obrne se proti grmičevju vrhu griča, od koder je prost razgled na grajsko okolico. Kmalu je tam.

Ali ni za njim nekaj zašumelo?

Med vejami se prikaže rudečebradat, divji obraz.

Ali ni to „rudeči Tomaž“?

Sedaj se zasveti cev puške.

Jurij ne sluti, da stoji za njegovim hrbtom smrtni sovražnik.

„Rudeči Tomaž“ je stal na straži. Zapustil je odkazani mu prostor ter se za glavarjem pritihotapil.

Hudobno se reži njegov surovi obraz, ko pomeri s puško na Jurija.

Hrabri tolovajski glavar ne ve, da je njegovo življenje v nevarnosti, kajti slutiti ne more, da je med njegovimi ljudmi

izdajalski Iškarjot, da ga hoče častihlepni ničvrednež ugonobiti. —

Še nekaj trenutkov — puška je namerjena na Skopčevo glavo.

Prst se krivi, da sproži — le trenotek še — potem —

Tu nekaj prileti po zraku — kletvina se začuje — zamolkel krik — Jurij se obrne.

„Semkaj, glavar“, oglasi se srebrnočist dekliški glas, „semkaj — hitro — jaz nimam orožja, drugače bi ga bila že sama usmrtila.“

Z jednim samim skokom je Jurij za grmom, ki ga loči od kliščočega dekleta.

Kaj zagleda?

Po mahovju se valja velikanska postava s krvavečo glavo.

Zraven nje leži puška, poleg pa stoji lepa Amalija.

V mali pa krepki desnici drži debelo gorjačo, s katero še enkrat zamahne po izdajalčevi buči.

„Kaj se je zgodilo?“ prša glavar tiho.

„Grdoba Vas je hotel zavratno ustreliti“, odgovori lepa deklica, „opazovala sem ga ter še v pravem času potolkla. Hitro vzemite bodalo, ničvrednež mora umreti.“

Jurij zmaje z glavo.

„Sedaj se ne more braniti“, pravi, „tovariši naj ga sami sodijo — prejel bo svojo kazen — ha —!“

„Stoj — držite ga!“ kriči Amalija.

Pobiti izdajalec zdajci poskoči kvišku.

Ali mu je strah pred smrtjo dal nenavadne moči, ali pa se je bolj potuhnil kakor je bil v resnici nezavesten? Z jedno besedo — sedaj beži kakor divji merjasec skozi goščavo in trenotek pozneje že izgine za drevjem.

Amalija pristopi k Juriju.

„Za njim — za njim!“

„Pustimo ga, naj beži, kamor hoče“, odgovori zaničljivo.

„Ta se gotovo ne povrne več.“

„Ne, ne, z nova Vas bo zavratno napadel!“ kriči deklica ter se po vsem telesu stresa.

„Saj še orožja nima — ne bo se upal več priti mi v bližino.“

„Varujte se izdajice“, pravi, „hotel je postati načelnik, smrtno Vas sovraži ter Vam je bolj nevaren, kakor Vi mislite. Svarim Vas.“

Jurij pristopi k zapeljivi krasotici.

„Ne bojim se ga“, pravi ponosno, „toda govoriva o čem drugem. Rešila ste mi življenje, ko ste pobila nesramnega Judeža. Zahvaljujem se Vam!“

Amalija globoko zarudi.

„To sem — tako rada — storila“, pravi pretrgano, in — in —“

Jurij težko sope.

Še pred nekaterimi dnevi služabnik na gradu, postal je po čudnem naključji — tolovajski glavar.

Da, na čelu lepega krdela môž, katere je človeška družba izobčila, stoji Jurij Skopec — napovedal je boj celemu človeštvu.

Prvikrat v svojem življenju čuti, kako krasno je zapovedovati, biti neomejen gospodar ter skrbeti za blagor svojih podanikov.

In pred njim stoji tudi njegovemu varstvu izročena razkošno-lepa deklica, ki mu je že dvakrat v nevarnosti pomagala.

Ali je bil le slučaj, — ali Amalija pri tem ni nič mislila, ko je zanj tvegala življenje — ali pa so jo globokejši čuti navdajali, da je toliko storila za njega — tujca?

Jurij bi moral slep biti, ko bi hotel prvo verovati.

Ali ne čita v žarečih njenih očeh sladke tajnosti, da gorko bije njeno srce zanj?

Jurij čuti, kako mu vroče prihaja.

Mlad je — krepak orjak, ki še nikdar ni bil zaljubljen. Za dekleta se ni brigal, ljubil je le knjige, zveste tovarišice njegovih prostih ur.

In sedaj je tolovajski glavar!

S kakim veseljem se je učil, veliko učil. Kdaj bo zopet prišel čas, da bo mogel učenje nadaljevati? Menda nikdar več! —

Domisli se zdaj Smukačevih besedij: „Pravecati tolovajski glavar mora imeti svojo nevesto.“

Pred njim stoji čudovito lepa, nenavadno pogumna deklica. Ali ni to prava rokovnjaška nevesta? Zazre se v njene temne oči. —

„Sedaj moram iti proti gradu, da poizvem, kje najlažje vlomimo.“

„Da, le pojdite“, pravi Amalija in glas njen se trese, „le pojdite — čakala bom, da se povrnete.“

Pogled njen priča, kako udano mu je njeno ljubeče sree. —

„Čakala bom na Vas“, šepetajo še enkrat njene majhne ustnice.

Jurij se jej nasmehlja.

Amalija vidi v njegovih očeh hvaležnost, — da, še več. Neznanska sreča jo presune.

„Oj, kakov junak je to“, jeclja, ko Jurij izgine za drevjem, „čutim, da ga strastno ljubim. Moj mora biti, moj na veke!“

Pobere puško zavrattnega morilca ter se vsede v gosto grmovje, ki popolnoma zakrije njeno krasno telo.

Previdnost njena ni bila zastonj, kajti trenotek pozneje zagleda v večernem mraku, kako se jej počasi bližate dve možki postavi.

Straže niso to, to sta dva druga človeka.

Amalija zadržuje sapo. Spoznati ne more obrazov, pač pa čuje glasove, ki vedno bolj razločno udarjajo na uho lepe opazovalke.

14. poglavje.

Nevaren beg.

Ubežnika. — Pregarjana. — Na podstrešji krvavega sodišča. — Zasedili so ju. — Nevihta. — V skrajni nevarnosti. — Toča. — Ubežnika padeta.

Na podstrešji sodišča pod Trančo se plazite dve temni postavi skozi mrak, ki se tukaj nikdar ne umakne belemu dnevu.

Pri dimniku sta zdaj, ki se dviga na jednom koncu prostranega prostora.

Sedaj izgineta za očrnelim zidovjem, kmalu potem pa se zopet prikaže debela glava, v kateri tiče kakor žrjavica žareče oči. Le-te zro proti vhodu.

Tukaj se začuje ropot.

„Že prihajajo, iščejo me, še enkrat me bodo v mučilnico vlekli,“ začuje se tih dekliški glas.

Spremljevalec čudno zakruli, kakor bi jo hotel potolažiti, ter neprestano gleda proti vratom.

Nemi norec z grada Sokolskega se je nevidno vtihotapil v sodišče pod Trančo, oprostil je Milico, ko so hoteli nesrečnico surovo slačiti in njene nežne ude s strašnimi pripravami na razteznicu mučiti.

Najhujše je preprečil, toda nevarnost je še velika in po vseh kotih iščejo jetnico in njenega skrivnostnega rešilca.

Koliko časa bo še trajalo, da pridejo beriči na podstrešje? Kaj se bo potem zgodilo?

Milica trepeče v smrtnem strahu, osoda, ki jo čaka, jej je znana.

Obupana objema črno, mrzlo zidovje.

„O, da bi imela nož,“ stoka, „da bi mogla svojemu nesrečnemu življenju napraviti konec, predno me slečeno polože na raztezalnico. Sramota je vendar hujša kakor smrt. Oj, kako hrepenim po hitrem koncu!“

Norec jo je menda razumel, kajti znova čudno zakruli, da bi jo pomiril, toda Milica ne pričakuje več rešitve.

Že ure in ure se s svojim rešiteljem potika od kota do kota, po zapuščenih dvoranah, tihih prehodih; kakor bi ju Bog sam čuval, posrečilo se jima je dosedaj, ostati skritima.

Toda, koliko časa še?

Preganjanci še vedno iščejo. Beriči jo sicer še niso zagledali, toda prepričani so, da se nista mogla v zemljo vdreti.

Ropot se bliža. V drugem nadstropju so že. Kmalu bodo pri podstrešnih vratih.

Norec včasih zamolklo zarenči, kakor razljutena zver. Potem pa prime za vrv, ki jo ima okrog sebe navito.

Milica se ne gane.

Niti pojma nima, koliko časa je preteklo, odkar je bila oteta iz rabeljevih krempljev.

Gotovo pa je že več ur preteklo in zunaj se gotovo že mrači.

Čuj! — Kaj je to? Pri podstrešnih vratih se zaslišijo stopinje.

„Tukaj so,“ stoka Milica, „po-me gredo. Moj Bog, umrla bodem!“

Norec zopet zarenči, potem pa hipoma obmolkne.

Vrata se odpirajo.

Zasvetijo se svetilke in Milica z grozo vidi, da vstopi cela kopa beričev. Le še nekaj trenutkov in neusmiljene pesti jo bodo vlekli v ječo — v mučilnico.

Tu zgrabi pritlikavi spak s čudovito močjo dekleta ter prične, kakor bi se igral, ob železnih drogih plezati, ki so v dimnik zabiti. Vrh dimnika je mala linica v strehi, urno in tiho jo odpre ter s svojim bremenom izgine izpod podstrešja.

Nenavadna lestvica je menda za dimnikarje napravljena.

Milica čuje kakor v sanjah, kako pod njo beriči kolnejo. Menda je preganjalcem znano, da mora tukaj kje biti zadnje zavetje ubežnikoma.

„Tu morata biti“, zasliši se surov glas. „Temni postavi, koji sem videl na stopnjicah, sta človeka od kosti in mesa. Preglejte vsak kotiček. Še danes hočem imeti dekleta na raztezalnici, pajdaš njen pa ji bo družbo delal.“

Svetilnice že obsevajo dimnik.

„Oho, zlodej vendar ni z deklino na streho splezal?“

Milico zapušča zadnji up.

Vidi, da je noč nastala in da se na nebu črni, gosti oblaki drve.

K nevihti se pripravlja. Dan je bil vroč in soparen in že se na vseh straneh bliska.

Norec posadi Milico za dimnik, priveže jej oprezno konec vrvi okrog pasa, drugi konec pa ovije okrog dimnika.

Streha je strma, poslopje visoko in človek, ki bi tu doli padel, razbil bi se gotovo na male kosce.

Spak sam sebe ne priveže.

Milica ne vidi, kaj počenja. kajti tema je tako gosta, da komaj opazi lastno roko pred očmi.

V daljavi se čuje gromenje in okrog vogla zašumi prvi naval silnega viharja.

Iz dimnika moli železen, dva vatla dolg drog. Norec ga po velikem naporu odtrga.

Malo linico tiho odpre in gleda doli v podstrešje.

„Tu je neka ruta,“ pravi jeden beričev. „Hola, možje, tukaj sta bila, jaz vem, da jo je tatica na glavi imela.“

„Da, da, tukaj sta bila! Čujte, ali ni nekaj na strehi zaropotalo — za vruga — menda sta res na strehi!“

„To je nemogoče, telebila bi s strme strehe.“

„Vse jedno, pogledati moramo.“

„Kaj boš gledal, zunaj je taka tema, kakor v rogu. Dan je bil soparen in bliža se huda nevihta.“

„Jaz bom pa vendar gori splezal, glavo stavim, da sta na strehi.“

„Če sta gori, pa ne bodeta dolgo ostala. Vihar ju bo doli pometel kakor smeti.“

„Saj škoda jih ne bo, zlodjev, — deklica je prekanjena tatica in njen tovariš, menda ljubček, gotovo ni nič boljši.“

Norec zarenči.

Berič pleza od klina do klina, kmalu pride do strehe ter odpre linico, skozi katero pomoli svojo ščetinasto glavo.

„Tukaj je — tukaj —“

Berič obmolkne.

Spak zavihne z železnim drogom, ki silno vdari beriča po glavi. Ta grozno zarujove.

Predrznega moža polije kurja polt; obstoji, kakor pribit.

Klin izpusti in telebne na svoja tovariša, ki sta radovedna za njim plezala.

Vsi trije z velikim ropotom prihrume na podstrešna tla.

Vpitje — kletvine — razbite svetilnice zažvenketajo in po tleh se valja cela kepa ljudij.

Zgoraj pa, skozi strešno linico, zagromi divji krohot — norec je, ki nima več vzroka, da bi molčal, saj so ga našli.

Skozi linico preti z železnim drogom, češ, le poskusite priti za menoj na streho.

„Zgoraj je! Čudna pošast s tatico je ušla na streho.“

Hitro se o tem raznese vest po sodnem poslopji, pa tudi po ulicah blizo Tranče.

Od vseh strani hite radovedneži.

Na Glavnem in Starem trgu kakor tudi na Črevljarskem mostu užigajo baklje. Vsak bi rad videl ubeglo tatico in nje-nega pritlikavega tovariša.

Naenkrat prihrumi v drugič silen vihar, da lete iskre od bakelj.

Vpitje in vrišč se začuje. Marsikatera obleka se užge in po celi okolici diši po osmojenih cunjah.

Zopet zažvižga po zraku — debele kaplje padajo, ploha se vlije, da visoko škropi. Nekoliko trenotkov pozneje so baklje pogasnene in ulice prazne. Vsakdo je gledal, da je hitro prišel pod varno streho.

Gori na strehi se je položaj premenil.

Norec nekaj časa še preži z drogom pri linici, toda nikogar več ne mika priti ž njim v dotiko.

Berič leži s krvavo glavo nezavesten na tleh.

Pritlikavec zapre okno.

Grom buči in ploha se vlije z neznansko silo.

Uboga Milica pričakuje smrt.

Bleda kakor mrlič — glavo ima pobešeno ter visi ob vrvi, ki jedina varuje deklico groznega padca v globočino.

Norec je zopet na njeni strani.

Čudni človek je uren in spreten kakor veverica. Na strehi kreta kakor po gladkih tleh in celo silni vihar mu ne more do živega.

Kaj dela sedaj?

Vrv odveže od dimnika ter jo ovije okrog debele roke. Kam hoče spak? — Doli v strašansko globočino? Pa tudi ob obeh straneh, kjer so meščanske hiše prizidane, je nemogoča rešitev.

Sedaj prileze do velikega železnega petelina vrhu strehe. Milico vleče z veliko težavo za sabo.

Ubogo dekle se na levo in desno opoteka, toda norec ne izpusti vrvi, s katero je nanj privezana.

Nebeški oče, kako buči vihar! Blisk razsvetli streho, na kateri se za trenotek pokažeta temni postavi.

Doli na ulicah oznanjajo kriki, da so zapazili ubežnika. Ploha se vedno huje vliva.

Milica je do kože premočena. Med dežjem rožljajo ledena zrna, ki ljuto udarjajo na streho.

Norec spozna nevarnost. Oklepa se železnega petelina. Onemogla Milica ga vleče doli po strehi. Pomagati jej hoče — tu naenkrat sam spodrsne, petelina izpusti. Nohtove zasaja v streho.

Zastonj!

Po strmi strehi drči v grozno globino in ž njim uboga Milica.

15. poglavje.

Jurij na gradu Sokolskem.

V galeriji. — Železni vitez. — V grofičini sobi. — Ponočni obisk. — Masčevanje! — Grofica v nevarnosti. — Obupno borenje.

Neki mož se ročno dvigne črez vrtni zid Sokolskega gradu.

Jurij Skopec je, tolovajski glavar.

Vrača se na Sokolsko, kakor je obljubil — grozno obračunat prihaja in obraz njegov je teman, grozovito mračen.

Res je zal v lovski opravi in marsikateremu dekletu, ki bi ga zagledalo, utripalo bi hitreje srce. Toda v njegovih očeh se bere jeklena odločnost in žari ogenj divjega maščevanja. Nasprotnik, ki bi ga sedaj srečal, molil bi zadnji očenaš.

Mladi glavar pozna svojo pot.

Saj je tukaj znan in vrhu tega sta mu Cekinar in Smukač dala potrebne ponarejene ključe. Jurij se bliža stolpu na levi strani gradu.

Po vrtu so nastavljene straže, kajti grof Sokolski vé, da Jurij Skopec še živi in da se je pridružil tolovajski četi.

Ko bi plemič znal, da je njegov nekdanji lovec sedaj glavar teh rokovnjačev, bila bi njegova skrb tem večja.

Jurij s pekočimi očmi opazuje grad.

Tu gori se sveti luč.

Ha, znana mu je soba, tam ga je krasna grofica skušala. Tam gori ga je lepa grešnica objemala z mehкими rokami, potem pa ga hladnokrvno zatajila in po krivem obdolžila.

Jurij dvigne stisneno pest.

„Čuvaj se, plemenita vlačuga“, sopiha, „obračunal bom s Teboj. S Teboj in Tvojim možem, ki me je onečastil. Tresi se, nesrečnica, Jurij Skopec je blizu!“

Začujejo se koraki.

Jurij spozna stražo, ki šeta po vrtu. Urno skoči za grmovje.

Tu čaka, da čuvaj odide, potem pa se urno splazi k grajskemu stolpu.

Stolp obdajajo zaraščeni grmi, ki popolnoma prikrivajo predrznega tolovajskega glavarja.

Smukač in Cekinar sta pot že poprej dobro izvohala in ključe ponaredila.

Jurij še ne vé, ali bodo ključi pravi, kajti mogoče je, da so mej tem vse ključavnice predrugačili.

Oprezno poskusi ključ — vrata so odklenjena.

Nevarnost je velika.

Tu notri morebiti stražijo vojaki, in ko vstopi, sprožijo na došleca svoje puške.

Toda to Jurija ne ovira.

Sklenil je, da se vruga ne straši, in brez obotavljanja odpre težka okovana vrata.

Jurij posluša. Vse je tiho, ne čuje se nobeden glas. Vstopi.

Od tukaj vodijo v prvo nadstropje stopnice — potem pride nekaj zapuščenih dvoran, konečno pa skozi železna vrata, do katerih ima tudi ključ, — galerija.

To vse mu je znano.

Zopet posluša Jurij, sapa zadržuje, potem pa odide po stopnjicah. Brzo prekorači prazne sobane ter odpre vrata v galerijo.

Na levi strani so grofove sobe.

Tolovajski glavar z nova posluša. Nič se ne gane — vse je tiho.

Mogoče, da grofa niti doma ni. Njegove sobe so v tem slučaju gotovo dobro zaprte.

„Tu sem pridem pozneje,“ mrmra Jurij. „Najprvo hočem izvediti, kako se je grofica zavarovala. Doli na vrtu in dvorišču kar mrgoli beričev in vojakov. S svojimi tridesetimi možmi siloma nič ne opravim. Toda z zvijačo — bojite se me!“

Jurij obstane.

Tu v stranski duplini, slabo razsvetljeni od mesečine, ki prihaja skozi visoko okno, stoji — železni vitez.

Tolovajski glavar opazuje čudno postavo, ki je dala povod tolikim groznim pripovedkam.

Toda nič nenavadnega ne zapazi, čeravno nekaj časa pogleda ne obrne od čelade in vezirja. Jurij zmaje z ramo.

„Smukač in Cekinar vendar nista strahopetneža,“ mrmra, „ali se nista motila? Morebiti ju je mesečina ali pa svit njunine svetilke premotil. Nemogoče ni to.“

Še enkrat se ozre.

Črna železna postava pa mirno stoji na svoji podstavi, nič nenavadnega ni na njej. Jurij gre naprej.

Od tukaj se pride k sobam lepe grešnice. Vrata so skoro gotovo odprta, pa tudi če se je grofica zaklenila, njen bivši lovec pozna pot k njej — skozi okno.

Hitro zapusti galerijo.

Kakor duh se plazi po polutemnih prehodih ter se pazljivo bliža svojemu cilju.

V grofici ni sobi še gori luč.

Noč je gorka in soparna — prav kakor pred hudo nevihto. Zaradi tega se grofica tudi še ni vlegla k počitku.

V tankem nočnem oblačilu, zapeljiva, lepa, kakor boginja ljubezni, leži vragica na divanu, zamišljena se igra s svojimi dolgimi kitami, ki segajo do tal.

Na koga misli?

Ali na svojega soproga? Ne, saj ga ni nikdar ljubila: njeno strastno srce hrepeni po drugi krepkejši možki postavi, kakor po starikavem grofu.

Kako jej je soprog zoprn — želi si plamtečega ljubimeca, naj je plemenite krvi ali ne — da bi jej le mogel gasiti ogenj strastnega srca, potem bi bila zadovoljna.

Soparica je vedno hujša.

Celi dan je solnce pripekalo in še sedaj se noč ni ohladila. Grofici se zdi, da jo duši.

Odpne svojo obleko, saj je sama, nobeden je ne moti — hišine že davno spe.

Svoji polni, snežnobeli roki sklene nad glavo.

„Oj, ljubezen — ljubezen,“ zdihuje, „kako hrepenim po tebi. Ali ni nikogar, da mi bi ohladil vročo kri, katerega bi v strastnem objemu mogla poljubiti? Oj, ljubezen — ljubezen, kako mi podiš po žilah mojo prevročo kri!“

Zagrinjalo pri oknu se premika.

Grofica misli, da nočni veter pregiba svilene zastore.

Naenkrat se zgane.

Še enkrat se zagrinjalo premakne, toda to ni hladni vetrič — roka se prikaže, ki odrine zastor na stran, in z jednim skokom stoji mož sredi sobe.

„Jurij!“ zakliče grofica osupnjena.

„Da, Jurij Skopec je tukaj,“ pravi počasi in srpo zro njegove oči v zapeljivo grešnico.

Toda to ni ljubezen, to je maščevalna srd, ki gori na njegovem obrazu.

Grofica pa si stvar po svoje tolmači.

„Vi ste se rešili iz penečih valov?“ zakliče z nova. „Ha, kako ste opravljeni, — orožje vidim —“

„Tako je!“ odgovori ropar zamolklo, „čudna je moja oprava, prav taka, kakor pristoja tolovajskemu glavarju — hahaha!“

Grofica se ne prestraši.

Slišala je že, da se je Jurij pridružil rokovnjaški četi in skoro dopadljivo zre v zalega, krepkega moža.

Niti na to ne misli, da bi si svojo obleko poravnala. Njeno dušo navdajajo vse druge misli.

Jurij vidi vse lepote zapeljive postave, toda ne motijo ga, zaničljivo zre na razkošno zapeljivko.

„Tukaj sem!“ pravi zamolklo.

„In kaj iščete tukaj?“ praša skoro smehljaje se, „zasledujejo Vas — Vaše življenje je v nevarnosti — na ognjeniku stojite.“

„To mi je znano.“

„In ko bi jaz sedaj kričala?“

„Ne bodete upili, ne, grofica Sokolska,“ odgovori Jurij poluglasno, „k temu bi Vi niti časa ne imela.“

„Kako, Vi bi bili toliko brezoziren, da bi silovito z menoj ravnali?“ šepeta ter se nasloni na divan.

„Svoje maščevanje si jemljem,“ je njegov odgovor.

Grofica se nekako namuza.

„Maščevanje — zakaj neki?“ praša počasi, „a morda zato, ker sem se takrat v sili lagala, da se rešim iz neprijetnega položaja?“

Sedaj se lovec zakrohota, da ga je neznansko slišati.

„V sili ste lagala,“ pravi srdito, „hahaha, mene je ona laž stala pošteno ime, pahnila je mojo drago mater v hladni grob.“

Grofica je popolnoma mirna.

„Oj, kdo bi se za vsako malenkost žalostil, Vi niste veliko zgubili, jaz pa bi se bila morala za ono nepremišljenost pokoriti. Govorite drugače — če ste prav tolovajski glavar, kakor naglašate, naklonjena sem Vam vendar vse jedno.“

Pogled njen mu pri teh besedah vse obeta.

Da, krasna žena namigne z roko, kakor bi ga bila bliže k sebi vabila.

Jurij stoji kakor pribit.

„Sedaj Vas še-le poznam, kako zavržena ste,“ pravi z odurnim glasom. „Vi ste prav navadna ničvrednica, grofica Sokolska.“

„Kaj pravite?“ zakliče zapeljivka ter togotno poskoči.

„Resnico!“

„Čuvajte se,“ preti ona, „jedna sama moja beseda, in zgubljeni ste.“

„Besede ne bodete nikdar spregovorila.“

„Oho, kako mi hočete to zabraniti?“

„Maščeval se bom!“ zarenči glavar, „da, grdoba, ki si hladnokrvno obdolžila tatvine nedolžnega dekleta, sedaj se bode pokorila za to hudobijo.“

„Nazaj!“ kriči ona ljuto.

Jurij priskoči.

Okroglo, divno roko lepe grešnice zgrabi z železno pestjo.

„Poklekni!“ zaukazuje ter pritisne grofico k tlom, „sedaj bije ura moje osvete. Toda jaz si moje roke z Vašo krvjo ne bom skrunil, da, še veliko večje hudodelce bi ne mogel moriti, ravno ker je ženska. Toda k mojim ljudem Vas bom vlekel, in ti naj Vas sodijo, kakor zaslužite.“

Grofica gleda k njemu kvišku.

„Jurij, Vi se šalite ali —“

„Ha, ali res to mislite? Resen sem, kakor nikdar v svojem življenju.“

Vzdigniti jo hoče.

Grofica zvrne mizico, ki stoji poleg divana.

Svečnika padeta na tla; Jurij hoče jednega pobrati, le jeden trenotek, toda prepozno.

V tem hipu izpusti grofičino roko, toda ta trenotek zadostuje vražji ženski.

Kakor blisk poskoči, Jurij jo hoče zgrabiti, ta pa beži iz sobe kakor bi jej bil sam peklenšček za petami.

Jurij hiti za njo.

Znano mu je, da ima soba le samo ena vrata. Z dvema skokoma je pri izhodu — ha, sedaj mu grofica ne more uiti!

Toda čuj — kaj pomeni ta glas — kakor bi se vrata odpirala?

Presenečen skuša glavar vžgati luč.

Grofico mora imeti — zlodej, ki mu je uničil srečo celega življenja — ne sme mu uteči.

16. poglavje.

Smrtni sovražnik novega glavarja.

Tekmec novega glavarja. — Amalija in njen strije. — „Ljubim ga!“ — Amalija premagana. — Črni naklepi.

„Oj, da bi le kmalu prišel. Obljubil mi je, da se povrne in pogledal me je pri tem tako ljubo! Ha, kaj mi tako utripaš, srce moje? Ko bi me mož, krasni mož ljubil, ko bi me objel, pokrival moja usta z vročimi poljubi — bila bi njegova nevesta — nevesta tolovajskega glavarja!“

Tako šepeta zapeljiva Amalija, ki še vedno čepi v grmovji na mestu, kjer je Jurija Skopca rešila gotove smrti.

Neprestano zre proti gradu, kamor je odšel ljubljeni mož.

Skozi grmovje se plazi postava s sivkasto brado. Močan mož je in oči njegove se svetijo v večernem mraku.

Suha veja se zdrobi pod njegovo nogo.

Bliskoma se obrne Amalija.

„Oj, ali si Ti, strije?“ vpraša. „Kako me moreš tako ustrašiti!“

„Kaj počneš tukaj?“ godrnja starec, „ali si že zopet mej tolovaji. Prepovedal sem Ti!“

„E, kaj, jaz si ne dam ničesar prepovedovati,“ zavrne mu ona rezko.

Starec pristopi.

„Amalija, Ti se bodeš toliko časa z menoj igrala, da se bom v resnici razjezil. Midva ne spadava med rokovnjače.“

„Tako? Vi pa vendar oropano blago prodajate.“

„Če tudi, zaradi tega še nisem tolovaj, marveč poštenjak.“

Amalija se zaničljivo zasmeji.

„Ti si poštenjak? Ne uganjaj burk.“

„Misli o tem, kakor hočeš, otrok. Jaz pa kratkomalo ne trpim, da se vedno klatiš okrog rokovnjačev. Nevarnost je prevelika, da padeš kakemu pohotnežu v roke.“

Amalija se še vedno smeji.

„To je res dobro, strije, kakor da bi se jaz koga bala. Tolovaji dobro vedo, da nisem punica, s katero se sme vsakdo šaliti. Prosto življenje pa mi je všeč!“

„Meni pa ne, To si zapomni. Če hočeš imeti veselje, išči si ga drugod, denar Ti je na razpolago.“

„Katerega si ravno pri rokovnjačih zaslužil.“

„To Te ne briga čisto nič, Amalija, bogat sem zadosti in opustil bom nevarno zvezo z rokovnjači.“

Deklica se zopet nasmeje.

„Hoho, strije, ali se boš morda tudi izpovedal? Ali si hočeš plešo pepeliti in cerkve bogato obdarovati?“

Starec mirno posluša norčevanje krasnega dekleta.

„Zakaj pa ne, če pri tem kaj zaslužim? Toda sedaj pojdi z menoj, ker nimam povoda čakati, kdaj bodo vojaki zgrabili Jurija Skopca in njegove tovariše. Konja sta pripravljena.“

„Jaz ostanem tukaj!“

„Kaj praviš?“

„Saj si slišal, da ostanem tukaj.“

„Deklina,“ zaškriplje starec, „ali si se v resnici zatelebala v tolovajskega glavarja?“

Amalija ga mirno pogleda.

„Res je,“ pravi lepa deklica, „ljubim ga — nobeden drug me ne bo nikoli dobil.“

Starec se togotno zakrohota.

„Otročarije,“ pravi srdito, „konja čakata, na mestu greš z menoj!“

„Ne!“

„Ali res nočeš?“

„Ostala bom tukaj. Jaz nisem več otrok. Ne jezi me stric, drugače ti naredim nekaj, kar ti ne bo posebno ljubo.“

„Oho, pretiš mi tudi še?“

„Pusti me pri miru.“

Starec navije zdaj druge strune.

„Razdedim Te, če ne greš z menoj,“ žuga strupeno. „Niti vinarja ne dobiš po moji smrti.“

„Zaradi tega tudi ne poginem“, odgovori deklica trpko, „le sam jahaj domov, ne brigaj se za-me.“

Stric poluglasno zakolne. Pri tem se skrivaj ozira na grm za seboj, v katerem se včasih veje pregibljejo.

„Zadnji pot Te vprašam, ali greš?“

„Ne!“

„Ti hočeš celo tolovajska ljubica postati, katero bo rokavnjač danes objemal, jutri pa na stran vrgel — he?“

„Bolje enkratna ljubezen, kakor pa nikoli,“ odgovori Amalija tiho.

„Norica!“

„Le pojdi, stric, jaz ostanem.“

Starec namigne.

Amalija se hoče ozreti — začula je neki šum.

Toda prepozno je.

Krepak možak z obvezano glavo skoči izza grmovja in njegovi roki objemate lepega dekleta.

Amalija hoče klicati.

Toda stric je že na njeni strani ter zamaši ruto v pol odprta dekličina usta.

„Urno, hitro!“ vpije mož, ki drži Amalijo, „obupno se mi protí. Praska me in z nogo bije. Zvežite jej roki, da se ne bo mogla braniti.“

Starec si tega ne dá dvakrat reči.

Mož, ki jo drži, je „rudeči Tomaž“, zavratni morilec, katerega je Amalijina gorjača pobila na tla.

Tomaž je zaupen pomagač starega strica, in oči se mu svetijo peklenškega veselja.

„Tako, ljubica“, pravi zvezanemu dekletu, ki še vedno brea z nogo proti njemu, „poprej si me tako ljubezljivo z gorjačo poljubila, toda odpuščam Ti, prelepa si, da bi se mogel resno nad Teboj hudovati.“

Amalija ga zopet sune z nogo.

„Miruj!“ zapoveduje starec svoji nečakinji. „Ti hočeš imeti ljubčka. Dobro — pred Teboj stoji Tvoj ženin — „rudeči Tomaž“ je vse kaj družega, kakor pa Tvoj mlečnati Jurij Skopec!“

Amalija se same jeze vije na tleh, ne odgovori pa niti z besedico. Le zaničljivo se zasmeji.

Tomaž jo sedaj zgrabi ter jo odnese skozi grmovje.

Za njim koraka starec.

„Take, to smo opravili, še tega bi se mi manjkalo, da bi Amalija za Jurijem letala. Hihhi, Tomaž, midva z deklíčem vse kaj družega nameravava, ali ni res?“ praša ves zadovoljen starec.

„Rudeči Tomaž“ mu pomenljivo namigne.

„Tolovajska četa mora popolnoma v naše roke priti“, nadaljuje stric. „Rokovnjači morajo biti veseli, če jim po nizki ceni prevzamem oropane dragocenosti, in Ti, moj dečko, boš njen glavar. Ko imamo dosti, popihamo na tuje. Amalija pa bo Tvoja žena. Obljubil sem Ti to ter ostanem tudi mož -- beseda.“

Deklica sliši vsako besedo. Zastonj se trudi, da bi se oprostila vezi. Niti klicati ne more.

Možakarja se še vedno pogovarjata, toda tako na tihem, da Amalija ne razume niti besede. Le ime Jurija Skopca razloči včasih iz njujine govoricе.

Amalija se trudi, da bi kaj več slišala. Neznani strah jo preletava. „Rudeči Tomaž“, skrajno razkačen, skoro gotovo naklepa novo hudobijo zoper Jurija.

Kdo bo potem tolovajskemu glavarju pomagal?

Amalija se skrajno napenja, da bi vezi pretrgala, toda ves njen trud je zastonj.

V gozdu se je popolnoma stemnilo.

Stric pa vendar pota ne zgreši in kmalu se začuje konjsko rezgetanje.

„Tako, zdaj smo tukaj“, pravi starec. „Priveži, dragi moj sinko, svojo nevesto na sedlo. Brez skrbi potem lahko odjašem s Tvojo golobičico, Ti pa odideš na svoje delo, kamor si namenjen.“

Tomaž zadovoljno prikima.

„Svojo puško si našel poleg dekleta, ali ne?“ praša starec.

„Našel.“

Amalija je vsa iz sebe. Ne dvoji, da lopov z nova hoče Jurija ustreliti, ko se povrne iz grada.

In vendar ne more svojega ljubljenege glavarja v preteči mu nevarnosti rešiti.

„Zdrav ostani, Tomaž“, poslavlja se starec, „jaz moram hiteti, kajti noč je temna in pot dolga. Zasluži si nevesto. Ali si slišal?“

Tolovaj zaupno prikima z glavo. Potem urno izgine v gozdu.

Starec pa zajaše družega konja ter z obupano Amalijo odrine v soparno noč.

Juriju preti nova nevarnost.

17. poglavje.

V galeriji.

Nevspešno iskanje. — Kje je grofica? — Skrivnosten hodnik. — Tolovajski glavar se umika. — Železni vitez se oživi. — Čudni ponočni dogodki.

Ves razburjen ukreše Jurij Skopec luč. Togote se mu trese roka, in dolgo traja, predno prižge svečo.

Konečno se mu to vendar posreči.

Toda glej čudo — grofice ni nikjer! Jurij pregleda vse kote. Jedna sama vrata so, skozi ta ni mogla uiti, stal je ves čas pri njih, z okna pa tudi ni skočila, previsoko je in skok bi lepi grešnici lahko postal osoden.

Kje je vendar? Tu se glavar spomni onega glasu, kakor da bi se bila kaka vrata odprla.

Jurij zagleda visoko omaro. Hitro je pri njej, vrata odpre, toda notri so same dragocene svilene obleke.

Predrznéž ne neha iskati.

Pogleda za zagrinjalo, obtiplje stene, zastonj. Lepa vragica je njegovi maščevalni roki utekla.

Kaj mu je sedaj početi?

Gotovo je grofica našla kak skriven kotiček, v kateri se je stisnila.

Skrivališče mora blizo biti, toda Jurij ne čuje nobenega glasu.

Gotovo od tamkaj ne more na pomoč klicati, drugače bi bil že poprej njen glas slišal. Ali mu pa hoče še vedno prizanašati?

Ali je njena strast za njega tolika — tako divja —, da ga vzlic njegovim maščevalnim grožnjam noče izdati beričem v gradu?

„Ne maram, da mi prizanaša“, mrmra predrznež, „nočem, da bi ta nesramnica mogla reči, da ji kaj dolžujem. Ha, da bi jo našel!“

In zopet začne iskati.

Vse je zastonj — grofica je izginila.

„Nazaj moram k svojim ljudem“, pravi Jurij Skopec polglasno. Poprej se moramo posvetovati, kako naj napademo grad Sokolski. Drugače bi nam naše podjetje lahko preosodno postalo.“

Izgovorjeno — storjeno.

Jurij natihoma zapusti sobo: grofica naj misli, da še vedno na njo preži. Ostane naj v svojem skrivališču.

Le tako sme upati, da se mu posreči bogat plen v grofovem gradu.

Tega tolovajski glavar ne sme prezreti. Le če se njegovo podjetje dobro obnese to noč, ubogali ga bodo njegovi divji tovariši.

Ta pot Jurij ne gre skozi okno.

Na lahko odklene vrata in kmalu je zopet na zapuščenem prehodu.

Vse je tiho kakor v grobu.

Nikdo ne sluti, da je predrznež v gradu. Čuvaji menijo, da zadostuje, če dobro stražijo vhode na vrt in velika vrata na dvorišču.

Jurij Skopec pride v galerijo.

Tu je svetleje, kakor poprej. Čudno, mesec ne sveti več, pa tudi luč ima nekaj posebnega na sebi.

Zdi se mu, da svit prihaja od konca galerije. Zdaj stoji pred železnim vitezom.

Ta se ne gane.

„Motim se“, pravi pogumni mož, „moji razburjeni živci so me varali.“

Počasi gre naprej.

Čuj — kaj je to?

Jurij se ozre.

Čuden ropot se začuje, kakor bi oboroženi mož rožljajal s svojim okovjem.

„Ha — kaj je to?“

Jurij je, ki je nehote tako zaklical.

Zavzet vidi, kako dviguje železni vitez svojo desnico.

In sedaj — sedaj?

Predrznega moža polije kurja polt: obstoji, kakor pribit. Roka vitezova namigne in iz oči se mu posveti — železni vitez z ognjenimi očmi zre na tolovajskega glavarja.

Bivši lovec ne pozna, kaj je strah, toda groza ga pretresa, ko vidi čudno prikazen, o kateri je že toliko čul pripovedovati. Vzdrami se ter zgrabi samokres.

Ali naj strelja v železno postavo, ki še vedno z ognjenimi očmi gleda na tolovajskega glavarja?

Sedaj se zgodi nekaj novega, groznega. Jurij se nehote umakne.

Iz vezirja železnega viteza prihajajo neznanski glasovi.

To niso glasovi tega sveta, ne, — tako menda rujovejo in cvilijo oni, katere je večni Sodnik proklel v večni ogenj.

Glasno in grozno se razlega po prostorni galeriji in od njenih stropov jek strašno odmeva.

Jurij drži samokres v roki.

Že ga dvigne in nameri v ognjene oči železnega viteza.

Tu zabučí grom!

Jurij čuti udarec od nevidne, toda orjaško-krepke roke.

Omahne in zdi se mu, da se tla pod nogami vrte. Roka, ki drži samokres, otrpna pade.

Zdaj in zdaj morajo po njegovem mnenji služabniki prihiti, kajti grom se je moral slišati po celem gradu.

Jurij se opoteka proti vratom.

Pljuča njegova dihajo žvepljen vzduh; na zadetem zatilniku ga peče kakor živ ogenj. Duh njegov se orjaško bori zoper vražjo prikazen.

Kakor bi bil pijan, omahuje po prehodih, — konečno pride do vrat pod grajskim stolpom in v temi tiplje po kljuki.

Vrata se odpro. Čisti nočni zrak hladi njegovo vroče čelo; sliši, kako vetrič po drevji šumlja — v tem trenutku pa začuje še druge glasove — koraki se bližajo — orožje zveni.

„Hola, kdo je to?“ zadoni na njegovo uho surov glas, „semkaj, tovariši — tu prihaja sumljiv človek iz grada. Hoj, zgrabite ga — ta nam ne sme uiti!“

18. poglavje.

Ob žlebu krvave sodnije.

Nevarna pot. — Med nebom in zemljo. — Na podstrežji sosedne hiše. — Skrivnostni tajci. — Zvijajača zmaga. — Glumači.

Tema pokriva ljubljansko mesto.

K večjemu bi oko, bistro kot jastrebovo, zagledalo črno gručo, ki visi ob robu strehe krvavega sodišča.

Vihar menda to gručo sem ter tja giblje, ploha neprestano lije, prikazen ob žlebu pa se počasi ali stalno pomika naprej.

Dva človeka sta.

Da, norec je, ki je obupan z rokama okrog sebe grabeč v zadnjem trenutku še začutil strešni žreb ter se ga z vso močjo poprijel.

To človeče mora imeti nadnaravne moči, kajti spak nima samo za-se skrbeti, ne, rešiti mora tudi deklico, ki privezana za vrv visi na njegovem hrbtu.

In tako se, viseč med nebom in zemljo, čudni mož premika ob žlebu, palec za palcem naprej, roki njegovi se oprijemlete kakor jeklene klešče. Bori se za svoje in zalega dekliča življenje. Vsak drugi bi bil že davno padel v globočino ter se razbil na uličnem tlaku, toda norec ima mišice kakor od železa.

Vedno bliže je sosedni hiši; na hrbtu mu visi onesvečena Milica. Sapa vršči iz njegovih prs kakor kovaški meh, oči mu stopijo iz obraza — toda drži se žleba, kakor bi bil pribit.

Koliko časa bo to še trajalo?

Ali ga ne bodo njegove moči zapustile, ali ne bo s svojim živim, krasnim bremenom treščil v prepad?

Konečno pride do skrajne strehe.

Tu vodi livnik v globočino. In ob tem se norec z deklico vred spusti v nižavo. Toda ne dospe na ulico, kjer ga čakajo beriči — ne, že nekaj trenutkov pozneje dospe varno na streho sosedne meščanske hiše.

Spak se oddahne in, težko sopihajoč, si obriše krvaveči mu roki.

Pazno se ozre na obe strani, oči njegove prodirajo gosto temo, potem oprezno posluša, ali se Milica ni še vzdramila iz omotice.

Ne, tiha je, ne gane se in njena divna glavica težko leži na plečih pritlikavega moža.

Z neskončno prisrčnostjo se ozira norec proti njenemu bledemu, angeljsko-lepemu obrazku, potem pa premišljuje, kaj mu je početi.

Kam sedaj?

Streha meščanske hiše je strma in od spolzka, vendar pa predrznež varneje stoji na njej, nego na strešni opeki krvave sodnije.

Vsak trenotek je dragocen.

Norec pleza kakor mačka po strehi, konečno pride do nekega okna.

Počaka, da vihar zopet završi, potem pa s pestjo pritisne na oknovno steklo, ki se razdrobi. Trenotek pozneje odrine odznotraj zapah, okno se odpre in z jednim skokom je na sosednem podstrešji.

Tukaj je tiho in temno.

Zunaj buči vihar, ploha treska ob strešne opeke, toda vsaj najhujša nevarnost je pri kraju.

Kam sedaj?

Norec čudno kruli. Nezgoda mu je vzela dar jezika, govoriti ne more, pač pa misliti.

Sedaj je črna noč, toda proti jutru, ko se začne daniti, pričeli bodo beriči zopet iskati. Če ne najdejo razbitih trupel na uličnem tlaku, tedaj bodo vedeli, da sta se otela, preiskovali bodo tudi sosedne hiše, in našli bodo njega in Milico na podstrešju.

In še nekaj, hrane jima manjka, uboga deklica ne sme lakoto trpeti, pa tudi suhих oblačil je nujno potrebna.

Norec odveže vrv, s katero jo je na-se privezal, in kakor mrtvo zdrči ubogo dete na podstrešna tla.

S krepkimi rokami jo vzdigne. Obleka njena je popolnoma premočena, in pritlikavec čuti, kako nežno dekličino telo pretresa mrzlica.

V temi prične krog tavati, kmalu prime za zaboje, ki stoje tu gori, in jeden teh praznih posod se z velikim ropotom zavalí na tla.

Norec se grozno prestraši, kajti zamolklo ropotanje se je gotovo po celi hiši slišalo. Sapo zadržuje in oprezno posluša, strah njegov pa se podvoji, ko začuje korake, ki se bližajo podstrešnim vratom.

Ubežati ne more nikamor.

Norec spusti onesveščeno deklico zopet na tla ter se postavi pred njo s stisnjenimi pestmi.

Nekaj minut preide — zde se mu cela večnost.

Svétel žar posveti na podstrešje in pred norcem stojita dva moža, katera spremlja ženska srednjih let.

Zunanost vseh treh ni ravno po tem, da bi kdo mogel imeti do njih posebno zaupanje. Mož sumnega pogleda sta oborožena in ženska je tudi prej coprnici nego pošteni ženi podobna.

Norec začne strahovito renčati.

„Le pomiri se,“ pravi jeden izmed mož, ter pri tem s svojimi zvitimi mačjimi očmi zre na nesrečno Milico, „mislil sem si takoj, da vaju tukaj dobim, kajti opazovali smo vaju, od kar se je pričelo mračiti.“

Ženska prikima.

„Da, da, samo dvoje je bilo mogoče. Ali se razbijeta na uličnem tlaku, ali pa tukaj sem ubežita. To smo že davno vedeli, seveda!“

Sedaj se tudi ona ozre na deklico, ki še vedno brez zavesti leži na tleh.

„Deklina je popolnoma premočena!“ kliče s hinavskim sočutjem. „oj, hitro bom prinesla nekaj suhih kril, da se revica ne prehladi.“

Norec razume vsako besedo, vendar pa se vstopi pred Milico, kakor bi jo hotel obvarovati velike nesreče.

Možaka, ki sta krepkih postav, sta na tihem šepetala mej seboj.

„Tepec ne zna govoriti,“ pravi prvi izmed njiju, „to nam jo ravno prav. Hasne nam to v dvojnem oziru. Saj nam oblast-nije že davno na prste gledajo, ker jim je naše početje vendar nekoliko sumno. Sedaj imamo priliko, da pokažemo krvavi sodnji in mestnim svetnikom, da smo ljudje, katerim morajo hvaležno zaupati. In deklica —“

Druzega ni čuti.

Norec ne more razumeti, kaj moža govorita, kajti prav na tihem šepetata, toda nevarnost sluti in zaradi tega s plam-tečimi očmi, pripravljen tudi na najljutejši boj, zre na protivnika.

Možakarja se za norca niti ne zmenita, temveč namigneta ženski, ki je očitno že z njima dogovorjena.

Ženska se bliža po oboku, da bi prišla do Milice.

„Hej!“ zakliče noreu, ki se, nevarnost sluteč, obrne proti njej, „kaj me tako bedasto zijate? Saj vama nočem nič slabega — dekleta ne bom zročila njenim preganjalcem, le v suho opravo jo bom oblekla. Potem se lahko o drugem pomenimo!“

Norec ne zaupa ženski. Jezno in zamolklo zarenči, ter jej pokaže svoje bele zobe.

„Glej ga no,“ se togoti ženska, „to je zloben voliček, — mislim, da me hoče vgrizniti.“

Premika se dalje ter stoji zdaj za Milico, tako da je norec proti možema s hrbtom obrnen.

Ženska se pripogne, kakor bi hotela Milico prijeti.

Norec hoče to zabraniti, toda v tem trenutku dvigneta moža kakor na dano znamenje svoje roke. Dve vrvi zletita po zraku, in predno se norec zave, čuti dvoje zanjka na svojem telesu.

Jedna zanjka se mu ovije okrog vratu, da more komaj še hripavo grčati; druga pa mu roki ob telo pritiska — tukaj je tudi njegova čudovita moč preslaba, da bi se osvobodil svojih protivnikov.

Trenotek pozneje ga moža že na tla potegneta, ki imata, kakor se vidi, velikansko spretnost v lučanju zanjek.

Hipoma planeta na pritlikovca, da ga popolnoma zvežeta.

Ta pa se na vse kriplje brani.

Stoka in se davi, z nogama suje v svoja protivnika in z zobmi skuša njujine roke popasti.

Zastonj je ves njegov trud.

Vrvi ovijeta krog njegovega telesa, da leži na tleh, kakor snop slame. Konečno mu vržeta debelo, voljnato odejo čez obraz.

Mej tem je ženska nezavestno Milico vzdignila.

„Pojdimo,“ pravi, „ta tukaj-le nam ne pobegne več.“

Odurno krohotanje jej odgovarja.

„Mislim da, če ni s samim vragom v zvezi. Kogar midva poveževa, je tako varno spravljeno, kakor v najmočnejši ječi pod Trančo.“

„Tiho — tiho! Saj vesta, da moramo popolnoma mirni biti. Hišni gospodar nas tako že grdo gleda v svoji hiši, in da naš denar nima tako dobrega evenka, kakor vsak drugi, lahko bi prenočevali na prostem. Tiho tedaj!“

Skrivnostna ženska nese onesveščeno Milico hitro po ozkih stopnicah navzdol, možakarja pa hitro pogasneta svetilnice.

Sedaj se vrata odpro.

Na prvi pogled se vidi, da tu v razsvetljeni sobi prebivajo kaj čudni ljudje.

Okna so s preprogami pokrita, da se z ulice ne more opaziti niti najmanjši svit.

Razno orodje visi ob stenah ali leži na okrog: kroglice, obroči, drogi, vrvi, vmes pisana in pozlačena obleka, vse jedno vrhu družega, kakor pri kakem starinarju.

Sedaj je uganjka rešena.

Moža in ženska so takozvani potovalni ljudje, — ki so se takrat po vseh cestah klatili, — to so glumači — komedijantje,

ki so si tukaj z dobrim pa redkim denarjem preskrbeli stanovanje.

Poleg sobe je mala čumnata; tje nese ženska ubogo Milico.

„Tako, to je preskrbljeno“, pravi žena, „deklino sem preoblekla in na posteljo položila. Premočena je bila do kože. To je bil izvrsten lov — oj, prilika je bila ugodna in deklica je lepa, urna, vitka in naša bo z dušo in telesom. Saj jej družega ne preostaja.“

„Ali se je že zbudila?“

„Kako neki, saj je smrtno onemogla. Menim celo, če me vse ne moti, da bo zbolela. No, tudi to preide — tako sveža mlada kri vse prestane in premladi se tem krasneje —“

Ženska ne izgovori, pomenljivo pa se ozre na steno, kjer vise pozlačeni obroči in druga glumska šara.

„To bi bilo dozdej vse lepo“, pripomni jeden možakarjev, tako ponižno, da bi se človek čudil, ki bi pri tem pogledal v njegov podivjani obraz. „Toda ne pozabimo, da smo še v Ljubljani, in ko se odpeljemo, bo stražnik pri mestnih vratih gotovo naš voz natanko preiskal.“

Dolg premolk nastane.

Žena premišljuje — oči njene se ozirajo zdaj na strop, zdaj na tla,*potem pa se zmagonosno vskloni.

„Šlo bo — tako mora iti!“

„To je veliko vprašanje — jaz ne upam dosti.“

„Le počakajta“, zavrne skrivnostna žena, „da se zdani. Vse drugo je moja skrb!“

19. poglavje.

Na smrt in življenje!

Boj z nasprotniki. — Zavrtni morilec na preži. — Nepričakovan izid. — Vnovič nevarnost. — Močnejši sovražnik se umakne. — Obupana rešitev.

Jurij Skopec stoji pred patroljo najetih vojakov, ki stražijo grajski vrt. Puške imajo, toda te niso pripravne; namestu pa, da bi zgrabili samokrese, potegne najbližji, menda načelnik, meč iz nožnice.

Jeden pogled mu zadostuje, da človek, ki ravnokar zapušča grad, ne spada niti mej služabnike niti mej beriče in vojake.

„To je tolovaj!“ vpije mož in silno zavihiti svojo sabljo proti glavi našega junaka.

Jurij urno odskoči, da se orožje zapiči globoko v vrata. Preklinjaje hoče vojak znova zamahniti, toda že tolovajski glavar vdari po svetilnici, ki hipoma ugasne, v tistem trenutku pa tudi pest njegova že drži nasprotnikovo orožje in močno ž njim zamahne.

Jeden sam sunek — divja kletvica — Jurij Skopec že vihiti sovražnikovo sabljo.

„Prokleta“, rujove poveljnik, „nad njega — pobijte ga, ustrelite ga!“

Deset mož je, ki stoje proti Juriju.

Svetilnica je razbita, toliko pa vendar vidijo, da je pred njimi orjaška postava, ki nad glavo preti s sabljo.

Dva samokresa počita, toda roki nista bili mirni in krogli prodreta vrata skozi katere je Jurij urno stopil na prosto.

Tolovajski glavar je vsaj prvega napada rešen.

Oborožena roka silovito odriha po glavah najetih vojakov, ki prično strašno rujoveti.

Jurij Skopec vé, da mora prvi trenotek izrabiti, če se hoče rešiti; kajti veliko psov je gotovo zajčeva smrt.

Pot si hoče napraviti, sablja treska po nasprotnikih, ki se za trenotek umaknejo.

Ta hip prodere tkozi vojake in predrznež beži proti vrt-nemu ozidju, straža pa kriči za njim na vse grlo.

Zopet pokajo samokresi, toda nobena kroglja ne zadene ubežnika, ki se z orjaškimi skoki bliža ograji.

„Za njim!“ vpije poveljnik, ki se zadet od sablje po tleh valja. „Za njim — ubijte ga, tolovaja — kje je moj meč?“

Poveljnik naj se le repenči. Pač hitijo od vseh strani orožniki na pomoč, toda Jurija Skopca ne more nikdo dohajati, ki ravnokar kakor mačka spleza čez vrtni zid.

Preganjanje se prične. Vrata v ograji so hitro odprta. Divji lov se obrne proti gozdu, ki tukaj še ni pregosto zaraščen.

Jurij Skopec niti za trenotek ne izgubi zavednosti, čeravno so mu preganjalci tesno za petami. Čudno mu je pri sreč. —

Sicer uren kakor jelen, čuti danes vse ude tako težke, kakor da bi za sabo vlačil težke verige.

Nenavadna prikazen v galeriji je vzrok temu, železni vitez mu je ude obtežil, vendar pa se rije skozi grmovje ter svoje preganjalce vodi v stran, ker noče, da bi vojaki zapazili njegove tovariše v mali dolinici.

In glej čudo, kolikor delj časa beži, toliko lažjega in krepkejšega se čuti.

Tako divjá lov na človeka, po temnem gozdu.

„Prokleti rokovnjač!“ kriči prvi preganjalec, dvigujé svoj samokres, „stoj, ali Te pa ustrelim, kakor steklega psa!“

Jurij Skopec ne odgovarja.

Roteč se pomeri vojak z nova na hrbet bežečega tolovajskega glavarja, ki ravnokar hiti proti gostemu grmičju.

V tem se naenkrat pokaže črna postava.

Jurij je ne zapazi, kajti gledati mora oprezno na tla, da se kolikor mogoče obvaruje grčavih korenin, ki semtertja šterle iz mahovja.

Mož v grmu je „rudeči Tomaž“, zaupni mož Amalijinega strijca, ki je zapazil bližajočega se ubežnika.

„Hoho,“ mrmra tolovaj, „sedaj te Amalija ne bo branila. Sedaj si moj in kroglja moja ne bo zgrešila ljubčka moje krasne neveste.“

Rokovnjač pomeri na glavarja, kateremu je prisegel zvestobo, — Jurij Skopec je mej dvema sovragoma.

Tu se zadene njegova noga ob kvišku štrlečo korenino.

Z vso silo telebne na tla, ravno, ko se z dveh strani začuje strel.

Kroglja iz Tomaževe puške žvižga čez Jurijevo glavo in se zadere v smreko, kroglja iz samokresa pa obtiči v levici zavratnega morilca.

„Rudeči Tomaž“ zarujove kakor tiger.

V tem trenutku pa se vojaki obrnejo v beg. Zagledali so Tomaža v goščavi, in ko ta zatuli, mislijo, da kliče tovariše na pomoč.

„Nazaj, nazaj!“ kriče, „v gozdu vse mrgoli tolovajev. Pojdimo po ostale vojake!“

To je rešitev v najskrajnejši sili!

„Rudeči Tomaž“ beži, da si obveže rano, Jurij Skopec vstane. Ne vé, kaj se je zgodilo.

„Grom in peklo!“ rentiči Tomaž, ko je že daleč v gozdu.

„Drago sem jo maral plačati. Kroglja moja je sicer vražjega Skopca podrla, za-to sem pa tudi jaz okusil svinčenko. Hvala Bogu, da kost ni zdrobljena. Sedaj pa k starcu, Amalijinemu strijcu! Ta me bo izlečil, saj mu vendar prinesem veselo novico, da so vsi peklenščki vzeli prokletega Jurija Skopca. Satan, to peče, ko živa žrjavica!“

Jurij vsega tega ne sliši, tudi ne vé, da ga Tomaž smatra za mrtvega. Tudi nima časa, da bi premišljal, kaj se je v zadnjih trenutkih pripetilo, kajti od grajskega vrta sem se čuje grozno kričanje. Ni dvojiti, da je v gradu vse po konci in da se bo takoj znova pričel divji lov.

Jurij zre plamtečim pogledom proti gradu.

„Tam notri je sam satan doma,“ se grozi, „najprvo se vražja zapeljivka izmuzne moji maščevalni roki, grof Sokolski tudi ni doma, in konečno uganja še železni vitez svoje burke, menda, ker je hotel dokazati, da cela grajska sodrga imenuje Belcebuba svojega deda. Toda prišel bo pravi čas, grof Sokolski

povrnil se bom in s Taboj obračunal, tedaj Te bom s Tvojo soprogo kaznoval, kakor zaslužita, ali pa se ne imenujem Jurij Skopec!“

„Glavar, glavar!“ se oglasi prav v bližini.

„Smukač,“ zakliče Jurij.

Ropar težko sopihajoč prilomasti po hosti.

„Glavar,“ kliče, „mi moramo od tod. Celo peklo je izpuščeno, vojaki se od vseh strani bližajo. Desetkrat več jih je od nas, ne moremo se jih ubraniti, in če le še nekoliko čakamo, obkolili nas bodo popolnoma.“

Jurij Skopec se grozno zaroti, toda dobro vé, da tu ne pomaga obotavljanje.

Boj z vojaki bi bil popolnoma zastoj. Kajti tudi sosednih kmetov se je bati, ki bi vojakom prihiteli na pomoč ter tolovaje popolnoma udušili.

„Videli se bodemo zopet!“ zagrozi se, proti gradu obrnjen, „potem pa se varuj, grof Sokolski, čuvaj se, prekanjena furija, moja osveta bo grozovita!“

„Žurite se, glavar,“ sili Smukač, „za vruga ali ne slišite bobnov, to je cel vojaški oddelek.“

„Dobro, dobro, dobili nas vendar ne bodejo,“ škriplje Jurij Skopec ter hiti proti mali dolinici.

Tam je že vse na odhod pripravljeno.

Tolovaji vedó po svojih stražah, da se sovražnik v ogromnem številu bliža, ter nestrpno čakajo na svojega glavarja.

Z jednim skokom je glavar sredi svoje čete.

„Ali ste vsi skupaj?“ vpraša.

„Ne, glavar, „rudeči Tomaž“ manjka.“

„To rad verjamem. Zlodej me je hotel zavratno usmrtiti. — ali so vse straže došle?“

„Da, glavar,“ odgovarja Cekinar, „vsi smo skupaj, samo Amalije ni, in strijca njenega tudi ne vidim. Ta dva sta jo gotovo pri prvem kričanju pobrisala.“

Jurij osupne nekoliko.

Razkošna, divna lepota mladega dekliča mu je že davno znana, vrhu tega pa ga je Amalija že dvakrat največje nevarnosti obvarovala.

Da, Jurij se zelo čudi, da je Amalija naenkrat izginila.

„Jurija Skopca ljubim in njegova bodem. — Ali me izpustiš ali ne?“

Seveda tolovajski glavar ne ve, da mu je Amalijin stric sovražen, da je s pomočjo „Rudečega Tomaža“ natihem odjahal. —

Preganjanci se vedno bolj bližajo.

„To bo zopet peklenški direndaj“, godrnja Cekinar, „glavar, glavar, Vi ste preveč predrzni! Kam pridemo — jutranja zarja je blizo in če pojdemo iz gozda, izgubljeni smo na vseh straneh. Kakor hitro pridemo na planjavo, postreljali nas bodo kakor vrabce.“

„To je moja skrb“, odgovarja Jurij ponosno, — „na Kresniškem vrhu je bila nevarnost še večja.“

„Toda bili smo v skalovji.“

„Ubogajte me, in videli bode, da vem, kaj je prav. Odri- nimo — čas je drag — pustite gromade goreti — to bo naše preganjalce nekoliko zadrževalo!“

„Toda ne dolgo“, godrnja Smukač, „in potem pride ne- vihta nad nas. Jurij Skopec je res zlatega denarja vreden, toda preveč si upa, stavim, da jo bo končno skupil in mi vsi ž njim!“

Jurij molči.

Svoje ljudi razdeli na tri oddelke, vsak po deset mož. Ti naj se plazijo skozi gozd, zunaj njega pa se zopet združijo.

„Kje se snidemo?“ prša Smukač, ki je načelnik jednega, Cekinar družega, glavar sam pa vodnik tretjega oddelka.

„Pri Vevčah ob izlivu Ljubljanice v Savo“, glasi se odgovor.

„Ali glavar, tam pridemo na presto polje, tam nas bodo preganjali ko poljske zajce.“

„Kar sem rekel, to velja! Kdo mi ugovarja?“

Vse molči.

„Naprej, tovariši!“ ukazuje glavar, „na svidenje!“

Ne da bi se ozrl, vodi glavar svoje ljudi po gozdu; tro- bente in bobni pa naznanjajo, da vojaki iščejo tolovajsko četo.

20. poglavje.

Kje je Milica?

Zjutraj po nevihti. — Norec pred sodniki. — Vse iskanje zastoj. — Glumači odpotujejo. — Pri mestnih vratih. — Skrivnostni zaboj.

Gosta ljubljanska megla se vali po ulicah in trgih mesta. Svita se, posamezniki korakajo od Glavnega in Starega trga proti Tranči. Vsi gledajo proti strehi krvave sodnije, toda ne vidijo ničesa, kajti jutranji mrak in pa zloglasna megla prikrivata razgled na dva koraka. Kje sta ubežnika?

Beriči stoje v posameznih gruclah ter se ozirajo proti strehi sodišča.

„Čudim se samo, da še nista doli splezala ali padla“, pravi bradat načelnik sodnih slug, „celo noč je lilo — vraga! — tam gori ne moreta vendar tičati.“

„Menda čepita še za dimnikom.“

„Mogoče, ali potem sta otrpnela, da ne bo težavno, dobiti ju doli.“

„Pozor, kaj pa pomeni ta ropot?“

„To je v sosedni hiši“, pripomni meščan, ogrnen v temnomoder plašč.

Hrum prihaja iz sosedne hiše vedno bliže.

Dva možakarja temnih obrazov, menda tujca, vlečeta z velikim naporom nekaj težkega v odejo zavitega na ulico, poleg njiju pa ženska grozovito maha z rokama.

„Ljubljanski meščanje!“ kriči visokim glasom, „ravnokar smo na podstrešji vjeli tega-le možicelja. Moja dva pomočnika sta ga zgrabila, čeravno se je branil, kakor divja mačka. Tudi neka deklina je bila poleg, toda izmuzala se nam je — kakor veverica je zletela na dvorišče in od tod na Stari trg.“

„Hoho, to sta ubežnika“, zarenči bradati načelnik, ki je pristopil, „to je spak, ki je rešil tatico iz mučilnice. Sedaj moramo tudi še ptičico prijeti — žena, kam je ubežala?“

„Tam-le na Stari trg — letela je kakor sam vrag.“

„Hej, beriči, dobiti jo moramo, mestna vrata so zaprta, daleč ne more biti.“

„Zakaj ste tatico izpustili?“ praša meščan tujo žensko.

„Moj ljubi Bog, jaz nisem več tako urna, kakor taka vlačuga. Moja dva možakarja sta imela s spakom dosti opravila, jaz pa za dekljem nisem mogla tako hitro bežati, da bi jo bila zgrabila.“

„Kakošni ljudje so pa to?“ praša drug meščan svojega sosedu. —

„Glumači so, ki že nekaj dnij tu v hiši stanujejo“, odgovori zaničljivo. „Prav za prav bi takih ljudij ne smeli v mestu trpeti. No, dosedaj so bili mirni in pošteni, in ravno danes so pokazali, da jim morajo biti oblastnije celó hvaležne.“

Ko se meščanje tako pomenkujejo ter čudijo, kako sta mogla ubežnika s Tranče na sosedno streho priti, vleče nekaj beričev zvezanega norca v sodišče.

Skrivnostna žena gleda smehljaje za njimi.

„Hahaha, to je dovršeno“, mrmra, „tu nikdo ničesa ne sumi. Najbolje pri vsem tem pa je to, da tepec ne more govoriti. In celo, ko bi izpregovoril, nikdo bi mu ne verjel. Lepa golobičica pa ostane pri meni — o, zaslužila mi bo veliko denarja — hihhi!“

Pred Trančo nastane velika gneča.

Mnogo meščanov se drenja proti krvavi sodnji in beriči komaj odgovarjajo na vsa radovedna vprašanja. Po Starem trgu pa se drvi celo krdelo radovednežev za preganjalci ubegle taticu. —

„Iščite tatico!“ kličejo, „iščite vlačugo, gotovo se je v kaki hiši skrila ali pa pobegnila na kak vrt!“

Šum narašča.

Kmalu pridejo sodniki veličastnih korakov ter posedejo za črno pogrmeno mizo v veliki dvorani krvave sodnije.

Zaslišanje pritlikavega norca se prične.

Toda ves trud predsednikov je zastonj.

Ubogi spak je nem in beriči si niti ne upajo, oprostiti ga vezij, ker se boje njegove togote.

In njihova bojazen je tudi opravičena.

Revež strašno tuli in oči se mu svetijo, kakor žrjavica, da se mu sodniki niti ne bližajo.

„To je pravcati norec — hud tepec — vklenite ga v verige, dokler se ne spametuje“, vелеva prvi sodnik in beriči vlečejo reveža iz sodne dvorane. Kaj se bo ž njim zgodilo?

Oj, takrat je bilo sodnijsko postopanje grozovito! Norec je „tatico“ otel iz mučilnice, in če pregrešnice ne najdejo, plačal bo svoje hudočelstvo z življenjem.

Ko se sodniki z norec trüdijo ter poslušajo njegovo besno rujovenje, iščejo beriči ubeglo Milico.

Vsako hišo, vsako vrt pregledajo in meščanje jim pri tem sami pomagajo, kajti če hudodelnica uteče, izgubi cela Ljubljana „zabavo“, gledati, kako rabelj davi zalega, mladega dekliča.

Pred krvavo sodnijo se radovedneži počasi razkrope.

Le na dvorišči hiše, ki je prizidana sodišču, se čuje ropot.

Ravnokar vlečejo izpod lope voz, kojega kolesa neznansko cvilijo in ki je z razdrapanim platnom pokrit.

Pred voz sta vprežena dva kljuseta, možakarja pa, ki sta norca premagala, vlačita po stopnicah razno šaro na voz.

Mej to je tudi precej dolg, a ne posebno širok zaboj. S posebno pozornostjo ga naložita na voz.

Ženska pa našteje mej tem hišnemu gospodarju nekaj srebrnih petic v razprostrte kremplje.

„Premalo, premalo,“ godrnja meščan, katerega cela Ljubljana pozna zaradi skoposti.

„Več ko zadosti za hlev in tisto krmo, kar ste jo konjičema dali,“ zavrne ga žena, „tudi sva se prvi dan že tako dogovorila.“

„Naj bo,“ godrnja skopuh, „vesel sem, da se znebim glumaške sodrge. Sosedje so me zaradi nje že itak po strani gledali.“

Nejevoljen spravi denar v žep, umazana dekla pa odpre velika hišna vrata. Skrivnostna ženska stopi na voz, možaka pa stopata poleg konj in tako se stara kareta pomika po Starem trgu.

Od daleč se sliši šum, ki ga provzročajo preganjalci nesrečne Milice.

Ženska na vozu poslušna.

„Le iščite, le iščite,“ mrmra in vražje njene oči zro na dolgi zaboj poleg sebe.

Kmalu so pri Karlovskih mestnih vratih.

„Hoj, kam tako zgodaj?“ kliče vratar, ki z nekaterimi čuvaji stopi iz stražnice. „Ej, ali niso to glumači?“

„Da, gospod,“ odgovori jeden izmed obeh možakarjev ponižno, „peljemo se v Novo mesto in od tod v Karlovec in Reko.“

„Tako, tako, — kaj pa imate vse na vozu?“

„Obroč, kroglice, droge, vrvi in kar potrebujemo za svoj vsakdanji kruh. Le v torbah imamo nekoliko slanine.“

„To bi vsak lahko rekel — voz moramo preiskati.“

Žena ostane mirna, možakarja pa se v zadregi nekoliko v stran obrneta, da, za trenotek celo prebledita.

Tega k sreči nobeden čuvaj ne zapazi, ker ti so še zaspani, jutro se komaj svetli.

Jeden čuvajev spleza na voz.

Z nogo suje razno šaro narazen, pregleduje posamezne reči ter konečno pride do dolgega zaboja.

„Kaj pa je tu notri?“ vpraša.

„Naša glumaška obleka,“ odgovori žena hitro.

„Oj — odprite! To že poznam, v takem zaboji se da Bog vé kaj vse skriti.“

Možakarja si brišeta pot s čela, toda oster pogled njunine gospodinje provzroči, da se vsaj na videz pomirita.

„Takoj bom odprla,“ zakliče ženska, „kje neki tiči ključ?“

„Ali ga niste izgubila?“ norčuje se čuvaj. „Take zvižgače že poznamo.“

„Ne, tukaj je.“

„Dobro — tedaj odprite.“

„Takoj — hitro!“

Ženska odpre ključavnico, dvigne pokrov, in glej, tu notri leži — vsaj na vrhu — glumaška obleka.

Čuvaj hoče na dno pogledati ter stegne svojo roko.

„Čuvajte se,“ pravi žena mirno.

„Česar?“

„Oj, tako, pozabila sem Vam povedati,“ odgovori glumačica, „imamo namreč dvoje kač, kateri sem jaz ukrotila. Hotela sem se ž njima predstavljati, toda strogo mestno glavarstvo tega ni dovolilo, ker ste indijski strupeni kači. Le slušajte, kako sikate.“

„Vrag Vas vzemi s kačama vred,“ zakliče čuvaj ter z jednim skokom poskoči raz voz, „zaprite hitro zaboje, če ne nam zlodja še v čuvajnico uideta.“

„Da, da — saj storim, kar velevate.“

„Vse v redu!“ zakliče čuvaj. „Voz se lahko izpusti iz mesta.“

Mestna vrata se težko v stežajih zasučejo, voz krene proti dolenski cesti in obraza obeh glumačev zadobita zopet naravno barvo.

Kaj je neki v dolgem zaboju, ali res samo obleka, strupeni kači ali pa vse kaj drugega?

21. poglavje.

Grozno sporočilo.

Amalijin obup in njena žalost. — Rudeči Tomaž se povrne. — Naklepi nasprotnikov. — Poskušen beg.

„Kaj stojiš zopet pri oknu in zijala vun prodajaš? Doma mi ostaneš; tega bi se mi še manjkalo, da bi za nekdanjim lovcem letala! Povedal sem Ti, da imam s Teboj vse druge namene!“

Tako govori Amalijin stric k dekletu, ki pri zamreženem oknu starega poslopja stoji in zre v šumeči gozd.

Hiša je bila menda v prejšnjih časih lovski gradič, sedaj pa je last sivega tolovajskega pajdaša.

Amalija se černo obrne.

„Stric,“ pravi odurno, „ne tiraj me v obup. Ti si moj edini sorodnik na svetu in kot takega sem Te dosedaj ubogala. Toda tudi moja pokorščina ima svoje meje.“

„Seveda,“ odgovori stric. „Poznam Tvojo togoto, toda za to se ne brigam. Tukaj v mojem gradiču sem jaz jedini, ki ima zapovedovati. Pravim Ti, da si Jurija Skopca le izbij iz glave; nikdar ga ne dobiš, za to bom že jaz skrbel.“

Amalija srdito stopi za korak nazaj.

„Stric!“ zakriči ljuto, „vem, da me imaš rad, kajti sicer bi Ti drugače odgovarjala. Toliko pa Ti povem, da če se je Juriju kaj pripetilo, umrem ž njim. Ves Tvoj trud je potem zastonj, in tudi če me zvežeš, umrla bom lakote. Poznaš me, da vedno ostanem pri svoji besedi.“

Lisičji starec se pretrese.

„Bedarije,“ pravi, „kaj čekaš? Ali misliš, da me s takimi otročarijami uženeš v kozji rog? Rad bi videl, kdo ima bolj trdo glavo, Ti ali jaz!“

„Bodemo že videli!“

„Spametuj se dekle,“ pravi stric, pristopivši k dekletu, „saj hočem le Tvojo srečo.“

„Seveda, rudečemu Tomažu me hočeš prodati, temu surovežu, divjemu bivolu, katerega iz dna duše sovražim.“

„Otroče, kdo Ti to pravi? Rudeči Tomaž je le mrtvo orodje v mojih rokah. S tabo vse kaj družega nameravam, kajti Ti si dedič celega mojega bogastva.“

„Kdo vé, koliko Ti bo še Tvojega bogastva ostalo?“ smeje se lepa deklica.

„Oho, videla boš, da nisem leta in leta zastonj kupoval blago od rokovnjačev. Tu doli v kleti leži zaklad — o —“

Starec obmolkne, kakor bi se bal, da je s temi besedami že preveč izdal.

Amalija ga zavrne:

„Vsi Tvoji zakladi me ne mikajo. Kaj pa hočeš, da postane iz mene. Morda celo princezinja?“

„Ne norčuj se; zadostuje, da hočem le Tvoj blagor. Ali misliš, da bi bila kot tolovajskega glavarja nevesta srečna? Pregarjana, izobčena iz človeške družbe bi slednjicé grozovito končala.“

Amalija se jezno zasmije.

„To je moja skrb, stric. Če koga ljubim, naj bode, kdor hoče, ne zapustim ga v sili in smrti, kajti njegovo je moje srce, njegova moja ljubezen.“

„Amalija, pomisli, da lahko postaneš soproga imenitnega gospoda.“

„Nikogar nočem!“ zakliče ter jezno udari z ного ob tla: „Jurija Skopca ljubim in njegova bodem. — Ali me izpustiš, ali ne?“

„Niti v sanjah ne storim kaj takega. Ti ostaneš tukaj, dokler se drugače ne premisliš ter mi prisežeš, da me boš ubogala.“

„To se ne bo nikdar zgodilo.“

„Amalija, premisli se!“

„Nikdar!“

„Pa ostaneš tukaj zaprta,“ odgovori čmerni starec. „Kdor ne uboga, ga tepe nadloga.“

Bliža se vratom.

Amalija hoče za njim, toda stric vrata urno odpre in trenotek pozneje že čuje deklica, da se ključ zasuče.

Jezno ihteč se hiti lepa deklica k oknu.

„O, Jurij, Jurij!“ kliče strastno, „kje si, da bi me rešil? Jaz sem Tvoja nevesta — Tvoja na veke — o, Jurij, le v Tvojem krepkem objemu je moja sreča. Storití smeš z mano, kar hočeš, toda pridi po svojo Amalijo, ki bo samega hrepenjenja po Tebi morala umreti!“

Stric srdit odide v svojo sobo.

„Bo že odnehala,“ godrnja sam sabo, „no, to bi bilo slabo, da bi takega dekliča ne mogel ukrotiti. Konečno bo izprevidela, da jej hočem le dobro, — tako — oj, ali se ne odpirajo hišna vrata?“

Starec vstane.

Njegovi služabniki so mu zvesto udani in če puste, da kdo vstopi v hišo, biti mora to dober znanec.

Radoveden odpre vrata, ki vodijo na prehod.

Mršav možak divjega obraza se počasi bliža — roko ima s krvavo cunjjo obvezano in hude bolečine ga menda nadlegujejo.

„Rudeči Tomaž!“ zakliče hišni gospodar.

„Da, jaz sem,“ odgovori glasno tolovaj „za vruga, skupil sem jo.“ Toda namera moja se je posrečila, prokleti Jurij Skopec leži sedaj v gozdu mrtev — ustreljen!“

Zadnje besede glasno kriči.

V tem trenutku pa mu odgovori drug glas.

Prišel je bolesten krik iz dekličinih ust, zamolklo, kakor iz daljave.

„Oho, to je Amalija,“ mrmra hišni gospodar, „slišala je — nič ne škoduje — si bo vsaj muhe prej iz glave izbila.“

„Vstopi, Tomaž: no, kaj pa ti manjka?“ obrne se k svojemu zaupnemu možu.

„Roka je prestreljena,“ rentaći rokovnjač, „okusil sem svinčenko iz samokresa, pa k sreči kost ni zdrobljena.“

„Potem ni nič hudega — no, to bomo kmalu zopet skrpali. Le vsedi se, Tomaž: tu imam vse, kar je treba, in rano Ti izlečim bolje, kakor najslavitejši dunajski ranocelnik.“

Tolovaj se vsede.

„Ali je Jurij Skopec res mrtev?“ praša starec hlastno.

„Mrtev! Saj veste, da moja kroglja nikdar ne zgreši cilja.

Pomeril sem na njegovo glavo in ko sem sprožil, videl sem skozi dim, kako je telebnil na tla! Ta se bo o sv. Nikoli povrnil.“

„To me veseli.“

„Da, delo se je obneslo.“

„Ali si pa tudi gotov, da si ga pogodil?“

„Ko bi bil le tako gotov, da uidem rabljevim krempljem.“

„Pristopil bi bil vsaj in si ga natanko ogledal. Včasih imajo taki zlodji, kakor je bil Jurij Skopec, mačje življenje. Raje bi ga bil še z bodalom malo potipal.“

„Za to nisem imel več časa. Le poslušajte, kako je bilo.“

Tolovaj pripoveduje.

Verno poslušaj njegov tovariš, mej tem pa mu rano izpira in potem skrbno obveže.

„To dobro dé,“ pravi rudeči Tomaž zadovoljno, „sedaj bom jaz glavar, rokovnjači me morajo ubogati in lepa Amalija bo moja nevesta.“

„Seveda, seveda,“ pravi stric in njegove male oči se svetijo kakor staremu lisjaku.

„Rudeči Tomaž“ tega ne opazi, kajti ziblje se že v sladkih sanjah, zviti njegov tovariš pa misli na svoje nakane, ki se nikakor ne strinjajo s Tomaževimi upi.

— — — — —

Amalija ljuto in obupano razgraja po sobi.

Ruje si svoje krasne lase, ter stoka in plače v divji strasti.

„Jurij, moj ljubi Jurij, ali te je grdoba res umoril? Ne, ne more in ne sme biti! „Rudeči Tomaž“ je lagal.“

Potem se zopet zmislí tolovajevega zmagovalnega, zapodujočega glasu.

„Oj, ko bi bil ljubček res mrtev, razbila bi si svojo lepo glavo ob steni.“

Že se hoče proti zidu zaleteti, tu se premisli.

„Ne, ne, ni res,“ jeclja krasotica, „in časa imam dosti, da umrem, ko se natanko preverim o njegovi smrti. Ubežati moram; v gozd pohitim ter poiščem svojega glavarja. Potem pa maščujem njegovo smrt. Da, osvetiti se hočem, umreti mora „rudeči Tomaž“, potem pa bo vse pri kraji — potem tudi jaz unrem.“

Amalija se divje ozira.

Skozi okno ne more, vrata so premočna, da bi jih razbila — tu zazro njene oči starodavno peč. Sedaj, poleti, ne gori v njej. Kuri se od znotraj.

Velika vrata hitro odpre ter pogleda vanjo.

Hitro spleza notri.

Nad njeno glavo pod dimnikom je železna mreža. Skušá jo odtrgati, njeni beli zobje se v rudeče ustnice zapičijo — zastonj!

Še enkrat se z vso silo upre, začuje se, da se nekaj lomi in naenkrat odneha mreža. Pripogne jo in vhod v dimnik je prost.

Amalija stopi zopet v sobo ter posluša pri vratih.

Vse je tiho.

Ogrne se z lahkim poletnim plaščem ter zleze v peč.

Zadovoljno se oddahne ter prične po dimniku kvišku plezati.

Njena postava izgine, tu pa se začuje neko praskanje, neviden človek težko sopiha.

Ali se bo deklici posrečil beg po tem čudnem potu?

Naenkrat se odpro vrata njene sobe.

22. poglavje.

Jurijeva predrznost.

Na Ljubljaničinem mostu. — Boj. — Skrajna nevarnost.

Zaloško polje kaže danes čudno lice.

Sicer obdelujejo pridni kmetje svoje polje, danes pa je vse predrugačeno.

Okrog trideset dobro oboroženih mož hiti preko polja proti Ljubljani.

Vsak grmiček, vsako drevo jim je od trenutka do trenutka za kratek čas zaščitje — tu in tam se pokaže bel oblček in preko zlatega klasja žvižgajo svinčenke skozi hladno jutro.

To so Jurijevi tovariši.

Predrzni mož je na čelu svojega krdeča in mračno se ozira za svojimi preganjalci, ki hrume iz bližnjega gozda. Vedno več jih je, dokler tolovajski glavar ne opazi, da ga preganja nad tristo dobro oboroženih vojakov in beričev.

„Tukaj so tolovaji — nad nje, malo krdelce bomo kmalu pohrustali!“

Rokovnjači se umikajo.

Onstran malega lesenega mostu, ki vodi čez Ljubljaničo, ni nobenega drevja, le raztresene hiše stoje v daljavi in sredi polja cerkev z dvema zvonikoma.

„Glavar!“ vpije Smukač, ki je ravno ustrelil na zasledovalce, „to pot smo vendar izgubljeni.“

„Še ne!“

„Kam pa naj bežimo?“

„K mostu!“

„Tam smo še-le pogubljeni! Na tej strani je vsaj drevje in grmovje, na drugi strani pa se ne moremo poskriti.“

„K mostu moramo, tukaj si ne moremo izbirati.“

„Za naše življenje ne dam več piškavega oreha — poskakajmo raje v Ljubljano, naj nas požro njeni valovi — bolje, nego da nas dobi rabelj v kremplje.“

Nevarnost je velikanska in celo najstarejši tolovaji obupavajo.

„K mostu!“ zapoveduje Jurij še enkrat gromovitim glasom. „K mostu!“

Roparji ubogajo.

Kakor blisk prihrume čez most, da njegovo trhljivo travnoje silno zagrmí pod težkimi koraki.

Zadnji je Jurij Skopec.

Prišedši na drugo stran mostu obstoji ter se ozre, kje sta Smukač in Cekinar.

„Semkaj k meni!“ jima veleva. „Vidva imata sekire. Ostali naj streljajo!“

„Glavar,“ pravi jeden tolovajev, „ne ustavljamo se. Če sovražniki le enkrat ustrelje iz tristo pušk, porušijo celo našo četo!“

„Kaj se plašite,“ kara glavar, „vlezite se, poskrijte se, kolikor mogoče, za mostom, potem Vas kroglice ne bodo zadele.“

„Toda ogromna večina nasprotnikov nas bo kar zadušila!“ mrmra tolovaj.

Tudi ostali rokovnjači so prepričani, da jim je zadnja ura odbila, vendar pa ubogajo, ker jim družega ne preostaja.

Hitro popadajo na tla, da se vsaj nekoliko zaščitijo, ter svoje puške pomerijo.

Zadnji čas je že bil.

Z druge strani poka in grmi, kakor da bi bil sodni dan.

Kakor toča nagosto žvižgajo svinčenke, toda kroglice zadevajo le k večjemu tramove mostu, da trske na vse strani lete.

Sedaj odgovore tolovajske puške.

Dobro so merili, kajti preganjalci grozovito zarjovejo, kar dokazuje, da je med njimi nastala zmešnjava.

Mrtvi in ranjeni leže na tleh, vendar obstoje preganjalci le nekaj trenutkov, potem pa, srčni vsled mnogobrojnega števila, planejo proti mostu.

„Hitro — hitro!“ glase se zapovedovalni kriki, „ne dajte jim duška, da z nova nabašejo puške! Pobijte jih, lopove!“

Roparji zgrabijo samokrese, da kolikor mogoče drago prodajo svoje življenje. Pušk basati nimajo več časa in smrt pred očmi vidijo, kako vojaki drve proti mostu.

Jurij Skopec je izginil. Tudi Cekinar in Smukač sta se kakor v zemlja udrla.

„Prokleta!“ vpije jeden tolovajev, „glavar jo je s svojima podpoveljnikoma pobrisal v največji sili.“

„Kdo to pravi?“ odgovori drugi. „Tu pod mostom so vsi trije.“

Nadaljno povpraševanje je odveč, kajti od zdolaj se čujejo krepki udarci s sekirami, tu pod mostom trije obupno in z orjaško silo sekajo kobilo, ki nosi most.

Tri sekire se blesketajo v jutranjem solnei, ki se zrcali v Ljubljani.

In sedaj — sedaj — most zaškriplje, omahuje.

„Po njih, pobijte sodrgo!“ kriči zapovedujoč glas.

Preganjalci prihrume na most, ki v tem trenutku še bolj zaječi in omahne.

Še dva — trije orjaški udarci tu zdolaj, potem skoči Jurij s svojima tovarišema na breg.

„Rešite se!“ kriče prestrašeni vojaki, „za božjo voljo — most —“

Strašen ropot nadkriljuje upitje umikajočega se sovražnika.

Vojaki komaj zapuste most, ko se ta v Ljubljani prerne, da visoko škrope razburjeni valovi.

Samokresi roparjev pa med tem s peklenko gotovostjo pošiljajo blede smrt v gosto gručo razbeganih zasledovalcev.

Tolovaji veselo zavriskajo, razljuteni vojaki in beriči pa srdito preklinjajo.

„Hura — Jurij Skopec, živio!“ se glasi iz trideset grl, glavar pa težko sopihajoč in pot s čela brišoč zamenja sekiro s puško.

„Hvala Vam, dobro ste se držali“, hvali Jurij svoje divje tovariše, „toda sedaj se moramo umakniti — previdno, plazite se po tleh, dokler se sovražnim krogļam ne umaknemo.“

„Naš glavar — Živio!“ kliče malo krdelce.

Vojaki še vedno pokajo na predrzneže, vidijo pa, da ne morejo tolovajem več do živega.

Zaradi tega hitro kakor mogoče streljajo za ubežniki, v nadi, da jih tako vendar pobijejo.

Motijo se!

Rokovnjači lazijo kakor kače po tleh, — le jeden stoji po konci.

Jurij Skopec je, pogumni glavar.

Krogļe nagosto žvižgajo krog njega, toda nobena ga ne zadene, kakor bi ga sam čudež varoval.

Zaničljivo zre na razgrajajoče preganjalce.

„Glavar!“ kriči Smukač, „za vruga, vlezite se vendar! Ali hočete res, da Vas prokleti beriči ubijejo?“

„Ne bojim se krogļe,“ pravi Jurij hladnokrvno, „no, in če mi je katera namenjena, zadene me ravno tako lahko tudi ležečega. Naprej, vrli tovariši, kmalu smo onstran sovražnega ognja!“

Zemlja se tu nekoliko dviguje, ravno dosti, da prikriva sovražnim očem tolovaje, ki hitro kvišku poskačejo ter širokimi koraki beže proti severu.

Sliši se še pokanje, toda svinčenke več ne žvižgajo — predaleč so že preganjalci za njimi.

„Zberite se!“ zapoveduje Jurij.

Vriskaje in plesaje se tolovaji zbirajo okrog predrznega načelnika, ki jih je zopet s svojo pogumnostjo, orjaško močjo in zvižgačo rešil gotove pogube.

Le Cekinar je črnega obraza.

„Glavar“, pravi tolovaj brez ovinkov, „vsega tega bi ne bilo treba, — ko bi mi šli plenit. Kaj se tu okrog klatimo, kjer nas preganjajo kakor divjo zver? Čakajte vendar s svojim maščevanjem na pozneje, zgrabite svojega grofa tedaj, kadar bo to najmanje pričakoval. Sedaj pa glejmo, da se nam posreči bogat plen — pojdimo v druge kraje — svet je velik in povsod se dobi kaj dobrega.“

Vsi gledajo na Jurija Skopec, ki mirno pusti Cekinarja izgovoriti.

Smukač zgrabi svojega tovariša za roko, ker misli, da bo sedaj glavar togotno zarentačil.

Tudi ostali rokovernjači so tega mnenja.

Motijo se.

Jurij Skopec ježno pogleda tja, kjer v daljavi leži grad Sokolski, pa se obrne proti svojim divjim tovarišem.

„Popolnoma prav imaš, Cekinar“, odgovori mirno. „Postal sem Vaš glavar ter moram zaradi tega tudi svojo dolžnost izpolnovati. Da, odložil bom svoj maščevalni načrt, toda ne za zmiraj.“

Tolovaji zopet zavriskajo.

„Da, glavar, tako naj bo, pleniti in ropati hočemo — bodi naš vodnik, pozneje pa bodemo z grofom Sokolskim in njegovimi kreaturami obračunili.“

Jurij Skopec stopi mej svoje ljudi, ki se urno proti severu pomičejo.

Posamezni kmetje se pač pokažejo, toda hitro zbeže, ko zagledajo divje postave, ki so vsak trenotek pripravljene, planiti na vsakega, ki bi jim hotel zabraniti pot v zaraščne in varne gozde.

„Glavar“, praša Smukač, „kam pa sedaj?“

Jurij Skopec pa se vzravna.

„Čudili se bodete, kajti že davno sem sklenil izvršiti čin, o katerem bodo povsod govorili. Da, moje ime naj postane strah vsem bogatašem, od Adrijanskega morja pa tja gori do štajerskih snežnikov, od beneškega polja in do prostranih Ogerskih planjav. Povsod naj spoznajo, kdo je Jurij Skopec!

Kakor strahovi se bodemo prikazali, danes tukaj, jutri na drugem oddaljenem kraju. In bogati hočemo postati — bogati, da z nobenim knezom ne bodemo hoteli menjati. Sedaj pa pojdimo naprej! Vodim Vas tja, kjer nas čaka velik plen."

Zopet mu odgovori glasno vriskanje in neštevilna vprašanja nadlegujejo Jurija Skopca, ki pa molči, čeravno se v njegovih črnih očeh čudovito blisketa.

Kam vodi svoje ljudi, — kaj pred vsem namerava? — o tem molče njegova usta.

To je skrivnost tolovajskega glavarja!

23. poglavje.

V pesteh peklenske babe.

Tabor glumačev. — Vsebina skrivnostnega zaboja. — Čudne priprave.

Gozd šumi. Sredi neprodirljive goščave, na mali planjavici, tabori čudna družba.

Ob strani stoji nekaj okornih voz, v katerih so napravljena vrata in mala okna, da so prej podobna malim bajticam na kolesih nego pa vozovom.

Poleg njih se pase nekaj mršavih konj, na trati pa leže možki, ženske in otroci, ki so menda ravnokar skromno zaju-trkovali.

Nenavadne postave so to, to niso niti rokovnjači, niti postopači, pa tudi ne cigani.

Potujoči glumači so, komedijantje, ki so v tistih časih od jednega semnja do drugega potovali ter za svoje predstave pobirali denar, včasih pa se tudi z navadnim živežem morali zadovoljevati.

Četa šteje deset oseb, mej temi dvoje mladih deklet, katerima se vzlic čednih obrazov pozna, da sta veselje tega življenja že do dobrega okusili.

Glumaško krdelo ni nič kaj veselo, vidijo se samo temni — zagrizeni obrazi in le redkokdaj se začuje kaka beseda, — vsi molče.

Očividno nekoga pričakujejo, kajti na vse strani se ozirajo, v kateri namen je jeden izmed mož celo spretno kakor opica splezal na visoko smreko.

„Kje neki so tako dolgo?“ meni možakar, čegar orjaška postava in ogromne mišice pričujejo, da je stroka njegova „nepremagljivi Herkul“, „to traja že celo večnost in jedil nam tudi že primanjkuje.“

„Poizvedeti hočejo v Ljubljani, ali ne bi smeli mi prirediti predstave“, pripomni deklina, kateri se na obrazu jasno izraža predrznost in nesramnost.

„Že pridejo — že so tukaj!“ kliče spretni mož, ki je zopet zapustil smreko, „zapazil sem že platneni krov njihovega voza.“ —

„Potem že zopet ni zaslužka!“ čmerno renči Herkul, „sporočili bi nam bili že davno, naj pridemo v Ljubljano. To je pravo pasje življenje, nič za želodec in nič za suho grlo. Raje grem na kmete za hlapca, tam imam vsaj vsak dan poln trebuh.“

„Naš mojster in njegova žena imata že denar“, pripomni spretni plezač, ki ravno pristopi, „delata vedno tako, kakor da sta revna ko cerkvena miš, na tihem pa srebrnike spravljata. Nas beraško plačujeta, sama pa bogatita — da, tako je — smete mi vsi verjeti.“

Herkul steguje svoji krepki roki.

„Hm, enkrat bi vendar rad malo pogledal, ali bi se ne dalo kaj cvenka pograbit“, godrnja čmerikavo.

„To nima nobenega pomena“, pravi tiho plezač, „mojster in njegova žena sta preveč navihana; denarja niti pri sebi nimata, marveč ga imata v kakem mestu varno spravljenega. Zaradi tega tudi tako skrivnostno potujeta.“

„Od kod pa Ti vse to veš?“ mrmra Herkul globokim glasom.

Glumač pokaže na neki voz.

„Saj znam plezati kakor mačka“, odgovori, „in ne samo jedenkrat sem ju opazoval, kako sta štela srebrnike.“

„Poprej bi bil brusil svoj jezik in danes bi bilo pri nas marsikaj drugače.“

„Molči sedaj, Golijat, tukaj so.“

Začuje se bič in kmalu se med smrečevjem pokaže bela platnena streha omahujočega voza.

To je tista kareta, ki je v jutro po predrznem begu norčevem zapustila ljubljansko mesto.

Prekanjena babura sedi na vozu pod streho, „mojster“ glumaške druhali pa koraka poleg konj in ž njim njegov voznik.

„Kaj je novega, mojster?“ kriči Herkul: „ali smemo v Ljubljani prirediti predstave?“

„Ne, peljali se bomo naprej, morebiti imamo drugod več sreče. Ljubljanski župan je prestrog mož ter o nas glumačih noče ničesar slišati.“

Kletvica je odgovor.

„Prokleta, kaj pa nam je zdaj početi? Manjka nam vsega in če lakote oslabim, kako naj potem dvigujem na stote težke kroglje?“

„Miruj, Golijat, pripeljali smo dosti živeža in pa še nekaj družega, nekaj prav posebnega“, pravi ženska na vozu, ki je menda pravi „mojster“ celemu krdelu in tudi svojemu možu.

Herkul se muza.

„No, to je vsaj kaj družega. Sem s pičo, lačen sem, da bi požrl celega vola.“

„Požeruh“, pravi ženska ter mu vrže polno vrečo, katero velikan spretno vjame.

Plezač stopi k vozu.

„Kaj pa ste še pripeljali?“ prasha radovedno.

„To boš takoj videl.“

Načelnica zakliče nekaj besed svojemu možu, ta pa z voznikom pristopi ter težko dvigne raz voz podolgasti zaboj, ki je vzbudil toliko pozornost ljubljanskega mestnega vratarja. —

V njem ste neki dve strupeni kači, toda teh se babura ne boji, kajti hitro odpre zaboj, ki sta ga možakarja na travo položila. —

Nekaj pisanih cunj pomeče na trato, vsi člani glumaške druhali pa se radovedni drenjajo okrog.

„Ah —!“

Vsi se kakor iz jednih ust začudijo, kajti na dnu zaboja leži mlada, prekrasna deklica, kateri so usta z robcem privezana, okrog malih njenih ročic pa se ovija vrv, da jih ne more ganiti.

Sedaj je uganjka rešena.

Tu leži Milica, nesrečna grofova hči, katero so zvití glumači tako prekanjeno odpeljali, ubozega pritlikavca, njenega rešitelja pa izročili krvavi sodniji.

Najbolje se čudi Herkul.

„Grom in strela!“ kliče „od kod pa imate lepega dekliča? Menda ste ga ukradli — he?“

Skrivnostna babura se nasmehne.

Hitro odveže raz ust robeč, ki je onemogočil vsako križanje, in vezi raz nežnih dekličinih rok.

Ubogi otrok je pri popolni zavesti.

Začuden gleda nenavadne postave, ki se drenjajo krog nje. —

„Kje sem, kaj se je z mano zgodilo?“

„Tiho!“ zareži babura nad deklico, „hvaležna mi bodi, da sem Te iz rabljevih krempljev iztrgala. Brez mene bi bila sedaj obsojena, da, rešila sem Tvoje malovredno življenje in Te pripeljala tu-sem.“

Herkul se čudi.

„Povejte vendar“, zvedavo poprašuje, „kaj je s tem dekletom?“

„Obsojena je na smrt, jaz sem jo rešila — smilila se mi je revica“, pripoveduje ženska, toda v njenih očeh ni opaziti usmiljenja.

„Jaz sem nedolžna“, šepeta Milica poluglasno.

„E kaj, to vsak trdi, ki pokaže predolge prste“, zarentači nad njo babura, da se revica vsa zgane, „toda po tem se

pri nas ne povprašuje. Pri nas glumačih ima vsakdo kaj na rovašu. Samo zasačiti se človek ne sme dati, hihih!“

Tudi deklini se zakrohote, Golijat pa ž njima.

„Da, človek mora biti prebrisan“, meni Herkul ter zguhanči čelo v imenitne gube, „da, nam ne morejo nikdar ničesar dokazati, ker smo bolj prekanjeni kakor drugi. Povejte, kaj pa naj bo iz tega deklička?“

„Bedasto vprašanje, na vrvi bo plesala, ker nimamo za to nobenega, odkar je Cenobija padla v globočino ter si zlomila zatilnik. In Cenobija je dekliču od danes naprej ime, potem ne bo nobeden človek na svetu domneval, da se pod tem imenom skriva ubežnica iz mučilnice, katero so v Ljubljani na smrt obsodili.“

Milica čepi sedaj na trati.

Pamet njena niti ne more razumeti, kar je ravnokar slišala, marveč meni, da so to le hude, težke sanje.

Babura jo sedaj zgrabi za nežno ročico.

„Tako, sedaj bomo najprvo jedli,“ zapoveduje odurno, „lenuharila si do sedaj dosti — po kosilu pa se prične prvi pouk. Urna in gibčna si dosti, to sem že videla, in postala boš enkrat izborna plesalka na vrvi.“

„Plesalka? —“ stoka Milica pol zmešano.

„No, kaj pa sicer?“ zavrne jo grda babura, „kaj drugzega Ti sedaj tudi ne preostaja. Hahaha, saj bi bila Ti tudi sicer plesalka na vrvi, samo da bi Ti bil pri tem rabelj vrv napel — hihih!“

Glasno se cela druhal zakrohota pri tej grozni šali, Milica pa si ihteč z rokami zakrije svoj obraz.

Od vseh strani jo radovedno ogledujejo.

Otroci, ki morajo tudi pri glumaških predstavah sodelovati, nemarno zro na tujko, možakarji pa jo z vse drugačnimi pogledi opazujejo.

V očeh Golijatovih in plezačevih se blesketa poželjiva strast, Milica je vendar tako lepa — poprej je angelju, kakor hudodelnici podobna.

Glumaški deklini to tudi vidite v svojo veliko nevoljo.

Očividno sta ljubici obeh glumačev in prva, rudečelasa, nesramna ženska, ki tudi kaže pri predstavah svoje telesne

moči, pristopi hitrih korakov k Herkulu, ki v enomer zija v tujo krasotico.

„Kaj pa imaš tukaj tako zijala prodajati,“ šepeta strupeno, „ha, ta-le mlečnati obrazek Ti menda ugaja?“

„No, lepši je že, nego Tvoj,“ zavrne velikan ter se niti ne obrne.

Rudečelasa hudobno zasika.

„Poskusi,“ škriplje z zobmi, „jaz sem Tvoja ljubica, zijaj v mene in najinega otroka. Če se začneš krog te-le vlačuge sukati, izpraskam Ti oči!“

Herkul se ljubosumnice krepko otrese: malo ne manjka, pa bi bila rudečelasa telebila na travo.

Tiho gre na stran, pogled pa, s katerim se ozre na Milico, je v resnici grozovit.

Tudi plezač je imel sličen razgovor s svojo ljubico, katero je ravno tako odurno zavrnil.

Tu sedite sedaj obe glumačici pod veliko smreko, živahno šepetate mej seboj in s pravimi tigrskimi pogledi sem ter tje pogledujete za nesrečno Milico.

Mej tem je mojster vrečo izpraznil.

Prikažejo se razne dobre stvari: krače, klobase, nekaj steklenic žganja in več drugega.

Poželjivo zro glumači na ta jedila in komaj so razložena na umazanem prtju, že leži cela druhal v travi ter se masti, da poravna to, kar je zadnje dni zamudila.

Načelnica sedi poleg Milice.

„Tu, jej,“ vелеva odurno ter pomoli ubogemu otroku kos kruha in slanine, pri tem pa zadovoljno opazuje krasno dekličino postavo.

„Ne morem,“ odgovarja Milica.

„Kaj, ne moreš?“ norčuje se babura, „no, hitro bomo videli. Jetniška hrana Te menda ni razvadila. Takoj mi ješ, ali pa —“

Revica se sili, da nekaj grizljejev spravi po grlu.

„Vidiš, da vse gre,“ pravi ženska, „sedaj pa pij še čašico žganja. To da človeku pogum.“

„Ne, ne, žganja ne morem —“

„Oj, dedec, daj mi no bič sem, kaj“ pravi načelnica svojemu možu, „piti noče, že vidim, da moram pri vlačugi druge strune naviti.“

Milica se po vsem telesu trese.

„Ne tepite me,“ prosi ubogo dete rosnim očesom, „samo ne tepite me, lepo prosim!“

„Potem pij — hočeš li — da ali ne?“

Nesrečnica uboga.

Žganje se prične po njenih žilah pretakati kakor ogenj in babura zadovoljno opazi, da se dekličina lica začno polagoma rudečiti.

„To je v resnici krasno dekle,“ šepeta, „oj, kadar bo na vrvi plesala, potem bomo imeli še-le dobro kupčijo! In — hihihi — jaz tudi vem, kako moram pozneje njeno lepoto izrabiti, pozneje — da, pozneje, — hihihi!“

Kaj strašnega namerava ta vražja ženska? O tem molči, ko pa je kosilo pri kraju, zgrabi Milico odurno za snežnobelo ročico.

„Tako, sedaj bomo pa takoj s poukom pričeli,“ pravi nesramnica, „izpočita si, jedla in pila si tudi. Hola, Golijat, natezi hitro s plezačem vrv mej dvema smrekama, za danes ne previsoko. Tu v hosti ostanemo še nekaj dnij.“

Možje vstanejo, in ko se načelnica s svojim možem na tihem pogovarja, vleče Milico, ki se kar opoteka, za seboj k vozu.

Kaka osoda še čaka nesrečno grofovo hčerko?

24. poglavje.

Amalija na begu.

Pri gozdnem studencu. — Kopajoča se lepotica. — Logarjeva hiša.
Knez in njegov bratranec. — Povodna deklica.

Srne in jeleni preplašeni beže po gozdu, kajti čudna človeška postava hiti po gošči.

Razkošna deklica je to, toliko se takoj pri prvem svitu bližajočega se poletnega dne opazi.

Toda, kaka je zunanost te deklice.

Culo drži v desnici, obraz njen je črn ko pri zamorki, črni ste njeni roki, obleka pa sajasta kakor pri dimnikarju, kadar se vrača z dela domov.

Konečno postoji.

„Menim, da sem dosti daleč prišla,“ šepeta, ter se vsede v mahovje, „sedaj naj me le stric in rudeči Tomaž iščeta in rentočita. Mene ne dobita nič več v oblast, jaz grem k Juriju Skopeu in njegovim ljudem.“

Amalija je to, ki je srečno utekla iz strijčeve hiše.

Strastna ljubezen ji je podelila toliko moči, da je po silnem naporu konečno prilezla do vrha, tam skozi vrata v dimniku na podstrešje in tod po stopnjicah na dvorišče.

Vrata so bila le zapahнена, odprla jih je ter bila na prostem. Hitela je celo noč po gozdu, zatisnila ni niti očesa. kajti hotela je kolikor mogoče daleč od strijčeve hiše priti. Sedaj se še-le varno čuti.

V culici ima drugo obleko; vedla je dobro, kako bo izgledala, ko pride iz dimnika.

Tudi živeža si je priskrbela, a je zdaj s tem pri kraji.

To pa jo ne skrbi dosti.

Ima še denarja, ter se lahko prehrani, ne da bi morala tuje ljudi nadlegovati.

Da, Amalija ima celo lepo svotico seboj, kajti denarja jej ni nikdar manjkalo, ker jo je strije vedno bogato obdaroval.

Sedaj leži, hitro sopihajoč, v mehkem mahovji.

„Kam sedaj?“ praša se poluglasno, „daleč mora še biti do Save, in Bog zna, ali bom dobila tam Jurija. Morebiti ga preganjajo — na njegovo smrt nikakor ne verjamem. Ha — ko bi bil rudeči Tomaž resnico govoril — če bi ga našla s prestreljeno glavo v krvi ležati. Na njegovih prsih bi si bodalce sunila v srce.“

Zadnje njene besede done kakor vsklik divjega obupa, toda Amalija ni navajena, prepuščati se dolgo brezvspešnemu tarnanju.

Prepričati se hoče do dobrega.

Verjeti ne more na nobeden način, da je lepega, ponosnega moža, katerega tako vroče ljubi, podrla kroglja zavratnega morileca.

Ne, ne, prepričati se mora najprvo, potem je še vedno čas, da se uda svoji grozni žalosti, da se ž njim združi v smrti.

Ko tako premišljuje, sliši studenec šumljati.

Domisli se, kako pač izgleda, ter smehljaje se opazuje svoji očrneli roki.

„Očistiti se moram, ter preobleči,“ pravi Amalija sama pri sebi, „taka ne morem več ostati. Če me kak človek sreča, mislil si bo, da pri belem dnevu strašim. In če naletim na kakega lovca, končno še s puško na-me pomeri. To moram preprečiti, gledati moram, da postanem poštenemu človeku podobna. Saj ne vem, ali se gozd kmalu ne neha, Na delo tedaj —“

Amalija vstane.

Počasi stopa tja, od koder šumi gozdni vrelec, in prišedša do njega, z zadovoljstvom opazi, da si je virček s časom izdolbil precej obširen kotel. Kopelj kakor navlaš!

Tu se menda kopljejo ob mesečini povodne deklice — tako tiho in svečano je tukaj, samo ptičice, ki so se ravnokar prebudile, se oglašajo. Krog in krog hladnega virčka šumi gosto grmovje.

Amalija se ne obotavlja.

Le mimogrede se ozre v vodo in presenečena opazi svoj sajasti obraz, ki je tembolj plašen, ker iz črnega obraza gledajo kakor pri zamorki belkaste oči.

Če obstane, hitro babura dvigne bič in preplašeni otrok mora ubogati.

Oprezno poslušaj, če se kdo bliža, potem pa si hitro slači umazano in raztrgano obleko.

Lepa deklica je čudna postava, ko stopa v hladno kopelj, kajti na snežnobelem telesu tiči črnkasta glava in črni roki.

Toda ne dolgo.

Amalija se potopi v bisernato vodo in ko se vskloni, izgubila se je večinoma že črna barva z obraza. Kmalu se pokaže njena krasna glavica v navadni ljubki bliščobi, snežnobeli ročici pa si popravljate dolge, razčesane črne lase.

Amalijo bi vsak tujec, ki bi jo v kopeli zagledal, smatral za povodno vilo, kajti lepa je kakor boginja ljubezni in prvi solnčni žarki v rudečkastem svitu odsevajo od krasnih belomramornih udov divne krasotice, ki se vedno in vedno potaplja v hladno vodico. — — — — —

Komaj pol ure hoda od studenca stoji hiša nekega logarja.

Posebno bogato je opravljena in je nenavadno velika, da bi si človek mislil, to je majhen gradič.

Tu stanuje dedni logar kneza Podstrmskega, in konji na dvorišči pričajo, da je došel v logarjevo hišo visok obisk.

Knez Podstrmski je strasten lovec in vse skrbi prepušča svojim oskrbnikom, da le more po krasnih gozdovih na čilem konju dirjati za bežečo divjačino.

Ravnokar se odpro vrata logarjeve hiše in mož visoke rasti — opravljen v zeleno lovsko obleko, stopi hitrim korakom na dvorišče.

To je knez Podstrmski, veseljak v najboljših letih, o katerem si znanci pripovedujejo, da ne ljubi samo lovske zabave, marveč tudi rujno kapljico in — lepe ženske.

Knez menda rad zgodaj vstaja, kajti solnce se še ni prikazalo vrh drevja in jutranja zarja še krasno rudeči iztočno obzorje.

Knez si dopadljivo ogleduje lepo okolico.

„To bo krasen dan,“ pravi sam pri sebi, „in pri vsem tem imamo še upanje, da zaplenimo nekaj orjaških jelenov. — Živeli lov, dobri prijatelji, izborna vinska kapljica in pa lepe ženske!“

Možati gospod se ozre sedaj proti malo oddaljeni logarjevi hiši. —

„Tu notri moj bratranec še spi,“ mrmra nagajivo, „seveda tiči še v perji, ker je sinoči pregloboko pogledal v kozarec. — Prehitro živi moj bratranec — če bo pri tem vstrajal, prikrajšal si bo svoje življenje.“

Knez gre k oknu, katero je z lesenimi šaluzinami še trdno zaprto.

Močno začne s pestjo razbijati po njih, da se razlega po vsej hiši.

Notri se začuje neko renčanje.

Toda knez se za to ne zmeni ter začne znova in še močnejše trkati.

„Vstanite, bratranec!“ kliče, „solnce bo takoj skozi okno posijalo, in pse komaj še krotimo.“

V sobi se še enkrat začuje zamolklo grčanje, potem pa se sliši, da se nekdo bliža oknu.

Zagrinjala so se odgrnila.

Okno se odpre in zaspan obraz še mladega moža gleda čmerno v zlato jutro.

To je knezov bratranec, baron Frankovski.

Lastnik je velikanskih posestev, na katerih gospodari kot samostojen vladar.

Za lov se ne briga dosti, tem bolj pa za vino in lepe žene ter dekleta.

Marsikaj se pripoveduje o njegovi lahkoživosti in te pripovedi niso ravno po tem, da bi vzbujale veliko simpatijo za mladega barona.

Z jedno besedo, baron je velik razuzdaneec, in čeravno knez tudi ni Bog več kak čmerikavec, vendar je v primeri s svojim bratranecem pravcati samostanski brat.

Baron grozno zdeha.

„Lepa hvala, bratranec,“ smeji se knez.

„Zakaj pa?“

„No, zato, ker me niste požrli, kajti odprli ste tako široko usta, kakor krokodil, katerega sem nedavno videl na Dunaji, zavrne ga šaljivo.“

Baron steza svoje roke in zopet zdeha.

„Žurite se,“ ga priganja knez, „dovršite svojo opravdo, dan bo vroč in porabiti hočemo prelepo, hladno jutro k veselemu lovu.“

„Jaz bi raje še nekoliko spal,“ godrnja baron in se malomara ziblje pred knezom.

„Iz te moke ne bo kruha, bratranec,“ pravi knez smeje, „naše spremstvo je tudi že pokonci ter bo takoj tukaj. Pustite tedaj posteljo pri miru — in vlijte si raje vrč mrzle vode čez glavo. Vi gledate kakor zaspan čuk.“

„Sinoči je bil vroč večer.“

„Zakaj pa tudi zlivate v se kakor v prazen sod, bratranec, to vendar ni nič. Hitro tedaj, podvizajte se! — Glejte, tam prihaja že stari logar, ki se je gotovo nekoliko po divjačini ozrl. Hej, bliže, logar!“

Sivkasti logar pristopi.

„Kaj je novega?“ povprašuje knez.

Baron se med tem obrne proti umivalni mizi, da bi si z vodo ohladil vročo glavo.

„Ali ste dosti divjačine zasledili, logar?“ nadaljuje knez zvedavo.

„Dovolj, presvetli knez,“ javlja logar, „in pa vrh tega še prav čudovito bitje, menda povodno vilo.“

Knez začuden pogleda.

Tudi baron, ki si je ravno vrč hladne vode vlil na bolečo glavo, pristopi radoveden k oknu.

„Povodno vilo?“ praša knez.

„Da, da, pri gozdnem studencu, o katerem si itak toliko neznanskih rečij pripovedujejo. Tu se v jasnih nočeh ob mesečini kopljejo povodne deklice, in čeravno nisem hotel tega verjeti, — prepričal sem se o resničnosti vsega tega danes na vse zgodaj na lastne oči, da take povodne prikazni tudi v resnici žive.“ —

Knez se glasno zasmije.

„Starec!“ zakliče, „Vi ste menda sinoči ravno tako preveč globoko v kozarec pogledali, kakor moj preljubi bratranec. — Pojdite mi s povodnimi dekličji, — to pripovedujte raje malim otrokom.“

Logar maje z glavo.

„Presvetlost,“ zatrjuje stari lovec, — „bil sem tako trezen kakor sedaj, ko sem se skrivaj bližal gozdnemu studencu. — Tjekaj prihaja včasih na vse zgodaj veličasten jelen — ter sem hotel pogledati, ali si žival ni prišla tudi danes žejo gasit. Mislim sem v resnici, da je jelen pri izviru, ker sem slišal vodo pljuskati.“

Knez postane vendar radoveden.

Baron pa pomoli svojo mokro glavo skozi okno, da bi mu nobena beseda ne ušla.

„Plazil sem se tedaj prav tiho tja,“ nadaljuje sivi logar svojo povest, „da, previden sem bil toliko, da niti vejica ni zašumela pod mojo nogo. — Toda, presvetli knež, kar sem zagledal v vodi — to ni bil jelen —“

„Kaj pa?“

„Iz kotla se je dvigala snežnobela, lepa, razkošna deklica — vila, ki si je svoje dolge, črne lase zravnavala in se potem zopet v studenčnico potopila. Jaz pa sem se obrnil in zbežal, kajti s povodnimi vilami se človek ne sme norčevati, — potegnejo ga hitro doli v globočino ter mu izsrkajo srčno kri iz telesa.“

Knez se smeji.

„No, to si moramo ogledati,“ pravi, „takoj odjahamo proti studencu — mogoče, da tudi jaz vidim povodnega dekleta, — drugače ne verujem niti jedne besede o celi tej v resnici čudni dogodbi.“

„Vse je gola resnica,“ zatrjuje logar.

Knez zmaje z ramami ter se obrne.

„Hola, bratranec!“ zakliče naenkrat, „kaj pa divjate po sobi, kakor bi Vam bil sam peklenšček za petami? — Pridite že vendar vun!“

V resnici — mladi baron je menda hipoma zblaznel.

Po sobi skače ter se žuri oblačiti, kakor bi že gorelo za njim. —

Bliskoma je obut in niti časa si ne vzame, da bi si lovsko suknjo zapel.

„Bratranec!“ kliče, „čakajte, takoj sem gotov. Nemudoma odjašemo, kaj ne da, bratranec?“

„No, seveda,“ čudi se knez zaradi te nenavadne baronove hitrice.

Ne vidi pa, kako so se začele baronu od razburjenosti oči blisketati.

Ali lahkoživi baron tudi verjame na povodne deklice? — Kdo ve!?

Knez se nečesa družega domisli.

„Čujte, logar,“ pravi staremu lovcu, „verjamem Vam, da ste nekaj videli, toda to je bilo kako kmečko dekcle, ki se je v studencu kopalo.“

„Nikdar!“ zakliče starec, „vila je! — Tako divno-krasna, tako lepa more biti le povodna deklica. In kako naj kmečko dekcle zaide v te gozde? — Najbližja vas je več ur hoda oddaljena. — Ne, to je bila povodna vila, če ne, me smete kar na meh odreti.“

„Škoda bi bilo za meh,“ smeje se knez.

Nato zakliče v hišo:

„No, bratranec, ali ste že gotovi?“

„Gotov, — jaz sem tudi na povodno vilo radoveden,“ pravi baron ter v splošno začudenje poskoči kar skozi okno.

„Za Boga, bratranec, Vi bi lahko vsakega glumača osramotili; tako urnega Vas še nisem nikoli videl.“

„Kje so konji?“ kriči baron, — „pripeljite konje, drugače nam povodna vila še ubeži!“

Logar odide z glavo zmajaje.

Nekaj trenutkov pozneje že rezgetajo čili konjiči pred logarjevo hišo, čakajoč na svoje jahalce.

Vsa družba dirja proti gozdu, radovedna, kakošna je divno krasna povodna vila.

25. poglavje.

Ljubosumne glumačice.

Glumači. — Z bičem prisiljena. — Ples na vrvi. — Milica pade.
Sovrašтво tekmeča. — Grozna bodočnost.

Na trati sredi gostega gozda je živahno življenje.

Herkul in plezač med dvema smrekama seženj visoko od tal nategujeta debelo vrv in to tako spretno, da se vidi, ta dva sta tega dela že zelo vajena.

Notri pa, v jednom izmed voz, vrši se čuden prizor.

Notranje prostornega voza je opravljeno, kakor soba in sredi nje stoji hudobna babura, ki je načelnica glumaškega krdela.

Ubogo dekcle steguje svoji roki od sebe, kakor bi se hotela nesreče obvarovati.

„Oj, pustite me,“ prosi nesrečnica, „moj Bog, zakaj me ne pokličeš k sebi?“

„Norica,“ zmerja jo ostudna ženska, „ali misliš, da sem Te zastonj rešila, da sem za nič in zopet nič tvegala svojo glavo? Hvaležna mi moraš biti, da sem te otela rabeljna, vse svoje življenje mi tega ne smeš pozabiti. Ali te pa morda zopet mika nazaj v mučilnico?“

„Usmilite se me!“

„E kaj, to so otročarije. Hitro mi nehaj javkati! Takoj se mi preobleci. No, ali ne bo kmalu?“

Milica stopi korak naprej.

Beseda „mučilnica“ jo navdaja z velikansko grozo.

„Le urno,“ preti ženska, „jaz nimam veliko časa in princezinj pri nas ne potrebujemo. Doli s cunjami, pozneje ti dam boljše obleko. Sedaj pa obleci svoje glumaško krilo.“

Milica pobere opravo.

Nekaj kratkih kril je to, triko in prav kratek modere, vse z bliščečim lišpom obšito.

„To naj oblečem?“ jeclja in rudečica jo oblije.

„Seveda, deklina, kaj se še obotavljaš? Morda Te je celo sram, he? Hahaha, ali ni to smešno? V mučilnici bi Te bili nago položili na raztezalnico in vse javkanje bi Ti ne bilo nič pomagalo. Sedaj prični, ali pa se v resnici raztogotim.“

Babura poseže v neki zaboj in z grozo zapazi Milica, da njena neusmiljena gospodarica v desnici vihti iz usnja spleten bič.

„Prizanesite mi,“ prosi milo, „le ne tepite me!“

„Hitro se obleci, urno, — ali —“

Babura preti z bičem.

Milica je na pol ob pamet, toda grozni strah pred bičem prevlada njeno sramežljivost, katera jo navdaja, ko pomisli, da bo glumaška oprava le deloma pokrivala njeno deviško telo.

Neusmiljeni pogled glumaške predstojnice in pa bič proizvodujeta, da se Milica tresoča po vsem životu začne počasi slačiti.

Njena obleka je v resnici zelo raztrgana.

Žareče oči hudobne babure zadovoljno opazujejo krasne nežne ude nesrečne žrtve.

„Razvija se še-le,“ šepeta nesramnica, „kadar bo pa že nekolikrat na vrvi plesala, postala bo razkošna lepotica prve vrste. Lov se mi je v resnici obnesel — nova Cenobija bo za nas pravcat vir bogastva.“

Milica se prične preoblačiti.

Dostikrat obstane, ker ne ve, kaj če z jedno ali drugo stvarjo početi, dokler jo surov glas ne pouči.

Konečno je gotova.

Ubogo dekle stoji pred grdo načelnico, krasna, kakor jutranja zarja, in vendar, kako žalosten je njen ljubki obrazek.

Hm, tako si mi všeč,“ pravi ženska, „sedaj pa še nekaj. Pusti možakarje tu zunaj pri miru. Če Ti postanejo preveč nadležni, potem pa se pritoži pri meni. Jaz imam vse druge namene s Teboj. Ni treba, da postaneš ljubica kakega glumača.“

Milica nemo zre v bliščeče se oči nesramne ženske. Ne razume njenih besedij. Ali je morebiti to sočutje?

„Kaj me tako zijaš, neumnica?“ kriči peklenska baba, „kaj se hliniš, kakor da bi ničesar ne vedela o tem svetu? Tako, zdaj pojdi, pouk se pričinja.“

Milico zgrabi za nežno, popolnoma golo ročico, in skozi odprta vrata vleče žrtvo po ozkih stopnjicah navzdol, ki vodijo do vhoda v voz.

Glasno mrmranje sprejme obe.

Glumači žarečimi očmi zro v lepo deklico in Herkul se notranje razburjenosti po celem životu trese.

Milica stopa ob strani svoje neusmiljene spremljevalke, ki sedaj zgrabi dolg, na obeh koncih s svinčcem obtežen drog.

„Tako, to je balansirni drog,“ pravi Milici, „ob smreki tam je mala lestvica, po njej splezaš gori ter poskušaš hoditi preko trdo napete vrvi. Ne straši se, kajti če padeš, vjel Te bo varno Herkul. Zaradi tega pa še ni treba, da si lahkomišljena ali nemarna.“

Zopet namigne z bičem.

Sedaj še-le Milica vse razume.

„Jaz — jaz naj —“ jeclja, „ne, ne!“

„Kaj, deklina, Ti nočeš?“ kriči ženska.

„Vaša dekla hočem biti, toda tega — tega ne morem.“

Ubožica začne milo plakati, obe glumačici pa se zakrohote.

„Glejte jo no, kako se lepo dela,“ pravi jedna izmed njiju.

Načelnica zavihti bič.

„Ali hočeš — da ali ne?“

„Jaz — jaz ne morem —“

„Tu imaš!“

Bič ploskne po golih, nežnih plečih ubogega otroka, in krvavorudeča klobasa se pokaže na beli koži.

Milila zastoka grozne bolečine.

„Tako pasje je menda ni treba tepsti“, godrnja Golijat, ki ima menda še iskrico sočutja v orjaških prsih, „saj jo bodele ubili.“

„Ne brigajte se za reči, katerih ne razumete“, zarentači načelnica nad njim, „jaz bom dekleta poučevala, zapomnite si to!“

Godrnjaje gre orjak pod vrv, da vjame dekleta, ko bi doli padlo.

Babura zopet zapreti z bičem.

„Ali naj Te zopet kresnem?“

Milica proseč dvigne malo desnico.

„Ne, ne — prosim — ne — ne!“

„Potem gori na vrv! In dobro drži balansirni drog, potem ne boš padla. Hitro — ali!“

Milica bi najraje umrla, tako se čuti nesrečno.

Počasi pleza po lestvici ter se, na vrvi stoječ, nasloni na smreko, načelnica pa jej pomoli drog.

„Tako, zdaj pazi!“ kliče ženska, „nogi postavljaljaj na zunaj, in sedaj stopaj, glej vedno pred se, ne na stran!“

Milica mora ubogati.

Bila je vedno spretna — strah pred bičem tudi pomaga in zibajočimi koraki, da, celo naravnost gracijozno, koraka, drog držeč v rokah, do druge smreke.

„Dobro, izborna“, mane si „mojster“ roki.

„Da, to sem takoj rekla“, odgovori ženska, „sedaj nazaj! Punica, hitreje!“

Bič zopet zapoka.

„Milica gre nazaj in srečno pride do druge smreke.

Ljubemu bitju je obraz okamenel, krasne oči zro žalostno in nežno telo pretresa kakor mrzlica velika notranja bolešt.

Toda gospodarica ne pozna usmiljenja.

Milica mora še večkrat od jedne do druge smreke vedno hitreje.

Če obstane, hitro babura dvigne bič in preplašeni otrok mora ubogati.

Tu se jej noga izpodtakne.

Milica prestrašena zakliče, opotoče se, pade, in že misli, da bo priletela na tla.

Tu pa se ogromni roki oklenete njenega života.

Orjaški Herkul je dobro pazil ter padajočo vjel z močnima rokama.

Lepega dekleta pritiska na sree in oči strastno zro na pol prikrito krasoto mlade device.

Že se njegova debela glava pripogne ustnicam onesveščene Milice, tu ljuto priskoči jedna izmed glumačic.

„Ali boš takoj izpustil deklino!“ se repenči. „Svojih dolžnostij meni nasproti se menda zavedaš? Tega se mi še manjka, da bi vpričo vseh poljuboval to pritepenko!“

Načelnica urno prihiti.

Milico vzame iz naročja Herkulovega, Golijat pa nekaj nerazumljivega zagodrnja.

„No, za danes je dosti“, pravi nesramna babura, „zadovoljna sem z njo, postala bo gotovo izvrstna plesalka na vrvi. Da, spretna je moja golobica, za četrto leta se bo že po visoki vrvi sprehajala.“

Milica se kakor v sanjah opoteka proti vozu za načelnico, da se tam preobleče.

Golijat gleda za njo.

„To je krasna deklica“, pravi, „resnično, kaj takega še nisem videl. Ta mora moja postati, grom in peklo!“

Tu zagleda tudi plezača, ki stoji tik njega in vpira vanj oči, iz katerih se bliščita sovraštvo in zlobnost.

„Oho“, meni Golijat, „če se ne motim, je temu pajacu deklina tudi povšeči? Tu moram biti previden, kajti vražji človek je preveč spreten z nožem. Toda izpodrinil ga bom. Priložnost bo že prišla, da se bo krasna devojščica vjela v moje zanjke.“

Ravno tako si misli tudi plezač.

In obe glumačici?

Ob strani stojite ter urno brusite jezike, pogledi njujini pa so temni, kakor bi zrl v peklenko kraljestvo.

Uboga Milica, obdajajo Te sovražniki in nevarnosti, na milost in nemilost si izročena neusmiljeni baburi, k smrti obsojena, preganjana, kaj boš revica morala še vse prestati?

26. poglavje.

Kaj strast premore.

Amalija v nevarnosti. — Zasledovana in zasačena. — Baron Frankovski.
Amalija v baronovem gradu. — Nevarnost preti. — Pohotnež in
njegova žrtva.

Pri gozdnem studencu sedi Amalija.

Oblekla je sabo prinešeno opravo, staro sajasto in razdra-
pano poskrila ter zašila v moderc denar.

Tam ga nihče ne bo iskal.

Sedaj sedi poleg gozdnega virčka ter si češe dolge, pre-
krasne lase, da bi se posušili.

Poluglasno si poje lepo staro pesmico:

„Ko tičica sem pevala,
Sem sladke sanje sanjala.
Oj, zdaj pa nikdar, nikdar več,
Veselje preč, je preč!“

Žalostna, krasna je ta pesmica, in ptičice v goščavi utih-
nejo, da bi ne preslišale nobenega glasu.

Tu obmolkne Amalija.

Hitro si pripne lase.

„Oj, kaj je to?“ šepeta, „glasove čujem, ki ne spadajo v
gozdno tišino — ha, vedno bliže prihajajo.“

Hitro poskoči kvišku.

Ne vidi sicer nič, toda sluh njen je vsled pogostega bi-
vanja po gozdih oster.

Vleže se bliskoma na tla.

Ropot začuje, ki jo s strahom navdaja.

Jezdeci se bližajo, ni dvoma, kajti zamolklo ropotanje je
od konjskih kopit.

Amalija vstane.

Kaj naj stori?

Mogoče, da se hitro bliža voz, toda opazila ni nikjer kake poti, povsod je le gosto zaraščeni gozd.

Klopotanje se bliža studencu.

Ali je res tukaj kak voz zgrešil pot? Nemogoče ravno ni, toda po hosti bi se le počasi mogel pomikati.

Čuj — že niso več daleč!

„To ni voz“, mrmra Amalija, „to so jezdec, semkaj prihajajo, skriti se moram, nočem, da bi me kdo videl.“

Urno se obrne proti drugi strani studenca.

Tudi tukaj čuje ropot, od spredaj, od zadaj, od desne in leve, od vseh stranij se bližajo.

Amalija ne ve, kaj početi. Splezala bi na drevo, toda tukaj stoje samo visoke smreke, niti enega listnatega, košatega drevesa ne vidi.

Tu zagleda gosto grmovje.

Hipoma smukne vanj ter se na najtemnejšem kraji vleže na tla.

Jezdec prihrume ter od vseh stranij obkolijo samotni studenec.

„Hola!“ zakliče knez močnatim glasom, „tu ni nikjer povedane deklice, lepa vila je zopet v svojo stekleno palačo pobegnila. Tako bi morebiti kdo rekel, jaz pa mislim, da nas je stari zelenosuknjež z jedno svojih starih pripovedk opeharil. Sicer nam čenča o trinogatih zajcih in orjaških mrjascih, ki ogenj sopihajo, tu pa si je za svoje bajke izbral vile in povodne deklice.“

Stari logar je tik svojega gospodarja.

„Presvetli knez, o tem, kar sem videl. pripravljen sem takoj priseči“, zatrjuje vneto.

„Le pustite, starec“, smeji se knez: „pravi lovec verjame reči, katerih človeško oko nikdar ne more videti.“

Dobrovoljni knez namigne svojemu spremstvu in vsi se glasno zasmehajo, kar starega logarja nemalo razsrdi.

Mej tem se baron bistro ozira naokolu.

„Hejsa“, glasi se hripavo mladi knezov bratranec, „pri sv. Hubertu, našem lovskem patronu, tu notri v grmovji se skriva divjačina, le glejte, bratranec, kako se psi vedejo!“

Vse oči se obrnejo proti psom.

Lepe živali stoje okrog gostega grmovja ter ljuto vanj lajajo, ne da bi, kakor sicer, silili v goščo ter skušali izgnati plašno divjačino, ali je celo z ojstrimi zobmi zgrabili.

Baron skoči raz konja.

Služabnik prime konja za uzdo, mladi plemič pa v težkih lovskih črevljih lomasti v grmovje, veje in šibka debela siloma lomeč.

Sedaj se znova začuje njegov hripav glas, ob jednom pa zazveni čist, prestrašen krik, kakor iz nežnih dekliških ust.

„Husa!“ vpije v grmovji, „zgrabil sem vilo. Vun, povodna deklica, ogledati Te moram pri belem dnevu!“

„Pustite me!“ kliče visok ženski glas.

„Kaj pa še“, smeji se baron, „povodnih deklet ne zasačimo vsak dan. Hahaha, stari zelenosuknjež je imel vendar prav, preljubi bratranec, to bo izvrstna zabava!“

Zopet se grmovje lomi.

Baron prilomasti na prosto, toda ne sam, kajti desnica, ki tiči v irhasti rokaviči, drži žensko za roko, ki se zastonj upira močem krepkega moža.

Krasni črni lasje obdajajo razkošno postavo nenavadno lepega dekleta, mokri so še ter se skoro dotikajo tal.

Čudé se zre lovsko spremstvo na to divno bitje, katero so našli tukaj v gozdni samoti.

„Glejte, to je povodna deklica“, vpije zmagovalno baron, „menda je ravnokar iz svojega mokrega kraljestva prišla na naš svet, kajti njeni dolgi lasje so še popolnoma mokri. Vendar pa mislim, da je krasna vila tako od mesa in kostij, kakor mi; ali ne, predragi bratranec?“

Knez Podstrmski molči.

Vidno začuden gleda lepo dekliško postavo, katere bi se nobena boginja ne smela sramovati.

To je Amalija.

Ljubki obraz njen je s temno rudečico oblit, iz čarovnih njenih očij pa žari skoraj vražji ogenj.

„Resnično!“ vsklikne zopet mladi plemič, „človek bi kmalu mislil, da je ta krasotica nadnaravno bitje; no, meni je tem

ljubše, da nima čarodejnih močij, da se mi ni treba bati, kakor je rekel naš stari logar, da bi me potegnila v vodo in izsrkala srčno kri.“

Knez prijaše bliže.

„Kdo si, deklina?“ praša visoki gospod, „kako prideš v to gozdno samoto?“

Amalija prašaleca nevstrašeno pogleda.

„Zašla sem“, odgovori počasi.

„Ah, in odkod si?“ zakliče sedaj mladi baron, „iz tega kraja nisi, kajti tu je moje graščinsko posestvo in bi Te sicer moral poznati.“

Stari logar se skloni k nekemu gospodu knežjega velikega spremstva.

„To že rad verjamem“, šepeta sivec, „ali pa bi ne poznal milostivega barona. Ko bi taka lepota živela na njegovem ozemlju — deklina bi bila že davno morala priti v grad na obisk.“

Spremljevalec se pomenljivo namuza, potem pa se obrne zopet proti tuji lepotici.

Amalija je samozavestna.

„Koga neki briga, od kod pridem in kam grem?“ praša rezkim glasom.

Z jednim sunkom se oprusti baronove desnice.

„Pot sem zgrešila in gozdu menda s tem nisem nobene škode napravila.“

Baron se ugrizne v ustnice, knez pa svojemu spremstvu pravi šaljivo:

„Deklini gre pa ostri jeziček res, kakor bi bil namazan z oljem.“

„Ti si se v studencu kopala“, meni baron.

„No, kdo pa ima vsled tega kako kvar“, roga se Amalija, „voda je zaradi tega še vedno kakor biser čista.“

„Zakaj si se pa skrila?“ poprašuje jezno Frankovski graščak.

„Slišala sem lovski šum ter se zbala psov“, je Amalijin hitri odgovor.

„Te pa res ni mogoče v zadrego spraviti“, mrmra knez, „in pa krasna je, to jej mora sovražnik pustiti.“

„Kako se zoveš — od kod si — kam si namenjena?“ znova povprašuje mladi baron.

Oči njegove so divjestransno vprte v zalo deklico, ki odgovarja nevstrašeno.

„Na to Vam ne odgovarjam“, zavrne ga Amalija ter se možato in ponosno vskloni.

Sedaj se plemič zmagonosno nasmehne.

„Oj, Ti nočeš odgovarjati? Ali veš, da je to jako sumljivo?“

Amalija se ne gane.

Baronu se obraz srdito zgubanči.

„Po že poznamo“, pravi ter Amalije ne izpusti iz očij, „saj ni prvi pot, da se deklina po svetu klati, ki ima menda dosti vzrokov, da se pred ljudmi skriva. Le molči, krasna žabica, jaz bom že skrbel za to, da boš zopet regljala! Hola, služabniki, posadite dekleta na konja ter jo strogo čuvajte — na moj grad ž njo!“

Amalija se bliskoma spusti v beg — psi pa se jej renčeč postavijo nasproti.

Krepke pesti jo zgrabijo in trenotek pozneje jo dvignejo na konja.

Mladi baron se zadovoljno smehlja, ko opazuje lepo jetnico, ki se divje, plaho ozira na vse strani.

Knez prijaha bliže.

„Kaj pa nameravate z deklino, bratranec?“ prasha zloglasnega plemiča.

„Zaslišal jo bom — resnico naj govori, preveč mi je sumljiva“, pravi razuzdanec z važnim obrazom.

Knez pol v šali pol resno zapreti s kazalcem.

„Bojim se, bratranec — Vi imate vse druge razloge, zakaj hočete imeti lepo tujko na svojem gradu.“

Mladi baron zarudi.

„Jaz sem sodni gospodar na tej zemlji, in le ta okoliščina mi je merodajna. Tukaj je Frankovsko sodno področje, predragi bratranec.“

• Knez prikima.

„Nikakor nočem segati v Vaše pravice. Toda pomislite, krasna deklica ima morda varuhe, zakaj molči o svojem imenu.“

Mogoče je iz dobre rodovine ter so jo okoliščine gnale v tuje kraje iz očetove hiše. Če je stvar taka in se dekletu kaj hudega pripeti, imeli bodete enkrat še velike sitnosti.“

Baron se za trenotek ozre proti Amaliji, ki sedi na konju sredi mnogoštevilnega spremstva.

Ubežati jej je popolnoma nemogoče.

Na obrazu mladega razuzdanca se vidi divja strast, goreče poželjenje.

Ali ne čutiš, krasna Amalija, da Ti preti grozna nevarnost?

„Jaz že vem, kaj delam, predragi bratranec,“ glasi se odgovor, „ne dajmo si zaradi take vlačuge kratiti lovskega veselja.“

Svojim ljudem zapove, kar se tiče lova, potem pa še pristavi:

„Da mi deklina ne uide, jamčite mi zanjo — ali ste me razumeli?“

Služabniki ga predobro razumejo, kajti danes ni prvi pot, da peljejo lepega dekleta na grad svojega gospodarja.

Tako Amalijini spremljevalci počasi odjašejo.

Ostala družba pa krene v drugo stran gledat, ali se ne da kak jelen zaslediti.

V Amaliji vse vre.

Dobro vidi, s kako, predrznimi pogledi jo baronovi služabniki ogledujejo, sluti, da jej preti nevarnost, toda preponosna je in presamozavestna, da bi kazala bojazen.

Molče, glavo po konci, jaha sredi svojega spremstva proti — graščini.

Pot tja je precej dolga in Amalija se pridno ozira, kje bi zasledila kako priliko za beg.

Vse zastonj!

Baronovi služabniki so pazljivi čuvaji, ker dobro poznajo svojega gospodarja.

Kolikokrat je že siloviti baron dal lepa dekleta ugrabiti ter odvesti na svoj grad. Nekaj časa se je z njimi kratkočasil, potem pa jih z malim darilcem odpustil.

Da Amalija noče povedati svojega imena in svoje rodbine, mlademu lahkoživecu ravno prav ugaja.

Baron je prva sodna oseba na graščini Frankovski.

Tu počenja, kar hoče, tujo krasotico lahko da zapreti ter ž njo drage volje postopati.

Nikdo se za to ne sme brigati, tudi knez Podstrmski ne, ker je samo lovski gost svojega razuzdanega bratranca.

In Amalija?

Nobeden mož jo še ni imenoval svojo — ljubi le jednega — Jurija Skopca, predrznega tolovajskega glavarja.

Jasen in ojster je njen razum in po vsej pravici sluti, da jo je baron dal na svoj grad odvesti, ker hoče njo, krasno in razkošno deklico, imeti nekaj časa za svojo ljubo.

Da, Amalija je pametna.

Slišala je že o Frankovskem baronu, ki je na glasu, da je največji zapeljivec deklet.

Dobro ve, kakošna osoda jo čaka, toda trdno sklene, da se bo do zadnjega branila.

Ko bi le kako orožje imela!

Toda strije jej je vse pobral, mali samokres, svetlo in ojstro bodalce.

Niti braniti se ne more.

Vendar ne obupa, kajti prav lahko je mogoče, da se jej ravno na Frankovskem gradu ponudi prilika, ubežati iz razuzdančevih krempljev.

Amalija se navidezno uda.

Nema in zamišljena sedi na konju in tudi spremljevalci jo z vprašanji ne nadlegujejo, kajti dobro vedo, da z baronom ni dobro črešnje zobati in da bi strogo kaznoval vsako predrznost nasproti lepi jetnici.

Nekaj ur že traja pot po tihem gozdu.

Amalija ne more nobene priložnosti porabiti za beg, kajti strogo jo čuvajo in iz tega uvideva, koliko mora biti mlademu plemiču na tem ležeče, da jo dobi v svojo oblast.

Pred konji skačeta dva velikanska psa, ki bi ubežnico hitro dohitela.

Drevje postaja redkejše, pokažejo se travniki in polje, konečno pridejo do grajskega vrta, ki je z visokim zidom krog in krog obdan.

Spremistvo zahteva vhod, vrata se odpro in skozi vrt odjašejo proti baronovem gradu.

Kmalu zagledajo veliko temno poslopje za drevjem.

Toda graščakovi služabniki imajo menda posebno povelje glede deklice, kajti lepe jetnice ne peljejo proti glavnemu vходу, marveč proti velikanskemu stolpu, ki je bil že v starodavnih časih zgraden.

Stolp je k gradu prizidan in rabi kot ječa, kadar hočejo sumljive osebe pri grajski sodnji zaslišati.

Amalijo zapusti zadnji up za rešitev.

Molče koraka poleg svojih stražnikov, ki jo peljejo po stopnjicah ter konečno odpro močna, dobro okovana vrata.

Amalija misli, da bo stopila v temno ječo, toda motila se je.

Dve prostorni sobi ste to, in hišna oprava, katero zagleda, je bogata in krasna.

Prva velika soba je očitno obiskovalna, druga manjša spalna izba.

Tudi spalnica je bogato odličena in menda nalašč za žensko bitje pripravljena.

Amalija se osupnjena ozira.

Tu sliši, kako se vrata zapro in se ključ v njih zasuče.

Bliskoma se obrne.

Sama je.

Trenotek pozneje že stoji pri vratih.

Zaprta so! —

„Kje sem — kaj hočete od mene?“ kliče mlada krasotica, „ha, kaj nameravate z menoj?“

Vsa iz sebe leti k oknom, ki so močno zamrežena.

Lepa Amalija je ptiček v zlati kletki — kjer je že pred njo menda marsikatera mlada deklica neradovoljno prebivala.

Da, divno dekle je jetnica barona Frankovskega.

Dobro ve — kaj jo v teh lepih sobah čaka — ljubica naj postane plemenitega razuzdanca — pomnoži naj število onih nesrečnic, katere je silni graščak dal tirati v svoj zloglasni grad.

In bežati iz te trdne, varne ječe je popolnoma nemogoče!

Amalija s strahom in trepetom pričakuje boj — za svojo dekliško nedolžnost.

27. poglavje.

Razuzdančeva žrtva.

Pivca. — Nenaprošen gost. — Beg „rudečega Tomaža“. — Kje je Amalija? K. novim činom! — Vaška kréma. — Krčmarjeva hiša. — Jurij Skopec hoče obračunati.

„Trči, bratec! Ti si ves drug korenjak, kakor pa prokleti Jurij Skopec! Tak, kakor si Ti, mora biti moj bodoči sorodnik — Ti boš dobil Amalijo in nikdo drugi!“

Kozarca zazvenita.

Dva pivca sta, ki tukaj sedita, in precejšne število steklenic na mizi dokazuje, da sta možakarja stara prijatelja vinske kapljice.

„Rudeči Tomaž“ sedi nasproti Amalijinemu stricu.

Niti ne sanja se jima, da je Amalija ušla, kajti dosedaj ni nobeden izmed njiju še pogledal v njeno sobo.

Stari tolovajski pajdaš ga ima že preveč pod klobukom, Tomaž je pa še vedno pri trezni pameti.

Kdor je vinjen, je rad ginjen.

Častivredna pivca se objameta.

„Ti moraš iti na Hrovaško, Tomaž,“ kruli starec, „tam je dosti pravih ptičkov, ki le še na pravega načelnika čakajo. Postavi se na čelo tem sosednim rokovnjačem in z njihovo pomočjo razkropi Skopčeve pristaše. Ostali se bodo potem že radi pokorili. — Oho, tega bi se še manjkalo, takih zakonov, kakor jih Jurij Skopec predpisuje, ne potrebujemo. Smešno, samo bogatine hoče oropati, namestu da pleni, karkoli mu pride pod roko. Pri takem bedastem postopanju lahko dolgo čakam, predno napravim z rokovnjači kupčijo, ki bi se dobro obnesla. Tomaž, Ti si moj mož, Ti boš bolj prebrisan, ter boš jemal denar, kjer ga najprvo dobiš. Ali ni res, dečko moj?“

Tolovaj seže v desnico, katero mu starec pomoli.

„In kedaj dobim Amalijo?“ praša radovedno.

„Kmalu — kmalu,“ kliče stric, „kakor hitro izvršiš svoje mojstrsko delo in stojiš na čelu tolovajskega krđela. Potem si

vzemi dekliča ter stori ž njim, kar hočeš. Svojo besedo Ti zastavljam in pri tem tudi ostane!“

„Rudeči Tomaž“ stegne svoji orjaški roki.

„Oho, kaj pa je to?“ kliče, „prokleta — tu nekaj ropota —“

Razbito steklo pade v sobo — okno se odpira.

Strije zarujove :

„Sam hudič prihaja — pravcati peklenšček!“

Neka postava skoči v sobo.

„Da, hudič je prišel, po Tvojo črno dušo,“ zagromi grogovit glas, „Ti zavrtni morilec!“

Tomaž neznansko zatuli.

„Jurij Skopec!“ rujove tolovaj, tresoč se po celem životu, „Jurij Skopec — je od mrtvih vstal!“

„Huhuhu,“ tuli sedaj tudi starec, kajti pred njim stoji mož, o čegar smrti je bil prepričan, — Jurij Skopec, tolovajski glavar.

Žarovitimi očmi gre Jurij na plašljiveca.

V vsaki roki drži napet samokres in njegov obraz obeta smrt in pogubo.

Z nova zatuli Tomaž.

Starec hoče poskočiti.

Pijan, opotekajoč se telebi ob mizo.

Ta se prevrne, in kozarci, steklenice in krožniki se z velikim ropotom razbijejo na tleh.

„Zgubljen sem!“ kriči Tomaž, „na pomoč, na pomoč!“

Jurij Skopec hoče na tolovaja planiti, kateremu samega strahu šklopotajo zobje.

Tu se ostroge Jurija izpodtaknejo ob namizni prt, za trenotek omahne.

Toda ta trenotek zadostuje „rudečemu Tomažu“.

Kakor obstreljena pušica se zaleti mimo trepetajočega starca proti priprtih vratom.

„Zlodej!“ kriči Jurij in pomeri s samokresom.

Strel počí.

Kroglja ne zadene tolovaja, ki je že pri stopnjicah, po katerih divja z orjaškimi skoki.

Zopet se zasliši vpitje.

Grozna kletvica zadoni, nekaj silovito zaropota in strel se razlega po celi hiši.

Jurij Skopec raztrga namizni prt ter je z dvema skokoma pri stopnjicah.

„Ne streljajte, glavar!“ se oglasi odzdogaj nekdo, „jaz sem, Smukač — prokleti rudeči pes mi je na glavo skočil, da sem se po stopnjicah zvalil! Av, vruga, kako me boli buča!“ javka tolovaj.

Bliskoma odhiti tolovajski glavar mimo stokajočega tovariša.

Prišedši na dvorišče sliši, kako dirja ubežnik na čilem konju.

„Ušel mi je,“ rentiči poln srditosti, „no, naj le beži — snidla se bodeva zopet! Sedaj pa —“

Jurij Skopec obmolkne.

Od zgoraj se čuje rujojenje in javkanje, klici na pomoč in plašno cviljenje.

Hitro se vrne po stopnjicah navzgor v sobo, kjer je iznenadil oba pivea.

Čuden prizor se mu tu pokaže.

Starec leži na razbitih črepinjah sredi luže od vina in raznih jedil.

Na njem kleči Smukač ter ga s krepko in močno roko davi za vrat.

„Prokleta izdajica!“ kriči ropar, „pri tej priči moraš izdihniti svojo črno dušo, vražja kukavica!“

„Pomagajte — pomagajte!“ stoka starec na pol mrtev.

„Pusti ga!“ zapoveduje glavar, „sorodnik je moje rešiteljice ter mu zaradi tega prizanašam!“

„Čemu neki,“ ugovarja Smukač togoten, „zlodej je ravno tako hudoben, kakor rudeči Tomaž. Glavar, pustite me da ga zadavim kakor mlado mačko. To bi me v srečo veselilo.“

„Usmilite se!“ stoka starec v smrtnem strahu.

„Izpusti ga, Ti pravim!“ zagrmí Jurij Skopec, „ali naj vedno ponavljam, kar jedenkrat velevam?“

Smukač uboga.

„Glavar, kesali se bodete,“ pravi svarečim glasom, „dedec je Vaš sovražnik in znano mi je, da je naščuval rudečega Tomaža, naj Vas zavratno umori.“

„Ne, ne, prisezam Vam, jaz nisem tega storil, Tomaž je vsega vzrok,“ javka stric, „meni samemu je grozil — verjemite mi — glavar.“

Jurij Skopec ga zaničljivo pogleda.

„Kje je Amalija?“ prasha strogim obrazom.

Starec ne zine besede.

„Ali bodete govorili, da ali ne,“ zagrmi Jurij, „ali naj Vašo nečakinjo sam iščem?“

„Ne, ne, glavar,“ javka sivi dedec, „saj Vas popeljem k Amaliji, samo življenje mi prizanesite, moje življenje.“

„To sem Vam tako že obljubil,“ pravi Jurij Skopec malomarno, „Vaša nečakinja mi je dvakrat življenje rešila, to Vam staremu grešniku računam na dobro. Tudi Vas potrebujemo, če ugrabimo plen, ravnati se čem po vzgledu svojih prednikov, da spravite v denar bogastva, ki Vam jih izročimo.“

Oči strijčeve se začno svetiti.

„Da, denar — denar!“ mrmra in njegovi suhi prsti se krve, kakor bi hotel srebrnike grabiti.

„Žurite se,“ ukazuje glavar, „kje je Amalija, govoriti moram ž njo!“

Sivec vzdihne ter sname s stene velik ključ.

„Tedaj zaprtega imate dekleta,“ grozi predrznež, „misli sem si takoj, da Amalija ni šla radovoljno z Vami!“

Starec zaradi izgovora ni niti trenotek v zadregi.

„Kaj pa mislite,“ pravi, „jaz bom svojo ljubo Amalijo zapiral, svojega otroka! Skril sem jo le pred rudečim Tomažem, ki jo vedno zasleduje.“

„To naj Vam vrag verjame, stari slepar,“ zavrne ga Smukač ter si drgne glavo, ki ga grozno boli.

Ves divji je še, ter silovito udrihne striča, da ta milo zaječi.

„Pusti ga pri miru,“ kara Jurij Skopec.

„O, to zlodju nič ne škoduje,“ odgovarja Smukač. „Mene tudi rudeči Tomaž ni malo pošegetal. Stareu naj bo to le v spodbujo.“

Vsi trije pridejo pred Amalijino sobo.

Sivi hudobnež si na tihem želi, da bi se njegova neljuba gosta pogreznila v dno pekla.

Ne upa pa si niti besedice črhnuti, kajti dobro ve, da mu gre za kožo.

Skopec stoji tik pri vratih.

Ključ se zasuče, vrata se odpro in tolovajski glavar hitro stopi v sobo.

„Amalija,“ kliče ognjevit, „Amalija!“

Nobenega odgovora.

„Ali spi?“ mrmra tolovajski glavar, „luč, luč semkaj!“

Hišni gospodar dvigne svečnik.

„Amalija!“ kliče tudi on visokim glasom, „ha, kje je? Postelja — postelja je prazna — nedotaknena!“

„Pes hinavski!“ zavpije Smukač razjarjen, „glavar, verjemite mi, slepar je svojo nečakinjo vse kot drugod skril, ter Vas hoče imeti za norca.“

Jurij se plamtečim pogledom ozre na sivega hudobneža.

Ta grozno prebledi, ko vidi, da se samokres zasveti, ter pade na kolena.

„Glavar,“ javka, „pobijte me, če se sedaj lažem! Kakor gotovo smo mi vsi trije tukaj, tako resnično je bila moja nečakinja še pred nekoliko urami v tej sobi. Tukaj so samo jedna vrata in do njih je samo jeden ključ, ki ga niti za trenotek nisem zgrešil izpred očij.“

Jurij ga srpo gleda, kakor bi hotel brati v dnu njegove duše.

„Dobro je,“ pravi kratko in rezko, „ta pot se mi niste lagali.“

„Ne, ne,“ stoka stari grešnik, „Amalija je bila tukaj in skozi okno ni mogla uiti, ker je močno zamreženo.“

Jurij Skopec se po sobi ozira.

Luč staremu trepetajočemu hudodelcu iztrga iz rok ter da okrog posveti.

„Ah, kaj je tukaj pri peči?“ zakliče naenkrat, „saje sredi Doletja!“

„Glavar, tu gori je splezala!“ kriči Smukač, „Amalija je predrzna punica ter zna plezati kakor mačka.“

Juriju je to dosti dokaza.

Tukaj po dimniku je nekdo kvišku plezal, to se vidi iz odpraskanih saj na tleh.

Posveti v dimnik.

Tu gori je vse prazno.

„Gori!“ hipoma zakliče, „mogoče, da se je na vrhu kje skrila.“

Stric prvi hiti na podstrešje, sam hoče vedeti, kje je njegova nečakinja ostala.

Ko pa pridejo gori, prepričajo se kinalu, da Amalije ni več v hiši.

Vidijo se stopinje mlade ubežnice, ki je morala s sajami zaprašena in zamazana biti.

Ni dvoma, da je pred nekaterimi urami zapustila hišo.

Kam je bežala? Jurij si zna na to vprašanje sam odgovoriti.

Nedvomno se je hotela s tolovajskim glavarjem zopet združiti, kateremu je rešila življenje.

Nenavadni čuti ogrevajo njegovo sree.

Ali je to ljubezen ali pa mimogredoča strast za čudovito krasnega dekleta?

Nima časa, da bi o tem premišljal, kajti čas njegov je odmerjen, sedaj mora svoje ljudi peljati na rop. Tolovaji že godrnjajo, da so toliko časa brez posla in zaslužka.

„Smukač“, zapoveduje Jurij, „Ti spremljaš Amalijinega strica v naš tabor.“

„Kaj naj čem tam?“ javka prestrašen starec, jaz ostanem raje doma.“

„Vi greste s Smukačem!“ grozno zarujove nad njim Jurij Skopec, „jaz ne trpim nobenega upora več. Smukač, Ti ga boš pripeljal v tabor, jaz pa pridem za Vama, ker moram poprej še nekaj poizvedeti. In če zlodej ne gre z lepo s Tabo, potem veš, kaj imaš storiti — moja potrpežljivost je pri kraji.“

„Razumem, glavar“, reži se Smukač, „moj samokres je nabasan in če mi starec ne teče urno kakor podlasica, zapodim

„Usmilite se!“ stoka stavec v smrtnem strahu.

mu v glavo svinčenko, da jo bo še na sodni dan imel glodati.“

Stari hudobnež se uda v svojo osodo.

Voljno gre s Smukačem na dvorišče, kjer Jurij Skopec zopet zasede svojega konja.

Stričevi služabniki si ne upajo upirati se glavarju, kajti sami niso družega ko tatovi in zločinci, ki se v samotni hiši pred oblastnijami skrivajo.

Jurij Skopec spremlja še nekoliko pota Smukača in njegovega jetnika, potem pa se poslovil od svojega zaupnega tovariša, ki z napetim samokresom v roparsko taborišče spremlja tiho zdihujočega starega hudobneža.

Tolovajski glavar izpodbode konja ter hitro jaha po cesti, ki se vije skozi razprostran gozd.

Jutro napoči.

Gosto drevje se umakne zelenim travnikom in polju.

Jurij zagleda veliko vas. Lepe in čedne hiše pričajo, da so vaščanje premožni ljudje.

„Hm“, pravi tolovajski glavar sam pri sebi, „če se posebno ne motim, prišel sem v pokrajino Frankovskega gradu. Sicer so vasi povsodi tako borne, tukaj pa se vidi, da se ljudem ne godi posebno slabó.“

Predrznež brez obotavljanja jaha sredi vasi.

Ni se mu treba bati, da bi njegova zunanost vzbujala posebno pozornost.

Opravljen je tako, kakor navadni potovalci, orožje njegovo pa bi k večjemu dalo misliti, da je to sel, ki nosi važno novico v oddaljene kraje.

Klopotanje čilega konja zvablja več radovednežev k oknom in marsikatero deklinško oko zre dopadljivo za zalim mladim možem lepega pa temnega obličja.

Jurij se niti ne briga za to.

Naravnost jaha pred vaško krčmo, kjer odsede, da si privoščiči požirek dobrega vina.

Toda tudi za pijačo mu ni toliko, kakor za to, da kolikor mogoče poizve, kar je potrebnega, da se mu posreči nameravani, predrzni roparski napad.

Zaspan hlapec mu odvzame konja, da ga odpelje v hlev, Jurij Skopec pa stopi v hišo in prostorno, čedno opravljeno sobo. —

Vaški krčmar stoji za točilno mizo, poleg njega pa zapazi Jurij prav lepo, kmečki oblečeno deklico.

Deklina je mlada, razkošna, toda očitno jo teži velika boleost, kajti ko Jurij Skopec pogleda v njen obraz, zapazi, da je silno bleada in tudi njene krasne oči so rudeče in močno objokane.

Dalje je ne more opazovati, kajti deklica urno zapusti sobo ter izgine za bližnjimi vrati, kakor bi jo kdo podil.

Krčmar stopi k zgodnjemu gostu.

„Česa želite, gospod?“ praša z glasom, ki vzbudi Jurijevo pozornost.

„Prosim, prinesite mi čašo dobrega vina, če ga imate v kleti“, pravi tolovajski glavar ter pazljivo opazuje krčmarjev obraz. —

Mož je jako resen — v zgubančenem obrazu se vidi žalost in tuga.

„Tako, gospod, in kapljica moja ni slaba. Nemudoma Vam postrežem ž njo.“

Jurij Skopec se vsede na stol ter potrpežljivo čaka, dokler mu krčmar ne prinese čaše z vinom in kozarec.

„Tako, gospod, in Bog ga Vam blagoslovi!“

Jurij si natoči kupico.

„Vi pač v svoji hiši žalujete?“ praša krčmarja, ki se hoče na svoj prostor povrniti. „Ali Vam je kak drag sorodnik umrl?“

„O ne“, pravi krčmar zamolklo.

Sedaj postane predrznež še bolj radoveden.

„Deklica, ki je ravnokar odšla, je pač Vaša hči?“ praša z glasom, ki naj žalostnemu starčku izraža sočutje.

„Da, da, gospod!“

„Oj, morem si misliti“, nadaljuje tolovajski glavar resno. „deklico menda tare nesrečna ljubezen? Rada bi dobila moža, ki Vam, strogemu očetu, ni po godu?“

Krčmar se obriše preko očíj.

„Dal Bog, da bi tako bilo, gospod“, pravi otožno. „Moja Katinka je ubogljivo dete, taka žalost bi pri njej ne trajala dolgo. Tudi jaz nisem trdosrčen oče, ki bi hotel srečo svojega otroka odurno razdreti.“

„Oj, potem je ženin Vaše hčerke umrl, ali pa celo ubogega dekleta nezvesto zapustil?“

„Tudi to se ni zgodilo, gospod?“

„Morebiti morate celo hišo svojih očetov zapustiti — tarejo Vas skrbi, ki Vam grene življenje?“

„Ne, sile mi ni, tudi gostje radi k meni zahajajo.“

„No, kaj pa Vam vendar manjka, da ste tako žalostni?“ zakliče Jurij ves začuden, „prisedite, krčmar, in pijte čašo vina z menoj. Morebiti Vam morem pomagati?“

Krčmar gostovi prošnji skromno ugodi, toda žalostno zmaje z glavo.

„Nam ne more nikdo pomagati“, pravi tužnim glasom.

„Sicer bi Vas pa prašal, ali niste s Frankovskega gradu?“

„Ne, na potovanji sem.“

„Tako, tako — no potem Vam lahko povem, kaj se je zgodilo. Mogoče da morete nesrečnega očeta malo potolažiti. Tudi to bi že nekaj bilo, kajti sočutna beseda ranjeno srce vedno kakor olje hladi.“

Tolovajski glavar je vedno bolj radoveden.

„Le olajšajte si srce“, izpodbuja krčmarja. „Vedno Vas bom poslušal ter molčal o vsem, kar bom čul.“

Starček globoko vzdihne.

„Oj, molčati Vam niti ni treba,“ odgovori tužno, „cela vas že itak pozna našo sramoto!“

„Sramoto?“ čudi se gost.

„Da, tako je, gospod“, nadaljuje krčmar zamolklim glasom, „govoriva bolj na tihem, poleg v sobi sedi moja Katinka, paziti moram tako že na njo, da ne napravi velikega greha. Seveda mi je morala svečano obljubiti, da si ne vzame življenja, toda če taka revica le preveč obupa, zmeša se jej lahko pamet in nesreča je gotova.“

„Sedaj bi rad vse izvedel“, pravi tolovajski glavar.

„Oj, ljubi Bog“, odgovori krčmar, „moja povest ni dolga, zato je pa tem bolj žalostna. Moja Katinka, saj ste jo poprej

videli, gospod, je najzalša deklica v celi vasi. Poznajo jo daleč na okrog in najbogatejši kmečki sinovi so jo snubili — toda sedaj —“

Glas krčmarjev se začne tresti.

„No, da Vam na kratko povem“, nadaljuje, „moja Katinka je bila vesela deklica, radovala se je svojega življenja, tudi ni mislila še na možitev, marveč je hotela ostati še pri meni, svojemu staremu očetu. Moja žena je namreč že dolgo mrtva. Deklica je rada zahajala v gozd, kakor sploh vse vaše mladenke. Nekega lepega dne je sedela ob potoku ter si po dekliški šegi vila venec, tudi si je natrgala nekoliko brezovih vejic, da bi kaj zelenega imela v svoji sobici. Sedaj pride nesreča —“

„Slušam!“ pravi gost.

Krčmar poln tuge nadaljuje:

„Ko si Katinka natrga nekoliko brezovih vejic, prideta dva logarja našega milostivega gospoda, Frankovskega graščaka. Baron stanuje večinoma na svojem lovskem gradu „Podsmreko“ in je — nekoliko surov in divji, no, pripoveduje se marsikaj.“

„Slišal sem že o tem“, pripomni Jurij Skopec in njegove oči se začno svetiti. „Ali sta logarja Vašemu dekletu kaj storila?“ —

„Ne, toda menila sta, da je to gozdni pregrešek ter sta jo vzela sabo na Podsmreko. Cele tri tedne so jo tam imeli; da, gospod, gozdni pregrešek so morali kaznovati, in potem se je Katinka vrnila, toda kakšna, o moj Bog, niti zmisliti se ne smem onega dne!“

Jurij Skopec se vzravna.

„Ne govorite dalje“, pravi togotno, „gospodujoči sovrage — baron — je —“

„Da, da“, mrmra krčmar, „ostalo si morete misliti. Naš milostivi gospod, — tako se pripoveduje — ne sovraži lepih deklet, toda da mojo Katinko, — mojega ljubljenega in jedinega otroka —“

Stari krčmar si obriše solzo.

Jurijev pogled se stemni.

Iz očij mu šviga divja srd. Poln jeze dvigne kozarec in ga na dušek spije.

„Tukaj bom pričel“, šepetajo njegova usta, „baron Frankovski bo spoznal Jurija Skopca! Čakaj, dekliški ropar! Bogat si, to je znano — čaka Te pa še nekaj družega, kar se Ti danes niti ne sanja!“

28. poglavje.

Na vrvi.

Ljudska veselica. — Glumači pridejo. — Predstava. — Knezova lovska družba. — Čudna razkritja. — Kdo je tujec? — Glumači v skrbeh. Nevarnost preti.

Trara — trara — traratatata!“

Jasno se glasi rog in iz veliko vasi, ki spada pod graščinško oblast kneza Podstrmskega, ljudstvo kar vre proti občinskemu pašniku.

V vasi praznujejo danes cerkvenega patrona.

Rog se zopet začne glasiti.

„Juhe!“ kriči kmečki fant, „glumači so prišli, plesalci na vrvi — z medvedi, opicami in veljblodi. Danes bo lepo — hola, Uršika, — danes plačam jaz za te, oglejva si komedijo!“

In kakor ta dečko, kriče tudi drugi, krepka rudečelična dekleta pa se radovedno ozirajo po cesti proti gozdu.

Tam so se ravnokar prikazali vozovi glumačev. Ti so gotovo zvedeli, da se danes tukaj vrši cerkvena slavnost.

Vidijo se razne spretne postave, ki skačejo okrog voz — domovja potovalnih komedijantov.

Tuji ljudje se vstavijo na občinskem pašniku.

Dvoje veljblodov se vleže na travo, ob verigi na voz priklenjen godrnja kosmatin medved in na strehi zeleno pobarvanega voza se grejete dve opici na junijskem solnci.

Orjak v oguljeni, pisani glumaški opravi trobi na rog.

Potem, ko preneha, pogleda čmerno na čudno opravljenega pajaca poleg sebe, ki pleše in vpije, kakor da bi bil pijan, na glavi stoji, zopet na noge skoči ter dela kolesa, da se kmalu velika množica zbere krog njega.

„Glej ga no vraga — ta pa zna!“ vpijejo kmetje.

„Da, da, pri komedijantih že malim otrokom kosti polomijo“, pripoveduje najbolj prebrisan kmet, ki menda sliši travorasti, „seveda potem lahko tako skačejo.“

Vsa njegova okolica se začudi.

Pajac se dvakrat po vrsti v kolesu zasuče, potem s strašno neumnim obrazom sede na travo.

Kmetje kar rujovejo samega smeha.

Tu poskoči šaljivec.

„Le noterrrr — gospoda moja — prečastito občinstvo!“ kriči na ves glas, „prišli smo iz daljne Indije, z opicami, veljblodi, medvedi, kačami in drugimi neznanskimi stvarmi.“

„To si moramo ogledati!“ kriče kmetje.

„Tukaj imamo ognježrca,“ nadaljuje pajac, „ki žre živo žrjavico, kakor Vi ohlajeno kašo! Svetovno znani Herkul tukaj vzdiguje kroglo dveh stotov z velikim palcem na nogi, jaz sam pa Vam bom toliko neumnosti povedal, da bode te samega smeha popokali.“

Z nova krohotanje.

„Toda to še ni vse. Krona vseh umetnosti pride h koncu,“ kriči burkež, „prekrasna Cenobija iz indijske dežele, ki bo na vrvi plesala! Le noterrrr — gospoda moja — predstava se takoj prične.“

„He, saj mi smo veseli ljudje iz vroče Indije, kjer poper in sladkor z dreves pada!“

Tako kriči burkasti glumač.

Kmetje se izvrstno zabavajo, kajti glumaška družba je bila v tedanjih časih še nekaj nenavadnega.

Radovedna množica se drenja okrog voz.

Prišlo je veliko ljudij zaradi cerkvene slavnosti tudi iz sosednih vasij.

Na občinskem pašniku so ogoreli možje, delavci in vozniki glumačev v zemljo zabili kole in ob njih napeli vrvi sredi katere se bo predstava vršila.

Gledalci se drenjajo, jeden suje družega, kajti vsak bi rad dobro videl ter stal v prvi vrsti.

Glumači se morajo žuriti, da hitro prično svoje umetnosti kazati, kajti na večer gredo vaščanje po starem običaju na plesišče.

Burkež že skače, dela kolesa ter se s pisano pobarvanim obrazom spakuje, da se krohot gledalcev razlega daleč na okrog.

Dve nesramni ženski v kratkih, z lišpom obšitih krilih se drenjate med občinstvom ter nabirate vstopnino, kajti glumači hočejo še-le potem igrati, ko so si zagotovili primeren zaslužek.

Marsikak gledalec se pri tem stisne na stran.

Kakor danes, bilo je tudi že takrat; kmetu ne gre rad groš izpod palca.

Toda to ne pomaga nič dotičnikom, kajti ženski zapazite vsakega, kdor se jima hoče izmuzniti, in denar se jima kmalu nakopiči na krožnikih.

Sedaj še-le se v resnici predstava prične.

Veljbloda morata, čeravno ne rada, vstati ter zibaje se korakati v krogu ob vrvi, na vsakem pa sedi opica ter skače na veljblodovi grbi, kakor bi plesala.

To je nekaj za vaško občinstvo!

Samega veselja vriskajo, če se opice prav čudovito kremžijo, in ko spaki celo s sabljo in puško oponašajo vojake ter v pinji surovo maslo medejo, prično velikanskega začudenja kar usta odpirati.

Sedaj pride medved na vrsto.

Pleše in godrnja, lovi koščke kruha od daleč v odprti gobec, in ko zapusti ob ploskanju gledalcev pozorišče, stopijo ljudje na njegovo mesto.

Ognježerec je živo žrjavico kakor preste, da marsikak kmetiček nehote prične z napeto šobo pihati.

Golijat meče v zrak velike železne kroglice ter jih zopet lovi v velikanske roke, burkež pa nori in neumnosti uganja, kar je posebno mladini pogodu.

Sedaj nastopite ženski, ki ste denar pobirali.

Jedna z veliko spretnostjo od daleč meče ojstre nože v nastavljeno desko, druga v obče občudovanje pleše neznane plese.

Vaške krasotice dražijo svoje fante, da ne znajo tako plesati kakor glumačica, fantje se pa za to maščujejo s tem, da odevetelima glumačicama sledijo z zaljubljenimi pogledi. — — —

Množica se naenkrat zgane.

Od gozda sem se začujejo lovski rogovi in ko se kmetje ozrejo, zagledajo dolgo vrsto jahalcev, ki se bližajo občinskemu pašniku.

Psi lajajo in vaščani došlece ponižno pozdravljajo.

Hitro zginejo pokrivala raz glav.

„Naš milostivi knez,“ mrmra ljudstvo, „naš knez — prihaja od lova — pozdravimo ga!“

Da, to je knez Podstrinski, ki se vrača z lova pri svojem sorodniku baronu Frankovskem.

Tudi baron je v spremstvu svojega bratranca na čelu konjiške čete.

„Glej, ljubi bratranec,“ pravi knez, „kmetje praznujejo cerkvenega patrona in to priliko so porabili tuji glumači.“

„Sodrga!“ mrmra baron.

„No, ljudje hočejo tudi imeti svoj ljubi kruhek, in ker ne smejo v mesta, iščejo zaslužek pri kmetih.“

„Tatinski lopovi so!“

„Zakaj mislite takoj najslabše o bornih ljudeh, dragi bratranec? Oglejmo si raje, kaj znajo posebnega!“

„Za moj del!“

Baron misli le na svojo krasno jetnico na Podsmreki.

Rad bi pohitel k njej, toda to ne gre. Spremljati mora kneza — svojega bratranca — na njegovo graščino ter iz uljudnosti pri njem ostati dva ali tri dni.

To zahteva običaj med plemstvom in mladi baron se ne more svoji dolžnosti odtegniti. Toda potolaži se konečno.

„Lepa deklica mi tako ne more uiti,“ si misli, „kajti poznam svoje ljudi. Zanesljivi so ter znajo tak zaklad dobro čuvati. Ali se nekaj dni prej ali pozneje z njo zabavam, to nič ne dé, pravi čas za to bo že prišel.“

Lovska družba se bliža.

Kmetje kneza ponižno pozdravljajo.

Res, da knez Podstrmski ni gospod, ki bi se ogibal veselju, toda svojih podložnikov ne zatira, prizanaša jim s prehudo tlako, zaradi tega je pa tudi splošno priljubljen.

Prijazno odgovarja na semtertja nekoliko neokretne pozdrave vaščanov, pošali se tudi s kako vaško krasotico ter potem pazljivo zre na glumaško pozorišče, kjer ravno nategujejo vrv mej dvema visokima smrekama mnogo sežnjev od tal.

Herkul zopet zgrabi svoj rog.

„Cenobija prihaja, lepa Cenobija!“ kriči burkež, preobrne se nekolikrat čez glavo ter zopet vpije: „Lepa Cenobija iz daljne Indije!“

„Ah, plesalka na vrvi,“ pravi knez.

„To bo kaj posebnega,“ odgovarja njegov bratranec, „razuzdana ženska velih lic, kakor onile dve, ki je kozarec življenja že do dna izpila.“

„Ah —“

Knez se vskloni v sedlu.

Tam pri vratih prvega voza se pokaže dekliška postava, begar divnega telesa se oklepa snežnobela, z glumaškim lišpom obšita obleka.

Obraz, roki, vrat in pleča so temne, bronaste barve.

Imenovali so Cenobijo Indijanko in to navlašč — kajti načelnica glumaške družbe se boji, da bi oblastnije zasledovale nekdanjo obtoženko, in zaradi tega je Milico, ki jo sedaj za Cenobijo kličejo, s posebnim sokom namazala.

Knez nepremično zre proti mladi deklici.

„To je v resnici lepotica,“ pravi iznenaden.

„Pa precej zagorela,“ norčuje se Frankovski.

„Naj bo, toda glejte, bratranec, ali to dekle ni divne rasti, ti krasni udje — to plemenito kretanje — človek bi v resnici mislil, da je to hči kakega indijskega kralja.“

Mladi baron molči.

Tudi on opazi kot poznavalec ženske lepote krasno postavu mlade glumačice, toda misli njegove so sedaj pri divni ljubi povodni vili.

Milica se bliža vrvi.

Tužnimi očmi zre nesrečni, ubogi otrok na radovedno, sijalasto množico.

Preteči bič — neznanske muke so povzročile velike čudeže.

Milica sedaj z veliko gotovostjo kreta po vrvi.

Pod vrvjo poleg Milice stoji Herkul da bi jo vjel, ko bi padla.

Golijat se skloni k nji:

„Kako Vas je starka namazala,“ pravi togotno. „Resnično, to je sramota!“

Milica molči.

„Kako je?“ praša Golijat tiho, „ali ste še vedno tako trdovratna — ali ne bodete uslišala moje vroče ljubezni?“

Milica zamahne z roko, kakor bi se ga hotela odkrižati.

„Tedaj ne,“ grozi se velikán, „dobro, toliko časa me bode dražila, da Vas bom pustil na tla telebniti, ko se še enkrat zvrnete z vrvi.“

Sedaj se obrne deklica proti njemu.

„Oj, le storite to,“ šepeta ubogo dete, „potem je vsaj konec moje nesreče.“

Herkul zamolklo zaječi.

„Ne, vjel Vas bom,“ škriplje z zobmi. „Ne smete umreti lepa Cenobija, za to ste preveč lepa in zapeljiva. Živeti morate toda le, da bodeate enkrat moja.“

Milica zopet molči.

Od visoke smreke visi vrv, katero zgrabi ter spretno prične ob njej kvišku plezati.

Zgoraj leži balansirni drog.

Vzame ga v roke ter ob deblu smreke sloneča pričakuje znamenja, da prične s svojo umetnostjo.

Nesrečna Milica!

Grofova hči kot plesalka na vrvi, oj, to je strašno! Ljubko bitje, ki je kakor ustvarjeno za srečo in ljubezen, je v oblasti brezsrčnih glumačev!

Zdajci se začuje škripajoča godba, katero spremlja velik boben.

Cimbala doni, rog se razlega, in Milica koraka, enako nebeškemu angelju, ob napeti vrvi proti nasprotni smreki.

Knez ljubko postavo dopadljivo in občudovaje gleda.

„Če je to v resnici Indijanka,“ pravi svojemu bratrancu, „potem so jo gotovo vkradli. Le glejte to v resnici kraljevsko krasoto — to postavo, ta ljubki — žalostni obrazek.“

Zlobna in premetena načelnica je Miličine lase tudi porbarvala, da popolnoma spremeni njeno zunajnost — zlati lasje so sedaj vsled umetnije vražje ženske postali skoro popolnoma črni.

„E, zakaj bi morala biti imenitna Indijanka,“ pravi mladi baron malomarno, „te ženske so v mladosti vse enake — videl sem jih že dosti, o katerih se je govorilo, da so plemenitega rodu.“

Sedaj se obrne jeden spremljevalec k knezu.

„Deklica ima čudovito lepe modre oči,“ pravi.

„Kaj?“ začudi se knez Podstrmski, „modre oči, čudno, to bi bilo pri Indijanki nekaj posebnega.“

V tem hipu gre burkež mimo.

„Hej — pajac!“ kliče graščak Podstrmski, „tukaj imaš srebrnik — reci načelniku svoje družbe, da bi jaz rad od blizu videl lepo plesalko na vrvi — jaz sem knez Podstrmski.“

Glumač je v taki zadregi, da celo pozabi denar spraviti.

„Svitli knez,“ jeclja, „Indijanka ne zna slovenski.“

„To nič ne dé, jaz jo čem samo od blizu videti.“

Sedaj je mož še v večji zadregi, ko poprej — da, pod barvo, s katero je po obrazu namazan, prebledi.

Knez to opazi.

„Tukaj ni nekaj popolnoma v redu,“ mrmra.

„Hej, povej svojemu gospodarju, da hočem ž njim govoriti — takoj —“

Glumač se prikloni.

„Da, svetlost,“ mrmra v strahu, „nemudoma sporočim Vaše povelje svoji načelnici.“

„Ženska tedaj,“ pravi knez sam pri sebi, „tako — tako — no, bomo že videli.“

Burkež hiti proti načelnici.

Kolena se mu šibijo — obraz njegov je ves preplašen — besedi mu manjka.

Zasopen stopi k vražji ženski, ki včasih to ali drugo zapoveduje plesalki na vrvi.

„Knez Podstrmski hoče Cenobijo takoj videti,“ pravi burkež.

Tudi načelnica se zgane.

Ali se boji, da je knez začel kaj sumiti? Ali sluti, da bo Miličina lepota mnogo neljubih vprašanj in poizvedovanj proizročila?

Toda knez je zapovedal, tukaj je on gospodar, katerega se mora ubogati.

In ravno ko Milica razgreta, težko sopeča zopet sloni ob veliki smreki, zakliče jej nesramna ženska:

„Doli mi pojdi!“

Deklica se začudi in prestraši ob jednom.

Milica je svojo nalogo še-le do polovice izvršila in sedaj naj gre doli — ali je morda kaj napačnega naredila, ali jo hoče grda babura zopet tepsti?

Oj, to bi ne bilo prvokrat, da bi bič neusmiljene ženske pokal po njenih nežnih plečih, načelnica ne pozna, kaj je usmiljenje, ter vselej ubogega otroka pretepava, kadar po njenem mnenju napravi najmanjšo napako.

Obotavlja se revica ob vrvi spusti doli na pašnik, kjer jo čaka surova babura.

Hitro je pri njej.

„Knez Te hoče videti“, sika stara copernica. „Čuvaj se dobro veš, kaj Te čaka, če se izve, kdo si. Ti veljaš za Indijanko, ki ne razume niti slovenski niti nemški. Zapomni si to! Odgovarjala bom jaz za Tebe. — Sedaj pridi!“

Vragica zgrabi dekleta za nežno golo roko ter jo vleče tja, kjer stoji knežja lovska družba.

Spremstvo se za nekaj korakov umakne, pred njim pa sedita knez in njegov bratranec na plemenitih, prav krasnih konjih.

Knez Podstrmski radovedno zre na bližajoči se ženski mladi baron Frankovski pa ima žareče svoje oči vprte v divno postavo indijanske plesalke na vrvi.

„Aj“, pravi knez za-se, „to je lepota!“

„Boginja — pravcata boginja“, mrmra baron Frankovski začuden.

Glumaška načelnica se z Milico bliža in prišedši pred kneza se ponižno in hinavsko prikloni, nesrečna deklica pa svojo glavico skromno nagne ter zre molče pred se.

Velika tišina nastane.

Oba imenitna gospoda opazujeta Milico.

Na knezovem obrazu je videti naravnost milo sočutje, Frankovski pa težko sopihajoč divno-vitko in vendar tako lepo razcvitajočo se rožico strastno ogleduje, tembolj krasno cvetko, ker temna njena polt čarobno nasprotuje snežnobeli njeni glumaški opravi.

„Pri svetem Hubertu“, šepeta razuzdanec, „moja gozdna vila je lepa in zapeljiva, toda plesalka tukaj je še divnejša. Moja mora postati, naj velja, kar hoče.“

Sedaj se knez s konja pripogne.

„Kako se imenuješ, dete moje?“ praša z očetovskim glasom.

Hudobna načelnica se oglasi.

„Svetlost -- ta deklica je hči čudovite dežele indijske“, prične urnim jezikom. „Naši glasovi so jej neznani. Imenujemo jo Cenobijo in le jaz znam ž njo govoriti.“

Knez dolgo in zamišljeno zre na žensko.

„Ali ste bili res v tako daljnih krajih?“ praša jo hitro.

„Seveda, svetlost“, zavrne babura, „prav velikokrat smo bili tam in nekaj umetnikov moje družbe je tudi indijskega plemena, čeravno govore drug jezik, kakor ta deklica.“

Sedaj Frankovski prevzame besedo.

„Čujte, žena“, obrne se, kakor je njegova navada, odurno proti glumačici, „deklica ima modre oči, to je vendar čudno! Kajti kolikor sem se učil, imajo hčere one vroče dežele le temne oči.“

Ženska ni niti v najmanjši zadregi.

„To je sicer res“, pravi, ne da bi s trepalnico mignila, „toda Cenobija je iz severne Indije, kjer velikanski snežniki štrle svoje orjaške glave proti nebu. V tistem gorovju pa so nekđaj živeli rodovi, ki so se deloma preselili tudi k nam v Evropo, in modre oči mej temi ljudmi niso nič posebnega.“

Knez se nasmeji.

„Ali vidite, bratranec“, pravi dobrovoljno, „tu naj se skrrije vsa naša šolska učenost. Sicer me pa stvar zanima, ker taki tujci jako redkokdaj k nam prihajajo. Ha, kako bi se moj opat razveselil, saj veste, koga menim, opata Benedikta iz dominikanskega samostana. Z veliko vnemo se uči vseh tujih jezikov in stavim svojo glavo, da bo tudi s tem dekličem znal govoriti.“

Frankovski molči.

Ni mu povšeči, da ima njegov bratranec tako učenega opata, in zaraditega se nejevoljen grize v ustnice.

Sicer je pa glumaški načelnici jako ugodno, da jo Frankovski ne opazuje in da tudi knez Podstrmski samo v čarobne Miličine oči zre.

Drugače bi bila oba plemiča opazila, kako je hinavska babura prebledela.

Da, to je jako nevaren položaj!

Če popeljejo Milico pred učenega opata, morala bo vsaj nekoliko besedij govoriti svojega izmišljenega materinega jezika. —

In tega vendar ubožica ne zna — njen život je le umetno barvan, deklica je slovenske krvi — ubežnica, koja je toliko, ko na smrt obsojena.

Z jedno besedo, prekanjena načelnica si družega ne želi, kakor kolikor mogoče hitro zapustiti to nevarno pokrajino.

S tem namenom tudi zopet prične govoriti:

„Svetlost, Vaša želja mi je povelje. Kdaj naj pridem s Cenobijo na ‚Samoto‘?“

Knez si prične gladiti svojo dolgo brado ter premišljuje.

„Hm“, pravi po dolgem premolku, „v Vaše obljube — glumačica ste — nimam posebnega zaupanja. Deklica me zanima — ne vem, zakaj — zaradi tega pa pojdite takoj z menoj na moj grad. Predstava je menda itak že končana.“

Glumačica nekoliko prebledi, vendar pa ne izgubi popolnoma zavest.

„Svetlost“, pravi prosečim glasom, „revni ljudje smo, ki si moramo s predstavami svojih umetnostij služiti ljub kruhak. Če moramo naenkrat prenehati, imamo veliko izgubo.“

Knez zamahne s svojo desnico.

„Ali mislite, da sem krvoločnik?“ zavrne jo nejevoljen, „mari mislite, da Vas hočem oškodovati? Dobili bode te od mene več, nego si morete v celem tednu zaslužiti. Hočem samo, da več izvem o tem nenavadnem dekliču.“

Glumačica se do tal prikloni, samo da bi prikrila svojo zadrego.

„Želja Vaše milosti mi je povelje,“ mrmra vsa prestrašena hinavka.

Skrivaje pomigne Herkulu in burkežu, ki stojita v bližini, kakor bi hotela reči:

„Nevarnost preti. Glejmo, da tihotapski odrinemo! Opat dominikanskega samostana ne sme govoriti z našo Cenobijo!“

„Pri tem tedaj ostane,“ izpregovori knez z nova, „vendar pa ni treba danes z menoj iti, marveč ostanite do jutri tukaj. Ko se povrnem z lova, poslal bom svoje ljudi po Vas, da pride te z deklico na moj grad. Zamudo Vašo Vam dobro poplačam.“

Zopet se ženska prikloni.

„Predragi bratranec,“ naenkrat prične Frankovski, kojega žareče oči nepremakneno zro v Miličino krasno postavo, „predragi bratranec, ravnokar se spominjam, da imam na Frankovskem jako učenega meniha. Ali bi ne bilo bolje, da pride deklica na moj grad, ki je tudi bližji kakor Vaše domovje?“

Knez se ozre.

„Le pustite, bratranec,“ pravi, in na njegovem obrazu se kaže vesel smehljaj, „Vaše besede razodevajo Vaše namere. — Ali niste že povodno deklico dali odvesti na svoj lovski grad? Sedaj bi še to ubogo dete radi dobili na Frankovsko! Iz tega žita ne bo kaše — Turčija vendar ni na Kranjskem in slovenski baron tudi še ni paša — s tremi konjskimi repi!“

Spremstvo se na tihem muza.

Mladi baron postane rudeč kakor rak — sramuje se, da so njegove nakane postale očitne.

„Bratranec,“ pravi razburjenim glasom, „ona deklina v gozdu je sumna, glede nje bo govorila sodnija —“

„Že dobro — že dobro —“ zavrne ga knez ter z roko zamahne, „oprostite, gospod bratranec, do o vsem tem po svoje mislim. In pri tem ostane, deklica pride k meni na Samoto!“

Zadnje besede se vzlic vsej prijaznosti glase odločno in trpko.

Baron se mora udati, kajti knez je znan, da se v resnih rečeh ni dobro ž njim šaliti.

Ves razjarjen se obrne in pogled njegov, ki od strani zadene trepetajočo Milico, ne obeta nič dobrega.

„O, naj velja, kar hoče,“ misli si razuzdanec, „ušla mi pa boš, indijska krasna ptičica. Kletka moja je za take grlice vedno pripravljena.“

Knez se ozre.

Oko njegovo zapazi vaškega starosta, kateremu namigne naj se približa.

Stari, častitljivi kmet z veselim obrazom uboga kneža povelje.

„Le dobro mi pazite na glumače,“ vелеva knez poluglasno. „meni se vse tako dozdeva, da se hočejo proti moji želji izmuzniti. Vzemite nekaj krepek kmetov ter zabranite tem tujim ljudem vsak beg. Ali ste me dobro razumeli?“

„Svetlost, jutri ne bode nobeden glumač manjkal.“

„Dobro, zanašam se na Vas.“

Knez še enkrat pogleda v ljubki obraz nesrečne Milice, potem pa s svojim spremstvom oddirja po prašni cesti.

29. poglavje.

Pogrešana dragocenost.

Na veselem lovu. — Hrvatska plemiča. — Pri zajutreku. — Neljubi spomin. — Odhod v vas.

Glasno in čisto done lovski rogovi po tihem gozdu. Ptič plašno beže v daljavo in zbegana zverjad v divjih skokih išče rešitve pred neusmiljenimi lovei.

„Trara — trara!“ se zopet glasi in lajanje neštevilnih psov se razlega po logu in šumi.

Naenkrat se pokaže lovska družba na čilih konjih.

Prva dva jezdeca sta knez Podstrmski in njegov bratranec baron Frankovski.

„Krasno jutro,“ pravi knez Podstrmski, čegar prijazne oči z občudovanjem zro v prekrasno gozdno naravo, „danes nam bo sv. Hubert naklonjen, slutim to, in redkokedaj me moja slutnja vara.“

„Jaz bi si pa želel, da bi mi sv. Humbert vso drugo divjačino pripodil v moje mreže,“ mrmra baron Frankovski, ko se zmisli predivne plesalke na vrvi.

Glasno pa pristavi:

„Kaj mislite, ali bodo kmetje tudi zadostno pazili na glumače? Jaz nobenemu kmetu ne zaupam.“

„Jaz pa“, zavrne ga knez, „vaški starosta je zanesljiv človek in prepričan sem, da se bo strogo ravnal po mojem naročilu.“

Frankovski zmaje z ramami.

„No, o tem imam jaz lastne nazore“, meni; „kmetje so si sinoči gotovo preveč privoščili, vino jih je, kakor navadno, premagalo in vsa straža ni bila počenega groša vredna.“

„Tega ne verjamem!“

„Bodemo že videli“, godrnja Frankovski ter udrihne svojega konjička z bičem, da se žival kvišku kakor sveča vspne na zadnji nogi.

„Meni se dozdeva, bratranec, da ste jako slabe volje“, smeji se knez.

„Slabo sem spal“, renči zopet mladi razuzdanec.

Knez se hoče zopet ž njim pošaliti, ko njegove oči nekaj zazro, kar bi sredi lovskega ozemlja nikdo ne pričakoval.

V gozdu, daleč od vsake naselbine, stojita dva jezdeca. Njujina konjiča sta plemenitega plemena in oprava mož je na pol lovska, na pol ona potovalnih ljudij. Za pasom jima tičijo samokresi in ob strani jima visita dragoceno okovana meča.

Jezdeca lovsko družbo mirno pričakujeta.

„Hej!“ kriči Frankovski, „kaj je pa to? Sredi gozda dva tujca! To je jako sumljivo!“

„Kaj ste vendar tako hitro razburjeni, bratranec“, pomiruje ga knez. „Prašajmo vendar najprvo tujca, kdo da sta in

od kod da prideta. Ko bi imela slabo vest, bila bi vendar že poprej pobegnila.“

Prvi obeh tujcev je že srednje starosti, obraz njegov je zvit in prekanjen, postava njegova krepka in čokasta.

Drugi jezdec je še mlad, visoke, skoraj orjaške rasti, lice njegovo nenavadno zalo, toda temno. Mirno sedi na svojem konji, dokler se mu lovska družba ne približa.

„Hoj, kdo sta?“ vpije baron Frankovski, ko tik pred njima komaj obdrži svojega konja, ki se z nova vspne kvišku.

Mladi tujec niti ne migne z očmi.

„Ali smem izvedeti, kdo naji tukaj izprašuje?“ odgovori mirno.

„Jaz sem lastnik teh gozdov in zahtevam, da mi odgovorita!“ kriči baron srdito.

„Oj, to je kaj družega!“

Mladi, zali tujec se lahko prikloni, pri tem pa nikdo ne opazi, da se posveti iz njegovih očij blisk zadovoljnosti in — grožnje.

„Jaz sem hrvatski plemič“, odgovarja potem, „Oroslavie je moje ime, in prijatelj moj tukaj je iz plemenite rodovine Ljubobratovičev.“

„Jako nas veseli“, oglasi se knez, „toda povejta nam, kako prideta v ta gozd?“

„Zgrešila sva pot. Hotela sva preko Ljubljane na Trst, da obiševeva svoje znance.“

To ni nič sumnega. Knez, ki je na Hrvatskem dobro znan, praša mladega tujca o raznih rodbinah, in povoljni odgovori ga popolnoma pomirijo.

Tudi baron Frankovski postane sedaj prijaznejši. Mladi razuzdanec je strasten igralec, in če plemiča potujeta v Trst, gotovo sta z denarjem dobro preskrbljena.

Hudobni jeziki celo pravijo, da baron sam pomaga sreči, če mu pri igri ravno noče naklonjena biti. In baš sedaj je njegova denarnica polna praznote.

„Mogoče bi se dalo, da jima nekoliko olajšam mošnjiček“, misli si mladi baron na tihem, glasno pa pristavi:

„Ali se gospodi zelo mudi?“

„O ne, nikakor ne“, pravi Oroslavič, čegar temen obraz knez z zanimanjem opazuje, „ni nama prav nič na tem ležeče, ali prideva dva dni prej ali pozneje v Trst. Svoje služabnike sva s prtljago že naprej poslala, ker so nama prepočasni. Sni-deva se ž njimi še-le v Sežani.“

To zopet ni nič nenavadnega. Že takrat, kakor dandanes, so bile ob glavnih cestah povsod dobre krčme, in kdor je imel dosti denarja, dobil je zanj vedno, kar more človek potrebovati in zahtevati.

Baron Frankovski opazi, da ima hrvatski plemič Oroslavič na roki dva jako dragocena prstana.

„Ta dva morata jako bogata biti“, misli Frankovski sam pri sebi. „No, poskusil bom, kaj se da napraviti pri igri!“

Sedaj postane mladi razuzdanec, ki je bil poprej tako oduren, nenavadno prijazen.

„Ker sta plemenita gospoda po naključji zašla v moje gozde, prosil bi ju, da sprejmeta moje gostoljubno vabilo ter se pridružita naši lovski družbi. Če se ne motim, tudi slavnima gospodoma ne manjka veselja do lova.“

„Gotovo, oba sva lovca, in pa — kakšna lovca!“ pravi plemeniti Oroslavič ter se zopet pomenljivo nasmehne.

Oko mladega hrvatskega plemiča zažari, pri tem v peklenškem ognji, česar pa nikdo ne opazi, najmanj baron Frankovski.

Ta se le na tihem veseli, da mu je osoda naklonila taka dva bogata Hrvata, koja hoče pri igri do dobrega oskubiti.

„Tedaj pridita, plemenita gospoda“, zakliče prijazno, „tukaj imamo dosti zverjadi in, kakor vidim, Vajina konja tudi nista še preveč trudna.“

„Drage volje sprejmeva Vaše laskavo vabilo“, glasi se odgovor mladega, zalega Hrvata.

Daljni razgovor prekine, kajti v tem trenutku pripode psi iz gošče velikanskega jelena, lovski rogovi zadone in preganjanje krasne živali se prične.

Hej, kako znata hrvatska plemiča jahati!

Hitro sta vso družbo prehitela, že sta došla lajajoče pse in kakor blisk sledita za jelenom, ki vedno bolj peša.

„To sta izborna jezdeca“, občuduje ju knez, „husa, kako dirjata skozi goščavo, kakor da bi ne bilo nobenih zaprek na božjem svetu!“

Frankovski se muza.

„Mogoče jima tudi konja vzamem v igri“, misli sam pri sebi, „takih krasnih živalic nimam v celem hlevu. — Oho, Hrvatje se po navadi ne branijo vinske kapljice, in če se najprvo pri kupici, potem pa pri igri malo ogrejeta, sta njujina konjička toliko kot moja. Da, da, človek se mora pri igri spoznati — in —“

Glasno vriskanje pretrga njegovo modrovanje.

Onemoglega jelena so psi došli in poleg krasne živali, ki leži na trati, stojita kot prva Oroslavič in Ljubobratovič.

Grajski logar jelena usmrti, lovska družba pa se vrača na veselo pojedino.

Spremstvo pod košatimi gojzdnimi orjaki na zeleni mahovini prte razprostre ter na nje razloži iz košaric, katere so služabniki seboj prinesli, jedila in steklenice.

Cela družba poseda k radostnemu lovskemu zajutreku.

Gospod Oroslavič je bolj molčeč, zato je pa tem razgovornejši njegov prijatelj Ljubobratovič.

Vzlic svojih let je mladeniško ognjevit v svojem priljudnem občevanju in govoru, in ko prične zabavati s šaljivimi hrvatskimi pripovedkami, razlega se po širnem gozdu srčen smeh cele družbe.

Tudi knez Podstrmski je dobre volje, le baron Frankovski misli na to, kako bi mogel tujca bolj izkoristiti, kajti ravno sedaj mu izjemoma manjka evenka.

Oba „plemiča“ sprejmeta njegovo vabilo z vidnim veseljem ter obljubita, da ostaneta nekaj dnij na baronovem lovskem gradu.

Pri tej priložnosti omeni Ljubobratovič mimogrede, da imata oba velike svote denarja s seboj.

To se mlademu razuzdaneu zdi tem verjetneje, ker vidi na Oroslavičevi roki tako dragocena prstana.

„Jaz imam vendar grozovito srečo,“ misli si na tihem, „lepo deklico imam že na gradu, — mogoče dobim tja še ple-

salko iz daljne Indije. Hahaha, potem naj pa še kdo pravi, da kdor ima srečo v ljubezni, ima nesrečo v igri! — Ljubezen in igra sta mi naklonjeni, — o, hrvatska plemiča, ta dva budalasta ptička bom tako oskubil, da me bodeta svoje žive dni pomnila.“

In zviti baron pri tem ne zapazi, kako ga Oroslavič opazuje skrivaj s temnimi, plamtečimi očmi.

Drugače bi bil vendar nekoliko osupnil.

Tako pa se, kakor navadno, uda pijači, dokler ga nima toliko pod klobukom, da začne na vse grlo prepevati.

Knežje spremstvo je tega že navajeno; baron Frankovski postane vedno bolj razuzdan ter se nad tem vendar nikdo ne izpodtika.

„Trčita z menoj, gospoda iz bratske nam Hrvatske!“ kliče mladi baron v svoji vinski dobrovoljnosti, „trčita, hej, izborna lovca, krasna jezdeca sta, to vama mora pustiti tudi najhujši sovražnik.“

In poželjivo se ozre pri teh besedah proti njunima lepima konjičema.

„Ta moram imeti,“ si misli.

„Da, lovca sva,“ pravi Oroslavič s svojim možatim, rezkim glasom, „rada loviva divjačino, včasih pa tudi nekaj družega, ravno kakor prilika nanese.“

„Kaj pa družega?“ jeclja polpijani razuzdanec.

„No, meni je ravno tako prišlo na jezik,“ pravi mladi Hrvat, katerega je njegov starejši tovariš svarljivo pogledal, — „včasih lovim tudi kakega svojih ubeglih kmetov, ko se hoče izmuzati tlaki.“

„To je prav!“ kriči baron, „tudi jaz take zlodje s psi pojam —“

„Toda lepih deklet ne lovim,“ nadaljuje Oroslavič, „krasne krémarske hčere pustim popolnoma pri miru.“

Sedaj se vinjeni plemič zgane.

S svojimi pijano-budalastimi očmi zija v svojega gosta, kakor bi ga hotel živega požreti.

„Povejte, gospod Oroslavič!“ kliče, ko se znova začuje mej knežjim spremstvom komaj zatajevan smeh, „povejte mi, vraga, kaj hočete s tem reči?“

Mladi Hrvat ostane popolnoma miren.

„Sam ne vem, kako sem se ravnokar tega spominjal. Moj sosed namreč, doli blizo Siska, je tudi strasten lovec, — toda svojo divjačino preganja bolj po vaseh, kakor po gosti šumi. V šali ga imenujemo dekliškega lovca, kajti posebno srečo je že imel osobito pri zalih hčerkah vaških krčmarjev v njegovi okolici.“

Pri teh besedah pomenljivo pogleda radovednega lahkoživca in s povdarkom pristavi:

„Da, razuzdani moj sosed je celo tako nesramen, da siloma postopa tam, kjer krasotice ne verjamejo njegovim lažnjivim obljubam.“

„Tako, tako,“ godrnja baron Frankovski ter povesi svoje steklenaste oči.

Knez s spremstvom pazljivo posluša.

Gospod pl. Oroslavič se brezbrizno ozira po svojih novih znancih.

„Tu se spominjam ravno neke posebne dogodbice,“ nadaljuje mirnim glasom. „V velikem imovitem selu mojega sosedu ima vaški krčmar lepo hčerko — pravi biser dobrega otroka in kmetske krasotice. Skušal jo je razuzdanec premamiti s hinavskimi obljubami. Nedolžni otrok se ni dal premotiti. — Kje pa je storil sedaj ta nesramnež? Zaradi odtrgane vejice v grajski ščinski šumi jo je dal zgrabiti, odvesti na svoj grad, no — in tam — ostalo naj si slavna gospoda sama misli.“

Knez se ozira po svojem spremstvu, Frankovskemu pa se obraz čudno skremži.

Zlodja, ali je res na Hrvaškem pri Siseku človek, ki počenja ravno tako, kakor on? Ta zabava pri veselem lovskem zajutreku mu ne ugaja.

Vzlic svoji vinjenosti dobro opazi, kako se spremstvo pogleduje in muza.

„Govorimo kaj družega,“ kliče hripavim glasom ter svojo zadrego in jezo debelo požira, kajti spominja se zopet, da sta tuja plemiča prinesla s seboj veliko denarja.

Oroslavič obmolkne.

Ljubobratovič pa zopet prične pripovedovati svoje smešnice in kmalu zavlada splošno veselje.

Solnce prične pripekati, opoldanska vročina pritiska — in
cela lovska družba poleže v mehko mahovino.

Tudi oba tujca se vležeta poleg kneza in barona, in kmalu
dokazuje globoko dihanje in semtertja tudi smrčanje, da vsi
lovci v božjem miru prebavljajo bogato kosilo.

Zbude se, ko že solnce zahaja, da gredo z nova na lov
proti vasi, v kateri se mude glumači.

Služabniki pripeljejo konje.

Ko jih lovci hočejo zasesti, začne naenkrat Frankovski
grozovito preklinjati.

„Hej, ali ni nikdo videl zlate zapone z mojega lovskega
klobuka? Jako dragocena je, ker je v njo vkovanih mnogo di-
jamantov.“

Vsi zro na baronov klobuk.

Danes zjutraj se je še na njem blisketala zapona, kajti
Frankovski je jako nečimeren. Knez je vedno priprosto lovsko
oblečen, baron pa pri vsaki priliki hoče kazati, da je plemeni-
tega rodu in zapovedujoči gospodar na svoji zemlji.

Zapona je dedna dragocenost Frankovske hiše. Zginila je
s klobuka.

Baron z nova prične rentaćiti.

„Glejte, bratranec,“ pravi knez, „vedno sem Vam pravil,
da je neprevidno, jemati na lov tak dragocen lišp. Smreke in
drugo drevje človeško nečimernost sovražijo. Gotovo Vam je
kaka veja zlato zapono s klobuka iztrgala.“

„Kaj pa še!“ rentaći Frankovski, „zapona je bila še na
klobuku, ko sem se spat vlegel. Tukaj-le je klobuk ležal —
sedaj je pa dragocenost izginila — kakor kafra!“

„Ali to tako dobro veste, bratranec?“

„Seveda, ne motim se!“

Knez se obrne proti spremstvu.

Toda nikdo se ne ve spominjati, kdaj je zadnjipot imel
baron še zapono na klobuku.

Frankovski začne srpo gledati na okoli stoječe služabnike
in lovce.

„Nekdo mi je zapono ukradel,“ rentaći togoten.

„Prosim Vas vendar, bratranec,“ svari ga knez, „ležali ste sredi plemičev, jaz sam poleg Vas. Nikakor ni mogel služabnik do nas priti, to je popolnoma izključeno.“

Vsa družba pritrjuje knezu.

Baron ne zine besede.

Neki star logar, ki med opoldanskim časom ni spal, odločno priseza, da so vsi služabniki v stranskem grmovju mirno počivali.

Tu poprime besedo hrvatski plemič Ljubobratovič, v njegovih očeh pa se svetí, kakor bi hotel nagajiv in srčen smeh prikriti:

„Oprostite, plemeniti gospod, ležal sem prav blizo Vas in zatrjujem Vam, da zaponi ni bilo več na Vašem klobuku. To bi bil moral gotovo opaziti, kajti sami pravite, da je bila z dijamanti okovana. Taka stvar se bliskeče, da je niti novorojen otrok ne more prezreti.“

„No, sedaj pa vidite, bratranec,“ pravi knez.

„In zaponi je bila vendar na klobuku!“ vpije Frankovski razdražen.

„E kaj“, pripomni knez resnim glasom, „ne kalite nam več lovskega veselja. Pri zajutreku ste zopet čez mero v kozarec pogledali in v takem stanju ne morete ničesar trditi. To je moje prepričanje.“

Baron mora molčati.

Pač brska še in išče v mahu, toda ne najde je — zaponi je izginila.

Ves divji je, ker je vse iskanje zastonj.

Konečno pa mora vendar zasesti konja ter se pridružiti lovski družbi.

Lov se z nova prične.

„Hrvatska plemiča mi morata pri igri izgubo povrniti,“ misli si na tihem, njihovi nabasani „mački“ sta polni zlatov. — Grom in peklo, zaponi je bila pa vendar na klobuku! Kako je izginila?“

Ko se začne mračiti, bližajo se lovci veliki vasi, kajti knez hoče lepo plesalko na vrvi in njeno načelnico vzeti s seboj na Samoto.

„Kako se imenuješ?“ prasha knez z očetovskim glasom.

Razgovor se prične o divni Indijanki, in marsikatera beseda se začuje, ki meri na čmernega razuzdanca, barona Frankovskega.

Hrvatska plemiča pa verno in pazljivo poslušata, kaj se vse zanimivega pripoveduje o divno-krasni indijski rožici — o nesrečni Milici.

30. poglavje.

Oblegani glumači.

Vaški starosta v kleščah. — Glumači v zadregi. — Medved se je odtrgal!
Glumači v skedenj zaprti.

Vaški starosta je slišal knezovo povelje. Trdno sklene, ravnati se strogo po ukazu svojega priljubljenega gospoda — kneza Podstrmskega.

Nemudoma sporoči to kmetom in gledalci, ki še vedno oblegajo malo glumaško taborišče in vozove, preleve se hipoma v čuvaje.

Sicer vaščanom to nikakor ne ugaja, kajti sedaj so obsojeni, da morajo pod milim nebom stražiti tuje pritepence, ko jih vendar čaka vrhunec zemeljske zabave — plesišče in, če dobro gre, tudi pošten pretep!

Zaradi tega nastane najprvo godrnjanje, potem pa glasno zabavljanje.

Vaški starosta hiti v sredo svojih sosedov.

„Jezik za zobmi!“ ukazuje odločni starec. „Njegova svetlost mi je ukazala, da moramo strogo paziti na glumače, ker hočejo skrivaj pobegniti. In to se mora tudi zgoditi! Ali naj zaradi neumnega plesa celo vas zadene knežja nemilost? Ali hočete naklonjenost svojega dobrega graščaka izgubiti?

Te besede kričanje hipoma zaduše.

Vendar pa kmetje zaradi tega še niso zadovoljni in posebno mladina se kisló drži.

Mlad kmet, ki je znan, da mu jeziček gladko teče, stopi za korak naprej.

„Kar nam pripovedujete, starosta, je vse prav in dobro,“ pravi, „toda pomislite vendar, da se moramo odpovedati zabavi, na katero se poprej že celo leto veselimo. In celo ljubo noč in tudi jutri ves dan naj stražimo te cigane, to je vendar malo preveč zahtevano!“

„No, ti prebrisaní modrijan, kaj bi pa ti tukaj ukrenil?“

„Tudi jaz bi ubogal kneza, toda na drug način. Saj veste, da je na konci vasi trden skedenj. Zaprimo vanj celo sodrgo in potem zadostuje, da straži pri močnih vratih le nekaj mož. Za moj del naj tudi na strehi sedita dva čuvaja, potem je beg popolnoma nemogoč.“

Starosta se dobrovoljno namuza.

„Ti si pa res prebrisana glavica,“ hvali ga zadovoljen, „da, prav imaš! Cela družba mora v svoje voze in te potegnemo potem v ravno prazni skedenj. Pred vsem pa moramo paziti, da nam niti eden ne odnese petá, kajti knez bi se gotovo razjezil in mi vsi bi vsled tega morali veliko pretrpeti.“

Sedaj so vaščani zopet potolaženi in dobre volje.

Zvitemu kmetu od vseh strani čestitajo, kajti on je svojo prekanjenostjo omogočil, da bodo mogli vendar plesati, in če Bog da, se tudi malo spoprijeti. Kmetova bistra glavica pa bo morebiti prva, ki bo okusila, kakošne so sladkosti fantovskega tepeža.

Oprezno pazijo na glumače.

Od vseh stranij jih možakarji obkoljujejo, da bi skozi mnogobrojno stražo niti miška ne mogla uiti.

Starosta pa se sedaj, samozavesten svoje oblasti kot vaški načelnik in knezov pooblaščenec, širokimi koraki bliža vozu, v katerega sta poprej plesalka Cenobija in njena načelnica stopili.

Zvita babura se pri malem oknu prikaže.

„Pripravite se, ženska,“ veleva starosta resnim obrazom, „zapovejte svojim ljudem, da gredo v vozove. Samo oni, ki bodo gnali veljbloda in medveda, ostanejo zunaj!“

„Zakaj naj se to zgodi?“ praša glumačica navidezno mirna.

„Knez Podstrmski, naš milostljivi graščak in gospodar, mi je naročil, naj Vas strogo stražimo do povrnitve njegove svetlosti. In ker se to tukaj na občinskem pašniku ne da dobro izvesti, sklenil sem, da Vas do jutri zvečer zaprem v veliki, zidani skedenj tu doli konci vasi. Z živežem Vas bomo preskrbeli.“

Baburi se prično oči svetiti kakor živa žrjavica, vidi se jej, da jo je ta novica z grozo in trepetom navdala, vendar pa se sili, da bi ostala mirna.

„Dobro,“ odgovori, „mi smo revni ljudje ter se moramo pokoriti sili. Pospravili bomo svoje reči, odvezali veliko vrv od smrek in konečno vozove v skedenj potegnili. Dajte nam samo malo odloga, potem pa nas zaprite kakor ravno hočete.“

Starosta je starček dobrega srca, ki je hotel le svoje uradno dostojanstvo pokazati, ko se je šlo za knezovo povelje.

Bal se je, da se bodo glumači do zadnjega upirali njegovi zahtevi — da jih bo siloma moral tirati v skedenj, toda tuji so pripravljeni, ugoditi njegovi volji.

„Le poberite svoje reči,“ pripomni dobrodušno, „toda hitite, predno se zmrači, kajti tudi mi hočemo imeti svojo zabavo. Če ste pametni, ne bo Vam nikdo storil nič žalega in jesti Vam bomo dali, kar Vam poželi sree, tudi pijače, da ne bode trpeli žeje.“

Ženska prikima in starosta se zopet pridruži kmetom, da jim sporoči, kaj je opravil.

Glumaška načelnica stopi iz voza.

Skrivaj da Herkulu in burkežu znamenje, ki je pre-dobro poznata.

Hipoma sta pri njej.

Glasno pa glumačica ostalim ljudem zakliče:

„Vzemite vrv doli, toda hitro, mudi se.“

Nalašč tako glasno vелеva. Kmetje naj mislijo, da se bodo glumači v resnici trudili, kakor brzo je mogoče ustreči njihovi volji.

Toda zvita babura skrivaj odmigne z roko, češ, ne slušajte mojih besedij, marveč delajte počasi, kar se le da.

Sedaj stoji s svojima zaupnikoma poleg voza.

„Cenobija ne sme na Samoto,“ šepeta stara coprnica, „drugiče je vse izgubljeno. Spoznali bodo takoj goljufijo. Z dekličem moram družbo zapustiti, dokler se na dogovorjenem kraju zopet ne snidemo.“

„Tako je!“ pravi Herkul.

„Da, to se mora izvršiti,“ pripomni burkež, „toda težko bo šlo. Kmetje pazijo kakor vrag na ubogo dušo.“

„To dobro vem, zaradi tega morata vidva svetovati.“

Herkul se praska za ušesi, burkež zre na tla — oba pa molčita.

„Govorita vendar,“ šepeta načelnica, „jaz sem že tako razburjena, da mi je popolnoma nemogoče trezno misliti. Svetujta mi, kako naj jo pobrišem!“

Golijat se še vedno praska — burkež pa začne poluglasno preklinjati.

„Tu stojita, kakor vol pred novimi vrati,“ huduje se strupena babura, „ali je to Vajina toliko hvalisana udanost? Sedaj, ko tičim v zagati, nočeta mi niti svetovati niti pomagati — ne, to je, da bi človek kar znorel!“

Glumača ne zineta besede, ne vesta si svetovati, in pogled na ogromno število kmetov jima kaže, da je vsak poskušen beg zastoj. Glumačica stiska pesti.

„Že vidim, da si moram sama pomagati. Cenobija ne sme in ne sme na Samoto — bežala bom ž njo, in če se mi tudi celo peklo upira. In sedaj pa poslušajta, kaj Vama je treba vedeti!“

Na tihem ž njima nekaj časa šepeta, potem zopet stopi v voz, kjer nesrečna Milica trepetaje pričakuje, kaj se bo ž njo zgodilo.

Herkul in burkež gresta skupaj k ostalim ljudem.

Sicer sta si silna sovražnika, kajti vsak bi rad imel lepo deklico, sedaj pa, ko naj jo izgubita, pozabljeno je vsako nasprotstvo.

„Starka ne bo mogla uiti,“ meni Herkul, „hitro bi jo zopet vjeli.“

„Oj, le pusti jo, zvita je kakor lisica.“

„Sedaj jej vse skupaj ne bo nič pomagalo.“

„No, bodedo videli! Jaz še vedno ne obupam. Preveč je navihana in videl bodeš, da jo bo kmetom popihala.“

„Nemogoče je!“

„Le počakaj, odločiti se mora tako kmalu.“

Mej tem so delavci sneli vrv.

Jako počasi se pri tem vedejo in dvakrat vsako stvar poskusijo, predno jo izvrše.

In ko jo navijajo v klopčič, zamota se tukaj, razvije se zopet tam, tako da se začne mračiti.

Kmalu bo popolnoma temno.

Kmetje že godrnjajo, kajti od vaške krčme sem že doni godba, vendar se pa nobeden ne upa zapustiti odločenega mu prostora.

Starosta mej tem nekaj starejših kmetov izbere, ki bodo pri skednji prevzeli ponočno stražo.

Pri tem se bodo vrstili ter se v prestankih lahko v krčmi zabavali.

Nikdo starostovi odredbi ne oporeka, kajti to je samo ob sebi umevno in nikdo noče milostivega kneza razjariti, ki se bo jutri na noč v vas povrnil.

Starosta gre zopet k glumaškemu vozu.

„To traja že celo večnost!“ vpije.

„Ali še niste gotovi? Pospravite vendar svojo šaro hitreje v vozove!“

Starec hoče še nekaj pristaviti, toda nima časa za to, kajti v svoji bližini zasliši naenkrat grozno renčanje.

Prestrašen se obrne in zagleda velikansko, črno postavo, ki se izza grma bliža proti njemu.

„Za vraga,“ zakliče starosta, „to je medved! Držite zver, da se kaka nesreča ne pripeti!“

Medvedov vodnik ves zasopihan prihiti.

„Oprostite,“ pravi vaškemu starosti, „kosmatinec se je odtrgal in to tako hitro, da ga nisem mogel obdržati. Sedaj ga moram še-le vloviti.“

To je neprijetna novica.

Medved se okorno obrača zdaj na levo, zdaj na desno.

Menda ga je nekaj razdražilo, kajti sicer je tako miroljuben, sedaj pa togotno godrnja.

„No, no,“ kliče kmet, „meni se zdi, da hoče pošast celo grizti.“

Zopet se začne umikati, kajti kosmatinec se na zadnje noge kvišku vzravna ter s prednjima tacama maha, kakor bi hotel starosto objeti.

Kmeta pa to nikakor ne mika, kajti tak medvedov objem navadno s polomljenimi rebri neha.

Starček se hitro svojim drugim sosedom pridruži, ki tudi pazljivo zro proti zveri.

Najprvo se vaščani krasno zabavajo, ko vidijo, kako se glumač trudi, vjeti kosmatineca, tudi so prepričani da se bo to kmalu zgodilo.

Toda varajo se.

Kakor hitro se vodnik približa svojemu varovancu, obrne se ta, glasno renčeč, da glumač navidezno prestrašen odskoči.

Kosmatinec počasi caplja proti vozovom, ki stoje poleg gostega grmičja.

Glumaška načelnica se prikaže na stopnjicah, ki so ob vrata naslonjene.

Zagledavši pa medveda, ki se jej bliža, hitro skoči v voz in za seboj vratica siloma zaloputne, kakor da bi se bila zbala zveri.

Ta pa nekolikokrat na zadnjih nogah okoli voza pleše ter se pri tem tako smešno vede, da se vsi gledalci začno na vse grlo krohotati.

Kmalu pa nastane grobna tišina.

Kosmatinec, kateremu menda nič kaj glasen smeh ne ugaja, obrne se sedaj proti kmetom.

Grozno pri tem godrnja.

„Bežite, medved pride — medved pride!“ zakriče strašno preplašeni vaščani.

Vaška dekleta, ki so se poprej vedno v prve vrste drenjala, kriče sedaj na vse grlo in cvilijo, kakor bi jih kdo na meh drl.

„Medved! — medved!“

Ljudje se razprše na vse strani.

Nekaj minut je grozna zmešnjava.

Dekleta hite proti vasi, kakor bi jih veter nesel, možakarji pa se umikajo za njimi in neka debela kmetica spleza celo na prvo vejo košate lipe. Kar bi ne bila svoje žive dni mogla izvršiti, to stori sedaj v smrtnem strahu.

„Bežite raje!“ kliče sosedov Jaka, „ali ne veste, da zna medved plezati?“

Kmetica se z nova tako prestraši, da izpusti vejo in telebne ravno Jaketu na glavo.

Toda kmetska glava je od nekaj trda.

Brez posebne škode se oba pobereta s tal ter bežita za ostalimi.

Vrišče in kričanje je vedno silovitejše.

Zastonj se starosta trudi, da bi vsaj nekoliko pomiril preplašene ljudi.

To se mu še le posreči, ko konečno vendar vodnik vjame kosmatinca, ki se potem da dobrovoljno odpeljati.

Sedaj postane starosta srdit.

Odurnim glasom zapove glumačem, naj se takoj pripravijo za odhod.

To se brez oporekanja zgodi.

Malo trenotkov pozneje se premikajo veliki vozovi proti skednju, pa njimi pa stopata veljbloda in še vedno godrnjajoči kosmatinec.

Kmalu pridejo tja, velika vrata se odpro, skozi katera potegnejo konji vozove, kajti v skednju je prostora za cel polk vojakov.

Vaški starosta si briše znoj s čela.

„Hvala Bogu“, pravi sam pri sebi, „zadovoljen sem le, da imam sodrgo tu notri. Bal sem se že, da mi bodo v temi in zmešnjavi ti vragi pete odnesli.“

Zadnje besede sliši njegova bližnja okolica.

„Kaj še,“ pripomni kmetič, „vzlic zlodjevemu medvedu smo presneto stražili. Ne jeden bi jo nam ne bil mogel upihati. Plesalka in ženska, ki vsem zapoveduje, sta v temle zelenem vozu.“

„Toliko bolje,“ mrmra starosta, „no, dajte jim jesti in piti, vsega obilo. Potem bomo straže razpostavili.“

Z velikim ropotom se zapro vrata, veliki ključ se zasuče, in glumači so v trdno zidanem skednju tako varno spravljani, da jim je ubežati popolnoma nemogoče.

Sedaj naj le knez pride jutri zvečer — pohvalil bo pokorne svoje kmete ter plesalko na vrvi, skrivnostno lepoticco odpeljal na Samoto k učenemu opatu Benediktu.

31. poglavje.

Amalija v kletki.

Kakršen gospod, tak hlapec. — Napovedani obisk. — Zviti sluga.
V strahu in trepetu.

Pri velikih vratih lovskega gradu Podsmreko stojita dva služabnika v živahnem razgovoru.

Jeden je še mlad, toda vidi se mu, da je navihan, na obrazu družega, mnogo starejšega pa se zrcali vsa hudobija zavrženega značaja.

„Kdaj bo naš gospod prišel?“ praša mlajši.

„Tega ne vem natanko“, odgovarja starejši ter se jako važnega dela, „če se s svojim bratrancem, knezom Podstrmskim, na lovu zabava, mora že iz dostojnosti nekaj dnij tam ostati. Seveda, želi si hitro semkaj priti.“

Tovariš se glasno zasmehja.

„Hahaha — lov je lepa zabava, toda kaj je najkrasnejši jelen zoper tako tičico, kakršno je naš gospod vjel! Tu gori v stolpu čaka krasotica na uro, ko jo bo baron s svojima rokama pritisnil na vroče srce.“

Starejši sluga se skrivnostno nasmehlja ter z ramama zmaje.

„Da, da, ura bo že bila, toda hrepenenje po njej tu gori ni posebno veliko. Stavim, da bo milostivi baron moral marsiktere zapreke odstraniti. Deklina je cela divja mačka. Danes

zjutraj mi je nekaj na glavo hotela vreči, in da se nisem tako urno skozi vrata umaknil, imel bi sedaj najlepšo luknjo v glavi.“

„No, bo že krotka postala.“

„Seveda, milostivi gospod pri tem ne razume nobene šale. In če prostovoljno ne odpre svojih lepih rok, objela ga bo tem gotoveje prisiljena. Tudi res, kdo bi tako lepo stvarco dolgo časa moledoval!“

„Kdo neki je?“

„Da, kdo? — sama ne izpregovori niti besedice — marveč vedno pred se zre. Tudi se nikdar ne sleče, vedno spi na divanu, vsak trenotek pripravljena, da plane kvišku. Pri najmanjšem nemiru je zbujena.“

„Od kod pa to veste, Martin?“

Služabnik se reži.

„Hahaha, čemu sem pa luknjico napravil v steni? Sicer mi je milostivi gospod strogo prepovedal, da se dekliča ne smem dotakniti, saj pa tega tudi ne storim, marveč le gledam v skrivnostno sobo, v kateri je že marsikatera lepotica sedela.“

„In, ali ste kaj videli?“ prša mladi služabnik, kateremu se začno oči kakor risu svetiti.

„Norec, čemu imaš pa ušesa, če ne slišiš, kar sem Ti ravnokar na dolgo in široko razkladal? Saj sem se že sam veselil, da bom mogel lepega ptička opazovati, kajti svetilnice na stropu so tako napravljene, da ne morejo ugasniti ali da bi jih jetnica sama zagrnila. Hm, moje stališče pri luknjici je tudi tako ugodno, da obe sobi lahko pregledam.“

„Aj — aj!“

„No, in ko bi se bila slačila — krasna je kakor boginja habezni — kolika slast za moje oči! Niti zmisliti se tega ne smem!“

„In iz te moke ni bilo kruha?“

„Ne, ne vleže se v posteljo. Menda pač sluti, kaj jo tam čaka.“

Mladi služabnik se kisló zakremži.

„To je res škoda, Martin, kajti poprosil bi Vas bil, da bi tudi jaz smel malo pogledati v zlato kletko. Škoda — res škoda, človek ne sme nobenega veselja imeti na tem svetu.“

„Res je, res, človeku se vsaka zabava razdere.“

Poštenjaka hočeta svoj plemeniti razgovor še nadaljevati, kar naenkrat zaslišita klopotanje konjskih kopit.

„Milostivi gospod!“ kriči Martin, „hitro odprite vrata!“

Dva jezdeca dirjata po cesti grajskega vrta.

To je baron Frankovski in njegov osobni lovec.

Hitro skoči razuzdani plemič raz konja ter vrže uzdo svojemu spremljevalcu.

„Temu se pa mudi“, mrmra Martin, „stavim, da se hoče že danes po noči polastiti svojega lepega plena. Oj, kako ga zavidam! Ko bi človek mogel tudi tak mogočen gospod biti — ta ima nebesa že na zemlji.“

Baron prestopi prag, tu pa se ozre ter vелеva slugi Martinu:

„Jutri zjutraj pride obisk, dva hrvatska plemiča, imenitna in bogata.“

„Ali bōdete, gospod baron, zopet odjahali?“

„No, nekaj ur se lahko pomudim“, pravi baron s pomenljivim nasmehom; „jutri zjutraj moram pač zopet k svojemu knežjemu bratrancu.“

Martin prekanjeno namigne.

„Milostivi gospod bōdete tedaj nekoliko noči tukaj doma ostali.“

„Da!“

Martin pogleda na baronov klobuk.

„Vaša milost — kje je zlata zapona?“

„Zgubil sem jo“, zarentači razuzdanec, „pridi v sobo, da Ti povem, kako se je to zgodilo.“

Brez daljših ovinkov zgrabi služabnika za roko ter ga odurno vleče za sabo v drugo sobo.

Martin se začne kremžiti, toda navajen je že takega postopanja, da mu to ni nič več kaj novega.

Baron se tudi za služabnikove obraze ne zmeni. Hitro poroči, kaj se je na lovu pripetilo.

„Tujca morata dobro sprejeta biti“, končuje svojo povest, „veliko denarja imata sabo, in — hm — saj veš!“

„Da, razumem, Vaša milost, vse bo pripravljeno za igro.“

„Dobro tedaj — sedaj poslušaj še nekaj drugega.“

Baron poroča o glumačih, o lepi Cenobiji, indijski ple-
salki na vrvi.

Martin se zopet muza.

„Ah — razumem, milostivi gospod baron bi radi imeli
lepo Cenobijo.“

„Da, hlapčevski butec!“

„Toda —“

„Kaj, Ti meniš, to zadostuje, da že ena lepa copernica v
skrivnostni sobi čaka? Tepec, kolikokrat sem Ti že povedal,
da le prememba sladi življenje! Ko se naveličam povodne vile,
prišla bo ona druga na vrsto.“

„Toda —“

„Prokleti hlapčon, ali ne moreš svojih večnih ugovorov
opustiti? Tega enkrat za vselej ne trpim! Če mi še enkrat s
svojim „toda“ v besedo posežeš, dobiš jedno po čeljustih, da
jo boš teden dni požiral!“

Martin se pri teh besedah veselo zareži.

Surovostij baronovih je že navajen, da se niti zanje več
ne zmeni.

Če tudi je plemeniti razuzdanec surov s svojimi služabniki,
plačuje jih vendar dobro za nesramne usluge, katere zahteva
od njih.

„Čuj, Martin“, pravi baron, „jaz moram Cenobijo imeti.“

Martin hoče že zopet „toda“ izgovoriti, toda v pravem
času se še spomni ter molči.

„Govori vendar!“

„Da, da — toda —“

Baron ga zgrabi za vrat.

„Takoj“, stoka Martin na pol zaduščen, „takoj se premislim,
kaj mi je storiti.“

„Oj, vidiš, slepar, hitro znaš govoriti, če pravilno s teboj
postopam! Preudarjaj, in ko se pravega domisliš, pridi k meni
— v tej zadevi sem vsako uro na razpolago.“

„In kje dobim Vašo milost?“

Baron se pomenljivo smeji.

„Saj si to vendar lahko misliš!“

„Dobro, dobro!“ reži se Martin, „Vaša milost ima tako dosti časa ter jej želim prav ljubeznjiv sprejem.“

„Napni tedaj svoje možgane, prokleti lisjak.“

„Tako, Vaša milost!“

Martin se globoko prikloni ter odide v svojo sobo, baron pa širokimi koraki preko prehoda in po stopnjicah navzgor — proti skrivnostni zlati kletki.

Amalija ni izmed onih žensk, ki v nevarnosti stokajo in plačejo, o ne, ravno v svojem najobupnejšem položaji obdrži hladno kri.

Prišla je v svojo nenavadno ječo brez orožja; vedela je dobro, kaj jo čaka. To jo je gnalo z neko notranjo silo, da je vse kote in vsak košček pohištva natanko preiskala — časa za to jej ni manjkalo.

In glej naključje ali čudež: Pod divanom najde malo bodalce! Gotovo je to orožje kaka prejšnja žrtva živinskega barona skrila, potem pa je pozabila ali pustiti morala.

Baron stoji pri vratih ter posluša.

„Ne spi“, mrmra razuzdanec, „škoda — to bi bilo nekaj za živce — ko bi bil dekleta sredi noči lahko opravljenega v postelji dobil! No, tudi prav, ptiček mi tako ne odide.“

Izgovorivši vstopi.

Amalija niti ne čaka, da bi jo baron ogovoril.

Od mladih nog v gozdu, deloma med tolovaji, je srce njeno nenavadno pogumno.

Ko deklica stoji pred zapeljivcem — enaka je Amaconki, ženskemu hrabremu vojaku.

„Ali je to morda ječa?“ zakliče plamtečim pogledom.

Baron se smeji.

„Imenuj te prostore, kakor Ti je drago, lepa deklica“, pravi razuzdanec in njegove zvite oči poželjivo zro v mladostno, razkošno postavo, „to stanovanje je Tvoj zapor, iz katerega mi ne uideš.“

Amalija same svete jeze zarudi.

„In kje so sodniki?“ glasi se rezko njeno vprašanje. „Kaj sem storila? Česa me obdolžujete? Zahtevam, da me takoj izpustite!“

Zopet se baron zasmеji.

„Prekrasni moj otrok“, hlini se hudobnež, „ne pozabi, da sem tukaj jaz najvišji sodnik! Toda milostiv bom s Tabo, ker si tako divno-lepa jetnica.“

Amalija stisne pesti.

„To ni nikakšen zapor“, zakliče togotno, „o ne, Vi vse kaj hujšega z menoj nameravate! Zastonj me niste zapri v to zlato kletko.“

Mladi plemič se peklenško zareži.

„Jaz vendar nisem trdosrčen trinog, da bi tako ljubko golobičico zapiral v temno podzemeljsko ječo.“

Amalija mu razljutena poseže v besedo:

„Temna ječa mi je ljubša, kakor taki prostori. Če sem kaj zakrivila, peljite me pred sodnika in sodite me po postavah te dežele. Slišati hočem obtožbo, zagovarjala se bom pa že sama.“

Junaška deklica je v svoji umevni razburjenosti nenavadno krasna; mladi hudobnež niti očesa ne odvrne od nje.

„Tvoja kazen je že določena“, sika surovež. „Jaz, Tvoj sodnik, sem sodbo izrekel.“

Deklica ga neznansko zaničljivo meri od nog do glave.

„Sodbo?“ prasha navidezno mirno, toda glas se jej trese, „sodbo brez obtožbe in sodnika?“

„Tako je, ljubi moj srček, kajti tožnik in sodnik sem jaz v jedni osebi!“

„Tako? No, zdaj bi bila pa vendar radovedna, kako se glasi ta čudna obsodba?“ prasha porogljivo.

„Tako jo boš čula,“ pravi baron. „Obsojena si, da moraš na tem gradu nekaj časa ostati in — kadar mi je dolgčas ter Te obiščem, da se z menoj prijazno zabavaš.“

Lepi njeni obraz kar odreveni in mej polodprtimi njenimi ustnicami se pokažejo beli, drobni zobčki.

„To se pravi — z drugimi besedami — jaz naj postanem Vaša začasna ničvrednica,“ sika razdražena Amalija; „Vi ste razuzdanec, da večjega ni pod milim nebom!“

„Oj, kdo bi takoj rabil take besede! ‚Ničvrednica‘, ‚razuzdanec‘, fej, kako grdo se to glasi! Pomisli, dušica moja, da

sem jaz imeniten gospod! Moje posestvo je malo kraljestvo, jaz pa sem skoro neodvisen vladar. Tudi upam, da bom kmalu postal knez. Ali bi tedaj ne bila velika čast za te, če smeš takega moža imeti za svojega ljubimca?"

„Nesramnež!“ kriči uboga deklica ter zbeži za mizo, „ne upaj se me dotakniti, še me Bog ni zapustil in branila se bom z njegovo pomočjo take hudobe.“

V svoji razburjenosti je Amalija še veliko lepša.

Razuzdancu se dozdeva, da stoji pred njim poganska boginja.

„Moja si, predraga ljubica,“ zasika in skoči proti njej, „da, moja si in teh par ur, kar imam časa, hočem v Tvoji družbi dobro porabiti!“

„Stoj!“ zapreti mu preganjana deklica, „stoj, niti za korak bliže mi ne smeš priti!“

Baron pa je goreče strasti ves iz sebe, z jednim skokom je preko mize, česar bi človek od tega lenuharja nikdar ne pričakoval.

Sedaj hoče Amalijo objeti.

„Moja si,“ škriplje, „moja, krasna ljubica, hahaha, in močan sem dosti, da ukrotim tako krasno golobičico!“

„Poskusj, nesramnež!“ grozi deklica.

Krohota je raztegne svoji roki, da bi jo zgrabil in odnesel v spalnico.

Zanaša se na svoje moči, toda v tem trenutku odskoči.

Divja kletvica se začuje iz njegovih ust, ko se pred njim zablíši malo, toda ostro bodalce.

Amalija zavihti nad njim smrtuo orožje in le z urnim skokom na stran se more baron rešiti pogubonosnega sunka.

„O,“ zaškriplje, „zlodej ima orožje — to Ti je prava strupena kača, ki hoče pikati!“

„Jaz branim samo svojo čast,“ preti Amalija; „bodalo Te čaka, kakor hitro se mi še enkrat približaš, nesramni lopov!“

Baron togotno preklinja in tolče z ного ob tla, toda ne upa se svoji žrtvi orožje iztrgati.

Nevarnost je prevelika in razuzdancu je le takrat pogumen, kadar se ne gre za njegovo kožo.

„Vraga,“ huduje se plemič, „da deklina ni tako bela ko sneg, mislil bi si, da je to ciganka. In bodalo — ost se mu tako čudno sveti — mogoče je zastrupljeno.“

Zadnje besede so tako hitro izgovorjene, da jih deklica ne more slišati.

„Umakniti se moram,“ nadaljuje svoj samogovor, „kajti ne mika me dobiti mrzlo železo med rebra ali celo v vrat. In divja lepota je urna kakor gaščarica — tu je previdnost boljša kakor pa predrznost.“

Baron se s hrbtom proti vratom obrnen tem počasi približuje, toda tudi Amalija hoče vse poskusiti, da si pridobi zlato prostost.

To pa prepreči Martin, ki je pri luknjici prežal ter videl, kako se je njegov gospod opeknel.

Ravno, ko pride baron do vrat, odpre jih prekanjeni hlapec hipoma, zgrabi plemiča ter ga potegne venkaj, v trenutku pa, ko Amalija z dvignenim bodalom skoči k izhodu, zaloputnejo zopet vrata.

Jezen krik se začuje od znotraj.

„Le kriči, lepa vragica,“ mrmra baron, ves izsopen in preplašen. „Povej mi, Martin, Ti si zopet velikansko bedarijo napravil!“

Služabnik se reži.

„Kaj veleva Vaša milost?“

„Deklica ima bodalo!“ jezi se baron; „ali Ti nisem ukazal, da posebno pazi na orožje, ko si zlodjevega dekleta sem pripeljal?“ —

Obraz služabnikov se budalasto skremži, njegove zelenkaste oči pa se hudobno zasvetijo.

„Milostivi gospod, dekle je imelo orožje skrito.“

„To bi bil moral videti, slepar!“

Služabnik se skoraj sesede.

„Vaša milost bi bila svojemu zvestemu Martinu gotovo zelo zamerila, ko bi si bil upal, deklico na živem telesu preiskovati.“

„Prokleti lisjak, tukaj imaš pa že zopet prav,“ grozi se razuzdanec; „sedaj se gre pred vsem za to, da se lepi coprnici vzame bodalo. Toda zgoditi se jej pri tem ne sme nič žalega.“

„Kaj bi bilo, milostivi gospod, če jo pustimo nekoliko stradati?“ predlaga Martin. „Lakota in žeja celo tigro ukroti.“

„Norec,“ rentachi baron, „kakor jo sedaj poznam, vstrajala bi do skrajnosti. In kaj naj počnem s suho južino? Hahaha, če objamem dekleta, mora biti to razkošna ljubica, ne pa strasil, čegar kosti rožljajo. Tvoj svet ni vreden počenega groša.“

„Potem je pa dober svet drag.“

Baron zgrabi služabnika za ramo ter ga pretrese, da se mali, slabotni Martinček kakor bičevje v viharji sem ter tje giblje.

„Prokleti hlapčon,“ repenči se razjarjeni graščak, „ali naj Ti res pokažem, kaj je moja jeza? Hej, Ti grižasta pokveka — ali misliš, da Te zastonj tako dobro plačujem? Ti — ti —

„Gospod — milostivi gospod — ne — ne —,“ stoka služabnik, „če me Vaša milost usmrti, izgubi najzvestejšega slugo.“

„Svetuj, kaj je storiti, Ti zlodjevi hinavec, ali pa te pošljem tja, kjer muh ni. Misliš, da se bom zaradi Tebe odpovedal čarobnolepi deklici? Svetuj, Ti pravim, ali pa bo moj pasji bič po tvojem hrbtu plesal, kakor satan na dan svoje poroke!“

Martin se vije, kakor kača pod grmom.

„Vse bom storil, milostivi gospod, samo pustite, da se malo oddahnem. Hitrica ni dobra in tako stvar je treba dobro premisliti.“

„Ali si se že poboljšal?“ norčuje se baron ter ga izpusti. „Bil je pa tudi že skrajni čas, drugače bi Ti bil vse kosti polomil! Mevža — napni svoje možgane ali pa boš še danes s hudičevo staro materjo skupaj zajutrkoval!“

Martinove zelenkaste oči se čudno svetijo, ko gleda na svojega surovega gospodarja.

Toda baron dobro plačuje posebno takrat, kadar se gre za lepa dekleta.

To je Martinu zadosti, in zaradi tega se priduša, da bo vse storil, kar je mogoče, ter da bo kmalu lepa ptičica izgubila ostre kremplje.

„Dobro, dobro, prišel bo že pravi čas,“ mrmra baron, ko zopet stopa na dvorišče. „Za to noč moram že še potrpeti. Toda,

svojega Martina poznam. Zvit je kakor kozji rog. In če lepa copernica nima več orožja, prašam malo, ali hoče ali noče. — Vragica je pa tudi res tako krasna, da bi človek kmalu znorel!“

„Če mi svojih snežnobelih, polnih rok prostovoljno ne odpre — objel jo bom siloma — hahaha — to bi bilo prvokrat, da bi ne premagal takega dekliča! In če jo moram povezati, kakor pšeničen snop! Sedaj pa k svojemu bratrancu! Radoven sem, kaj bo počel z lepo plesalko iz Indije? To je tudi golo-bičica, ki mi ne sme uiti! Martin, Ti sprejmeš moja gosta, pl. Oroslaviča in L. pl. Ljubobratoviča! Postrezi jima dobro, računaj bom pa že jaz potem svojima gostoma. In pa, da mi vse pripraviš, kar je treba za igro — ali si me slišal?“

32. poglavje.

Hrvata na lovskem gradu.

Knez pride v vas. — Posledica vaškega plesa. — Zaprti glumači. — Kje je Milica? — Zasedovanje ubežnic. — Igra. — Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade.

Zjutraj zgodaj je še, ko knezovo lovsko spremstvo odjaha proti veliki vasi.

Hrvatska plemiča Oroslavič in Ljubobratovič sta se odločila, kneza tukaj-sem spremiti, kajti še-le popoldan hočeta Frankovskega na lovskem gradu Podsmreko obiskati.

Razuzdanec je zopet pri svojem visokem bratrancu.

Po krepkem zajutreku in požirku rujnega vinca zasedejo konje — lov je za sedaj končan.

Knez jaha prvi.

Kmalu so na koncu gozda ter zagledajo vas.

„No, tukaj so pa danes po noči imeli lep direndaj! Le pogledjte, gospod Oroslavič, — tamkajle pri krčmi — vsa okna so razbita! To je bil zopet tepež, da se je vse kadilo!“

Frankovski se približa.

„Dragi bratranec, jaz ne opazim več glumačev. Občinski pašnik je popolnoma prazen.“

Knezu se čelo zgubanči.

„To je pa že preveč,“ pravi, „ali so res kmetje zaradi plesne veselice moje povelje popolnoma pozabili?“

„Menda že,“ pripomni Frankovski porogljivo.

„Pri moji nemilosti,“ zakliče knez skoro jezen, „to bo vaščane drago stalo! Tega pa vendar nisem navajen, da bi se moji ukazi tako prezirali!“

Ko se knez tako huduje, prikaže se koncem vasi možka postava.

„Ali ni to vaški starosta?“ prasha knez starega logarja.

„Da, starosta je, milostni gospod.“

„Hej!“ kliče knez starega moža, ki se odkrit ponižno bliža, „pojdite sem!“

Sedaj stoji starosta pred svojim gospodom.

Knez si gladi svojo krasno brado, orlovo njegovo oko pa nejevoljno meri ponižno stoječega občinskega predstojnika.

„Danes po noči je bil zopet pretep,“ pravi knez.

„Moj ljubi Bog, svetlost, to je že stara navada pri nas ob takih prilikah. V krčmi so se spoprijeli in ranocelnik niti toliko obliža ni imel, da bi bil mogel vse razbite glave zopet skrpati.“

„In kje so glumači?“ prasha knez ostro in odločno, „ali Vam nisem strogo zapovedal, da mi jih čuvajte?“

„Milostivi gospod, to smo tudi storili.“

„Kam so pa prešli?“

„Tam-le v skednju koncem vasi so,“ pravi starosta z obrazom moža, ki pričakuje pohvalo; „težavno bi bilo, ponoči jih na prostem stražiti, zato sem raje celo družbo zaprl.“

Knez se dobrodušno nasmeje.

„Tukaj je ključ od skednja, presvetli knez, in pred vrati stojita dva moža. Niti miška bi nam ne mogla uiti.“

Knezu se čelo popolnoma zjasni.

„Dobro ste ukrenili,“ pravi prijazno, „mislil sem že, da ste pri svoji veselici pozabili, kar sem Vam ukazal, ter pustili, da so glumači pobegnili. Da, da, moji kmetje niso neumni — no, sedaj bomo jetnike iz začasnega zapora odslovili.“

Cela družba odjaha proti skednju ter se pred njim ustavi. V skednju ni mirno.

Medved godrnja, opice evilijo in veljblod hripavo meketa. Hitro so velika vrata odprta.

Medved in veljbloda prva primahata na beli dan, opici burkasto skačete in mršavi konji počasi vlečejo velike vozove na cesto.

Knez opazuje družbo.

„Tu imaš,“ pravi ter vrže Herkulu nekaj zlatov, „to je nekaj za današnjo noč in neprostopoljni zapor.“

Golijat se široko zareži ter se pripogne, da pobere svetle rumenjake, burkež pa mu oprezno gleda na prste, da bi nobenega zlata ne zgrešil. Kajti svojemu orjaškemu tovarišu ne zaupa, denar se pa mora mej celo družbo razdeliti.

Zadnji se pripelje zeleni voz, v katerem sta načelnica in Cenobija.

„Odprite voz,“ zapoveduje knez, „da izstopite ženski, ki me bodete na Samoto k opatu Benediktu spremili.“

Dva glumača priskočita.

Tudi knez prihaja bliže in radovedno zre na vratica, ki jih glumača odpreta.

V vozu je vse temno.

„Hej, izstopita!“ kliče knez, „jaz sem tukaj, knez Podstrmski.“

Nobenega odgovora ni.

„No, kaj je to?“ obrne se knez k odevetelima glumačicama, „stopite ve dve noter, jaz čakam.“

Ženski hitro ubogate.

Iz voza se čuje glasno govorjenje in klicanje, potem pa vrišč in prestrašeno javkanje.

„Kaj pa pomeni to?“ praša knez, „ali se je morda zgodila kaka nesreča?“

„Proč ste — Cenobija in naša gospodarica!“ kliče jedna deklet, ki stopi vsa preplašena iz voza.

Knez se v sedlu vzravna.

„Proč —“ zakliče resnim glasom, — „proč!“

„Da, svetlost,“ javkata deklici, ki se bojite knezove nemilosti, „voz je prazen!“

Sedaj se knez k starosti obrne, ki svojim lastnim ušesom ne more verjeti.

„To je nemogoče,“ kriči prestrašeni kmet, „obe sta bili v vozu, ko sem zapovedal, naj semkaj zapeljejo. Voza nisem niti za trenotek zgrešil iz očij. Gotovo sta se v njem poskrili.“

„Preiščite,“ ukazuje knez ter namigne svojim ljudem, „vsak kotiček in vsak voz mi dobro preiščite!“

Hitro poskače nekaj lovcev raz konj.

Prične se iskanje.

Vsak zaboječek, celo veliki boben pregledajo — načelnica je s Cenobijo izginila.

Sedaj se knez razjezi.

„To je pa že preveč,“ zakliče, „gotovo ste pobegnili, in Vi, kmet, ste ostale le zaprli, da bi prikrili svojo malomarnost!“

„Ne, ne, knežja milost“, zatrjuje starosta ponižno in tužno, „zastavljam Vam svojo sivo glavo. Le, ker glumačem nisem zaupal in je noč postajala temna, odredil sem vse tako!“

„Toda kje je načelnica z indijanskim dekličem? — Pobegnila je! Pri moji nemilosti, kmet, priznaj — ali pa Te strogo kaznujem!“

Ubogí starosta poklekne pred kneza.

„Svetli knez“, tuguje, „nedolžen sem, popolnoma nedolžen, cela vas mi je priča za to.“

„Kdo naj priča za Vas, ti, pija—“

Ostale besede knez vzlic svoji nejevolji pogoltne.

„Svetli knez naj me takoj da v ječo zapreti“, javka starec: „pobegniti ste ženske mogli le takrat, ko se je medved odtrgal. Drugače ni bilo mogoče!“

„Kaj je bilo?“ praša knez: „ali se je medved res odtrgal?“

„Da, mislili smo, da bo zver na nas planila, zaradi tega je nastala tudi tista zmešnjava“, odgovarja starosta ter hitro začne celi dogodek pripovedovati.

Sedaj se knezu lice razjasni.

„Ali je to gola resnica?“

„Pri tej priči naj umrem, če sem le jedno neresnično besedo izpregovoril.“

Sedaj knez Herkulu namigne.

„Kaj pomeni to?“ prša strogim glasom, „ali nisi zapazil, da je tvoja načelnica z indijsko plesalko ubežala?“

„Ne, ne, svetli knez“, zatrjuje Herkul ter tudi poklekne, „morali smo medveda loviti, ki je divji postal, in tu ni nikdo mogel paziti, kaj se pri zelenem vozu godi.“

„In po noči niste zapazili, da jih ni v vozu?“

„Ne, milostni knez, bila je v skednju tema, kakor v peklu. Niti roke nismo mogli pred očmi zapaziti. Vrhu tega je bil pa medved tako razdražen, da se nismo smeli ganiti, ker bi bil sicer lahko postal nevaren.“

Stari logar pristopi k knezu.

„Meni se dozdeva, Vaša svetost, da so vsi glumači skupaj dogovorjeni sleparji. Gotovo so medveda navlašč razdražili ter tako obema ženskama omogočili ubežati.“

„Tudi jaz sem tega mnenja, predragi moj“, odgovori knez. „Vendar pa mislim, da ubežnici niste daleč od tukaj skriti. Izpustite pse, in vsi lovci zasledujte ubežnici! Kdor ju najde, dobi deset zlatov.“

Baron Frankovski, ki vse to sliši, se poredno in muhasto zareži.

„Zdi se mi, predragi bratranec“, pravi baron, „da Vam je jako veliko ležeče na indijski devičici.“

„Nič več, kakor pa Vam na povodni deklici, katero ste v gozdu pri studencu dali prijeti“, odgovori knez odločno in zahtljivo, „tam je bilo na Vaši zemlji, tukaj pa je moja vas.“

Baron je dobro zavrnen.

Togotno se grize v ustnice ter se umakne, lovci pa izpuste pse ter svoje konje zasedejo.

„Hujs, hujs!“ izpodbujajo pse ter hitro oddirjajo proti gozdu.

Sedaj knez zopet starosti namigne, ki tresoč se po celem životu pričakuje, kako se bo ta neprijetna zadeva razmotala.

„Glumači ostanejo za sedaj v vasi“, ukazuje, „jaz pa bom v krčmi počakal, da se lovci povrnejo. Morda je v celi krčmi vendar še kaka soba, katere kmetje niso popolnoma razbili.“

„Seveda, svetli knez“, odgovori predstojnik ter se globoko oddahne.

„Potem preskrbite, kar je potrebno. — Kaj pa Vi, bratranec, ali ostanete tukaj?“

„Ne“, pravi baron Frankovski, ki ne verjame, da se bo lovcem posrečilo, dohiteti ubežnici. „Jaz bom s svojima gostoma pl. Oroslavičem in pl. Ljubobratovičem odjahal na Podsmreko.“

„Da jih v igri oskubiš,“ pravi knez sam pri sebi, glasno pa pristavi:

„Srečen pot, bratranec, in Vidva plemenita gospoda iz Hrvatske, zdravstvujta in na svidenje, ko Vaju pot zopet pripelje v naše kraje.“

V očeh Oroslavičevih se zablišči, toda ne črhne ter se molče poslovi z Ljubobratovičem od prijaznega kneza.

Takoj potem baron Frankovski s Hrvatoma in malim spremstvom odjaha proti Podsmreki. —

Poldan je že, ko pridejo na lepi lovski grad, in ko stopajo po širokih stopnjicah, zagleda baron lisičje-zviti obraz svojega Martina.

„Vstopita, draga gospoda,“ pravi hrvatskima plemičema ter pokaže z roko na vrata, katera služabniki na stežaj odpro, „izvolita vstopiti, da se z jedjo in pijačo okrepčamo.“

Tuja gosta ubogata.

Molče vstopita v veliko dvorano, graščak pa se hitro obrne proti Martinu.

„Sem pojdi!“ ukazuje mu osornim glasom.

Martin prihiti k svojemu gospodarju.

„No, tepec, kaj neki si je Tvoja butica v tem dolgem času izmislila? Ali si še tako neumen, kakor sinoči?“

Skoro preteče so baronove besede, toda Martin se zadovoljno in široko reži.

„Izumel sem, kar je treba.“

„Ali res?“

„Deklica se danes na večer ne bo več branila, milostivi gospod.“

„No, to je tudi Tvoja sreča, toda glej, da se besede tvoje tudi uresničijo.“

„Prav za gotovo!“

„Čuvaj se! Lepa deklina mora danes ponoči popolnoma moja biti, če ne, bo moj pasji bič krvave klobase risal po Tvojem oslovskem hrbtu. Danes popoldne imam drugo opravilo, ker moram hrvatskima plemičema olajšati žepe. Hahaha, pri meni pregovori ne veljajo — meni je sreča v igri in v ljubezni mila!“

„Tako je, Vaša milost!“

Ker je baron že sinoči svojemu služabniku vse potrebno ukazal, pogrnjena je miza v sobani za pojedino.

Ko baron vstopi, stojita hrvatska gosta pri oknu, ter se ozirata po grajski okolici.

Ojster opazovalec bi bil videl, da imata skriven razgovor, katerega pri baronovem vstopu hitro pretrgata.

„K mizi, predraga mi gosta, k mizi,“ vabi baron veselim obrazom, kajti nada, da se njegove nakane proti vjeti Amaliji danes ponoči uresničijo, spravila ga je v dobro voljo. „Danes izkažita čast moji kuhinji in moji kleti. Tu na mojem gradu je dobro živeti, to je znano po celi deželi.“

Hrvata se uljudno priklonita.

Baron pozvoni.

Služabniki nosijo na mizo, da se kar šibi pod srebrnimi skledami in krožniki.

Drugi postrežki donšajo vinske steklenice v tolikem številu, kakor bi se šlo za pogostitev cele dvanajstorice.

Razuzdani graščak zadovoljno gleda na vse te priprave.

Hrvata pa molče stojita zraven njega.

„Vsedita se, plemenita gosta,“ vabi baron, „miza je pripravljena ter želim, da Vama ugaja, kar Vama morem nuditi.“

Gostija se prične.

Oroslavič je skromen, dostojen, Ljubobratovič pa prične

slastno hrustati.

Celo baron začuden gleda, kako Ljubobratovič grize polovico piščanca, da škropi mast na vse strani.

Svojega soseda, Oroslaviča, skrivaj dregne.

„Ali je Vaš prijatelj res tako lačen?“

„Da,“ tiho odgovori hrvatski plemič, „tega mu nikar ne zamerite. Prijatelj moj biva daleč doli v Slavoniji, oddaljen od vseh olikanih krogov, ter se je že nekoliko odvadil boljših običajev. Toda bogat je — zelo bogat.“

„To mi je prav ljubo,“ misli si baron na tihem, „pozneje Vama bom že olajšal žepe. Naj pl. Ljubobratovič sedaj za celi teden napolni svoj želodec.“

Kakor da bi vedel, kaj si graščak misli, zasadi Ljubobratovič svoje vilice sedaj v pečeno svinjsko glavo — kmalu potem pa začne prazniti skledo z okusnimi brinovkami.

Služabniki samega strmenja kar usta odpirajo.

„To Ti je požeruh!“ zašepeta Martin poleg stoječemu postreščeku na uho.

„Da, in žejen je, kakor prazen sod!“

Gospod Oroslavič pa svojega tovariša svarljivo pogleda kar ta tudi razume.

Počasi odloži nož in vilice.

„Tako, zdaj imam dosti,“ pravi. „Izborno mi je dišala Hvala Vam, gospod baron, za izvrstno postrežbo. Kajti če bi bil vedel, da se tukaj tako dolgo čaka, bi bil že davno prišel. Vsekakor je toliko časa nič drugega pod zobe —“

Nov svarljiv pogled Oroslavičev mu pretrga besedo.

Tega pa baron ne zapazi, ki v tem služabnikom zapoveduje, naj pospravijo mizo.

To se kmalu zgodi, in pred tremi plemiči stoje le še tri steklenice.

„Premila mi gosta“, pravi baron Frankovski, „pri nas je taka navada, da se po kosilu napravi mala igrača. Vsaj dolgo časa mine.“

„Samo ob sebi umevno“, odgovori Oroslavič.

„Da, igra je izvrstna iznajdba“, pripomni nasičeni Ljubobratovič.

„Martin, kupice s kockami!“

Služabnik hitro prinese tri kupice od kovine, v vsaki tri koščene kocke, pri tem pa pazi, da baron dobi v roko posebno zaznamovano kupico.

„Rudečji Tomaž“ zre na Miličino krasno postavo in v njegovih globoko ležečih očeh se žar strastnega poželjenja zablisteta.

Baron potegne denarnico ter strese iz nje na mizo denar, večinoma srebrnike, vmes pa tudi nekaj zlatov.

Okrog ustnic pl. Oroslaviča zaigra smehljalj — zlobnega zaničevanja:

Tudi on izprazni mošnjo pred se in na mizo se vsujejo sami rumeni zlati. Ravno tako stori tudi pl. Ljubobratovič.

„Ah — ah!“ mrmra baron Frankovski, „to je celo bogastvo!“

„Koliko velja igra? Drage volje določite, predragi gospod baron, Vaša volja nama je merodajna.“

Igra se prične.

Začetkoma stavi baron le po jeden ali dva zlata.

Ko se dobiček njegov začne množiti — kocke njegove so goljufivo napravljene — podvoji svoto.

Mej igro tudi pijače ne pozabijo.

Cele ure traja že igra, baron vedno več dobiva, kup zlatov pred njim raste, gosta pa imata le še nekoliko denarja pred seboj. —

Baron je nad vse srečen.

„Da, sreča v ljubezni, sreča tudi v igri“, mrmra, „tako bi se za-me moral glasiti pregovor.“

Martin se prikaže pri vratih.

Baron misli, da mu ima služabnik kaj posebnega povedati, zaradi tega vstane in gre proti vratom.

„Kaj hočeš, tepec — ne moti me!“

„Milostivi gospod — vino —“

„Ah, tako, pošlo je; tu vzemi ključ, v moji sobi stoji še dosti steklenic terana.“

Mej tem razgovorom vzame Oroslavič baronovo kupico s kockami. Slednje vzame v roko, čudno se nasmehlja ter jih zamenja s svojimi.

Tega nikdo ne opazi, in baron se mirno vsede zopet k mizi. —

„Kmalu bo vse zlato hrvatskih plemičev moje“, misli si, „potem pa naj gresta, kamor hočeta. V mojem gradu ne bode ta prenočevala.“

Igra se z nova prične.

Črni Jurij

Toda, o groza!

Pl. Oroslavič naenkrat dobiva in dobiva, baronu se kup zlatov vedno bolj krči, pred srečnim hrvatskim gostom pa se vedno bolj množi.

Ves je iz sebe.

Večkrat poskusi, prav previdno kocke zvrniti iz kozarca, toda sreča se je obrnila in pl. Oroslavič dobi z vsakim lučajem. —

Zopet preteče ura.

Frankovski potroji stavo, toda vse nič ne pomaga. Pred hrvatskim plemičem ne leži samo njegov denar, marveč tudi vsi baronovi ramenjaki in srebrniki.

Najraje bi preklinjal in se rentočil, toda pamet ga še v zadnjem trenutku opomni in zadovoljiti se mora s kislim obrazom.

Pl. Oroslavič se po svoji navadi temno in zaničljivo smehlja.

„Da, da“, pravi, „časih je sreča res čudna. Rekel bi človek, da se ravno posebnih kock oklepa.“

Baron kar zelen postane same togote.

„Ne, ne“, godrnja, „kocke so jednake.“

„Ravno zaradi tega je čudno“, odgovori Oroslavič, „tako je, kakor da bi sreča le te-le kocke objemala.“

In s prstom pokaže na svoje koščene kocke.

„E kaj“, rentočil baron, ki si svoje nesreče ne more tolažiti, „poprej ste tudi Vi zgubili.“

„Da, s temi-le mojimi kockami“, naglaša hrvatski plemič.

„Ah — tega ne razumem“, jeclja graščak začuden.

„No, no, nič ne zamerite“, pravi Oroslavič, „hotel sem samo videti, ali se mi bo sreča ravno tako smehljala, kakor Vam, če vzamem te-le kocke. Zaradi tega sem svoje z Vašimi zamenjal.“

Baron poskoči.

„Martin, Martin!“ vpije, „kje je prokleti hlapčon — vina naj prinese!“

„Saj ga imamo še tukaj dosti“, pravi pl. Oroslavič.

„Ah tako — tako, tega nisem videl“, meni baron, ki je v obrazu rudeč, kakor kuhan rak. „Oh — oh!“

„Kaj Vam je?“

„Naenkrat mi je postalo tako slabo“, pravi graščak zamolklim glasom, „sedaj pa dovolite, da vzamem zopet svoje kocke.“

Oroslavič mirno odgovori:

„Oprostite, preblagorodni gospod baron, toda za danes imamo že dosti igre.“

In spravljeni začne denar pred seboj.

Frankovski grozno prebledi.

„Mej plemiči je navada“, jeclja, „da se ne preneha z velikim dobičkom, ako se ne da revanža!“

„Ponudili ste nam svojo gostoljubnost“, zavrne ga hrvatski plemič, in zaradi tega imate jutri tudi dosti prilike, da z nova poskusite svojo srečo.“

Baron se mora grozno zatajevati, da ne pokaže, kako ga tare jeza.

„Sedaj naj ju tudi še gostim“, srdi se na tihem. „prenočim naj ju in požrešneža pitam! Toda vse nič ne pomaga, svoj denar moram zopet imeti, jutri svojih kock niti za trenotek ne izpustim iz roke.“

„Dobro tedaj“, pristavi glasno, „zadovoljen moram biti, keravno bi bil še rad dalje igral. Ker pa slavna gospoda nista več pri volji, je tudi tako prav. Zaradi igre se ne sme vse drugo pozabiti. Prosim, poslužita se vina, mej tem bom pa ukazal, kar je treba glede večerje.“

Baron gre iz sobe, poprej pa vse tri kovinaste kupice s kockami postavi na stran.

Martin jih takoj potem zgrabi in v stensko shrambo zapre. —

Gosta pri mizi se pomenljivo pogledujeta.

Tega baron ne more opaziti, ki stoji zunaj pri služabniku Martinu.

„Osel, norec, tepec“, zareži se nad njim, „ali nisi videl, da je jeden izmed njiju zamenjal kocke?“

„Vaša milost je stala pri vratih ter mi zakrila pogled proti gostoma.“

„Slepar vražji, vedno ima kak izgovor. Jutri mi kocke ne pridejo iz rok, to pri vseh peklenščkih prisezam!“

„Tudi jaz bom pazil, milostivi gospod!“

„Jezik za zobmi, mrjasec, ali pa Te pretepem, da obležiš! No, čuvaj se — če danes pri dekletu gori ne gre vse gladko, kakor hočem, vreči Te bom dal v ječo pod stolpom, da se boš tam s podganami kratkočasil, dokler Te črvi ne snedo!“

„Vse bo v redu, milostivi gospod!“

„Čuvaj se!“

„Svojo glavo zastavljam!“

„Saj Ti pa tudi svetujem! Sedaj preskrbi večerjo. Menda pl. Ljubobratovič sedaj ne bo tako žrl, kakor opoldan.“

„Nemogoče, tega ne more več lakota tretji.“

„Jaz tudi mislim.“

Grašček in njegov sluga pa se jako motita.

Ko stoji večerja na mizi, ostane gospod pl. Oroslavič kakor navadno skromen, toda Ljubobratovič prične zopet grozno obdelovati.

Celo pleče izgine pod njegovimi zobmi, da ostane le nekaj oglodanih kostij — dvema fazanom se nič bolje ne godi, ko- nečno pa neznanski gost začne gledati še v druge sklede.

„Grom in peklo“, misli si graščak, „varovati se moram, da še mene ne požre.“

Martin je kar iz sebe.

„Dvanajst takih požeruhov, pa kmalu po celi deželi na- stane lakota. Primaruha, tak želodec ni več človeški!“

Konečno je večerja pri kraju.

Vino, ognjevit teran, tudi jako diši, toda pozno je postalo in baron služabniku ukaže, naj gostoma posveti v spalnico.

„Lahko noč“, poslavlja se pl. Oroslavič, „in na svidenje pri igri jutri po zajutreku.“

„Da — da, na svidenje pri igri!“

Hrvata se priklonita ter odideta, za njima pa baron gleda s kislim obrazom.

„No, svoj denar morata tukaj pustiti, in svoja konja po vrhu, peš naj se pobereta, od koder sta prišla“, godrnja baron poln maščevalnega srda.

Martin vstopi.

„Milostivi gospod, vse je pripravljeno.“

„Ah, ali meniš, da bodeva sedaj lepega ptička lahko ukrotila?“

„Da, zakaj ne, lepa noč ni nikdar predolga“, reži se Martin s hudobnim smehom.

„Dobro tedaj, pojdiva“, ukazuje baron Frankovski, „imel sem v igri nesrečo — sedaj moram srečo imeti v ljubezni!“

33. poglavje.

Zvezana Milica in njena hudobna načelnica.

V gojzdu. — Stric in „rudeči Tomaž“. — Snidenje. — Obupen boj.
Dekliška čast v nevarnosti.

Sredi gojzda, pod temnimi visokimi smrekami, leži nenavadna dvojica v mehkem mahovji.

Glumaška načelnica in poleg nje kleči Milica še v svoji beli, lahki opravi, kakor je bila pri predstavi na vrvi. Pri vsej nežnosti postave kolika krasota, vzbujajoča strasti, pa tudi usmiljenje!

Da, usmiljenje! Saj so revici vendar roki na hrbtu s tenko toda močno vrvico kruto zvezani.

To je storila grda babura.

Ko je pri splošni zmešnjavi, katero je navlašč izpuščeni in razdraženi medved napravil, z Milico ušla ter došla v gojzd, vrgla je ubogega dekleta na tla ter surovo zvezala.

„Da mi ne pobegneš“, je pristavila hudobna ženska.

Milica se je udala v svojo bridko osodo.

Kaj naj tudi stori, da se reši neusmiljene predstojnice?

Obsojeno čaka mučilnica in sramotna smrt pod rabljevo roko. Ne preostaja jej drugega, nego udati se v božjo voljo in

prenašati vse, kar jej nebeški Oče pošlje v svoji neskončni modrosti.

Toda želi si vendar nekaj — blede smrt.

Kje je Jurij Skopec, predrzni zali lovec, ki je pobegnil z grada?

Milica ne ve tega, toda čuti, da ga presrčno ljubi, bolj kakor kedaj. In vendar ne more upati, da bi ga še enkrat videla. —

Glumaška načelnica jo zadovoljnimi pogledi opazuje.

„Pobrisali sve jo jim vendar“, pravi samozavestno, „bodi zadovoljna, da se nam je to posrečilo. Da, da, le glej me tako prestrašeno, toda pomisli, da Ljubljana ni tako daleč od tod in da te tam rabelj čaka, kakor hitro bi knez Podstrmski izvedel, kdo da si.“

Milica molči.

„To je bila krasna misel z medvedom,“ haddaljuje vražja babura. „Hahaha, kosmatinec je lahko godrnjal, ker ga je goreča kresilna goba žgala. Sicer nobenemu otroku ne stori nič žalega. Hahaha, kako so butasti kmetje bežali, ko je začel renčati. Smejala bi se bila na ves glas, da nisem imela misliti na najin beg.“

Milica zopet molči.

„Bedasta neumnica,“ rentachi vragica vsa razljutena, „roko bi mi morala prav za prav poljubiti, da sem Te otela. Hahaha, knezu ne zaupam, kar je za nohtom črnega. Ko bi Te bil pred opata benedikta pripeljal, očita bi bila postala goljufija glede Tvoje indijske domovine. Kajti s takimi učenimi menihi se nikdo ne more meriti. Bolje je, da si sedaj prosta, in mislim, da bi Te bil knez v najboljšem slučaju vtaknil v kak samostan.“

„Tam je vsaj mir,“ zastoče Milica.

„Oslarija,“ repenči se babura, „tam je človek pri živem telesu pokopan. Norica, ali Te mika psalme peti in molitvice blebetati, namestu da uživaš zlato prostost? Tukaj je zeleni gojzd, to je cerkev, katera je meni pogodu!“

Milica povesi svojo lepo glavico.

„No, sedaj mi pa še mučenico igray!“ vpije razkačena. „Ne odvežem Te, ker bi mi lahko neumnosti počenjala. Urnih nog si, kakor podlasica, to sem že zapazila. Toda ostati moraš

v moji oblasti, kajti s Teboj še velike reči nameravam. Le potrpi, še nekaj dnij, in zopet sve z ostalo družbo zjedinjeni.

Tako brusi glumaška načelnica svoj namazani jezik. —

V stran, precej oddaljeno od njiju, ležita dva moža v gojzdu.

Tudi to sta dva stara znanca, Amalijin stric in rudeči Tomaž, njegov neznanski zaveznik.

Oba hudobneža gotovo nekaj posebnega nameravata, ker sta sama sredi temnega gozda.

„Vrag me vzemi,“ pravi starec, „mislil sem vendar, da boš Jurija Skopca na drugi svet poslal!“

„To sem sam hotel,“ odgovarja Tomaž, „toda prokleti Skopec ima trdno življenje, kakor mačka.“

„E kaj, to je bedarija! Jurij je človek, kakor vsak drugi. Samo zadel ga nisi dobro.“

„In vendar sem dobro pomeril.“

„No, saj si vendar videl, da je bil popolnoma zdrav, še preveč zdrav! Varuj se, Tomaž, ko se drugi pot srečata, bo Jurij bolje pomeril.“

„To Vam rad verjamem,“ pravi zavratni morilec, „niti na misel mi ne pride, da bi se ž njim v poštemem boju hotel meriti. Tu velja le zvijača.“

„Aj, ali boš nanj prežal?“

„No, o tem sedaj nočem še govoriti. Bog zna, kje je zdaj vrag, morda jo je že preko vseh hribov pobrisal.“

„Že mogoče,“ méni starec, „saj je zadnjič rekel, da hoče na severu in jugu pleniti, celo o Beneškem in Ogrskem je govoril.“

„To je širokoustnež! S takimi čenčarijami hoče le svoje ljudi na-se navezati.“

„Mogoče, vendar pa vidiš, da tolovaji na njem vise, kakor klopi.“

„Prokleti Skopec,“ renči rudeči Tomaž, „ko bi njega ne bilo, bil bi jaz sedaj tolovajski načelnik. No, bo že čas prišel, ko bo moral izvedeti, kdo je rudeči Tomaž!“

„Ali pa Ti, kdo je Jurij Skopec!“

Tomaž se stresne, kakor bi ga groza navdajala.

„Ne, ne,“ mrmra, „pazil bom, da me ne prehitijo. Jaz pa bom na njega planil, kakor strela z jasnega neba.“

„No, poskusi!“

Možakarja gledata nekaj časa molče v temno smrečje.

Amalijin stric prvi pretrga tišino.

„Ko bi le vedel, kje je Amalija?“

„To si lahko mislite,“ roga se tovariš, „kam neki je hitela,

kakor pa k svojemu ljubemu Juriju!“

„Tega ne verjamem, kajti tudi Jurij jo je iskal, ko je že pobegnila. Bog ve, kje sedaj po svetu blodi?“

„Iskala bo tolovajskega ljubčka, dokler ga ne najde.“

„Iskala ga bo že, toda vprašanje, če ga bo našla.“

„Zakaj ne?“ rentachi „rudeči Tomaž“, „kakor poznam Jurija Skopca, izvršil bo gotovo nekaj predrznih roparskih napadov, o katerih se bo povsod govorilo. Ko Amalija to izve, ne bo jej težko, poiskati svojega Jurčka.“

Stric zre proti tlom.

„To morava preprečiti, Tomaž. Ko bi Ti vedel, kaj vse s tabo in Amalijo nameravam in kako sem si naslikal našo zlato bodočnost, kar čudil bi se!“

„Tiho!“ pravi rokovnjač.

„Kaj pa je?“

Namestu da bi odgovoril, zgrabi Tomaža, svojega pajdaša ter ga potegne za seboj v gosto grmovje.

„Tu za grmom sem zapazil, da se nekaj blišči.“

„Tako — tako, hm, tukaj v goščavi, to je res sumljivo! To vendar ne bo kak lovec?“

„Zakaj pa ne?“

„Ne, ne verujem tega, kajti lovci v teh pokrajinah love le v velikih družbah s psi, in te čuje človek že pol ure daleč.“

„Videl sem pa vendar nekaj.“

„Mogoče, toda vse kaj drugega. To morava izvediti, kaj da je!“

Izgovorjeno — storjeno! Rokovnjača se kakor kači plazita skozi grmovje.

Naenkrat obstane „rudeči Tomaž“.

Svojega prijatelja krčevito zgrabi za roko, in oba gledata skozi gosto grmičevje.

Kar vidita, je nekaj nenavadnega sredi prostranega gojzda.

Tu čepi starikava babura, enaka coprnici, poleg nje pa prekrasna mlada deklica v snežnobeli glumaški, z bliščečim lišpom obšiti opravi.

Roki ste lepemu otroku na hrbtu zvezani in neizrekljivo žalostno zre ljubko dete s svojimi modrimi očmi v zeleni gojzd.

„Sedaj se morave podvzati, Milica,“ izpregovori starka, „določila sem že kraj, kjer se z ostalimi snidemo.“

Deklica hoče vstati, toda vezi jo zadržujejo.

Ravno hoče načelnica dekletu na noge pomagati, ko nekaj v grmu zašumi.

„Proč, proč!“ sopiha glumačica.

Prepozno!

Že jo „rudeči Tomaž“ kakor v kleščah drži za roko, starec pa se vstopi pred zvezanega dekleta.

Prekanjena ženska od strani opazuje napadovalca.

„Ah, mislila sem že, da so knezovi lovci,“ pravi, nekoliko potolažena.

„Rudeči Tomaž“ zre na Miličino krasno postavo in v njegovih globoko ležečih očeh se zablisketa žar strastnega poželjenja.

Tudi Amalijin stric se muza, ko natančno opazuje Miličino le na pol pokrito krasoto.

„Hej,“ kriči tolovaj, „kaj to pomeni? Od kedaj je pa navada, da se mlada dekleta tako povezujejo?“

Glumačica ga grdo pogleda.

„Deklina je Indijka, pol divja,“ sika togotno, „uide mi, če ne pazim, in zaradi tega sem jo zvezala.“

„Starka, Vi lažete!“

„Nikakor ne! Jaz sem načelnica glumaške družbe, ki ni več daleč od tukaj. Ne bodite tedaj tako surovi, kajti to bi Vas drago stalo. Herkul moje družbe je tako močan, da se dvanajstih ne boji, kakor ste Vi.“

„Rudeči Tomaž“ se glasno zakrohota.

„Hahaha,“ obrne se proti tovarišu, „babnica me hoče plašiti, hahaha — mene, ali ni to smešno?“

„Ne govorite tako,“ zadere se glumačica nad njim, „Vi imate samo jedno roko zdravo, slabo bi se Vam godilo, ko bi Vas moj Golijat dobil v svoje pesti.“

„No, no,“ norčuje se Tomaž, „tudi z jedno roko krotim Vaših deset Herkulov. Sedaj si bomo pa malo natančneje ogledali, kaj smo vjeli.“

Ženska razsaja in se repenči, toda predno se zave, potegne stric tenak jermen iz žepa.

Ravno, ko se glumačica proti Tomažu obrne, vrže in zadrgne jej stavec tako hitro jermen okrog rok in pleč, da je naenkrat trdno povezana.

„Izpusti me!“ kriči babura vsa iz sebe.

„Hahaha — sedaj le brusi jezik, kakor hočeš, grdavž,“ reži se stric, „Tebe smo povezali, pri dekletu si pa to že sama preskrbela. Povej mi, Tomaž, kaj pa počneva zdaj z ženskama?“

„No, tukaj ni vse v redu.“

„To tudi jaz mislim.“

„Ta babura ima gotovo važne vzroke, da se z dekličem po gojzdu potika. Ni se nama tedaj bati, da bi se kdo za njo potegoval.“

Glumačica se začne na vse grlo dreti.

„Kaj mi hočeta storiti?“

„Rudoči Tomaž se reži kakor sam peklenšček.“

„S Teboj, stara copernica, se gotovo nikdo ne bo ukvarjal, hahaha, ker si pregrda.“

Ženska zopet zakriči.

„Jezik za zobmi, satan, ali pa Te zadavim, kakor mlado mačko,“ preti Tomaž, ki je nasproti slabejšemu vedno divji in surov: „Tebe se ne dotaknem, toda s tem-le lepim dekličem je pa vse nekaj drugega.“

Stric pristopi k tolovaju.

„Kaj nameravaš?“

„Neumno prašanje! Ali mislite, da bom tako lepo prilžnost izpustil? To ste glumačici, za kateri se živa duša ne briga. In punica je dosti lepa, da ž njo preživim nekaj ur. Seveda je nekoliko rujava ta krasna grlica, menda celo divjakinja, pa to nič ne dé. Roki ima tako povezani, tedaj si mi ni treba bati, da bi me razpraskala.“

Milica prestrašena zakriči.

„Pomagajte, pomagajte!“ se razlega njen obupni klic potihem gojzdu.

„Molči, deklina,“ rentaçi ,rudeçi Tomaž‘ ter surovo pritisne svojo široko roko na nežna usta mlade deklice: „saj te ne bom usmrtil — o ne, za to si preveč lepa. Ne brani se, otroče, to nima nobenega pomena!“

Milica skoro omedleva.

Načelnica vidi, v kaki grozni nevarnosti se nahaja uboga deklica.

„Varujte se!“ rujove nad rokovnjačem, „Indijka je pod varstvom kneza Podstrmskega!“

Tolovaj obstane.

Znano mu je, da je tukaj v gojzdu knez Podstrmski še gospodar, toda trenotek pozneje se že zopet pomiri in dobi nov pogum.

„Molči, copernica, Ti me ne boš v kozji rog ugnala!“ se zadere nad glumačico.

In k stricu obrnen pristavi:

„Straži mi starko, dokler se ne povrnem! Pa pazi dobro na njo!“

Stric predobro pozna surovega Tomaža, zato mu tudi ne ugovarja.

Tolovaj lahkotno dvigne Milico, kakor bi bila majhen otročiček. —

„Pomagajte!“ vpije obupana revica.

Tomaž se divje zakrohota.

„Le stokaj, srček, moja roka ti ne bo pustila, da glasno kričiš. Joj, kako si lepa, bohotno krasna! Vidiš, ravno take ljubice, kakor si ti, mi ugajajo. — No, no, ne brani se tako, dušica moja.“

Grdoba nese ubožico za bližnji grm.

Grozna nevarnost jej preti!

Glumaška načelnica jej ne more pomagati, kajti stric jo dobro straži, in kaj bi konečno tudi opravila, ko ima roki povezani?

„Hahaha, le brečaj,“ rujove ,rudeçi Tomaž‘, „moja si, lepa golobičica, kmalu bova poročena.“

Rokovnjač se za trenotek izpodtakne, tako da mora roko vzeti od dekličinih ust.

Zadnjikrat dekcle v neznanskem strahu na ves glas zakriči. —

Daleč po prostranem gojzdu se razlega njen krik in zdajci za začuje odgovor.

Da, to je lajanje psov, ki se vedno bolj bliža.

„Prokleta!“ roti se „rudeči Tomaž“, „kaj pa je to? Hej, ali niso to loveci?“

Tolovaj se osupnen ozira, nesrečno žrtvo še vedno v roki držeč. —

Začuje se klopotanje konjskih kopit, suhljad se lomi — vedno bližje prihaja šum.

Velikanski pes pridrvi zdaj, jezno renči in kaže svoje ojstre zobe.

„Beživa, beživa!“ kliče tolovajev tovariš, „rešiva se, dokler ni prepozno!“

„Dekleta vzamem sabo.“

„Ali noriš, ali kaj? Takoj naju imajo! Pusti dekleta, kjer je, in videl boš, da ostanejo psi pri ženskah.“

„Rudeči Tomaž“ izprevidi, da ima stric prav. — Težko se sicer loči od svoje žrtve, toda kaj hoče?

Ropot prihaja vedno bliže, vedno več psov divja semkaj, stric beži v nasprotno stran ter pusti glumačico nezavestno na tleh ležati.

Tomaž grozovito zakolné, toda jasno mu je, da ne sme niti trenutka zamuditi.

Hitro izpusti Milico, ki zdrkne na mahovje, — potem pa začne na vso moč dirjati po gošči, kakor bi mu bil sam vrag za petami.

Psi pa ostanejo pri glumačici in Milici ter še glasneje lajajo. —

Loveci, katere je knez Podstrmski poslal iskat indijsko ple-salko, se bližajo.

Milica skuša vstati, toda zboji se psov, ki začno nad njo renčati.

Lovska družba prihiti v divjem diru, kajti hudo lajanje psov mora nekaj posebnega pomeniti.

„Tukaj so, tukaj so!“ začuje se z vseh strani, — „tukaj imamo ubežnici. Knez se bo veselil, da smo ju dohiteli in ju privedemo pred njega.“

Zelenosukneži poskačejo raz potne konje ter obstopijo ubogo Milico.

Le-ta je komaj še pri zavesti.

„Hej!“ zakliče logar, ki vodi preganjanje, „ženski sta morali kaj hitro bežati, da sta tako onemogli. In niti daleč nista prišli!“

Logar pristopi bliže in natančneje opazuje na tleh ležečo Milico.

„Kaj pa to pomeni?“ zakliče, „sedaj še le vidim, da sta obe zvezani! Vraga, to je čudno! No, meni je prav, da smo ju tako hitro dohiteli. — Milostivi knez bo gotovo z nami prav posebno zadovoljen.“

Milici pomagajo na noge.

S povešeno glavico stoji tu, ginljivo lepa v svoji zbeganosti, vendar pa hvaležna v sreču Bogu, da jo je rešil iz grozne nevarnosti, iz rok podivjanega razuzdanca.

Če tudi je sedaj v oblasti lovcev — to so vsaj možje, ki jej ne bodo jemali dekliške časti.

Naj sedaj pride, kar hoče, iz najhujšega je oteta — sedaj naj jo le h knezu peljejo in spoznajo glumaško sleparijo, da jo bele, ne pa bronaste polti.

Da, Milica se celo ne plaši, da bodo izvedeli, kdo da je, in da jo bodo morebiti celo na smrt obsodili.

Gotovo je strašno, končati pod krvnikovo roko, toda raje umre nedolžna, kakor pa da izgubi dekliški venec, da postane žrtva takega surovega razuzdanca, kakor je rudeči Tomaž.

34. poglavje.

Grad napaden.

Zanjka. — Obupana Amalija. — Skrajna nevarnost. — Hrvatska plemiča.
Jurij Skopec je tukaj! — Boj.

V nočnem miru leži obširni grad Podsmreko barona Frankovskega.

Toda vsi njegovi prebivalci ne spe, kajti dve temni postavi korakate po dolgih prehodih.

To je razuzdani baron — in njegov nič boljši služabnik Martin.

„Ali si pa tudi popolnoma gotov, da boš ukrotil lepega dekleta?“ praša graščak menda že deseti pot.

„Vaša milost se bo sama prepričala, da ne mlatim prazne slame,“ tolaži prekanjeni lopov.

Hudobneža prideta pred bogato opravljeni sobi, v katerih Amalija nestrpno čaka rešitve iz neznosnega in obupnega položaja. —

Sobi ste z visoko na stropu vzdanimi svetilkami razsvitljeni in v vratih je napravljen majhen zapah, skozi katerega se lahko skrivaj gleda v razuzdančevo zlato kletko, kjer ima zaprto lepo žrtvo.

„Ali spi?“ praša baron nestrpno.

Martin odmakne zapah ter gleda skozi malo luknjico.

„Ne“, odgovarja zamolklim glasom, „menda sluti, da jo danes čakajo sladke urice. Vidim jo, da na divanu sedi in pazno gleda proti vratom.“

„Hm, danes jo moram pritisniti na ljubeče srce,“ godrnja plemič, „jaz ne čakam več. Če sem že imel v igri tako nesrečo, smehljati se mi mora sreča vsaj v ljubezni.“

„To se bo tudi zgodilo, Vaša milost, — zastavil sem svojo besedo in zgodilo se bo, kakor sem obljubil.“

„No, bodemo že videli.“

Martin zapah zopet zapre, toda s tako silo, da je lepa jetnica morala slišati ropot.

„Zakaj si tako nepreviden?“ rentarči baron Frankovski nad služabnikom.

„Ker je opreznost popolnoma nepotrebna,“ odgovarja prekanjeni lisjak.

„Meni prav, samo da izpolniš svojo obljubo. Sicer se pa boj moje nemilosti.“

Martin se muza.

Hitro zgrabi ključ ter odpre vrata.

Amalija stoji pred svojo pogubo.

Bliščečimi očmi poskoči kvišku in v desnici njeni se sveti bodalce.

Frankovski se obrne, kakor bi hotel zbežati, toda njegov ničvredni služabnik v tem trenutku odločno stopi pred svojega gospodarja.

„Nazaj!“ vpije Amalija visokim glasom, „nazaj, ali pa okusita moje orožje!“

Martin se zaničljivo zakrohota.

„Le kriči, devičica,“ roga se malopridni hlapec, „izpustila bodeš kmalu svoj pipec — hejsa, naučil sem se se nečesa, kar mi bo danes jako koristilo.“

Baron se čudi.

Martin hipoma potegne iz žepa vrvico, koncem katere je zapravljen zanjka.

Z veliko spretnostjo jo vrže proti Amaliji — in zanjka se vije krog dekličinega vratu.

Lepa Amalija razljuteno zakriči.

Hitro hoče zgrabiti za vrvico — prepozno, kajti v tem trenutku jo že Martin nategne.

Takoj vzame zanjka nesrečni žrtvi sapo in stokaje se zgrudi Amalija na tla.

„Odnehaj — odnehaj!“ vpije baron razburjen, „Ti mi boš dekleta zadavil!“

„Kaj pa še,“ odgovarja Martin zmagonosno, „samo malo krotim jo, milostivi gospod; in ko bo čutila, da ima dosti, postala bo pravo jagnje. To umetnost sem se učil od nekega Laha, ki je bil dolgo časa v Ameriki.“

Martin vse to jako mirno govori — dokaz njegove brezsrčnosti.

Baron priskoči k dekletu, da bi jo zgrabil.

Še se deklica brani ter kakor zblaznela suje z bodalom krog sebe, toda Martin je na to pripravljen.

Z nova nategne lopov zanjko in sedaj je Amalija vsled pomanjkanja zraka popolnoma onemogla.

Na pol mrtva leži na tleh.

„Tako, golobičica moja“, pravi Frankovski, „sedaj Ti bomo roki povezali, da ne napraviš kake nesreče. In potem si popolnoma moja, potem velja moja volja, krasni otročiček. Ha, kako lepe urice me čakajo — hola — Martin — zveži jej mali ročici: izpustila je že bodalo.“

Služabnik nemudoma stori, kar zahteva njegov gospodar.

Hitro vzame iz žepa pripravljene vezi in spretno nesrečnega dekleta poveže.

Baron si poleg stoječ zadovoljno mane roki.

Martin je gotov.

„Sedaj pridi, moj angeljček“, pravi baron, „praznovala bova radostno poroko. Lepa soba naju že čaka, v njej pa vse slasti nebeške ljubezni.“

„Ali to res mislite, plemeniti lopov?“ prša za njim jeklen glas. —

Baron se bliskoma obrne.

Vrata, katera je Martin le priprl, so zopet na stečaj odprta.

V njih stojita hrvatska plemiča Oroslavič in Ljubratovič.

Martin je tako iznenaden, da s široko odprtimi usti zija na nepričakovana došleca.

Baron pa v prvem trenutku misli, da sta to prikazni razburjene domišljije.

Oroslavič stopi za korak naprej.

„Plemeniti lopov,“ pravi orjaški Hrvat še jedenkrat, „goljuf v igri, zapeljivec deklet, resnično, Vi ste sramota vsega plemstva, zavrženec!“

Baron se vzdrami.

„Kaj si dovoljujeta?“ rujove kakor zaboden bivol, „ha, ali sta pozabila, da sta moja gosta? To je moj grad — pri tej priči ga mi imata zapustiti.“

Oroslavič se čudno smehlja.

„Mislite?“ praša hladnokrvno.

V tem trenutku se Martin zgrudi na tla. Ljubobratovičeva pest ga je dobro zadela.

Oroslavič hitro razvozlja zanjko, ki se še vedno tesno oprijemlje vratu onesveščene Amalije.

Martin se javkajoč pobira.

„Teci po služabnike!“ besni Frankovski, „takoj naj mi vržejo ta dva pritepenca na cesto! S psi —“

Dalje ne more govoriti.

Pl. Oroslavič stoji pred plemenitim lopovom.

„Kaj, s psi me hočete izgnati, baron Frankovski?“ zavpije gromovitim glasom. „Čakajte, to Vas bo drago stalo. In svoje služabnike kličite kakor Vam drago, prišli vendar ne bodo.“

Bolestno javkanje se razlega po sobi.

Martin poskusi, da smukne mimo Ljubobratoviča iz sobe, toda ta je prepazljiv in pest njegova nesramnega hlapca zopet podere na tla.

Martin rujove na vse kriplje.

Ljubobratovič pa se glasno krohota.

„Le javkaj, dečko,“ pravi sedaj, „prokleta nesnaga — Ti si večji lopov, kakor Tvoj lep gospodar, ki tudi ni piškavega oreha vreden! Nedožnega dekleta loviš z zanjko, kakor konjederrec pse — našo Amalijo — no čakaj, še enkrat mi prideš blizo, pa Ti vse kosti polomim!“

Baron stoji kakor pribit.

V tem trenutku ga Oroslavič zgrabi za roko.

„Ali hočete že zopet dekleta v sramoto spraviti?“ grmi nad njim grozovitim glasom. „Ali ni dosti, da tu doli v vasi že sedi v gostilni ubogo dekle ter noč in dan pretaka britke solze, ker jo je baron Frankovski oropal dekliške časti? In kakor tej — godilo se je tudi drugim. Hej — Vi bogati graščak, kako morete vse to zagovarjati?“

„Kdo je to — kdo ste Vi?“ vpije baron besen, „izpred očij mi pojdita — jaz —“

„Le potolažite se, midva ostaneva“, pravi zali mož mirnim glasom, „kajti sedaj sva midva gospodarja na tem gradu.“

„Kaj pravite?“ rujove baron, „Vi — Vi — hrvatski plemič —“

„Molčite, ali pa se izpozabim!“ zagrmí Orosravič nad njim, „sedaj ste mi še premalo vredni, toda če me razkačíte, spoznali bodete, s kom imate opraviti.“

„Kdo ste?“ jeclja baron.

„Hrvatski plemič gotovo ne“, glasi se rezki odgovor, „pač pa tolovajski glavar Jurij Skopec! Ali ste me razumeli, baron Frankovski? In sedaj Vam še enkrat svetujem — ostanite mirni, kajti znamenje sem že dal, in moji ljudje so že v gradu.“

V potrdilo teh besedij se začuje zunaj glasno žvižganje.

„Aha“, meni Smukač — pl. Ljubobratovič — „tu so že naši tovariši. No, glavar, sedaj bomo pa baronovo gnezdo temeljito prebrskali.“

Baron je bled ko stena.

„Roparji, tolovaji!“ stoka.

„Jezik za zobmi!“ zareži nad njim Smukač, „jezik za zobmi, ali pa bodete naše rokovnjaške pesti okusili. Le še jedno tako besedo, pa Vas z vsemi Vašimi plemenitimi dostojanstvi vržem skozi okno!“

Ta grožnja pomaga.

Baron stoji kakor Lotova žena, ki se je nekdaj v sol premenila, Martin pa se, šklepetajoč z zobmi, vije v kotičku.

Jurij Skopec pristopi k Amaliji.

Še vedno je nezavestna, kajti surovi služabnik je nežni vrat ubogega dekleta tako močno zadrnil, da se je revica skoro zadušila.

Smukač to dobro opazi.

Ves togoten zgrabi stol, odlomi mu nogo ter se zadere nad Martinom:

„Čakaj, pokveka, jaz Te bom učil, dekleta v zanjke loviti! Tega gotovo ne boš več storil, kajti dal Ti bom nekaj za spomin, kar vse svoje življenje ne boš pozabil.“

„Usmilite se“, javka trepetajoči Martin.

„Kaj, za usmiljenje beračiš?“ zarohni nad njim Smukač. „Ali si bil Ti usmiljen z našo Amalijo? Skoro zadavil si jo! No, le čakaj!“

Martin se vedno bolj stiska v kot, toda to Smukača čisto nič ne moti.

Hitro zgrabi stoječega služabnika za suho bedro ter ga dvigne kakor žabo.

„Milost — milost — prosim Vas za vse odpuščanja — za vse — za vse —“

Toda to mu nič ne pomaga.

Smukač je preveč razdražen, tembolj, ker je Amaliji že od nekdaj skoro očetovski naklonjen.

Ljuto vihti stolovo nogo ter ž njo udriha po hrbtu nesrečnega hlapčona.

Martin kriči, kakor bi bil na raženj naboden.

„Pomagajte — usmilite se — pomagajte, rešite —!“ kriči Martin na vse grlo.

Smukač pa hlesti tako temeljito in enakomerno, kakor bi iz starega kožuha iztepaval desetletni prah.

Kmalu se na Martinovi suknji pokažejo krvave lise.

Služabnikovo rujovenje postaje vedno zamolklejše, konečno pa še na tihem stoka.

„Ne ubij ga!“ opominja Jurij Skopec, ki krepko drži barona.

„No, naj bo pa za sedaj dosti“, pravi Smukač, ter še enkrat za nagrado udrihne po hrbtu hudobnega Martina, ki sedaj nezavesten obleži na tleh.

„Tako, da ne bo več deklet v zanjke lovil“, pravi tolovaj ter z nogo sune služabnika od sebe, da se zvali v kot.

Potem stopi, rudeč v obrazu, z zavihtenim betom pred svojega glavarja.

„No, glavar, ravno sem pri pravi volji ter se stvar da ob enem zgotoviti. Dajte mi sedaj tega le blagorodnega barončka, da ga malo pošegetam.“

Juriju se svetijo oči kakor jastrebu.

Pogledi njegovi ne obetajo nič dobrega možu, ki je svoj imenitni stan porabil za take nesramne hudobije, in malo manjka, da glavar ne dovoli Smukaču, naj si na visokorodnem hrbitišču razuzdanega plemiča ohladi svojo jezo.

„Ne“, pravi po kratkem premisleku, odločil sem se drugače, „dobil bo svojo posebno kazen.“

Mej tem je v gradu postalo živo.

Čuje se, da ljudje letajo gori in doli, preplašeni služabniki kriče — vmes pa evilijo ženski glasovi.

„Aha“, pravi Smukač ter se zadovoljno smeji, „to so hišine in kuharice, katere so naši ljudje splašili. No, marsikatera se je neprijetno zbudila iz sladkih sanj, ko so naši tovariši pri-lomastili v spalnico ter jih v samih srajcah iznenadili.“

Jurij Skopec ostane miren.

„Teh deklet, ki so v tem gradu, ne more nikdo več pokvariti“, pravi zamolklim, grozečim glasom.

Zunaj postaja vedno glasneje.

Tolovaji divjajo po gradu, iščejo pričakovane zaklade, toda ne najdejo ničesar, razven nekaj srebrne mizne oprave in drugih posod.

Zapravljivec in razuzdanec nima posebne bogatije v zlatu. —

Tolovaji so zaradi tega strašno razkačeni.

Jurij Skopec praša barona:

„Kje imate svoje zaklade? Izročite jih, ali pa se Vam bo slabo godilo!“

„Jaz nimam nikakoršnih zakladov,“ mrmra baron ter plašno pogleda na tolovajskega glavarja, „zastonj jih pri meni iščete.“

„To Vam že verjamem,“ roga se Jurij, „toda Vaša oseba je ravno toliko vredna, kakor zlato in srebro. Vaši podložniki Vas bodo morali odkupiti in globoko v žep poseči.“

Baron misli, da ni dobro slišal.

„Sabo me hočete vleči?“

„Zakaj pa ne?“ odgovarja glavar. „To bo enkrat nekoliko zabave za Vas, katero Vam iz srea privoščim. Škodovala Vam ne bo posebno, če bode te nekaj tednov ob suhem kruhu živeli — saj ste se do sedaj menda boljših stvari do dobrega preobjedli. Vi ste hoteli pri igri naše rumenjake pograbit, sedaj bomo pa mi z Vašimi tako storili.“

Jurij Skopec vleče pri teh besedah barona proti odprtim vratom.

„Hej — Cekinar!“ kliče na prehod.

„Tukaj sem,“ odgovarja globok glas.

„Vzemi tega-le moža, to je baron Frankovski. S svojo glavo mi jamčiš, da ne uide, kajti plačati nam bo moral knežjo odkupnino.“

„Dobro, glavar!“

Cekinar stegne svojo orjaško desnico ter zgrabi tresočega se plemiča brez posebnega spoštovanja pred njegovim visokim stanom.

Potem vleče strahopezljivca za sabo, roparji pa nadaljujejo svoje delo — plenijo, kar se jim zdi kaj vrednega.

Jurij Skopec obrne se zopet proti nezavestni Amaliji.

35. poglavje.

Pri opatu Benediktu.

Pot v samostan. — Zaprti voz. — Skrivnost. — Začarana samostanska dvorana. — Strah pred strahovi in njegove posledice.

Kmetje v šentjanski dolini na Dolenjskem se danes zelo čudijo, ko vidijo, da se po prašni cesti pomika nenavadna četa proti Škocijanu.

Zali loveci na čilih konjih spremljajo popolnoma zaprt voz. Tudi psi so pri družbi, ki veselo vriska in prepeva lovske pesmi.

Kmetje majejo z glavami.

„To so loveci kneza Podstrmskega,“ mrmrajo, „koga neki beljejo v zaprtem vozu?“

Nam je to zagonetko lahko rešiti.

V vozu sedite ubežnici, kateri so loveci dohiteli, — ravno, ko je bila Milica v tako grozoviti nevarnosti.

Na povelje kneza Podstrmskega peljejo sedaj glumaško načelnico in Milico v samostan, kjer biva učeni opat Benedikt.

Knez je hotel s prva Milico sam spremiti v samostan, toda nujni posli so ga poklicali na dunajski cesarski dvor.

Zapustil je še v vaški krčmi povelje, naj popeljejo Milico, če jo dohite, z njeno gospodarico vred k učenemu menihu Benediktu.

Pobožni mož je bil veliko let na visokih šolah obče spoštovani učitelj, toda naveličal se je mestnega hrupa ter prosil naklonjenega mu kneza Podstrmskega, da mu odkaže v svojem samostanu na Dolenjskem mirno sobico, v kateri bi živel le Bogu in pa svojim knjigam.

Knez mu je to tudi radostnim srcem dovolil. Menihi so kmalu potem prijaznega in učenega moža izvolili za svojega samostanskega predstojnika.

Logar, ki vodi celo četo, je korenjak, strog nasproti sam sebi ter navajen z vojaško točnostjo izvrševati knezova povelja.

Posadil je obe ženski v voz, ne zmeneč se za javkanje in ugovarjanje glumaške načelnice, in sedaj je na poti ž njima proti samostanu.

Konečno se pokaže sivkasto zidovje starega samostana.

V vozu ženski niste sami, kajti njima nasproti sedi lovec s sivkastimi brkami, ki mu segajo do ušes.

Glumačica je v velikih skrbah.

„Kam naju peljejo?“ praša menda že deseti pot.

„Ne vem — bodete že videli,“ odgovarja starec čmerno.

„Oj, da sem morala nezavestna postati,“ mrmra prekanjena ženska; „dedec me je pa tudi strašno davil. Sedaj moram misliti, kako bi se mogla z dekličem rešiti — nobeden človek ne sme slutiti, da mislim na beg — hlinila se bom za pobožno in tiho, toda pri prvi ugodni priliki bom z Milico bežala.“

Zelenosuknastemu bradaču njej nasproti se niti ne sanja, da babura preudarja, kako bi jo mogla popihati — pa kaj ga tudi kaj tacega briga! Voz je zaprt in se bo še-le odprl, ko bodo že za samostanskim zidovjem.

To mu mora zadestovati.

Sploh pa lovec ni poseben čestilec ženskega spola in vesel bo, ko se znebi neprijetne družbe.

Babura molči.

Skozi okno ne more gledati, ker je pregrnjeno, čuti pa, da gre voz po klancu navzdol — zavora cvili.

Konji se spuste v dir, kmalu potem pa se ustavijo pred velikimi samostanskimi vrati.

Na desni strani je deloma že razdrti samostan z veliko knjižnico in celicami, na levi prostorna gospodarska poslopja, v ozadju pa z visokim zidom obdani vrt.

Veleučeni opat stoji ravno pri visokem, obokanem oknu svoje učilne sobe ter gleda na duhteči vrt.

Tu začuje lovski rog s ceste, jezdeci skačejo raz konj in začuden gleda menih zaprti voz.

Zopet zadoni lovski rog.

Vratar hitro odpira velika vrata, kajti na barvah spozna družbo, da so službenci kneza Podstrmskega.

„Tukaj je pismo našega kneza, katerega naj nam Bog še mnogo let ohrani,“ pravi logar, ki vodi spremstvo, „in tukaj v vozu sedite dve ženski, kateri moram izročiti velečastitemu gospodu opatu.“

Čudeč se vzame vratar pismo ter ž njim odhiti k opatu.

Ta mu pride že na stopnjicah nasproti, in ko si logar z bičem otepava prah od visokih škorenj, opat že pismo odpira in čita.

Čelo se menihu zgubanči, toda ne toliko iz nejevolje, nego zaradi tega ker ga stvar zelo zanima.

„Tako — tako,“ mrmra učeni starček, „Indijko naj tedaj izprašam in poizvem, iz katerega rodu te starodavne dežele je deklina? In vrhu tega naj obe ženski varno zaprem, da ne pobegneta?“

Zadnje besede opat glasno izpregovori.

Logarja pogleda, ta pa z ramama zmaje.

„To ni lahek nalog,“ meni stari opat.

„Zakaj pa ne?“

„Ker bi ženski moral takorekoč pod ključ djati.“

„No,“ godrnja stari logar, „kaj pa je pri tem? V samostanu imate dosti hlapcev in tudi starih shramb, v katerih lahko

petdeset ljudi zaprete. Tam noter jih vtaknite, najbolje bo pod zemljo.“

Opat odmajе z glavo.

„Saj niste hudodelnici,“ pravi s svojim milim, a zvenečim glasom.

„Toda glumaška sodrگا je to,“ rentači zelenosuknež, „in tako naj sam vrag — oprostite velečastiti gospod, da sem klel — v resnici sem veren kristijan, toda življenje v gozdu provzroči, da mi včasih kaka ojstra beseda uide.“

„Že dobro — že dobro,“ pravi opat ter se nasmehlja. „znano mi je, da pri Vas loveih človek ne sme vsako besedo na zlato tehtnico devati. Kar se tiče obeh v vozu, jako težavno mi bo, ju varno in vendar ne preodurno obdržati v zaporu.“

„To pá želi milostiv knez, ne smete jo upihati, tedaj je treba strogo paziti — jedenkrat sta že zbežali, toda dohiteli smo ju zopet.“

„Povejte mi, kako se je vse to zgodilo,“ pravi opat, „brat kletar nama bo preskrbel kapljico dobrega vina.“

Čmerni logarjevi obraz se takoj razjasni in ko opat tudi še ukaže, naj se tudi ostalemu spremstvu postreže, zavlada kmalu splošna veselost.

Samostanska vina so od nekđaj že na dobrem glasu, pa tudi kak grizljaj se v samostanu vedno dobi.

Logar gre z opatom v refektorij, hlapeci pa na povelje pripeljejo obe jetnici.

Opat še nobene ni videl, navlašč, ker hoče poprej celo dogodbo izvedeti.

Logar se ne dá dvakrat prositi.

Najprvo si krepko namoči grlo; precejšne posode ne odstavi poprej, dokler jo do dna ne izprazni.

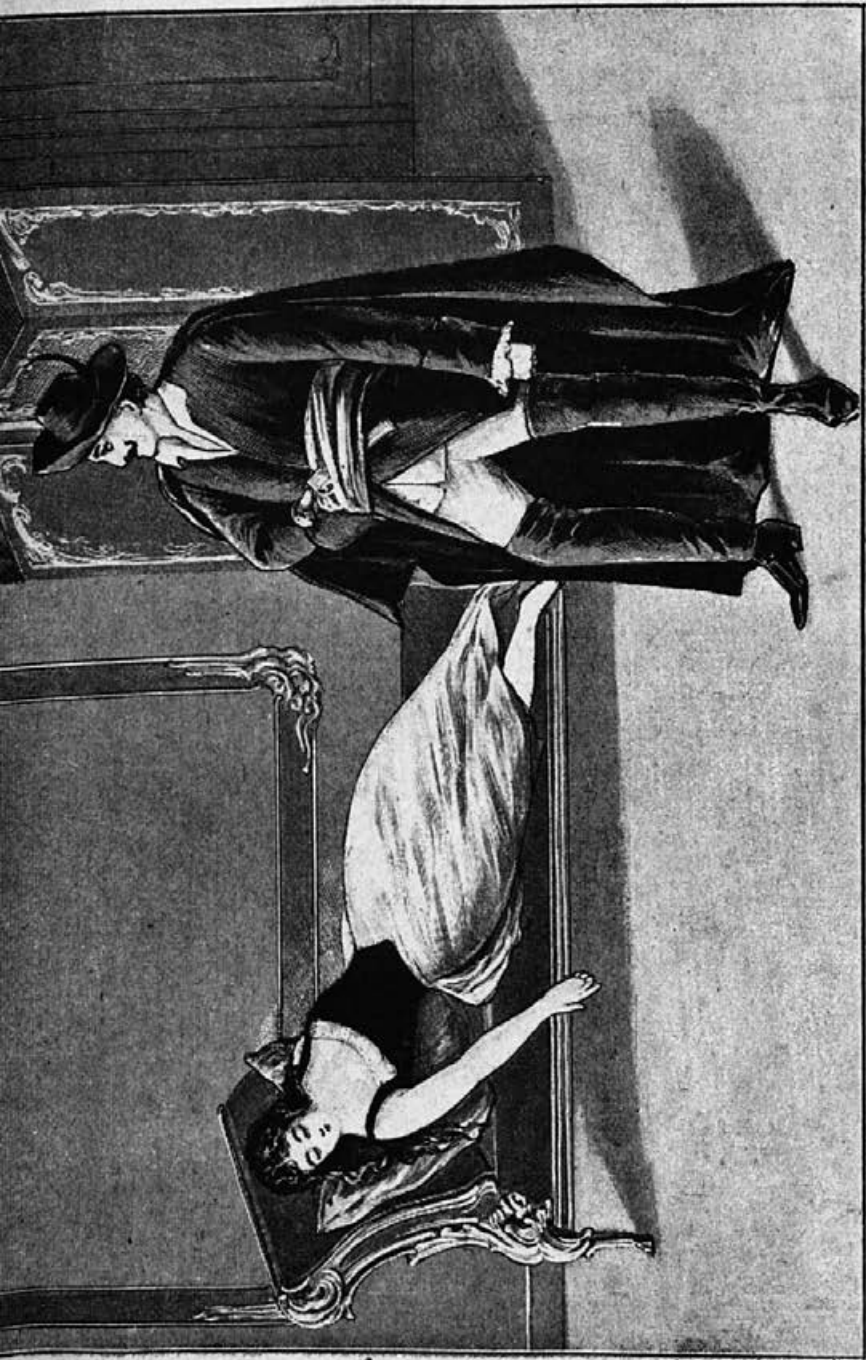
Potem prične pripovedovati.

Opat verno posluša.

Ko je povest pri kraji, vstane opat ter gre k vratom, ki vodijo v sosedno sobo.

Vrata malo odpre ter skozi špranjo dolgo zre na ženski, ki v sosedni sobi sedite.

Povrne se k logarju.

Na divanu leži lepa Analijsa, katero predrzni tolovajski glavar opazijsje.

„Da, deklina je neki iz Indije,“ nadaljuje logar, kateremu je vino jezik razvezalo. „Babura je razna tuja imena povedala, da se je človeku kar v glavi zmešalo. Toliko pa sem si zapomnil, da je mej drugim tudi neko „Halelujo“ navedla.“

„Vi menite pač Himalajo?“ pripomni opat mirno in prijazno.

„Mogoče se je tista stvar tako imenovala. Ali je to kaj dobrega za pod zobe, velečastiti gospod opat?“

Opat se nasmehlja.

„To bi Vam bil neprebavljiv grižljaj, moj dragi. Himalaja je namreč najvišje gorovje na celi zemlji.“

„Tako — višje še, ko naše gorenjske gore?“

„Veliko — veliko višje!“ zatrjuje menih.

„Kdor verjame! Naš Triglav in pa koroški Veliki zvonik sta gotovo višja! Toda jaz raje molčim, opatu se ne sme oprekati. To je greh!“

Opat še marsikaj izprašuje o glumačicah, logar pa po svoji logarski pameti odgovarja.

Potem pa se zmisli, da bo treba proti domu odriniti.

Opat ponudi celi družbi, naj ostane v samostanu čez noč, toda logar se za gostoljubnost zahvali. Vino mu tako že malo preveč roji po glavi.

„Ne zamerite, velečastiti gospod,“ pravi zelenosuknež, „visoka čast nam je, uživati gostoljubnost tako učenega in pobožnega moža; toda v zelenem gojzdu se veliko bolje prenočuje, kakor pa v samostanskem zidovji. Tukaj je zrak tako mrzel, nenavaden in — hm —“, glas mu nekoliko omahuje, kakor bi ne hotela beseda iz ust, „sploh v Vašem samostanu ni vse, kakor bi moralo biti.“

Opat se smehlja.

„Vi gotovo menite tiste pravljice, kajneda, moj dragi?“

Logar zmaje svojo sivo glavo.

„Jaz vem, kar vem, velečastiti gospod, Vaš samostan je že dolgo let na slabem glasu. Ko bi človek takole v najboljšem spanju ležal, pa bi prišli tisti neznanski smrtnobledi menihi s krsto na ramah, v kateri se mrlič zopet zbudi — puh — hu — to ni nič za mene — tu bi že raje srečal divjo vojsko ali pa ponočnega lovca.“

„Da, da,“ pravi opat ter giblje svojo belo glavo, „to je le prazna vera. Kar je mrtvih tu doli — ti se ne povrnejo več na zemljo.“

„In vendar je marsikdo strahove videl,“ zatrjuje trdovratno logar, „da, da, sam sem jedenkrat z možem govoril, ki je tu gori v takozvani „začarani dvorani“ čudne reči doživel.“

„Mož se je gotovo motil.“

„Ne, videl je vse z lastnimi očmi!“

Opat molči, ker ve, kako trdovratni so lovci v svoji prazni veri. —

Ko se logar in vsi lovci s sedaj praznim vozom odslove, ko konjska kopita klopočejo, psi lajajo in lovski rogovi done, cela družba pa po cesti dirja, da se kar praši za njo, — gleda opat Benedikt za njimi z milim smehljajem na častitljivem obrazu.

„Da, da, samostansko vino celo takim možem tako razgreva glave, da pri belem dnevu vidijo strahove.“

Koj potem pa postane resen.

„Jetnici čakate na me,“ pravi opat, „in jetnici sta, čeravno vse drugače stoji v pismu. — Manjkati jima ne sme nič, *toda* strogo ju moram stražiti.“

Starček premišljuje, kam bi ju najbolj varno in vendar človekoljubno dal zapreti.

V gospodarskih poslopih, kjer stanujejo hlapci, ni prostora in tudi ne pripravnih sob.

Pod zemljo je sicer mnogo trdnih kletij, toda sivček je predobrega srca, da bi se odločil, v take podzemeljske ječe zapirati ženski.

Tega tudi knez Podstrmski ne želi.

Ko opat tako premišljuje, spomni se praznoverskih besedij logarjevih.

„Začarana dvorana“, pravi opat, „resnično, to bi šlo. Ta je prav blizu mojih sob, okna so trdno zamrežena, dvorana pa bi se prav lahko dala primerno premeniti v stanovanje. Vrhu tega je pa na slabem glasu, govoriči se o strahovih, in prepričan sem, da bi hlapci na nočni straži same bojazni nikdar ne zaspali.“

Opat se konečno odloči.

Pokliče svojega oskrbnika, debelušastega in dobrovoljnega moža, kateremu razloži svoje želje.

Ponižno ta posluša spoštovanega opata.

Ko pa opat obmolkne, zgubanči se oskrbnikovo čelo.

„Kakor velečastiti gospod vevate,“ pravi, „toda kaj pa, hm, če nekega lepega jutra dobimo obe ženski tu gori zadavljeni?“

Opat Benedikt zamahne nejevoljen z roko.

„Mislil sem,“ pravi začuden, „da je vsaj naš samostanski oskrbnik prost prazne vere.“

„Nisem praznoverec,“ zagovarja se oskrbnik, „toda tu gori v začarani dvorani — pa vendar ni vse tako, kakor bi moralo biti.“ —

„Ali, oskrbnik!“

„Velečastiti gospod, kar vem, to vem! To se ne da tajiti! Ni še dolgo tega, ko so bila okna začarane dvorane o polnoči razsvetljena.“

„Gotovo se je luna zrealila v oknih.“

„In zadnjič se je čulo petje, prav dobro in natanko se je čulo,“ zatrjuje oskrbnik trdovratno.

„To je bil veter, ki je pihljal.“

„Ne, prečastiti gospod opat, to so že davno umrli menihi prepevali.“

„No, jaz imam zadosti,“ zavrača ga opat, „storite, kakor sem Vam naročil. Priredite dvorano, kakor se gre za ljudi, ki so boljšega navajeni.“

Oskrbnik ima še marsikaj na srečo, toda predobro pozna svojega samostanskega predstojnika ter raje molči.

Opat čaka, da strašljivec odide, potem pa gre v stransko sobo, kjer glumaška načelnica z Milico težko pričakuje, kako se bo izšlo.

Komaj opat vstopi, prične glumačica tako gostobesedično zatrjevati svojo nedolžnost in se pritoževati, javkati in prosjati, da je opat Benedikt že v prvih trenutkih prepričan, s kako žensko ima tu opraviti.

Z roko zamahne ter jej niti besedice ne privošči.

Z velikim zanimanjem pa se obrne proti krasni Milici.

Kako rada bi ta svoje tužno sree olajšala, ko gleda v mili in častitljivi obraz sivega starčka, toda preteč pogled glumaške načelnice jo spomni dane obljube.

Opat nekaj časa z ojstrim očesom zre na obraz divnega dekleta, kateremu niti rujava barva ni mogla vzeti očarujoče ljubkosti.

Ali učeni opat sluti sleparijo?

Sicer ima Milica svoje lepe, modre oči povešene na tla, toda modri menih je vse dobro opazil.

Sedaj prične v tujem, čudno donečem jeziku izpraševati mladega dekleta.

To so čudna indijska narečja, ki so sivemu učenjaku dobro znana.

Milica molči.

Opat svoje odgovore večkrat predrugači, toda ves njegov trud je zastoj.

Lepa deklica molči, kakor ji je strogo zaukazala hudobna babura.

Glumačica se dela, kakor bi jo izpraševanje prav nič brigalo.

Toda opatovo oko je vzlic starosti bistro in hinavka ne more premotiti človeškega spoznavalea.

Opat je le včasih malo od strani pogleda, toda v teh trenutkih opazi mnogo.

Častitljivi menih vidi baburi v dno srca, toda preveč je pameten, da bi o tem govoril.

Še nekolikokrat se obrne k Milici z raznimi vprašanji, toda deklica molči, opat pa vidi, da se revica trese po vsem telesu.

„Za danes je dosti,“ pravi sam pri sebi, „premislił bom vse natanko, in ne motim se, če trdim, da se tukaj prikriva važna skrivnost.“

Samostanski oskrbnik vstopi.

„Velečastiti gospod,“ javlja, „začarana dvorana je pripravljena, znesti sem dal vanjo postelje, zagrinjala in vse, kar je

potrebno. Ali se hočete sami prepričati o vsem, kako sem dal urediti?"

„Ni potrebno,“ odgovarja opat, „saj Vas poznam, oskrbnik. Razven nekaterih slabostij, katere ima vsak človek, ste najboljši in najzanesljivejši mož, kolikor jih poznam. Prav zadovoljen sem z Vami.“

Oskrbnikov obraz se kar sveti same zadovoljnosti pri teh besedah.

„In sedaj odvedite te ženski v novo stanovanje,“ ukazuje opat, „in potem straže tako razdelite, da bodeta vedno po dva hlapca čuvala pri vhodu.“

Opat se pri teh besedah obrne proti vratom, kjer stoje hlapci, čakajoč nadaljnih ukazov.

Možakarji delajo zelo dolge obraze, da, vidi se jim, da so naravnost preplašeni.

„Tako je naš presvetli knez veleval,“ naglaša opat pomenljivo.

Samostanski hlapci sicer ponižno molče, gotovo pa je, da bi bili danes po noči raje v deveti deželi, kakor pa pred vrati začarane dvorane.

Straža pred dvorano — joj — če pridejo — smrtnobledi menihi?

Tudi oskrbniku se ne godi veliko bolje.

„Tako lepa deklica,“ misli si, sočutno opazujoč Milico, „pa naj v takem prostoru prenočuje. Bog se usmili, in v resnici bi mi bilo žal, ko bi zjutraj čul, da so neznanske pošasti zadavile tako ljubkega otroka.“

36. poglavje.

Po napadu.

Ujeti baron in njegov sluga. — Amalija se zbudi. — Ljubezen. — Odhod.
Nove nevarnosti. — Kako Jurij lovec premoti.

Frankovskega lovski grad Podsmreko je temeljito oropan.

Ker ni dosti gotovega denarja dobiti, pobero tolovaji vse, kar je količkaj vredno in se da odnesti.

Rokovnjači se obremenijo celo z dragocenimi oblekami, orožjem in drugimi premičninami -- saj se vse da v denar spraviti.

Napad se je mojstrski izvršil.

Jurij in Smukač sta izborno igrala vlogi hrvatskih plemičev in Smukaču se je tudi še posrečilo, v gozdu po lovski pojedini baronu s klobuka ukrasti dragoceno zaponu.

Tolovaji so se na grajski vrt vtihotapili in na dano znamenje, katero je Jurij Skopec poprej ž njimi dogovoril, vdrli v grad!

Sedaj se pokaže, kaj premore tudi pri tolovajski četi pokorščina.

Niti jedna vrata niso prezrta, kajti jeden sam služabnik, ki bi utekel in mogel ljudi na pomoč poklicati, spravil bi vse tolovaje v veliko nevarnost.

Da se pa to ne zgodi, skrbel je Jurij Skopec ter Oekinarju zaukazal, da mora vse izhode strogo zastražiti.

Mej tem pa ostali ne drže križem rok.

Vse služabnike povežejo ter jim usta s cunjami zamašo, ženske pa pol oblečene seženo skupaj v veliko sobo, kjer jih divji tolovaj straži.

Ker ima čuvaj v obeh rokah napete samokrese ter zatrjuje, da bo prvi, ki bo zakričala, neusmiljeno prerezal vrat, so ženske tihe kakor v grobu.

Z jedno besedo, Jurij Skopec sme s svojimi tovariši zadovoljen biti.

Kar so rokovnjači obljubili, to tudi brez ugovora store, ter so na prvo znamenje pripravljeni, izvršiti dana jim povelja.

Smukač mej tem poveže barona.

Vzlie vsemu rotenju, javkanju in vsem prošnjam je razuzdanec kmalu tako dobro povezan, kakor njegov lopovski služabnik Martin.

Jurij Skopec položi nezavestno Amalijo na divan.

„Glavar“, pravi Smukač, „barona vzamemo seboj, pa tudi njegovega služabnika ne postimo tukaj.“

„Zakaj pa?“

„Hahaha, glavar, to bo imenitna šala! Služabnik mu bo moral streči, ko pridemo v svoje skrivališče. Haha, ali se bodedemo krohotali, ko mu bo na prstenem krožniku nosil suh kruh in požirek vode. Nam vsaj dolg čas ne bo v našem skrivnem taborišču.“

Jurij Skopec hoče oporekati, toda v zadnjem trenutku se še premisli.“

„Dobro tedaj — vzemi ga sabo. Jaz imam še posebne namene in ni izključeno, da še nekaj časa tu ostanemo. Že zaradi odkupnine. Toda dobro mu zamaši usta, zlodej je v stanu, da prične kričati, ko bi začutil tuje ljudi v bližini.“

„Se je že zgodilo, glavar“, pravi Smukač samozavestno, „vražji služabnik ima toliko cunjo v ustih, da se mu, ko ga oprostimo, sklepi še nekaj časa ne bodo zaprli.“

„Dobro, vleci oba vun, in sam osobno ju straži. Vse naj bo pripravljeno, da pri najmanjši nevarnosti takoj lahko zapustimo grad.“

Smukač se smeji.

„Veste kaj, glavar, mene bi mikalo, da še nekaj dni tukaj živimo v izobilji in veselji. Kuhinja je preskrbljena, vina se nam ne majka, punice pa nam bodejo kratek čas delale. Veliko jih tako ne bode treba prositi.“

Jurij Skopec zmaje z glavo.

„Če se upaš za to skrbeti, da nas nikdo ne moti, za moj del. Toda sam si slišal, da se že jutri ostali lovci povrnejo. To bi bilo lepo presenečenje!“

Smukač zgrabi tiho javkajočega Martina ter ga povezanega z njegovo lastno zanjko, ne posebno previdno vleče iz sobe. —

Nič bolje se ne godi baronu, s katerim se tako menda še ni postopalo, odkar se je porodil.

Toda tolovaji imajo sedaj oblast v rokah.

Baron se ne more upirati in Smukač ga vleče vuu, kakor zveženj starih cunj.

Smukač hoče obema pokazati, kaj to pomeni, če se roparjem posreči tak napad.

Jednega zgrabi za desno, drugega za levo nogo ter ju vleče za seboj, kakor drvarji bukov hlod.

Za Smukačem, ki se svojemu glavarju prekanjeno namuza, se zapro vrata — Jurij Skopec je sam.

Ne, ni sam, na divanu leži lepa Amalija, katero predrzni tolovajski glavar opazuje.

„Ali nisem prišel prepozno?“ prša se sam sebe. „Bog zna, ali razuzdanec ni že v kaki noči poprej onečastil lepe deklice. Ha, potem ga —“

Jurij ne dokonča svojega govora, kajti Amalija se sedaj zgane.

Hitro stopi na stran, da ga Amalija ne more v prvem trenutku zapaziti.

Zopet se po sobi začuje zdihljaj.

„Oj, kaj se z menoj zgodilo?“ stoka Amalija, „spominjam se — nesramnež — vrgel mi je zanjko okrog vratu — grdoba — oj — onečastil — me je!“

„Ne, Amalija!“ začuje se glas, „lopov ni dosegel, kar je nameraval.“

Glasnim krikom se deklica vsklone.

„Kdo govori tukaj?“ prša prestrašena.

„Ali me več ne poznate?“ prša Jurij Skopec, še vedno v ozadji stoječ, „ali ste me že pozabila?“

Amalija je tako razburjena in iznenadena, da niti ne spozna glasu onega moža, katerega njeno deviško srce tako strastno ljubi.

„Bodalce — kje je moje bodalce?“ mrmra, „braniti se moram!“

„Zoper mene?“ smehlja se Jurij.

„Moje bodalce!“ stoka Amalija pol obupana.

Jurij Skopec vidi, kako je deklica še vsa iz sebe.

„Pomirite se“, pravi ter stopi pred njo, „v pravem času sem še prišel, z menoj pa vsi tovariši, katere tudi poznate. Ali sedaj razumete, lepa Amalija?“

Amalija zre vanj, kakor da bi ga ne poznala.

„Duh njegov!“ stoka prestrašena.

„Še živim“, smehlja se Jurij Skopec, „hahaha, ali so me za mrtvega proglasili?“

„Rudeči Tomaž“ —

„Da, da, lopov, ž njim bodem tudi še obračunal, ko pride pravi čas! Sedaj pa me pogledjte, Amalija, ali še bolje sezite mi v roko — čutila bodete takoj, da sem človek od kostij in mesa, kakor vsak drugi.“

Amalija še vedno ne verjame svojim očem — ali res stoji pred njo mož, po katerem je toliko hrepenela, katerega je že kot mrtvega objokovala?

„Ni mogoče!“ jeclja.

Tu vzame Jurij Skopec njeno malo, tresočo se roko v svojo desnico.

„Amalija“, pravi, „da, jaz sem. Preoblečen kot plemič sem prišel v ta grad. Vedel seveda nisem, da Vas tukaj dobim, drugače bi se bil že poprej pri razuzdanem baronu zglasil. Toda danes po noči sem se s Smukačem splazil za njim in glej — pokazal nam je sam pot v to sobo, ki je gotovo le pozlačena ječa.“ —

Amalija molči, tem bolj pa govore njene oči.

Še vedno se jej zdi, da sanja, še vedno ne more verjeti, da jo je ljubljeni Jurij v zadnjem trenutku rešil.

Toda saj tukaj pred njo stoji, v krasni opravi hrvatskega plemiča, z dragocenim mečem ob strani.

„Le čudite se“, smehlja se predrzni mož, „seveda moja zunanost ne kaže, da sem tolovajski glavar, toda kmalu bom zopet lovec z bodalom in samokresi za pasom. Ali bi Vam bil kot plemič bolj povšeči?“

„Ne“, šepeta Amalija.

„Tedad kot tolovajski glavlar? — Kot tak Vam bolje ugajam?“

Samo prikima, toda njene temne oči začno žareti, da, še več, iz njih švigajo iskre plamteče strasti.

Amalija je živela v gojzdu, otrok narave je ostala ter ne zna prikivati, kar čuti njeno nepokvarjeno srce — naj ljubi ali pa sovraži.

Vstati hoče.

Toda strah jej tiči še v udih in oslabela se zopet nasloni na mehke blazine divana.

„Oj, pomagal Vam bom“, pravi Jurij Skopec sočutno.

Amalija molči.

Tu se tolovajski glavlar vsede poleg nje.

Kri se mu vroče pretaka po žilah, kajti spominja se Smukačevih besedij:

„Pravi tolovajski glavlar mora lepo nevesto imeti, potem ima še-le vse, kar tako sladi prosto življenje v gojzdu.“

In ali ni tukaj krasna nevesta, iz katere očij žari strastna ljubezen?

Zakaj ne bi smel Amalijo svojo ljubico imenovati?

Kdo mu to brani?

Jurij Skopec ne ve, da ga tudi Milica ljubi, sedaj niti ne misli na divnega dekleta z zlatimi kodri in modrimi očmi.

Vidi samo razkošno Amalijo.

„Ali Vam je že bolje?“ praša.

Deklica z glavo prikima.

„Pustite me še malo časa“, prosi tiho.

Toda že se prvi smehljaj prikaže na njenih koralnih ustnicah.

Jurij čuti, da mu vedno bolj vroče prihaja.

Sam je ž njo, katero je rešil, in gotovo ju nikdo ne bo motil. —

Pripogne se k njej.

„Povejte mi, kaj se je tukaj zgodilo“, šepeta, „jaz bi rad vse natanko vedel — vse, odkar ste bežala iz hiše svojega strijca.“

Amalija se nekoliko vsklone.

„Ali ne bodejo prišli preganjalci?“ praša bojazljivo.

Jurij Skopec se ponosno nasmehne.

„To bodo raje opustili, kajti sedaj sem jaz gospodar na tem gradu. Nocoj se nam ni treba bati, da bi nas kdo motil, zjutraj ob prvem svitu pa odrinemo.“

Amalija se nasloni.

Polutihim glasom pripoveduje o ‚rudečem Tomažu‘ in nje-govih nakanah, o svojem begu skozi peč in dimnik — o potovanji in dogodkih v gozdu in studencu do onega trenutka, ko jej je nesramni Martin vrgel zanjko okrog vratu.

„Od tukaj naprej se več ne spominjam“, pristavi potem tihim glasom.

„Kar se je potem zgodilo“, prične Jurij Skopec živahno, „je kmalu povedano. Prišel sem s Smukačem tu sem ravno, ko je baron hotel svojo lepo žrtvo odnesti v spalnico. Toda kar je iskal, to je razuzdanec tudi našel, čeravno v vsem drugem pomenu, kakor bi si bil to ničvrednež želel.“

Amalija ga žarečimi očmi gleda.

„In Vi ste hoteli k meni bežati?“ nadaljuje tolovajski glavar.

„Da“, šepeta Amalija, „saj bi ne bilo prvokrat, da bi se pri tolovajih mudila. — Saj sem bila Vašega varstva gotova.“

Jurij Skopec pogleda divno, razkošno deklico.

„Ali bi bila Vi mojemu varstvu zaupala?“ pravi počasi, „jaz sem vendar tolovajski glavar; kaj menite, da je to dober varuh tako lepe deklice, kakor ste Vi?“

Amaliji se oči svetijo.

„Da! Vi bi gotovo nobenemu tovarišu ne pustili, da bi se me dotaknil.“

Predrznež si gladi brado.

„No, to je pač res“, pravi ter se skrivnostno smehlja, „to bi se bilo zgodilo, toda tudi jaz sem sam mlad mož, in strast ni tuja mojemu srečanju. Mari mislite, da sem kot tak sposoben za očetovskega varuha?“

„Če me le pred svojimi ljudmi branite“, pravi deklica ter globoko zarudi, „za vse drugo se potem ne zmenim.“

Juriju Skopecu to zadostuje.

Amalija je otrok narave — deklica, ki se ne zna hliniti — v njenih krasnih očeh se jasno bere. Tu notri gori vroče hrepenje po ljubezni — plamti strastno zahtevanje ljubečega srca.

In zopet se Jurij pripogne k njej.

„Amalija“, pravi pogumni mož, „kaj bi ljudje rekli — moji tovariši namreč, če bi Vi na moji strani živela mej tolovaji?“

Deklica se nasmeji — skoro nagajivo pogleda svojega rešitelja.

„Rekli bodo — da sem nevesta tolovajskega glavarja“, odgovori skoro nerazumljivim glasom.

Jurij razkošno deklico krepko objame.

„Da, tolovajskega glavarja nevesta!“ zakliče. „Amalija, Ti krašno dete, rešil sem Te Tvojih sovražnikov. Res to ni čin, s katerim bi se smel ponašati, kajti bila je to v prvi vrsti moja dolžnost. Zahvaliti se Ti moram že dvakrat za svoje življenje. Amalija, Ti lepa deklica, ali hočeš biti nevesta tolovajskega glavarja Jurija Skopec?“

Ne odgovori mu, toda strastno se oklene s svojima polnima rokama vratu ljubljenega moža.

„Jurij“, šepeta, „Tvoja sem, že tako dolgo, s Teboj grem — stori z menoj, kar Ti je drago — da, Tvoja nevesta — Tvoja tovarišica v nevarnosti in smrti — s Teboj grem, kamor le hočeš — saj Te tako iskreno ljubim!“

To je strast!

In Jurij Skopec?

Ali je zadovoljen, da bo imel tako krasno ljubico?

Menda že — le bliskoma vidi v duhu prikazen, mlado, divno, plavolaso deklico z milimi, modrimi očmi.

Prikazen hipoma, kakor je prišla, tudi izgine!

Jurij gleda ljubki obraz krasne Amalije, koralne njene ustnice, in strast ga premaga.

Oj — ali ni on tolovajski glavar? Kdor mora ropati — sme tudi ljubiti! Vroč poljub pritisne na Amalijine ustnice, poljubljuje jo, da se deklica neznanе sreče trese po celem bujnem telesu. —

„Amalija — Jurij!“

To ni ljubezen, kakor je drugod, kjer predsodki, šege in običaji boljših krogov v predpisane meje kujejo ta najblaženejši čut narave!

To je divja strast, žgoč ogenj!

Poljub za poljubom! Usta se srečavajo v plamteči ljubezni, ves ostali svet je pozabljen in iskreno se deklica pritiska na široka prsa svojega ljubimca.

In ko ta mladostna dvojica tu uživa radosti prve ljubezni, rogovilijo rokovnjači po gradu ter iščejo skrite zaklade.

Sedaj se bližajo koraki.

Smukač se pokaže na pragu, ravno ko Amalija strastno poljubuje svojega tolovajskega ljubčka.

„Glavar!“ zakliče Smukač, „čas je, da odrinemo, jutro se že mrači.“

Amalija se zgane.

Smukač se dobrohotno zasmaja.

„Oho, glavar, Vi tudi niste rôk križem držali; ogledali ste se za zalo nevesto, kakor to pravemu glavarju prija. No, Amalija je kakor navlašč za to ustvarjena, vsi smo to že rekli. Juhej, sedaj bo pri nas še-le lepo! Glavar, Vi imate srečo!“

Jurij Skopec se ponosno smehlja, ko se Amalija stiska k njemu, toda temni izraz vendar popolnoma ne izgine iz njegovega lica, pozabiti vendar še ne more preteklosti.

Spomin na sramoto, srd proti ženi grofa Sokolskega — to dvoje noče iz njegovega srca.

Da, Jurij Skopec hoče živeti, uživati, ropati — toda tudi se maščevati! Sedaj je zopet ves glavar.

„Kako je,“ vpraša na kratko, „ali so vsi ljudje skupaj?“

„No, da, glavar,“ odgovarja Smukač, „sedaj smo zopet vsi skupaj. Kar jih je mladih, zabavali so se z ženskami, toda prav ste imeli, ko ste rekli, da teh punic, kar jih je v tem gradu, ni mogoče več pokvariti.“

Amalija gleda ponosno na svojega ljubčka.

Čeravno je strastna, čeravno se je tolikokrat mej tolovaji mudila, oponašati jej nikdo ne more, da ni ohranila svoje nedolžnosti.

Nikdo ni te krasne cvetke odtrgal, srce njeno bije le za jednega ljubljenega moža.

In sedaj?

Jurija je poljubovala, to je res, strastno ga objemala! Kaj še le bode, ko bo ž njim v tihi, molčeči noči v gojzdu, ali kaki jami, ali pa za razpalimi razvalinami poleg njega bivala? Tedaj — tedaj —

Temno zarudi v lice. — —

Jurij je zopet popolnoma glavavar svoje čete.

„Ali je plen povezan?“ praša.

„Vse je v redu, glavavar. Mnogo sicer ni, toda izplačalo se je vendar. Nekaj služabnikov smo z bodaleci malo pošegotali. Oj, kako so skakali, javkali in stokali! Bilo je tako smešno, da smo se vsi krohotali. Izpovedali so konečno, kar so vedeli, in na dvorišču leži precejšnje število cul, ki so vredne, da jih seboj vzamemo. Denarja se nam za sedaj ne bo manjkalo, saj židje v mestih vse pokupijo.“

Jurij ponosno prikima z glavo.

„Dobro, Smukač, dani se, odrinemo. Pojdi, Amalija, sedaj greš z menoj!“

Deklica se takoj obesi pod pazduho svojemu ljubimcu.

„No, glavavar,“ praša Smukač, „ali se ne bodete zopet za lovca preoblekli? Oprava leži zunaj poleg moje.“

Že mu hoče pritrditi, tu se še v zadnjem trenutku premisli. —

„Ne,“ pravi svojemu zaupnemu tovarišu, „drugače sem se premislil. Jahala bodeva midva zopet kot plemiča.“

„Toda, glavavar, to bi bilo nevarno.“

„Naj bo, toda jaz imam posebne namene. Tako je bolje, in iz baronovega hleva vzemi še nekaj konj.“

„Samo trije so tukaj, glavavar.“

„Ah, tako, ostali so pri loveih, katere danes pričakujejo. Tudi trije zadostujejo. Najmirnejšega naj jaha Amalija.“

„O, tudi na najognjevitejšem varno jaham,“ pripomni lepa deklica samozavestno.

„Verjamem Ti,“ odgovarja Jurij, „toda bolje je tako, če ne sediš na tako divji živali. — Cekinar naj vzame drugega

konja,“ obrne se zopet k Smukaču. „na tretjem pa naj jaha baron, seveda dobro zvezan. Lopovski služabnik naj brusi svoje pete, in če se obotavlja, poskusi naj še enkrat, kako neprijetno bič diši.“

„Dobro, glavar!“

„Tedadj odrinimo, čas hiti!“

Smukač stopa prvi, za njim Skopec z Amalijo.

Na dvorišči stoje tolovaji ter se dobre volje zabavajo, kajti roparski napad se je izvršeno obnesel.

Na glavarjevo znamenje se oblože z ropom ter gredo proti izhodu, kjer stoje straže.

Cekinar pa se še enkrat obrne proti baronovim služabnikom, ki so vsi skupaj v prostorni dvorani zaprti.

Najprvo jim z bliščečim bodalom zapreti, potem pa preplašenim bojazljivcem pomoli dvoje nabasanih samokresov pod nos.

„Sedadj napnite svoja ušesa, jazbeci,“ pravi s tako pohlevnim glasom, kakor da bi bil najmiroljubnejši človek na zemlji. „Jaz grem za trenotek na vrt. Kdor pred pretekom jedne ure le črhne — samo jedno besedo zine — ta je že toliko, kakor mrtev in pokopan. Nasadim ga, kakor goloba na raženj — pri živem telesu ga spečem, da mu pa vrhu tega še malo vrat prerežem, o tem niti ne govorim.“

Tolpa zbeganih služabnikov in deklet se stiska v kot.

Cekinar pri vsej hladnokrvnosti ni mož, s katerim bi bilo dobro črešnje zobati.

Dekle zatrjujejo, da bodo molčale kakor v grobu, služabniki pa tako ne morejo govoriti, ker so jim usta zamašena.

„Dobro — za Vas vse dobro, če me ubogate,“ pravi Cekinar, in oči se mu peklenško svetijo, „če pa ne, potem Vas pomorim, kakor mišjo zalego. Svet bi tako ne imel velike izgube, če Vas malo podavim.“

Še enkrat zamahne z bodalom, potem pa hiti za svojimi tovariši, ki so že zapustili grad.

Konji rezgetajo. Amalija sedi na ženskem sedlu, katero so tolovaji našli v grajskem hlevu — dokaz, da so se na gradu včasih tudi druge ženske mudile, ne samo zaprta dekleta.

Lepa Amalija se lahkotno giblje na čilem konjiči, Cekinar pa se trudapolno skobaca na visoko kobilo, kajti konj ni posebno vaje.

Baron se klaverno drži v sedlu; razuzdanec je povezan kakor snop slame.

„Ali smo vsi skupaj?“ praša Jurij Skopec.

„Vsi, glavar!“

„Tedaj odrinimo!“

Četa se poslovi.

Jurij se obrne k Cekinarju, ki na kobili grozno rentāči.

„Ali si služabnike ukrotil?“ praša glavar.

„Da, glavar — hej, hejsa — vražja žival — ti ne bodo pred jedno ali dvema urama besedice zinili — hopsa — zlo-djevo kljuse — kmalu bi bil doli telebnil.“

Amalija se prisrčno smeji, ko vidi, kako se oklepa čokasti Cekinar kobile krog vratu.

Visokonoga žival menda čuti, da jezdec ni v sedlu doma, ter bi se ga rada znebila.

Jurij Skopec posluša v daljavo.

„Hitro — hitro — za drevje!“ zakliče naenkrat. „Ti, Smukač, ostaneš sam pri meni! Jezdec prihajajo!“

Hipoma izginejo tolovaji za drevjem ter vlečejo za sabo konje, na katerih sedi Amalija, Cekinar in baron Frankovski.

Tudi je že zadnji čas, kajti ravnokar se na cesti v jutranjem mraku pokažejo temne postave.

„Lovci baronovi so,“ mrmra Jurij ter se obrne proti Smukaču.

„Sedaj pustite le mene govoriti.“

Smukač dobro razume glavarja in jezdeca mirno pričaku-jeta lovce.

Kmalu so blizu.

„Hola — hoj!“ kliče globok glas, „kdo je že tako zgodaj pri grajskem vrtu — to je sumno!“

„Da, da,“ pravi drug lovec, „v grmovji je tudi tako nena-vadno šumelo. Zgrabite puške in samokrese!“

„Glavar, ali jo nismo zavozili?“ šepeta Smukač.

„Molči, Ti pravim!“

Jurij Skopec se lovcem približa.

„He, kaj naj to pomeni?“ praša mirnim glasom. „Od kedaj pa je navada, da se gosti barona Frankovskega od njegovih ljudi sumničijo?“

Loveci prav blizu prijašejo.

„Ej — tako, ali nista to oba hrvatska plemiča?“ praša stari zelenosuknjež, ki je na čelu čete.

Starec gotovo še ne zaupa.

„Hm, da, to sta gosta mojega gospoda,“ izpregovori zopet, „toda pri sv. Hubertu — zakaj tako zgodaj zapuščata grad Podsmreko?“

Jurij Skopec ve, da je od njegovega odgovora vse odvisno, toda on ni mož, ki bi tako hitro prišel v zadrego.

Mirno odgovarja:

„Pot v Ljubljano je dolga in dobro se morava podvizati, če hočeva pravočasno tja priti. Zato sva tako zgodaj vstala, z dovoljenjem gospoda barona, s katerim sva preživela veselo noč. Ko bi bili Vi le nekaj minut poprej prišli, lahko bi bili svojega gospodarja videli.“

Jurij Skopec govori resnico, če tudi v drugem pomenu, kakor to loveci razumevajo.

Logar se pomenljivo muza.

Predobro pozna svojega gospodarja, njegove navade in — razvade.

„Morem si misliti,“ mrmra sam za se, „kaj se je zgodilo. Celo noč sta Hrvata ž njim igrala in mnogo izgubila. Hahaha, gospod baron v igri vedno dobiva. Sedaj hočeta ta dva hitro v Ljubljano, da si zopet napolnita prazne mošnjičke.“

Jurij Skopec zapazi, da je sumnja pri lovecih izginila.

Odkrije se ter počasi odjaha, loveci pa oddirjajo proti gradu.

Do šestdeset mož je, vsi na konjih in dobro oboroženi, tedaj še jedenkrat toliko, kakor njegova četa, ki samo trideset tolovajev šteje.

Juriju je znano, da bi bil boj z močnejšim sovražnikom poguben zanj in za njegove ljudi.

„Glavar,“ šepeta Smukač, „kje pa so ostali?“

„Čakaj!“

Glavar zamolklo zažvižga, toda njegovi tovariši ga vendar čujejo.

V grmovji pokajo suhe veje — tolovaji se prikažejo jeden za drugim, tudi Amalija in baron.

„Hitro — hitro!“ ukazuje Jurij Skopec, „le nekaj minut nam preostaja, da jim utečemo. Lovci so odjahali na Podsmreko, v kratkem imamo vse za petami. Vsak naj krene svojo pot — kraj poznate, kjer se snidemo — sedaj velja pokazati sovražnikom, kako jih zna Jurij Skopec speljati na led!“

37. poglavje.

Na Kumu.

Uboga dekleta. — Neznani tujec. — Čudna zahteva. — Pogumna Urška.
Skrivna zveza. — Kdo so tujci?

Na Dolenjskem, ne daleč od savske doline, se dviguje starodavni Kum, najvišja gora dolenje Kranjske.

Vrhu nje stoji cerkvica, katero tudi še dandanes obiskuje mnogo pobožnikov, ki se ne plaše težavnega pota.

Ob bregovih orjaškega Kuma se razprostirajo temni gojzdi in zeleni pašniki, po katerih se pase goved in drobnica.

Pastirji veselo vriskajo ter prepevajo radostne dolenjske pesmi.

Za časa naše povesti, kmalu potem, ko so še grozni Turki razsajali in klali ljudi po Slovenskem, pastirjev tu ni bilo. Opravljale so to službo mlade deklice zdravih lic in krepkih postav — same sirote, katerim je krvoločni sovražnik vsega krščanstva pomoril ali v sužnost odpeljal stariše in brate.

Sedaj, ko so do dobrega naklestili Turka, oživele so se zopet vasi.

Krepka dekleta — pastarice — so čile Dolenjke, sveže cvetlice — pa tudi svežih jezičkov.

Na rudečih, ogorelih licih ne najdeš zadovoljnosti, ko v senci košate bukve zavživajo svojo skromno južino — suh črn kruh, katerega namakajo s hladno studenčnico.

Jedna je posebno zala ter je nekaka zapovednica mej svojimi tovarišicami.

To je Uršika iz Št. Jurija pod Kumom, kateri je tudi turški sovrag pomoril ljube stariše.

Ovce in koze pase pri nekem skopem, trdosrčnem kmetu, ki ubogi pastarici komaj toliko daje, da se do dobrega naje.

„Glejte ta kruh; črn je ko oglje in trd ko kamen, in od tega ter k večjemu še sem ter tja od požirka kozjega mleka naj človek živi!“ pravi Uršika svojim tovarišicam.

„Nam se tudi bolje ne godi,“ pravi drugo dekle, „noč in dan moramo biti pri živini, imamo pa komaj toliko, da pokrijemo svoje telo. To zimo nam kmetje niti črevljev ne bodo kupili ter bodemo morale bose po snegu gaziti.“

„Sramotno in grešno je,“ pripomni Uršika, katera je zelo pogumna in odločna, — „moj kmet je hujši kakor vsi drugi. — Plače sploh nimam nobene — skopuh misli, da mi Bog ve kako dobroto izkazuje, če mi daje suh kruh in kako staro eunjo za obleko. In upanja uboge sirote sploh nimamo, da se nam kaj zboljša. Pastirke, zaničevane pastirke ostanemo do groba, zaslužek naš pa bo žive dni suh kruh!“

„Da — da, tako je, — žalostno je,“ glasi se v dekliskem krogu, „naši stariši so pomrli in s siroticami kmetje nimajo usmiljenja. Nikdo bi se ne zmenil, če tudi poginemo — iztablajo nas do zadnje kapljice krvi. Ko bi katera izmed nas bolela, bilo bi bolje za-njo, da se raje takoj vleže v hladni grob.“

Uršika jim prikima.

„Prav imate,“ pravi vsa razjarjena, „toda to še ni vse! Pomislite, kmet mi je obljubil boljšo obleko, boljšo hrano, celo črevlje in nogovice — toda —“

Obmolkne.

„Lahko si mislim, kaj zahteva od Tebe,“ pristavi jedna tovarišice, saj si zala in čvrsta, Tvoj kmet pa ima starikavo in

prepirljivo ženo, ki že dolgo boleha. Zabaval bi se rad s Tabo ter Te žrtvoval svoji nesramni poželjivosti. Grdoba!"

Uršika jezno poskoči.

„Saj sem mu pa tudi dala odgovor, kakoršen zasluži,“ pravi in ves obraz jej plamti srditosti. „Z vsemi desetimi nohtovi bi mu razpraskala vražji obraz. Godrnjaje se je umaknil, in sedaj se mi še slabše godi kakor poprej.“

„Nam tudi — nam vsem.“

Vsled Uršikine pripovedi razodenejo tudi ostale deklice svoje težave in križe, in pri tem se pokaže, da več kmetov zalezuje svoje ženske posle.

Uršika temno zre na tla.

„Oj, da bi mogla vso to revščino predrugačiti.“ govori sama za-se, „kolikokrat sem že premišljala, ali bi ne bilo bolje, zbežati po širokem svetu. Toda kedo mi je porok, da se mi drugod ne bo še slabše godilo? Tukaj se človek saj borno preživi!“

„Da, da, Uršika ima prav!“

„In če pomislim, kako se tu godi,“ nadaljuje Uršika vneto: „kmetje so kar podivjani. Jeden slepari družega. Ves svet živi od goljufije, boj s Turki je vse boljše čute pomoril.“

„Zakaj bi bile me drugačne?“ pripomni temnolasa pastarica, „tudi me hodimo svoja pota, tako, kakor vsi drugi. Potem se nam bo tudi bolje godilo, jedle bomo dobro, oblačile se čedno in morebiti celo denar imele v žepih.“

Uršika se žalostno nasmehlja.

„Kako hočeš to napraviti, Ti neskončna modrost?“ praša jo konečno.

Pastarica glavo povesi.

„Tega seveda ne vem,“ pravi malodušno.

„Aha, sedaj vidiš,“ poučuje jo Uršika, „tudi me si ne znamo pomagati. Če gremo od tod, lahko lakote poginemo, in živa duša se nas ne bo usmilila. Če vzamemo živino svojih gospodarjev seboj, preganjali nas bodo in rabeljnu izročili. S taticami kratko postopajo. Tedaj moramo svojo žalostno osodo še naprej prenašati, morda moramo celo postati žrtve svojih hudobnih kmetov, če nas po noči, trdno speče napadejo. Tako se je že dvema izmed nas zgodilo. Udali sta se svojima gospo-

darjema, potem so jih pa kot ničvrednice dali pretepsti in iz dežele izgnati.“

Uboge pastarice so žalostne.

„Da, vse nam nič ne pomaga,“ pravijo, „bolje bi bilo, da bi že šest črevljev pod zemljo ležale.“

„Kaj pa še,“ začuje se globok možki glas, „škoda bi bilo tako svežih zalih punic.“

Pastarice se bliskoma obrnejo.

Za bližnjim grmom se prikaže bradat obraz.

V tistih nemirnih časih se je dosti nevarnih rokovnjačev klatilo po svetu.

Toda mož, ki bliže pristopi, ni podoben rokovnjaču, marveč poprej lovcu, čeravno nima puške seboj.

Lovec je srednjih let, predrznega, toda ne grdega lica.

Prijazno pozdravlja pastarice.

„Tam-le za grmom sem ležal ter nehote slišal Vaše pogovore,“ pravi nebrižno.

Uršika globoko zarudi.

„In čuli ste, kar se je reklo?“ prasha hlastno, spominjaje se svojega pohotnega gospodarja.

Tujec se skrivnostno nasmehlja.

„Kar nočem vedeti, tega tudi ne slišim,“ pravi mirno.

Uršika je naravno dekle, glavica njena je prebrisana.

Takoj spozna, da tujec ni navaden mož, da ni iz teh krajev, pa tudi ne hudobnež.

„No, Vi mi tudi ne bote mogli pomagati,“ méni Uršika ter od strani pogleda možakarja.

„Kdo vé?“ odgovarja lovec; „toliko sem vsaj razumel, da posebno prijazno vse skupaj ne sodite o svojih gospodarjih.“

Tako je!“ živahno zakliče Uršika, „me vse črtimo one skope, trdosrčne kmete, ki samo na to mislijo, kako bi nas bolje mučili.“

„To rad verjamen,“ pripomni tujec ter se vsede poleg deklet. „Pomagati bi Vam morebiti vendar mogel — kdo ve!“

„Vi?“ čudi se Uršika.

„No, recimo, da imam še večje število tovarišev, ki niso od tod!“

„Gotovo vojaki, ki se iz vojske vračajo?“ praša Uršika meneč da je to vojak, ki je na poti proti domu, ali je pa celo pobegnil.

„Naj pa Vaše mnenje velja,“ pravi tujec, „tu na Kumu je samotno, in tu gori proti cerkvi zahaja malo ljudi?“

„Nobeden. Odkar je Turek tu razsajal, ljudje ne hodijo radi po samotnem gorovji.“

„Tem bolje,“ méni lovec, „no, povejte mi, zala dekleta, ali bi mi mogle — recimo za trideset ljudi — preskrbeti živeža ter ga tu gori znositi?“

Pastarice se začudeno pogledujejo.

„Seveda za dober denar ter primeren zaslužek,“ pravi tujec ter pokaže celo pest svetlih srebrnikov.

Uršika poskoči.

„Resnično, Vi ste preoblečen grof ali pa še kaj višjega!“

„Hahaha,“ smeji se zelenosuknjež, „ne, ne, tu je moja roka, jaz sem navaden človek, kakor Vi. Grofi ne potrebujejo jedil, katere jim na skrivnem prinašajo pastarice.“

„To je res!“

„No, tukaj Vam izročam denar, toda nikdo ne sme vedeti, kam pride živež in za koga da je. Ali imate človeka, ki zna molčati, in ki bi vse preskrbel, kar bi Ve potem gori znosilo?“

Uršika premišlja.

„Tacega človeka že poznam,“ izpregovori, „to je kruljevi rešetar iz Ribnice. Ta je za vsako tako stvar rabljiv ter preži na denar, kakor vragee na ubogo dušo. Za svetle srebrnike pusti svoje življenje.“

„Dobro, zala deklica,“ pravi tujec, „le zmenite se ž njim. To menda ne bo pretežko, dajal Vam bom denar, zvečer gonite svoje črede v Št. Jurij in zjutraj prinesite seboj, kar rešetar nakupi. Od tukaj naprej preskrbim jaz sam, kar je potrebno.“

Izgovorivši izroči Uršiki srebrnike.

„Tretjina tega je Vaše plačilo,“ pristavi, „denar razdelite med tovaršice, da me nobena ne izda.“

„Ne, nobena!“ kriče dekleta kakor iz jednih ust, „nobena Vas ne izda, zadovoljni bodete z nami.“

„Verjamem,“ odgovori tujec mirnodušno, „potem nam je vsem pomagano, kaj ni res?“

Uršika je radovedna.

„Kje so pa Vaši tovariši?“ praša.

„Le ne radovedna biti, devičica, to je tajnost,“ glasi se odgovor.

Glas tujčev je pri tem trd, skoro oduren.

Uršika molči.

Za svoje življenje bi rada izvedela, kdo je lovec in njegovi tovariši, in kje se skrivajo.

Uvidi pa, da mož ne bo ničesar izdal, da je torej vsako izpraševanje zastonj.

„Pri tem tedaj ostane,“ pravi tujec.

Uršika je predrzna.

„In koliko časa naj živež preskrbujemo?“

„No, to še ni določeno. Mogoče kaka dva tedna, mogoče niti toliko časa.“

„Moj Bog,“ stoče Uršika, „potem se bode pričela stara revščina.“

Tujec se skrivnostno smeji.

„No, mogoče se bo dalo tudi v tem oziru nekoliko pomagati.“

„Vi bi hoteli —?“

„Sedaj ne morem še ničesar obljubovati. Vse je sedaj le od Vas vseh odvisno, ali se hočete po mojem naročilu ravnati, ali ne. O vsem tem se bomo lahko še pozneje pogovorili. Sedaj Vam moram še nekaj povedati.“

„In to je?“

„Ve vse mi morate obljubiti, da ne bodete svojih ovac in koza višje gonile, tudi ne same te meje prekoračile!“

„Zakaj pa?“ čudi se Uršika.

„To je moja stvar,“ odgovori tujec rezko. „Vaša drobnica ima tudi tu doli dosti paše. Zgoraj pa je naša posest — tam nima nikdo nič iskati.“

Uršika se igra s svetlimi srebrniki v svoji desnici.

„No, dobro,“ pravi po kratkem premisleku, „Vaša želja naj velja. Obljubujem Vam to v imenu svojih tovaršic, ki so vedno z mojimi ukrepi zadovoljne.“

„Pametno od deklet,“ hvali tujec.

„Vašo ponudbo tedaj sprejmemo; hromi rešetar bo preskrbljal hrano, me pa znosimo vse tu gori. Da bo Ribničan molčal, za to jamčim, me pa tudi ne bodemo ničesar o tem blebetale.“

„Nekaj nenavadnega pri dekletih,“ meni čudni mož.

„Me smo drugačne, kakor vaše klepetulje,“ odgovarja Uršika samozavestno, „skoro izključene smo iz človeške družbe, gospodarji s svojimi psi bolje ravnajo, ko z nami, zaradi tega smo pa tudi že v mladih letih samostojne. Oponašati pa nam vzlje vsemu nikdo ne more ničesar — ohranile smo svojo čast vzlje revščini in nadlogami.“

Lovec se odkrije.

„Resnično, svojega širokokrajnika niti pred knezom ne snamem, pred Vami, dekle, pa to storim. Kač je res, je res, ne morem si drugače — Vi ste punica, kakoršnih še nisem dosti našel.“

Da, Uršika je bitje, čegar značaj je v sovražni okolici postal jeklen.

Ponosna, samozavestna stoji pred tujcem.

„Tedaj od jutri naprej se prične donášanje,“ pravi tujec, „potem pridejo tudi moji tovariši, ki so že na poti semkaj. In pa prst na usta, moja draga!“

„Grob ne zna bolje molčati, kakor me.“

„Bodemo videli, me bo veselilo.“

„Zadovoljni bodete.“

Tujec pomoli roko, Uršika pa junaško z desnico vdari vanjo. —

„Grom in strela, Vi ste res prava ženska, Vi bi marsikaterega moža osramotili.“

Uršika se ponosno smeji — nenavadna hvala jej dobro dé, čeravno ne vé, kdo stoji pred njo.

Prijazno jej prikima tujec, trenotek pozneje pa že izgine za grmovjem.

„Uršika,“ zakliče jedna pastaric, „to je bil prav čuden človek — skoraj sem se ga bala.“

„Zakaj pa?“ vpraša Uršika, „to je bil zal mož, ki mi je desetkrat ljubši kakor moj kmet. In pa pogledjte te trde sre-

„Jahala bodeva midva zopet kot plemiča.“

brnike, osemnajst jih je, šest od teh je naših, toda spravila bom jaz vse.“

Uršika ima tolik vpliv, da jej nobena njena tovaršica ne ugovarja.

Ne, vse jo pripoznavajo za svojo načelnico — Uršika, katero vse pozna kot odločen in jeklen značaj, sme ponosna biti na svojo veljavo.

„In kaj pa hočete?“ vpraša, „to je vsaj jedenkrat jasen žar v naše megleno življenje. Zaradi mene naj bo tujec, kdor hoče — meni je ljubši, ko moj gospodar.“

„Ali Uršika,“ vpraša jedna tovaršic bojazljivo, „kaj hočeš denar vzeti sabo v kmetovo hišo?“

„Ne,“ pravi zala deklina, „to bi bila velika bedarija. Bodi popolnoma brez skrbi, skrila ga bom na takem kraji, kjer ga nobeden človek ne more najti. Ve vse me poznate — niti vinarja ne vzamem sama za-se, denar je nas vseh, skupno premoženje.“

Vse pastarice jej prikimajo.

„Zaupamo Ti,“ kličejo zopet deklice. „Le ravnaj, kakor sama misliš, da je prav. Da, skrij denar, pozneje ga bomo že potrebovale.“

„Prav gotovo.“

Deklice se sedaj drenjajo okrog Uršike.

„Kdo neki je tujec?“ povprašujejo radovedne.

„Tega ne morem vedeti.“

„Kaj pa Ti meniš, da je, Ti si vendar tako prebrisana — Ti sicer vendar vse veš.“

Lepa pastarica zmaje z rameni.

„Ali je to kak lovec?“

„Kdo vé?“

„Oj, Ti že nekaj slutiš — povej nam vendar — Uršika — govori,“ prosijo in silijo dekleta.

Uršika se jih obrani.

„Jaz nič ne vem,“ méni, „pustite me pri miru, vse drugo se bo že našlo. In sedaj pazite na mojo čredo, kajti še danes grem h kruljevemu rešetarju.“

38. poglavje.

Povesti o strahovih.

Opat Benedikt si ne ve pomagati. — Jetnici. — Ponočni obisk. — Skrivnosten razgovor. — Čuvaji na straži. — V strahu in trepetu!

Obraz opata Benedikta je resen.

„Kdo neki je deklica?“ vpraša se častitljivi starček menda že deseti pot, „Indijka — skoro ne verjamem vzlic bronasti polti. Modre oči, te krasni zvezdi, te so vendar popolnoma pri nas doma, to so slovenske oči!“

Oj, ko bi opat Benedikt vedel za celo resnico!

Sreča za Milico, da v samostanu ni nun; gotovo bi jo preoblekle in v tem slučaju bi hitro spoznali sleparijo glumaške načelnice.

Tako pa dajo glumačicama dve meniški kuti, kateri si morate na svojo glumaško opravo ogrniti.

Opat Benedikt si ubija glavo.

Starček je velik učenjak, toda tukaj je vsa njegova učnost pri kraji.

Cenobija ne odgovarja na njegova vprašanja, nema je — kakor da bi niti jedne besedice indijskih narečij ne poznala. —

Ubogi opat Benedikt!

Knez Podstrmski bo kmalu hotel imeti poročilo — toda kaj naj poroča, ko skrivnosti krasnega dekleta nikdo ne more pojasniti?

Pa tudi nekaj družih ljudij je v samostanu, ki si iz dna srca žele, da bi bili ženski v čudoviti deželi Indiji ostali, kjer poper raste in sladkor iz dreves pada.

To so čuvaji pred začarano dvorano.

Dolžnost jih veže, da po dva in dva stojita na straži pred dvorano, o kateri se toliko strašnih reči pripoveduje.

Ko se polnoč bliža, treseta se oba čuvaja, kakor palica na vodi.

Vsak trenotek pričakujeta, da se jima prikaže kak smrtnobled menih, ali pa da celo mrtvaški spreved prikoraka.

Marsikdo moli rožni venec ter se plašno ozira na okoli, kadar vihar buči ali celo čuki in sove prirede vstopnine prosto godbeno predstavo.

Dosedaj niso nič posebnega opazili.

Prikazal se ni še nobeden duh ali strah, in samostanski hlapci že lažje dihajo.

V začarani dvorani pa bivate ženski, ki bi bili tudi raje v daljni Indiji, kakor pa v samostanu na Dolenjskem.

Glumačica se boji, da bodo Milico natančneje preiskali in uboga preplašena revica misli na mučilnico in neusmiljenega krvnika.

Za glumaško načelnico je velika tolažba, da ima sabo zadostno množino one barve, s katero je namazala Milici obraz, vrat, prsi, hrbet in roki.

Z grožnjami prisili revno Milico, da se mora po celem ostalem životu namazati z njo. Tako se vsaj prepereči največja nevarnost.

Seveda je glumačici znano, da bo bronasta barva polagoma obledela, če barve zmanjka, in potem mora priti cela sleparija na dan.

Toda vzlic vsemu zvita babura ne obupa.

Zanaša se na svoje ljudi, prekanjene glumače, ki so se že v največjih nevarnostih znali izmuzati.

In glumačico ta nada tudi ne vara.

Zamrežena okna čudne začarane dvorane, na katere stenah visijo že otemnele velike slike, vodijo na senčnati samostanski vrt.

Milica vidi, da glumačica po cele ure, posebno po noči, pri oknu stoji ter na vsak glas, ki prihaja od zunaj, pazljivo posluša.

Čujejo se mili glasovi slavcev, kričanje sov in čukov, regljanje žab in od daleč lajanje psov.

To so glasovi narave.

Znamenje pa, na katero babura nestrpno čaka, se noče oglasiti, in nejevoljna se zopet vleže na posteljo.

Tudi pošteni samostanski oskrbnik se zelo čudi.

Vsako jutro bojazljivo potrka na vrata začarane dvorane, in ko se glumačica prikaže pri odprtem vhodu, vpraša jo vsakokrat:

„Aj, Vi še živite — strahovi so Vas tedaj nocoj še pri miru pustili. Kar pa še ni, to je še mogoče. Duhovi ne puste, da bi živi ljudje tam stanovali, kjer je njihovo bivališče. Gotovo se bo tukaj vsa stvar še grozovito končala.“

Seveda je potem prekanjena glumačica z raznimi vprašanji kmalu izvedela celo pripoved o strahovih v začarani dvorani.

Ali s tem kaj posebnega namerava?

Kdo ve?

Milica navadno molči — z neko malobrižnostjo se je udala v svojo usodo.

Sredi tretje noči se Milica nagloma zbudi.

Glumačico vidi, da stoji pri oknu, skozi katero je vsled močnih železnih drogov in trdne mreže vsak beg nemogoč.

Milica se v postelji vzravna.

„Kaj je?“ vpraša še pol v spanji.

„Pst — pst, tiho!“ šepeta babura, „moji ljudje so tukaj našli so naju.“

V tihi noči je slišala nenavadno znamenje, s katerim se glumači mejsebojno sporazumevajo.

Sedaj čuje, kako nekdo ob pristavljenem drogu kakor mačka kvišku pleza in kmalu se pri oknu prikaže temna postava. —

„Pst — pst“, tiho mrmra glumačica, „ali si Ti, burkež?“

„Da, načelnica.“

To je pajac, ki se ni bal truda in težav, ter je konečno zasledil gospodarico z ljubljeno Cenobijo.

Sedaj visi ob mreži pri oknu.

„Tukaj ste tedaj, gospodarica,“ pravi burkež, „to je vražje trdna ječa. No, kogar jedenkrat menihi zapro, ta tako hitro ne zagleda zlate prostosti.“

„Norec, rešiti me moraš.“

„Nemogoče, mi nimamo takega orodja, da bi take debele železne droge odstranili.“

„Iti mora — pa na drug način.“

„Kako pa, načelnica?“

„Poslušaj!“

Babura prične tiho razkladati.

„Hahaha,“ smeji se zamolklo burkež, „to bi bilo vse lepo, samo če bo kdo verjel!“

„Prav gotovo!“

„No, radoveden sem!“

„Šlo bo, če Ti rečem!“

„Dobro, storil bom, kar je v moji moči. Kar je na meni ležeče, načelnica, bode te lahko zadovoljna.“

„Zanašam se na Te!“

„Oj, storil bom, kakor ste mi naročili, toda za uspeh Vam ne morem jamčiti.“

„To je moja stvar! Sporoči drugim, da bodo pripravljeni! Sedaj zopet pojdi, da Te nikdo ne zapazi. Drugače bi bil ves naš trud zastonj.“

Temna postava izgine.

To se tako hitro in mirno zgodi, da Milica meni, vse to so bile le sanje.

Prašati pa si ne upa ničesar, ker pozna surovost grde babure.

Slednja hitro smukne v posteljo in kmalu težko sopihanje dokazuje, da je trdno zaspala.

Luna prisije skozi visoko, obokano okno in blede mesečina obseva stare slike na stenah.

Uboga grofova hči, kdaj bo bila ura Tvoje končne rešitve? — — — — —

Zopet mine dan.

Učeni opat je dolgo poročilo v potu svojega obraza izdelal, da je pošlje knezu Podstrmskemu.

Tu je marsikaj napisanega, o indijskih rodovih, ki stanujejo ob reki Ganges pa gori do snežnih orjakov himalajskega gorovja.

Vse to je lepo čitati in kaže veliko učenost, toda kar kneza najbolj zanima, od kod da je čarobna indijska plesalka, o tem ni črkice v dolgem pismu.

Vzlic temu pa mora dobiti knez poročilo in sivi opat se oddahne, ko sel s pismom zapusti samostan.

„Tako, sedaj naj se knez Podstrmski huduje, kakor hoče, storil sem, kar mi je bilo mogoče, toda v tem slučaju nobena učenost nič ne pomaga.“

Vse drugače mislita čuvaja, ki morata proti večeru zopet na stražo pred začarano dvorano.

Tu stojita na dolgem, temnem prehodu v strahu in trepetu, kajti noč ima svojo moč, in oskrbnik sam tudi veruje, da ni v začarani dvorani vse tako, kakor bi moralo biti.

Dva krepka možakarja sta danes na straži.

Plašljivo se ozirata po prehodu: svetilnica le najbližjo okolico malo razsvetljuje, daljni koti pa so popolnoma temni.

„Sam ne vem“, pravi prvi, „naš opat je sicer dobrotu sama, boljšega gospoda si ne morem želeti. To pot pa nam gotovo ni naklonjen, drugače bi ne bil zapovedoval, da moramo ravno tukaj celo noč stražiti.“

„Prav imaš“, meni drugi junak, „to je strahovita straža. Raje bi stal na starem stolpu ali pa pod zemljo, kakor tukaj pred začarano dvorano — brrr!“

„Da, tudi mene obliva kurja polt po celem hrbtu“, potrjuje mu tovariš, „samo čudim se, kako morete dve ženski še tu notri živeti. Po mojem mnenju bi jim bil moral že zdavnej kak duh zaviti vratova.“

„Mogoče sta sami coprnici.“

„Prav imaš, dragi, drugače bi ne mogli več živeti.“

„Toliko slabše za naju; strahovi krog naju, tu notri pa dve plašni coprnici. — sedaj vedno mislim na svojo blaženo smrt ter se kesam vseh grehov, katere sem svoje žive dni storil.“

„Meni se nič bolje ne godi.“

Ta junaški dvogovor pretrga velik netopir, ki po dolgem prehodu šviga sem ter tja.

„Hu — hu“, javkata samostanska hlapca ter se tako stiskata, kakor bi hotela jeden v drugega zlezti.

„Saj je bil to netopir.“

„Ali si ga videl?“

„Videl, bil je!“

„No, potem je dobro“, meni drugi ter si briše pot s čela, „mislil sem že, da je bilo kaj drugega.“

„Ne, netopir je bil.“

„Zaradi mene naj pride sto takih hudirjev, to je vsaj nekaj naravnega — toda tak smrtno bled menih — hu!“

„Bodi no tiho!“

„Z mrtvaško glavo, režečimi se zobmi, namestu prave glave —“

„Molči, Ti pravim!“

„In svetilnico v koščeni roki.“

„Nehaj mi, ali pa zbežim in Te samega pustim!“

„In iz očij se sveti ognjeno — hu — to je strašansko!“

„Človek, ali hočeš, da znorim?“

Zopet se junaka na tesno stiskata v kot.

„Da, da“, stoka prvi, „kar sem rekel, za to sem tudi porok. Glej, tu notri v začarani sobi je pred sto in toliko leti bival slovit alhimist*, kateremu so bile največje skrivnosti znane. Ta je znal vruga, vse strahove in celo mrtve ljudi kli-cati, da so se mu morali prikazati.“

„Govori raje o čem drugem.“

„Počakaj no, da Ti vse povem. Alhimist je bil jako učen mož, toda pobožnosti mu je manjkalo. Zapisal je svojo dušo vrugu, za to mu je moral pa črni pokazati vse peklenške umetnije.“

„Kar mu pa ni dosti pomagalo?“

„Kakor se vzame. Krasno in v veselji je živel, dokler ni prišla zadnja ura. Tu je bil peklenšček seveda takoj pri roki ter je grozno rujoveč odnesel zapadlo mu dušo.“

* Alhimisti so bili pol učeni, pol vražjeverni možje, ki so iskali „kamen modrosti“ ter skušali navadno kovino premeniti v zlato. Svet jim mora pa vsaj hvaležen biti, ker so bila njihova raziskavanja nekaka podlaga današnji jako razviti kemijski vedi.

„Čuj, ali ne slišiš, da bije polunoči?“

„Da, da — toda nisem Ti še vsega povedal. Zgoraj na koru se vidi še deset lukenj, kamor je hudobec svoje železne kremplje zasadil, ko je z alhimistovo dušo v peklo sfrčal. Zapustil pa je svojo skrivnost vendar poznejšemu svetu. Marsikdo bi lahko svojo srečo našel — seveda bi se moral peklenška varovati.“

„Kako skrivnost pa?“

„No, to so velike slike v začarani dvorani, te pomenijo celo copernijó in kdor bi jo znal brati, zapovedoval bi vsem hudobcem. No, jaz se ne bom trudil s to umetnostjo.“

„Jaz tudi ne.“

„Pa drugi bi jo radi spoznali.“

„Naj jo, jaz pa ne.“

„No, denar je lepa reč —“

„Tiho, ali nisi čul ropot?“

„Ne bodi neumen, to je bil veter.“

„Ne, ne, natanko sem slišal, bilo je tako, kakor bi se nama kdo po prehodu bližal.“

„Pusti no, ni je žive duše!“

„Morda pa kaj družega?“

„Ne, motil si se!“

„Za božjo voljo, tu je zopet, ali ne slišiš — hu — hu — glej — glej — tamle!“

Čuvaja grozno prestrašena zreta proti temnemu prehodu, na katerem se nekaj premiče.

Toda to ni netopir, o ne, to je velika, strašanska postava, ki se počasi in vedno bliže drsa po kamenitih tleh.

Uboga samostanska hlopeca šklepetata z zobmi, kajti to, kar se jima bliža, ni človeško bitje, to je grozovita pošast z onega sveta.

„Jezus — Jezus,“ stoka prvi junaških Dolenjcev, „glej, oj, glej, kaj tukaj prihaja!“

„Oj, Ti ljubi Bogec“, javka njegov tovariš, „to je jeden menihov, ki nimajo miru pod zemljo.“

Možakarja se krčevito oklepata jeden družega.

Vedno bliže in bliže prihaja prikazen, nogi vleče za sabo, to je bitje z družega sveta, možka postava v zaprašenji, trohljivi meniški opravi.

Pošast nima več navadne glave, ne, sama globanja štrli iz kute.

Čuden, moder, trepetajoč svit obdaja grozno postavo, ki se počasi pomika proti začarani dvorani.

Čuvaja sta skoro ob pamet.

Še je rešitev mogoča, stranski hodnik vodi na samostansko dvorišče — tja je še mogoče zbežati.

In sedaj se začuje glas, nenavaden glas.

To je zamolklo, tožno tarnanje, stokanje — prav tiho je, toda grozovito pretresa živce.

„Hu — hu — hu“, glasi se zopet med zobmi koščene globanje, ki svoja usta odpira.

„Beživa — beživa, zgrabil naju bo“, javkata hlapca.

Po hodniku divjata ter se zadej za vrata z obema rokama držita, kakor bi se bala, da ju bo zdaj in zdaj hudoba zadavil.

Čuvaja sta tako prestrašena, da niti vpiti ne moreta.

In kaj bi jima tudi pomagalo, če začneta na pomoč klicati? Predno prihite tovariši, je prikazen že davno izginila?

To tudi mislita junaka, ko priletita na dvorišče, kjer se v kotiček stiskata ter se kakor preplašena piščanca na vse strani bojazljivo ozirata.

Dvorišče je od meseca popolnoma razsvetljeno in videla bodeta natanko, od katere strani bo prišel neznanski menih.

Toda zastonj čakata, nič se ne prikaže — samotno in tiho je vse.

Kje neki je menih z mrtvaško glavo? Ali se je povrnil v svoj grob, ali pa je skozi zaprta vrata v začarano dvorano kakor senca izginil, jutri bodete pa obe tuji ženski zadavljene ležali na tleh ali pa v posteljah?

39. poglavje.

Novo domovje tolovajske čete.

Smukač pričakuje tovariše. — Prihod zaljubljenca. — Jetnika.
Ogenj ljubezni.

„No, sedaj bi bili pa že lahko tukaj! Tristo vragov, se jim pa vendar ni kaj posebnega pripetilo? Po mojem mnenji bi morali sedaj dohajati, čeravno se posamezno bližajo proti Kumu.“

Bradat mož temnega obraza je to, ki na Kumu za grmovjem tako sam sabo govori.

Smukač je, tolovaj.

Vedno in vedno pogleduje v dolino, kjer leži Št. Jurij in druga sela.

Večerni mrak se vlega na zemljo.

„Resnično, čas je,“ mrmra predrzni mož, „temni se, in če postane popolnoma noč, spoznali se ne bodo več na tem vražjem hribu.“

Smukač se na vse strani ozira.

V njegovi bližini je cerkvice z močnim ozidjem, nekoliko nižje je mala kapelica in gosto grmovje prikriva vhod v podzemeljsko razpoklino, katero je po naključji izvohal.

„Krasno skrivališče,“ mrmra, „kakor ravno za nas tolovaje ustvarjeno. Škoda, da Jurij Skopec noče delj časa tukaj ostati! To Ti je nemiren duh, ta nas bo vodil do bogastva in — vrag vedi — tudi v nevarnosti.“

Smukač zmaje z ramami.

„Da, čuden človek je naš glavar,“ nadaljuje v svojem samogovoru, „predrzen do skrajnosti, pogumen, podjeten, toda glava njegova je trda — skoro bi rekel, da je svojeglaven. Jurij Skopec bi lahko delj časa tu ostal. Cela okolica bi se pred njim tresla in po celi Kranjski bi se samo pred njegovim imenom že vse balo. Toda ne zadostuje mu to! Dežela mu je prerevna, Jurij hoče sebe in nas vse obogatiti! Kaj neki namerava? Kako visoko letajo njegovi naklepi? No, meni je prav — zaupam mu in ž njim grem, če treba, tudi v peklo!“

Tolovaj posluša v daljavo.

Njegovo vajeno uho čuje tih ropot, ki se počasi bliža.

„To so konji,“ šepeta Smukač, „jeden, dva, tri, resnično, to so naši! Konečno vendar pridejo! Čas je pa tudi že bil. Pripravil sem mej tem vse, v razpoki in za kapelico. Aha, so že tukaj!“

Temne sence se bližajo po bregu navzgor.

To so jezdeci, Smukačevo uho je dobro slišalo, vzlic temu, da so konjska kopita s cunjami ovita.

Jeden jezdec je nekoliko pred drugimi.

„Smukač!“ zakliče zamolkel, toda možat glas.

„Tukaj sem, glavar!“

„Ej, na-te se lahko zanašam, Ti si zvesta duša!“

„Gotovo, glavar, tudi je vse najbolje preskrbljeno. Dobil bomo bodemo zadosti živeža, in celo zale punice so to, ki nam bodo vse, kar potrebujemo, pridno donašale.“

„Kaj praviš — dekleta?“ prasha skoro nejevoljno glavar, „ali meniš, da bodo deklina molčale?“

„Te prav gotovo,“ odgovarja Smukač mirno, „pozneje vam bom vse povedal, glavar, in zadovoljni boste z menoj. Toda sedaj stopite raz konja — pozno je že in pot od tukaj je kamenita in strma.“

„Tedaj čakaj!“

Jurij Skopec, prvi došlec, skoči raz konja, katerega prime Smukač za ujdzo.

Tolovaj se samozavestno smeji.

„Tudi za konje se nam ni treba bati; za gostim grmovjem in drevjem je dosti pašnikov, da se bodejo lahko pasli in jih vendar nikdo ne bo od zdolaj zapazil. Na vrh pa sedaj itak ne zahajajo prebivalci sosednih vasij.“

Jurij Skopec zadnje besede komaj še posluša.

Vrača se proti ostalim došlecem ter zgrabi konja, na katerem sedi krasna Amalija, ki s polnima rokama objame ljubljenega moža, ko jo dvigne raz žival.

„Jurij,“ šepeta srečna, „ljubljenec moj — sedaj se mi ni treba ničesar več bati.“

„Ne, ne boj se, dokler sem jaz poleg Tebe,“ odgovarja glavar ognjevit.

Od rane ure, ko so roparji zapustili oropani grad, pa sedaj do poznega mraka si niso privoščili počitka.

Pot je bila tem težavnejša, ker je bilo treba na barona paziti, ki sedi na konju kakor kupček nesreče.

Tudi Martin je tukaj, s povezanimi rokami in zamašenimi ustmi. Capljati je moral peš. In če se je, nenavajen dolge hoje, začel nekoliko obotavljati, pošegatali so ga malo z bodalcem, pa je hitro začel skakati kakor mlad kozliček.

„Cekinar!“ kliče Jurij Skopec.

„Tukaj sem, glavar!“

„Izročim Ti jetnika, Tebi in Smukaču. Pelji ju v podzemeljsko votlino, katero Smukač dobro pozna ter jo je izvohal, ne da mu bi jaz o njej kaj povedal. Vsi tovariši naj za sedaj tudi ostanejo tam, sena se ne manjka, da si napravijo primerna ležišča.“

„Je že vse preskrbljeno, glavar,“ odgovarja Smukač. „Za jetnika je prostora v ozadji votline, tam sta boljše spravljena nego na Podsmreki v ječah.“

„In kje naj pa jaz ostanem?“ prša Jurij ter pri tem iskreno pogleda lepo Amalijo, ki stoji poleg njega.

Smukač se muza.

„Glavar mora pri vsem imeti nekaj pred ostalimi. Vi ste mož, kateremu smo se vsi na smrt in življenje izročili. Zaradi tega sem Vam tudi poseben prostorček izbral — pri stari kapelici, ne daleč od podzemeljske votline. Tam za kapelico je menda o svojem časi prebival kak puščavnik — čudili se bode!“

„Stojte,“ odgovori Jurij Skopec, „tako hitro to ne gre. Kako je s stražami — prezreti ne smemo niti najmanjše previdnosti.“

„Le povejte mi, kako Vi zahtevate,“ pravi Smukač, ki nikdar ne prezre, da je le podpoveljnik. „Zadovoljni bode. Seveda bodedo straže razstavili, toda menim, da jih bo šest zadostovalo. Te se bodo menjale.“

„Še nekaj,“ pripomni Jurij s svojim navadno rezkim glasom; „jaz moram v zvezi ostati s celo četo, ko bi se kaj ne navadnega pripetilo.“

„Za to bodeva s Cekinarjem skrbela,“ pravi Smukač. „Čuvala bodeva pred vhodom v podzemeljsko razpoklino, ki ni daleč od kapelice. Dogovorjeno znamenje nas v malo trenutkih spravi vse na noge.“

Jurij Skopec je zadovoljen.

„To mi zadostuje,“ ga hvali, „prva dolžnost je previdnost, potem smemo še le na počitek misliti. Kako je pa z živežem? Imamo ga komaj še za dva dni.“

Smukač se smeji.

„Jutri pridejo moje zale pastarice, glavar.“

„To mi moraš še povedati.“

Tolovaj poroča, kar je treba vedeti.

„Dekleta bodo molčala,“ konča svojo povest, „to so uboge trpinčene pastarice, ki žele, da bi vrag vzel njihove kmete. Da, glavar, to bi bile prave ljubice za nas, vzemimo jih saboj! Kaj pomaga ves denar in blago, če nam manjka ognjevitih deklet — tolovaj mora vedno imeti tudi tolovajsko ljubico, ki zanj skrbi ter mu dolgi čas preganja. To je moje mnenje.“

Amalija pazljivo posluša.

Sedaj prime Jurija za roko.

„Jurij,“ pravi tiho, „poznam Te še-le kratek čas. Ali mi boš tudi zvest ostal, kadar Te bodejo srečavale druge lepe deklice?“

Tolovajski glavar se smeji, toda to Amalije ne pomiri.

„Ne skrbi zaradi tega, srček moj,“ tolaži jo Jurij, „saj si Ti moja jedina, moja krasna ljubica!“

Amalija molči, toda na obrazu se jej pozna, da s tem ni še izpregovorila zadnje besede.

Jurij Skopec kaže z roko v mračno dolino, kjer se temne postave prikažejo.

„Tu prihajajo naši ljudje,“ pravi Smukaču, „pelji jih v podzemeljsko votlino. Načelnik mora vedno poprej za svoje podložnike skrbeti, predno misli sam na-se. Tudi smo mi jahali, tovariši so pa morali peš hoditi. Kakor hitro je vse v redu, pokaži mi moje bivališče.“

Smukač hiti ljudem nasproti, Amalija pa zopet iskreno objame svojega ljubčka.

„Tvoja, Tvoja sem,“ šepeta, „še nikoli nisem ljubila, nikogar še več nego prijazno pogledala — toda Tvoja, Tvoja hočem biti, Tvoja ljubica, tolovajskega glavarja nevesta!“

Smukač se vrača.

„Vse je urejeno, glavar,“ javlja, „ljudje so polnoštevilno v jami zbrani — tudi straže že določene, Cekinar pa jetnika v ozadju dupline tako lepo v varstvo spravlja, da sta celo pred peklom gotova, ko bi ju hotelo požreti.“

Jurij Skopec pristopi z Amalijo k zvestemu tovarišu.

„Pelji naju h kapelici. Toda razdrapana je in ne vidim strehe, ki bi me slučajno dežja obvarovala.“

Smukač se zvito muza.

„Le pridite, glavar; konja naj se tukaj paseta, ne bodeta ušla.“

Kaže jima pot, Jurij pa stopa z Amalijo za njim.

Smukač stopi v pol razdrto kapelico.

Čuki in netopirji domujejo tukaj ter prestrašeni sem ter tja letajo, ko trojica vstopi.

Bog z~~na~~, kdaj je zadnjikrat tu noter prišel kak človek.

Smukač se za te ponočnjake malo briga, temveč se obrne na levo od nekdanjega altarčka, kjer se stena naslanja na hrib.

Tam stoji velika skala, ki navidezno zapira vhod v temno luknjo.

Tolovaj voditelj prižge svetilko, kakoršno imajo ljudje njegovega poklica vedno seboj.

„Tu glejte, glavar,“ pravi Smukač samozavestno, „to sem sam izvohal. Tega skrivališča nikdo ne sluti. Začetkoma je bil vhod s kamenjem zamašen. Ko sem ga s težavo odvalil in iz kapelice znosil, našel sem malo izbico, v kateri je nekdanj menda stanoval kak puščavnik. Priredil sem, kar sem mogel, da je postalo primerno stanovanje za tolovajskega glavarja in njegovo nevesto. Sedaj vstopite, glavar!“

Amalija se še tesneje pritisne k svojemu ljubčku.

Smukač dvigne svetilko.

In glej, pokaže se, če ne prostorna, pa vendar čista votlina, podprta z močnimi lesenimi stebri.

Dva surovo iz smrek stesana stola, na štirih v tla zabitih kolih ležeča plošča, v kotu iz sena in mahu ter volnenih odev napravljeno ležišče — to je oprava tega nenavadnega stanovanja.

„Tam-le v kotu dobite nekaj steklenic vina, glavar,“ pristavi Smukač, „kapljica ni napačna, zraven pa stoji košarica z jedili, dosti za dva dni. In če stopite pred kapelico, zadostuje dogovorjeno znamenje, da smo hipoma pri Vas. Sedaj bodem konje preskrbel. Lahko noč, glavar — dobro spite na Kumu! — Začarane princezinje Vam menda ne bo treba, ker ste si preskrbeli že sami lepega dekleta.“

Smukač izgine.

Pustil je svetilko na mizi ter ni vprašal, ali Amalija ostane ali ne.

Zanj je to tako samo ob sebi umevno, da Amalija nič več ne zapusti Jurija.

Rešil jo je iz velike nevarnosti ter je postala nevesta tolvajskega glavarja.

In Amalija?

Na prsih Jurijevih sloni — poljubuje ga z vročo, strastno ljubeznijo.

Od mladih nog je bivala v gozdu — ne zmeni se za to, kaj poreko drugi ljudje. Zadostuje jej, da ljubi — in ljubljena boče biti.

Toda v njenih prekrasnih očeh se nekaj blišči, kar bi človeku misliti dalo.

Ali je to strah — bojazen?

Amalijine besede nam to same razodevajo.

„Jurij,“ šepeta, ko jo on krepko objema, „Jurij, jaz sem Tvoja, da, popolnoma Tvoja, Ti si mi rešil dekliško čast — sedaj sem Tvoja, ker Ti si moj rešitelj. In vse Ti bom dala, kar je mojega, toda —“

Razvneta deklica obmolči.

„Kaj pomeni ta — ‚toda‘?“ vpraša jo predrzni glavar.

„Veliko,“ pravi Amalija, „pojdi, da Ti povem.“

Jurij se vsede na stol, ljubica pa na njegovo naročje ter ga objame s polnima rokama.

„Jurij,“ prične ona zopet, „Ti si sedaj tolovajski glavar.“

„Da,“ zakliče on ponosno, „to sem in maščeval se bom za vse gorje, katero sem moral prestati. Pa tudi one nesrečnice bodem osvetil, katere brezsrčni krvoločniki tako kruto izsesavajo.“

„To je plemenito mišljeno!“ zakliče deklica ognjevito, „toda sedaj Ti bom povedala, kaj tako teži mojo dušo. Taki možje, kakor si Ti, so železne odločnosti navdušeni, kadar zasledujejo svoje namene — toda v ljubezni jim dostikrat jedno dekle ne zadostuje — taki ognjeni duhovi morajo premembo imeti.“

Jurij Skopec se smehlja.

„Dragi otrok, Ti modruješ kakor izkušen možak ter govoriš, kakor izvleček vse učenosti. — Od kod pa Ti to vse voš?“ —

„To mi pravi pamet, srce!“

„Oj, pojdi no, samo skrbi si delaš.“

„Ne, Jurij, ravno zaradi tega moram izgovoriti, kar mi teži srce. In predno sem popolnoma Tvoja, moraš tudi Ti do cela spoznati svojo Amalijo.“

Jurij jo radoveden pogleda.

„Jaz nisem še nikdar ljubila,“ nadaljuje ona, „to lahko prisežem, da si Ti prvi, komur svoje srce podarujem. — Toda Ti?“ —

„Tudi jaz ne —“ odgovori Jurij, toda besede se mu obotavljajo, predno mu pridejo črez ustnice.

V duhu vidi ljubki dekliški obraz, obdan od zlatih kodrov, s čarobnimi, dušepolnimi, modrimi očmi.

Kje je Milica?

Toda hitro, kakor zvezda na poletnem nebu, kadar se utrine, izgine zopet prikazen.

„Verujem Ti,“ poprime zopet besedo Amalija, „Smukač Te dobro pozna, ta mi je dostikrat pripovedoval, da si vedno za knjigami tičal, ko so drugi Tvoje starosti z lepimi deklički kramljali. Toda sedaj si tolovajski glavar, ki si boš veliko bogastva nakopičil.“

„To tudi upam,“ méni Jurij.

„No, dobro, tu pa ravno nastane nevarnost,“ nadaljuje Amalija s svojo modrostjo: „glej, Jurij, jaz vedno tako govorim, kakor mi je pri srcu. Ne izbiram besedij. Ti si mlad, lep, zal — ko boš še-le bogat postal, pride tudi čas, ko se bo marsikatera ognjevita krasotica v Tvojo bližino vsiljevala. Ali me boš potem še ljubil?“

„Vedno, Amalija!“ zakliče ognjevito, ter razkošno, krasno ljubico pritisne k sebi.

Ta pa mu s svojo malo, snežnobelo roko zažuga; v njenih očeh se zasveti odločna resnost.

„Jurij,“ pravi skoraj svečano, „jaz ne zahtevam Tvoje prisege o večni ljubezni. Kaj pomagajo take prisege dekletom? Nobenih priseg se več ne prelomi, kakor ljubimskih. Da, le se smehljaj, toda čeravno sem mlada, vendar predobro poznam življenje. In če kdaj kako drugo na svoje srce pritisneš, kakor mene, premenila se bo Tvoja ljubezni plamteča, požrtvovalna Amalija v strašno maščevalno vragico, v furijo, potem ne bom Tvoj angelj, marveč — peklenšček.“

Jurij se čudi.

Da, iz temnih, prekrasnih očij lepega dekleta žari ogenj, gori divje pretenje.

„Ljubi me, ostani mi zvest!“ kliče Amalija, „potem sem Tvoja sužnjica, ki pozna le Tvojo voljo. Toda če me zapustiš, postala bom drugačna. Ne bom Te sedaj zapustila, v moški obleki Te bom spremljala, kjerkoli boš plenil in kaznoval hudobneže. S Teboj, ljubček moj, se bom bojevala, s Teboj bom umrla.“

Jurij Skopec še iskreneje objame lepo deklico.

Kaj mu je sedaj mari za ostali svet?

Mati njegova, jedino bitje, ki ga je na-se vezalo, mati njegova je mrtva, on pa obdolžen, obsojen, preganjan. Jurij Skopec je, čegar ime že veliko ljudij z grozo izgovarja.

Tolovajski glavar hoče biti, živeti, ljubiti, uživati, bogatim krvoločnikom jemati od preoblega bogastva — da, tolovajski glavar, ki bo s svojimi divjimi tovariši strahovit postal na celem jugu.

Smukač se ne povrne.

Kaj hoče pač tukaj, ker dobro vé, da si imata ta dva dosti povedati?

Večina rokovnjačev že utrujena spi v svoji podzemeljski jami. —

Notri pa, kjer je nekdam prebival puščavnik, sedita zaljubljenca.

Amalija pritiska svojo krasno glavo na široka prsa Jurija Skopca.

„Ljubi me — ljubi me!“ šepeta ona, „da, ne zapusti me, ne vzemi nikdar druge na moje mesto.“

Glavar se zopet smeji.

„Amalija, ne boj se tega, Ti si prelepa, predivna, ljubil Te bom vedno, Ti moja dušica, Ti nevesta tolovajskega glavarja!“

„Da, Tvoja — Tvoja sem, stori z menoj, kar hočeš, Ti moj ljubček!“

Ognjen poljub njen žge na njegovih ustnicah.

Luč ugasne. —

40. poglavje.

Opatovo sporočilo.

Na gradu kneza Podstrmskega. — Knez in njegov sodnik. — Obsojena. — Neljubo poročilo. — Pregarjajte jih! — Grešnica prosi milosti. — Mej obupom in strahom. — Odhod.

Dobrohotni knez Podstrmski je zopet na svojem gradu enakega imena.

Dosedaj stari gospod še nikakoršnega poročila ni dobil iz Podsmreke, lovskega gradu grofa Frankovskega.

Na Podsmreki je vse zmešano ter nikdo ne misli na to, da bi nezgodo baronovo naznanil njegovemu knežjemu bratrancu.

„Želel bi si, da bi bil zopet v zelenem gozdu,“ pravi Podstrmski sam pri sebi, „to je jedino veselje, katero ima človek na tem bornem svetu. Da, v zelenem gozdu je še življenje, tu je prostost, če morem za divjačino na čilem konji dirjati. Toda pred vsem moram nakopičeno delc izgotoviti. Koliko se je nerešenih spisov zopet nabralo! Moj Bog, kako me to utruji, če moram praskati z gosjim peresom po papirju. Puška mi je desetkrat ljubša!“

Stari gospod se po tej srčni olajšavi obrne proti oknu.

Vrata se odpro, skozi katera vstopi njegov sodnik, majhen, suh možicelj s krivim nosom sredi lisičjega obraza.

Novi došlec gre do pisalne mize, na katero položi velik snopič listin.

Potem prične pokašljevati.

Najprvo tiho, pozneje vedno močneje, dokler se knez ne obrne. —

„Tu je že zopet,“ godrnja častitljivi knez, „resnično, zvi-tega lisjaka, ki se imenuje mojega tajnika in sodnika, ne morem trpeti. To je hinavec, kateremu je dobro treba gledati na prste. Pozna me tudi — boji se me, zvita kača. Toda ne morem ga pogrešati, preobilo je dela s pisanjem in človeka z njegovimi zmožnostmi je težko dobiti.“

Sodnik se nekolikokrat ponižno prikloni.

„Pustite te šemarije,“ godrnja knez, „vedno pri Vaših poklonih mislim, da ste črn jastreb, ki hoče skočiti na nedolžno kokoš.“

„O—o, svetlost, kakošna primera za Vašega zvestega tajnika in sodnika!“

„No, da, lepih besedij se Nam nikdar ne manjka, toda mene ne morete premotiti“, huduje se stari knez, „dajte mi sem vražje čečkarije, v katerih se itak nobena kristijanska duša ne spozna. Zlódjevo pisarijo je tudi sam peklenšček iznašel, ki je tudi tako črn, kakor smrdljivo črnilo.“

Izpregovorivši vzame v roko gosje pero.

„No, kaj pa imate danes?“ praša knez.

„Hihih“, prične tajnik in sodnik. „danes ni veliko svetlost.“

„Hvala Bogu - pisarjenje smrtno sovražim — to so pač razsodbe — he?“

„Da, svetlost, pl. Sabina Rotenturnska je za krivo spoznana. Tri dni bo izpostavljena, potem od rabelja bičana ter konečno pregnana iz Podstrmskega ozemlja.“

„No, daleč jej ne bo treba bežati, da pride čez mejo mojega ozemlja“, meni knez zagrizeno in slabe volje. „Tako — tako, tedaj Sabina Rotenturnska je kriva. — Poslušajte, sodnik, tega nikakor ne morem razumeti. Da ženska ni posebno veliko vredna, ne morem tajiti, vendar pa je plemenitega stanu.“

Mali možicelj dvigne svoji ostri rami.

„Žalibog je resnično, svetlost“, pravi sodnik, „toda tukaj ne moremo ničesar predružačiti. Sodba je — izrečena. Saj je bila sodnija že itak usmiljena, kmetica bi bila gotovo na vislice obsojena; ker je obtoženka plemenitega stanu, glasi se sodba tako milostno.“

Knez orjaškimi koraki stopi proti malemu, suhemu sodniku, da ta hipoma bojazljivo odskoči.

„Stojte na svojem mestu“, zagrmi stari gospod svojim globokim glasom, „stojte in ne bojte se za svoje malenkostno življenje, pokveka! Saj Vas lahko s sapo poderem, ni Vas treba še-le zgrabiti. Toda sedaj imam z Vami o Rotenturnski Sabini govoriti. Res je ženska komaj piškavega oreha vredna, toda lepa je, kakor je pregrešna. Hotela Vas ni s svojimi mehkinimi rokami objeti, drugače bi se bila sodba vse drugače glasila.“

Sodnik se skrivaj grozno kremži.

Skoro gotovo je knez s svojo trditvijo pravo zadel, toda prekanjeni možicelj se dela, kakor bi bil s temi besedami v dnu srca razžaljen.

„Sodba je pravična“, kruli, „jaz sem popolnoma nedolžen, svetlost — prisegam — pri svoji časti.“

„Te imate tako malo, kakor vrag sam“, rentachi stari knez. „Da, zlodej vsaj sem ter tja svojo besedo drži, Vam pa ne zaupam, kar je črnega pod nohtom. Kje je cunja?“

„Tukaj, svetlost.“

Knez vzame v roko sodbo, toda še vedno se premišlja.

Sabina pl. Rotenturnska je iz stare plemenitaške rodbine, ki je vsled turških navalov osiromašila.

Mlada, lepa, razkošna in zelo pregrešna ter potratna, bila je na široko vsem poštenim ljudem v pohujšanje ter je konečno celo — dragocen prstan ukradla.

Le njena plemenita rodovina jo rešuje krvnika, sodba je pa vendar precej stroga.

Knez ni sovražnik žensk, ni nerad videl lepe Sabine — govoriči se celo, da je bila Sabina skrivaj na gradu Podstrmskem.

Tega vendar nikdo ne more dokazati — mogoče so to samo prazne besede, toda knez se vendar obotavlja, sodbo podpisati.

Sabina je lepa. Knez vidi v duhu njeno slečeno razkošno telo, katero krvnik s palicami tolče, da se po beli koži ulivajo rudeče srage.

Skoro nejevoljen gleda knez na papir, že dvigne gosje pero, da bi podpisal.

Lisičje oči sodnikove se svetijo.

Svoji suhi roki si mane.

„Čakaj, lepa Sabina“, mrmra, „sedaj boš dobila svojo kazen za to, ker si me zaničljivo zavrnila, ko sem hotel imeti Tvojo naklonjenost. Hihih, zraven bom stal, ko jo bodo slačili in pretepevali — hihih — to je moja osveta.“

Tu pridrdra voz na dvorišče.

Knez to sliši.

Očividno mu je všeč, da ga ravnokar kdo moti.

V veliko nejevoljo sodnikovo vrže pero stran, da se razsodba vsa s črnilom okropi.

„Tu še manjka podpis, svetlost“, pravi sodnik strupeno ter s svojimi malimi zelenkastimi očmi zre na listino.

„E kaj, pustite svoj ostri jezik za zobmi!“ zakliče knez, „da, moj podpis manjka, toda pustite me v miru s svojim strupenim zbadanjem, ali pa Vam vržem črnilnik na glavo, da bode te črni kakor satan, Vi zlobni hinavec.“

Sodnik si iz tega malo stori.

Dobro pozna svojega gospoda, ki se vedno huduje, kadar pride on v poslih k njemu.

„Oj, to je opat Benedikt!“ zakliče knez, ki je k oknu stopil. „No, ta mi je ravno prav došel.“

Ne traja dolgo, da učeni opat vstopi v dvorano, v kateri knez navadno sprejema svoje podložnike.

„No, Vi krona vseh učenjakov, Vi studenec vse modrosti,“ zakliče knez, „kaj pa mlada Indijka počenja?“

„To je neka posebna stvar, svetlost“, prične opat Benedikt, ki potem obširno in učeno poroča.

Knez mirno posluša, dokler opat ne konča

„Tako, tako“, meni stari knez, „sedaj se vsedite, opat Benedikt, gotovo ste zelo trudni. In sedaj Vas bom še-le izpraševal, kajti marsikaj mi je še nerazumljivo.“

Opat zre žalosten na tla.

„Tedaj deklica niti z besedico ne odgovarja?“ povprašuje knez. —

„Niti ne črhne, svetlost.“

„No, sedaj vem v jedni minuti, kar iz cele Vaše četrte ure trajajoče pridige nisem mogel spoznati. Sedaj je pred vsem treba premisliti, kaj nam je storiti. Skoraj me mika, da deklico sem na grad —“

Knez óbmolči.

Doli na dvorišču klopotajo kopita dirjajočih konj.

„No, kaj pa zopet to pomeni?“ pravi knez. „Sicer bi človek samega dolgega časa kmalu umrl v tem starem gnezdu, danes pa pride vse skupaj. Najprvo sodnik, potem opat — hej, ali niso to lovei mojega bratranca? Ta je gotovo zasledil kakkega posebnega jelena.“

Upanje, da bo mogel odjahati na zanimiv lov, provzroči, da hipoma pozabi lepo Sabino in mlado Indijko.

Na stopnjicah se začujejo koraki — klici — vrata se siloma odpro.

Lovec v prašni opravi vstopi.

„Svetlost,“ sopiha, „na Podstrmreki se je pripetila nesreča. Tolovaji so lovski grad napadli — bil je to, kakor pravijo, črni Jurij, vse je oropano in gospoda barona, našega milostnega graščaka, so s služabnikom Martinom vred odpeljali.“

„Grom in strela!“ zarujove knez Podstrmski, ki ne pomisli, da take kletvice niso za opatova ušesa primerne, „to je presneta stvar! Zakaj jo niste za lopovi udarili?“

„To se je tudi zgodilo, svetlost, toda bilo je, kakor da so se rokovnjači v tla vdrli. Vse je po konci, toda nikdo ni videl niti jednega sumnega človeka.“

„V gojzdu se skrivajo!“

„Vse smo preiskali — z lovci in psi — toda o tolovajih ni duha ne sluha.“

„Že vidim, da mene manjka,“ pravi knez odločno. „Baron je moj bratranec, ne morem ga pustiti v pesteh teh vražjih lopovov. Hej — sodnik, pojdite doli in naročite, naj se najeti rojaki in lovci pripravijo. Veselil sem se lova — sedaj ga imam — toda zasledoval bom namesto divjačine ljudi!“

Sodnik od strani gleda na razsodbo, ki nepodpisana leži na knezovi mizi.

Toda sedaj ni niti časa niti priložnosti, da bi svojega gospoda za podpis opominjal.

Suhi lisjak mora še potrpeti. Nejevoljen gre naročat, kakor mu je knez ukazal, ki sedaj od lovca zahteva natančnejšega poročila.

Knez pri lovčevi povesti postaja vedno bolj jezen.

„Taka sodrga,“ škriplje, „in pa tolika predrznost, da se kot hrvatska plemiča v mojo družbo vtihotapita. Sedaj smo mi norci! Že imena Orosravič in Ljubobratovič bi me morala opozoriti na to, da sta sumna. Zaponi z dijamanti sta tudi ukradla. No, pokazal jima bom, kdo je knez Podstrmski. Dobili jih bomo v pest, vzeli jim rop in gotovo bodo kmalu na vislicah bengljali. Kdo je to ‚črni Jurij‘, to ime mi je popolnoma neznano?“

„Toda meni ne,“ pravi lovec. „Še-le pred kratkim se je pokazal v naših krajih s svojimi tolovaji. Pred njim vse trepeti in kmetje se prekrizavajo, ko čujejo ime Jurij Skopec ali pa ‚črni Jurij‘.“

„In predrzni so,“ huduje se knez, „drugače bi ne nastopali kot plemiči. No, le čakajte, kmalu. Vam bom veselje skalil in rabelj bo dobil obilega dela.“

Zoper kneza se je danes menda vse zarotilo, da ne more niti trenotek miru imeti.

Zopet se glasovi začujejo, ljudje se bližajo dvorani, in ko knez povpraša po vzroku, odpro se vrata ter vstopi star mož žalostnega, potrtega lica.

„Resnično, to je Verner Rotenturnski,“ mrmra knez. Starček se knezu ponižno bliža.

„Kaj je?“ vpraša knez na kratko, toda ne neprijazno, „danes sem z delom preobložen.“

„Le nekaj trenutkov Vas bom motil, milost,“ prosi sivi Verner Rotenturnski. „Slišal sem, da hoče Vaša svetlost podpisati razsodbo zoper Sabino Rotenturnsko. Sicer je ta — sorodnica moje hiše, ojstro kazen zaslužila, toda da se javno izpostavi in tudi še pretepe, tega Vaša milost ne bo dovolila. To bi bila sramota za ves moj vedno vam udani rod.“

„Vaša in Vaše hiše zvestoba mi je znana,“ pravi knez, „toda Sabina Rotenturnska je zelo grešila.“

„Položite jej glavo pred noge, le ne take sramotne kazni, ki vso mojo hišo ob jednem zadene,“ prosi starec.

Knez se še ne more odločiti.

Tu se zunaj na hodniku z nova začujejo razni glasovi, vrata se odpro in na pragu stoje beriči.

Sredi njih je ženska — lepa deklica v sivi platneni opravi, v kakoršni so tiste čase morale grešnice delati javno pokoro.

Roki njeni sta z drobno verižico zvezani — to je jetnica, Sabina Rotenturnska.

Kako lepa je!

Sicer kažejo črni obrobki krog njenih krasnih oči, da je že do dna izpraznila kozarec življenja, toda to ne škodi njeni lepoti.

Divna je, resnično zapeljiva, celo v sivi obleki, ki pokriva njeno krasno postavo.

Že obraz njen ogreva moška srca, za njeno polno postavo pa bi jo lahko boginja zavidala.

„Milosti prosim, svetli knez,“ pravi milim glasom.

„Zaslužila ste ojstro kazen,“ zakliče knez.

„Položiti hočem svojo glavo pod krvnikovo sekiro,“ prosi Sabina z nova, „zaprite me v dosmrtno ječo, toda le ne palic, ki bi razmesarile moje telo. Pripravljena sem, da umrem, toda ne, da bi bila tepena.“

Knez skoro plašljivo zre na lepo grešnico, ki še vedno pred njim kleči.

„Vse hočem storiti, kar Vaša svetlost zahteva,“ stoka Sabina, „samo palic me oprostite, sramotnih palic.“

„Milostu prosim, svetli knez,“ pravi milim glasom.

Sodnik je še zunaj, da izvrši knezovo povelje.

Neodločen gleda knez na klečečo hudodelnico.

„No, videl bom, kaj se da storiti,“ pravi knez končno, „razsodbe še nisem podpisal. Mogoče, da določim drugo kazen, toda kazen mora biti. Peljite jetnico nazaj v zapor!“

Sabina vstane.

Srce njeno navdaja zopet upanje.

Grešnica, ki od mladih nog že ne pozna drugega, ko uživati slasti življenja, ne ve, kaj je odkritosrčno kesanje — o ne, samo kazni se hoče odtegniti.

Zanaša se na svojo zapeljivo lepoto, ki je tudi na kneza napravila globok utis.

Oj, Sabina pozna svet, prepričana je, da se bo njena osoda na bolje obrnila.

Beriči jo odpeljejo.

Na stopnjicah sreča sodnika.

Ta se zgane, ko zagleda jetnico, kajti lisjak sluti, da je kneza prosila milosti.

Te pravice jej nikdo ne more zabraniti, kajti v tistih časih je smel vsak hudodelnik plemenitega stanu osebno prositi kneza za pomiloščenje.

Sabina sodnika niti ne pogleda.

Sedaj zopet upa, kajti knez jej je bil poprej dobroten.

Zadnja rešilna pot jej je še vedno odprta — če jo tudi knez zapusti, potem lahko še vedno s svojo naklonjenostjo sodnika podkupi.

Trdnimi koraki stopa proti svoji ječi, na dvorišči pa se glase rogovi in bobni, ki kličejo vojake in lovce na zbirališče, da gredo preganjat tolovajskega glavarja, črnega Jurija.

41. poglavje.

Mej strahom in upom.

Zopet na Kumu. — Neprijetna novica. — Uboge pastarice. — Skrivnostni tujci. — Čudna ponudba. — Konečni sklep. — Maščevanje.

Na Kumu se ovce in koze mirno pasejo.

Nikdo ne sluti, kaka strašna družba se skriva na vrhu Kuma — živa duša ne ve, da tam gori taborijo tollovaji Jurija Skopca.

Le dekleta — pastarice — vedo, da so tu gori čudni ljudje, ki imajo gotovo tehtne vzroke, da se skrivajo pred svetom. Če pravi pregovor, da ženske ne znajo molčati, tukaj gotovo ne velja, kajti Uršika in njene tovaršice ne črhnejo besedice o tem, kar se je pripetilo.

Kruljevi rešetar tudi molči, kajti če ima dober zaslužek, raje bi si jezik odgriznil, kakor da bi čvekal.

Točno donša živež, ki ga potem dekleta skrivaj na določenem mestu izročajo neznanemu tujcu.

Razven njega ne vidijo nikogar, kakor nekaj temnih postav, ki se včasih mej grmovjem premičejo.

Ubogim dekletom se sedaj še slabše godi, kakor kdaj poprej.

Denar, ki ga dobivajo od tujca, morajo skrbno skrivati, pokazati ne smejo najmanjšega vinarja.

Tri izmed deklic služijo pri bogatem kmetu v Št. Juriju, toda ta mož je hudoben človek, ki pri najmanjši priliki surovo pretepava svoje posle.

Tretje jutro po prihodu skrivnostnih mož pridejo dekleta bridko jokaje in tarnaje na Kum.

Uršika takoj zapazi tovarišice, ter jim nasproti hiti, ž njo pa vse druge pastarice, da izvedo vzrok njihove tuge.

Kako žalostno se glasi poročilo!

„Kmet nam je sinoči dal velik lonec mleka,“ pripoveduje jedna izmed njih ter britke solze pretaka. „Mleko je bilo

nekoliko grenko, toda bile smo žejne ter smo je hitro izpile. Potem smo zaspale — tako trdno, kakor še nikdar. In danes zjutraj — oj danes — hu — hu — hu — nam je kmet zaničljivo v obraz povedal, da se nam ni treba več braniti — ker si je po noči sam vzel, kar mu nismo hotele dovoliti.“

Uršika jezno zavpije.

„Nesramnež Vam je nekaj v mleko pomešal!“

„Seveda,“ glasi se klaverni odgovor, „ležale smo, kakor mrtve. Nikakor se nismo mogle zdramiti. Grdoba nas je — onečastil.“

Uršika stiska male pesti.

„Oj, to je nesramno,“ se huduje, „kjer ni tožitelja, tam ni sodnika. Slepkar bi se Vam v obraz rogal ter vse tajil. Toda Vašo sramoto bomo maščevali.“

„Da, maščevali!“ kličejo dekleta enoglasno.

„Kako naj se to zgodi?“

„Poslušajte me,“ pravi Uršika, „kakor se je našim trem prijateljicam zgodilo, tako se bo tudi nam pripetilo, kajti kmetje so vsi zgovorjeni — eden vrag bo drugemu svetoval. Že danes ponoči nas morebiti čaka sramota.“

„Nikdar!“ vpijejo deklice, „raje poskačemo v vodo.“

„Kaj pa še,“ pravi Uršika, „to bi bilo nepremišljeno. Kmetje bi nas komaj dali pokopati — veseli bi bili, da so se sirot tako po ceni iznebili. Jaz vse kaj družega nameravam.“

„Kaj pa?“

Uršika je sedaj zopet načelnica, katero vse uboga.

„Poslušajte me,“ nadaljuje s svojim jasnim glasom, „kar se je zgodilo, ne da se popraviti. Toda ona grdoba, ki je tri izmed nas spravil v nesrečo, mora to drago poplačati. Napadle ga bodemo danes popoldan, ko gre od hiše. Njegove navade poznam dobro, po kosilu hodi na polje. Tu ga bodemo kaznovale.“ —

„In kaj potem?“

„To bom jaz določila,“ pravi Uršika zapovedujočim glasom.

„To vendar ne gre,“ opominja jedna izmed pastaric, „glej, Uršika, če silovito postopamo s kmetom, moramo vendar poskakati v vodo.“

Uršika zgubanči čelo.

„Zakaj pa?“

„Oj — kam pa naj potem bežimo — zgrabili nas bodejo — izročili rabelju.“

„Ne, to se ne bo zgodilo,“ odgovarja Uršika zamolklim glasom, „sedaj Vam lahko povem, kar sem tako dolgo morala pred Vami prikrivati. Govorila sem z možem, kateremu donašamo živež.“

„In kaj je rekel?“

„Pridite sem bliže.“

Deklice slutijo, da bodejo gotovo slišale važno in zanimivo novico.

Radovedno obstopijo svojo pogumno tovaršico.

„Čujte tedaj! Pozval me je, naj se s svojimi prijateljicami pridružim onim skrivnostnim možem.“

„Ah —!“

„Tako je!“

„Kdo so pa ti tuje?“

„Naj bodo, kdor hočejo,“ odgovori Uršika, „če gremo ž njimi, živele bodemo veselo, dobro jedle in pile, oblačile se *lepo* ter imele denarja, kolikor ga bodemo potrebovale.“

„To so rokovnjači!“ zakliče jedna izmed pastaric.

„Za moj del,“ pravi Uršika temnim obrazom, „moj sklep je trden. Naši kmetje nam jemljejo deviško čast, tepo nas in grje ravnajo z nami, kakor z živino. Tuje nas bodo ljubili, živele bomo brez vsakih skrbi ter življenje uživale. Jaz grem ž njimi!“

„Uršika!“

„Da, jaz grem ž njimi!“ zakliče pastarica odločno. „Kaj naj še počnem na Kumu? Mlada sem, ali naj se tukaj v revščini postaram, brez veselja, brez upanja? — Katera gre še z mano.“

„Mi!“ pravijo tri pastarice, ki so ravnokar solznimi očmi pripovedovale o svoji sramoti.

Ostalih devet deklic molči.

„Ali nočete z nami iti?“ vpraša Uršika rezkim glasom. „Ali hočete svojim kmetom robovati, ki Vas bodo gotovo tudi dekliške časti oropali?“

Ubožice se ne morejo odločiti.

„Le ostanite,“ norčuje se Uršika, „kmetje Vas bodo hoteli imeti za ljubice, potem pa Vas bodo izročili za nagrado rabelju. Me bodemo v ljubezni in veselju živele, Ve pa se bodete ke-sale.“ —

„Toda, če so tolovaji?“

„Hahaha,“ smeje se Uršika, „Ve ste mi prave. Poprej ste hotele v vodo poskakati, sedaj pa se zopet tresete. Ali je to Vaša cela naklonjenost do mene? Ali mi niste obljubile, da greste povsod z menoj? Le pojdite k svojim kmetom, kjer Vas že čaka mleko, da Vas ponoči omoti. In če postanete ljubice svojih krutih gospodarjev, ne bo za Vas rešitve na tem svetu. Bogu se bodete morale zahvaliti, če Vas bodo samo s psi odgnali od hiš.“

Pastarice težko sopejo.

„Me bodemo proste!“ kliče Uršika z žarečimi očmi; „tujci so prosti ljudje, ki se nobenemu gospodarju ne klanjajo. Lepo bodo z nami ravnali. Vsaka si sme onega izbrati, ki jej je povšeči, nobena ne bo primorana trpeti, da se jej bliža mož, katerega ne mara. Da, da, le odpirajte usta, to sem s tujcem že dogovorila. In tukaj-le pogledjte, kaj mi je že podaril. Prisezam Vam pri svoji dekliški časti, da za to darilo ni zahteval niti poljuba.“

Deklice se čudijo.

Uršika vzame iz žepa zlato verižico, dva prstana in uhane z dragocenimi kamni.

„Oj, kako krasno!“

Uršika spravi dragocenosti zopet v žep.

„Tako, sedaj veste, kaj sem dogovorila,“ pravi mirno. „Tujci bodo kmalu Kum zapustili. Sedaj ali nikdar; svojo nedolžnost izgubite tako tudi pri kmetih, in to s surovim nasilstvom. Zadnjikrat Vas prašam, katera gre z menoj?“

Tu vse pastarice obstopijo svojo ognjevito ter pogumno načelnico.

„Vse, vse gremo s Teboj!“ zakličejo odločno v svojem obupanji. „Da, napravimo konec svoji revščini. Toda poprej se hočemo nad kmeti maščevati.“

„To sem pričakovala,“ pravi Uršika.

„Maščevanje — maščevanje!“ kličejo tri onečaščene pastarice.

„Maščevale se bodete, pojdite z menoj!“

„Kdaj?“

„Tako zdaj-le!“

Uršika odhaja.

„Kaj hočeš storiti?“ kličejo druge deklice.

„Maščevati se za njegovo hudobijo,“ pravi Uršika zamolklo in odločno. „Sedaj je grdoba na polji, tam, kjer ga njegovi hlapci ne morejo slišati. Pozneje Vam povem, kaj sem sklenila.“

Deklice z začudenjem zro na svojo voditeljico, ki je menda vse dobro premislila, kar namerava storiti.

To dokazuje že njen blede obraz, ki je sicer tako cvetoč, kakor razcveteja vrtnica.

Uršika je gotovo vse noči prebedela v dvomu, kaj naj ukrene, da bi bilo za vse prav.

„Pojdite z menoj,“ pravi razburjena, koze in ovce ne bodo ušle, saj poznajo svoje pašnike. Vse moramo biti združene, ko se gre za to, da osvetimo sramoto svojih sester. V slogi je naša rešitev, le tako se moremo svoje nesreče obraniti.“

Strasti se vzbujajo v prsih ubogih deklet, toda vendar še nekoliko omahujejo.

Uršika to zapazi.

Za trenotek opazuje blede obraze svojih tovaršic, potem pa pristopi k votlemu drevesu in potegne iz njegove vdolbine temno steklenico.

„Kaj je to?“ vpraša jedna izmed pastaric.

„Vino, sladko laško vino,“ pravi Uršika. „Tujec mi je je podaril. Toda vino je pristno, v njem ni omotice, kakor v kmetovem mleku. Ali ste že kdaj vino pokusile?“

„Ne, še nikoli!“ glasi se odgovor.

„No, pa to sedaj storite,“ zakliče Uršika, „pijte tedaj plemenito kapljico, kakoršno imajo bogatini vsak dan na svoji mizi. Če gremo s tujci, imele bomo tak užitek še velikokrat.“ —

Pastarice molče, toda radovedne gledajo, kako potegne Uršika iz trohljivega drevesa srebrno kupico.

To je gotovo tudi darilo neznanega tujca.

Toda nobena več ne povprašuje, temveč vsaka čaka, kdaj bo prišla na-njo vrsta, da poskuša tujo sladčico.

Dosedaj poznajo le mleko in vodo. Sedaj bodo prvipot v svojem življenji spoznale, kako dobro se godi plemenitažem in bogatincem.

Drenjajo se okrog Uršike.

Ta napolni kupico ter jo ponudi najbližnji.

Uboga pastarica najprvo pokuša, potem pa sladko vino slastno izsrka.

„Oj, oj, kako dobro — kako sladko — kako se to takoj kakor ogenj razliva po žilah!“

Uršika se čudno smehlja.

Vedno z nova polni kupico ter je podaja svojim tovaršicam, ki srebajo nenavadno tekočino.

Steklenica je sedaj prazna, vsaka deklica je dobila polno kupico ognjevitega vina.

Toda sedaj so popolnoma premenjene.

Neodločnost jih je zapustila, oči sem jim žare, preteče besede se čujejo iz njihovih rudečih ust.

„Uršika ima prav!“ kličejo, „maščevati se hočemo nad hudobo, ki je naše sestre spravil v sramoto!“

„Oj“, smeji se načelnica pastaric, „ali ste se sedaj izpreobrnile? Ne, tukaj se ne smemo več obotavljati, marveč moramo odločno ravnati. Odločilna ura je odbila, sedaj se gre za to, ali hočemo v veselji živeti ali pa borno poginiti. Kdo gre z menoj, da kaznujemo nesramnega kmeta?“

„Me vse!“ kliče celo krdelo.

In urno hite po strmi stezi navzdol, Uršika pa vsem na želu. —

42. poglavje.

Jurij Skopec kot glavar.

Jurij se zbudi iz ljubezenske omotice. — Na novo delo! — Ločitev.
Skrivnosten roparski napad.

„Sedaj sva se pa dosti ljubkala, moj srček, sedaj moram postati zopet oni mož, kojega ime svet s strahom navdaja. Tolovajski glavar sem in svojim moram pokazati, da ljubezen iz mene ni napravila mehkužneža. Sedaj velja, da zopet napravimo bogat plen.“

„Oj, Jurij“, prosi sladak glas, „Jurij, ostani pri svoji Amaliji! Glej, objemam Te s svojima rokama, ne izpustim Te, ljubček, o ne, ostani pri meni, poljubuj me, dokler v Tvojem objemu ne izdihnem svoje duše!“

„Ko se povrnem, sem zopet ves Tvoj, sedaj pa moram biti mož, ki je svojim ljudem prisegel zvestobo.“

Jurij Skopec se izvije iz mehkega objema svoje čudovito krasne ljubice.

Da, tam poleg razdrte kapelice, kjer je nekdanj živel in v Bogu zaspal pobožen puščavnik, tam je sedaj skrivališče strasno zaljubljene dvojice.

Amalija je tolovajskega glavarja nevesta, navezana je nanj z vsemi vezmi razdražene ljubezenske strasti, noče ga pustiti iz svojih polnih rok, dva dni in dve noči ga je, ponosnega moža, obdržala v rožastih sponah, toda sedaj se Jurij Skopec probudi in srce njegovo zopet divje koperni po novih pustolovskih činih.

Zaklade hoče pripleniti — svoje tovariše voditi, bliskoma pokazati se tam, kjer ga — tolovaja — najmanj pričakujejo.

Amalija se zdihujoča vrže na ležišče.

„Ali se kmalu povrneš?“ toguje v strastni bolesti.

„Kmalu, ljubica moja — kmalu“, odgovarja Jurij Skopec ter pritisne vroč poljub na njene rudeče ustnice. „Spavaj, dete, spavaj, kmalu sem zopet pri svoji Amaliji.“

V nekaterih minutah je Jurij gotov.

V čedni lovski opravi, bodalo in samokresa za pasom — tako stoji ponosni mož pred svojo ljubico.

Amalija si s svojo snežnobelo, polno roko podpira krasno glavico ter ljubečim pogledom zre v moža, katerega zdaj imenuje svojega.

Tu se na njenem obrazu pokaže teman izraz.

„Ali mi bo Jurij zvest ostal?“ šepetajo njene koralaste ustnice.

Jurij jo še enkrat nemo pozdravi z roko ter izgine skozi izhod. —

Zunaj se jutro še-le mrači, solnce še ni izšlo in le na vzhodu kaže rumenkasta progga na obzorji, da bodo kmalu prisijali prvi žarki.

Tolovajski glavar gre proti podzemeljski jami, kjer tabore njegovi tovariši.

V jamo niti ne stopi, ker ve, da je oni, katerega išče, pri vhodu, kakor je to obljubil.

„Smukač!“ zakliče Jurij poluglasno.

V grmovji zašumi in postava poklicanega se prikaže.

„Aj, tukaj si?“ pravi tolovajski glavar.

„Da, glavar, na straži, kakor to mora biti, odkar sva s Cekinarjem postala Vaša poveljnika. No, glavar, kaj vstajate tako zgodaj — mislil sem, da Vas še objemajo mehke Amalijine roke!“

„Sedaj moram na vse kaj družega misliti.“

„Seveda, to moramo“, odgovori Smukač, „saj smo roparji, toda dekleta so vendar prezala, in upam, da bodele tudi mene v kratkem objemali polni roki ter me pritiskali na ljubeče srce.“ —

Jurij Skopec zgubanči čelo.

„No, no, glavar“, meni Smukač, „to Vam menda ne ugaja. Toda kaj hočete, tudi mi ostali nočemo menihi postati. Pravi tolovaj mora svojo ljubico imeti, potem še-le prav uživa svoje prosto življenje.“

„Ničesar nimam zoper to“, odgovarja mladi glavar, „toda pozabiti ne smeš, da ženske rade postanejo izdajalke.“

„Oj, kaj pa še“, smeji se Smukač, „te punice, s katerimi se hočemo za vselej združiti, je svet tako rekoč že izključil — čeravno ni bolj nedolžnih ovčie na svetu, kakor so te. Pravim Vam, glavar, poprej se bodo dale na male kosce razsekati, predno nas izdajo.“

„Dobro, recimo, da je tako. Toda Vas je trideset mož — nastal bo prepir in pretep, ker začetkoma ne bo mogel vsak svojega dekleta dobiti. In razpor je huda stvar v tolovajski četi.“ —

Smukač se namuza.

„Povejte mi, zakaj ste pa glavar?“ prasha nedolžno, „za hudirja — pred Vami se vse boji kot pred peklenščekom. Če s svojim groznim glasom med nje zagrmite, kadar bi prepir nastal, poznal bi ga rad, ki bi se Juriju Skopecu ustavljal!“

Tolovaj je pravo zadel.

Jurij se ponosno nasmehne — prsi se mu dvigajo, kajti srce njegovo čuti, kako lepo je biti tak neomejen gospodar svojih ljudij.

„Pozneje se bo vse našlo“, pravi črez nekoliko časa, „sedaj izberi dvajset mož. Šli bomo po nov plen. Cekinar prevzame tukaj, dokler se ne povrnemo, poveljništvo in skrbi za red — odločnosti mu ne manjka, ki je za to potrebna.“

„Meni tudi ne“, opomni Smukač, nekoliko ljubosumen.

„To vem“, pravi Jurij Skopec prijazno, „toda Tebe pri mojih podjetjih ne morem pogrešati, Tebe bolj potrebujem, kakor Cekinarja, čeravno je tudi on jako rabljiv mož.“

Smukaču se obraz nad to pohvalo samega veselja kar sveti, kajti glavar v tem oziru ni posebno radodaren.

„Kam pa udarimo ta pot?“ prasha tolovaj radoveden.

„To boš izvedel, ko pridemo na lice mesta“, glasi se glavarjev odgovor.

„Hm, da, in koliko časa bo trajalo, da se zopet povrnemo?“

„K večjemu dva dni. Ali se Ti tako mudi?“

„Da, glavar“, pravi Smukač, „tega ne morem tajiti. Prišel sem obravnavati s pastaricami, o katerih sem Vam že tolikokrat pravil. Punice nam vendar živež donšajo. Oj, to so Vam

izvrstne, krasne deklice, o izdajalstvu se pri njih niti misliti ne sme — te nas tudi v nevarnosti ne bodo zapustile.“

„Mogoče“, meni Jurij Skopec, „toda dekleta se rade preminjajo, kakor vreme meseca aprila.“

„Oho, ali svoji Amaliji tudi ne zaupate?“

„Dokler se mož in žena ljubita, ni izdajalstva“, pripomni mladi mož resnim obrazom, „toda marsikaj se lahko pripeti, kar napravi iz ženske peklensko furijo.“

„Kaj ne da, če se mož svoji ljubici izneveri?“

„Včasih si zaljubljene ženske to le domišljujejo, v najmanjši stvarici slutijo nezvestobo, potem iz angelja postane vragica, predno še spozna, da se je motila.“

„Glavar“, zakliče Smukač, „Vi v resnici govorite kakor tiskana knjiga.“

„To tudi vem iz knjig, katere so učeni in izkušeni možje pisali.“

„Seveda, Vi ste desetkrat bolj pametni, kakor mi vsi skupaj“, meni Smukač, „zato Vas pa tudi na veke hočemo imeti za svojega glavarja. Jaz sem vendar prav imel, ko sem rekel: Jurij Skopec bo še enkrat naš načelnik.“

„Želel bi si, da nisi prav imel“, izpregovori glavar temnim obrazom. „Toda osoda je tako hotela imeti, in njej se nikdo ne more upirati. Sedaj pa zberi dvajset mōž, solnce se bo takoj prikazalo in do opoludne moramo preko gorovja napraviti dolgo pot.“

Smukač se dolgo ne premišlja.

Hitro gre v bližnjo jamo, da oboroži zahtevano število tolovajev. Kmalu potem se v jutranji megli pokažejo črne postave — rokovnjači se hitro zbirajo krog svojega predrznega glavarja.

Jurij Skopec si ogleda svoje ljudi.

Vsi so dobro preskrbljeni z orožjem, vsak ima puško, dva samokresa in bodalo, nekateri celo težke sablje, ki so se že v marsikaterem boji proti Turkom blisketale.

Smukač pristopi.

„Ali naj Vam pripeljem konja, glavar?“

„Ne“, glasi se odgovor, „če moram kako priliko poizvedeti, tedaj nastopam kot plemič, sedeč na čilem konji. Danes pa Vas vodim kot tolovajski glavar!“

„Živio — naš glavar!“ zadoni iz dvajset grl.

Jurij se obrne proti Cekinarju, ki je prihitel.

„Ti prevzameš odgovornost za čas moje odsotnosti,“ uka-
zuje, „skrbi za to, da se nikdo ne približa našemu skrivališču.
Ko bi se pa to zgodilo, izognite se vsakemu nasilstvu po mož-
nosti, vendar pa morate dotičnika vjeti in tukaj pridržati. Če
pride pa večje število pregnanjancev, potem ostanite vsi v pod-
zemeljski jami, tudi Amalijo vzemite tja. Tam Vas nikdo ne
bo iskal.“

„Vse se bo zgodilo, kakor velevate, glavar.“

„Dobro, zanašam se na Te, kajti premišjen si in premeten.
Ostalih deset mož zadostuje za potrebne straže, na katere mi
posebno strogo pazi. No, pa saj na Kum itak nikdo ne pride,
iščejo nas vse drugod.“

Cekinar prikima.

„Stopajte!“ zapoveduje Jurij Skopec ter z roko zamahne
proti severu. „Stopajte urnih korakov, kajti bogat plen nas
čaka, katerega bomo na Kum prinesli.“

43. poglavje.

Načrt kneza Podstrmskega.

Knez bolan. — Sodnik. — Preganjanci se povrnejo. — Vse iskanje zastonj!
Lepa grešnica. — Težka volitev. — Sabina dobi svoje naročilo.

Na Podstrmskem gradu nepotrpežljivo čaka knez na po-
vratek svojih ljudij, katere je zoper tolovaje poslal.

Rad bi bil knez Podstrmski svoje vojake in lovce sprem-
ljal, toda računal ni s svojim protinom.

To boli in skeli, to ščiplje in vleče po knezovih nogah
grozovito.

Preklinjaje in z debelo obvezanima nogama mora knez
mirno sedeti v naslonjaču.

Stari gospod žaradi tega ni posebno dobre volje, kajti z domačimi opravki se ne bavi rad, lov mu je desetkrat ljubši.

Včeraj zjutraj so preganjalci rokovnjačev odjahali, danes se že večer dela in nikdo se še ni povrnil.

Kneza nadleguje dolgi čas.

Opata Benedikta je že poslal v samostan nazaj, da še poskusi izvedeti, od kod je skrivnostna Indijka.

Sabina Rotenturnska pa čaka še odločilne sodbe.

„To je vražja stvar!“ rentaći knez; „tukaj sedim s svojo putiko in protinom, grozovito se dolgočasim in zdravnik mi je vrhu tega še vino prepovedal. Vodo naj pijem — brrr — da se mi žabe v želodec zarede. Zlodej vzemi vse mazače z njihovimi kapljicami in mazili!“

Služabnik se pokaže pri vratih.

„Kaj pa hočeš?“ rohni knez vesel, da ima sedaj vsaj človeka, nad katerim si lahko malo ohladi svojo jezico. „Ali naj že zopet vzamem kapljice — zgubi se mi ž njimi — vun ž njimi!“

„Svetli knez — sodnik je tukaj.“

„Aj tako, dobro, naj le vstopi hinavski lisjak.“

To ni posebno uljudno vabilo, toda služabnik je že knezovih krepkih izrazov navajen.

Hitro odstopi, namestu njega pa se prikaže sodnik z debelim snopičem listin pod pazduho.

Knez se srdito nasmehne.

„Tako je prav,“ rentaći, „putika me tlači in vrhu tega naj še pero v roko vzamem! Za vruga, to bi bilo vendar bolje, da se takoj v grob vležem, tam bom vsaj mir imel. Bliže, suhi kostnjak, bliže! Kaj pa je že zopet?“

Sodnik se čudovito kremži.

Svojega gospoda dobro pozna, kako slabe volje je takrat, kadar ga protin nadleguje.

Toda hrepenenje njegovo po maščevanju je huje, ko vsi drugi čuti — prinesel je sabo razsodbo, s katero se Sabina obsoja v javno izpostavljenje, izbičanje in v prognanstvo.

Danes mora knez podpisati.

„S pisarjenjem ne bo danes nič,“ zakliče knez, „to naj sam peklenšček prenaša — imam itak že dosti bolečin. Proč s peresom, toda vsedite se semkaj, da igrava partijo ‚landsknehta‘.“

Sodnikov obraz postane strašno dolg.

„Ta igra mi je popolnoma neznana, svetlost.“

„Kaj?“ huduje se knez. „Vi hočete biti moj tajnik in sodnik, pa niti ‚landsknehta‘ ne znate igrati? Vi ste v resnici žalosten dečko! Kaj pa ste se vendar učili, povejte mi no!“

„Pravoslovje — državno vedo in še več drugih učenostij,“ odgovarja možicelj razžaljen.

„Kaj pa meni vse to pomaga,“ rentaçi bolnik, „če ne znate igrati? Z Vašimi vedami pojdite rakom žvižgat in ribam pet! To je moje mnenje! Sedaj se pa vsedite — kaj pa prav za prav od mene hočete imeti?“

„V uradnih poslih sem prišel semkaj.“

„Tako? Kaj pa moja putika? Človek, ali se Vam čisto nič ne smilim? Vrag Vas vzemi in pa Vaše uradne posle po vrhu!“

„Svetlost, razsodba zoper Sabino —“

„Ka-aj? Pišem naj tudi še? Izgubi se mi, pokveka — vun z Vami!“

„Svetlost!“

Knez zgrabi steklenico za zdravila, ki poleg njega *stoji*.

„Ali se mi res ne poberete, lisjak?“

„Svetlost — razsodba!“

„Razbijem Vam steklenico na Vaši plešasti butici!“ — zagrmí knez Podstrmski — „meni tako zdravilo nič ne pomaga, morebiti pa vsaj na Vaši buči potem začne poganjati. Zadnji-krat Vam pravim — izgubite se mi izpred oči!“

Sodnik ve, da je skrajni čas, če se sedaj odstrani, in bliskoma izgine skozi vrata.

Stokaje postavi knez zdravilo na mizo.

„Gotovo mu bi bil steklenico na glavi razbil.“ godrnja, „toda zdravilo je vražje drago, da celi tajnik in sodnik ni toliko vreden.“

Knez bi še dalje rentačil, kar se zasliši na dvorišči klopitanje konjskih kopit, ob jednem pa kričanje mnogoštevilnih človeških glasov.

„Oho, kaj pa to pomeni?“ pravi knez Podstrmski. „Vojaki in lovci se vračajo. No, gotovo so celo tolovajsko krdelo zgrabili. Bodemo takoj slišali.“

Knez zgrabi poleg njega stoječi zvonec ter prične tako temeljito zvoniti, da služabniki vsi prestrašeni prihite.

„Ali so se vojaki povrnili?“ zagromi knez.

„Povrnili, milostivi knez.“

„Načelniki naj pridejo k meni, stojte — ali so jetnike pripeljali?“

„Ne, svetlost.“

„Dobro, tedaj so vse potolkli in mojega bratrancea osvobodili — čakam -- hitro — brzo!“

Na stopnjicah se začujejo težki koraki — vrata se odpro in pred kneza stopi nekaj zaprašениh mož.

Načelniki so vojakov in lovecev.

„Kje je moj bratranec?“ zakliče knez, „ali se je že na Podsmreko povrnil?“

„Ne, svetlost.“

„Oho, kaj se to pravi? Oproščen je vendar že?“

„Žalibog se to do sedaj še ni zgodilo, milostivi knez,“ odgovarja star logar klaverno. „Vse smo preiskali, psi so vsak kotichek prevohali, toda o roparjih ni duha ne sluha.“

Obraz knezov temno zarudi.

„Tu zdaj vidimo, kakošen direndaj nastane, če mene ni zraven,“ jezi se knez. „Vi hočete biti loveci, ki morajo znati poiskati malo veverico, Vi pa še cele tolovajske čete ne najdete! Grom in strela, ali Vas ni sram?“

Logar je izkušen mož.

„Svetlost,“ pravi, „tolovaji so bili že daleč, ko smo jih začeli preganjati. Bog zna, kje so že. Sicer nismo niti jednega sumnega moža videli, toda rokovnjači so morebiti preoblečeni pobežali.“

„Menite?“ roga se knez, „in pa z dvema jetnikoma, z mojim bratranecem, za katerega bodo lopovi gotovo visoko odkupnino zahtevali? To povejte komu drugemu, pa ne meni! Tolovaji se kje skrivajo ter se iz Vaše bedarije norčujejo. Človek bi kar iz kože skočil!“

Logar hoče zopet odgovoriti.

Knez Podstrmski pa zopet zgrabi steklenico z zdravili.

„Jezik za zobmi,“ rentiči knez, „ali pa Vam vržem steklenico s peklenskim zdravilom tako na Vašo glavo, da se

Vam bodo naenkrat vsi tolovaji celega sveta pred očmi zabli-sketalali. Ali ste že kdaj kaj takega slišali? Odpelje mi dobra kôpa rokovnjačev mojega bratranca iz njegovega lastnega gradu — potem ga pa niti izvohati ne morejo. Ali ni, da bi človek kar znorel?“

Načelniki preganjalcev gledajo v svoji zadregi na tla.

Preiskali so vsak grmiček in kotiček, celih šestintrideset ur niso prišli iz sedla, sedaj pa ta nezadovoljnost knezova!

„Glejte, da se mi izgubite!“ zarohni knez z nova. „Že vidim, da moram drugače postopati, če hočem vrage dobiti v pest. Že vem, kaj mi je storiti. O, dobro, da sem se domislil.“

Načelniki se obotavljajo.

„Vun!“ renči knez, „vlezite se spat, mogoče se Vam po-tem o tolovajih kaj sanja!“

Možje klaverno odhajajo, kajti mislijo, da bo razjarjeni knez sedaj nad njimi hladil svojo jezo.

Knez zopet ljuto zvoñi.

Sedaj pa dlje časa traja, kakor prvikrat, da prihite slu-žabniki, kajti boje se njegove togote.

Konečno pa vendar morajo ubogati.

Bojazljivo odpro vrata ter pri njih obstoje, češ, če pride sila, hitro lahko izginemo.

„Kje pa za vruga tičite!“ grmi knez, „to je resnično sra-mota, koliko časa moram zvoniti. Ali se morda bojite, plašljivi zajci, he? Zadnji čas je že bil, da ste prišli, drugače —“

Zapretenje z desnico dopolni njegove besede.

Služabnikom se na obrazu bere strahopetnost.

„No, le ne poskrijte se mi v mišje luknje,“ nadaljuje knez. „Sedaj mi hitro pripeljite Sabino Rotenturnsko. Brzo!“

Služabniki izginejo.

Dolgo časa traja, predno se knezovo povelje izvrši.

Knez pa se mej tem huduje nad preganjalci tolovajev, češ, svoje dolžnosti niso izpolnili.

Knez v svojem samogovoru še-le preneha, ko se pri vratih začujejo težki koraki.

Vrata se odpro in v dvorano stopita dva beriča, sredi njih pa lepa, lahkomišljena Sabina Rotenturnska.

Roki njeni sta še vedno s tanko verižico povezani in divno njeno telo pokriva siva platnena pokorniška oprava.

Sedaj pade na kolena, enaka kesajoči se Magdaleni.

Pri vsem tem pa na skrivnem opazuje kneza, od katerega je odvisna njena osoda.

Sabina bi rada izvedela, kaj jej preti, boji se, da bi knez potrdil razsodbo.

Prosila je pač, naj jej raje polože glavo pred noge, toda to je bila hinavščina, Sabina noče umreti, marveč živeti in veselje uživati.

Sedaj visi mej upom in strahom.

„Pustite me samega z obsojenko“, zapoveduje knez.

Služabniki in beriči se pokorno poslove ter za sabo vrata zapro. —

„Usmilite se me!“ prosi Sabina ter milo kneza pogleda.

„Usmilite se me revice, ki je že tako prestala v ječi.“

„Zakaj pa imaš predolge prste?“ zavrne jo kratko knez; „to je hudodelstvo, katero se mora kaznovati.“

Sabina povzdigne svoji roki, da se rokava njene prevelike oprave zavišeta nazaj.

Dvoje čudovito lepih, okroglih in snežnobelih rok se pokaže.

Vse to se zgodi navlašč, Sabina je premetena lisica.

Dobro ve, da je prelepa — da je zapeljive zunanosti in da knez nikdar ni bil sovražnik ženskih krasotic.

O ne, ni še dolgo tega -- kar je v knežjem gradu tudi ona pri neki veselici s knezom zaupno kramljala.

Tudi knez se menda spominja onih ur, kajti strogi izraz na njegovem obrazu izgine.

„Sabina Rotenturnska“, prične knez, „zaslužila ste strogo kazen.“

„Milost“, prosi grešnica z na tla povešeno glavo, kakor bi pričakovala, da jo krvnik zdajci obglavi.

Da, hinavka izborna igra skesano Magdaleno.

„Kazen mora biti“, povzame knez besedo, „razven če izvršite to, kar Vam veleвам. Potem Vas pomilostim.“

Sabina pogleda kvišku — njene čarobne oči se žare.

„Kaj naj storim, svetlost?“ šepeta krasna grešnica.

„Tolovajskega glavarja mi morate vjeti“, glasi se knezov odgovor, glavarja in njegove divje tovariše.“

Sabina meni, da ni prav slišala.

„To naj storim jaz?“ jeclja.

„Kdo drugi pa?“ zavrne jo stari gospod, kateri zopet čuti bolečine v nogah. „Moji ljudje tega niso mogli izvršiti, toda prislovica pravi, če hočeš hudiča vjeti, pošlji ponj lepo žensko! Da, tako je, Sabina Rotenturnska! Vi morate Jurija Skopca, ali kakor ga imenujejo ‚črnega Jurija‘ in celo njegovo tolovajsko četo v mojo oblast zvabiti. Potem Vam kazen odpustim, da, ostati smete v deželi in še denarja Vam dam povrh.“

Sabini se oči zopet zasvetijo.

„Svetlost, dajte svoji služkinji — dajte ubogi grešnici natančnejša navodila, potem storim vse, kar je v moji moči.“

Knez Podstrmski se režaje nasloni nazaj.

„No, dobro — razložil Vam bom svoj načrt. Sabina pl. Rotenturnska, Vi ste že marsikateremu možkemu glavo zmešala — sedaj poskusite to svojo srečo pri tolovajskem glavarju. Lepa ste, kakor sam greh, menim, da se Vam ne more izjaloviti Vaša poskušnja.“

Sabina se za trenotek nasmehne.

„In kje naj dobim Jurija Skopca?“

„Ko bi jaz to vedel, bilo bi marsikaj drugače“, rentaiči knez; „iščite ga, kajti kar ne premore moška pamet, tam mora na pomoč prihiteti ženska zvijača.“

Sabina se začne zanimati za stvar.

„Ali se tolovajski glavar še mudi v deželi?“ izprašuje.

Knez Podstrmski jej na kratko razloži, kar se je na Podsmreki zgodilo.

„Potem ga ne smem daleč od tod iskati“, zakliče Sabina zaupno, „gotovo se kje skriva, da dobi za jetnika visoko odkupnino. Prepričana sem celo, da ni daleč od Podsmreke.“

„Saj pravim“, mrmra knez, „jedna ženska je bolj prebrisana, kakor deset moških, kadar se gre za to, da se kaj poizve. Sabina Rotenturnska je svoji nalogi gotovo kos.“

Srpo pogleda na klečečo grešnico.

„Vezij Vas bomo osvobodili“, pravi knez, „toda ne mislite, da imate zaradi tega že celo prostost. Beriči Vas bodo spremljali, opazovali Vas bodo, kamorkoli se obrnete.“

Lepa Sabina tako milo pogleda kneza, kakor nedolžno jagnje.

„Dobro razumevam Vašo milost ter ne bom nikdar pozabila, da sem jetnica, koje osodo drži v roki moj milostivi knez.“

Ta pot se dá knez prevariti, kajti ne vidi, kako čudno se sveti v očeh vražje ženske.

„Poslušajte“, prične zopet knez, „razložiti Vam hočem natančno, kaj nameravam. Tolovajski glavavar se mora v Vas zaljubiti, preskrbeli Vas bodemo z lepimi oblačili, in sam vrag bi moral biti proti mojemu načrtu, da bi se ne posrečil. Naloga Vaša Vam bo tem manj neprijetna, ker je Jurij Skopec zal, mlad in krepak mož.“

„Razumevam“, odgovarja Sabina, „gledati moram, da padem v roke predrznemu tolovaju, katerega bom potem v svoje zanjke vjela ter ga toliko časa v njih držala, dokler ne pridejo Vaši ljudje ter njega in njegove tovariše ne polove.“

„No — to velja!“ zakliče knez. „Vi ste vsaj ženska, ki hoče resno delati, ne pa samo klepetati. Najbolje je, pojdite na Podsmreko, od tam pa zasledujte rokovnjače.“

„To je tudi moje mnenje.“

„Dobro, tedaj sva jedina. Toda pazite se, Sabina Rotenturnska, ne dajte se na napačni poti zasačiti! Pomilostim Vas le pod tem pogojem, če se natanko ravnate po mojem naročilu.“

„To se bo zgodilo, svetlost“, pravi Sabina ponižno.

In zopet sklene svoji lepi, beli roki ter milo pogleda proti knezu, ki jo pozove, naj vstane.

Da, Sabina Rotenturnska naj predrznega Jurija Skopca in njegove divje tovariše izroči človeški pravici!

44. poglavje.

Maščevalke.

Črna nakana. — Dva razuzdanca. — Skrivnostni zaboječek. — Sedaj velja!
Modras! — Razuzdančeva smrt.

Dva kmeta stojita ob gostem vrbovji.

Ozirata se po žitnem polji, ki se giblje v zlatem klasji kakor morsko valovje sem ter tja.

„Prav imaš, boter“, odgovarja drugi, kateremu se vidi, da se rad baha s svojo bogatijo, „sreča je to po hudi turški stiski, sedaj bodemo vsaj lahko nekaj trdih srebrnikov djali na stran.“

„Gotovo, toda kadar pride gosposka po davke, takrat moramo stokati in tožiti o slabih časih, da bo mislila, da nas že lakota davi.“

„Prav imaš, boter, hihih, povej mi no, kaj pa je *bilo* danes zjutraj s Tvojimi tremi pastaricami. Strašansko ^{so} cvilile.“

Drugi kmet se reži.

„Ej, kaj jaz vem — kaj to mene briga, če se babnice kremžijo. Saj so mi tako že velika nadloga, ker s svojim pastiranjem komaj kruh zaslužijo. Še-le zadnjič je jedna izmed njih izgubila jagnje, in prava sreča za njo je bila, da je je drugo jutro našla, drugače bi jo bil jaz pobil.“

Njegov tovariš se krohota.

„Jaz imam dvoje takih pastaric, lepih punic, ki so mi bolj všeč, ko moja stara baba. Toda punice so zlodjevo kočljive — jaz jih moram s hrano še nekoliko bolj na pičlo postaviti.“

„E kaj, stori tako, kakor jaz, boter,“ muza ze njegov prijatelj, „če znaš molčati, povem Ti, kako se Ti dekleta morajo udati.“

Drugi se čudi.

„Haha, ali si imel Ti več sreče?“

„Gotovo!“

„Kaj mi ne praviš!“

„Tako je, zanašaš se lahko na to.“

„Govori vendar, boter: mislil sem si skoraj danes zjutraj, ker so bile punice poprej tako trdovratne, da se Ti je posrečilo.“

„Poslušaj!“

Nesramni kmet, to je oni, ki je onečastil tri pastarice, prične svojemu prijatelju na tihem pripovedovati.

Ta samega čudenja kar usta odpira.

„Aj — aj — Ti imaš pa srečo in tak prašek, ki dekleta omoti.“

„Da, imam ga.“

„Ali ga mi boš dal?“

„Da — iz prijateljstva.“

„Oj, boterček, to bo krasno — daj mi prašek, še danes — hahaha — potem bom trdovratnicama tudi tako mleko dal piti — hahaha!“

Kmeta še nekaj časa skrivnostno šepetata, potem se pa drugi kmet s praškom poslovi ter zapeljivca samega pusti.

Razuzdanec je truden.

Solnce pripeka — na polji je vse v redu, ni mu treba ukazovati, ker so hlapci navajeni, samostojno delati.

„Tu v vrbovje se bom malo vlegel,“ mrmra kmet, „da malo zaspim. To mi bo dobro delo po taki noči — ko sem — hahaha — hahaha —“

Zadnjih njegovih besedi ni mogoče razumeti.

Kmet se v senco vleže in kmalu dokazuje globoko dihanje, da je trdno zaspal.

Čuj! — v grmovji zašepeta — lep dekliški obraz se pokaže, — potem še jeden — tretji — povsod se vidijo temne postave, naenkrat zopet izginejo.

Tu zunaj, onstran vrbovja, so zbrane pastarice, ki so svoje črede zapustile na Kumu.

„Tukaj je,“ šepeta Uršika.

„Da, spi,“ smeji se druge.

Premolk nastane.

„Onečaščene tri naše sestre bom maščevala,“ prične lepa voditeljica po kratkem premolku. „Vse bodele videle, kako ga

bo zadela kazen. In nikdo nas ne bo mogel sumničiti; dobro sem stvar preudarila. Ko bi možje na Kumu že odšli, sodile bi ga bile očitno. Toda za sedaj moramo še tukaj ostati, da tujce preskrbujemo z živežem.“

„Da, da, Uršika ima prav.“

„Kaznovale bodemo tega kmetskega trinoga, toda ne samo tega, tudi vse druge, ki so z nami tako grdo ravnali. Sedaj glejte, kako bo ta-le grdoba s smrtjo plačal svojo hudobijo.“

Deklice se plašno drenjajo krog voditeljice.

„Uršika — s smrtjo?“ prasha jedna plašljivo.

„Da,“ pravi odločno Uršika, „umiril je nedolžnost pri treh dekletih, oropal jih je najdražjega, kar so imele uboge pastarice.“

„Ali, Uršika, pomisli, vse smo izgubljene, če se izve.“

„Ne — maščevanje — maščevanje!“ silijo tri kmetove služkinje.

„Vaša volja naj se Vam zgodi,“ pravi Uršika, „osvetile se bodemo sedaj, ne da bi nas mogel kdo sumničiti. Ko pozneje s tujci zapustimo vas, doletela bo kazen tudi druge knete. Sedaj na delo!“

Uršika vzame iz cule mal zabojček, ki ga nekaterikrat dobro strese.

„Kaj pa je tu notri?“ prašajo deklice.

„Tako bodete videle.“

Uršika z nova trese zabojček in čuje se, da se nekaj v njem sem ter tja premetava.

Uršika se obrne k trem onečaščenim pastaricam.

„Ve pojdite z mano,“ pravi trdnim glasom, „ostale naj pa pazijo, da nas nikdo ne moti. Tako, sedaj tiho, da nas kmet ne sliši in se ne prebudi.“

Zabojček drži v levici ter oprezno stopa proti spečemu kmetu, tri njegove žrtve pa za njo.

Ostale deklice pazno gledajo proti vasi in na polje.

Uršika je sedaj dva koraka od spečega oddaljena.

Obraz kmetov je hudoben, ustnice stisnene in siloma hršči sapa skozi njegove nosnice.

Uršika namigne tovarišicam.

„Bodite mirne, nobenega glasu! Smete samo gledati!“

Deklice vidijo, da Uršika zopet pretresava zaboj, kakor bi s tem kaj posebnega nameravala.

Kmet trdno smrči, jedno nogo ima stegneno, drugo skrčeno, na nogah ima nizke črevlje in tanke poletne nogovice.

Uršika postavi zaboj na tla.

Še jedenkrat se ozre proti tovarišicam, potem ježno pogleda spečega kmeta, konečno pa porine na stran zapah pri zaboju.

Deklice vidijo, da se podolgasta senca bliskoma vije proti kmetu.

V istem trenutku je že pri njem.

Ha — to je kača — to je modras!

Pastarice so komaj zapazile strupeno kačo, ko ta tudi že v grmovji v nasprotni strani od deklie izgine.

Kmet se začne premikati.

„Prokleta — vraga,“ stoka, „kaj me je pa ravnokar v bedro vsčipnilo?“

Deklice so že odšle.

Kmet se vsede ter pol zaspan zre z malimi očmi na svojo nogo.

„Kdo neki me je zbedel,“ godrnja grdoba, „čutil sem, zabolelo me je — ali pa se mi je samo sanjalo. Morda bo že tako! Tukaj na desni nogi je bilo. Av, to zopet peče!“

Sleče si nogovico ter si ogleduje bedro.

Tu je zarudela lisa z dvema temnima pičicama; nekoliko krvi je tudi videti.

„Trn je,“ mrmra kmet, „da, trn me je ranil, menda sem v spanji nogo stegnil.“

Proti solncu se ozira.

„Zatonilo je že skoro,“ pravi čmernim obrazom, „sedaj grem v vas, večerja bo kmalu gotova. Av, to še vedno skeli, čudno, da ni nobenega trnja videti!“

Široko jo maha proti vasi.

Kmalu pride do svojega bogatega domovja.

Kmetica stoji na pragu.

Kislo se drži, kajti čeravno ne ve, da je kmet pri pastaricah kaj dosegel, vendar jej je dobro znano, da njen mož lazi za mladimi deklicami.

In o tem niti govoriti ne sme.

Kmet je gospodar v svoji hiši, ki ne pripušča, da bi se kdo v njegove zadeve mešal. Kmetica je hodila dostikrat vsa potolčena okrog, če mu je le količkaj ugovarjala.

Zaradi tega mora molčati, da ne razdraži surovega hišnega gospodarja.

„Ali je večerja gotova?“ zareži kmet nad svojo ženo.

„Notri stoji na mizi.“

Kmet gre noter.

„Kaj pa Ti je?“ izprašuje ga kmetica, „Ti si naenkrat tako prebledel.“

Nesramnež si briše pot s čela.

„Ne vem, kaj mi je,“ stoka, „pri vrbah sem spal v senci ter se morebiti prehladil.“

„Pri tej vročini?“ méni kmetica neverjetno, „mogoče se ti je kaj družega pripetilo.“

„Ne,“ pravi kmet odločno. — „Govoril sem še s sosedom botrom, potem pa se vlegel. Oj, kako me mrazi!“

„Pa mi vendar ne boš zbolel?“

„Tako slabo mi naenkrat prihaja,“ stoka hudobnež, — „v križu mi tiči, in pa pred očmi mi je kar temno, kakor bi skozi meglo gledal.“

Kmetico začne skrbeti, kajti četudi je kmet res grdo z njo postopal, bolnika bi pa vendar ne imela rada v hiši.

Poklicati dá hitro brivca, ki je ob jednem tudi nekaj zdravnik.

Čeravno o zdravništvu razume toliko, kakor zajec na boben, vendar je grozno šteman na svojo učenost.

Hitro pride h kmetu, ki je v celi vasi najbolj bogat.

„Hm,“ pravi, držeč kmetovo debelo in mrzlo roko, „ležali ste pod vrbami, tam je mokrotno in hladno, ter ste si prav pošteno mrzlico nakopali.“

„Kaj pa še!“ ugovarja kmetica.

Deklice vidjijo, da se podolgista senca bliskoma vije proti kmetu. Ha — to je kača —
to je modras!

„Ali morebiti Vi več razumete, kakor jaz?“ pravi brivec nevoljen.

„Vaš mož ima mrzlico, v posteljo mora ter se dobro potiti.“

„Pri tej vročini?“

„Da, pri tej vročini!“ zapoveduje mazač, ter kmeta za žilo tiplje.

„Žila Vam jako močno bije, trese Vas tudi, le hitro v posteljo! Dobro se potite, to je glavna stvar! Napravil Vam bom zdravilo, ki Vam bo zopet na noge pomagalo: Tedaj v posteljo — nemudoma!“

Tu ne pomaga nobeden ugovor.

Kmeta vedno bolj mrazi, kmetica mora nasproti brivecu odnehati.

Spravi svojega moža v spalnico, kjer se ta hitro vleže.

„Noter do ušes ga mi pokrijte“, zapovedal je mazač.

Kmetica to tudi stori, in od kmeta se kmalu družega ne vidi, ko nos.

Spotiti pa se kmet vzlic temu ne more, marveč vedno bolj stoka, da ga mrazi in da je vedno slabejši.

Kmetica se prične bati.

Hitro hiti proti brivčevi hiši, ki ravno meša pravo — mešanico.

Poleg lipovega cvetja žveplo, poleg bezgovih jagod smrečja smola in pa še nekaj terpentinovega olja po vrhu. Vse to pa pomešano s pelinovim žganjem in s kuhano vodo.

Kmetica vije roki, ko jej izborni duh te godlje vdarja v nos.

„Jezus!“ kriči, „to-le mešanico naj moj mož zavžije!“

„Gotovo“, odgovarja brivec ravnodušno ter z jezikom zamoka, „to Vam je izvrstna moja iznajdba.“

„Hitro tedaj pridite, mojemu možu je vedno slabše!“

„Tako, takoj — samo malo zavreti mora moje zdravilo.“

„Le kmalu pridite!“

Brivec pričakuje dobro plačo, zaraditega se tudi dolgo ne mudi.

Kmalu jo primaha za kmetico, v roki držeč veliko steklenico z zdravilom, ki se še vedno kadi.

„Tukaj smo“, pravi samozavestno, „le pogledajte, mati, kako je zdravilo izborno postalo. Kar vleče se!“

„Ali naj moj mož to takoj zavžije?“ praša kmetica.

„Seveda, takoj!“

Brivec poseže v suknjo ter izvleče iz nje velikansko roženo žlico, ki menda najmanj pol poliča drži.

„Tako — kje je kmet?“

„Tu zraven v spalnici. Pričelo se mu je že mešati.“

„To je od mrzlice.“

Mazač prvi vstopi.

„No, kje je pa kmet?“ praša ves začuden.

„Tukaj-le v postelji: saj ste rekli, da naj se poti.“

„Aj, tako, popolnoma ste ga zadelali! Resnično, že se mu blede. No, kmetica, sedaj ga nekoliko odkrijte, da mu bom vlil jedno žlico zdravila!“

Kmetica uboga, on pa naliva velikansko žlico zdravila iz steklenice.

Prepričan je, da izvrstna njegova iznajdba pomaga zoper vseh devet različnih mrzlic.

„Tako, kmet; sedaj odprite usta prav na široko, to je čudovito sredstvo, ki Vam bo hitro pomagalo.“

Kmet tega niti ne sliši.

Nerazumljive besede mrmra, oči njegove so že skoro steklene — obraz temno rudeč in zatekel.

„Glejte no, kakšen je že“, tarna kmetica.

„To je od mrzlice. Toda ust noče odpreti. Hej, kmet, hej, oče, zdravilo vzemite!“

Kmet srpo gleda v prazni zrak.

„Hu — hu —“, jeclja, „zdaj pridejo, hu — račun zahtevajo od mene — hu —“

„Kaj pa pravi?“ praša kmetica.

„Neumnosti“, odgovarja brivec, „že vidim, da moram odločno postopati. Držite ga, mati, dobro za nos, potem bo že usta odprl, da vanj vlijem zdravilo.“

Kmetica hoče ubogati.

Naenkrat prične bolnik z rokama biti krog sebe.

Prvi udarec zadene brivčevo velikansko žlico, da se vse „dragočeno zdravilo“ po postelji razlije.

Drugi, močnejši udarec zadene ženo, ki se tuleče zvali pod posteljo.

Žena rujove kakor zaboden vol, brivec pa se po vsem telesu trese.

Nobeden si ne upa v spalnico, pobegnila sta oba iz nje — hlapci in dekle so pa vsi še na polji.

Kmet vedno bolj razsaja.

Bolečine ga grozno mučijo, peni se pri ustih, toda vedno slabejši postaja.

Le še na tihem stoka, potem popolnoma obmolkne.

Posli se vračajo domov ter na vrišč v hiši hite gledat, kaj se je zgodilo.

Nekaj časa cela družina strahopetno posluša pri spalničnih durih, ali bo kmet znova pričel razgrajati.

Toda sedaj je vse tiho.

Konečno stopijo v spalnico.

Kakšen prizor se nudi njihovim očem!

Postelja razdrapana, perilo raztrgano, kmet pa na tleh ležeč, grozno premenjen — ves višnjev in zabuhel v obrazu, oči njegove pa steklene zro proti stropu.

Kmetica javka, da se po celi hiši razlega — sesede se na stol ter vije roki.

Tu je vsaka človeška pomoč zastonj — kmet je mrtev!

„Kolika sreča“, mrmra brivec-mazač, ki se s svojo steklenico iz hiše izmuzne, „kolika sreča, da je kmet poprej umrl, predno sem mu vлил zdravilo. Ko bi bil potem umrl — obdolževali bi bili mene. Tu sem prav srečno svojo kožo odnesel!“

45. poglavje.

Veliki srebrni zaklad.

V „srebrnem možu“. — Škrat. — Rudarji v strahu in trepetu. — Čudni dogodki. — Tuji rudar.

Globoko pod zemljo, v rudokopu „Srebrni mož“, veliko pridnih rôk vrta in seka, prevaža in kuje, kajti rudnik daje obilo srebra.

Ravnokar marljivi delavci počivajo.

Zavžiti hočejo svojo skromno južino ter se na vsakdanjem sestanku zbirajo.

Naenkrat se začuje iz temnega rova:

„Škrat — joj — škrat!“

Mlad rudar plane iz rova proti svojim tovarišem, ki ga začudeni gledajo.

„Kaj pa Ti je?“ prašajo grozovito prestrašenega, „zakaj pa tako rujoveš?“

„Videl — sem — ga!“

„Koga pa, govori vendar!“

„Škrata — hu — kakšen je bil!“

Tovariši se smejejo, vendar pa bolj prisiljeno, kajti vražje-vernici so od nekdaj ti možje, ki morajo skoro vse svoje žive dni pod zemljo prebiti.

„Škrata ni“, pravi star nadzornik, ki zapazi, da se rudarji že plaho ozirajo proti temnemu rovu. „Bog zna, kaj si videl!“

Mladi rudar težko sopiha.

„Ne motim se“, pritrjuje ves iz sebe, „tam doli sem bil pri drugem razkrižju, ko sem nekaj temnega zapazil. Bližalo se je proti meni. Nobenega koraka nisem čul, toda črno postavo, široko kakor štiri možakarji, sem natanko opazil, in pa dvoje žarečih očij, ki so me hotele predreti. Vse pa je zopet naenkrat izginilo, pošast se je menda v trdo skalo vdrla.“

To poročilo ne ostane brez vtisa.

Nekaj rudarjev se prekriza, vsi se drenjajo bolj na tesno, nadzornik pa se huduje nad vražjo vero.

„Je že mogoče, da je naš tovariš kaj neznanskega videl“, meni star rudar zamolklim glasom, „odkar smo zasledili bogato žilo ‚Srebrni mož‘, tu zdolaj ni vse tako, kakor bi moralo biti. Jaz sam sem predvčeranjim videl modro luč, ki se je semtertja zibala, kakor bi jo roka kakega duha pregibala, in da se nisem varal, pričajo lahko moji tovariši, ki me že toliko let pri delu poznajo.“

Nadzornik tudi temu ugovarja.

„Motili se niste“, pravi starec, „toda to je bil plin; ti nevarni plini se zopet prikazujejo, zaradi tega bodite s svojimi svetilkami previdni.“

„Ne, to ni bil plin“, godrnja stari rudar, „saj sem vedno pravil, odkar smo pričeli v ‚Srebrnem možu‘ delati, da duhovi čuvajo zaklade, ker jih nočejo človeškim rokam prepustiti.“

„To je bedarija!“ rentaći nadzornik.

„Ne, resnica je“, zagovarja se starec, „da, ko bi bil tukaj nov rov, ne rekel bi besedice. Toda ‚Srebrni mož‘ je starodaven rov, delali so v njem že pred več sto leti in že takrat bogato rudo kopali. Kako je vse prišlo, ne vem natanko, toliko pa je gotovo, da je nekdo ta rudnik proklel, na kar se je rov zasul, potem pa so ga škrti prevzeli v svojo posest. Duhovi so sedaj razkačeni, ker jih motimo v njihovem kraljestvu.“

Starec tako prepričevalno govori, da mora celo nadzornik molčati.

Čudne stvari so se našle v starem, in zopet slučajno odkritem rovu. To je resnica.

Ni še dolgo tega, da so delavci našli dvoje mrtvih mož, rudarjev, katera je pred mnogimi in mnogimi leti tu doli pod zemljo dohitela nagla smrt.

Grof Stolberg, lastnik rudokopa, pa se za vse to malo briga, kajti njemu je le mar za neizmerno bogastvo, ki tu doli leži v ogromnih skladih.

Prišel je že večkrat osebno v stari rov, da si ogleda zaklade plemenite kovine, katere nabirajo njegovi marljivi delavci.

Krstil je sam stari rov, kojega prejšnje ime ni nikomur znano.

Jeden mrličev, katerega so tu našli, bil je popolnoma s srebrno rudo obdan, in sedaj se imenuje rudnik „Srebrni mož.“

Rudarji delajo pridno, plača v primeri k drugim zaslužkom tedanjega časa ni ravno pičila.

Ko pa po drugih rudnikih kopljejo rudarji raztreseni pod zemljo, delajo tukaj vsi le skupno na jednom mestu — strah pred škrti in drugimi duhovi je prevelik.

Vsi pazljivo poslušajo, ko jim mladi tovariš še enkrat natančno pripoveduje, kako se mu je škrt prikazal.

Nadzornik je pogumen mož. Sam gre v temni rov do omenjenega razkrižja.

Tam stoje navpične lestvice, po katerih hodijo delavci na beli dan in pa zopet v rudnik na delo.

Nadzornik ne zapazi žive duše, pa tudi o duhovih ni duha ne sluha.

Zaradi tega se vrne.

Hitro pogleda še v stranski hodnik, kjer leže pridobljeni zakladi nakopičeni.

Tudi tukaj ni nič nenavadnega, vse je v popolnem redu.

„Bog zna, kaj so ti babjeverci videli,“ mrmra, „kar norčavi so vsi, ker tu v starem rovu po njihovem mnenju straši. No, s časom se bodo že pomirili.“

Povrne se zopet k svojim ljudem, ki zavživajo skromno južino ter se pri tem živahno pomenkujejo.

„No, ali ste kaj videli, nadzornik?“ prašajo ga radovedni.

„Niti sence ni tam, Vi strahopetneži,“ glasi se odgovor: „zakaj sem pa jaz šel popolnoma sam v stari rov?“

„In vendar sem videl, kar sem povedal,“ zatrjuje mladi rudar, „in če treba, tudi na to prisežem.“

Nadzornik ga hoče ojestro zavriniti.

„Oho, kdo pa tu sem prihaja?“ zakliče neki izmed rudarjev ter kaže proti staremu rovu, „saj smo vendar vsi tukaj zbrani!“

Vsem, razven nadzorniku, se vidi strah na obrazu.

„Ej, kdo bo neki? Kak uradnik našega milostivega grofa je,“ pravi nadzornik, „kaj je pri tem čudnega, da nas kak tak v jami obiše?“

„Toda zunaj je sedaj noč.“

„Vem, ali grof se hoče ravno prepričati, če smo po noči kakor po dnevu pridni.“

Koraki se začujejo.

Koj potem zagledajo plašljivi delavci pri vhodu starega rova temno moško postavo.

„Hu — škrat — joj! —“ vpije mladi rudar prestrašen „tu je škrat s svojimi žarečimi očmi.“

Kratek smeh mu odgovarja.

„Hahaha — škratje so manjših postav,“ glasi se iz ust neznanega tujca, „kaj se bojite? Človek sem, kakor Vi vsi.“

Rudarji se čudijo.

Mož visoke rasti stopi iz rova, veličastna, orjaška postava, ki je v črn plašč popolnoma zagrnen. Širok klobuk pokriva temni, možko-lepi obraz, iz katerega žari dvoje oči kakor zvezdi.

Nadzornik je prvi, ki se ohrabri.

„Kdo ste — kaj hočete?“ prša ter stopi korak naprej.

„No, navaden človek,“ smehlja se tujec, „to menda vendar vidite?“

„Kako pridete v jamo?“

„Zgoraj pri vhodu ni bilo nikogar, zaradi tega sem splezal doli po lestvicah, kajti v Stolbergovem rudniku se dela noč in dan.“

„To je vse res, toda prašam Vas, kaj pa hočete? Ali iščete dela kot rudar?“

„Recimo, da je tako,“ pravi tujec popolnoma miren.

„Ne vidi se Vam, da ste rudar.“

„Kaj mora zunanost vedno kazati, kaj da je človek?“ prša temni tujec, krog njegovih ustnic pa se izraža poteza, kakor bi se hotel norčevati.

„Da,“ rentarji nadzornik že razdražen, „če pride rudar za delo prosit, oblečen je svojemu stanu primerno, s kladvom in dletom, Vi pa se ogrinjate v plašč, da se niti Vaša postava ne vidi.“

Tujec se čudno smehlja.

„Tu doli je mrzel prepilh,“ méni počasnim naglasom.

Nadzornik nenavadnega obiskovalca nezaupno meri od nog do glave.

„Za Vas nimam dela,“ huduje se nadzornik, „pa tudi ko bi ga imel, sprejel bi Vas vendar ne. Ne ugajate mi. Zapustite takoj jamo — dva rudarja Vas bodeta do izhoda spremila.“

Tujec mirno stoji in vzravna je svojo postavo opazuje rudarje s svojimi bliščečimi se očmi, kakor da bi jim hotel na dnu srea brati.

Kdo je skrivnostni tujec?

46. poglavje.

Burkeževa obljuba.

Knezov sel. — V začarani dvorani. — Prestrašena čuvaja. — Pred odločbo.
Ponočni obisk. — Težavna zahteva.

Opat Benedikt se zopet povrne v grad.

Za sedaj ne skuša z novim izpraševanjem izvedeti resnico, kdo je skrivnostna lepotica, kajti najprej mora druga važna, učena dela dovršiti, pri katerih je treba z nerazdeljenim, bistrim duhom vstrajati.

Ostali menihi in bratje se za skrivnostni tujki malo brigajo.

Tem bolj pa hlapci, ki se morajo v straži pred začarano dvorano menjavati: ti strašljivci kar z zobmi šklopotajo.

Znana jim je prikazen, ki je oba stražnika onikrat prestrašila ter ju spodila v beg na samostansko dvorišče.

Možakarja sta to najmanj že stokrat pripovedovala, seveda sta po stari navadi toliko pristavila, da so se poslušalcem lasje kar ježili.

S strahom in trepetom hodijo na stražo.

Res, da se neznanski menih ni več prikazal, toda hlapca, ki po noči pred začarano dvorano stojita, sta vsak trenotek pripravljena, da začneta pete brusiti.

Opat Benedikt o nenavadnem dogodku ničesa ne vé.

Hlapci z oskrbnikom vred se boje opatove jeze, kajti častitljivi menih je velik sovražnik prazne vere.

Kaj bi tudi pomagalo, če samostanskemu predstojniku poročajo o strahoviti prikazni? Opat bi vendar ne verjel, norčeval bi se iz hlapcev ali pa jih celo kaznoval.

Tu je bolj pametno, da se molči.

Seveda so samostanski hlapci zelo radovedni, ali sta ženski v začarani dvorani kaj opazili v dotični noči.

Povprašujejo starega samostanskega brata, ki jetnicama donaša jedila, toda ta, čeravno sam praznoveren, ni ničesar mogel pozvediti od zaprte glumačice in njene indijske plesalke.

Hlapci se temu jako čudijo.

Zanašali so se, da bodo drugo jutro našli obe jetnici z zavitima vratovoma mrtvi v postelji. Toda obe sta zdravi, da, celo ničesa ne vesta o prikazni.

To je vendar proti vsem pravilom pri strahovih!

Stari brat, ki skrbi za jetnici, teh seveda ne sme naravnost povpraševati, toda ali ne zadostuje, da se ženski zaradi prikazni ne pritožujete?

Zopet mine nekaj dnij.

S trepetom prihajajo hlapci vsako noč na stražo pred začarano dvorano, toda o menihu z mrtvaško glavo ni duha ne sluha več.

Čuvaji se polagoma vsaj nekoliko pomirijo; menijo, da je duh menihov le za jedno samo noč moral iz svojega nepoznanega groba vstati.

Zato pa se lovci samostanski prično pritoževati, posebno, kadar pridejo po opravih k opatu.

„V gozdu so zopet lovski tatovi,“ pripovedujejo o priliki svojih obiskov, „našli smo zanjke, v katerih je bila divjačina vjeta. Nekaterikrat smo tudi sumne postave opazili — toda hiš doma so zopet izginile, predno smo jih mogli zgrabiti.“

„Mogoče so to cigani,“ modrujejo samostanski hlapci.

„Že mogoče, toda tatinska sodrga naj se le pazi. Pokazali jim bomo, kaj so lovci, kajti v samostanski bližini se taka nesnaga ne sme okrog klatiti.“

Temu nikdo posebne važnosti ne pripisuje, saj ni prvokrat, da so neopravičenci po samostanskem gozdu v zanjke lovili divjačino.

Začarana dvorana je sedaj predmet vsakdanjih pogovorov.

Pripovedujejo si zopet z nova vse stare bajke o strahovih, ki se tičejo neznanske dvorane, vsak pa se čuva, glasno o tem govoriti, boječ se, da bi častitljivi opat ne zvedel o plašljivosti svojih podložnikov. —

Konečno se v samostanu vse globoko oddahne.

Nekega poletja po soparni poletni noči prijaha sel kneza Podstrmskega v samostan.

Pismo svojega gospoda prinaša, katero izroči opatu Benediktu.

Ko se potem v gospodarskem poslopi krepča pri poštem zajuterku, pripoveduje radovednim hlapcem, da knez zahteva, naj se že v dveh dneh odvedete jetnici na Podstrmski grad.

„Pojutrajšnim pride voz s primernim spremstvom, ki bo glumačico z mlado Indijko odpeljal na knezovo graščino,“ konča sel svoje poročilo.

To je jedenkrat nekaj veselega po takih strašnih nočeh.

„Hvala Bogu, sedaj se lahko kmalu oddahnemo! Še dve noči, potem smo se iznebili vražjih žensk — v začarano dvorano pa nas potem nikdo več ne spravi! Naj pošasti tam rogovilije kakor hočejo!“

Ob tisti uri, ko se to pri družini godi, gre opat Benedikt proti začaraní dvorani.

Vrata se odpro in v dvorano stopi opat brez spremljevalca, ker hoče sam govoriti z jetnicama.

Milica sedi pri gosto zamreženem visokem oknu ter sanjavo zre na samostanski vrt, za kojega visokim ozidjem dvigujejo gozdni velikani svoje vrhove proti nebu.

Glumačica stopi opatu nasproti.

Molči, toda njene male, prekanjene oči prašaje zro na častitljivi obraz starega opata.

Opat milim pogledom opazuje lepo, žalostno deklico pri oknu.

Še pokriva bronasto-rujava barva nežno polt divne Milice, toda že pričinja bledeti.

Ali opat to zapazi?

Molči o tem, ker ni njegova navada, veliko govoriti o tem, kar misli in v duhu preudarja.

Resen se obrne proti glumačici.

„Ravnokar je prišlo pismo od kneza Podstrmskega,“ pravi opat važnim naglasom.

Babura se prestraši, vendar pa prikriva, kako je vznemirjena.

„Kaj želi knez?“ praša in glas njen se nekoliko trese.

Opat zopet gleda na Milico, ki ga je molče pozdravila, potem pa se z nova žalostno obrnila proti oknu.

„Vaše bivanje v tem samostanu bo pojutrašnjim končano,“ pravi opat, „potem Vas bomo z deklico vred odpeljali na grad kneza Podstrmskega.“

Glumačica prebledi.

„V ječo?“ jeclja.

„Že mogoče, da je varen zapor že pripravljen,“ méni opat. „Toda nisem samo zaradi tega poročila prišel danes k Vam, marveč Vas hočem nekaj važnega prašati.“

Babura posluša.

„Onega mladega dekleta se tiče“, nadaljuje opat Benedikt zamolklim glasom. „Jaz vsaj sedaj opravičeno dvojim, da je takozvana Indijka res indijskega rodu.“

Glumačica zopet menja barvo.

Sedaj še-le spozna, da ni mogoče, učenega opata varati — začel je sumiti — poročal je o tem knezu.

In vendar ne sme pokazati — kako je vznemirjena — nevarnosti mora v oči gledati.

„Deklica je Indijka“, odgovarja trdnim glasom, „jaz ne morem družega reči — če naju knez na svojo odgovornost dá

zapreti — braniti se ne morem, toda to je nasilstvo, ki se bo gotovo še maščevalo.“

V zadnjih besedah se skriva neko pretenje.

Opat to tudi dobro čuje.

„Na to Vam ne morem odgovarjati“, pravi častitljivi mož. „jaz sem mož miru, ki se bliža svojemu grobu. Ali res načete svoje izpovedbe predrugačiti?“

„Ne, ker ne morem!“

„No, dobro, pojutrajšnjim bodo po Vas prišli, da Vas v varnem spremstvu odvedejo h knezu. Kaj bo knez Podstrmski potem ukrenil, tega ne vem — tudi nimam pravice, o tem govoriti.“

Opat Benedikt se obrne proti vratom.

Tam še malo postoji, menda še vedno upa, da se bo trdo-vratna glumačica v zadnjem trenutku premislila.

Vse zastonj!

Babura se malomarno obrne, in s tihim vzdihljajem zapusti opat začarano dvorano, zapustivši v krempljih hudobne ženske ubogo, lepo deklico, ki se mu, dobrohotnemu starčku, tako smili.

„Pobegniti morave“ — šepeta vražja babura, „še danes morave biti rešeni iz tega samostana, kajti na Podstrmskem gradu nama bo to nemogoče. Zaprli naju bodo tam v kako temnico — Milico bodo strahovali, mene morebiti mučili, da izvedo resnico. Ne, to se ne sme zgoditi, oj, ko bi moji ljudje vendar danes prišli, in —“

Kar babura dalje mrmra, je nerazumljivo.

Milica vse potrpežljivo prenaša — molči, čeravno ve, da jej nova nevarnost preti — milo se proti sinjemu nebu ozira — tam gori je Oče vseh nesrečnih ljudij!“ — — — — —

Ta večer gresta hlapca veliko lažjega srca na stražo.

Od onega neznanskega večera se ni nič nenavadnega pripetilo.

„Še danes in jutri“, pravita čuvaja, „potem smo vsi rešeni ter se nam ni treba bati tu pred začarano dvorano strašanskih menihov. Potem bodemo vsaj mirno spali v svojih posteljah.“

Zakaj niso že danes odpeljali vražjih žensk. Čim prej, tem bolje!“

To sta ona dva hlapca krepkih postav, ki sta že zadnjič stala na straži, ko se je grozoviti menih prikazal.

Vzlic vzajemnemu izpodbujanju jima je tesno pri srcu, kakor da bi ju kaj posebnega pričakovalo.

Kri se jima hitreje po žilah pretaka ter se plašljivo ozirata po hodniku, na katerem je zadnjipot grozna prikazen mrtvega meniha proti dvorani korakala, toda danes ne vidita in ne slišita nič nenavadnega. Zunaj, na samostanskem vrtu, pa bi oprezen opazovalec prav lahko čul neke nenavadne glasove.

Slišal bi, kako se oglašajo čuki onostran vrtnega ozidja.

Iz obokanega in zamreženega okna začarane dvorane zamolklo odgovarja scva — vražja babura.

Črez zid se plazi temna človeška senca ter izgine v vrtu.

To ni čuk, to je človek, ki pod začarano dvorano obstane ter na vse strani pazljivo posluša.

Koj potem pristavi ob zid dolg drog, ob katerem spretno in tiho kakor mačka pleza proti visokemu oknu, kjer se z obema rokama prime za železno mrežo.

„Tukaj sem, načelnica“, začuje se zamolkel, komaj razumljiv glas.

To je burkež glumaške čete, ki je zopet prišel poizvedovat, kaj mu načelnica vелеva.

Ta ga že pričakuje pri oknu.

„Ali si Ti, pajac?“

„Da, čul sem znamenje.“

„Oprostiti naju morate“, šepeta vražja ženska, „zadnji čas je že, kajti pojutrašnjim naju odpeljejo na Podstrmski grad. Skozi okno je pot nemogoča, železo je premočno, tudi ko bi imeli potrebno orodje. Toda saj Ti je itak že znan moj drugi načrt.“

Burkež zasiče.

„To je težavno“, šepeta, „kako naj Vaju pa rešimo?“

„Pogum velja! Začetek je itak že storjen. Mislite na zalo Milico, ta je izgubljena, če pride na knezov grad. Barva njene

polti že blede, spoznali bodo sleparijo. Gotovo naju tam tudi skupaj ne bodo zaprli.“

Pajac povesi glavo.

„Kar je mogoče, bomo storili“, meni po daljšem premolku, „toda malo imam upanja, da se nam posreči.“

„Storite, kar je v Vaših močeh, drugače sva izgubljeni. In kaj ste Vi vsi brez mene — telo brez glave. Razkropili Vas bodo, lakote bodete poginili. V prihodnji noči Vas pričakujem.“

„Storili bomo vse po Vaši volji.“

„Ali so ključi že ponarejeni?“ prasha grda babura.

„Herkul se še ukvarja z njimi“, odgovarja burkež ves potr, „saj je izučen ključavničar, toda samostanski ključi so umetno izdelani, zaradi tega potrebuje toliko časa. Toda pri ganjal ga bom. Ko bi naš Golijat le potrebno imel, tako se mora pa z najpriprostejšimi sredstvi mučiti.“

„Rešiti naju morate — drugače je vse izgubljeno!“

„Načelnica, pripravljen sem vse storiti — že zaradi lepe Cenobije!“

„To Ti rada verjamem“, pravi babura trpko, „kaj ne, mene bi pa mirno prepustil bridki osodi.“

„Gotovo ne, načelnica!“

„Ne govori mi, kar vem, to vem! Toliko Ti pa povem, da je jutri zadnja ura, ki nam še preostaja.“

Še nekaj trenutkov se čuje šepetanje, potem se glumač ob drogu spusti na vrt, drog skrije in kmalu potem izgine v temni noči.

47. poglavje.

Uršika in tolovaj.

Po dovršenem dejanji. — Čudni pogoji. — Vzburjena ljubezen. — V Št. Juriju. Razuzdanec in njegova hlapca. — Nesramen načrt.

Pastarice iz Št. Jurija so pri svojih čredah, kajti od vrbovja, pri katerem je spal kaznovani kmet, povrnile so se takoj na goro.

Kaj se je prav za prav zgodilo, ne vedo. Videle so pač modrasa, toda kmet je odšel domov — Uršika pa na vsa vprašanja svojih tovarišic molči.

„Pazite na mojo drobnico!“ zakliče svojim prijateljicam, „povrnem se kmalu, toda da nobena ne gre za menoj — drugače postanem huda.“

Uršika je nenavadno močna in gibčna, zaradi tega jo tudi ubogajo.

Pazijo na njeno čredo, urna deklica pa hiti po strmi stezi v hrib ter kmalu izgine za grmovjem.

Šele pri razdrti kapelici obstane.

Lepa pastarica zažvižga s svojimi rudečimi ustnicami ter se ozira po okolici.

Kmalu potem se začuje v bližini jednako znamenje.

Ob enem se v bližnjem grmovju pokaže krepka postava predrznega moža.

To je Cekinar, poveljnik Jurjevih tolovajev, ki so ostali na Kumu.

„Pst — pst,“ zakliče tolovaj, „tukaj sem — lepa Uršika.“

Deklica se Cekinarju počasi bliža, ki kaže na z mahom obraščeno skalo.

„Vsedite se, lepa Uršika,“ pravi tolovaj, „čakal sem že težko na Vas.“

„Ali res?“ praša pastarica ter se vsede poleg Cekinarja. Ta jo občudovaje gleda.

Saj je pa njena postava tudi vitka in polna, kakor jih je malo tacih deklet.

Uršika si sramežljivo popravi naprsno ruto, ko zapazi njegove poželjive poglede.

Cekinar se nasmehlja.

„To bo kmalu drugače,“ pravi, „to krasno telo bo pokrivala svilena obleka. Da, vse bodete imela, lepa Uršika, kar Vam srce poželi, kajti Vi niste samo divna, marveč tudi prebrisana, pametna deklica.“

Uršika zre pred sé.

„Kaj pa Vam je?“ prša Cekinar, ki dobro vé, da si naklonjenosti te nenavadne lepotice ne more pridobiti s predznostjo. „Ali se Vam je kaj pripetilo?“

„Da, pripetilo se mi je!“

„Oho!“ méni tolovaj ter nehote zgrabi samokres, „ali so morda kmetje za naše skrivališče izvedeli?“

„Ne,“ ga hitro tolaži, „vse kaj družega me teži! Usmrtila sem — človeka!“

Zadnje besede izgovarja na tihem in obraz njen prebledi ko zid.

Cekinar se vsede bližje k njej.

Prime jo za roko, katere mu ona ne odtegne.

„Kako se tresete,“ pravi mladi tolovaj, katerega divjost je v dekličini bližini popolnoma izginila. „Vi ste človeka usmrtila — Vi — Uršika? No, to je moral pa hudoben človek biti!“

„Bil je!“

„Povejte mi, kako se je to zgodilo?“

Žalostnim, tresočim glasom Uršika poroča o dogodbi prvrbovji.

„Razdražila sem modrasa,“ pristavi skoraj hlastno, „pretresala sem ga v zabojčku toliko časa, da je ves razsrden planil iz njega ter kmeta v bedro pičil. Hotela sem se za svoje tri prijateljice maščevati, zgodilo se je po moji volji — toda sedaj, o Bog, kako to v srcu žge, kakor peklenski ogenj — oj — oj!“

Cekinar jo pritisne k sebi.

On je Uršiki podaril zlatnino, on jo je pregovoril, naj se s svojimi tovarišicami pridruži tolovajem.

„Sedaj sem morilka.“ ihti Uršika pol obupana, kajti sedaj se še-le vsega svojega dejanja zaveda.

Cekinar zmaje z glavo.

„Vi ste bila le maščevalka,“ tolaži jo, „kmet je tri Vaše prijateljice nesramno oropal deviške nedolžnosti, to je bila za tako hudobijo še premajhna kazen. Da, ponosen sem, da ste tako ravnala, sedaj je vsaj globok prepad mej Vami in Vašo preteklostjo.“

Uršika sklene roki.

„To je res,“ pravi ter neha solze pretakati, „kar se je zgodilo, ne dá se več predrugačiti. Sedaj je kmet gotovo že mrtev.“

„Upam, in za tako nesnago tudi ni nobena škoda,“ huduje se mladi tolovaj, „vrag bi bil Vas vse s svojimi prijatelji spravil v sramoto.“

„Da, to je tudi nameraval,“ pristavi Uršika, „poslušala sem skrivaj, ko se je s svojim sosedom pogovarjal, da mu bode dal omotice. Ž njo naj bi potem jaz in moja sodružica danes po noči postali žrtvi vražjega gospodarja. Toda pičeni kmet ima strup gotovo skrit, ne bo ga mogel dati svojim sosedom, in če je umrl, vzal je gotovo skrivnost o tem peklenskem sredstvu na drugi svet.“

„No, potem Vam ni treba tugovati, Uršika, marveč bodite vesela, da tak lopov ne more nikomur več škodovati. Hahaha, krasna misel je bila z modrasom, nikdo Vam ne more ničesa dokazati, niti najmanjša sumnja Vas ne more zadeti.“

„To je res,“ odgovori Uršika temnega obraza.

Cekinar kaže na bližnji grm.

„Glejte, Uršika,“ pravi, „tam-le se je strupena kača grela na solnci. Zgrabil sem jo hitro, da me ni mogla pičiti, ter sem jo vtaknil v zabojček, katerega sem potem Vam izročil. To sem storil, ker ste me prašala, ali sem toliko pogumen, da gledam nevarnosti v obraz, in nisem tat, ki se samo po noči okrog plazi.“

Uršika ga po strani pogleda.

„Da, Vi ste pogumen,“ pravi odkritosrčno, „predrzen junak!“

Cekinar se srčno zasmije.

„Kolika hvala,“ méni. „No, Uršika, upam, da se bodeva še bolje spoznala.“

Sedaj deklici bleda lica temno zarude.

Tolovaj jej stisne desnico.

„Uršika,“ pravi, „Vi ste deklica, kakoršnih je malo na svetu. Samo naš glavar ima nevesto, ki Vam je v mnogih ozi-rih jednaka. Tudi ona je junakiuja, da, še celo predrznejša, odločnejša, kakor Vi. In lepa je, da sem v resnici dostikrat zavidal glavarja.“

Uršika se nagloma obrne proti tolovaju.

„Glavarja?“ praša pol prestrašena, pol radovedna, „oj — sedaj vem, Vi ste tolovaji, sedaj mi ne morete tega več tajiti.“

„Uršika, to Vam je itak že znano.“

„Ne, samo slutila sem,“ odgovori zamišljena, „in vendar se Vas misem bala. Žalostna osoda moja in mojih prijateljic bila mi je dokaz, da nam družega ne preostaja, nego da sprejmemo Vašo ponudbo.“

Cekinar poskoči.

„Oj, Ve hočete z nami iti, Uršika?“ zakliče radostno in oči se mu začno bliskati.

„Da, sklenile smo to,“ pravi pastarica resnim obrazom, „toda ne mislite, da se Vam hočemo na milost in nemilost izročiti. O ne, bila sem svojim tovaršicam vedno nekaka načelnica; če sem kaj odredila, zgodilo se je vedno tako — nobena se ni upala niti godrnjati. Tega bi tudi ne bila trpela.“

Pri teh besedah stegne svoji lepi krepki roki, kakor bi hotela svojo moč pokazati.

„Mene niti mož né premaga,“ pristavi, „ali bi pa moral biti nenavadno močan.“

Cekinar jej krepko stisne desnico.

„Uršika,“ izpregovori tolovaj ter jej v oči pogleda, „vse dobro razumem, toda to Vam moram vendar povedati, da če pridejo Vaše zale tovaršice k nam, ne manjkalo se jim bo ponudeb. Vse so tako lepe, sveže punice —“

„Samo ob sebi umevno,“ pretrga mu ona besedo, „toda prosto sme vsaka voliti, nobeni se ne sme sila delati. Ravno zaradi tega sem prišla danes semkaj. Če hoče katera mojih

prijateljic kakega tolovaja ljubiti — dobro. Toda to se mora prostovoljno zgoditi — to zahtevam, kajti sedaj govorim kot zastopnica svojih tovaršic.“

„Uršika,“ smeji se Cekinar, „škoda, da niste postala možak. Resnično, Vi ste rojena načelnica! Toda mi se bomo že pobotali, moj glavar ravno tako misli, kakor jaz.“

Deklica mu odločno pogleda v oči.

„Slušajte me,“ pravi, „ali imate kaj orožja odveč?“

„Več, ko zadosti — celo skladišče polno, da moremo nove vstopivše člane dobro oborožiti. Naš glavar namerava velike reči, toda puščal bo kri samo bogatincem. Nikdar ne bo revež od nas imel škode.“

„To mi je povšeči,“ prikima Uršika z glavo, „to sem si tudi že poprej po Vašem govorjenji mislila, kajti z navadnimi morilci bi se ne pajdašila.“

„To tudi nismo.“

„Dobro — tedaj poslušajte moje pogoje.“

Cekinarja nenavadna strogost lepe pastarice skoro iznenadja.

„Slušam Vaš, kraljica vseh pastaric,“ šali se tolovaj.

Uršika se ne dá promotiti.

„Nas je vseh skupaj z menoj vred dvanajst,“ prične odločnim glasom, „tedaj zahtevamo dvanajst samokresov z zadostnim streljivom in ravno toliko bodal.“

Cekinar meni, da ni prav slišal.

„Čemu pa, Uršika?“

„To je naša prva in poglavitna zahteva; če nam tej ne ugodite, gremo na tuje.“

„Toda čemu pa orožje?“

„To Vam bom takoj povedala,“ odgovori Uršika. „Mi smo pogumna dekleta — ne mevžaste punice. Če tudi ne znamo streljati, naučile se bomo to kmalu, spretno pa smo tako, da bomo glede bodal kmalu prekosile Vas možakarje.“

Cekinar molči.

„In ko bomo imele orožje,“ nadaljuje Uršika, „in bodete Vi zapustili ta kraj, prišle bodemo za Vami. Toda — in sedaj pride važen pogoj — nikdar se ne bodemo med Vas mešale,

nikdar imele z Vami skupnega taborišča bodi si v gojzdu ali kje drugod, ker sicer bi nastal prepir — da, tekla bi celo kri.“

„Zakaj pa?“

„Vas je trideset mož, mogoče celo več, nas pa je samo dvanajst deklic — nastati mora nevoščljivost in prepir.“

„Kako prebrisana ste, Uršika!“

„Poslušajte dalje! Taborile bomo vedno v Vaši bližini, toda zahtevamo, da sme k nam samo oni priti, kateremu dovolimo. Po dnevu hočemo vedno same biti, in vodila bom svoje tovarišice tudi jedino jaz sama.“

Cekinar dvigne desnico.

„Uršika,“ pravi, „Vi slabo poznate našega glavarja. Temu mora vse ubogati! Za vraga — pomirjene greste lahko z nami, ne bo se Vam nič žalega zgodilo.“

Uršika zmaje z lepo glavo.

„Ne, iz tega ne bo nič,“ zavrne ga odločno. „Vaš glavar je dostikrat odsoten — tudi če ga kdo drug zastopa, razpor bi bil neizogibljiv. Me smo četa za-se, prisegamo Vam pa, da prvič ničesar ne izdamo — drugič, da Vas nikdar ne zapustimo. Če Vam je to prav, dogovorite se s svojimi tovariši ali pa z glavarjem. Od svojih pogojev niti pičica ne odneham. — Če moje tovaršice z Vami občujejo — store naj to z onimi, katere ljubijo. Niso hinavske — govore tako, kakor jim srce velewa. Premislite si celo stvar, natančneje se lahko kak drugi dan pomenimo.“

Cekinar odmaje živahno z rokami.

„Tu je vsak premislek odveč, Uršika. Poznam Vas. Odločna ste, vstrajala bodele pri svojem sklepu. In če natanko pomislim, pametne so Vaše zahteve. Da, prepir bi nastal, ko bi Ve z nami bivale v enem taborišči. Tako se pa tega ni treba bati, in mali prepirčki se tem lažje poravnajo. In kar se tiče orožja, sporočil bom to glavarju, ki se itak kmalu povrne. Menim, da Vam bo samokrese in bodala izročil.“

„To tudi upam.“

„In kaj hočete z orožjem početi?“ praša tolovaj.

„Braniti se,“ odgovarja Uršika odločno, „braniti se, ko bi se kdo predrznil, nasilno s svojo poželjivostjo zoper nas posto-

pati. Branile se bodedo pa tudi, če bo druga nevarnost pretila — da, bojevale se bomo z Vami zoper Vaše sovražnike.“

„Grom in strela, Vi ste pa pogumna,“ smeji se Cekinar, „hahaha, pri prvem strelu vse zbežite.“

„O — videli bodede, da so tudi dekleta pogumna, dekleta, ki se morajo že od mladih nog s sovražnim jim svetom boriti,“ zakliče Uršika plamtečimi očmi.

Tolovaj jo ves začuden gleda.

„Resnično,“ pravi, „Vi ste prekrasna, Uršika. Toda po-
vejte mi — če se vse tako zgodi, kakor Vi zahtevate —“

„To tudi upam!“

„Dobro, recimo, da je vse že tako. Ali bi si Vi potem
tudi ljubčka izvolila?“

Uršika globoko zarudi.

„Tega še ne vem“, šepeta tiho.

„Tedaj izključeno ni, da si ga izvolite, Uršika. Glejte, jaz
sem Vaše tovarišice sicer le mimogrede videl, toda zale so vse.
In vendar srce moje le za jedno samo bije, in to ste Vi, Uršika.
Če bodede mene izvolila, zadovoljna bodede, druge nobene ne
maram.“

Deklica hipoma vstane.

„Tako daleč še nismo“, šepeta.

Prsi njene se valovito dvigujejo, žareče njene oči pa zalo
tolovajevo postavo pogledajo od strani.

„Ali hočete moje pogoje glavvarju naznaniti?“

„Kakor hitro se povrne, Uršika.“

„Kdaj se bo to zgodilo?“

„Jurij Skopec je hotel samo dva dni izostati.“

„Dobro — tedaj se bodeva zopet sešla. Živež dobite na
dogovorjenem kraji. Sedaj mi ostanite zdravi!“

„Uršika — Uršika!“ kliče Cekinar.

V teku se deklica še enkrat ozre — pozdravi ga z roko,
ne ustavi pa se, marveč zarudelimi lici in urnih nog hiti po
strmi stezi navzdol.

Zvečer ženo pastarice svoje črede proti Št. Juriju.

Uršika jim še ni povedala, kaj je imela na vrhu Kuma
opraviti, marveč je le mimogrede omenila, da se bo že pri-
hodnje dni nekaj važnega pripetilo.

Deklice so s tem zadovoljne, saj vidijo, da se njihova žalostna usoda nikdar ne bo pri kmetih na bolje obrnila.

Ali morajo s tujei iti, ali pa pri svojih gospodarjih v revščini in sili, mogoče celo v sramoti svoje borno življenje končati.

V Št. Juriju je seveda velika razburjenost.

Ker je kmet tako nagloma umrl, poklicali so zdravnika iz mesta — v resnici učenega moža, ki je na prvi pogled spoznal, da je kmet umrl, ker ga je strupena kača pičila.

Saj se še sedaj poznate na bedru grozno zatekli rani.

Pastaric pri tem živa duša ne sumniči, ker vsakdo misli, da ga je modras v spanji napadel.

Seveda je po vasi splošno žalovanje, kajti kmet je bil jeden najbogatejših v Št. Juriju.

Najbolj pa se nad nepričakovano njegovo smrtjo togoti Uršikin gospodar.

Saj mu je ranjki sosed omotico obljubil, s pomočjo katere je hotel svojo zalo pastarico v spanji oropati deklisške časti.

Ta lepa nada mu je sedaj splavala po vodi, kajti nesramni kmet je sredstvo gotovo kje skrito imel, kdo naj je sedaj najde, in če bi se tudi to zgodilo, kdo pa ve, kako in kaj naj se porabi?

Toda kmetova strast je zdaj vzbujena.

Že od nekdanj ni navajen, posebne ozire imeti na svojo starikavo ženo, toda ne upa si pa vendar, napasti dekleta po noči, ki je nenavadno močna.

Toda zvita buča si ve pomagati.

Za nekaj časa je dva tuja laška delavca najel, ki hoče po dovršenem delu vrniti se proti Trstu.

Kmet ju dobro pozna — ta dva sta za vse pripravljena, samo če pri tem dobro zaslužita.

In na to zida nesramni kmet svoje črne naklepe.

Ko zvečer Uršika goni svojo drobnico v hlev — lepša je danes vsled notranje razburjenosti, kakor drugikrat — pokliče kmet oba Laha na stran.

„Ali gresta zopet na potovanje?“ ju praša.

„Da, kmet, pojutrašnjim svoje delo končava, potem se povrneva domov.“

„No, „kruli poželjivi dedec, „potrebovala bi za popotnico lep denar.“

„Seveda, gospodar, denar je vedno potreben.“

„Zasluzita si ga!“

„Kako, kmet?“

Kmet s prstom pokaže na Uršiko, ki ravnokar stopa iz hleva v hišo, kjer jo čaka skromna večerja.

„Imel bi jo rad — Uršiko“, šepeta tiho.

„Hm, izročiva naj jo Vam, kmet?“

„Da, povezano in z zamašenimi ustmi, da se ne bo mogla braniti. Punica ima vražje moči.“

„To pa ne gre.“

„Tako — zakaj pa ne?“

„Hahaha, kmet, Uršika spi z drugimi dekleti skupaj. To bi bilo kričanje — ne, to ni mogoče!“

„Norca, kakršna sta!“ hučuje se pohotnež. „Seveda tako ne gre. Toda pojutrašnjim zjutraj, ko odhajata, splazita se za deklino, ko žene svojo čredo na Kum. To se zgodi na vse zgodaj in napasti jo morata med grmičevjem. Druga dekleta ženo svojo živino še-le pol ure pozneje na pašo. Tu imam časa dovolj, da jo v stran ponesem ter se ž njo poradostim, kakor mi srce zahteva.“

Laha se krohotata.

To sta dva brezsrčna suroveža, ki le po dobrem zaslužku hrepenita.

„To Vam pa že storiva“, se muzata.

„Stal bom v bližini“, pravi kmet, „kakor hitro mi izročita dekleta, dobila bodeta svoje plačilo.“

„Koliko pa, kmet?“

Razuzdanec imenuje tako visoko svoto, da bi jo Lahona nikdar ne bila pričakovala. Toda premetena sta ter tega ne povesta.

Ravno nasprotno. Še več zahtevata in po daljšem barantanju se zjedinijo o znesku, kateri naj Uršika s svojo dekliško častjo poplača.

Konečno je vse dogovorjeno.

In ko kmet mimo hiše gredoč skozi okno zagleda zalo Uršiko — ki ravnokar zavživa svoj košček črnega kruha — mrmra nesramnež:

„Le čakaj, Ti razkošna ptičica. Ti nisi hotela mojih prošenj uslišati — sedaj boš pa vendar moja. Hahaha, čeravno moj sosed več ne živi, sredstev mi vendar ne manjka, da ukrotim takega trdovratnega dekliča.“

48. poglavje.

Plen tolovajskega glavarja.

V rovu. — Nenavadni obiskovalec. — Prepir. — Bridke resnice. — „Kdo sem?“ — Stvar se drugače zasučje. — Srebrni zaklad.

V duhu zapustimo Kum in Št. Jurij ter pogledimo v rudnik „Srebrni mož“.

Tu stoji skrivnostni tujec pred nadzornikom in rudarji, ki začudeni in nejevoljni zro v nepoklicanega gosta.

„Kaj pa še hočete tukaj?“ zadere se nadzornik nad njim. „ali Vam nisem rekel, da ne potrebujem več delavcev? Hej, Janez, Jaka, peljita moža do izhoda, kjer naj gleda, da se v hitro izgubi!“

Skrivnostni mož mirno stoji.

„Meni se tako ne mudi“, pravi nadzorniku; „tak rudnik me zelo zanima. Dajte, razkažite mi ga natančneje!“

Načelnik postane togoten.

„To mi je pa že preveč!“ kriči, „kakova šega je to, da plezate v jamo, ne da bi Vam kdo dovolil. To ne gre — to je celo strogo prepovedano. Hitro se mi poberite, ali pa bodeš občutili, kako trde pesti imajo moji ljudje.“

Tujec niti z očesom ne migne.

„Vse kaj druglega me teži! Usmrtila — sem — človeka!“

„Jaz ostanem, tukaj mi je prav všeč, ogledal si bom ‚Srebrnega moža‘ natančneje.“

„Sedaj je konec moji potrpežljivosti“, se zadere, „to Ti je prav nesramen človek, ki se hoče iz mene še norčevati. Tega pa vendar ne trpim! Alo, rudarji — to je potepač, ki je prišel tu doli, da nas obsiplje s svojimi strupenimi zbadanji.“

Tujec se niti za korak ne premakne, ko vidi, da ga hočejo napasti. — Nekaj jih že dviguje pesti proti njemu.

„Le ne prenažite se!“ zagrmí nad njim, da hupoma odskočijo nazaj — „ne bodite nespametni, kajti to bi Vas drago stalo. Niti na misel mi ne pride, da bi se iz poštenih delavcev norčeval. O ne, toda odgovorite mi na jedno vprašanje. Ali ima grof Stolberg tu doli velikanski zaklad?“

Nadzornik zaničljivo zamahne z roko.

„Kaj Vas to briga?“ praša temnim obrazom.

„Več, kakor si Vi mislite“, odgovarja tujec, „ker predobro vem, da grof Stolberg srebro na kup grabi, njegovi delavci pa si morajo svoj borni kruh ob potu svojega obraza služiti.“

Rudarji se pogledujejo.

Plača njihova res ni velika — toda od kod to ve tuji mož. —

Drugačega mnenja pa je nadzornik.

„Kako se morete predrzniti o našem milostivem grofu slabo govoriti?“ kruli kakor razkačen merjasec.

„Oj, jaz si še kaj družega upam“, zavrne ga tujec.

„Kaj — kako?“

„Da, jaz si še vse kaj družega upam“, glasi se rezki odgovor. „Jaz celo trdim, da je grof Stolberg brezsrčni oderuh, ki svojim ljudem kožo črez ušesa vleče, da bi le poprej pomnožil svoje velikansko premoženje. To je moje mnenje! In Vi me nikdar ne bodete drugače prepričali.“

Načelnik kar togote besni.

„Zgrabite ga!“ kriči svojim rudarjem. „to je nesramnež, vjemite ga!“

„Le semkaj pojdite, nadzornik“, zapreti tujec. „Vi ste tudi hlapčon grofov, ki se svojemu gospodarju prikupuje. Da — da, le preminjajte barvo, to je vedno znamenje slabe vesti.“

Nadzornik skače serantertja, kakor opica v zaprti kletki.

„Pri tej priči mi zgrabite tega človeka,“ zapoveduje, „zvežite ga, sramotil je milostivega grofa, v ječo ž njim!“

Rudarji zopet pritiskajo na tujca.

Mož ima sicer prav, toda delavci jedo kruh grofa Stolberga, čeravno jim je plača pičlo odmerjena.

Skrivnostni tujec dvigne desnico.

„Čuvajte se!“ zakliče nadzorniku, „ti ubogi ljudje ne morejo za to, če ubogajo Vašemu povelju, ker misliti morajo na svoj košček kruha. Toda gorje Vam, nadzornik, če ostanete pri svojem žuganji, obračunal bom z Vami, da se Vam bodo lasje ježili.“

Nadzornik odskoči.

„Kdo ste?“ sopiha.

„Hahaha, kako ste Vi radovedni,“ norčuje se tujec, „no, izvedeli bode to še v pravem času!“

Nadzornik plane razljuten na govornika.

„Sam Vas vlečem pred grofa!“ rujove togotno.

Tujec dvigne pest.

Bolesten krik — nadzornik se valja po tleh!

„To je bil samo mal opomin,“ pravi tujec mirno, *toda* pazite, drugi pot se Vam bo še huje godilo!“

Nadzornik se pobere.

„Zgrabite nesramneža!“ besni ves iz sebe.

Rudarji se obotavljajo.

„Zgrabite ga, ali pa ste danes grofu zadnjikrat služili — spravim Vas vse ob kruh!“ rujove uradnik.

Tujec se neznansko zasmije.

„O — sedaj kažete svoj pravi obraz,“ zakliče preteč, „čuvajte se!“

Nadzornik se togote kar peni.

„Kdo ste?“ rujove kakor zdívjan bivol.

Iz ozadja v rovu se začuje žvižganje.

V tem trenutku stopi tujec za korak naprej.

„Vi hočete vedeti, kdo da sem?“ prša ter razgrne svoj plašč.

Rudarji osupnejo.

To ni rudar, kajti zelena lovška suknja oklepa orjaško postavo, ob pasu mu visi lovski nož, poleg katerega se svetita dva samokresa in bodalo.

Nadzorniku se zdi, da sanja.

„Da nisem rudar,“ ogласi se skrivnostni mož, „to sedaj vidite. Toda tudi lovec nisem, kakor bi kdo to mislil. Važne vzroke imam, da se mudim sedaj tu pod zemljo namestu v gojzdu.“

Nadzornik se zgane.

„To je tolovaj!“ zarujove na ves glas.

Tujec se smehlja.

„Za moj del me imenujte tudi tolovaja, kaj to mene briga? Slišal sem vedno, da nadzorniki v Stolberških jamah dobivajo visoke nagrade za to, da k delu priganjajo uboge rudarje, ki morajo itak že težko delati, samo da more strogi gospod grof več srebra na kup spravljati. Kolikor več ima tak brezsrčnež, toliko pohlepnejši je!“

Začetkom se nadzornik pač boji samokresov, ki so gotovo nabasani, toda končno je tujec le eden mož, tukaj pa stoji nad štirideset rudarjev, katerih vsak ima orodje — kladvo in dlete, tudi za silo nevarno v krepki pesti.

„Človek, kako se morete predrzniti, našega najmilostivejšega grofa tako nesramno psovati?“

„To ni psovanje,“ glasi se mirni odgovor, „marveč gola resnica.“

Nadzornik se proti svojim delavcem obrne.

„Kako morete trpeti, da ta tolovaj, ki se je v našo jamo vtihotapil, tako psuje našega gospoda?“ rujove togotno. „Halo, zgrabite ga, da pravična kazen zadene nesramneža!“

Tujec sklene roki na prsih.

„Pridite vender,“ pravi zaničljivo, „čakam. Žal bi mi bilo, ko bi Vi zapeljali uboge rudarje h kaki nepremišljenosti. Ne nameravam, biti sovražen revnim družinskim očetom. Tudi bi tak napad nobenega pomena ne imel.“

Nadzornik pa misli, da je sedaj pravi trenotek, polastiti se predrznega tujca.

Kladvo, ki je drži v desnici, dvigne, da bi grozovito ž njim udaril nasprotnika.

Tu se v ozadji začujejo koraki.

„Hej,“ zagrmi surov glas, „iz rok z Vašim kladvom, ali pa Vam svinčenko zapodim v Vašo trmasto bučo! —“

Nadzornik odskoči.

Za tujcem se pokažejo naenkrat postave, ki s svojimi samokresi merijo na rudarje.

„Usmiljeni Bog v nebesih!“ stoče uradnik, „cela tolpa tolovajev je v jami — izgubljeni smo!“

„Da, ko bi bil jaz krvoločnik,“ méni tujec, „napravlil bi sedaj z Vami prav kratek račun. Toda konečno imate tudi Vi, nadzornik, ženo in otroke doma, zaradi tega prizanašam Vašemu bornemu življenju. Toda slabo jo bodete izkupili, če se le še enkrat podstopite, nasprotovati — Juriju Skopecu!“

To ime ima že polno veljavo.

„Jurij Skopec je v ‚Srebrnem možu‘,“ jecljajo preplašeni rudarji ter se stiskajo ob steno.

„Ne bojte se!“ zakliče tolovajski glavar, kajti ta je prišel v rudnik ‚Srebrni mož‘. Vam bornim revežem ne storim nič žalega. Da je vsak upor zastoj, to vidite, kajti moji ljudje v tem oziru ne poznajo nobene šale. Tako, sedaj me poznate, in Vi, nadzornik, bodete sedaj moj vodnik.“

„Kaj naj storim?“ jeclja strahopetnež.

„Razkazali mi bodete jamo,“ zagrmí tolovajski glavar strašnim glasom nad njim, „ali mislite, da sem iz samega dolzega časa splezal tu doli? Dobro mi je znano, da je tukaj nakopičeno srebro, ker ste naleteli na bogato žilo. Jaz nujno potrebujem ta zaklad, grof Stolberg zaradi tega še vedno ne bo osiromašil.“

Nadzornik se ne gane z mesta.

Tu zgrabi Jurij Skopec uradnika za roko.

„Ali bo kmalu?“ se mu zagrozi, „ne spravite me v jezo, potem se Vam ne bo dobro godilo!“

Nadzornik ječi, kajti železna pest tolovajskega glavarja mu stiska roko, kakor bi bila v kleščah.

„Naprej!“ ukazuje grózni tolovaj, „proti hodniku, kjer leži čisto srebro. Da je zaklad tu doli, to dobro vem, mojim ljudem ga je treba le v vreče spraviti.“

Tu ne pomaga nobeden ugovor.

Nekaj tolovajev ostane pri rudarjih, da jih stražijo — drugi pa grejo za svojim glavarjem, ki siloma za sabo vleče tresočega se nadzornika.

Uradnik od strani gleda samokres, ki ga Jurij Skopec drži v svoji desnici, potem pa se ozre v odločni obraz grozovitega moža.

Tu ne pomaga nobeno javkanje in prosjačenje, uradnik mora ubogati, kajti Jurij Skopec se ne da varati.

„Kje leži srebro?“ zakriči gromovitim glasom, da se uradnik konečno uda svoji usodi.

Trepetaje pokaže na stranski hodnik, čegar vhod je zaprt z močnimi lesenimi vrati.

„Ključ sem!“ veleva tolovajski glavar, „Vi ste nadzornik, tedaj je ključ v Vaši posesti. Hitro, ali —“

Jurij nameri samokres, toda pretenja niti ni treba, kajti uradnik hitro seže v žep ter privleče iz njega velik ključ.

„Odpri, Smukač!“ zaokazuje Jurij Skopec svojemu podpoveljniku, ki kakor zvest pes ne gre od svojega načelnika.

Smukač si ne dá to dvakrat reči.

Kjer se gre za plén, je vedno prvi pred vsemi, zaradi tega hitro odpre vrata, ki so močno z železom kovana.

Jurij Skopec iztrga nadzorniku svetilko iz rok ter posveti v hodnik.

Tu se sveti in blisketa, tu leže celi kupi čistega srebra iz bogate žile, na katero so rudarji slučajno naleteli.

Tolovajski glavar se obrne k svojim ljudem.

„Nabašite svoje vreče,“ zapoveduje, „toda vsak naj vzame le toliko, kolikor more nositi. Le ne pretežkih bremen, to bi nam lahko postalo nevarno!“

Tolovaji nemudoma store, kakor jim je glavar veleval.

Smukač je pred leti kot rudar služil svoj kruh. Kot veščak izbira najčistejše kose, katere tolovaji urno spravljajo v vreče od močnega platna.

Jurij Skopec vse nadzoruje.

Nadzornika še vedno drži za roko, ki s tiho jezo opazuje, kako rokavnjači plenijo.

Kmalu je petnajst vreč napolnjenih, kajti pet mož mora biti v varstvo svojim s srebrom obloženim tovarišem.

Jurij kratko veleva.

„Sedaj je dosti! V teh petnajstih vrečah je velikaško premoženje. Sedaj pojdi, Smukač, po tovariše, ki stražijo ru-

darje, da se nam pridružijo. Toda hitro, čas beži, in ko se dan zasvita, moramo biti že daleč od tod.“

Smukač hiti proti rovu, kjer pet tolovajev z napetimi samokresi straži preplašene rudarje.

„Da se mi nikdo ne gane z mesta!“ zagrmi podnačelnik nad njimi, „kdor pred pretekom jedne ure pride k izhodu, ustrelili ga bomo pri tej priči. Če vam je življenje ljubo, ostane tukaj!“

Nikdo ne oporeka.

Smukač hiti s petorico tovarišev proti izhodu rova.

Težko obremenjeni tolovaji že plezajo pa lestvicah, Jurij Skopec z nadzornikom pa stoji od z dolaj.

„Vi greste z nami,“ pravi tolovajski glavar uradniku, ki vsled tega grozno prebledi.

„Usmilite se me, ženo in otroke imam!“

„Ravno zaradi tega se Vam ne bo nič hudega zgodilo. — Vi boste nekaj časa z nami šli, da ne boste mogli ljudij na pomoč klicati. Ne obotavljajte se, to nima nikakoršnega pomena! Po preteku pol ure Vas izpustim, potem pa le hitite grofu pripovedovat, kaj se je pripetilo. Nas vendar ne boste zgrabili.“

Kaj naj stori nadzornik?

Molče se udá svoji osodi, kajti pogled na odločni obraz tolovajskega glavarja mu pravi, da je vsako obotavljanje zanj nevarno.

Ko so že vsi s srebrom obloženi rokovnjači zgoraj, spleza Jurij Skopec z uradnikom za njimi, zadnja pa je petorica neoboroženih tolovajev kot straža.

Toda nevarnost še ni pri kraji, kajti predrzneži morajo še mimo stanovanj rudarjev, in če jih le kdo zapazi, hiti ta po pomoč in boj z veliko mnogobrojnejšimi preganjalci je neizogiben.

49. poglavje.

Sprevod duhov.

Nevihta po noči. — Čuvaja pred začarano dvorano. — V strahu in trepetu.
Opat Benedikt v začarani dvorani.

„Tedaj še to noč, to je zadnja, da morava tukaj na straži stati. Hvala Bogu, da je tako! Le še to si želim, da bi se kmalu začelo daniti, kajti kdo vé, ali bo danes vse tako mirno, kakor zadnje noči.“

Tako govori jeden izmed obeh samostanskih hlapcev, ki pred začarano dvorano na straži stojita ter se plaho ozirata po temnih hodnikih.

V začarani dvorani sedita glumačica in njena nesrečna indijska plesalka.

Jutri zjutraj pride voz in spremstvo kneza Podstrmskega, da odvedejo obe jetnici na knezov grad.

V samostanu je zaradi tega vse zadovoljno.

Do sedaj se razven mrtvaškega meniha ni nič nenavadnega prikazalo, toda najbolj prebrisani hlapci trdijo, da se strahovi najraje takrat prikazujejo, kadar jih najmanj pričakuješ.

Prva straža je že minula in rešena dva junaka sta vesela, da jima nikdar več ne bo treba stati na grozoviti straži.

Njulina naslednika pa stojita s strahom pred začarano dvorano, kajti bliža se polunočna ura.

Skušata se z razgovori tolažiti, čeravno le šepetata, kakor da bi se bala, da bi ju mogel kak duh slišati.

„Da bi le že današnja noč minula,“ méni prvi, „meni je tako čudno pri sreč!“

„In meni se nič bolje ne godi,“ zatrjuje njegov tovariš. „Tudi meni je tako tesno v prsih, kakor da bi se danes še kaj posebnega moralo zgoditi. Saj sva ravno midva bila tako nesrečna, da sva videla neznanskega meniha.“

„Tiho bođi — drugače zopet pride. Duhovi in mrličji vse slišijo!“

Oba se treseta kakor trepetlika.

„Oj, kar zmisliti se ne smem one noči! Joj, kako sva takrat tekla! Tako urnih nog še v svojem življenji nisem bil! In kako je menih stokal — hu — kar lasje se mi ježe.“

„Molči no, če Te prosim!“

„In potem je šel proti vratom,“ nadaljuje klepetuljasti hlapec, „prav natanko sem to videl. Tukaj-le je stal — prav dobro vem! Stavim, da je bil tudi v začarani dvorani.“

„Že mogoče, toda jetnici drugo jutro o tem nista ničesar omenili.“

„Ker sta copernici,“ zatrjuje prvi, „da — da, tako je, lahko mi verjameš. Vražji ženski sta copernici, ki sta zagovorili duha, drugače bi jima bil gotovo vratova zavil.“

„To Ti rad verjamem.“

„Jaz sem le zadovoljen, da že jutri odpeljejo babnici, kateri nista, kakor bi morali biti!“

„Prav imaš! Čuj — ali ne bije polunoči?“

„Ne še, tri četrta na dvanajst je!“

„Tedaj še četrta ure manjka! Ko bi le danes ne bil *sunaj* tak vihar! Le čuj, to je naznansko!“

Hlapec se ne moti.

Minoli dan je bil vroč in se bliža nevihta. Grom se že čuje. —

Semtertja se zabliška in vihar buči okrog starih samostanskih poslopij, da čuki preplašeni kriče.

Z jedno besedo, to je noč, kakor navlašče za duhove in strahove ustvarjena.

Nevihta postaja vedno silnejša.

Strela udarja v bližini in pogubonosni oblaki vise ravn nad samostanom, kajti kadar se zabliška, jasno so prehodi žvepleno razsvitljeni.

Sedaj bije ura polnoči.

Preplašena hlapca skupno molita, kajti vsak trenutek lahko strela udari v samostan.

Z orjaško silo se ploha vliva, in bojazen pred strelo preplašenima hlapcema niti ne pripušča misliti na strahove in duhove.

Nevihta razljuteno razsaja.

Blisk za bliskom, grom za gromom, kakor bi se bližal sodnji dan!

Naenkrat se hlapca spogledata.

Luč svetilnice obseva bleda obraza možakarjev, ki v kotu blizo vrat klečita in molčita.

„Kaj pa je to?“ šepeta prvi.

„Resnično“, odgovarja drugi zamolklim glasom, „čuje se kakor cerkveno petje.“

„Da, in bliža se!“

„Mogoče je to opat z ostalimi menihi.“

„Že mogoče!“

Grom pretresa celo samostansko poslopje.

To je ravno tako, kakor bi se nevihta ne mogla ločiti od samostana.

Blisk se podi za bliskom, grom za gromom.

Hlapca se oddahneta.

To je opat, ki s svojimi sobrati moli in poje, da bi odvrnil strelo od samostana.

Tu zopet poslušata.

„To niso naši pevci,“ meni prvi, „petje doni tako zamolklo — grozno!“

„Joj — joj — glej — glej!“ stoka njegov smrtno blede tovariš.

Ta se obrne.

Oči mu skoro iz glave stopijo, usta so mu do ušes odprta.

Tam doli na prehodu je neznanski, moder svit, ki se počasi bliža.

Včasih ugasne, kadar blisk razsvetli prěhod; tedaj pa se pokažejo temne postave, ki se počasi premikajo.

„Vsi dobri duhovi,“ jeclja zgovorni hlapec, „o Jezus — konec naju je — menihi — mrtvaški menihi — pridejo!“

Njegov tovariš je strahu na pol mrtev.

Oba se jeden drugzega oklepata — klečita — noge jih več ne nosijo — na beg niti ne mislita, — o ne, saj bi tudi bežati ne mogla.

Grla sta jima kakor izsušena, niti vpiti ne moreta, in trepetaje lazita po vseh štirih pod neko vdolbino v nasprotnem kotu. —

Svetilnica še vedno gori pri vratih, pozabila sta jo sabo vzeti.

Kak strašanski prizor!

Tu prihaja mrtvaški sprevod — osem menihov v pol trohnelih kutah, kapuce globoko na glavo pritisnjene, da se obrazov nič ne vidi.

In zamolkla mrtvaška pesem se glasi mej treskanjem in gromenjem.

Osem menihov nosi tovor — hu — veliko široko krsto — na svojih ramah.

Modri odsev, kateri sta videla hlapca, prihaja od krste, kakor bi gorela.

Hlapcema se lasje ježe: sprevod se počasi bliža začarani dvorani.

Petje preneha, toda ne v zbranih dolgih glasovih, marveč z zategnenimi hu — hu — hu —, kakor bi prihajali iz črnega groba.

Hlapca, z mrzlim potom oblita, mislita, da jima je zadnja ura odbila.

Ustnice se jima premikajo, toda le v mislih izgovarjata molitve za umirajoče.

Sprevod se ne bliža njujinemu skrivališču.

Hvala Bogu!

Hlapca bi se najraje zarila v zid, ko menihi, z rokami proti njima mahaje, drsajo mimo.

Z zobmi šklopotaje se drug k drugemu pritiskata.

Neznanski menihi obstoje pred začarano dvorano in krsto postavijo na tla.

Hlapca ne vesta, kaj se sedaj zgodi.

Oči zatisneta, ne vidita in ne slišita več, pač pa pričakujeta, da ju bo zdaj in zdaj zgrabila za vrat mrzla, koščena roka. —

To se ne zgodi.

Grom pretresa celo samostansko poslopje.

Po hodniku pa se začujejo glasovi, kakor bi kdo s težavo odpiral vrata.

„Sedaj sta copernici izgubljeni,“ misli si jeden preplašenih hlapcev, „da — da, zdaj gredo po vražji ženski — vzeli ju bodo sabo v samostansko rakev — ali pa takoj neusmiljeno zadavili.“

Silno zagrmi! Prav blizo samostana je morala strela vdariti!

Čuvaja se pol nezavestna zgrudita na tla.

Pobereta se še-le, ko njihova ušesa z nova začujejo mrtvaško pesem, ko se zopet po hodniku začne razlegati zamolkel „hu — hu — hu“.

In ko v trepetu pogledata na hodnik, misleča, da sta že na onem svetu, vidita, da se neznanski sprevod pomika zopet mimo njiju nazaj.

Menihi imajo krsto zopet na ramah, toda hitreje stopajo, kakor poprej.

Tudi nevihta pojenjuje.

Grom se sicer še vedno razlega — toda ploha se ne vliva več tako silno — bliski se prikazujejo v daljših premorih in vihar ne buči več tako močno.

Hlapca se še krčevito objemata, ko je neznanska prikazen že davno izginila na hodniku.

„Kaj pa zdaj?“ šepeta prvi hlapec, kateremu zobje glasno klopočejo.

„Proč — proč!“ stoka drugi.

„Kam?“

„K opatu — pri pobožnem možu sva varna; poročati morava, kar sva videla. O moj usmiljeni Bog, to pomeni veliko nesrečo!“

„Ali so že odšli?“ javka tovariš.

„Da, da, duhovi so izginili — beživa po stranskem prehodu!“

Kolena se jima šibijo, ko vstajata.

Potem pa pričneta divjati, kakor bi ju sam hudobec podil, proti samostanskemu dvorišču, ki je kakor po veliki povodnji polno luž.

Junaška hlapca hitita proti opatovemu stanovanju, v katerem gori luč, ter se ne zmenita za to, da blatna voda škropi na vse strani, pa tudi po njihovi obleki.

Pobožni mož je mej nevihto vstal ter molil za samostan, da bi ga Vsemogočni obvaroval nesreče.

Na vratih njegove spalnice začneta zdaj hlapca s pestni tolči ter na vse grlo vpiti:

„Velečastiti gospod opat — gospod — nekaj strašnega se je zgodilo!“

„Kaj je?“ prasha opat z milim glasom.

„Velečastiti gospod, čuvaja sva, pred začarano dvorano se nama je prikazal neznanski mrtvaški spreved, osem menihov s krsto!“ besediči jeden samostanskih hlapcev.

„Čakajta,“ odgovori začudeno častitljivi starček, „tako pridem!“

Opat ne pusti hlapca dolgo čakati.

Nekaj trenutkov pozneje stopi nekako radoveden iz svojega stanovanja.

Razburjenost hlapcev mu dokazuje, da se je tukaj *moralo* nekaj nenavadnega pripetiti.

„Kje imata svetilko?“ vpraša opat Benedikt.

„To sva zgoraj pustila, velečastiti gospod.“

„Tedaj je tam luč — pojdiva z mano, pogledal bom, kaj se je zgodilo.“

Hlapca gresta bolj pogumno za opatom, kajti prepričana sta, da v bližini tako pobožnega moža, kakor je opat Benedikt, duhovi izgube svojo peklensko moč.

Da, pred samostanskim opatom bodo duhovi in strahovi morali bežati.

Hitro prekoračijo lužasto dvorišče ter pridejo na hodnik, ki vodi proti začarani dvorani.

Tu stoji goreča svetilka čuvajev, o prikazni pa ni več duha ne sluha.

Opat Benedikt se ozira na vse strani, pregleda ključavnico začarane dvorane, h kateri ima on sam ključ.

Tu je vse v redu.

Zapahi so zaprti, ključavnica tudi, in vrhu tega častitljivi starček še pri kljuki poskusi — tu se ni nič zgodilo, kar bi moglo vznemirjati.

Hlapec stojita za pogumnim opatom ter se plašno ozirata nazaj. —

„Velečastiti gospod, menihi so bili v začarani dvorani,“ šepeta klepetuljasti hlapec.

„To je nemogoče, vrata so pravilno zaprta.“

„Kaj pa strahovom in duhovom pomenijo zakljenjena vrata?“

Opat se smehlja.

„Bog ve, kaj sta videla?“

„Velečastiti gospod opat, prisezava Vam, da je bil tukaj mrtvaški sprevod, midva oba se vendar ne moreva ob enem motiti. Tudi je nekaj pri ključavnici škripalo. Da, čula sva, kakor bi se bila vrata v začarano dvorano odpirala.“

Opat Benedikt se zopet smehlja.

„To je bila sama domišljija,“ pravi resnim glasom; „Bog zna, kaj vaju je splašilo, pri taki hudi nevihti se vidijo včasih res čudne, človeku nerazumljive reči. Sedaj počakajta, poslal bom semkaj ostale hlapce, da se ne bodeta več plašila. Prežujta noč v njihovi družbi. Tukaj je vse v redu — razburjena domišljija Vaju je varala!“

50. poglavje.

Napad.

V največji sili. — Rešitev. — Zaljubljenca. — Jetniki. — Kazenska sodnija. Kako tolovaji kaznujejo. — Prihod glavarjev.

Na Kumu in Št. Juriju se ni nič premenilo.

Nesramnega kmeta so pokopali — sedaj daje račun večnemu sodniku, uboge pastarice pa svoje črede na Kum gonijo, kakor poprej.

Uršika s pomočjo svojih tovaršic skrbi za živež tolovajev.

Lepa deklica ne sluti, da se nad njeno glavo zbirajo črni oblaki, da nesramni njen kruhodajalec namerava, oropati jo dekliške časti.

Tako napoči usodepolno jutro, katerega hočeta laška delavca izvršiti svoj naklep.

Sinoči ju je kmet izplačal, kajti delo je končano, in pri tej priliki jima je pokazal mošnjo, v kateri so kaj prijetno zveneli trdi sreberniki.

„To dobita jutri zjutraj, če dobim Uršiko povezano v svojo oblast,“ pristavil je grdobež.

Laha sta pripravljena, zaslužiti si takozvane Judeževe groše.

Odkar so tujei na Kumu, goni Uršika svojo drobnico že pri prvem jutranjem svitu na goro, da more nekoliko kramljati z mladim, ljubeznivim tolovajem, predno pridejo njene tovarišice za njo.

Cekinar jej je vedno bolj povšeči.

Že pri prvem jutranjem mraku vstane, ne da bi zbudila drugih deklet, ki spe v ravno isti sobi.

Hitro si v hladni vodnjakovi vodi umije obraz in roki, potem pa izpusti ovce in kože iz hleva.

Pri tem opazi kmeta, ki gre v skedenj, kakor bi hotel tam pregledati nakopičene žitne zaklade.

Uršika se ne briga za svojega gospodarja, katerega zaradi njegovih nesramnih zasledovanj zaničuje iz dna srca.

Čudi se sicer nekoliko, da je kmet tako zgodaj že vstal, ne gleda pa za njim, ki se za skedenj prišedši plazi po stranski stezi ob grmovji proti Kumu.

Drobnica caplja po navadni poti v goro, Uršika pa v žep vtakne kos črnega kruha — živež za celi dan do večera.

Pri tem se prikaže skrivnosten smehljaj na njenem zalem obrazu.

„To bo kmalu drugače“, šepeta, „sedaj sem okusila, kako žive bogatinci. Mladi tolovaj mi je dal pečenke, slanine in vina. Oj, to bo radostno življenje!“

Obraz se jej sicer za trenotek stemni, ko se zmisli svoje prihodnosti, toda z mladostno čilostjo kmalu prepodi neprijetne misli. —

Ovce in koze skakljajo, kajti pot v goro že poznajo — tudi ne potrebujejo psa čuvaja, svojo pastarico na migljaj ubogajo.

Uršika stopa za njimi.

Včeraj je zopet veliko živeža na goro spravila, toda le malo trenutkov je mogla s Cekinarjem govoriti.

Tolovaju se je preveč mudilo.

„Sama ne vem, kaj mi je danes“, pravi Uršika sama pri sebi, „tako čudno mi je pri srcu; kaj neki to pomeni? Ali bom morda zbolela? Ne, čelo moje je hladno, srce ne bije mrzličasto — le takrat, ko na njega mislim, se to zgodi. Res ne vem, tako tesno mi je, kakor bi me nekaj neprijetnega pričakovalo — velika nesreča!“

Počasi koraka v goro.

Drobnica je že daleč pred njo, urno skače po bregu navzgor, da bi kolikor mogoče hitro prišla na pašnik.

Uršika pride do gostega grmovja.

Tu rastejo lešniki, breze in razno trnje, goščava je neprodirljiva.

Uršika prične hitreje stopati, kajti tukaj je zrak tako zaduhel, gori na Kumu pa čist in svež, tam lahko prosto diha. —

Ne ozira se po okolici, da, niti ne čuje, da se v grmovji suhe veje lomijo.

To je kaka divja žival, ki proti jutru išče svoj brlog.

Znova zašumi v grmovji. Sedaj glasneje, kakor prvipot.

Uršika se presenečena ozre.

Prepozno!

Velika žuljava roka se pritisne na njena usta, dve krepki pesti pa jo zgrabite za ramo.

„Ali Te imamo, ljubica?“ smeji se surov glas, „hahaha — to je bolje šlo, kakor sva mislila!“

Uršika spozna, da je napadena, tudi sta jej laška delavca po obrazih znana.

Obupno se brani.

Uršika je nenavadno krepka in spretna, to jej pa malo pomaga, kajti oba Lahona sta pravecata velikana.

Deklica je hitro premagana.

Zastonj je njen upor; usta so jej zamašena, roki na hrbtu zvezani.

Uršika skoraj omedleva, ko iz grma stopi tretja oseba — njen gospodar.

„Ali imata divjo mačko?“ praša hlapca.

„Da, kmet — toda lahko ni šlo — le glejte, kako me je razpraskala“, pravi starejši lopov.

„No, tukaj imata oblič, ki Vama bo zacelil rane“, odgovarja razveseljeni kmet, „denar sta pošteno zaslužila — sedaj mi dajta dekleta.“

Uršika se hoče še enkrat upirati.

Ves njen trud pa je zastonj — predobro sta jo vražja Laha povezala.

„Ali se mi pa divja mačka ne bo iztrgala?“ praša kmet ter jima izroči mošnjo z denarjem.

„Gotovo ne, ta Vam ne uide več — no, želiva Vam veliko zabave — hahaha — tudi midva si bodeva dober zajutrek privoščila.“

Kmet se reži.

Krepko dvigne tresočo se Uršiko — da bi jo nesel v grmovje.

Deklica suje z nogama.

„Hej!“ zakliče jeden Lahov, „povezala bodeva punici tudi nogi.“

„Ni treba“, pravi nesramni kmet, „sedaj bom že sam ž njo gotov — joj, postala bo pohlevna in ljubezniva — ko bo spoznala, da se ne da stvar več predrugačiti.“ Tako, srček — sedaj si moja ljubica — hahaha — imam Te vendar in —“

Zadnje besede mu obtiče v grlu.

Grozovit udarec z ročajem samokresa zadene njegovo debelo butico.

Nezavesten se zgrudi na tla — toda Uršika ne pade ž njim — že jo objema krepka roka.

Laška delavca začneta rentaćiti.

„Proklet!“ vpije prvi, „kakšni ljudje so pa to?“

Drugi kolne s pravcato laško spretnostjo in surovostjo.

Postave se prikažejo med grmovjem.

„Zvežite pse!“ zagrmí zapovedujoč glas, „obračunal bom ž njimi pozneje!“

Lahona hočeta pobegniti.

Zastonj — hipoma jih tolovaji obkolijo.

Pesti in samokresni ročaji se vsipajo na njujini buči, da bliskoma na tla telebneta.

Hitro so vsi trije povezani.

Rokovnjači jih odneso v goro, in le še dve osebi ostane v grmovji — zvezana Uršika in njen rešitelj.

To je Cekinar.

Hitro je reši vezij — odveže jej ruto od ust ter težko sopihajočo deklico nese k skali, ki je z mahom obraščena.

Tam jo tako varno posadi na naravni sedež, kakor bi bila še majhen otrok, katerega je treba še nežno čuvati.

Vse to se zgodi, predno se Uršika do dobrega zave.

„Tedaj sem vendar še o pravem času prišel“, pravi Cekinar vesel; „videl sem z gore, kako sta se najprvo oba lopova priplazila in v grmovji skrila, potem pa je za njima prišel kmet. To se mi je sumno zdelo, vzel sem šest svojih tovarišev sabo in ravno še v zadnjem trenutku prišel na lice mesta. No, ti trije se bodo kesali!“

Uršika se težavno vzravna.

„Nesramnež“, stoka, „hotel je —“

„Kaj je hotel, si lahko mislim“, poseže jej v besedo Cekinar, „saj je nesnaga to sam dosti glasno povedal. Taka grdoba! V Št. Juriju so menda vsi kmetje kar obsedeni na lepa dekleta! Oho, skrbel bom za to, da se kaj tacega ne bo več pripetilo! Resnično, ta vražja zalega je hudobnejša kakor mi tolovaji!“

Uršika mu poda roko.

„Zahvaliti se Vam moram za svojo čast“, pravi tiho.

„Nič zahvale ni treba, Uršika, to je bila moja dolžnost! Hoho, ali naj svojega dekleta pustim v krempljih takega peklenškega hudobneža?“

Bledi Uršikin obraz globoko zarudi.

Cekinar jo z zaljubljenimi pogledi opazuje.

„Uršika“, pravi, „Vi ste prelepa, in če mi tudi zamerite, jeden poljubček pa moram sedaj imeti.“

In mladi zaljubljenec ne ostane samo pri svojih besedah.

Hitro se pripogne ter jo na rudeče ustnice poljubi.

Uršika se ne huduje.

To Cekinarja neznansko razveseli, in po pregovoru —
„jedenkrat je nobedenkrat“ — jo v drugič strastno poljubi.

Sedaj pa se mu brani.

„Spominjajte se najinega dogovora“, pravi mlademu tolovaju, „saj veste, kaj ste mi obljubili.“

„In jaz sem tudi mož-beseda“, odgovori predrzni Cekinar. „Mi tolovaji nismo mevže, in za vruga, Cekinar še ni nikdar svoje besede prelomil. Toda mislim si pa vendar, da moja lepa Uršika ve, koga si bo izbrala, kadar Jurij Skopec sprejme njene pogoje.“

Deklica molči, toda tembolj govore njene pametne oči.

Cekinar odstrani zadnjo vez z njenih polnih, okroglih rok, na katerih se poznajo rudeči sledovi trdno zadržnene vrvice.

„Taka suróvost!“ huduje se tolovaj, „povezali so Vas lopovi, kakor najhujšo hudodelnico! No, za to mi bodo dobro plačali, pomnili bodo svoje dni na današnje jutro.“

Uršika ga pogleda.

„Ali jih bode te umorili?“ praša bojzljivo.

„Ne“, odgovori Cekinar, „to nam je Jurij Skopec strogo prepovedal. Glavar v tem oziru ne razume nobene šale. Vzlic temu pa jo bodo vsi trije dobro skupili!“

„Če le kmet ne bo ničesa izdal“, šepeta Uršika.

„Varoval se bo tega.“

„Toda če imate vjetega, pogrešali in iskali ga bodejo in morda prišli na Kum.“

„To nič ne de, ljubica, danes se mora vse odločiti. Glavar se danes gotovo povrne, in potem je moj prvi posel, da mu poročam o Vaših pogojih. Sprejel jih bo, to naj bo le moja skrb. In potem zapustimo Kum, poiščemo si drugo skrivališče. Vi in Vaše tovarišice pa bode te za nami prišle.“

Uršika ne ugovarja več, posebno ko še tolovaj pristavi:

„Kmet se bo kmalu v Št. Jurij povrnil, toda z neprijetnim spominom, to Vam zagotavljam. In molčal bo, za to zastavljam svojo besedo. Ne manjka mi sredstev, da mu za zmerom zamašim usta!“

Oči njegove pri tem tako togotno žare, da je Uršika prepričana: ta mož je železnega značaja!

Počasi vstane.

„Moje prijateljice dohajajo,“ pravi ter z roko kaže proti grmovju, „sedaj se morava ločiti.“

Cekinar z veseljem opazi, da ga Uršika prav posebno pogleduje, le za malo trenutkov, toda kolika udanost se blišči v njenih krasnih očeh!

„Da, tudi jaz moram v goro,“ pravi Cekinar, „toda jeden poljubček bom pa še dobil, ali ne, Uršika?“

Ta se od njega obrne.

„Dva imam že,“ méni Cekinar, „toda vseh dobrih reči mora biti troje, ali ni res, preljuba Uršika? Saj sem ga tudi zaslužil.“

Deklica se hipoma obrne.

Trenotek pozneje leži na njegovih širokih prsih, njeni mehki roki objamete njegov vrat in poljub — ognjevit in nežen, kakor ga more le plamteča ljubezen dati — gori na njegovih ustnicah.

Potem pa se iztrga iz njegovega objema, in ko se Cekinar obrne, vidi jo, da hitro kakor srna leti svojim tovaršicam naproti.

„Sedaj pa zagotovo poznam svojo bodočo ljubico,“ mrmra mladi tolovaj. „Uršika bo mene izbrala, to je tako gotovo, kakor amen v očenašu! Sedaj pa moram gledati, da kmalu pridem v jamo. Tam bom te tri vrage na večne čase zaznamoval!“

Cekinar se še enkrat ozre za Uršiko, ki se je pridružila drugim pastaricam.

„Tako, v njihovi družbi se jej ne more nič žalega več pripetiti,“ pravi tolovaj sam pri sebi, stopajoč proti vrhu Kuma.

Kmalu pride v podzemeljsko votlino.

Pri svitu jutranjega solnca, ki pada skozi grmovje pri vhodu v jamo, vidi postave treh zločincev.

Kmet je tudi povezan; udarec na njegovo trdo bučo mu ni dosti škodoval.

Na tleh leži, z nogami breca in strašno rujove.

„Na pomoč, umoriti me hočejo!“ kriči, ko Cekinar vstopi.

„Le vpij, Ti nesnaga,“ pravi podnačelnik, „tu gori te živa duša ne sliši. In ko bi te celo peklo čulo, ne mignil bi nobeden vrag za Te niti z mazincem, Ti grdavž!“

Kmetu stopa mrzel pot na čelo.

Povsod vidi oborožene možakarje, ki temno zro nanj.

„Usmilite se me, pustite mi življenje,“ stoka, „dam Vam denarja, bogat sem, veliko srebrnikov imam.“

Cekinar se muza.

„Teh se ne bomo branili, moj dragi. Toda sedaj to ne gre, v Št. Jurij sedaj ne moremo iti. Zadržujejo nas drugi važni posli. Najprvo moramo ta-le dva lopova kaznovati. Hej, tovariš, prinesite ju semkaj!“

Povelje se izvrši.

Roparji oba Laha zgrabijo ter jima odvežejo usta.

Hipoma začneta na ves glas javkati.

„Usmilite se naju,“ prosjačita, „usmilite se: kmet je vsega vzrok. Obljubil nama je plačilo, če zgrabiva dekliča. Kaj kmet ž njima namerava, ni nama bilo znano.“

Cekinar lažnjivca tako brene s težko nogo, da se stokajoč na drugo stran prevali.

„Prokleti lopov!“ zagrmi tolovaj nad njim; „ali ni *dosti*, da si izvršil tako surovost, sedaj nas hočeš še s svojimi *lažmi* opehariti. Tega se mi je še manjkalo — ali misliš, da smo mi ljudje Tvoje baže?“

„Milost — milost!“

„Kmet nama je dal denar,“ javka drugi Lah, „da poveževa dekleta, katero je hotel onečastiti.“

„Aha,“ meni Cekinar, „sedaj pride resnica na dan. Kje imata zaslužene Judeževe groše?“

„Denar ima moj tovariš v žepu.“

„Ljudje, preiščite ju!“

Tolovaji hitro ubogajo in kmalu imajo mošnjo s srebrniki v rokah.

Najdejo še več denarja — zasluženno dnino.

„Tega se ne dotaknemo,“ pravi Cekinar, „to je plača teh nesramnežev, to naj obdržita. Toda denar v mošnji bomo med se razdelili.“

Tolovaji se razvesele.

Potem tudi kmeta preiščejo. Pri njem najdejo marsikaj.

Tu je težka srebrna verižica, velika ura jajčaste podobe, tudi denar.

Cekinar vse spravi kot dober plen, kmet pa še vedno rujeve na vse pretege.

Naj le kriči, tukaj v jami med tolovaji mu ne bo nikdo prihitel na pomoč.

Rokovnjači se veselo krohotajo, ko vidijo, v kakem strahu je razuzdani kmet.

„Kaj storimo ž njim?“ prša jeden tolovajev. „Jaz sem za to, da ga pri živem telesu spečemo, najprvo na eni strani, potem pa na drugi, da bo postal lepo rujav in bo hrustal, kakor mlad, pečen pujssek.“

„Pomagajte, pomagajte!“ rujeve kmet.

„Jaz pa predlagam, da ga oderemo na meh, kakor so to v prejšnjih časih večkrat storili roparski vitezi.“

Kmetu zastane kri po vseh žilah.

„Ne, streljajmo nanj, debeli njegov trebušček pa naj bo naša tarča. Če je bil vedno pišancev sit, poskusi naj, kako mu teknejo naše svinčenke.“

„Usmiljeni Bog,“ stoka kmet, „izgubljen sem!“

Cekinar se zaničljivo obrne od njega.

„Prišel bo nazadnje na vrsto,“ pravi svojim ljudem, „sedaj najprvo s tema-le dvema obračunal. Na Laško naj neseta spomin, da jima bo za vselej veselje prešlo, na tak način služiti od razuzdancev denar. Hej — pomnila bodeta današnji dan do črnega groba!“

„Kaj naj storimo z lopovoma?“ prša jeden tolovajev.

„Hm, mislim, najboljšo bo to-le: Grdobi, ki je dekliču mašil usta, odrežimo desno uho, drugemu pa levo, da bodeta na svojem potovanji na Laško lahko še vedno na obe strani slišala.“

„Hu — hu — hu,“ javkata Lahona ter brcata po tleh, „le tega ne, le tega ne!“

Cekinar sedaj ni zaljubljeni mož, ne, divji tolovaj je, predrzen in brezsrčen rokovnjač, čegar ime razširja strah in trepet.

„Za milost beračita?“ praša norčevaje se.

„Bodite nama milostiv!“

„No, dobro, saj nisem brez srca, predrugačil bom razsodbo.“

Tolovaji začudeni pogledajo svojega podnačelnika.

„Kaj naj to pomeni?“ mrmra jeden izmed njih, „ali Cekinarja več ne poznam? Taka sodrga zasluži vendar ojstro kazen — odrezano uho je še vse premalo za taka hudobneža.“

Laha se oddahneta.

„Da, predrugačil bom svojo razsodbo,“ nadaljuje Cekinar ter skrivaj nagajivo namigne svojim tovarišem. „Tebi smo hoteli poprej desno uho odrezati,“ obrne se k prvemu delaveu, „ali ni bilo tako?“

„Da, da!“ tuli Lah, „usmilite se me!“

„To bom tudi storil,“ pravi Cekinar, „Ti boš svoje desno uho obdržal.“

„Oj, hvala Vam, hvala!“

„In Ti boš svoje levo uho obdržal,“ méni Cekinar, obrnivši se k drugemu Lahu.

„Oj hvala, tisočera hvala!“ kliče ta, kateremu se težak kamen od srca odvali.

Tolovaji se čudijo.

„Ta dva ušesa bodeta obdržala,“ zakliče sedaj tolovajski podnačelnik glasno, „zato bodemo pa prvemu levo in drugemu desno uho odrezali. — Naj se menjata! To je moja neovrgljiva razsodba — moja milost — in pri tem ostane!“

Veselo krohotanje se razlega po jami, vmes pa se čuje plašno javkanje obeh laških delavcev.

„Cekinar je zatega denarja — cekinov vreden — hahaha! Človek bi samega smeha počil! Živio Cekinar!“

Podnačelnik namigne.

„Tako, sedaj napravimo konec tej zadevi,“ zapoveduje, „čas je, da se kazen izvrši. Sedaj ne pomaga nobeno javkanje, lopova: zaznamoval Vaju bom, da nikdar ne bodeta pozabila svojih hudobij! — Tovariši, žurite se!“

Laha grozovito tulita, toda to jima malo pomaga.

Tolovaji polože dve bodali na žrjavico, ki v kotu jame tli, kajti nočejo, da bi Laha preveč krvavela.

Kmet je samega strahu že na pol mrtev.

„Milost!“ javka, „dal Vam bom veliko denarja — veliko denarja — toda ne režite mi ušes — ne, prosim Vas, kakor se Bog v nebesih prosi!“

Cekinar se grozovito zakrohota.

„Hahaha, Ti mrcina, sedaj znaš javkati in cviliti! Toda ubogo Uršiko bi bil neusmiljeno svoji pohotnosti žrtvoval, morda jo celo mučil! Vzlic temu pa bom s tabo usmiljeno postopal, ne bom ti dal ušes odrezati.“

Kmet se ojunači.

„Dal Vam bom veliko denarja!“ stoka.

„Odrezali mu bomo nos,“ predlaga jeden tolovajev.

„Ne,“ pravi Cekinar, „kaj tacega ne storimo. Bodete že videli, kaj menim s tem.“

„Haha! Cekinar bo že pravo pogodil, da nam dolgčas ne postane,“ kličejo tolovaji.

„E kaj, obljubil sem mu, da mu ne odrežemo ušes. To se bo tudi zgodilo; obdržal bo oba ušesa, toda da mu bo pri vsakem manjkala polovica — to nas bo jako malo brigalo.“

Zopet se razlega po jami presrčno krohotanje, da se kmetovo javkanje niti ne čuje.

„Denite še dve bodali na žrjavico,“ veleva Cekinar. — Povelje se izvrši.

Prvi dve bodali sta mej tem rudeče-žareči postali.

„Hitro, ne obotavljajte se,“ pravi tolovaj, „najprvo Laha, potem pride pa kmet na vrsto.“

Zastonj je sedaj vse breanje, rujovenje, vpitje, prosjačenje, tolovaji izvrše načelnikov ukaz.

Laška delavca vlečejo k ognju, kjer vsakemu odrežejo po jedno uho.

Grozovito bolešno kričanje se razlega po jami, katero postane prav nečloveško, ko jima maščevalei pritisnejo na rani razbeljeno železo, da ustavijo krvavenje.

Kmet je kar ob pamet.

Preklinja in rentači, prosi, javka in obljubuje roparjem vse svoje premoženje.

Sedaj pride tudi on na vrsto.

Ušesi mu puste, toda le zgornji del, spodnji polovici pa mu tolovaji z ostrimi bodali odrežejo.

Kmet rujove kakor besna zver, tuli, razgraja in stoka, da bi se ga kamen usmilil.

Zastonj! Tudi njemu rane izžgo, da krvavenje hipoma preneha.

Potem strogo kaznovane zlobneže obvežejo.

„Ali naj jih sedaj izpustimo?“ prša jeden tolovajev.

Cekinar hoče odgovoriti, tu pa se od zunaj začuje znamenje.

„Oho, to je naša straža!“ zakliče Cekinar.

„Da — da — nekdo prihaja!“

„Hitro poglejmo, kaj je!“

Cekinar hiti proti izhodu.

Zopet zadoni znamenje.

Tolovaji se kar drenjajo, vsak hoče biti prvi zunaj.

„Glavar, naš glavar je došel!“ razlega se veselo vpitje.

Že se vidi prihajajoča tolpa tolovajev.

„Buzarona“, kriči Cekinar, „ti so pa srečo imeli — težke vreče nosijo sabo. Hola, glavar — tukaj smo vsi skupaj!“

Jurij Skopec je izmed vseh prvi, čeravno nosi težko breme.

Sedaj si obriše pot z razgretoga čela.

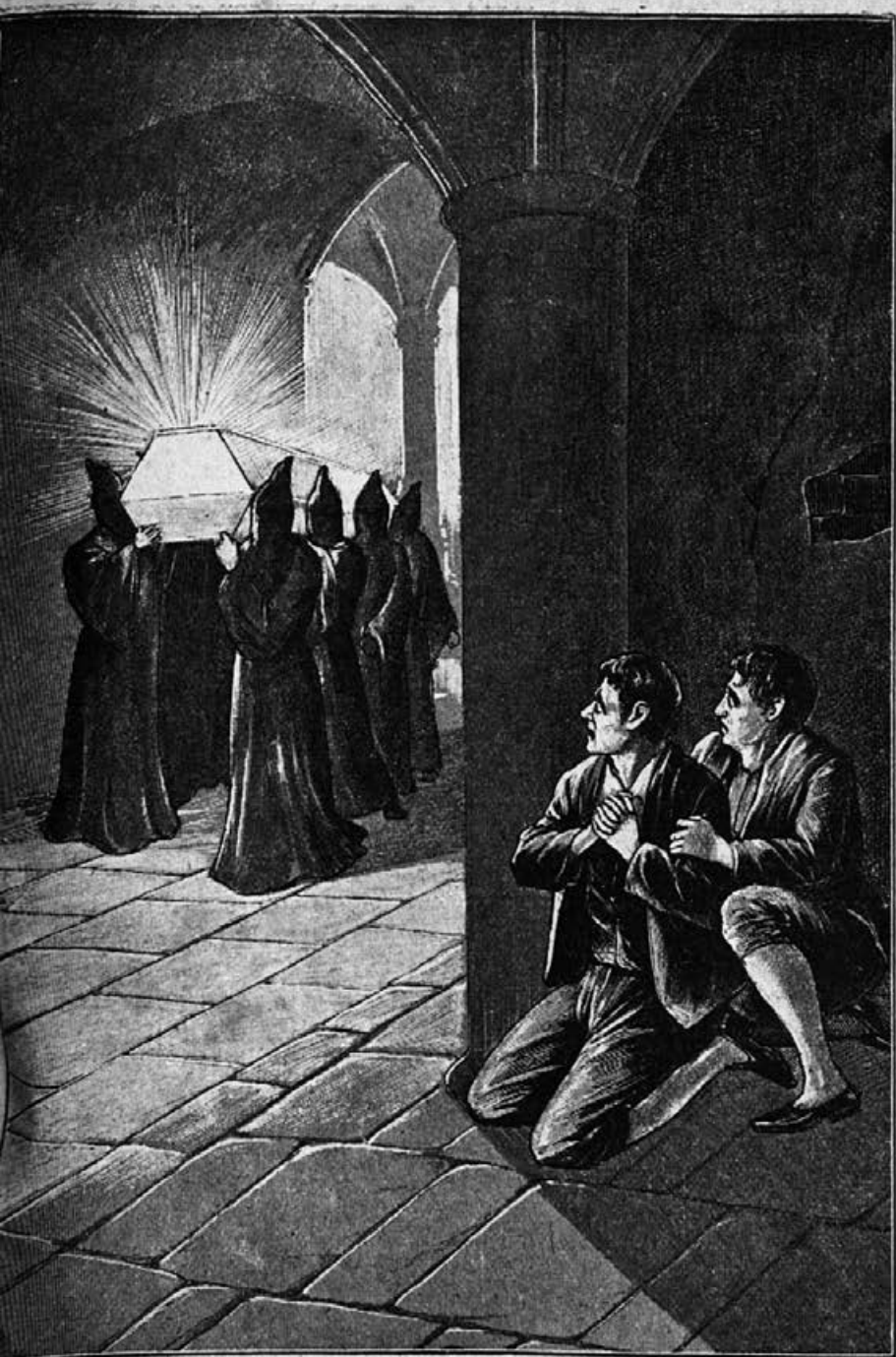
„Sreča nam je bila mila“, pravi resno, „da, celo veliko srečo smo imeli, kajti le za las je manjkalo, da nas rudarji grofa Stolberga niso zajeli. Menda so od raznih rudnikov imeli kakov shod, vendar pa smo jim še v zadnjem trenutku upihali. Sedaj smo tukaj s celim zakladom čistega srebra, ki je toliko vreden, kakor kovan denar. To je temelj našega bodočega bogastva.“

Cekinar vrže klobuk kvišku.

„Živio, glavar! Kaj sem Vam vedno pravil, da morate naš glavar postati. Boljšega ne dobimo na celem svetu. Juhuhu! Tako tolovajsko življenje mora človeka veseliti!“

Jurij Skopec odmahne z desnico.

„Že dobro —“, pravi, „ne govorimo sedaj o tem. Kaj je sicer tukaj novega?“

Нлапсема се ласје жеже; спевод се зачарани дворани ближа.

„Nekaj že“, muza se Cekinar, „in sicer še nekaj prav posebnega.“

„Oj — ali so morda celo naše skrivališče iztaknili?“ praša tolovajski glavar.

„Ne, tega ne! Nevarnosti ni nobene, glavar. Toda menim, da to raje pozneje povem, kajti trudni ste menda zadosti.“

„Ljudje že, jaz pa ne“, odgovori Jurij Skopec, ki je kakor od jekla in železa. „Ko tovariši spravljajo srebro, poveš mi lahko vse, kar je treba.“

Cekinar je s tem zadovoljen.

„Bolje sedaj, kakor pozneje“, meni: „sicer ne upam, da glavar pritrdi Uršikinim zahtevam, toda konečno se bo dalo tudi z Jurijem Skopecem govoriti.“

V jamí je velik ropot.

Rokovnjači, ki so doma ostali, prejemljejo od svojih tovarišev težke vreče ter jih nosijo v ozadje jame.

Tam jih zlagajo na kup, tolovaji pa, ki so bili dve noči brez spanja, pocepajo kakor mrtvi na svoja ležišča.

Jurij Skopec namigne Cekinarju.

Ta ga razume.

Maló trenutkov pozneje sedita tolovajski glavar in njegov podnačelnik v kotu jame.

Cekinar prične natanko poročati, kaj se je med glavarjevo odsotnostjo pripetilo.

Čudi se, da ga Jurij Skopec niti jedenkrat ne pretrga v pripovedi, in zdi se mu, da je to slabo znamenje.

Tudi opazi, da se glavarju nekaterikrat na obrazu prikaže skrivnosten smehljaj.

Poročilo je končano.

„Poslušal sem Te do zadnjega, Cekinar“, pravi Jurij Skopec zelo mirno, „pastarice hočejo tedaj takorekoč za-se posebno četo ustanoviti — oborožene, morda mislijo celo samostojno pleniti.“

„Tega ne verjamem, glavar.“

„In zakaj bi se to ne moglo zgoditi?“ praša mladi glavar, kakor bi sam sabo govoril. „Ne bilo bi prvokrat, o ne, take deklice so včasih zelo odločne — da, celo junaško-pogumne. In zala Uršika jim hoče biti načelnica — resnično, to mora biti izvanredna deklica.“

„Moja ljubica“, odgovori Cekinar hlastno, „upam, da me bo zelo rada imela, moja Uršika.“

Jurij Skopec se smehlja.

„Ne bodi no ljubosumen, jaz imam svojo Amalijo. In cela zadeva mi prav ugaja. To ni bilo dobro, da je bila Amalija vedno tako sama med nami — pozneje bi bil gotovo prepir nastal — zaradi tega naj se moja ljubica pridruži pastaricam.“

Cekinar meni, da ni prav slišal.

„Kako, glavar, Vi sprejmete vse pogoje, ki jih stavijo pastarice?“

„Seveda jih sprejemem.“

„In dali jim bodete orožje?“

„Zakaj pa ne: deklice se morajo vendar braniti?“

„Oj, glavar, kako sem Vam hvaležen! In s kmetom sem prav postopal?“

„Da! Lahona naj jo pobrišeta, kamor hočeta, pohotna grdoba pa bo na veji visela.“

„Živio, glavar, to me veseli! Že vidim — Vi ste pravi mož — postali bodete slovit, da, pred Vami se bode cela dežela tresla, kakor gotovo mi je Cekinar ime!“

„Ali misliš?“ praša Jurij Skopec temnega obraza.

„Da, da, tako je!“ zatrjuje Cekinar radostno razvnet; že imam Vas na čelu, ne bojim se niti hudiča niti beriča! In sedaj hitim Uršiki poročat veselo novico, dekleta me gotovo že nestrpno pričakujejo. Ovce in koze naj gredo same v Št. Jurij, dekleta pa vzamemo mi sabo!“

„To se pravi, pastarice bodo ločene od nas potovale, kakor je to Uršika zahtevala“, odgovori Jurij Skopec rezko, „to je jako pametno dekle. Sedaj pa pojdi, Cekinar, kajti jutri na vse zgodaj bodeмо zapustili Kum. Tukaj nismo več varni: kmetje bodo kmalu začeli sumiti.“

„Ali gremo daleč od tod, glavar?“

„Za sedaj gremo proti Št. Rupertu, tam si bodeмо poiskali skrivališče, jaz sam in Smukač bodeva poizvedela, kar je treba. Žuri se, Cekinar, hiti k pastaricam, kajti vsak trenotek je dragocen.“

51. poglavje.

Rešitev uganjke.

Spremistvo. — Pobegnili sta! — Vse iskanje zastoj! — Pregarjanje ubežnic.

Opraščen voz zadrda na prostorno kamenito samostansko dvorišče.

Poleg voza jaha precejšnje število dobro oboroženih vojakov in lovcev kneza Podstrmskega.

Opat Benedikt je ravnokar vstal, kajti zgodaj je še in solnce pošilja še-le prve zlate žarke na krasne dolenske pokrajine.

„Hej!“ kliče načelnik spremstva, „smo že tukaj! Dan obeta, da bo vroč postal, zaradi tega hočemo takoj zopet odriniti, da bomo ravno opoldne počivali.“

Po vihartni noči je napočilo krasno jutro.

Solnce stoji na temnomodrem nebu, ptičice prepevajo po livadah, z jedno besedo, to je dan, kakor ga doživimo le v poletnem času.

„Kje sta jetnici?“ prašajo jezdec samostanske hlapce, „pripeljite ju sem, kajti na gradu Podstrmskem je za skrivnostni brenski že pripravljeno varno bivališče.“

Samostanski hlapci se na vsa usta reže.

Straže pred začarano dvorano, ta vražja straža, ta je sedaj pri kraji, hvala Bogu! Vsakemu izmed hlapcev se odvali težek kamen od srca.

Kmalu se približa vratar z velikim svežnjem ključev, opat Benedikt pa zaukaže, naj se spremstvo pogosti z nekaterimi vrči vina.

Del jahalcev stopi raz konje ter gre s hlapci, da pripeljejo jetnici iz začarane dvorane.

Tam je vse v redu.

Straža stoji na svojem mestu, ključavnica in zapahi zapirajo velika vrata — tu ne more niti majhna miška uiti.

Vrata odpirajo. Zapahi cvilijo, ključi rožljajo.

„Primaruha!“ pravi jeden izmed vojakov, „ženski imate pa varno spravljene. Tu notri so bili menda poprej uporni menihi zaprti?“

Samostanski hlapci so v veliki zadregi.

Svoje menihe visoko spoštujejo, kajti pobožni možje so v resnici dobrotni svojim podložnikom, celi okolici. In pa tako vprašanje o neubogljivih menihih!

Vojaki res ne poznajo, kaj je rahločutnost!

Vrata se odpro.

Čuvaja, ki sta po noči tukaj stala, nista navzoča, zaradi tega tudi ni nikdo posebno radoveden.

Le načelnik spremstva vstopi.

Z resnimi besedami hoče jetnici pozvati, naj se takoj pripravite na odhod, toda obraz njegov se naenkrat nekako podaljša.

Kaj neki vidi, da se tako čudi? Morda ga nenavadna lepota indijske deklice tako iznenadja?

Načelnik se na vse strani ozira. Pogleda na postelji, ki v kotu stojite — prazni ste!

„No, no,“ godrnja možak, „poskrili sta se, ko ste čuli moj krepak glas.“

Kar bi vsak na njegovem mestu storil, stori on — poklekne ter pogleda pod postelji.

Tudi tu zdolaj ni nikogar.

„No, seveda,“ pravi načelnik spremstva, „misliti si morem, kje sta. Prezgodaj smo prišli, v sami srajci sta, in zaradi tega sta se v tole veliko staro omaro skrili.“

Hitro stopi k velikanski omari, v kateri bi bilo prostora za obleko cele samostanske družine.

„Le vun z Vama!“ vpije načelnik, trkajoč ob lesena vrata, „nikdo Vaju ne gleda, toda mudi se nam, hitro se napravita!“

V orjaški omari je vse tiho.

„Morda se res ženski oblačita,“ meni vojak nestrpno. „toda jaz nimam časa! Če prav nekoliko zacvilita, škodovalo jima ne bo čisto nič.“

Siloma odpre vrata.

Obraz njegov se še bolj zdaljša, kajti ko pogleda noter, ne vidi ničesar, nego prazne lesene stene.

„Vraga, kaj pa to pomeni?“ zakliče načelnik ter se obrne proti samostanskim hlapcem, „kje pa sta ženski?“

Toda vse njegovo kričanje nič ne pomaga.

Hlapci lazijo in iščejo po vseh kotih, gledajo celo v razpokline starodavnega zidovja, kakor bi se mogli tam notri skrivati.

„Ali ste res popolnoma norčavi?“ rentaçi načelnik spremstva, „v teh razpoklinah ima komaj navaden netopir dosti prostora?“

„Mogoče sta se pa res v dva netopirja spremenili,“ meni jeden izmed prebrisanih hlapcev, „jaz vsaj sem vedno trdil, da je stara babura čarovnica. In tudi mlada rujavka ni bila poštena kristijanka.“

„Kaj pa še, to je neumno blebetanje!“ rujove razkačeni vojak: „toda povejte mi, zakaj ste pa pustili, da sta ženski pobegnili?“

„Prosim, prosim, gospod,“ glasi se odgovor, „le poglejte močno železno mrežo pred oknom. Tu skozi se še mačka ne more izmuzniti.“

„To je res.“

„In vrata so trdno zaklenjena, zapahi so močni, gospod opat sam ima ključ do vrat, ni ga dal iz rok. Sinoči sta bili obe tu notri, ko smo jima večerjo prinesli.“

„Kaj to vse mene briga? Jedinó to Vas prašam — kje sta jetnici? To hočem na vsak način vedeti!“ rohni dolgo-brkasti načelnik.

Hlapci se z budalastimi obrazi pogledujejo.

„Če jih ni, potem ju je gotovo peklenšček sabo vzel,“ pripomni bojazljivo jeden izmed hlapcev; „saj pa danes ponoči tukaj ni bilo drugače, kakor na sodni dan. Nad samostanom je razsajala grozna nevihta, pred začarano dvorano je strašilo — čuvaja, ki sta ob dvanajsti uri stražila, sta videla celo mrtvaški sprevod menihov.“

Vojak se razsrdi.

„Kaj mislite, da sem res tak bedak?“ zagrmi silnim glasom. „Kje sta jetnici? Odgovorite mi, ali pa bo moja sablja pela po Vaših krivih grbah.“

Ta neuljuden ogovor pobožne samostanske hlapce jako užali. —

Sicer so, kot samostanski služabniki, pohlevni, vendar pa tudi pravi Dolenjci, ki imajo, če treba, jeziček dobro namazan.

„Kaj, pretepravati nas hočete?“ pravi orjaški Gorjanec. „no, če do tega pride, znamo si tudi mi rokave zavihati. Svetujem Vam, da svoj drog kar pustite v nožnici!“

Razpor je gotov!

Vojak zavihati svojo sabljo, samostanski hlapci zgrabijo, kar jim ravno pride v roke, — zdaj in zdaj bodo trde butice krvavele.

Najlepši pretep v tistem samostanu se pričinja — tu se s prehoda sem začuje globok, odločen glas.

„Stojte — mirujte — ne kalite samostanskega miru!“ veleva opat Benedikt, ki se urnimi koraki bliža.

Načelnik spremstva spravi sabljo v nožnico, čeravno je bil ravuokor pripravljen, udrihati krog sebe, kakor zoper divjega Turka.

„Velečastiti gospod opat, jetnici ni tukaj!“ pravi srditim glasom.

„Ni tukaj?“ ponavlja opat, „to je popolnoma nemogoče! Sinoči so jima prinesli večerjo — potem sem vzel ključ sabo v svoje stanovanje. Tam se ga živa duša ni dotaknila.“

„In vse je bilo pravilno zaprto,“ dostavljajo samostanski hlapci. „Zapahi — ključavnica — vse je bilo v najlepšem redu.“ —

„To tudi jaz izpričujem,“ pravi opat Benedikt, „po polnoči sem se osebno prepričal, ker sta moja dva varuha trdila, da ju je grozno strašilo. Jetnici se menda v veliki omari skrivate.“

„Ne, prečastiti gospod, tu notri sem vse dobro pregledal in preiskal.“

Opat osupne.

„Toda beg je popolnoma nemogoč,“ zakliče, „le pogledjte okno — tu skozi ne more nobeden človek uiti.“

„Tedaj je kdo izdajalec,“ godrnja načelnik spremstva ter grdo gleda na samostanske hlapce.

Opat Benedikt z glavo zmaje.

„Za samostanske hlapce sem jaz porok,“ pravi mirno, toda odločno, „to so ljudje, ki ne poznajo izdajalstva. Mogoče, da so se po noči, ko je huda nevihta razsajala, nekoliko preveč bali — da, *bojazljiva čuvaja sta za trenotek celo svoje mesto pred začarano dvorano zapustila, ker sta menila, da sta videla strahove. Toda jetnicama pri najboljši volji nista mogla pomagati; le pogledjte umetno narejeni ključ, kakoršnega ne premore z lepo drug samostan. Ali ste pa vse kote že do dobrega preiskali?“

Samostanski hlapci z nova prično iskati.

Ni ga koticčka, v kateri ne bi pogledali, vse špranje preiščejo, da bi zasačili jetnici.

Toda ves trud je zastonj — jetnic ni več v začarani dvorani.

To je res prava zagonetka.

Hlapci med seboj šepetajo.

„Sedaj vemo, kaj ponočna prikazen pomeni,“ pravijo na tihem, „to so bili peklenški strahovi, ki so obe copernici sabo vzeli.“ —

Opat Benedikt vse sliši.

Nobene besede ne reče, predobro pozna svoje poštene ljudi. —

Zvesti so in zanesljivi, toda vražjeverni, in zoper to bolezen ni zdravil.

Zunaj na hodniku se začuje ropot in vpitje.

Koraki se bližajo in trenotek pozneje pridrvi samostanski hlapec v začarano dvorano.

„Prečastiti gospod,“ sopiha, „gospod opat, nekaj sem našel!“

„Bliže stopi, moj dragi!“

Hlapec se prerine do opata — v roki drži rujavo opravo — staro meniško kuto.

„To je zadaj na prehodu ležalo,“ poroča ves zasopen; „velečastiti gospod, sedaj nama bōdete vendar verjeli. Strahovi so bili ponoči tukaj in jedna peklenških pošastij je tam svojo opravo proč vrgla.“

Opat Benedikt se smehlja.

„To niso bile pošasti — bili so ljudje,“ pravi resnobno. „Ko bi bili res duhovi prišli v začarano dvorano, pustili ne bi takih vidnih sledov za sabo.“

„Toda prečastiti gospod — meniška kuta!“

„Ni pokrivala duha, marveč človeka, dragi moj! Tu so predrzneži svoje burke uganjali. Sedaj tudi jaz verujem na mrtvaški sprevod, toda s tem razločkom, da so se pod meniško opravo skrivali — zavezniki obeh skrivnostnih žensk, ne pa duhovi.“

„Samostanski hlapci zijajo z odprtimi ustmi v pobožnega opata.

„Toda vrata?“

„Kdo ve, s kakimi pripravami so jih odprli,“ odgovarja starček, „čuvaj je vendar trdil, da je slišal šum, kakor bi se vrata odpirala. Bodočnost nam bo še-le pokazala, kako se je vse to zgodilo. Jedno pa je nedvomno, da so glumači oprostili svojo načelnico in ‚indijsko plesalko‘.“

Poveljniku spremstva se obraz podaljša.

„No, to je lepa stvar,“ pravi slabe volje; „če pridem k knezu s takim poročilom — slabo se mi bo godilo.“

„Zakaj pa?“ praša opat, „Vi ste vendar popolnoma nedolžen.“

„Seveda sem nedolžen! Toda kaj povprašuje naš gospod po tem? Kdor mu pride s tako novico, vlije se nanj ploha, kakor še nikdar! To čutim že po vseh udih.“

„Šel bom jaz z Vami,“ pravi opat, „naj pa mene zadene njegova nemilost.“

„Oj, to hočete storiti?“ vsklikne načelnik vesel. „Hvala Bogu, ne bo se mi tedaj tako hudo godilo. Pri Vas, milostivi gospod opat, bo knez vsaj bolj jezo brzdal.“

„Samostanski hlapci naj najprvo gredo ubežnici iskat,“ zapoveduje opat Benedikt, „in nekaj Vaših jahalcev naj jim pri tem pomaga. Mogoče, da se v bližini kje skrivate. Pobegniti sta mogli le skozi vrata.“

Samostanski hlapci sicer z ramami znajejo, toda opatovemu povelju ne oporekajo.

Pričnejo iskati.

Vojaki voljni zasedejo konje ter oddirjajo proti gozdu, da tam zasledujejo ubežni jetnici.

Skoro nikdo ne veruje, da ju bodejo zopet zasačili, in marsikateri hlapec sam pri sebi mrmra:

„Kaj pomaga vse iskanje — pota v peklo vendar ne poznamo. Jetnici nista bežali — to se bile peklenške pošasti, ki so se ponoči prikazale. Po copernici je prišel sam peklenšček, in takoj naj me obesijo, če to ni res!“

52. poglavje.

Skrivnostna kmetica.

V šentrupertski krčmi. — Neznanska gospa. — Čudna tajnost.

V šentrupertski gostilni „pri jelenu“ sedita dva gosta za mizo. —

Nedaleč od njiju, na klopi poleg velike zelene peči, sedi kmetski oblečena žena, ki gotovo ni od tod doma, kajti poleg nje leži potna cula.

Ruto na glavi ima tako globoko doli zavezano, da se nje-nega obraza skoraj nič ne vidi.

Kmetica je menda zelo utrujena, glava jej visi na prsi, kakor bi spala.

Gotovo si je tudi roki ranila, kajti okrog prstov ima bel robec zavit.

Gosta sta mimogrede kmetico površno pogledala.

„Ta trdno spi,“ pravi prvi velike in krepke postave in rudečkastih las.

„Slišala naju tedaj ne bo,“ pripomni drugi.

„Tudi jaz sem tega mnenja, vendar je pa bolje, da tiho govoriva.“

„No, seveda, to se samo ob sebi umeva. Krčmar ima v hlevu opraviti, tedaj se lahko zopet posvetujeva.“

Možakarja sta stara znanca.

Jeden je Amalijin strije, bivši hinavski pajdaš tolovajev — drugi je „rudeči Tomaž“, smrtni sovražnik glavarja Jurija Skopec.

„Jedno je gotovo,“ pravi strije, „Jurij Skopec ne more biti s svojim krdelom daleč od tod skrit. Saj sva slišala, da ga povsod tu iščejo, ker je bil toliko predrzen, da je celo odpeljal barona Frankovskega.“

„Rudeči Tomaž“ čmerno prikima.

„Da, Jurij Skopec ima vse hudiče v sebi, toda tudi zanj bo odbila prava ura. Grom in strela, če ga dobim v pest, posljal ga bom k vsem vragom, poprej pa ga bom mučil, da se bodo vsi rabelji čudili moji spretnosti!“

„Pst, ne tako glasno,“ opominja tovariš, „ravnokar se mi je zdelo, da se je kmetica zganila.“

Tomaž pogleda nezaupno proti peči.

„Kaj pa še,“ pravi potem, „ta spi, kakor polh po zimi. In pa mlada je menda, kakor se mi dozdeva, čeravno je ruta popolnoma prikriva.“

„Pusti no kmetico pri miru, kaj pa Te briga?“ meni strije, „kakor hitro vidiš predpasnik, naenkrat postaneš zaljubljen.“

„No, saj pa tudi samo jedenkrat živim na tem zapeljivem svetu.“ —

„Ti si nepoboljšljiv; mislil sem vedno, da imaš samo Amalijo tako rad.“

Tomažu se začno oči svetiti.

„Seveda, Amalija je pa tudi najlepša. Ko bi njo imel, ne zmenil bi se za nobeno drugo. Bog zna, kje je? Menda vendar ni z Jurijem Skopcem skupaj?“

„Nemogoče ni.“

Tomaž stisne pesti.

„Prokleta — tri sto vragov!“ se togoti. „Če sta se sešla, praznovala sta tudi takoj poroko — brez cerkvenega blagoslova — hu — kar iz kože bi skočil, če se tega zmislím,“ reče Tomaž.

„Bolje, da ostaneš v koži,“ pravi stric suhoparno, „človek ima samo jedno, in pravijo, da ni nič posebno prijetnega, če koga na meh odero. Sploh je pa mogoče, da Amalija še križem blodi.“

„Toda slišala nisva ničesa o njej, čeravno sva povsod povpraševala po deklini. Jeden ali drugi bi jo bil moral vendar videti, saj je že njena lepota nekaj nenavadnega v naših krajih.“

Stric mu prikima.

„Prav imaš, ljubi Tomaž, moja nečakinja je prekrasna, pa tudi prebrisana. Dobro ve, da lepota njena ni vsakdanja in da bi jo marsikdo nadlegoval, ko bi jo kje na samoti v kakšnem gozdu našel. Skriva se gotovo po gojzdh, to ti je premetena ptica.“ —

Tomažu se obraz hudobno skremži.

„Stavim življenje, da jo pri prokletem Juriju Skopcu najdeva!“

Stric nezaupno zre proti peči, toda kmetica menda še vedno trdno spi.

„No, saj bodeva videla,“ pravi potem, „Jurij Skopec nama gotovo ne uide, kakor sem jaz njegovim ljudem. Oho, to bi moralo že nekaj posebnega biti, da ne dobiva Amalije zopet v pest — zanesti se smeš na to, Tomaž!“

Tolovaj mu molče pritrди.

Sedaj začneta prav na tihem šepetati — gotovo se o nadaljnih korakih posvetujeta.

Naenkraj oba obmolkneta. Kmetica v kotu pri peči se je zganila.

Čulo se je, kakor da bi zdehala.

Kmetica se sedaj izpod rute po sobi ozira, kakor bi kaj iskala.

Morebiti hoče oditi, kajti mala posodica pred njo, v kateri je bilo mleko, je prazna.

Gosta sta popolnoma mirna.

Čakata, da kmetica odide, potem bodeta še le svoje posvetovanje nadaljevala.

„Rudeči Tomaž“ jo bolj oprezno ogleduje, toda spoznati ne more, je-li mlada ali stara.

Tolovaj se zgane.

Bliskoma se tujka približa mizi, za katero sedita gosta. V tistem trenutku tudi že pri njima stoji.

„Vidva iščeta Jurija Skopca?“ praša tih glas, ki pa gotovo prihaja iz mladega grla.

Stric prebledi.

Gledal je poprej skozi okno, „rudeči Tomaž“ pa komaj verjame svojim ušesom.

„Tristo vragov!“ zaškriplje.

„Tiho!“ šepetaje jasen glas, „če iščeta Jurija Skopca, sem Vaša zaveznica. To Vama celo pripomore k lepemu zaslužku.“

Možakarja strme pogledata.

To se prav vabljivo glasi, toda kdo naj tujki zaupa? „Rudeči Tomaž“ je surov silovitež.

„Oho, ta mi je na poti,“ misli si. „Ko sem enkrat ž njo v gozdu, odbila jej bo zadnja ura. Ta mi je zelo sumljiva in zdi se mi prenevarna.“

Stric gotovo jednako misli, toda tujka, kateri ruta prikriva obraz, vendar natanko opazi, kako se možakarja temnimi pogledi prikimata.

„Poznam vaju,“ nadaljuje kmetica, „poznam vaju, kajti vajine besede poprej so mi povedale, kdo da sta. Slišala sem vse, kajti potuhnila sem se, kakor da bi spala.“

„Prokleta!“ rentachi Tomaž. Roko stegne, kakor bi hotel kmetico zgrabiti za vrat.

Bliskoma ta odskoči.

„Le počasi,“ oglasi se tujka preteč, „jaz nisem sama. Če-tudi ne vidita mojih spremljevalcev, vendar jih lahko pokličem. Tedaj bodita pametna!“

Tomažu se na obrazu bere, kako je osupnen.

„No, to je lepa reč,“ godrnja, „tu sva pa zašla v peklen-sko zagato.“

Stric se obrne proti kmetici.

„Kdo ste pa Vi?“ praša pol radoveden, pol razdražen.

„Ni treba, da kdo ve, kdo in kaj sem,“ zavrne ga tujka odurno, „toliko naj Vama zadostuje, da nisem kmetica.“

„Ne, to je imenitna gospa,“ misli si Tomaž, „to se že koj čuje. Za vraga, ljubše bi mi bilo, da bi bil sto milj od tukaj oddaljen!“

Tujka pokaže na stole.

„Vsedita se,“ pravi zapovedujočim glasom, „govoriti imam z Vama.“

Možakarja tak razgovor čisto nič ne mika, toda kaj hočeta? Njeni spremljevalci v bližini — bes te lopi — tu ni mogoče dolgo izbirati!

Kaj naj počneta?

Pri vratih ali skozi okno bežati, to bi bilo toliko, kakor nasprotnike še-le nase opozoriti.

Jeden sam krik skrivnostne ženske, in izgubljena sta!

Zaradi tega se rokovnjača zopet vsedeta, toda tako, da sta vsak trenotek na beg pripravljena.

Tujka se smeji; čuje se glas, kakor bi glasen krohot siloma zadrževala.

„No, kakor se vidi, sta pametna, in kmalu se bomo zjediniili, posebno če mi hočeta odkritosrčno odgovoriti na moja prašanja. Poprej sem vaju poslušala — vidva sta tedaj sovražnika Jurija Skopca?“

„Da, sovražnika!“ mrmra stric.

„Gotovo vama je kaj hudega storil. Govorila sta o neki deklini, katero vama je, kakor slutim, odpeljal?“

„Tako je,“ pritrdi hitro stari stric.

„Dobro,“ nadaljuje kmetica, „ne zanima me, kdo da sta prav za prav. Vsekako imata vzrok, da se pred svetom zatajujeta, kajti dobre vesti nimata. Le mirno ostanita na sedežih. mene se vama ni treba bati. Pokažita mi samo, kje je Jurij Skopec, in plačilo moje ne bo prepičlo.“

Rokovnjača se pogledata. Ni dvombe, to je skrivnost, katere ne razumeta.

Gotovo pa je, da se jima tujke ni treba bati.

Ko bi ju hotela ugonobiti, poklicala bi bila že davno svoje neznane spremljevalce.

V tem slučaju bi bila oba izgubljena.

„Pričnimo tedaj,“ nadaljuje kmetica, katere obraz se še vedno skriva pod ruto, „slišala sem, da se je Jurij Skopec tu v okolici pokazal. Vidva gotovo poznata razna skrivališča v tem okraji!“

Tomaž se ojači.

„Res je tako,“ pravi odločno, „če ste že vse slišala, zakaj bi potem tajil! Da, Jurij Skopec je deklico odpeljal, nečakinjo mojega tovariša in mojo nevesto. In to punico hočeva zopet imeti.“

Začuje se tiho smejanje.

„No, če je deklina Vaša nevesta, gotovo se je v tolovajskega glavarja zaljubila. Drugače bi vama ne bila ušla. Toda to me ne briga — Jurij Skopec je neki zal, mlad mož?“

Tomaž postane zaupljiv.

„Bedast teleban je!“ zakliče, „človek, za katerim se morebiti kaka ženska prisma ozira, meni pa nikakor ne ugaja. In kakor hitro ga dobim, pobijem ga na mestu!“

To je seveda navadna baharija, kajti Tomažu je predobro znano, kako nevaren nasprotnik je Jurij Skopec.

Tujka se dela, kakor bi tolovaju vse verjela.

„Dobro, dobro,“ pravi, „toda nekaj vama moram pripomniti. Jurija Skopca mi ne smeta ubiti, marveč ga mi morata živega izročiti v mojo oblast. Ali sta me razumela?“

Hudobneža strmita.

„Da, ali ste Vi v stanu, da ga v svoji oblasti obdržite?“ čudi se Tomaž.

„Saj sta slišala, da nisem sama. Moji spremljevalci ostanejo nevidni, toda v pravem trenutku mi pridejo na pomoč. Storita tedaj, kar zahtevam, in ne bodeta se kesala. Dobila bodeta zopet deklino nazaj, in povrh še bogato nagrado. Tudi se ne bojita, da Vaju izdam.“

Stric pogleda svojega tovariša.

„Kaj pa Ti meniš, Tomaž?“

Tolovaj že davno ve, da govori ž njim mladostna ženska. Njegova zaljubljenost se oglašča.

„Ta se ne skriva zastonj za ruto,“ misli sam pri sebi, „o ne, gotovo ima prav lep obrazek. In na roki se je robec pre-

maknil, joj, kako belo, nežno ročico sem opazil. Ta tujka gotovo ni kmetica, marveč nekaj posebnega, morebiti — hm — me čaka še prijetna zabava.“

„Jaz sem pripravljen,“ pristavi glasno, „zapovedujte, in storil bom vse, da si pridobim Vašo zadovoljnost.“

„Aj, to je tudi Vaša sreča,“ odgovori tujka, „kajti povem Vama, da me je v tej zadevi odposlal jako imeniten in mogočen gospod. Če se mi najmanjše zlo pripeti, izgubljena sta oba, rabelj Vaju bo na male kosce razrezal.“

Stricu postane tesno.

„Raje bi imel, da bi s to vražjo žensko nikdar ne bil skupaj prišel“, meni na tihem.

Tujka ostane popolnoma mirna.

„Obrnimo se najprvo proti Kumu“, nadaljuje, „tudi tam gori je neki veliko skrivališč.“

„In tjekaj sva tudi midva namenjena“, izda se Tomaž.

„Tem bolje, potem imamo vsi trije jedno smer pred sabo. Tedaj pri tem ostane — jaz dobim tolovajskega glavarja, vidva pa dekline in plačilo. In sedaj, naprej, zapustimo Št. Rupert! Zunaj na polji se lahko bol natanko pomenimo.“

Kmetica gre proti vratom.

Tomaž in stric gresta za skrivnostno tujko, toda možakarjema ni nič kaj lahko pri srečanju, plašno se ozirata, ali se ne bodo zdaj in zdaj prikazali čudni in nevidni spremljevalci te skrivnostne tujke. —

53. poglavje.

Ženska tolovajska družba se osnuje.

Amalija in pastarice. — Nova obleka. — Kazenska sodnija. — Odhod združenih čet.

Cekinar hiti po strmi stezi navzdol.

Prišedši do visokega borovca obstane ter zamolklo zažvižga. —

Hipoma se začuje v gosto zaraščenem grmovji, da se nekdo bliža. —

Uršikina lepa glavica se pokaže med vejami in njene krasne oči zro na mladega tolovaja.

„Glavar je došel!“ zakliče Cekinar.

„No, in —?“

„Vse Tvoje pogoje dovoli, Uršika,“ pravi tolovaj. „Pojdi po svoje tovaršice, prinesel Vam bom orožje. Tukaj na tem mestu se snidemo in vse potrebno ukrenemo ter se natančneje dogovorimo.“

Uršika ga za trenotek resno pogleda.

Hoče mu že prepovedati, da je ne sme tako zaupno ogo-varjati, toda spomni se velike usluge, za katero mora mlademu tolovaju na večne čase hvaležna biti.

Prsa se jej hitro dyigujejo — ni dvojbe, da je Cekinarja naklonjena — da, ni mu samo hvaležna, temveč v njenem sreč kraljuje zanj še globokejši čut.

Hitro odide po svoje tovaršice.

Komaj pol ure pozneje se povrne s pastaricami, katere so nenavadno resne in blede, toda oči se jim svetijo kakor svetle zvezde.

Sedaj ne morejo več nazaj, most za njimi je podrt — postale so sodružice tolovajev.

„Kje so, Uršika,“ praša jedna pastaric, „saj nikogar ne vidim?“

„Tu prihaja,“ pravi Uršika, toda hipoma obmolkne.

Cekinar ni sam.

Teško obložen sopiha, na rami ima veliko vrečo samih samokresov, bodal in streljiva.

Ob njegovi strani pa koraka ponosna, visoka moška postava, in poleg njega, oprta na njegovo roko, plavolasa, krasna deklica.

To je tolovajski glavar Jurij Skopec in njegova ljubica Amalija.

Glavar opazuje pastarice.

„To 'so tedaj naši novi zavezniki“, pravi smehljajočim obrazom, „glej, Amalija, sedaj nisi več sama. Upam, da boš pri teh ubogih deklicah, ki so vzlic svoji mladosti že toliko bridkega prestale, našla dobre prijateljice.“

Uršika stoji nepremično na svojem mestu.

Amalija nekaj časa nemo opazuje lepo pastarico, potem pa izpusti roko svojega ljubčka ter hitro stopi k Uršiki ter ji pomoli roko.

„Vi ste mi všeč“, zakliče Amalija, „Vas imam že sedaj rada -- bodive si prijateljici!“

Uršika jej seže v roko.

„Kdo je to?“ prasha tiho, na Jurija Skopeca zroč.

„Moj ljubček“, odgovori Amalija, ne brez ljubosumnosti. „Načelnik prostih tolovajev Vam ugaja, kaj ne?“

Uršika se smehlja.

„To je tedaj sloviti tolovajski glavar“, mrmra skoro sama pri sebi — „no, če je to Vaš dragi, oba sta kakor jeden za drugega rojena.“

Amaliji se obraz zjasni.

Zaupno dene svojo polno roko Uršiki okrog vratu.

„Da, ljubim ga, ljubim ga strastno“, šepeta ter svojega Jurija ognjevito, nežno pogleda, „ko bi ga katera druga ljubila, usmrtila bi jo — kajti jedino moj mora biti. Nezvestoba njegova bi me spravila ob pamet, jaz bi znorela.“

„Rada verjamem“, odgovarja Uršika ter se skrivaj ozre na Cekinarja, „tudi jaz hočem samo jednega ljubiti — in tega ne sme nobena druga objemati.“

Cekinar izlaga orožje na travo.

„To je bilo presneto težko“, pravi, „tukaj so bodala, tukaj-le samokresi in poleg njih streljivo. Ko pridemo na primeren kraj, učil bom vse basati in streljati. Tukaj je to nemogoče, ker bi nas lahko v Št. Juriju slišali.“

„Ni potrebno“, zavrne ga Uršika, „moj oče je bil logar, zaradi tega mi je dobro znano, kako je treba samokres v roko vzeti. Te so moje tovarišice, katerim jaz zapovedujem. Ali bo gospodična tudi pri nas ostala?“

Amalija prikima.

„Moj ljubček mi je že vse povedal“, pravi, „pridružila se bom tedaj Vaši četi. Samo da bodemo vedno poleg glavnega krdela ostale.“

„Samo ob sebi se to umeva“, odgovori jej Uršika, ki je sedaj naenkrat drugačna postala, „to smo obljubile. Oborožite se tedaj“, obrne se k pastaricam, „od tega trenutka naprej ne smemo več misliti, kaj je bilo, preteklost leži za nami.“

Deklice si hitro orožje mej seboj razdele.

„Stojte!“ zakliče Jurij Skopec, ki dopadljivo opazuje razkošne, krepke postave pastaric, „v teh bornih oblekah mi ne ostanete. Predlagam Vam nastopno. Glejte, v ženskih krilih bi preveliko pozornost obračale na-se, tudi bi Vas v marsičem nadlegovala taka oprava. Svetujem Vam tedaj, da se preoblečete za moške, seveda ne za zmeraj, temveč le za mej potjo. Ko pridemo za dlje časa v taborišče, oblačite se zopet po svoje, in skrbel bom potem, da bo Vaša obleka vredna vsake plenente gospe.“

Deklice se smeje.

Tudi Uršika takoj pritrdi.

Amaliji pa se na obrazu prikaže nezadovoljnost.

Ni jej povšeči, da Jurij Skopec tako prijazno kramlja s pastaricami, v njenem sreču se oglašajo ljubosumnost.

Ali jej bo zvest ostal?

„Paziti moram nanj“, šepetajo njene rudeče, polne ustnice, „moj mora biti, samo moj, in nobena druga se ga ne sme dotakniti.“

Dva druga tolovaja se prikažeta.

Na ramah imata velike cule, katere na glavarjevo znamenje odložita.

„Tako“, pravi grozoviti mož, „tukaj je moška obleka v bogati izberi. Slabo bo s črevlji, kajti Vaše nožice so premajhne, toda pozneje se bo dalo tudi v tem oziru pomagati. Sedaj vzemite to, dokler kaj boljšega ne dobimo. Pred vsem pa ne pozabite, svoje dolge lase dobro skriti pod širckokrajniki!“

„In sedaj se ne mudite preveč, kajti danes po noči zapustimo Kum. — Amalija, tudi Ti se preobleci za moškega — tako je bolje.“

„Kakor Ti velelaš, ljubček moj“, šepeta krasotica.

Tolovaji se umaknejo.

Cekinar z glavarjem hitro odide, ostala dva tolovaja pa jako počasi korakata.

Gotovo so jima pastarice všeč, — menda si jih hočeta še jedenkrat ogledati, morebiti celo pri tem, ko se preoblačijo.

Toda Uršika je rojena načelnica.

„Tri izmed nas vzamejo nabasane samokrese ter se tako kot straže razpostavijo, da nas nikdo ne more motiti. Ostale pa se bodemo v grmovji preoblekle; svojih strganih cunj nam niti ni treba hraniti.“

Povelje se takoj izvrši.

Tri deklice se s samokresi in bodalci oborože ter se primerno na stražo postavijo.

Ostale pa vlečejo eule v grmovje.

Kmalu se začuje tiho smejanje, izza grmovja se sem ter tja pokaže bela roka ali polno pleče.

Nenavadna obleka jih mudi pri oblačenju, toda konečno tudi niso okorne.

Kmalu se prikažejo za moške preoblečene, in širokokrajniki jim kaj pogumno tiče na zalih glavicah.

Samo preveliki in težki črevlji, ti jim delajo nekoliko preglavice.

Tudi Amalija se je za moškega preoblekla, Uršiki pa tiče že orožje za pasom.

Pastarica si ogleda svoje malo krdelce.

Sedaj se straže menjavajo, da se tudi zadnje tri deklice morejo preobleči, in ko se to zgodi, povežejo prejšnjo siromaško obleko v razne eule.

Te poskrijejo mej skalnatimi razpoklinami, kjer jih gotovo ne bo nikdo našel.

Uršika je zadovoljna.

Znamenje da, kakor se je od Cekinarja naučila, in kimalu prihiti mladi tolovaj.

„Gotove smo,“ pravi Uršika.

„In izborno Vam vsem pristojna oprava!“ zakliče tolovaj. „Oj, Uršika, kako rad bi Te takoj objel in iz vsega srca poljubil.“

Ona zmaje z glavo.

„Kaj pa najin dogovor?“ ga opominja.

„No, da, saj nisem ničesar pozabil. Vse je tedaj v redu. Obleko in orožje imate, streljivo in živež je tam-le nakopičeno. Z živežem moramo vedno za nekaj dni preskrbljeni biti.“

„Samo ob sebi umevno“, zavrne ga Uršika resno, „svojo dolžnost in odgovornost poznam dobro. Le bodite brez skrbi, naše straže bodo zelo pazljive.“

Cekinar se zasmeji.

„Ali proti nam, Uršikâ?“ prasha tiho.

„Kakor se vzame,“ odgovori ona skoraj nagajivo, „to je samo od tega odvisno, kako se bode te Vi, naši moški tovarishi vedli. Pred vsem pa je treba stražiti, da nas sovražnik ne napade. Meni se za gotovo zdi, da nas že preganjajo.“

„Naj nas le, toda našli nas ne bodo.“

„Vi zelo zaupno govorite.“

„Ker našega glavarja ne poznaš, Uršika. Povem Ti, to Ti je mož — no, nočem ga preveč hvaliti, drugače se še vanj zaljubiš in to bi me presneto skelelo.“

Amalija stoji prav v bližini.

Za grmom skrita oprezno posluša, vidi se jej na obrazu, da nestrpno čaka, kako bo Uršika odgovorila.

Lepa bivša pastarica zmaje s polnima ramama.

„Tolovajski glavar ima prekrasno ljubico,“ odgovori mirno, „in sramotno bi bilo, ko bi se kak tretji človek mej ta dva zaljubljenca vmešaval. Ne, vsak mož mora imeti samo jednega dekleta, to je moje mnenje.“

Amaliji se obraz same zadovoljnosti sveti.

„Moja draga Uršika,“ šepeta, „da, dobra, plemenita je, čeravno je samo siromašna pastarica. Oj, kako jej bom zvesta tovaršica in prijateljica, že sedaj jo ljubim.“

Cekinar se smeji.

„Tedaj je vse v redu,“ pravi, „in odrinili bomo proti Št. Rupertu. Odidemo vsi skupaj, potem pa greste Ve nekoliko za nami. Glavar naš pozna tam blizu mal prepad, v katerem je izvrstno skrivališče. Blizu tam je razvalina starega poslopja — malo zidu je še, vendar pa sredi gozda in toliko podzemeljskega prostora, nekdanje kleti, da ste pred vsako nevihto zararovane. Tam boste taborile, hahaha! Taborišče dekliških tolovajev!“

Uršikin obraz ostane nepremenjen.

„Seveda smo sedaj to,“ pravi resno, „tolovajske deklice, kajti nazaj ne moremo več in — tudi nočemo!“

Cekinar se hoče nekoliko pošaliti.

„Zakaj pa ne?“ pravi; „kmet lahko izgine — Vas bi nihče ne sumničil. Če se kesate svojega sklepa, lahko takoj zopet postanete pastarice.“

Uršika ga odločno pogleda.

„Pokazati Ti hočem, da so vsi mostovi za nami podrti,“ pravi resno.

Cekinar veselo zavriska.

„Uršika, ljubica, Ti me zaupno tičeš — juhuhu! — Uršika, kako Te imam rad!“

„Ne sedaj,“ zakliče deklica, ljubeznjivo ga pogleda, toda z desnico se ga obrani, „ne sedaj, Francee, pozneje, poklicala Te bodem. Najprej hočemo pokazati, kaj je iz ubogih pastaric postalo.“

„Kaj nameravaš?“ praša tolovaj.

„Kmeta čem imeti,“ odgovori Uršika odločno, „povej to glavarju, preverjena sem, da mi ne odbije moje prošnje. Oba Laha naj pete brusita, kamor hočeta, potem ko sta dobila svojo kazen, kmetu pa, ki me je ob čast hotel spraviti, nikoli ne prizanesem.“

Cekinar plamtečimi očmi gleda svojo lepo ter mogočno ljubico.

„Tri sto medvedov, Ti si pa res deklica, kakoršnih je malo na svetu,“ občuduje jo tolovaj, „v resnici, Uršika, Ti si zame kakor ustvarjena. Takega dekleta sem si že davno želel imeti — nobene mevže, marveč junakinjo, ki se bo poleg mene borila. To je srčna radost, oj, ko bi Te le enkrat smel goreče poljubiti!“

„Iz te moke za sedaj še ne bo kruha, dragi moj,“ smeji se Uršika nagajivo. „Kaj naj si pa moje tovaršice mislijo, če njihova načelnica že prvi dan leži v naročji moškega tolovaja! Ne, čas bo prišel, morda kmalu, ko Ti bom izkazala svojo hvaležnost, da si me rešil iz kmetovih krempljev. Da, to Ti obljubujem, toda sedaj sem samo načelnica svojih deklških tolovajev!“

Cekinar je nad vse srečen.

„Resnično, Uršika,“ smeji se, „prav bojim se, tako bojevito se Ti oko sveti.“

„Oj, z nami se tudi ni dobro šaliti,“ odgovarja mu pol resno, pol nagajivo. „Toda sedaj pojdi in povej Juriju Skopcu, da bi jaz sama rada kmeta kaznovala. Nesramnež bi bil še mnogo deklet svoji pohotnosti žrtvoval, to Ti je trdosrčen, bogat nesramnež.“

Cekinar jej prikima.

„Dobro, Uršika, grem k glavarju, tudi sem prepričan, da Ti usliši prošnjo, ker nima najmanjših vzrokov, da bi Ti jo odbil.“ —

„Tedaj pojdi!“

Mladi tolovaj odhiti.

Uršika gleda za njim.

Tu se njenega vratu oklene mehka roka.

Obrnivši se, zapazi lepo Amalijo.

Uršika je iznenadena.

„Ti si moja ljuba prijateljica,“ šepeta krasna deklica, „slišala sem vse — le pomisli, bila sem že ljubosumna, ker sem Te poprej videla tako prijazno govoriti z Jurijem Skopcem. Toda Ti si dobra, Ti drugega ljubiš, samo jednega, to vem. Kaj ne, Uršika, da hočeve biti prijateljici?“

Uršika Amalijo tudi objame in sklenjena je zveza — prijateljstvo do črnega groba.

Sedaj so vse deklice preoblečene.

Ravno tako je, kakor da bi bile z moško opravo tudi moško odločnost oblekle.

Lepe oči ne zro več v široki svet pohlevno in milo, o ne, sedaj se blišče ponosno, predrzno — na lepih obrazih se bere odločnost in male ročice večkrat segajo za usnjat pas, kjer stoji morilno orožje, kakor bi zdaj in zdaj hotele pričeti ljut in krvav boj.

Tudi Amalija je preoblečena in oborožena. To jej ni nič novega, tako je že večkrat kretala mej tolovaji.

Amalija zna tudi orožje dobro sukati.

Ravnokar govori z Uršiko, ki radovedna ogleduje svoj samokres ter petelina nateguje in zopet sprožuje, kakor bi hotela poskusiti, ali je njena mala, nežna ročica dosti krepka ali ne.

Tu se začujejo glasovi, vmes pa zamolklo ječanje.

Cekinar se pokaže.

Za njim stopajo trije tolovaji, ki strašno povezan snop vlečejo za sabo.

To je človek.

Da, to je oni kmet, ki je danes zjutraj hotel Uršiko onestiti — sedaj leži javkajoč pred njo.

„Tukaj imaš satana,“ pravi Cekinar. „Glavar Te pozdravlja ter Ti da sporočiti, da s kmetavzarjem drage volje postopaj. Laha bodemo poprej še grozno našeskali, pri našem odhodu pa naj bežita — povrnila se k nam gotovo več ne bo deta.“

Uršika svojemu ljubčeku hvaležno prikima.

„Ti vse moje želje izpolnuješ, France,“ šepeta, globoko zarudela, „sedaj se tudi Tebi ne bo treba pritoževati, da sem trdosrčna. V prvem taborišču — pridi — čakaj potrpežljivo do tedaj —“

Hipoma, preneha govoriti.

Cekinar je presrečen, kajti Uršikino obljubo dobro razumeva. Sedaj počasi odide, ostali trije roparji pa korakajo za njim. —

Kmet leži pred Uršiko povezan, ki ga nekaj časa ostro opazuje.

Glava njegova je tako v cunje povita, da ga ni moč spoznati.

Vse tolovajke ga obstopijo.

Prete mu s pestmi.

Kmet je začetkoma sicer presenečen — konečno pa spozna pastarice po glasih.

Z nova začne javkati.

Tu stopi Uršika prav zraven njega.

Pripogne se k svojemu bivšemu gospodarju.

„Ali me več ne poznate?“ zavpije glasno nad njim. „Grdoba, hoteli ste me svoji pohotnosti žrtvovati, toda Bog mi je v pravem času poslal rešitelja iz velike nevarnosti. Kdor hoče mene imeti, tega moram poprej ljubiti. Vi ne bodete nobene več v nesrečo spravili. V ribniku, tu doli, bodete delali pokoro za svoje hudobije.“

Kmet s široko odprtimi očmi zija v lepi, razvneti obraz svoje bivše pastarice.

Človek bi ne verjel, da je to še Uršika od danes zjutraj — strele odločne srditosti švigajo iz njenih krasnih, *plamtečih* očíj. —

V moški opravi — oborožena — to ni več pastarica — to je pravcata tolovajka.

Toda v kmetu se vzbuja stara trma — stara zvijača — da, prepričan je, da je že prestal največjo in najhujšo nevarnost.

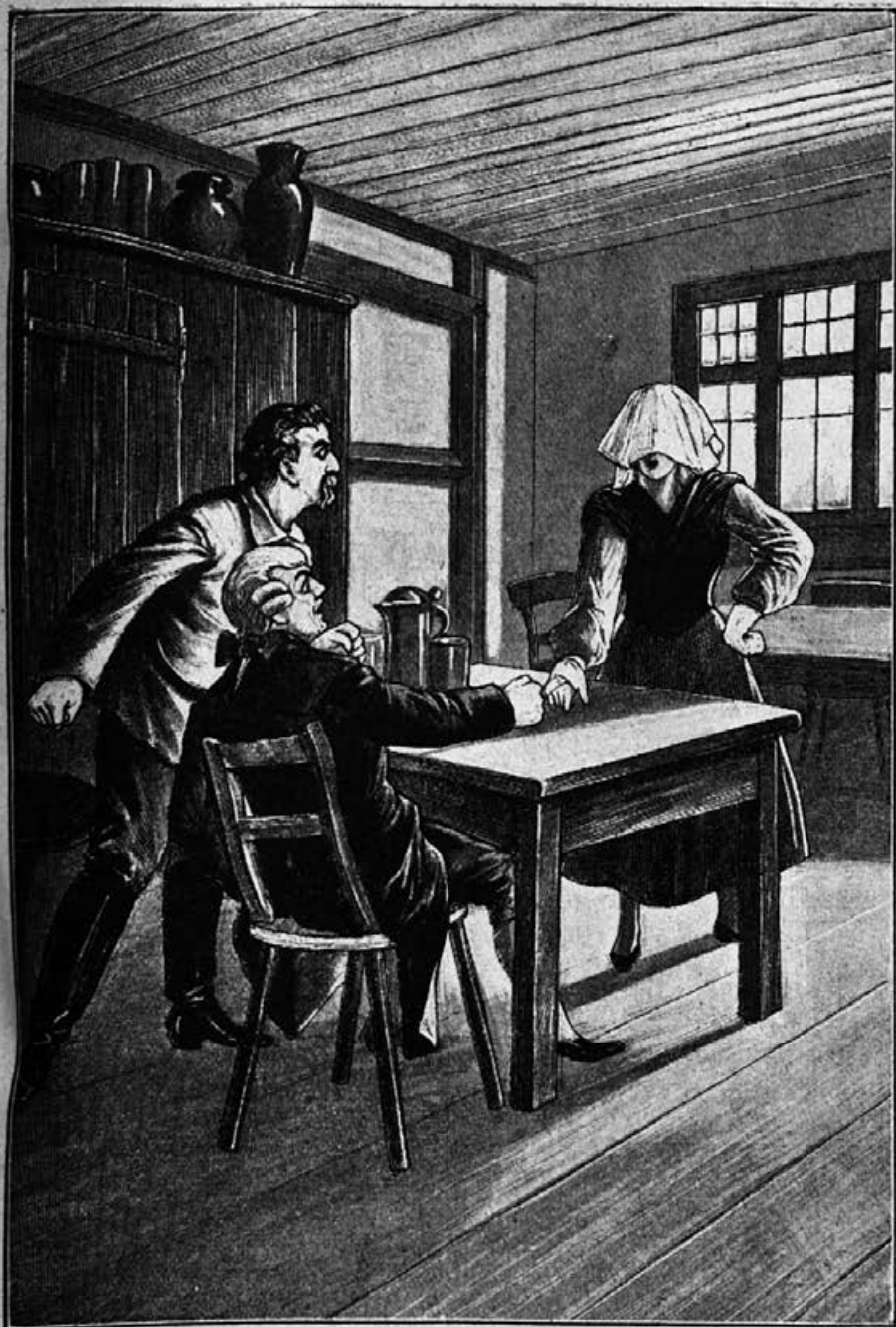
„Čuvaj se,“ škriplje kmet, „jaz nisem zastonj najbogatejši kmet v Št. Juriju, kdor se me le najmanje dotakne, izkupil je bo grozno. Kaj pomeni to šemarjenje z moškimi oblekami. Oho, le malo počakaj, kmalu Ti pokažem, kdo da smo mi kmetje! Že sedaj me pogrešajo v vasi, gotovo me že iščejo!“

Uršiki se niti vredno ne zdi, da bi mu odgovorila.

Svojim tovaršicam namigne, ki nemo povelje dobro razumejo.

Vedno jim je bila načelnica, vsaka poteza na njenem obrazu jim je znana.

Kmet tuli kakor zaboden vol, ko ga preoblečene deklice krepko dvignejo.

„Vidva iščeta Jurija Skopca?“ praša tih glas.

Ž njim hite po strmem Kumu navzdol, proti velikemu ribnjaku.

Uršika gre za njimi zadnja.

Od časa do časa se skrivaj ozira nazaj, kakor bi pričakovala, da se jej bodo tolovaji pridružili.

Toda nikogar ne zagleda.

Prosti sinovi gojzda ostanejo mož-beseda, svojim mladostnim tovaršicam nočejo ničesa predpisovati.

Uršiki se zaziblje ponosen smehljaj na obrazu.

Sedaj še-le čuti, koliko moč ima, sedaj je še-le pravcata načelnica dekliških tolovajev, kajti obljubila je, da bo vedno podpirala Jurij Skopčeve ljudi.

Kmet strašansko javka.

„Zamašite mu usta,“ vелеva z glasom neomejene poveljnice, „sicer bi njegovo brezmejno kričanje lahko v Št. Juriju slišali.“

Hipoma tolovajke ubogajo.

Kričanje premolkne — hudobneža vlečejo naprej, konečno pridejo do ribnjaka.

Uršika zdaj h kmetu pristopi, ki kar besni in v smrtnem strahu brca ter se premetava.

Ves njegov trud pa mu nič ne pomaga, vezi so pretrdne, ne more se jih oprostiti.

Uršika še jedenkrat vелеva — prav skrivnostno tiho — kakor bi se bala, da jo tovaršice ne bodo ubogale.

Deklice tudi osupnejo, pa le za jeden trenotek.

Spomnijo se vse bede in sramote, katero so morale prestatiti — pred sabo vidijo one tri prijateljice, ki so že postale žrtve takega nesramneža.

Vse raztgotene planejo nad kmeta.

Velike, težke kamne privežejo na konce vrvi, s katerimi ste mu roki povezani.

Potem ga, kakor hlod zavale tik na breg ribnjaka.

„Doli s teboj!“ zakliče Uršika razljutenim glasom, „doli k povodnim deklicam, ki tu v vodi domujejo. Tam na dnu ribnjaka poskusi svojo srečo, ali se dajo povodna dekleta svoje časti oropati. Na zemlji nimaš ničesar več iskati!“

Kmet brca in se vije.

Vse svoje moči napenja, da bi se oprostil - zastonj!

Uršika ga sune z nogò —

Štrbunk!

Voda pluskne visoko — široki kolobarji vznemajajo ribnjakovo površino —

Konečno prihajajo od dna le še zračni mehurji, oznanjujoč, da tu doli leži kaznovan hudobnež!

Bledih obrazov zro bivše pastarice v ribnjak, toda Uršika jim ne da duška, da bi mnogo premišljevale o izvršenem činu.

„Nazaj na hrib!“ zakliče svojim tovaršicam. „Ne pozabite, kar smo svojim možkim sodrugom obljubile, da jih nikdar ne zapustimo! Hitro na Kum, pripraviti se moramo na odhod — oprezno stražiti — kajti Šentjurčanje bodo kmalu kmeta iskali. Žurite se — če me oči ne varajo, prihajajo tam doli že kmetje.“

Uršika prva hiti v breg, tovarišice pa za njo, in kmalu izginejo krasne, vitke in vendar krepke postave za gostim grmičevjem.

54. poglavje.

Tihorepčev priznanje.

Poročilo iz Ljubljane. — Pritlikovčeve listine. — Razkritja. — Kje je Milica?

Kaj je z grofom Sokolskim?

Povedali so mu, da se je Jurij Skopec — tolovajski glavvar — vtihotapil po noči v njegov grad, toda nikdo ne ve, kam se je grozoviti bivši lovec potem obrnil.

Grof še vedno veruje lažem svoje lepe soproge, ki hinavsko tarna, da jo je takrat hotel Jurij Skopec časti oropati.

Tako se vragica v jednomer še vedno hlini, ker noče, da bi grof prenehal loveca zasledovati.

Njeno pregrešno srce hrepeni po nekdanjem zalem lovcu — ne more ga pozabiti — še vedno ga hoče vzlic vsemu, kar se je pripetilo, vjeti v svoje mreže.

Grof Sokolski se ne boji niti truda niti troškov, da bi izvedel, kje se predrznež mudi, mej tem pa se pripeti nekaj novega, čudnega, kar ves grad Sokolski s svojimi prebivalci spravi v največjo razburjenost.

Tiste dni, ko se Jurij Skopec s svojimi divjimi tovariši mudi na Kumu, pride sel iz Ljubljane na grad Sokolski.

Moža so poslali sodniki ljubljanskega mesta, v pismu pa, ki ga donša, stoji kratko poročilo, naj pride grof Sokolski nemudoma v Ljubljano, kjer so se dogodile važne reči.

Lepa grofica se zavzame, kajti pri tem misli, da se gotovo gre za Jurija Skopca.

Opetovano prigovarja svojemu soprogu, naj v slučaju, da so vjeli Jurija Skopca, naglaša svojo lastno graščinsko sodno oblast ter da bivšega lovea pripeljati na Sokolsko.

Drugo jutro zgodaj se odpelje plemič v spremstvu oboroženih služabnikov v glavno deželno mesto.

Prišedši tja gre v sodno hišo pod Trančo, kjer ga že nestrpno pričakujejo.

Običajno se pozdravijo — zelo uljudno, kajti grof Sokolski je imeniten in vpliven graščak.

Potem prvi sodnik plemiču namigne in važne gube na njegovem obrazu pričajo, da mu ima nekaj prav imenitnega povedati.

„Vaši milosti je znano, da je ušla tatica, ki je milostivo gospo grofico okradla,“ prične sodnik svoje poročilo.

Plemič potrdi.

Obraz njegov je teman, kajti kakor hitro ga kdo opomni Milice, oglaša se mu vest, čeravno ne ve, zakaj.

Milica je bila le služkinja njegove soproge, toda kadar koli je gledal v ljubki obrazek krasnega dekleta, spominjati se je moral preteklih dnij.

Bila je tudi krasna deklica s plavimi laski in modrimi očmi — njegova prva ljubezen. — Divna hčerka starega vaškega krojača, ha, če se grof Sokolski spominja onih zveličavnih časov potem —

Glas sodnikov ga iz sanjarij probudi.

„Vaša milost ve, da je neko na duhu bolno, toda telesno orjaško močno človeče rešilo tatico iz ječe, oziroma mučilnice.“

„Znano mi je to,“ odgovori grof Sokolski, „prosil sem tudi tukajšno krvavo sodnijo, naj v tem slučaju raje milostno nego strogo postopa, naj umobolnega pritlikavca ne obsodi na smrt.“

„To bi se tudi ne bilo zgodilo,“ glasi se odgovor, „norca smo zaprli v trdno ječo, toda železni drogi pri oknu so bili prešibki za njegove nenavadne moči — ušel nam je!“

„Ni mogoče!“

„Da, ušel nam je,“ ponavlja sodnik, „toda v njegovi ječi smo našli nekaj listin, katerih vsebina bo gotovo zanimala Vašo milost — razven če se pokaže, da so ponarejene.“

Grof Sokolski prebledi.

Kaj neki to pomeni — zakaj plemič tako plaho pogleduje na sodnika, ko ta z mize jemlje nekaj starih, dobro zapечатih papirjev?

Pečati so prelomljeni, to opazi grof še-le sedaj — seveda, sodnija mora vse poprej vedeti.

Molče prejme grof Sokolski iz sodnikovih rok listino.

Trese se grof po vsem životu, ko stopi s papirji k oknu, in ko jih prebere, je lice njegovo bolj blede, ko zid temne sodnijske sobane.

Ali se mu vest oglašča?

Kdo ve? Menda mu krčijo srce celo trpkajši čuti — kesanje in prepozno bridko spoznanje.

Sodniki molče ter se brigajo le za svoje delo, predsednik pa oprezno zre na grofa, kakor bi hotel z njegovega obraza brati, kakovi čuti ga navdajajo.

Grofu zdaj roka k tlom zamahne, iz očij se mu zasveti neznanska bolest.

Hripavim glasom praša:

„Ali nimate nobenega poročila, kje je sedaj obtoženka?“

Sodnik zmaje z ramama.

„Došlo nam je sicer več vestij, toda pokazalo se je, da niso zanesljive. Jeden pravi, da je videl tatico tu, drugi, da jo je srečal tam —

Grof Sokolski glasno zastoče, ko čuje, da uradnik Milico imenuje tatico.

„Po mojem mnenju ni nikdo drugi kakor Jurij Skopec odpeljal jetnice,“ pripomni prvi sodnik. „Skoraj gotovo je sedaj v njegovi tolovajski četi.“

Plemič omahne, kakor bi ga bila zadela strela.

„To tudi še,“ stoka, „Milica pri njem! Ha, iskal jo bom, najti jo moram.“

Grof Sokolski se vzravna.

Obraz njegov je skoraj lojeno sivkast, vendar ne omahuje, čeravno se mu pozna, da mu je to le z velikim naporom mogoče. —

„Zahvaljujem se strogim gospodom sodnikom,“ priporoča se zamolklim glasom.

Prvi sodnik z glavo mogočno prikima.

„Ko bi pritlikavec prišel na Sokolsko, prosimo poročila,“ pravi uradno-suhoparno.

„Da, da — zgodilo se bo to,“ jeclja grof.

Grašček ne ve, kako zapusti temno poslopje pod Trančo, kakor v sanjah se vsede na voz — ne gleda niti na desno, niti na levo, srpo zre pred se, od časa do časa pa se iz njegovih prs začuje zamolklo ječanje.

Tako se povrne na svoj grad.

Večer je že, grofica je v svojih sobah, toda soprog ne popraša po njej.

„Kje je Tihorepec?“ zakriči prvemu služabniku, ki mu pride nasproti.

Sluga se močno prestraši — grofa še nikdar ni videl takega.

Trepetajoč in bojzljiv spremi grofa do sobe, v kateri se mudi grajski oskrbnik.

„Pusti me samega,“ vелеva mu plemič, „prepovedujem Ti, vstopiti v to izbo. In da me nikdo tukaj ne moti, ali si me razumel?“

„Da, da, milostivi gospod!“

Grof divja v sobo.

Tihorepec ima pač od nekdanj že slabo vest, prestraši se grozno, ko grof v izbo prilomasti.

Nehote hoče zbežati, toda graščak ga že drži za vrat.

„Lopov, ropar, slepar!“ škriplje plemič, „Ti vražja pokveka, Tvoje spletke so postale očite, ko beli dan!“

Hinavec čuti grofovo železno pest, zaradi tega prične milo javkati in stokati.

„Kaj — kaj — se je zgodilo?“

Grof potegne iz žepa listine, katere je dobil v Ljubljani.

„Slepar, vražji hudobnež, ali poznaš te-le listine?“

Oskrbnik se vije kakor črv.

„Da, da,“ stoka, „da — poznam jih.“

Grof ga v neznanski togoti trese.

„Nesramni goljuf, nalagal si me! Oni skrivni zakon, kateri sem sklenil s Katinko, lepo krojačevo hčerko, bil je samo Tebi znan. Moral sem takrat iti v vojsko, in ko sem se povrnil, bila je Katinka mrtva, moja preljubljena Katinka! Toda stric ranjke, oni umobolni pritlikavec, je imel pismene dokaze v rokah, da je Katinka zapustila otroka.“

„Hu — hu — hu,“ tuli oskrbnik, ki maha v zraku sem ter tja kakor zvon ob vrvi.

„Priznaj!“ zarujove grof groznim glasom, „kje je otrok?“

„Ne — ne — vem — menda — umrl.“

Grofov obraz ni več človeški. Zopet pretresa hinavca, da obupno stoka.

„Nesramnež, zadavim Te, kje je otrok?“

„Ne vem — milost — milost!“

„Kje je moj otrok — prašam še jedenkrat, lopov!“ zagrmí grof nad njim, in iz njegovih oči švigajo strele neznanke razljutenosti.

„Res ne vem, ne, ne, ne vem!“

„Ali je bila deklica, ali je bil deček?“

Hudobnež trdovratno molči.

Sedaj grof sam sebe več ne pozna.

Graščak je močan mož.

Z jedno roko vleče oskrbnika k oknu.

Naenkrat je odprto.

„Zlodej v človeški podobi,“ grči grof hripavo, „ali vidiš tu doli grajski jarek? Vem, da ne znaš plavati — če mi hitro ne govoriš resnice, vržem Te tu doli, kakor steklega psa!“

Tihorepec spozna svoj nevarni položaj.

Pogled v skremženi obraz graščakov mu je dokaz, da se plemič ne šali.

Že čuti, da ga močna grofova roka dviguje — že visi v zraku, tu pride iz njegovih ust neznanski krik.

„Usmiljenje, milostni grof — bila je — deklica.“

Grof Sokolski strašno zastoka.

Roka njegova še vedno drži oskrbnika, potem pa ga z grozovito silo loputne na tla.

„U — u — umiram!“ ječi grdoba.

„Ti umiraš?“ krohota se grof, „hahaha, Ti pokveka, bolj se Tvoja črna duša drži, kakor večnega žida! Kje je deklica — priznaj!“

Hinavec se valja po tleh, kakor bi ga grozne bolečine mučile.

Toda grof se od prekanjenega lisjaka ne da premotiti.

Z nova ga zgrabi.

„Pes oskrbniški“, zagrmí nad njim, „znano mi je, da je bila — Milica moja hči; čudil sem se dostikrat, kako je bila moji predragi Katinki jednaka.“

Oskrbnik še vedno molči.

Grof ga zopet dvigne.

„Peklenski vrag!“ zavpije togotno, „Tvoja zadnja ura je odbila!“

Že ga hoče vreči v prepad.

„Stojte — stojte“, javka nesramnež glasno, „vse priznavam, vse — vse — da — Milica je hči milostivega gospoda grofa.“

Grof nesramneža izpusti, toda uiti ta vendar ne more, kajti graščak mu zapira jedini izhod.

„Tedaj vendar res, Ti lopov!“ zakliče plemič, „ha, skoraj sem slutil — jaz nesrečnež sem svojega lastnega otroka, svoje lastno meso in kri v mučilnico poslal. Kje je sedaj ubogo dete — pri Juriju Skopcu? Oj, kri mi zastaja po žilah!“

Tihorepec bi se rad iz sobe izmuzal.

Toda grof Sokolski ga ne pusti iz očíj.

„Ti pasja duša“, se zopet zadere nad njim, „Ti pokveka, ki si goljufal Boga, ko Te je stvaril, zakaj si mi resnico prikrival?“

Tihorepec vidi grofovo stisneno pest.

Jeden sam udarec ž njo bi mu razbil črepinjo.

„Jaz — sem —“

„Zakaj? — Govori!“

„Bal sem se —“

„Kaj, mrhovina, Ti si se bal? Govori resnico, ali pa Te zadavim kakor mačko!“

Oskrbnik vidi, da je grofu vse britka resnica.

„Tukaj stoji črno na belem“, zagrmi grof, kazoč na listine. „Znano Ti je bilo, da je Katinka porodila. Zakaj si mi to zamolčal?“

Tihorepec odpira usta, kakor bi mu hudobec sedel na zatilniku.

„Mislil — sem — da je bil oni zakon navidezen, ne vem, da je duhovnik —“

„Gotovo naju je duhovnik poročil“, zavpije grof, „in to je bilo tudi Tebi znano, čeravno tajiš. Ha, kdo bi mi sedaj branil, ko bi te pri tej priči pobil, Ti zverska grdoba!“

Grof zavihti pest.

„Prizanesite mi“, cvili hinavski oskrbnik, „iskal bom izgubljeno!“

„To je Tvoja sreča“, škriplje grof, „drugače bi Te bil kratkim potom poslal tje, kamor že davno spadaš — v dno pekla. Še jedenkrat Te prašam, zakaj si mi prikrival resnico?“

„Menil sem, da je Milica nezakonska“, javka hudobnež.

„Lopov, tega nikdar nisi verjel“, kriči grof, „in dokazati Ti morem, da to ni bilo resnično. Četudi je Milica hči vaškega dekleta, moj pravi otrok je vendar. Milico hočem zopet imeti, naj velja, kar hoče!“

„Saj jo hočem iskati!“

„To je tudi Tvoja dolžnost, in dal Ti bom v Ta namen lovce sabo. Jutri zjutraj moraš biti že na poti, in čuvaj se, slepar, da me zopet ne varaš. Bila bi to Tvoja zadnja ura.“

Oskrbnik poklekne pred grofa.

Tuli in javka, cvili in sklepa roki, toda grof se ne zmeni za njegovo hinavsko prosjačenje.

„Takoj bom izbral lovec, ki Te bodo spremljevali!“ zakliče grof, potem pa hitro zapusti sobo.

Tihorepec še vedno kleči na tleh, še vedno stoka.

Tu se vrata z nova odpro.

Razkošna, krasna ženska vstopi.

Oskrbnik gleda v peklensko-lepi, sedaj smrtno-bledi obraz grofičin.

Namigne mu.

„Danes po noči Te pričakujem, v skrivnem hodniku“, šepeta, „govoriti moram s Tabo, predno jo začneš iskati, kajti slišala sem vse — vse!“

Tihorepec hoče vstati.

„Ostani, kjer si, ne gani se“, sika grofica, kakor razdražena kača, „toda danes po noči pridi, da Ti naročim, kar je treba.“

55. poglavje.

V ljubljanski gostilni.

V tolovajskem taborišču. — Načrti. — Smukačev nalog. — Spoznan.

Zopet smo v svežem zelenem gozdu.

Da, na Dolenjskem blizu Šentjanške doline, v gostem gozdu, kamor redkokdaj stopi človeška noga.

Tukaj ob ozki stezi, ki jo večje lovčevno oko komaj spozna, gori mal ogenj.

Krog njega sede predrzne postave v lovskih opravah, oborožene od nog do glave.

To so Jurij Skopčevi divji tovariši.

Glavar leži na mehkem mahovji in se ravnokar posvetuje s Smukačem, Cekinar pa sedi pri ostali družbi.

„Glavar“, pravi Smukač, „pustili smo srebro v podzemeljski jami na Kumu. Toda v Ljubljani je nekaj židov, ki bi je radi kupili.“

Skopec odmahne z roko.

„To je vse dobro in lepo“, odgovori, „toda židje plačujejo tako slabo, da me nikakor ne mika, vreči naš bogat plen tem pijavkam v nenasito žrelo.“

Smukač se muza.

„Prepustite to skrb le meni, glavar“, pravi, „jaz imam posebno spretnost v občevanji s Hebrejci. Zadovoljni bodete z menoj in dobili bomo pošteno skupilo za srebro.“

„In kako bomo srebro v Ljubljano spravili?“

„To naj židje sami preskrbe“, zavrne Smukač. „Privedel bom kupee na lice mesta, potem naj plačajo, dobro plačajo, četudi še tako tarnajo in „Jojmeni!“ vpijejo. Srebro nam je le nadležno in nam je gotovi denar nujno potreben.“

„Da, tega nam manjka.“

„Tedaj to meni prepustite, glavar. Odidem v Ljubljano, kjer bom z Mojzesom in Natanom obravnaval.“

„Toda bodi previden!“

„Glavar, saj me vendar poznate.“

Sedaj se Cekinar približa.

„No“, praša Jurij Skopec, „kje so dekleta?“

„To so Vam izborne punice!“ odgovarja Cekinar veselim obrazom. „utaborile so se tako, da je kaj! Tako skrito, da jih jaz sam nisem mogel najti. Še-le dogovorjeno znamenje me je privedlo na pravo sled. Vsa čast Vaši lepi nevesti, glavar, ta je v gojzdu doma!“

„In Uršika?“

Cekinar se smeji.

„Ta je rojena poveljnica, resnično, če človek gleda dekleta v lovskih opravah — misliti bi moral, da so to krasni mladeniči. Poprej so si zajutrek pripravljale in njihove straže so bile tako razpostavljene, da se jim nikdo ne more skrivaj približati.“

„Dobro“, pravi Jurij Skopec, „to je tedaj v redu. Znano Ti je, da bomo sedaj najprvo izropali samostan pri Št. Rupertu. Sicer ta samostan ni več to, kar je bil pred turškimi

navali, toda izvedel sem za gotovo, da je še sedaj mnogo bogastva v podzemeljskih hodnikih nakopičenega, katero so pred Turki poskrili in je do današnjega dne tam pustili. Obiskali bomo tedaj samostan, toda nikomur se ne sme nič žalega storiti. Poznam rov, po katerem se od zunaj pride v podzemeljske hódnike samostana.

Podpoveljnika sta s tem zadovoljna.

Zjutraj zgodaj je še, celo noč so potovali, potrebni so počitka.

Le neutrudljivi Smukač se odpravlja v Ljubljano.

Kmalu pokriva njegove krepke ude kmečka oprava, pod katero je orožje dobro skrito.

Cekinar ga nekoliko pota spremlja.

„Zavidam Te“, pravi Smukač svojemu prijatelju. „Napravil si lepi Uršiki veliko uslugo, za katero se Ti bo kmalu zahvalila.“

Cekinar vzdihne.

„Mogoče, — kdo ve, dosedaj še ni črhnila besede o tem.“ —

„Pojdi no, prijatelj, ne bodi nor! Mi smo tolovaji, ki žive in uživajo, zakaj je ne prašaš, ali bi Te ne hotela objeti?“

Cekinar zmaje z glavo.

„Ti Uršike še ne poznaš“, odgovarja, „to Ti je nenavadno dekle — ta se ne vrže koj prvemu, ki ga sreča, okrog vratu, temveč hoče, da si jo kdo zasluži. Upam pa, da bo prej ali slej postala moja ljubica.“

„No, da, saj sem vedno rekel, da Tebi posebne muhe po glavi rojijo. Ko bi bil jaz na Tvojem mestu, šel bi naravnost k njej ter rekel: Tukaj sem, Uršika, rešil sem Te iz kmetovih krempljev, in sedaj bodi Ti moja!“

„In ravno pri Uršiki naglica ni dobra.“

„No, vsak po svoje! Mene bi moral videti, ko bi mi bila katera izmed njenih tovarišic posebno všeč, kako hitro bi me objemala.“

„Kaj Ti ni nobena po godu?“

„Res, vse so sveže in zale. Toda take, kakoršne si jaz želim, ni mej njimi. Glej, Cekinar, jaz bi imel najraje kaj boljšega, tako ljubico, ki je lepa, razkošna, vsa nora same

ljubezenske strasti, ki skoraj umori svojega ljubčka iz same plamteče ljubezni.“

„Ti pa visoko letaš.“

„Naj letam, zakaj bi tudi v tem oziru jaz ne imel sreče? Tudi se mi ne mudi. Sedaj pa se morava ločiti, hiteti mi je treba, če hočem v pravem času priti v Ljubljano, predno zapro mestna vrata. Ostani mi zdrav in veliko sroč! Ti želim pri lepi Uršiki!“

„Hvala! Te sreče se tudi ne branim!“

„In ne bodi mevža — pogum velja! Deklétà se navadno ne branijo, če jih pravi možak krepko objame in prav pristrčno poljubi.“

„Bodem že videl.“

„Rekel sem Ti že, ne bodi mevža! Sedaj pa zdravo!“

„Srečen pot!“

Smukač poda svojemu prijatelju roko ter kmalu izgine za drevjem.

• Proti večeru je že, ko pride v Ljubljano.

Tolovaj dobro ve, v kaki nevarnosti je, toda *predrzneža* to ne straši.

Tudi ni prvi pot, da obiše gostilno na Starem trgu, kjer marsikdo občuje, ki ima dosti vzrokov, da se pred oblastnijami skriva.

Smukač se oprezno bliža znanu krčmi.

Najprvo pogleda v vežo, potem skozi okno, ali je vse v redu. —

V krčmni ni družega človeka, kakor gostilničar sam.

Smukač vstopi.

Krčmar ga dobro sprejme, kajti takoj sluti, da je dobil gosta, pri katerem se da kaj zaslužiti in ki je prišel po posebnih opravkih.

Smukač si naroči kupico dolenjea, tudi nekoliko za pod zobe, in hitro mu gospodar prinese naročeno večerjo.

„Kaj je novega?“ prasha gost mimogrede, „z dežele prihajam, kjer se malo novic čuje.“

Krčmar ga od strani pogleda, oči se mu prekanjeno zasvetijo, vendar pa se dela, kakor bi bil največji volek na božjem svetu. —

„Oj, tu bi Vam lahko marsikaj povedal“, pravi. „Pred vsem so začeli tollovati grozno razsajati. Saj je neki ‚črni Jurij‘ ali Jurij Skopec, kakor se menda piše, celo plemenitega barona Frankovskega odpeljal, in še danes ga proti odkupnini ni izpustil.“

Smukač slastno srka rudečo vinsko kapljico.

„Kaj mi ne pravite!“ čudi se, ko postavi prazno kupico na mizo, kakor bi danes prvipot slišal ime Jurija Skopca.

„Da,“ nadaljuje krčmar, ki zvito opazuje svojega gosta, „ali ni to več ko predrzno, da rokovnjač tako postopa z imenitnim gospodom?“

„Nesramno je to“, pritrjuje Smukač živahno, „prav predrzno je kaj takega! Kdo pa je prav za prav ta predrzni Jurij Skopec?“

„Tega nikdo natanko ne ve. Ni še dolgo tega, da se je s svojo tolpo prikazal, in že si je pridobil žalostno slavo. Sam Bog zna, kaj bo počel z ubogim baronom!“

„Bog vse ve, to je res“, pripomni Smukač.

„Ali ste po opravkih v Ljubljani?“ prša radovedni krčmar.

„Po opravkih, prav važnih opravkih! Rad bi se z nekaterimi ljudmi tu pomenil. Ali morem dobiti za danes sobo pri Vas?“

„Seveda, seveda“, pritrjuje krčmar ter si mane roki, „sobico Vam pripravim, v kateri Vas ne bo nikdo motil.“

„Dobro, to mi je ravno prav.“

„Ali ljudje že vedo, da ste došli?“ izprašuje krčmar.

„Ne, prosil bi Vas, da jih Vi pokličete.“

Gostilničar postane še bolj radoveden.

„Kdo so pa ti ljudje?“

„Žida v Židovski stezi, Mojzes in Natan.“

Sedaj krčmar spozna, da to ni kmet, ki sedi pred njim, kajti kranjski kmetje ne občejujejo z zloglasnimi židi.

„Tu se da zaslužiti! Toda prebrisan moraš biti,“ misli si krčmar.

„To Vam rad preskrbim, toda čas je drag, in poklicati ju moram jaz sam.“

„Že dobro, stari slepar,“ zagodrnja Smukač, ki hitro opazi, kam pes taco moli.

„Zadovoljni bodete z menoj, toda samo tedaj, če znate jezik za zobmi držati.“

„Da, da, jaz znam molčati kot črni grob,“ zatrjuje krčmar, ki je sedaj prepričan, da je njegov gost tolovaj. „Danes, ko se popolnoma stemni, naj prideta Mojzes in Natan?“

„Ob najstih, poprej ne!“

„Dobro, sporočil jima bom.“

„In sedaj mi pokažite sobo, truden sem, kakor lovski pes, in počitek mi je potreben. Bog zna, ali bom po noči imel priliko, da pridem v posteljo.“

Krčmar postrežljivo hiti k vratom.

„Pojdite z menoj,“ zakliče, „odkažem Vam sobico, kjer Vas ne bo nikdo niti videl niti slišal.“

Ta krčmarjeva postrežljivost je lahko umevna, kajti Smukač se je navlašč v žepu z denarjem poigral.

Tak žvenk je nebeška godba v krčmarjevih ušesih.

Možakarja zapustita sobo ter gresta po ozkih stopnjicah v prvo nadstropje, kjer je nekaj sobic za tujce.

Smukač je v svoje misli zatopljen, zaradi tega ne zapazi, da se neka vrata na hodniku tiho odpro.

Teman obraz se pokaže pri špranji ter takoj zopet izgine.

Ko stopita hišni gospodar in gost v sobo, pomoli nekdo zopet mršavo glavo na hodnik.

Ko odide krčmar po stopnjicah v pritličje, stopi iz izbe velika moška postava.

To je „rudeči Tomaž“.

Bos stopa previdno k nasprotnim vratom, kjer prav tiho potrka.

Nekaj časa je vse tiho, potem se ključ v vratih zavrti, pri katerih se pokaže krasen dekliški obraz.

„Kaj pa hočete?“ praša tih glas.

„Nekaj važnega Vam imam povedati.“

„Aj, tako? Toda ne uganjajte mi zopet neumnostij s svojo zaljubljenostjo,“ pravi Sabina Rotenturnska, kajti ona stoji na pragu svoje sobe.

„Ne, ne, ne bojte se!“

„No, kaj pa je tako važnega?“

„Ravnokar je došel jeden izmed Jurij Skopčevih ljudi,“ šepeta rokovnjač, „prav natanko sem ga spoznal.“

„Ali se ne motite?“

„Ne, nikdar ne, kajti Smukač — tako ga tolovaji imenujejo — je moj stari znanec. Sedaj je zaupnik Jurija Skopca, ki ne more biti daleč od tod.“

Sabini se oči zasvetijo.

„Nemudoma poizvejte, kar nam je treba vedeti,“ zapoveduje živahno.

„Ali bi ne bilo bolje, da ga s tovarišem napadeva, poveževa ter na Podstrmski grad odpeljeva, kjer bi moral vse priznati?“

„To bi bila največja neumnost, katero bi mogli napraviti. Jurij Skopce bi to hitro zvedel ter se v varnost odmaknil. Ne, tolovajskega glavarja se moram živega polastiti.“

„Rudeči Tomaž“ se za ušesi praska.

„Zakaj pa ne mrtvega, saj bi to tudi ne bilo tako napačno?“

„Ker tega nočem! Obljubila sem, da knezu Podstrmskemu izročim Jurija Skopca živega.“

„Hm, no, bodem videl, kaj se da storiti.“

„Le poizvejte, kje se nevarni tolovaj mudi,“ poučuje ga lepa razuzdanka, „vse drugo je moja skrb. Samo to hočem vedeti, kje je črni Jurij. Potem bom divjega bivola že sama ukrotila. In da se mi to posreči, ha, za to mi je porok moja zapeljiva lepota, kateri so se že vse drugi možje pokorili, kakor pa tak tolovajski glavar!“

Izgubljena!

Britko kesanje. — Peklenska ženska. — Črn naklep. — Tihorepčev odhod.

Grof Sokolski nima več miru. Odkar ve, da je Milica, bivša hišina lepe soproge, njegova hči, postal je ponosni mož ves drug človek.

Strašno kesanje mori njegovo dušo. Grof Sokolski je krasno Katinko, hčer vaškega krojača, iskreno ljubil. Takrat ni mogel na to misliti, da bi javno pripoznal ljubico za svojo soprogo — tega že stanovska razlika ni pripuščala.

Toda mladi grof je vzlic vsemu hotel biti srečen. Katinka je bila ravno tako krepostna, kakor lepa, tedaj si jo je mogel le preko oltarja prisvojiti.

Tudi Katinka je graščakovega sina ljubila, toda premočiti se ni dala, dekliška čast jej je bila več vredna, kakor strast mladostnega srea. In vse hinavsko prigovarjanje Tihorepčev^{ovo} — lisjak je bil takrat jedini grofov zaupnik — bilo je zastonj.

Katinka je ostala poštena.

Konečno je Tihorepčec zaljubljenemu grofiču nasvetoval, naj se z ljubico poroči — toda le navidezno, kajti duhovnik, ki bi blagoslovil zakonsko zvezo, ne bil bi pravcati posvečenec, zakon bi tedaj tudi ne bil veljaven.

Začetkoma se je grof Sokolski branil — čast, komur čast gre — odločno branil, da bi izvršil tako hudobno nakano.

Toda konečno je strast zmagala — grofič je privolil; v tihi polnočni uri se je na skrivnem kraji poročil z lepo Katinko. Ta poroka pa ni bila navidezna, kakor je sedaj grof izvedel, kajti duhovnik je bil v resnici posvečenec Gospodov. Še več!

Iz tega pravnega zakona se mu je porodila hčerka, ki je sedaj zanj izgubljena.

Kaki čuti navdajajo grofa, ko vse to premišluje!

Katinka je sicer umrla, ko je odšel na vojsko, toda zapustila mu je sad vroče, svete ljubezni.

Oj, kako to boli, kako to v sreču skeli — to je grozno!

Tihorepec mora hčerko iskati, mora jo v očetov grad pripeljati! — —

Hinavski lisjak je v svoji sobi zaprt, iz katere pride še-le ob najstni uri, da obiše lepo grofico.

Ta ga sprejme v svoji spalnici.

Vražja ženska se sicer Tihorepeca ogiba, toda danes ga potrebuje.

Oskrbnik se je boji, kakor ona njega.

Ko stoji pred njo, hoče na dolgo in široko dokazovati svojo nedolžnost, toda grofica mu rezko prereže besedo.

„Molči, sama vse natanko vem, kaj mi hočeš povedati, saj sem vse slišala. Grof je odločil, da Te morata dva lovca spremljati. Kdo sta ta dva?“

„France in Boštjan.“

„Oj, France, ta mi je ravno prav,“ vzklikne vragica: „dobro, ta naj dekleta tudi pripelje.“

„Milostiva gospa —“

„Pusti me, da izgovorim,“ se zareži nad njim, „gotovo je treba, da poiščeš Milico, kajti ona je jedini dedič grofovega bogastva. Vem, da bo moj soprog dekletu vse zapustil — kajti meni ne zaupa več — slišal je marsikaj iz mojega prejšnjega življenja, od kod, to mi je še uganjka.“

„Meni tudi.“

„Jezik za zobmi, tepec! Saj vse vem! Težko Ti ne bo, da zopet najdeš izgubljeno.“

Oskrbnik zija v lepo grofico.

„Ne težko?“

„Ne, butec, kajti Jurij Skopec in nikdo drugi je Milico odpeljal. Spominjam se, kako je bil prijazen ž njo. Slučajno je izvedel, da jo imajo v Ljubljani zaprto, kaj tacega je hitro znano, in prišel je po njo, ko je bila po pritlikovcu iz ječe rešena.“

Tihorepec široko odpira usta.

„Da, da,“ pravi po daljšem premolku, „to je vse mogoče, in Vaša milost je tedaj lahko brez skrbi. Če je Milica pri

Juriju Skopcu, postala je njegova ljubica. Tako pa Vam ne more postati nevarna.“

Grofica z nogo zacepta.

„Ti si in ostaneš butec,“ sika, „mojega soproga bi vse to malo brigalo. Poznam ga, zadovoljen bo, da le zopet objame svojo ljubo hčerko. Krojačeva Katinka je bila njegova prva ljubezen, in ta se ne da tako lahko iz srca izruvat, ali si me razumel?“

„Razumem!“

„To je tudi Tvoja sreča, sicer bi drugače s Teboj govorila. France ne pozna drugega kakor denar. Podkupiti ga mi moraš!“

„Čemu?“

„Da umori deklino,“ škriplje furija, „jaz sama moram podedovati veliko grofovo bogastvo, jaz sama.“

Tihorepec se prestrašen na stol sesede.

Iz govora vražje ženske dobro čuje, da jej je tudi že grof nadležen — gotovo se hoče tudi njega iznebiti.

„Ti boš storil, kar Ti velevam,“ pravi grofica zamolklo.

„Da, da,“ stoka on ter zopet na noge poskoči.

„Ne blebetaj mi samo: da, da; s tem še nisem zadovoljna. Tebi, grdoba, ne bo težko, vrniti se in poročati, da Milica več ne živi.“

„To bo že France vse preskrbel.“

„Verjamem, toda v roke hočem dobiti jasen dokaz. Tu sem glej, Tihorepec — kaj je to?“

Grofica mu pokaže košarico.

Čudne oblike je, kakor pinja, katero nosijo učeni zdravniki na glavi.

Lepa žena sedaj dvigne pokrov.

Znotraj je košarica z neprijetno dišečo volno podložena.

Pomoli mu košarico.

„To boš sabo vzela.“

„Čemu pa, milost?“

„Tepec, čemu so pa košare, kakor da vanje spravljamo stvari. Prinesel mi jo boš nazaj napolnjeno.“

„Napolnjeno?“

„Da,“ sika lepa kača, „ta košarica ima lastnost, da nikdo ne more izvohati, kaj je v njej. Tudi mrtvaškega smradu se ne čuti iz nje.“

„Ka—aj?“

„Oblika košarice Ti mora že povedati, da gre vanjo ravno — človeška glava!“

„Človeška glava?“

„Da, Miličina glava,“ šepeta hudobica. „Prinesti mi jo moraš v dokaz, da prokleta deklina ni več med živimi! Da, njeno glavo moram imeti, in to čim preje, tem bolje!“

Tihorepec je hudobnež, da ga večjega ni treba iskati, toda po celem životu se trese, ko drži osodepolno košarico v roki. —

„Tebi ne bo treba, da jo umoriš, to je lovčeva stvar. Tu mi moraš nekaj družega preskrbeti — naj se zgodi, kakor se hoče. Pripeljati mi moraš bivšega lovca Jurija, in obogatim Te, kakor se Ti ni nikdar sanjalo.“

Oskrbnik se grozno skremži.

„Da, da, to bi bilo vse prav in lepo! Toda Jurij Skopec je sedaj tolovajski glavlar.“

„No, in kaj je pri tem?“

„Umori me pri tej priči, če me dobi v pest. Saj pravijo, kako je krvoločen.“

„Kdo Ti je to pripovedoval?“

„Povsod se govori o tem, kako grozovit tolovajski glavlar je postal.“

„Tem bolje, ukrotila ga bom.“

„Skopec je grozovit!“

„Ne verjamem tega.“

„Da, da, milost, Jurija Skopca se vse boji.“

„Lepi ženski nasproti postane največji krvoločnik krotak. In imeti ga moram, ali me razumeš, drugače Te zadavim. Moj soprog bo kmalu odpotoval, potem sem jaz tukaj samovladarica. Kdor me ne uboga — boji naj se me — poznaš me — da nikomur ne prizanesem.“

Oskrbniku se na obrazu bere strah.

„Vse bom poskusil, kar je v mojih močeh, toda —“

„Kaj toda? Ne potrebujem Tvojih ugovorov, marveč Tvojih dejanj! Kje se je tolovajski glavlar Jurij Skopec nazadnje pokazal?“

„Na Kumu.“

„Dobro, pojdi tja z lovcema. Tamošnji gojzdi so dobro skrivališče. Bodite previdni, in za vraga, posrečiti se Vam mora vse. Milica mora umreti, glavo njeno hočem videti, in pripelji mi Jurija, ali si me slišal?“

„Da, da, slišal!“

„Tedaj pojdi!“

Lepa vragica ga siloma sune v skrivni hodnik.

Tihorepec je danes že toliko strahu zavžil, da se jej ne zoperstavlja — molče odide, vražja babura pa zmagonosno gleda za njim.

„To je moj suženj,“ šepeta, „in če me ne uboga, živel je zadnji dan, grdoba!“

In tako pravi sama pri sebi tudi še drugo jutro, ko oskrbnik z lovcema odhaja.

V njihovih potnih culah pa je ona košarica, katera je pripravljena za Miličino krasno glavico.

Lovec France je proti visoki nagradi obljubil, da bo usmrtil nesrečno grofovo hčer, kjerkoli mu pride v roko.

57. poglavje.

Odhod v taborišče.

Obravnave z židi. — Sabina se Smukaču približa. — Zaljubljeni tolovaj.

Pozno na večer je že, ko se dve temni postavi bližate krēmi na Starem trgu.

Krēmar sprejme pozna gosta.

To sta dva zamazana žida, njujine prekanjene male oči in kriva nosova pričata, da sta dva „prepeličarja“.

Krēmar stopi jima že v veži nasproti.

„Aj, tukaj sta, Mojzes in Natan,“ ju pozdravi, „tako je prav, vedno točna, kakor ura.“

„Seveda,“ noslja Mojzes, „pri kupčiji je najprvo treba točnosti. Kje pa je mož, ki ima nekaj na prodaj?“

„V zadnji sobi na levo, saj sta pri meni znana, kakor doma.“

Prepeličarja se tiho v tujem jeziku pomenkujeta, potem pa hitro odideta po stopnjicah v prvo nadstropje.

Krčmar zapre hišna vrata ter odide v skrivališče, kjer lahko vse čuje, kar se govori v zadnji sobi na levo.

Mož hoče imeti tudi svoj delež od kupčije.

Smukač odpre vrata, ko čuje, da nekdo prav previdno potrka.

Žida sta mu stara znanca, s katerima je imel že veliko opravkov.

„Čudež božji,“ pravi prebrisani Mojzes, ko vstopi, — „ali ni to —“

Ne izgovori, kajti Smukač mu krepko položi široko roko na usta, potem pa varno zapre vrata za prišlecema.

Prepeličar si ne stori dosti iz čudnega pozdrava, glavna stvar mu je — dobiček.

„Srečni so morali biti zadnji časi,“ pravi Mojzes svojemu tovarišu, „drugače bi Smukač ne bil tako oduren.“

„Molči, židovska grdoba,“ zarentači orjaški tolovaj nad njim, „ali Ti nisem že prej prepovedal, da ne imenuj mojega imena.“

„Prosim —“

„Jezik za zobmi, Kaftan, ne, Natan Ti je menda ime, stari slepar, sedaj imam jaz besedo!“

Žida pristopita.

Smukača vedno veseli, če more prepeličarja malo podražiti.

Zaradi tega zgrabi Mojzesa ter ga tako trdno posadi na stol, da mu kar kosti pokajo.

Natana pa sune na klop, da britko zaječi.

„Gospod naših očetov,“ stoka Natan, „meni ni posebno dobro!“

„Molči, suha južina, kmalu Ti bo odleglo. Zadnji pot sta me oba zopet prav pošteno osleparila, prav za prav bi moral z Vama vse drugače postopati.“

Prepeličarja javkata.

„Abraham in vsi proroki,“ cvili navihani Mojzes, „gospod Smu—“

„Molči, ali pa Ti nos prikrajšam!“

„Vsi proroki in očaki so mi priča, da zadnjič nisva čisto nič zaslužila, da, v svojo zgubo sva kupila. Prisezava Vam, gospod!“

„Vajine prisege niso piškavega oreha vredne. Javkati znata in tarnati, toda mene ne premotita več. Danes bodeta morala poštena biti, drugače —“

„Kaj imate na prodaj, gospod?“

„Tu poglejta!“

Smukač vzame kos srebra iz svoje torbe.

Srebro se blišči, še bolj pa zvite oči prekanjenih židov, katerima se začno roke tresti.

„Ali imate več tega blaga?“

„Hahaha,“ smeji se Smukač, „ali mislite, da nam samo jeden košček zadostuje. Do štiri stote ga je!“

Mojzes in Natan se hitro pogledata, potem pa, kakor na povelje, se začneta kisló držati.

Smukač se roga:

„Ali Vaju ščiplje — he?“ praša: „morda sta se česnja preobjedla? Že mogoče!“

„Kaj mislite, gospod?“ pravi Natan visokim glasom, „toda kaj hočeva z Vašim blagom? Srebro nima nobene vrednosti več.“

„Škoraj zastonj se danes dobiva,“ javka Mojzes.

„Da, da, kar na cesti se lahko pobira.“

Smukač pozna svoja prepeličarja.

„Kje pa leži?“ praša. „Jaz ga grem hitro pobirat.“

Natan milo stoka.

„Kaj naj Vam ponudimo? Štiri stote srebra! Svinec bi nama bil ljubši.“

Smukač se po sobi ozira.

„Kaj pa iščete?“ praša Natan bojazljivo.

„Svojo palico,“ zarentači tolovaj, „da Vama malo namažeš umazano kožo.“

„Bog pravični, kaj se hudujete?“

„Ker sta oba taka sleparja, da jih ni večjih pod milim nebom.“

„Pri vseh prorokih, poštena sva! Toda srebro — srebro — kaj naj počneva ž njim?“

„Nehajte mi javkati, drugače postanem divji. Za Vajino poštenost se nobeden pes ne zmeni. Ali mislita, da imam čas, poslušati take bedarije? Hej, Mojzes, Natan, ali kupita srebro, da ali ne?“

„Saj bi se dalo za pozneje spraviti,“ pripomni Natan bojazljivo. „Mogoče se mu cena poviša. Sedaj pa ni več vredno, ko navaden kremen, nobeden človek bi ga nama ne odkupil.“ —

Smukač pozna svoje ljudi.

Preteč se ozre v kot, kjer stoji njegova potna gorjača — češ, zdaj in zdaj bo plesala po vajinem hrbtišču!

„Poberita se mi vun!“ zarentači nad njima, „hitro — vun, poklicati bom dal Abrahama, ž njim se bom že pobotal!“

Sedaj nastane pravi sodni dan.

Mojzes in Natan klepetata, kakor bi bilo tu celo zborovanje — prosita, moledujeta, zatrjujeta, prisegata — toda Smukač ostane miren sredi babilonskega kričanja.

„Jezik za zobmi!“ zarujove, „tukaj ni židovska šola. Ali hočeta, da Vaju vun vržem? Jaz bom obravnaval sedaj z Abrahamom.“

„Midva plačava mnogo več!“ javka Mojzes.

„Tako — tako, ravnokar pa nista hotela čisto nič ponuditi! No, jaz sem Vaju sit; glejta, da se mi takoj izpred oči zgubita!“

„Ne, ne, poslušajte vendar, strogi gospod, saj beseda ni konj!“ —

„Tedaj govorita, kakor se gre, jaz nimam časa!“

„Tedaj štiri do pet stotov ga je?“ praša Mojzes.

„Tako nekako.“

Prepeličar imenuje skromno svotico; toda komaj izgovori zadnjo besedo, že se urno skrije za veliko mizo.

In urnost njegova je bila na pravem mestu, kajti Smukač togotno dvigne svojo orjaško pest.

„Prokleti slepar,“ preti tolovaj, „zdaj Te moram pa vendar zgrabiti in skozi okno na dvorišče k ljubljanskim podganam vreči.“ —

„Le ne jeze, ta škoduje,“ tarna Mojzes.

„Kako si upaš, tako oderuško ceno imenovati?“ zarujove Smukač.

Prestrašeni Mojzes svoto hitro podvoji, kajti Smukačeva pest je že v nevarni bližini.

„Lopov,“ zagrmí Smukač, „čakaj, če Te jedenkrat dobim v pest!“

„Čudež božji,“ javka Mojzes, njegov tovariš pa se za dva stola postavi, — „čudež božji, ali je gospod hud! Kupčijo naj napravim, rad storim to, toda tepen biti ne maram. Potem me kupčija nič ne veseli.“

Smukač se ne da premotiti.

Taki prizori, kakor danes, so se že večkrat vršili, zaradi tega prične prepeličarja po sobi pojati, in vrhu tega ju sem ter tje malo pod rebra sune.

Mojzes in Natan prestrašena stokata, toda ne preglasno, kajti prič nočeta imeti, ko sklepata tako zanimivo kupno pogodbo. —

Konečno Smukač odneha.

Žida se oddahneta.

„Tako,“ pravi tolovaj, „sedaj imata pet minut časa, da se premislita. Če se do tedaj ne zjedinita, vržem Vaju vnu in dam poklicati Abrahama.“

Zaradi Abrahama nastane zopet tarnanje in klepetanje, potem pa prepeličarja glavi skupaj stisneta in se živahno v židovskem jeziku posvetujeta.

Pet minut še ne preteče, ko ponudita svoto, katera se Smukaču še smešno nizka, vendar pa vsaj tolika zdi, da se prične na podlagi nje s kupcema dalje pogajati.

Po daljši razpravi obljubita Mojzes in Natan, da prevzmeta srebro za primerno ceno.

Tihorepec se prestrašen na stol vsede.

Smukač pri tem žejen postane.

Hitro se z židoma še dogovori, kje se bodo drugi dan snidli, potem pa gre vzlic pozni uri še v pritličje, da si malo namoči suho grlo.

Gostilna sedaj ni prazna.

Krčmar ima pri steklenicah opraviti, za mizo pri oknu pa sedi kmetica.

„Raca na vodi“, mrmra Smukač, „ta pa menda ni napačna. Ko bi človek le mogel njen obraz videti!“

K točilni mizi pristopi.

„Ali je to Vaša hči?“ praša krčmarja.

„Ne“, odgovori ta tiho, „tujka je, ki jutri naprej potuje. Sicer pa živahno dete, ki menda kako šalo razume, in lepa je tudi, da je kaj!“

Te besede zadostujejo, da hitro vzbude Smukačevo radovednost.

Tujka se navidezno ne briga zanj — skozi okno zre, čeravno je zunaj tema, kakor v peklju.

Tolovaj se vsede k sosedni mizi, krčmar pa hiti iz sobe, da preskrbi naročeno jed in pijačo.

Tu se tujka obrne.

Sabina Rotentirska je.

Žar iz njenih krasnih očij zadene tolovaja, kateremu vsled njene nenavadne lepote nastane gorko pri sreč.

„Ta gotovo ni kmetica“, misli si Smukač, ko se prvega presenečenja otrese, „ne, take rožice ne cveto na kmetih. In pa te nežni, beli ročici, oho, to je skrivnostna ženska, stavim, da je preoblečena.“

Radovednost njegova postaja vedno večja.

Smukač ni mevža, kakor je to svojemu prijatelju Cekinarju oporekal, kadar se gre za to, da se z lepo deklico seznanj.

„Vi ste na potovanji, če se ne motim“, prične tolovaj, ki dobro opazi, kako ga Sabina pogleduje.

„Tako je“, odgovarja ona zvonkim glasom, „v Ljubljani le prenočujem, da se nekoliko okrepčam.“

Smukač jo nekoliko začuden gléda od nog glave.

„Oprostite, da sem toliko predrzen, toda zdi se mi, da ta gostilna ni pravo prenočišče za Vas. Tu sem prihajajo večkrat

gostje, ki niso navajeni, posebno oliko kazati nasproti lepim ženskam.“

Sabina ostane popolnoma mirna.

„Ne bojim se takih surovežev“, pravi malomarno.

Smukač osupne.

Kaj naj to pomeni?

Ali je ženska kak vohun?

Ne bilo bi prvipot, da bi oblastnije tako žensko za poizvedovanje o ubeglih zločincih poslale med svet.

Mogoče pa je tudi, da je navidezna kmetica sama ubegla hudodelnica, ki se pred preganjalci skriva.

„Kam pa ste jutri namenjena?“ prša Smukač lepega dekleta.

„Na Dolenjsko proti Mokronogu“, odgovori ona hitro.

„Tako, tako, tjekaj se tudi jaz jutri povrnem. Ali sama potujete?“

„Sama, Zakaj pa ne?“

„Pot je nevarna ter vodi skozi gojzde. Lahko bi se Vam kaj neprijetnega pripetilo.“

„Kaj neki?“ prša tujka smehljajočim se obrazom.

„No, recimo, da Vas sreča tolpa rokovnjačev!“

„Ti bi mi gotovo nič žalega ne storili“, odgovarja Sabina mirno, oči pa se jej svetijo kakor risu v temni noči.

Smukača prevzame radovednost.

Nenavadno je že, da tako lepa ženska prenočuje v gostilni, ki ni na najboljšem glasu.

Potem potuje brez spremstva — po nevarnih pokrajinah, kjer tolovaji rogovilijo — ni dvojbe, da se hoče ljudij izogibati. —

Smukač je sedaj preverjen, da je to ubegla jetnica, ki se preoblečena hoče preganjalcem izmuzniti.

„Jutri popoldne potujem proti Št. Rupertu“, pravi, „lahko bi Vas na poti spremljeval, imate vsaj jednega zaščitnika poleg sebe.“ —

„To bi mi bilo prijetno“, smehlja se Sabina, „Vašo ponudbo hvaležno sprejem.“

„Ta ni budalasta“, misli si tolovaj.

„Ko bi naju pa kdo napadel“, pristavi glasno, „recimo, — da naju sreča tak tolovajski glavar s svojimi tovariši? Mogoče celo zloglasni in predrzni Jurij Skopec? Kaj pa bi Vi k temu rekla?“

Sabina se zopet nasmehlja.

„Kaj naj rečem — potem bi vsaj tega slovitega moža spoznala. Umoril bi me vendar ne.“

„To sicer ne — toda —“

Smukač jo prašaje pogleda.

„E kaj“, pravi Sabina lahkomišljeno, „jaz grem jutri v Mokronog, in ko bi me kar dve taki tolovajski četi pričakovali.“

Smukač sedaj vse ve.

Po njegovem prepričanju je lepa tujka ubegla zločinka, ki bi se gotovo tudi tolovajem pridružila, samo da se odtegne kazni. —

Sabina menda sluti njegovo modrovanje.

Spoznati dá v prikritih besedah, da ima tolovaj s svojo domnevo prav, in pri tem ne pozabi, žarovito pogledovati krepkega moža.

Smukaču to ugaja.

Sladko se muza, ko si misli, da bi mogoče ta razkošna, zapeljiva lepotica postala njegova ljubica.

Ha, ko bi imel tako nevesto, zavidali bi ga vsi tovariši!

Smukač je že zaljubljen.

In ko se tolovaj v teh prijetnih sanjah ziblje, ne sluti, da je Sabina Rotenturnska odposlana, poizvedeti, kje je Jurij Skopec s svojimi ljudmi, da hoče „črnega Jurija“ in njegove tolovajske tovariše izročiti sodnji in — krvniku!

58. poglavje.

Boj na smrt in življenje.

Pri glumačih. — Miličino trpljenje. — Svidenje. — Strah pred pritlikovcem.

Prekanjeno in zvito je glumačica rešila sebe in Milico iz samostana.

Preoblečeni menih je prvo noč od ključavnice odtisek z voskom preskrbel, Herkul, prejšnji ključavničar, je po dolgem trudu ključ ponaredil, in zadnjo noč so preoblečeni glumači mrtvaški spreved vprizorili ter v velikanski krsti svojo načelnico in Milico odnesli iz samostana.

Viharna noč jim je bila ravno ugodna, in kmalu so bili daleč od samostana v varnosti.

Sedaj so glumači v zelenem gojzdu blizu Mirnepeči.

Milica je udana v svojo usodo. Kaj naj ubogo dete tudi stori? —

Obsojena, preganjana, pojana, taka mora Milica pri glumačih ostati — mora, kajti strogo jo čuvajo.

Vsak dan se mora nesrečnica na vrvi tako dolgo vaditi, da popolnoma onemore.

Koliko časa bo trajalo še to grozno življenje?

Milica večkrat prosi nebeškega Očeta, naj jej pošlje rešilno smrt — vzame k sebi v nebesa, kjer upa najti svoje stariše — ljubljeno mater, katere ni nikdar pozuala.

Uboga Milica!

Večkrat se spominja lovca na Sokolskem, moža, katerega njeno čisto srce tako iskreno ljubi.

Kje je sedaj Jurij Skopec?

Ali so ga zaprli — ali stoče v gnusni ječi, ali pa je utekel preganjalcem?

Nenadoma Milica zve celo resnico.

Danes je morala zopet dolgo časa na vrvi vaditi — pod vodstvom vražje načelnice, ki premnogokrat z bičem po nežnih

Miličinih plečih udriha, če misli, da ubogo dekle ne napenja vseh svojih močij.

Sedaj leži revica v mehkem mahovji, Herkul jo straži, burkež pa sedi z glumačico pri malem ognju.

Zadnja dva sta v živahnem razgovoru.

„Treba nam je zelo paziti,“ sliši Milica svojo mučiteljico pripomniti, „kajti če se ne čuvamo, dobimo od tolovajev lahko jako neprijeten obisk.“

„Ne verjamem, načelnica, da je Jurij Skopec tu v bližini,“ pomiruje burkež.

Milica postane pozorna.

„Naj bo, kjer hoče,“ odgovarja babura, „toda previdnost nikjer ne škoduje. Lepa dekleta so pri nas, katerih se tolovaji nikdar ne branijo, in Milico bi nam še posebno gotovo odpeljali. Ta je prekrasna, izgubljena bi nam bila na veke, ko bi jo rokovnjači dobili v pest.“

„Tu imate prav,“ pritrjuje burkež, „toda ne bojte se, načelnica, pazili bomo dobro. Jurij Skopec nam nobenega dekleta ne bo odpeljal, najmanj pa Milico.“

Glumačica vstane ter gre k Milici, ki o tem premišljuje, kar je ravnokar slišala.

„Le ne hlini se preveč utrujeno,“ krega se hudobica. „Toda za danes naj bo dosti, jej in vlezi se spat. Jutri bodeš zopet vadila. Postati moraš plesalka na vrvi, kakoršne je ni na svetu. Ali si me razumela?“

Milica jo boječe pogleda.

„Kdo je Jurij Skopec?“ praša v strahu.

„Neumnica — kdo neki, kakor tolovajski glavar, ki si je pridobil grozovito ime. Kaj pa Te to prav za prav briga — ali se morda bojiš, da bi Te odpeljal med svoje roparske prijatelje — he?“

Milica glavo povesi.

„Jurij Skopec — Jurij Skopec,“ to ime jej ne gre iz spomina.

Ali je to res ljubček njenega srca?

Ime sicer ni navadno, toda zakaj bi ne mogel biti še jeden človek jednacega imena?

Ali je res bivši ponosni lovec v svoji obupnosti šel mej tolovaje?

Ko bi Milica to mogla poizvedeti! Mož blagega značaja, katerega se njena neomadeževana duša tako iskreno oklepa — pa rokovnjač?

Globoko vzdihne.

„Ljubila bi ga vendar-le — do smrti — da, še preko groba,“ šepetajo njene rudeče ustnice.

Milica se naenkrat zgane.

Izza grmovja prihajajo čudni glasovi, nekako grgranje, ki prihaja vedno bliže.

Glumači poskočijo.

„Hej, kaj pa je to?“ zakliče Herkul, prestrašen ter zgrabi orožje.

V nizkem grmovju se lomijo veje, nekdo lomasti skozi goščavo, majhna postava se prikaže, ki kakor divja zver drvi na plano.

Milica glasno zavpije.

Tu je njen rešitelj, njen zaščitnik v največji sili, *norec* s Sokolskega gradu, ki poleg nje kleči.

Toda kakošen je nesrečnež!

Obleka visi v capah od njega, obraz njegov je blede in vpadel — ubožec gotovo že več dni ni užival in trpi hudo lakoto.

Toda oči se mu radosti svetijo, iz grla pa mu prihajajo vedno in vedno čudni glasovi, saj je vendar sedaj našel ono, katero je veliko dnij iskal.

Mogočni Herkul priskoči, ker meni, da se je sovražnik priklatil.

Z orjaško pestjo ga hoče pobiti.

Milica to pravočasno zapazi. Nežni njeni ročici ga objame, s svojim vitkim životom ga brani nevarnosti pred surovežem.

„Ne, ne!“ kriči uboga prestrašena deklica, „ne tepite ga, to je moj zaščitnik, revež, ki je nem! Nikomur noče nič žalega storiti!“

Sedaj se glumačica približa.

„Ta koj spozna človeka, ki je takrat z nevarnostjo lastnega življenja rešil Milico iz ljubljanske ječe.“

„Aj, to človeče je,“ pravi brezsrčno, „kaj nam more ta koristiti? Samo nadležen nam bo, najbolje je, da se ga kmalu iznebimo.“

Herkula pogleda.

„Ta naj ga v goščavo vleče in hitro pošlje v krtovo deželo, da nam ne napravi še sitnosti!“

Velikan takoj razume, kaj mu hoče gospodarica s tem pogledom reči.

Glumačica zgrabi Milico za roko, in jo potegne od pritlikavca k sebi.

„Kaj braniš tega norca?“ sika vražja grdoba, „kaj hočemo s to pokveko pričeti? Naj si sam pripiše, da je za Tabo lazil! Proč ž njim!“

Milica je vsa iz sebe.

„On je moj jedini prijatelj, moj varuh,“ tuguje. „Rešil me je iz mučilnice.“

„Kaj je to meni mar?“ rentachi babura. „Da Te je rešil, je prav, toda s tem je stvar končana. Jaz ga ne potrebujem — proč ž njim!“

Glumačica vleče jokajočo Milico v voz, Herkul pa zgrabi norca za roko.

Tira ga v grmovje, kjer ga hoče zadaviti.

Voljno kakor jagnje gre pritlikavec ž njim — vdan v svojo usodo, potrj, brez upora. *odpora*

„S tem bom kmalu gotov,“ mrmra Golijat, „v nekaterih minutah ne bo več zemlje tlačil!“

Kmalu potem čujejo glumači, da nekdo za grmovjem težko stoka, še zamolkel ter kratek krik — potem je zopet vse tiho.

„Pokveka je preskrbljena,“ godrnja burkež, „Herkul ga je zadavil.“

Čudno — Golijat se ne prikaže, toda nikdo se za to ne briga, češ, mrtveca hoče kje v gojzdu skriti.

Pretekla je ura.

Konečno se pa to pajacu vendar predolgo zdi; v grmovje odide, da pogleda in preišče, kje se njegov tovariš toliko časa mudi. —

Pri prvih korakih pa telebne na tla, kakor je dolg in širok. —

Izpodtaknil se je ob človeka, ki leži na tleh.

Poleg sebe začuje zamolklo stokanje.

To je Herkul, ki je ves višnjev in zabuhel v obrazu. Temne lise na njegovem vratu kažejo, da ga je nekdo grozovito davil. —

Burkež se pripogne.

„Tri sto vragov!“ zakliče, „kaj se je zgodilo, kje je pritlikavec?“

Herkul s težavo odpre svoje s krvjo podlite oči.

Nekaj časa se ozira okrog, kakor bi se ne zavedal, potem se še-le domisli zadnjih dogodkov.

„Zrak — zrak,“ grči: „zver prokleta — spak mi je kakor divji maček skočil na ramo — davil! Zakaj mi nisi pomagal?“

„Človek, vendar pomisli, kdo je pa kaj takega pričakoval!“

„Hudič je mene — namestu jaz njega! — Zrak — zrak — dušim se. — Zlodej ima železne kremplje!“

Sedaj se jima tudi glumačica pridruži.

Zaprta je plakajočo Milico v voz, ko pa sedaj izve, kaj se je zgodilo, začne kar besneti.

„Kaj takega pa še ni bilo!“ kriči babura, „hitro, tecite za njim, spak je bil skoro izstradan, ne more še prav daleč od tod biti.“

Herkul z glavo težavno zmaje.

„Ta nam jo je že davno upihal! Kdor ima še tako moč, da premaga mene, ta tudi lahko beži, da ga nikdo ne dohiti. Mene je skoraj konec — niti koraka ne morem storiti brez pomoči.“

Burkež ga podpira, ko vstane.

Komaj se pokonci drži, tako hudo ga je pritlikavec prelo-mastil.

Glumačica to tudi zapazi.

„Spak je blazen,“ zakliče, „o tem ni dvomiti, drugače bi ne imel teh nadčloveških močij. Kaj naj sedaj storimo, vrag se bo povrnil?“

Vsi se prestrašijo.

„Ali mislite, da bo nazaj prišel?“ prša burkež z nekim strahom.

„Seveda, spak bo prišel po Milico,“ sika vražja ženska in obraz se jej pri tem hudobno skremži: „toda naj le pride, privezali bodemo po noči pri vratih v voz medveda. Raztrgal bo vsakega tujca, ki se mu približa.“

„Da, to je krasna misel,“ pritrđi burkež.

Herkul je vrhu tega, da je skoro zadavljen, tudi po glavi dobil nekaj prav krepkih udarcev od pritlikavčeve železno-koščene pesti.

Tako je slab in onemogel, da kar omahuje v glumaško taborišče.

Tu ostali člani družbe še-le sedaj izvedo, kaj se je pripetilo.

Vse povprek kriči, povprašuje, preklinja in rentaci — toda storjenega ne more nikdo predrugačiti.

Samo toliko je gotovo, da je izstradani zraščeneec kakor otroka pretepel najmočnejšega moža cele družbe, nepremagljivega Herkula! Kako strašansko močan mora biti nesrečni pritlikovec!

Glumači imajo dolge obraze, ko opazujejo svojega premaganega tovariša!

To da misliti.

Da, vsi se plašno ozirajo v goščavo, boječ se, zdaj in zdaj bo zlodej planil na nas!

„Samo besni norci so tako jaki,“ mrmrajo možakarji, ki se k vozovom stiskajo, ženske pa so se tako že v vozovih poskrile.

Načelnica je v največjih skrbah.

Boji se, da bi se spaku vendar posrečilo, odpeljati lepo Milico.

Temu je treba, kar mogoče, v okom priti.

Večer se že vlega na zemljo.

Medvedu vzamejo torbo raz gobec ter ga na dolgi vrvi privežeje k vozu, v katerem biva Milica.

Tako menijo, da so dosti zavarovali ubogega dekliča, ki v vozu še vedno preлива britke solze.

Z neprijetnimi čuti pričakuje glumaška družba noč, želeč si, da bi le že kmalu minula, kajti norec, katerega so tako nesramno in nečloveško hoteli usmrtiti, postal je sovražnik, s katerim je treba računati.

Možakarji še pozno čuvajo ter oprezno poslušajo na vsak šum, ki prihaja iz gozda.

Medved togotno godrnja.

Ali je razkačeni pritlikavec res zopet v bližini?

59. poglavje.

Zenska tolovajska četa.

V gozdnem taborišči. — 'Sladki Polde'. — Uršika in Cekinar. — Na nov roparski napad pripravljeni.

Jurij Skopec ve, da bo njegov tovariš Smukač ljubljanskim židom prodal pripljenjeno srebro.

Sedaj misli na novo roparsko podjetje.

Vjetega barona Frankovskega hoče predrznež še-le pozneje proti visoki odkupnini izpustiti, ko bo že davno imel Dolenjsko za seboj.

Velikanski načrti se rode v njegovi glavi, razširiti hoče svojo žalostno slavo po vsem znanem jugu — strah in trepet naj navdaja vse dežele pred njegovim imenom.

Pogumni Jurij se ne plaši nobenih zaprek.

Da, Jurij Skopec je mož, ki bi si v drugih razmerah podjarmil pol sveta!

Sedaj mora biti še s skromnim začetkom zadovoljen, četa njegova še ni dosti močna in trdna, da bi mogel misliti na večja podjetja.

V samostan, last bogatega kneza Podstrmskega, hoče najprvo vlomiti.

Tam so nakopičeni zakladi, katere so mnogi dolenski plemiči poskrili pred Turki.

To je Jurij Skopeč poizvedel.

Še več mu je znano.

Opat Benedikt je odpotoval h knezu Podstrmskemu — nekaj dni ga ne bo nazaj v samostan.

To tolovajskemu glavarju posebno ugaja, kajti že pregovor pravi, da če mačke ni doma, imajo miši sejnm.

In vohuni so prav poročali.

Opata res ni doma, zaradi tega je v samostanu blizu št. Ruperta vse veselo, posebno pa hlapci.

Treba ni več vražjih žensk pred začarano sobano čuvati — strahovi nimajo v gospodarskih poslopih one veljave, kakor pa v samostanu samem.

Samostanski hlapci skrbe za to, da je vrč na veliki mizi v družinski sobi vedno poln žlahtne samostanske vinske kapljice. —

In to je Juriju Skopcu znano. — —

Mej njegovimi roparskimi ljudmi je jeden, ki se kliče za Berliča.

Zovejo ga pa mej seboj vedno s smešnim priimkom 'sladki Polde'.

Kdor ga tako čuje imenovati, mora se pač smehljati, kajti Polde je orjak, pravcati Brdavs.

In pri vsem tem je jako nevaren človek, kajti njemu je prav malo na tem ležeče, če pošlje koga, ki mu ni po volji, na drugi svet.

Celo Jurij Skopeč ima svoje ljube križe in težave z njim, vendar je pa mogočni orjak svojemu neustrašenemu glavarju zvesto udan.

Polde Berlič ima svoj priimek od tega, ker je velik prijatelj vsega, kar je sladko.

Kar trese se na pogače, potvice, kolače, in sladko vino mu je največja slast.

Nobeden tovariš si ne upa, „sladkega Poldeta“ dražiti, čeravno iz njegove bisage vedno gleda vrat steklenice, polne medu. —

Divji tolovaj ne pozna nobene šale, nagle jeze je kakor tur, in močan kakor medved.

Danes zvečer je posebno slabe volje.

V gojzdu se mu je ljubljena in pripravna steklenica za med razbila.

Sedaj sedi pri ognju čmernega obraza ter s kazalcem, skrivljenim v kljuko, liže med iz bisage.

Nikdo ni toli predrzen, da bi se smejal, ko velikanski Golijat svoj sladki kazalec oblizuje, kajti nož in bodalo sta mu hitro pri roki.

Polde grdo ogleduje svojo bisago, medu ni več!

„Satan, kuga in peklo.“ preklinja tolovaj, „hej, Cekinar!“

„No, kaj pa češ?“

„Ali imajo v samostanu, kamor odrinemo, kaj sladkega vina? Morda tudi kaj pogače ali potvice?“

„Ne vem,“ odgovori Cekinar, „toda mislim, da imajo v samostanu dosti dobrih rečij. Sicer tam ni sedaj opata, toda tudi hlapci se gotovo ne branijo sladčie.“

Tolovaji se začno krohotati.

Poldetu se oči divje svetijo in desnica se igra z bodalom, ki mu tiči za pasom.

Vsi naenkrat obmolknejo.

„Upam, da bo tam kaj za-me,“ rujove pošast, „hahaha, posebno bi me veselilo, ko bi mogel nekaj hlapcev poklati ter mej tem slastno zavžiti kos medene potice. To bi bilo ob enem koristno in prijetno.“

„Čuvaj se, da Te glavar ne sliši,“ svari ga Cekinar, „znano Ti mora biti, da je Jurij Skopec velik sovražnik nepotrebne prelivanja krvi.“

„Tega ne razumem, ko je vendar toliko ljudi na svetu, da so jeden drugemu napoti,“ godrnja Polde, „tedaj menda za nekaj samostanskih hlapcev tudi ne bo posebna škoda. Sploh so pa ti ljudje tako leni, kakor sam greh. Nekaj jih

moram podaviti, to jači mišice, in pravi tolovaj se mora vedno vaditi. Oj — da — morebiti vendar tam dobim kaj za podzobe, samostanske kuhinje so slovite. Če se bo kuhar obnesel, krotak bom, kakor jagnje, sicer pa — potem — no, Cekinar saj me poznaš!”

„Seveda,” pravi ta, „poleg nekaj medu tiče v Tebi vsi hudiči!”

Poldetu se začno zopet oči svetiti.

„Ali Ti morebiti to ni prav?” rentači, „hej, Cekinar, meni se zdi, da Te koža preveč srbi. Pojdi no sem, dušica moja, na razpolago sem Ti, pojdi sem, Ti pridigar, da Te z bodalom malo popraskam!”

„Nehaj mi s svojimi neumnostmi,” zavrne ga podpoveljnik, „Ti veš, da sem tudi jaz kratko nasajen. Toda vsi smo obljubili in prisegli, da se prepira izognemo, kjer koli je to mogoče. Glej, tam-le prihaja glavar.”

Jurij Skopec namigne svojemu zaupniku in obadva odideta tja, kjer so se utaborila dekleta.

Kmalu se rijeta možakarja skozi grmovje in nista še daleč prišla, ko jasen glas zadoni:

„Stoj!”

Puškina cev se zasveti v grmovji.

„Izvrstno,” smeji se Jurij Skopec, „hotel sem jedenkrat videti, kako naše zaveznice stražijo. Izborno, moja krasna deklica, tako Vas ne bo nikdo iznenadil.”

Mlada pastarica v zali lovski opravi se glavarjeve pohvale iskreno razveseli.

„Kje sta poveljnici?” praša glavar.

„Pri ognji, glavar.”

„Prav, kakor pri nas,” namigne Jurij Skopec svojemu tovarišu, — „glej, ali niso to postale prave Amaconke?”

„Kdo so to, Amaconke, glavar?”

„Bojevite ženske v starem veku, ki so se skoraj vedno ogibale moških, da, ž njimi so imele krvave boje. Lepa Uršika je svojo obljubo izpolnila in upani, da nam bo še mnogo koristila.”

Cekinar molči.

Kakor je ponosen na svojega dekleta, ki mu mora toliko hvaležno biti, bilo bi mu vendar ljubše, ko bi se Uršika v ženski obleki in z žensko udanostjo pritiskala na njegovo srce. Vedno se boji, da se bodo dekleta od svojih moških zaveznikov ločila.

In ta njegov čut ga vedno bolj navdaja — nič kaj veselo ne zre v bodočnost.

„Ah, kaj bi muhe lovil,“ pravi sam pri sebi. „Tu sedi Uršika pri ognji. Joj, kako je zarudela, že me je zagledala. Dobra mi je vendar, ta razkošna, krasna cvetka!“

Od ognja sem se začuje vesel krik.

Tam stojita Amalija in Uršika v zali lovski opravi, z rokama se objemata jedna drugo krog vratu, kakor da sta si ravnokar pripovedovali svoje skrivnosti.

Amalija sedaj hiti glavarju nasproti.

„Ali sem Ti še vedno všeč, ljubček,“ šepeta, „celo v moški obleki?“

„Ti si vedno lepa,“ pravi Jurij Skopec ter jo z roko po gorečem licu gladi, „Ti si celo v lovski opravi krasna — z bodalom in samokresom za pasom. In Vi, Uršika, ste svoje straže izvrstno izvežbala.“

Bivša pastarica se ponosno smehlja.

„Potrudimo se vse, kar je mogoče, glavar,“ glasi se njen odgovor, „v slučaju nevarnosti se bodemo borile kakor Vaši možakarji.“

„No, tega menda še tako kmalu ne bo treba, toda pri poizvedbah nam lahko koristite. Danes po noči bi rad obiskal bližnji samostan. Mogoče bodemo že sedaj srečo imeli, če ne, pa vsaj poizvemo, kar nam v prihodnje hasne.“

„Oj, pri tem tudi me lahko pomagamo,“ vsklikne Uršika.

„Ne, ne, tako daleč še nismo. Dobile ste nekaj ženskih oblek. Jedna naj gre z nami, samo jedna. Biti mora to predrzna in jezik jej mora biti dobro namazan. Katera bi bila za to najpripravnejša?“

„Lenčika,“ odgovori hitro Uršika, „to Vam je dekle, ki ni na glavo padlo. Tudi obleka je kakor navlašč zanjo narejena. Ali naj se preobleče?“

„Da, in kolikor mogoče hitro,“ pritrdi Jurij, „za pol ure odrinemo. Lenčiko pričakujem pri stražah. Le žuri naj se!“

Glavar prikima Urški in stopi z Amalijo na stran.

Cekinar porabi to ugodno priliko.

Hipoma stoji poleg Uršike.

„Srček moj,“ šepeta mladi tolovaj, „kedaj bom jedenkrat mogel biti sam s Tabo?“

Deklica ga iskreno pogleda.

„Potrpežljivost je prva dolžnost vsakega viteza,“ ga draži, „kdor ljubi, mora tudi trpeti. Rada Te imam — to veš, France, toda sedaj še ni čas, da postanem popolnoma Tvoja. Poklicala Te bom, ljubček — zanašaj se na to!“

Tolovaju se obraz kisa.

„O moji potrpežljivosti si menda že prepričana.“

„Oj, Ti modrost,“ se smeji ona, „cela dva dneva že čakaš — to je neznansko dolgo. Bodi vendar pameten, France, tu nimava priložnosti, da bi mogla zaupno kramljati. Prijateljica Amalija me skoro nikdar ne zapusti.“

„Če bo pa s tolovajskim glavarjem skupaj?“

„Do tega se bo še nekaj vode odteklo. Kolikor mi je znano, šli bomo iz teh krajev. Jurij Skopec je govoril o skri-vališču, kjer bomo ustanovili glavni tabor, toda še-le, ko bomo nabrali dosti plena. Potem, ljubček, potem Te bom poklicala, — poprej pa moram Juriju Skopcu pokazati, da smo njegove zaveznice, s katerimi sme računati.“

„Prav res, Uršika, Ti govoriš, kakor tolovajski glavar.“

„Saj to sem tudi, če prav ženski,“ šali se Uršika, „ali ne izgledam neznansko nevarna — srdita?“

Ljubeznivo ga pogleda ter svojo razkošno lepo postavo vzravna.

„Poljubčka si vredna,“ šepeta Cekinar.

„Pojdi no,“ zavrne ga deklica ter napravi najlepšo šobico, „za to smo Vam dekleta vedno dobra. Mogoče bo še prišel čas, da se me naveličaš.“

„Nikdar,“ zatrjuje on ognjevito.

„Tako pravijo vsi možje, dokler si ne prisvoješ svojih ljubie, pozneje pa — o joj — kje je potem njihova vroča lju-bezen! Po nas dekletih le tedaj hrepenite, dokler vsega ne dosežete!“

„Kako moreš kaj takega govoriti!“

„To mi pravi zdrava pamet.“

„Uršika, danes po noči gre Jurij Skopec v samostan, šepeta mladi tolovaj, „ž njim pa Lenčika in „sladki Polde.“

„Hahaha!“

„Ne smejaj se, to Ti je zelo nevaren človek, vzlie svojemu imenu. Jaz pa prevzamem poveljništvo tu v taboru. Saj veš, da sem podpoveljnik. Uršika, srček moj, vsaj za jedno uro naj bi se sešla.“

„Ne,“ odgovori ona odločno, „ravno to naj Ti bo vzrok, da izpolniš — svojo dolžnost. Če nas sovražniki iznenadijo, očitati bi si moral, da je to Tvoja krivda, kajti Jurij Skopec Ti je izročil odgovornost za tu ostale ljudi.“

Tolovaj osupnen pogleda svojo ljubico.

Uršika se mu vsa drugačna zdi, spoštovati jo mora — da, postala je pravcata tolovajska ljubica — ne samo ljubeča — marveč pogumna, predrzna. Ne zadostuje jej prosto življenje v gojzdu, s svojimi tovarišicami hoče tudi ropati in pleniti.

To ga ob jednem veseli in žali, kajti boji se, da ne bi Uršika postala pravcata Amaconka, ki bi se tudi moških ogibala — njega! —

Lenčika že ve, kakova naloga jo čaka. Vzame culo, v kateri je obleka.

Ž njo gre zala deklica za grmovje, in ko se pri ognju zopet pokaže, prelevila še je v najljubšega kmetskega dekliča. Lenčika je jedna izmed treh žrtev onega kmeta, ki je vsled modrasovega pika umrl.

Jurij Skopec jej namigne.

„Tako je prav, Lenčika, kar z menoj pojdite. — Zdrava mi ostani, Amalija, in dobro stražite — nevarnosti nam prete od vseh strani. Poiskati si moramo poprej varno skrivališče, sedaj niti misliti ne smemo na ljubezen.“

„Ali si slišal?“ pravi Uršika Cekinarju, ki jo zopet meduje, naj mu dovoli sestanek.

Zaljubljeni tolovaj mora odnehati.

Jurij Skopec pritisne še jedenkrat Amalijo na srce, potem pa odide in ž njim Lenčika — ki ima bodalo v nedrijih skrito.

Kmalu pridejo v tabor tolovajev.

„Polde!“ zakliče Jurij Skopec tolovaju, ki še vedno liže med iz svoje bisage, čeravno ga ni več notri.

Pri tem se togotno ozira v krogu, ali se mu kdo izmed tovarišev ne posmehuje.

Toda tolovaji se resno drže, kdor pa se smehu ne more vzdržati, hiti hitro za grmovje, da svoji veselosti da malo duška, kajti z rogoviležem ni dobro črešenj zobati.

„Polde!“ zakliče glavar vnovič.

„Tukaj, glavar,“ oglasi se sladkosnedež, „tukaj sem! — Ali dobimo zopet malo opravila? No, to mi ravno ugaja!“

„Bodemo videli! — Cekinar, Ti prevzameš mej tem, ko mene ni tukaj, poveljništvo, Polde in Lenčika pa gresta z nami.“

Malo trenutkov pozneje izgine najprvo trojica — glavar, Polde in Lenčika — za drevjem, za njimi pa odkoraka izbranih dvajset tolovajev.

Jurij Skopec pozna kraj, kjer stoji samostan. Kmalu se pokaže temno poslopje.

Na nebu se zbirajo črni oblaki, pripravlja se k hudi nevihti.

„Vreme nam bo ugodno“, pripomni Skopec, „Lenčika, sedaj me poslušaj!“

Deklica pristopi in verno posluša, kar jej tolovajski glavar naroča.

Nekoliko od teh dveh oddaljen pa stoji „sladki Polde“ ter skuša, ali bi se ne dala dobiti še kaka kapljica medu v bisagi.

Lenčika sedaj urno kakor srna odhiti, glavar in „sladki Polde“ pa jej počasi sledita.

60. poglavje.

Priznanja in skrivnosti.

Vesela družba v samostanu. — Vohunja. — Nočna nevihta. — Lenčika in samostanski oskrbnik.

V samostanu imajo hlapci z oskrbnikom vred zlate urice življenja.

Opat je že nekaj dnij odsoten.

Hlapcem so se v veliki družinski sobi pridružili tudi samostanski lovci in pa nekaj vojakov, ki stražijo samostan in v njem shranjene dragocenosti.

Kuhinja in klet sta dobro preskrbljena, posebno pa slednja, kajti veseli Dolenjci niso nikdar vinske kapljice sovražili, vojaki kneza Podstrmskega in lovci imajo pa itak vedno suho grlo. —

Na različnih v kuhinji se sučejo fazani, jerebice, zajci, celo srne. Na samostanskem vrtu raste okusno sočivje in v bližnjem ribnjaku kar mrgoli tolstih karpov, požrešnih ščuk in slovitih dolenskih rakov.

Vse to pa se zaliva z dragoceno tekočino iz velikih sodov v samostanski kleti.

Tako življenje menda ni napačno!

Samo jedno pogrešajo veseljaki, in to so krasne deklice, ki so prepovedan sad v samostanu.

Opat Benedikt gleda na strog red, zaradi tega morajo tudi vsa dela hlapci opravljati.

Marsikdo sicer na tihem zdihuje, toda častitljivi samostanski predstojnik ne pozna v tem oziru nobene šale. Telesna hrana jih mora odškodovati za druge prepovedane zabave, in ta je tudi nekaj vredna!

„Jaz sem le vesel, da je hudoba odnesla naši jetnici,“ pravi ravnočkar jeden izmed hlapcev, ki je moral na grozoviti straži pred začarano dvorano stati. — „brrr, če se zmislim mrtvaškega spreveda, obliva me še sedaj kurja polt; naš go-

spod opat sicer trdi, da je bilo vse to naravno, toda jaz to bolje vem, ki sem sam one strahove gledal.“

„Seveda, seveda, bile so same peklenške pošasti.“

Vojaki in lovci verno poslušajo.

Slišali so že o teh strahovih, toda več natančnega bi še radi izvedeli.*

Hlapec se tudi ne da dvakrat prositi, kajti klepetuljast je že od mladih nog, vrhu tega jo pa on sam tisti junak, ki je prestal toliko groznega.

Iz daljave se razlega grmenje, zbira se k hudi nevihti na nebu. —

„Ravno tako vreme je bilo,“ prične hrabri čuvaj pripovedovati, „ko se je najina straža pričela. Grom je treskal, strele so kar križem švigale in vihar je rujovel, kakor na sodni dan. Tudi danes se nam je bati hude ure, toda tukaj smo vsaj vsi skupaj v veseli družbi, ne pa pred začarano dvorano, v kateri sta sedeli obe copernici.“

Vojaki in lovci postajajo vedno pazljivejši, kajti kaj je vendar lepšega, kakor taka povest o strahovih, pri kateri se človeku kar lasje ježe!

„V oni noči je bilo vse peklo na nogah,“ besediči samostanski hlapec, „da, da, o tem ni dvoma. Peklenšček ju je pobral, obe copernici. Zaradi tega grem tudi sedaj še vedno nerad po tamošnjih hodnikih, ker mislim, da bodete prišli strašit.“

Zunaj se že mrači. Grom vedno bliže prihaja, nevihta ni več daleč.

„To bi bilo pa tudi pregrozovito, ko bi se mrtvaškim menihom tudi še copernici pridružili. Človek bi moral kar na mestu skoprneti.“

„Tega pa menda vendar ne bode,“ tolaži ga drug hlapec, „mrtvi sta obe in ne bode se več povrnili.“

„Kdo ve? Še le zadnjič sem slišal, da je tako čudno trkalo —“

Poslušalci glave stikajo.

„Kje pa?“ šepetajo.

„Oj, to je bilo v stari meniški celici, prav natanko sem slišal, kje je trkalo.“

„To je bil menda lesni črv!“

„Kaj pa še! Čulo se je nekako tako-le: poh — pk —
poh — pk —“

Pripovedovalec prestrašen obmolkne.

„Ali ste slišali?“ praša tiho svoje tovariše.

„Kaj pa?“

„No, na vrata je ravnokar nekdo potrkal.“

„Neumnost!“

„Tu — tu — poslušajte!“

V resnici, poh! — poh! se dobro sliši v primernih pre-
stankih.

„Copernici,“ stoka hlapec, „govoril sem o njih, in sedaj
se oglašate.“

„Ne bodi no neumen, pri vratih je nekdo.“

„Pa odpri!“

„Le sam pojdi tja!“

„Poh — poh!“ zopet trka.

Nobeden hrabrih junakov se ne upa k vratom, vojaki
nerazumljivo nekaj mrmrajo, menda da ni dobro šaliti se z
duhovi.

Zopet trka svečano — počasi.

Hlapeci pozabijo na jed in pijačo, najrajše bi jo *pobrisali*,
toda sobana ima samo jedna vrata in okna so na večer od *zunaj*
zaprli. —

Tu se vrata odpro.

V strahu in trepetu menijo, sedaj se bodete čarovnici pri-
kazali, toda motijo se.

Zalo kmetsko dekle stopi črez prag — Lenčika.

„Ali niste slišali mojega trkanja, bilo je tu notri vse tiho?“
praša prijaznim smehljajem.

Strah se hipoma poleže, strašljivci se pomirijo.

„Od kod pa prihajate?“ prašajo jo zavzeti.

„No, od samostanskih vrat, kjer sem prosila, naj me noter
puste,“ glasi se prostodušni odgovor, „nevihta prihaja in v vas
nisem hotela iti, ker sem se plohe zbala. Saj bo v samostanu
menda tudi nekoliko prostorčka za-me, da vedrim. Vrtar mi
je radovoljno odprl.“

Obrazi se pomirijo.

To ni slaba kupčija, namestu dveh čarovnic tako zala in sveža deklica!

Hlapcem se kar oči svetijo.

Leta so že pretekla, odkar v samostanu niso videli ženske, razven dveh starih šentrupertskih ženic, ki preskrbujeta snažno perilo. —

Odkar je opat Benedikt tukaj, ne sme nobena ženska samostanski prag prestopiti, čeravno to glede gospodarskih, od samostana ločenih poslopij ni prepovedano.

Vsi se radostno muzajo, ko zro v krasnega in ljubeznjivega dekliča.

„Kam ste pa namenjena, devičica?“

„V Ljubljano, doma sem pa z Gorjancev.“

„No, to je pa dolga pot. Pri tem vremenu ne morete naprej. Postregli Vam bodemo, kar premoremo.“

Tako se jej dobrika debeluhasti oskrbnik, ki že od nekdaj ne sovraži lepih deklet.

Tudi ostali se ne hudujejo zaradi nenavadnega obiska, vse se gneta in suje, vsak hoče prvi biti, da gostu ponudi jedi in pijače.

Tako dobrih rečij Lenčika še v svojem življenji ni pokusila. —

Ne da se veliko prositi, marveč je s tekom nepokvarjenega naravnega človeka.

Vina pa se ne dotakne — kar posebno samostanskemu oskrbniku ne ugaja, ki bi rad videl, da bi se kmetska krasotica malo nasrkala močne pijače.

No, saj je on mož najboljših let, brez žene in otrok, kaj bi tedaj škodovalo, ko bi se malo pošalil in zabaval s tujim dekličem?

Opata Benedikta ni doma.

Oskrbnik se kmalu potolaži.

„Oho, saj se mi ne mudi,“ pravi sam pri sebi, „zdaj so tako še vsi ljudje tukaj. Pozneje pa, ko bom z dekletom sam, mora vino piti, za to bom že skrbel. Stavim, da se mi ne bo

dosti branila — oho, ko sem bil mlad, tudi nisem bil zadnji pri vasovanji.“

Tako se oskrbnik zadovoljno muza, Lenčika pa tako pridno krožnike prazni, da se vsi hlapci čudijo.

Začno se šaliti.

Lenčika pa ne pride v zadrego, marveč ne ostane nikomur nič dolžna, kakor namazan jej teče jeziček.

Družba postaja vedno živahnejša.

„To je izvrstna deklina,“ misli si oskrbnik, „ta menda tudi dobro ve, kaj je ljubezen. Stavim, da se niti poljubčka ne bode branila — raduj se, oskrbnik — danes Te čaka zlata urica vzlic opatu Benediktu in njegovim prepovedim.“

Nevihta razsaja zunaj.

Ploha se vliva kakor iz kadi.

Hlapci morajo po opravkih, kajti pri taki hudi uri morajo paziti, da voda ne pride v kleti in druge podzemeljske shrambe.

Tudi loveci in vojaki morajo iti gledat, ali so vse straže in svetilnice po hodnikih v redu.

Oskrbnik je kmalu sam z dekletom.

Sedaj pa se mu še ne sme približati, kajti družina se bo kmalu povrnila.

„Ali ste zelo trudna?“ jo praša.

„No, ne smem se ravno pritoževati.“

„Pri tej dolgi poti in vročini?“

„Oj, še nisem zaspana,“ pravi prav prijazno in ga ljubeznjivo pogleda.

Oskrbnik misli, da je v devetih nebesih.

„To je punica, kakoršnih sem še malo videl,“ misli si sicer tako nravno-strogi mož, „danes bom gotovo še dobil poljubček od njenih krasnih ust.“

Ljubezniva Lenčika mu pa tudi ne da prilike, da bi se streznil.

Zaljubljeno ga pogleduje in ne odmakne se, ko jej z roko gladi rožnato lice — z jedno besedo, oskrbnik je kmalu črez ušesa zaljubljen ter se za ves ostali svet več ne zmeni.

Sicer je vsak večer, predno je noč nastopila, vse ključavnice pregledal in lastnoročno zaprl mala vrata na hodnik, na katerem visi križev pot.

Toda danes pozabi na vse svoje dolžnosti, zanaša se na svoje hlapce, češ, ti bodo že vse preskrbeli in uredili, kar je potrebno!

Osodepolna zmeta!

Hlapci, ki vedo, da ni opata doma, se zopet zanašajo na oskrbnika, svojega neposrednega predstojnika.

Vrata na križevem hodniku so sicer zaprta, toda nikdo tam ne stoji na straži, kajti knezovi vojaki se s hlapci vred vležejo, da prespe vinske duhove, ki jim rejijo po težkih glavah.

V družinski sobani pa sedi Lenčika poleg zaljubljenega oskrbnika.

Ta si ne da vzeti, da ne bi prinesel še nekaj steklenic vina, in tako jima hitro mine čas pri pomenkovanji in popivanji.

Oskrbnik večkrat poskuša, da bi jo objel in k sebi pritisknil, toda Lenčika je prebrisana glavica.

Gibčno se mu vselej izmuzne ter ga tolaži s sladkimi besedami:

„Le ne predrzen biti, sicer ste mi pa prav povšeči!“

S tem mora biti oskrbnik zadovoljen, toda za trdno sklene, da ne odneha prej, predno ne dobi zaželjenega poljuba.

Ura duhov in strahov se bliža.

Lenčika ve, da je njen čas prišel.

Zaradi tega hitro stori, kar je treba, ko gre njen družbenik za nekoliko trenutkov iz sobane.

Hitro kakor blisk potegne iz žepa malo steklenico ter vlije njeno vsebino v oskrbnikovo kupico.

Deklica ima komaj priliko, da stekleničico zopet skrije, ko se oskrbnik že povrne, razgret od najboljšega vina in ljubezni. —

Zopet hoče lepega dekleta objeti, toda ta se mu spretno izvije ter mu na čašico kazoč, napije. Pri tem ga tako ljubeznjivo pogleda, da mu kar tesno postane pri srcu.

„Na zdravje najlepše Dolenjke!“ zakliče mož ter navdušeno izpije.

Zopet stegne svoji debeli roki, toda to stori že kakor v sanjah, vsede se na stol, oči mu postanejo steklene, roki mu padete k tlom.

Lenčika poskoči s stola.

„Sredstvo je storilo svojo dolžnost,“ šepeta, „ta-le debeluhasti sitnež me sedaj ne bo motil.“

Grozovito smrčanje jej odgovarja: oskrbnik sloni v usnjatem naslonjaču in iz njegovih ust prihajajo glasovi, kakor bi velika žaga rezala trdo grčo.

Lenčika ga nekaj trenutkov opazuje žarečimi očmi.

„Norec,“ šepeta razkošna deklica, „jeden me je prisilil, da sem bila nehote njegova ljubica, te je nesramni šentjurski kmet, katerega je tudi pravična kazen doletela. Toda odslej me bo le tisti objemal, ki si pridobi moje srce, le onega bom poljubovala, katerega bodem tudi ljubila.“

Lenčika odpre vrata.

Samostansko dvorišče je samotno in tiho — iz nobenega okna ne sije luč — vsi v prostranih poslopjih stanujoči že trdno spe.

„Tem bolje,“ mrmra Lenčika, „sedaj velja pogum. Pri velikih vratih stojita dva stražnika in tudi nekaj psov je pri njih — preostaja mi še hodnik s križevim potom.“

Takoj potem hiti temna postava tihih korakov po samotnih prehodih starodavnega samostana.

Proti križevemu hodniku se premika, tje, kjer se vrt dotika samostanskega levega hodnika in kjer vodijo mala vratica na prosto.

Vrata so zaprta, toda ne s ključem, marveč s tremi močnimi zapahi, ki segajo daleč v zid.

Temna postava se na vse pretege muči, da bi odmaknila zgorajšnji zapah.

Po velikem naporu se jej konečno to posreči.

Tudi srednji in spodnji zapah morata iz zidu, četudi po daljšem trudu, da postava težko sopiha in si z roko briše pot s čela.

„Vratar mi je radovoljno odprl.“

Sedaj vratica v stežajih zaječe.

Tih, zamolkel žvižg se razlega v črno noč, komaj toliko, da se mej bučanjem viharja čuje, takoj pa se prikažete dve drugi temni postavi v bližini.

Hitro sta poleg vrat.

„Lenčika,“ šepeta večji mož, ki zre v odprta vrata.

„Tukaj sem,“ odgovarja tolovajka, „vse je v redu, samostanski oskrbnik smrči kakor star jazbec, hlapci in vojaki spe ter nam preostaja samo, da premagamo čuvaje in pse pri velikih vratih.“

„Hrabra deklica!“

Večje število temnih postav se bliža — krdelo Jurij Skopčevih tolovajev.

Le sem ter tje se zasvetijo puškine cevi.

„Sedaj najprvo k oskrbniku, ki ne bo dolgo spal, kajti omotne kapljice so napravljene le za kratek učinek, in to zaradi tega, ker nujno potrebujemo oskrbnikove natančne izpovedbe.“

Nekaj tiho šepetanih ukazov sledi.

Takoj se četa razdeli na dva krдела.

Prvo se oprezno bliža velikim vratom, kjer čuvaji s psi sanjajo o samostanski kuhinji, drugi oddelek pa z Lenčiko na čelu odide proti družinski razsvetljeni sobani.

Tam se še vedno razlega smrčanje spečega možakarja, in pogled na onemoglega trebucharja je v resnici presmešen.

Počasi se vrata odpro.

Tolovaji vstopijo, pred vsemi pa predrzni glavar Jurij Skopec in zala Lenčika.

Mladi glavar z orlovim očesom zre na sladko spečeg oskrbnika.

Trenotek še počaka, potem pa stopi k preobilo rejenemu možu. —

„Hej — oskrbnik, ali se še niste naspali?“

„Rrrrrr —“ smrči ta nadalje.

Jurij ga trese za roko.

„No, ali bo kmalu!“ budi ga glavar glasneje, „vstanite, lenuhar, in ko se probudite, gotovo ne bodete v mehkih dekličinih rokah ležali.“

Poluglasen smeh se razlega po sobani.

„Z bodalom ga bom malo pošegetal,“ pravi, sladki Polde pristopivši, „samo malo, pa se bo hitro zdramil.“

„Pusti to, Polde,“ zapoveduje ponosni tolovajski glavar. „Kri se ne sme prelivati, če je to le mogoče, tako smo vsi pri segli. Prilike se Ti ne bo manjkalo, da pokažeš svoj pogum. Še prevečkrat se bomo morali bojevati.“

„Toda če mu malo puščam, to mu vendar ne more škodovati,“ ugovarja ponižno Brdavs, „joj, to bi bilo smešno, ko bi trebušar rujoveč kvišku poskočil!“

„Ne, tega ne trpim!“

Oskrbnika sedaj še močneje tresejo.

Počasi odjenjuje omotica — smršanje preneha in oskrbnik z malimi svojimi očmi pomežikuje.

„Kdo, kaj — moja — ljubica —“

„Te ni tukaj,“ odgovarja mu Jurij Skopec ter potegne ne posebno rahlo zaspanca z naslonjača. „Le malo bolj oči odprite in me natanko pogledjte — posebno veselo iznenadenje Vas seveda ne čaka.“

Oskrbnik se zave.

Prestrašen zre v temni obraz glavarjev, puške vidi in drugo nevarno orožje, ki se sveti za pasovi divjih tolovajev.

„Jezus, pomagaj mi,“ stoka na smrt prestrašen, „hu — kaj je to — pošasti —“

„Ne, ljudje smo,“ pravi mož, ki ga drži za roko, „in da se popolnoma zaveste, povem Vam, da sem tolovajski glavar Jurij Skopec, ki sem prišel v vaš samostan na obisk.“

Oskrbnik preplašen zaječi.

„Ju — u — rij Sko — o — pec, Bog se moje revne duše usmili!“

Tolovajski glavar se srdito zasmeji.

„Ali imam že tako imenitno ime?“ pravi živahno. „No, to mi ni ravno tako neljubo, kajti tako sem hotel tudi imeti. Toda ne stokajte tako, trebušar — če ste pametni, ni se Vam treba bati za svoj okrogli trebušček. Sedaj mi pošteno na moja vprašanja odgovarjajte!“

Ubogi oskrbnik je strahu že pol mrtev.

„Jurij Skopec v samostanu — huhuhu, — sedaj smo vsi izgubljeni!“

Divji smeh tolovajev mu odgovarja.

Jurij Skopec ga izpusti, zato pa ga hitro dva druga zgrabita, da se kakor šiba na vodi po vsem životu treše.

Misli, da je sedaj njegova zadnja ura odbila, tolovaja pa se z bojazljivcem le šalita ter ga v krogu sučeta ter pri tem staro otroško pesmico krožita: „Ringel — ringel — raja!“

Oskrbnik je bolj mrtev ko živ.

Zdaj in zdaj, meni, ga bo zadelo bodalo ter ga nepripravljenega poslalo na drugi svet.

Jurij Skopec ukaže, naj mirujejo.

Ravnokar je od vrat sem slišal bojazljiv krik in glasno eviljenje psov.

Gotovo so se ostali tolovaji velikih vrat že polastili in sedaj bo treba tudi še speče hlapece in vojake povezati.

Glavar potrebno ukazuje, kakor bi bil že dolgo let vojskovodja.

Del tolovajev odide, da iznenadi speče samostanske služabnike, Jurij Skopec pa se obrne proti oskrbniku, katerega mrzel pot obliva.

„K stvari tedaj,“ prične tolovajski glavar, „nismo semkaj prišli, da bi uganjali burke, marveč da si prisvojimo bogat plen. Znano nam je, da so v tem samostanu velike dragočnosti skrite, katere so mej turškimi navali razni plemiči semkaj dali prinesiti. Tedaj, trebušar — vzemite ključe, odprite nam shrambe, da poberemo, kar je največ vrednega!“

Oskrbnik se strese.

„To je greh, grozen greh,“ jeclja, „v tem posvečenem zidovji!“

„Ne javkajte mi,“ zadere se Jurij Skopec nad njim. „Častitemu opatu, ki se mudi sedaj na Podstrmskem gradu, nisem hotel nič žalega storiti, Vam nasproti pa ne vem, zakaj bi imel posebne ozire! Ključe sem, ali pa se Vam bo trma grozno vtepalala!“

Oskrbnik pade na kolena.

„Usmilite se me, veliki tolovajski glavar,“ ihti ves potr. „Milost! Vsa ta bogastva so meni zaupana, odgovoren sem jaz za nje!“

„Norec!“ zagrmi predrznež nad njim. „Vašega javkanja sem do grla sit. Omehčali me nikdar ne bode. Le povejte, da je Jurij Skopec prišel po denar, potem Vam nikdo ne bo mogel ničesar očitati.“

„Oj, Ti moj ljubi Bog!“

„Sladki Polde“ pristopi.

„Glavar,“ pravi z glasom, katerega miloba čudno divjemu pogledu nasprotuje, „glavar, prosim Vas, izročite mi trebucharja samo za pet minut. Zagotavljam Vam, da bo tako krotak postal, kakor grlica, kar iz rok Vam bo jedel, verjemite mi!“

Ubogi samostanski oskrbnik britko zaječi, kajti „sladki Polde“ ga tako srdito pogleda, kakor bi ga hotel živega na meh odreti.

„Milost,“ kriči debeli mož, „ne pustite, da mi ta grozovitež kaj žalega stori.“

Poldeta pa le veseli, da bi oskrbnika popolnoma v kozji rog ugnal.

Svoje svetlo in ostro nabrušeno bodalo potegne izza pasa ter se mu ž njim približa.

„Saj ima dvoje ušes,“ meni z rahlim, ljubeznivim glaskom, oči se mu pa kakor razljučenemu tigru svetijo, „toda tudi na jedno bo na tem bornem svetu moral še preveč slišati. Glavar, jedno njegovih slonovih ušes mu malo odrežem, to bo možiceljno dobro delo — stavim, da se bo poboljšal.“

„Usmilite se me,“ stoka samostanski oskrbnik, „saj Vam hočem vse povedati — vse pokazati — tamle v stenski shrambi so ključi!“

„No, konečno se mu je jezik razvezal,“ sopiha „sladki Polde“, potem pa plane proti omenjeni shrambi, kakor jastreb na piščanca.

Vrata shrambe so zaprta, toda Polde si ne vzame časa, da bi odpiral ključavnico.

S svojo železno pestjo udrihne po lesenih, starih vratih s tako močjo, da se deske pri prvem udarcu razdrobe na male kosce.

Tu notri visi vse polno ključev.

Polde jih hitro zgrabi ter oskrbniku pod nos pomoli.

„Sedaj v podzemeljski hram!“ zadoni Jurij Skopčev orjaški glas, „halo, oskrbnik — sedaj nam pokažite zaklade! Toda hitro, če Vam je kaj na življenju ležeče. Ti pa, Polde, poglej, kaj so tovariši pri vratih opravili. Čuje se od tam ropot, menda se še vedno bojujejo.“

61. poglavje.

Lepa tujka.

V taboru. — Znamenja. — Smukačev prihod. — V ženskem taboru. — Vzbujena ljubosumnost. — Roparski napad na Blanski grad sklenjen.

Jurij Skopcec ni ničesar prezrl, kar previdnost veleva.

Sicer je večji del tolovajev odšel v samostan, da ga oropa zakladov, vendar pa je deset rokovnjačev pod Cekinarjevim poveljem pustil v taboru.

Glavarjev zaupnik ve, da velika odgovornost na njegovih ramah teži, zaradi tega nikdo ne spi, temveč je daleč na okrog razpostavljena cela vrsta straž, ne samo okrog njihovega tabora, temveč tudi okrog ženskega taborišča. Vrh tega sta pa tudi Amalija in Uršika za to skrbeli, da jih nikdo ne more iznenaditi, kajti štiri deklice stražijo mali tabor.

In da dekliški tolovaji vestno izpolnujejo svojo dolžnost, dokazujejo znamenja, ki se od časa do časa čujejo od jedne do druge straže.

Cekinar ni nič kaj dobre volje.

Mislil je, da bo Uršika kmalu popolnoma njegova, posebno, ker se mu mora za toliko zahvaliti, sedaj pa vidi, da je enako Amaliji v prvi vrsti poveljnica, ki gotovo še ne mara udati se radostim sladke ljubezni.

Obljubila mu je sicer, da ga ljubi, toda Cekinar pozna ognjevito deklico ter se boji, da še dolgo ne bo svojemu ljubčku apognila ponosne glave.

Ravno razmišlja o tem, ko straža naznani, da se nekdo bliža.

Cekinar je hipoma na mestu.

Z velikimi skoki prodira skozi grmovje, od koder je straža dala znamenje.

Tu čepi tolovaj na tleh, toda vede se tako, kakor bi ne pretela nobena nevarnost.

„Kdo pa prihaja?“ izprašuje podpoveljnik.

„Menim, da je Smukač,“ glasi se odgovor, „slišal sem dogovorjeno znamenje in gotovo je naš tovariš v bližini.“

Vnovič se razlega znamenje po nočnem gojzdu.

„Da, on je,“ zakliče Cekinar, „to je Smukač, ki se vrača iz Ljubljane. Hej, tovariš, tukaj smo!“

Dve postavi se prikažete.

„Grom in strela,“ godrnja tolovaj poleg Cekinarja, „Smukač ni sam, žensko ima sabo. Saj sem vedno pravil, da tudi Smukač ne ostane vedno sam.“

Cekinar stopi iz-za debelega drevesa.

„Tu sem, tovariš!“ zakliče še jedenkrat, in nekaj trenutkov pozneje si podnačelnika stiskata roki.

„Koga pa imaš pri sebi?“ praša Cekinar.

„Lepo deklico, krasno bitje, Ti pravim. Spoznal sem jo v Ljubljani in menda ima marsikaj na rovašu. Preverjen sem, da jo preganjajo. Ta mi bo primerna tovarišica, popolnoma za-teleban sem že vanjo.“

Cekinar se ozre proti temni postavi.

„Ali ima tudi ona Tebe rada?“ praša tiho.

„No, tega še ne vem, vsaj dokaza nimam še nobenega. Toda tudi to mi že zadostuje, da je z menoj prišla. Spravil jo bom k dekletom v drugi tabor, tam se bo kmalu udomačila.“

Cekinar je nezaupljiv.

„Hm,“ méni, „Ti vendar veš, v kakem položaji smo. Zlodjevo so nam za petami, in ne čudil bi se, ko bi nam poslali lepo žensko kot vohuna.“

„Bedarija! Četudi je deklina menda iz boljše hiše, vendar Ti zatrjujem, da pri sodnji ni čista, to se jej koj vidi — za sabo ima Bog zna koliko neprijetnih spominov.“

„Spravi jo tedaj k dekletom!“

„Kje je pa glavar?“

„V samostan pri Št. Rupertu je šel plenit, mej tem pa jaz skrbim za varnost taborišča.“

Smukač molči.

Vzlic svoji premetenosti je vendar prezrl, da sta se celo pot za njim plazila dva možakarja.

To sta rudeči Tomaž in Amalijin stric, Sabinina spremljevalca, kajti ta lahkomišljena razuzdanka se je prekanjeno vtihotapila v tolovajski tabor.

Sedaj gre Smukač k svoji krasni tovaršici.

„Pojdite, draga,“ pravi Sabini, „glavarja ni tukaj.“

„Škoda,“ odgovori mu ona z vidnim obžalovanjem.

„Našli pa bodete primerno družčino, kakor sem Vam to obljubil,“ nadaljuje tolovaj, „tu je celo krdelo deklic, ki Vas bodo dobro vsprejele.“

Sabina je zelo radovedna.

Svojo nalogo pozna in jo niti za trenotek ne pozabi, kar vidi, vzbuja njeno največje začudenje.

„Ta Jurij Skopec mora biti v resnici velik mož,“ misli sama pri sebi, „da, kar hrepenim, da bi spoznala nenavadnega predrzneža, predno ga izročim — krvniku.“

Molče gre za Smukačem, ki skozi temni gojzd vodi svojo lepo spremljevalko.

„Stoj, kdo tukaj?“ zakliče ženski glas izza grma.

Smukač pove dogovorjeno besedo, ki dokazuje, da človek, ki se bliža, ni tujec.

In malo trenotkov pozneje pripelje razkošno Sabino k ognju, kjer Amalija in Uršika kramljate.

Obe deklici sta postali iskreni prijateljici.

Začudeni zreta na Smukača, ki pristopi, in na peklensko krasni obraz ter polno zapeljivo postavo neznane njegove spremljevalke.

„Tu Vama pripeljem novo tovaršico,“ prične Smukač ter zaljubljeno pogleda lepo Sabino, „da, novo tovaršico, ki Vas bo zadovoljno povsod, kamor Vam drago, spremljala.“

Amaliji se obraz stemni.

Z bistrostjo ljubeče ženske takoj zapazi, da je Sabina v resnici zapeljive lepote. In še več — sluti, da se pod kmetsko opravilo vse kaj drugega skriva — oj, boji se, da bo Sabina njena tekmovalka.

Pri Uršiki ni nikdar kaj takega mislila, saj jej je ta povedala, da ljubi jedino Cekinarja. Toda Sabina?

„Ali Jurij Skopec že ve o tem?“ prša tolovaja.

„To bodi moja skrb“, odgovori tolovaj, „za sedaj postrezite moji spremljevalki, katero priporočam Vaši gostoljubnosti.“

Amalija se čmerna odmakne.

Čim dalje opazuje lepo Sabino, tem silneje jo peče ljubosumnost.

Predobro pozna Jurija Skopca in sluti, da bo njegov nemirni duh hrepenel po premembi. Ko bi potem lepo tujko objemal?

„Potem jo usmrtim, njega in naposled še sebe“, misli Amalija, „ljubčka ne prepusim nobeni drugi — ne, ne, moj, jedino moj mora biti.“

Z rastočo nevoljo opazuje Sabino Rotenturnsko, ki se takoj pri ognju udomači.

Prijazno kramlja z Uršiko in ker ta ne pozna, kaj je ljubosumnost, odgovarja lepi tujki na vsa vprašanja.

Amalija gre čmerna v utico, napravljeno od vej, rekoč, da je trudna.

Sabina v svoji bistri premetenosti hitro spozna, da ima tukaj že sovražnico, še več — nekaj prašanj in Uršikin odkritosrčni odgovor jej pove, da je to ljubica strašnega tolovajskega glavarja.

Čuden, zmagonosen smehljaj zaigra okrog polnih, rdečih ustnic lepe deklice, kajti Sabini je načrt, po katerem hoče ravnati, že jasen.

„Ko bi le že Jurija Skopca spoznala“, šepeta opetovano, „ha, lep, zal mož mora to biti. Toda umreti mora, jaz sama ga bom krvniku izročila — da, krvniku.“

Uršika pogreša Amalijo.

Pogledati hoče, kje je, ter Sabino pri ognju samo pusti.

Proti utici odide.

„Amalija!“ zakliče, „ali že spiš?“

„Ne“, odgovarja ta zamolklo in tiho, „čuvam.“

„Zakaj pa ne ostaneš pri ognji?“

„Nočem, ker ne morem došlo žensko trpeti. Čemu neki jo je moral Smukač pripeljati?“

„Glej, glej, ali Ti je res tako zoperna?“

„Da — zelo!“

„Zakaj pa?“

„To Ti bom pozneje povedala, Uršika. Sicer jej pa tudi ne zaupam — preoblečena je! Prepričana sem, da je izdajalka!“

„Jaz pa mislim, da vse preveč črno vidiš, draga Amalija“, zavrne jo Uršika. „Tudi jaz menim, da je ženska iz imenitne hiše, toda iz njene govorice sem posnela, da je nekaj storila, kar postava strogo kaznuje. Smukač je previden človek, gotovo je poprej poizvedel, kaj in kako je ž njo.“

„O ne, samo zatelebal se je v njo“, jezi se Amalija, „Bog zna — kako se je ž njo seznanil. No, Jurij Skopec jo bo že prerešetal, in gorje njej, če skušnje ne prestane — pogreznila se bo na mestu v črni grob!“

„Oj, priseči mora grozno prisego, ki jo bo na veke z nami združila!“

„Pojdi no, kaj je taki vohunji na krivi prisegi ležeče?“ roga se Amalija. „Ne morem je trpeti, čutim jo — prelepa mi je!“

Uršika se skrivaj smehlja, kajti sedaj spozna, da Amaliji le ljubosumnost narekuje vse te besede.

Amalija naenkrat kvišku poskoči.

„Kaj se tukaj obotavljamo“, zakliče strastno, „čemu neki? Juriju Skopcu bom pokazala, kaj me premoremo! Ali nismo izvedele, da Blanski grad ni daleč od tod? Ha, kaj bi bilo na tem, ako ga danes po noči napademo? Tebe vzamem sabo in šest drugih tovarišic — to zadostuje, kajti na Blanskem je le malo služabnikov. Ostale deklina naj tu ostanejo in strogo stražijo sumno tujko — in pri tem ostane!“

„In kaj nameravaš z vsem tem?“

„Oj, veliko, neskončno veliko. Jurij Skopec naj spozna, kaj premoremo, to ga bo z nova na-mě privezalo. In znano

Ti je, Uršika — proste hočemo biti — lastno krdelo ženskih tolovajev! Pojdi, polnočna ura ni več daleč — hajdimo na Blansko, in ko se dan zasvita, smo ob pravem času zopet v taborišču!“

Navdušene Amalijine besede vsplamte tudi ostale predrzne tolovajke.

Uršika hoče tudi pokazati, kaj vse premore ženska zvijača.

Po kratkem posvetovanji je napad na Blanski grad sklenjena stvar.

Ker so vse, razven Sabine, moški preoblečene, smatrali jih bodo za tolovaje — tako vsaj sodi Amalija, ki vsa razburjena hiti od ute do ute, da vzdrami tovarišice.

Dekleta so vsa navdušena za predrzno podjetje, vsaka želi, da bi se odlikovala.

Komaj četrť ure pozneje so vse od nog do glave oborožene.

Amalija ostalim tovarišicam ojstro zabičuje, naj ne puste iz očíj neznane tujke.

Začetskoma hočejo vsa dekleta iti z Amalijo in Uršiko, ko- nečno pa se udajo strogemu povelju.

Ura je komaj jedna črez polnoč, ko se temne postave urnih korakov pomikajo po tihem gojzdu proti nasprotni strani, kakor je odšel Jurij Skopec.

Tam na strmem, z zelenjem obraščenem griču leži Blanski grad! —

62. poglavje.

Predrznost tolovajskega glavarja.

V podzemeljskih samostanskih shrambah. — Zaklad. — Presenečenje.
Vojaki so došli! — Spoznani! — Ločen od tovarišev.

Ubogi samostanski oskrbnik meni, da je sodni dan prišel.

„Sladki Polde“ ga drži za zavratnik in če se debeli mož le nekoliko obotavlja, zadone na njegovo uho razne neprijetne obljube.

Polde govori o odrezanih nosovih in ušesih — o tem, kako se človek kuha v vrelem olji, kako zna on za pete obešati in o drugih takih zabavnih rečeh, s katerim znajo ljuti tolovaji krotiti uporne ljudi.

Jurij Skopec, ki tej nejednaki dvojici neposredno sledi, se srdito smeji, ko opazi, kako se oskrbnik trese; Poldeta ne ovira v njegovi zabavi.

Sedaj stopajo v podzemeljske prostore.

Tu doli so dragoceni zakladi nakopičeni, katere so pred turškimi divjaki poskrili.

In sedaj si jih hoče Jurij Skopec prisvojiti.

Ubogi samostanski oskrbnik si želi, da bi bil tisoč milj od tukaj proč.

Ta sramota, da mora sam zaklade tolovajskemu glavarju pokazati!

„Sladki Polde“ skrbi za to, da revežu niti na misel ne pride beg, kajti drži ga za zavratnik tako trdno, da komaj še sope. —

Sedaj pridejo na lice mesta.

„Kje so nakopičene dragocenosti?“ zarujove Polde neznan-
skim glasom. „Odgovori, trebušar, ali pa Ti moje bodalce skozi kožo in mast potipa Tvoje stare kosti!“

Ta strašna grožnja hitro pomaga.

Bled, opotekajoč se, pokaže oskrbnik na navidezno trden zid. —

„Tu — tu“, jeclja, „tukaj bodete našli tajni vhod — ključ s pozlačeno levovo glavo odpre vrata.“

Polde se na vsa usta reži.

„Stari menihi so bili pa res premeteni ptički. Sedaj bomo poskusili svojo srečo ter rekli ‚Sesam, odpri se!‘“

Jurij Skopec posluša proti stopnjicam, kjer se čujejo urni težki koraki.

„Hej, kaj je?“ praša glavar.

„Glavar, glavar!“ kriči tolovaj, „sam hudič se je z verige odtrgal! Pred samostanom stoji celo število konjikov, loveev in vojakov, ki burno zahtevajo naj se jim odpre!“

Tolovaji se zganejo, na oskrbnikovem obrazu pa zasije žar novega upa.

„Ali so nas zapazili?“ povprašuje Jurij Skopec.

„Ne, toda iz gojzda prihajajo, ker so nas gotovo zasledovali. Z jedno besedo, nestrpno zahtevajo, da se jim odprejo vrata.“

„In kaj ste odgovorili?“

„Da moramo samostanskega oskrbnika poprej zbuditi, ker ima on ključe.“

„Dobro ste pogodili, hrabri tovariši.“ hvali jih Jurij Skopec, katerega tudi v tem nevarnem položaji ne zapusti hladnokrvnost. „Sedaj me pazljivo poslušajte: Ti, Polde, ostaneš z ljudmi tu doli, odpri shrambo, v kateri leže mnogobrojne dragocenosti.“

„Ali glavar, poprej se moramo vendar bojevati,“ čudi se ‚sladki Polde‘.

„Kaj še,“ odgovarja tolovajski glavar; „pri tem ostane, kar sem rekel. Napolnite vse vreče, kolikor le moremo odnesti. Zvezajte jih trdno — in počakajte, da se zopet povrnem. Oskrbnika vzamem sabo.“

„Toda, glavar —“

„Ubogajte,“ kar sem Vam rekel in ne izgublajte časa! Polde, Ti mi paziš na to, da se vse po mojem ukazu izvrši! Jaz pa grem gori, od koder Vam pošljem ostale tovariše, da Vam pri delu pomagajo.“

Jurij Skopec zgrabi stokajočega samostanskega oskrbnika za roko ter ga za sabo po stopnjicah vleče, kakor bi debeli mož ne bil težji od malega peresca.

Na dvorišči mu tolovaji že nasproti prihajajo.

„Glavar, glavar, pred vratmi je najmanj tristo sovražnikov, ki nujno zahtevajo, da se jim odpre.“

„Dobro! Ali ste hlapce povezali in jim usta zamašili?“

„Da, povezani so!“

„Tedaj le hitite v podzemeljsko shrambo, kjer dobite ostale tovariše, jaz pa grem k vratom.“

„Razumemo, glavar!“

Jurij Skopec tira svojo javkajočo žrtvo za sabo.

„Čas pridobljen, vse pridobljeno,“ šepeta, ter glasno pri-
stavi: „Sedaj me poslušajte, debeluhar — ali vidite to-le bo-
dalice? To Vam hipoma prereže vrat, če ne storite vsega, kar
Vam velevam!“

Glavarjev glas je jekleno-odločen.

„Milost — jaz — sem — mrtev,“ ječi revež.

„Za sedaj ste še prav živi,“ roga se mu Jurij Skopec
srditim obrazom, „in če ste pameten, ni se Vam treba bati za
življenje. Sedaj pa k vratom, da zadržujete konjike, ki ne
smejo tako hitro v samostan priti. Ali ste me razumeli?“ rohni
glavar.

„Da, da, toda to ni mogoče!“

„Tako — ni mogoče?“

Oskrbnik se v smrtnem strahu zgane, kajti na debelem
vratu začuti mrzlo železo ojestrega bodala.

„Milost,“ javka, „jaz sem še tako mlad — nočem še
umreti.“

„Ali bodete konjike zadrževali — ali ne?“

„Da, bom!“

„In da nas ne izdaste!“ preti tolovajski glavar, „za Vami
stojim — pri prvi besedi, ki jo spoznam za napačno, imate bo-
dalo v vratu.“

Svojo žrtvo neusmiljeno vleče k velikim samostanskim
vratom.

Oskrbnik se na vse strani zvija.

Tu leži nekaj opatovih hlapcev, katere stražijo srditi to-
lovaji. —

Pri svitu svetilnice pa opazi glavar štiri mrtve veli-
kanske pse.

„Te pasje mrhe so nam dale največ opravila,“ poroča rokovnjač, ki zapoveduje tukajšnjemu oddelku, „proklete živali so marsikaterega izmed nas težko ranile, predno smo jih podavili.“

„Človeka niste nobenega usmrtili?“

„Ne, glavar!“

„Tem bolje!“

Jurij Skopec vleče trepetajočega oskrbnika k mali linici pri vratih, kajti pred vrati stoječi vojaki so vedno bolj nepotrepljivi.

„Za vraga, odprite!“ rujove orjaški glas, „ali naj v mokrem gozdu prenočujemo, kakor — tolovaji?“

Oskrbnik odpre linico, v smrtnem strahu, kajti tik za njim stoji tolovajski glavar.

„Potrpite, potrpite!“ zakliče, „kdo pa je zunaj?“

„Grom in strela, vojaki in lovci kneza Podstrmskega smo, ki smo že od ranega jutra za tolovaji. Sedaj hočemo v samostanu prenočiti!“

Jurij Skopec oskrbniku nekaj na uho zašepeta — poučuje ga, kako naj odgovarja.

„Počakajte vendar malo, saj ne gori,“ tolaži jih tresoči se oskrbnik. „poklical bom hlapce ter jim ukazal, da preskrbe stanovanje za toliko ljudij in konj.“

„Pustite nas vendar najprvo v samostan!“ zadere se jeden vojakov nad njim ves togoten.

Jurij Skopec zopet oskrbniku nekaj zašepeta.

„To bi Vam nič ne koristilo,“ odgovarja trebušasti možak, „saj Vam je vse jedno, ali stojite pred vratmi ali znotraj na dvorišči pod milim nebom.“

„Ne blebetajte tako bedasto, prenočišče si bomo že sami preskrbeli,“ zarujeve razdraženi načelnik vojakov, „odprite, ali pa se bojte knezove nemilosti!“

„Da, da, že pridem,“ glasi se odgovor.

Jurij Skopec je dosegel, kar je hotel — pridobil je nekoliko časa.

Ko se samostanski oskrbnik tukaj z vojaki pogaja, imeli so tolovaji pod zemljo menda dosti časa, da so napolnili svoje vreče. —

Obrne se tedaj k svojim ljudem.

„Sedaj pojdite v podzemeljski hodnik k svojim tovarišem. Tam vzemite vreče na ramo ter pridite gori na prehod s križevim potom. Tam me čakajte, da se povrnem. Kakor hitro ste v križevem hodniku, dajte mi znamenje. Ali ste me razumeli?“

„Razumeli, glavar!“

„Tedaj se ne obotavljajte!“

Tolovaji imajo toliko zaupanje do svojega glavarja, da ne čakajo daljšega povelja.

Prepričajo se še jedenkrat hitro, če so hlapci dobro povezani, potem pa hite, kamor jih je prebrisani in nevstrašeni glavar poslal.

Jurij Skopec ostane globoko zamišljen na svojem nevarnem mestu.

Zunaj konjiki vedno silneje rentočijo in razgrajajo, kajti dež jih je do kože premočil.

„Ali nam bodete že jedenkrat odprli, oskrbnik!“ vpijejo jezni, „to je že odveč, kako dolgo moramo čakati. Odprite, ali pa razbijemo vrata!“

To je pa lažje rečeno, nego storjeno, kajti samostanska vrata so neznansko močna.

Jurij Skopčev položaj je jako nevaren, kajti vojaki in hlapci, če začno kaj sumiti, lahko skozi čuvajevo okno splezajo in tolovajski predrznež je popolnoma sam sredi povezanih hlapcev.

Vendar vstraja.

Vojaki zunaj grozovito preklinjajo, in ker na smrt prestrašeni oskrbnik več ne odgovarja, stopi nekaj nestrpnežev na sedlo svojih konj ter pogledajo skozi okno nad velikimi vratmi v razsvetljeno vežo.

Jurij Skopec tega hipoma ne zapazi.

Ko pa sliši krike velikega začudenja, hitro ugasne svetilnico. —

Prepozno!

„Hola, tu notri se je nekaj pripetilo!“ kriči jeden vojakov. „Na tleh leže povezani možje, prav natanko smo jih videli. In poleg njih stoji neki od nog do glave oborožen dedec — hej, to mora nekaj pomeniti!“

Jurij Skopec je popolnoma tih.

Zanaša se na močna samostanska vrata, in ko bi kdo poskusil skozi okno plezati, hitro bi mu zasadil bodalo v zatilnik. —

Toda stvar se vse drugače zasuče.

Očividno tolovaji pri povezovanji samostanskih hlapcev niso došti oprezno postopali, ali pa se je kdo izmed služabnikov poprej skrtil, predno so ga zgrabili.

Z jedno besedo, Jurij Skopec naenkrat čuje, da zapahi škripljejo ter se potem stranska vrata odpro, ki vodijo v opatovo stanovanje.

Hitro hoče tje planiti, toda v tem trenutku začuje glasno kričanje.

„Na pomoč, pomagajte!“ rujove samostanski hlapec, „semkaj, semkaj, tolovaji so napadli samostan!“

Samó jeden trenotek je vse tiho, potem pa se začuje klopotanje konjskih kopit in rožljanje orožja — vojaki in lovci z golimi sabljami v roki in glasno kričeč divjajo, ko so raz konje poskakali, skozi odprta vrata na dvorišče.

Jurij Skopec je v največji nevarnosti, kajti pot v hodnik, kjer ga njegovi ljudje čakajo, mu je zaprta.

Ravno v tem hipu začuje dogovorjeno znamenje, da so njegovi tovariši z oropanimi dragocenostmi že na križevem hodniku.

Do njih ne more več, vojakov je celo dvorišče tako polno, da se kar drenjajo.

Tu Jurij Skopec z nova zgrabi debelega samostanskega oskrbnika.

Nesrečnež misli, da mu je zadnja ura odbila — ustnice le še mrmrajo molitev za umirajoče.

Sedaj mu Jurij ne zapove, naj molči, marveč ga pusti, naj drage volje javka in stoka.

In tako debelega oskrbnika pred se porivajoč, popolnoma sam proti tri sto vojakom in lovcem koraka, ki kričeč vihte svoje orožje.

63. poglavje.

Prvi plen dekliških tolovajev.

po podjetje tolovajk. — Blanski grad in njegova gospoda. — Predrzen napad. — Strašanski prizor na gradu. — Ženska strast.

Blanski grad leži na griču v nočnem miru.

Nikdo ne sluti, da so predrzne tolovajke v bližini. Tudi bi jih kdo v lovski opravi in oborožene zagledal, ne mislil da so bile pastarice in še pred kratkem na Kumu pasle ovce koze.

Bile so krasne tolovajke.

Blanska gospoda ni na najboljšem glasu.

Gospod in gospa, kakor tudi odrasli otroci so po celi bližini razvpiti, da ne znajo drugzega bolje, kakor svoje ljudi.

Na Blanskem gradu je veliko dela, malo jéla, plača je toda komaj kot taka zasluži ime, čeravno je graščak imovit, bogat.

Toda tega noče priznavati, kajti skop je, da je groza, in ga kdo praša, kako mu kaj gre, prične Blanski gospod tati o slabih časih, da bi se ga kamen na cesti usmilil. Človek bi mislil, da strada, toda miza njegova je dan za dnem bogato obložena.

Na njej stoje najboljše sladčice, vina se v kleti ne manjka, celej gosposki družini se vidi, da je rejena, kakor mladi gospodski.

V ta grad sta Amalija in Uršika namenjeni, da s svojimi varošicami izvršite prvi tolovajski napad.

Ker ima Blanski gospod iz same skoposti le najnujnejše potrebne služabnike najete, bati se pogumnim tolovajskim delom ni posebnega upora, tudi ko bi se vsi pri vlamu tolovajk budili.

Amalija in Uršika se posvetujeta.

Z grozovito prisego in oblubo so vse jedna z drugo vezane.

Tudi Sabina bo morala pozneje priseči.

In ker so vse nenavadno pogumne, nevarne niso nič manj, kakor Jurij Skopčevi divji tovariši.

Uršika pozna celo okolico Blanskega gradu, kajti že nekaterikrat je skopemu graščaku iz Št. Jurija prignala prodano drobnico.

Noč je sicer temna, toda predrzna načelnica tolovajk ne izgreši poti.

Urnih korakov se tolovajke bližajo med drevjem stoječemu gradu.

Grmi in bliska se.

Dež se vliva kako iz kadi.

To jih ne moti, moška oprava in pa prejšnje življenje kot pastarice učinjata, da se jako malo brigajo za slabo vreme; najmanj Amalija, ki je že toliko časa poprej živela med tolovaji.

Kmalu pridejo na grič pred grad.

Pri svitu bliskov vidijo visok zid, ki obdaja Blanski grad kakor malo trdnjavo.

Amalija in Uršika stojita skupaj.

„Kako bomo prišle noter?“ praša zadnja nekako dregi. —

„Nič lažjega, kot to,“ glasi se odgovor. „Tu leži nekaj posekanih dreves, katerih se še veje drže. Jedno teh prišknimo na zid in urno bomo gori. Ko smo na dvorišči, odpremo vrata, da imamo prost izhod.“

Svèt je dober.

Mlada dekleta so krepka in nekaj trenutkov pozneje slova drevo ob zidu.

Hitro sta dva ženska tolovaja vrh zidu, katerima pomole spodaj stoječe tovaršice drugo drevo, ki na onej strani zidu omogoči plezanje na dvorišče.

Vse se vrši oprezno in mirno.

Malo minut pozneje stoji vseh osem predrznih deklet na dvorišču.

Sedaj še-le vidijo, kaj je moška oprava vredna — v ženskih krilih bi jim tega nikdar ne bilo mogoče izvršiti.

Kaj sedaj?

Psi so na drugem dvorišči — ni se jih treba bati. Tudi so se živali pri tem slabem vremenu zarile v svoje koče, ali pa leže v hlevih.

Amalija si ve pomagati.

Drevo od zidu prislonijo h grajskemu oknu v prvem nadstropji.

Tje gori spleza Skopčeva ljubica.

V roki ima s smolo namazano volneno ruto, katero pritisne na okno.

Upre se proti steklu z obema razprostrtima rokama. Nekaj malega to zaškriplje, toda steklo obvisi na smolnati ruti, ne da bi padlo na tla ter zaropotalo.

Sedaj okno od znotraj popolnoma odpre ter skoči v temno sobo, samokres v desnici držeč, bodalo med zobmi — puška pa jej visi na rami.

Vse tolovajke so dobro oborožene.

Kmalu je Uršika pri njej, za njo pa še štiri tovaršice, stali dve pa ostanete doli, da stražite drevo ob zidu in izhod skozi grajska vrata na prosto.

Ko bo nevarnost nastala, treba bo misliti na beg.

Sedaj prižge Uršika tatinsko svetilnico, ki je tako napravljena, da se z zapahom da luč hitro zakriti.

Pri luči zagledajo tolovajke krasno opravljeno sobano.

„Ali Ti je ta dvorana znana?“ praša glavarjeva ljubica Uršiko.

Ta z glavo odkima.

„V notranje grajske prostore nisem nikdar prišla, toliko pa vem, da graščak z vso svojo družino stanuje v tem nadstropji in da so tukaj tudi spalnice.“

„Dobro, prišle bomo že do njih,“ pripomni Amalija zadovoljno, „od zunaj so pač vrata zaprli — to se pravi proti hodniku, tu znotraj pa nas nobena ključavnica ne bo motila.“

Uršika se ozira.

„Preiščimo tukaj vse shrambe“ — pravi vneto, „upam, da dobimo že tukaj nekaj plena.“

Amalija se pomenljivo zasmehlja.

„Draga Uršika, že vidim, da si novinka in ne veš, kako se hitro pride do bogastva. Prepusti danes vse meni, kajti od tolovajev sem se marsikaj naučila. Toda zadovoljna boš z menoj in ko boš jedenkrat videla, kako se v skrivni noči postopa — pomagala mi boš v bodoče pri enakih prilikah krepko in vspešno.“

Uršika se čudi.

„Da, kam pa gremo?“

Zopet se Amalija smehlja.

„V spalnico gospode,“ pravi tolovajskega glavarja nevesta. „tam bomo vse izvedele, kar nam je treba.“

Uršika se zgane.

„Toda, Amalija, če se prebude — če začno kričati, nas je samo šest oseb.“

„Hahaha, to bodi moja skrb! Strah in trepet jim bo usta zapiral. Zaupaj mi, Uršika, jaz vem, kaj delam, kajti skušnja človeka izuči. Blanski graščak ima le malo služabnikov — in ti so večinoma že stari — za mlade in dražje je preskop.“

Uršika se ozira po sobi.

„Jaz bi pa vendar mislila, da je tukaj dosti dragocenosti — zlatnine in oblek.“

„Videla bodeš, da so te stvari drugod shranjene. In sedaj pojdi za menoj — v spalnico Blanske gospode.“

Graščak še ne spi.

Na postelji leži ter se s svojo soprogo pomenkuje, ker zaradi hude ure ne more očesa zatisniti.

„Hm, hm, kaj sem že hotel reči,“ godrnja grdi skopuh. „Starega kočijaža bom tudi odpustil. Ne potrebujem ga več, ker drugi služabnik zna tudi voziti.“

Soproga mu prikima.

„Prav imaš! Starec ima že premalo močij. Že zadnjič sem mu rekla, da ni več za nobeno rabo. Tu pa je začel stokati in javkati — besedičiti o bolni ženi, toda niti poslušala ga nisem. Takega tarnanja ne morem prenašati.“

„Tako je! Če ta druhal dvajset ali trideset let služi, misli nazadnje, da jo bom do smrti pasel — nenasitna sodrga!“

„Da, nesramni so dosti.“

„Mi moramo sploh bolj štediti,“ nadaljuje graščakova soproga, „stari služabniki so že dobri, dokler morejo delati, toda pozneje jih moramo kar od hiše zapoditi!“

„Tako moramo postopati!“

„Čuj, ali ni nekaj zašumelo?“

„To je menda iz sosedne sobe došlo, kjer otroci spe. Pravi Ti, žena, naš dečko je pa že tak, da mu ga ni z lepo odnacega. Pravi Blanski bo to! Včeraj jahalni hlapec belca ni radostno očedil.“

„Da, da, te grdobe so vsak dan zanikernejše,“ tarna graščakinja, „samo lenobo bi pasli in pa žrli!“

„No, moj ljubki sinko ga je pa tudi do dobrega našeškal,“ nadaljuje Blanski gospod, „s svincem napolnjeni bič njegov je tikko časa plesal po zlodjevem hrbtu, da se je vrag po tleh valjal.“

„In potem?“

„Tepec je prišel k meni pritoževati se. Tu je pa ravno pravega naletel; naklestil sem ga tako, da sedaj v svoji kaminu leži.“

„Tedaj ne more sedaj nobenega dela opravljati?“

„Za moj del, naj le leži, saj mu pa tudi ne dam nič jesti. Lenuh naj gre, kamor hoče, vreden ni počenega groša.“

Vredna soproga mu pritrjuje.

„Jaz imam pa z Avrelijo take križe,“ izpregovori po kratkem premolku. „Ta tudi misli, ker je že deset let moja hišina, da sme vse zahtevati. No, včeraj sem jej pa pokazala, kar jej gre. Nesramnica je mojo hčer pri česanji za lase cukala, da je ubožica zastokala. Primazala sem ji zaradi tega dve taki zaušnici, da je kar padla, potem sem jo pa še s škarjami v nogo tako zbodla, da je kar krvavela. Joj, kako je javkala, človek bi bil samega smehu kimalu počil.“

„Vsi skupaj niso zanič.“

„Da, nesramni so in predrzni — predobro se jim godi. Pol manj jim bom dala kuhati. Ko bodo izstradani, bodo že ponižni postali kakor jagnjeta.“

„Popolnoma moj nazor.“

„Jutri bom mojega služabnika tudi moral pretepti. Vrag je glavnik nekam založil — zaprl ga bom potem v klet, da bo vedel, kaj je lakota in žeja.“

„Čuj, že zopet je zašumelo.“

Lepa zakonska dvojica poslušša.

Toda zopet je vse tiho — menda so miši škrbljale.

„Da, z ljudmi moramo biti še vsi drugačni! Dokler so krepki in voljni, nič ne rečem, tu jim je treba zadostne hrane, no, in pa nekaj plače tudi, seveda! Ko pa onemorejo — tedaj pa le proč z njimi. Kdo bo zastoj pasel tako sodrigo!“

„Res je, usmiljenje bi tukaj ne bilo na pravem mestu. Vražji zlodje bi se kar prevzeli ter bi nadležni postali.“

Šumenje se tretjič začuje.

Grašček radovedno gleda proti vratom v drugo sobo, kjer visi težak zastor.

Zdi se mu pri slabi nočni luči, da se tam neka temna senca pregiblje.

Prestrašen se zgane.

„Hej — kaj je pa to — ali vidiš, draga žena?“

Brezsrčnež obmolkne.

Kar oči njegove vidijo, ni nič kaj prijetnega — samokres z napetim petelinom je proti njemu namerjen.

To orožje drži mala, krepka roka.

Blanska zakonska dvojica čuje jasen glas, ki poluglasro in pa odločno velevala:

„Kdor se gane ali zavpije, razbijem mu hipoma črepinjo!“

„Usmiljeni Bog,“ javka graščakinja, „kdo je to?“

Nikdo ne odgovori, zato pa se v polutemi pri zastoru pokaže šest od glave do nog oboroženih postav.

Samokresi in bodala se svetijo — puškine cevi tudi nič prijetnega ne obetajo.

S strahom in trepetom gleda Blanska gospoda na nepoklicane goste.

Grašček v prvem hipu meni, da se mu vse to sanja.

Zunanost kaže, da so to moški, toda pod širokokrajniki zapazi sveže deklinške obraze, iz katerih se bliskajo preteče oči.

„Kdo ste?“ ječi stari skopuh.

Zaničljiv smeh mu odgovarja.

„Tolovajke smo,“ predstavlja se Skopčeva ljubica, „ki smo Vas prišle na Blansko obiskat. Slišale smo Vajin ljubezni polni razgovor, ki nam je dokazal, da ne zaslužita nikakoršnega usmiljenja — lopova!“

Grašček sedaj ve, da to niso sanje in da se pod lovskimi oblekami skrivajo razkošne dekliske postave.

Začetkoma meni, da so neznanke uprizorile zakasnelo predpustno šalo, toda mrzla cev samokresa, nastavljena na njegovo sence, ga pouči, da to ni nikakoršna šala.

„Brezsrečni zlodej,“ škriplje krasna Amalija, ki poleg njega noji, „kdo me sedaj more zadrževati, da Ti ne razbijem Tvoje grde glave na male kosce?“

Grašček se grozno prestraši.

„Žena — pozvoni — služabnikom,“ stoka in mrzel pot ga obliva.

Zopet zadoni srdit smeh.

„Da — le zvonita,“ roga se lepa tolovajica, „hahaha, Vaših štirih ali petih starikavih slug se presneto malo bojimo. Vaši hlapci bi se le veselili, ko bi se tacega vražjega gospodarja mogli iznebiti. Vun iz postelje, grdoba!“

Grašček hoče zavpiti, toda groze samo usta odpira in tamoklo grči.

Uršika ga zgrabi, Amalija pa še vedno s samokresom nanj meri.

Trenotek pozneje telebne stari skopuh iz postelje na tla.

Odrasli sin in hči spita v sosedni sobi trdno kakor dva jazbeca, ne zbudita se, čeravno je graščak z veliko silo tresčil ob tla.

Grdoba stoka in breca.

Amalija se pripogne k njemu.

„Poslušajte me sedaj,“ pravi rezko in strogo, „pokazati vam morate, kje imate vso svojo gotovino in dragocenosti, Vaša žena pa tukaj ostane pod našim varstvom. Ne obotavljajte se, drugače se bojte najhujšega!“

Grašček se po vsem životu trese.

Vzlic temu misli, da mu bo kaka zvijača pomagala. —

Grozno se moti!

„Jaz nimam denarja“, jeclja ter plašno gleda na svojo lepo sovražnico.

Amalija se malo zmeni za njegove besede.

Bila je že večkrat pri roparskih napadih navzoča — onih časih, ko še Jurij Skopec ni bil tolovajski glavar, ter na tanko ve, kako je v takih slučajih treba postopati.

Hladnokrvno potegne bodalo izza pasa.

Grašček se neznansko prestraši, ko na golih prsih začne mrzlo ost bodala.

„Kje je Tvoj denar?“ sika Amalija.

„Nimam ga“, taji trdovratnež.

V tem trenutku pa tudi že bolešno zaječi, kajti Amalija je bodalo trdneje pritisknila in skopuh z grozo opazi, da nekje krvavih kapljic rudeči njegovo srajco.

„Vi nočete drugače? Dobro, pokazala Vam bom, da se ne šalim.“

Roko z bodalom k sunku dvigne.

„Prizanesite mi“, javka graščak, ki se sedaj kakor petlika trese, „vse — vse Vam bom dal — kar zahtevate — hočem Vam —“

„Aha, vrag postaja ponižnejši“, norčuje se Amalija. „Hitro — nam se mudi. Uršika, glej, da bodo vreče pripravljene. upam, da bomo vse napolnile.“

Jedna tolovajk ostane z napetim samokresom poleg petelje, v kateri leži brezsrčna graščakinja na pol mrtva.

Ostala petorica pa grdega skopuha zgrabi ter siloma kvišku potegne.

„Hitro, ali pa Vam ušesa in nos odrežem“, preti Amalija, ki ga niti za trenotek ne izpusti iz očij. „Kje imate denar in zlatnino spravljeno? In zapomnite si — pri prvem glasu, katerim bi nas hoteli izdati, Vam do ročaja porinem bodalo v črno srce!“

Grašček je strahopetnež.

Stoka in javka, da ga je grdo slišati.

Amalija ga zgrabi za zavrtnik svilene srajce.

„Hitro, ali pa Vam napravim urne noge! Denar in dragocenosti nam brzo izročite, če Vam je le količkaj na življenje ležeče!“

„Hej — oskrbnik, ali se še niste naspali?“ Rrrrr — smrči ta dalje.

Grožnja pomaga.

Skopuh nima nobene pomoči, otroka spita — služabniki pa v drugem poslopji stanujejo.

Rešitev je popolnoma nemogoča!

Vendar pa ne mara svojega premoženja izročiti ter upa, da se bo s primeroma malo svoto otresel tolovajk.

Amalija postane nepotrpežljiva.

„No, ali bo kmalu?“ praša ter mu zopet kožo rani.

„Da, da — vse Vam pokažem“, ječi graščak, „tu zraven v jedilnici v škrinji dobite ves denar, kar ga sedaj premorem.“

„Pokažite nam pot!“

Amalija ga sune proti vratom, ostale tolovajke pa ga s trdimi črevlji breajo, da milo stoka.

Vendar pa hitro koraka s svojimi spremljevalkami v jedilnico.

Tatinske svetilnice razsvetljujejo veliko dvorano, katere okna so z zastori pregrnena.

Bati se tedaj ni treba, da bi kdo od zunaj zapazil nenavadni ponočni obisk.

„Kje je denar?“ praša Amalija srdito.

Graščak pokaže na starinsko škrinjo, ki je zaprta.

„Ključ sem!“ vелеva Amalija.

Zdihujoč gre hišni gospodar k stenski shrambi, na katere vratice s prstom pritisne.

Trenotek pozneje pomoli tolovajki ključ.

Skopčeva ljubica ga oprezno opazuje.

Ne zaupa mu popolnoma, kajti slutí, da jej bo pokazal le majhen del svojega premoženja.

Vendar pa nobene besedice ne reče, temveč moleč izroči Urški ključ, ki nemudoma odpre škrinjo.

Tu notri leži marsikaj poželjenja vrednega, svilena obleka, nekaj zlatnine in zabojček bliščečih se srebrnikov.

Tolovajke hitro vse v svoje vreče pobašejo.

Skopuh se v ustnice grize in grdo gleda, ko vidi, kako tolovajke z njegovimi stvarmi postopajo; vzlic temu se mu iz očij sveti zvita prekanjenost.

To Amalija tudi zapazi.

Bliskoma se obrne proti njemu.

„To je tedaj vse, kar premorete?“

Blanski prikima.

„Da, da“, javka, „pri teh slabih časih je sploh še čudež, da sem si toliko prihranil. Turška sila — ta nadloga, me je skoraj popolnoma na beraško palico spravila. Oj, to je gorje!“

Amalija ga srpo gleda.

„Vi tedaj nimate nobenih dragocenostij več?“

„Ne, nobenih več!“

„Ali morete to priseči?“ praša ga tolovajka še vedno mirno.

„Da, da“, jèclja graščak, ter se na tihem veseli, da mu tolovajska poveljnica tako rada vse verjame. „Lahko prisežem — takoj — pri tej priči.“

Amalija togotno zasika.

„Nesramni lažnjivec!“ zadere se nad njim, „ha, spoznali boste kmalu, da se ne dam za norca imeti! Vrzite ga na tla — bo saj izvedel, kdo stoji pred njim.“

Graščak hoče bežati, toda že ga drže krepke dekliške pesti kakor v kleščah.

Hipoma je hudobnež na tleh.

Brea in stoka, toda Amalija se za to ne zmeni, marveč mu hladnokrvno nastavi bodalo na vrat.

„Slepar, izgubljeni ste“, preti mu razdražena rokovnjačica, „zabodem Vas, kakor prešiča, lažnjiva nesnaga!“

„Milost — milost“, stoka skopuh, ki meni, da mu je zadnja ura odbila. „Vse Vam dam, vse, samo pustite me živeti.“

Amalija ga divje potegne kvišku.

„Lopov“, sika, „hitro nam pokaži svoje premoženje, ali ste me razumeli? Če se le ustavljate, odrežem Vam in Vaši ženi ud za udom. Sedaj je moje potrpežljivosti konec.“

Graščak zdihuje, da bi se ga kamen usmilil, ko mu pa oestro bodalo znova na prsih nareže kožo, hiti urnih nog skozi več sob v skrivno čumnato.

Tam pokaže bled kakor smrt na zastor, za katerim stoji železna blagajna.

Ključ je skrit v kotu pod opeko, in kmalu je težki pokrov odprt.

Tu notri se blišče pri svitu tatinskih svetilnic — cekini, dragocen lišp in srebrna ter zlata namizna oprava.

To je pravcati zaklad — prvi plen dekliških tolovajev se je bogato obnesel.

64. poglavje.

Srečno ušel.

Zrijača. — Beg tolovajev. — Boj. — V taboru. — Skrivnostna tujka. —
Vzbujena ljubezen.

Vrnimo se k predrznemu tolovajskemu glavarju, ki pri samostanskih vratih stoji sam nasproti tolikim sovražnikom.

Kako nevaren položaj!

Jurij Skopec dobro ve, da mu je pot do tovarišev pretrgana.

Kaj naj stori?

Umakniti se je toliko kot gotov pogin.

Vrata so zaprta in tudi skozi okno je pot prenevarna, ker zunaj še vedno straži del sovražnikov.

Od opatovega stanovališča sem je prihrumel nebroj voljakov in lovcev.

„Roparji so vlomili!“ kriče, „Jurij Skopec je v samostanu!“

„Veliko jih ni!“ rujove samostanski hlapec, ki je odprl samostanska vrata, „dobro dvajset jih je. V podzemeljskih prehodih se mude, lahko jih bomo premagali.“

„Hej, kaj je pa tam pri vratih?“ zakliče načelnik vojakov, ki pri polumraku nekaterih svetilnic zapazi, da se nekaj premika.

To je Jurij Skopec, tolovajski glavlar.

Znano mu je, da visi njegovo življenje le na tenki nitki — vsak trenotek je dragocen!

Zaradi tega mu more le edino obup na predrznost pomagati.

Debelega samostanskega oskrbnika rabi za živ ščit.

Stokajočega počasi poriva pred se.

Vdaril ga je z železno pestjo po glavi ter ga skoro omotil. Boji se, da bi se mu debeluhar sicer ustavljal, in to bi bile zanj pogubonosno!

„Hej, zakaj pa ne streljate?“ kriči neki vojak ter nameri na temno postavo.

„Ne, stojte, ne streljajte!“ rujove samostanski hlapec, „to je naš oskrbnik, to ni ropar!“

„Tri sto vragov, za njim se skriva drug človek!“ oglasi se vojak.

Le še malo trenotkov, in tolovajski glavlar je izgubljen!

Jurij Skopec v svojem obupu krčevito zgrabi oskrbnika, vse svoje orjaške sile napne — dvigne ga ter telebi, kakor bombo, v vojake.

Zadeti sovražniki se valjajo po tleh — drugi osupnejo — ta trenotek porabi predrznež.

Kakor tiger skoči med nje!

Na desno in levo udrihate njegovi železni pesti, in predno se zavedo, je Jurij Skopec že na nasprotnem hodniku.

Osupnjeni vojaki udrihnejo s sabljami po njem — prepozno, zadeti so le njihovi tovariši.

Grozno ječanje in rujojenje se razlega po samostanskem dvorišči.

Zmešnjava je neznanska.

„Držite ga — držite ga!“ kriči vse povrek, „to je toleraj — morebiti celo glavlar!“

„Da, Jurij Skopec je!“ stoka debeli oskrbnik, ki še vedno leži na tleh.

„Držite Jurija Skopca!“

Tolovajski glavar dirja z velikanskami skoki po temnem prehodu proti križevemu hodniku.

„Polde!“ kliče že od daleč.

„Tukaj, glavar!“ odgovarja mu glas iz nezsvetljenega hodnika, „pri vseh peklenskih duhovih, ravnokar smo hoteli bremena od sebe pometati ter Vas izsekati iz prokletih sovražnikov. Kaj nam je sedaj storiti?“

„K malim vratom in potem v gojzd?“

Vojaki hite za njim, visoko držeč svetilnice ter na vse grlo kričeč:

„Jurija Skopca moramo dobiti — tukaj kje je skrit — ne sme nam uiti!“

„K vratom!“ ukazuje tolovajski glavar še enkrat odločno. —

Opetovano velevanje je popolnoma odveč.

Z dragocenostmi obloženi tolovaji hite, kakor bi jim bilo celo peklo za petami.

Jurij Skopec, „sladki Polde“ in še dva druga tolovaja so zadnji, vsak s tremi nabitimi puškami.

Hrabri Jurij niti za trenutek ne izgubi svojega jeklenega miru. —

Že so na prostem.

Glavar se obrne ter z očmi meri prestanek, ki ga loči od preganjalcev.

„Stojte!“ zapoveduje ostrim glasom svojim trem spremljevalcem.

Vsi štirje obstanejo.

„Ogenj!“ glasi se nadaljno povelje.

Nato zagrmí strel.

Prvi štirje vojaki leže v svoji krvi.

Preganjanci osupnjeni obstoje.

Tolovaji so že v gojzdu.

Še jedenkrat počijo puške, katerim sedaj tudi vojaki s streli odgovarjajo.

Toda noč je temna, nobeden tolovaj ni ranjen, vojaki pa s svojimi svetilnicami tirajo sami sebe v pogubo — zopet se štirje zgrudijo na tla.

Jurij Skopec se oddahne. —

V gojzd mu vojaki v nočni tmini ne bodo sledili — vsak bi bil izgubljen, ki bi se tolovajem, skritim za debelimi drevesi, približal.

Ta nada se mu tudi uresniči.

Preklinjajoči in razgrajajoči vojaki se pri gozdnem robu postavijo, Jurij Skopec pa zmagovalno hiti za svojimi z zakladom obremenjenimi tovariši.

„Sladki Polde“ se glavarju pridruži.

„Veliko bogastva smo zaplenili, toda, kar je največ vrednega, vendar še nimamo.“

„Kako to,“ zarentači Jurij Skopec, „zakaj pa niste najdragocenejših stvari pobrali?“

„Vse je prav in lepo, glavar, kar pravite,“ odgovarja Polde slabe volje, „toda še le v zadnjem trenutku smo izvedeli, da so največ vredne zlatnine in cela vreča kovanega denarja — skrite v rakvi davno umrlih menihov.“

„Kdo Vam je to povedal?“

„Samostanski hlapec, katerega smo v podzemeljskem hodniku zasačili, kjer se je skrival, in katerega sem z bodalom malo pošegetal. Povem Vam, glavar, dečko je postal tako zgovoren, da ga je bilo veselje poslušati. Vse je izdal, kar je vedel. Toda pot do starih rakev je tako skrita, da jo le malokdo pozna. Mogoče samo opat, hlapcem pa je tajni vhod popolnoma neznan.“

Glavar pazljivo posluša.

„Oj, to je kaj družega,“ pravi sedaj, „mislil sem že, da ste bili nemarni. Te zaklade, o katerih mi pripoveduješ, moram tudi še imeti. Zaradi tega bodemo še nekaj časa v gojzdu taborili.“

Polde osupne.

„No, glavar, pa vendar ne mislite kake neumnosti uganjati? Sedaj bodo samostan stražili, da se niti mala miška ne bo mogla vtihotapiti. Zaklad bodemo že mrtvim menihom morali prepustiti.“

„Ne, prisvojim si jih.“

„Nemogoče bo to, glavar.“

„Meni ni nič nemogoče,“ zavrne ga glavar odločno, „da, spoznali bode te še-le, kdo je Jurij Skopec prav za prav! Ali nisem prisegel, da bo vse pred menoj trepetalo. Še nikdar nisem prelomil dane besede.“

„Toda to bi bila prevelika predrznost.“

„In vendar bom mrtve menihe obiskal. Spremil me bo, kdor se prostovoljno oglasi. Sicer grem sam,“ reče Jurij z ostrim glasom.

„Oho,“ rentachi ‚sladki Polde‘, „tri sto medvedov, kdo pa pravi, da Vas zapustim? Strahu Polde ne pozna, in če me takoj vrag pobere!“

„Da, Ti si vrl možak!“

Pot po temnem gojzdu s težkimi bremenami na hrbtu je težavna, konečno pa vendar končana.

Znamenja razpostavljenih straž pričajc, da je zaželjeni tabor blizo.

Cekinar prihaja nasproti.

„Dobro došli, glavar“, pozdravlja tolovaj, „vrlo se Vam je napad posrečil. Škoda, da nisem mogel zraven biti. V taboru je vse v redu.“

„Ali se ni nič novega pripetilo?“

„Smukač se je povrnil. Poizvedel je marsikaj, kar se bo dalo porabiti.“

„Bodemo že videli. Za sedaj ostanemo še tukaj. Kje je Smukač?“

„Spi, glavar! Bil je zelo truden. Sicer je pa nekaj krasnega sabo pripeljal.“

„Kaj pa?“

„Prezalo deklino, katero smo drugim punicam pridružili. Tujka je menda od boljše hiše, čeravno je kmetski oblečena. No, pa saj jo bode te sami videli.“

„In to takoj,“ pravi Jurij Skopec nekoliko začuden, „vražje se moramo paziti, da nam zlodji ne pošljejo kakega ženskega vohuna.“

„To sem tudi že jaz mislil ter Smukaču rekel, ki pa o tem ni hotel nič vedeti. Popolnoma zateleban je vanjo, imeti jo hoče za ljubico.“

Glavar se pripravi za odhod.

„Dobro, takoj odidem v deklinški tabor. Ti pa dobro pazi na straže, kajti kakor hitro se zasvita, preganjali nas bodo in sled naših stopinj v mehkih tleh provzroči nam morebiti še velike sitnosti.“

„Zanašajte se na-me, glavar.“

Cekinar hiti k svojim tovarišem, ki ravnokar v veliki odvej napravljeni utici skladajo pripljenjeni rop.

Jurij Skopec pa pospeši svoje korake, da bi tem preje prišel v deklinški tabor.

Kmalu pride k ženski straži, poleg katere stoji Lenčika, ki se je tudi že povrnila.

„Kje je tujka?“ praša Jurij Skopec.

„Tam le v utici. Stražimo jo, kakor sta to Amalija in Uršika velevali, predno sta iz tabora odšli.“

Tolovajski glavar osupne.

„Kaj to pomeni — Amalija in Uršika sta tabor zapustili — po noči?“

„Da, s šestimi tovaršicami,“ glasi se odgovor. „Če sem prav slišala, hočejo napasti dobro znani Blanski grad ter ga oropati.“

Jurij Skopec se srdito zasmeji.

„Amaliji moji vspehi ne dajo miru,“ misli sam pri sebi. „No — naj le poskusijo svojo srečo. Saj sem jim obljubil, da jim pustim prosto roko.“

Svit malega ognja mu kaže pot do zaznamovane, ne več oddaljene utice.

Tu sedi jedna bivših pastaric na straži, držeč v roki nabit samokres.

Jurij Skopec tolovajko le mimogrede pozdravi, kakor zamaknen zre v čarobne oči, ki se mu iz zelene utice nasproti svetijo.

Tujka tedaj bdi.

„Stopite bliže,“ kliče Jurij Skopec v uto. „slišal sem, da Vas je jeden mojih ljudij pripeljal. Pojasniti mi morate, kaj in od kod ste.“

Sabina ga čuje.

V prvem trenutku jo presune strah, kajti ve, da stoji pred njo tolovajski glavar, katerega hoče izdati. Če le najmanjše slutí, izgubljena je!

Toda hitro se ojači.

Prikaže se pri vhodu v zavesti, da bo njena zapeljiva lepota preslepila zloglasnega tolovajskega glavarja.

In Sabina se ne moti!

Jurij Skopec osupne, ko zagleda prekrasno žensko, ne izda pa se, marveč jo mirno povprašuje.

Sabina istotako ravnodušno odgovarja.

Z nova pripoveduje izmišljeno pravljico, s katero je že Smukača prevarala; tudi Jurij Skopec domneva, da je to ubegla hudodelnica.

Na njenem obrazu bere, da je krasotica že do dna izpila kupico življenskih radostij, ki so pa le še povekšale njeno razkošno lepoto.

Sicer se Jurij Skopec ne more otresti slutnje, da je to morebiti vendar-le kaka izdajalka, zaradi tega mu je prav, da po Amalijinem ukazu stražijo tujko, ki se na kratko imenuje Sabina.

Toda tudi drugi čuti se vzbujajo v njegovem dobrem sreč. —

Mlad je še in vročekrven, prava, sveta ljubezen mu je postala neznana, kajti Milica, katero jedino bi mogel v resnici zvesto ljubiti, to ljubko bitje izginilo je popolnoma izpred njegovih očij.

Amalija je res lepa, toda njegov ognjevit duh hrepeni po premembi. Tudi drugo krasotico želi objemati — vezati se noče na nobeno vzlic svojim obljubam napram Amaliji — in sedaj stoji pred njim zapeljivka, ki je menda le za to na svetu, da vsem moškim zmeša glave.

In Sabina?

Čudni občutki jo navdajajo. Začetkoma je bila za trdno odločena, da bo pri prvi priliki izdala tolovajskega glavarja ter si tako pridobila naklonjenost kneza Podstrmskega.

In sedaj?

Vsa presenečena zre v krasni, temni obraz orjaškega moža, ki je kakor iz mramorja izrezan.

Njuline oči se vjemajo, plamteči žarki odsevajo z jednega lica na drugo.

Težko sopeč pritiska svoji beli ročici na bujne, dvigajoče se prsi.

Ali naj res izda tega prekrasnega moža?

Jurij Skopec popolnoma pozabi svojo Amalijo, da, Sabina je mnogo lepša, divnejša.

„Vi hočete tedaj prostovoljno pri nas ostati?“

„Da, da,“ jeclja Sabina hinavsko, „Vaš tovariš me je vzal pod svoje varstvo, obljubil mi je, da se mi nič zlega ne pripeti.“

„In to obljubo tudi jaz obnovljam,“ zakliče glavar ves navdušen ter se nehote polasti njene desnice.

Sabina je prekanjena ptica.

Roko mu prepušča in navidezno sramežljivo povesi oči — globoko vzdihne.

To je vse le stara izkušnja, kajti razuzdanka dobro ve, kako se dajo moški preslepiti.

Vendar jo pa ta pot tudi še globokejši čuti navdajajo. Občuduje lepega moža, ki jo tako žarovito pogleduje.

Sabina je v začetku mislila, da je tolovajski glavar *Jurij* Skopec mršav, krvoločen surovež, sedaj pa stoji pred *njo* sal, mlad mož, kakoršnih je še malo videla. —

Srce jej močnejše bije.

Jurij Skopec jo še marsikaj izprašuje.

Sabina mu navidezno mirna odgovarja ter mu po ovinkih da spoznati, da je ona sama preganjana zločinka.

Tako hoče vsako sumnjo odstraniti — vzlic vsemu je še vedno pripravljena, da ga izroči — krvniku.

Sicer misli na to, kakošna smrt ga čaka.

Obraniti se ne more neke tesnobe v prsih, ki si predstavlja, kako bo rabelj lomil te krasne ude — skoraj se kesa svoje nakane.

Toda odpuščanje kneza Podstrmskega je tudi neskončno veliko vredno — pri tolovajih ne more ostati, v njenih plemenitih krogih se da jedino po njenem okusu živeti.

Da je vjela zloglasnega tolovajskega glavarja, to jej bo dalo posebno slavo — da, Sabina se že v sladkih sanjah ziblje,

kako jo bodo kot junakinjo, zapeljivo krasotico vsi moški slavili in oboževali.

Seveda med njenimi častilci ne bo tako krasnega moža, kakor je glavar Jurij Skopec, ki jo nepremakneno gleda v divni obraz.

„Lepa ste, Sabina,“ šepeta glavar.

„Ali res?“ prša ga razuzdanka, „oj, tega mi še ni nikdo povedal.“

Jurij vedno bolj začuden in zamišljen opazuje njeno razkošno krasoto.

„Lepa ste, kakor grška boginja,“ šepeta zopet, „kakor boginja ljubezni, ki se je rodila iz morske pene.“

Sabina osupne.

„Oj, Vi govorite, kakor da ste se na visokih šolah izobrazili,“ zakliče deklica razvneta — skoro pozabivša, kako vlogo igra.

Jurij Skopec tudi tega ne zapazi, misli njegove segajo v preteklost, ko je še njegova draga mati živela, ko je on v tihi podstrešni sobici sedel pri svojih knjigah.

„Knjige so bile nekdam moje najboljše prijateljice,“ pravi po daljšem premolku, „toda to je minilo, sedaj sem tolovajski glavar Jurij Skopec, ki je celemu svetu — premožnim brezsrčnikom — napovedal boj na življenje in smrt. — Toda Vi ste divna, Sabina, kakor vila, ki v nočni mesečini raja po zelenih livadah.“

Sabina se smehlja.

Laskanja je razvajena, toda Jurijeve besede jej posebno dobro denejo.

„Ali so še vile na svetu?“ prša ga Sabina skoro nagajivo.

„Saj jedna pred menoj stoji,“ glasi se glavarjev miren odgovor.

„Oj, Vi se iz mene norčujete.“

„Ne, ne, v resnici ste divno lepa.“

Deklica, ki je prej pred uto stražila, je odšla k ognju, zaradi tega nikdo ne čuje, kar se tukaj govori.

Tolovajski glavar stiska zapeljivi razuzdanki roko.

„Tako bela — tako mehka,“ pravi počasi. „Vi niste kmetica, Sabina, te nežni ročici ne poznate nikakoršnega težkega dela.“ —

„Oj, ne povprašujte po tem,“ poseže mu hitro v besedo, „zadostuje naj Vam, da sem revna, nesrečna ubežnica. Da, hotela sem iti k tolovajem, tukaj sem varna, tukaj hočem ves ostali svet pozabiti.“

Jurij Skopee je sedaj prepričan, da stoji pred njim lepa grešnica.

Kaj je storila, kaj ima na rovašu, to ga ne briga, zadostuje mu, da je tako lepa, tako divna.

Naenkrat se spomni Amalije in njenih strastnih groženj za slučaj, da bi se jej izneveril.

Kaj bi njegova prava ljubica rekla, ko bi ga videla, kako stiska tujki roko — kako žarovito se lepa dvojica pogleduje.

Jurij Skopee se otrese teh neprijetnih misli — živeti hoče sedanjosti, predstavlja si v duhu, kako krasno bi bilo, ko bi ga ta razkošna deklica v mehkem objemu pritiskala na goreče srce —

Sabina nikakor ni huda, da jo tako zaljubljeno gleda — o ne, tudi ona je lahkoživa razuzdanka, ki se le užitku trenotka klanja.

Vrhu tega jej pa o načinu nikdo ni ničesa predpisal, kako naj oblastnijam izroči tolovajskega glavarja.

Koga to briga, če nekoliko ur — nekoliko dnij ž njim v ljubezenski radosti preživi, predno krvnik nad njim zavihti — sekiro?

Skrivnostna jama.

Dva stara znanca. — Uporni rudarji. — Naklepi. — Tomaž — vohun!

„Rudeči Tomaž“ in njegov tovariš sta svojo objubo izpolnila.

Celo zviti Smukač ni opazil, da sta mu skrivaj sledila ter došla v bližino tolovajskega tabora.

Tukaj obstojita, da se natanko posvetujeta.

„Naprej ne smeva iti,“ pravi „rudeči Tomaž“, „slišal sem znamenja, katera dobro poznam. Tu na okrog so povsod straže nastavljene in prišla bi v proklete škripce, ko bi se še kaj naprej upala.“

„Ne, ne, tega ne smeva. Ženska je sedaj pri tolovajih in tkati morava, da nama skrivaj da potrebna navodila.“

„To je vse prav in lepo, toda kaj imava od vsega tega. Tista mala svotica — kaj je to za taka moža, kakor sva midva?“

Kaj pa hočeva?“

Stric se muza.

„Kakor poznam Jurija Skopca, nakopičil je že bogat plen. To sem od raznih strani slišal. Skril jih je v kakem brlogu, to je že taka tolovajska navada. Mogoče ima tam tudi vjetega barona Frankovskega, ko bi tega mogla izvohati — obneslo bi se nama dobro!“

„Že res,“ odgovarja Tomaž zagrizeno, „toda kaj nama pomagajo samo pobožne želje? Midva sva samo dva in Vi ste itak revica, ki morete komaj nekaj funtov nesti. No, če nimam tovarišev, hrabrih korenjakov, ki bi vsaj nekoliko vražjemu Juriju Skopcu in njegovemu krdelu mogli kljubovati, niti misliti ne moreva na to, da bi kaj pričela, kar bi se izplačalo. Sodrga, katero sva krog sebe zbrala, razkropila se je na vse vetrove, ko je čula, da se gre zoper prokletega Skopca.“

Stric premišluje.

„Ali res ne veste, kako bi si mogla pridobiti nekaj ne-

ustrašnih možakarjev, ki bi nama nepogojno ubogali?“ praša „rudeči Tomaž“.

„Da, vem!“

„No, zdaj sem pa radoveden!“

Stric prime tovariša za ramo.

„Tukaj na Dolenjskem je veliko rudarjev, katerih zaslužek je jako skromen.“

„Oho, ali jih hočete iz rudnika izvabiti?“

„Ne pride mi kaj takega niti na misel. Tomaž, toda pustite, da izgovorim. Ni še dolgo tega, ko se je nekaj delavcev v rudnikih grofa Stolberskega spuntalo, potem pa pred kaznijo pobegnilo v gozde. S puškami v roki se borno preživljajo — z lovskim ropom — divjačina jim je edini živež. Prišli bi z največjim veseljem k nama, posebno če jim obljubiva, da bodo živeli kakor bogata gospoda.“

Tomaž je veselo iznenaden.

„To bi bilo izvrstno!“ zakliče, „take ljudi bi mogla dobro rabiti. Ali pa natanko veste, da so ti ubežniki tu doli na Dolenjskem?“

„Seveda, celo kraj mi je znan, kjer se shajajo. Zaradi tega bom tja odrinil, Vi, Tomaž, pa me bodete tukaj pričakovali.“

„Dobro, s tem sem zadovoljen. Koliko jih bo pa primeroma prišlo?“

„Najmanj petnajst do dvajset, če jim le zlate gradove obljubiva. In s puškami so tudi vsi preskrbljeni.“

„Rudeči Tomaž“ si roki mane.

„To bi bilo veselje,“ pravi, „da, da, tako bodeva Juriju Skopcu še marsikatero bitko uro provzročila. Stavim, da je Amalija pri njem, vzela mu jo bodeva in pa še bogati plen vrhu tega. Hahaha, kako bo klel in razsajal. To me bo potolažilo za vse, kar mi je zlodej do sedaj prizadejal.“

„Nočem se dalje tu muditi,“ odgovarja mu stric, „kraj, kjer se shajajo, ni tako daleč od tukaj. Ljudi dobro poznam — pripravljani so na vse, tudi precej pogumni, da ne bodo že pri prvem strelu začeli pete brusiti. Mej tem pa, Tomaž, dobro pazite.“

„Ne bojte se, saj me poznate.“

Stric odide bivše rudarje iskat, „rudeči Tomaž“ pa se pri-
zri kolikor mogoče blizo taborišča.

To je težavno in nevarno, kajti Jurij Skopec zelo strogo
straži.

Tomaž od časa do časa čuje znamenja, s katerimi se po-
tezne straže vzajemno sporazumevajo.

Zaradi tega ne more drugega storiti, kakor v velikem
taboru tolovajski tabor obkroževati.

Tomažu je velika nevarnost znana, katera mu preti: če
tagledajo, izgubljen je.

Zaradi tega je po možnosti previden ter ostane v pri-
pravi daljavi.

Tako pride do razstresenih skal.

Te so mu jako po godu, kajti v varstvu teh upa priti
blizu tabora.

Naenkrat začuje tik sebe zamolke glasove.

Takoj se vrže za skalo na tla.

Tolovaji, ki menda govore, ga niso zapazili, drugače bi
bili hipoma obmolknili.

Tomaž se jim po trebuhu plazeč oprezno bliža.

Kmalu pride do vhoda v malo skalnato dolinico, v kateri
opazi v pečevji neko razpoklino.

Tam pred njo ima nekaj tolovajev opravilo.

Tomaž spozna svoje bivše tovariše.

Možje nosijo velike, težke vreče v razpoklino.

Tomaž se široko reži, slučaj mu je bil ugoden — ni
opazil, da tolovaji tam noter spravljajo svoj bogati plen.

„Hej.“ misli si Tomaž, „Jurij Skopec je zvit, a jaz sem
bolj navihan. Hahaha, to imenujem srečo! Prokleti glavar
da nikdo ne ve, kam skriva zaklade. No, le čakaj, še
na svetu.“

„Rudeči Tomaž“ napenja ušesa.

„Znesite vse v zadnji konec jame,“ sliši zapovedujoč glas.
Nem naj pa dva moža ostaneta pri obeh jetnikih, da ju stra-
žin in skrbita za nujine potrebe.“

Tomaž se zopet na vsa usta reži.

To ni Jurij Skopec, ki tako ukazuje, menda kak pod-
veljnik, dokaz, da je glavar zopet šel ropat.

Tomaž oprezno posluša.

„Oho,“ mrmra, „ne imenujem se ‚rudeči‘, če nimajo tam notri barona Frankovskega zaprtega. Tristo medvedov, tu lahko postanem naenkrat pogumen, blag rešitelj. Toda, kolikor vem, je baron znan kot skopuh, ki mi ne bo Bog ve kake nagrade dal. Hm, kako bi se to dalo najbolje izvesti?“

Tomaž si ubija glavo, toda karkoli mu pride na misel, hitro zopet zavrže.

Tolovaji so odnesli zadnjo vrečo v jamo.

Dva oborožena moža odideta potem noter, da prevzameta stražo.

Ostali pa odkorakajo na drugo stran, in kmalu je v dolinici vse tiho, kakor v grobu.

Tolovaja stražita jetnika in bogate zaklade, ne vedoč, da jih je rudeči Tomaž izvohal in da zavrtni napadalec tolovajskega glavarja premišljuje, kako bi ga mogel oropati in poslati na drugi svet.

Da, izdajalstvo nikdar ne spi, in Tomaž za trdno sklens, da po možnosti izrabi to ugodno priliko.

66. poglavje.

Amalijina ljubosumnost.

Povratek tolovajk. — V planteči strasti. — Prvi razpor. — Mlada poveljnica

Po tihem gojzdu se bližajo temne postave.

Šest jih nosi težka bremena, dve pa korakate na čel krdelca.

Človek bi v jutranjem mraku na prvi pogled mislil, da so to možje, ker so tako opravljene in oborožene.

Toda motil bi se! Amalija in Uršika se povračate s svojimi šesterimi tovaršicami od prvega roparskega napada v svoj tabor.

Plen je bogat, ki so si ga osvojile, najbolj sta poveljnici ponosni, da se jima je rop tako dobro obnesel.

Blanski gospodi se je slabo godilo.

Graščaka, ženo njegovo in oba odrasla otroka so tolovajke zvezale ter jim zamašile usta, potem pa peklensko preteple. Z onim bičem, s katerim je 'mladi gospod' tako nečloveško natolkel ubogega hlapca, so sedaj na hrbtiščih krvoločnikov zapustile spomine, katerih Blanska gospoda do črnega groba ne bo pozabila.

Krvaveče in na pol mrtve so zapustile tolovajke svoje žrtve v sobah ter potem z bogatim plenom odšle.

Zjutraj naj jih le zasledujejo, v taborišči so varne ter se jim ni ničesar bati — tam jih gotovo ne bodo našli.

Amalija in Uršika sta dobre volje.

„Kaj bo neki Jurij rekel?“ pravi lepa ljubica grozovitega tolovajskega glavarja, „oj, kako me bo iskreno pritiskal na ponosno srce. Oj, kaka blaženost, kaka sreča me čaka!“

„Tudi France se bo čudil,“ pripomni Uršika, „spozna naj naš pogum, našo podjetnost!“

Amalija se obrne k svoji prijateljici.

„Ti Franceta imenuješ svojega ljubčka,“ govori, „toda če me vse ne moti, dovolila mu še nisi nobene sladke urice.“

Uršika z glavo zmaje.

„Ne!“ pravi odločno.

„Zakaj pa ne?“

„Ker mi tako ugaja. Hočem, da me poprej še-le spozna, koliko sem vredna. Če se mu prezgodaj udam, naveličal se me bo kmalu, zaradi tega naj pa le čaka. Ljubim ga vendar iz vsega srca.“

Amalija nekoliko prebledi.

„Povej mi, ljuba Uršika“, izpregovori konečno počasi, „v Tvojih besedah tiči ojstro želo zoper mene.“

„Oj, kako to?“

„No, ali mi posredno ne očitaš, da sem se svojemu ljubčku prehitro udala?“

„To mi še na misel ni prišlo.“

„Povedala si mi tedaj nehote bridko resnico. Da, Uršika, srce mi težko postaja, da sem Juriju pokazala svojo plamtečo ljubezen, sedaj sem popolnoma njegova, toda —“

Uršika molči.

„Amalija se je pod pazduho oklene.

„Uršika“, povprašuje s čudno hripavim glasom. „ali misliš, da mi ostane Jurij zvest?“

„To za gotovo upam.“

„Oj, Ti samo upaš! Kar razjokala bi se, ker sem tako hitro njegova postala. Previdnejša bi morala biti, toda sedaj je kesanje prepozno. Joj, ko bi kako drugo ljubil!“

Uršika jo prestrašeno pogleda.

„Potem — potem —“ jeclja Amalija, „— jaz — bi —“

„Kaj bi potem storila?“

„Usmrtila bi ga“, škriplje Amalija. „Da umreti bi moral — umreti! In jaz bi znorela, pokončala bi vse, kar bi mi prišlo pod roke. Konečno bi tudi še sebe umorila.“

„Ti govoriš v veliki razburjenosti, Amalija.“

„Ne, o ne“, glasi se odločni, strastni odgovor. „Glej, Uršika, jaz ljubim prestrastno. Jurij mi je vse, ves ostali svet nič. — Oj, tako sem mu dobra — tako iskreno ga ljubim, da bi kar umrla. Zahtevati sme od mene, kar poželi. Toda nezvest mi ne sme postati!“

„To se tudi ne bo zgodilo.“

„Kdo ve?“ šepeta Amalija, „sedaj svojega ljubčka poznam. Duh njegov je ognjevit, ki vedno po novem hrepeni. Dolgo ne bo v mojem objemu vstrajal, in če zagleda kako krasotico — Uršika se smeji.

„Pojdi, no, Amalija, kako moreš le tako govoriti? Ti si zala, da je kaj, lepša, kakor me vse skupaj, tedaj se Jurij Skopec tudi za nobeno drugo ne bo brigal!“

Amalija zre pred se na tla.

„Bojim se —“

„Česa pa?“

„One tujke, saj veš, Uršika.“

„Ne bodi vendar tako ueumna, Jurij Skopec dobro ve, kako iskreno ga ljubiš. Tudi, da si mu rešila življenje, ne bo nikdar pozabil.“

„Toda moški so tako nestanovitni.“

„No, počakaj vendar, potem si še le beli lase.“

S takimi in enakimi tolažilnimi besedami Uršika končno vendar potolaži svojo prijateljico.

Da bi jo na druge misli spravila, nadaljuje v svojem govoru:

„Služabniki na Blanskem se bodo danes zjutraj čudili. Imenitna gospoda gotovo ne bo mogla niti stati, niti sedeti, niti ležati.“

„Kaj to škoduje?“ odgovarja Amalija temnega obraza, „najraje bi jih bila podavila.“

„To nam je glavar prepovedal.“

„Vem, toda te grdobe so smrt zaslužile. Pretepanje je bilo grozovito, toda zaslužena kazen.“

„Priznavam, pokazale smo, kaj premoremo! Amalija, sedaj še-le čutim, kako lepo je prosto življenje v gozddih, kako prijetna je zavest, da se naši oblasti mora vse pokoriti. Rojene smo za prostost — ne ločive se midve nikdar več!“

„Ne, nikdar, Uršika, toda tudi svojega ljubljenelega Jurija ne zapustim nikoli. Nobene druge ne sme imeti — jedino moj mora biti!“

Tako se približata taborišču.

Veseli krik vračajoče se pozdravi, ko se po dogovorjenem znamenju dajo straži spoznati.

„Ali se ni nič novega pripetilo?“

„Ne, nič novega.“

„Kje je tujka?“

„V utici, sedaj je ravno tudi glavar tam. Prišel je pred jedno uro iz samostana, kjer je priplenil veliko bogastvo. Ko smo se straže menjavale — stal je še pri tuji ženski.“

Uršika stoji poleg svoje prijateljice.

„Amalija, kaj pa Ti je, da se po celem životu treseš?“ prša jo na tihem. „Saj vendar nimaš mrzlice.“

„Oj — oj, ali si slišala?“ jeclja Amalija, „Jurij je — pri njej!“ —

„No, kaj pa je potem?“

„Veliko, prav veliko.“

„Tega ne razujem.“

„Pojdi hitro z menoj — ali pa pusti me, grem raje sama.“

Uršika jo zadržuje.

„Ne bodi vendar ljubosumna, Amalija. To se samo ob sebi razumeva, da jo mora glavar izprašati.“

„Jaz tega ne trpim!“

„Ti sama sebe smešiš.“

„Ne, ne, moj je in z nobeno drugo ne sme govoriti. In tujka je prekanjena kača, iz njenih očij se sveti zvitost.“

„Amalija, nepremišljeno govoriš.“

„Ne, ne, čutim, da mi nevarnost preti.“

„Ostani vendar!“

„Pusti me!“

„Potem grem pa s Teboj.“

Amalija se jej iztrga in urnih korakov odhiti proti taboru dekliških tolovajev.

Gleda in gleda — pesti pritiska na trepetajoče srce — potem z dlanjo preko očij potegne, kakor bi si hotela neprijetno prikazen izbrisati iz spomina.

Ni dvojbe, tam poleg zelene utice stoji Jurij Skopec, njen ljubček, pri lepi tujki, s katero zaupno kramlja.

Ali ni videl, da so se tolovajke povrnila?

Ne da se v svojem razgovoru niti jeden trenotek motiti.

Amalijo duši v vratu, primanjkuje jej sape.

„Tu — tu“, sopiha ter za roko stiska Uršiko, ki je za njo prihitela. „Oj, moja slutnja!“

Jurij Skopec čuje ta vsklik divjega obupa in obrnivši se zagleda svojo krasno nevesto.

Amalija se ne gane z mesta.

Razkošna njena postava se mirzlično pretresa, iz divnih njenih očij švigajo strele proti lepi Sabini.

Glavar pristopi k njej.

„Oj, tukaj si že“, zakliče živahno, „slišal sem, da si na svojo pest šla plenit, ker si hotela pokazati, da Ti ne manjka samostojnosti in poguma. Kam Te je peljala pot — na Blansko?“

„Da, da“, stoka Amalija, „na Blanskem sem bila — s sedmimi tovarišicami — priplenile smo celo bogastvo — veliko dragocenostij.“

„To me veseli“, vsklikne Jurij Skopec radostno, „hahaha, to velja! Seveda, moška obleka daje pogum, tega sem že prepričan. Toda tudi mi smo imeli srečo, zaklade smo prenesli iz samostana v tabor, čeravno moramo še jedenkrat tje iti po še večje bogastvo.“

Amalija komaj pazi na njegove besede.

„Jurij“, sika lepa tolovajka, „kaj imaš s tujko govoriti? — prašam Te, kaj tako zaupno kramljaš — z jetnico?“

„Zadnje besede izgovarja v vedno večji razburjenosti.“

Tolovajski glavar se ravnodušno smehlja.

„Draga Amalija“, pravi, „meni se zdi, da si vsa iz sebe. Kakaj neki? Saj vendar veš, da je Smukač sabo pripeljal to tujko — ne kot jetnico, marveč ker meni, da mu bo zvesta tovarišica in morebiti celo ljubica.“

Amalija zmaje z glavo.

„Tujki ne zaupam — prepričana sem, da je vohunja“, odgovori za nekaj časa.

Jurij Skopec odmahne z roke.

„Ti zopet prečrno vidiš, drago dete“, pomiruje jo, „jaz pa mislim, da lepa tujka —“

„Imenuješ jo lepo?“ pretrga mu besedo v razljuteni strasti.

„No seveda, saj ni grda“, nadaljuje Jurij Skopec, sicer je pa ženska po mojem mnenju iz boljših krogov ter je nekaj zakrivila, kar jo je primoralo, da se ogiblje ljudij.“

Amalija se ne more več brzdati.

„Tukaj ne sme ostati“, togoti se, „jaz tega ne trpim, ne, ne — naj gre le zopet svojo pot!“

„Zakaj pa?“

Amalija se k Juriju Skopecu pripogne, da jo le on more razumeti.

„Sovražim jo“, glasi se od njenih rudečih ustnic, „da, sovražim jo. Sedaj ž njo kramljaš, in če še dalje tu ostane — storil boš še več — ljubil jo boš.“

„Amalija, prosim Te!“

„Slutim“, škriplje raztogotena tolovajka, „to mi pravi neki dotranji glas.“

Jurij Skopec postane nejevoljen.

„Duša moja“, zavrne jo odločno, „ljubim Te presrčno, toda zapovedovati si ne dam od nikogar, zapomni si to! In pred vsem ne trpim ljubosumnih prizorov. Tujka ostane tukaj — gotovo jo preganjajo — po moji volji se mora zgoditi — ugovora ne poznam!“

Jurij Skopec govori resno, toda prijazno, vendar pa Amalija omahuje, kakor bi jo bila zadela pest v obraz.

„Oh, dobro — dobro“, šepeta, „sedaj vem dosti, toda — vendar ne pustim, da mi druga ukrade njegovo srce — ne, ne, moj mora ostati, in lepa tujka — oj, ne bo mi kmalu več nevarna — spravila jo bom s pota in če radovoljno ne zapusti taborišča, potem to kačo — ubijem!“

67. poglavje.

Zveza na življenje in smrt.

Po dovršenem napadu. — Pri ognju. — Novi tovariši. — V taboru tolovajk.
Strast. — Prisega v kapelici. — Pobratimija.

Jurij Skopec se vrača počasi v tabor.

Obraz njegov je teman — tiho govori sam sabo, slabe volje je.

Smukač mu prihaja nasproti.

„No,“ praša, „kako Vam je moja spremljevalka vseč?“

Jurij Skopec gleda na stran.

„Prav lepa je!“

„Kaj ne da, glavar,“ muza se Smukač, „ta ženska ima ogenj. Res, da ne vem, kdo je prav za prav, toda kaj naj si zaradi tega glavo belim? Če ima tudi kaj na svojem rovašu — bès te lopi, kaj pa je potem? Prava tolovajska nevesta

mora itak imeti svojo preteklost, vsaka ne more biti tako nedolžna, kakor Vaša Amalija.“

Jurij Skopec molči.

„To je seveda vsa drugačna punica,“ nadaljuje Smukač: „Amalija je svojo nedolžnost ohranila, čeravno so jej že ponujali cele kupe zlata. Vam je vse dala, glavar, lepa je in Vi ste njen prvi ljubček. Oj, to je veliko vredno!“

Tolovajski glavar je menda te besede preslišal.

„Ti si v lepo tujko menda že čez ušesa zaljubljen.“
praša svojega zaupnega tovariša.

Smukač se reži po celem obrazu.

„Ne tajim tega, glavar, grozno jo imam rad ter upam, da se bo kmalu dala pregovoriti. Po mojem mnenju je že dosti radosti užila in zaradi tega se tudi ne bo dosti branila.“

„Želim Ti prav veliko sreče.“

Jurij Skopec te besede posebno pomenljivo naglaša, saj pa že tudi sam zapeljivo Sabino z dopadajenjem gleda.

Smukač vsega tega ne zapazi.

Tako je v mislih na svojo bodočo ljubezensko srečo zamaknen, da ne vidi, kako čuden smehljaj se ziblje na glavarjevem obrazu.

V tem trenutku nastane v taboru velik vrišč.

Čujejo se glasni, veseli kriki ter smejanje.

Jurij Skopec urno odhiti.

„Ali Vas je sam vrag premotil,“ kliče svojim ljudem že od daleč. „kako morete tako divjati, da se po celem gojzdu razlega?“

„Glavar, glavar!“ pravi Cekinar, „poglejte vendar, tu so novi tovariši, možakarji, o katerih smo mislili, da so jih krokarji že davno na vislicah do kosti oglodali.“

„Hvala lepa za dobrotno željo,“ zarenči globok glas.

Jurij Skopec pristopi.

Tolovaji odpro krog, v katerem zagleda tri tujce in neko žensko.

V prvem hipu spozna, da so to že stari izurjeni rokavnjači. —

Prvi je priletel možakar z mršavo polno brado — na obrazu se mu bere predrznost in trmoglavost.

Tolovajski glavavar se mu približa.

„Kako se zovete?“ praša ter stisne njegovo medvedjo tace.

„Krištof Pantè,“ glasi se odgovor, „pobrisal sem jo iz zagrebške ječe, Smukač me že od poprej pozna, povedal Vam bo, koliko sem vreden, glavavar.“

Jurij Skopec vidi, da so prišleci stari znanci njegovih tovarišev, ter se veseli, da se je njegova četa za nekaj mož pomnožila.

Poleg Krištofa stojita dva mlajša moža.

„Jaz sem Janko Hrvat,“ predstavlja se jeden izmed njiju. „In tu je moja žena Jera. Če je treba kje kaj poizvedeti, bolj-ših ne najdete, kakor sva midva.“

„In jaz se imenujem Andrej Černič, glavavar,“ zakliče slednji došlecev, „Smukač je moj prijatelj. Gotovo Vam je že o meni pravil.“

Jurij Skopec pogleduje Černiča s posebno velikim zanimanjem.

Seveda mu je Smukač že o predrznežu pripovedoval, čegar skoro dekliški obraz z malimi zavitimi brkicami bi človeku poprej rekel, da je to kak imeniten mestni gospodič, ne pa tolovaj.

Iz njegovih črnih očij se sveti pravcato neukrotljiva odločnost, kar dokazuje, da je mladi, zali mož pogumem, kakor malokdo.

Jurij Skopec je zadovoljen.

Sedaj se še proti Hrvatovi ženi obrne.

Jera je čedna, to jej mora sovražnik pustiti, toda na njenem obrazu se bere zvičajnost in hudobnost.

Gotovo je ta ženska, kakor pravi ljudstvo, z vsemi žabami namazana.

Janko Hrvat se menda sam svoje boljše zakonske polovice nekoliko boji.

To so tedaj novi člani tolovajske čete.

Jurij Skopec je prepričan, da bodo vsi štirje koristni člani njegovega krdela.

Zapriseči mora tri možakarje še danes.

Debelega samostanskega oskrbnika rabi za živ štít. Stokajočega počasi pred se poriva.

Jera pa naj ostane pri dekletih, s čemur je ta tudi takoj zadovoljna — celo radostno se nasmehlja, ko čuje, da dobi tako tovaršijo.

Nemudoma odide v ženski tabor.

Mej tem zbudi Jurij Skopec vse tolovaje, ki so bili po noči ž njim v samostanu.

Vsi morajo biti pričujoči, ko bodo novinci prisegali grozovito prisego.

Jurij Skopec narekuje prisego, Pantè, Hrvat in Černič pa jo izgovarjajo za njim.

Radi vsi trije to store, kajti Jurij Skopec je postal že tako slovit, da hočejo z veseljem služiti tako imenitnemu tolovajskemu glavarju.

Potem prineso vina in radostno popivanje zaključi pristop treh divjih tovarišev.

Pred vsem drugim ugaja Juriju Skopcu posebno Andrej Černič.

Olikano kretanje in govorjenje mladega moža mu je všeč ter slutiti, da Černič ni njegovo pravo ime in da je iz imenitne hiše. —

Za prijatelja ga hoče imeti, ž njim se bo lahko o marsičem pomenil, česar z dosedanjima zaupnikoma, Smukačem in Cekinarjem, ni mogel storiti, ker sta skoro brez vsake boljše izobrazbe.

Posebno Smukač je divji in surov, njegovega tovariša Cekinarja pa je še-le zadnji čas ljubezen do Uršike nekoliko zblažila.

Ni čudo tedaj, če že v prvem trenutku glavar išče znanstva mladega moža, s katerim živahno kramlja, poleg malega ognja sedeč.

Povrnimo se v dekliški tabor.

Amalija ni skušala, Jurija Skopca zadrževati, toda v njenih očeh se peklensko žari.

Ko izgine tolovajski glavar za grmovjem, hiti krasna deklica k svoji prijateljici Uršiki.

Deklici se nekaj časa tajnostno pomenkujete, in ko se zopet k svojim tovaršicam obrnete, začuje se znamenje, ki kliče vsa dekleta skupaj k ognju.

Hipoma se to zgodi. —

Celo straže prihite, tudi Lenčika, ki je zopet v moški obleki.

Konečno se približa Sabina Rotenturnska krogu dekliških tolovajev.

„Pojdite z menoj!“ zakliče lepa ljubica Jurija Skopca. „Vse pojdite z menoj — vse brez izjeme — povedati Vam moram nekaj važnega.“

Uršika mej tem nekaj rečij v platneno ruto zavije.

Hitro odidejo na mal griček, na kojega obnožji leži dekliški tabor.

Tudi Sabina gre ž njimi, saj se mora tako vesti, kakor bi nameravala do svoje smrti ostati zvesta tovaršica pogumnih tolovajk.

In čudno — iz njenih očij odseva neka prikrita zadovoljnost, skoro sreča — odkar je z Jurijem Skopcem govorila, postala je vsa predrugačena.

Ali se je v zalega moža zaljubila?

Kdo ve?

Žensko srce je večna uganjka.

Amalija ponosno koraka prva — Uršika kot zadnja malega krdelca.

Tako pridejo dekleta na vrh griča.

Tu gori, sredi lesničevja, stoji mala kapelica.

Prav za prav so to le še ostanki prejšnje, zelo znamenite kapele, lesena streha je popolnoma razdrapana, zidovje pa pol razpalo.

Amalija za trenotek postoji.

Bledi mesec obseva njeno razkošno postavo — lepa je, krasna.

Ko pa se obrne ter zagleda Sabino, stemni se jej obraz — ta tujka je še bolj zapeljiva.

Tudi ona pogleda njo.

Amalija stiska ustnice, da se mali njeni zobčki globoko zasade v rudeče meso.

Toda molči in odide v kapelo, kamor jej ostale tolovajke sledijo.

Uršika stopi sedaj k svoji prijateljici.

Amalija je resna.

„Pripravi vse,“ zapoveduje Uršiki, „jutro se bliža, in predno nas prvi solnčni žarek pozdravi, mora biti vse končano. Žuri se, draga prijateljica.“

Uršika takoj prične.

Dekleta se čudijo.

Kaj to pomeni?

Amalija je tako slovesno-resna, da, obraz njen je naravnost teman?

Ali kaj posebnega namerava?

Tolovajke se še bolj zavzamejo, ko Uršika platneno ruto odveže.

Dva srebrna svečnika postavi na kamenito ploščo malega oltarja.

Ta srebrnina je bila še pred nekaterimi urami last Blanske gospode.

Uršika urno prižge dve voščeni sveči, ki motno obsevate molčečo družbo.

Še več rečij je v ruti zavitih.

Velik, težak zlat kelih — obsežna steklenica in ojstro bodalo.

Vse to leži sedaj na altarčku.

Kaj pomeni to?

Amalija pristopi k altarju.

„Pridite bliže k meni, vse!“ pravi Jurijeva ljubica zapovedujoče.

Dekleta ubogajo.

Tudi Sabina se ne obotavlja, kajti paziti mora, da ne postane sumljiva, hliniti se mora, kakor da bi bila z dušo in telesom prava pristašica tolovajske čete.

Amalija dvigne desnico.

„Tovarišice, prijateljice!“ pravi jakim, odločnim glasom, „pripeljala sem Vas semkaj, da se še bolj jedna drugi približamo. Združiti se hočemo še tesneje, kakor dosedaj, nerazrušljivo, in Ve vse mi prisezite, da se hočete po moji volji ravnati, kajti Uršika je z menoj jedina.“

Tiho je v kapeli, kakor v grobu.

„Me živimo sicer same za-se,“ nadaljuje, „toda poleg nas tabori krdelo divjih možakarjev. Jurij Skopec gleda sicer na strog red“ — tu se jej glas tresse — „toda mogoče je, da se nam v njegovi nenavzočnosti doma ostali tolovaji v pijanosti ali v razuzdani strasti približajo. Konečno smo takim ljudem nasproti le siabotne deklice. Jeden ali drugi bi morebiti skušal siloma doseči, da bi se mu katera nas prijateljic morala kot ljubica udati. Menda me razumete?“

„Da, da, razumemo. Toda nikdo se nas ne sme dotakniti — oborožene smo!“

„Tako je,“ pritrjuje Amalija, „toda kaj pomagajo samo lepe besede? Zgodi se lahko, da ostane samo straža doma, ali pa da tak silovitnež spečo napade.“

„Maščevale bi se potem!“ zakličejo vse deklice s pretečim glasom.

„Dobro, to sem hotela slišati! Vez pa, ki nas bo odslej družila, bo še močnejša, kakor sama obljuba. Sestre hočemo postati — po krvi, da, to hočemo jedna drugi biti, in sedaj me natanko poslušajte!“

Zopet je vse tiho.

„Sestre,“ nadaljuje Amalija slovesno, „Vam vsem je znano, koliko moč ima ljubezen. Nikdo na svetu se temu čutu ne more zoperstavljati — tudi me ne, ki smo tudi od krvi in mesa. Glejte mene — jaz ljubim Jurija Skopca — njegova nevesta sem. Ve druge še niste volile, toda tudi za Vas bo prišel presrečen čas, ko Vas bo z izvoljenci srca vezala vroča ljubezen.“

Deklice se smehljajo in Uršika zarudi, spominjajoča se Cekinarja, svojega rešitelja.

Ljubi ga, toda še vedno ni njegova postala.

„Sestre,“ zakliče Amalija glasno, „sedaj čujte, kako pri-sego zahtevam od Vas. Če katera izmed Vas ljubi tolovaja — dobro — zgodi naj se njena volja. Toda s svojim izvoljencem ne sme iti v tabor Jurija Skopca, tam bi postala žrtva drugih zverinskih divjakov. Ljubček njen mora k njej v naše taborišče priti ter le gotove dni živeti v njeni družbi. Vsaka, ki si izbere častilca, mora to naznaniti odboru, ki ga me izvolimo, potem

pa se tudi po njegovih naredbah nepogojno ravnati. Ali hočete to obljubiti?"

„Da, da, obljubujemo!“ glasi se splošni odgovor.

„Drugega od Vas tudi nisem pričakovala,“ prikima jim Amalija, „saj vidite, da skrbim le za Vaš blagor. In še nekaj morate priseči. Ko bi kdo izmed tolovajev pregrešil nasilstvo, maščevati se hočemo neusmiljeno. Umreti mora taka grdoba, in niti sam tolovajski glavar Jurij Skopec ga ne bode mogel rešiti.“

„Da, to hočemo!“ kličejo dekleta, „umorile bodemo vsacega, ki bi jedno izmed nas onečastil. Le prostovoljno se hočemo možu svojega srca udati.“

Amalija pogleda Sabino od časa do časa.

Obraz jej postane teman, ko zapazi, da pritrjuje tujka najživahneje izmed vseh.

„In vendar je vragica izdajalka,“ sika lepa Amalija, „hlini se, toda jaz jo bom že razkrinkala.“

Obrne se proti Uršiki.

„Napolni kelih z vinom,“ ukazuje mirno.

Uršika natoči iz velike steklenice v zlati kelih rudečega vina —

„Sedaj mi daj bodalo!“

Z desnico prime ojstro orožje.

„Glejte semkaj!“ oglasi se Jurijeva ljubica z nova, „in posnemajte me, kakor vidite mene storiti.“

Deklice se bližje drenjajo.

Vidijo, kako Amalija hitro odpenja lovsko suktnjo.

Sedaj snežno-belo srajco nekolika odrine, da se vidi del njenih prsij.

Ojstro bodalo rani baržunasto kožo in prikaže se nekaj kapljic rudeče krvi, ki jih vlovi v zlati kelih.

„Uršika, stori po mojem vzgledu!“

Nobena se ne obotavlja.

Skoraj peklena navdušenost se sveti na dekliških obrazih in vsaka tolovajka spusti nekaj kapljic srčne krvi v vino.

Nazadnje pride tudi Sabina na vrsto.

Amalija še vedno misli, da se bo njena tekmovalka branila, izpolniti njeno voljo.

Toda moti se.

Sabina odpne svojo obleko.

„Oj, kako lepa je, ta vragica,“ sika Jurijeva nevesta „kako lepa je in pa kako jo sovražim!“

Ali je Sabina te besede slišala?

Tako čudno se smehlja, ko vidi, kako jo vsa dekleta kakor boginjo lepote občudujejo.

Rotenturnska razuzdanka izvrši, kakor je videla druge storiti.

Amalija stiska pesti.

„Igralka je,“ šepeta togotno, „ha, izdajalka je, — še več, oropati me hoče mojega ljubčka.“ —

Uršika jo cuka za rokav.

„Kaj naj se sedaj zgodi?“

Takoj je Amalija streznena.

„Prisegite!“ zakliče glasno ter zgrabi kelih, „prisegite, da boste vse storile, kar Vam veleвам. In ko ste tega vina nekoliko popile, potem smo posestrine, katere veže srčna kri. Kdor prelomi prisego — izgubljen je — izdajalko bomo kaznovale — krivoprisežnica naj umrje pod največjimi mukami!“

Pri tem srpo gleda Sabino, ki pa ne povesi svojih oči.

Neustrašena odgovarja Amalijinemu pogledu.

„Ali hočete to priseči?“

„Hočemo!“

„Prisegajte!“

„Prisegamo!“ zakličejo dekleta kakor iz jednih ust.

Amalija pije iz keliha, v katerem je vino s krvjo pomešano, potem pa ga ponudi Uršiki.

„Pijte!“ izpodbuja jih, „to je še-le pravo posvečenje naše zveze. Katera pa to prisego prelomi, gorje jej — gorje!“

In zopet pogleda Sabino.

Ta pa se smehlja ter mirnim obrazom prime kelih.

Smehlja se tudi, ko pije, Amaliji pa se obraz zmračí.

Tolovajskega glavarja ljubica že skoraj dvoji — je-li Sabina izdajalka ali ne?

Na vsak način pa je nevarna tekmovalka v Jurijevi ljubezni.

Amalija z nova dvigne desnico.

„In sedaj me poslušajte!“ zakliče Amalija plamtečih očij, „odslej ne sme nobeden tolovaj brez našega dovoljenja stopiti v naš tabor, razven Jurija Skopca — vsakega bodemo siloma prognale.“

„Tako bodi!“

„Sedaj izvolite odbor, ki bo odločeval, kadar si bo katera izmed nas sester izvolila svojega ljubčka. — Tri odbornice zadostujejo, ki bodo vedno skrbele za red in našo čast.“

Dekleta živahno pritrdijo in kmalu se zjedinijo v volitvi. Amalija, Uršika in Lenčika, ta trojica bo v bodoče v vseh ljubimskih zadevah odločevala.

Amalija je zadovoljna, kajti prepričana je, da se ostali dve odbornici ne bodete upirali njenim ukrepom.

„Prisega je končana, odbor izvoljen,“ pravi Amalija. „Odbor tudi takoj nastopi svoj nalog. Prašam Vas tedaj, ali si je za katera sestra izbrala svojega ljubčka?“

Vse molče.

Amalija Uršiko prašaje pogleda.

„In Ti?“ zašepeta tiho.

„Pozneje, pozneje,“ smehlja se Uršika zarudela, „ostati hočem še prosta, to je tako lepo — moževa ljubezen nas kuje v spono.“

„Da, prav govoriš,“ mrmra Amalija, „kot Amaconke smo proste — kot ljubice sužnje svojih mož. Toda, kdo more svojemu srečju veleovati?“

Zlato solnce pošilja svoje prve žarke na vzbujajočo se naravo.

„Nov dan vstaja — nov dan posebno za nas posestrine. Zveza naša je sklenjena, čuvajte se, da je ne prelomite! Sodila bi jaz nezvesto pregrešnico strogo, neizprosno, brez vsakega usmiljenja!“

68. poglavje.

Skrivnostni tabor v gojzdu.

Kramar in „rudeči Tomaž“. — Uporni rudarji. — Jurij Skopec okraden. — Skrivališče. — Ogljar Tone. — Dekliški tolovaji.

Po trebenjskem gojzdu na Dolenjskem se plazijo divje postave.

Toda to niso tolovaji, marveč možje so v obnošenih, zakrpanih rudarskih opravah.

Stric je imel srečo, da jih je našel, potem pa je šel po svojega tovariša „rudečega Tomaža.“

Obema potem ni bilo težko, pridobiti jih zase, tem manj, ker je bil ravno zadnji čas lov na divjačino jako nevspešen.

Bivšim rudarjem tudi že gore tla pod nogami, kajti pričeli so jih od vseh strani preganjati. Srčno si tedaj žele, da bi prišli kolikor hitro je mogoče od tod.

V tej sili jima ponudba obeh hudobnežev ravno prav ugaja. —

Kramar, kakor bomo v bodoče imenovali Amalijinega strica, obeta upornikom zlate gradove, pridobi si ljudi popolnoma na svojo stran — sedaj se bo mogel z Jurijem Skopcem kosati.

Oba lopova se najprvo posvetujeta.

„Dvanajst predrznih možakarjev imava.“ pravi Kramar, „korenjake, ki vedo, da jih čakajo vislice, če jih oblastnije dobe v svoje roke, kajti tatvina se vedno s smrtjo kaznuje, vrhu tega so pa pri uporuh tudi še jednega rudarskega uradnika ubili. S takimi obupanci lahko vse pričnemo, in mislim, da najprvo iztrgamo Juriju Skopcu krasno Amalijo.“

„Seveda,“ zakliče „rudeči Tomaž“, „Amalija mora moja žena postati, potem bomo pa Jurija Skopeca posnemali ter živeli kot pravi tolovaji.“

„Počasi — počasi,“ svari ga Kramar, „naglica ni dobra. Kdo bo pa tako neumen ter zametaval lepo nagrado, katero

nama je tujka obljubila? Sedaj smo še pošteni meščani, dokler nimava zaslužka v žepu. Potem še-le storiva, kar se nama zljubi.“

„Prav imate, popolnoma prav, Kramar. Kaj pa nama je najprvo storiti?“

„Najpoprej morava najti skrivališče, da naši na pol izstradani ljudje zopet pridejo da zaželjenega počitka. Stavim, da je Jurij Skopec v dolinici skrnil mnogo lepih rečij — no, pa saj se bova na lastne oči prepričala!“

„Tedaj pa odrinimo!“

Pridružita se podivjanim rudarjem, ki so v svoji revščini bolj strašilom med turšico podobni, kakor ljudem.

Sedaj so samega glada krotki, toda Kramar dobro ve, da bodo pri prvi ugodni priliki pokazali, kako ljuti divjaki so.

Bivše rudarje pelje v skrito dolinico v razpoklino.

Jurij Skopec pri slednji ni postavil straže, češ, saj podzemeljske jame itak nobeden ne najde.

Tudi so barona Frankovskega v drugo oddaljeno skrivališče s služabnikom vred odpeljali, potem pa vhod zadelali.

To pa Tomaža in Kramarja ne premoti.

Svojim ljudem ukažeta, naj kamenje odvale.

„Jama?“ čudi se najdivjisi izmed nekdanjih rudarjev.

„Kaj hočemo tu notri, ali nas imate za norca?“

„Rekel sem Vam, da odvalite kamenje,“ zavrne jih Kramar. „Ubogajte, potem bodete že videli, da sem imel prav!“

Godrnjaje ubogajo izstradanci.

Začetkoma delajo le malomarno, konečno, ko zagledajo temno razpoklino, vedno urneje.

Kimalu je vhod prost.

Urno prižgo trske, ki leže v jami.

Tam koncem razpokline so nakopičene vreče.

Ko jih odvežejo, zagledajo bliščeč zaklad, srebrnino in zlatnino, poleg tega pa tudi veliko živeža.

Uporniki samega veselja vriskajo.

„No, kaj sem Vam rekel?“ zakliče Kramar ponosno.

„Sedaj imate dosti, da si napolnite želodce. Saj je pa tudi zadnji čas! Čudež je, da se ne sliši, kako Vam kosti šklopotajo.“

Možje se hočejo dragocenosti polastiti.

„Stojte, kam se Vam tako mudi?“ ukazuje Kramar. „To nima nobenega pomena, da bi se mi vsi težko obložili. Razdelili bomo med nas samo, kar je gotovega denarja tukaj, vse ostalo pa v kaki drugi razpoklini poskrili. Takih se tu v okolici ne manjka.“

„To je res,“ odgovarja jeden možakarjev. „Jaz sem iz tega kraja doma, znano mi je dosti skrivališč, kakoršno potrebujemo.“

„Glavna stvar je, da podzemeljska jama ne bo preveč oddaljena.“

„Ne, ne, nedaleč od tukaj je razvalina nekdanjega gradu. Tam je še nekaj dobro ohranjenih kletij, v katerih smo se že večkrat skrivali. Tudi ne pride tja z lepo kak človek, ker okoličani mislijo, da bivši vitez, posostnik gradu, na razvalinah ponoči straši.“

„To je ugodno! Vsak naj vzame jedno vrečo. Toliko bode te že močni, pozneje pa pošljem po jedi in pijačo.“

Rudarji se za ušesi praskajo.

„To ne gre, da bi kdo izmed nas med ljudi zahajal — preveč smo tukaj znani — takoj bi nas zgrabili.“

„Dobro“, odgovarja Kramar, „preskrboval Vas bom tedaj jaz s potrebnim živežem in pijačo. Ali ste še toliko jaki, da boste mogli vreče nositi?“

„Seveda — seveda!“ kličejo podivjanci, „če smo že toliko časa stradali, bomo tudi še ta mali trud pretrpeli.“

Takoj se poprimejo dela.

Dosti jih je, da naenkrat odneso ves plen.

Kramar spremlja poteče se rudarje, „rudeči Tomaž“ pa si dá v razpoklini še opraviti, in ko je gotov, zakrije vhod s kamenjem, da nikdo ne opazi, kak neprijeten obisk je bil v jami.

Srdito se Tomaž reži.

„No, sedaj naj le pride prokleti Jurij Skopec“, godrnja surovež, „ta bo gledal — hahaha — kaj bi dal za to, ko bi mogel njegov obraz videti.“

Počasi odide Tomaž za svojimi tovariši, katere dobi v razvalinah že utaborjene.

Ukradeni plen je v obokani kleti skrit, le nekaj vreč z živežem odpro divji možakarji, da si privoščijo pošteno južino po dovršenem delu.

Kramarju je na tem ležeče, da se pridobljeni tovariši kolikor mogoče hitro okrepčajo.

Ko kroži kozarec z rudečim dolenjcem, postanejo izstradanci kmalu dobre volje.

Vince jim razgreva srce in če se jim sme verjeti — pripravljani so sedaj tudi v peklo iti.

„To so mi pravi korenjaki“, misli si Kramar na tihem, „da, da, s takimi obupanci si upam nečuvvene čine izvršiti. Močni so vsi, kakor medvedje. Če se le še nekaj dnij dobro rede, podiral bom ž njimi zidove.“

Družba je vesela in celo „rudeči Tomaž“ se radosti, ko pomisli, kakošnim junakom bo odslej zapovedoval.

„Hej, tu prihaja ogljar Tone“, zakliče jeden izmed njih, „ta nam je še manjkal! Za vraga, ta se nam gotovo pridruži — naveličal se je samotno v goščavi leto za letom oglje žgati, In pa prebrisan je, da sliši, kako trava raste.“

Kramar in Tomaž zagledata čokastega moža, ki se počasi bliža razvalinam.

Njegov obraz je zvit, vrhu tega mu pa tudi še jedno oko manjka.

Pa tudi pogled z jednim samim očesom priča, da s tem možakarjem ni dobro črešnje zobati.

„Tone, semkaj pojdi!“ ga kliče divja družba, „tukaj je še ostanek vina. Dobili smo dva izborna načelnika, ki bodeta načinila iz nas slovito četo.“

„Hm — tolovajsko četo, kaj ne, kakor Jurij Skopčeva?“ zagodrnja ogljar Tone.

Kramar z glavo zmaje.

„Dragi prijatelj in, kakor upam, naš tovariš“, prične hinavsko, „tako ne smete govoriti. Fej — tolovajska četa — kako se to grdo glasi! Mi vsi smo poštenjaki od nog do glave, ter hočemo tudi do črnega groba ostati. Če pridemo pa slučajno v kako hišo, prav slučajno, naglašam, če tam slučajno kaj najdemo na tleh ležati, dolžnost je naša, da je poberemo in odnesemo, ker bi se kdo drug ob stvar izpodtaknil ter si svoj nos pobil.“

Ogljar Tone se reži.

„Vi niste na glavo padli, kakor vidim“, pravi Tone, „toda nekaj ste vendar pozabili pristaviti. Odnegli bodete namreč samo take reči, ki so dragocene, ostale pa pustili ležati, ali ni tako?“

„Človek ne sme nikdar prezreti, kaj bi mu moglo koristiti“, glasi se hudomušni odgovor.

Ogljar Tone poda Kramarju roko.

„Velja, Vi ste moj mož, že vidim — z Vami bom gotovo še na zeleno vejo prišel. Da, takoj tu pri Vas ostanem. Vrag naj oglje kuha, če hoče!“

Kramar mu seže v desnico. Ta možak mu je dobro došel, prebrisan je in močan.

Tone izprazni kupico vina.

„No, kapljica ni napačna. Ali je imate več?“

„Ne, toda denarja ko listja in trave!“ kličejo divjaki radostno.

„Dobro, grem z Vami! Kam se najprvo obrnemo? Ali ostanemo na Dolenjskem, ali pa gremo dalje od tukaj?“

Kramar z glavo odkima.

„Ne gremo nikamor, marveč tukaj ostanemo. Nalog imam, kateri moram prej izvršiti. Pozneje se bo že pokazalo, kaj nam je storiti.“

„Kaj neki? Prav velikokrat bomo ‚slučajno‘ tuje hiše obiskavali, in se ob vreče denarja ‚izpodtikali‘,“ smeji se ogljar Tone.

„Tudi to se bo našlo.“

Jednooki mož zaupno prisede h Kramarju.

„Ali menda lepe deklice zasledujete, ki so se tam deli v gojzdu utaborrile, he?“

Kramar osupne — ‚rudeči Tomaž‘ oprezno poslušša.

„Katere deklino?“

„No, to je skrivnostna stvar“, pripoveduje ogljar Tone. „Nedaleč od tukaj je v gojzdu pravcato taborišče, v njem pa niso morebiti cigani, o ne, tam se je kakih dvanajst do štiri-najst lepih punic udomačilo. Prav udomačilo! Krepke so in zale, ... Da, le žudite se lovske sukne in hlače

nosijo, vrhu tega pa puške, samokrese in bodala — pravcate tolovajke so Vam to!“

Rudarji poslušajo z odprtimi ustni.

„Tovariš“, praša Tomaž, „ali govorite resnico, ali pa nas imate za norca?“

„Če mi tega ne verjamete, pokažem Vam, da se na lastne oči prepričate. Toda previdni moramo biti, deklina so pravilne straže razpostavile, in stavim svojo glavo, da znajo tudi streljati.“

„Rudeči Tomaž“ pocuka Kramarja za rokav.

„Kaj menite, ali so te tolovajke Jurij Skopčeve zaveznice?“

„To bomo kmalu izvedeli.“

Stric se obrne k ogljarju Tonetu.

„Povej mi tovariš“, dobrika se mu, „ali si natanko videl dekliški tabor?“

„Seveda, prav blizo sem se priplazil ter dve uri pod grmom skrit ležal. Stvar me je zanimala.“

„In kaj ste še opazili, prijatelj? V taboru je bil menda babji sejm?“

„Nikakor ne“, odgovarja ogljar Tone, „in to me je ravno zanimalo. Dekleta so se dostojno in prosto gibale, vse pa je bilo redno in pod nekakim poveljstvom.“

„Kaj mi ne pravite!“

„Da, opazil sem, da sta dve deklici, ki sta menda poveljnici, ostalim tovarišicam ukazovali. Straže so se menjavale, vse je šlo, kakor namazano, nobena se ni obotavljala.“

„In še nekaj — ali niste nobenih moških zapazili?“

„Ne.“

„Ali se v tem oziru ne motite? Mogoče ste moža z dekletom zamenjali?“

Ogljar Tone se zakrohota.

„Kaj mislite, da sem slep?“ glasi se odgovor. „Hahaha, jedno oko sem sicer izgubil, toda bolje vidim, kakor jastreb. Nobena moža ni bilo mej dekleti, to prav natanko vem.“

„Rudeči Tomaž“ se obrne h Kramarju.

„To je prečudna stvar“, pravi, „ki si jo moramo ogledati.“

„Upam, da Jurij Skopec ni daleč od tukaj.“

„In pa oprezni moramo biti, ko se taborišču bližamo.“

„Da, previdnost je vedno potrebna.“

Mej tem ostala družba šepeta.

Tonetovo poročilo je njihove živce razburilo.

Vsi možakarji, ki se v razvalinah skrivajo, so surovi razuzdanci.

Dolgo časa že niso videli ženske, sedaj pa čujejo, da je v bližini celo krdelo razkošnih krasotic.

Od ust do ust gredo besede:

„Če ogljar Tone resnico govori, imeli bomo kmalu veselico. Napadli bomo dekleta, oho, punice bodo naše postale, saj že dolgo nismo nobene objemali!“

69. poglavje.

V podzemeljskem hodniku.

Predrzen načrt. — Skrivnostno znamenje. — Smukačev sprejem v dekliskem taboru. — Jerica.

Dani se.

V tolovajskem taboru je že živahno, straže se menjajo in pri malem ognji se kuha zajutrek.

Straže morajo biti zelo pazljive, kajti tolovaji vedo, da je do tristo vojakov in loveev prišlo v samostan ter da se bo preganjanje kmalu pričelo.

Jurij Skopec ve, da ga povsod iščejo, toda tabor je jako dobro izbran in skrit, zaradi tega upa, da semkaj ne bodo tako kmalu zašli.

Ostane lahko tukaj ter se mu ni treba umakniti.

Jurija Skopca navdajajo še druge misli.

Pante, njegov novi tovariš, mu je sinoči pravil, da je Andrej Černič v okolici samostanski dobro znan, ker je tukaj nekje rojen.

Zaradi tega pokliče mladega tolovaja z nežnim dekliškim obrazom.

Černič menda ne potrebuje dosti spanja, kajti bil je že pri prvem svitu dneva na nogah.

Jurij Skopec mu prisrčno seže v roko.

„Ali niste še od večerajšnje dolge poti truden?“

„Ne, glavar, pravcati tolovaj tudi ne sme biti preveč mehkužen,“ glasi se njegov prostodušni odgovor.

Jurij Skopec ga prijazno gleda.

Mladi mož mu vedno bolj ugaja.

„Vi ste Dolenjec, iz tukajšnjega kraja doma?“ izprašuje ga Jurij.

„Da, glavar,“ odgovarja mladostni tolovaj, „tukaj je moja zibelka tekla. Vsaka steza mi je tu znana, in če treba, dam Vam rad zahtevana pojasnila.“

„Ali ste dosti pogumen, da bi Vas smrtna nevarnost ne strašila?“

„Tolovaj sem, to zadostuje.“

„Dobro, prepričan sem, da Vam smem zaupati. Glejte, plenili smo zadnjo noč v samostanu poleg Št. Ruperta, toda pustiti smo morali velikansko bogatijo v podzemeljski rakvi, do katere vhod mi je neznan.“

„Do rakve?“

„Da, tam leži glavni zaklad, kateri so za časa turške sile v samostanu poskrili. Ta velikanski zaklad si moram na vsak način prisvojiti. Toda ne vem, kako priti do njega, pot mi je zaprta.“

„Zakaj zaprta?“

„Rakev zapirajo močna železna vrata, vrhu tega pa so sedaj v samostanu straže potrojene. Res ne vem, kako bi v rakev prišel.“

Černič zamišljen glavo povesi.

Dlje časa zre nemo v ogenj, kakor bi se hotel nečesa iz davne preteklosti spominjati.

Naenkrat se zgane.

„In vendar mora biti neka tajna pot v rakev,“ zakliče živahno.

„Kaj pravite?“

„Da, posebna pot vodi v podzemeljsko rakev,“ nadaljuje mladi mož, „moj oče mi je večkrat o tem pravil, toda vedno naglašal, da je posebna pot tudi za največjega predrzneža nevarna.“

„Kje je pot?“

„To bi bilo treba še-le iskati. Toliko je gotovo, da od griča tu v gojzdu, na katerem stoji kapelica, vodi podzemeljski rov v samostan, in sicer ravno v hodnik, iz katerega se pride v rakev.“

„To je le pravljica.“

„Ne, skrivna pot obstoji,“ zakliče Černič živahno, „moj oče ni bil prijatelj bajk.“

„Morebiti je pa rov zasut.“

„To bi bilo mogoče, gotovo pa je, da je skrivna pot v resnici vodila v samostan. Da, spominjam se sedaj prav natanko, kako mi je ranjki oče pravil, da se morajo starodavne podobe najti, ki kažejo pot proti samostanu. In kot otrok sem jedenkrat tudi tako podobo videl.“

„Kakošna pa je bila podoba?“

„Menih v skalo izsekan, z eno roko v neko smer kazoč. Pozneje nisem meniha več našel, mogoče da ga je grmičevje zakrilo.“

Juriju Skopecu ne manjka domišljije.

Njegovemu ognjevitemu duhu zadostuje le mal znak, da se kake stvari odločno poprime.

„Kje je oni hribček s kapelico na vrhu?“ izprašuje radovedno. —

„Tamle za smrečevjem,“ odgovarja Černič, „od tukaj je četrť ure oddaljen.“

„To je pa jako daleč od samostana.“

„Seveda, saj je pa tudi pot zelo dolga. To je moj oče velikokrat trdil.“

Jurij Skopec se več ne obotavlja.

„Jutro na vse zgodaj je,“ pravi kvišku poskočivši, „straže so razpostavljene, nevarnost nam nobena nujno ne preti. Pojdite z mano na grič, Černič!“

„Pripravljen sem, glačar!“

Jurij Skopec ima mladega moža vedno rajši.

To je tak prijatelj, kakoršnega si je Jurij vedno želel — mlad, pogumen in vendar skromen, v resnici, on je plemenitega duha.

Da, to je njegov spremljevalec, ki mu bo veliko več koristil, kakor Smukač in Cekinar skupaj.

Ogrneta se s plaščema, kajti v gojzdu je še hladno, potem pa urnih korakov odideta proti omenjenemu griču.

Kmalu sta na vrhu.

Tu tolovajski glavar obstoji.

Posluša na vse strani, potem pa spleza na visoko smreko, raz katero vidi daleč na okrog.

Vse je tiho, le ptički pozdravljajo Stvarnika nad sinjim nebom in po samotnih livadah sredi razprostranega gojzda se mirno pasejo srne.

Jurij Skopec spleza zopet na tla.

„Vse je v redu,“ pravi Černiču: „preganjalec me iščejo, kakor sem slutil, proti severu, ali pa še stražijo šentrupertski samostan.“

„To je mogoče.“

„Sedaj pa glejva, ali ne moreva najti v skalo izsekanega meniha.“

Černič je tukaj znan.

Po najskrivnejših stezah, katerih bi tujec niti ne zapazil, stopa skozi grmovje.

Pri raztrganih skalah obstoji.

„Mislim, da sem tukaj-le kje kot otrok videl takega meniha,“ pravi po daljšem premišljevanji.

„Posekati morava gosto grmovje,“ odgovori mu tolovajski glavar.

Svoj lovski nož potegne iz nožnice ter začne krepko udrihati po vejevji, da vse kar navskriž leti.

Toda kar zagledata, ko je goščava odstranjena, ni drugega ko črna zemlja, groblja in pesek, ne pa omenjena skalnata plošča.

„Tedaj je bolj na levo,“ meni Černič.

Jurij Skopec udriha z lovskim nožem, da se mu v velikih sragah pot poliva.

Tu obstoji Černič.

„Ta kraj se mi zdi znan.“

„Tukaj-le pri malincah.“

„Že vidim.“

Lovski nož se blisketa v jutranjem solnci.

„Stojte — stojte!“ zakliče Černič.

Glavar preneha.

„Kaj pa je?“

„Tu — tu — ali ni to menihova glava v skali?“ vpraša novinec.

Jurij Skopec se pripogne.

Glej — tu v skalovje je vsekana podoba meniška!

Komaj je še spoznati, tako je razpadla vsled vremenskega vpliva.

Menih kaže z roko proti jugo-zapadu.

„Tamle v dolini mora biti vhod v podzemeljski rov — ali ne mislite tudi Vi tako, Černič?“ zakliče živahno tolovajski glavar.

Mladi tovariš mu prikima.

„Da, da, našla bodeva vhod, glavar, to se pravi, če še več enakih kamenitih podob najdeva. Jedna ne zadostuje, kajti če tam pri onem nasprotnem griču ne najdeva druge podobe, bo ves najin trud zastonj. Prvi breg dobro poznam, tam ni nobenega vhoda, pač pa mora tam biti še drug menih, ki nama bo pokazal novo smer.“

„Le hitro ga pojdiva iskat!“

Tolovaja kmalu izgineta za grmovjem, ki pokriva celo dolino. — — — — —

Poglejmo zopet v tolovajski tabor!

Vse je tiho, kajti tolovaji so utrujeni, ker že več nočij niso imeli pravega počitka.

Ravnokar stopa izza grmovja korenjaški mož — za njim pa zala ženska prekanjenega obraza.

Živahno se pomenkujeta.

„To je jako zanimivo,“ pravi Jera. „Dekleta so tedaj same zase ustanovile nekako tolovajsko četo. Hahaha, gotovo se sedaj postavljajo, kakor petelin na gnojišči, ter menijo, Bog zna kake čudeže bodo delale.“

Smukač jej prikima.

„Stvar ima tudi svojo dobro stran,“ odgovarja, „tega mnenja je tudi glavar. Veliko prepira in pretepa bo izostalo, ker dekleta z nami skupaj ne žive.“

Ženska se zaničljivo smeji.

„No, Vi ste pa res prav pohlevni tolovaji vsi skupaj,“ draži vražja Jera, „tako ponižni in krotki, kakor si more to le želeti kako oblastno, ošabno dekletce.“

Smukač se razjari.

„Mi in pohlevni?“ zarentači, „resnično, Vi govorite tako, ker nas še ne poznate! Jurij Skopčevih divjih tovarišev niti sam satan ne more v kozji rog ugnati.“

Jera se sladko smeji, da se pokaže cela vrsta lepih belih zobčkov.

„Hahaha, saj je pa tudi marsikatera deklina hujši, ko sto vragov,“ zakliče živahno, „sicer Vas pa nisem hotela žaliti. Povejte mi, ali so dekleta še mlada in lepa — ali pa morda staričkava, katerim že zadnji zvonec klenka?“

Smukač se muza.

„No, saj jih bodele videla,“ meni, „hahaha, te niso niti grde, marveč sveže, zdrave in zale — nekatere praveče krasotice — da — da — celo v moški obleki take, da bi jih človek kar ljubkal.“

„Oj, oj, Vi že kar pesmice zlagate,“ zbada ga Hrvatova žena, „to pa le raje kar opustite. Iz Vaših prejšnjih opazk sem posnela, da so deklinae preveč nepristopne.“

Smukač globoko vzdihne.

„Tu imate prav, Jerica. Dosedaj je jedina Amalija zaljubljena — samo ona uživa v glavarjevem objemu ljubezen. Uršika mojega tovariša od dne do dne tolaži, ker ga pa menda ljubi, postala bo vendar prej ali slej njegova.“

„Dobro srečo,“ pravi Hrvatova soproga, „toda jaz sem neverjetna. Če take punice zvedo, kako lepo je biti samostojen, potem se dosti ne zmenijo za moško ljubezen.“

„Kaj pa še! Dekleta se tudi ne morejo ljubezni izogniti —“ zakliče Smukač živahno, „hahaha, to so sveže deklice, katerih srca tudi željno hrepene po onih sladkih uricah, ki so največja siast na tem božjem svetu.“

„Saj sem že prej rekla, Smukač je črez ušesa zaljubljen!
— Kje pa je dekliško taborišče?“

„Prav blizo sva že. Kmalu bo zaklicala straža,“ odgovori Smukač.

„Kaj, straže so tudi razpostavile?“

„Seveda, ravno tako, kakor pri nas.“

Jera z glavo zmajeva, toda molči ter zamišljeno stopa za Smukačem.

Naenkrat zašumi v grmovji.

„Stoj —!“ začuje se odločen dekliški glas in puškina cev se zasveti v žarkih jutranjega solnea.

Smukač se smeji.

„Jaz sem, Lenčika!“ zakliče, „Smukač, ki bi rad z Vami govoril.“

Dekliška straža se mu ne umakne.

„Kaj hočete?“ odgovarja mu zapovedujočim glasom, „kar imate povedati, storite to tukaj, vstop v naš tabor pa je odslej prepovedan.“

Tolovaj meni, da se Lenčika šali.

Mirno stopa naprej, tu pa razdražena deklica nanj s puško pomeri.

„Niti korak dalje!“ vелеva mu odločno, „nobeden moški ne sme brez posebnega dovoljenja v naš tabor.“

„Ne uganjajte burk, Lenčika,“ godrnja Smukač ter se hitro pripogne. „Puška Vam je še neznana stvar ter bi se lahko sprožila.“

„Povem Vam, da se bo tudi sprožila: če le še jeden korak naprej storite, gotova Vam je kroglija.“

Smukač obstoji.

„Tri sto medvedov, kake neumnosti so pa to?“ rentiči slabe volje. „Z Uršiko moram govoriti.“

„Pa počakajte, da jo poprašam,“ odgovarja Lenčika osorno. „Toda ne ganite se mi z mesta! Hej, Lizika, semkaj pojdi in strogo pazi, saj veš, kaj imaš storiti!“

Lenčika izgine, zato pa poleg v grmovji zašumi in Smukač vidi, da je druga puška nanj namerjena.

„Ali so dekleta od samega hudiča obsedene?“ godrnja togotno. „Menda so vse skupaj znorele. No, če Jurij Skopec to izve, ta jim bo že uro navil!“

Lenčika se hipoma povrne.

„Kar imate povedati, zaupajte meni,“ zakliče Smukaču še od hitrega teka spehaña, „Uršika noče z Vami govoriti. Strogo je moškim prepovedan vstop v naš tabor. Tedaj prosim, pojdite nazaj —“

Smukač je vročekrven človek. Zgane se, kakor bi vzlic vsemu hotel divjati naprej, toda Lenčika pomeri s puško nanj.

„Nazaj!“ zakliče ona, „ali pa Vas porušite dve krogli, kajti tudi Lizika bo streljala!“

Smukač je ves iz sebe.

Najraje bi oba dekleta na tla pometal ter v tabor odhitel, toda puški mu tako od blizu pretite, da ga krogli ne morete zgrešiti.

In da se straži ne šalite, to dokazujeta njuna temna obraza.

„No, kaj hočete?“ praša Lenčika še jedenkrat.

„To samo Uršiki povem!“

„Potem kar izginite!“ glasi se odgovor.

„No, dobro, grem pa svojo pot,“ godrnja Smukač ter se obrne —

Ozira se, kje je Hrvatova žena.

Nikjer je ni, menda se za kakim grmom skriva.

Čmeren se vrača v tolovajski tabor, kmalu pa se mu pridruži zapeljiva Jera.

Krog njenih polnih in rudečih ustnic se ziblje nagajiv smeh —

„Ne bila bi si mislila, da se bo moje prorokovanje tako hitro izpolnilo,“ pravi po kratkem premoru.

Smukač vskipi.

„Babnice so vse znorele,“ zakliče, „kaj tacega še ni bilo, odkar svet stoji! No, to moram nemudoma povedati glavarju!“

„Glavar je s Černičem odšel!“

„Povrnil se bo kmalu.“

Jera se zaupno obesí na njegovo roko.

„Bodite pametni“, šepeta zapeljivka. „Vi ste korenjak, zal mož, to Vam mora zavist pustiti. In če se mi zaupate, bodete kmalu svojo Uršiko objemali. Kar se ne da siloma, mora se z zvijačo doseči.“

Smukač jo prašaje pogleda.

„Ne razumem, kaj hočete s tem reči.“

„Hahaha — govorila sem dosti jasno,“ smeji se Hrvatovka.
„Pozneje grem v dekliški tabor, mene ne bodo zavrnilo.“

„Ne, Vas ne, saj Vam je od glavarja tam prostor od-
kazan!“

„No, in potem bodem že storila, kar je v moji moči, da
Vaša Uršika —“

Smukač je ne pusti izgovoriti.

„Uršika ni moja ljubica,“ poseže jej v besedo, „marveč le
dobra prijateljica. Moj tovariš Cekinar jo je iz velike nevarnosti
rešil ter upa, da bo njegova postala. Jaz pa si hočem drugega
dekleta pridobiti, žensko, katero sem iz Ljubljane sabo pri-
peljal.“

„Tako — tako,“ zbada ga lepa Jera, „no, zdi se mi, da
ta tudi noče dosti o Vas slišati.“

„Vrag naj vzame to celo babjo sodrgo,“ huduje se Smu-
kač; „najprvo se mi je dobrikala, včeraj pa je že z glavarjem
prijazno kramljala. Mene pri tem še pogledala ni!“

„Jurij Skopec jej je menda bolj všeč!“

Smukač zamrmra nekaj nerazumljivega v brado.

„Seveda, tako lep niste Vi, kakor je glavar,“ nadaljuje
prekanjena kača, „toda le zaupajte mi! In ko bi Cekinar tudi
predolgo časa moral zdihovati, obrne naj se potolažen do mene.
Večjega veselja ne poznam, kakor če morem tako trpko punico
pregovoriti, da postane krotka kakor grlica nasproti svojemu
častilecu.“

Smukač od strani pogleduje razkošno Jero, ki tako očito
kaže svoj malovredni značaj.

„Vi ste bila menda tudi že v vseh visokih šolah,“ pravi
tolovaj po daljšem premolku.

Jera se razuzdano zasmehlja.

„Kaj tacega bi zaljubljen mož nasproti ženski ne smel
izgovoriti,“ kara ga ona, pri tem pa prav prijazno pogleda.
„Danes zjutraj ste mi pravili, da ste se z Jurijem Skopcem
tudi že kot hrvatski plemič preoblekli.“

„Seveda sem to storil in pa prav izvrstno svojo vlogo
igral,“ muza se Smukač samozavestno.

„Tako, tako — no, potem se morate pa kot plemič tudi laskavo nasproti ženskam vesti,“ šali se Jera.

Zopet ga zadene izpodbujajoč pogled iz njenih lepih, začrčih očíj.

„Smukač ni novinec v ljubezni.

Hrvat je suhljat, skoraj pritlikav možicelj, ki je le vsled svoje zvijače nevaren.

Znan je kot neprekosljiv vohun, toda pri tolovajskih napadih se stiska raje na stran.

Smukač to preišljuje.

„Uzor lepega moža Vaš Janko ravno ni. Ali si niste mogli kaj boljšega izbrati, Jerica?“

Ona zmaje svoji polni rami.

„Če ni lep, je pa zvit, kakor star lisjak.“

„Kaj pa Vam to pomaga?“

„Več, kakor si morete misliti, gospod Smukač,“ norčuje se lepa Jera. „Moj mož mi prinaša več premoženja, kakor najmočnejši tolovaj, in dobro živim poleg njega.“

„Že mogoče,“ odgovarja Smukač, ki dobro opazi, kam meri razkošna žena s svojimi besedami. „Že mogoče, toda Vaš slabotni, mali možicelj vendar ni pravi mož za tako lepo, mlado in zdravo ženo, kakor ste Vi!“

Jera ga pomenljivo pogleda.

„O tem molčim,“ šepeta, „saj pa moj možicelj ni edini možki na svetu. Toda kaj bom take stvari na veliki zvon obešala?“

Smukač sedaj ne more več dvojiti, kakoga mišljenja je prekanjena zapeljivka.

Lepa Sabina Rotenturnska je pozabljena — Smukač je zopet stari, divji tolovaj.

Z desnico objame svojo spremljevalko okrog pasa ter krene na stransko stezo.

Jera se ne brani njegove družbe.

70. poglavje.

Jera, lepa grešnica.

Na novo delovanje! — Pot v globočino. — Pod zemljo. — Zakonski prizor.
Skrivnostni hodnik. — Zapreka.

Opoludansko solnce vroče pripeka, ko se Jurij Skopec in Černič z izleta v tabor povrmeta.

Tolovajski glavar ni človek, ki mora vsako novico hitro izbobnati, zaradi tega je njegov obraz tudi popolnoma miren.

Tudi Andrej Černič se vede, kakor bi prihajal z navadnega izprehoda.

V tolovajskem taboru je vse tiho — ogenj je pogašen — le sem ter tja pogleda kak zaspan obraz iz utice, ko tolovajska prijatelja mimo njih korakata. „Vstanite!“ razlega se Jurijev krepki glas. „Dosti dolgo ste spali, sedaj Vas zopet čaka novo delo.“

„Kam pa gremo?“ prša Cekinar ter si mane z očij spanec.

„V samostan pri Št. Rupertu,“ odgovarja predrzni glavar.

Cekinar ga pogleda, kakor bi mu ne verjel.

„Ne zamerite mi, glavar,“ pravi ter z glavo maje, „to bi bilo pa vendar nekoliko preveč tvegano. Gotovo kar mrgoli v samostanu vojakov in lovcev. Niti miška bi se pri teh razmerah ne mogla vtihotapiti.“

„Pač pa mi,“ odgovarja Jurij Skopec mirno. „Še jedenkrat bomo samostan obiskali. Kje je Smukač? Z nami naj gre. Ti ostaneš tukaj, da zapoveduješ doma ostalim ljudem. Kje je Smukač, ali še spi?“

Cekinar stopi iz svoje utice.

Pogleda v sosedni preprosti šotor, v katerem njegov tovariš prebiva, toda prazen je.

„No, kje je pa Smukač?“ čudi se Cekinar ves zavzet.

„Tukaj sem,“ odgovarja hripav glas z nasprotne strani, „kaj misliš, da jaz tako dolgo spim, kakor Ti, zaspanec?“

„Prisegamo!“ zakličejo dekleta kakor iz jednih ust.

Smukač stopi izza grma.

Obraz ima razgret in skrivaj se ozira na stran, kjer se razkošna ženska postava tihotapski plazi v utico.

To je lepa Jera, ki se k svojemu možu vrača.

Juriju Skopcu rojijo sedaj druge reči po glavi, zaradi tega se tudi za vse to ne zmeni.

„Ti me spremljaš,“ ukazuje Smukaču, „deset drugih ljudi bo zadostovalo, ki naj sabo vzamejo močne platnene vreče.“

„Vraga,“ misli si Cekinar, „glavar že tako govori, kakor bi imel samostanski zaklad v svojem žepu. Če se le ne bo pri tem opekel; pravijo, da ni dobro na medvedovo kožo piti.“

Glasno si ne upa ničesa reči, kajti znano mu je, da Jurij Skopec ne trpi ugovorov.

V taboru je vse živahno.

Smukač hitro izbere deset mož, ki so od nog do glave oboroženi ter imajo na hrbtu privezane velike vreče.

Jurij Skopec ogleduje svoje tovariše.

Od ust do ust gre novica, da hoče glavar še jedenkrat obiskati samostan. —

Ko Smukač že izbere svoje tovariše, pride lepa Jera do kolibe, v kateri stanuje njen mož Janko Hrvat.

Poprej si zvitá grešnica še lase pogladi, potem pa smukne v mračno utico.

„Jera,“ čivka visok, tenak glas, „Jera!“

„Tukaj sem — kaj pa hočeš?“ odgovarja mu žena rezko.

„Kje si bila?“ strupeno sika Janko, ki še leži na ležišču od sena in mahovine. „Že dve uri sem zbujen, in ves ta čas te ni bilo tukaj. Sedaj mi povej, kje si se potikala — pri tej priči mi povej!“

Žena se malomarno vrže na svoje jednako ležišče.

„Hahaha,“ roga se mu zaničljivo, „to se glasi, kakor pri izpovedi. Ali misliš, da bom lenuharila, ko je jutro tako krasno?“

„Nikar mi ne pravi, da nisi bila dosti trudna,“ rentaći mali možiček.

„Nisem bila, ne!“

„To povej komu drugemu,“ sika mala žabica, „Bog ve, kje si se klatila! Poznam te, kako se oziraš po moških. Baba povem Ti —“

„Kaj pa, Ti revše?“

„Čuvaj se,“ sopiha Janko, „Ti si moja žena, in če Te zasačim s kom drugim, potem me boš še-le spoznala, kdo da sem —“

„Hahaha, kaj bi pa potem storil?“ draži ga Jera.

„Umorim Te,“ škriplje Hrvat.

Žena se glasno zakrohota.

„Ti si mi v resnici pravi trinog,“ roga se mu hudomušno. „hahaha, Ti velikan me hočeš usmrtiti? Poskusi no, Ti revica, ki Te z mazincem prevrnem!“

„Baba, ne togoti me!“

„Glej ga no, glej, to človeče bi me nazadnje res še ugriznilo!“

„Če me ogoljufaš, zadavim Te v spanji!“ kriči Janko ves divji. „In to bi bila tudi moja pravica, za Tabo pa bi niti vrabci ne čivkali!“

Jera se več ne smeji.

Svojega moža pozna — njegovo prekanjenost in hudobnost.

„Prav ima že,“ misli si razkošna grešnica, „čuvati se ga moram, kajti v stanu je, da tudi izvrši svojo grožnjo. Če me spečo začne daviti, ne reši me živa duša. Toda dokazal mi ne bo ničesa, preveč sem prebrisana. S Smukačem morava biti še bolj previdna. Oj, to je vendar mož, ne pa taka pokveka kakor je Janko. Njegove poljube še sedaj čutim. Ta ima ogenj, takega ljubčka imam rada!“

„Kaj pa tako na enkrat molčiš?“ rentaci ljubosumnež.

„Ali misliš, da bom na Tvoje prismodarije tudi še odgovarjala?“ zavrne ga Jera odurno. „Sedaj me pusti pri miru in prizanašaj mi s svojim sumničanjem, ki nima niti nog niti glave.“

Vleže se ter obrne v steno. Molči, čeravno jo Janko še vedno izprašuje.

Slednji togotno stiska pesti.

„Lepa je, moja ženka“, mrmra sam sabo, „krasna, zapepljiva, toda po njej je, če vara. Sedaj bom oprezno opazoval in gorje jej, če jo na napačni poti zasačim!“

Poglejmo za Jurijem Skopcem in njegovimi spremljevalci! S Smukačem, Černičem in še desetimi tolovaji je odšel proti griču s kapelico na vrhu.

Kmalu pridejo do prve, sedaj grmičevja proste meniške postave, katero tolovaji začudeni gledajo.

Nekoliko pozneje pridejo do jednake sohe ob bregu sosednega griča.

Ko se pa tretji kameniti menih pokaže, ki ima roko proti zapadu obrneno, polasti se tolovajev nestrpna radovednost.

O tem ni dvojiti, te podobe nekaj posebnega pomenijo!

Jurij Skopec koraka ob bregu navzgor, obrne se krog velike skale ter tam postoji.

„Tukaj je“, pravi mirno.

Možje se drenjajo za njim.

Od malinčevega in drugega grmovja prikrita jim zeva izpod skale velika temna luknja nasproti.

„Kaj je to?“ praša Smukač.

„Podzemeljski hodnik“, odgovarja Jurij Skopec, ki drži v roki snop slame. „Pot, ki jo nastopimo, je nevarna. Dajte mi svetilnico sem, Černič, jaz grem kot prvi.“

Černič mu jo hitro pomoli, in ko je več svetilnic prižganih, stopijo v luknjo.

Prvi je Jurij Skopec, drugi Černič, za njim Smukač, ko nečno ostali tolovaji.

Težko se skozi luknjo prerinejo, koj potem pa čutijo pod sabo trohnele stopnjice, ki vodijo daleč pod zemljo.

Jurij Skopec poskuša korak za korakom ter si svetilni svetlobo pred sé. Petdeset stopnjic je, in ko stopi ž njih, stoji njegova noga v blatni vodi.

Grozen vzduh je tu doli, kajti zračnice, ki so dopuščale sveži zrak v podzemeljski rov, so že davno zamašene.

To pa predrznega glavarja ne moti.

Počasi koraka naprej, ko vsi njegovi tovariši zastajajo.

„Glavar“, stoka Smukač, „meni prihaja slabo — dušim se v tem zraku.“

Glavar zgrabi snopič slame ter ga zažge ter začne ž njim sem ter tja mahati.

Čudno višnjevkaški plamen šviga po tmuni — dokaz, da je zrak tu doli popolnoma pokvarjen.

Jurij Skopec je to tudi pričakoval.

Goreča slama je zrak nekoliko očistila, tolovajem nekoliko odleže.

„Glavar!“ kliče Smukač, „v tej prokleti luknji ne bomo prišli naprej, tu notri moramo vsi borno poginiti. Vrnimo se na prosto!“

„Nikdar! Naprej!“

„To je nemogoče!“

„Černič“, pravi glavar, „daj mi steklenico z jesihom.“

Mladi tolovaj vzame iz torbe obsežno steklenico ter pomoli vsakemu tolovaju svileno ruto, ki jo poprej v jesihu namoči.

„Zavežite si ruto preko ust“, ukazuje Jurij Skopec, ki pa tega sredstva ne mara; „to Vam bo pomagalo zoper sprijeni zrak. Jaz si ga bom z gorečo slamo čistil.“

Pot jih pelje naprej.

Kmalu pridejo do novega zadržka.

Strop se je vdrl ter zapira prehod.

Treba je grobljo odstraniti.

Po daljšem trudu je zapreka premagana.

Tolovaji lezejo skozi nastalo luknjo v onostranski del prehoda.

Zopet se družba ustavi.

Tu je več stranskih hodnikov, ki se izgubljajo v tmuni.

Sedaj je dober svet drag.

Tolovaje že zapušča vse upanje.

Jurij Skopec se obrne ter gleda bistrim očesom v smer, od koder so prišli.

„Naprej!“ ukazuje, „ta-le hodnik je pravi.“

Zrak je slabši, treba je svilene rute vedno z nova v jesihu namakati.

Jurij Skopec je v resnici kakor od jekla, treba ni rute, le od časa do časa suče krog sebe prižgan snopič slame, da prše iskre na vse strani.

Korak za korakom se pomičejo dalje.

Včasih sfrči velik netopir mimo njih, in da postane pot kolikor mogoče neznanska, zagledajo sedaj v stranskih vdolbinah ostanke strohnenih krst.

Bog zna, koliko časa že tu doli leže. V zaduhlem zraku je moralo vse zginiti.

Le sem ter tja vidijo kako blede človeško lobanjo, ki predrzneže iz globokih očesnih jam temno pogleduje.

Toda tolovaji se za to ne brigajo, smrti se ne plaše, ker jej morajo skoraj vsak dan v obraz gledati.

Hodnika še vedno ni konca ne kraja.

Preko krst morajo plezati, potem zopet črez razvaline podrtega stropa.

Pot traja že nad jedno uro.

Kmalu se obrne na levo, kmalu na desno, potem vodi zopet v ravni smeri.

Jurij Skopec ne kaže nobene utrujenosti.

Tovariši stokajo, tem bolj, ker ne verujejo, da bi danes mogli kaj opraviti.

Le tolovajski glavar hiti ponosnim korakom naprej in njegove orlove oči švigajo bistro na vse strani.

Tolovaji ga občudujejo.

Vedno bolj spoznavajo, koliko je njihov glavar vreden, da, samo on jih more po takih potih voditi — on, in nikdo drugi. —

Jurij Skopec obstoji.

Tovariši se drenjajo za njim — čuje se nejevoljno godrnjanje.

Pred malo družbo se dviguje trden, veliko črevljev debel zid. —

Tu je prehod zaprt — utrujeni tolovaji radovedni zro na svojega glavarja, ki mirnim obrazom opazuje nepremagljivo zapreko.

71. poglavje.

Odhod v kočevske gojzde.

Skrivnostni ogleduh. — Amalijin sklep. — Cekinar išče Uršiko. — Jerini naklepi. — Besni soprog.

V taborišči dekliških tolovajev je Lenčika zopet straže prosta.

Ponosno se bliža Amaliji ter jej poroča, kaj se je pripetilo.

„Prav si postopala“, hvali jo lepa glavarjeva ljubica, „nobeden mož ne sme stopiti v naš tabor, držati se hočemo neomajano svoje prisege.“

Sabina stoji v bližini.

Zaničljiv smeh se pokaže na njenem lepem obrazu, kar pa nikdo ne opazi, kajti krasna grešnica se zna zatajevati.

Sicer je Sabina sedaj oblečena, kakor njene — posestrine.

Da, Sabina je zapeljiva.

Lovska oprava ne more prikrivati njene razkošne zapeljivosti, marveč je tem divnejša v nenavadni obleki.

Amalija jo grozno zavida.

Saj si mora tudi vedno in vedno priznavati, da je tujka mnogo lepša od nje.

„Sedaj naj še živi“, šepeta Amalija, „toda če se moja slutnja uresniči — če bi jo hotel Jurij imeti za svojo ljubico, zadelo jo bo moje bodalce v hinavsko sree.“

Druga deklica pristopi.

Lizika je, ki je poprej z Lenčiko odgnala Smukača.

„No, kaj pa Ti je?“ praša jo Amalija, ki vidi, da je mlada tolovajka razburjena.

„Videla sem tujega moža!“

„Kje pa?“

„Tam poleg griča s kapelico.“

„Ali je bil oborožen?“

„Ne.“

„Zakaj ga nisi zgrabila?“ izprašuje jo Amalija.

„Poklicala sem ga ter s puško nanj pomerila, toda že v istem trenutku je izginil za gostim drevjem. Po njegovi zunanosti je bil ogljar. Mislim, da je ogleduh, ki je izvohal naše taborišče.“

Amalija se zamisli. Proti griču zre, toda ničesar ne vidi in ne sliši.

„Uršika!“ kliče lepa deklina, „Uršika!“

Takoj prihiti klicana prijateljica.

Amalija jej pove, kar je slišala od Lizike, in ta jo verno poslušša.

„Nevarnost nam preti,“ pravi Uršika konečno, „ogljarnji so povsod revni ljudje in ogleduh si menda opravičeno obeta, da bo dobil veliko nagrado, če nas oblastnijam ovadi.“

„Kaj misliš, da nam je storiti?“

„To prepuščam Tebi,“ odgovarja Uršika brez vsakega premisleka.

Amalija neodločena zre v oni kraj, kjer je tabor tolovajskih tovarišev.

„Odločila sem se že,“ pravi po daljšem molčanju. „Res, da sem nevesta Jurija Skopca, toda bolje je, če me nekaj časa ne vidi. Hrepenel bo potem po meni — z nova se bo ljubezen njegova še bolj vzbudila ter ne bo več mislil na druge. Ali nisi tudi Ti tega mnenja?“

Ta z ramama zmaje.

„Glavar je nenavaden človek,“ odgovarja po daljšem premoru, „ni tak, kakor so drugi.“

„Ravno zaradi tega naj me nekaj časa pogreša, Uršika. Skrivaj bodemo odšle ter se v popolnoma drugem kraju utaborile. Če bodo tolovaji po nas hrepeneli in zdihovali — iščejo naj nas!“

„Dobro — strinjam se s Tabo!“

„Ali pa ne boš želela, da bi hitro nazaj prišla, Uršika?“ nadaljuje Amalija. „Vsaj Cekinarja bo v srcu bolelo, da si se mu umaknila, predno si postala njegova.“

Uršika zarudi.

„Meni se ne mudi,“ odgovori rezko, „kolikor daljše je hrepenenje, toliko bolj vroča ljubezen. Da, Franceta ljubim,

toda kolikor pozneje se mu udam, tem bolj bo njegova zvestoba vstrajala.“

Amaliji se divni obraz stemni.

„Prav imaš,“ šepeta bolestno, „prehitro sem postala Jurijeva ljubica.“

„Oprosti,“ zakliče Uršika hitro, „nisem Te hotela žaliti, draga moja.“

„Saj tega nisi storila. Toda ne obotavljajmo se, marveč odidimo hitro kakor mogoče. Ni izključeno, da oni ogljar poroča na Blanski grad, kar je izvohunil.“

„Menda je bil res kak vohun.“

„Povej tovaršicam, naj se pripravijo na odhod.“

Uršika odhiti.

Njej tolovajke ravno tako ubogajo kakor Amaliji. Pove jim, da si gredo novo taborišče iskat.

Amalija Sabino skrivaj opazuje. Radovedna je, kaj k temu povelju poreče.

„Če je le nekoliko z Jurijem dogovorjena, branila se bo z nami iti,“ misli si Amalija.

Moti se.

Sabina je takoj pripravljena na odhod, ne da bi se obotavljala.

Zakaj neki?

Ali nima Sabina Rotenturnska nalog, da na vsak način oblastnijam izroči Jurija Skopca?

In sedaj hoče s tolovajskimi deklicami drugam oditi, ne da bi svojima skrivnima zaveznikoma dala najpotrebnejših pojasnil?

Kaj neki to pomeni?

Na to je samo jeden odgovor mogoč: žensko sree je večna uganjka!

Amalija postopa previdno.

Dvoje tovaršic pošlje na grič, da pregledate, kje se ogljar morebiti še skriva, in ali nikdo ne bo njihovega odhoda opazoval. —

Kmalu se izposlanki vrnete.

Poročate, da na daleč in široko ni žive duše najti, druge pa zopet javljajo, da je v moškem taboru vse tiho.

Svoje utice puste stati in ogenj sredi njih goreti, da bi premotile s tem slučajnega opazovalca.

Posamezne se z orožjem in plenom skozi grmovje plazijo, na določenem mestu pa se zopet snidejo.

„Kam sedaj?“

„V kočevske gojzde. Tam so goščave, v katere ne stopi nobena človeška noga, tam se bomo utaborile.“

Deklice si mislijo, da ima Amalija posebne namene, ker si je ravno ta zapuščeni kraj izbrala. Toda ne povprašujejo, zaupajo jej, ker vedo, da je nabrala veliko izkušenj, ko je poprej mej tolovaji živela.

Kmalu izginejo krasne deklinške postave v zali lovski opravi za grmovjem. — — — — —

Zapuščen je mali tabor.

Le ogenj še gori ter svoj tenak, sivkast dim pošilja proti sinjemu nebu.

V sosednem grmovji šumi ter se lomijo veje.

Oborožen mož se bliža — Cekinar.

Smukač mu je le površno omenil, kako neprijazno je bil v deklinškem taboru sprejet.

Sedaj se hoče sam prepričati.

„Videti le hočem, ali so dekleta res tako stroga postala.“ govori sam sabo. „Meni se zdi, da je Smukač preodurno zarežal nad njimi. Ob jednem hočem z Uršiko govoriti in radoveden sem, ali bo na mene tudi pomerila s puško, čeravno sem jo rešil sramote. Res, prav radoveden sem.“

Cekinar se počasi bliža.

Vsak trenotek pričakuje, da ga bo straža ustavila. Tovariš Smukač mu je povedal, da so dekleta pomnožila svoje straže.

„Oho — tukaj ni žive duše.“ mrmra, „in vendar sem že pri taboru. Tu gori ogenj. Pristopil bom k njemu, menda me vendar brez opomina ne bodo takoj ustrelile.“

Predrzo se rine skozi goščavo in brez strahu koraka na malo livado, ženski tabor.

„Jaz sem, Cekinar!“ zakliče iz previdnosti glasno.

Nobenega odgovora ne čuje.

„Kaj pa je to — ali so vse izletele? Na rop vendar niso šle — sedaj, pri belem dnevu. Ne, to je nemogoče — in pa vsaj nekaj straž bi bile doma pustile!“

Zopet kliče, toda odgovarja mu samo odmev iz temnega gojzda.

Mladi tolovaj pogleda v prostorno utico in sedaj mu je vse jasno.

„Odšle so, odšle,“ mrmra ves iznenaden, „odnesle so sabo vse — orožje, plen, odejo — vse — vse.“

Cekinar je kar iz sebe.

Vse pregleda, išče sled, da bi izvedel, kam so se obrnile — ves njegov trud je zastonj!

V mehkem mahovji ne zapazi nobenega sledu malih dekliških nog.

Jezen se vsede k ognju.

„To je tedaj zahvala,“ togoti se, „rešil sem Uršiko iz razuzdančevih krempljev, sedaj pa se poslovi brez besede, ne da bi mi le v roko segla.“

„Nikar ne togujte, saj se bo kmalu vrnila,“ oglasi se za njim ženska.

Presenečen se obrne.

Tu stoji Jera, soproga zvitega Jankota Hrvata.

Gotovo jej je zaano, kaj se je v dekliškem taboru zgodilo. —

„Da, da,“ nadaljuje, „punice so naenkrat postale trmo-glave. Čutijo se dosti močne ter hočejo popolnoma samostojne postati. Toda njihovo veselje ne bo dolgo trajalo.“

„Ne,“ rentaći Cekinar, „Jurij Skopec jih bo že zopet nazaj privedel.“

„Zakaj pa?“ smeji se Jera, „dekline se bodo še same rade povrnila. Kdo bi za njimi letal, in pri takih svojeglavkah se s silo itak nič ne opravi. Same morajo priti ter ponižno odpušćanja prositi. In da bodo to storile, prepustite le meni.“

„Vam?“ čudi se Cekinar.

„Ne, zakaj pa ne? Ženska zviijača veliko več premore, kakor moška silovitost. Zaupajte meni in našla bom gotovo ubežnice.“

Pri teh besedah dopadljivo zre na Cekinarja, kajti lepa razuzdanka ni huda, če more kolikor mogoče veliko ljubimcev imeti. —

Z očmi ga kar naravnost izpodbuja, naj ne bo preveč boječ, toda v svojo jezo izprevidi, da tu njena zapeljivost ničesa ne doseže.

„Tako tvalo,“ misli si Hrvatova žena, „menda niti ne opazi, kako mi je všeč. No, razvozljala mu bom že jezik, zal in mlad je — veliko bolje mi ugaja, kakor njegov tovariš Smukač.“

Tik njega pristopi.

Cekinar je popolnoma v misli utopljen, ko položi Jera na njegovo ramo svojo malo roko.

V tem trenutku se začuje strašansko rujovenje.

Cekinar preplašen poskoči, kajti izza grmovja divja mal mož, ki jima besno z desnico preti.

„Ali sem Te vendar zasačil, prešestnica?“ besni možiček ter vihti svetlo bodalo.

Na prvi pogled Cekinar spozna, da je nevarnost velika, tem bolj, ker ima Jerin soprog tudi dva nabasana samokresa za pasom.

„Moj mož — Janko!“ kriči Jera, „dedec je znorel — kaj hoče od mene?“

„Nesramna baba!“ kriči Janko z visokim, tankim glasom, ki mu večkrat prekine, „imela si dogovorjen sestanek — čakaj — jaz Te bom —“

Ostale besede obtiče mu v grlu.

Janko ne pazi na korenine, izpodtakne se ter telebi v malinov grm, kjer se s trnjem obile koprive družijo v jako neprijetno ležišče.

Tu notri breca mali ljubosumnež, ki razpraskan od trnja in opečen od kopriv, začne neusmiljeno javkati.

Jera se sedaj naenkrat prične krohotati, ko vidi, kako njena zakonska polovica stoka.

Cekinarju pa se mož smili.

Hitro s svojimi močnimi in visokimi škornji potepta trnje, ter ljubosumneža zgrabi s krepko pestjo za zavratnik.

Iztrga ga iz neprijetnega položaja, pri tem pa ga trnje neznansko opraska.

Janko stoji pred svojo ljubo Jerico.

Obraz mu krvavi, kakor bi prihajal iz mačje vojske, in velika njegova ušesa so od opeklin rudeča, kakor dolenjski cviček.

Janko Hrvat poskakuje, kakor bi tlačil kislo zelje, ter še vedno britko zdihuje.

„Ali si se nekoliko ohladil,“ roga se mu ljubeznjiva ženka. „drugipot pa ne divjaj tako, če s poštenim človekom izpregovorim nekaj nedolžnih besedic.“

„Poznam Te, hinavka,“ tuli Janko, „ljubkati si se hotela ž njim. Toda prej Te zadavim, ničvrednica, ali pa nisem Janko Hrvat!“

„Ne nori!“ zadere se Cekinar nad njim. „s Tvojo ženo sem se o vseh drugih rečeh razgovarjal, kakor pa Ti misliš. Obseden si menda — čemu te muči ljubosumnost po nepotrebnem. Še pogledal nisem Tvoje Jere.“

„Ne govori mi, lahkomišljenko predobro poznam,“ rujove Janko kakor divji tur, „goljufati me hoče, toda to mora občutiti! Kje je moje bodalo? — Tu je! — Sedaj jej bom iz živega telesa nezvesto srce iztrgal — zakoljem jo, kakor teleta, čakaj me, jaz Ti pokažem!“

Jera prestrašena kriči ter beži v tolovajski tabor — za njo pa Janko vihti ojstro bodalo ter besni, da se kakor slep zaletava v drevje.

Cekinar odhiti urnih korakov za lepo zakonsko dvojico, da prepreči največjo nesrečo.

72. poglavje.

Skrivališče v mrtvaški rakvi.

Posadka v samostanu. — Na preži. — Rešeni zakladi. — Strašansko iznenadenje.

V meniškem samostanu pri Št. Rupertu je grozovita razburjenost.

Ker je vseh vojakov in lovec do treh sto, odposlali so dve sto mož za tolovaji, ostali pa so zasedli samostan, kajti trepetajoči oskrbnik se boji, da bi se predrzni tolovajski glavar ne povrnil.

Sicer sme trebušasti oskrbnik vesel biti, da ga pri onem boji mej Jurijem Skopcem in vojaki niso sablje prebodle, ko ga je predrznež kakor bombo vrgel mej sovražnike.

Toda vzlic temu se ne da potolažiti ter v jedno mer zdihuje.

„Oj, kako se mi bo godilo,“ stoka neštevilnokrat, „če se strogi gospod opat povrne, potem me je konec — popolnoma konec! O joj, joj, kaj naj vendar porečem?“

Tu je dober svet drag! Jurij Skopec je podzemeljsko shrambo, v kateri so bile dragocenosti nakopičene, skoro popolnoma izpraznil.

Le nekaj malega je ostalo in to je le manj vredno, tako da je škoda neizmerno velika.

Obupan tava oskrbnik po podzemeljskem hodniku.

Na vsa prašanja molči.

Čuva se, da bi pripovedal, kako je hotel ljubkati lepo dekline, ki mu je v vino pomešala omotne kapljice.

Tudi hlapci besedice ne zinejo — izgubiti nočejo dobre službe.

Vojaki in lovec zaradi tega ne vedo, pri čem da so.

Čudno se jim najbolj zdi, kako je mogel Jurij Skopec v samostan priti.

Če v tem oziru povprašujejo, potem prične oskrbnik tartati in javkati.

Konečno vsi mislijo, da se je tolovajski glavavar na skrivnosten način vtihotapil.

Oskrbnik se nazadnje vendar nekoliko pomiri.

Sedaj se še-le izve, da najdragocenejši zaklad, ki je v skrivnostni rakvi, spravljen, tolovajem ni prišel v roke.

To je velika tolažba, tem bolj, ko se oskrbnik spomni, da je poleg orožane shrambe še tajna izbica, ki je tudi z bogatimi zakladi napolnjena.

Nestrpnega pričakovanja se tresejo, ko odpro vratica k temu skrivnemu skladišču, in glej, vse je tukaj še na svojem mestu!

Oskrbnik se popolnoma vendar ne da pomiriti.

„Mučil je samostanskega hlapca,“ kliče debeluhar opetovano; „za gotovo ve, da je tukaj še več zakladov, zaradi tega se bo Jurij Skopec povrnil.“

„Koliko ljudij je pa Skopec imel sabo?“ praša.

„Okrog trideset.“

„No, ti nam ne bodo nevarni postali.“

„Da, da, tako govorite Vi, gospod,“ tarna oskrbnik, „toda sami ste videli — da se je tolovajski glavavar sam skozi tristo vojakov rešil.“

„Ker je Vas — mastnega volička — rabil za svoj ščit.“

Oskrbnik debelo požira jezo zaradi tega nečastnega imena.

„Oj, kako me je zgrabil,“ stoka, „čutil sem njegovo pest, kakor bi bili to peklenščekovi kremplji. In potem me je vrgel ravno tako, kakor bomba iz topa.“

„Vaša maščoba obvarovala Vas je večje nesreče.“

„Oj, še sedaj me kosti bole.“

„Ali imate tudi kosti?“ praša poredni poveljnik, „mislil sem vedno, da ste le velika gruča mašti, kajti rejeni niste naplačno.“

„Oj, saj skoro nič ne jem.“

„Iščite si družega, ki bi Vam to verjel. In pa ne stokajte toliko, saj je tukaj še dosti dragocenostij.“

„Kaj mi vse to pomaga? Dvajset in še več polnih vreč so rokovnjači odnesli. Kdo naj vse to povrne, jaz revež nimam ničesar: o moj Bog, kaj poreče strogi gospod opat?“

Načelnik zmaje z glavo.

„To mi ni znano,“ pravi, „izvedeli bodete že v pravem času. Toda sedaj mi povejte, kako je bilo mogoče, da je predrzni tolovaj mogel s svojimi tovariši v dobro zavarovani samostan priti? Čez visoki zid ni mogel priti, to je izključeno.“

„Kdo ve?“ jeclja oskrbnik, ki se zmisli lepe Lenčike in pa svoje zaljubljenosti, „ta vražji človek je menda s peklenškimi silami v zvezi.“

Poveljnik zmaje z ramama.

„Le zaprite zopet shrambo,“ pravi konečno ter na vrata pokaže.

Oskrbnik odkima.

„Kaj pa mislite,“ zakliče, „teh dragocenostij vendar ne morem tukaj pustiti!“

„Zakaj pa ne?“

„Ko bi se Jurij Skopec povrnil, takoj bi si jih prisvojil.“

„Saj smo vendar mi tukaj!“

„Če tudi! Prenesti jih moram tje, kjer jih nobeden človek ne najde.“

„Kam pa?“

„Doli pod zemljo,“ odgovarja oskrbnik skrivnostnim glasom.

„K mrtvim menihom globoko pod nami, tjekaj moram ostali zaklad spraviti, kjer že leži največji del bogastva.“

„Zakaj pa niste prenesli že poprej vsega tje doli?“

„Nisem mislil na to,“ zdihuje oskrbnik. „Menil sem, da je tukaj tudi dosti varno.“

„Sedaj pa veste, da to ni res. Kesanje je vedno prepozno. Pomagal Vam bom, da vse zaupane zaklade prenesemo v rakev, potem smo vsaj bolj brez skrbi.“

Oskrbnik je s tem zadovoljen.

Takoj nalože hitro vse dragocenosti v več zabojev, kar so jih tolovaji prezrli ali pustili, potem pa dvignejo krepki samostanski hlapci težke tovore na svoje rame.

Samostanski oskrbnik z menitnim obrazom prvi koraka, v desnici veliko svetilnico držeč, levica njegova pa stiska velikanski snopič raznovrstnih ključev.

S temi umetno napravljenimi ključi se dajo močna železna vrata odpreti, skozi katera bi niti predrzni črni Jurij ne mogel brez njih priti.

Veliko stopnjic vodi v nižavo, v nekdanje pokopališče starodavnega samostana.

In ko konečno oskrbnik pred železnimi vratmi obstoji, traja skoro četrt ure, predno so vse ključavnice odprte in vsi zapahi odmaknjeni.

Oskrbnik zadovoljno pogleduje ta orjaška vrata.

„Ob teh bi si razbil celo Jurij Skopec svojo glavo,“ stoka. „Žalibog nam je vražji hudobnež že lep del bogastva odnesel. — Ko se bo častiti gospod opat vrnil — joj, niti misliti ne smem na to!“

Tako javka debeli mož, ko se zadnja ključavnica škripaje odpre. —

Počasi odrine težka vrata, potem pa vstopi s hlapci v neznansko mrtvaško shrambo, kjer počivajo človeški ostanki nekdanjih pobožnih menihov.

Oskrbnik visoko dviguje svetilnico.

Mej krstami ne leže dragocenosti, marveč v sosedni kapelici, kjer so nekdanj opravljali cerkvene obrede za umrle menihe ter darovali zanje maše-zadušnice.

Tjekaj se oskrbnik obrne.

Hlapci mu skoraj na pete stopajo ter se plašljivo ozirajo na vse strani.

Samostanski služabniki so do zadnjega vsi strahopezljivi habjeverci, kajti o samostanski rakvi se pripoveduje mnogo grozних rečij o vračajočih se menihih in enakih prikaznih.

Samo jedno jih tolaži: strahovi imajo svoje posebne ure, tako-le okrog polnoči, sedaj pa je tam gori pod milim nebom beli dan, tedaj se jim ni treba bati.

Družba stopi v kapelico, do katere vodijo druga zaprta vrata. —

Za temi so skrite neizmerne dragocenosti, katere so pred Turki znesli tu doli.

Oskrbnik se obrne k hlapcem, ki stopajo tik za njim.

„Kaj ne?“ prša jih, „to je skrivališče, katerega Jurij Skopec vzlic svoji prekanjenosti in predrznosti ne bo nikdar izvohal. Vedno sem rekel velečastitemu gospodu opatu — vse, kar je kaj več vrednega, naj se tu doli spravi. Toda kaj mi je

odgovoril? V zgornji shrambi je tudi dobro zavarovano! No, sedaj bo vse, kar je rešeno, vendar pred grozovitim tolovajem gotovo.“

„Ali to res mislite, oskrbnik?“ praša v tem trenutku jak glas, kakor bi prihajal iz temnega groba.

Prestrašen se oskrbnik vzlic svoji debelosti obrne hitro kakor vrtavka.

Vrata h kapelici so na stežaj odprta, — na pragu stoji v polumraku temna postava.

Mož je visoke, orjaške rasti — oči njegove so vprte na prestrašenega oskrbnika in na njegovem obrazu se pokaže zaničljiv smeh.

„Glejte no,“ pristavi nagajivo „to je oskrbnik. Ne bil bi mislil, da se tako hitro zopet vidiva!“

Debeluhar se plašljivo ozira na orožje, ki se sveti za rudečim pasom neznančevim.

Visoko dvigne svetilnico — luč pade na tujčev obraz.

„Veliki Bog — tolovajski glavar, Jurij Skopec!“ stoče tolsti mož, kateremu se kolena šibijo.

In hlapci kakor oskrbnikov odmev bledih obrazov šepetajo:

„Jurij Skopec tukaj — Bog nam bodi milostiv!“

Ob jednem se začuje velik ropot.

Prestrašeni samostanski hlapci so težke zaboje z dragocenostmi izpustili na tla.

Zopet se predrznež smeji, ki se je tako nepričakovano tu doli pokazal.

„Lej ga no!“ roga se Jurij Skopec, „blaga oskrbnikova dušica za-me kar očetovski skrbi! Ni zadovoljen, da sem mu kapelico popolnoma izpraznil — ne, dal je tu doli prinesti vse, kar je bilo še v samostanu skritega. To je v resnici plemenita postrežljivost!“

Oskrbnik stoji, kakor Lotova žena.

„Popolnoma izpraznil!“ stoka.

„Seveda,“ draži ga tolovajski glavar uljudnim glasom, „če Vas preveliki trebušček ravno ne ovira, pristopite bliže in videli bode, da moji ljudje niso ničesa pozabili. Sicer pa naše

vreče še niso do vrha napolnjene, prostora v njih bo ravno dosti, da tudi te na tleh ležeče lepe stvarice še lahko vanje spravimo.“

Prestrašeni samostanski hlapci zapazijo sedaj v ozadji več temnih postav.

„Oj, Bog nebeški, usmili se naših revnih duš — izgubljeni smo!“ šepetajo bojzljiveci.

Tako tudi oskrbnik misli in obrne se k izhodu, da bi jo popihal.

„Le mirno ostanite!“ zakliče Jurij Skopec, ki ga ne izpusti iz očíj, „pri vratih v rakev stoji moja straža, ki ne bo nikogar izpustila. Čakali bodete tedaj mirno tukaj, dokler nisem s svojimi ljudmi popolnoma v varnosti. In sedaj si zaboje natančneje ogledjmo! Hej, Polde, pridi sem!“

„Sladki Polde“ pristopi ter tako srdito pogleda oskrbnika, da temu kar kri po žilah zastane.

„Tukaj sem, glavar,“ pravi Polde, „ali je kaj dela za-me? Kaj pa, ko bi temu-le debeluharju malo vrat zavil. Še bolje, da ga zakoljem, ker je tako lepo rejen.“

Oskrbnik pade na kolena.

„Oče nebeški, usmili se moje duše!“

„Miruj, Polde!“ zapoveduje Jurij Skopec odločno, „saj veš, da ne trpim surovostij. Vzemi te zaboje v shrambo, da moji ljudje odneso njihovo vsebino v naš tabor. Našli smo več, kakor smo upali dobiti.“

Oskrbniku bobne te besede kakor od daleč na ušesa.

Videč „sladkega Poldeta“ poleg sebe si z rokama zakrije obraz ter pričakuje britko smrt.

Toda Polde si ne upa proti glavarjevemu povelju postopati.

Rad bi temu trebuharju malo krvi izpustil, toda boji se svojega glavarja, ki ne pozna v tem oziru nobene šale.

„Sladki Polde“ mora tedaj za poznejše čase svoje krvoločne nakane preložiti.

Mej tem je nekaj tolovajev vstopilo.

Brezozirno brecajo samostanske hlapce, da še zavale na stran, potem pa si zaboje jeden drugemu na rame nalože ter odidejo.

Jurij Skopec se k oskrbniku obrne:

„Prepričajte se, da smo vse do zadnje trohice pobrali. Najprvo mi ni bilo ljubo, da ste me prišli motit pri delu, ker ste pa sabo prinesli tako lepe reči, Vam zaradi tega ne zamerim. In sedaj, oskrbnik, ostanite zdravi, danes se menda zadnjipot vidiva.“

To je neprijetno slovo.

Debeli oskrbnik napačno umeva ter meni, da je prišla njegova zadnja ura.

Bridko začne zdihovati, debele potne kaplje stoje na njegovem obrazu in vsak trenotek pričakuje smrtneža udarca.

Predrzni tolovajski glavar se zopet svojim ljudem na čelo postavi.

„Ali so vsi skupaj, Polde?“

„Da, glavar, in vrata spredaj so dobro zavarovana“, odgovori vprašani.

„Tem bolje! In sedaj, oskrbnik, pozdravite poveljnika samostanske posadke, ki tu gori vrh stopnje na Vas čaka, prav prisrčno v mojem imenu. Recite mu, da Jurij Skopec ne pozna nobenih ovir, kajti če mu zgoraj zapirajo vhod, napravi si ga sam pod zemljo. Zdravstvujte, oskrbnik, ter ne pozabite lepe Lenčike. Ta je bila moja pomočnica, ki je svojo dolžnost popolnoma storila. Da pa nikdar ne bodete pozabili mene, tega Vam menda ni treba še posebej na srce pokladati.“

Tolovajska četa odide.

Po hodnikih se temno razlegajo odmevajoči težki koraki, kajti tolovaji nimajo vzroka, da bi prikrivali svojo predrzno navzočnost.

Kdo naj jih tudi čuje? Tu doli ni nikogar, kakor oskrbnik s svojimi trepetajočimi hlapei.

Slednji pazljivo poslušajo, kako se tolovajski koraki oddaljujejo.

Konečno vse popolnoma potihne — kar naenkrat oskrbnik zastoče.

„Me že ima — za vrat me drži!“

Toda to je pomota, zgražil ga je krčevito poleg njega klečeč hlapec v svojem strahu in zbežanosti.

Debelušasti oskrbnik pa meni, da je to ‚sladki Polde‘, ki mu bo zdaj in zdaj zasadil bodalce v zatilnik.

Konečno se hlapci ojačijo.

Ko ne slišijo ničesa več, poskočijo ter hočejo pobegniti, da samostanski posadki naznanijo, kaj se je zgodilo in v kakšni nevarnosti so bili.

Celo skoro onemogli oskrbnik si pomaga na noge, tako hitro, kakor še nikdar v življenji, da ne ostane sam na tem strašnem mestu.

Jeden suje drugega, preko starih krst padajo — le proč od tod — da vsak reši svojo kožo!

Tako prilomastijo do železnih vrat.

Oskrbnik ves tresoč se prihiti tudi za njimi.

Štrah in groza!

Roparji so od zunaj vrata zaprli.

To so dobro premišljeno storili, kajti če hlapci pravočasno obvestijo samostansko posadko, razkropě se vojaki na vse strani ter lahko izvohajo tolovaje, ki so s težkimi vrečami obremenjeni.

Tako pa morajo mej davno umrlimi menihi oskrbnik in njegovi hlapci toliko časa ostati, da jih poveljnik vojaške straže pogreši.

To traja nekaj ur, potem jih še-le rešijo iz neznankega zapora.

V tem času pa je Jurij Skopec s svojim bogatim plenom že davno zopet v taboru!

73. poglavje.

Poldetov nalog.

Jurija Skopca povratek. — Oropana razpoklina. — Kako se nasprotniki rogajo! — Mlin nad Mokronogom. — Morilčevi naklepi.

Cekinar je že nemiren.

Jurij Skopec mu je pred svojim odhodom rekel, da njegov izlet ne bo dolgo trajal.

In sedaj se že vlega večerni mrak na zemljo, ne da bi se bil glavar ali pa jeden njegovih ljudij povrnil.

Cekinar je vedno bolj v skrbeh.

„Če se mu le ni nič pripetilo“, mrmra sam sabo že ope-
tovano: „sicer mi poročajo vohuni, da je v samostanu vse mirno,
toda Jurija Skopca je lahko kaka druga nesreča zadela. Za
vruga — tem skrivnostnim njegovim potom nič kaj ne zaupam!
Ta Andrej Černič je tudi tak predrznež! Če se ne motim, je
glavar ves zaljubljen vanj -- naj bo Černič olikan, kakor hoče,
toda mi smo vzlic vsej neotesanosti vendar pripravljene, zadnjo
kapljico krvi preliti za svojega glavarja!“

Tako rentaći Cekinar, ki kar obožuje Jurija Skopca.

Ni mu znano, kje je vhod v podzemeljski hodnik, glavar
ni imel časa, da bi mu bil mogel to natanko razložiti.

Cekinar hoče že sam proti samostanu oditi, tu že davno
pričakovana znamenja začuje in kmalu zagleda podnačelnik
može, ki se težko obremenjeni bližajo taboru.

Vsled tega je velika razburjenost!

Veseli kriki se razlegajo, ko izvedo doma ostali tolovaji,
kako bogastvo prinašajo njihovi tovariši.

Toda Jurij Skopec kmalu napravi konec temu glasnemu
izjavljanju.

„Naše bivanje tukaj je pri kraji“, pravi svojim ljudem:
„preganjali nas bodo sedaj silovito in praj gotovo je, da bodo
vojaki in loveci že jutri, če ne že danes po noči, po vseh gojzdih
daleč na okrog stikali. Zaradi tega se bomo nemudoma

umaknili, poprej pa dragocenosti odnesli v posebna in ljudstvu neznana skrivališča.“

Glavar pokaže na zaboje in vreče.

„Plena ne moremo sabo vlačiti“, nadaljuje, „zaradi tega naj ostane nekaj čuvajev pri vjetem baronu Frankovskem in njegovem služabniku, ki sta v podzemeljski votlini zaprta, ostali pa odidemo na Notranjsko.“

Smukač pristopi.

„Naznani deklicam“, vелеva mu glavar, „naj takoj odri-nejo, ker mi hitreje stopamo kakor ženske.“

„Glavar, naše tovarišice so že preko hribov in dolin!“

Jurij Skopec osupne.

„Kaj praviš?“

Smukač poroča, kaj mu je znano.

Iz njegovih besed se čuje togota, ko pripoveduje, kako ga je dekliška straža zavrnila.

Vsi poslušalci menijo, da bo Jurij Skopec sedaj zarentačil.

Motijo se! Glavar se srčno zasmеji.

„Glavar“, huđuje se Smukač, „Vi se radujete, jaz pa mislim, da je stvar dosti resna. Da — da, deklіne hočejo sa-mostojne postati, hoditi hočejo svoja pota!“

„Hahaha!“

Sicer tako resni in temni Jurij Skopec se tako krohota, da se ves pretresa.

„No, če se ni hujšega zgodilo, Smukač, potem se lahko pomirimo. Povem Ti, ta otročja trmoglavost ne bo dolgo časa trajala. Če ne gremo mi k njim, prišle bodo one za nami. Ne bojim se, že v nekaterih dneh bo moja Amalija pred menoј klečala ter me odpuščanja prosila. Potem jim bomo malo levite brali; sicer bi celo mislile, da bo kdo za njimi letal.“

Čekinar in Smukač se kislо držita.

Njima se stvar ne zdi tako smešna, kakor Juriju Skopecu.

Lepi in ponosni glavar dobro ve, da se vse ženske dobro-hotno ozirajo za njim, zaradi tega se tudi dosti ne zmeni za to, če se Amalija nekoliko časa odteguje.

Drugo mesto — druga ljubica, to je sedaj njegovo geslo.

Saj pa tolovajski glavar tudi ne pozna, kaj je prava ljubezen.

Svojo drago mater je oboževal, toda ta je sedaj mrtva. In Milico, to čisto in ljubko cvetko, ni nikdar govoril o ljubezni. —

Jurij Skopec se pač še včasih spominja divne deklice, katero je moral prepustiti neznani osodi. Ni še izvedel, da jo kot ubeglo hudodelnico še vedno preganjajo. Vrhu tega je Jurij Skopec sedaj tolovajski glavar!

Kar je takrat v oni strašni uri poleg svoje mrtve matere prisegel, tega se hoče tudi držati. Njegovo ime naj postane na celem jugu znano, trepetajo naj pred njim vsi bogati in imenitni brezsrčneži!

Cekinar potrj stopi na stran.

Iskreno hrepeni njegovo mladeniško srce po zali Uršiki, katero je rešil velike nesreče.

Zaradi tega pa tem bolj občuti, da ga je brez besede, brez tolažila zapustila.

Drugačen je Smukač.

Njega samo jezi, da se je zapeljivi Sabini na limanice vsedel. Glede ljubezni pa se je že s Hrvatovo Jero potolažil. Upanje ga navdaja, da bo še velikokrat ogoljufal ljubosumnega Jankota.

Vedo se pa, kakor bi mu bila zala in navihana Jera deveta briga.

Tudi nesramna prešestnica se trudi, da bi z vso mogočo ljubeznjivostjo in prekanjenostjo ohranila svojega moža pri dobri volji. —

Jurij Skopec ogleduje pripljenjene zaklade.

Denar v gotovini hočejo seboj vzeti, ostale dragocenosti pa shraniti v razna skrivališča.

Pri tem hoče porabiti tudi ono razpoklino, katero sta Kramar in rudeči Tomaž s svojimi pristaši oropala.

Jurij Skopec ne pozna odlašanja.

Smukača, Cekinarja, Černiča in Poldeta pokliče k sebi, kajti ta četvorica naj ve, kam bodo skrili ravnokar prinešeni bogati rop.

Trije stari tolovaji se sicer černo drže, ko zapazijo, kako glavar odlikuje mladostnega Černiča, toda molče, ker vedo, da

Jurij Skopec ne trpi ugovorov. Vrhu tega pa si morajo tudi priznavati, da je mladi tolovaj Černič že dosedaj zaslužil tako zaupanje.

„Vi štirje greste z menoj,“ pravi glavar, „da spravimo plen v varnost.“

„Kakor zapovedujete, glavar.“

„Pojdimo tedaj najprvo v razpoklino, saj veš, Smukač, katero menim. Tjekaj bomo odnesli šest zabojev, vreče pa bomo drugod poskrili.“

Brez obotavljanja zgrabijo najprvo dva težka zaboja ter ju odneso v znano dolinico.

Jurij Skopec gre naprej, da odstrani grmovje in skale pri vhodu.

Ko pridejo pred razpoklino, prižiga glavar ravnokar svetilnico, potem pa izgine v razpoklini.

Polde hoče za njim kot največji korenjak z zabojem oditi, tu od znotraj zagrmi togoten krik.

„Vraga,“ pravi Cekinar, „to je naš glavar! Kaj se mu je pripetilo?“

„Hitro noter k meni!“ škriplje Jurij Skopec, čegar razljučeni obraz se pri precej tesnem vhodu pokaže, „hitro, pri tej priči!“

Štirje tolovaji si to ne dajo dvakrat reči.

Polde je prvi, ki hiti v razpoklino, koj za njim pa ostali trije. —

Notri stoji Jurij Skopec ter z visoko dvigneno svetilnico razsvetljuje skalnate stene.

Tolovaji osupnejo.

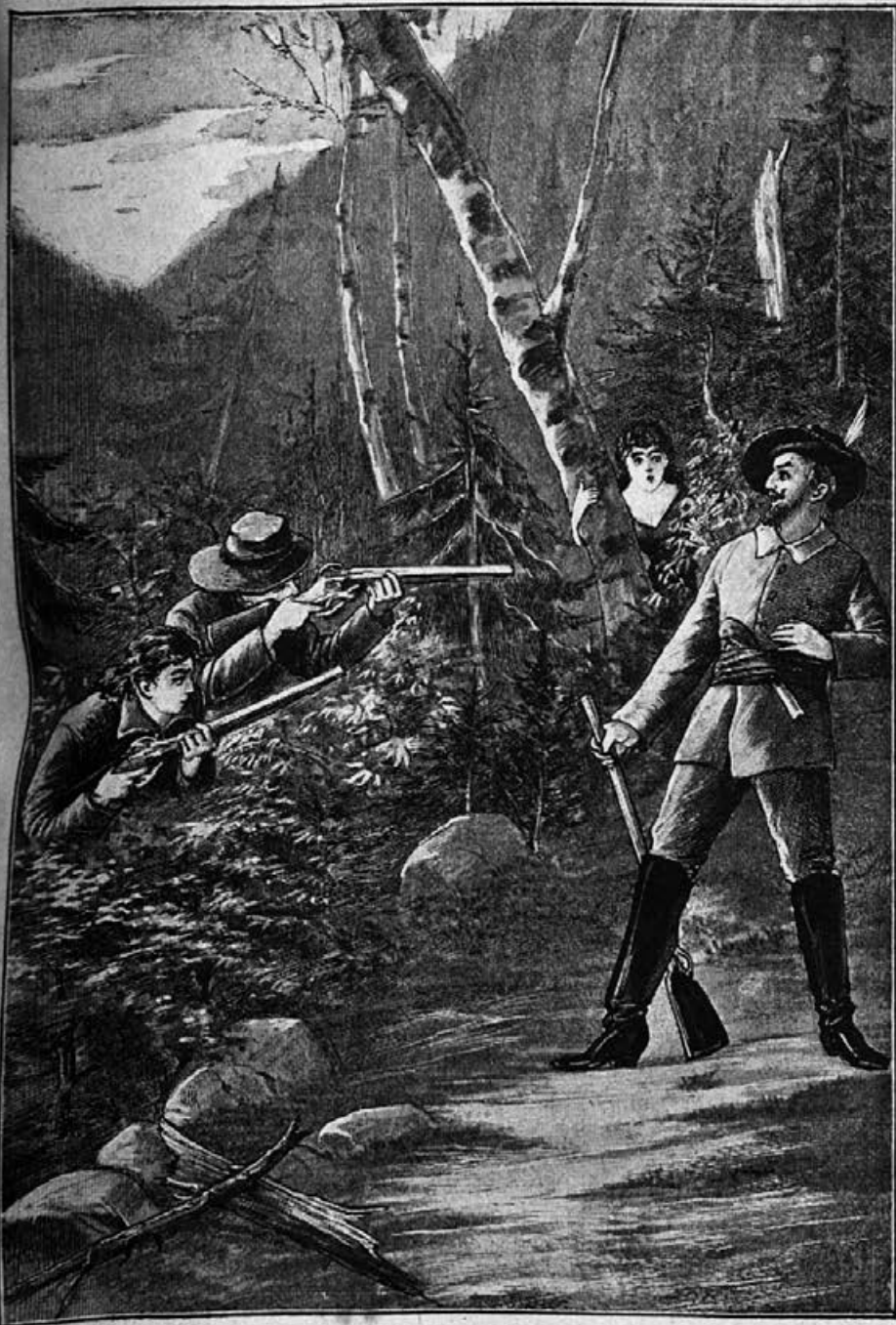
Tam visi velik papir, pritrjen v špranjo z bodalom, na listu pa je nekaj vrstic z neokretnimi, težko razločljivimi črkami zapisanih.

„Berite!“ divja tolovajski glavar Skopec, „kaj je tukaj zapisano!“

„Glavar,“ pravi Smukač, „mi nismo učenjaki.“

Černič pristopi.

Gladko čita mladi mož naslednje:

„Nazaj!“ zakliče tolovajka, „ali pa Vas dve krogli porušite.“

„Dva stara znanca nevarnega tolovajskega glav-
varja Jurija Skopca prav pristréno pozdravljata. In
ker menita, da ima Skopec že itak preveč skrbij —
odvzameta mu jih dober del s tem, da bodeta odslej
ona dva čuvala obile dragocenosti, ki so bile tukaj
skrite.

Kramar.

Tomaž,
imenovan „rudeči“.

„Ali ni to strupeno maščevanje?“ besni Jurij Skopec ves
iz sebe.

„Tri sto hudičev!“ rentachi Smukač, „tukaj je vse izpraz-
njeno, izvohali so luknjo ter nas oropali.“

„Vse so vzeli!“ zaropota „sladki Polde“, „no, no, če dobim
rudečega Tomaža v roke, zakopljem ga živega v mravljišče.
Tak falot — tak rokovnjač!“

Jurij Skopec posveti po tleh.

„Ona dva nista bila sama,“ zakliče z nova, „vse sta od-
nesla in tega bi sama dvojica ne bila mogla tako hitro storiti.
In tu na ilovnatih tleh se vidijo sledovi bosih nog. Bilo jih je
več, kakor deset oseb.“

Polde je ves iz sebe.

„Glavar, tega ne bomo mirno trpeli,“ razgraja srdit. „Za
temi psi moramo iti ter jih zgrabiti. Joj, če jih dobim v pest,
kako jih bom mesaril! Škoda, da ne bodo mogli večkrat svojih
duš izdihniti!“

Jurij Skopec mu vleva, naj miruje.

„Za to nam sedaj ne preostaja časa,“ pravi, marveč mo-
ramo gledati najprvo, da sabo odnesemo dragocenosti. Mogoče,
da nas nevidni nasprotniki opazujejo, zaradi tega moramo tudi
vse sabo vzeti.“

„V ta namen bi trebali najmanj dvoje voz, glavar, dru-
gače vsi onemoremo pod težkimi bremenii.“

„Prav imaš, Polde, Ti si v takih stvareh izvežban, pre-
skrbi tedaj kola, da nanje naložimo tovore.“

Tolovaj se za ušesi praska.

„Hm, glavar, to je presneta stvar! Od vseh stranij preže
na nas. Vsakemu bi se moralo čudno zdeti, ko bi najemal kar
dva voza.“

„Stori, kakor hočeš,“ odgovarja mu Jurij Skopec, „saj si pravi umetnik, kadar se gre za to, da preoblečen prevaraš ljudi. — Pokaži nam tedaj, kaj znaš! To izgubo sedaj lahko pretrpimo, čeravno ne moremo zasledovati vražjih nasprotnikov. Prišel bo tudi zanje pravi čas! Prej ali slej moramo tako s Kramarjem in ‚rudečim Tomažem‘ obračunati,“ grozi se tolovajski glavlar.

Smukač stiska pesti.

„Oj, glavlar!“ zakliče, „zakaj ste mi takrat branili, da nisem smel Kramarja zadaviti. Tako dobro sem ga za vrat zgrabil. Le še nekaj trenutkov, in po njem bi bilo, znebili bi se te grdobe.“

Jurij Skopec zmaje z ramama.

„Kdo more gledati v prihodnost?“ odgovarja. „Ko bi bil vedel, kaj bo prišlo, gotovo bi Te ne bil oviral. Sedaj pa ne tratimo časa z govoričenjem! Polde, ti si v takih rečeh izurjen, glej, da se odpraviš na pot. V dveh, treh dneh bomo prinesli tovore v gojzd nad cesto mej Kostanjevico in Brežicami, do tedaj nam moraš preskrbeti vozove.“

Polde se široko reži, kajti dobro mu de, da ima glavlar toliko zaupanja do njega, ter urno zapusti podzemeljsko skri-vališče.

Kmalu je grozni tolovaj v taboru, nasproti svojim tovarišem molči, kaj se je zgodilo, ter nemudoma stopi v svojo zeleno utico.

Tam se nekaj časa pomudi, ko pa stopi na prosto, ima veliko vrečo na rami.

Brez obotavljanja hiti mimo straž ter kmalu izgine v goščavi. —

Kaj Polde tam dela, ne moremo videti, ko se pa za nekaj časa vejevje razdeli, prikaže se — ne tolovaj — marveč star žid z dolgo belo brado.

Žid je oblečen v dolg zamazan kaftan, poraščen je obrazu tako, da se iz njegovega obraza vidijo komaj krivi nos in bliščeče oči, na hrbtu pa nosi vrečo, ki je sedaj postala manjša.

Da, to je Polde, ki se je prelevil v židovskega krošnjarja. Celo njegovi tovariši bi ga sedaj ne spoznali.

Stokajoč starosti — seveda vse le navidezno — se plazi skozi grmovje proti jugu, pri tem pa se izpod čela kakor jastreb ozira na vse strani.

Tam doli na desno je Mokronog; treba se je paziti, preganjalci so gotovo v bližini.

Ure in ure že lazi preko hribov in dolin.

Konečno pride do Kolpe.

Brodar ga za malo nagrado prepelje.

Kostanjevico pusti za sabo ter odide po cesti, ki vodi v Novomesto.

Ob levi roki na griču zapazi kmetsko hišo.

Tje gori odide Polde počasnih korakov, stokajoč pod bremenom, ki teži njegovo skrivljeno hrbtišče.

V vrtu poleg čedne hišice stoji kmetica, pred pragom pa se igrata dva mala otročiča zdravih obrazov.

Vse je tiho, kar Poldetu dokazuje, da gospodarja in slujajnih hlapcev ni doma.

Ne moti se.

Ko stopi izza zadnjega grmovja, se kmetica prestrašena zgane. —

Pomiri se še-le, ko zagleda sivega, starosti skoraj onemoglega žida.

„Ali se smem nekoliko pri Vas odpočiti?“ noslja „sladki Polde“. „Stari Abraham iz Zagreba sem, ubog krošnjar, od daleč sem prišel s svojo robo.“

„Oj, ali ste morda na sejm v Novomesto namenjeni?“ praša ga kmetica. „Tam je veliko Vaših zagrebških sovernikov, včera je jih je peljalo več voz. skozi Kostanjevico.“

„Da, napotil sem se tja. Če le na poti ne onemorem. Kaj ne, da smem tu pri Vas malo počivati?“

Dobrosrčna kmetica mu prikima.

„Le v hišo stopite, notri je hladno. Dala Vam bom tudi požirek svežega mleka.“

Polde si ne da dvakrat reči.

Ne mika ga toliko zdrava pijača, mleko se njegovemu žganja navajenemu grlu zdi zoperno.

Toda surovi rokovnjač nikdar ne zamudi prilike, če more na lasten račun kje svoje nenasitne žepe napolniti. In taka priložnost se mu po njegovem mnenji sedaj nudi.

Stokajoč vstopi.

„Pri Vas je danes tako tiho,“ pravi preoblečeni tolovaj, ko sopihajoč postavi v kot pri peči svojo s starimi cunjami napolnjeno vrečo.

„Da, da, moj mož se je s hlapcem odpeljal v Novomesto na sejm.“

„In sedaj kar samujete?“

„Z deklo,“ odgovarja kmetica brezskrbno ter postavi predenj latvico mleka.

„To je izvrstno,“ misli si tolovajska grdoba, „taka prilika mi ne bo vsak dan na razpolago. Novomeški sejm bo šele jutri, preostaja mi tedaj dosti časa, da izvedem glavarjevo povelje, ob enem pa napolnim lastne žepe. Čakaj, kmetica, živela si dosti časa. Tu v hiši mora biti denar, domačija je lepa!“

Oči se mu zverinsko svetite.

„Sladki Polde“ je sedaj krvoločni tolovaj, katerega more samo Jurij Skopec brzdati.

Toda kje je glavar? Dolgo že ni Polde videl človeške krvi, mora jo jedenkrat zopet vohati!

Vse hoče poklati, kmetico, oba otroka in mlado, skoraj še otroško deklo.

Vsi morajo pod njegovim nožem umreti!

„Sladki Polde“ je bolj satan, kakor pa človek.

Vest njegova je mirna, ko tako premišljuje. Jurij Skopec, ki se mora sedaj iz teh krajev umakniti, ne bo ničesa izvedel.

S peklenško hladnokrvnostjo prične svoje priprave.

„Na sejm v Novomesto bom gotovo prepozno prišel,“ jame britko javkati, „obrnil se bom raje proti Celju, toda danes je že tako pozno — tako truden sem, da me komaj že stare noge nosijo.“

Dobrosrčna kmetica se ga usmili.

Sicer ni prijateljica židov, katere je že takrat Slovence grozno črtil. Te pijavke so se od nekdanj ogibale poštenega dela ter iskale dobiček le pri neumnih kupcih in prodajalcih.

Toda mož je v visokih letih in spoštovanje do starosti je stara lastnost Slovanov.

Kmetica se tedaj ne more odločiti, da bi starčku pokazala vrata.

„Lahko prenočite v veži,“ pravi, „dala Vam bom snop slame.“

„Izborno,“ misli si Polde, „ki se je že bal, da ga žena pošlje v hlev. „Tu bom imel najboljšo priliko, da po noči vse štiri pokoljem. Dekla bo trdno spala kakor vsa zdrava mladina, kmetici prerežem vrat, otroka spravim z nekaterimi sunki na drugi svet, potem me vsaj nikdo ne bo motil, ko preiskujem hišo, kje je denar ali kaka druga vrednost.“

In s temi neznanskimi naklepi v srcu mleko slastno zavživa.

Kmetica po hiši in kuhinji pospravlja, ne da bi slutila, kako nevarnega, krvoločnega rokovnjača je vzela pod streho.

Brez moške pomoči je revica s svojima nedolžnima otročema in mlado dekle izgubljena; mož, ki se bo z Novega mesta povrnil domov, našel bo vse svoje ljubljence v krvi — mrtve!

74. poglavje.

Dobra hči.

Logarjeva kočica. — Velika revščina. — Davkarjev prihod. — V obupu. — Kaj zahteva nesramnež za svojo usmiljenost.

Mej smrekami in skalami blizo Gorjancev stoji mala kočica.

V njej prebiva star logar, mož, ki je vse svoje žive dni težko delal, s svojo jedino hčerko Ivanko.

Poprej je starec svoj vsakdanji kruh imel, sedaj pa se je skrb oglasila, ker leži bolan že več mesecev.

Ivanka, zala devojčica, ima križe in težave.

Streči mora svojemu očetu in pri tem skrbeti za potrebni živež. —

Revica noč in dan prede, da si prisluži nekaj krajcarjev, toda kaj pomaga ta borni dohodek, ko je zdravnik tako drag? Kos za kosom pohištva mora iz hiše, da ne pogineta lakote.

In tudi tisti mali groši — skupilo za pohištvo — jima le za malo časa pomagajo, in ko se bolezen na bolje obrne, ni pri hiši skoro suhe skorjice.

Logar je tudi še slab.

Izgubil je svojo službo, kajti graščinska gospoda bolnih služabnikov ne potrebuje, in predno bo mogel delati, izteklo bo še veliko vode v Savo.

Vendar bi se še vsa revščina prenašala, kajti pridna Ivanka neumorno za to skrbi, da ljubljeni oče ne trpi lakote.

Toda drugi črni oblaki se zbirajo nad kočo — davek bo treba plačati.

Davkar, ki pobira desetino, se bo oglasil, trdosrčnost njegova je na daleč in široko znana.

Ta človek ne pozna, kaj je usmiljenost — kmetje se tresejo, kadar se pri njih oglašča s svojimi hlapci.

Kolika nesreča za bolnega logarja!

Vsako uro lahko davkar pride, v hiši je pa komaj potrebni živež. S čim naj plača desetino?

Sila je velika. —

Pozno popoldan je že, ko se logar, na klopi pri peči sedeč, naenkrat prestraši.

„Ivanka!“

Hčerka, ki pri kolovratu sedi, ga prašaje pogleda.

„Ali ničesa ne slišiš, ljuba hčerka?“

„Da — oče,“ šepeta lepa deklica, „klopotanje konjskih kopit se čuje.“

„Moj nebeški Oče, to je davkar,“ stoka stari logar, „da, to je on, kdo drugi bi semkaj prihajal? Joj, joj, Ivanka, kako naj se ga odkrižava, ko nimava bora pri hiši?“

Ivanka se skrbno ozira skozi okno.

„Prosila bom prav lepo gospoda, dragi oče, da naji še malo počaka.“

Logar se bridko zasmеji.

„Vi se smеjete, oče?“ praša Ivanka vsa zavzeta.

„Da, ljubo dete,“ pravi starček, „smеjati se moram, toda to je smeh obupa!“

„Ne razumem Vas.“

„Ti praviš, da boš prosila davkarja, da naji počaka?“

„Da, saj menda ne bo tako nečloveški.“

„Kdo ve?“ izgovarja logar počasi, „že mogoče, da se naji usmili — če —“

„Kaj menite, oče?“

„To ni nič za Te, dragi otrok,“ zakliče starček, „molčiva raji o tem. Moj Bog, že so pred vratmi. Hitro teci odpirat, Ivanka, davkar ne čaka rad.“

Deklica vstane, v tem trenutku pa čuje, kako nekdo nestrpnostno razbija na hišnih vratih.

„Odprite!“ rujove hripav glas, „odprite, kajti prišel sem po desetino. Hitro, kajti pri taki siromaški sodrgi se ne bom dolgo mudil!“

„Davkar je!“ mrmra stari logar.

Ivanka odpre vrata.

Zunaj sedi na dobro gleštanem konju širokopleč, trebušat mož v gosposki opravi.

Poleg njega stoje štirje možje, beriči, katerih vsak ima v roki leskovko — kajti pri upornih kmetih pobirajo desetino tudi s pomočjo palic.

Strašljivo zre mlada deklica v temne odurne obraze teh mož, davkar pa z dopadanjem ogleduje nežno in vendar krepko razvito logarjevo hčerko.

Da, tudi davkar ima sree, toda ne nasproti ubogim kmetom — tlačanom, marveč le pri lepih deklicah.

„Kje je logar?“ praša strogi uradnik.

„Oče je v hiši,“ odgovarja Ivanka tiho, „bil je veliko tednov bolan ter je tako slab, da ga nogi še ne nosite.“

„Ej, paperlapa,“ huduje se davkar. „To že poznamo, sama lenoba ga veže na posteljo — delo mu ne diši. Toda — naj le lenuhari — kaj meni to mar? Plača naj desetino, hlapci čakajo na-njo.“

Ivanka prebledi.

„Oj, ljubi nebeški Oče,“ jeclja, „mi smo tako ubožni. Moj oče so bili tako dolgo bolni, vse smo morali prodati. Nimamo drugega živeža, ko sam kruh.“

Davkar se porogljivo muza.

„Tako — tako, torej res le sam ljubi kruhek?“ vpraša ter se na visokem svojem konju skloni naprej.

„Res smo tako ubožni,“ potrjuje Ivanka.

„Tedaj ne bo nič z desetino?“

„Ne, milostivi gospod, v resnici nimamo denarja, da bi plačali.“

Ivanka ima že nekoliko več poguma.

Pričakovala je namreč, da se bo davkar tukaj razjezil in grozno razsajal.

Ker se pa to, česar se je tako bala, ni zgodilo, meni v svoji nedolžnosti, da strogi gospod vendar čuti neko usmiljenje in da so ga ganile Ivankine besede.

Uboga Ivanka!

Kako malo pozna tega satana v človeški podobi, ki je ostal doslej le vsled tega miren, ker se mu zdi Ivanka tako lepa, tako zapeljiva.

Davkar stopi s konja.

A vidi se, da se godi to zelo nerodno, kajti strogi ošabnež je debel in se maje prav okorno — prav kakor bi hodil po bergljah.

Ivanki pa je tako tesno pri srcu, kakor bi vedela, da jo čaka nekaj neprijetnega.

„Držite mojega konja,“ zakliče davkar beričem ter jih ob enem pomenljivo pogleda.

Videti je, da so hlapčoni ta pogled svojega brezsrčnega gospodarja dobro razumeli, kajti takoj se odpravijo proti bližnjemu gozdu, kjer se pomenkujoč posedejo.

Davkar se približa Ivanki, ki ga vsa preplašena boječe pogleduje.

„No, kako pa ti je ime, otrok moj?“ vpraša debeluhar malomarno.

„Ivanka.“

„Ah — tako, Ivanka, — prav lepo ime. Zdaj mi pa povej, otrok, ali je res, da nimate prav nobenega denarja za desetino pri hiši?“

„Ne, gospod!“

Ivanko pösili jok.

„No, no, ne javkaj mi takoj,“ meni debeluhar nejevoljen, „kislih obrazov ne morem trpeti, le vesele deklice mi ugajajo. Povej mi, ali naj Vas za nekoliko časa počakam?“

Logarjevo hčerko navdajajo novi upi.

„Oj, gospod, ko bi hoteli tako dobri biti,“ šepeta Ivanka.

„No, malo spremi me, pri tem se lahko pogovoriva!“ meni davkar.

Prime jo za roko ter trepetajočo deklico odpelje proti smrečevji.

Pri malem oknu kočice se za trenotek pokaže blede obraz starega logarja.

Vso je slišal, toda svoje hčerke ne kliče nazaj, predobro jo pozna.

Ivanka je pridno, pobožno dekcle; gotovo ne bo ničesar storila, kar bi se ne strinjalo z njeno častjo.

Davkar je drugega mnenja.

Grdoba misli, da je deklica tako ubogljiva, da hoče vse storiti, kar bo od nje zahteval, samo da z desetino nekaj časa potrpi.

Razuzdanec pelje svojo žrtvo v gojzd, kjer pohotnež svoje orjaško telo težavno položi v mehko mahoviño.

Ivanka stoji pred njim.

„Tedaj odloga želiš, krasno dete?“ hlini se hinavec sožitno, „to je vse prav in lepo, toda zastonj še smrti ni, ljuba Ivanka.“

Deklica ga začudena gleda.

„Jaz nisem trinog,“ nadaljuje davkar sladkim glasom, „oj, srce imam, mehko kakor maslo, nikomur ne morem nič žalega storiti, najmanje pa tako ljubki, zali punčiki, kakor si Ti. Res, potolažiti Te moram, to mi moje dobro srce vелеva, Ivanka.“

Logarjevi hčerki je tako žudno, tesno v prsih.

Oče so vedno pravili, da davkar nima sreca za ubogo ljudstvo, marveč kremen, katerega ne more nihče omehčati.

In sedaj govori debeli gospod tako prijazno, očetovsko ž njo!

Ali so se oče motili?

No, prekanjeni lisjak, ki tu pred njo sedi, dobro ve, kako je treba z dekliči postopati — kakor mačka krog vrele kaše. —

„Vaš dolg znaša precejšnjo svotico“, pravi hudobnež.

„Žalibog, da je tako“, zdihuje Ivanka, „toda oče bodo kmalu okrevali in potem bodo tudi kaj zaslužili.“

„Toda do tedaj bo še dolgo časa trajalo. No, Ivanka, rekel sem Ti že, da nisem trinog. Potrpel bom tedaj še nekoliko.“

Deklica se razveseli.

„To se pravi —“ pristavi hitro nesramnež, „zastonj ni nič na svetu. Za svojo dobroto zahtevam tudi primerno plačilo.“

Ivanka se zopet prestraši.

„Da, primerno plačilo“, šepeta sladkim obrazom debeluhar. „Glej, Ivanka, če izpolnim Tvojo prošnjo, založiti moram za Tvojega očeta denar do tedaj iz lastnega žepa.“

To je seveda debela laž, toda kaj razume mlado dekle o takih stvareh?

„Oče Vam bodo gotovo vse povrnili.“

„Mogoče, ljuba Ivanka, toda to mi ne zadostuje. Ti me moraš že naprej poplačati za mojo dobroto.“

Deklica odstopi.

„Jaz?“ jeclja Ivanka, „oj ne, tega ne morem storiti, ker sem tako revna.“

Grdoba se na vsa usta reži.

„Kdo Ti pravi, da si uboga, ko imaš v izobilji, kar je velike vrednosti? Najprvo svoj sveži, ko kri rudeči obrazek, lepe oči, male, poljubkov vredne ustnice in zalo postavo, ki mi jako ugaja.“

Ivanka se po vsem telesu trese.

„Ne razumem Vas.“

Davkar jo prime za roko.

„Norica!“ zakliče. „Ti si še cel otrok, povedati Ti moram še-le, kar bi Tvoje prijateljice takoj razumele. Ali Ti Tvoje tovaršice, ko se z njimi na večer shajaš, niso še razodele gotovih skrivnostij?“

Deklica ga prašaje pogleda.

„Delati moram pridno, da mi ne ostaja časa za pohajkovanje.“

„Oj. Ti ljuba nedolžnost“, smeji se davkar, „no, tedaj Te moram jaz sam poučiti. Povej mi, Ivanka, ali ste dekleta samo za delo na svetu — ali pa tudi, da imajo moški z Vami svoje veselje?“

„V resnici, ne razumem Vas, gospod!“

„Taka neumnost“, jezi se razuzdanec na tihem, potem pa se potolaži, misleč si: „To je pravcata rajska nedolžnost. Tem bolje, sem vsaj jaz prvi, ki si odtrga to zalo cvetko.“

Glasno pristavi:

„Pojdi sem ter prisedi!“

Potegne jo k sebi na tla.

Ivanka se mu skuša iztrgati.

„Ali boš takoj mirna!“ zapreti jej hudobnež. „Glej, dober človek sem, da ni boljšega na svetu, toda če me kdo razjezi, ne poznam nobenih ozirov več.“

„Oj, moj Bog — kaj pa zahtevate od mene?“

„Rada me moraš imeti“, huduje se grozovitež, „ali misliš, da bom zastonj s Tabo svoj čas tratil? Hitro me objemi in poljubi.“

Ivanka sedi, kakor bi bila od mrtvouda zadeta.

„No, ali bo kmalu“, preti jej davkar, „ali še nisi nikogar poljubila, he?“

„Očeta pač že.“

„No, pa si misli, da sem jaz Tvoj oče“, norčuje se vražji človek.

Ivanka z glavo zmaje.

„Tega ne morem storiti.“

„Norica, moraš!“

„Ne, ne!“

„Že vidim, da moram druge strane naviti“, togoti se grdi pohotnež, katerega Ivankina lepota vedno bolj razvnema. „Ali misliš, beračica, da bom jaz, imenitni davkar, zastonj tukaj sedel? Za desetino hočem počakati, toda zato moraš moja postati!“

S svojo medvedjo tace objame nežnega dekliča ter pritisne k sebi.

Hitro kakor blisk se mu revica iztrga.

Plamtečimi očmi, temno zarudela stoji pred razuzdancem, ki poželjivo ogleduje svojo nedolžno žrtvo.

Sedaj, ko se mu brani, zdi se mu tem lepša, zopet jo hoče za roko zgrabiti.

„Pustite me!“ kriči Ivanka.

Davkar jo grdo pogleda.

„Ti divja mačka, Ti!“ grozi jej, „ali boš prijazneje z menoj govorila? Rada me moraš imeti, dobrikati se mi moraš — drugače —“

„Drugače?“ šepeta ubogo dete.

Grdoba se strašno zasmeji.

„Potem bom drugače postopal s Tabo in Tvojim starcem. Vreči bom dal Tvojega očeta v najhujši zapor, kamor že davno spada.“

Ivanka bolestno zastoče.

„Mojega očeta, pa v zapor?“

„Da, v zapor, dokler ne plača dolga.“

„Starega, bolnega moža?“

„E kaj, lenuh je!“ zarentači neusmiljeni graščinski davkar. „Pri suhem kruhu in smrdljivi vodi bo že zopet okreval — s takimi ljudmi postopam tako, kakor zaslužijo, in marsikaterega trdovratneža sem onehčal!“

„Vi ste neusmiljeni!“

„Ne, izvršujem le svojo dolžnost, zato sem tudi davkar. Kdor ne plača, mora iti v luknjo!“

„Milostiv bodite, strogi gospod!“

„Saj sem Ti že rekel, da imam zlato srce, samo ljubiti me moraš. Tedaj ne brani se dolgo ter nemudoma zopet prisedi, tukaj k meni.“

Zgrabi jo za roko.

Revica zastoče.

„Pustite me vendar!“

Dekličin upor še bolj razplamti razuzdančevo strast.

Krepko jo drži za roko ter vleče k sebi, deklica pa vse sile napenja, da bi se ga ubranila.

„Tvojega očeta pahnem v ječo“, grozi se grdoba.

„Ne storite mi tega, lepo Vas prosim.“

„Uslišim Ti prošnjo, toda le tedaj, če postaneš moja. Glej, tu na mehkem mahovji je dobro sedeti, in če me prav gorko poljubiš, dam Ti polno pest srebrnikov.“

„Pustite me!“

„Le ne upiraj se po nepotrebem, saj Ti kaj drugega ne preostaja. Moja si!“

„In če mi celo kraljestvo darujete, Vas ne maram“, stoče ubogo dete, ki nehote sluti, kaka nevarnost jej preti.

Nedolžna in čista je kakor angeljček, toda ženski čuti se oglašajo ter jo svare pred hudobnežem.

„Ne čenčaj mi!“ preti davkar. „Ali boš hitro ubogala?“

„Ne, nikdar!“

„Tedaj naj Tvoj oče lakote pogine!“ straši jo grozovitež.

„Oj, ljubi Bog, usmili se Ti mene!“

„Smešno“, rentaći lopov, „Bog ima dosti drugih skrbi, da bi se za take beraške deklina brigal. Sedaj se k meni vsedi, moja potrpežljivost je pri kraji.“

Ivanka je nežna deklica. Čuti, da je hudobnež mnogo močnejši od nje, vendar se revica z vsemi svojimi silami upira zapeljivcu, ki jo vleče k sebi.

Davkar se razjezi.

„Ti potepenka Ti“, sika silovitež, „če prostovoljno ne postaneš moja, bodem pa z grdo postopal proti Tebi, in potem ne računaj več na mojo milost. Beriči so mi zvesto udani, molčali bodo kakor grob. Stokrat jih smeš na pomoč klicati, in vendar boš moja!“

„Izpustite me!“

„Ali se boš k meni vsedla?“

„Nikdar!“

„Babnica, moraš!“

Ivanka hoče kričati.

Tu jej davkar surovo položi svojo velikansko roko na tresoče se ustnice.

„Moja si sedaj!“ škriplje razuzdanec.

Ivanka skoraj obupuje.

Sedaj veruje, da jej je oče prav popisal neusmiljenega in razuzdanega davkarja, ki ima namestu srca trd kamen v prsih. —

V duhu vidi že revica svojega ljubljenega očeta v temni ječi, sama pa bo brez strehe in kruha morala od hiše do hiše beračiti.

Ali res ni rešitelja iz te velike nevarnosti?

Da, rešiti more svojega očeta, toda sama bi morala izgubiti dekliško čast.

In to je nemogoče!

Predobro pozna logar svojo hčer, drugače bi je ne bil pustil z znanim razuzdancem same. Ubogo dete se ne bo izpozabilo — poprej bo revica vse raje prenašala, predno bi se udala hudobnežu.

Davkar postane sedaj kar besen.

Pričakoval je, da bo hitro dosegel, kar njegova črna duša namerava, in sedaj se mu tako krepko ustavlja nežna deklica, ki je začetkoma tako voljno šla z njim.

„Zlodja, če nočeš mojih srebrnikov, jih pa sam obdržim. Moja boš pa vendar, če se mi tudi celo peklo zoperstavlja! Ali misliš, da zastonj tukaj sedim že celo uro v Tvoji družini, Ti hudobna, bedasta norica! In če potem od Poncija do Pilata letaš — kaj se jaz za to zmenim? Visoka gospoda ima več opraviti, kakor pa se s takimi kmetskimi deklicami ukvarjati. Pritožuj se potem, kolikor hočeš, za to se nobeden pes ne zmeni. Vse Tvoje čivkanje me ne bo motilo, moja ljubica si, in pri tem ostane, če ne z lepo, pa z grdo.“

Davkar je močan hrust.

Zgrabil je Ivankini polni roki kakor s kleščami — uboga žrtva mu ne more več uiti.

Logarjeva hčerka se na vse moči napenja, da bi se oprstila, toda siloviti pohotnež je ne izpusti iz svojih vražjih krempljev.

Strast njegova postaja od minute do minute večja — skoro besni, kakor divji bivol.

Z žarečimi očmi zre na divno krasoto uboge premagane Ivanke.

„Norec bi bil,“ sika nesramnež, „hahaha, ko bi ne hotel porabiti ugodne prilike. Le pridi na moje goreče srce, ljubica, moja si in ne boš mi ušla.“

Deklica hoče zopet zavpiti.

Toda zverski davkar jej s surovo pestjo maši usta, da se začuje le zamolklo ječanje.

Ivanka se upira s skrajno obupnostjo.

Zastonj! —

Grdoba jo peklenško drži v krempljih — moči jej pešajo v grozovitem boji za deklinško čast!

75. poglavje.

Jurij Skopec v zapuščenem deklinškem taboru.

Pred odhodom. — Skrivnostni list. — Nova ljubezen. — Odpotovanje proti kostanjeiški cesti.

V tolovajskem taboru pridno delajo.

Vse pripljenjene stvari povezujejo v primerna bremena, katera hoče Jurij Skopec preko hribov in dolin s svojimi tovariši prenesti na s Poldetom dogovorjeno mesto pri Kostanjevici.

In pri tem morajo s podvojeno opreznostjo in pogumnostjo stražiti tabor.

Neprenehoma krožijo urni tolovaji kot straže krog taborišča.

Jedni pohajajo daleč doli proti samostanu, drugi zopet preže na samotnih gozdnih stezah.

Da, previdnost je sedaj nujno potrebna!

Od prve strani lahko vsak trenotek prilomastijo mnogoštevilni vojaki in loveci, ki so sedaj vsled Jurij Skopčeve predrznosti neznansko razijučeni.

Na drugi strani pa morajo paziti na Kramarja in rudečega Tomaža, ki sta tako prekanjeno cropala strašnega tolovajskega glavarja.

Zoper ta dva rokovnjača obrača se vsa srditost divjih tolovajev.

Tomaž in Kramar imata dosti povoda, da se varno skrivata s svojimi pajdaši, kajti gorje jima, če prideta razjarjenim tolovajem v pesti.

Tudi Jurij Skopec sam je zaukazal, naj takoj pobijejo prokleta hudobneža, kjerkoli ju srečajo na samem.

Ta glavarjev ukaz ugaja posebno tovarišema Smukaču in Cekinarju.

Neprestano se trudita, da dobita kak sled sovražnih bivših tovarišev.

Toda prekanjena lisjaka sta preveč premetena — ves trud Jurij Skopčevih ljudij je zastonj!

Predno pogledamo, kam sta se Kramar in Tomaž s svojimi rokovnjači skrila, ostanimo še nekoliko v tolovajskem taboru!

Ko imajo vsi tolovaji svoj nujni posel, Jurij Skopec ne ostane pri njih.

Zaukazal je, kar je bilo potrebno, ko pa vidi, da vsi izvršujejo dani jim nalog, odide hitro skozi goščavo v bivši dekliški tabor.

Tam je vse zapuščeno.

Utice od zelenih vej sicer še stoje — tudi pepel ugašenega ognja je še tam, od koder se je pred kratkim dvigal siv dim proti nebu, sicer pa je vse mrtvo in osamljeno — nič se ne gane.

Skopec pa s tem še ni zadovoljen.

Površno se ozre na okoli, kakor bi se hotel prepričati, da ga nikdo ne opazuje.

Da, površen je njegov pogled, toda bister in prodirljiv — hipoma je glavar prepričan, da ni žive duše v bližini, ki bi ga opazovala.

„Sam sem,“ šepeta predrznež.

Pripogne se ter vstopi v zeleno utico, v kateri sta stanovali Amalija in Uršika.

Vse preišče, da bi dobil kako znamenje od svoje odišle ljubice.

Zastonj!

Tovaršici Amalija in Uršika nista zapustili niti najmanjšega sledu.

Juriju Skopecu se čelo zgubanči.

„Aha — svojo trmo mi hoče pokazati,“ mrmra, „svojo voljo hoče imeti ter doseči, da bi se jej potem kot prosjak približal. No, pozna me slabo — ne bom letal za njo — ne, nikdar! Amalija je lepa, toda nikdar me ne bo podjarmila: njene vezi, četudi so od samih rožic spletene, bom raztrgal — kajti Jurij Skopec sem, tolovajški glavar!“

Grozovitež zapusti s srditostjo Amalijino uto ter vstopi v bližnjo.

Tam je govoril s krasno tujko, katero je Smukač iz Ljubljane sabo pripeljal.

Jurij Skopec ve, da je tu notri stanovala razkošna lepota, ter vstopi.

Polumračno je v utici, zaradi tega s krepko roko razruši streho.

Sedaj je svetlo, da more vse natanko pregledati in preiskati. —

Ozira se na vse strani.

Naenkrat urno stegne desnico, kakor bi hotel vjeti kako žuželko.

Tu mej zelenimi vejami se nekaj belega sveti — košček tesno zvitega papirja.

Le glavarjevo orlovo oko je moglo zapaziti to malo stvarico.

Jurij Skopec zvitek odvijje.

„Papir je popisan,“ šepeta, „da — gotovo je lepa tujka skrila to poročilo.“

Na papirju stoje kratke besede:

„Kdor me ima rad — naj me išče — dala se mu bom najti.“

Sabina.“

Jurij Skopec pač najmanj desetkrat prebere te vrstice, kakor bi se jih hotel na pamet naučiti.

Potem ogleduje še pisavo natanko. Črke pričajo, da je roka, ki jih je pisala, zelo izvežbana.

Da, ta ženska mora biti nenavadno olikana.

„To ni pisava kake kmetice,“ šepeta Jurij Skopec, „vrhu tega pa vaše lepote sploh ne znajo pisati. Sabina mora biti iz imenitne hiše, tudi krstno njeno ime že to dokazuje. In ta list je meni namenjen — zapeljivo-divna deklica je slutila, da bom semkaj prišel.“

Od papirja prihaja fin duh — kakor ga rabijo le v najboljših krogih.

„Našel Te bom, Sabina,“ govori tolovajski glavar sam sabo, oči se mu pa nenavadno svetijo. „Da, našel Te bom, Ti krasna devojčica! In potem bo Amalija svojo trmo britko obžalovala.“

Počasi zapusti uto, ko se je v njej še jedenkrat ozrl po vseh kotih.

Jurij Skopec se povrne k svojim tovarišem, ki čakajo na njegovo povelje, da odneso plen proti jugo-vzhodu v gojzd nad kostanjeviško cesto. — — — — —

Kje sta Kramar in „rudeči Tomaž“ s svojimi ničrednimi spremljevalci?

Lopova dobro vesta, da sta z zaničljivim pismom, katero sta v razpoklini pustila, do skrajnosti razjezila Jurija Skopec.

Dobro poznata predrznega moža, ki si je v tako kratkem času že prisvojil strašno slavo; zaradi tega tudi ne mislita na to, da bi se mu očitno zoperstavljala.

Plen spravita v razvalinah, katere jima je rudar pokazal, gotovino in nekaj srebra pa vzameta sabo.

Za to si hočeta kupiti oblek in orožja, da ž njimi preskrbita svoje pajdaše.

V tedanjih časih ni bilo težko kaj takega kupiti — židje so vedno imeli tako blago na prodaj.

Tomaž odide sam, da kupi potrebne stvari, Kramar pa hoče mej tem časom uporne rudarje izvežbati za prave tolovaje.

Nikomur ne smejo prizanašati, pomore in oropajo naj vse, kar jim pride v roke.

To so peklenske nakane, toda Tomaž in Kramar mislita, da bodeta na ta način najprej obogatela, in to jima potem zadostuje.

Že prvo jutro potem, ko sta oropala Jurija Skopca, napravila sta s pajdaši vred dolgo pot, da bi se kolikor mogoče oddaljila od nevarnega tolovajskega glavarja.

Ko Kramar svojim rokovnjačem razklada peklenske načrte in „rudeči Tomaž“ kupuje obleko ter orožje, ima pa ogljar Tone svoj posebni nalog.

Prekanjeni lopov namreč preoblečenih deklet ne izpusti iz očesa. —

Kramar in Tomaž sta mu dala potrebnih navodil in lepo svotico denarja.

Dogovorili so se, kam bodeta lopovska prijatelja za ogljarjem pošiljala svoje sele.

Ogljar Tone je hitro zapazil, da so se dekleta proti jugu obrnila. —

„Rudeči Tomaž“ se na večer drugega dne iz Ljubljane povrne.

Opravil je menda dobro, kajti rudečelasec se široko reži, ko podaja svojemu tovarišu roko.

„Ali je vse v redu?“ praša Kramar živahno.

„Seveda, in bolje je šlo, kakor sem pričakoval. Res, da sem se moral zopet do židov obrniti, kajti ti so jedini, ki kupujejo ukradeno blago, toda kaj češ?“

Kramarju se obraz skremži.

„No, zopet imava veliko izgubo,“ tarna hudobnež, „predobro poznam prepeličarje! Ti vražji židje skoraj ničesa 'ne plačajo za oropano blago.“

„Oj, ne tarnaj mi, Kramar,“ odgovarja Tomaž. „Jutri bomo kupčijo dognali v hribu pri Radečah. Židje po našem srebru kar koprne. Dali nam bodo zanj razven lepe svotice denarja še dve veliki culi oblek, ki bodo za vse najine ljudi več ko zadostovale, konečno pa še puške, samokrese, bodala in zadostno množino streljiva, da bi celi državi lahko napovedala vojsko.“

„No, naj bode,“ godrnja Kramar, „glavna stvar je, da moreva rudarje oborožiti in obleči, kajti sedanje njihove puške niso piškavega oreha vredne. Če nas židje le ne bodo z orožjem osleparili.“

„Za to sem že jaz skrbel ter sam vse izbral.“

„Tem bolje.“

„Rudeči Tomaž“ leži poleg svojega tovariša pri ognji, rudarji pa lenuharijo, kakor se komu zljubi.

„Ali ogljarja Toneta ni tukaj?“ praša Tomaž.

„Ne, šel je vohunit za skrivnostnimi dekleti,“ pripoveduje Kramar. „Jutri pošljem za njim sela, kajti dogovorila sva se o raznih krajih, kjer se bo ž njimi sešel.“

Tomaž zre zamišljen pred se.

„Ne morem si pomagati,“ pravi po daljšem premolku, „vedno moram misliti na Amalijo, kadar se spomnim teh preoblečenih deklet. Glavo stavim, da je bila pri njih. Škoda, da nisem mogel pogledati v tabor.“

„Potrpi, vse se bo v pravem času zgodilo,“ tolaži ga Kramar, „saj se nama tako ne mudi. Sicer pa jaz mislim, da je Amalija pri Juriju Skopcu, v katerega je bila vsa norčava.“

Tomaž stiska pesti.

„Joj, ko bi mogel prokletega Skopca le kmalu *zadaviti*,“ škriplje. „Če ga drugi pot vzamem na muho, gotovo ga moja kroglja ne bo izgrešila.“

Kramar svareč dvigne desnico.

„Čuvaj se, Tomaž,“ ga opominja, „saj Ti rad verjamem, da smrtno sovražiš Jurija Skopca. V tem oziru si lahko roki podava, kajti tudi meni bi bilo ljubše, če ga danes vrag pobere namesto jutri. Toda pred vsem morava biti previdna, kajti tolovaji sedaj gotovo že vedo, da sva jih oropala.“

Tomaž se peklensko reži.

„Hahaha, to je bilo nekaj vredno! Oj, koliko bi bil dal za to, ko bi bil mogel videti obraz Jurija Skopca, ko si je ogledoval izpraznjeno razpoklino — to je moralo biti grozno smešno!“

„Seveda se je zlodej neznansko togotil.“

„Hudič ga mora vzeti,“ sika Tomaž, „oj, ko bi ga mogel na samem srečati.“

„Potem si izgubljen,“ svari ga Kramar.

„Jaz ne, pač pa Jurij Skopec,“ roga se Tomaž. „Hoho. priplazil bi se za njim ter mu od zadej zapodil v črepinjo svinčen bob. Da, tako bi jaz storil.“

„Če Jurij Skopec ne bo hitrejši od Tebe, Tomaž. Ti ga še ne poznaš zadosti. Povem Ti, ta človek je zvit in strašansko močan, kakor menda nobeden drug na svetu.“

„Ne bojim se ga,“ odgovarja Tomaž, vendar ne več tako širokoustno.

„Čuvaj se,“ pravi Kramar, „Jurija Skopec je le z zvijačo mogoče premagati. In to bo moja stvar, da ugonobim tega nevarnega sovražnika. Ti mi boš pri tem le pomagal, toda s surovo silovitostjo pri njem ničesa ne opraviva. Sedaj poslušaj, kako nameravam zlodju past nastaviti. Ali si že našo lepo žensko pozabil, ki naju je najela?“

„Ne, nisem je pozabil.“

„Povem Ti tedaj, da bo Jurij Skopec s pomočjo te krasne ženske žalostno poginil. Ko si se v Ljubljani mudil, izmislil si poseben načrt, ki si mi mora posrečiti. Pridi bliže, Tomaž, prisedi semkaj, to Ti moram natanko povedati in potem — bo prišel satan po Jurija Skopec, na to se smeš zanašati!“

76. poglavje.

Neljuba prašanja.

Preoblečeni tolovaj. — Pred moritvijo. — Polde zasluži ime „sladkega“ ter se mu človeški čuti vzbude. — Židovski trgovci. — Sumnja.

Polna luna stoji na jasnem nočnem nebu.

Vetrič šumlja po drévji, hlad se vlega na razgreto zemljo — krasna noč!

V kmetski hišici nad cesto, ki vodi iz Kostanjevice v Novomesto, vse spi razven jednega — ki čuje in strašanske naklepe kuje.

To je Polde, ki je bil tako prijazno pod streho sprejet. To gostoljubnost hoče grdo poplačati.

Tolovaj sliši, da kmetica še dolgo časa po izbi in kuhinji pospravlja.

Konečno ugasne luč v kuhinji in v celi hiši vse potihne.

Polde čaka še dobro uro.

„Saj je vse jedno, ali jih pokoljem pred ali pa po polnoči,“ govori sam sabo. „Nikdo me ni videl tu gori prihajati, zaradi tega me ne bo tudi nikdo mogel sumničiti. Kdo bi si tudi mislil, da je stari krošnjar kaj takega izvršil, hahaha.“

Tolovaj tiho vstaja.

Svoje bodalce poskusi ob levem palcu, ali je dosti ojstro, kakor bi hotel še nocej poklati petdeset ljudi.

„Na delo,“ mrmra, „čas je, kajti potem bom moral morebiti cele ure iskati, predno pridem do denarja. Koga naj najprvo pošljem na drugi svet — kmetico, otroka ali mlado dekle? Ne, pričnimo pri zadnji, ta koj poleg kuhinje spi, ta mi je najprva pri rokah.“

Tolovaj stoji sredi veže.

Mesečina obseva njegovo orjaške postavo, ki sedaj ni sključena, in pa dolgo belo brado, ki skoraj popolnoma skriva njegov surovi obraz.

Polde je divja grdoba.

Nič ga ne veseli bolj, kakor če more v nedolžni krvi umivati svoje medvedje tace. Veliko umorov je že izvršil — toda nasproti svojim tovarišem molči o njih.

„Sladki Polde“ je pravcat tolovaj, človek, ki ne ve, kaj so človeški čuti.

Iz njegovih malih očij se sveti krvoločnost.

Lahko bi tu kradel in potem pobegnili — toda varno hoče postopati, zaradi tega mora nedolžna četvorica poprej umreti — zaklati hoče kmetico z ubogima otročičema in mlado dekle.

Morilec se plazi po veži.

Znano mu je, da se dekla ni od znotraj zaprla, kajti tu v okolici se že veliko let ni prikazal noben tolovaj.

In to sedaj Poldetu ugaja.

Nobeden duh bi se ne mogel bolj tiho premikati, kakor neotesani tolovaj, ki se kakor mačka bliža kuhinjskim vratom, bodalo v desnici držeč.

Dekla trdno spi.

Služabnica mora celi dan težko delati, tedaj ni čudo, da ima tak zdrav spanec.

Polde stoji pred vratmi.

Ne odpre jih, ker ve, da bi preveč zaškripala.

Toda tudi za slučaj je pripravljen, hitro potegne iz žepa steklenico in kurje pero.

V nekaterih trenutkih so že stežaji in kljuka namazani.

„Sedaj se vrata ne bodo oglašala,“ reži se vražji hudobnež ter prime za kljuko.

Polde se ni motil, vrata se tiho odpro.

Tu v čumnati sije skozi okno bleda luna.

Pri njenem svitu zagleda tolovaj mlado deklo, ki leži na svoji borni postelji.

Deklica je zala Dolenjka, zdrava, sveža in okrogla.

Še pol otrok je vendar razvita kakor mlada devičica.

Toda vsa njena nedolžna lepota ne more ganiti groznega krvoločneža.

Kaj povprašuje grozoviti „sladki Polde“ po dekliški krasoti, videti mora rudečo kri, prej ne bo zadovoljen.

Deklica se v spanju sladko smehlja — Bog ve, kaj lepega se jej sanja?

„E kaj,“ godrnja Polde temnega obraza, „jedenkrat mora tako umreti, kaj je na tem ležeče, ali prej ali slej zapusti ta svet. Hitro jo bom umoril, krepko jej prerežem vrat, pa bo!“

V desnici se mu blišči bodalo.

Bliže pristopi ter dvigne roko, da pokonča cvetoče človeško življenje.

Naenkrat Polde svojo glavo vsklone.

Čudno, — sapo vleče skozi nosnice, kakor lovski pes, kadar zavoha divjačino.

„Grom in strela,“ šepeta tolovaj tiho, „hm, kaj pa je to? To kaj dobro diši, resnično — izvrstno diši.“

Zopet vaha divji razbojnik.

Sedaj spozna, od kod prihaja prijetni duh.

Deklino spalnico loči le tenka lesena stena od kuhinje.

Iz te prihaja oni dobri vonj tako ljubko, da tolovaj pozabi vse svoje črne nakane.

Sedaj pokaže, da ga tovariši opravičeno imenujejo „sladkega Poldeta“.

Počasi vtakne bodalo v žep, potem pa izgine iz čumnate, vedno vohajoč po zraku.

Polde zopet stoji v veži, toda ne vleže se, marveč se obrne na desno — proti kuhinji.

Vrata v kuhinjo so samo prislonjena in ko jih odpre, vdari se bolj prijeten duh v njegov nos.

„Resnično,“ muza se krvoločnik, „nisem se motil. Kmetica je pekla in cvrla. Joj, kako to dobro diši, krofi so in pa medena potica — boljšega ni na svetu!“

Divji tolovaj je ves predrugačen.

Še pred nekaterimi trenutki ves besen, želeč pretakati nedolžno kri, oblizuje se sedaj, kakor sedemnajstleten pastir, predno dobi prvi poljubček od svoje pastarice.

Polde se bliža ognjišču.

Tu stoji na beli deski potvica, v veliki skledi pa cel kup ocvrtih bobov.

Tolovaju se oči svetijo, toda ne krvoločnosti, marveč le poželjive požrešnosti.

Zopet zgrabi bodalo, zavihti je ter sune — ne v človeški vrat — temveč globoko v potvico, od katere si odreže velikanski kos.

Kako to tekne — kako to diši!

Tu stoji srditi krvoločnik v kmetški kuhinji ter otepa kos potvice, kakor bi že cel teden ne bil nič jedel. Tako požrešen menda tudi volk ni, ki je v mrazu več dnij stradal.

„To je izvrstna ženska, ta kmetica,“ muza se Polde. „Peči in creti zna izborno, škoda bi bilo take kuharice — pustiti jo moram pri življenju!“

Velikanski kos medenovke je že izginil za sivo brado.

Polde sedaj seže v veliko skledo z ocvrtimi bobi, ki ga tako uljudno vabijo.

„Veliki Bog — tolovajski glavar Jurij Skopec!“ stoče tolsti mož, kateremu se kolena šibijo.

„Hencejte!“ mrmra tolovaj, „kako dobro so se jej ponesli. Boljših svoje žive dni nisem dobil med zobe. Kar razlivajo se na jeziku, joj, joj, in pa koliko jih je! Kdo neki je kmetico učil delati take nebeške slaščice?“

Krof za krofom izginja v neznanskem njegovem žrelu, toda vsaka stvar ima na svetu svoje meje, tako tudi Poldetov želodec.

Nič kaj rad ne preneha ‚sladki Polde‘ v prijetnem delovanju.

Milo ogleduje potvico in bobbe, ki so za druga usta namenjeni.

„Kaj?“ zarentači tolovaj naenkrat tiho, „potico in krofe naj tukaj pustim, da jih bo kmet s hlapcem pohrustal? Tega ne storim na noben način, vse pobrem ter sabo odnesem, imam vsaj med potjo kaj za prigrizek. Niti drobtinice ne pustim kmetu, kaj tacega mi ne pride na misel! Kje je vreča, vun s cunjami in noter z dobrimi rečmi! Takih slaščic že z lepo nisem nosil na hrbtu!“

Izgovorjeno — storjeno!

Polde iz vreče cunje kar na tla strese, ker nima vzroka, da bi zdaj še kaj prikrival.

Noče čakati jutra, da se kmetica probudi ter vidi, da jej je pecivo izginilo.

Poišče v kuhinji dvoje čednih prtov, v jednega zavije potico, v drugega pa ocvrte bobbe.

Vse pa potem spravi v vrečo.

Ko je to storjeno, tolovaj čudno pogleda proti vratom, za katerimi spi kmetica s svojima otročičema.

„Ženska,“ šepeta ‚sladki Polde‘, „Ti imaš srečo! Brez izvrstne Tvoje medene potice in krofov bi sedaj že s prerezanim vratom krvava ležala v svoji postelji. Tvoja kuhinjska izvežbanost Ti je rešila življenje. — To mi je preslastno teknilo, nisem Te mogel umoriti, ker sem ti moral hvaležen postati.“

‚Sladki Polde‘ zadnje besede skoraj ginjen izgovarja; kar bi vse prošnje celega sveta ne bile dosegle, to se je posrečilo medenovki in bobom.

Tudi najljutejši tolovaj ima svojo slabo stran. Poldetova sladkosnednost je štirim ljudem življenje rešila.

Tolovaj sliši v Kostanjevici cerkveno uro biti.

„Dve je“, mrmra, „jutro se bliža, tedaj moram oditi. Na kmetov denar lahko pozabim, saj smo v samostanu velikansko bogastvo oplenili, delež moj bo tedaj precejšen. Potica in krofi pa so jedino moji, in privoščil si jih bom tudi jedino sebi.“

Izgovorivši vrže Polde vrečo na hrbet.

Brez truda zleze skozi okno na vrt, in sicer tako previdno, da ga niti pes ne čuje, ki leži na verigo privezan v svoji utici. —

Neoviran pride židovski krošnjar na cesto, ki vodi iz Kostanjevice v Novomesto.

Po tej koraka neznanski hudobnež proti Novemu mestu, izogibajoč se hiš in vasij.

Ko zasiže jutranje solnce, sedi ob cesti pod košato tepko.

Polde je že zopet lačen ter jeden krof za drugim maši v svoja široka usta.

Pri tem pa oprezno posluša, ali se mu kdo ne približuje.

V Novem mestu je semenj, treba bo tedaj še celi dan in skoraj celo noč čakati.

Preskrbljen je z jedjo, voda pa v sili tudi pomaga *zoper* žejo. —

Ko se do dobrega naje, odide v gosto smrečevje ter v grmovji skrit trdno zaspi — saj celo noč ni očesa zatisnil.

Drugo jutro pri prvem svitu sedi pod isto hruško.

Sinoči je bil novomeški sejm končan. Zagrebški židje se bodo danes gotovo tu pripeljali.

Znano mu je že od kmetice, ki je tako dobra kuharica, da jih je več voz odšlo na sejm, in na podlagi te novice si je osnoval svoj načrt.

Čakati mu menda ne bo treba dolgo, kajti nikdo bolj ne ve, da je čas zlato, kakor ravno prekanjeni, toda neutrudljivi židovski tržec.

Kmalu začuje od daleč židovske vozove drdrati.

„Aha, že prihajajo“, misli si Polde vesel. „Gotovo so moji ‚soverniki‘, katerim se mudi, da bi kolikor prej prišli domov v Zagreb. No, čakajte, Vi krivonosci, ravno na pravega bode te naleteli.“

Polde zadnji košček medene potice debelo požre, potem pa se sklone, hrbet se mu skrivi — sedaj je židovski starček Abraham, ki se je onemogel zgrudil ob cesti.

Drdranje prihaja vedno bliže.

Sedaj se prikažeta dva vozova, nad katerima so napeti drogovi in preko teh platnene plahte zagrnjene. Konjiči klaverno povešajo glave — menda se svojih mladih let že več ne spominjajo.

Spredaj na prvem vozu tolovaj zapazi v svojo radost kriwonosega prepeličarja.

Za njim na slami sedi poleg zabojev in vreč še drugi žid, v naslednjem vozu pa je več oseb, menda tudi sami zagrebški židovski trgovci.

Prvi voz je sedaj blizo.

„Stojte!“ kliče Polde hripavim, nosljajočim glasom, „jaz sem stari Abraham — ne morem več dalje, moje oslabele noge me ne nosijo več dalje. Vzemite me na voz, namenjen sem v Zagreb.“

Ker Polde židovsko govorico natanko posnema ter se tudi sicer vede kot židovski krošnjar, hitro prvi voz obstoji.

Hebrejci si od nekdanjeden drugemu pomagajo, kjer le morejo, kajti preganjajo in sovražijo jih od vseh strani.

Oče Abraham z veliko težavo spleza na voz.

„Ali ste hoteli v Novo mesto?“ praša ga prvi žid, ki drži vajete v roki ter poka z bičem.

„Da, da“, stoka Abraham milo, „toda mej potjo sem zbolel ter moral pri kmetih dva dni ostati. Bog naših očetov naj Vam povrne, ker tako usmiljeno ravnate z menoj.“

Trgovca mislita, da je stari mož v resnici židovski krošnjar, ter ne slutita, da sta na voz vzela grozovitega tolovaja iz strašne Jurij Skopčeve razbojniške čete.

Ponudita mu jesti, toda Polde po čresnju dišečo jed uljudno odkloni.

„Ne morem nič jesti“, javka, „postiti se moram, da se moj bolni želodec zopet ozdravi. Oj, kolika nesreča, da nisem mogel v Novo mesto na sejm, kjer bi bil napravil dobro kupčijo. Oj, veliko denarja mi je bolezen požrla!“

Žida si ogledata Abrahamovo vrečo, ki leži na vozu.

„Malo blaga imate sabo, Abraham“, pripomni voznik, „s tem vendar ne morete napraviti dobro kupčijo!“

„To ni vse, kar je mojega“, odgovarja Polde, „moje blago leži v Brežicah. Tam je bodete naložili, za dobro plačilo in lepe besede.“

Tolovaj prav računi, da bodeta žida z njegovo ponudbo takoj zadovoljna, kajti skoraj vso svojo robo sta na sejmu prodala, voz je prazen, in pravi Hebrejec se nikdar ne brani za sluzka, kjerkoli se mu nudi.

Zaradi tega sta hitro pripravljena, naložiti njegovo blago ter tako tudi nazaj grede nekaj zaslužiti.

Sedaj pa pride Polde v zadrego.

Povprašujeta, kje ima oče Abraham svoje blago spravljeno in kako se dotična gostilna imenuje.

Polde hitro imenuje gostilno v Brežicah, čeravno ve, da ga Jurij Skopec že med Kostanjevico in Brežicami z orošanin plenom v gojzdu nad cesto pričakuje. Žida začneta glavi stikati.

„Kaj to pomeni?“ šepeta jeden drugemu, „stari Abraham imenuje ‚Rujavega konjiča‘ v Brežicah, in ta gostilna je že pred štirinajstimi dnevi pogorela. Saj sva to izvedela od brodarja, ki naju je zadnjič v Brežicah čez Savo prepeljal.“

Polde sliši, da žida mej seboj šepetata.

Žalibog ne razume hebrejski, v katerem se žida na vozu pomenkujeta.

Jedno je gotovo, da sta žida začela nezaupna postajati.

Hebrejca nekaj sumita, to opazi na njihovih obrazih in pogledih, s katerimi se proti njemu ozirata.

„Tri sto vragov“, misli si predrzni tolovaj, „nekaj ni tu v redu! Toda kaj? Moja obleka in maska sta taki, da ne morete boljši biti, nosljam tudi tako, kakor bi bil že sto stotov čresnja požrl. Zagovoril se menda vendar nisem? Prokleta prepelčarja, ta vražja sodrga mora tudi vedno nezaupna biti!“

Žida še vedno šepetata.

Toda niti jedne druge besede ni čuti, kakor hebrejske, tako da navihani Polde vzlic vsej opreznosti ne more ničesa razumeti.

Stvar mu postaja jako neprijetna.

„Kaj to pomeni?“ povprašuje se v jedno mer sam pri sebi. „Nekaj sumničita ta vražja krivonosca — toda kaj in zakaj?“

Žida pa ga od strani z nezaupnimi pogledi pogledujeta. — Polde, „sladki Polde“, kam si zavozil s svojim „Rujavim konjičem“?

77. poglavje.

Nepričakovana pomoč.

Ženev zverinskega nečloveka. — Bolni oče hoče svojo hčer rešiti. — Sila pred pravico! — Ost se na drugo stran obrne.

Ivanka se še vedno bori z davkarjem.

Strah premaguje ubogega otroka, in ko se nenadoma zasučje ter čuti, da se je hudobneževa roka od njenih ust zmaknila, prestrašena na vse grlo zakriči na pomoč.

Davkar se močno raztogoti.

„Prokleta mačka, vpiti tudi hočeš?“ sika grdoba, „no, čakaj, videla boš, da Ti to ne bo prav nič pomagalo. Nisem se s Tabo toliko časa zastonj mudil, sedaj hočem za to svoje plačilo imeti. In če se mi hitro ne udaš, poginil bo lakote Tvoj oče v ječi.“

Ivanka vse sile napenja, da bi se ga ubranila.

Sluti, da je njena deklinška čast v nevarnosti in z nova se razlega po gojzdu njen klic na pomoč.

Bližajo se težki koraki.

To je stari logar, ki je slišal klicanje svoje za čast boreče se hčerke.

Vzlic slabosti in komaj prestani boleznimi hiti, kolikor ga morejo tresočje noge nositi.

„Oj, tukaj prihaja grdi lenuhar,“ krohota se davkar, „hahaha, saj sem takoj rekel, da zna prokleti hinavec dobro letati. Vse je sleparija! No, čakaj, stari lenuh, ki same lenobe nočeš desetine plačati, v zaduhli ječi se bodeš zvijal kakor kača!“

Logar stopi k svoji hčerki.

„Mojega otroka mi izpustite!“ zakliče odločno brezčastnemu davkarju.

Ta svojo žrtvo tem trdneje prime.

„Kako, kaj?“ zarujove hudobnež besno ter se tudi deklinemu očetu nasproti pokaže v pravi luči. „Vi hočete dekleta tudi še braniti? To je moja ljubica, sama se mi je ponudila, sedaj pa se samo zaradi tega brani, ker sem jej premalo denarja obljubil!“

Ivanka zaječi.

„Oče, ljubi oče, pomagajte mi!“

Davkar se divje krohota.

„Taka hinavka! Sedaj se dela sveto, poprej me je pa z dobrikanjem zapeljevala. Nesramna je dosti s svojimi zahtevami — to jej bom že poplačal — proč, stari slepar, tukaj nimate ničesa iskati — proč v staro Vašo kolibo, z deklieom bom že sam opravil, kar je meni ljubo.“

„Oče, oče!“ zdihuje Ivanka v grozni duševni bolesti, „oče, hudobnež me hoče ugonobiti!“

Starček jej hiti na pomoč.

„Izpustite mojo hčerko,“ zapoveduje logar slabotnim glasom, „pri tej priči mi jo izpustite! Mene le zaprite, ker ne morem plačati desetine, toda z mojim otrokom nimate ničesa opraviti!“

Davkar se peklensko reži.

„Ali nič družega ne želite, stari bebec?“ roga se v hudobni nagajivosti. „Iz te moke ne bo kruha — šli bodete v ječo, za to Vam jamčim, toda Vaše hčerke ne dam iz rok, sama je rekla, da me hoče ljubkati, in norec bi bil, ko bi ne hotel njene ponudbe sprejeti.“

„Nesramni — lopov,“ stoka stari, borni logar.

„Oče, oče!“ razlega se daleč po gojzdu.

Davkar glasno zažvižga.

Znamenje velja beričem, ki se hitro približajo.

„Hej!“ zapoveduje graščinski uradnik, „zgrabite mi to-le suho južino in odvedite jo v zapor, ker noče plačati desetine. Hitro, ne obotavljajte se, zaspanci — za nekaj ur pridem za Vami!“

Z nova zasadi svoje peklenške kremplje v nežni Ivankini ročici. —

„Oče,“ stoka revica, „mož me hoče pokončati, pomagajte svojemu otroku!“

Oslabeli starček se obupno bori s surovimi in razuzdanimi beriči. —

Zastonj je njegov upor, kajti močni beriči ga sunejo, da pade silovito na tla.

Zgrabijo ga nečloveški hlapci ter reveža preklinjaje vlečejo po strmi stezi navzdol.

Zgoraj stoji davkar.

K sebi stiska nesrečnega dekliča ter se reži, ko vidi, kako beriči surovo ravnajo z bolnim logarjem.

„Tako, sedaj sem sam,“ pravi nesramnež zmagovito. „To bi mi še manjkalo, da bi mi taka beraška sodrga ugovarjala! Punica je sedaj moja — sedaj se bom ž njo razveseljeval, in ko bi se mi sam vrug protivil. Pridi, srček, praznovala bodeva veselo poroko v zelenem gojzdu, ptiči pa nama bodo prepevali namestu ženitovanjske godbe.“

Nesramnež siloma dvigne stokajočo revico ter jo nese nazaj na mehko mahovje.

Ubožica se ne more več braniti, postati mora žrtva nečloveškega hudobneža!

Davkar položi skoro onemoglo Ivanko na tla.

Deklica se protivi.

Razuzdanec hoče planiti na izgubljenega, zalega dekliča, ko se naenkrat zgane.

Za grmom nekaj zašumi.

„Ali take stvari tudi spadajo med uradniško poslovanje in uradovanje graščinskega davkarja?“ začuje se krepak, čist glas. —

Grdoba se obrne.

Nedaleč od njega sloni ob deblu orjaške smreke podoba lovski opravljenega — moža — ?

Ne, to ni mož, to je krasna deklica!

Za pasom skrivnostne tujke zapazi davkar bodalo in dva samokresa.

Presenečeni zverski uradnik gleda divno žensko v moški obleki.

„Kdo ste?“ zarentači potem odurno nad njo, „kaj pomeni tako našemarjenje tukaj v gojzdu?“

„To Vas čisto nič ne briga,“ glasi se predrzni odgovor. „Tukaj imam jaz izpraševati, ne pa Vi!“

Davkar se razljučen zgane.

„He, ali ne veste, kdo sem jaz?“

„Gotovo mi je to znano, saj sem Vas že poprej davkarja imenovala. Vi ste nesramnež, ki hoče ubogega dekleta v nesrečo pahnuti. Ali nimam prav?“

„Poberi se mi,“ sopiha surovež, „proč s Tabo, pri tej priči!“

„Zakaj pa?“ praša ga skrivnostna nasprotnica hladnokrvno, „meni je ravno tukaj, ta hladni prostor vseč, tedaj tudi ostanem.“

„Moji beriči Vas bodo že odgnali.“

Tujka pokaže z roko na stezo.

„Tu doli so Vaši surovi beriči,“ odgovarja mu mirno. „Starega, slabotnega logarja vlečejo v ječo. Tega nisem mogla zabraniti, čeravno sem Vas že dlje časa za grmom opazovala. Bila sem do sedaj še sama.“

Davkar osupne.

Ozre se po okolici, toda nikogar ne zapazi.

Pred njim leži na mahovji bleda in upala Ivanka onesveščena.

Zaljubljenost njegova se zopet oglašča. Misli si, da je za moškega preoblečena ženska kaka norica, ki se v svoji bolni domišljiji potika po gojzdih.

In ker ima sam dvojce samokresov in pa sabljo ob strani, ne straši se je ter jo hoče v beg zapoditi.

„Spravite se mi izpred oči!“ zarohni zopet nad njo, „ali pa bodete okusila, kako diši moja svinčenka v dobro nabitem samokresu.“

„Radovedna sem na to,“ odgovarja tujka ter sama prime samokres za pasom. „Ne dotaknite se svoje žrtve, ali pa se bodete čudili, kako znam jaz streljati,“ konča deklica v moški obleki.

Davkar kar besni.

Vse drugo pozabi, desnico dvigne.

Blisk — grom!

Toda ob drevesu stoječa lepa in nevstrašena ženska se zaničljivo smeji.

„Samokres je lepa iznajdba,“ roga se mu, „toda meriti mora človek dobro, če hoče kaj zadeti.“

„Stoj, kača! To bo moja druga kroglja dokazala,“ rujove silovitež.

Ničvrednež od jeze poskakuje.

Z nova potegne samokres iz žepa.

Tu prifrči nekaj po zraku.

Davkarju se dozdeva, kakor bi strela švignila mimo njegovih očíj.

To je nenavaden lovski nož, ki zadene njegovo napeto desnico.

Kri se curkoma vlije.

Davkar grozno zarujove.

Samokres izpusti na tla ter se javkajoč obrne.

Za njim se zasliši glasen smeh.

Graččinski uradnik vidi celo število lovsko opravljenih deklic, ki so vse dobro oborožene ter ga plamtečimi očmi merijo od nog do glave.

Jedna teh skrivnostnih tujk, visoka, krepka in krasna postava stoji, lovski nož v roki držeč, poleg njega. Ž njim mu je samokres iz desnice izbila.

Davkar se plašno ozira.

Sedaj stopi prva tujka od drevesa.

„Dobro si napravila, ljuba Uršika,“ zakliče, „hotela sem tega moža živega dobiti v pest.“

„Zakaj si pa pustila na-se streljati, Amalija?“ glasi se odgovor, „lopov bi Te bil lahko zadel.“

„Hahaha,“ smeji se lepa Skopčeva ljubica, „tega se ni bilo treba bati. Debela njegova roka je omahovala. Nesramnež zna samo deklice onečaščevati, katere se mu ne morejo braniti, ne pa orožje rabiti.“

Graščinski uradnik sedaj izprevidi, da mu preti huda nevarnost.

Hitro hoče pobegniti, toda predno se mu to posreči, čuti, kako ga zgrabi veliko majhnih toda krepkih rok.

„Tukaj mi ostaneš,“ zapoveduje mu Uršika, „hahaha, Ti zverska grdoba, tako hitro nam ne boš ušel. Ali misliš, lopov, da boš brez kazni uganjal svoje hudobije?“

Davkar se začne potiti.

Obupano se bori, da bi se oprostil, toda to je izgubljen trud, dekleta so nenavadno močna.

Predno se še dobro zave, povezane so mu noge in roke s krepkimi jermeni.

Sedaj hoče davkar vpiti.

Toda že pri prvem poskusu mu zamaše ruto v usta ter mu jo tako trdno privežejo, da stopijo nesramnemu hudobnežu oči iz obraza.

Potem ga zgrabijo ter' polože na mahovje, na katerem je hotel malo trenutkov popreje izvršiti svojo hudobijo.

Krog njega pa se drenjajo lepe tolovajske deklice.

Na njihovih obrazih se vidi razljučena srditost, iz njihovih očij švigajo strele — ni dvoma, da graščinskega oskrbnika čaka grozna kazen!

78. poglavje.

Nova nevarnost preti.

Spoznan. — Polde zdivja. — Blagohlepnost premaga strah. — Neprijetna novica.

Židovska vozova sta zapustila Kostanjevico.

„Vražja stvar,“ mrmra Polde sam za-se, ko vidi, da ga žida vedno nezaupneje opazujeta, „satanska Hebrejca sumita: ko bi le vedel, kaj ju je do tega privedlo, kajti moja oprava mora vendar v redu biti!“

Tolovaj nima zrcala, da bi se v njem pogledal, toda prepričan je, da je hrvatska žida vse kaj družega iznenadilo.

Poldetu je kmalu vse jasno, kajti voznik se ravnokar k njemu obrne.

Rokovnjač postane pazljiv.

„Vaše blago leži tedaj pri ‚Rujavem konjiču‘ v Brežicah?“ praša ga žid po daljšem premolku, „ali niste tako rekli, oče Abraham?“

„Bog pravični, kaj naj ponavljam,“ odgovarja Polde, „tam leži moje premoženje, moje blago, ki je velike vrednosti.“

„Tako — tako, to je čudno!“

„Kako to — čudno?“

„Ker je gostilna pred štirinajstimi dnevi pogorela,“ pravi židovski voznik poudarjaje vsako besedo.

Polde je v prvem trenutku ves iznenaden, kar žida tudi zapazita.

Potem prične pa milo javkati.

„Vaj, vaj!“ kliče, „joj, kolika nesreča, pogorelo mi je, kar sem imel — moje blago — moja roba — vse izgubljeno, joj meni!“

„Tako,“ misli si Polde, „vidva me ne bodeta v kozji rog ugnala, vidva krivonosa prepeličarja.“

Toda voznik se ne da prevarati.

„Oče Abraham,“ pravi zelo resno, „Vi ste menda že zelo stari, zato Vas spomin zapušča.“

„Kako to?“

„Rekli ste poprej, da ste še-le pred nekaterimi dnevi dali tje v shrambo svoje blago.“

„Zagovoril sem se.“

„Tudi je vse drugo zelo neverjetno,“ pristavi voznik nezaupno, „zakaj niste dali svojega blaga v Novo mesto pripeljati?“

„Ker sem hotel sam zraven biti.“

„Tako, tako, in potem greste samo z veliko vrečo na hrbtu v Novo mesto? To je vendar več ko čudno.“

Polde ni tako hitro v zadregi.

„Hotel sem med potjo krošnjariti.“

„Toda Vaše trditve se glede časa ne vjemajo. Gostilna pri ‚Rujavemu konjiču‘ je že pred štirinajstimi dnevi popolnoma pogorela.“

„Bil sem mej tem časom v drugih krajih.“

„Čudno, zakaj ste vedno sami hodili.“

„Varčen sem ter se bojim troškov,“ zakliče tolovaj.

Žida majeta z glavama.

Obraza njujina sta resna in položaj postaja za ‚sladkega Poldeta‘ vedno neprijetniši.

Prepeličarja gotovo nekaj sumita in Polde opazi, kako ga vedno od strani gledata.

„Grom in strela,“ misli si Polde, „zlodja me kar nesramno pogledujeta! Hm, igrati moram svojo vlogo naprej, tukaj jima še ne smem razodeti, kaj se prav za prav pod starim Abrahamom skriva. To bi bilo nevarno, ker dela na polji vse polno kmetov. Bolj doli proti Savi, tam se ne bom več zatajeval, toda tukaj mi ne kaže drugega!“

Prekanjeni tolovaj prične zopet stokati.

„Kako me moj spomin zapušča,“ zdihuje milo, „tako star revež sem — da, v starosti se človek lahko moti. Menil sem svoje blago pri ‚Belem konjiču‘ v Sevnici, ko sem govoril o ‚Rujavem konjiču‘ v Brežicah. Tu sploh sedaj nimam nobene robe, prenesel sem jo že v Sevnico. Joj, joj — kolika škoda, da nisem prišel na sejn v Novem mestu!“

Toda Hebrejca sta vse jedno nezaupna.

Tolovaj se je sicer izvrstno preoblekel, toda premotiti se vendar ne dasta.

Zopet se na tihem pomenkujeta v hebrejskem jeziku — katera skrivnost Poldetu nikakor ne ugaja.

Sklene tedaj grozno obupan postati.

„Joj — joj,“ javka tolovaj ter si ruje sivo brado, „moja bolezen mi je hudo škodovala, na svoja stara leta bom moral še beračiti.“

Polde pri tem svoji mršavi ponarejeni bradi preveč zaupa. Naenkrat žida začudena zakričita.

Kar vidita, je tudi preveč nenavadno.

Polovica tolovajeve brade se je odkršila.

Polde je sam ves osupnen, ko jo drži v roki.

Še bolj se prestraši, ko naenkrat voz obstoji.

Ne daleč od ceste je na polji veliko kmetov in zagrebška žida jih hočeta ravnokar na pomoč klicati, kajti slutita, da imata na vozu nevarnega človeka.

Polde se pa naenkrat strezne.

Voznika, ki hoče z voza skočiti, zgrabi s svojo orjaško pestjo za zavrtnik.

„Tukaj mi ostaneš, krivonosi pes,“ zarentači stari Abraham, ki hipoma postane močan, kakor mlad hrust, „tu mi ostaneš. Ti prepeličar — drugače Ti porinem bodalo med rebra.“

„Bog pravični,“ stoka strahopetnež, „to je — to je —“

Drugi žid se hoče mimo njega iz voza izmuzniti.

Toda Polde je oprezen — ubogega reveža tako brene, da se stokajoč zavalj nazaj na slamo.

„Kdor zapusti voz, je v istem hipu mrtev,“ preti jima tolovaj. „In jezik za zobmi — švedrasta krivonosca — kdor mi le zine, po njem je! Jaz sem član Jurij Skopčeve tolovajske čete!“

„Bog pravični — mrtva sva!“

„Gotovo, razrežem Vaju za klobase, če mi le črhneti. Tedaj molčita, ali pa se Vama slabo godi.“

„Jehova, pomози nama,“ stoka voznik, katerega, sladki Polde potegne na voz. „Revna sva, kakor cerkvena miš, na

vozu ni blaga, ni denarja, kar sva na sejmu izkupila, dala sva v shrambo znanemu trgovcu v Novem mestu, ker so ceste tako nevarne.“

„Vse vem,“ grozi se tolovaj, „previdni ste, židovska sodrga, iz izkušnje mi je že znano, da se ne izplača, stikati po vajinih umazanih kaftanih. Tudi nisem prišel k Vama, da Vaju oropam, nego zato, da sabo vzamete moje blago in mi zanj izplačate lepo svotico gotovega denarja. Drugače sta oba izgubljena, kajti jaz sem Polde, in prokleta malo mi je na tem ležeče, če dvema židoma prerežem vratova.“

Strašljivca se malo oddahneta.

„Gospod hoče z nama kupčijo napraviti?“ praša voznik.

„Jaz ne, toda moj glavar Jurij Skopec. Tamle doli, kjer na desni stoje velike smreke ob cesti, bodemo z vozom obstali ter vse, kar bodo moji tovariši prinesli, na voz naložili. To se ne bo nikomur čudno zdelo, če imata na vozu blago, in brez ovir bodemo kmalu prišli v Zagreb.“

„Bog pravični,“ javka zopet voznik, „velika tolovajska četa hoče na mojem vozu sedeti?“

„Bog obvaruj,“ oponaša ga ‚sladki Polde‘. „Samo *stražo* bodeta sabo vzela, zaradi večje varnosti, ali me *rozumeta* — kajti židom se ne sme nikdar preveč zaupati. Potem pa bodeta lahko dobro kupčijo napravila — v Zagrebu bodeta svoje blagajne odprla, kajti mi imamo res lepe, krásne stvarice v svoji shrambi.

Žida se še bolj pomirita.

Sicer se novica, da je bil samostan pri Št. Rupertu oropan, še ni tako daleč raznesla, toda žida sta prepričana, da bodeta imela priliko oropane bogatije kupiti.

In misel na ‚lepo kupčijo‘ prevlada vse njujine pomisleke.

„Izpustite me,“ prosi voznik, katerega tolovaj še vedno krepko drži.

„Ali bodeta tudi pametna?“

„Da, da, storila bodeva, kar veliki tolovajski glavar od naju zahteva.“

Polde pozna svoje ljudi.

Strahopetneža sicer izpusti, ob jednom pa odpre svoj kaftan, pod katerim se pokaže njegova lovska suknja.

Kar žida zagledata, ne zdi se jima posebno prijetno, kajti za Poldetovim pasom tiči cela orožnica samokresov in bodal.

„Le poglejta, krivonosca,“ zapreti jima, „tukaj vidita moje spremljevalce, od katerih se nikdar ne ločim. Tale bodala so ojstro nabrušena in ob jednom zastrupljena. — Kaj, ne verjameta? No, da bo vsaj jeden izmed Vaju prepričan, da resnico govorim, zabodel bom drugega hitro, bo vsaj zopet jeden Hebrejec manj na svetu.“

Pri teh besedah potegne bliščeče se bodalo ter voznika tako grdo pogleda, kakor bi ga hotel pri tej priči požreti.

Žid pade na kolena.

„Vse verjameva, velikodušni gospod tolovaj, prosim Vas, vtaknite nazaj to-le ojstro reč, da se ne pripeti nesreča!“ Stotila bodeva vse, kar nama strogi gospod velevala.“

„To je tudi Vajina sreča“, roga se tolovaj, ki se krasno zabava s prestrašenima prepeličarjema. „Poleg bodal imam tudi samokrese. Vsi so nabasani, vsak s šestimi malimi kroglijami, ki so razsekane, da prav velika luknja nastane. Glejta sem, krivonosca, ko bi se tale stvarica sedaj izprožila.“

In Polde se jima pod nosoma igra s samokresom.

Zopet nastane milo javkanje.

„No, za sedaj Vama prizanašam“, pristavi grozni razbojnik, „za sedaj Vama še darujem borno življenje. Tako, sedaj poženita, in ko pridemo do smrečevja, razložita vse svojim sovornikom na drugem vozu. Če se bo kdo branil, kupiti naše blago, potem naj se le veseli, kajti Jurij Skopec ne pozna nobene šale. In kar se mene tiče, ne veseli me nič bolj, kakor če moram komu ušesa odrezati.“

Polde si tudi drugo polovico brade odtrga ter ljuto gleda, da bi se uboga žida najraje kar v zemljo zarila.

Kaj hočeta tudi storiti — udati se morata v svojo britko osodo!

Sicer je dosti kmetov na polji, toda prestrašena žida niti ne mislita na to, da bi jih na pomoč poklicala, kajti potem bi jima tolovaj gotovo ne prizanašal.

Razven tega pa imata upanje, da napravita dobro kupčijo — dobiček se ne sme nikdar zametavati.“

Polde jih ne pusti iz očíj.

„No, sedaj sta se izpametovala,“ pravi, „tedaj moremo tudi pošteno besedo izpregovoriti. Naš plen je velik, zlate in srebrne posode imamo, dragoceno svileno robo. Globoko bodeta morala v svojo denarnico poseči.“

Žida zreta zamišljeno pred-se.

„Če le ne pride uradno preiskovanje!“ pravita nazadnje v vidnem strahu.

„Kaj je to zopet?“ praša Polde osupnen, „kakošno preiskovanje?“

„No, odkar so ceste tako negotove postale ter se od vseh stranij toliko čuje o tolovajskih napadih, zahtevalo je prebivalstvo, naj se pota strožje nadzorujejo. Vrh tega iščejo povsod barona Frankovskega, katerega so roparji odpeljali. Ni tedaj nemogoče, da naenkrat pridrvi kakih sto vojakov, ki obkolijo voz ter ga preiščejo. Na poti v Novo mesto se nama je tako pripetilo in zadržana sva bila dobri dve uri.“

Poldetu se obraz zmrača.

„Bes te lopi, to bi ne bilo prijetno“, pravi, „toda zanašam se na svojo srečo. Vse bomo naložili in v Zagreb odpeljali. Pri tem ostane! In sedaj mi ne odgovarjajta več, moja bodala so mi koj pri roki!“

Žida obmolkneta.

Kaj bi jima tudi pomagalo, ko bi se ustavljala — tolovaj ostane tolovaj!

Tudi ne bo prvokrat, da takim ljudem odkupujeta oropano blago, kajti pri tem se da najbolje zaslužiti.

Polde se zamisli.

„Prokleta preiskovanje“, misli si rokovnjač, „to bi bila sitna stvar — ko bi vojaki pregledali voz. Kajti mnogoštevilna stražnima na bornem vozu prostora, k večjemu deset mož, drugače so vse polomi. In ko bi toliko krdelo vojakov pridirjalo, zapustiti bi morali bogati plen. Grom in strela! Najbolje bo, da tudi glavarju to zamolčim — prerili se bodemo že na kakov način, kajti mi tolovaji imamo srečo. Naprej tedaj!“

79. poglavje.

Ivankina nesreča.

Davkarja vlečejo seboj. — Potovanje po Gorjancih. — V novem taboru.
Neznanske priprave. — Davkar kot živ svečnik.

Amalija in Uršika sta se s svojim malim krdelom polastili davkarja.

Tudi Sabina Rotenturnska je pri družbi in divna deklica je ravno tako oblečena, kakor ostale tovaršice.

Včasih se Sabina nekako porogljivo ozira po Amaliji, ki se vede kot poveljnica ter pusti le Uršiko kot sebi jednako veljati.

Ali Sabina na Jurija Skopca misli?

Oj, nerazumljivo je žensko srce, in lepa grešnica upa, da je tolovajski glavar našel njen listek.

Sedaj se zanima za to, kar se ravnokar godi.

Amalija je ukazala, naj povežejo davkarja kakor snop slame.

„Odriniti moramo nemudoma“, pravi sedaj Uršiki, „kajti mogoče je, da so doli v Kostanjevici slišali strel. Tudi se morebiti beriči povrnejo. Naprej! Vzemite davkarja sabo, pozneje se bom še-le odločila, kaj naj se ž njim zgodi.“

„In deklica?“ prša Uršika.

„Naj gre tudi z nami“, odgovarja Amalija resno. „Tukaj bi tako ne bila varna, temveč bi kmalu postala žrtev razuzdancev. Gotovo pa bi jo zaprli, ker bodo pogrešali davkarja. Bolje je tedaj, da gre z nami.“

„Onesveščena je.“

„Tu je studenec s svežo vodo“, odgovarja Amalija. „Poskropi jej obraz z mrzlo studenčnico, pa se bo kmalu zavedla. Jurij Skopec je vedno rekel, da se bo za reveže in nesrečneže potegoval, no — njegova ljubica — njegova Amalija ga bo posnemala ter mu ne bo delala sramote.“

Pri teh besedah pogleda proti Sabini, toda krasni obraz lepe grešnice je kakor iz mramorja izsekan.

„Kako se zatajuje“, sika Amalija, „stavim, da me na tihem zasmehuje. Ta je nevarna kača, ki mi hoče srce mojega Jurija iztrgati. Toda če postane predrzna — pazila bom strogo nanjo, potem gorje jej, če se moja sumnja uresniči.“

Mej tem je Uršika Ivankin obraz z vodo poškopila.

Ubogo dete tiho zdihuje — potem odpre svoje dolge svilene trepalnice ter se plašno ozira po okolici, v neznan preoblečene tujke.

„Kaj se je z mano zgodilo?“ stoka revica, počasi pa se spomni zadnjih dogodkov. „Oj, moj Bog, mene je —“

„Nič se ni zgodilo“, tolaži jo Amalija pristopivša.

Boji se, da bi nesrečnica v svoji obupanosti ne storila kaj nepremišljenega.

„Prišle smo še v pravem času“, pristavi lepa tolovajka, „da smo zabranile hudobno nakano. Tam-le leži grdoba, ki Te je hotel onečastiti. — Povezan je, zverski človek, in ne bo ušel svoji kazni.“

„Moj oče“, zdihuje Ivanka, „moj ubogi oče!“

„Nisem ga mogla rešiti“, odgovarja Amalija, „vsaj za sedaj ne, kajti vražji davkar ga je dal v ječo odpeljati. Toda ne obupaj, ljubo dete, mogoče bo, da rešimo Tvojega očeta.“

Ivanka z glavo odmaje.

Oprostiti si hoče svojo roko, toda Amalija jo krepko drži. —

„Pustite me“, tuguje deklica, „hvaležna sem Vam, da ste rešile mojo čast. Toda sedaj moram doli v Kostanjevico. Če je moj oče v ječi, hočem biti tudi jaz zaprta. Prosim hočem gospode sodnike na kolenih, da smem biti pri svojem očetu, potem bom vsaj mogla ubogemu revežu streči.“

Amalija ginjena zre na krasno dete.

Izgubila je ona sama že v najnežnejši mladosti svoje stariše ter ne pozna otroške ljubezni, marveč le strast.

Danes prvi pot vidi, kaj je hvaležna udanost.

„Pustite me, da odidem“, prosi Ivanka milo, „moj stari oče je tako slaboten — potrebuje me tako — oj, izpustite me!“

Amalija z glavo odkima.

„Ne, to je nemogoče, Ti bi le v svojo pogubo hitela.“

Ivanka jo pogleda s široko odprtimi očmi.

„Nedolžna revica“, nadaljuje čudno smehljaje se glavarjeva ljubica, „ali misliš, da se Te kdo usmili? Davkar ti pač ne more škodovati, toda njegovi beriči niso nič boljši od gospodarja, in potem bi Te nikdo ne mogel več rešiti. Če hočeš iti — braniti Ti ne smem, toda povem Ti, da bo potem Tvoja čast zopet v nevarnosti. — Oni suroveži bodo slastno planili nad Te.“

Ivanka se skoro zgrudi.

„Usmiljeni nebeški Oče, kaj naj vendar storim?“

„Z nami pojdi“, glasi se Amalijin odgovor, „varovale Te bomo ter skušale, da Ti oprostimo očeta.“

„Kdo pa ste Vi?“ čudi se logarjeva hči, ko ogleduje ne navadno opravilo lepih deklic.

„Proste hčere gojzdov in hribov“, poučuje jo Amalija, „ne izprašuj dalje, hočemo Ti samo dobro. In sedaj pojdi ter poveži svojo culo — kajti mogoče je, da boš morala dlje časa prebiti v gojzdu. In žuri se, kajti ko se povrnejo beriči iz Kostanjevice, moramo biti že daleč od tukaj.“

Ivanka ni mehkužna — marveč pravo slovensko dekle, ki je moralo okusiti že dosti bridkega.

Vročje solzice se jej sicer še po bledih licih polivajo, toda ubogljivo gre v hišico in že malo trenotkov pozneje se povrne z malo culo v roki. Veliko obleke in perila itak nima. — Še jedenkrat se milo ozre doli v dolino, kjer zdihuje sedaj njen ubogi oče, potem pa odide z deklicami, ki sabo vlečejo zvezanega davkarja.

Amalija stopa poleg Uršike, Sabina pa kot zadnja zraven Lenčike, katera ima tajni nalog, da posebno opazuje tujo krasotico.

„Kaj nameravaš z davkarjem?“ praša Uršika svojo tovaršico, ko so že dlje časa hitro korakale.

„Kaznovala ga bom, ker ne zasluži, da bi mu prizanašala.“

„Ali ga hočeš usmrtiti?“

„To je še neodločeno,“ glasi se skrivnostni odgovor. „O tem bo slučaj govoril.“

„Slučaj? — Ne razumem Te, moja draga.“

„Bodeš že videla, in to takoj, kakor hitro smo v varnosti,“ odgovarja jej Amalija po ovinkih.

Uršika molči, ker pozna svojo prijateljico.

Amalija je pri daljšem občevanju ljubeznjiva — včasih pa kaj čudna — skoraj odurna, razljuti se grozno, če jej kdo z mnogimi vprašanji postane nadležen.

In čeravno je Uršika tudi poveljnica svojih tovaršic, Amalija ima vendar vrhovno načelništvo ter ne trpi nobenih ugovorov.

Ubogajo jo tudi vse tolovajke, kajti razven tega, da je ljubica glavarjeva, občudujejo tovaršice njeno odločnost in bistro-umnost.

Ivanka se polagoma malo pomiri.

Poleg Sabine in Lenčike stopa.

Logarjeva hči se ozre in prvi njen pogled zadene krasno izdajalko, koje razkošna in divna postava tudi tiči v moški opravi.

Sabina Rotenturnska se ne zmeni za ubogo logarjevo deklico.

Naenkrat pravi Ivanka tihim glasom:

„Zdi se mi, da sem Vas že videla,“ izpregovori deklica nehote ter vpira radovedne svoje oči v Sabino.

Nagovorjena se vidno zgane.

„Ti me poznaš?“ pravi ošabno in porogljivo. „To je pomota. Ti si še na pol otrok in gotovo nisi prišla dalje, kakor do Kostanjevice. Tukaj pa še nikdar v svojem življenji nisem bila.“ —

„Saj tukaj tudi ni bilo, ko sem Vas videla,“ zagovarja se Ivanka trdovratno, „ne, to je bilo na Podstrmskem gradu, tam sem bila s svojim, sedaj tako nesrečnim očetom — pred jednim letom.“

Zopet se Sabina zgane.

„In tam si me videla?“ pravi zaničljivo.

„Da, toda takrat ste nosila dragoceno obleko. Bila ste taka, kakor kaka kneginja, in stala ste tudi zraven kneza Podstrmskega.“

Sabina se obrne.

„Norica!“ zareži nad njo, „to je pomota, jaz tudi — še nikoli — nisem bila na Podstrmskem in tudi videla še nisem tega gradu.“

S tem je razgovor končan, toda Lenčika je vse slišala ter sklene, da bo pri prvi priliki to povedala svojej načelnici Amaliji.

Mogoče, da se bo dala pri tem odkriti tajnost, ki še vedno obdaja lepo tujko.

Za sedaj se dela Lenčika, kakor bi jo cela stvar nič ne brigala.

Tako se pomika četa skozi gojzd, dekleta pa, ki stražijo davkarja, se od časa do časa menjavajo.

Pot je zelo utrudljiva.

Ker je davkar pretežak, da bi ga nosile, oprostile so ga vezij na nogah ter ga, ne oziraje se na njegovo stokanje, porivajo brez usmiljenja pred se.

Če se hoče upirati ali na tla vreči — zadostuje, da mu bodalo pod nos pokažejo, in če posebno nagaja, zbadajo ga po malem.

Tak opomin vselej pomaga, da urno kakor srna skače po bregu navzgor.

Pot traja že ure in ure, da nastopi mrak.

Zdaj pridejo v malo gorsko dolinico, ki je s smrečevjem in grmovjem gosto zaraščena in v kateri leže velike skale raztresene. —

Zakaj so si deklice v lovskih opravah ravno to dolinico izbrale kot začasno ležišče, to ve Amalija jedina, ki pozna vse Gorjance.

Sedaj hoče Amalija nekaj časa tu gori ostati, da bo potem Jurij Skopec po daljši ločitvi tem živahneje hrepenel priti v njen gorki, ljubezni polni objem.

Pogrešati jo mora, grožno pogrešati: išče naj jo potem v svojem obupu, potem pa je nikdar več ne sme od sebe pustiti. —

Toda Amalija ne pozna Jurija Skopca, ne ve, da njegov ognjeviti duh potrebuje večno premembo.

Za sedaj se ziblje glavarjeva ljubica še v sladkih in lepih nadah.

Saj je pa Jurij Skopec še-le nekaj malih ur ž njo preživel v goreči ljubezni — gotovo si zopet želi take neznanske sreče. —

„Da, pogrešati me mora,“ mrmra večkrat Amalija sama za-se, „hrepeneti mora po meni, potem pa zopet pohitim na njegovo srce.“ —

Deklice se na nekem mestu zbero, katero jim pokaže načelnica.

Hitro nastane živahno gibanje, nemudoma postavljajo preproste utice od smrekovih in drugih vej, ki jim bodo prenočišče za jedno noč.

Amalija pa se približa davkarju, ki leži kakor polna vreča na tleh ter klaverno stoče.

Ruta mu zapira usta, kajti mej potjo ni smel kričati, sedaj je pa ta previdnost odveč.

Amalija pozna te kraje ter ve, da ure hoda na okrog ni žive duše.

Zaukaže tedaj Lenčiki, da odstrani ruto od ust zverinskega razuzdanca.

Deklica povelje hitro izvrši.

Jetnik se globoko oddahne.

„Na pomoč — na pomoč!“ cvili kakor prešiček, ki ga ima mesar v rokah.

Amalija se glasno smeji.

„Le upijte na vse pretege, grdoba,“ zadere se nad njim, „tukaj Vas nikdo ne čuje, in če tudi rujovete, kakor zaboden voliček.“

Davkar vidi, da so same deklice krog njega, zaradi tega mu zraste greben.

„Napadle ste me, mučile, zvezale in semkaj vlekli,“ začne razgrajati, „to se Vam bo še vražje utepalo, kajti jaz sem veljaven mož, katerega povsod visoko čislajo. Čuvajte se — Vaša predrznost se bo grozno maščevala.“

Amalija se na vse grlo zakrohota.

„Izvrstno,“ zakliče, „sedaj kaže zver svoje kremplje. No, izprevidel bo, da se ne sme nikdo z nami šaliti. Lenčika, Lizika, privežita ga na ono smreko ter mu roki na spodnji dve veji raztegnita. Ali me razumeta, kako to mislim?“ vpraša načelnica.

Tolovajki molče prikimate.

Davkar strašansko rujove.

To vse mu nič ne pomaga, krepki bivši pastarici potegneta beluharja kvišku.

Neusmiljeno ga sujeta k veliki smreki, kateri veje globoko goli vise.

Z jermeni privežete davkarjevo telo na deblo smreke, in ko se to zgodi, vzamete mu najprvo spono z jedne roke, katero hitro vodoravno na vejo pridrgnete.

Isto se zgodi z drugo roko.

Davkar stoji sedaj ob smreki, kakor levi razbojnik, ki je križan.

Amalija opazuje nesramneža.

„Tako je prav!“ izpregovori, „sedaj bo moral biti naš svečnik, Uršika, prinesi hitro troje voščениh sveč, katere smo vzele še z Blanskega sabo.“

Uršika hitro prinese zahtevane sveče.

Amalija vzame jedno ter jo prižge.

Sedaj stoji pred davkarjem, ki še vedno javka, potem pa zopet grozno preti.

Amalija se ne briga za njegovo rentaćenje.

Svečo drži tako, da raztopljeni vosek kaplja na razuzdančovo lasuljo.

Menda ga pri tem nekoliko peče, kajti zverski zapeljivec prične strašansko rujoveti.

Tudi to ne moti Amalije.

Na tekoči vosek pritisne gorečo svečo, da trdno stoji na davkarjevi glavi.

To je čuden prizor!

Amalija še ni gotova, kajti na enak način pritrdi po jedno svečo na obe roki nečloveškega razuzdanca.*

Seveda pri tem ta neznansko tuli, ko ga raztopljeni vosek na goli koži speče.

V večernem mraku se besneči davkar s tremi gorečimi svečami vidi, kakor bi bil to velikanski svečnik.

Ponosen menda ni na to, kajti glasovi, kateri prihajajo iz njegovega hripavega grla, niso več človeški.

* Resničen dogodek! Kronika 'Hercynia curiosa', zvezek 4., poglavje 39.

Dekleta se prisrčno krohotajo.

„Tako, to je dobro!“ zakliče Amalija ter žarečimi očmi ogleduje svoje delo. „Uršika, Lizika, Lenčika, prinesite semkaj svoje puške, tudi mojo, uprizorile bomo tukaj-le malo strelno vajo.“ —

Davkar grozovito zatuli.

„Huhu, — na pomoč, — huhuhu, umoriti me hočejo — hu — u — u!“

Zastonj je ves njegov krik, nikdo mu ne bo tu gori v samoti pomagal!

Uršika in ostale tovaršice prihajajo, le dve ste pri popolnoma onemogli Ivanki.

Amalija zgrabi puško.

Deset korakov od davkarja se vstopi ter pomeri na svečo, ki gori na njegovi desnici.

80. poglavje.

Pri smrečevji.

Tolovajski plen. — Strah pred krvnikom. — Na vozu. — Polde ljubka starega znanca. — Skrivnostni krik.

„Stojte — stojte, tukaj je pravo mesto! Ustavite konja, ali pa bodete okusili moje bodalo, Mojzes!“

Tako zapoveduje Polde, ki zapazi smrečevje na desni nad cesto.

Tudi drugi voz židovskih trgovcev prihaja.

Prepeličarji se grozno prestrašijo, ko čujejo, kak gost je prisedel na prvi voz.

Začetskoma hočejo oddirjati in voznik dviguje že bič, da bi pognal konja.

Hipoma stoji divja postava za njim.

Ubožica se ne more več braniti, postati mora žrtva nečloveškega hudobneža!

Dolg židovski kaftan pokriva njegovo orjaško postavo, pod njim pa se vidi lovska oprava in polno orožja za širokim pasom.

„Jaz sem Polde iz Jurij Skopčeve čete,“ zarentači divji tolovaj, „tedaj bodite lepo ubogljivi, Vi krivonoseci. Kdor skuša pobegniti, tega nasadim kakor prepelico; ustavite konja — tiho mi bodite — ali pa ste vsi izgubljeni!“

Nikdo ne misli na beg ali ugovarjanje.

Grozoviti razbojnik z bodalom v roki je gotovo vsak trenotek pripravljen, da začne klati kakor mesar — bolje je tedaj, da se udajo.

Polde krepko zabrlizga na dva prsta.

Znamenje se daleč na okrog razlega, goščava pri smrečevji se začne pregibati.

Prikažejo se možje, ki nosijo težka bremena.

Vedno več jih je in srca židovskim trgovcem močno utripajo, ko zagledajo nad trideset strašnih mož, ki težavno prihajajo po bregu navzdol.

Izza grmovja stopita dva krasna lovca — Jurij Skopec in Andrej Černič.

Cekinar in Smukač sta pri ljudeh, ki donašajo bogate dragocenosti.

„Ali je vse v redu?“ praša glavar Poldeta, ki si ravnokar slači dolgi kaftan.

„Vse, glavar, in bolje je šlo, kakor sem si mislil, kajti naenkrat sem zajel dva voza. Mej potjo je sicer nastala neka razprtija med menoj in pa Mojzesom s tovariši vred, toda poravnali smo jo prijateljskim potom.“

„Kaj ne da, prepeličar, da sva se mej potjo prav dobro razumela?“

„Da, da,“ jeclja nagovorjeni v smrtnem strahu.

„To so Vam bogati trgovci, glavar,“ nadaljuje „sladki Polde“, „denarja imajo ko slame ter ves naš plen lahko pokupijo. Ali ni res, Vi krivonoseci?“ obrne se hipoma k židom. „Kaj ne, da bomo kupčijo gladko sklenili, he?“

„Da, da, gospod,“ stokajo ubogi Hebrejci, „če imate dragocene stvari, dali Vam bomo za-nje, kolikor je-le v naših močeh.“

„Hm, komaj dvajseti del prave vrednosti,“ godrnja Polde, „Vas že poznam. Hej, slepar, Vi tukaj v drugem vozu, Vi mi menda niste tuj! Kupili ste od mene dve srebrni skledi — tega je komaj leto dnij — za kos kruha s surovim maslom sem Vam ju moral dati, ker ste trdili, da je to navaden kositar. In vendar je bilo čisto srebro. Vi goljufi! No, čakajte, ta pot Vas bom zgrabil, da se bodete krvavo potili. In če dobro ne plačate, obesil Vas bom v Vaših dolgih kaftanih kar za pete.“ —

Mej tem, ko Polde tako pohlevno govori s hrvatskimi židi, naložili so tolovaji čudno hitro svoja bremena na oba voza.

Seveda to ni vse, kar so iz samostana odnesli.

Jurij Skopec je kovani denar in velik del svojega plena skrnil na varnem kraju.

To se je sredi temne noči zgodilo, da nobeden vohun ne bo mogel več zaklada najti. Tu sem so le prinesli srebrne in zlate posode ter nekaj svilenih rečij.

Te hočejo v Zagrebu židom prodati, ki bodo morali lepo svoto denarja izplačati.

Židje so v velikanskem strahu.

„Visoki gospod tolovajski glavar,“ prične jeden izmed njih, „ali hočete slišati ponižno besedo?“

„Kaj hočeš, žid?“ zarentači Jurij Skopec.

Hebrejcev ne ljubi, kajti njegovo mater so nekdaj grozno skubili, in tega mladi mož ne more pozabiti.

Prepeličar se trese po vsem životu.

Veliko je že slišal o Juriju Skopecu, toda takega si ni predstavljal, tako veličastnega — mogočnega — s takimi ognjenimi očmi.

Siloma se ojači.

„Tako nevarno je,“ stoka, „peljati ukradeno blago v Zagreb. Vsi lahko pridemo v nesrečo. Ali gospod tolovajski glavar ne more drugače spraviti blago na Hrvatsko?“

„Ne, ne morem in tudi nočem!“ zarujove Jurij Skopec nad njim. „Vi ste mi pravi ptički! Zakaj naj bi Vam kupčijo še lajšal. Vreče in zaboji ostanejo na vozovih, ob jednom pa primerna oddelka mojih mož kot straža. Jaz sam odidem z ostalimi ljudmi po drugi poti v Zagreb.“

Hebrejec stoka, kakor bi ga kdo na meh drl.

„To me lahko spravi na vislice,“ jeclja v smrtnem strahu.

„Že mogoče,“ roga se mu Jurij Skopec, „saj je na vešalah tudi še dosti prostora za take židovske pijavke.“

Tolovajskega glavarja veseli, če jih more v strah spraviti.

„Le čuvajte se,“ pravi jim hladnokrvno, „da Vas ne zgrabijo. Jaz za svoj del sem se premislil. Peljal se bom z Vami. Černič, Vi greste z menoj, tudi Polde in sedem drugih tovarišev. Smukač in Cekinar pa bodeta po stranskih potih z ostalimi ljudmi prišla za nami na Hrvatsko.“

Židom se šibijo kolena.

„Bog pravični — krvoločni tolovajski glavar Jurij Skopec se hoče na mojem vozu peljati — oj žalost, oj nesreča, Jehova, pomagaj svojemu hlapcu!“

„Ali mi boš hitro molčal, Ti kislica,“ zareži Skopec nad njim. „sedaj sem sit Tvojega javkanja. Hej, Polde!“

„Tukaj sem, glavar. Ali naj tega-le prepeličarja malo z bodalom pošegetam? To bi me grozno veselilo!“

„Ali je vse naloženo?“

„Vse, glavar!“

„Dobro, tedaj se ne bomo več obotavljali, kajti če nas sreča kak voz, takoj bi pričeli sumničiti, ker nas je toliko ljudij skupaj zbranih. Hola, Cekinar, Smukač, vidva vodita ostale tovariše v Zagreb. V gostilni pred Ilico, blizu sv. Duha, se bomo o pravem času sešli.“

Cekinar in Smukač nista moža, ki bi dosti besedičila.

Kratko se pozdravijo in predno se Hebrejci zavedo, sede že njihovi ljubeznivi spremljevalci na vozovih, ostali tolovaji pa hitro izginejo za lesničevjem.

Prvi voznik zdihujoč zleze na voz in njegov strah se ne zmanjša, ko vidi, da grozoviti tolovajski glavar tik za njim na slami leži.

Vsi tolovaji so oboroženi in gotovo je, da niti za pičico ne bodo odjenjali od svojega namena.

Tu ne pomaga javkanje in šklopotanje z zobmi.

Jurij Skopec samo jednega ali drugega pogleda, pa vsakemu preide veselje, da bi glasno tožil ali govoril o uradnem preiskovanju.

Tudi Polde ni o preiskovanji ničesa omenil, zaradi tega misli glavar, da bodo brez zaprek lahko prišli v Zagreb.

Černič in še trije drugi tolovaji so pri Juriju Skopeu v prvem vozu, Polde z ostalimi tovariši pa je prisedel na druga kola. —

Pri Brežicah se prepeljejo preko Save. Kmalu so na samotni cesti.

Tu postane Polde poreden.

V njegovem vozu sta samo dva žida, mlad voznik in pa star, sivobradat prepeličar, ki je „sladkega Poldeta“ pri kupčiji s srebrnima skledama tako osleparil.

To je grozovitemu razbojniku ravno prijetna prilika, da si ohladi svojo jezico.

„Stari slepar,“ sopiha „sladki Polde“, „ali si mi prišel vendar pod kremplje. Čakaj, židovski pes, sedaj Ti celo mršavo brado izrujem.“

„Izpustite me!“

Polde se za židovo javkanje malo zmeni.

Še danes ga jezi, da je bil tako ogoljufan.

Starega hebrejskega sleparja zgrabi za kaftan ter ga prične silovito lomastiti.

Ostali tovariši se prisrčno krohotajo ter prete mlademu vozniku, ki se hoče potegniti za svojega sovernika.

Polde je sedaj v pravem elementu.

„Ali naj Ti oči izderem, mrhovina,“ rentaći nad plašljivcem, „ali pa naj Ti ušesa odrežem, stari slepar? No, kaj je, dam Ti na izbero, ker sem človek z mehkim srcem. Tedaj voli — ušesa ali oči, Ti mevža — saj vidiš, da me je sama dobrotā, drugače bi Te ob oboje spravil.“

Vse to je seveda navidezno zapretno, da bi se žid tem bolj bal, kajti Polde dobro ve, da bi Jurij Skopec ne trpel kaj takega. In nakana se mu le predobro posreči.

Žid vidi, kako se tolovaju oči neusmiljeno svetijo.

V strahu in trepetu pade na kolena.

„Prizanesite mi, visoki gospod,“ milo javka revež.

„Kaj pa še!“ rentaći Polde, „oči ali ušesa, no, ali bo kmalu? — Prijatelji, držite ga malo, že vidim, da si bom sam moral izbrati.“

„Usmilite se me!“ tuli prestrašeni Hebrejec.

Polde in tovariši se kraljevsko zabavajo ter ne mislijo še tako hitro napraviti konec grozni burki.

Zopet zarezhi divji razbojnik nad njim.

Revež je bolj mrtev kakor živ.

Tu se mej krohotanjem naenkrat začuje čuden, zategnen stok. —

Polde poskoči kvišku.

„Ha“ — kriči tolovaj, „kaj je pa to? Slišal sem glas, kakor bi prihajal iz ženskih ust.“

Pri tem ojstro pogleda mladega voznika, ki je sam tudi očitno neznansko prestrašen.

„Kdo je kričal?“ oglasi se zopet Polde. „Resnično, če se ne motim, tukaj na vozu je nekdo skrit. Za vraga, tovariši, to si moramo natančneje ogledati. Tamle v kotu je bilo, mej obema vrečama, ki sta bili že poprej na vozu.“

Stari Hebrejec se Poldetu za kolena oklepa.

„Usmiljenje!“ javka.

„Ne, ne,“ reži se tolovaj srdito, „usmiljenja ne poznam. Najprvo bomo pogledali, kdo je tukaj tako čivkal, potem pa bom Tebi, Ti suha pokveka, ušesa odrezal. Da, da, prav gotovo — ušesa si pridržim v spomin na Tvojo sleparijo, to bo moje odškodovanje.“

Znova se začuje globoko zdihovanje.

„Usmiljenje,“ stoka žid, „koliko denarja hočete imeti?“

„Ne motim se, to je bil ženski glas. He, odvalite oni vreči, za njima se nekdo skriva. Hitro — to bo zabava!“

Krohota je izvrše tolovaji Poldetovo povelje.

81. poglavje.

Živa tarča.

Strelne vaje. — Davkarjeva kazen. — Ogijar Tone in Kramar obiščeta tolovajke.

„Pomagajte — pomagajte!“

Zategnjeni plašni kriki se razlegajo po večerni tišini in srebrno jasni smehi jim odgovarjajo.

Tu stoji davkar, privezan ob smreko, z gorečimi svečami na glavi in obeh rokah.

Strel zagrmí.

Kroglja udari v veje, prav blizu sveče, ki je na nesramnežovo desnico prilepljena.

„Skoraj sem zadela,“ zakliče Amalija. „Uršika, sedaj si Ti na vrsti, potem pridete pa Lizika in Leučika. Najprvo bomo merile na levo, za to na desno svečo, konečno pa na ono vrh glave. Tako se bomo vežbale v streljanji.“

„Po — ma — gaj — te!“ rujove zvérski uradnik v smrtnem strahu, kajti boji se, da ga bo zdaj in zdaj kroglja zadela.

Lepe tolovajke pa se srčno krohotajo.

Uršika pristopi ter pomeri na levo svečo.

Blink — pok!

Tudi ta kroglja vdari prav blizu sveče skozi veje.

Sedaj pride Lizika na vrsto.

Ali je bolj nerodna, kakor pa njene tovaršice, ali pa bolj poredna, to ni gotovo.

Z jedno besedo, puška v trenutku, ko se izproži, zamahne navzdol, davkar pa grozovito zarujove.

Kroglja mu je malo kože odstrelila, kri se mu polije.

Ko hudobnež to vidi, hripavo in nečloveško besni:

„Mrtev sem, mrtev sem, ustrelile so me!“

Amalija in tovaršice se glasno smeji, davkar pa tuli kakor zaboden voliček.

„Na pomoč, rešite me, počasi me hočejo umoriti — pomagajte!“

„Mislila sem, da ste že mrtvi, grdoba,“ zakliče mu Amalija srdito. „Toda motila sem se — prav živi ste še. In malo tistih kapljic krvi Vam ne škoduje, saj ste dokazali, da ste prevročekrvni. Prihranile smo Vam samo pijavke.“

Ta tolažba ga ne more pomiriti, tem manj, ker vidi, da deklica zopet nanj meri — Lenčika.

Oče njen je bil lovec. Sveča v onem trenutku ugasne, ko se zabliška strel.

Črez sredo je prestreljena.

Lepe tolovajke jej odobravaje ploskajo.

Amalija hoče sedaj tudi pokazati, kaj da zna.

Hitro se vstopi, pomeri — izproži.

Davkar javka, sveča pa leži razbita na tleh.

Glavarjeva ljubica je izborno streljala.

„Sedaj bodemo proti nesramneževi glavi merile,“ pravi Amalija. „Haha, naj se grdoba le v smrtnem strahu vije.“

In tega jej ni treba še posebej reči, kajti davkar je že bolj mrtev kakor živ.

„Umoriti me hočejo, počasi do smrti mučiti,“ stoka obupan.

Amalija se grozno zakrohota.

Puško povesi ter stopi k razuzdancu, ki jo debelo gleda.

„Lopov!“ zakliče Jurijeva ljubica, „ne pozabite mi, da ste hoteli izvršiti veliko gršo hubobijo. Tamle v utici leži uboga Ivanka. Ko bi me ne bile prišle, umorili bi bili Vi deviško nedolžnost. Dekliška čast je toliko, kakor človeško življenje — deklica brez časti je mrtva! Moriti ste hoteli, sedaj imate pravično kazen.“

Davkar zdivja.

Njegov surovi značaj se ne more zatajevati, celo sedaj, ko mu nevarnost preti.

„Kaj bi bilo to beraški vlačugi škodovalo?“ škriplje nesramnež, „saj sem hotel njenega očeta z desetino počakati, da, deklini celo denar podariti. Ali ni to dosti lepo?“

„Res, zelo častno“, roga se mu Amalija.

„Da, to sem hotel storiti“, nadaljuje davkar, „le samo prajšajte beraško zalego, celo pest trdih srebrnikov sem jej ponujal,

ž njimi bi bila lahko desetkrat očetu k zdravju pripomogla, toda hotela ni!“

„Ne“, zakliče Amalija togotno, „mlademu dekletu je čast več vredna, kakor vsi zakladi celega sveta.“

Davkar jo od strani pogleduje.

„Tu poznam Dolenjke bolje“, sika strupeno. „Samo ta deklina je bila tako trdovratna, menda ker jej je bilo to premalo denarja. Če kakemu dekletu tu vržem samo jeden srebrnik v naročje, hitro je ljubeznjiva z menoj.“

Amalija stiska svoje male pesti.

„In ker poznate dvoje, troje takih vlačug, potem pa mislite, da smete z vsako deklico tako nesramno postopati?“ zakliče vsa divja. „Oj, še veliko hudobnejši ste, kakor sem mislila. Resnično, kaj me zadržuje, da ne zasadam bodalo v Vaše črno srce?“

Že dviguje roko.

Smrtno orožje se pri luči sveče neznansko zasveti.

Davkar grozovito zakriči.

„Pomagajte — moré me — morilke!“

Amalija se obrne.

„Brzdati se moram“, šepeta, „grdoba mi je potrebna, če hočem ubogega logarja oprostiti. Oj, moj krasni ljubček mora ponosen biti na svojo Amalijo. Samo vražje tujke se moram iznebiti, potem Jurij Skopec ne bo hotel poznati druge, nego samo mene.“

Lepa tolovajka zopet k tovaršicam pristopi.

„Sedaj bodemo merile na svečo, ki gori na glavi tega hudobneža“, zakliče glasno.

Davkar zopet na vse grlo rujove, Amalija pa namigno prijateljicam.

„Merite visoko“, šepeta, „nočem ga usmrtiti.“

„Zaslužil je desetkratno smrt“, ugovarja Lizika. „Le pomislite, kako smo šentjurijskega kmeta kaznovale.“

„To je res.“

„Tedaj mora tudi ta vrag umreti.“

„Stojte — stojte“, vелеva Amalija tihim glasom. „Človeka potrebujemo, sicer bodo ubogega logarja do smrti mučili. Če

pa vedo, da davkar živi, napeti bodo morali druge strune in potem bom že jaz pogoje narekovala."

Deklice odnehajo, posebno ker jej tudi Uršika pritrdi.

"Saj ga lahko strašimo, da bo smrten pot potil", nadaljuje Amalija, "prizanašale mu ne bodemo, ravno narobe. Misli naj, da ga vsak trenotek pričakuje peklenšček. Ostane pa naj pri življenju, pokazale bodemo Juriju Skopcu, da znamo tudi me tako postopati, kakor on. Ponosen mora biti na nas."

Nevarno vežbanje v streljanji se nadaljuje.

Sveča na glavi pregrešnega graščinskega uradnika vedno hitreje in nižje gori, kroglice pa treskajo v debelo deblo orjaške smreke.

Najprvo kriči grdoba vsaj desetkrat po vrsti, da je bolj kakor popolnoma mrtev.

Deklice se veselo krohotajo.

Potem pa glas njegov vedno slabejši, vedno bolj hripavo grgrajoč postane in konečno obmolkne.

Le na tem se še pozna, da je pri življenji, ker se njegov rejni život od časa do časa pretresa.

"Stojte", ukazuje Amalija, "za danes je dosti — sveče na glavi ni nobena zadela."

"Še jeden strel", prosi Lenčika.

Pomeri — blisk — pok — sveča ugasne.

Davkar z nogama breca — dokaz, da ni zadet.

"To je bil mojstrski strel", hvali Amalija, "toda sedaj bomo s streljivom štedile. Potrebovale je bodemo še dobro."

Lizika pokaže na razuzdanca.

"Ali naj ga odvežemo?"

"Ne, zločincu ne bo čisto nič škodovalo, če celo noč ostane privezan, kakor je; nam vsaj ne bo mogel ulti! Če more spati — želim mu lahko noč! Me bodemo sedaj večerjale, po dolgi poti nam bo gotovo jed slastno dišala."

"Da, da!" kličejo lepe deklice.

Kmalu sede tolovajke krog velike skale, ki jim mora biti za mizo.

Straže so razpostavljene, kajti tudi v tej divji puščobi previdnost ni odveč.

Toda nobena izmed njih ne sluti, da zro štiri žareče oči v njihov tabor ter oprezno opazujejo vse, kar se godi v dekliškem taboru.

Tu gori ob strmi pečini sta skrita dva moža.

Nista še dolgo tam.

Še-le strelji so ju privabili; za grmovjem na preži ležita.

Kdo sta?

Kramar in ogljar Tone kakor zamaknena gledata na ne-navadni prizor.

„Tu doli so“, šepeta ogljar Tone.

„Tam-le vidim Amalijo“, sika Kramar. „Ha, moja slutnja, tukaj je — brez moškega varstva — ne bo mi težko, dobiti jo zopet v svojo pest.“

Ogljar Tone razume zadnje besede.

„No, tako lahka ta stvar ne bo“, pravi premeteni ogljar. „Deklice tu doli so za moške preoblečene, pogumne so menda tudi. Stavim, da se bodo prav odločno branile, ko bi jih hotela napasti.“

Kramar zaničljivo odkima. „Ej, to so konečno vendar same punice, treba nama bo samo malo previdnosti. Prepričan sem, da po noči vse spe, kakor bi bile mrtve: zaradi tega jih bomo lahko iznenadili.“

Ogljar Tone zmaje z glavo.

„Tudi v tem oziru Vam ne morem pritrditi“, odgovarja počasi, „saj sem sam opazil, da so z veliko premišljenostjo razpostavile straže, ki bodo takoj naznanile vsakega, ki bi se jim hotel približati.“

„Gotovo, po dnevi, to rad verjamem. Tu se strašansko postavljajo, kakor da bi bile Bog si ga vedi kaj! Po noči pa spi cela družba, svojo glavo stavim!“

Ogljar Tone je drugega mnenja, toda ne ugovarja ter raje molči. —

Kramarju se oči svetijo, ko gleda v dolinico.

„To je kakor navlašč“, pravi, „naši ljudje hrepene po svežih punicah — razkošnih ljubicah, kakoršne so te tu doli. Vi se menda takega srčka tudi ne bodete branili, kaj ne da, ogljar Tone?“

„Gotovo bi se ne hudoval, ko bi mogel tako okroglo ljubico objeti; posebno mi pa ugaja ona, ki vedno z Vašo nečakinjo govori. To je krasna ptičica!“

„Pa tudi ostale niso napačne, vse so zale in okrogle. Ogljar Tone, pri tem tedaj ostane, kar sem rekel! Po svoje tovariše bodeva šla in v prvi ugodni noči jih potem napademo. Plača za naš trud nam potem gotovo ne izostane.“

„S tem sem zadovoljen!“

Možakarja si prikimata ter potem jeden za drugim skrivaj odideta iskat svoje pajdaše na pomoč.

82. poglavje.

Lepa židinja.

Divja družba. — Polde in njegov plen. — Boj za čast! — Jurij Skopec in njegovi tovariši. — Jezdec prihajajo!

Jurij Skopec in njegovi tovariši ne morejo slišati krika in krohotanja na drugem vozu, ki prvemu sledi najmanj sto korakov pozneje.

To Polde natanko ve in zaradi tega tudi svoje surovosti ne brzda. Grozno ga veseli, da more tako neusmiljeno mučiti uboga žida.

Sedaj tolovaj išče osebo, ki je tako plašno kričala, skrivnostno žensko, ki mora biti na vozu.

Dva njegova tovariša držita mej tem trepetajočega starca, ostala dva rokovnjača pa pretita z raznimi grožnjami bojazljivemu vozniku.

Polde preko vreč na slamo telebne.

Hitro jih na stran odmakne, in njegove mačje oči skušajo prodreti polumrak pod plahto.

Naenkrat stegne svojo orjaško roko.

Koj na to se začuje tih krik, jecljanje in stokanje, kakor bi na smrt preplašeno bitje milosti prosilo.

„Hahaha,“ krohota se divji tolovaj. „saj sem si takoj mislil, da je tukaj nekdo skrit. Vun s Tabo, punica, kajti gotov sem, da se tukaj ženska skriva.“

„Lea, moj ubogi otrok,“ stoka židovski stavec, katerega tolovaja sem ter tja sujeta.

„Aj, tako — Lea se zove deklina,“ roga se, sladki Polde. „no, le sem pridi, srček ljubeznjivi — ogledati Te moram bolje pri luči.“

Tolovaji se radovedno ozirajo v kot voza, od koder Polde vleče upirajočo se osebo.

Zopet se začuje bolesten vsklik.

„Moja Lea,“ jeclja stari Hebrejec. „mučiti hočejo mojega ubogega otroka!“

„Glej jo no,“ rentachi divji rokovnjač srdito, „menda me hoče ta mačka celo razpraskati! Tu ne pomaga nobeden upor, semkaj na luč mi moraš, židovka!“

Silovito jo potegne izza vreč proti svojim tolovajskim tovarišem.

„Grom in strela, ta je pa lepa?“

Polde tako zakliče, ko vidi, kako krasna je mlada židinja. —

Tesna njena oprava se oklepa postave, za katero bi jo smela zavidati boginja lepote.

To je Lea, hči starega žida.

Črni njeni lasje so se v boji s tolovajem razsuli ter sedaj kakor plašč obdajajo divnega dekleta.

Da, nenavadno lepa je Lea, kakor hčere starega testameta — o katerih krasoti popeva čarobna Salomonova visoka pesem.

To je hči starega zagrebškega žida, ki milo zdihuje po svojem očetu.

Polde pa poželjivo zre v divni, sedaj smrtnobledi obraz mlade deklice, v koje ko noč temnih velikih oči se bliščijo svetle solzice.

„To je dober lov,“ se zmagonosno reži divji razbojnik. „kdo bi si bil mislil, da ima stari goljuf tako krasno hčerko? Pojdi sem, prisrčna Lea, pusti, da Te bolje ogledam, krasotica deklet!“

Revica se obupno vije pod tolovajevo orjaško pestjo, ki ne izpusti uboge žrtve.

„Jaz židov gotovo ne ljubim,“ pravi grdoba, „če pa vidim židovskega dekliča tako lepega, kakor je to-le divno dete, potem pa svojo jezo na prepeličarje popolnoma pozabim. Tri sto medvedov, kako male, rudeče ustnice ima! Vredne so, da jih poljubim. Ne bodi sitna, Lea, nič Ti ne pomaga — kar hitro mi daj sladek poljubček!“

Stari Izraelec javka.

„Pustite mojega otroka pri miru,“ prosi, „skril sem Leo, ko so došli Jurij Skopčevi ljudje. Izpustite jo — prekolnem ga, ki bi jej kaj žalega storil!“

Polde se divje krohota.

„Hahaha, preklinjaj, kolikor hočeš, stari jazbec, in če Vam je toliko na tem ležeče, potem si le privoščite kletvin, kolikor peharov Vam jih je drago. Toda tudi jaz hočem imeti svojo dobro zabavo, in v ta namen mi je ta zala punčika ravno prava.“ —

„Oče, rešite me!“ zdihuje Lea.

Obupno se ustavlja Poldetu, stari židovski trgovec pa se na vse pretege napenja, da bi se tolovajema iztrgal in prihitel svojemu otroku na pomoč.

Tudi mladi voznik je kakor iz sebe, menda je ljubimec lepega dekleta.

Divji, surovi tolovaji pa se na vse grlo krohotajo, kajti brez napora morejo strahovati oba moža.

Kmalu se svetla bodala blisketajo pred obrazoma obupajočih židov — ves njujin trud je zastonj!

V strahu in trepetu se ozira žid na svojo hčerko.

Divjaki pa Poldeta izpodbujajo.

„Polde, ne odnehaj!“ kličejo mej groznim smehom, „deklica Te mora rada imeti, potem pridemo mi na vrsto, hej, to bo vesela voznja!“

Polde si ne da to dvakrat reči.

Ognjevito objema razkošno postavo lepe židinke ter jo skuša poljubiti.

In da z jednim poljubom ne bo zadovoljen, to dokazujejo njegove oči, iz katerih se sveti zverska strast in nestrpnost poželjivost po lepi deklici.

Svojo ubogo žrtvo hoče zopet vleči v polumračni zadnji del voza. —

Lea je v strašni nevarnosti, kajti „sladki Polde“ je najsirovitejši izmed Skopčevih tolovajev ter nikdar ne prizanaša dekliški časti.

Še jedenkrat se oglasi bolesten krik iz ust, na katera Polde hipoma pritisne svojo široko dlan, da bi revica ne mogla več vpiti.

„Ali mi boš hitro molčala,“ preti jej nečlovek. „čakaj, jaz Ti bom pokazal, kaj se to pravi, če se meni taka punica upira, kakor si Ti!“

„Veselo poroko Ti želimo!“ rujevejo rokavnjači.

Polde hoče svojo lepo žrtvo na vreče položiti.

Še se Lea bori v svojem obupu, toda moči jo zapuščajo. postaja jej temno pred očmi, še malo trenutkov in izgubila je svojo dekliško čast!

Tu se tolovaji na vozu prestrašeni zganejo, kajti naenkrat se pokaže med njimi visoka vitka postava, temnega in zalega obraza.

„Glavar,“ šepetajo preplašeni.

„Kaj se godi tukaj?“ praša Jurij Skopec strogo. „Ravnokar sem slišal žensko na pomoč klicati.“

„Prokleta! To je glavar!“ mrmra sedaj tudi Polde. „Oj, jaz tepec, da nisem dekliču takoj zamašil usta! Sedaj naj se pa le pripravim na hudo uro, grmelo bo dobro! Vraga, Jurij Skopec ne pozna nobene šale!“

„Ali bom dobil odgovor — ali ne?“ zarentači glavar togotno, ko tolovaji še vedno molče.

Glavarjev obraz postane temno rudeč in med njegovimi obrvmi se pokaže globoka guba — znamenje, da je grozno razkačen.

Jeden rokovnjačev se konečno oglasi.

„Ta-le stari prepeličar je svojo hčer skril,“ razjasnuje bojazljivo, „in ker smo se s starcem malo pošalili, je punica zakričala. No, in pa Polde je hotel mlado židinjjo poljubiti — to je vse!“

„Ne, ne,“ stoka stari žid, „moji Lei so hoteli vse kaj hujšega storiti. Oj, veliki, mogočni glavar, varujte nas, drugače smo izgubljeni!“

Jurij Skopec prodira s svojimi orlovimi očmi polumrak v ozadji voza.

„Izpusti mi deklico, Polde,“ zapoveduje z glasom, ki ne dopušča ugovora.

Tolovaj hipoma uboga.

Godrnjaje, toda voljno izpusti Leo, ki se hoče zopet zariti med vreče.

Tu začuje lepa židinja, da jo glavar s prijaznim glasom kliče nazaj.

„Pojdite sem, deklica,“ pravi zali mož, „ne bojte se, nič zalega se Vam ne bo zgodilo. Tukaj-le k svojemu očetu prisedite!“

Lea se počasi bliža.

Po celem životu se trese, kajti tukaj pred njo stoji oni grozoviti tolovajski glavar, o katerem je že toliko groznega slišala.

V duhu si ga je predstavljala kot nekako grdobo, divjaka z mršavo brado in ljutim obrazom.

Presenečena zre zaradi tega v nenavadno zalega, mladega moža — tolovajskega glavarja — ki upira svoje ognjevite oči v divno židinjjo.

Tudi Jurij Skopec je iznenaden.

To je v resnici krasotica, kakoršne še ni videl — pristna razkošnost z nedolžno ljubeznjivostjo iz jutrovih dežel spojena — pravcata kraljičina iz ‚tisoč in jedne noči‘.

Glavar je kar zamaknjen v lepi obrazek.

Stari Hebrejec se prestraši, ko zapazi glavarjev pogled. Misli si, da njegovi hčerki preti nova nevarnost; toda Jurij Skopec se zna zatajevati.

„Zdaj že dobro vem, kaj se je tukaj vršilo,“ nadaljuje glavar, „Ti, Polde, ne poznaš nobene meje. — Molči, ne opravičuj se! — Priznavam, da si rabljiv in izboren tovariš, toda surov si! No, sedaj ostanem na tem vozu, da preprečim nadaljno razgrajanje in razuzdanost. Lea, le ostanite pri svojem očetu — nikdo Vas ne bo niti z najmanjšo besedico več razžalil.“ —

Po teh besedah se vsede blizo voznika.

Res čudno, kako veljavo ima ta človek nasproti takim surovežem!

Molče se „sladki Polde“ potuhne, kajti dobro ve, da ni prijetno z glavarjem navskriž priti.

Tudi ljubeznjiva Lea se ubogljivo vsede poleg svojega očeta. —

„No, le čakaj,“ misli si Polde, „ne boš mi ušla, prepelica! Tudi za-te bo prišla prava ura! Ko pridemo v Zagreb, potem Te bom v lastni hiši obiskal — vedno Tvoj stari oče ni doma, tudi glavar ni vedno poleg, da bi Te varoval — potem bodeva še-le praznovala veselo poroko!“

V tem trenutku se oglasi boječi židovski voznik tresočim glasom:

„Tam — tam-le. — prihajajo — vojaki!“

„No, in kaj je pri tem?“ prasha tolovajski glavar Jurij Skopec mirno.

„Vse polno jih je,“ javka žid, „in če se ne motim, so to dragonci, ki bodo preiskali naša vozova. Oj, izgubljeni smo — našli bodo Vaš plen — vsi skupaj pridemo na vešala!“

83. poglavje.

Prihod na Medvedjem gradu.

Pot preko Uskokov. — Ljubosumnost. — Zvita Jera. — Graščakovi nečakinji.

Ko se Jurij Skopec pelje proti Zagrebu, krenejo ostali tolovaji na levo v Gorjance. Preko Uskokov hočejo od zapada priti v Zagreb.

Vrhu tega imata Smukač in Cekinar poseben nalog od svojega glavarja.

Podnačelnika naj lepe tolovajke iščeta in Juriju Skopcu ni bilo treba dosti izpodbujati svoja zaupnika, katerima je itak veliko na tem ležeče, da izvesta, kje se trmoglave deklice mude. —

Posebno Cekinar hrepeni po svoji Urški.

Smukač se lahko tolaži, da ne more krasno Sabino imeti za svojo ljubico, kajti zapeljiva Jera Hrvatova, ta lahko-mišljenka, skrbi za to, da mu ni treba Bog ve kako pogrešati sladko ljubezen.

Sicer je Janko Hrvat peklensko ljubosumen, toda ženska zvijača je vedno zmagovalka.

Janko svoje Jere ne izpusti iz očij, in vendar se je prekanjena in nezvesta kača nekaterikrat sešla s Smukačem na skrivnem.

Seveda je njujin sestanek trajal le malo časa, toda zaljubljenca morata tudi s tem biti zadovoljna.

Smukač je zopet v gojzdu z Jerico skupaj.

„Potrpi, ljubček,“ šepeta razuzdanka, tesno ga poljubovaje, „sredstvo mi je znano, ki nama bo pripomoglo do cele krasne noči. Moj dedec ima omotno sredstvo. Kdorkoli je za-
užije, spi šest do osem ur trdno, ko bi poleg njega tudi s to-
povi streljali. Izmuzala mu bom nekaj kapljic ter mu jih po-
mešala v večerjo. Toda previdna morava biti, kajti Janko je
ves zlodjev v svoji divji ljubosumnosti.“

„Tako stori, srček moj ljubeznjivi!“ pritrjuje jej Smukač živahno.

Lepa grešnica se iskreno poslovi od njega ter urno hiti proti taboru.

Janko jo že išče; hitro jo je pogrešal.

„Kje si bila že zopet?“ zadere se nad njo.

„Jagode sem brala,“ mu mirno odgovarja žena, „le poglej, cel predpasnik jih imam!“

„Sama mi ne boš po gojzdu letala, tega ne trpim!“ sika Hrvat strupeno. „Kje je Smukač, ali Ti je morda pri nabiranju jagod pomagal?“

„Kaj pa še! Žive duše nisem srečala v gojzdu,“ laže se hinavka.

„Kdo Ti to verjame?“ zadere se ljubosumnež nad njo. „Povem Ti, Jera, da se me čuvaj! Kakor hitro te s Smukačem skupaj dobim, bo nesreča gotova!“

„Pa ga vendar ne boš pretopal?“ norčuje se lepa grešnica, v duhu primerjajoč suhljatega, skoro pritlikavega Jankota s krepkim Smukačem.

„Kaj bom ž njim storil, to je moja stvar,“ repenči se rokovnjač. „Ne boj se, doživela boš tako hudo uro, da Te bo groza preletavala! Varuj se — in sedaj ostaneš poleg mene — drugače —!“

Janko jo grdo od strani pogleda ter urno koraka za tolovajsko četo. —

Smukač in Cekinar ne slutita, da gresta nekaj časa prav blizu taborišča dekliških tolovajk.

Ker je dolinica gori v skalovji skrita, pod katerim vodi steza, mirno koraka Cekinar svojo pot, ne vedoč, kako blizu mu je ljubljena Uršika. —

Tolovaji so namenjeni na Hrvaško, toda poprej se morajo odpočiti, tako jim je veleval sam Jurij Skopec, kajti zadnji dnevi so bili jako utrudljivi.

Nevarnosti so jim pretile od vseh strani, stražiti so morali po noči in po dnevi in zadnjo noč nikdo izmed njih ni zatisnil očesa.

Odločijo se tedaj, da bodo prenočevali v razvalinah starega Medvedjega gradu.

Tam je vse polno skrivališč, ki so tolovajem prav dobro znana. —

Jurij Skopec vseh svojih ljudij v Zagrebu ne potrebuje, zaradi tega se je ž njimi dogovoril, da se bodo na drugem kraju sešli, ko bo v Zagrebu s svojimi opravili gotov.

Ko večerno solnce zahaja, stoje rokovnjači na bregu zadnjega jugovzhodnega uskoškega hriba.

Večerna zarija tam doli na ravnem z rudečim svitom obliha razvaline Medvedjega gradu.

Oddahnejo se za trenotek, da se popolnoma zmračí, potem pa se po bregu navzdol počasi bližajo hrvatski ravnini.

Ko je ura že blizo polnoči, pridejo do Medvedjega gradu.

Tu je Smukač kakor doma.

Jarek okoli gradu je poln kamenja in groblje, tako da tolovaji brez posebnih težav priplezajo do razpalega zidovja.

Pod njim je veliko podzemeljskih shramb. Nekatere so kmetom iz okolice znane; marsikdo je že tam zaklade kopal, kajti mej ljudstvom je govorica razširjena, da so stari vitezi, ki so tukaj stanovali, skrili veliko bogastvo.

Nikdo še ni ničesa našel, zaradi tega si sedaj pripovedujejo, da se zaklad pogrezne globoko v zemljo, kakor hitro se mu kdo približa.

Za te shrambe se tolovaji ne zmenijo, kajti lahko bi jih kdo tam zasledil.

Smukač pozna boljše skrivališče.

Obrne se hitro na desno k velikemu štirioglatemu stolpu, čegar očrneli ostanki se na pol skrivajo za gostim grmovjem.

Smukač se težavno prerine skozi goščavo.

„Vse je v redu,“ mrmra tolovaj, „skrivališča še ni nikdo našel. Saj so pa železna vrata tudi tako umetno pobarvana, da jih živa duša ne more od sivega skalovja razločevati. Varni bomo tedaj tu notri vzlje bližini ljudij.“

Smukač mej tem samogovorom odpre zarujavela vrata.

Znotraj je temno kakor v peklú, zaradi tega urno prižge svetilnico, ko so tolovaji za sabo varno zopet zaprli vrata.

Kdo ve, ali ni zopet ravno sedaj o polnoči prišel kak trdovraten kmetič kopat zaklad, ko je za drag denar od stare

sleparske ciganke izvedel novo molitvico, kako bi se dal zaklad privezati na prostor, kjer leži, ne da bi se pogreznil globoko v zemljo.

Zunaj pri vhodu za grmovjem ostaneta dva tolovaja kot straži.

V podzemeljski shrambi, kamor so prišli rokovnjači, je suho in čedno. Zrak tu notri je čist.

Da, celo nekaj snopov dobro ohranjene slame leži v kotu, kar dokazuje, da so bili tu že večkrat jednaki gosti.

Odejo ima itak vsak tolovaj seboj.

Lačni so, toda še bolj trudni. Počitka so nujno potrebni.

Celo Smukač, ta neumorni podnačelnik, komaj še gleda, kar ljubosumni Janko Hrvat opazi z velikim zadovoljstvom.

Suhljati možiček si postelje v kotu pri neki vdolbini — kajti svoji lepi ženi ne zaupa niti preko pota, ker ve, kako se njegova boljša polovica zanima za zale moške.

Jera se mora prav pri zidu vleči, Janko pa se zavali pred njo na slamo, da ga razuzdanka ne bo mogla brez njegove vednosti zapustiti.

Vrhu tega spi Janko kakor zajec — pri najmanjšem šumu se zbudi.

Jera skrivaj pogleduje, kam bo Janko položil culo, katero je sabo prinesel.

V njej je mnogo dragocenih rečij spravljenih, mej temi tudi one omotne kapljice, o katerih je Smukaču pravila.

Toliko jih je v steklenici, da bi si lahko prisvojila primerno množino, ne da bi ljubosumni njen Janko mogel kaj zapaziti.

Toda tolovaj je previden.

Lepa Jera ni nič kaj zadovoljna, ko vidi, da si Janko dene culo za podzglavje.

Sedaj niti misliti ne more na to, da bi jo odvezala — Janko bi pri najmanjši taki poskušnji kvišku skočil.

Zapeljivi lahkomišljenki ne preostaja drugega, nego potolažiti se ter mirno čakati na boljšo priliko.

Tudi Jera je trudna in kmalu je v podzemeljski shrambi grobna tišina.

Noč mine brez posebnih dogodkov, drugo jutro sta pa Smukač in Pante prva po konci.

Pante je še precej mlad, toda ravno tako divji, kakor Polde, ki se je z Jurijem Skopcem v Zagreb odpeljal.

Skrivaj opazuje Smukača, ki se od strani ozira v kot, kjer leži lepa Jera.

Smukač se zgane, ko začuje poleg sebe poluglasen smeh.

„Ali se že zopet za Jankotovo ženo obračaš?“ šepeta Pante. „Rad Ti verjamem, da Ti je razkošna Jera povšeči, toda Hrvat je ljubosumen, ko sam satan.“

„Ki naj ga tudi čim preje tem bolje pobere,“ godrnja Smukač.

„No, privoščim Ti Tvojo srečo, če ravno ne morem tajiti, da bi bil jaz sam že rad lepo babnico na srce pritisnil. Zapazil sem, tovariš, da Ti je naklonjena, o meni pa ni hotela nič vedeti. No, zaradi tega ne bom glave klaverno povešal, saj je drugih lepih žensk dosti na svetu in pri njih velja le pogum! Najljubše pa so mi one, ki postanejo moje zoper njihovo voljo.“

„Ti tedaj nisi nič boljši od ‚sladkega Poldeta‘!“

„Dosti takih prijetnih dogodbic bi Ti lahko povedal. Joj, prijatelj, koliko lepega sem doživel na Štajerskem — to je bilo veselje! Tam je bilo neko mlado dekle — toda povedal Ti bom to dogodbico drugi pot — take reči se najbolje pri kozareu vina prilegajo.“

Smukač mu prikima.

„Sedaj nama tudi časa primankuje. Pojdiva pogledat stražo.“

Tolovaja stopita na prosto.

Solnce stoji že visoko na nebu, vendar je tam doli pri graščini vse mirno in tiho.

Za grmovjem stojita dva tolovaja na straži.

„Ali sta kaj sumnega zapazila?“ praša ju Smukač zamolklim glasom.

„Tu v razvalinah ni bil nikdo. Druzega nisva slišala, kakor čuke in sove. Toda na vse zgodaj je prišel v graščino tam doli obisk. Videla sva dva voza, iz katerih sta stopili dve

ženski. Tudi nekaj jezdecev je bilo poleg. Vsi so odšli v graščino, kjer so jih menda pričakovali.“

Pante postane radoveden.

„Hm, čudno,“ oglasi se slednji, „ta okolica mi je povsem znana. Graščina je imenitno opravljena, toda že nekaj časa nikdo v njej ne stanuje, ker je gospodar, star, čmerikav gospod, vedno na potovanji.“

„Mogoče so prišli sorodniki,“ pripomni Smukač. „Vsaj takih graščaku menda vendar ne manjka.“

Pante mu pritrdi.

„Že mogoče, čeravno nisem nikoli slišal, da bi bil kdo tu-sem na obisk prišel, ki bi bil v sorodstvu z graščakom. Te-daj ženske z moškim spremstvom so bile — za vruga, to si moramo nekoliko natančneje ogledati!“

Straža pokaže z roko proti graščini.

„Natanko sva videla,“ pristavi, „da sta bili dve ženski, in mladi sta morali tudi biti, kajti urnih nog sta poskakali z vozov.“

„Tako, tako,“ mrmra Pante. „No, zlodej me takoj vzemi, če ne grem v graščino, da izvem, kaj je na vsem tem! Smukač, ali greš z menoj?“

„Človek, ali se Ti je naenkrat pamet zmešala? Bodimo zadovoljni, če moremo tu nekaj dni mirno ostati. Če Te kdo zagleda, hitro nam bodo preganjalci za petami. Tukaj ni gojzda blizo, kamor bi se mogli rešiti.“

Pante je trdovraten.

Velik prijatelj je lepih deklet in žena, zaradi tega se ne da pogovoriti.

„Le prepusti to stvar meni,“ pravi Smukaču, „mene še ne poznaš, in tukaj sem znan kakor doma. Pred vsem ne bo danes prvi pot, da grem v graščino. Čudiš se — hahaha, toda predno sem postal tolovaj, bil sem hlapec tu doli v graščini. Takrat, je še stari gospod tukaj prebival. Najbolj ga je veselilo, če je mogel nad mojo glavo svoj bič vihteti. Zaklel sem se takrat, da ga umorim. Sreča njegova, da je na tujem, drugače bi ga bil že davno poslal tje, kjer muh ni!“

Smukač ni nič kaj s Pantetovo namero zadovoljen.

Sklicuje se konečno celo na svoje podpoveljništvo ter hoče tovarišu prepovedati, da ne sme iti v graščino.

Toda pri tem si opeče prste.

„Ti mi nimaš ničesa ukazovati,“ zarentači Pante, „da, ko bi bil Jurij Skopec tukaj, temu bi ubogal. Toda pri tako malih in zasebnih zabavah si ne dam ničesa predpisavati. Če nočeš t mano iti, grem pa sam.“

Kaj naj Smukač stori?

Sklene tedaj, da gre s predrznim tovarišem, ne toliko iz radovednosti, kakor zaradi tega, da vsaj kolikor mogoče prepreči večjo neprevidnost.

„Dobro tedaj,“ pravi po daljšem premisleku, „šel bom s Teboj, toda odrinila bodeva še-le ponoči tjekaj.“

„Samo ob sebi umevno,“ mu odgovarja sodrug, ki se potem globoko zamisli.

Naenkrat se zgane.

„Poslušaj me, Smukač,“ izpregovori, „ravnokar se nečesa spominjam. Graščak je imel dvoje nečakinj. Bili sta nekdanj tukaj, še mladi, toda nosova sta vihali, kakor dve princezinji. Oho, če sta Te dve prišli, potem si lahko takoj ohladim svojo jezo nad njima.“

„Zakaj jezo?“

„No, no,“ rentači Pante, „če sta ošabnici videli, da me je strije pretepal, nista se samo radostno in škodoželjno smejali, marveč mu tudi pridno pomagali. Posebno starejša je bila prava strupena kača. Imela je tenak jahalni bič, ki je bil menda od železnih žic spleten. Dvakrat me je ž njim po glavi udarila, da me je peklo, kakor peklenski ogenj.“

Smukač molči.

„Danes po noči bodeva šla v graščino,“ šepeta Pante, „bodi brez skrbi, tovariš, poznam mesto, na katerem bodeva v grad prišla, naj imajo še toliko psov in čuvajev. In če sta prišli deklini od takrat na obisk — potem bi lahko takoj —“

Ostalih besedij ni mogoče več razumeti.

84. poglavje.

V silnem strahu.

Dragonci pridejo! — Zmešnjava. — Jurij Skopec pokaže, kaj je premetenost. Pregarjanje.

Jurij Skopec vé od voznika, da se jim hitro bliža četa konjikov.

O uradnih preiskovanjih ni mu nič znano, ki se sedaj po cestah vrše, in še-le od žida izve to, ko ga natanko izpraša.

Sedaj je dober svet drag; konjiki so že blizo in cesta proti Zagrebu je tukaj na planem ter cela okolica nezaraščena, da bi jih vojaki hitro zapazili, ko bi tolovaji hoteli na katerokoli stran pobegniti.

In ko bi to tudi mogoče bilo, izgubljen bi bil potem bogati plen, ki je na vozech naložen.

Tega Jurij Skopec na nobeden način noče dopustiti.

Dragonci se vedno bolj bližajo.

Okrog štirideset jih je, vsi s palaši in močnimi samokresi oboroženi.

Mogoče, da iščejo tolovaje, ki so oropali samostan pri St. Rupertu, toda stari žid meni, da se gre tukaj le za uradno preiskovanje.

In tudi to se ne sme izvršiti, kajti takoj bi vojaki zapazili, kake dragocenosti so skrite v vrečah.

Vsi se radovedno ozirajo na Jurija Skopec, kajti če on sodaj ne pomaga, potem so vsi izgubljeni.

Strašni glavar je popolnoma miren.

„Polde“, zapoveduje premišljeno, „teci hitro k prvemu vozu, naj se ustavi.“

„Že stoji, glavar!“

„Oj, to mi je ravno prilično. Poženite konja, in kakor hitro smo poleg prvega voza, ustavite!“

Tako se zgodi.

Amalija puško zgrabi.
Deset korakov od davkarja se vstopi ter pomeri na svečo,
ki gori na njegovi desnici.

Okrog in okrog je ravnina — ob desni teče Sava, ob levi, proti hrvatskem Zagorju pa je gojzd dobre četrte ure oddaljen.

Jurij Skopec čaka, da se platneni plahti na vozovih jedna druge dotaknete, potem pa šepetaje veleva svojem ljudem, kako morajo postopati.

„Nikdo ne sme bežati“, zapoveduje jim, „teh bogatih zakladov ne smemo zapustiti. Ali naj se nam naši sovražniki potem še rogajo! Le storite, kakor sem Vam povedal — ostalo pa meni prepustite!“

Tolovaji ubogajo.

Razdele se po vozovih, Jurij Skopec pa mirno pričakuje bližajoče se vojake.

Hebrejci polni strahu menijo, da je zdaj prišla njihova zadnja ura.

Mrmraje molijo, dokler jim Skopec tega strogo ne prepove.

Sedaj so dragonci prav blizo.

Vodi jih star narednik, mož debelega, bakrenega obraza in z velikanskimi, gostimi brkami.

Sablje rožljajo.

„Stojte, stojte!“ rujove narednik hripavim glasom, čeravno kakor pribita stojita vozova na cesti.

Jurij Skopec ima poleg sebe na slami puško, da jo vsak trenotek lahko zgrabi in je vojaki vendar nikakor ne morejo zagledati.

„Kaj hočete od nas?“ odgovarja tolovajski glavar osorno in srpo upira svoj pogled v narednika. „Kako si upate mirne potovalce sredi ceste ustavljati?“

Narednik si srdito višje brke.

„Glejte ga no mladega človeka, ki je še za ušesi moker in si upa tako s starimi vojaki govoriti!“

V Jurij Skopčevih očeh se jezno zasveti, vendar ostane ledeno miren.

„Kaj hočete, prašam Vas še jedenkrat?“

„Vozove bomo preiskali, dečko“, zagrmí strogi narednik, „za to smo tu na cesti, in sicer vsled uradne naredbe.“

„O tej mi ni nič znano.“

„Saj sedaj o njej slišite, tedaj molčite, če nočete imeti neprijetnostij. Vsebina vseh vóz, ki prihajajo po cesti, se mora preiskati.“

„Od kedaj pa je ta uradna naredba?“ praša Jurij Skopec nedolžnim obrazom.

„Že nekaj tednov, ker je bilo preveč nerednostij. Sedaj pa je dosti govoričenja, moji dragonci bodo takoj pričeli preiskovanje.“

Jurij Skopec se vzravna.

„To si odločno prepovedujem“, odgovarja hladnokrvno in mirnim glasom.

Narednik meni, da ni prav slišal.

„Moja vozova pustite v miru“, nadaljuje tolovajski glavar, „nikdo se jih ne bo dotaknil!“

„Ali se Vam pamet meša?“ tuli srditi poveljnik. „Ali se hočete oblastniji upirati?“

„To mi še na misel ne pride.“

„No, to je Vaša sreča!“

„Vendar pa nikdo ne bo vóz preiskaval“, pripomni Jurij Skopec mirno.

„Ali ste od samega vruga obsedeni, dečko?“

„Nikakor ne“, odgovarja predrznež, kroteč svojo jezo. „Jaz samo previdno ravnam — kajti po mojem mnenju Vi niste dragonci!“

Narednik se samega začudenja nad tako predrznostjo skraj s konja zgrudi.

„Oho, kaj pa smo potem?“ vpije togotno.

„Nič družega, ko preoblečeni tolovaji ste vi!“ nadaljuje Jurij Skopec. „To bi tudi ne bilo nič novega. Tu v bližini se sedaj potika neki Jurij Skopec — dosti se o njem pripoveduje. Prav lahko je tedaj mogoče, da ste se kot dragonci preoblekli, da bi tem lažje in brez ovirov ropali.“

Narednik potegne konja za uzbeko, da se žival vspne ravno kakor sveča.

„Tri sto vragov“, zakolne, „sedaj je moja potrpežljivost pri kraji! Prokleti mlečnik, ali me bodele Vi imeli za noreca?“

No, že vidim, da Vam moram s plošnatim palašem naštetiti nekaj gorkih preko hrbta.“

Iz Jurij Skopčevih očij švigajo strele strastne jeze.

„Le poskusite!“ razlega se njegov gromoviti glas. „In še jedenkrat ponavljam: Vi ste preoblečeni tolovaji!“

Divji tovariši v vozu se grozno čudijo predrzni zvijači glavarjevi.

Drugačega mnjenja pa je narednik.

„Tepec, ali ne poznate cesarske dragonske oprave?“ besni vojaški poveljnik.

„To mi vsak krojač lahko ponaredi“, odgovarja Jurij Skopec. „Še jedenkrat Vam pravim, da ste rokovnjači, in nikdo se mojima vozovoma ne sme približati.“

Dragonci prično grozovito razgrajati.

Te glavarjeve besede smatrajo za veliko razžaljenje in narednik same togote sebe več ne pozna.

„Čakaj no, Ti mladi butec, moj palaš bo toliko časa plesal po Tvojem hrbtu, da boš za milost javkal.“

Svojega konja izpodbode proti glavarju ter potegne palaš iz nožnice.

Jurij Skopec sedaj zgrabi puško.

Trenotek pozneje se močno zasveti puškina cev v solnčnih žarkih.

„Ne pridite mi bliže!“ zakliče predrzni tolovajski glavar. „Jaz dobro merim in ravno tako dobro streljam, hitro bi sicer cestni prah poljubili.“

Narednik brzda svojega konja.

„Lopov!“ vpije ves besen, „ali se hočete res oblastniji upirati?“

„Oblastniji ne“, odgovarja Jurij Skopec, „pač pa preoblečenim tolovajem, ki ste gotovo Vi!“

Narednik se obrne k svojim ljudem.

„Vojaki!“ kriči, „ali ste slišali, kako nas je ta-le mladi potepuh razžalil? Ali bodete kaj tacega mirno trpeli?“

„Ne, ne!“ kriče dragonci.

„Zgrabite samokrese ter ustrelite rokovnjača z voza“, zapoveduje razljučeni narednik.

„Pozor!“ zakliče Jurij Skopec z glasom, ki nadvladuje rujojenje vojakov. „Pozor, preoblečeni tolovaji nas hočejo napasti. Pokažite jim, kako znamo mi streljati.“

Dragonec z nova brzdajo svoje konje, kajti zelo se začudijo, da je iz voznih plaht veliko pušk na nje namerjenih.

„Znano mi je, kako nevarne so sedaj ceste“, odgovarja mirno. „Zaradi tega sem se dobro preskrbel. In če nas ne pustite pri miru, sprejeli Vas bomo neprijetno — moji ljudje izvrstno streljajo.“

Naredniku sapo zapira.

Menil je, da so v obeh vozovih le trije ali štirje vozniki in gospodarji, sedaj pa je v njegovo začudenje toliko oboroženih mož na njih.

„To je sumno“, kriči poveljnik, „ha, taka predrznost! Sedaj sem preverjen, da se na vozeh skrivajo tolovaji.“

Jurij Skopec odmahne z roko.

„Ne žalite mi mojih služabnikov“, pravi mirno, „to so poštenjaki. In če se sedaj hitro ne odpravite — ležalo Vas bo trenotek pozneje deset v svoji krvi. Nobena naša kroglja ne bo zastonj!“

Dragonec več ne razgrajajo.

Deloma so še novinci — ki še nikdar niso slišali svinčeneke žvižgati mimo ušes.

Nekaj jih začne tako svoje konje brzdati in sukati, da se vedno bolj odstranjujejo od vozov.

Narednik peklensko preklinja.

To je junaški vojak, ki se je že v neštevilnih vojskah boril, toda kaj naj sedaj prične s svojimi strahopezljivimi dragonci.

Premisli se, da Zagreb ni več daleč.

„Zadnji pot Vas prašam“, rujove, „ali se mi hočete res upirati?“

„Prav gotovo, kajti z razbojniki postopam kratkim potom.“

Narednik se kar peni same togote.

Tolovajske puške na vozovih se prično čudno gibati, ob enem pa zapodi del vojakov svoje konje v dir.

In glej, ti junaki znajo izvrstno jahati — proč od sovražnika!

„Kam hočete — proklete mevže?“ rujove dragonski narednik.

„Konji so nam zdivjali, ne moremo jih več brzdati“, glasi se odgovor, in dragonci beže, kakor bi jih sam peklenšček podil.

Komaj deset dragoncev ostane pri poveljniku.

„Naprej!“ zapoveduje Jurij Skopec, ki zgrabi vajete. „Drugi voz naj dirja takoj za nami!“

„Prišli bodemo v Zagreb“, tarna stari žid, „in tam nas bodo zgrabili.“

„Le malo počakajte,“ smehlja se Jurij Skopec, „saj ste videli, kako smo se dragoncev ubranili. Našel bom tudi še sredstvo, da se jih popolnoma iznebimo.“

Z glavo majaje se stari Hebrejec ozira po vojaki, ki nekaj pozneje slede vozovoma.

Tudi ostali židje so popolnoma obupani, kajti prepričani so, da jih čaka kolo in vešala.

Samo Lea molči.

Vsklonjena stoji lepa židinja poleg svojega očeta in njene črne, krasne oči se vpirajo včasih v zalo postavbo tolovajskega glavarja.

Da, Lea obéduje pógumnega Jurija Skopca, ki je tako predrzno odvrnil silno nevarnost.

Jurij Skopec pa še ni zadovoljen.

Zadnjemu vozu ukaže, naj zapelje naprej, sam pa stoji sedaj v ozadji voza, skozi malo luknjo opazujoč vojake, ki jim sledijo.

Gotovo jih hočejo do Zagreba zasledovati, kjer bodo takoj zgrabili upornega poveljnika sumnih voz.

85. poglavje.

Tolovajke v nevarnosti.

Četa rokovnjačev. — Kramar in Tomaž kujeta naklepe. — Nebrzdana brezzakonitost.

Na severno-zapadni strani Uskokov tabori razdivjana četa, katero sta Kramar in Tomaž osnovala iz upornih rudarjev in ogljarja Toneta.

To niso tolovaji, kakor je Jurij Skopčevo krdelo, — ne ti ljudje ne poznajo reda in pokorščine.

To je razuzdana sodrga, ki hoče moriti in pleniti, kjerkoli se jej nudi prilika.

In če si dosti pripleni, razšla se bo na vse vetrove, kakor se je združila.

Če hoče „rudeči Tomaž“ zapovedovati, rogajo se mu k večjemu nekdanji rudarji.

Da, jeden izmed njih, pravcat velikan, je Tomaža že tako pri neki taki priliki neusmiljeno nalomastil, da je iz ust in nosa krvavel.

Le z veliko silo se Kramarju posreči, da prepreči preli-vanje krvi.

Amalijin stric ima še največ veljave, kajti vsi pripoznavajo njegovo zvijačo in prebrisanost.

Ogljar Tone je v gojzdu ostal, da sledi deklicam ter jih ne izpusti iz očij.

Še-le danes proti večeru se je Kramar povrnil in prva njegova beseda je bila, da je čmernemu Tomažu povedal, kako sta z ogljarjem Tonetom mej dekliško družbo zapazila krasno Amalijo.

Tomaž se grozno razveseli.

Tedaj vendar ni pri Juriju Skopcu,“ zakliče ves vesel, „joj, to je novica, ki je zlata vredna! Skočil bi same radosti tako visoko, kakor je ta-le smreka, pod katero sedim.“

„Kakošen pa ste?“ praša ga Kramar. „Vaš nos je ves zatečen, ustnice so kar višnjeve.“

Tomaž se hudobno ozre na ono stran, kjer leže zverinski rokovnjači.

„Padel sem,“ pravi zamolklim glasom, „izpodtaknil sem se ob korenino, ko sem —“

„Ne, raje recite, ob mojo pest,“ oglasi se orjaški rudar, ki je čul zadnje Tomaževe besede. „Glejte, Kramar, hotel je biti poveljnik, jaz pa sem mu takoj pokazal, da si od njega ne damo čisto nič zapovedovati.“

Tomaž nerazumljivo mrmra.

„Bodita vendar pametna ter se ne prepirajta,“ pomiruje ju Kramar, „iz tega se ne bo skuhalo nič dobrega za nas. Skupaj hočemo delati in skupaj ropati, ne pa jeden drugemu kosti lomiti.“

„Dobro ste govorili,“ zakliče velikan, „toda Tomaž mora potem pameten biti! Zapoveduje naj komu drugemu, ne pa nam!“ —

„Tega Vam tudi ni treba trpeti, toda nekoliko sloge nam je pa vendar treba,“ nadaljuje Kramar. „Kako naj se nam posreči kak roparski napad, če bo vsak delal, kar bo hotel. Jeden mora biti vodnik drugih, drugače nas bo peklenšček vse pobral.“

„Jaz bom potem vodnik,“ oglasi se Tomaž.

„Ti že ne,“ vpije orjaški rudar, „o Tebi nočemo ničesa slišati. Kramarju bodemo za silo ubogali, kadar gremo ropat, ker je zvita buča. Ti lenuhar pa nisi čisto nič več, kakor mi vsi drugi.“

Tomaž se kislo drži.

Grozno ga togoti, da se ti ljudje upirajo njegovi volji, ker meni, da si je dosti zaslug pridobil za četo.

„Najraje bi zopet z Vami šel sam,“ zašepeta tiho Kramarju.

„Nemogoče, ljudi že zaradi tega potrebujeva, ker se hočeva nad Jurijem Skopcem maščevati. Bodi pameten, Tomaž, tuliti moraš z volkovi.“

„Toda dolgin je preveč predrzen.“

„Pusti ga pri miru.“

Tomaž se srdito ozira proti orjaškemu rokovnjaču, ta nič manj proti temu. Ne manjka dosti, da se pretepača zopet ne spoprimesta.

„Kaj pa me tako grdo gledaš?“ rujove bivši rudar. „Saj veste, kako sem Vas včeraj za nos pocukal. Pri tem ostane, da Kramar vse odredi, kadar gremo ropat, pozneje pa smo vsi jednaki — vse je skupno!“

„Da, da, tako velja!“ kriče rokovnjači.

„Ne pride mi niti na misel,“ meni Tomaž sam pri sebi. „Jaz, in Kramar bodeva že skrbela za to, da dobiva večji del plena za-se. Bedaste rudarje ne bo težko opehariti, in če dobim Amalijo v svojo last, moja bo in nikdo drug se je ne sme dotakniti, sicer bo nesreča gotova!“

Orjaški rudar se Kramarju približa.

„Kaj pa je z dekleti?“ praša navihano. „Ogljar Tone nam je pravil, da nam hočete lepe, sveže in razkošne punice preskrbeti.“

Kramar mu prikima.

„Seveda, toda tako daleč še nismo.“

„Oho, dekleta so v gojzdu, ne bo tedaj težko, da jih polovimo.“

„Oborožene so.“

Orjak se glasno zasmеji.

„Če ni drugih zaprek, potem to skrb le nam prepustite. Hitro bomo ž njimi gotovi. Kaj ve taka ženska, kako je rabiti orožje?“

„In vendar dekleta to dobro vedo.“

„Tako, tako,“ godrnja hrust, „no, jih bomo pa napadli, ko bodo spale. To bo še-le prava zabava, če jih bomo pol slečene presenečili. Hihhi, zdi se mi že, da jih čujem, kako bodo cvilile. Kar veselim se že te izborne šale!“

Kramar premišljuje.

Prav za prav ga malo mika, da bi peljal te divjake v dekliski tabor, in tudi razdraženi Tomaž je ž njim jednega mnenja.

Toda na drugi strani je treba pomisliti, da ogljar Tone ve, kje se deklice mude: lahko bi tedaj on peljal tolovaje do tabora, in to Kramarju zadostuje.

„Dobro,“ izpregovori Amalijin strije, „storil bom rad vse, kar je v mojih močeh. Toda ta pogoj stavim, da si vsak izmed Vas izbere samo jednega dekleta.“

Rudar osupne.

„Ali jih je dosti za nas vse?“

„Upam, da jih je.“

„Oho, deklinc so skupna last nas vseh,“ rujove surovež. „kaj se bomo tukaj še le pričkali! Prememba nas veseli, vsak naj si jo izbere, katera mu ravnokar ugaja, in nikdo ne sme ljubosumiti.“

Tomaž cuka Kramarja za rokav.

„Raje opustiva to stvar.“

„Prepozno je!“

„Zakaj pa?“

„No, ogljar Tone dekleta zasleduje. Če ne gremo vsi skupaj, v stanu so potepuhi, da gredo sami po Amalijo,“ šepče Kramar.

„To bi bilo za vraga!“

„Premetene zvijače nama je treba.“

„Jaz moram Amalijo sam imeti.“

„Saj jo bodele tudi imeli,“ odgovarja stric na tihem. „Menda ne bo tako težko, da preslepiva te butce.“

Sedaj postane orjak pozoren.

„Hej, kake skrivnosti pa imata?“ kriči nezaupno.

„Nič ni!“

„Kaj se skrivaj dogovarjata?“

„Prav nič se ne dogovarjava,“ opravičuje se Kramar živahno. „Deklice bodo skupna last.“

„To bi Vama tudi svetoval,“ glasi se svojeglavni odgovor. „Prokleta, hitro bi nastal direndaj, ko bi hotel kdo drugega mnenja biti. Mi smo vsi jednaki — vsi — in rudečelasi butelj tam-le naj se le preveč ne širokousti, drugače ga čresnem po šobi, da mu bo še bolj zatekla!“

Tomaž, katerega se tičejo zadnje besede, hoče togoten priskočiti.

Kramar mu položi roko na ramo.

„Bodite pametni,“ šepeta, „kako vrednost ima to, če razkačiva po nepotrebnem ljudi, in hrust, ki vedno zabavlja, je v resnici kakor medved močan.“

„Jaz pa tega ne prenašam,“ škriplje tolovaj.

„Oho,“ zbadajo orjaški rudar, „hej, rudečelasec, Ti si menda družega mnenja. Pojdi no sem, če Te preveč koža srbi. Ko Ti nekaj reber starem, postal boš pohleven kakor domača grlica.“

Tomaž kar besni.

Le malo manjka, da ne plane na svojega nasprotnika.

Toda Kramar je treznejši ter svojega razljučenega tovariša zadržuje.

„Človek, molči! Za božjo voljo, ali res hočeš hiteti v svojo pogubo.“

Bivši rudar se razkorači ter zaviše rokava.

Mišičasti njegovi roki poučujejo „rudečega Tomaža“, da bi bil v tem dvoboju gotovo grozovito poražen.

„Pojdi no sem, Ti rudeča butica,“ roga se mu protivnik, „rad bi Te malo zmečkal, Ti hinavski slepar! Tukaj ne poznamo nobenega poveljništva, to Ti še jedenkrat ponavljam. Jeden je toliko, ko drugi, in le Kramar nas bo pri roparskih napadih vodil.“

Tomaž se plašljivo umakne.

„Hahaha, ali si se izpametoval,“ roga se silovitež, „no, to je Tvoja sreča, sicer bi Ti bil vse kosti polomil. V bodoče pa bodi previdnejši, da ne izgubim potrpežljivosti in Ti ne dam takega spomina napot, da se ga za vse svoje žive dni ne iznebiš.“

Tomaž se izmuzne na stran.

„Le potrpi,“ sika na tihem, „tudi na-me bo prišla vrsta; potem Ti bom na večne čase zamašil Tvoja široka usta.“

Kramar mu namiguje, naj bo miren, kajti razdivjani rudar čaka le na priliko, da bi se mogel s Tomažem do brega spoprijeti.

Amaljinemu stricu se posreči, da za trenotek poravnava razpor, toda jeze mej srditima nasprotnikoma ne more po-
gašiti. —

Merita se skrivaj s togotnimi pogledi od strani, posebno Tomaž se kar peni, najraje bi svojega sovražnika zavrtno napadel in zaklal.

Vendar mora izprevideti, da mu vsi črni naklepi nič ne pomagajo, kajti bivši rudar se ne bo dal iznenaditi.

Dobro pozna „rudečega Tomaža“, večkrat se je že prepričal, kako surov je njegov nasprotnik, ki bi hitro porabil najmanjšo sovražnikovo neprevidnost, ko bi mu le mogel do živega priti. —

V taborišču rokovnjačev je kakor pred hudo uro.

Vsak trenotek se prav lahko zopet prične prepir in poboj.

Skoraj oddahnejo se, ko začujejo znano znamenje, da še nekdo bliža.

„Ogljar Tone — ogljar Tone prihaja!“ kriče potepuhi na ves glas.

„Kmalu se med smrekami pokaže postava zvitega ogleduha, ki se potem truden vsede.

Rokovnjači ga verno poslušajo, ko jim pripoveduje o dekliških tolovajih.

„Tristo vragov!“ kriči orjaški rudar, „te punice morajo biti od samega zlodja! In davkarja so vjele? S kroglijami so nanj streljale?“

Ogljar Tone sklepa svoje poročilo.

„Deklice sem zasledoval v gorovji. Utaborile so se ko- nečno v brezno, pri vrhu nekega hriba, kjer so zgradile trdne utice. Iz tega sem posnel, da hočejo dlje časa tam ostati.“

„Tem bolje, napadli jih bomo po noči, ko bodo spale. Dekliške straže bomo poprej povezali,“ vpijejo divjaki.

„Seveda,“ pritrjuje ogljar Tone, „in jaz sam bom deklice, ki bodo stražile, iznenadil ter jim usta zamašil, predno bodo mogle kričati. Hejsa — to bo veselje — kako lepa noč nas čaka! Hahaha — jedna je krasnejša od druge — tri so pa pravcate rožice. Posebno jedna od teh — ta Vam je divna, kakor vila — tako čarobnih očij in zapeljive postave, kakoršne še nisem nikdar videl.“

Kramar „rudečega Tomaža“ sune.

„To je skrivnostna ženska, katero sva v Ljubljani spoznala.“ —

„Da, ona je.“

„Kaj naj zdaj storimo?“

„Počakajmo do noči.“

„Hej, kdo bo tukaj čakal?“ kriče divji suroveži. „Hajdimo v Gorjance, na vrh hriba, kjer nas naše ljubice čakajo. Sedaj bo pri nas še-le pravo življenje, ko bo vsak objemal svojo razkošno žensko!“

86. poglavje.

Pot preko streh.

Dva predrzneža. — Pante-jevi ljubimski dogodki. — Soba za hišine.
Pred spalnico plemenitašic.

Polna luna stoji na nočnem nebu in njeni blede žarki čarobno obsevajo razvaline Medvedjega gradu.

Kje so oni časi, ko so v tem gradu bivali stari vitezi? Njihove kosti že davno trohne in zob časa počasi toda neprenehoma razjeda ostanke nekdanjega trdnega gradu.

Tudi na novo graščino tam doli razliva mesec svojo srebrno luč.

Kaj se tam ob plotu pri grajskem vrtu premika?

Dvoje temnih senc se bliža graščini, in ko morata za trenotek na mesečino stopiti, spoznamo v njih Panteta in Smukača.

Sedaj obstaneta.

„Noč je krasna,“ šepeta Pante, „kakor ustvarjena za zaljubljenca. Smukač, jaz slutim, da bodeva tudi midva imela nocoj srečo. Dobro sem tukaj znan — hahaha, s praznimi rokami se gotovo ne bodeva vračala.“

Smukač mu molče pritrди.

Sicer je navajen zapovedovati, ker je pa Pante tukaj kakor doma, prepušča se danes vodstvu svojega tovariša.

Pante jednako Černiču veliko drži na svojo zunanost in ker ni napačne postave, gotovo so se dekleta rade ozirale za njim. —

Spomini na one čase, ko je tukaj služboval, začeli so se mu vzbujati.

„Glej, Smukač,“ šepeta Pante, ko za trenotek počivata, „one-le kmetijske hišice bi lahko marsikaj o meni pripovedovale. Če je le kak kmet imel zalo hčerko, bil sem gotovo njen skrivni ljubček. Hahaha, marsikatera lepotica, ki je imela že drugega za ženina, je meni po noči svoje okence odpirala. Da, to so bili lepi časi, imel sem toliko ljubic, kolikor sem si jih želel.“

Smukač skoraj zavistno pogleda svojega tovariša.

„Da, srečo si imel, Pante,“ odgovarja mu za nekaj časa. „Za vruga, jaz se v tem ne morem s Tabo meriti. Toda povej mi, kako bova prišla v graščino?“

„Plezati bova morala preko streh, toda ne boj se, niso preveč strme. Le za mano stopaj, sedaj morava ob temle starem gori priti.“

Smukač se ne obotavlja, marveč spretno sledi svojemu tovarišu.

Kmalu sta na strehi gospodarskega poslopja.

Kakor mački se ob zidu še višje oskrbnikove hiše, ki tik ob hlevih stoji, pomikata naprej.

V senci bi jih nikdo od zdolaj ne mogel zapaziti.

Tako prideta na drugo streho in konečno do graščine same. —

Pante se na okno vspne, za njim tudi Smukač.

„Ali si že večkrat hodil po tej nevarni poti?“ praša ga Smukač šepetaje.

„Mislim, da,“ odgovarja Pante na tihem; „bila je tu notri lepa hišina, katero sem marsikdaj po noči obiskal. Povem Ti, tovariš, punica je bila strastno v me zatelebana. Preživel sem krasne urice v njenem objemu.“

„Ali je še tukaj?“

„Ne, postala je že davno žena poštenega hrvatskega krčmarja. Prihranila si je precejšno svotico denarja — tudi nasproti graščaku samemu je bila zelo ljubezniva — hahaha — sedaj je pa spoštovana soproga ter lastna gospodinja. Danes

nobeden ne poprašuje, kakšna je bila poprej — tako je na svetu.“

Okno je zaradi vročine odprto.

Hitro poskačeta v sobo.

„Tukaj v tej dvorani ne bodeva našla nobenih zakladov.“ pripomni Pante, „ne mudiva se tedaj tukaj. Sploh graščakovih stvari ne bodeva mogla ropati, kajti gospodar je skopuh, ki je gotovo sabo vzel ali drugam dal spraviti vse, kar je le količkaj vredno. In vendar se nama bo trud izplačal, to le meni prepusti in videl boš, kakemu ptičku si zaupal.“

V dvorani je vse pohištvo s platnom prevlečeno — dokaz, da graščaka ni doma.

Pante gre miren v drugo sobo.

Vrata niso zaklenjena, in ko vstopita, vidita, da je tukaj hišna oprava še bolj dragocena.

Pante obstoji.

„To je bila nekdanj krasna ženska soba,“ šepeta; „graščak, ki tudi ni bil svetnik, se je tukaj večkrat s svojimi ljubicami zabaval — vsaka mu je bila dobra. Hišine, ki so tukaj služile, bi lahko marsikaj povedale, kake razuzdane veselice so se tu notri vršile. Tudi meni je marsikatera taka zanimiva dogodbica znana.“

Smukač misli le na plen.

„Ali tukaj ni ničesa, kar bi se izplačalo, da sabo vzameva?“

„Ne, tovariš, tukaj bi bil vsak trud zastonj — graščak je preveč nezaupen, da bi kaj doma puščal.“

„Zakaj sva pa potem semkaj prišla?“ godrnja tolovaj slabe volje.

„Le potrpi, prijatelj, videl boš, kaj zna Pante. In sedaj bodiva mirna, menim, da prideva takoj k spalnici obeh graščakovih nečakinj.“

„Onih, ki sta prišli na obisk?“

„Da, onih,“ nadaljuje Pante. „Glej, Smukač, mene zopet hrbet boli, kajti nikdar nisem onega biča pozabil. Vragici sta sedaj tako-le blizo tri do štirindvajset let stari — razkošni gospodični, toda neusmiljeni, ki sta me v svojo zabavo pretepevali. In kakor sta trdosrčni, tako je tudi njunin značaj

pokvarjen. Razuzdani sta -- posebno glede moških imate jako široko vest. Čeravno sta premožni, vendar se še nobeden snubač ni oglasil, kajti znani sta, da od dne do dne menjavate svoje ljubimce."

Smukač postane pozoren.

„In tukaj notri, meniš, je njujina spalnica?"

„Mislim, da se ne motim."

„Hm, zlatnine in denarja jima menda ne manjka?" izprašuje Smukač.

„Saj se bodeva o tem tukaj prepričala."

Pante svojega tovariša še jedenkrat opomni, naj se kolkor mogoče ogiblje vsakega ropota.

Na prstih se bližata vratom ter oprezno poslušata, predno Pante prime za kljuko.

„Vraga, mislil sem si to že naprej! Dekleti sta se z za-
pohom od znotraj zaprli!"

Smukač na tihem zagodrnja.

„Kako naj tukaj, noter prideva?"

„Pst — pst," svari ga tolovaj, „le tiho za mano stopaj!"

Tihotapski se plazita do drugih malih tapetnih vratic.

Tudi ta so zaprta.

Pante se zaradi tega ne da motiti.

„Glej, tovariš", šepeta, „za temi vratcami je spala ona
deklečina, ki je bila moja ljubica. Če jih je pozabila odprta pustiti,
odprl sem si jih dostikrat sam."

Hitro vzame iz žepa železno kljuko, katero previdno vtakne
v ključavnico.

Vratica so trenotek pozneje že odprta in tolovaja vstopita
v malo sobico.

Prazna je.

Graščakovi nečakinji ali nista nobene služabnice sabo pri-
deljali, ahi pa, kar je verjetneje, ta kje drugod spi.

Smukač se čudi, da tu nikdo ne leži, Pante pa se mu
na tihem smeji.

„Tovariš, gospodičini sta imenitnega stanu, gotovo tedaj
nista brez služabnice došli. Toda prepričan sem bil, da tu notri
nikogar ne najdeva."

„Zakaj pa?“

„Ali ne veš, da imajo taki bogati ljudje vedno služabnike blizo sebe, če po noči kaj potrebujejo? Toda ne pozabi mi, da so nečakinji tu-sem na grad spremili tudi moški. Nekaj jahalcev je bilo poleg voz.“

„To je bila straža, ker so ceste sedaj tako nevarne.“

„Tukaj v tej okolici ni nobene nevarnosti. Deklici imata v Zagrebu svojo hišo, toda tam je preveč radovednih očij. Tukaj sta bolj prosti, kakor v mestu.“

„Ej, Ti meniš tedaj —?“

„Ne delaj se no tako neumnega! Jezdecii so bili služabniki, vmes pa gotovo tudi dva ljubimca razuzdank, ki sta se jima mej potjo pridružila. Izgovor je hitro pri rokah — in danes po noči — no, ali ne slutiš, kaj hočem reči?“

„Ne!“

„Ne zameri mi, Smukač, toda Ti si pravi tepec, kar se tiče ljubezni. Ali si ne moreš na prstih sešteti, zakaj sta prišli nečakinji na grad? Hahaha, svojo glavó stavim, da ju bodeta spremljevalca danes po noči obiskala, kajti tukaj ni vohunov. Zaradi tega pa hišina tudi drugod spi, kajti ravno taki *posli* imajo poleg radovednosti tudi tenka ušesa. Ali me sedaj razumeš — Ti, jagnje nedolžnosti?“

„Da, da“, mrmra Smukač nekoliko razžaljen, „toda povej mi, Pante, ali ni to preveč nevarno, če pri punicah naletiva tudi na dva ljubimca?“

„Mogoče“, odgovarja Pante popolnoma mirno. „Toda najpreje bodeta še-le prišla. Glej, Smukač, tu so druga vrata, ki vodijo na dolg hodnik, po katerem se pride na levo stran graščine. Tam spita ljubimca.“

„Dobro, toda kako hočeš izvedeti, ali sta možakarja že pri svojih ljubicah, ali pa bodeta še-le prišla?“

„Za to imam svoja ušesa“, odgovarja Pante, „jaz slišim travo rasti, zanesti se smeš na-me. Sedaj pa tukaj ostani popolnoma miren, jaz grem k vratom, za katerimi spita nečakinji.“

Smukač uboga, Pante pa se tiho po prstih plazi proti spalnici.

Pri vratih čepi nekaj časa, potem pa pride nazaj k svojemu tovarišu.

„Človek, midva imava srečo“, poroča. „Gospodičini se razgovarjate — nisem se motil, svojih ljubčkov pričakujete, ki bodeta o polunoči prišla.“

„Do tedaj ni več daleč.“

„Prav imaš.“

„Tedaj pa tukaj ne smeva ostati, možakarja bodeta gotovo po tem hodniku prišla k svojim ljubicama.“

„Gotovo, moj dragi, in potrkala bodeta na vrata.“

„Toda —?“

„Kaj pa hočeš?“

„Ne razumem Te, Pante.“

„Povem Ti, da si norec, dragi moj Smukač. Kot tolovaj si res zlatega denarja vreden, toda glede spletk in zvijač si pa prava revica nasproti meni. Le odpri svoja ušesa in me poslušaj, kaj nama je storiti.“

Nekaj časa tiho šepeta.

Smukač odmahne z desnico.

„Ne, to je prenevarno.“

„Ah, bedarija, če sva le nekoliko zvita, mora se nama posrečiti.“

„Samo jeden krik —“

„Le stori, kakor sem Ti rekel — drugače bi v resnici lahko zašla v zagato. Tukaj-le sem stopi, tovariš, ter pokaži, da si pravi tolovaj Jurij Skopčeve čete. Drugače ne maram o Tebi čisto nič več slišati.“

Smukač z glavo zmajeva, vendar pa stopi, kamor mu je prekanjeni in predrzni tovariš odkazal mesto.

Kaj pričakuje zaljubljenca, ko prideta pred duri svojih izvoljenk?

87. poglavje.

Dober strel.

Preganjani rokovnjači. — Beg po gozdu. — Jurij Skopec skrivaj posluša žida. — Lepa Lea.

„Glavar, naša stvar mi nič kaj ne ugaja.“

„Zakaj?“ praša Jurij Skopec svojega tovariša Poldeta, ki skozi plahto zre na dragonce.

„Vojaki jahajo koj za nami“, odgovarja „sladki Polde“, „in narednik svoje ljudi izpodbuja, naj nas napadejo.“

„Kaj počno dragonci?“

„Hitreje jahajo sedaj — da, zdi se mi, da hočejo povelju svojega načelnika ubogati.“

„Ali misliš, da nas bodo napadli?“

„Gotovo, glavar — saj slišim, kako polni jeze kriče in preklinjajo.“

Jurij Skopec se ozira po Lei, toda ne vidi je več, menda se je zopet med vreče zarila.

„Glavar!“ kliče Polde, „ali naj streljamo?“

„Ne še!“

„Toda dragonci dirjajo proti nam — palaše in samokrese drže v svojih rokah pripravljene. Stavim, da bodo kmalu kroglje mimo nas žvižgale.“

Jurij Skopec pristopi k Poldetu.

„Daj mi svojo puško!“

Tolovaj mu jo izroči in sedaj gleda glavar skozi luknjo v plahti.

Nevarnost je res velika, kajti dragonci drve za vozovoma ter ju morajo kmalu dohiteti.

Narednik kriči kakor besen ter izpodbuja svoje ljudi.

„Na-nje, hrabri vojaki!“ rujove stari bojevnik „ne brigajte se za to, kaj taka sodrga pravi. Tolovaji so, toliko Vam rečem, zaradi tega pa jim dajte najprvo svinčen pozdrav iz samokresov, potem pa s palaši udrihajte po njihovih buticah.“

Klopotanje konjskih kopit se razlega in cestni prah se kakor oblak dviguje za njimi — že so blizo voz — tu Jurij Skopec s puško pomeri.

Skozi plahto se zabliska — konj narednikov se zvali na cesto ter podere sabo svojega jahalca.

„Izgubite se mi izpred očíj!“ zagrmi orjaški glas Jurija Skopca, „mi smo pošteni trgovci ter nam taki rokovnjači ne smejo blizo priti!“

Mej vojaki nastane grozna zmešnjava.

Jurij Skopec ni streljal na narednika, nego le na njegovega konja, toda vojaki vidijo, kako resen je položaj.

Narednik se izkobaca izpod mrtvega konja.

„Dajte mi drugega konja“, besni ves iz sebe, „drugega konja za-me — hitro — in potem hajdi nad sodrgo!“

Poveljnik se zastonj repenči.

Dragonci vidijo, koliko pušk gleda izza plahte na vozu ter menijo, zdaj in zdaj bodo svinčenke prižvižgale.

Obrnejo se ter hitro dirjajo nazaj, od koder so prišli.

Narednik krevlja za njimi ter sopiha kakor star kovaški meh. —

„Konja — konja!“ kriči za ubežniki.

Dragonci pa so menda drugačnega mnenja, mislijo si, Bog si je sam sebi najprvo brado ustvaril.

Zaradi tega dirjajo naprej, ne da bi se brigali za svojega poveljnika.

Jurij Skopec spozna ugodni trenotek.

„Hitro — hitro!“ kliče Poldetu. „Vozniki naj poženo — pri ovinku ceste nas bodo vojaki izgrešili — hitro — vsak trenotek je dragocen — potem naj nas le iščejo!“

Povelju ubogajo.

Pri ovinku sega gojzd do ceste.

Hitro krenejo na levo.

Nekaj časa še vodi malo rabljiv kolovoz, potem se prične goščava.

Židje tarnajo, toda neustrašljivi tolovaji se malo zmenijo zanje. —

Polde iztrga vozniku vajete ter udriha po kljusetih, kakor bi bil znorel.

Černič v drugem vozu stori isto, in kmalu so v varstvu starodavnih ter gósto zaraščenih gojzdov mej Zagorjem in Slemenom.

Konečno zapove Jurij Skopec, naj se ustavijo.

Starikavi konjiči se po vsem telesu penijo, noge se jim tresejo od nenavadnega dira.

Izprežejo jih ter s slamo krepko obdrgnejo.

Strašljivi Hebrejci sedaj še-le začno javkati.

„Joj, joj!“ zdihuje stari Abraham, ki na svoji plešasti glavi zastonj išče las, katere bi si mogel v svojem obupu izrjavati. „Joj, kolika nesreča! Vse nas bodo obesili — vsi skupaj bomo prišli na vešala.“

To je zopet nekaj za „sladkega Poldeta“.

„Seveda,“ roga se hudobno, „Abraham, Ti krivonosni grdavž, sedaj si postal naš tolovajski tovariš. Dobil boš samokres in ostro bodalo, potem greva midva skupaj ropat — tristo kosmatih medvedov, kako grozovita tolovajska dvojica bodeva midva!“

Stari Hebrejec se neznansko prestraši.

„Bog pravični — za tolovaja me hočejo narediti!“ čivka v najvišjih glasovih.

„No, zakaj pa ne?“ draži ga Polde, katerega židov strah nepopisljivo zabava. „Koj potem se bodeva začela v streljanji vaditi, tovariš Abraham. In posebno tolovajsko ime dobiš, kakor je imamo mi vsi. Ali ni res, prijatelji, Abraham se bo odslej zval ‚krvava britka sablja‘ — le pogledjte, saj ima noge dosti krive!“

Gromovit krohot sledi tem besedam, Polde pa zgrabi žida za ramo.

„Dušica!“ nadaljuje grdoba, „ko bi Ti ne imel tako umazanega kaftana, pritisnil bi Te na srce, toda bojim se, da se na Te prilepim! Sedaj boš hodil plenit, hrabro se boš bojeval, kajti svoj priimek si moraš še-le zaslužiti.“

Žid si želi, da bi bil v Jeruzalemu ali pa še dalje od tega, kajti Poldetovo šalo smatra za resnico ter meni, da bo s

svojimi sovorniki v resnici moral postati rokovnjač v Skopčevi družbi.

„Ne bodi no preveč pohleven, Ti krivonogi slepar,“ zbada ga „sladki Polde“, „gliha vkup štriha!“ Namesto da boš ljudi skubil, boš pa kar očitno ropal! Konečno je to jedna in ista stvar. In sedaj bodeva skupaj popila steklenico žganja — ko pride priložnost, bodeva tudi svinjsko glavo pohrustala ter se pri tem pobratila, Ti krivonosa, razmršena pošast! Živio, pobratim!“

„Bog pravični, kolik greh!“ stoka ubožec. „Žganje naj pijem, prepovedano meso naj jem — ne, raje se postim na večne čase!“

„Ne blebetaj mi neumnostij,“ norčuje se surovi tolovaj. „Ko boš zadosti lačen, jedel boš, kar Ti bo ravno med zobe prišlo — če jih imaš namreč še kaj. In potem bodeva šla plenit! Abraham, Ti boš najprvi v hiše plezal, kajti pokazati moraš, kako pogumen pajdaš si. Tukaj imaš samokres — Tvoj je — le zgrabi ga ter ga dobro rabi!“

Žid se samega strahu pretresa.

„Izprožil se bo — izprožil se bo!“ kriči smrtno preplašen. „Bog mojih očakov, ustrelil me bo do mrtvega — kar sam od sebe.“ —

Polde mu porine samokres za umazam pas, ki mu veže odrgnjeni in maščobe polni kaftan.

Tolovaji se na vse grlo krohotajo, kajti Abraham stoji kakor Lotova žena ter moli roki od sebe z razprostrtimi prsti. Obraz se mu kisle kremži.

„Bog pravični, vzemite to stvar stran, gospod tolovaj,“ stoka „krvava britka sablja“, „kajti samokres strelja, potem je nesreča gotova! Oprostite me tega nevarnega orožja — samega strahu umiram!“

„Le umiraj, Abraham,“ smeji se Poldē, „potem boš pa zopet tem bolj živ. Sedaj pa streljaj, samokres je nabasan — le streljaj — dragi Abraham, če ne —“

Jurij Skopec pristopi.

„Sedaj je dosti šale,“ pravi Poldetu, „šum bi lahko ljudi privabil in ni nemogoče, da bodo dragonci na vseh straneh preiskavali gojzde. Najprvo moramo straže razpostaviti — da

smo vsaj svarjeni, ko bi se sovražniki približali. Tedaj mirujte, danes ponoči ostanemo tukaj.“

Glavarjevemu povelju se mora ubogati. Polde vzame zopet svoj samokres — stari Abraham se oddahne.

Jurij Skopec ukaže, naj potegnejo vozova v gosto grmovje, kajti bele plahte se lahko od daleč zapazijo.

Potem pregleda svoje spremljevalce.

„Kje je deklica?“ povprašuje predrznež, ki se na okrog ozira. —

Stari Abraham pokaže v goščavo.

„Ne zamerite, veliki glavar,“ pravi tresočim se glasom, „moja hči je mislila, da bi se jej lahko še kaj neprijetnega pripetilo. Ostala bo v grmovji, ker se boji Vaših neusmiljenih ljudi!“

Juriju Skopcu se čelo nagubanči.

„Ali misliš, da imam tako malo veljave pri svojih ljudeh? Žid, meni se zdi, da me še ne poznaš!“

„Milost, milost,“ javka plašljivec, „ne jezite se nad *menoj*, nisem Vas hotel razžaliti.“

„Ne, tega tudi nisi v stanu storiti,“ naglašča trpko Jurij Skopec, „če sem za Vašo hčerjo povpraševal, storil sem to le zaradi njene varnosti. Nikakor ni dobro, če se sama mudi v gozdu, kajti tam je dosti potepuhov, ki ne poznajo zakona. Mej mojimi ljudmi pa vlada vojaški red.“

Stari prepeličar ne pove, ali glavarju verjame ali ne — kratko malo, ne stori stopinje, da bi poklical svojo hčerko, marveč le v jedno blebeta, kako udan je mlademu tolovajskemu glavarju.

Jurija Skopca začno ušesa boleti.

Starega klepetača pusti stati, kjer je, ter gre k svojim ljudem, ki si pripravljajo svoja ležišča za noč.

Danes ni treba utic.

Vozova s pregrnenima plahtama sta zadostna bivališča za jedno noč in na slami ter vrečah kmalu tolovaji smrče kakor stari jazbeci.

Le straže mirno stoje na svojih mestih, kakor bi bile kamenite.

Tudi Jurij Skopec ne pozna utrujenosti.

Tih sedi poleg voza.

Večerje ne kuhajo, kajti ogenj in dim bi lahko privabila sovražnike.

Glavar se obrne včasih proti židom, ki v bližini na tleh pepe, živahno kramljajo ter prav smešno z rokami mahajo po traku.

Razgovarjajo se v hebrejskem jeziku.

Menijo, da jih tolovajski glavar ne more razumeti — toda motijo se.

Jurij Skopec je veliko čital, pridno se učil — posebno pa je za tuje jezike briga. Hebrejski jezik mu je znan, vendar ga ne more vsega slišati, kar se židje pomenkujejo, ker le na tihem šepetajo.

Stari Abraham ima glavno besedo.

„Kaj mi zdihuješ, Levi,“ pravi svojemu mlademu tovarišu, „Lea je v varnosti, kjer se jej ni treba bati tolovajev.“

„Toda glavar je obljubil, da jo bo pred njimi čuval,“ odgovarja Levi.

„Ej, kdo bo tolovaju verjel,“ zavrača ga starec. „In ko bi Jurij Skopec spal, napadli bi jo lahko divjaki. Ko bi bila nesreča gotova, ne pomagala bi nam več glavarjeva jeza. To je moje mnenje!“

Jurij Skopec ne razume nobene besede več.

To je zopet drug jezik, ki mu je neznan — menda kako dogovorjeno tajno narečje.

Ker se židje večkrat proti njemu obrnejo, misli si Jurij Skopec, da jeden drugega izpodbujajo, naj kolikor mogoče malo ponudijo za bogati tolovajski plen.

Tovariši spe na vozovih poleg dragocenosti, tedaj se ni treba bati, da bi židje z njimi pobegnili.

Vrhu tega so tudi prebojazljivi.

Jurij Skopec ve, da so strahopetci popolnoma v njegovih rokah.

Ko vstane, zapazi, v kakem strahu zro prepelničarji proti njemu.

„Kam pa greste, glavar?“ zakliče Abraham tresočim se glasom, „ne pustite nas samih z Vašimi ljudmi skupaj, drugače smo vsi izgubljeni.“

„Ne bojte se,“ odgovarja Jurij Skopec zaničljivo, „moji ljudje predobro vedo, kdo sem jaz. Straže grem samo pregledavat.“

Orjaški mož izgine za grmovjem.

Kmalu so vse straže pregledane — vse je v redu.

Jurij Skopec gre naprej, ne proti vozovoma, marveč globočeje v temni gozd, zamišljen, kakor je njegova navada, če je sam.

Tam leže velike skale ob vznožji hribov hrvatskega Zagorja. —

Na jedno teh z mahom poraščenih skal se vsede.

Popoldan je.

Solnce pošilja svoje gorke žarke skozi gosto vejevje. Na drevji se igrajo veverice — glavar jih niti ne zapazi.

Naenkrat začuje njegovo uho neko praskanje.

Hitro se ozre.

Dvoje črnih, žarečih oči zapazi.

Tu zgoraj, mej lesničevjem, vidi krasno žensko glavico, ki gleda čudno plašljivo in vendar prijazno nanj.

„Lea!“ zakliče Jurij Skopec nehote.

Lepa židinja mu ne odgovori, toda oči ne odmakne od njega. —

Jurij Skopec hipoma vstane, in tu se deklica zgane, kakor bi hotela bežati.

„Ostanite, ostanite!“ pomiruje jo tolovajski glavar, „ne bom Vam nič žalega storil.“

„Toda bojim se Vas,“ glasi se odgovor.

„Kaj, bojite se me? Zakaj pa? Ali Vas nisem branil, ko so bili moji ljudje presiloviti?“

„Da, to je vse res,“ pravi deklica in iz njeinih oči se sveti hvaležnost, „vendar pa se Vas bojim, kajti iz Vaših oči berem strast, da, čutim, da poštena deklica v Vaši bližini ni varna.“

Jurij Skopec se smehlja.

Revica se pod tolovajevo orjaško pestjo ki ne izpusti uboge žrtve, obupano vije.

„Neumno dete,“ jo zavrača, „jaz nisem razuzdanec in nikdar ne bom deklice silil, da mi dovoli to, kar jej srce samo ne veleva.“

Dobro opazi predrznež, kako pri teh njegovih besedah židinja globoko zarudi.

Lea je neizrekljivo ljubka v svoji zadregi.

Tudi na Jurij Skopčevem lepem obrazu se prikaže rudečica.

Od nekdanj že občuduje žensko lepoto, in Lea je divna kakor boginja — obrazek njen je tako nenavadno krasen, kakor si je nekdanj predstavljal hčere jutrovih dežel.

„Pridi doli,“ vabi jo Jurij Skopec.

„Ne, bojim se Vas.“

„Saj sem Ti vendar že rekel, rožica, da Ti ne storim nič žalega.“

„Tega tudi ne mislim, toda bojim se lastnega srca,“ govori lepa Lea bolj sama s seboj.

Zadnjih besed glavar ne razume.

„Le k meni pridite,“ kliče Jurij Skopec z nova. „Povedal sem že Vašemu očetu, kako neprevidno ravnate, da ste zapustila voz. Po gojzdi se potikajo potepuhi in cigani, ti so Vam bolj nevarni kakor moji ljudje.“

Lea se bojazljivo ozira na vse strani.

„Ali je to res?“

„Jaz se ne lažem,“ zavrne jo Jurij Skopec ponosno in odločno.

„In Vi mi ne boste nič žalega storili, če pridem doli k Vam?“

„Ne, svojo besedo zastavljam, Lea.“

Še jedenkrat ga plašno pogleda in njegov resni, temni ter vendar tako zali obraz jo pomiri.

Njena vitka in polna postava se skrije med grmovjem, kmalu potem pa se urnih korakov približa tolovajskemu glavarju. —

Jurij Skopec občuduje njeno divno krasoto.

Sedaj še-le natanko vidi, kako lepa je in kako jej pristuje svetla, svilena oprava.

Spominjaje se dane besede se Jurij Skopec nasloni na smreko.

„Veseli me, da mi zaupate“, pravi za nekoliko časa in oči se mu zadovoljno svetijo, ko vidi pred seboj tako zalo deklico. „Ne bodete se kesala, Lea — kajti niti dotaknil se Vas ne bom, pa tudi nobeden mojih ljudi.“

„Hvala Vam, ah, kako sem Vam hvaležna!“

Lea je še mlada, toda kakor vse deklice jutrovih dežel, zgodaj razvita.

Jednaka je razcveteli vrtnici, ki odpira svoj kelih ter pričakuje, kdaj jo bo kdo odtrgal.

In ta vrtnica ima tudi trnje, kajti Jurij Skopec je v vozu videl, kako obupno se je upirala ‚sladkemu Poldetu‘ — da, ga celo praskala.

„Stari Abraham nima prav, da Vas sabo na potovanje jemlje,“ nadaljuje tolovajski glavar, „kako lahko bi Vas rokovnjači napadli, ki bi potem ne prizanašali Vaši lepoti.“

Lea vidno prebledi.

„Do sedaj se ni še nič tacega pripetilo,“ odgovarja plahim glasom, „oče me vedno dobro skrivajo. Pravijo, da bi me v Zagrebu v naši hiši tudi lahko v njihovi odsotnosti kak silovitež napadel.“

„Tam bi bila vendar bolj varna,“ pripomni Jurij Skopec. „Ali ni mladi voznik Vaš ženin, Vaš ljubček?“

Mirno odkima ona s svojo glavico.

„Ne, to mi ni znano.“

Jurij Skopec osupne.

„Tega ne razumem, Lea, kaj pomenijo Vaše besede?“

Lepa židinja zre v tla.

„Oče mi še niso povedali, čegava žena bom postala. Mogoče Levijeva, toda rekel mi do sedaj tega ni še nikdo.“

To se malobrižno glasi.

„Aj, tako,“ oglasi se glavar skoraj zaničljivo. „Pozabil sem, da židje obljubujejo svoje hčere brez njihovega dovoljenja. Kdor je bogatejši, dobi lepšo ženo, ne da bi jo kdo prašal, ali hoče ali noče. Ali ni tako?“

„Da,“ pritrjuje mu Lea hlastno, „tako je naša šega.“

„Ki ni veliko vredna!“ zakliče Jurij Skopec. „Kje ostane tu ljubezen?“

Lea zarudi — potem prebledi — ne pogleda svojega tovariša, marveč srpo zre na mahovje, v katero se vdira njena mala nožica.

Juriju Skopecu zavre kri.

Sedaj naenkrat čuti, kako lepo je prosto življenje v gozdu.

Danes lahko objema jedno krasotico, jutri hiti druga zala deklica na njegovo srce — saj se vendar vse ženske rade ozirajo za njim, nenavadno zalim možem!

„Lea!“ šepeta glavar.

Deklica se zgane.

„Ali še ne poznate, kaj je ljubezen?“

Lea molči.

„Ali Levija ne ljubite?“

„Ne!“ jecljajo njene ustnice.

„Tedaj je Vaše srce še prosto, krasna, ljuba Lea?“ zakliče tolovajski glavar. „Ali naj Vas jaz učim ljubiti, zalo dete, strastno, goreče ljubiti, da človek pozabi ves svet?“

Sedaj se mu umakne.

„Ljubiti, ljubiti — ne, ne!“

Prędrznež pozabi, kaj je obljubil deklici.

Saj je pa ta tudi zapeljivo lepa, kakor ljubice vernikov v Mohamedovem raji,

Približa se jej.

Iz njegovih očij se sveti poželjivost, svoji roki hoče stegniti, da bi jo pritisnil na goreče srce.

„Lea, jaz Te bom učil ljubiti.“

Deklica glasno zakriči.

„Ne, ne, potem sem izgubljena,“ stoka trepetaje židinja ter začne bežati po gozdu, kakor pojana zver.

Jurij Skopec hiti za njo.

„Lea, Lea, ostani!“ kliče jo živahno, „tukaj v gozdu so cigani, v svojo nesrečo hitiš!“

Zastonj!

Lea izgine mej grmovjem in vsi njihovi klici je ne privabijo iz skrivališča — Jurij Skopec se mora sam povrniti v taborišče.

Glavar se ne more iznebiti slutnje, da židinjci preti nova nevarnost, zaradi tega oprezno posluša, ali ne bo zdaj in zdaj zaslišal, da ga krasna Lea kliče na pomoč.

88. poglavje.

Na Uskokih.

Lepe „copernice“. — Amalijina ljubosumnost. — Skrivnostni vohun.

„Copernice so na Uskokih!“

Tako si ljudstvo pripoveduje, ki stanuje v Gorjancih in sosednih nižjih dolinah. Vražja vera na svetu nikdar popolnoma ne izgine.

Tako trdijo posebno možje, ki hodijo v hribe zelišča nabirat. —

Pravijo, da so videli pravcate čarovnice, ki so na brezovih metlah švigale okrog hribov. Imele so na glavi rogove ter strašansko vriščale.

Nikdo se ne upa več v Gorjance, katerih se sedaj ogibljejo, posebno stare ženice, ki so poprej tam suhljad nabirale.

Kdo bi si tudi želel, da bi mu te hudobne čarovnice zavile vrat?

Na vsej tej govorici je pa vendar nekaj resnice!

Tam gori pri vrhu prebivajo ženska bitja, ki menda nočejo, da bi jih kdo motil.

Seveda to niso suhe, grde babure, kakor jih opisuje ljudska govornica, marveč so mlade, sveže in zale deklice.

Z jedno besedo, tolovajke so, naše stare znanke.

Amalija dobro ve, da prihaja sem gori dosti revnih liudij zelišča in suha drva nabirat.

Zaradi tega je veselo našemarjenje zaukazala, s katerim je pregnala te nadležneže.

Že nekaj dni pozneje so tolovajke z uspehom lahko zadovoljne. Nikdo se ne upa več zahajati v Gorjance.

Same hodijo sedaj nižje doli po poljske pridelke na njive in zeljnike, seveda po noči, da jih nikdo ne more zaslediti.

Tudi divjačine se ne manjka po gozdh, katero love v zanjke, ker bi bilo prenevarno streljati ter s tem tujo pozornost na-se obračati.

Deklice hočejo tu gori toliko časa ostati, da si priplenijo bogate zaklade — Jurij Skopec mora biti ž njimi zadovoljen ter jih pohvaliti.

Sabina Rotenturnska se od svojih tovaršic v nobenem oziru ne razločuje — oblečena in oborožena je ravno tako, kakor ostale tolovajke.

Tolovajke so z zapeljivo izdajalko zelo prijazne, razven Amalije, ki jo vedno bolj črti.

Sluti, da je ta tujka njena tekmovalka v ljubezni Jurija Skopca.

Ravno zaradi tega je sklenila, da se za nekaj časa loči od svojega ljubčka, ker meni, da bo s tem toliko bolje na-se navezala svojega izvoljenca. — —

Nekaj tolovajk je šlo po živež na polje v doline, druge se bavijo s pripravami za večerjo — ob ognji, poleg katerega sedita Amalija in Uršika, v naravni vdolbini pod pečino, se na ražnju suče velik kos srne.

Večer je.

V mehkem mahovji leži ne daleč od ognjišča lepa Sabina.

„Že zopet lenuhari,“ sika Amalija svoji prijateljici v uho, „ta ženska menda nikdar ni ljubila dela.“

Uršika molči, kajti Sabina jej je postala prijetna tovarišica in Amalijinega sovraštva si ne more prav razlagati.

„Bog ve, kaj je bila poprej,“ nadaljuje Amalija strastno. „Vedno hoče več veljati kakor me. Oj, kako mi je zoprna; veliko bi dala za to, da bi je nikdar ne bila videla.“

Sabina mirno leži.

Še ne obrne se, čeravno je nekaj besed slišala.

„Da, hinavka je,“ ogласi se zopet Amalija, „in najmanj desetkrat je že prašala, kdaj se bomo z Jurijem Skopcem združile. Naj le čaka — sedaj hočemo še svojo prostost uživati ter kolikor mogoče veliko plena v svoje skrivališče spraviti.“

„Da, da, ne mudi se nam,“ pripomni Uršika sanjasto. „Še-le, ko bo France izprevidel, da sem ga vredna, potem — potem ga bom iskreno objemala.“

Sabina vstane.

Zaničljiv smeh se ziblje krog njenih malih ust, ko se počasi obrne proti groblji, ki leži med dvema pečinama.

Sama ne ve, kam je prav za prav namenjena — v duhu gleda ponosnega, zalega moža.

„Jurij Skopec,“ šepeta Sabina, „ha, ne mislim več na svojo oblubo, katero sem dala knezu. Kje je moj razum, moja prebrisanost, moj ponos — da, še več, kje moje mirno srce? Divja strast se mi pretaka po žilah, čutim, da moram tega moža ljubiti. Ne morem ga več izdati.“

Tako govori Sabina sama pri sebi ter ne zapazi, da je zabredla vedno globočeje v skalovje.

Naenkrat obstoji.

Kamen se je pred njo strkljal po groblji navzdol.

Sabina je preverjena, da se to ni slučajno zgodilo, ter ob enem meni, da je slišala človeško stopinjo.

Ozre se gori proti vrhu.

Nikogar ne vidi, mej pečinami ni žive duše.

Čuj — zopet prihaja od zgoraj kamen.

Sabina ostreje pogleduje v višino.

„Oj, sedaj vidim postavo,“ šepeta lepa grešnica. „Kdo neki je to?“ —

Ogleduh vrhu skal se je zopet skrnil.

Sabina postane radovedna.

Hitro se prepriča, če sta samokresa za pasom nabasana, tudi bodalo potegne na pol iz nožnice, da jej bo v slučaju potrebe bolj ročno. Sabina Rotenturnska je v orožji dobro izvežbana — že v mladih letih je bila krasna razuzdanka pravcata Amaconka.

Ozre se proti taborišču.

Razgled v tej smeri jej zapirajo skale, tedaj tudi nje ne morejo zapaziti tolovajske tovaršice.

To jej ravno ugaja, kajti skrivaj hoče splezati na vrh pečin, da izve, kdo se tu gori okrog plazi.

Sicer bi tega ne storila, toda obraz moža, katerega je za kratek trenotek zapazila, zdi se jej znan, in pogled njen je bister kakor jastrebov.

Urno začne kvišku plezati, ter kmalu pride do skale, za katero je ogleduh izginil.

Tu ni nikogar, toda njeno uho začuje šumenje, kakor bi se kdo po pesku plazil.

Sabina zgrabi samokres.

V treh širokih skokih je za sosedno pečino — krasna deklica stoji pred možakarjem, ki čepi na tleh.

„Glejte no,“ pravi Sabina porogljivo, „ali ste res Vi? Tedaj se nisem motila, ko sem mislila, da sem zagledala znan obraz.“

To je Kramar, Amalijin stric, ki se tega sestanka z lepo Sabino nič kaj ne veseli.

Sabina ga ostro pogleda.

„Zakaj se skrivate?“ prasha ga krasotica. „Saj ste vendar morali vedeti, kdo prihaja tu gori.“

„Ne, ne, nisem Vas tako hitro spoznal“, odgovarja Kramar, ki se počasi otrese presenečenja. „Mislil sem, da je to kaka druga deklina, kajti v moški obleki niste več ona kmetica, katero sem Vas dosedaj vedno videl.“

Sabina ni posebno zadovoljna z načinom, kako stari rokovnjač ž njo govori.

Četudi mej tolovajkami velja za vlačugo, ki se pred oblastnijami skriva, takemu človeku nasproti ne more pozabiti, da je plemenitega stanu.

Že ga hoče odločno zavriniti, toda še ob pravem času se spomni, kako vlogo mora za zmiraj igrati, če se noče popolnoma izdati.

Tudi jej Kramar ne da prilike, da bi ga predolgo izpraševala.

„Kje je Jurij Skopec?“ prevzame prekanjenec besedo. „Zasledoval sem Vas do semkaj, čeravno mi je znano, da ste se od tolovajskega glavarja ločile. Kaj pomeni to?“

Sabina ga od strani pogleduje.

„Jurij Skopec ima svoje opravke drugod“, odgovarja hinavka, „toda povrnil se bo kmalu in potem bomo zopet združene prebivale ž njim in njegovimi tovariši.“

Kramar zmajeva z glavo.

„In v moški opravi?“ čudi se zvita buča, „da, da, nisem bil malo presenečen, ko sem zagledal to nenavadno dekliško družbo.“

„Treba je z volkovi tuliti“, pravi Sabina. „Toda povejte mi, kje je Vaš tovariš?“

„Ta me pričakuje v dogovorjeni gostilni.“

„Tako — tako —“ izgovarja počasi Sabina, ki se pri tem kakor ris ozira po okolici. „Povejte mi, kdo je pa tu z Vami skupaj, kajti zdi se mi, da sem ravnokar tam-le za grmovjem zagledala popolnoma tuj obraz?“

Kramar se vidno prestraši.

„Gotovo niste dobro videli“, odgovarja hitro, „kajti prišel sem sam — kdo naj bi bil z menoj?“

Sabina zre navidezno proti grmovju, v resnici pa od strani pogleduje tolovaja.

Kramar tega ne opazi.

„Sedaj le zopet pojdite“, pravi Sabina, „kajti mogoče je, da se glavar še-le v nekaterih tednih povrne.“

„Za vraga, ali naj se toliko časa tu okrog potikam?“

„Kdor hoče denar služiti, mora za to tudi kaj žrtvovati“, odgovarja mu Sabina ravnodušno. „Storite, kakor sem Vam rekla, ter bodite previdni, kajti moje tovarišice so zelo nezaupne. Če Vas opazijo — lahko doživite, da slišite svinčenke žvižgati, in dekleta dobro streljajo.“

Kramar nekaj zagodrnja, kar Sabina ne more razumeti, glasi se pa nekako tako, kakor surova kletvina.

„Jaz se moram sedaj v taborišče povrniti“, nadaljuje lepa grešnica, „sicer bi postala moja odsotnost dekletom sumna. Človek bi ne verjel, kako prekanjene so te deklice — pri naj-

manjši sumnji, da jih nameravam izdati, bila bi jaz hipoma umorjena.“

Kramar molči.

„Tedad bodite previdni“, opominja ga še jedenkrat Sabina, „jaz pa bom že gledala, da bom mogla z Vami prilično govoriti. In sedaj mi zdravstvijte ter ne pozabite obljubljenega plačila.“

Sabina mu z glavo prikima ter urno kakor srna odhiti navzdol.

* Kmalu izgine za skalovjem.

Kramar se obrne ter hoče svoje skrivališče zapustiti, v tem trenutku pa se pred njim prikaže ogljar Tone, ki se hudomušno reži.

Kramar se togotno zadere nad njim:

„Vedno ste tako zvit, ravno danes pa ste morali svojo mršavo butico izza grmovja pomoliti! Deklina Vas je zapazila in imel sem svoje ljube križe, da sem jo premotil.“

„E kaj“, smeji se prekanjenec, „saj sem prav natanko slišal, kaj ste ž njo govorili. Tri sto vragov, ženska je tako lepa, da sem si jo moral natančneje ogledati.“

„Če le ni začela sumiti.“

„Tega ne verjamem“, pravi ogljar Tone. „Sicer pa Vi sami trdite, da hoče ta deklina tolovajskega glavarja ugonobiti.“

„Tako je pač v Ljubljani govorila, toda zdi se mi, da je sedaj vsa drugačna postala. Tone, naša nakana se nam ne bo tako lahko posrečila.“

„Hahaha — jaz sem drugega mnenja. Napadli bomo deklice speče, da niti upiti ne bodo utegnile. In če danes po noči ne pojde, potem jutri zvečer prav gotovo — po naše ljudi grem, jutri bomo imeli svoje lepe, ognjevite ljubice, ko bi se nam tudi vsi hudiči upirali.“

Ženska srca so nerazumljiva.

Ko pride Sabina lahkih korakov v taborišče, svetijo se jej oči kakor žrjavica in na njenem krasnem obličji se bere trden sklep.

Da, v tej uri je lepa grešnica dosedanje življenje zaključila, mostove hoče za sabo podreti, ki jo še vežejo z ostalim svetom — ne zmeni se več niti za svoje obljube, niti za obljubljeno milost kneza Podstrmskega.

Še jedenkrat se ozre na pečine, katere je ravnokar zapustila, koj potem pa vstopi v malo utico, v kateri stanuje z Uršiko.

89. poglavje.

Jurij Skopec reši Leo.

Jurij Skopec v gozdu. — Klic na pomoč. — Od kod si? — Čista ljubezen. — Sovražniki se bližajo.

Dani se.

V gozdu je še noč s svojimi temnimi sencami, vendar pa jutranja zarja že obseva vrhove dreves — megle se delijo.

Velika vozova stojita v gostem grmovji in izpod belih plaht se čuje smrčanje spečih tolovajev.

Tudi židje dremljejo, toda tako lahko, da se pri najmanjšem šumu probude.

Iz tmine stopa na jutranji zrak visoka postava — tolovajski glavar Jurij Skopec.

Tudi on je počival, kajti njegov ognjeviti duh se ne more upirati železnemu zakonu narave.

Prvi pa se zbudi on, hitro pregleda razpostavljene straže, mej katerimi je tudi „sladki Polde“.

„Ali je vse v redu?“

„Vse, glavar, nobenega sumnega glasu nisem slišal, in če nas vojaki iščejo, prav gotovo so ravno na nasprotno stran odšli.“

„Dobro, to mi je ljubo, kajti sklenil sem, da nekaj dni tukaj ostanemo. Potem bodo gotovo že nekoliko odnehali, če ne popolnoma opustili preganjanje. Pozneje se bomo po drugi poti onstrane Slemena čez Prigorje v Zagreb odpeljali.“

Polde molči, kajti svojemu glavarju nepogojno zaupa.

„Polde, ali se ne spominjaš, da si danes po noči slišal kako kričanje na pomoč, žensko vpitje?“

„Ne, glavar“, godrnja divji tolovaj, „ničesa nisem slišal, lepo židovsko dekle je bilo tiho. Taka nezaupna sodruga! Deklina se je skrila, iz strahu, da bi jej kdo ne rekel kake žale besedice.“

Glavar z roko zamahne.

„Zakaj si vedno tako divji in surov, Polde? Poznaš me, da nisem nevoščljiv — vsak naj se svojega življenja veseli. Toda dekleta s surovo silo nadlegovati — tega ne dopuščam ter kaj takega tudi nikdar ne bom trpel.“

Polde se kisko drži.

„Glavar, saj je bilo to le židovsko dekle. Ko bi bili Vi le dve minuti kasneje prišli, postala bi bila tako krotka, kakor glica.“

„Ne, tega ne dovoljujem. Če Te kako dekle prostovoljno ljubi, Polde, potem se ž njo drage volje zabavaj. Sicer nimam rad, da bi se z nami ženske družile, toda v takih slučajih se mora jedno oko zatisniti. Poišči si ljubico mej Amalijinimi tovarišicami.“

Polde se tako kremži, da postane njegov obraz neznanjsko oduren.

„Glavar, Vi lahko tako govorite“, mrmra divjak, „ker vse ženske za Vami nore. Jaz sem pa grda pošast, zaradi tega si moram siloma vzeti, kar z lepo ne dobim. Sicer bi vse svoje žive dni zastonj letal za dekleti. In židinja je tudi taka zaljubljena mačka. Da, da, le nikar mi z glavo ne majajte, in vendar je tako — če jo le v gozdu srečate, hitro bo hitela v Vaš objem.“

„Motiš se, Lea je nedolžno dete — skrila se je, ker se boji nasilstva.“

Polde je slabe volje.

„Čemu so pa dekleta sicer na svetu?“ godrnja, „če ne za to, da jih ljubkamo in objemamo — drugače bi bile popolnoma

odveč. In vrag naj me vzame, če si kmalu ne preskrbim dekleta, ki mora biti lepo in ognjevito. In če si moram tudi siloma prisvojiti ljubico — glavar mi menda ne bo vedno na poti.“ —

Zadnje besede le sam za se izgovarja, kajti glavarja se boji, ki strogo gleda na red in pokorščino.

Jurij Skopec je že odšel.

V večjem krogu hoče pregledati okolico ter se ob jednem prepričati, ali od ceste sem ne preti nobena nevarnost.

Včasih za trenotek postoji.

Za razne glasove gozdnih živalij se ne zmeni, oprezno pa posluša ter se bistrim pogledom ozira na vse strani.

„Že zopet čujem“, šepeta Jurij Skopec, „to je bolešno kričanje — daleč od tukaj — drug na mojem mestu bi ga niti ne slišal.“

Kakor veter začne dirjati po temnem gozdu.

Vedno bliže prihaja krikom.

Grmovje se lomi — ne ustavlja ga niti trnje niti goščava.

Preko skal skače kakor jelen.

Gozd se začne svitati, drevje postaja redkejšé.

Sedaj se slišijo posamezni divji glasovi — vmes žensko vpitje.

Tolovajski glavar prihiti na malo livado.

Nenavaden prizor se mu prikaže.

Pet raztrganih, podivjanih mož stoji krog mlade ženske, ki se obupano bori s preganjalci, ki so jo menda ravno v tem trenutku dohiteli — čuje se, kako obkoljena deklica težko sopiha.

„Grom in strela,“ rujove jeden izmed rokovnjačev, „mi imamo pa res srečo! Punica je taka, ko mleko in kri. Če se ne motim, je celo židovka. To pa nas ne bo motilo, imeli bomo ž njo svojo zabavo.“

„Lea,“ čudi se Jurij Skopec.

Da, to je prekrasna Lea, hči starega židovskega trgovca Abrahama.

Lepa deklica ne more več upiti, kajti jeden divjakov jej s surovo roko maši usta.

„Hej, tovariši, hitro jo nesimo v jamo,“ kličejo grdobe, „hahaha, to bo veselo življenje. Dobro je bilo, da smo na vse zgodaj pogledali v gozd.“

Divje krohotanje se razlega daleč na okrog.

Druhal hoče s svojo krasno žrtev oditi.

„Stojte!“ zagrmí za njimi orjaški glas, „stojte!“

Rokovnjači se bliskoma obrnejo ter urno zgrabijo svoje orožje.

Pred njimi stoji zal, krepak mož v lovski opravi.

V vsaki roki drži nabasan samokres, namerjen proti divjakom.

„Izpustite dekleta!“ zapoveduje pogumni tolovajski glavar.

„takoj mi jo izpustite — sicer —“

„Za vruga, samo jeden je,“ kriče rokovnjači. „S tem bomo hitro gotovi! Udri ga!“

„Varujte se, grdobe,“ oglasi se z nova predrznež. „Ali Vas morda mika, izkušati se s tolovajskim glavarjem Jurijem Skopcem?“

Prestrašeno kričanje se začuje.

„Satan in peklo — to je Jurij Skopec — rešite se — proč, proč, Jurij Skopec nas bo na male kosce raztrgal!“ vpije jeden. —

Rokovnjači beže, kakor bi jih sam peklenšček podil. Vsak hoče drugega prehiteti, da bi le prej prišel iz Jurij Skopčeve bližine.

Tolovajski glavar meri za njimi, potem pa samokresa mirno vtakne za pas.

„Škoda bi bilo svinčenk,“ mrmra glavar, „in strel bi lahko tuje ljudi privabil. Lopovi naj le bežijo, gotovo jih ne bo več nazaj.“

Lea je oproščena.

Revica kleči težko sopihajoč na trati — objokane oči si pokriva z rokama, boji se še vedno, da se bodo grozoviteži povrnili.

Sedaj začuje trden korak poleg sebe.

„Kaj sem Vam pravil,“ oglasi se glavar, „zakaj me niste ubogala, ko sem Vas svaril? Če ne bi bil prišel še v zadnjem trenutku, postala bi bila žrtev razdivjanih strastij.“

Lea ne more odgovarjati.

Jurij Skopec se ponosno ozira na ono stran, kamor so potepuhi zbežali.

Tako slovit je tedaj že, tak strah razširja njegovo ime, da samo ono zadostuje nasproti petorici oboroženih rokovnjačev, ki pred njim beže kakor pred mnogoštevilnim sovražnikom.

Ponosno se mu prsi dvigajo, kajti Jurij Skopec je častiljen — sedaj čuti, da je v resnici pravcat gospodar temnih gozdov.

Lea se še vedno po celem životu trese.

Vendar pa ga s svojimi čarobnimi očmi pogleduje — moža, ki jo je že dvakrat rešil iz velike nevarnosti.

Jurij Skopec jej pomaga na noge.

„Pojdite z mano k vozovoma,“ pravi odločnim glasom, „tukaj v gozdu ne smete več sama ostati. Nespametno dete, ali Vam nisem rekel, da hitite v svojo pogubo? Slabo bi se Vam bilo godilo, kajti taki potepuhi so hujši v svoji strasti, kakor divja zverina.“

„Oj, hvala Vam — pristrčno se Vam zahvaljujem, rešitelj moj!“ —

Glavar se nasmehlja ter odpelje potem krasno židinjvo v smrečevje.

Ali ni orel iztrgal kragulju rop, da ga odnese v lastno gnezdo?

Lea nekaj jednakega čuti — boji se nove nevarnosti, ki jej preti iz lastnega srca.

Hvaležna mora biti svojemu rešitelju, ki jo je drugi pot otel iz še večje nevarnosti.

Ali bo Jurij Skopec njeno slabost porabil?

Lea je obupno bežala pred preganjalci, ki so naenkrat iz grmovja na-njo planili.

Čuti, da jo moči zapuščajo, ob jednom pa tudi zapazi, da predrzni tolovajski glavar ognjevitno pogleduje njeno razkošno postavo.

In čudno, zaradi tega mu niti huda ne more biti, srce njeno, ki še nikdar ni ljubilo, trepeta v dosedaj neznanih slad-

kih čutih. Ime, ki je v njenih prsih z zlatimi črkami zapisano, glasi se Jurij Skopec — da, tolovajski glavar jej je postal izvoljeni junak.

Pri tem se zmisli prepada, ki jo loči od njega.

Tolovajski glavar je, katerega je človeška družba izpahnila — ona pa zaničevana židinja.

Kaj naj iz tega postane, če uboga svojemu srcu — če Juriju Skopecu razodene, kaj zanj čuti.

Lea je sicer mlada, toda zelo pametna deklica, kateri je marsikaj znano, kar je drugim deklicam njene starosti zaprta knjiga z devetimi pečati. Na potovanji z očetom se je njen duh izbistril.

Kaj bo iz nje, če Jurij Skopec izve, kaj se v njenem srcu godi? —

In čudno, tolovajski glavar menda čita njene skrivnostne misli. —

„Lea,“ pravi pogumni mož zamolklim glasom, „ali veste, da sem pridobil nekake pravice do Vas?“

Deklica molči.

Jurij Skopec čuti, kako težko se Lea opira na njegovo roko — revica je trudna, nežni nožici je nočete nikamor več nositi. —

Ozre se ter zapazi z mahom obraščeno skalo; tjekaj pelje skoraj onemoglo židinjco.

„Odpočijte se,“ pravi trepetajočemu dekletu, „predno odideva k vozovoma.“

Lea si ne upa ugovarjati.

Pred njenimi očmi se jej temni, nogi se jej tresete — kakor prelomljena lilija pade lepa deklica na mehko zeleno mahovje. —

Jurij Skopec se vsede poleg nje.

Čuti, da mu je razkošna lepotica naklonjena — objame jo krog vitkega pasa.

Lea se strese.

„To imate od tega, ker ste sama po gojzdu letala,“ šepeta zali glavar. „Pri vozovih ste bila gotova, kajti tam bi Vas bil jaz čuval.“

„Bala sem se grdega velikana, ki me je prvi na vozu iztaknil, in — in —“

„In tudi pred menoj, ali ni res?“ spopolnjuje smehljaje se Jurij Skopec njen stavek.

Lea mu ne odgovori.

Tesneje se oklepa njegova desnica njenega krasnega telesa, kajti Jurij Skopec vidi, da se deklica komaj še po konci drži. —

„Čudim se, da ima stari Abraham tako lepo hčerko,“ izpregovori glavar, da bi jo nekoliko razjasnil.

„Oče Abraham je le moj vzgojitelj. Pravega očeta nisem nikdar poznala.“

Jurij Skopec osupne.

„Židinja pa ste?“

„V tej veri sem vzrastla. Ali sem bila poprej krščena, ne vem,“ odgovarja Lea. „Moje rojstvo je skrivnostno. Vendar pa se še spominjam nekaterih dogodkov iz mojih otroških let. V duhu vidim ljudi krog sebe, ki so bili vse drugače oblečeni in napravljeni, kakor Hebrejci — ki so tudi iz jutrovih dežel doma.“ —

„Ali mi morete isto obleko popisati?“ izprašuje jo Skopec radoveden.

Lea mu željo izpolni.

Tolovajski glavar jo verno posluša.

„Bila ste na Turškem,“ pravi konečno njen rešitelj. „Da, že koj od začetka sem opazil, da Vaša zunanost ni popolnoma židovska. Abraham Vas je menda ukradel ali kupil — na Turškem se večkrat zgodi, da stariši oddajajo svoje otroke, dosti sem o tem čital.“

Lea ga začudeno pogleda.

Ne more si raztolmačiti, da bi bil tolovajski glavar toliko učen, kajti dosedaj je mislila, da je Jurij Skopec neolikan, priprost človek.

„Nedvojno Vas je stari Abraham iz Turčije sabo pripeljal,“ nadaljuje glavar. „Bog ve, kaj starec z Vami namerava. Židom ne zaupam preko ceste — vsi skupaj so sleparji.“

Lea zamahne z roko.

„Ne govorite tako — to ni prav!“ šepeta. „Oče Abraham me zelo ljubi, dober je z menoj, da si boljšega ne morem želeti.“

„In vendar Vas bo dal kakemu bogatemu židu za ženo, ne da bi Vas prašal, ali ljubite dotičnega človeka. Ali ni res tako, Lea?“

Deklica globoko zarudi.

Jurij Skopec se pripogne k njej.

„Lea,“ šepeta jej na uho, „izvedel bom, kdo so Vaši stariši. Stari Abraham mi mora vse priznati — mora!“ zatrjuje glavlar.

Lea proseč sklene svoji roki.

„Ne bodite ž njim oduren,“ iskreno prosi, „z menoj je tako ljub — tako dober! Ne maram, da se mu kaj neprijetnega zgodi, ker ga imam resnično rada.“

Jurij Skopec jo z dopadajenjem gleda.

Kako ljubka, kako krasna je, kakor ljubice vernikov v Mohamedovem raji.

„Vi ste prelepa deklica, Lea,“ pravi predrznež ter je hipoma poljubi na rudeče ustnice.

Lea tiho vsklikne.

Preslab je njen upor, ki itak ni resen — Jurij Skopec jo gnjevito pritisne na prsi ter strastno poljubuje — Lea se ne brani! —

Ali je to hvaležnost? — Ne, drug, globočji čut jo vabi na njegovo srce. Poljubi jo žgo na ustnicah — toda ne brani se jih.

Vendar jo pri tem pamet ne zapusti.

Ko Jurij Skopec vsled njene naklonjenosti postane vedno predrznejši, sune ga odločno od sebe.

„Lepa krasotica iz jutrovih dežel,“ zakliče tolovajski glavlar, „ha, ljubiš me, čitam to v Tvojih divnih očeh — Lea, draga deklica, osreči me!“

Lea poskoči kvišku.

Njena mladostna čilavost in trdnost je premagala žensko slabost.

„Vaše poljube sem prejela,“ izpregovori odločno, lica pa jej žare, da je krasna kakor čarobna vila, „toda moja dekliško čast morate spoštovati.“

Jurij Skopec jo hoče zgrabiti, toda ona ga prehiti.

Predno se glavlar zave, leži ljubka židinja zopet na njegovem srcu.

Jurij Skopec sam ne ve, kako se mu zgodi, hipoma čuti na svojih ustih njene goreče poljube.

„Prizanašajte mi,“ prosi Lea. „Res je, da Vas ljubim, da, da, saj Vam moram toliko hvaležna biti! Toda Vi niste hudo-ben človek, kaj ne, da mi ne bodete vzeli, kar ste mi dvakrat rešili — največjega bogastva mlade deklice?“

Z rokama se ga oklepa okrog vratu, pri tem ga pa milo gleda v oči — dve svetli solzici jej zdrkneta po žarečih baržunastih licih.

„Prizanašajte moji dekliški časti,“ šepeta Lea. „Saj ste tako blagodušen junak, in pa, ali je treba vedno grešiti, če se dva ljubita?“

Tolovajski glavlar postane zelo resen.

„Prav imate Lea,“ pravi za nekoliko časa. „Saj vidim, da so še deklice na svetu, ki so poštene, čeravno ljubijo. Oj, sedaj Vas še-le obožujem — le pojdite z menoj, ne bojte se me, Vaša pravična želja mi je sveta. Vaše ljubezni ne zahtevam silovito, ne — ljubiti me morate prostovoljno, kakor Vam srce veleva.“

Njene divne oči se svetijo kakor ogenj.

Še jeden vroč, strasten poljub, poljub plamteče ljubezni začuti predrzni tolovajski glavlar na svojih ustnicah, potem pa gresta mirno jeden poleg drugega, kakor bi se ne bilo nič pripetilo. —

Jurij Skopec mora zatajevanje tega nenavadnega dekleta občudovati.

Predno pa more to izreči, kar misli, začuje njegovo uho daljen glas.

Neustrašljivi mož se zgane.

Zopet se sedaj razločno razlega: trara, trara, traratatata!

To so rogovi dragoncev — vojaki prihajajo, ki iščejo predrzne tolovaje.

90. poglavje.

Neprijetno iznenadenje.

Napad. — Premagana ljubimca. — Zapretno maščevanje.
Smešna prememba.

V graščini pod razvalinami Medvedjega gradu je vse mirno — nikdo ne ve, kako nevarna gosta sta se po noči preko streh vtihotapila.

V krasno opravljeni spalnici lahkomišljeni graščakovi nečakinji pričakujete svoja ljubimca, zunaj na hodniku pa prežita tolovaja.

Ni jima treba dolgo čakati.

„Mislim, da že prihajata,“ šepeta Pante. „Natanko čujem sedaj, da se nama bližajo mehki, drsajoči koraki. Pozor, saj veš, kako da sva se dogovorila! Bodi oprezen, najmanjša nepredvidnost naju lahko spravi v veliko nesrečo!“

„Bodi brez skrbi,“ odgovarja Smukač, „no, to bo pa res lepa noč postala!“

„Tiho, tukaj sta!“

Dve osebi, zaviti v bela plašča, stojita pred vratmi.

Ključ v njih se zavrti, ponočna obiskovalca stopita v prvo sobo, za katero leži spalnica razuzdanih ljubic.

Menda sta se imenitna gospoda tako oblekla, da bi preplašila služabnike, katere bi slučajno srečala.

Ko vstopita, ne zapazita, da sta takoj za njima dve temni postavi smuknili v sobo.

„Tukaj sva,“ pravi jeden zaljubljenec, „no, bolje je šlo, kakor sem mislil. Žive duše nisva srečala. Sedaj pa trikrat potrkajva, kakor je dogovorjeno.“

„Da, le potrkaj —“

Menda hoče tovariš še nekaj pristaviti, toda besede mu zastanejo v grlu.

Krepka roka mu stiska vrat, jednako se godi njegovemu sodrugu.

V istem hipu dobita tudi že krepke udarce po glavah, da se jima naenkrat pred očmi stemni.

Ko se zavesta, ležita na tleh na hodniku povezana — dve neznanski postavi pa vihrita nad njima bodala.

„Pri prvem glasu,“ pretita tolovaja zamolklo in odločno. „pri prvem kriku imata železo med rebri. Molčita ali pa sta pri tej priči mrtva!“

Prestrašena plemiča se niti dihata ne upata.

Prepričana sta, da sta prišla nevarnima človekoma v kremplje — udati se morata v svojo osodo.

Pante in Smukač sta napad izborna izvršila — tako urno in mirno, da graščakovi nečakinji nista ničesa zapazili.

Zgubljena gospodiča ležita na hodniku, namesto pri svojih ljubicah.

„Sedaj bom z Vama govoril,“ izpregovori Smukač, „in sicer kratko, odločno in zaupno, kakor je to moja navada. Odprta tedaj svoja ušesa, kajti dvakrat isto ponavljati ne ljubim. Kratkega spomina ne priznavam, marveč pozabljivca z bodalom potipam, da se bolj vzdrami.“

Ta ogovor ima svoj uspeh, kajti napadenca sta blede in zelena samega strahu.

Smukač svojega moža trdneje prime.

„Vse mi je že znano,“ nadaljuje, „tedaj se mi ne izgovarjajte na dolgo in široko. Danes po noči sta hotela graščakovi nečakinji obiskati, kar bi bilo seveda zelo prijetno. Taka zaljubljena noč je krasna — če vmes ne posežeta dva tolovaja.“

Plemič na tihem zastoče.

„Aha,“ norčuje se Smukač, „ljubček zdihuje po izgubljeni sreči. No, rad Ti verjamem, da bi raje imel, ko bi Te mehki ročici objemali, ne pa moja krepka roka. Hej, Pante, ali si svojega moža že preiskal?“

„Seveda, našel sem napolnjeno denarnico, lepo uro in nekaj prstanov.“

„Pri meni je uspeh skoraj jednak,“ smeji se Smukač. „Take dragocenosti so pri naji dveh dobro spravljene — saj jih pa tudi lahko porabimo.“

Plemiča začneta glasneje stokati.

Nista več mladostna, marveč starejša lahkoživca, ki sta s svojima ljubicama na graščini dogovorila sestanek.

Smukač svojo žrtvo zgrabi za ušesa.

„In sedaj mi povejta,“ izprašuje ter krepko vleče za koristne izrastke na poluplešasti glavi, „kje imata Vajini ljubici svoje dragocenosti skrite?“

Plemiča molčita.

„No, ali bo kmalu?“ meni Smukač ter mu nastavi bodalo na prsa.

„Oh — oh — oh,“ javka plemenitaš, kateremu bodalo prodira kožo.

„Milost, ne usmrtite me!“

„Kje imate gospodični svoje dragocenosti?“ škriplje divji tolovaj.

„V spalnici!“

„Dobro, to nama zadostuje. Trikrat je treba potrkat, da se nama odpre. Pante, sedaj sva dosti izvedela, zamašiva jima usta.“ —

Pante je s tem zadovoljen.

Tolovaja tlačita plemičema žepne rute v usta.

To pa ne gre tako lahko, kajti povezana zaljubljenca se na vse pretege ustavljata.

Trdno tiščita zobe skupaj, ker mislita, da bi se morala zadušiti, ko bi dobila robec v usta.

Pante neznansko zakolne.

Skuša, da bi svoji žrtvi siloma odprl usta, toda poskus se mu ne posreči.

„Av, av,“ javka, „prokleti zlodej me grize! Smukač, jaz ga raje v krtovo deželo pošljem.“

„Tega ne stori, saj veš, da je to glavar strogo prepovedal.“

„Ne morem mu usta zamašiti.“

„Posnemaj mene,“ odgovarja Smukač. „Le glej, to Ti je izvrstno sredstvo.“

In Smukač je res pravecati tolovajski mojster.

Z dvehma prstoma svoje žrtvi nosnici skupaj tišči.

Če hoče dihati, mora plemič hočeš nočeš svoja usta odpreti, v tem trenutku pa mu Smukač tudi že ruto vanje zamaši.

Pante stori isto tako — potem pa še nekaterikrat plemiča pod rebra sune, da mu oči kar iz obraza stopijo.

Sedaj sta oba zaljubljena preskrbljena.

Pante in Smukač ju neseta v oddaljen kot ter tam na tla položita.

Potem gresta v sobo pred spalnico.

Smukač na lahko trikrat potrka.

Jedenkrat — dvakrat — trikrat — od znotraj se začuje tih smeh.

Tolovaja stojita v belih plaščih, katera sta si izposodila od premaganih plemičev.

„Aha,“ šepeta Smukač, „gospodičini nista ničesa slišali. No, pa saj bi bili sicer kakor dve sraki kričali.“

Nekaj trenutkov je vse tiho.

Potem se začujejo male stopinjice, ki se bližajo počasi k vratom.

Stežaj se od znotraj odmakne.

Vrata se počasi odpirajo.

Smukač in Pante gledata v nerazsvetljeno spalnico, vzlic temi pa zapazita dvoje ženskih postav v nočni opravi — dvoje razuzdank, ki pričakujete svoja ljubimeca.

Predno se Pante zave, objema ga dvoje mehkih, okroglih rok.

„Ali si vendar prišel, moj ljubček?“ šepeta nežen glas. „Oj, kako sem hrepenela po Tebi!“

Smukaču se isto tako godi, kakor njegovemu tovarišu.

Zaljubljene devojšice se oklepate tolovajev, ki se veselita tako ugodne prilike.

Hipoma se krepko okleneta lahkoživih žensk.

„Tiho, molčita,“ oglasi se neznan jima človek, „če ne sta pri tej priči mrtvi!“

Bolestno ječanje odgovarja temu povelju.

Tolovaja se morata zelo truditi, predno ju premagata, kajti graščakovi nečakinji se zvijata kakor gladki kači.

Rokovnjača potegneta bodala in stokanje dokazuje, da sta osti nabrušenih bodale prišli s kožo prestrašenih deklet v neprijetno dotiko.

„Milost — ne umorite me,“ javka jedna napadenih de-
klic, ki se divje upira svojemu sovražniku.

Tolovaj se surovo zakrohota.

„Da — da, midva sva drugačna ljubinka, kakor pa ona,
ki zunaj na hodniku povezana ležita. Le mirujte, krasna go-
spodičina, drugače bom z bodalom malo jačje sunil.“

Te besede vzamejo razuzdankama zadnje upanje, kajti
mislili sta si, da jima bodeta ljubimca na pomoč prihitela.

Nočna plašča, v katera sta ženski ogrnjeni, pomagata
tolovajema, da se jima ne moreta lahkoživi graščakovi neča-
tanji iztrgati, toda povezati jih nemata s čim, ker jima manj-
kajajo vrvi.

Smukač si konečno opomore s svilenim ogrinjalom, Pante
pa s platnenimi prti. Za silo jima zvežeta roke, izpustiti pa
jih ne smeta niti za trenotek iz očij.

Postavita ju v kot, Pante se vstopi pred njiju z bodalom
v roki, Smukač pa prižge svetilnico.

Pri njenem svitu natanko vidita ženski svoja divja na-
jednika — vsak hip pričakujeta svojo zadnjo uro.

Pante ju tudi dosti grdo gleda, zapazi pa pri tem, da ga
ne poznata več.

Mej tem se Smukač po sobi ozira, kje so dragocenosti.

Ni mu jih treba dolgo iskati, kajti na mizici poleg po-
delje leže, vrhu tega pa dvoje precej nabasanih denarnic.

Tolovaj se razveseli.

„Brate,“ zakliče Pantetu, „danes imava srečno noč. Vse
polno zlatnine je tu, krasni prstani, vratne verižice, zapestnice
pa še lepa svotica gotovine.“

Pante srdito prikima.

„Kaj naj sedaj storiva?“ praša Smukač.

„Pojdi semkaj, tovariš, posveti s svetilnico, ne, postavi
tamkaj na mizo — tako je prav!“

Njegova postava stoji sedaj v luči.

Pante se proti gospodičnoma obrne.

„Ali Vama nisem nič znan?“ praša ju osornim glasom.
Ženski molčita.

„Ali me poznata ali ne?,“ zarentači Pante nad njima.

Razuzdanki se po vsem životu treseta.

„Aha, premenil sem se,“ reži se divji tolovaj, „hahaha, in komaj je nekaj let tega, da sem bil tukaj na graščini. Ali se ne spominjata več konjskega hlapca Panteta, katerega sta tolikrat trpinčili? Ali ne vesta več, kako sta me Vajina biča pretepavala? Takrat sem se zaklel, da se maščujem! Ha, kaj me sedaj ovira, da Vama s hrbtov ne režem krvavih jermenov?“

„Milost!“ trepetati ženski.

Pante se divje krohota.

„Aha, sedaj znata javkati,“ norčuje se srditi tolovaj, „takrat pa sta se smejali, ko sem se grozних bolečin zvijal. Hej, devičici, ali naj Vaji na male kosce razrežem?“

Plašno stokanje mu odgovarja. Rokovnjača se za to malo zmenita, da se plemenita dekliča obupano ozirata na vse strani. —

Vse, kar je količkaj vredno, si prisvojita — svilen o pravo in druge dragocenosti Smukač v veliko culo poveže.

Mej tem se Pante neusmiljeno z graščakovima nečakinjama zabava.

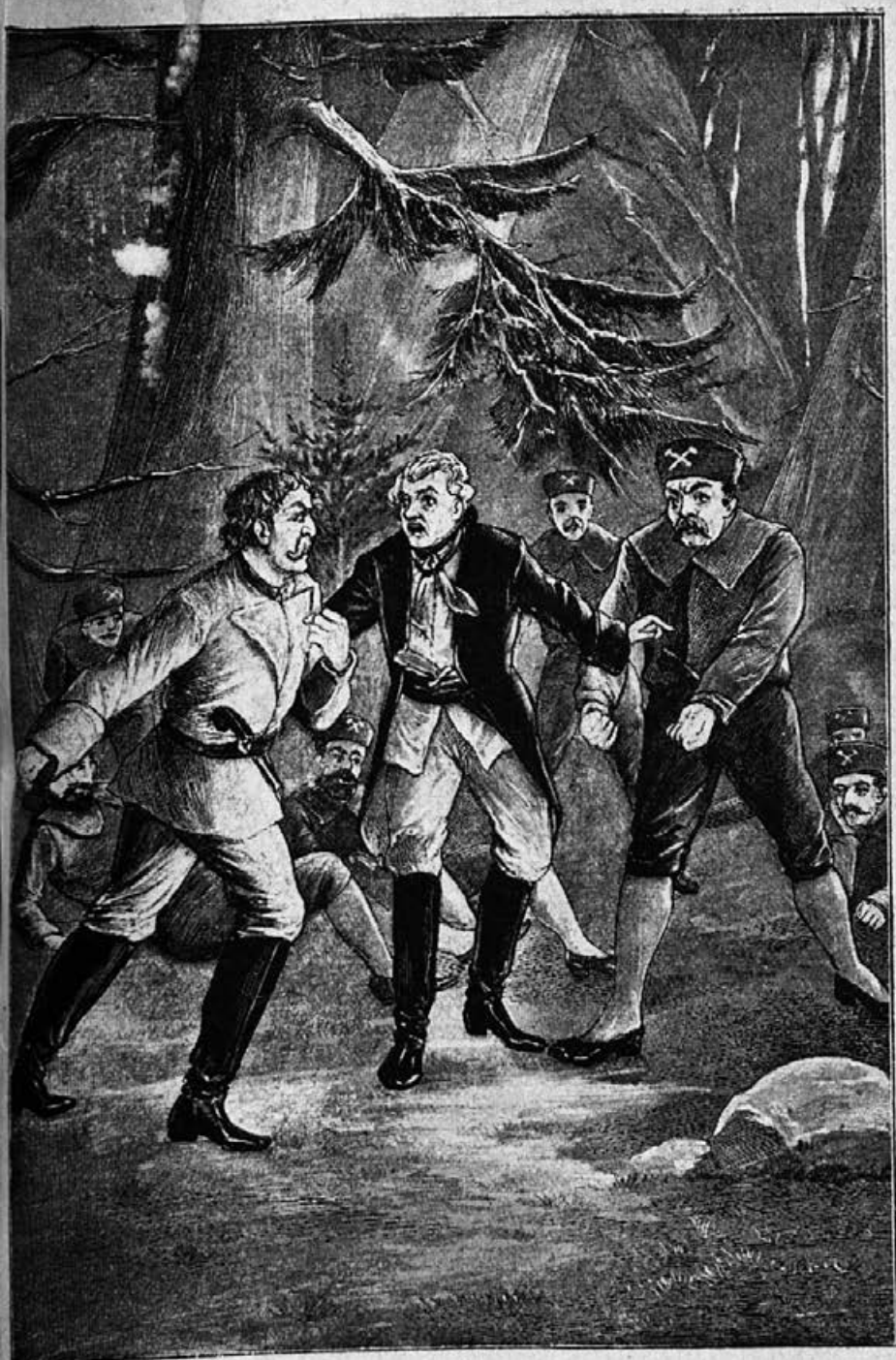
„Veselita se,“ huduje ne nad njima, „nikoli nisem pozabil, da sta me iz samega dolgega časa bičali. Kri mi je curkoma tekla, pretepavali sta me kakor psa. Oj, še sedaj mislim, da čutim grozovite bolečine, prokleta, to Vama moram poplačati!“

Tolovaj z bodalom maha pred malima nosovoma prestrašenih razuzdank, da mislita, zdaj in zdajjima bo ušesa odrezal.

„Maščevati se hočem!“ kriči Pante, „da, osvetiti se moram za vse gorje, katero sem moral pretrpeti. Hahaha, koliko grdih psov sem moral slišati, kako sem bil bičan, ker sem s hišno imel skrivno ljubezen. Rekli sta, da je to velika pregreha, treba mi je take hudobije iz glave izbičati. Ali sta pa Vedve kaj boljši, plemeniti moji gospodičini? Ali se nisem sam prepričal, da sta v svojo spalnico pričakovali svoja ljubimca?“

Plemenitašici stokata.

„Da, le javkaj mi, vražja nesnaga“, nadaljuje srditi tolovaj. „Hudiča se zmenim za Vajino tarnanje. Sedaj Vaju bom najmanje tako pretolkel, da bodeta mislili, to so radosti v devetih nebesih. Bičal Vaju bom nagi, da me bodeta na golih kolenih milosti prosili. — In potem —“

Tomaž kar besni. — Le malo manjka, da ne plane na svojega nasprotnika.

Pante premolkne, toda že povedano gospodičinama zado-
stuje, da se morata najhujšega bati.

Stokajoč se stiskate v kot, Pante pa še vedno z bodalom
kakor besen maha pred njima po zraku.

Sedaj Smukač pristopi.

„Današnja noč se nama je izplačala“, pravi ter na veliko
culo z roko pokaže. „Tu notri so dragocene obleke, katere bo
glavar dobro porabil. Zlatnino in denar sva tudi pograbila, torej
moreva sedaj graščino zapustiti.“

„Kaj tacega mi še na misel ne pride“, odgovarja Pante
odurno. „Najprvo moram te dve vragici kaznovati. Kaj meniš,
tovariš, punici nista ravno napačni, jaz mislim, da nama
bodete —“

Pante obmolkne.

„Ne, ne“, brani mu Smukač, ki gleda skozi zastore pri
oknih na dvorišče, „na vzhodu se že svita, noči so sedaj kratke.
Mislim, da je najbolje, če odrineva.“

„Aj tako, če nama časa primanjkuje, potem dekleta kar
sabo vzemiva.“

Neznansko javkanje se začuje.

„Milost, milost“, jecljate prestrašeni grešnici.

Pante je vsemu prosjačenju nasproti gluh in slep.

Videl je, da je Smukač v kot vrgel dva plašča, ki se mu
nista zdela dosti vredna.

„Pomagaj mi, Smukač“, pravi, „saj veš, kaj name-
ravam.“

Še nekaj besed pristavi, katerih pa deklici ne razumete,
ker so v tako zvanem ‚rokovnjaškem jeziku‘ izgovorjene.

Smukač ga debelo pogleda.

„Ali res meniš?“ prša ga začuden.

„No, seveda“, zakliče mu Pante. „Ne bodi neumen, pre-
dolgo boš moral na svojo ljubico čakati, in morebiti Te vrhu
tega še ne mara.“

„Sabina je tako lepa.“

„Res je, toda boljši je vrabec v roki, kakor deset golobov
na strehi. Ne obotavljaj se, brate, potem pride pa drugo na
vrsto.“

Gospodičini milo cvilite. Konečno pričnete celo glasno kričati.

Pante se jima togotno reži v obraz.

„Le čivkajte, ne čuje Vaju itak nobena živa duša, konečno bo tudi Vajinega javkanja kmalu konec. Tovariš, Ti prevzameš to-le rujavo, plavolaso pa bom jaz ukrotil. Žuri se, malo časa nama preostaja.“

Deklici grozovito zakričite, ker menite, da ju hočeta tolovaja poklati.

Pante hitro zgrabi na tleh ležeč plašč.

V istem trenutku se glasno žensko kričanje premeni v zamolklo grgranje, kajti tolovaja ju bliskoma v plašča povijeta. z vezmi od zagrinjal pri oknih pa v dve veliki culi tako trdno povežeta, da se žrtvi ne moreta več ganiti.

Smukač z glavo zmajeva, ko opazuje v plašča povita dekleta. —

„Pante“, pravi po kratkem premolku, „to nama bo pač pretežko breme, teh dveh ne bodeva mogla po nevarnih strehah nositi.“

„No, zakaj pa ne, Ti si močan ko bivol, jaz pa tudi nisem izmed najslabotnejših. Jaz vzamem rujavolaso, to je razkošna ženska, mnogo težja kakor plavolasa. Konec vrvi si denem preko ram, culo pa na hrbet. Ne obotavljaj se, tovariš, ves svoj plen bodeva sabo vzela. — hejsa, to bo veselje, punice nise od cunj.“

Smukač še dvoji.

„Bog zna, kakšen direndaj bo zaradi teh dveh deklin nastal“, pravi premišljeno. „Tovariši bodo vsi jednake pravice zahtevali.“

„Ko bi bila midva tako neumna in bi nesla svoji ljubici v veliki hram — tedaj bi seveda ne bilo prepiru niti konec niti kraja. Toda jaz poznam malo klet blizo našega skrivališča, tam bodeva odložila svoje lepo breme, da naji nobena straža ne bo zapazila.“

„In ostali plen?“

„Bodeva izročila“, odgovarja Pante, „v tem oziru sva poštenjaka. Za-se obdrživa samo dekliča, vse drugo pa je skupno blago.“

Tolovaja si povezani graščakovi nečakinji ogledata.

„Te dve sta nami gotovi“, pripomni Pante.

Koj potem odideta urno na hodnik.

V graščini je vse tiho.

Služabniki v drugem delu velikega poslopja spe, zaradi tega se jima ni treba bati, da bi ju kdo motil.

Tolovaja to dobro vesta, kajti Pantetu so razmere še iz prejšnjih časov znane.

V kotu ležita povezana plemiča.

Strašno grčita skozi nos — usta imata zamašena — groza ju pretresa, ker mislita, da sta ju prišla tolovaja morit.

Tega pa niti Pante niti Smukač ne nameravata, kajti Jurij Skopec je nepotrebno prelivanje krvi najstrožje prepovedal. —

Trepetajoča moža hitro na rame zadeneta ter odideta z njima v spalnico plemenitašic.

Menda sta se že poprej natanko dogovorila.

Na tihem se krohotata, ko pričneta čudno delo.

Pante in Smukač vsak svojemu možakarju spretno oblačita ženska krila, potem pa ju položita v postelji lahkoživih gospodičin.

„Tako, draga mi gospoda“, norčuje se Pante, „tukaj bodeta izvrstno počivala. — Hej, Smukač, daj še brzo sem dvoje nočnih avbic — tako je prav — in sedaj mi pomagaj, da jima jih na glavo pritrdim.“

Vse se nemudoma izvrši.

Smešen prizor je to, ko plemiča v posteljah na svilenih blazinah ležita, z ličnima avbicama na glavi.

Ne vidijo se brke možakarjev, prav gotovo bo hišina zjutraj mislila, da plemeniti gospici še spita.

Pante se zatajevanega smeha kar pretresa.

„Tovariš“, pravi Smukaču, „kaj bi jaz za to dal, ko bi mogel zjutraj kot miška tu biti, ko bo hišina klicala svoji gospodarici ter konečno, ker ne bo dobila nobenega odgovora, odgrnila odejo! Hahaha!“

Smukač posluša.

„Hej, jaz čujem glasove.“

„Kje pa?“

„Na dvorišču.“

„Neumnost, jaz ničesar ne slišim!“

Smukač skoči k oknu.

„Prokleta, za vraga“, zasika divji tolovaj, „tu doli je že vse na nogah, ljudi vidim, ki po dvorišču hodijo. Pante, kaj nama je sedaj storiti?“

Sedaj je dober svet drag.

Razločno se čujejo glasovi in tolovaja zapazita postave, ki prihajajo in zopet odhajajo.

Pretemno je še, da bi se mogli ljudje na dvorišču natanko spoznavati, toliko pa je gotovo, da so to graščinski hlapci in dekle.

„Sedaj sva v prave škipce zašla,“ rentaći Smukač. „Kako se bodeva iz te vražje zagate rešila?“

Pantetov obraz se zdaljša.

„Nič nama ne pomaga,“ pravi, „preko streh morava nazaj, druga pot je nemogoča.“

„No, to bo pa gotovo prav prijetno postalo,“ godrnja Smukač. „Obložena bodeva kakor dva osla. Brate, vsaj ženski morava tukaj pustiti.“

Pante z glavo odmaje.

„Ne, ne,“ pravi odločno, „teh nikdar tukaj ne pustim.“

„Človek, kaj Te je vsa pamet zapustila?“

„Tukaj ne smeva prav nič premišljati. V navzočnosti teh žensk sva že preveč o skrivališču na razvalinah Medvedjega gradu govorila. Vzeti ju morava sabo.“

Pante vse to prav tiho šepeta, da ga plemiča v posteljah ne moreta slišati.

„Za vraga“, ugovarja Smukač, „če sva tako obremenjena, ne bodeva se najmanje mogla braniti, ko bi naju napadli. Ali res ne veš družega pota?“

„Ne!“

„Potem mi cela stvar prokleta smrdi, kajti doli na dvorišču je vedno bolj živahno. Glej, tovariš, kako zgodaj ti ljudje vstajajo — saj je pa tudi čas za žetev.“

Pante se kislo drži.

„Počakajva, da hlapci in dekleta na polje odidejo“, izpregovori po daljšem premišljevanji.

„Tri sto medvedov“, godrnja Smukač, „do tedaj se bo popolnoma zdanilo, da nas bo vsakdo na strehi zagledal.“

Tolovaj ima tu prav, kajti na vzhodu se vedno bolj svita.

Za pol ure bo solnce poslalo prve žarke na zemljo — kaj naj storita?

Tukaj je težko svetovati, kajti če ne odneseta graščakovih nečakinj seboj, izdali bode te dve tolovajsko skrivališče.

In pri belem dnevu tolovaji ne morejo razvaline zapustiti.

V bližini ni nobenega gojzda — slabo bi se jima godilo, ko bi ju začeli preganjati.

Pante škriplje z zobmi ter stiska pesti, toda to mu prav nič ne pomaga — nevarnost postaja vedno večja.

„Naj bo že tako ali tako, konec morava napraviti“, izpregovori Smukač. „Sila kola lomi in glavar bo sam izprevidel, da se nisva mogla drugače rešiti. Zgrabi, Pante, svoje bodalo — deklini morata umreti.“

Pante se ne more tako hitro odločiti.

Smukač se k jedni ženski pripogne, bodalo se sveti v njegovi roki. Živo culo začne odvezovati.

„Kaj počenjaš?“ praša Pante.

„No, videti moram vendar, kam bom sunil“, glasi se grozovit odgovor. „Zakaj bi jo dolgo mučil, naravnost v srce jo hočem zadeti. Izdati nas ne sme, drugače smo vsi skupaj izgubljeni. Hitro, prijatelj, pošlji tudi Ti svojega dekleta na drugi svet — z ostalim plenom bodeva potem že prav lahko bežala!“

91. poglavje.

Nočni napad.

Na straži. — Sabina v soteski. — Amalijina nezaupnost. — Kje je straža?
Odkrija ranjenčeva. — Novo sovraštvo.

„Kdo ima stražo?“

„Lizika in Micika sta na vrsti.“

Tako odgovarja Uršika Amaliji, ko se nočni mrak vlega na Uskoke.

V novem taboru je treba samo dvoje straž — narava sama jim pri tem mnogo pomaga, kajti v prepad vodita dve soteski.

Vrhu tega je pa jako neverjetno, da bi se tu gori kdo mudil.

Še jedna soteska izliva svojo grobljo v prepad, toda ta vodi proti vrhuncu gore, in po tej strmi poti — vsaj tako menijo tolovajke — se jim nobeden vohun ne more približati.

Zaradi tega tudi tje nobene straže ne postavljajo.

Lizika se čmeri.

„Tako sem trudna“, pritožuje se, „minolo noč nisem očesa zatisnila, ker me je glava bolela. In po dnevi tudi nisem počivala.“

„Tu nič ne pomaga“, odgovarja Amalija strogo, „na vrsti si in oditi moraš na stražo.“

Tu nobeden ugovor ne pomaga, Lizika hoče ravnokar zgrabiti svojo puško ter hitro oditi, ko pristopi jedna lepih tolovajk.

To je Sabina Rotenturnska.

„Jaz bom Liziko nadomestila“, izpregovori mirno. „Počivala sem in se naspala, lahko bom nočno stražo opravljala.“

Lizika je vesela, da je dobila namestnico, kajti nočnih straž nikdar ni ljubila.

V Amaliji pa se vzbuja nezaupnost.

Srdito jo opazuje od strani, kajti ne more pozabiti, da je lepa grešnica njena tekmovalka v ljubezni Jurija Skopec.

„Vi hočete tedaj na stražo iti?“ praša rezko.

„Da, saj sem že rekla.“

Amalija s tem ni nič kaj zadovoljna, toda Lizika zopet tarna, da bo same utrujenosti gotovo na straži zaspala.

„Za moj del,“ pravi konečno Jurij Skopčeva ljubica. „Dobro, naj pa Sabina namestu Tebe straži.“

Lepa grešnica dobro opazi, kako nezaupno jo Amalija pogleduje, toda tega je že navajena ter se ne briga več za to.

Straži odideta vsaka v svojo sotesko.

Micika stoji na severni strani prepada, Sabina pa ne daleč od dnje pri vhodu, iz katerega vodi mala stezica proti savski ravnini.

Tu gori so poprej kmetje dohajali, ki so nabirali razna zelišča in katere so tolovajke s „copernicami“ pregnale.

Kmalu nastopi temna noč.

Od tabora sem se nekaj časa še čuje polutiho pomenkovanje, potem pa vse potihne, kajti deklice so trudne postale.

Celi dan so bile na nogah, morale so iti po živež, ki so ga prejšnjo noč nabrale v dolinah in potem skrile, in pot v goro s težkimi bremenami na ramah je težavna.

Sabina se po svoji navadi tega dela ni udeležila, čila je ter komaj čaka trenotka, ko bodo vse tovaršice spale.

Za jedno uro leži vse v svojih uticah, ne čuje se drug glas, kakor sem ter tja kaka nočna ptica.

Tu vstane Sabina s skale, na kateri je sedaj sedela.

Oprezno posluša proti soteski, v kateri straži Micika, pa tudi tam je vse tiho.

Sabina zapusti svoj prostor.

Tako mirno se to zgodi, da se nobeden kamenček ne premakne pod njenimi nogami — kakor prikazen se plazi po ozki soteski naprej, potem pa krene na desno krog taborišča.

Večkrat obstane.

Ozira se proti taboru, ko pa se prepriča, da je tam vse v redu, gre zopet naprej.

Vzlic temni noči in mnogim zaprekam lepa grešnica ne izgredi pota skozi skalovje, in po preteku nekaterih minut stoji pri groblji, ki leži v soteski proti vrhu hriba.

Kaj išče tam Sabina — zakaj je zapustila stražo?

Kdo bi mogel na to prašanje odgovoriti?

Deklica sedaj tukaj straži, čeravno bi se ostalim tolovajkam to nepotrebno zdelo.

Pazno posluša v daljavo in nabito puško krepko drži v svojih rokah.

Ure pretečejo.

Menda je blizo polnoči, ko se v uticah, v katerih tolovajke spe, začne nekaj gibati.

Kmalu potem stopi Amalija na prosto, oblečena in obožena, kakor da bi nameravala osebno stražiti.

Mimogrede se ozre proti vdolbini, v kateri leži davkar povezan.

Grdoba ima slabe čase.

Tolovajke mu dajejo malo hrane, tem več pa, bre ter krepkih sunkov s puškami.

Časa in prilike še niso imele, da bi zamenjale surovega razuzdanca proti oslabelemu očetu žalostne Ivanke, ki se še vedno v taboru mudi, toda pri prvi priložnosti hočejo to storiti.

Vse to krasna Amalija premišljuje, potem pa se odločno vzdrami.

Puško si vrže na okroglo ramo.

„Sedaj bom pregledala straži,“ šepeta Jurij Skopčeva ljubica, „kajti prav radovedna sem, ali Sabina tudi zvesto opravlja svojo službo. Ha, ko bi jo našla spečo, vzradostila bi se neizrekljivo, ker bi jo potem smela kaznovati. Ne morem jo trpeti, prelepa je — prekrasna, strašno jo črtim.“

Amalija stisne svojo malo pest, potem pa odide proti soteskama.

Pri prvi stoji Micika, oprta na puško ter pazljivo zroč na vse strani.

„Pst, jaz sem,“ šepeta Amalija, pristopivša k straži. „Micika, ali si kaj sumnega zapazila?“

„Ničesa, vse je bilo mirno, najmanjšega glasu nisem slišala.“

„Da, tu gori smo varne,“ odgovarja Amalija, „vendar pa moramo biti previdne, kajti najmanjša lahkorniselnost bi nas mogla pogubiti. Sedaj grem k Sabini pogledat.“

Čeravno ni meseca na nebu, jasna poletna noč je vendar samo polumračna, neštevilni broj zvezdic daje toliko luči, da Amalijine bistre oči lahko prodirajo v okolico.

Lahkih korakov se bliža drugi soteski, po prstih stopa stopinjo za stopinjo proti prostoru, na katerem bi morala stati Sabina na straži.

„Ah,“ zašepeta naenkrat, „kje je Sabina, ne vidim je?“ Deklica obstoji.

Ozira se na levo in desno — straže ni nikjer!

„Ha, kaj pomeni to?“ misli si Amalija, „ali je morebiti ubežala? Nemogoče ni, kajti nikdar jej nisem zaupala. Za Boga, bati se nam je izdajstva!“

Z glavo zmajaje gre Jurij Skopčeva ljubica po soteski naprej, kmalu stoji pri nasprotnem izhodu.

„Sabina,“ kliče načelnica, „Sabina!“

Nobenega odgovora ni.

Lepa Amalija kliče vedno glasneje, toda o straži ni niti duha niti sluha.

„Ha, pobegnila je,“ sika Amalija, „ni dvojbe, zaradi tega je tudi tako silila, da hoče stražo prevzeti. In sedaj nastane prašanje, iz katerega vzroka nas je zapustila? Ali nas hoče res izdati? Mogoče — toda na drugi strani si mislim, da je šla Jurija Skopca iskat, mojega Jurija — ha, morda sta celo zmenjena! Če je to res, postala bom divja furija — besna norica, ki bo z veliko slastjo kruto zadavila svojo sovražnico!“

Amalija je vsa iz sebe.

V svoji ljubosumnosti celo pozabi, da jih Sabina morda hoče izdati.

Vedno bolj se jej utrjuje slutnja, da sta se tolovajski glavar in lepa grešnica na skrivnem sešla.

Toda kje?

Amalija se sedaj grozno kesa, da je s svojimi tovaršicami zapustila tolovajsko četo.

Niti ne ve, kje se sedaj Juri Skopec s svojimi tovariši mudi, o tem je hotela še-le pozneje poizvedovati.

Ali se ljubljene Jurij in zapeljiva Sabina že objemata, ali je ona, ki je vse svojemu ljubčku žrtvovala, sedaj ogoljufana, zasmehovana norica?

Kri jej silovito divja po žilah! — — — — —

Poglejmo sedaj za krasno Sabino, ki je samolastno zapustila odkazano jej stražo.

Lepa zapeljivka je splezala proti vrhu ter sedaj sloni ob skali, ne daleč od tod, kjer je danes s Kramarjem govorila.

Od časa do časa zadržuje sapo, da bi bolje mogla poslušati — najmanjši ropot ne uide njenemu ostremu posluhu.

Včasih pridrklja mal kamenček proti nji, toda to je naravno, ker se kamni sami od sebe krušijo od pečin.

Naenkrat se Sabina naprej pripogne.

Kaj je to?

Z nova se vsipa groblja proti nji, toda v toliki obilici na jeden hip, da prihaja to gotovo od človeške noge.

In vrhu tega še čuje neko škripanje, kakor šumi pesek pod črevlji — ali ni to šepetanje človeških glasov?

Nekdo se bliža.

Sabini se kakor risu svetijo oči.

Polurnak poletne noči jej je ravno ugoden, daleč med skalovjé mora natančno vse razločiti.

Glej — tam-le se premičejo temne postave.

Njo samo skala popolnoma zakriva.

Mirno stoji, kakor bi bila pribita, puška njena je proti tihotapcem namerjena.

Natanko čuje tihe človeške glasove.

„Ali nismo izgrešili prave poti?“

„Ne,“ odgovarja drug, Sabini znan glas, „tu doli pridemo naravnost v taborišče lepih deklet. Znano mi je, da tukaj ni nobene straže, vohunil sem dosti časa tu okrog. Gotovo bomo našli punice speče.“

„Ter poroko brez duhovnov praznovali,“ pripomni nekdo drugi. —

Sabina opazi, da je zadnji govornik mož velike postave, katerega ne pozna, oni drugi pa je Kramar, njen nezvesti zaveznik.

„Zaradi tega so bili tedaj tukaj,“ misli si Sabina, „moja slutnja me tedaj ni varala.“

Bližajoči se napadniki za trenotek obstoje, da poslušajo doli v prepad, potem pa hitro lazijo navzdol.

Sabina pomeri na prvo temno postavo, zabliška se, in pri bledem hipnem svitu vidi, da se je mož zgrudil na tla.

Odmev strela pa se zamolklo razlega mej pečevjem.

Divje proklinjanje se začuje, teptanje s težkimi nogami, temne postave beže, toda ne proti deklinškemu taboru, marveč proč od njega.

„Prav tako je, kakor sem si mislila,“ šepeta Sabina. „Lopovi so nas hoteli napasti, to sem takoj izpoznala, ko sem poleg Kramarja zapazila tuj obraz. — Ah, sedaj se mi mora Amalija še zahvaliti in tudi Jurij Skopec bo izvedel, da sem rešila deklice.“

Pogumna zapeljivka svojo puško mirno na novo baše.

Pred njo na tleh nekdo grozovito stoka; zadeti rokovnjač ni ubit, marveč le težko ranjen.

Zopet se začujejo koraki.

Sedaj prihajajo od zdolaj proti vrhu osebe, male deklinške nožice hite po groblji.

V taboru je vse na nogah — gosto besedičenje in kričanje se razlega po prepadu.

„Kaj se je tukaj zgodilo?“ prašuje Amalija, ki stoji za skalo. „Kdo je tu gori, odgovor tirjam, ali pa bom streljala!“

„Tega ne bo treba,“ odgovori Sabina mirno. „Prepodila sem že nočne ptiče in upam, da se ne bodo več povrnili.“

Amalija začudena vsklikne.

„Vi ste tukaj, Sabina?“

Hitro stopi izza skale ter se prikaže svoji tekmovalki.

„Da, jaz sem tukaj,“ pripomni lepa grešnica mirnim glasom. „Streljala sem, ker sem hotela odpoditi rokovnjač.“

Ostale tolovajke pristopijo, baklje čarobno razsvetljujejo divjo okolico.

„Kako ste si upala svojo stražo zapustiti?“ zadere se Amalija nad svojo nasprotnico, „ali ne veste, da je to strogo prepovedano?“

„Gotovo mi je to znano,“ odgovarja Sabina ravnodušno.

„Stala sem tam tudi dlje časa, toda začula sem glasove, ki so mi bili povod, da sem premenila svoje stališče. Prišla je

cela tolpa potepuhov, ki so nas hoteli napasti. Jednega sem na tla podrla — tam-le leži.“

Deklice dvignejo svoje baklje.

Resnično, tu leži divji možakar v razcapani rudarski opravi ter neznanško stoče.

Iz rane na njegovi rami teče kri — ranjenec mora trpeti grozovite bolečine.

Amalija je vsa iz sebe.

Upala je, da bo mogla sovraženo tekmovalko kaznovati, sedaj je pa Sabina postala rešiteljica svojih tovaršic.

Kaj poreče k temu Jurij Skopec, ko to izve — oj, najraje bi besnela, vendar pa mora molčati, mogoče pozneje Sabino celo pohvaliti.

Lepa grešnica je sedaj sama nekaka poveljnica.

„Dvignite tega človeka,“ zapoveduje iznenadenim tolovajkam, „ter ga nesite v tabor, kjer ga bomo za silo obvezale. Tale dohod moramo odslej seveda stražiti — zdi se mi, da se v Uskokih klati še veliko take sodrge.“

Amalija na tihem divja.

Saj tudi vidi, kako deklice uneto ubogajo ter neso ranjenca v tabor.

Dve deklici takoj stopite namestu Sabine k vhodu v sotesko, Sabina pa spremlja ostale tolovajke, ki ranjenca neso doli v taborišče.

Amalija koraka poleg črtene nasprotnice.

„Trebam ni bilo streljati,“ sika strupeno, „slišalo se je menda daleč doli v doline.“

„Kaj to škoduje,“ meni Sabina nagajivo. „Tam doli vse spi. In če je kdó čul daljni strel, mislil si bo, da je kak lovski tat streljal na srno.“

Tem besedam ni mogoče ugovarjati.

Ali Sabina ve, kako jeza tare njeno tekmovalko.

Menda že, kajti hudomušno se včasih ozre proti svoji spremljevalki.

Tako pridejo v tabor.

Uršika ranjenca za silo obveže, da mu vsaj kri ustavi — pri tem možakar grozovito in zamolklo stoče.

„Lahko ga takoj zaslišimo,“ pravi Sabina, ki radovedna zre v surovi obraz jetnikov, „pozneje, ko pritisne mrzlica, tega ne bomo več mogle storiti.“

Zadovoljna je, da to ni niti Kramar niti „rudeči Tomaž“, katerega je njena kroglja zadela, marveč le neznan spremljevalec njenih nekdanjih zaveznikov.

Amalija hoče, da tovaršice ne prezro, kdo je tukaj prav za prav načelnica.

Navidezno se za Sabinine besede ne zmeni, vendar pa stori, kar je ta rekla.

V Amalijini desnici se zasveti ojstro bodalo.

„Priznaj, lopov,“ zakriči nad ranjencem, „kaj si nameraval s svojimi pajdaši? Takoj govori resnico, ali pa Ti brez usmiljenja prerežem vrat.“

Bivši rudar menda nikdar ni bil posebno pogumen, sedaj ga je pa še boleča huda rana oslabila.

„Prizanesite mojemu življenju,“ jeclja, „saj Vam hočem vse povedati.“

„Kdo si?“ zarentači Amalija nad njim, „h kateri tolpi pripadaš —?“

„Dosedaj smo se borno preživeli z lovskim ropom,“ stoka ranjenec, „toda Kramar in „rudeči Tomaž“ sta nas pregovorila, da smo ustanovili tolovajsko četo. Danes po noči smo hoteli Vaš tabor napasti, ker so moji tovariši hrepeneli po lepih dekletih. Jaz sam se za ženske ne zmenim, da, prav gotovo se čisto nič ne brigam za-nje. Prosim, imejte usmiljenje, ne umorite me!“

Amalija se zgane.

„Kramar in Tomaž sta tu,“ šepetajo njene rudeče ustnice, „ha, to je meni veljalo — skrivaj so nas opazovali ti nesramni lopovi.“

Sabina pristopi.

„No,“ praša porogljivo, „ali mi sedaj niste hvaležnosti dolžna?“

Hudoben pogled jej odgovarja.

Sabina si ničesa ne stori iz tega.

Hudomušno se smehlja, da bi Amalija najraje na vse grlo zarentačila.

Ostale deklice pa se drenjajo krog Sabine.

„To ste izvrstno pogodila,“ kličete Uršika in Lizika, „resnično, slabo bi se nam bilo godilo, ko bi nas bili potepuhi speče napadli.“

Amalija bi svojo nasprotnico najraje na tla pobila, načelnica hoče biti in sedaj vidi, kako hraber čin je lepa Sabina izvršila.

K vsemu temu dogodku se tudi še pridružuje skrb za bodočnost.

Amalija pozna svojega strica, ravno tako „rudečega Tomaža“, ki jo bodeta neprestano zasledovala.

Ali bi ne bilo najbolje, ko bi se tolovajke z Jurijem Skopcem zopet združile, tam bi se rokovnjači gotovo ne upali dekleta napasti.

Uršika nekaj jednacega celo glasno izrazi, toda pri Amaliji se takoj zopet oglasi trmoglavost.

„Ne, me ostanemo tukaj,“ odgovarja osorno. „Ali naj pred tolpo takih razcapancev bežimo? Jaz ne poznam, kaj je strahopetnost. Od danes naprej bo treba strožje stražiti, potem se lopovi ne bodo blizo upali. Ta sodrga je mevžasta, kajti pri prvem strelu so že bežali, kakor bi jih vrag podil.“

„Mogoče so se pa le umaknili, da nas z nova napadejo,“ pripomni Uršika.

Pri teh besedah dekleta osupnejo.

Celo Amalija mora priznati, da bodo potepuhi gotovo drugipot poskusili, ali bi se na drug način ne dalo dekliškim tolovajem do živega priti.

Deklice tedaj sklenejo, da bodo ostali del noči s puškami v rokah prebdele.

Dve tolovajki stražite pri vjetem davkarju in ranjenem rudarju.

Vse druge gredo za skale, kjer so pred sovražnimi krogljami zavarovane.

Od tod poslušajo v krasno poletno noč in kmalu se prepričajo, kako prav je imela podnačelnica Uršika s svojim svarilom. —

Razločno se razlegajo tajna sovražna znamenja od raznih strani. —

Nedvojno se potepuhi, ki so se na begu razkropili, zopet zbirajo.

Nekaj žvižgov se čuje prav od blizo.

Dekleta morajo biti pripravljena na nov napad, željno pričakujejo jutra, ko jim bo dnevna luč bolje kazala, od kod bo prihajal sovražnik.

Toda do tedaj je še nekaj ur.

Rokovnjaška znamenja se vedno bolj bližajo, lopovi so menda sklenili, da hočejo svojega tovariša krvavo maščevati — one deklice pa, ki jih ne pomore, žrtvovati svojim zverskim strastim.

92. poglavje.

Ljubosumni trgovec.

Nevarnost gre mimo. — Lev miški prizanaša. — Grozovita tolovajska prisega.

Tolovaj Jurij Skopec je slišal trobiti oddaljene vojaške rogove.

Hitro gre z Leo na grič ob levi roki, toda tudi tam gori ne more ničesa zapaziti, ker mu visoke smreke zapirajo ves razgled.

To ga pa dosti ne moti.

„Počakajte tukaj, krasna Lea,“ pravi svoji lepi spremljevalki, „povrnem se kmalu — že v nekaterih minutah.“

Predno mu more deklica odgovoriti, začne predrzni tolovaj plezati na orjaško smreko.

Z nenavadno spretnostjo se Jurij Skopec od veje do veje pomika kvišku, dokler ne pride do vrha visokega drevesa.

Tu gori se mu odpre zaželjeni razgled.

Gozd leži pod njim, kakor velik zemljevid, onstran goščave pa se vije cesta proti Prigorju.

Orlove njegove oči vidijo dolgo temno vrsto, ki se urno premika po cesti.

„To so dragonci,“ mrmra predrznež. „Veliko jih je, dobili so pomoč, menda so vojaki tudi po gojzdu stikali ter so jih potem rogovi zopet skupaj sklicali.“

Jurij Skopec je sedaj prepričan, da ne preti nobena neposredna nevarnost.

Trobentanje se od daleč razlega, toda vojaki dirjajo proti severu, meneč, da se velika vozova itak nista mogla v goščavo preriti.

„Kolika čast za-me,“ nadaljuje tolovajski glavar v samogovoru, „hahaha, najmanj tri- do štiristo jih je. Menda prav slutijo, da se je pod plahtami židovskih voz sam Jurij Skopec skrival. No, kaj taki boječi dragonci menijo, me presneto malo briga!“ —

Še jedenkrat se ozre na vse strani, ko pa nič sumnega ne zapazi, zapusti svoj nevarni prostor na visoki smreki.

Tu zdolaj stoji Lea.

Jurij Skopec jo prijazno gleda — vedno divnejša se mu zdi.

Pri belem dnevu vidi, da deklica ne more biti židovske krvi, čeravno njene čarobne oči pričajo da je hči jutrovih dežel. —

„Ali se sedaj k vozovoma povrneva?“ praša ga zala deklica plašljivo.

„Seveda,“ odgovarja tolovajski glavar, „samo prepričati sem se hotel, če nam nobena nujna nevarnost ne preti. Vendar pa moramo biti oprezni, kajti če nas vojaki izvohajo, slabo bi se nam godilo.“

Lea se vsled njegovih besed ne prestraši — dokaz, kako zaupanje jo navdaja do Skopčeve prebrisanosti.

V Jurijevih prsih se zopet strast vzbuja.

Čuti, da bo le redkokdaj mogel kakega dekleta čisto ljubiti — trgati hoče jedno lepo rožico za drugo, razveseljevati se njenega duha in krasote — potem pa si zopet izbrati drugo, krasnejšo.

Da, Milica — ko bi bila ta rožica tukaj, o tem je Jurij Skopec prepričan — nje ne bi prišteval k drugim ljubicam.

Toda revica je Bog ve kje, morebiti že mrtva!

Predrzni tolovajski glavar hoče živeti, svojo kratko srečo uživati, dokler le more. Kdo ve, kaj ga čaka že v nekaterih dneh? —

Najmanjša neprevidnost ga lahko izroči oblastnijam — tam pa ga čaka krvnik, milosti potem ne more nobene pričakovati.

„Nič ni tacega, lepa moja deklica, samo zamislil sem se v svojo bodočnost.“

„Da, bodočnost,“ šepeta Lea sanjavo.

Ne brani Juriju Skopecu, ko jo ta krog pasu objame, stopajoč po bregu navzdol.

Da, ne upira se mu, ko se nekaterikrat pripogne ter jo na rudeče ustnice strastno poljubi.

Saj mu to lahko dovoli!

Lea ljubi zalega, ponosnega moža. Z vso strastjo svoje vroče, južne krvi se ga oklepa njena duša — toda ženska prebrisanost je pri tem ne zapusti.

Jurij Skopec tudi ne hrepeni po veselji, kajti v duhu gleda kolo — vešala — krvavo sekiro!

Konečno se vendar otrese neprijetnih mislij, zopet vidi poleg sebe ljubki obraz krasne spremljevalke in z nova gori njegov poljub na njenih ustnicah.

Naenkrat se Lea zgane.

Tudi Jurij se nehotě vzravna, od onih smrek ob strani steze se je zaslišal nenavaden krik.

Nekako zamolklo grgranje sledi vskliku, kakor bi kdo v razljučeni ljubosumnosti debelo požiral svojo neznansko jezo.

Začuden zre Jurij Skopec v goščavo, iz katere stopa neki možak.

To je mladi židovski voznik, na katerega vozu se je Lea pred tolovaji skrivala.

Židov obraz je skremžen, iz njegovih malih in črnih očij švigajo strele silovite jeze proti ponosnemu gospodarju gozdov.

Jurij Skopec se zaničljivo namuzne.

„Ali ni to Levi?“ praša k Lei obrnen.

„Da, da“, odgovarja ta na tihem, „menim, da ga je oče Abraham meni odločil za moža.“

Malomarno zre Jurij Skopec na čokastega, krivonogega moža, ki se jima bliža kakor srdit škrat.

„Levi ima menda veliko denarja?“ praša glavar suhoparno.

Lea z glavico prikima.

Mladi Hebrejec stoji pred dvojico.

Hripav je njegov glas, obraz skoro siv in život se mu pretresa, kakor bi ga krč lomil.

„To je moja nevesta“, škriplje prepeličar, „moja bodoča soproga.“

„Ali res?“ praša ga Jurij Skopec ter meri od nog do glave. „Kako se upate, tako krasno deklico za svojo zahtevati?“ —

Te besede spravijo Levija skoro ob pamet.

Kakor star kozel začne okrog skakati, Jurij Skopec pa ga smehljaje gleda.

„Abraham mi je Leo obljudil“, čivka, „Vi ste jo poljubili — mojo nevesto poljubili, glavar!“

Jurij Skopec ga znova pomeri od nog do glave.

„Joj, joj“, oponaša židovskega ženina, „poljudil sem lepo Leo — ker ima tako rudeče ustnice — seveda, Levi — ali hočeš videti, kako jo bom še jedenkrat poljudil?“

Glavar deklico k sebi pritisne.

„Ne poskusite mi tega!“ škriplje žid, „pri Bogu mojih očakov, postal bi jaz kruta zverina! Lea je moja, ljubim jo. hočem jo sam imeti.“

Jurij Skopec se glasno zasmеji.

„Resnično, Levi“, norčuje se, „rad bi Te videl, kako se boš premenil v kruto zverino. V zajca — kaj ne, da? In potem boš grozno tekel?“

„Ne, tiger bom postal“, besni mali prepeličarček v vedno večji jezi.

„Hahaha, lep tiger bo to“, roga se mu Jurij Skopec. „Poprej pojdiva raje v tabor, da Ti bodo moji ljudje namazali

nekaj marog po krivem hrbtu ter staro metlo privezali za rep. Potem pa divjaj kot krut tiger okoli, kolikor Ti je drago.“

To roganje ga še bolj razjari.

In ko tako sopiha in škriplje, pripogne se Jurij Skopec hitro k Lei ter jo glasno poljubi na mala ustica.

„Pustite me“, prosi deklica, „drugače se bo kaka nesreča pripetila.“

„Hahaha“, glasi se Skopčev odgovor, „takih-le pritlikovcev mora pol stotine priti, in potem si bom dal jedno roko privezati, ker bi bila še druga preveč za — nje.“

Levi grozovito zatuli.

„Čuvajte se!“ kliče Lea.

Jurij Skopec se hipoma obrne proti židu, ki bliskoma potegne iz žepa dolg, ojster nož.

Kakor zver rujoveč se pripogne, da bi planil na tolovajskega glavarja.

„Umri!“ besni razljučenec.

Juriju Skopcu se ne zdi vredno, da bi rabil orožje.

Mirno pričakuje nasprotnikov napad, ki poskoči proti njemu, da ga bo v prvem hipu porušil.

Toda Levi ne pozna svojega protivnika.

Jurij Skopec dvigne nogo — sunek s težkim jahalnim škornjem zadene napadnikovo telo — bolesten krik se začuje — stokanje, javkanje.

Levi leži deset korakov od glavarja na mahovji, preklinjajoč in se roteč.

Jurij Skopec mu zapreti z desnico.

„Ti strupena zavratna kača“, zagrmi nad židom. „Glej no, od zadaj me je hotel zaklati. Čakaj, grdoba, za pete Te bom dal obesiti, in sicer se bo to takoj zgodilo!“

Tolovajski glavar je strašen v svoji jezi.

„Lopov“, škriplje grozovitež, „Tvoja zadnja ura Ti je odklenkala!“

V tem trenutku se mehka roka vleže na njegovo ramo — druga, mrzlično-vročica ročica pa prime njegovo levico.

„Milost“, prosi Lea, „ne morite, to bi za Vas ne bilo častno.“

Jeden trenotek zre Jurij Skopec v blede obličje krasne židinke, potem pa mu desnica k tlom zamahne.

„Da, Lea, resnico govorite, lev bo miši prizanesel. Ta-le mrčes je tako grd, da se mu gnjusi, ko bi ga moral z ного streti. Grdoba naj svoje borno življenje obdrži.“

„Zahvaljujem se Vam“, šepeta Lea, in pogled, ki ga iz njenih očij zadene, obljubuje mu nebeške radosti.

„Glej, da se mi pobereš izpred očij!“ zapoveduje glavavarko in rotečemu se židu, ki v srečo želi, da bi vse egiptске nadloge prišle nad nasprotnika, „glej, da se mi takoj pobereš — sicer —“

Jurij Skopec seže za pas, kjer tiči nevarno orožje.

„Mojo nevesto mi dajte“, sopiha Levi.

„Leo bom sam spremil v tabor“, roga se mu Jurij Skopec, „in ne čudil bi se, ko bi do tja dobil od nje še nekaj vročih poljubčkov. To je ljubezen, Ti krivonogi slepar, kaj meniš, da se ta da prisiliti?“

„Lea bo šla z menoj!“ rogovili žid.

„Ne bližaj se mi“, zapreti Jurij Skopec grozovitim glasom, „če Te še enkrat brenem, ležal boš štirinajst dni, Ti pokveka! Pojdi, lepa Lea, k vozovoma greva in Tam bom Tvojemu vzgojvatelju Abrahamu povedal, kako pobalinsko se je Levi vedel.“

Ne da bi še jedenkrat pogledal poraženega „ženina“, odide glavavarko s svojo ljubico.

„Moj Bog, kako se bo to končalo?“ zdihuje Lea, „Levi bo vse očetu povedal in potem bom morala jaz trpeti.“

Juriju Skopecu se čelo zgubanči.

„Trpeti? No, to bomo še-le videli. Pri tem imam tudi še jaz malo besedico izpregovoriti. Če Te bo Abraham zaradi tega mučil, imel bode z menoj opraviti. In da mu to ne bo prijetna zabava, to si Abraham lahko misli.“

„Kako se bo to končalo?“ ponavija lepa deklica v svojem strahu.

„Dobro za Vas, moje drago dete. Levija ne bode vzela za moža! Ali ga morda ljubite?“

Zarudela Lea s svojo ljubko glavico odkima.

„Kako vprašanje, kaj ne?“ smehlja se Jurij Skopec, „saj vem, koga ljubite, divna Lea. Toda bodite brez skrbi, moja roka daleč sega, to je tudi Abrahamu znano. Večkrat bom

poizvedoval, kako se Vam godi, tudi ko se bodeva ločila. Gorje starcu, če bo grdo z Vami ravnal, grozno bi ga kaznoval.“

„Ne govorite tako“, prosi ga Lea.

„Prav tako — najin razgovor mora ves drugačen biti, mnogo lepši, kakor vse drugo“, odgovori jej Jurij Skopec urno.

In zopet jo iskreno poljubuje na mala ustica, ki se mu ne izmikajo. — — — — —

Po goščavi se razlegajo neznanski glasovi.

Levi hebrejsko preklinja in celo neznane besede so strašno slišati. —

Končno vstane z velikim trudom.

Boli ga, kakor bi imel vse kosti polomljene.

Poškodovan ni sicer, toda nastale bolečine ga zelo mu-

čijo. —
Seveda, kamor Jurij Skopec stopi, tam nikoli več trava ne raste.

„Kuga naj ga zadavi,“ stoka Levi, „koprive naj mu rastejo v trebuhu. In sto hiš naj ima, v vsaki hiši sto sob. In v vsaki sobi naj ga sto let krč lomi!“

To je res pobožna želja, kajti Leviju je znano, da Jurij Skopec raje stanuje v zelenem gozdu, kakor pa v hišah.

Zaradi tega mora premišljati, kako bi se drugače mogel nad glavarjem maščevati.

Krivonožec konečno počasi odkrevlja.

Z zobmi škriplje, tako ga bolečine nadlegujejo. Na smrekovo vejo se mora opirati.

Tako se guglje proti taboru.

„Že vem, kaj bom storil,“ škriplje ljubosumnež. „Sedaj bom molčal — nič ne bom govoril, dokler ne pridemo v Zagreb. Tam pa ga bo strela zadela, hejsa, takrat bom veselja skakal, ko bo Jurij Skopec na krvavem odru ležal ter mu bo rabelj s kolesom trl ud za udom. Da, da, to bo radost, Ti pa, tolovaj, boj se mojega maščevanja!“

93. poglavje.

V tajni kleti na Medvedjem gradu.

Srečna misel. — Neznanska prikazen. — Jera Hrvatova začne sumiti.
Ženska ljubosumnost.

„Prokleta, vedno bolj se dani, komaj pol ure še, in solnce bo posijalo. Hej, Pante, ali za vruga res nič ne veš, kako bi se mogla iz teh škripcev rešiti? V pravcati pasti sediva tu notri.“

Smukačev tovariš menda teh besed ni slišal.

Zamišljen stoji sredi spalnice — na tla zre, dokler ga Smukač krepko pod rebra ne sune.

„To se mi še manjka,“ rentachi tolovaj, „hej, Pante, ali si me zaradi tega sem zvalil, da bi spala? Sem si me zapeljal, sedaj mi pa še vun pot pokaži!“

Pante se zgane.

„Da, da, sedaj sem pravo zadel,“ zakliče. „Hej, tovariš, daj mi veliki beli plašč, ki tam-le na stolu leži. Tako je prav, sedaj pa si naloživa svoja bremena!“

Smukač še vedno drži bodalo v roki.

„Poprej moram te dve ženski v krtovo deželo poslati,“ pravi temnega pogleda. „Tako, sedaj sem našel pravo mesto. Hitro jo bom v sree zabodel, potem bodem pa še plavalaso zaklal.“

„Stoj, vzela ju bodeva živi sabo!“ vsklikne Pante, ki je poprej tovariša za roko zgrabil.

„To je nemogoče, hitro bi nama ju odvzeli, in potem bi se nama še slabše godilo. Samo mrličji molčijo.“

„Pusti ju živeti, še vesel jih boš!“

„Ne, pokoljem ju!“

„Človek, poslušaj me vendar. Izmislil sem si načrt, kako bodeva na prosto prišla. Zgrabi svojega dekleta! Če se mi ne posreči moj naklep, saj jo potem še lahko usmrtiš.“

Nerad se Smukač uda.

Pante si je težko breme že naložil, in ko Smukač isto stori, splezata skozi okno na streho.

Tukaj to še veliko lažje storita, kakor pri prvem oknu, skozi katero sta notri prišla, kajti poševna streha gospodarskega poslopja sega pri spalničnem oknu skoraj do vrha.

Zunaj je že jutranji mrak, toda hlapci, ki se na dvorišču gade, ne gledajo kvišku, ker imajo preobilo dela.

Pante gre prvi.

Večje breme nosi, vendar mu je silna teža prava otroška igra, Smukač pa komaj zadržuje stokanje.

Sicer je tudi ta tolovaj nenavadno močan, toda ne tako preten, kakor Pante, ki se kakor na ravnih tleh plazi po strehi. —

Sreča je predrznežema mila.

Nikdo ju ne opazi, kmalu prideta na najnižjo streho, s katere se ob prslonjeni lestvici urno doli spustita.

Tako prideta na dvorišče, sopihajoča in razpotena, vendar brez vsake nezgode.

Neustrašljiva tolovaja stojita v temnem kotu mej dvema poslopjema.

Če stopita le nekaj korakov naprej, sta v jutranjem polu in hlapci ju morajo zapaziti.

„Sreča, da ni tukaj nobenih psov,“ mrmra Smukač, „drugače bi naju bili že davnej izvohali.“

Pante se ne zmeni, kaj tovariš godrnja.

Hitro položi veliko culo s svojo bodočo ljubico na tla, in se je to zgodilo, priveže si manjšo culo, katero je v roki nosil, na glavo.

„Smukač,“ šepeta predrznež.

„Kaj je?“

„Vzemi beli plašč ter mi ga tako ogrni, da bom popolnoma v njem skrit. Tudi povez na glavi se ne sme videti, ali mi me razumel?“

Smukač sicer ne ve, kaj to pomeni, toda misli si, da tovariš zahteva nekaj za rešitev potrebnega.

Stori, kamor mu je velevalo.

Trenotek pozneje stoji v temnem kotu velikanska bela pošast.

To je Pante.

Beli plašč ga popolnoma odeva in povez na glavi ga dela tako orjaškega.

„Sedaj tukaj mirno ostani — ne gani se, naj se zgodi, kar hoče,“ šepeta Pante izpod bele haljine.

Ubogljivo počene Smukač v kot. — — — — —

Zunaj na dvorišču je živahno gibanje.

Hlapci pripravljajo vozove — žetev je, drugi zopet živini polagajo klajo ter jo napajajo.

Možje kakor dekcle so še zaspani, kajti ob tem letnem času je poljsko delo težavno.

Vendar se včasih radovedni ozirajo proti kotu, v katerem sta tolóvaja skrita.

„No, Kristijan, kaj pa se tako plaho oziraš tja v kot, ali se bojiš, da se Ti bo nuna prikazala?“

„Kaj pa da,“ glasi se odgovor, „saj še ni dolgo tega, ko jo je Luka videl. Hotel je biti pogumnejši, kakor drugi, ter nuno zadrževati. Tu pa je orjaška pošast planila nanj, da je kričal na vse pretege. Težko, kakor nagroben kamen — tako mi je pripovedoval — ležala je nuna na njem, in še drugi dan je imel temne lise po vsem životu, ko smo ga pol nezavestnega našli. Nune seveda ni bilo nikjer, ker je že jutranje solnce sijalo.“

„To je plašno!“

„Kaj ne da? Jaz bi kar na mestu umrl, ko bi se mi kaj takega pripetilo. Pravijo, da nuna ravno proti jutru rada rogovili in da iz onega-le kota prihaja. Treba jo jo pri miru pustiti, potem gre brez obotavljanja svoja pota ter nikomur nič žalega ne stori.“

Drugi hlapec je menda še novinec na graščini, kajti vrat steguje ter zre v temni kot mej obema gospodarskima poslopjema. —

„Ne stopaj mi tja preblizo,“ svari ga tovariš, „tega nobeden izmed nas ponoči ne stori, kajti bolje je, da se človek takim prikaznim izogne.“

„Prav imaš, taka družba ni nič kaj prijetna.“

Rokovnjači beže, kakor bi jih sam peklenšček podil.

Hlapca zopet svoje delo opravljata.

Iz lope potegneta velik voz ter ga privlečeta sredi dvorišča. Pri tem se približata neznanskemu kotu.

Temno je še.

Naenkrat se jeden izmed njiju zgane.

„Hej, kaj je pa to?“

Nekaj hlapcev pristopi ter ga prašaje pogleduje.

„Kaj pa Ti je?“

„Poslušajte vendar!“

„Saj ni nič!“

„Jaz tudi ničesa ne slišim,“ oglašajo se boječe jeden za drugim.

„Tu — že zopet je!“

Hlapci poslušajo in dekcle, ki so se jim mej tem pridružile, se radovedno ozirajo na okrog.

Naenkrat se začno stiskati na kup, kajti slišijo se neznanski glasovi.

Od daleč menda to prihaja, toda takoj potem menijo, da je stokanje prav blizo. To so nečloveški glasovi — vsem se lasje ježijo.

„Moj Bog, kaj neki je to?“ zdihuje prvi.

„Križani Jezus — kako strašansko je to slišati!“ pripomni drugi. —

Hu — hu — huuu“ — oglašajo se prav od blizo, jasneje, kakor poprej.

„Vsi dobri duhovi,“ kriči jeden hlapec, „glejte — tam-le — v kotu — glejte — joj!“

Vsi gledajo proti temnemu kotu.

Tam stoji velika bela postava.

Hlapci menijo, da je iz tal vzrastla — saj tam ni nika-košnih vrat.

„Nuna!“ stoka prvi hlapec.

„Da, nuna je!“ jeclja drugi.

V tem trenutku dekcle zavrišče, kakor bi bile na raženj nasajene.

„Bežimo — bežimo, nuna prihaja — vratove nam bo zavila!“

Ženski krik v prvem trenutku odrevenele možakarje zopet oživi. —

Zdajci bi zavidali junake, ko bi jih videli, kako urnih nog beže z dvorišča, kajti v tako orjaških skokih divjajo proti izhodu, kakor bi jim bil sam peklenšček za petami.

Jeden hlapec se izpodtakne ob brano, ki leži na tleh, ter na-njo telebne.

Nesrečnež v svojem strahu ne ve, da je padel na to koristno poljsko orodje, marveč meni, da ga je pošast s svojimi železnimi kremplji zgrabila.

„Pomagajte!“ rujove, „pomagajte!“

Zastonj so njegovi klici na pomoč, kajti njegovi tovariši so tem bolj preplašeni, ker mislijo, da je prikazen že jednega izmed njih vjela.

„Pomagajte!“ stoka hlapec, ki se ne more od tal pobrati — nataknilo so se njegove hlače na zob brane.

Hlapci in dekle se jeden ob drugemu zaletavajo.

Divji roj beži preko dvorišča.

„Nuna — nuna!“ kriče prestrašeni ljudje, katerim se lasje ježe.

Najbolj se sliši rujojenje reveža, ki leži na brani.

„Rešite me, nuna me drži — oj, rešite, pomagajte — zadržala me bo!“

Malo trenutkov pozneje je dvorišče prazno, kakor pometano.

Le dve temni postavi se premikata v jutranjem polumraku proti velikim, nezastraženim, sedaj na stežaj odprtim vratom.

Paute se bliskoma iznebi belega plašča. Smeh ga sili, toda položaj je vedno še resen.

Vse je od tega odvisno, da prideta na razvaline Medvedjega gradu in da jih pri tem nikdo ne zapazi.

Kmalu sta tolovaja s svojima bremenoma na prostem ter poteč se priskačeta do vznožja malega griča, na katerem leži razpalo zidovje starega gradu.

Priplazita se od nasprotne strani k razvalinam, jutranja megla jima je pri tem jako ugodna.

„Le za menoj stopaj,“ šepeta Pante svojemu prijatelju, „tik za mano ostani, kajti tu gori mi je vsak kamen znan. Vzlic megli bom najino skrivališče našel.“

Smukač ne more boljšega storiti, kakor Panteta ubogati, ki niti najmanjši trenotek ne premišljuje, kam mu je stopati.

Kmalu stojita pred začrnelim zidovjem s svojima težkima bremenoma.

„Jaz že omagujem,“ stoka Smukač. „Tovor je pretežak. Pante, ali še nisva na cilju?“

„Le malo še potrpi! Tu je nekdanja grajska kapelica. Skozi to morava iti, pa sva v svojem skrivališču,“ tolaži ga sprednji.

Pante stopi skozi bivša vrata v notranje opuščenega božjega hrama.

Tu je popolnoma temno in mokrotno od jutranje megle, toda tolovajev to ne moti.

Oprezno pritavata do nasprotne stene, kjer je poprej stal omar. —

Ko bi bilo svetlo, videl bi se vzdignjen nagrobni kamen, katerega napis pripoveduje, da tu notri leže zemeljski ostanki pred dolgo vrsto let zamrlega viteza.

Pante pristopi, in ko nekaj časa z roko na kamnu preiskuje, zasliši Smukač škripanje — spominska plošča se počasi zasuče.

„Ali ni to izvrstno skrivališče?“ praša Pante nekako zmagonosno.

„Res je. Kdor ne pozna skrivnostnega mehanizma, ne more si misliti, da je tu kak vhod. Ali si Ti jedini, kateremu je to znano?“

„Jedini, in tudi jaz sem le slučajno na to tajnost naletel. Le vstopi, tovariš, kakor je mokrotno in megleno zunaj, tako lepo in suho je tu notri, da celo svetlobe nama ne bo manjkalo, ki prihaja od precej malega, zunaj popolnoma nevidnega okenca.“

Možakarja vstopita ter odložita svoje cule.

Pante se je tu notri menda že velikokrat mudil, kajti na kamenitih klopeh leži nekaj volnenih odevi.

„Tako, sedaj sva rešena,“ oddahne se tolovaj. „Dekliča položiva na kamenita ležišča. Sicer sta mehkih postelj navaženi, toda vragici nista boljšega zaslužili.“

„Ali naj ju razvežem?“ praša Smukač. „Kričita naj drage volje, živa duša jih ne bo tu slišala.“

„Gotovo ne, toda pusti ju le povezani — najprvo je treba, da postanete krotki. Sedaj greva s plenom k ostali družbi, kateri ni treba vedeti — hahaha — da imava tako lepa ptička tu vjeta. Pozneje se bodeva že tukaj zopet oglasila,“ zapoveduje tolovaj.

Smukač je s tem zadovoljen, kajti spoznal je, kako prebrisan je njegov tovariš.

Pobereta svoj plen, ki sedaj ni tako težak.

Smukač zapazi mala vratica, ki so na nasprotni steni vzdana.

„Kaj je pa to?“ praša hlastno.

„Ta vhod vodi v nekdanje podzemeljske ječe. Grozno globoko tu doli leže prostori, popolnoma v skaló izsekani. Prepričal sem se o tem, ker sem ob dolgi vrvi spustil v navpični rov gorečo svetilnico.“

Tolovaja zapustita hram.

Pante tajni vhod za sabo zapre.

Vse je v najboljšem redu, nikdo ne more slutiti, kaj se skriva za nagrobno ploščo.

„Sedaj pojdiva k tovarišem,“ pravi Pante.

Kmalu potem ju straža ustavi, ki koj spozna tovariša, vračajoča se s plenom.

V skupnem skrivališču je vse tiho, kajti tolovaji tukaj lahko spe, dokler se jim zljubi.

Le Hrvat stopa ravnokar od kota sem, kjer se je s svojo zapeljivo ženo vgnездil.

Ko se Smukač v oni smeri ozre, meni, da vidi tam v polumraku lepo Jero.

Jankó srdito pogleduje Smukača, kajti slutí, da je ta tolovaj skriven ljubimec njegove lahkomisljene žene.

„No, od kod pa prihajata že na vse zgodaj?“ povprašuje s svojim neprijetnim, hripavim glasom. „Ali sta šla danes ponoči na lastno roko ropat?“

„Menim, da,“ ponaša se Pante, „tu doli v graščini sva bila, in ko ste Vi tukaj lenuharili, delala sva za vse skupaj. Le poglej, Janko, kako so Ti te-le stvari všeč?“

Svoj povez odpre, isto tako stori tudi Smukač.

„Raca na vodi, to je nekaj vredno!“

Hrvat vidi zlatnino in polno nabasane denarnice, katere sta tovariša v graščini priplenila.

Jankotu se oči pohlepno svetijo.

„Ali se bo to takoj razdelilo?“ praša poželjivo.

„Kaj pa še!“ odgovarja Smukač. „To pride k plenu, ki se bo mej vse tovariše razdelil. Le jeden del ostane nedotaknen za slabe čase. Tudi glavar dobi poseben delež.“

„Ah, tako,“ roga se Janko srdito. „Vi imate jako stroge zakone, kakor se mi dozdeva.“

„Gotovo, in kdor ž njimi ni zadovoljen, ž njim tudi mi nismo zadovoljni,“ naglašja Smukač odločno.

Hrvat zavije takoj na drugo stran.

„No, no, saj me ni treba za vsako besedico kar požreti,“ pomirjuje Smukača; „kaj misliš, da hočem jaz druga pravila uvesti? Meni je vse prav, kar drugim ugaja.“

„To je vsaj pametno govorjeno,“ priznava Pante, Smukač pa se zopet skrivaj v kot ozira, kakor bi se hotel prepričati, ali je tam njegova ljubica ali ne.

Razkošna Jera se počasi bliža.

Žareče njene oči pohlepno gledajo na zlati lišp, kateri sta tolovaja priplenila.

„Cekinar naj vse spravi, ta ima nadzorstvo nad plenom,“ pravi Pante.

„Ali se morete na tega moža zanašati?“ praša Hrvat nezaupno.

„Da, Cekinar ne bo vinarja izneveril,“ odgovori Smukač.

„Hej, Cekinar!“

Slednji svoje ude na ležišči zaspano steguje.

„Tako zgodaj že, ravnokar sem tako dobro spal,“ oglasi se podnačelnik.

„Ej, vstani, tovariš, midva s Pantetom nisva lenuharila, celo noč sva delala. Tu Ti nekaj lepega v shrambo izročava, kar čudil se boš.“

Tolovaj brzo poskoči ter se približa.

Jurij Skopec ga je izbral, da nadzornje plen. Prevzame oropane reči ter nemudoma napiše seznam o njih.

Pante nese še neko culo na svoje ležišče.

„Kaj je pa tu notri?“ izprašuje Janko Hrvat.

„Najina plašča,“ odgovarja Pante na kratko.

Resnico govori, toda pod plaščema je obleka obeh plemenitašic, katere sta tolovaja skoraj v sami srajci iz graščine sabo prinesla.

Hrvatovi Jeri se povez prevelik zdi, toda o tem molči.

„Hrvat,“ oglasi se sedaj Cekinar, „pojdi vun k stražama ter jima povej, naj bodeta posebno pazljiva. Ker sta najina tovariša bila v graščini, mogoče je, da ju bodejo začeli preganjati ter ju celo tu v razvalinah iskali.“

Pante in Smukač se samovestno muzata.

Povedala nista seveda nikomur, da sta sabo prinesla graščakovi nečakinji, kateri bodo kmalu pogrešali.

Brez skrbi sta zaradi tega — tu gori jih ne bo nikdo našel — tu so popolnoma varni.

Hrvat počasi odide, da stori, kakor mu je Cekinar naročil.

Nezaupno se ozre proti svoji lepi ženi, toda konečno se pomiri, ker so tolovaji že vsi vstali.

Pante mora radovednežem pripovedovati, kako se jima je godilo, zapeljiva Jera pa mej tem k Smukaču pristopi.

„Huda sem na Vas,“ šepeta lepa zapeljivka.

„Zakaj neki?“ prša jo Smukač na tihem.

„Ker niste za-me ničesa seboj prinesli,“ odgovarja zapeljivka. „Hej, kak zlat prstan ali kako verižico bi bili lahko na stran spravili.“

Smukač z glavo zmaje.

„Tega ne smem storiti,“ pravi, „kajti prisegli smo, da ničesa za-se ne obdržimo. Huda kazen bi me zadela — toda od mojega deleža Vam bom dal nekaj, lepa Jerica, našel se bo že kak dragocen prstan za Vas.“

Hrvatova Jera menda s to obljubo ni nič kaj zadovoljna, sedaj bi že rada kaj imela — zaradi tega najljubšo šobico napravi.

Smukač se za to malo briga.

Jera je sicer razkošna in zapeljiva, toda konečno je omožena, in ker Jurij Skopec ne ljubi prepira, meni Smukač, da je bolje, če kolikor mogoče hitro opusti ljubimsko zvezo s Hrvatovo ženo.

Saj se je na drugi strani preskrbel z eno plemenitašic, pozneje pa bo iskal lepo Sabino.

Jera ga žarečimi očmi opazuje, kakor bi hotela na njegovem obrazu čitati. Čelo se jej zgubanči.

Smukač tega ne zapazi ter se svojim tovarišem urno pridruži, ki stoje krog Panteta.

Jera stoji na svojem mestu kakor pribita in le počasi se otrese osupnenosti.

Urno in tiho se lepa grešnica splazi k ležišču, kjer je Pante odložil svoj povez.

Tam je temno, nikdo je ne more zapaziti, kajti jedina svetilnica razliva svojo luč na velike dragocenosti današnjega ropa. —

Lepa lahkomišljenka seže z roko v culo.

Videti ne more ničesa, zato pa tipati.

Njena mala roka občuti svileni robo — žensko obleko.

Jera se iznenadena zgane.

„Oj,“ šepeta Jera, „to nekaj pomeni — možakarja sta obleko skrila, čeravno sta vso zlatnino oddala. Zakaj sta to storila? Pozor — Jera, ne izpusti iz očij Panteta in Smukača!“

94. poglavje.

Prihod v Zagreb.

Zidovska hiša. — Skrivališče tolovajskega glavarja. — Skrivnostni prehod.
Levičev maščevalni naklep.

Od Sesvet prihajata dva s plahtami pogrneni vozova.

Bližata se Vlaški ulici.

To sta židovska vozova, na katerih ima Jurij Skopec svoj bogati plen.

Samo trije predrzneži spremljajo žide, glavar sam, Polde in Črnič, ostali tolovaji so izstopili v gostilni ob cesti.

Jurij Skopec je imel zopet posebno srečo.

Nikdo ni zapazil voz v goščavi, in ko so nekaj dni tam ostali, odpeljali so se v temni noči preko Prigorja proti Zagrebu.

Mestna straža pozna žida, ki sta najbogatejša mej zagrebškimi židovskimi trgovci.

Nikdo ne misli na to, da bi preiskal vozova, ker Abraham in Levi vsako leto velik davek plačujeta, da smeta prosto dovažati in odpeljavati razno blago.

Juriju Skopecu je to znano, drugače bi se ne smel upati skrit na vozu prihajati v stolno mesto.

Predrznež ima poleg tega, da hoče židoma prodati svoj bogat plen, tudi še svoje posebne načrte — izvršiti hoče v hrvatskem glavnem mestu roparski napad, o katerem bo ves južni svet govoril.

Hebrejca tega ne vesta.

Navidezno sta Juriju Skopecu popolnoma vdana, toda previdni glavar jima ne zaupa, marveč je svojima tovarišema naročil, naj strogo pazita in odločno postopata, kakor hitro kaj sumnega zapazita.

„Sladki Polde“ in Črnič čepita z bodaloma v roki za vznikoma, ki sta prepričana, da jima v onem hipu tiči ostro bodalo v zatilniku, kakor hitro bi izpregovorila prvo izdajalsko besedico.

V umazani stranski ulici se vstavijo in kmalu zavozijo skozi velika vrata na prostorno dvorišče.

„Tukaj smo,“ pravi Abraham „sladkemu Poldetu“, „tu je moja hiša, v kateri smo popolnoma varni.“

„To je tudi Tvoja sreča, žid,“ godrnja Polde srdito. „Prežal sem na-te, kakor vrag na ubogo dušo. Pri najmanjšem sumu bi Ti bil prerezal vrat, za Tabo pa poslal tudi Levija v peklo.“ —

„Joj, nikar tako grozovito govoriti,“ zakliče trepetajoči Hebrejec, „če gospod tako grozi, pretresajo se mi vse stare kosti.“ —

„Tako je tudi prav,“ roga se mu „sladki Polde“, „to Vam prav nič ne škoduje. In sedaj zahtevam dobro posteljo, slastna jedila, — ali čuješ, žid, — brez čresnja, katerega ne prenašam. Navajen sem dobro jesti in piti, vrhu tega bodete pa tako lep dobiček imeli od nas.“

Abraham stoka in javka, kakor bi moral pri tej priči umreti.

„Kaka kupčija bo to?“ čivka prekanjeni starec. „Zamudil sem toliko časa, ko smo se v gozdu skrivali. Bog pravični, najmanj na dva semnja bi se bil v tem času lahko peljal ter veliko denarja zaslužil. Levi, ki v sosednj veliki hiši stanuje, mi mora pričati, da govorim resnico.“

„Jezik za zobmi!“ zarentači Polde nad njim. „Vašega javkanja sem sit. Vi nam hočete prav malo plačati za dragocenosti — toda sedaj bodete morali prav globoko v blagajnico poseči.“

Abraham vije roki ter pri Jehovu prisega, da bo plačal najvišje cene, toda „sladki Polde“ ga s svojo medvedjo tace sune pod rebra, da ubog žid skoraj na tla pade.

Jurij Skopec temu konec napravi.

Tolovajski glavar se sedaj ozira po Lei, toda ta je menda že odhitela v svojo sobo, kajti družega ne opazi, kakor za trenotek svetlo žensko obleko na stopnjicah, ki vodijo v prvo nadstropje.

Levi je ves predrugačen.

Jurij Skopec pričakuje, da ga bo mladi žid strupeno gledal, toda moti se.

Krivotogi Hebrejec je sama postrežljivost in uljudnost, da, sam od sebe se je ponudil, da bo z Abrahamom v zvezi kupil ves bogati plen.

Za katero ceno, to bodo še-le pogajanja dognala.

„Jutri se zopet povrnem“, pravi mladi žid, „tedaj se natančneje dogovorimo. Sedaj moram domov, kjer me že pričakujejo.“

Jurij Skopec stopi k svojemu sovražniku.

„Še jedno, Levi“, izpregovori tolovajski glavar. „Izdajalstvo bi le Vas pogubilo — umorim Vas, če tudi sredi stotine vojakov stojite, hišo pa Vam potem takoj zažgem. — Čuvajte se!“

„Kaj neki mislite? Ne izdam Vas, saj hočem samo kupčijo z Vami napraviti“, odgovarja prekanjeni Levi navidezno pohleven.

Da, navidezno, kajti v njegovem srcu razsajajo divje maščevalne strasti.

Mojstrski se zna zatajevati ter mirno odide na svoj dom. Abraham pa spremlja svoje nevarne goste v prvo nadstropje njegove hiše.

Tu gori je več sob, katerih dvoje odkaže tolovajem v stanovanje.

Jedna teh, prijazno opremljena izba, je Juriju Skopecu namenjena, druga pa Poldetu in Černiču skupno, ki se tudi takoj popolnoma udomačita.

Abraham je v tem oziru ostal mož-beseda, ko je obljubil, da pri njihovem prihodu ne bo nobeden njegovih služabnikov navzoč.

To je menda pri Abrahamu vedno tako običajno, kajti tolovaji opravičeno slutijo, da stari žid večkrat sprejema goste, katerih navzočnost mora ostati prikrita.

Tolovajska trojica ima dobro stanovanje, to jej mora za sedaj zadostovati.

Polde in Černič znosita ves plen v malo čumnato, ki leži mej obema sobama.

Abraham se ne more premagovati, da ne bi pogledal v nekatere vreče in zaboje.

„Čudež božji“, kliče starec, „to so lepe reči. Da, da, zlatarji so dandanes pravcati umetniki. Škoda, da pri tem rabijo malovredno kovino.“

Polde čuje te besede in takoj prične z velikimi ušesi migati, kakor vojaški konj, kadar začuje bojni rog.

„Oho, Ti suha pošast“, zagrmi srdito, „kaj pa to zopet pomeni, kaj hočeš s tem reči?“

„Zakaj ste zmiraj tako hud?“ stoka zviti žid. „Žalibog je resnica, da zlatu preveč kositarja primešavajo — konečno taka navidezna dragocenost izgubi vso veljavo. In za delo tako ne morem nič plačati, ker moram vse stopiti. Bog pravični, ko bi tega ne storil, hitro bi me oblastnije zgrabile.“

Polde mu s pestjo zapreti.

„No, danes se nočem togotiti“, zareži nad njim, „ker sem lačen. Prinesi mi jesti, žid, pa kaj dobrega! In vina mi ne pozabi. Jutri se bodemo prijateljski pogajali, in Bog Vam milostiv, če nam bodete hoteli premalo plačati. Izpulim Vam brado ter odtrgam nos in ušesa, Vi zamazana sodrga!“

Pri teh prijaznih besedah Polde žida tako brene, da starec kričeč sfrči skozi vrata.

„Jesti hočem kmalu“, kliče, „sladki Polde za njim, kajti lačen sem kakor volk.“

„Sara Vam boče postregla“, odgovarja preplašen Hebrejec, „to je stara dekla, ki je gluhonema, tedaj tudi popolnoma molčeča.“

Godrnjaje odkrevlja stari Abraham.

„Zaradi mene naj bo stara kavka tudi še slepa, če mi le prinese jesti“, meni Polde.

Abraham krene v veliko, skoraj popolnoma temno kuhinjo, kjer se krog ognjišča suče stara, čarovnici jednaka babura.

To je gluhonema Sara.

Gospodar jej ravno naroča, toda molče z znamenji, ker se drugače ni mogoče ž njo porazumeti.

Gotovo jej velevala, naj kar najbolje postreže tolovajem.

Abraham je sicer pravoslaven žid, toda v njegovi kleti ima vedno tudi polno dobrih rečij za krščanska grla in želodec.

Kmalu je vse odrejeno; potem odide gospodar v svoje sobe. —

Pri nekih vratih obstoji.

„Lea“, zakliče poluglasno, „Lea, moj otrok!“

Znotraj je vse tiho, in ko žid prime za kljuko, ne more vrat odpreti.

Lepa deklica se je zaprla.

„Lea, otrok moj“, kliče Abraham z nova, „odpri mi!“

„Pustite me“, glasi se iz sobe, sedaj ne morem odpreti — ne, ne!“

Hebrejec zmajeva s sivo glavo.

Rad bi z Leo govoril, toda mogoče, da se ravnokar preoblači v druge obleke.

Tu začuje neki čuden glas.

Slišati je, kakor zatajevan jok, ihtenje, potem pa zopet vse tiho postane.

Abraham hoče še jedenkrat potrkti, toda premisli se.

„Levi bo kmalu prišel“, pravi sam pri sebi, „nočem, da bi me čakal — moj bodoči zet — ne, govoriti moram ž njima.“

Starec odpre druga vrata, ki so na prvi videz lesena, v resnici pa so od debelega železa ter le tako pobarvana.

Stari žid stopi v svoje stanovanje.

Tu notri je vse v neredu, kajti tudi stara Sara sme tukaj le vse svete čase malo pospraviti.

Bistro se gospodar ozira po sobi.

„Vse je v redu“, govori sam s seboj, „saj pa teh močnih vrat ne more nikdo vlomiti; moj denar je tukaj dobro spravljeno, celo pred tolovaji. Tukaj bi celo Jurij Skopec ničesa ne opravil; no, pa saj tega tudi ne bo poskušal, ker smo v trgovski zvezi.“

Izgovorivši odide v drugo sobo.

Tam je vse polno knjig in spisov po mizah in tleh raztresenih.

Razven nekaterih starikavih stolov in miz stoji tu notri še neka visoka omara, v kateri so spravljene Abrahamove obleke.

Starec odpre njena vrata in duh, ki se iz nje po sobi razširi, je vse poprej, kakor prijeten.

Abraham te stare, zamazane cunje na stran porine, in glej! — v ozadji so druga železna vrata, pred katerimi Abraham nekaj trenutkov posluša.

Naenkrat nekdo dvakrat na-nje potrka.

„Oj, Levi je tukaj“, mrmra Hebrejec, ključ vtakne v vrata ter jih odpre.

Prekanjeni obraz mladega in krevljastega žida se prikaže pri vhodu.

„Ali ste sami, oče Abraham?“

„Kdo naj bo pri meni, ko vendar le stara Sara sme večsih tu sem priti? Vse imam dobro zaklenjeno,“ zagotavlja ga starec.

Levi vstopi skozi vrata, ki vežejo obe sosedni hiši — njegovo in Abrahamovo.

Žida se vsedeta ter jeden družega pogledujeta z malimi, zvitimi očmi.

„Kje je tolovajski glavar?“ praša konečno Levi, iz katerega prekanjenih oči švigajo strele srditosti in peklenskega sovraštva.

„Bog pravični, sem mu odkazal sobo, kakor tudi njegovima tovarišema. Jutri se dogovorimo in sklenemo velikansko kupčijo.“

„Da, kupčijo,“ sika Levi, „to se bo tudi zgodilo, toda Jurij Skopec ne sme te hiše živ zapustiti — poginiti mora kakor stekel pes.“

Abraham se prestraši.

„Jehova, pomози mi!“ vsklikne ves iz sebe, „Levi, kako morete tako nepremišljeno govoriti? Ali naj mi tolovaji zapalijo hišo nad mojo sivo glavo?“

„To bodo gotovo raje opustili,“ rentiči mladi žid temnega obraza.

„Kako morete kaj takega le misliti?“

Levi položi starcu roko na koleno.

„Poslušajte, oče Abraham,“ izpregovori po daljšem premisleku. „Obljubili ste mi Leo za soprogo.“

„Gotovo, to sem storil — in pri tem tudi ostane!“ pritrjuje Hebrejec.

„Zahvaljujem se Vam, oče Abraham. Tako je tudi prav, saj Vam je znano, kako bogat sem, tako pride denar k denarju — midva sva najbogatejša mej soverniki na Hrvatskem. Toda povejte mi, ali je Lea Vaša hči?“

Hebrejec odkima.

„Ne, samo rejenka je, katera se mi je umilila.“

„In Lea ni židinja?“ sika Levi.

„To je, kajti vzgojil sem jo v veri naših očakov. Pripeljal sem jo s Turškega, mojo Leo. Kako se je to zgodilo, povedal Vam bom drugokrat, kajti ne maram danes misliti na one čase, stara srčna rana bi zopet v mojih prsih začela krvaveti. Da, Levi, tako je! Dolgo časa nisem mogel mladega dekleta trpeti, toda sedaj jo imam rad ter jej bom zapustil vse svoje premoženje.“

Mladi žid je verno poslušal.

„To mi zadostuje,“ izpregovori, „hotel sem le vedeti, ali je Lea naše vere ali ne.“

„Gotovo je!“

„Dobro tedaj, in kar je bila poprej, to me ne briga dosti. Pri tem ostane, da bom Vaš zet. Toda čuvajte mi Leo, kajti pod Vašo streho prebiva oni, katerega moja bodoča žena ljubi, mnogo bolj ljubi, kakor mene. — Da, le čudite se, oče Abraham; povedati Vam moram še-le, kaj se je zgodilo zunaj v gojzdu.“

Predno mu more stari žid odgovoriti, prične Levi v strastni razburjenosti poročati, kaj je doživel z Jurijem Skopcem, tolovajskim glavarjem.

„Čudež božji!“ vsklikne Abraham, „Vi ste hoteli Jurija Skopca z nožem zabosti?“

„Da, toda sunil me je z nogo, kakor garjevega psa,“ huđuje se suhljati žid. „To mu moram poplačati, maščeval se bom — grozovito maščeval.“

Abraham se še bolj prestraši.

„Bog pravični, ne govorite tako, Levi! Kaj imate od tega, če napravite groznega tolovaja kapores? Jurija Skopca ne poznate, v njegovem telesu tiči sam peklenšček. Le z lepo moreva se ga odkrižati.“

„In vendar se bom osvetil!“ kriči Levi strupeno. „Lea ga je poljubila, da, da! Toda lepe deklice mu ne prepustim — nastavlil mu bom — past!“

„Kaj nameravate storiti?“

Leviju se oči svetijo.

„Nastavlil mu bom past,“ škriplje, „da, spoznal me bo, kdo da sem jaz. In njegova tovariša tudi ne bodeta zapustila hiše — kakor gotovo se Levi zovem.“

Abraham roki vije.

„Bog pravični, moj zet me bo pahnil v nesrečo. Kaj me čaka? Tolovaji pred mestom bodo začeli sumiti — znano jim je, da se glavavar mudi v moji hiši — zapalili mi jo bodo nad glavo!“

„To bodo opustili,“ pomiruje Levi trepetajočega starca. „Rokovnjači bodo mislili, da jih je Jurij Skopec s svojima zaveznikoma za velike deleže ropa osleparil ter da je pobegnil. Naji dveh ne bo nikdo sumničil.“

„In kako bode to napravili?“

Levi vstane s stola.

„To je moja skrivnost — vrag mora umreti!“ odgovarja prekanjenec zamolklim glasom.

95. poglavje.

Nerešena zagonetka.

Nemirna noč. — Amalijin sklep. — Odhod. — V sodnikovem vrtu.
Zvesti berič. — Skrivnostni tujec. — Zahteva.

Jutranja zarja obseva bdeče tolovajke v lepem rudečkastem svitu.

Stražile so vse tri dohode v priprosto taborišče ter celo noč čule.

Amalija in Uršika sta oprezno poslušali v temno noč ter od časa do časa slišali znamenja, ki jima dokazujejo, da se rokovnjači še vedno v bližini mude.

Proti jutru je ranjenec umrl.

Pred svojo smrtjo je tolovajkam razodel, da njegovi tovariši, surove pošasti, nameravajo deklice napasti ter svojim zver-skim strastim žrtvovati.

Potem je dušo izdihnil.

Truplo so v razpoklino položile ter veliko kamenja nanj nanosile — vsaka sled za rokovnjačem je izginila. —

Amalija in Uršika se posvetujeta.

„Spoznavam sedaj, da bodemo morale marsikaj po nepotrebnem prestajati,“ prične prva, „deklice vendar nismo možakarji; zaradi tega sem sklenila, da preložimo svoj tabor v bližino Jurij Skopčevega bivališča.“

Uršika se tega na tihem razveseli.

Sama si je že večkrat očitala, da se je Cekinarju nasproti tako odurno kazala, ko mu mora vendar za življenje in čast hvaležna biti.

Da, Uršika hrepeni po mladem tolovaju, ki jej je vedno poleg svoje naklonjenosti kazal tudi spoštovanje.

„Danes zvečer bodemo odrinile,“ nadaljuje Amalija. „Tolovaj je pokopan, davkarja in Ivanko pa vzamemo sabo. Predno zapustim Uskoke, videti mora Jurij Skopec, da je njegova nevesta njega vredna, ponosen mora biti na mene,“ povdarja načelnica.

„In kam se bodemo obrnile?“

„Za tolovaji,“ odgovarja Amalija hitro. „Sicer še ne vem, kje so sedaj, toda če me vse ne vara, obrnili so se proti Hrvatski. Jurij Skopec mi je pripovedoval, da pozna v Zagrebu dva bogata žida, ki imata toliko gotovine, da mu moreta bogati plen iz samostana odkupiti. Ne bojim se, da bi zgrešila Jurija Skopca, kajti pri prvem njegovem roparskem napadu se bo novica o tem nemudoma razširila — potem se bomo tudi z njim sešle.“ —

Uršika jej ne ugovarja. —

Celi dan deklice strogo stražijo, toda nobenega sumnega človeka ne zapazijo.

Le včasih začujejo kak žvižg.

Amalija ne prezira nevarnosti, katera jej preti od rudečega Tomaža in strica, ki ga menda podpira.

Če jima pride v roke, bati se mora Amalija, da jo bodeta takoj vlekla odtod, videla ne bo več svojega ljubljenega Jurija ter bo postala žrtva podivjanega tolovaja.

Amalija za trdno sklene, da bo odšla v varstvo tolovajske čete, s katero se jej sicer ne bo treba družiti, vendar pa bo gotovejša pred preganjalci.

Le jedno jo skrbi.

Če pride k Juriju Skopecu, bo tudi Sabina pri njej, ljubček bo videl lepo, zapeljivo tujko — ha, zopet se vzbuja v njenih prsih ljubosumnost.

Toda, ali ne more biti oprezna — ali jej ne bo mogoče, ugonobiti tekmovalko, če jej postane v Jurijevi ljubezni nevarna? —

Amalija je pogumna in odločna, zaradi tega tovaršicam zapove, naj bodo proti večeru z vsemi stvarmi na odhod pripravljene.

Mnogo opravil v tem oziru itak ni treba izvršiti.

Utice so kmalu razrušene — vejevje na kup zmetano — kmalu nikdo ne bo mogel slutiti, da je toliko ljudij prebivalo tu v prepadu.

Prtljago povežejo v cule — konj nimajo, tedaj morajo vse same nositi.

Posebno velika cula je — debeluharski davkar.

Tolovajke se prav pristréno krohotajo, ko ga tako povezujejo.

Surovemu in drznemu graščinskemu uradniku se je slabo godilo.

Jedi in pijače je komaj toliko dobival, kakor nevaren bolnik, kar pa njegovemu dobro rejenemu trebuščku ni posebno škodovalo.

Ubogljiv je sedaj, kakor jagnje, in zale njegove čuvajke se radujejo, če ga morejo vsak dan vsaj nekoliko v kozji rog ugnati.

Tolovajke se mu rogajo, ko vidijo, da divji razuzdanec v svojem smrtnem strahu tako zavija oči kakor čuk pri solnénem svitu.

Kolikokrat vidi bojzljivi davkar ojstra bodala pred svojim nosom, katera mu včasih tudi prav neprijetno na vrat nastavljajo, če menijo, da dosti hitro ne izvršuje njihovih ukazov.

Neusmiljeni davkar je nekoliko shujšal, kar mu pa le prija. —

Tolovajke so popolnoma predrugačene.

Nikdo bi sedaj v njih ne slutil onih bornih in bojzljivih pastaric, ki so na Kumu pasle drobnico svojih gospodarjev.

To so sedaj proste Amaconke, krepke, razkošne postave, ki so se hitro privadile novemu življenju.

Kako ponosno — prosto korakajo v svojih ličnih lovskih opravah! Tudi puške znajo rabiti, kakor stari vojaki.

To so pravcate tolovajke.

Ko se zmračí, odpotujejo s svojo prtljago skozi ozko so-tesko po stezi v dolino.

Na vse strani se ozirajo, pri vsakem grmovji se ustavijo, da je preiščejo — znano jim je, da rokovnjači čakajo le na ugodno priliko. Gotovo jih hočejo še jedenkrat napasti. — —

Mej tem zdihuje ubogi logar v kostanjeviški ječi, katerega so beriči prignali iz uboge bajtice.

Revež strada v temnici ob suhem kruhu in vodi, kakor bi bil najhujši hudodelnik.

Zakaj se ž njim tako postopa?

Odgovor ni težak.

Slišali so strel v hribih; ko so tje prihiteli, izginil je davkar.

Ker tudi Ivanke, logarjeve hčerke, nikjer ne najdejo, misli oblastnija, da so se podložniki zarotili zoper davkarja, katerega hočejo zaradi znane neusmiljenosti pri iztirjevanju desetine ugonobiti.

Graščaki so se od nekdanj bali svojih podanikov, ker so jih le prevečkrat mučili in zatirali.

Slutijo, da so lovski tatovi pomagali logarjevi hčeri.

Za to mora sedaj ubogi logar trpeti, ki je komaj težke bolezní okrevál.

Graščinski sodnik je strog mož in vrhu tega dober prijatelj davkarjev.

Za trdno je prepričan, da so tajni jetnikovi zavezniki siloma odpeljali davkarja, kateri je morebiti že umorjen.

Od bornega starčka hočejo izvedeti, kdo so dotični zločinci. —

Prete mu z bičanjem in vešali, stradati ga puste, da bi ga omehčali — vse zastonj!

Revni logar ne more ničesa izpovedati, ker ničesa ne ve. Sodnik ga izprašuje in se mu grozi, ker pa starček vstraja pri svoji prvi izpovedbi, imenuje ga trdovratnega hudodelca ter sklene še strožje ž njim postopati.

Večer je.

Dan je bil soparen, zaradi tega sedi sodnik na grajskem vrtu ob Krki.

Strogi gospod uživa krasni poletni večer, in da ne zamejuje pristne vinske kapljice, dokazujejo steklenice na mizi pred njim.

Menda nekoga pričakuje, ker se večkrat proti vrtnim vratom ozre, ki se zdajci odpro.

Graščinski jetničar vstopi.

„Semkaj pojdite — tukaj sedim,“ vелеva sodnik osornim in ošabnim glasom.

Jetničar se približa urnih korakov.

„Ali ste jetnika izprašali?“ obrne se sodnik k svojemu podložniku. „Ali trdovratnež še vedno noče ničesa priznati?“

„Ne, ničesa,“ odgovarja jetničar. „Tako trdovratne hudobe še v svojem življenji nisem videl, gospod sodnik.“

„Res, to je hudodelec, katerega bomo morali trdneje zgrabiti,“ pritrjuje strogi gospod svojemu podložniku. „No, saj mi ne manjka sredstev, da mu odprem usta.“

Jetničar se na vsa široka usta reži.

Z desnico zamahne, kakor bi hotel koga pretepravati.

„Tako-le, gospod sodnik, kaj ne — huj — huj —!“

„Gotovo — huj — huj —!“

„In kakih petindvajset, ali ne?“ meni jetničar.

„Oj, to je vse premalo — petdeset jih bo lahko prenašal, saj imajo pa ti hribovci tudi kožo, kakor debele podplate.“

„In privezali ga bomo na klop, ali ne, gospod sodnik?“

„Privezali, kaj pa da!“

Oba obmolkneta.

„Povejte mi,“ prične zopet sodnik, „ali ni nikdo več videl deklina. Logar je imel hčer, kako jej je bilo že ime?“

„Ivanka se je zvala.“

„Res je, tako mi je tudi moj prijatelj, ubogi davkar pravil. Bog ve, kaj se mu je pripetilo?“

Jetničar zdihuje.

„Da, da, svet je hudoben, gospod sodnik. Prav ste imeli, ko ste rekli, da je bil logar z lovskimi tatovi v zvezi. Gotovo so taki lopovi napadli ubogega davkarja ter ga umorili.“

„Da, umorili — hu —“

„In v gozdu zakopali,“ pristavi jetničar.

Gospodu sodniku vroče prihaja.

No, pa saj taki hudobneži ne morejo v trdni grad — ni se mu treba bati.

Kdo mu more tu kaj žalega storiti?

Jetničar ima menda še nekaj na srcu.

„Gospod sodnik,“ oglasi se zopet, „beriči že dekliča zasledujejo. Mislim, da jo bodo kmalu zgrabili.“

„To bi bilo izvrstno!“

„Kaj ne, gospod sodnik, potem bomo tudi njo na klop položili, kajti deklica gotovo veliko ve — potem bo tudi šlo — huj!“

Jetničar zaljubljeno zavija svoje oči, ko si predstavlja, kako bo pretepal ubogo deklico.

Strogi gospod z glavo odmajeva.

„O tem se bodeva še-le pozneje dogovorila, moj dragi,“ pripomni nenavadno prijazno. „Jaz poznam še druga sredstva, kako se krote take ptice.“

Jetničar ga pazljivo posluša.

Svojega gospoda dobro pozna.

Sodnik ima zelo bogato, toda grdo in prepirljivo ženo, zaradi tega si hudobni jeziki pripovedujejo, da strogi sodnik ni

tako brezsrčen, kadar ima z mladimi in zalimi deklicami opraviti. —

In Ivanka je bila zanj dober grižljaj.

Sodnik je lepo logarjevo hčerko večkrat videi ter tudi ve, da jo je njegov prijatelj davkar že dlje časa zalezoval.

Ker je davkar izginil, ne bo mu škodovalo, če se sodnik sedaj za-njo nekoliko bolj pobriga.

V duhu si predstavlja sladke urice, katere bo doživel v družbi krasnega dekliča.

„Dobro tedaj,“ pravi v svoji sodniški slavi, „obtoženca bodemo jutri na klop položili. Najprvo petdeset — huj — da bodo prav gorke. In če ostane tudi tedaj še trdovraten, dodali mu bodemo drugi dan še petdeset — potem bodemo že izvedeli, kar nam je treba. In kdor mi pripelje to Ivanko, dobil bo od mene lepo nagrado.“

Jetničar se muza.

Saj je on tudi prepričan, da bo logarjeva hči prej ali slej prišla zopet v očetovo hišo. Tam gori vedno stoji berič na straži, da jo bo brzo zgrabil, kakor hitro se domov povrne.

Tudi sodniku je to znano, dela pa se, kakor bi mu to ne bilo nič mari.

Mirno izpije čašico vina.

„Sedaj le pojdite,“ pravi jetničarju, „jutri pa mi pridite poročat, kaj je logar priznal. Ne pozabite leskovke v jesihu namočiti.“

„Se že namakajo, gospod sodnik.“

„Tem bolje, tedaj se vsaj bolj privilegajo. Oj, jesih je izvrstna iznajdba, palice postanejo gibčne, da je kaj! Škoda, da ne smemo več volovskih žil rabiti, to je bilo izborno sredstvo. Toda naša gospoda pravi, da so volovske žile prehude — saj pravim, svet je ves hudoben.“

Mej tem samogovorom jetničar zapusti vrt.

Sodnik je sedaj sam.

Zopet počasi prazni kupico ter se na tihem raduje onega časa, ko bo v ječi imel lepo Ivanko.

Tako je zamišljen, da ne čuje, kako šumi za košato hruško, ki moli svoje veje preko vrtnega zidu.

Ko z nova zašumi v vejevji, se zgane.

„Oho,“ pravi sodnik sam pri sebi, „ali so tatovi tako predrzni, da si že zvečer upajo na vrt? In pa celo v moji navzočnosti? No, čakajte me, pokazal Vam bom, kdo sem jaz.“

Radoveden se ozira, in glej!

Mej gostim vejevjem se pokaže bela ročica, za njo pa zal dekliški obraz, katerega pokriva širokokrajn moški klobuk.

„Sodnik!“ zakliče čist, lepodoneč glas.

Sodnik osupne.

Deklica tu gori — kajti lepi obraz je dekliški — mu je popolnoma tuja — in vendar ga kliče.

Sodnik je takoj zaljubljen.

Saj je znano, kako je bogat $\frac{1}{4}$ oja, kolikokrat je bil radodaren nasproti krasnim ženskam!

In utica je gosto zaraščena, njegova prepirljiva žena se je odpeljala na Krško — ni se mu treba bati, da bi ga kdo motil.

Zaljubljenec vstane urno od mize.

„Pojdite doli, lepa gospodičina!“ priliznjeno šepeta zviti starec.

„Da, takoj pridem,“ glasi se od zgoraj odgovor skrivnostne tujke. —

Nato izgine lepa ženska glavica mej vejevjem in za trenotek je vse tiho.

„Raca na vodi,“ mrmra sodnik, „to je gotovo krasna pustolovka, ki je najbrž slišala, kako radodarnih rok da je dobri gospod sodnik. — Oj, ravno v pravem času je prišla in lepo dete je to.“

V hruški zopet zašumi.

Ob deblu zdrkne navzdol temna postava in trenotek pozneje ponosno stoji pred sodnikom razkošna deklica v moški obleki.

Sodnik se čudi.

Tujka rezko upira svoje žareče oči v presenečenega grajskega uradnika.

„Primaruha“, misli si sodnik, „to je pogumna ženska. — Moška njena oprava ni napačna stvar, vsaj ne bo nikdo kaj

slabega o meni slutil. In pa plezati zna to zalo dekcle, kakor mačka.“

„Dobro došla, moja draga!“ pristavi glasno zaljubljeni dedec.

„Dobro sem Vam došla?“ praša ga tujka, ki obstoji tri korake od njega proč.

„No, seveda!“

„Tega ne verjamem.“

„Zakaj ne?“

„Ker še ne veste, iz katerega vzroka sem k Vam prišla,“ odgovarja skrivnostna deklica.

Sodniku zaigra pri tem pomenljiv smehlaj krog debelih ustnic.

„To mi ni težko uganiti.“

„Ali res ne?“

„Ne, pojdite sem, ter pijte na moje zdravje kozarec dobrega vina.“

Deklica se porogljivo smeji.

„Vi ste res prijazen gospod, toda —“

„Kaj pomeni Vaš ‚toda‘?“

„Prekimalu bodete to izvedeli.“

„No, radoveden sem, — glejte, preljuba mi devičica, take punčike, kakor ste Vi, imam vedno rad, ker jim morem svojo očetovsko naklonjenost pokazati.“

„Kaj mi ne pravite?“

„Da, to je resnica.“

„In kaj mislite o meni?“ vpraša lepa tujka.

Sodnik se muza.

Prepričan je, da ga čakajo veseli trenotki v družbi zalega dekliča.

Zaljubljenec ne zapazi, kako čudno se žari v temnih očeh nenavadne deklice, ki sedaj počasi pristopi.

Sodnik vstane.

„Krasno dete.“ pravi razuzdanec, „tu zadej v paviljonu imam nekaj steklenic najboljšega vina. Menim, da po vročem današnjem dnevu ne bo —“

„Stojte,“ poseže mu lepa tujka v besedo, „nisem Vas obiskala, da bi se z Vami radovala.“

Sodnik jej namežikuje s svojimi malimi očmi.

„Hahaha, take izgovore že poznam,“ smehlja se lahkoživec, tako so vse lepe žene in punice govorile, kadar so me na vrtu obiskale. Toda pozneje, v paviljonu, so bile pa veliko krotkejše.“

Tujka v moški obleki se menda drugače premisli.

„Dobro“, pravi odločno, „pa pojdiva v paviljon.“

Takoj je sodnik poleg neznane krasotice, in ker ve, da ga nikdo ne opazuje, spremlja svojo obiskovalko v paviljon, čegar okna so skrita za zelenjem.

Tuja deklica molče vstopi.

Sodnik hitro zapre vrata za sabo, in ker meni, da se mu deklina ne bo dosti upirala, — jo s svojo debelo roko objame krog pasa.

Čof!

Krepka zaušnica od male, toda trdne dekličine roke plamti na njegovem tolstem licu.

„Kaj — kaj — pa to pomeni?“

„To pomeni, da se ne pustim od Vas prijemati,“ glasi se odločni odgovor. „Ali mislite, da sem prišla k Vam zaljubljenosti uganjat?“

Sodnik postane srdit.

„Da — kaj —?“

„Tiho!“ pretrga mu tujka besedo. „Še jedenkrat se me dotaknite, pa Vas bom izplačala, da me bodete svoje žive dni pomnili.“

Sodnik se prestraši, kajti v roki neznane lepotice se zasveti bodalo — nevarno orožje ni po njegovem okusu.

„Pomagajte!“ sopiha strahopetnež, „morilka, hudodelnica je v mojem vrtu!“

Obrne se proti vratom, da bi ubežal, — toda deklica je hitrejša.

Hipoma mu zapre izhod.

„Pomagajte, umoriti me hoče!“ stoka debeluhar in se ozira plašno okrog.

„Če ostanete miren in me poslušate, ne storim Vam nič žalega,“ oglasi se tujka, „če bodete pa kričali, zasadam Vam bodalo mej rebra.“

„Oj, usmiljeni Bog, zaklala me bode,“ stoka plašljivec, „moj Bog, izgubljen sem.“

Pred njo na tleh nekdo grozovito stoka; zadeti rokovnjac
nij ubit, marveč le težko ranjen.

Tolovajka pristopi bliže.

„Sodnik“, pravi deklica odločno, „Vi imate ubogega človeka, starega logarja, v ječi, ker ni mogel plačati desetine.“

Graščinski uradnik sloni ob steni, bled kakor zid, zobje mu šklopotajo.

„Ta revež mora postati prost“, nadaljuje lepa tujka, „in sicer prej ko mogoče. Kakor hitro bo izpuščen, poravnal bo svoj dolg.“

Sodnik si ne upa dihati.

„Ali ga bodete izpustili?“ zadere se pogumna tolovajka nad njim.

Strahopetnež se po celem telesu trese.

„Zločinstva je sumen“, zajecelja konečno, „davkar — kateri —“

„Da, prav je, da me opomnite tega razuzdanca. Svojo službo je zlorabil, nedolžno deklico je hotel svojim zverinskim nakanam žrtvovati. Sedaj je moj jetnik.“

Sodnik jo debelo gleda.

„Moj jetnik je sedaj“, ponavlja lepa tujka, „in če logar ne bo kmalu oproščen, dobili bodete lepe spomine od davkarja. Znano mi je, da ste njegov prijatelj, in če ne bodete izpolnili moje zahteve, dobili ga bodete nazaj, toda polagoma v koseih, jutri njegovo uho, pojutrašnjim desno roko, pozneje morebiti njegov nos — in tako dalje, dokler ne bo ves v Kostanjevici. Potem ga lahko sešijete. Kaj pa pravite k temu?“

Sodniku se lasje ježe.

„Za božjo voljo, to bi bilo strašno! Menda se šalite?“

„Ne šalim se“, glasi se resni odgovor, „če me ne ubogate, dobili bodete jutri za zajutrek uho svojega prijatelja. Ne pozabite me, kar jedenkrat rečem, tega se tudi držim.“

„Za božjo voljo!“

„Ali bodete izpustili logarja?“ zakliče rezkim glasom tolovajka.

Sodnik je strahu pol mrtev.

„Morebiti res še vedno mislite, da se šalim“, pravi lepa tujka. „No, prepričali se bodete, kako resne so moje besede! Vrhu tega Vam povem, da sem Amalija, nevesta tolovajskega

glavarja Jurija Skopca. Sedaj vsaj veste, kdo tukaj z Vami govori.“

„Usmiljeni Bog!“ stoka sodnik.

Noge ga več ne drže, na tla se sesede, kjer začne strahu brecati.

Amalija se za javkanje debeluhastega možicelja ne zmeni, temveč togotno plane nanj ter mu uro in verižico iz žepa iztrga.

„Prstane mi dajte!“ divja Amalija, „preveč so mi všeč, da bi Vam jih pustila, posebno ta-le dijamant — sem ž njim!“

„Ne spraviš jih s prstov“, zdihuje strahopetnež, ki plašno zre v bodalo.

„Potem Vam kratkim potem prste odrežem“, preti Amalija. „Ali bodete hitro sneli prstane? Sicer —!“

Desnico, v kateri tiči ojstro orožje, zavihti.

Sodnik obupano suče prstane, katere nenavadno hitro potegne s tolstih prstov.

Tolovajka jih spravi, potem pa mu odtrga še srebrne spono s črevljev.

„To je dober plen“, raduje se Amalija zmagovalno. „Niti mislila si nisem, da bom imela toliko uspeha. Ura, verižica in prstani so dragoceni, lepo svotico denarja bom zanje skupila.“

„Usmiljeni Bog“, cvili sodnik, „sedaj me bo zaklala!“

„To se bo tudi zgodilo, če ne bo logar kmalu izpuščen“, preti mu Amalija, „in našla Vas bom, če se tudi globoko pod zemljo zarijete. Zaprek ne poznam, tedaj se čuvajte! Če bo logar prost, povrnil se bo tudi davkar, katerega je že zadela zaslužena kazen.“

„Joj — joj —!“

Sodnik še vedno breca, kakor da bi mu to kaj pomagalo.

Amalija se pripogne k njemu.

Ost bodala mu nastavi na prsi ter ga jezno pogleda.

„Milost — usmrtila me bo!“ tuli graščinski uradnik.

„Tri dni Vam dam odmora“, preti mu Amalija, „in če do tedaj ne bo logar v svoji hišici, zgodila se bo nesreča. In kralji se bodete svoje žive dni, ko bi se revežu kako zlo pripe-

tilo. Sedaj pa mi zdravi ostanite, kostanjeviški sodnik, spominjajte se mojih besed — v treh dneh pa se bodeva zopet videla — tedaj se me varujte!“

Amalija dvigne nogo.

Sune ga ž njo tako krepko, da glasno zaječi.

Trenotek pozneje izgine tolovajka iz paviljona, v katerem debeluhar še vedno brea s svojima tolstima nogama.

Tako leži še četrť ure, ker se boji, da se bo zdaj in zdaj povrnila grozna ženska.

Konečno se vendar ojači ter vstane.

Potrtega obraza potiplje žepe, prste in črevlje.

Tedaj vse bridka resnica, lepa razbojnica je dragocenosti odnesla.

Kaj poreče k temu njegova stroga zakonska polovica, ki bo takoj slutila, kam je pes taco molil?

Sodnik pozna svojo soprogo, katere nezaupnost je daleč na okrog prislovna postala.

Sedaj se še-le zave, kako nesramno je bil poražen.

Srdito stiska pesti.

„Čakaj no — čakaj, ne boš me zasmehovala, o ne! Ne imenujejo me zastonj prebrisanega kostanjeviškega sodnika. Ljubico grozovitega Jurija Skopca bom vjel, morebiti potem celo tolovajski glavar sam pride v moje kremplje. Toda kaj naj sedaj v ta namen počnem? Stvar je treba dobro premisliti — no, pa saj imam tri dni časa — to je dolga doba. Do tedaj bom peklenški načrt skoval, ki bo pogubil predrzno in nevarno tolovajko!“

96. poglavje.

V Abrahamovi hiši.

Razprave. — Lea svari. — Boj mej sramežljivostjo in ljubeznijo.
Na preži.

„Joj, kako morem tako velikansko svoto plačati? Toliko denarja niti ne premorem, sploh so pa stvari komaj polovico vredne.“

Tako stoka in javka stari Abraham, ko Jurij Skopec dan po svojem prihodu v Zagreb prične razprave zaradi prodaje oropanih dragocenostij.

Tolovajski glavar zahteva veliko kupnino.

Sicer je plen veliko več vreden, toda Abraham je ves obupan.

„Tako j grem po Levija“, ponavlja v jednomer, „to je pravi mož, ki zna take stvari ceniti. Povedal bo, da preveč zahtevate.“

Juriju Skopecu se obraz stemni.

„To ni potreba, žid“, zadere se nad starcem, „ker jaz sam vem, kaj so taki predmeti vredni.“

„Toda oropano blago je“, cvili stari Hebrejec, „kako naj vse to spečam? Tudi jaz bom moral nizke cene zahtevati.“

„To mi je vse znano.“

„Tedad mora gospod tolovajski glavar tudi zahtevano svoto znižati.“

„Niti za vinar.“

„Prisegam Vam —“

„Za Vaše prisege ne dam piškavega oreha“, odgovarja Jurij Skopec ravnodušno. „Žid prisega večkrat, če se za to gre, da bi koga osleparil. In če ne prevzamete plena, šel bom k Mojzesu, ki mi bo rad plačal zahtevano kupnino.“

Abraham vije roki, kakor da bi mu pretila velika nesreča.

„Mojzes Vam čisto nič ne bo plačal, osleparil, ogoljufal Vas bo, to Vam je pravi —“

„Le molčite, mene že ušesa bole.“

„Ali si ne smem izbrati, kar mi ugaja?“ prasha Abraham z žarečimi očmi.

Jurij Skopec se srdito zasmeli.

„To bi mi še manjkalo“, izpregovori, „ne, tako se nisva zmenila. Ali vse, ali pa nič. In če ne plačate zahtevane svote, pustite me v miru.“

Abraham je ves iz sebe.

Vse preroke kliče na pomoč, v dokaz, da bi pri taki kupčiji ubožal — najprvo velike, potem male preroke, konečno navaja kralje starega zakona in prav na zadnje celo Makabejce.

Vse to mu prav nič ne pomaga.

Jurij Skopec žide predobro pozna, še bolje pa njegov tovariš „sladki Polde“, ki je bil že večkrat pri takih razpravah navzoč.

Černič stoji na straži pred sobo.

Polde molči, ne more pa si kaj, da ne bi vsaj skrivaj sčipal starega žida, ker ga nič bolj ne veseli, kakor če se Abraham bolestno kremži.

„Šel bom po Levija,“ zakliče žid z nova.

„Kaj hoče tukaj Levi?“ zavrne ga tolovajski glavlar odločno. „Saj mi je tako znano, da imata skupno trgovino. Ali hočete plačati, ali ne?“

„Poprej moram še-le z Levijem govoriti,“ odgovarja Abraham svoje glavno.

„Zaradi mene — govorite ž njim,“ pravi Jurij Skopec, „toda meni naj ne pride preblizo. On že ve, zakaj, le prašajte ga. Do jutri zvečer imata čas, in če potem ne bo zahtevana svota v dobrih — neobrezanih zlatih odšteta, dobi Mojzes plen.“ —

Abraham na vse pretege skuša dokazati, da je Mojzes največji slepar na svetu, toda glavlar Jurij Skopec ga niti ne posluša.

„Polde.“ obrne se k svojemu tovarišu, „pojdi sedaj Ti na stražo, Černič je predolgo zunaj, menda se že dolgočasi.“

„Čudež božji,“ pripomni Abraham, „v moji hiši ne preti nobena nevarnost.“

„Mogoče, toda previdnost ni nikdar škodovala. Povem Vam, Abraham, da se ne dam od nikogar preslepiti.“

Abraham zre pred se.

Suhi ustnici stiska ter izpod obrvij od strani pogleduje na tolovaja.

„Kaj se čmeriš?“ zadere se ‚sladki Polde‘ nad njim. „Tega ne prenašam, hitro me prijazno poglej, sicer —!“

Abraham dobi tak sunek pod rebra, da skoro s stola pade. —

„Veliki glavar!“ javka plašljivi Hebrejec, „pomagajte mi, recite temu gospodu tolovaju, naj me pusti v miru! Saj bo mene, starega moža, še ubil.“

„Miruj, Polde!“ zapoveduje Jurij Skopec, ki vidi, da je tolovaj pripravljen, v drugič s svojo orjaško pestjo suniti slabotnega starca.

„Pomislite, glavar, da je to pri taki kupčiji nujno potrebno,“ odgovarja Polde. „Židje tudi niso drugega navajeni. Kadar smo jim drugikrat plen prodajali, stepli smo jih najprvo, da so bili rumeno in višnjevo lisasti, potem pa se je kupčija tako gladko razmotala, da je bilo veselje!“

„Pusti mi starca v miru, Ti pravim!“

Polde godrnjaje odneha.

Abraham pa urnih korakov zapusti sobo svojega grozovitega gosta.

„Plačal bo,“ izpregovori Jurij Skopec, ko se vrata za Hebrejcem zapro. „Stavim, da bo jutri svoje rumenjake na mizo odštel.“

„Mogoče,“ mrmra ‚sladki Polde‘, „toda odkritosrčno Vam povem, da ne zaupam tej sodrgi. Res smo večkrat že imeli kupčijo z zagrebškimi židi, ki so se gladko iztekle. Povem pa Vam, da so vsi prepeličarji izdajice in da moramo paziti nanje, kakor na največje sovražnike.“

„Zaradi tega sem tudi previden. In sedaj pojdi namesto Černiča na stražo.“

Polde ubogljivo odide.

Tudi Jurij Skopec zapusti sobo, ker je v njej neznosno zaduhlo.

Tolovajski glavar stoji na hodniku stare hiše.

Večer se bliža, zaradi tega je na tesnem prehodu polumračno.

To Jurija Skopec ne more motiti, oči njegove so tmine navajene.

„Polde ima prav,“ šepeta pogumni mož, „naše tukajšnje bivanje je nevarno. Sicer oblastnije ne bodo stikale po židovskih hišah, toda če nas kdo izda, zabredemo lahko v prav neprijeten položaj. Pred vsem Leviju ne zaupam, kajti ta človek me smrtno sovraži, ker sem mu prevzel nevesto in ga vrhu tega še kaznoval. Treba je, da imam oči odprte, ker so židje prepirljivi, hinavski, neodkritosrčni. Najraje bi imela Abraham in njegov tovariš celi plen zastonj!“

V take misli zatopljen koraka tolovajski glavar po hodniku. Staro poslopje ga zanima, ki je jednako zidano, kakor ona hiša, v kateri je prebil svojo mladost.

Naenkrat obstoji.

„Kaj šumi tukaj?“ šepeta Jurij Skopec, „resnično, sedaj neka vrata škripljejo.“

Kakor v gozdu navajen, plazi se po prstih bliže in njegove bistro oči zapazijo žensko postavo.

„Lea!“ šepeta pogumni glavar.

Nikdo mu ne odgovarja, toda Jurij Skopec začuje zatajen vsklik — vzdihljaj.

Hitro stegne svojo desnico, s katero zgrabi polno, okroglo roko — to je Lea, krasna Turkinja.

Zvija se, da bi se oprostila, toda tolovajski glavar je ne izpusti.

„Pustite me,“ prosi Lea.

„Zakaj pa, draga moja?“ odgovori Jurij Skopec, ki jo pritisne k sebi ter iskreno poljubi.

„Ah — ah!“

Lea se še brani, vendar pa le bolj navidezno — ne vpije, ko jo predrznež z nova pritiska na sree in nešetokrat goreče poljubi.

„Ti krasna rožica iz jutrovih dežel,“ šepeta tolovajski glavar. „Tvojo divno lepoto moram občudovati, da, ljubiti Te moram!“

Lea globoko vzdihne.

„Čuvajte se!“ svari ga tihim glasom.

„Koga?“ praša začudeno glavar, „ali me Vaš vzgojitelj hoče izdati?“

„Tega ne vem,“ odgovarja Lea plašljivo, „vedno se zapira v svojo sobo, iz katere sem slišala govorjenje, kakor da bi moj oče s kom obravnaval. In vendar ni nikdo prišel k njemu v obisk.“

„Oho,“ čudi se Jurij Skopec, „kdaj ste to zapazila, predraga Lea?“

„Sinoči — moja soba meji na očetovo spalnico,“ šepeta Turkinja.

Jurij Skopec premišljuje.

„Moja lepa Lea,“ pravi, poljubivši jo, „Ti mi moraš neko prošnjo izpolniti.“

„Katero!“

„Sam se hočem prepričati, ali se zoper mene ne kuje kaka spletk.“

Deklica se prestraši.

„Jaz naj —?“

„Da — danes ali še bolje jutri na večer bom prišel k Vam, ko bodo vsi mislili, da spim,“ odgovarja ponosni glavar. „Stari Abraham naj misli, da se more z neznancem brez skrbi razgovarjati. Bog ve, kdo prihaja k njemu po tajnih potih — to lahko mene in moja tovariša pogubi.“

Lea molči.

„Da, pogubi,“ nadaljuje tolovajski glavar, o tem ni dvojbe. No, kaj pa tudi Lea o tem povprašuje, če Jurij Skopec pride krvniku v roke?“

„Ne, ne,“ šepeta deklica v smrtnem strahu. „Umreti ne smete, raje jaz desetkrat poginem! Živeti morate!“

Jurij Skopec se smehlja.

Saj ve, da je zopet zmagal, da ga Lea, divna Turkinja, ljubi. —

Ni se mu, ponosnemu možu, treba dosti prikupovati — čisto deklíčino sree je njegovo, na veke.

„Lea,“ pravi tolovaj tiho, „starega Abrahama moram na skrivnem poslušati. Že danes se mi je marsikaj čudno zdelo, ker je rabil izraze, ki so mi dali misliti. Mogoče je ravno sedaj skrivnostni obiskovalec pri njem.“

Lea mu ne odgovori.

„Pusti me tedaj v svojo sobo,“ nadaljuje Jurij Skopec. „Če se izdajalci mude pod to streho, poseči moram pravočasno vmes.“

Lea se trese po vsem životu.

„Ali bodete mojega očeta usmrtili?“

„Ne, drago dete, ker nočem Vas žalostiti. Če je res pripravljen, pogubiti me, kaznoval ga bom tako, da bo odslej vedno pravično postopal. Sedaj odpri — ne ugovarjaj, Ti biser vseh krasotic.“

Predno mu more Lea braniti, odpre Jurij Skopec sobna vrata. —

Vstopi ter Leo za sabo potegne, potem pa duri zopet zapre.

Zmešana in sramožljivo zarudela zakrije si z rokama obraz. —

„O moj Bog, kaj sem storila?“

„Le nekaj dobrega, srček moj,“ tolaži jo tolovajski glavar zamolklim glasom ter jo na žareče lice poljubi. „Kje je stena, ki meji ob spalnico Abrahamovo?“

„Ah — ah —“

„Lea, pomisli, da se gre za moje življenje,“ vzdihne glavar.

Deklica z lepo, belo ročico molče pokaže na leseno šteno — Jurij Skopec je v istem trenutku že poleg nje. Sapo zadržuje, da bi bolje slišal.

Resnično, dvoje tihih glasov se čuje.

Kaj moža tu notri govorita, Jurij Skopec ne more razločevati, kajti lesena stena je predebela — toliko pa vendar čuje, da se star mož z nizkim glasom nekaj posebnega z mlajšim razgovarja.

Lea stoji sredi sobe.

Roki krčevito pritiska na srce, kakor da bi v prsih čutila veliko bolečino.

Oči se jej svetijo — kolika sramežljivost, kolik strah se izraža na ljubkem obrazu!

Jurij Skopec je v njeni spalnici — tamle za zastorom stoji njena deviška postelja.

Lea trepeče.

Čuti, da bi Juriju Skopecu ne mogla odreči prav nobene prošnje.

Dvakrat jo je že rešil, ohranil jej dekliško čast — hvaležna mu mora biti.

V sosedni sobi se sedaj začuje zamolkel ropot, kakor da bi se vrata zaprla.

Potem vse utihne.

Jurij Skopec je z jednim lahkim skokom pri vratih Leine spalnice.

„Aha,“ mrmra predrzni tolovaj, „sedaj dosti vem — v Abrahamovo sobo vodi tajen vhod, skozi kateri prihaja k njemu skrivnostni tujec.“

Lea sliši te besede ter z lepo glavico odmaje.

„To je popolnoma nemogoče,“ šepeta deklica. „K sobam mojega očeta vodijo samo jedna vrata, in sicer ona s hodnika. In skozi ta ni nikdo prišel.“

Jurij Skopec se srdito smeji.

„To Vam rad verjamem, kajti vhod, skozi kateri je prišel tujec, je v Abrahamovi spalnici skrit.“

„Motite se, o tem bi morala jaz kaj vedeti.“

„Ali je to res, Lea?“

„Umrem naj, če ne govorim resnice.“

„Zaupam Ti, ljubo dete,“ pravi Jurij Skopec, „sedaj mi odgovori na drugo prašanje. Ali spalnica Tvojega vzgojitelja meji na kako prazno shrambo ali nerabljeno izbo?“

„Ne, neposredno se dotika sosedove hiše.“

„In ta je Levijeva?“

„Da, Levijeva“, odgovarja Lea tresočim se glasom.

Jurij Skopec tiho zažvižga.

„Potem dosti vem“, misli si pogumni mož. „Oho, tu se nekaj kuha, kar bi nam moglo nevarno postati. Oj, židova sta premetena — moj bogati plen hočeta izdajaleca imeti in me

potem oblastnijam izročiti. Toda ne bodete me vjeli — ne, nisem zastoj tolovajski glavar Jurij Skopec.“

Glavar se zopet k Lei obrne, ki ga plašljivo gleda.

„Draga deklica“, ogovori jo prijazno, „ali mi hočeš izkazati veliko prijaznost?“

„Oj, kako rada!“

„Dobro, tedaj izvrtaj v leseno steno malo luknjo tekom jutrišnjega dne. In ko se zmrači, pridem zopet semkaj, da za gotovo izvem, kaj se vrši zoper mene.“

Lea molče stoji.

Ne brani se, ko jo Jurij Skopec zopet objame ter strastno k sebi stisne.

Le krasne njene oči ga milo prosijo, naj jej prizanaša, toda tudi ta prošnja ni posebno resna, vse bi mu dovolila, kar koli bi ljubljeni mož zahteval.

Jurij Skopec to dobro ve.

Saj mu je znano, da ga lepe ženske ljubijo, zvest si je svoje oblasti, katero ima nad dekliškimi sreči.

In ko jo poljubuje, čuti, kako se deklica pretresa — kako kreno se pritiska na njegovo srce.

Lea se konečno vzdrami.

„Zapustiti me morate sedaj“, jeclja deklica, „moj oče bo kmalu prišel, kakor je njegova navada, da mi vošči lahko noč. Pojdite, prosim Vas lepo.“

„Toda jutri zvečer se povrnem, krasna ljubica.“

„Da — da, o moj Bog!“

„In ne pozabite luknjo v steno izvrtati“, šepeta predrznež.

Hitro zapusti sobo.

Zunaj na hodniku se mu dozdeva, da čuje nekako drsanje mehkega obuvala po tleh.

Jurij Skopec obstoji.

Skozi okno zapazi nekako galerijo, kakor so bile včasih pri starih hišah v gorenjih naustropjih zgrajene.

Od tam prihaja šum, tudi je okno odprto.

Hipoma priskoči Jurij Skopec k njemu.

Njegove orlove oči zapazijo, da na galeriji neka temna postava ravnokar za oglom izgine.

„Oho, kaj je to?“ mrmra tolovajski glavavar, „nekdo je vohunil — morda me je celo opazil?“

Pripogne se skozi okno.

Ničesa ne zapazi zdaj — tiho je v stari hiši, le od daleč prihaja z ulic zamolkel šum drdrajočih voz.

Jurij Skopec odide počasi v svojo sobo.

Ne zapazi tam doli pri sosedni hiši temne moške postave — ne vidi žarečih očij, ki se svetijo polne hudobne zvijače.

In Jurij Skopec tudi ne čuje besed, katere skrivnostni mož mrmra. V teh besedah tiči maščevalna grožnja, iz sika-jočih glasov govorita smrt in poguba.

97. poglavje.

Zmešnjava na graščini.

Svarilo. — Jera začne sumiti. — Omotno sredstvo. — Odkritje.
„Maščevanje!“

V senci pol razpalega oboka na razvalinah Medvedjega gradu stojita dva divja možakarja.

Pante in Smukač sta, ki radovedna in škodoželjno zreta doli proti graščini.

Živahno gibanje je tam doli, služabniki letajo sem ter tja, tudi dekile se vedejo, kakor bi bile znorele.

„Hahaha,“ smeji se Smukač, „to je moralo smešno biti, ko so v dekličinih posteljah našli povezana plemiča.“

„Milim, da,“ odgovarja Pante, „ta prizor je bil menda zlatega denarja vreden. Radoveden sem, kje naju bodo iskali. Menim, da nas tu gori nikdo ne bo slutil.“

„Gotovo ne, kajti ljudje naji vendar ne bodo imeli za tako predrzna, da bi se v bližini skrivala.“

„Glej, nekaj jih že zaseda konje.“

„V Zagreb jahajo oblastnijam poročat, kaj se je na graščini pripetilo. Le na jedno sem radoveden.“

„Na kaj pa?“

„Hm, plemiča morata vendar izpovedati, kako sta prišla v postelji graščakovih nečakinj. Neznansko se bodeta morala lagati.“

„Gotovo, in potem je še veliko prašanje, ali jima bo kdo verjel. No, naju to malo briga, ker imava dragocenosti in pa dekleta.“

„Pst, ne tako glasno!“

„Zakaj pa ne?“ —

Pante se smeji.

„Dragi tovariš, Ti si v resnici otročji. Prinesla sva sabo dvoje krasnih devojčic, gotovo želiš, da boš kmalu svoji novi izvoljenki pokazal, kdo je gospodar.“

„Seveda,“ zakliče Smukač, „čemu so pa dekleta na svetu?“

„Gotovo ne, da bi jih možakarji samo od daleč gledali. Toda če boš tako kričal, slišala Te bo Hrvatova žena Jera.“

„No, in kaj pa je pri tem?“ meni Smukač malomarno.

„Človek, bodi previden! Glej, saj jaz nisem slep in Janko Hrvat tudi ne, čeravno gleda kakor krt. Znano mi je, da Te je lepa Jera gorko objemala, in Hrvat to vsaj sluti.“

„To me proketo malo briga.“

„Ali se ne bojiš Hrvata?“

„Nikakor ne!“

„Dobro, ostaniva pri tem,“ odgovarja Pante. „Jankova zunanost tudi ni po tem, da bi mogel komu nevaren postati. Toda kdor tako misli, moti se. Povem Ti, tovariš, Hrvat je hudobna pošast, ki zna bodalo rabiti, kakor kak talijanski razbojnik. Če zapazi, da se njegovi soprogi dobrikaš — tiči Ti drugi dan nekaj paleev mrzlega železa mej rebri.“

„Za vraga,“ godrnja Smukač, „pritlikovca nisem tako nevarnim smatral. Mislim sem, da je prav nedolžna živalica. Ali res zna bodalo tako dobra rabiti?“

„Še več mi je o njem znano,“ odgovarja Pante. „Janko ne zadene samo vedno v srce, marveč zna od daleč metati bo-“

«dalo, da je kaj! Dedec je nekaj imel nekega Napolitanca za prijatelja, od katerega se je raznih umetnij naučil. Sam sem bil priča, kako je Janko metal bodalce. Zgrabil je je in poletelo je kakor strela proti drevesu, v katerem je obtičalo. Prijateljček, čuvaj se ga! Ti si mi ljub tovariš, toda zala Jera je kisló grozdje, katerega se celo lisica ogiblje.»

Smukač se zamisli.

„Malo se zanjo zanimam,“ pripomni za nekaj časa. „Jera je sicer razkošna, ognjevitá ženska, toda prepír ne sme zaradi nje nastati. Tega glavar ne trpi.“

„Dobro si govoril — toda —“

„Kaj pomeni Tvoj ‚toda‘?“

„Ali moram res razložneje govoriti? Sedaj stojiš, kakor krava pred novimi vratmi. Človek, napenjaj vendar malo svoje možgane! Ali Ti nisem povedal, kakšen je Janko Hrvat?“

„Da, povedal si mi.“

„Dobro, to tedaj veš. Kaj pa porečeš k ljubosumnemu soprogu, ki je tako nevaren s svojim bodalom? In njemu se pridružuje tudi Jera sama.“

„Oho!“

„Povem Ti, prijatelj, ljubosumna je, kakor sam peklenšček. Poznam jo že od poprej. Tudi z menoj je hotela imeti znanje, toda otresel sem se je takoj v prvem trenutku, kakor strupene kače. Ali si že slišal o nekem Pipanu?“

„Seveda, bil je vedno s Teboj. Že davno sem Te hotel o njem povprašati.“

„Pipan je mrtev.“

„Ali so ga zasačili?“

„Bog obvaruj, Pipan je bil preveč prekanjen, da bi se bil dal vjeti. Izvrsten dečko — zal, krepak; ni dolgo trajalo, da ga je Jera zaljubljeno gledala. Kako se je vse zgodilo, ne vem, z jedno besedo, Pipan se je razkošne Hrvatove žene naveličal ter se začel sukati krog drugih deklet. Jera se je menda zarotila, da se bo nad njim maščevala — in nekega lepega dne je Pipan izginil, našli smo ga pol segnitega v gozdu. Umorjen je bil, in če se ne more tudi nič dokazati, Jera je bila vendar njegove smrti kriva. Za to položim svojo roko v ogenj.“

Smukač z glavo zmajevala.

Tovariševim besedam ne more verjeti.

Kako — Jera, ta njegova razkošna ljubica, je morilka — furija?

Nemogoče! Pante opazi njegovo dvojbo.

„Tovariš,“ izpregovori z nova, „znano Ti je, da sem divji dečko — toda kot prijatelj imam srce na pravem mestu.“

„To je res.“

„Prašam Te tedaj, ali imaš zaupanje do mene?“

„Seveda Ti zaupam.“

„Dobro, tedaj mi odgovori! Ali si že z Jero preživel kaj sladkih ur?“

„Tega ne tajim.“

„To je tedaj dognano. In sedaj nameravaš isto storiti z jedno plemenitašic?“

„Seveda, tovariš, komaj že čakam, kajti taka ženska je vendar vse kaj drugega, kakor tolovajska ljubica.“

„Tudi jaz mislim tako, ravno zaradi tega pa morava biti previdna. Če Jera zapazi, da imaš drugo, in ona Te ljubi — potem —“

„Seveda je v me zatelebana,“ pretrga mu Smukač besedo, „vsa norčava je, če sem ž njo skupaj. Kar zadušiti me hoče s svojimi poljubi.“

„Tem slabše za Te. Zalezovala Te bo, in če Te na krivi poti zasači, prišel bo Hrvat s svojim bodalom.“

„Hahaha, tega ne verjamem, kajti Jera se bo lepo čuvala, svojemu ljubosumnemu Jankotu kaj tacega praviti.“

„Zaradi tega moraš ravno oprezen biti. Jera dobro ve, da svojemu možu ne sme resnico povedati, ker bi jo pri tem sama iztaknila. Toda ženske so navihane, vedno vedo, kako se mora moške varati, povem Ti, da je za Te nevarno. Spominjaj se mene, Smukač, jaz Ti le dobro želim.“

„Verujem Ti, toda ne bojim se. In sedaj, tovariš, ali se ne bodeva svojih lepih žrtev polastila? Brez nevarnosti moreva to storiti; rekla bodeva, da greva vohunit. Potem se mej razvalinami približava svojemu skrivališču.“

„Dobro, zadovoljen sem s Tvojim predlogom.“

Možakarja zreta še nekaj časa proti graščini, kjer postaja vrišč vedno večji.

„Pojdiva doli,“ pravi Pante, „mogoče naji pridejo vendar na razvaline iskat.“

Tudi straži se umaknete v podzemeljsko bivališče.

Tu doli so popolnoma varni.

„Vohunit bodeva šla s Smukačem,“ pravi Pante za nekaj časa Cekinarju. „Človek nikdar ni preveč previden.“

Ostali tolovaji temu ne ugovarjajo.

„Grom in strela,“ oglasi se Janko Hrvat, „tu doli na graščini strašansko razgrajajo zaradi teh oropanih dragocenostij. Kakor besni so vsi.“

Smukač se malomarnega hlini.

„Temu se ne smemo čuditi,“ pripomni mirno, „ker že mnogo let ni nikdo v teh krajih ropal.“

„Hm, da,“ godrnja Hrvat, „toda ljudje se vedejo, kakor bi jim bili roparji odpeljali samega graščaka.“

Tovariša k temu molčita.

Jera z žarečimi očmi opazuje svojega sedanjega ljubčka, ki se zanjo čisto nič ne zmeni.

Nekaj minut pozneje odideta Smukač in Pante iz skri- vališča.

Ravno ko odhajata, stopi Jera k ležišču, kjer začne mej svojimi reči nekaj preiskavati.

„Kaj pa delaš?“ praša Hrvat svojo ženo, ki je radoveden za njo pristopil.

„Ali si že zopet nezaupen?“ zadere se žena nad njim. „Menda bom smela svoje reči pregledati?“

„Kaj pa imaš tukaj-le — pismo, ali ne?“

„Smešno, košček papirja je, v katerega imam steklenico zavito. Nje pa tako ne dobiš, stari pijanec, to je španska pi- jača, ki je predobra za Te, Ti žganjar, Ti!“

Jankotu se oči svetijo.

„Sem ž njo,“ sika, „ravno jaz bom zaužil sladko špansko kapljico.“

„Ne, ne dobiš je!“

Jera hoče steklenico zopet v prtljago spraviti, toda Janko ne odneha.

„Sem mi jo daj!“

„Ne, preveč mi piješ.“

„Ali mi jo boš dala hitro?“

„Ne dobiš je.“

Tolovaj svojo ženo zgrabi.

Jera se navidezno brani, v resnici pa njen upor ni resen. —

Ustavlja se svojemu možu, toda tako neokretno, da jej Hrvat hipoma iztrga steklenico, katero ravno tako hitro na usta nastavi.

„Nazaj mi jo daj!“ kriči njegova žena.

Prepozno je njeno razgrajanje, kajti pijanec izprazni steklenico na jeden dušek.

„Primaruha, ta pijača ni napačna,“ cmoka Hrvat z jezikom, „ali nimaš več te nebeške slaščice?“

„Ne, pijana pošast.“

„Oj, škoda — ah — fina kapljica je to, kakor ogenj se pretaka po žilah — oj, izborna pijačica, kaj tacega se človeku prileže.“

Hrvat se opoteka proti ležišču.

Jera vidi, kako se njen mož zavali na tla, kjer takoj začne smrčati.

„Moja pijača je zmagala,“ šepeta premetena vragica. „Tepec meni, da sem mu hotela pijačo skriti, hahaha, ni vedel, kaj sem nameravala. In omotne kapljice bodo svojo dolžnost storile, sedaj lahko pogledam, kam je šel moj ljubimec — ne zaupam mu več.“

Izgovorjeno — storjeno.

Jera odide proti tajnim vratom.

„Hej, ali greste vun?“ praša jo Cekinar, ki ravno misli na svojo Uršiko.

„Seveda!“

„Kaj pa hočete zunaj?“

„Na čisti zrak grem.“

Jera se smeji.

„Hahaha, jaz sem ptica, katere ne bodo vjeli. Če kaj sumnega zapazim, smuknem hitro skozi skrivna vratica. Tukaj ne vzdržim več, zrak mi je prezaduhel.“

Cekinar se obrne na drugo stran.

Prepričan je, da je zapeljiva Jera dogovorila s Smukačem sestanek, in ker Janko Hrvat prav glasno smrči — pusti jej prosto voljo.

Jera je kmalu v razvalinah.

Tu je vse mirno, hlapci graščinski iščejo v daljavi predrzne tolovaje — nikdo ne misli, da so roparji graščakovih nečakinj tako blizo skriti.

Jera tiho stoji.

Ozira se na vse strani — ničesa ne zapazi.

Hudoben smeh se prikaže na njenem obrazu.

„Dosti vem“, šepeta, „oba moža sta še tukaj skrita, toda gotovo ne, da bi vohunila, o ne, videla sem, da sta culo z ženskimi oblekami sabo odnesla.“

Zapeljivka se ne moti.

Vzlic Smukačevi previdnosti je vse zapazila.

Sedaj začne Jera iskati.

Skriva se pri tem za razvalinami, kajti nevarno bi bilo, ko bi jo kdo zapazil.

Jankova žena ne postopa pri tem brez premisleka.

„Videla sem, da je Pante večkrat šel v oni hram“, šepeta zvita glava, „kdo ve, kaj se notri skriva? No, mene ne bodeta varaia.“

Razkošna lahkoživka se obrne proti hramu.

Tam oprezno posluša.

„Ničesa ne slišim“, govori sama pri sebi: „ali naj gori splezam, kjer je okence s pisanimi stekli? Naletela sem slučajno nanj. No, zakaj bi ne storila tega? Videla sicer ne bom ničesa, toda slišala bom Panteta in svojega ljubčka, če sta spodaj.“

Sedaj je vse jasno. Jera je že pred več leti povsod tu gori stikala.

Na Medvedjem gradu so se tolovaji že večkrat skrivali in na okrog ropali.

Tako je Jera ono okence zagledala.

Plezanje tu gori je nevarno, zidovje je od časa razjedeno, kruši se, nobena stopinja ni varna — da, vse se lahko na kup

sesuje. Toda Jankova soproga se ne plaši, pogumno se dviguje na vrh oboka.

Strast — ljubosumnost — jej daje nenavadne moči.

Sedaj dospe na vrh.

Tu gori je neka kupola, ki je na jedni strani nekoliko obokana.

Tam je ozka špranja, katero le vajeno oko more opaziti.

Po prstih se Jera splazi preko strehe, boji se, da bi kdo spodaj začul njene korake.

Tako pride do ozke špranje, skozi katero se težavno pre-rine, potem pa se vleže na zidovje.

Tik njene glave je malo okence.

Nenavadno dobro je ohranjeno, obokani zid nad njim je je obvaroval, da v svinee obrobjeno malo in pisano steklo ni od dežja in drugih vremenskih vplivov razbito.

Le nekaj luknjic je v oknu, menda jih je kamenje pre-tolklo, ki se je odkrušilo od zidovja.

Jera posluša, kajti prepričana je, da je tu doli ona tajna shramba.

Ne moti se.

Glasovi se čujejo — ni dvojbe, da dva moža tu doli go-ovorita, ki mislita, da jih ne more slišati živa duša.

„To je Smukač“, šepeta ogleduhinja.

Spoznala je njegov glas — s Pantetom se razgovarja o čudnih stvareh.

„Ali kaj sumi?“ praša Pante.

„Mislim, da ne.“

„No, kdo ve, ženska je prekanjena.“

„Pante, ne skrbi za-me. Janko svoje žene ne izpusti iz očij, ker meni, da bi se z menoj sešla.“

„V tem oziru imaš prav.“

Nekaj časa je vse tiho.

Naenkrat se zopet Pante oglasi:

„Deklici sta nenavadno čili, bal sem se, da sta se one-svestili. Prinesla sva jima jesti.“

„In še nekaj družega.“

„Ti meniš obleke.“

„Ne, nekaj posebnega.“

„Hahaha!“

Jera preži na vsako besedico.

Oči se jej kakor risu svetijo.

„Doli sta“, šepeta strašna ženska, „nisem si obetala, — da ga zasačim z drugo.“

Zopet posluša.

„Tako, bati se nama ni treba, da naji kdo tu moti“, oglasi se zopet Pante.

Jera zdaj zapazi neko svetlobo, menda sta prižgala svetilnico.

Vendar vohunja zaradi barvanega stekla ne more ničesa videti.

Sliši pa vse.

„No, tovariš“, pravi Pante, „neki star pregovor se glasi, da je maščevanje sladko. In sedaj bom one udarce s pletenim bičem poplašal, kateri so me tako skeleli. Zgrabi svojo ljubico, jaz svoji tudi ne bom prizanašal.“

Krohota odgovarja tem besedam.

Velik šum nastane v skrivališči.

Čuje se, kakor bi se več oseb bojevalo, klici, stokanje in javkanje se razlega pod Hrvato ženo.

„Tristo vragov“, rentarči Pante, „deklici se brani tako kakor divji mački. Res, da nisva plemenitaja iz imenitnih rodbin, takim bi se lahkoživki gotovo ne ustavljali. No, naj se le repenčita, kakor jima drago, pomagalo jima ne bo čisto nič. He, tovariš, povezati jima moram zopet roke, potem ju bodeva dobila v svojo oblast. In usta jima morava zamašiti, preveč mi razgrajate.“

Sedaj se čuje, kako deklici stokate — Jera togotno stiska pesti. —

„Aha“, roga se Pante, „sedaj ju zapušča pogum, ker spoznavate, na kateri strani je večja moč. No, prašam Vaju zadnji pot, ali naju hočeta prostovoljno objemati — nedolžna angelja tako nista več.“

Javkanje postaja vedno slabotneje.

In potem Jera začuje, kako se tolovaja glasno radujeta svojih neprostopvoljnih ljubic.

Ko vse potihne, zapusti lepa Jera svoje ugodno skrivališče.

Urno kakor veverica spleza na tla, in ko stoji med razvalinami, stiska vsa razjarjena pesti.

„Maščevanje, maščevanje!“ sika razkošna lahkoživka. „Moj ljubček me je že sedaj zapustil, to mi bo drago poplačal. Tega kratkomalo ne trpim, komur se ljubezni goreča udam, ta mi mora tudi zvest ostati. Če me z drugo ogoljufa — umreti mora! To sem tako že jedenkrat storila, v drugič se mi tudi ne bo ponesrečilo. Moj ljubček objema drugo deklino — ha — občutil bo bridko, koga je tako hudo razžalil. Le še nekaj dnij — potem — potem —“

Z malo svojo pestjo zapreti proti Smukačevemu skrivališču — potem pa plamtečih očij in škripaje odide skozi tajna vratica v skupno tolovajsko taborišče.

98. poglavje.

Kaj nedolžnost premore.

Prodaja plena. — Krasne sobe z mehkim posteljami. — Jurij Skopec pri Lei. — Žid in njegova hči. — Skrivnosten razgovor.

Poglejmo zdaj v hišo starega žida Abrahama, kjer se tolovajski glavar Jurij Skopec mudi s svojima tovarišema.

Takoj drugi dan po onih nočnih dogodkih se obravnave glede kupnine za dragoceni plen nadaljujejo.

Jurij Skopec zahteva veliko svoto, vendar je primeroma še majhna, kajti oropana zlatnina in srebrnina je resnično velikanske vrednosti, čeravno bo treba marsikateri kos poprej stolči in stopiti, predno se razpeča.

Žida se tudi na to okoliščino sklicujeta, toda Jurij Skopec niti za vinar ne odneha.

In ko glavar z nova zapreti, da bo drugemu židu ponudil plen, Abraham konečno odneha.

Žid je sploh bolj pristopen, kakor sicer.

Jurij Skopec se na tihem čudi, da je Abraham tako hitro v celo, neprikrajšano kupnino privolil.

Vzlic temu pa so pogajanja celi dan trajala in večer se zopet bliža, ko prične stari Hebrejec odšteti denar.

Tolovajski glavar je zelo zadovoljen, da je njegova volja obveljala, tudi Polde in Černič sta vesela, da se je kupčija tako dobro obnesla.

„Sedaj se je stari umazanec vendar spametoval“, pravi sladki Polde svojemu glavarju. „Dosedaj smo stanovali v temnih, zakajenih izbah, ravno poprej pa mi je Abraham rekel, da nam bo odkazal dvoje lepših sob, ker se je prepričal, da ima opraviti s poštenjaki. V zahvalo sem ga loputnil v zatilnik, in to popolnoma opravičeno, kajti kljukasti zlodej bi nam bil moral že poprej boljše postreči.“

Jurij Skopec se za besede svojega tovariša komaj zmeni.

Abraham ravnokar sopihajoč donša veliko vrečo zlatov.

„Tako, veliki glavar,“ pravi žid k Juriju Skopcu obrnen, „to je ves denar, ki ga premorem — vendar pa ni še vsa dogovorjena kupnina ž njim poravnana. Jutri zjutraj bom ostanek plačal, ko mi bo Levi preskrbel potrebno gotovino.“

Tolovajskemu glavarja se obraz stemni.

„Je že prav — če drugače ne gre. Toda povejte Leviju, naj mi ne pride ta hinavec pred oči. Ž njim bi sicer vražje zaorala.“

„Čudež božji,“ javka stari skopuh, „pri Izaku in Jakobu — kako more veliki glavar razžaljen biti od ubogega Levija, katerega lahko stre, kakor črvička?“

„Saj ga bom tudi strl, če pridem njegovim spletkam na sled. Jutri hočem imeti ostali denar, ne pomaga nobeden izgovor. Sedaj štej, žid!“

Abraham stopi k veliki mizi.

Izpod košatih obrvij hudobno pogleda proti tolovaju Juriju Skopcu.

Potem prične odštevati zlat za zlatom.

„Sladki Polde“ in Černič kot veščaka pregledujeta rumenjake. —

Nekaj obrezanih zlatov takoj vržeta Hebrejcu nazaj na premalo zvito glavo.

Abraham šteje dolgo časa, in ko preneha, se pokaže, da še manjka znatna svota.

„To mi bo Levi preskrbel, jutri zjutraj jo boste imeli,“ zatrjuje žid živahno.

„Dobro, ostali bomo še jedno noč pod Vašo streho,“ pravi Jurij Skopec, kateremu je na tem ležeče, da se preveri o židovskih nakanah. „Jutri mora biti vse v redu, kajti ne mika me, dlje časa uživati Vašo gostoljubnost.“

„Pri vseh prerokih, jaz sem mož-beseda,“ obljubuje prekanjeni starec, ki zopet zlobno pogleda od strani veličastno postavto tolovajskega glavarja.

Potem hitro odide iz sobe.

„Grom in strela,“ godrnja „sladki Polde“, „prepeličar se je ločil nenavadno lahko od svojih zlatov. Kadar smo sicer sklepali jednake kupčije, bilo je židovsko klepetanje in stokanje tako grozovito, da so človeka ušesa bolela, kajti židje se težkim srcem poslavljajo od svojega denarja. Tri sto medvedov, Abraham je prava bela vrana med svojimi ničvrednimi soverniki.“

„Meni se to tudi čudno zdi,“ pripomni Černič, „kajti Hebrejci vedno javkajo, kadar morajo odštevati. Starec je pa tako mirno polagal zlate na mizo, hm, prvipot v svojem življenju nisem slišal lamentacij ob takej priliki.“

Jurij Skopec molči.

Misli njegove se mude pri krasni Lei.

Danes zvečer bo še jedenkrat videl divno deklico — morebiti zadnjikrat — kdo ve?

Glavar pokaže na zlate.

„Spravita denar,“ ukazuje, „ter odnesita vreče v spalnici, kateri nam je Abraham odkazal.“

Polde si tega ne da dvakrat reči.

Černič mu pomaga, kmalu so vreče povezane, katere vzmeta v svojo sobo.

„Vraga, to je težko,“ rentaći Polde, „glavar, kako bomo vso svoto iz Zagreba spravili?“

„Prav lahko,“ odgovarja Jurij Skopec, „Abraham bo napregel, kakor da bi se na sejm peljal. Med njegovo blago bomo pa vreče poskrili.“

„Da, to je izvrstna misel — tako bo šlo.“

Trije tolovaji stopijo v svoje nove sobe, veliko dvorano, ki je v zvezi z dvema manjšima izbama. Krasno in bogato so opravljene in za zastori od svilenega baržuna stoje velike postelje. —

„Tu bomo spali,“ muza se „sladki Polde“, „tukaj v sobi z dvema posteljama jaz in Černič, tam v izbi z jedno posteljo Vi, glavar. Ležišča so mehka, v takih počivajo menda samo princezinje. Prokleti Abraham nam jih je še-le sedaj odkazal, ko mu je velik dobiček že gotov. No, čakaj, Ti zamazana kavka, predno odpotujem, dobil boš nekaj tako gorkih pod svoja suha rebra, da Ti višnjeve lise mesec dni ne bodo izginile.“

Zadnjo obljubo Polde na tihem godrnja, ker ve, da Jurij Skopec ni prijatelj nepotrebnih surovosti.

„Glavar, kam naj postaviva vreče z denarjem?“ praša Polde. —

„Pod vajini postelji,“ glasi se odgovor.

Poldetu to glavarjevo zaupanje grozno ugaja. Ponosen spravi zlate pod svoje in Černičevo ležišče.

„Sladki Polde“ zadovoljen ogleduje snežnobeke rjuhe in blazine.

„Danes bom počival kakor kak knez,“ pravi sam pri sebi, „jutri pa na trdi zemlji pod milim nebom. Tako je tolovajsko življenje.“

Jurij Skopec odide v veliko sobo.

Sedaj ne misli na svoje ljubice, ker tako ve, da so mu vse lepe ženske naklonjene.

Tolovajski glavar ugiba o novih ropih, predrznih činih, ki mu bodo pridobili novo slavo. Vse južne dežele hoče prepotovati, nakopičiti velikanske zaklade, da bo v poznejših letih mogel razkošno živeti.

Pante stopi skozi bivša vrata v notranje opustošenega božjega hrama.

Polde in Černič sedita pri mizi, na kateri stoje posode z obilo in izvrstno večerjo.

Vendar pa vzlic temu, da sta lačna, previdnosti ne pozabita.

Černič je namreč že jedenkrat pri taki priliki britke izkušnje doživel.

Neki žid, kateremu so tolovaji prodali plen, je slednje zastrupil, da je mogel nesramni lakomnež blago in denar obdržati.

Res so žida pozneje grozovito mučili in končno tudi usmrtili, toda Černič dogodbe ne more pozabiti, v takih slučajih ničesa pred ne zaužije, predno pred njegovimi očmi dotični žid sam ne pokusi jedi in pijače.

„Stoj, Polde,“ zakliče previdni tolovaj, „saj veš, da nam je hišni gospodar danes izročil večji del kupnine. Židje so vražji, zaradi tega mora stari Abraham vpričo naji dveh vse pokusiti, kar nama je predstavil, prej niti grižljeja ne vzamem k usta.“

„Prav imaš,“ odgovori orjaški Polde, „zaradi tega grem takoj po starega prepeličarja, predno nama večerja postane mrzla.“

Izgovorivši izgine tolovaj že pri vratih.

Kmalu potem se od hodnika začuje glasno javkanje in takoj na to privleče Polde starega, od strahu tresočega žida v sobo.

„Kaj hočete od mene?“ stoka Abraham, ki menda nikdar nima čiste vesti, „ne stiskujte me tako, dragi mož, saj mi bote vse kosti potrli.“

„Bi tudi ne bilo nobene škode,“ roga se mu Polde, „tu bi samo satana prehitel ter mu delo prihranil. Sem mi stopi, pokveka, in od vsega pokusi, drugače bo pečenka mrzla postala.“ —

„Joj — joj, saj je vse prav dobro!“

„Pokusi — sicer —!“

Abraham uboga.

Od vsake jedi nekoliko zaužije, pri tem pa ga Černič oestro opazuje.

„Sedaj je dobro,“ izpregovori konečno tolovaj. „Stari Abraham, le pojdite svojo pot, toda najina previdnost je bila potrebna. Ne bilo bi prvi pot, da so tolovaji bili z jedjo zastrupljeni.“

„Čudež božji, pošten sem —“

Kaj hoče Abraham še reči, nikdo ne more slišati, kajti Polde ga tako silno brene na dolenji del hrbta, da sfrči skozi odprta vrata na hodnik kakor velika vrana.

Glasno krohotanje spremlja njegov neprostovoljni odhod, potem se pa tolovaja dobre volje vsedeta za polno obloženo mizo. —

Tudi Jurij Skopec se jima pridruži, toda le nekaj malega zaužije.

Njegov bistri duh se bavi z orjaškimi načrti za prihodnost.

Njegova tovariša ga ne motita v premišljevanji, kajti slutita, da glavar kuje nove naklepe, tudi njegovo izobraženost spoštujeta, ki ga povzdiguje visoko nad vse dosedanje divje tolovaje.

Večer se bliža hitrimi koraki.

Jurij Skopec se spomni Leine obljube — poslušati hoče skrivnostni razgovor, zaradi tega mirno čaka na trenotek, ko bo Abraham odšel v svoje sobe.

Dosedaj je stari Abraham že celi dan na nogah. Brez miru se potika po hiši, celo po dvorišči.

Tolovajski glavar potrpežljivo sedi, da hišni gospod v svojo spalnico odide, potem pa svojima tovarišema zavrne, naj ne povprašujeta po njem.

Polde se zvito namuza.

Znano mu je, da se njegov glavar prav mnogo zanima za lepo Leo.

Prav nič ni ljubosumen, ker obožuje Jurija Skopca, kakor bi bil kako višje bitje.

Jurij Skopec sliši, da se Abraham z zapahom od znotraj zapre v svoje sobe.

„Sedaj je čas,“ pravi tolovajski glavar: „če me vse ne vara, vršil se bo zopet tajen razgovor. Hitro k Lei, da mi odpre svojo spalnico.“

Jurij Skopec je danes lepo deklico le mimogrede videl, toda iskren pogled mu je povedal, da divna Turkinja ni huda manj. —

Tiho stopa po precej temnem hodniku in prišedši pred Leino spalnico potrka rahlo na vrata, ki se mu danes hitro odpro.

Lea stoji pred Jurijem Skopecem — v nerazsvetljeni sobi slednji komaj razločuje.

Hipoma je glavar poleg nje ter prav skrbno zapre vrata sabo.

„Lea, moj srček,“ šepeta Jurij Skopec, ki jo prime za malo ročico. —

„Za božjo voljo, tiho — tiho, moj oče bi naju lahko slišal!“

„Ali si izvrtala luknjo v leseno steno, moj preljubeznjivi angelj?“

„Da, storila sem to.“

Jurij Skopec se po prstih splazi k steni.

Sapo zadržuje, da bi bolje slišal.

V Abrahamovi sobi je vse tiho.

Tolovajski glavar meni, da bo skrivnostni obiskovalec še le pozneje prišel.

Zaradi tega potrpežljivo vstraja na mestu.

Zastonj — nobenega glasu ne čuje.

Tu ga prime Lea za ramo.

„Bojim se, da bo moj oče kmalu prišel,“ šepeta krasna deklica. „Tukaj ne morete dlje časa ostati!“

Jurij Skopec se obrne, v tem trenutku pa potrka nekdo na vrata.

„Lea, moj otrok,“ oglasi se stari Abraham, „hočem Ti reči lahko noč.“

Za trenotek stoji Lea kakor na tla pribita — grozno je zmešana.

„Skril se bom,“ šepeta Jurij Skopec, „odpreti moraš, drugače bo Tvoj vzgojitelj začel sumiti.“

„Toda kam?“

Lea postane naenkrat vsa drugačna.

Ljubeča ženska se je vzbudila v njej — junakinja postane in hitro odločena pelje tolovajskega glavarja k zastorom svoje postelje.

„Tu — tu — hitro!“

Jurij Skopec razume in za njegovo orjaško postavo se zapre zagrinjalo njenega ležišča.

Posteljo vidi, na kateri počiva devica, blazine od svetlorudečkaste svile, na katere polaga svojo ljubko glavico.

Toda te misli mu hitro minejo, ker sliši, da Lea odpira vrata. —

„Zakaj me pustiš toliko časa čakati, otrok?“ praša jo Abraham v svoji navadni nezaupnosti.

„Oprostite, oče, imela sem še nekaj opraviti.“

„Ah — ali si na svojo bodočnost mislila? Lea, hm, dosti si stara, da se omožiš, kmalu boš postala Levijeva soproga, ta je pošten, bogat mož.“

Lea se zgane.

„Ne maram ga,“ pravi rezkim glašom.

Abraham se na tihem smeji, potem pa zamolklo zagodrnja.

„Otročarija,“ oglasi se odločno, „od kedaj pa imaš lastno voljo?“

„Odkar nisem več otrok,“ odgovarja Lea.

„Kaj se to pravi?“ zakliče Abraham togotno. „Ali ne poznaš zapovedi — zakona o otroški ubogljivosti? Skrbel sem za Tebe — kakor bi bila moja lastna hči, in sedaj me nočeš ubogati?“

„Zahtevajte, kar hočete,“ odgovarja Lea. „Služiti Vam hočem, najtežje delo opravljati v Vaši hiši. Toda Levijeva ne postanem, raje umrem.“

„To je bedasto govoričenje,“ togoti se žid. „Levi je poštenjak in dobro se Ti bo pri njem godilo. Ljubi Te, in ker je bogat, živela boš kakor kneginja.“

„Ne, ne, oče, ne mučite me; ko bi morala Levijeva soproga postati, skočila bi v vodo, in ko bi me zaprli, usmrtila bi se na drug način.“

Abraham čudno grči.

„Ne poznam Te več, Lea, tako si se predrugačila,“ izpregovori žid konečno in na glasu se mu pozna, kako se premaguje. „Kaj Ti je šinilo v glavo? Kolikokrat sem Ti že poprej povedal, da boš postala Levijeva soproga. In s tem si bila popolnoma zadovoljna.“

„Da, takrat — toda —“

Abraham zgrabi svojo gojenko tako hitro in močno za ramo, da lepa deklica tiho zaječi.

„Ha, sedaj vem, kdo Ti je take muhe v glavo zasadil,“ kriči stari Hebrejec. „Ko smo v gozdu taborili, dobrikala si se tolovajskemu glavarju. Ha, ne taji mi, no, to bi se še manjkalo, da bi moja hči postala ljubica Jurija Skopca!“

Lea molči.

„Ali mi boš odgovorila?“ preti jej starec.

„Kaj naj Vam rečem?“

„Oj, sedaj že dosti vem,“ javka žid. „Sedaj vidim, da nisi našega rodu. Kri se ne da zatajiti, toda ne upaj, da me kdaj pregovoriš. Levijeva boš postala, pa je konec besedij.“

„Ne, oče!“

„Ti se braniš, popačena punica?“

„Da, prav odločno se branim.“

Abraham se popolnoma pomiri.

„No, bodemo že videli,“ pravi Hebrejec, „sredstev mi ne manjka, da spravim takega neubogljivega otroka na pravo pot. Sedaj grem prepričan, da se boš premislila. Upam, da se boš že jutri kesala.“

„Nikdar, oče.“

„Lahko noč,“ zagodrnja stari žid, ki odide ter krepko zaloputne vrata za sabo.

Ko se Lea obrne, stoji Jurij Skopce zopet sredi sobe.

Glavar molče stegne roki proti njej, toda Lea nepremakneno stoji ter upira svoje čarobne oči v tla.

Tu jo Jurij Skopce pritisne k sebi.

„Ne taji, déte!“ šepeta zali mož; „Ti ljubiš drugega in ta drugi — sem jaz.“

„Moj Bog — pustite me!“

„Ne, Lea,“ pravi tolovajski glavar, „take ljubice, kakor si Ti, ne pustim pri židih v Zagrebu, marveč Te sabo vzamem v gozde.“

„Kot svojo priležnico,“ šepeta deklica, ki komaj zatajuje jok.

Jurij Skopec se zgane.

Seveda tega ne misli, da bi se z lepo Leo poročil. Najprvo je Amalija slonela na njegovem srcu, sedaj je našel drugo ljubico, v sanjah pa se mu velikokrat prikazuje divni obraz skrivnostne Sabine.

Molče objema trepetajočo deklico.

Lea se mu hoče izviti.

„Poslušati ste hoteli ob steni,“ pravi zamolklo: „ali niste zaradi tega sem prišli?“

„To je res.“

Jurij Skopec gre k leseni steni.

Resnično, tajni obiskovalec je zopet pri Abrahamu, toda čeravno je luknja v steno zvrtna, predrznež ne more niti jedne besedice razumeti.

Možakarja sta menda v drugi sobi.

„Nič ne slišim, kaj obravnavata,“ meni glavar odstopivši, „preveč sta oddaljena.“

„Potem me zapustite,“ prosi Lea.

„Tako hitro to ne gre, ljubica,“ smeji se predrznež, „poprej me moraš prav pristrčno poljubiti.“

„Ne, ne!“

Jurij Skopec se malo zmeni za njen šibki upor, marveč jo objame s svojima krepkima rokama.

Lea stoka in zdihuje, ker čuti, da je izgubljena, če bo še dlje časa trpela njegovo ljubkovanje.

Proseč ga deklica pogleda.

„Prizanašajte mi!“ prosi ga s svojim sladkim, mehkim glasom.

Čudno!

Divji tolovajski glavar, ki sicer ne usliši nobene prošnje, stoji presenečen pred trepetajočim dekletom.

„Spoštujte mojo dekliško čast,“ ogласi se zopet Lea, „saj Vas ljubim, toda ne ponižajte me!“

Jurij Skopec se pripogne k nji.

„Ali me ljubiš, dete?“

„Nad vse na svetu.“

„Dobro, čakal bom, da sama k meni prideš in mi rečeš: Tukaj sem, vzemi me za svojo. Sedaj grem, Lea, toda jutri bom še jedenkrat govoril s Tabo — da, jutri, moj ljubki angelj.“

Abraham stopi razburjen v svojo sobo, katero hitro za sabo zapre.

Potem se približa k veliki omari, za katero je tajni vhod. —

Levi že čaka na svojega soseda.

„Tiho, tiho,“ sika Abraham, „govorila bodeva v stanici, ne v spalnici, kajti Lea bi lahko poslušala.“

„Oho, kaj se je pa zgodilo?“

„Ne mara Te, moj sin, ravnokar sem ž njo govoril.“

Levi stiska pesti.

„Tega je Jurij Skopec kriv,“ zaškriplje, „prokleti tolovajski glavar, no, Lea ne bo mogla dolgo nanj misliti —“

„Gotovo ne,“ odgovarja Abraham, ki se plašno ozira, „saj veš, kako sva se dogovorila.“

„Seveda,“ smehlja se mladi žid, „plen in denar bo jutri najin — Jurij Skopec s svojima divjima tovarišema bode za vselej izginil.“

Abraham mu prikima.

Kaj pomenijo te nenavadne besede?

Ali preti Juriju Skopecu neznan nevarnost?

Žida se pomenljivo pogledujeta. Nekaj besed si jeden drugemu povesta, katerih živa duša ne more razumeti — menda je to kak tajan jezik.

Potem zopet Levi prične:

„Tedaj se Lea brani, hm — menda tega ne misli tako resno?“

„Ne mara Te, moj sin,“ odgovarja stari žid, „toda za sredstvo vem, da bo vendar Tvoja postala.“

Levi se oči svetijo.

„Kako sredstvo je to?“

„Hihihi, spustil Te bom v njeno spalnico, kjer bo ležala pol omotena. Potem jo lahko ukrotiš, da bo pohlevna kakor golobica. Ali me razumeš, Levi, kako to menim?“

„Vem,“ vsklikne mali žid hlastno, „in kdaj se bo to zgodilo?“ —

„Mogoče že jutri zvečer,“ odgovarja Abraham.

Levi se zamisli.

„In če ostali tolovaji pridejo ter prašajo, kje je glavar?“

„No,“ smeji se Abraham, „rekla jim bodeva, da je z denarjem pobegnil, ker velike svote ni hotel ž njimi deliti. Verjeli nama bodo ter Jurija Skopca proklinjali. Hihihi, vse sem dobro premislil — nocoj — nocoj, Levi, bodeva —“

Zadnje besede se izgube v peklenstem krohotanju in prekanjena hudobneža si pomenljivo sežeta v roko.

99. poglavje.

Skrivnostna rešiteljica.

Oproščen. — Svidenje. — Nepričakovano iznenadenje. — Sodnikova zmaga. — Jetnica.

Dva beriča spremljata starega moža ob strmi stezi. Iz Kostanjevice prihaja trojica proti logarjevi hišici, in mož sredi beričev je Ivankin oče.

Smrtno bled je starček, ki je bil toliko časa zaprt v temni ječi.

In sedaj je v splošno začudenje izpuščen. Zakaj neki?

To je le sodniku znano, ki pri tem dvojno namerava.

Najprvo hoče na videzno ubogati, kar je Jurij Skopčeva ljubica zahtevala.

Sodnik sicer njenim besedam ne verjame, da je tolovajka v kaki zvezi z Jurijem Skopcem, ker domneva, da ga je razbojnica le hotela ustrašiti.

Hitro si je sestavil načrt.

Starega logarja izpusti z naročilom, da mora hitro, kakor mogoče, poravnati dolžno desetino.

Razven tega je sodnik celo četo oboroženih beričev krog logarjeve bajtice razpostavil in poskril.

To se je zgodilo, predno pride stari logar domov, kajti sodnik noče, da bi kdo vedel za njegove nakane — polastiti se hoče skrivnostne tujke.

Graščinski sodnik je prepričan, da je pustolovka, za tako smatra Amalijo, popolnoma sama.

Mogoče je tujka kaka poprejšnja Ivankina prijateljica, tako meni sodnik in upa, da se bo polastil silovitega dekleta.

Sodnik si večkrat roki mane.

Dobro ve, da je Ivanka lepa, in tudi tujka ni napačna ženska.

Ko bo imel oba dekliča v graščini pod ključem — potem —

Sodnik se muza, ko vse to premišljuje, kajti dostikrat je kako lepo jetnico sam zasliševal v ječi —

Beriči, katerim je marsikaj znano, pripovedovali bi lahko prav lične in zanimive dogodbice o teh obiskih.

Vse je v najboljšem redu — vse je po sodnikovih naredbah pripravljeno.

„Hitro, hitro, starec,“ izpodbujata beriča skoro onemoglega nesrečneža. „Zadnje dni ste dobili vendar mesa in vina, tedaj morate biti kakor novorojen.“

„Kje je moja hči?“ praša revček.

„To nama ni znano. Menda čaka na Vas v hišici, če pa ne, povrnila se bo že v pravem času.“

Logar ve iz sodnijskih zaslišanj, da Ivanka ni postala žrtva nesramnega davkarja, marveč da je izginila, ž njo vred pa tudi graščinski uradnik.

To je reveža še najbolj tolažilo, ker je prepričan, da je bila Ivanka rešena.

Počasi stopa logar proti vrhu hriba, na katerem stoji njegova borna domačija.

Kmalu potem so gori in beriča odpirata hišna vrata.

„Ivanka!“ kliče starček tresočim se glasom, „Ivanka, moje dete!“ —

Nikdo se ne oglasi.

„Ni je tukaj,“ šepeta logar pol obupan.

„No, punica bo že prišla,“ izpregovori prvi berič odurnim glasom. „Kopriva ne pozebe. Tu imate kruha in mesa, pošilja Vam ta živež dobrosrčni gospod sodnik. Pozneje se pa sami preskrbite, kakor znate. Midva morava zopet v dolino. Zdravstvijte in pa desetine ne pozabite.“

Beriča krohotaje odideta ter zapustita starca samega v bajtici.

Kako pusto in samotno je tukaj!

Pogled po mali izbici mu pokaže, da njegove hčerke ni bilo tukaj, odkar so njega tako brezsrčno odpeljali v ječo.

Da, sreča je še bila, da je takrat v svojem obupu odprl vratica pri kletki, v kateri je imei dvoje škrjančkov — uboga pičca bi bila morala sicer lakote poginiti.

Logar se mora vsesti.

Pri oknu sedi onemogli starček ter zre v zeleni gozd.

Da, v zeleni gozd!

Koliko časa ga že ni videl — ljubljenih gozdnih orjakov s svojimi krilatimi prebivalci! Toda kje je Ivanka?

Logar globoko vzdihne.

Ne zapazi, da se od gozdnega roba sem dve postavi urnih korakov bližate hišici.

Sedaj zasliši šum pri vratih; starček se vzdrami.

„Ivanka, moje ljubo dete!“

Da, tu stoji Ivanka in mlad mož — ne, lepa deklica je to v lični lovski opravi.

Lenčika je na Amalijino povelje spremila logarjevo hčerko.

Oče in hči se objemata, ljubkata in poljubujeta se, kakor da bi se nikdar več ne hotela izpustiti iz rok.

„Ivanka, kje si bila?“

Deklica prične pripovedovati o svoji veliki sili, ko jo je davkar hotel žrtvovati svojim divjim strastem, o svoji rešitvi in o nenavadnih deklicah, ki so za moške preoblečene.

In ko se starček še čudi, pristopi Lenčika.

„Tukaj vzemite“, pravi zala tolovajka ter mu pomoli težko mošnjo denarja. „To Vam pošilja naša načelnica, da ž njim poravnate desetino, kar imate za plačati ter si sicer opomorete z ostankom.“

Starček se začudi.

„Kdo ste?“ prša tresočim se glasom.

„To Vas ne briga“, odgovarja Lenčika resno in tudi prijazno. „Vaše zaščitnice smo. Brez nas bi še sedaj zdihovali v ječi in Vaša hči bi bila gotovo postala žrtev nesramnega davkarja.“

„Oj, pristrčno se Vam zahvaljujem“, jeclja starček.

„Ni treba“, zavrača ga Lenčika. „Izvršila sem samo, kar mi je bilo naročeno. Tukaj je denar in davkar bo —“

Tolovajka obmolkne.

Od zunaj se zasliši divje kričanje, in ko se logar prestrašen ozre skozi okno, zapazi, da je njegova hišica obkoljena od mnogoštevilnih oboroženih beričev.

V istem trenutku pridrve tudi že preganjanci v izbico, na čelu jim sopiha debeluhasti sodnik, čegar obraz je razburjenosti in nenavnega teka višnjevdkasto barvan.

„Imamo jih, imamo jih!“ kriče beriči.

Lenčika je brez orožja, samo lovski nož jej visi ob strani.

Tudi tega ne zgrabi, marveč hladnokrvno in resno zre na razgrajajoče graščinske hlapce.

„Tukaj je!“ veseli se sodnik, „ne, da — druga je —!“

V mislih pa pristavi:

„Raca na vodi, tudi to dekle je lepo!“

Že se hoče zadovoljno zarežati, toda premisli se ter svoj obraz uradno-mogočno zgubanči.

Počasnih korakov se približa Lenčiki, katero so beriči že zgrabili ter jej iztrgali jedino orožje.

„Obdolženka!“ zadere se sodnik nad njo, „kje je Tvoja sokrivnica — priznaj — gotovo se skriva kje v bližini!“

Lenčika se skrivnostno smehlja.

„Iščite jo vendar!“

Sodnik se obrne.

„Hitro preglejte bližnje grmovje!“ zapoveduje imenitnim glasom svojim podložnikom.

Del hlapcev takoj odhiti v okolico, da zgrabi drugega dekleta.

Tedaj dvoje takih preoblečenih deklet se tu okrog potepa, nadaljuje sodnik. „No, to so lepe reči. Mislim, da bo treba strogo postopati.“

Lenčika niti s trepalnicami ne migne.

„Le postopajte, kakor Vam drago.“

Sodnik se raztogoti.

„Obdolženka“, kriči debeluhar, „ali se hočete z menoj norčevati?“

Lenčika zmaje z ramami.

„Kje je Vaša sokrivnica?“

„Le iščite jo!“

Sodniku je razkošna Lenčika skoraj ravno tako všeč, kakor lepa Amalija.

„To sta gotovo dvoje deklic, ki sta z doma pobegnili in se sedaj potikata po gozdih in od lovskega ropa preživljata“, misli si sodnik. „Hm, jedna mi bolje ugaja kakor druga. Dolgega časa se mi ni treba bati, da, slutim, kako sladke urice me čakajo.“

Ravnokar jeden beričev zapazi, da ima logar mošnjo denarja v roki.

„Gospod sodnik“, pravi, „starec ima veliko denarja.“

„Kje pa?“

„Tukaj-le celo mošnjo.“

„He, odkod imate toliko premoženje?“ jezno zareži sodnik nad prestrašenim logarjem, ki krčevito k sebi stiska svojo hčerko.

Logar pokaže na Lenčiko.

„Oho, denar je gotovo ukraden“, rujove graščinski sodnik, „to mošnjo prevzamem v sodnijsko shrambo, in to v imenu zakona!“

Lenčika se nagajivo smehlja.

Sodnik si zadovoljno mane roki.

Denar bo seveda za-se obdržal. Muza se, ko opazuje krasni deklici.

„Tako se nastavlja past“, misli si debeluhar, „hahaha, zaradi tega sem tudi logarja dal sem pripeljati. Sedaj imam naenkrat tri jetnike in grožnje skrivnostne tujke me bodo malo brigale.“

Obrne se k Lenčiki.

„Kje je moj prijatelj, izborni davkar?“ praša jo sodnik rezko.

„Tega ne vem.“

„In Tvoja tovarišica?“

„Ne vem.“

„No, le čakaj, deklina, razvezal Ti bom jezik, da boš blebetala kakor sraka“, preti jej sodnik, „ne manjka mi sredstev. Hej, ljudje, peljite mi to trojico v kostanjeviške ječe. Prišel bom kmalu resnici na sled.“

Graščinski hlapci vse tri surovo zgrabijo.

Nič ne pomaga, ko Ivanka na kolenih milo prosi za svojega očeta.

Sodnik je neizprosen.

Beriči sujejo svoje jetnike pred se, v Kostanjevici pa prebivalci radovedno zro na nenavadni prizor, da se je graščinski sodniji posrečilo, naenkrat tri hudodelnike zgrabiti in v ječo odpeljati.

100. poglavje.

Osodepoln sklep.

Jera prične svoje maščevalno delo. — Hrvatova ljubosumnost. — Smukač v sili in nadlogah. — Cekinar si pribori pokorščino.

„Človek — Janko — tako smrčiš, kakor stara žaga! Čudimo se, da Te v dolini ne slišijo.“

Tako kriče tolovaji, ki bude svojega spečega tovariša.

Toda Hrvat se ne more otresti omotice.

Včasih težavno odpre steklene oči, takoj potem pa zopet začne dremati.

Tolovaji postanejo nestrpni.

Hrvat dobi nekaj kozarcev mrzle vode na glavo in ledena kopel ga kmalu zdrami.

Sedaj se debelo ozira na vse strani.

„Jera!“

„Tukaj sem, Janko“, pravi Hrvatova žena, ki se je že pred dobro uro povrnila v podzemeljsko taborišče. „Kaj pa hočeš?“

„Joj, moja glava, kako me boli, hu, kako tolče v njej in šumi!“

„In temu se čудиš, stari pijanec?“ glasi se ljubeznjivi odgovor lepe žene. „Celo steklenico močnega žganja si na jeden dušek izpil, potem pa naj Te glava ne boli!“

„Od te male steklenice — nemogoče!“

„Gotovo je tako, ker je bilo žganje močno. Saj me nisi hotel poslušati — steklenico si mi siloma iztrgal. Kaj imaš sedaj od tega — samo poštenega mačka.“

„Ali si bila ves čas tukaj?“ praša jo nezaupen.

„Samo za trenotek sem šla na čisti zrak“, odgovarja prekanjena ženska.

Hrvat jo divje pogleda.

„In Smukač tudi ni tukaj“, začne tolovaj rogoviliti. „Jera, povem Ti, ne spravi me v jezo. Če me goljufaš, umorim Te s Tvojim ljubčkom vred.“

„Ti si norec.“

„Jera, postal bom tiger.“

„E kaj, zaradi mene voliček“, odgovarja mu žena odurno.
„Niti najmanjšega vzroka nimaš, da bi dvojil o moji zvestobi.“

„Ti me hočeš samo preslepiti.“

„Ne, dokažem Ti to lahko.“

Janko počasi vstaja.

„Dokažeš mi — kako pa?“

„Le poslušaj me, pa boš hitro in natanko izvedel. Toda pameten mi moraš ostati, ali me čuješ?“

„Jaz sem vedno pameten.“

„Tedaj Ti bom nekaj povedala.“

„Ah — hitro, hitro!“

Jera se previdno na vse strani ozre.

Drugi tolovaji so tako oddaljeni, da ne morejo njenih besed slišati.

„Janko,“ šepeta prekanjena razuzdanka, „Smukač Ti je hudoben lopov.“

„Ali Ti je kaj žalega storil?“ prša razkačeni tolovaj srdito.

„Da, storil.“

„Govori, govori, potrpežljivost moja je pri kraji.“

„Pusti me, da mirno izgovorim, drugače raji popolnoma molčim. In ne rujovi mi, drugim ni treba vedeti, kaj imava mej seboj razpravljati.“

„Govori, baba!“ škriplje Janko.

„Najprvo Ti povem, da me je Smukač k nesramnostim pregovarjal.“

„Ah — ah!“

„Seveda sem ga odločno zavrnila,“ pristavi razuzdana žena. —

„Zakaj mi tega nisi že popred povedala?“ razgraja ljubosumnež.

„Tega nisem storila, ker Te predobro poznam. Dokler je pri samih besedah ostal, sem molčala.“

Hrvat se jeze kar peni.

„Vrag — je —“

„Ne, dosegel ni, kar je nameraval. Res, da me je danes zjutraj napadel, kajti ni mi bilo znano, da je mej razvalinami na-me prežal. Toda dobro sem ga razpraskala.“

„Oj, Ti grdoba!“

Jera lahko tako govori, ker je čula, da sta se deklici v skrivališči z nohtovi branili.

„Da, nesramno je kaj tacega,“ pristavi zvita lahkoživka; „Smukač se je hotel siloma prilastiti, kar sem mu odločno odbila. Bila sem že skoraj v njegovi oblasti, konečno pa se mi je vendar posrečilo, da sem se mu iztrgala. Potem je nesramnež za mano klical, da bom vendar njegova postala.“

Janko Hrvat strašansko grči.

„Ne delaj takega vrišča,“ svari ga lepa Jera, „drugače Te bodo tovariši slišali.“

„Nič ne de.“

„Molči!“

„Ne, ne, ubijem ga, kakor steklega psa.“

„To bi bilo bedasto,“ sika hudobnica: „saj sem jaz sama dosti togotna ter se hočem nad njim maščevati. Ali veš, Janko, kako bodeva to storila?“

„Kako pa?“

„Umorila ga bodeva, da naju nikdo ne vidi — potem ga v grmovju zakopljeva, da ne bo živa duša tega nama mogla očitati.“

Janko se togote trese.

„Najraje bi ga zaklal, kjerkoli mi pride pod roke.“

„Tako?“ roga se mu hinavka. „In potem pride glavar ter Te da na prvo drevo obesiti. Ali poznaš njegove stroge zakone?“

Janko se nekoliko pomiri.

„Toda umreti mora,“ škriplje.

„Seveda, to tudi jaz hočem imeti,“ sika lepa furija. „Janko, skupno ga bodeva poslala v krtovo deželo. Že veš, kako se mora to storiti, da niti kričati ne more.“

Hrvat jej prikima.

„In tako hitro, kakor mogoče.“

„Da, če mogoče, že danes.“

Ostali tolovaji zapazijo, da imata Hrvat in njegova žena strasten razgovor.

Toda ne zmenijo se za to, ker so pri tej zakonski dvojici takih preprirov že vajeni.

In zaradi tega se nikdo za-nju ne briga, ki še nekaj časa mej seboj šepetata.

Pante in Smukač objemata mej tem svoji neprostovoljni ljubici.

Konečno skrivnostni hram zapustita, ko sta lepima jetnicama izročila obleko in jedila.

Pante je veselega obraza.

„Maščevanje je sladko,“ pravi svojemu tovarišu, „resnično, sedaj sem to okusil. Hej, deklici, ki sta me v svojem času pretepavali, sta sedaj moji ljubici — to me radosti — zadovoljen sem — osvetil sem se.“

Smukač ga pogleda.

„Dobro si razpraskan, prijatelj.“

„In Ti nič manj,“ smeji se Pante. „Tak si, kakor vojskovodja, ki prihaja iz mačje bitke. Plemenitašici imate ojstre kremplje.“

„Toda sedaj sta krotki.“

„Seveda, kaj jima je tudi preostajalo? Hej, tovariš, peri si svoj obraz, ki je poln krvavih prask.“

„Tvoj tudi.“

„Hm, kako naj se izgovoriva?“

„Smešno, kako neumno prašaš. Rekla bodeva, da sva pri poizvedovanji zašla mej trnjevo goščavo, iz katere sva se s težavo prerinila.“

Smukač prikima.

„Prav imaš, Pante, to je najbolj verjetno. Prišli so sumni ljudje, pred katerimi sva se morala skriti. To nam tovariši morajo verjeti.“

„No, sedaj pojdiva doli v skupno bivališče.“

„Jaz ostanem še tukaj,“ meni Smukač. „Mene je ljubica peklensko razpraskala. Peče me, kakor ogenj. Šel bom k stu-

dencu, da si nekoliko ohladim rane. Tebi se je veliko bolje godilo.“

„Seveda, ker sem bil bolj previden. Ti si kakor norec planil na dekliča. No, kmalu pridi, da se vsaj eukrat pošteno naspiva.“

Pante odide v skrivališče, Smukač pa se obrne v del razvalin, kjer vre mal studenček izpod skale.

Pripogne se ter si z mrzlo studenčnico hladi pekoče praske na obrazu in rokah.

Pri tem se zadovoljno muza, spominjaje se dogodka v skriti shrambi za kapelico.

„To je izborna zabava,“ mrmra divji tolovaj, „če more človek tako plemenito deklico ljubkati. Seveda z menoj ni bila nič kaj zadovoljna, toda kaj je to meni mar? Tolovajsko življenje je res lepo, ves svet je naš. No, in pa Jera ne sme tega vedeti, da sem drugo objemal. Babnica je peklenško ljubosumna. Hahaha, saj ima pa tudi moža po tem — grbastega, krivega, suhljatega — —“

Smukač je tako v svoj samogovor zatopljen, da ne zapazi, kako se nekaj v bližnjem grmovji za njegovim hrbtom pregiblje. —

Dvoje žarečih oči ga nepremakneno opazuje.

Naenkrat nekaj po zraku sfrči.

Začuden se Smukač ozre, misleč, da je to kaka roparska ptica. —

V tem trenutku zdrči nekaj na njegovo glavo, in predno se zave, zadrigne se zanjka krog njegovega vratu.

Sreča zanj, da se jedna stran zanjke poprime njegove rame, drugače bi mu bila siloma nategnena vrvice morala razdrobiti zatilnik.

Vendar je pa sicer krepki Smukač v istem hipu pol zadušen na tleh.

Prva njegova misel je, da so ga ljudje iz graščine napadli, toda kmalu se preveri, kako se je motil.

Znan, hudoben smeh udarja na njegovo uho.

To je ženski krohot, ki se zlobno, zmagovalno in vražje razlega za trenotek po razvalinah.

Smukač zgrabi bodalo za pasom, da bi odrezal neprijetno vez, toda v istem hipu čuti, kako se povija vrv krog njegovih rok, ki mu zabrani rabiti orožje.

Prestrašeni Smukač je sedaj popolnoma v oblasti svojega nasprotnika.

Janko Hrvat in Jera pristopita.

„Ali sta znorela,“ grgra Smukač, katerega zanjka duši, „kaj za vruga Vama prihaja na misel, da uganjata take bedarije?“

„Hahaha,“ krohota se Jera, katere obraz je grozovito skremžen. „To niso bedarije — to je britka resnica.“

Janko Hrvat togotno škriplje.

„Sedaj Te imam,“ sopiha, „prokleti pes, ki si mojo ženo zalezoval, pri tej priči Te umorim, prerežem Ti vrat, kakor mesar, kadar kolje drobnico.“

Z nožem zavihti, kakor bi hotel takoj uresničiti svojo grožnjo.

„Ali Te je sam hudič obsedel,“ rentaći Smukač, težko rohneč, „ali se res ne bojiš Jurija Skopca, čegar podnačelnik sem jaz?“

„Zapeljivec si,“ besni različnjeni Hrvat nad premaganim tovarišem: „dobro vem, kaj si hotel z mojo ženo početi — to mi boš poplačal — sedaj — takoj — Ti me boš spoznal, Ti prokleta grdoba. Pošljem te v krtovo deželo, od koder ne boš več za mojo ženo lazil.“

Smukačevo življenje visi na jedni niti.

Na vse pretege se napenja, da bi raztrgal vezi, toda to je nemogoče — Janko Hrvat mu nastavi nož na vrat.

Jera z žarečimi očmi gleda, kako se bo njeno maščevanje izvršilo.

Janko hoče svoje krvavo delo pričeti.

„Hoj, hoj,“ razlega se krepak glas, „kaj pa se tukaj godi? Resnično, Smukača hoče zlodej umoriti!“

Pante je to, ki je pogrešal svojega tovariša. Vznemirjal se je zaradi njegove dolge odsotnosti.

Z dvema tovarišema drvi proti Hrvat, ki je v prvem trenutku tako prestrašen, da pozabi na svojo osveto.

Ta trenotek reši Smukača.

Pante morilca krepko zgrabi, hipoma ga odtrga od svoje žrtve. —

Pritlikavi tolovaj razsaja kakor besen bivol.

„Pustite me,“ kriči razljučen, „Smukač je hotel moja ženo siloma zapeljati. Umreti mora!“

Pante krepko drži rogovileža, njegova tovariša pa oprostita Smukača vezi.

Jera nepremično stoji v bližini, toda iz njenih srditih oči švigajo strele.

Babura je kar iz sebe, da se njena hudobna nakana ni posrečila.

Ko bi Smukač ne bil tako slaboten, slabo bi se sedaj godilo zavratnemu morilcu Hrvat, toda tolovaj je pol zadušen, vrhu tega pa tudi njegova vest ni čista.

Dobro vidi, kako grdo ga lepa Jera pogleduje, ter ve sedaj, da si je ž njo nakopal smrtno sovražnico.

Zakaj neki? — No, Smukač si mora misliti, da je strastna Hrvatova žena prišla njegovemu in Pantetovemu skrivališču na sled, vsled tega pa tudi njegovi nezvestobi.

Pante mora vse sile napenjati, da kroti Jankota Hrvata, ki je v svoji besnosti in spretnosti vzlic pritlikavosti nevaren nasprotnik. Še vedno hoče na Smukača planiti.

„Zapeljati je hotel moja ženo,“ rujove tolovaj vedno z nova, čeravno ga krepki Pante odločno zavrača.

„Sedaj mi nehaj kričati,“ zadere se Pante nad njim, „saj Te morajo kmalu doli v graščini slišati in potem imamo preganjalce za petami. Če Ti je Smukač kaj žalega storil, obrni se do Jurija Skopca. Ta bo Vajin razpor pravično poravnal, zanašaj se na to, da je naš glavar nepristranski. In sedaj se mi vsi skupaj v naše skrivališče poberite — ravno poprej so graščinski hlapci tu doli prav blizo mimo jahali.“

Zadnji opomin pomaga.

Vsi mislijo na lastno varnost, zaradi tega gredo Janko Hrvat, njegova žena in pol zadavljeni Smukač za Pantetom in njegovima tovarišema v podzemeljski hram.

Tam se ostalim tolovajem poroča, kaj se je zgodilo, ti pa se malo zanimajo za to zadevo, ker so prepiri pri njih na dnevnem redu, kadar je Jurij Skopce od doma.

Godrnjaje gre Hrvat s svojo ženo v kot, kjer ima zakonska dvojica svoje ležišče.

Srdito pogleduje proti Smukaču, ki še pol omamljen leži na svojem prostoru.

„Le čakaj me,“ šepeta zlobni človek, „danes si mi ušel, toda to Te ne reši. Potrpi, Jera — obljubil sem Ti, da ga pošljem v krtovo deželo, in drugi pot bo moral prokleti Smukač verjeti, da je Janko Hrvat nevaren sovražnik!“

101. poglavje.

Jurij Skopec in Lea.

Strašna noč. — Morilni stroj. — Abraham in Levi izgineta. — Grozovit sklep.

Pozno po noči je že, ko se Jurij Skopec tiho plazi v svojo krasno dvorano v hiši žida Abrahama.

Še plamte Leini poljubi na njegovih ustnicah, vendar pa jo je vsled ujene prošnje zapustil.

Lea je značajnejša, kakor si je mislil, in čeravno se po njenih žilah pretaka južna kri, izpozabila se vzlic temu ni.

Seveda je njena nedolžnost v veliki nevarnosti — Jurij Skopec sodi to iz njenih besed, ki so bile pol resne, pol zaljubljene.

Koliko časa bo še trajalo, da bo strast premagala njeno čisto srce?

Jurij Skopec nima nobenega povoda več, da bi se dlje mudil v židovi hiši. Velik del kupnine je poravnal, ostanek bo dobil jutri zjutraj Abraham od Levija.

Na večer bo potem s svojima tovarišema zapustil Zagreb. Ali bo še kdaj Leo videl?

Tolovajski glavar nič več ne misli na lepo Amalijo, tudi zapeljive Sabine se komaj še spominja. Te dve krasni deklici

sta mu izginili izpred očij, ker so se tolovajke ločile od njegove čete.

In Jurij Skopec je zelo ponosen. Še na misel mu ne pride, da bi za Amalijo letal, kakor si to zala deklica na tihem želi — o ne, če ga ljubi, kakor je to stokrat zatrjevala, potem mora ona k njemu priti.

Jurij Skopec še nikdar ni občutil prave ljubezni do kakega dekleta. Svojo mater je iskreno ljubil, tudi se zaveda, da mu je bila Milica ljuba. Toda v sedanjem tolovajskem življenji hoče uživati strastno ljubezen, kjerkoli jo najde, danes tukaj, jutri tam — povsod hoče objemati naklonjene mu lepe ženske, potem pa se za drugimi ozirati.

Ali naj jutri židovo hišo zapusti, ne da bi še jedenkrat videl divno Leo?

Premišljuje na vse strani, da bi našel pravo pot.

Kaj bi bilo, ko bi nocoj sredi noči še jedenkrat šel k lepi deklici, ki je vsplamtela njegovo strastno srce.

Jurij Skopec si mora misliti, da Lea spi — ali pa da mu sploh ne bo odprla.

Ta misel mu ne da miru — v postelji, v katero se je že vlegel počivat, se vsede.

Tu — kaj je to?

Tolovajski glavar je ob nekaj z glavo zadel.

Čudno, velika, široka plošča se počasi pomika od stropa navzdol.

Jurij Skopec čuti, da mora neznansko težko biti.

To pogumnemu možu ne moti ravnodušnosti.

Bliskoma skoči iz postelje — ravno v pravem času, kajti v istem trenutku pade velikanska teža na njegovo posteljo.

Jurij Skopec v temini skoraj ničesa ne vidi, toda z rokama tipaje se prepriča, da orjaška peza leži na njegovi postelji, ki bi ga bila zmečkala, ko bi se v pravem trenutku ne bil slučajno rešil.

Tolovajski glavar stoji razburjen sredi sobe.

Naenkrate prešine njegovo dušo grozna misel.

„To je izdajstvo — zavraten umor!“ pravi sam pri sebi. „Žida naš hočeta usmrtiti.“

Ob jednom se spomni svojih tovarišev, katerima preti skoro gotovo ista nevarnost — ali ne bo Černiča in Poldeta našel že kot strta mrliča?

Jurij Skopec divja v sosedno sobo, kjer ta dva ležita.

Ko vstopi, začuje v svojo veliko zadovoljnost, da Polde glasno smrči, kateremu se morebiti sanja o celih gorah potvie in velikih rekah sladkega vina.

Jurij Skopčevo bistro oko zapazi, da se od stropa doli na postelji njegovih tovarišev pomika nekaj črnega.

Ni dvojiti, nevarnost je skrajna.

Pogumnež kratkim potom postopa.

Bliskoma priskoči k ležiščema.

Černičevo roko zgrabi ter ga v istem hipu potegne s seboj iz postelje.

Jurij Skopec drugi pot stegne svoji krepki roki, „sladkega Poldeta“ prime za nogo ter ga telebne na tla, da zamolklo po talnici zagrmí.

„Sladki Polde“ vsled težkega padca postane tako bister, kakor bi mu bil kdo zlil kad mrzle vode na glavo.

„Tristo vragov,“ zarentači srditi tolovaj, „prokleta, kaj pa to pomeni?“

„To pomeni Tvojo rešitev — molči!“ zapoveduje glavar. „Če bi prišel le trenotek pozneje, pa sta oba, Ti in Černič, že še strta mrtveca.“

Polde debelo gleda proti svoji krasni postelji.

Na njej leži neka temna, velika teža, ki se je menda od stropa odkrušila, kajti zgoraj zija velika luknja.

Juriju Skopcu se zdi, kakor da tam gori nekdo prav tiho šepeta.

Černič hitro pristopi k svojemu ležišču.

„Glavar,“ zakliče ves iznenaden, „tudi tukaj leži orjaška železna plošča.“

Jurij Skopec mu ravnokar hoče odgovoriti, ko „sladki Polde“ srdito zarujove.

„Glavar, vse mi je jasno. Prokleta prepeličarja sta nam denar odštela, in že tedaj se mi je čudno zdelo, da je Abraham

tako voljno plačal. Sedaj sta nas hotela po noči umoriti, da bi se mogla plena in kupnine polastiti.“

„Da, tako je,“ pritrjuje mu Jurij Skopec odločno.

„Glavar,“ sopiha razkačeni silovitež, „glavar, to je Abraham učinil, ali pa nisem tolovaj Polde. No, če ga dobim v pest — starega zlodja obesim za pete ter košček za koščkom režem meso ž njega, da bo kri na vse strani škropila.“

Polde zgrabi samokrese in bodalo.

V sami srajci hiti iz sobe na hodnik — smešen prizor — toda Jurij Skopec ga še v zadnjem trenutku za roko vjamē.

„Tukaj mi ostaneš!“

„Glavar, samo Abrahama grem morit.“

„Ne, ne prenašli se, ker je mogoče, da so nam zunaj na hodniku nastavljene druge pasti. Jedne nevarnosti smo se rešili, toda najmanjša neprevidnost nas lahko pogubi. Vrh tega sta morilca gotovo svarjena, ne našli bi niti Abrahama niti Levija v sobah.“

„Glavar, ali je Levi tudi v zvezi?“

„Opravičene vzroke imam, da moram to verjeti,“ pravi Jurij Skopec ter pove, kaj je opazil.

„Oho, to je ničvredna zarota,“ zarentači „sladki Polde“ jezno. „Glavar, ali veste kaj? Pograbimo denar in največ vredne dragocenosti, kar le moremo nositi, in predno zapustimo Zagreb, zapalimo obojni hiši. Hejsa, kako se bodeta stari Abraham in Levi v svojih skrivališčih lepo cvrla! In če tudi še nekaj drugih Zagrebških barak pogori, nič ne škoduje — cela ta prokleta sodrga ni piškavega oreha vredna.“

Jurij Skopec z glavo zmaje.

„Ne, Tvojega predloga ne moremo izvršiti. Najprvo ne moremo Zagreba zapustiti, ker bi nas mestne straže ustavile. In preko visokih zidov s težkim denarjem plezati tudi ne gre. Polde uvidi resnico teh besed.

„Kaj naj pa vendar storimo, glavar?“ prasha konečno. „Ali bodemo kaj tako nesramnega mirno trpeli? Najmanj moramo oba lopova zadaviti.“

„To le meni prepusti,“ odgovarja Jurij Skopec. „Mi ostanemo mirno v hiši ter se vležemo na otomane spat. Jutri zju-

„Pomagajte, umoriti me hoče!“ stoka debeluhar.

traj bom potrebno ukrenil. Seveda mora izmed nas treh vedno jeden stražiti. Prvo tretjino noči prevzamem jaz, da si bolje premislim svoje načrte.“

Vse besede Jurij Skopec tako tiho govori, da jih le Črnič in Polde moreta razumeti.

Jurij Skopec je previden, kajti zgoraj pri luknjah na stropu gotovo kdo stoji in posluša.

Polde in Črnič bi se najraje nad židoma takoj maščevala, toda Jurij Skopec ne trpi nobenega ugovora.

Zaradi tega se vležeta tolovaja na mehki zofi, glavavar pa straži s samokresom v roki.

Neustrašeni mož zasliši tih šum.

Nov napad sluteč dvigne samokres, toda nobena sumna postava se ne bliža.

Tudi tolovaja se zganeta.

„Kaj je?“ šepeta ‚sladki Polde‘, „ali naj Vam pomagava, glavavar?“

„Ni treba,“ odgovarja Jurij Skopec zamolklim glasom. „Ravnokar opazim, da se železne plošče zopet proti stropu dvigujejo. Kmalu se ne bo nobena prememba mogla več videti, kajti plošče popolnoma pokrivajo luknje ter so gotovo tudi tako pobarvane, da se od svoje okolice čisto nič ne razločujejo.“

Tolovajski glavavar se ne moti.

Luknje na stropu izginejo, in ko bi ne bile blazine na postelji pomečkane, mislil bi človek, da se mu je vse to le sanjalo.

Celo noč ne morejo tolovaji očesa zatisniti.

Vsak trenotek pričakujejo novega napada, ali pa da jih bo kaka druga peklena iznajdba zgrabila in pokončala.

Vendar se nič ne gane.

Konečno se začne daniti, in pri prvem jutranjem svitu ne morejo zapaziti, da so na stropu one strašne železne plošče — tako umetno so vdelane.

Polde je hitro oblečen, ravno tako hitro njegova tovariša.

Jurij Skopec preiskuje vse izbe, toda nič sumnega ne vidi — samo pomečkane postelje pričajo, iz kake nevarnosti so bili rešeni.

„Glavar,“ pravi Polde, ki stopi k njemu, „stavim, da mi nismo prvi, katerim je bila tu notri tako čudna smrt namenjena. Te vražje postelje so gotovo že večkrat opravljale grozovito delo.“ —

„To je lahko mogoče.“

„Kaj ne, glavar, da bomo prav odločno postopali z židoma, če nam prideta v roke?“

„Da, če ju najdemo“, odgovarja Jurij Skopec, „toda tega ravno ne verujem, zlodja sta se gotovo skrila.“

„Prokleta, maščevati se moramo.“

„Le ne prenačimo se“, svari pogumni mož, „prepustite vse meni, kajti dobro vem, kaj nam je storiti.“

Polde obmolkne.

Znano mu je, da Jurij Skopec ne trpi ugovorov, ravno tako pa ve, da strašni glavar odločno kaznuje vsak prestopnik zoper njega.

Gotovo se židoma ne bo dobro godilo — Polde mora potrpeti.

„Ostani s Černičem v tej sobi, dokler se ne povrnem“, ukazuje Jurij Skopec, „sedaj grem v Abrahamovo sobo, da se hišnemu gospodarju primerno zahvalim za prenočišče.“

Glavar vrata previdno odpre.

Z roko na samokresu stopa predrznež počasi po polumračnem hodniku.

Vsak trenotek pričakuje, da ga zavratno zadene nova hudobna nakana, toda čakati noče — stvar se mora kolikor mogoče hitro dognati.

V celi hiši je tiho kakor v grobu.

Jurij Skopec ničesa ne sliši in žive duše ne vidi — kakor bi bilo vse izmrlo.

Konečno zagleda na dvorišči služabnika, ki mirno prah tolče iz preprog, kakor da se v tej skrivnostni hiši ni nič no vega pripetilo.

Jurij Skopec gre naprej.

Konečno pride pred sobo starega židovskega morilca.

Na vrata potrka.

Lahke stopinje se začujejo od znotraj, vrata se odpro in pred predrznim tolovajskim glavarjem stoji lepa Lea.

Temno zarudi njeno ljubko obličje, ko zagleda moža, kateremu mora toliko hvaležna biti.

Tudi Jurij Skopec je iznenaden, da tukaj dobi zalo gojenko hišnega gospodarja.

„Kje je Abraham?“ praša jo temnega obraza in oči njegove srpo gledajo v sobo.

„Moj oče se je na vse zgodaj z Levijem odpeljal“, odgovarja Lea odkritosrčno. „Lepo Vas pozdravlja ter Vam poroča, da je moral tako hitro odpotovati, da se niti od Vas ni mogel posloviti. Naročil mi je, naj Vam izročim ostalo kupnino.“

Jurij Skopec je takoj prepričan, da Lea govori resnico, da ničesa ne ve, posebno tudi ne o onih vražjih pripravah nad posteljami.

„Abraham se je tedaj odpeljal“, pravi pogumni mož, „čudno, ali se mu je tako mudilo?“

„Ne vem“, odgovarja deklica prostodušno, „sama sem se čudila, toda oče mi je rekel, da je dobil važno poročilo.“

S svojo nežno ročico kažoč na dvoje velikih vreč nadaljuje Lea mirno:

„Tukaj je ostanek kupnine, kateri je na vse zgodaj prinesel Levijev služabnik.“

Juriju Skopecu je vse jasno.

Abraham in Levi sta videla, da so se tolovaji rešili iz smrtne nevarnosti.

Ali sta pobegnila, ali pa se še doma skrivata, kar je bolj verjetno.

Jurij Skopec je prepričan, da se nista odpeljala.

Jeden sam pogled v Leine čarobne oči ga preveri, da je krasna Abrahamova gojenka popolnoma nedolžna, da ni v nikakvi zlobni zvezi s hudobnima židoma.

In Lea tudi v resnici ničesa ne ve o zavratnem napadu.

Jurij Skopec stopi v Abrahamovo sobo.

Le mimogrede pogleda na vreči z denarjem, od katerega sta se Hebrejca težko ločila v nadi, da bodo tolovaji vzlje vsemu s polno kupnino odšli iz nevarnega Zagreba.

„Lea“, šepeta glavar, komaj sem se še nadejal, da Te vidim. Lea — sama sva.“

Njegove ognjevite oči še bolj govore, kakor besede — ob jednom jo iskreno objame.

Jurij Skopec vzlic svoji zaljubljenosti niti za trenotek previdnosti ne pozabi, ker sluti, da ga prekanjena žida skrivaj opazujeta.

Mogoče pa, da sta kje drugod, morda celo v sosedni hiši skrita.

Lea je prepričana, da je Abraham z Levijem odpotoval, zaradi tega se tudi posebno ne brani, ko jo predrzni mož strastno poljubi na cvetoče ustnice.

„Lea, sama sva“, šepeta Jurij zopet, „sedaj Te morem poljubovati, srček moj.“

„Služabniki“, svari ga krasna Lea. „Moj oče jim je zapovedal, da me ne smejo same pustiti; vsak trenotek lahko kdo vstopi.“

Komaj Lea te besede izgovori, odpro se vrata.

Star služabnik vstopi, ko ravnokar Jurij Skopec izpusti divno deklcio.

Tolovajski glavar židu ne da časa, da bi mnogo vohunil po sobi, marveč ga takoj krepko zgrabi za zavratak.

„Kje je Abraham?“ zarentači nad prestrašenim služabnikom.

„Odpotoval je, visoki gospod“, stoka strahopezljivec, ki meni, da je njegova zadnja ura odbila. „Naš gospodar se je danes na vse zgodaj z Levijem odpeljal.“

„Dobro“, odgovarja tolovajski glavar. „Sedaj čuj, kaj Ti veleвам. Danes zvečer mora biti potovalen voz pripravljen. Mej Abrahamovo blago naj se poskrije naš denar, in gorje Vam vsem, ko bi nas hoteli izdati. Moji ljudje bi se grozovito maščevali in prva izdajalska beseda je toliko kakor zadnji izdihljaj.“

Prestrašeni služabnik obljubuje, da bo vse storil, kakor Jurij Skopec želi.

Tolovajski glavar ukazuje, kakor bi bil tukaj doma, in stari žid mu ne ugovarja, marveč vedno z nova zatrjuje, da bo vse izvršil po naročilu „visokega gospoda.“

„To bi Vam tudi svetoval“, pravi Jurij Skopec, „drugače bom kratkim potom postopal, da se bo po celi hiši razlegalo javkanje in šklopotanje z zobmi.“

Zopet se hoče proti Lei obrniti, toda sedaj pridejo služabnice, katerih ne more siloma odstraniti.

In vendar hoče na vsak način še jedenkrat sam biti s turško krasotico.

„Ljubica“, jej šepeta na uho, „še jedenkrat moram s Tabo govoriti — povedati Ti imam nekaj važnega — danes zvečer me pričakuj.“

Lepa deklica temno zarudi, toda proseč pogled zalega moža jo premoti, da mu ne odkloni prošnje.

V njenih čarobnih očeh čita Jurij Skopec, da ga bo deklica danes po noči sprejela.

Mirno zgrabi težki vreči z zlati ter ju v krasno dvorano odnese kakor otroško igračo.

„Glejte, glavar“, zakliče Polde, ko Jurij Skopec tovarišema sporoči svoje dogodke, „prokleti Abraham je s sleparskim Levijem vred pobegnil. Ko bi mi Vi danes po noči ne bili branili, gotovo bi bil lopova dobil v pest.“

„To bi se Ti gotovo ne bilo posrečilo, ker sta bila že v varnem skrivališči. Ali misliš, da sta se odpeljala — hahaha — motiš se, Polde. Vraga se ali v tej, ali pa, kar je še verjetneje, v Levijevi hiši skrivata.“

„Potem bomo pa to peklenško gnezdo zapalili.“

„Ne, to se ne bo zgodilo.“

„Potem vzemimo dekliča sabo“, svetuje „sladki Polde.“ — „Stari prepeličar se bo potem že oglasil, da nam odkupi svojo hčer.“

„Ne, pusti to, jaz že vem, kaj se mora storiti. Ti se boš danes zvečer s Černičem in denarjem odpeljal. Jaz ostanem še tukaj, morebiti do jutri — morda tudi še nekoliko dlje časa, natanko tega ne morem določiti.“

Polde se prestraši.

Vzlic svoji odurni surovosti ljubi svojega glavarja kakor zvest pes.

„Tega ne storim“, pravi tolovaj odločno, „ne, ne, umorili bi Vas tukaj zavratno. Če smo vsi trije skupaj, braniti se mo-

remo vrazjim židovskim nakanam, toda Vas, če ostanete sam, čaka gotova smrt.“

Jurij Skopec se ponosno smehlja.

„Ali misliš, da sem nepreviden?“ praša skoraj zaničljivo. „Menda me res še ne poznaš? Žida zasmehujem, ne bodeta mi škodovala. In sedaj pripravi vse za odhod, denar v močne vreče poveži.“

Polde se uda.

Kaj če tudi storiti, Jurij Skopec bi ga vendar ne poslušal. —

Zaradi tega se Černič pridruži, da potrebno preskrbi, kakor je glavar zaukazal.

Kmalu prineso služabniki velike vreče, v katerih so obleke manjše vrednosti, kakor jih po sejnih kmetje radi kupujejo.

V te vreče tako razdele denar, da ga pri površnem preiskovanju ne bo nikdo mogel hitro zapaziti.

Da bo to slučajno preiskovanje vse bolj ko temeljito, ve Jurij Skopec, kajti dotični uradniki imajo vedno odprto roko ter radi oba očesa zatisnejo, če le morejo nekaj trdih srebrnikov vtakniti v žep.

Vse je za odhod najbolje pripravljeno, toda Jurij Skopec ne misli še danes zapustiti židovo hišo, marveč misli na sestanek s krasno Leo, ki ga bo vroče poljubovala in iskreno na svoje ljubeče srce pritiskala.

Dobro mu je sicer znano, da mu še vedno prete nevarnosti, in če sta žida res doma skrita, spravita ga lahko v gotovo pogubo. Da mu ne bodeta prizanašala, dokazujejo najbolje morilne priprave v krasnih spalnicah.

102. poglavje.

Jetniki v Kostanjevici.

Mučno zaslišanje. — Nezaupna sodnikova soproga. — Pri zajutreku.
Neljuba doklada. — V strahu in trepetu.

Kostanjeviški graščinski sodnik se kakor pav šopiri, tako važnega se dela prekanjeni uradnik, ki v svoji resni službi nikdar ne pozabi osebnih koristi in poželjivosti.

Namestu jednega ima sedaj tri jetnike v graščinski ječi, nesrečnega logarja, njegovo lepo hčerko Ivanko in skrivnostno tujko. —

Jedini črni oblak na sodnikovem solnčnatem obzorji je njegova stroga zakonska polovica.

Opravičeno dvoji ta o zakonski zvestobi svojega soproga ter mu zaradi tega peklensko gleda na prste.

Tu je dober svet drag, toda sodnik je v vseh spletkah in zvijačah izurjen.

Izmislil si je že izvrsten načrt, da se bo mogel naklonjenosti svojih dveh zalih jetnic veseliti, ne da ga bo mogla ljubosumna zakonska polovica v teh važnih uradnih poslih motiti.

Toda tako hitro vendar ne more priti do zaželjenega cilja. —

Sodnik odide najprvo v temne ječe, da prične mučno zaslišanje.

Seveda ga prva pot pelje k skrivnostni lepotici, kajti Ivanka je tako potrta, da si razuzdanec za sedaj obeta malo zabave od njene družbe.

Ognjevita, razkošna deklica v moški opravi mu je bolj povšeči, njo hoče najprvo zaslišati.

Resen in mogočen koraka sodnik v spremstvu suhljatega pisarja in nekaterih sodnijskih hlapcev proti takozvanemu stolpu.

Pod tem leže graščinski zapori in ječe.

Sodnik je skrivaj zaukazal, naj se Ivanki in krasni deklici v lovski opravi daje boljša hrana in pijača, kajti shujšanih deklet ne mara objemati.

V stolpu je nekaka mala dvorana, v kateri so se že vršili grozni prizori. Razne hudodelnike so tu že mučili, kakor je bilo v tistih časih povsod običajno.

V tej mali dvorani se sodnik oblastno vsede za črno pregrneno mizo, pisar vzame poleg njega prostor, hlapci pa stojijo čakajo, kaj jim bo strogi gospod sodnik zapovedal.

Sodnik najprvo iz srebrne tobačnice premišljeno nuha, potem se temeljito odkašlja, konečno pa se obrne proti surovim hlapcem.

„Pripeljite mi jetnico, ki nosi moško obleko,“ zaukazuje hripavim glasom.

Beriči si tega ne dajo dvakrat reči.

Urno zapuste dvorano ter se prav hitro povrnejo z lepo Lenčiko.

Žala bivša pastarica je še vedno v lični lovski opravi, toda svojih okroglih rok nima na hrbtu povezanih, marveč s tanko verižico spredaj in tako, da more brez vsake tuje pomoči jesti.

Sodnik poželjivo zre v lepo jetnico, Lenčika pa ponosno stoji sredi sodnijskih hlapcev.

„Kaj hočete od mene?“ prša skoraj norčevaje se.

„Zaslišali Vas bodemo, obdolženka,“ odgovarja sodnik. „Pristopite bliže, priznajte vse odkritosrečno, ker sicer ne smete na milost računati.“

Lenčika počasi pristopi.

„Kaj naj priznam?“ prša resno in oči se jej peklensko svetijo.

„Kje je Vaša tovaršica?“ izprašuje sodnik veličastno, ob enem pa suhemu pisarju namigne, naj prične sestavljati zapisnik.

Lenčika se glasno — poredno zasmeji, sodniku se čelo zgubanči.

„Jedno tovaršico?“ roga se Lenčika, „hahaha, imam jih veliko, to so čarovnice — da, da — ali čujete, Vi prebrisana glava — vse smo čarovnice.“

Sodnik se skrivaj prekriža.

„Bog me obvaruj take družbe!“ zakliče potem. „Obdolženka, premislite si natanko, kako resen je Vaš položaj, drugače bom moral druge strune naviti.“

„Za moj del,“ odgovarja Lenčika predrzno, „vruga se zmenim za Vaše strune. In pa kako neumen obraz ima pisar — hej — kaj pa zijate v me kakor zaboden voliček?“ zbada strahopetca.

Lenčika dvigne desno nogo z visokim škornjem.

Predno morejo beriči priskočiti, brene lepa deklica tako spretno v orjaški leseni črnilnik, da preko mize odleti ter po zmršeni glavi in postavi nesrečnega pisarja izlije svojo črno vsebino.

Tu sedi revček, kot „najtemnejši zamorec“, ter še neumneje zija, kakor poprej.

Lenčika se na vse grlo krohota, pisar pa sedi kakor porjajena kavka.

Črnilo se mu cedi po licu v dolgih sragah in lepa bela njegova srajca je pisana kakor leopardova koža.

Celo surovi beriči se grozno kremžijo, ker morajo smeh zadrževati.

Sodnik je vsled take predrznosti neznansko osupnen, Lenčika pa se kakor nagajiv škrat smeji.

„Sedaj še-le vidim, kako koristna iznajdba je črnilo,“ pravi konečno deklica mirnim glasom. „Škoda, da ni drugega črnilnika tukaj, rada bi ga poslala nekoliko na sprehod.“

Sodnik se siloma vzdrami.

„Obdolženka,“ rujove kar višnjev v obrazu, „to je nezaslišano hudodelstvo, kajti uradno osebo ste razžalila. Zakaj ste to storila?“

„Ker me je veselilo,“ glasi se njen odgovor. „Preveč rada se šalim in ljubšega ne poznam na svetu, nego če morem druge ljudi dražiti.“

Najraje bi jo sodnik pri tej priči občutljivo kaznoval, toda Lenčika je tako cvetoča in krasna, da se jej noče preveč zameriti.

Zatajuje tedaj svojo jezo ter pošlje po drugega pisarja in drug črnilnik.

Slednjega postavijo na sredo mize, ker se boje, da bi lepa vragica ne ponovila svojega napada.

Lenčika si nekaj drugega izmisli.

Sodnika tako izzivljajoče in predrzno gleda, da pride strogi gospod skoraj v zadrego.

Zasliševanje se zopet prične.

„Kdo ste Vi?“ praša sodnik.

„Deklica, saj to menda vidite!“

„Kako se imenujete?“

„Svoje ime sem pozabila.“

„In od kod ste?“

„Od nekod z dežele,“ odgovarja Lenčika dobre volje, „ne vem prav natanko, kje se je to zgodilo, da so me za plotom izgubili.“

Sodnik zmajeva svojo mogočno glavo.

„Obdolženka,“ svari jo strogo, „ne manjka se mi sredstev, da napravim Vašemu norčevanju hiter konec.“

„Oj, kje pa imate ta sredstva?“ praša Lenčika malomarno, „kaj tacega strašno rada vidim, ker sem neznansko radovedna.“

Sedaj si sodnik ne ve pomagati.

Mučno bi je ne izpraševal rad, ker bi to njegovim nepoštenim nakanam ne koristilo.

Tu se spomni lepe tujke, ki ga je v vrtnem paviljonu tako v kozji rog ugnala.

„Govoriva o Vaši prijateljici,“ prične sodnik z nova. „Gotovo je bila dotična deklina Vaša tovaršica, ker je bila jednako oblečena. Ali veste, kaj mi je rekla, da je?“

Lenčika molči.

„Imenovala se je nevesto tolovajskega glavarja Jurija Skopca,“ nadaljuje sodnik, katerega oblije kurja polt pri teh besedah.

Lenčika ostane mirna.

„No, če je rekla, naj pa njena velja,“ glasi se njen hladnokrvni odgovor.

„Nemogoče,“ zakliče sodnik, „ta vendar ni mogla biti ljubica onega grozoviteža, ki je v tako kratkem času postal prava šiba božja za vse naše pokrajine.“

„Zakaj pa ne?“ meni Lenčika. „Tolovajski glavarji so tudi ljudje, in Jurij Skopec je celo lep mož, katerega bi se malo deklic branilo. Meni se to ne zdi nič posebnega.“

Sodnik se skoraj mrzlično stresa.

Sedaj se mu Lenčika dozdeva v resnici čudna ženska, nekaka vragica v lepi postavi.

„Čuvajte se,“ preti uradnik, „čuvajte se, da ne pričnem mučno izpraševati, moja skromna potrpežljivost je že skoraj pri kraji.“

„Moja tudi,“ odgovarja Lenčika ravnodušno.

Potem pristopi.

Zopet dvigne svojo nogo, sedaj pa zadene črno pregrneno mizo, za katero kraljuje sodnik.

Trebušasti uradnik hoče mizo vzdržati, toda njegov trud je zastonj, miza se je že preveč nagnila.

Tudi beriči so prepozni — težka miza se prevrne ter sodnika pod sabo pokoplje.

Tu leži vse povprek, sodnik, knjige, spisi in druge reči. vrhu vsega pa čepi uradnikova lasulja.

Lenčika se na vse grlo krohota.

„Škoda, škoda,“ zakliče tolovajka, „to bi bilo treba naslikati!“

Sodnik togote besni.

S težavo se izkobaca izpod mize, stokajoč se s pomočjo beričev pobere.

„To je pravcata čarovnica,“ mrmrajo prestrašeni sodnijski hlapci.

„Da, čarovnica,“ javka sodnik, ki se šepasto prestavlja z jedne na drugo nogo, kajti miza ga je hudo zadela.

„Obdolženko bom dal mučno zaslišati,“ rujove strogi gospod, „s pomočjo krvnika in njegovih priprav. Potem se bo že vsega spomnila ter bo pravilno vse priznala.“

„Ali res to verjamete?“ praša ga Lenčika, kateri švigajo strele iz žarečih oči.

„Da, da,“ upije sodnik srdito, „mučilno orodje Vam bo vso nagajivost izgnalo.“

„Oj, prosim,“ odgovarja mu pogumna deklica mirno, „radovedna sem samo, kaj poreče k temu nevesta tolovajskega glavarja Jurija Skopca?“

„Kaj menite o tem?“

„Le potrpite,“ roga se Lenčika, „moj čas bo še prekmalu prišel, in pa prislovica pravi — najbolje onemu, kateri se poslednji smeji.“

„Peljite jo proč,“ sopiha sodnik, „že vidim, da bom moral drugače postopati ž njo.“

Pristavil bi rad „kakor bi mi to tudi žal bilo“, kajti Lenčika je cvetoča deklica, kakor more sploh biti odrasla devica.

„Mogoče, da bo sedaj krotka postala,“ misli si graščinski uradnik.

V tem oziru se pa jako moti, kajti ko beriči pristopijo, da bi obdolženko odpeljali, skoči Lenčika proti trebušastemu sodniku.

Čeravno ima roki zvezani, skače deklica urnih nog — sodnik jo v svojo grozo hipoma poleg sebe zapazi.

Prestrašen začne bežati — Lenčika za njim, nazadnje pa beriči, ki hočejo dekleta zgrabiti.

Divji lov se prične, ki se neha na stopnjicah, kajti tam Lenčika doteče sodnika.

Z nogo ga tako krepko brene, da se debeluhar grozno rujoveč po stopnjicah navzdol zavali ter šele na dnu njih obleži.

Mej tem se beriči polaste silovite jetnice, katero vlečejo nazaj v ječo.

To vse se je zjutraj na vse zgodaj zgodilo.

Sodnik odide grozno potr.

Sicer bi lahko takoj druge strune navil ter dal dekleta mučiti.

Ko bi Lenčika le tako krasna ne bila!

Ravno njena odločnost v zvezi z nenavadno lepoto je vzrok, da sodnik za sedaj zatisne jedno oko.

Sodnik je z jedno besedo nasproti lepim deklicam ves drugačen, kakor pa takrat, ko določuje kazen moških zločincev.

In temu se nikdo ne more čuditi, kdor natanko pozna sodnikovo soprogo. To ljubko bitje ženskih čednostij ima namreč vse, kar si more krasna krona stvarjenja le želeti, toda žal — vse na napačnem mestu.

Rudeče rožice so se z lic v lase izgubile, biserna miloba se je od zob na ustnice preselila, njihova rudeča barva je v oči prešla, srnasto rujava barva pa je iz očij na zobe stopila.

Krasno obokanje prs se pri sodnikovi gospej na hrbtu vidi — o drugih lepotah njenega života pa raje molčimo.

Adolfina se zove ta biser uradniških soprog, in hudi jezik govore o nekem turšičnem strašilu, seveda le tedaj, kadar ni nobeden sodnikovih prijateljev blizo.

Sodnikova gospa je bila zelo bogata in zaradi tega jo je sodnik tudi vzel.

„Ljubeznjiva“ soproga sprejme svojega moža s smehljajem razdraženega orang-utanga.

„Kje si zopet ostal toliko časa?“ pozdravi ga pri vstopu v sobo. „Ali ne veš, da z zajutrekom ne maram čakati?“

Sodnik se prestraši svoje žene, ko zapazi njeno slabo voljo. —

Tako grda se mu še nikdar ni zdela, kakor sedaj, ko prihaja od sveže, razkošne Lenčike.

Soproga ga togotno pogleduje s svojimi rudečkastimi očmi. —

„Kje si bil že zopet toliko časa?“ zaupije hripavim glasom nad njim ter udari s suho, koščeno roko tako ljuto ob mizo, da začno posode plesati.

„Oprosti, draga,“ odgovarja strogi gospod sodnik jako ponižno in pohlevno, „imel sem nujno zaslišanje, katerega nisem mogel odložiti.“

„Ah, že vem,“ rentiči ljubeznjiva ženska, „zopet si bil v stolpu, kjer sedita mladi deklici. Ne taji mi, vse mi je znano. Toda če me ogoljufaš, sem poglej — ali vidiš?“

In prestrašencu pokaže dvoje koščenih rok, na katerih se svetijo rumenkasti, ostri nohtovi.

„Ž njimi Ti izpraskam oči,“ kriči furija, „kajti poznam Te, poznam, Ti hinavec, ki se po lepih dekletih oziraš, namesto da bi pri svoji čednostni soprogi ostal!“

„Prosim Te vendar —“

„Molči mi, dosti vem — toda sedaj si zajutreka ne bom dala pokvariti. Pri prihodnjem zaslišanju bom sama šla s Teboj in gorje Ti, če opazim, da katero ljubeznjivo pogleduješ — gorje Ti, trikrat gorje!“

Sodnika obliva kurja polt, vendar pa ne misli na to, da bi se odrekel svojim nakanam.

Ravno narobe, sedaj še-le hrepeni po objemu zalih jetnic.

Seveda to ni tako lahko.

„Skrivnostna tujka mora še-le krotka postati,“ misli si sodnik, „ukazal bom, da bo dobila samo suh kruh in požirek vode, potem bo že bolj pohlevna postala, mej tem časom se bom pa z Ivanko zabaval.“

„Sicer se ta punica noč in dan kremži, toda kaj to mene briga? Postala bo že vesela — oj videli bodemo — da, da — nisem neumen ter vem, kaj moram početi, da moja volja gotovo obvelja.“

Soproga ga ostro opazuje.

„Mož,“ zadere se hipoma nad njim kakor razkačen tiger. „kaj zreš tako pred se, kje so Tvoje misli?“

„Pri Tebi, draga,“ odgovori sodnik prebrisano.

„To Ti tudi svetujem, kajti presneto malo šale razumem. Sicer pa, kaj je tujka priznala?“

„Nič.“

„Kaj, prav nič?“

„Ne, vedla se je kakor bi bila iz norišnice ušla. Najprvo je vrgla pisarju črn timer na glavo, potem je pa celo mizo prevrnila.“

„In to si mirno trpel?“

„Da, kaj naj pa storim?“

„Ha, sedaj mi je vse jasno,“ kriči jezična babura, „Ti priznanaš tujki, ker upaš —“

„Ljuba žena —!“

„Molči, najprvo govorim jaz, ali si me razumel? — Da, dobrikaš se jetnici, oj, predobro Te poznam — no, ali jo boš morebiti za kazen samo po mlademu licu pobožal?“

„Za božjo voljo, draga moja, kaj pa misliš o meni?“

„Oj, saj Te poznam, Ti stari hinavec,“ sopiha ljubezniva žena, „doma si tak, kakor bi ne znal do pet šteti, če si pa je drugod, laziš za mladimi ženskami, ko Tvoja poštena zakonska žena doma dolgčas prodaja. Fej Te bodi, to je hudobno — toda —“

Nadaljno besedičenje pretrga služabnica, ki prinaša prvo skledo za zajutrek.

Sodnikova obmolkne, kajti dobra papica jej je nad vse, vrhu tega pa ni poslom treba vedeti, kako se gospoda — nabava.

Sodnik se oddahne.

Bal se je že dolge propovedi, sedaj ga pa lično opravmiza vabi k zajutreku.

Tudi on je velik prijatelj izvrstnih jedij in pijač. Sodnik zadovoljno muza ter gladi po tolstem trebuščku.

„Raki,“ pravi vesel, „krški raki so mi najljubši pri zajutreku.“

Tudi „milostiva“ se nekoliko pomiri, ko zagleda rudeče kosečke.

Sodnik si naloži orjaškega raka na krožnik.

Molče se lotita prijetnega dela, kajti ravno pri rakah je postobesedičenje nekoliko ovirano.

Zopet se odpro vrata.

„Ali pride že druga skleda?“ kruli gospod sodnik, „saj je s prvo nismo gotovi, mej tem bo pa ona jed mrzla postala.“

Tudi gospa se černo ozre, kajti zapovedala je jedenkrat za vselej, da se mora naslednja jed prinesiti še-le tedaj, ko pozvoni.

Dekla se pokaže na pragu.

„Milostivi gospod,“ oglasi se plašno, „zunaj stoji kmet s pokrito skledo. Pravi, da jo je gospodu sodniku prinesel. Ali naj darilo prevzamem?“

„Seveda, neumna gos,“ zagodrnja gospa, „hitro vzemi kmetu skledo ter jo semkaj prinesi! Če hoče kaj od gospoda kmeti, naj pride pozneje.“

Dekla izgine.

„Ali so posli bedasti,“ mrmra kostanjeviški sodnik.

„In pri tem natanko vedo, kolikokrat kmetje darila prinašajo, mogoče je v skledi med, kmetje dobro poznajo moj okus. Res sem radovedna.“

Sodnik jej prikima.

Zopet pride dekla z veliko skledo, preko katere je pregrnjen bel prtīč.

„Kmetski dečko je takoj odšel,“ javlja dekla, „ter Vam poroča, da je v skledi pismo. Druzega mi ni naročil.“

„Tako, tako, menda je bil to prosilec sam,“ pravi sodnik imenitnim glasom; „semkaj postavi skledo, neumna goska, in drugi pot taka darila takoj prevzemi, ne da še-le na dolgo in široko izprašuješ. Ali si me razumela?“

Dekla se težko oddahne, ko zapusti sobo.

Sodnik potipa skledo, ali ni morebiti kaj gorkega v njej. —

Skleda je mrzla, tedaj se pomirjen zopet s krškimi raki začne baviti. Kmalu so same luščine še na njegovem krožniku.

„Tako, draga soproga,“ izpregovori gospod sodnik, „sedaj poglejmo, kaj nam je ljubezen naših podanikov naklonila.“

Milostiva mu prikima.

Radovedna zre na pokrito skledo, ki je varno zavita v snežnobel prtīč.

Sodnik odveže trak.

Važnega obraza odgrne prtīč ter pogleda v skrivnostno posodo.

Na vrhu leže zelene smrekove vejice, ki pokrivajo darilo ljubezni.

„Gotovo je med,“ pravi sodnik, ki z jezikom zacmoka.

Varno jemlje vejico za vejico iz sklede, milostiva pa steguje svoj suhi vrat.

„Jezus!“

Sodnikova gospa tako zakriči.

Sodniku pa se lasje ježe, kajti v skledi, sredi gozdnih cvetlic, leži krvavo človeško uho!

To je grozno iznenadenje.

Gospa vije roki, s stola poskoči, pri tem pa se zadene ob mizo ter ob stol izpodtakne — kakor je dolga in široka položi kosti svojega rojstva na tla.

Potem začne neznansko na pomoč klicati, sodnik pa odrenel zre na strašansko darilo ter ne more niti besedice izpregovoriti.

Kričanje sodnikove gospe se po vsem stanovanji razlega in od vseh strani hite služabniki v jedilnico, meneč, da se je kaka nesreča pripetila.

Seveda se vsi čudijo, kajti milostiva gospa leži mej dvema stoloma na tleh, kjer nečloveško rujove, njen soprog pa še vedno nem in bled gleda v skledo.

Tu zapazi malo pisemce.

Na zavitku zapazi lično načrtan napis, in ko se bliže pripogne, čita besede:

„Učenemu gospodu sodniku na graščini Kostanjevica.“

Nehote stegne sodnik svojo desnico.

Previdno, kakor bi se bal, da se bo ob človeškem ušesu opekel, prime uradnik z dvema prstoma njemu namenjeno pismo.

Ni zapečateno, in ko je razgrne, čita njegovo vsebino. Kaj je tu notri pisano?

„Vaši učenosti pošiljam levo davkarjevo uho, ker ste se predrznili, mojo tovaršico zapreti. Tudi ste nesrečnega logarja in njegovo hčerko z nova v ječo dali vreči.

To ni samo nepravično — to je krvoločno.

Če ti trije jetniki ne bodo dobili takoj svoje prostosti, in posebno, če zadnja dva imenovana re-veža ne bodeta pred Vami imela miru, poslala Vam bom nadaljne dele Vašega prijatelja v dokaz, da nobene šale ne pozna

Amalija,

nevesta tolovajskega glavarja
Jurija Skopca.“

Sodnik pismo prečita.

„Vsemogočni Bog,“ zastoka grozno prestrašen.

Pismo mu pade iz roke. Srpo zopet gleda v skledo.

Kaj naj stori? Ali naj jetnike izpusti —?

Nikdar!

In tako stoji sodnik v grozoviti zadregi, ne vedoč, kaj mu je storiti.

Služabniki pa bledih obrazov pri odprtih vratih šepetajo neznansko ime — Jurija Skopca.

103. p o g l a v j e.

V glumaškem taborišči.

Tolovaji zapuste skrivališče. — Pante in Smukač odvedeta plemenitašici na graščino. — Zlata streha. — V gozdu. — Kaj Smukač opazi.
Nove skrivnosti.

Tolovaji na Medvedjem gradu se pripravljajo na odhod. Živež že pohaja in ker je cela okolica po konci, niti misliti ne morejo na to, da bi si preskrbeli novo zalogo.

Predrzni roparski napad in pa okoliščina, da sta tolovaja odpeljala plemenitašici, sta vse kroge silno razburila in straže poročajo, da oboroženci noč in dan iščejo razbojnike.

Celo na Medvedji grad zahajajo preganjalci.

Čeravno ne poznajo niti skrivnega podzemeljskega hrama, niti tajnega prostora za kapelico, postaja vendar položaj vedno neprijetnejši.

Kdo ve, ali ne bo slučaj razkril skrivališča?

Pred vsem pa tolovaji nočejo lakoto trpeti.

Zaradi tega mislijo na odhod.

Že nocoj hočejo razbojniki zapustiti razvaline Medvedjega gradu ter odriniti proti jugu.

Tolovaji svojo prtljago pridno v cule povezujejo.

Smukač molči o svojem prepiru z Jerinim možem. čeravno ga z mnogimi vprašanji nadlegujejo.

Tem pogosteje pa govori s Pantetom, ki je postal njegov najzaupnejši prijatelj.

Tudi danes stoji poleg njega.

„No, to je bila vražja dogodba“, pravi Pante tiho, „ne bil bi si mislil, da je Jera taka peklenska babura. Svaril sem Te, tovariš, toda poslušati me nisi hotel.“

Smukač si drgne vrat, pozabiti ne more one zanjke, ki bi ga bila kmalu spravila v grob.

Tu Pante stopi tik njega.

„Presneto moraš biti previden, tovariš“, pravi, „Jera ima samega hudiča v sebi. Povem Ti, da ne bo poprej mirovala, predno se nad Teboj krvavo ne maščuje.“

„To mi je znano.“

„Tedad bodi previden. Očitno ne smeta Hrvat in Jera ničesa zoper Tebe pričeti, toda on je divji kakor zver, gotovo ga je Jera grozovito nahujkala. Zaradi tega se čuvaj, drugače ne dam za Tvoje življenje niti počenega groša.“

„Nič se ne boj, saj imam zdrave oči. Sedaj Te prašam, kaj bodeva s plemenitašicama počela? Najbolje napraviva, če ju usmrtiva — ali —“

Pante zre temno pred se.

„Ne, umoriti jih ne maram“, pravi, „prejeli sta svojo kazen, ker sta morali postati najini ljubici. Te sramote ne pozabite vse svoje žive dni, da sta morali trpeti tolovajske poljube in objeme. O polnoči bodedo odrinili, poprej pa ju bodeva izpustila, naj se povrmeta v graščino.“

„To je vendar nevarna stvar“, odgovarja Smukač, „glej, tovariš, takoj bodeda vso graščino naščuvali za nama. In ko bi nas takoj pričeli preganjati, slabo bi se nam godilo na ravnem, ker gozdi niso tako blizo.“

„V tem oziru imaš prav, vendar pa prepusti zadevo meni. Le pridi proti polnoči v hram za kapelico, Cekinarju sem na-

jino skrivnost razodel, to je pameten človek, s katerim se da govoriti. Tudi on sedaj strogo pazi na Hrvata in njegovo zvito ženo.“ —

S tem je razgovor končan.

Tolovajske straže se na vse strani bistro ozirajo, od daleč vidijo mnogoštevilne konjike.

Sicer na razvaline nobeden sovražnik ne pride, toda zaradi tega ne postanejo malomarni, ker bi jih najmanjša neprevidnost lahko spravila v veliko nevarnost.

Tako se približa noč.

Tolovaji so pripravljani na odhod.

Cekinar, ki zapoveduje prvi za Jurijem Skopcem, je vse odredil.

Sam hoče stopati na čelu čete, za njim neposredno bodeta korakala Hrvat in Jera, potem ostali tolovaji, kot zadnja dva pa Smukač in Pante.

Tako sta se ta dva s Cekinarjem dogovorila.

Seveda je Hrvat radi tega grozno razkačen, kajti dobro opazi, da mu Cekinar gleda na prste — da mu hoče zabraniti maščevanje nad Smukačem.

Tem mirnejša je lepa Jera.

In ko njen soprog v togoti zarentači, pravi mu zamolklim glasom:

„Le pusti, Janko, osnovala sem si že načrt, ki bo za vedno zamašil usta nesramnemu človeku. Ta pot si delo lahko prihraniš, jaz sama se bom osvetila, če ne prej, pa slej.“

„Kako boš to storila, Jera?“ prša jo Hrvat radoveden.

„No, saj bodeš to z lastnimi očmi videl“, smehlja se zala hudobica. „Le mirno čakaj, kmalu se bomo sešli s tolovajkami — potem bo moj pravi čas prišel. Zanašaj se na-me, besedo Ti zastavljam, da bo moja osveta grozovita!“

O teh naklepih seveda nikdo niti črhice ne izve, vsi tolovaji imajo s pripravami za odhod dosti opraviti.

Pasove preko života boljše zadržujejo, kajti zadnje dni so morali stradati.

Treba bo poiskati gostoljubnejše kraje, kjer bo mogoče potolažiti lačne želodce.

O polnoči zapusti četa stare razvaline.

V odkazani razvrstitvi odidejo, le Pante in Smukač zaostaneta, ker hočeta prej svoji neprostovoljni ljubici spraviti na graščino.

Komaj izgine zadnji tolovaj, hitita tovariša v svoje skri-vališče.

Tam povezanima deklicama vzlic vsemu ustavljanju hitro zamašita usta ter ju zavijeta v plašča.

Deklici mislita, da ju bodeta sedaj tolovaja hladnokrvno pomorila.

Toda niti Pante niti Smukač kaj takega ne nameravata, posebno ker je Jurij Skopec strogo prepovedal nepotrebno pre-livanje krvi.

Vsak zgrabi svoje lepo breme ter ž njim odhiti proti graščini.

Pri grajskem vrtu, blizo velikih vrat, odložita pod krito lopo graščakovi nečakinji.

Smukač meni, da bo sedaj Pante nemudoma odšel ž njim ta ostalimi tolovaji, toda njegov tovariš mora plemenitima raz-uzdankama vendar še nekaj v slovo povedati.

Divji tolovaj se pripogne, plašč nekoliko odkrije, da more povezana deklica čuti njegove besede.

„Zdravstvuj, lepa ljubica“, norčuje se Pante, „zaničevani hlapec, katerega je Tvoj bič nekaj tako neusmiljeno mučil, se je pošteno maščeval. Da, lepo dete, tako se je borni služabnik osvetil, ker je postal tolovaj, prost človek, kateremu je sedaj ves svet odprt. To povej tudi svoji predragi sestrici, ki je morala ljubiti mojega tovariša Smukača. In če bodeta obdržali živ spomin na naš sestanek, tedaj — hahaha —“

Tih krohot konča ta govor, graščakova nečakinja pa zamolklo javka.

„Zdrava mi ostani, upam, da me nikdar ne pozabiš“, zakliče Pante ter deklino zopet v plašč zavije. „Pojdi, tovariš, jutri zjutraj bodo že najini ljubici našli. Hejsa, to bo veselo svidenje, posebno če bodeta morali na neprijetna prašanja odgovarjati. Toda ženskam tako nikdar ne manjka izgovorov.“

S tem vleče svojega prijatelja za sabo.

Urnih korakov odhitita po bližnici za svojo četo.

„Tako bodeva svoje tovariše kmalu došla“, pripomni tolovaj. —

In ne moti se, kajti po preteku pičle pol ure zapazi pred sabo temne postave, ki se tiho pomikajo v nočni senci naprej.

Pante se pridruži ostalim tovarišem, Smukač pa gre k Cekinarju.

„Kam gremo prav za prav?“ praša, „glavar nam je vendar rekel, da se snidemo na Notranjskem pod Hrušico.“

„Seveda, pri ‚ajdovskem grobu,“ odgovarja Cekinar, „to je sklenjeno in pri tem ostane. Toda pot preko Ljubljane bi bila nevarna, zaradi tega hočemo skozi Istro priti na dogovorjeno mesto. Vrhu tega pa gremo na Reko, za to imam posebne vzroke.“

„Katere pa?“

„Prvič se moremo tam pri nekem znanem židu, ki ima lastno hišo, izborno poskriti. Tudi nas bo proti gotovi plači z živežem zadostno preskrbel, kar bi nam na pustem Krasu in pri tamošnjih revnih ljudeh ne bilo tako lahko mogoče. Potem imam pa še neko izborno misel.“

„In ta je?“

Cekinar prične tiho šepetati.

„Saj veš, tovariš, da je naš glavar predrzen mož, ki izvršuje najtežje stvari. To mi ne da miru, tudi jaz bi rad kaj posebnega učinil, kaj velikanskega. Povej mi, ali si bil že kdaj na Reki?“

„Ne,“ odgovarja Smukač radoveden.

„Jaz pa tamošnje mesto in okolico natanko poznam. Tam je slovita romarska cerkev na Trsatu. Na cerkvi je mal stolp, čegar opeka je od čistega zlata.“

„Ali je to res?“

„No, saj me poznaš, da se ne šalim rad, kadar se gre za take stvari. Ne vem več, kateri bogati knez je storil obljubo, da bo z zlatom pokril mali stolp — z jedno besedo, visoki in neznansko premožni knez se je srečno vrnil iz turške vojne z velikim in dragocenim plenom — in v zahvalo je izpolnil svojo obljubo.“

„Dobro, toda —“

„Prisvojiti si hočem one zlate plošče,“ sika Cekinar, „seveda s pomočjo najpredržnejših tovarišev. Naš pogumni glavarnaj se čudi, ko bo zagledal bogati plen. Kaj praviš Ti k temu, Smukač?“

„To je nevarno podjetje.“

„Naj bo, toda naš trud se nam bo obilo poplačal, kajti plošče so velikanske vrednosti, tudi že vem, kdo nam jih bo odkupil.“

„Morda celo Tvoj znani žid na Reki. Temu bi bila stvar vendar preveč nevarna.“

„Ne, ne, poznam ga, kakov človek je to. Zvezo ima z laškimi in grškimi sovorniki, po ladijah se njegovo blago razpečava v tuje kraje. Le potrpi, da pridemo na Reko! Juriju Skopcu hočem pokazati, kaj njegovi ljudje tudi brez njegovega vodstva premorejo, ponosen mora biti na nas — to je od nekdaj že moja želja.“

„Za moj del, saj veš, da se smeš na-me zanašati,“ pravi Smukač.

Tovariša se še nekaj časa razgovarjata, ko se naenkrat začuje poluglasen žvižg.

„Kdo je to?“ prša Smukač.

„Naša predstraža,“ odgovarja Cekinar popolnoma mirno, „poslal sem tovariša naprej, naj nam naznani, kdaj pridemo do gozda.“

„Seveda, tam bi bilo dobro zavetišče, toda ničesa jesti. Povem Ti, moj želodec postaja vedno bolj nadležen, kruli mi tako, kakor star, čmeren pes.“

„Tu moramo potrpeti. Če se nam nič drugega ne posreči, vjeli bomo v zanjke nekaj zajcev.“

„Saj nam družega tudi ne preostaja.“

Tolovajska četa stopi v gosto zaraščen gozd, v katerem je kolikor toliko varna pred preganjalci.

Tu noter si zasledovalci ne bodo upali, ker bi se tolovaji, skriti za orjaškim drevjem, lahko branili zoper desetkratno silo. —

Cekinar natanko pozna ta gozd, kajti v tmuni vodi varno svoje tovariše vedno bolj v goščavo.

„Hej,“ zakliče naenkrat Smukač, ki stopa poleg Cekinarja, „kaj pa je tam-le, ne daleč pred nami, žari se, kakor bi gorelo?“

„Resnično, prav imaš,“ odgovarja mu tovariš, „to je goreča gromada sredi gozda.“

„Obrnimo se tedaj, ali pa vsaj na stran krenimo,“ svetuje Smukač.

Cekinar se smeji.

„Kaj Ti na misel ne pride? Ljudje, katere tu v gozdu srečamo, nas ne bodo izdali.“

„Mogoče so pa to naši preganjalci.“

„Nikakor ne, k večjemu lovski tatovi ali pa mogoče cigani. Pri njih bomo dobili živeža, zaradi tega se bomo tudi bližali ognju.“

Smukač se uda.

Svojega tovariša pozna, da je nenavadno prebrisan, tedaj mu tudi ne ugovarja, ko Cekinar neustrašeno koraka proti goreči gromadi.

Ko pridejo tolovaji v bližino, zagledajo nenavadne stvari. —

„Tri sto vragov,“ šepeta Smukač, „kakošna je ta neznanška žival?“

„Ali je ne poznaš?“

„Ne.“

„To je velblod,“ smeji se tolovaj, „in votlo godrnjanje, katero sedaj čujem, prihaja od medveda. Tukaj tabori glumaška družba.“

Smukač prime svojega tovariša za roko.

„To so tedaj ljudje, ki po vaseh in mestih kažejo svoje umetnosti?“

„Da, to so.“

„Potem se jim raje ne pokažimo, izdali nas bodo,“ šepeta tolovaj.

„Ne misli tega, kajti glumači imajo navadno sami dosti na rovašu. Večkrat sem se že s takimi potovalnimi ljudmi sešel in nikdar me še niso izdali. Tedaj le pogumno naprej!“

Tu jo Jurij Skopec k sebi priusne.
„Ne taji, dete!“ šepeta zali mož; „Ti drugega ljubiš, in
ta drugi — sem jaz.“

V glumaškem taborišču zapazijo počasi bližajoče se tolovaje.

Medved renči, velblod meketa in opice razburjeno vrišče ter kakor zblaznele skačejo ob svojih verižicah.

„Kdo je tukaj?“ zakliče visok, hripav in neprijeten ženski glas.

„Dobri prijatelji, ki se jednako Vam v gozdu skrivajo.“ odgovarja Cekinar, čegar krepka postava se v svitu gromade pokaže izza drevja.

Zopet se začuje oni ženski glas:

„Kdo ste, zakaj nosite orožje?“

„Ker nam je potrebno, žena. Ne bojte se, Vam se ne bo nič žalega storilo. Pristopite, tovariši, tukaj bodemo nocoj počivali!“

Tolovajska četa se približa — glumači se, zagledavši toliko oborožencev, zelo prestrašijo.

Preverjeni so, da imajo z razbojniki opraviti — na obrazih jim izraža groza.

Cekinar jim še jedenkrat svečano zatrjuje, da zoper nje ne namerava nič sovražnega.

Konečno se nekoliko pomirijo.

Stari čitateljevi znanci so to, na katere je naletela tolovajska četa.

Tam pri ognji stoji prekanjena načelnica glumaške družbe, Herkul, burkež, deklina in ostali člani.

Lepe Milice ni nikjer videti, kajti ubogo deklico so zaprli v voz. —

Cekinar takoj na to misli, kar je tovarišem najbolj potrebno.

„Ali imate kaj živeža odveč?“ praša zvito žensko, ki se plašno ozira proti tolovajem.

Babura molči.

Tedaj seže tolovaj v žep ter pokaže celo pest svetlih zlatov.

„Plačali bodemo, kar nam prodaste,“ nadaljuje podnačelnik. „Slučajno nam je hrana pošla — zaradi tega bi se radi ž njo preskrbeli.“

Glumačica poželjivo zre na zlate.

„Herkul je jelena porušil,“ pravi po daljšem premisleku, „izvrstno zna z lokom in pušicami streljati. Tudi kruha imamo slučajno dosti, vrhu tega Vam moremo odstopiti tudi sodček žganja.“

Cekinar se smeji.

„No, to vse moremo rabiti. Le dajte nam, kar morete pogrešati, lačni ljudje niso izbirčni. Denarja nam ne manjka, tudi ne poznamo, kaj je skopost. Žena, tu vzemite, zadovoljna bodete z nami.“

Nekaj zlatov izgine v glumačičini roki.

Sedaj se zjasni načelnici obraz.

Hitro svojim ljudem potrebno zapove in kmalu prineso trije možje močnega jelena, ostali več hlebov kruha in sodček žganja.

Tolovaji se ne dajo dosti siliti.

Nemudoma nalože drva na ogenj, napravijo si primeren raženj ter začno pred malo časa ubitega jelena pravilno razkosavati.

Že pol ure pozneje se suče okusna pečenka ob ognji — utrujeni tolovaji nestrpno čakajo, kdaj si bodo mogli potolažiti glad. —

Smukač stika po taborišču.

Ogleduje si velbloda, medveda, opice, potem se ozre proti deklicama, katerih zala, toda prežita obraza ga ne moreta posebno zanimati.

Herkul in burkež sta z ostalimi člani glumaške družbe šla počivat ter spita prepričana, da se od novih došlecev ni treba ničesa bati.

Cekinar se razgovarja z načelnico, Pante sedi pri ognji in pod utico od zelenih vej se lepa Jera s svojim ljubosumnim možem živahno posvetuje.

Žareče njene oči se srdito obračajo proti Smukaču, ki ravnokar stopi k zeleno pobarvanemu vozu.

Tolovaj osupne.

Opazil je divno krasen obrazek mlade deklice, ki je za trenotek pogledala iz malega okenca.

Sicer je bilo to le za jeden hip, vendar pa je Smukač natanko mogel razločiti dekliški obraz.

„Prokleta,“ mrmra tolovaj, „to je bila zala punica — krasno dete! Res je menda iz tujih dežel, kajti bila je rujava, kakor ciganka. In vendar bi prisegel, da sem že nekje videl tega dekliča. Takega obraza ni mogoče pozabiti. Tri sto vragov, kje pa je to bilo?“

Tolovaj ugiba.

Njegovo življenje je bilo dosedaj tako razburjeno, da se res ne more spomniti, kje je srečal deklico s tem ljubkim obrazom.

„Čudno,“ misli si razbojnik, „no, prašati moram svojega tovariša Cekinarja. Če me vse ne moti, bil je tudi on zraven, ko sem videl to punico — hm, hm — ko bi se le še jedenkrat hotela pri oknu pokazati.“

Zamišljeni tolovaj zastonj čaka, okno pri vozu ostane prazno.

Naenkrat v grmovju zašumi.

Smukač se preplašen obrne ter zapazi grozno skremžen obraz. —

To je menda možak, ki srpo zre na tolovaja.

In sedaj Smukač tudi vidi, da mu tujec preti s krepko pestjo.

„Grom in peklo,“ godrnja tolovaj, „ali je ta zlodej tudi član glumaške družbe? Izginil je sedaj spak s svojim peklen-skim obrazom. Oj — tu prihaja stara in grda babnica — tudi ona me grdo gleda — primaruha, v resnici pravcata copernica je to.“ —

Glumačica se urno bliža.

„Kaj iščete tukaj?“ zakriči s svojim hripavim glasom. „Zatrjevali ste nam, da nam ne bodete storili nič žalega, sedaj pa že krog voz vohunite.“

Smukač se zatajuje.

„Hotel sem si samo Vaše živali ogledati.“

„Tukaj nimate ničesa opraviti,“ kriči babura, „pri vozovih Vas kratko malo ne trpim. To si prepovedujem, pojdite k svojim tovarišem, tukaj pa je moje bivališče.“

Pri teh besedah se jej kakor tigru oči svetijo.

Smukač se noče prepirati z načelnico, razven tega je pa lačen. —

Mirno odide proti ognju.

Skrivaj pa se ozira proti zelenemu vozu, v katerem glumačica ravnokar izgine.

„Vrag naj me vzame,“ mrmra tolovaj, „za to celo zadevo se nekaj posebnega skriva. Gotovo glumačica pri vsem tem nima mirne vesti. In pa peklenski obraz v grmovji — ta tudi nekaj pomeni. Čemu mi je s pestjo pretil? No, Cekinarju bom vse povedal in pa paziti moramo dobro. Predno zapustimo taborišče, priti moram tej tajnosti na sled!“

104. poglavje.

Strašno presenečenje.

V židovi hiši. — Izdajalec ne spi. — Jurij Skopec in njegova Lea.
V ljubezenski strasti.

Jurij Skopec je sam ostal v Abrahamovi hiši.

Predrznost je to velika, tembolj, ker tolovajski glavar ve, kako zvita sta Hebrejca, ki se po njegovem mnenju skrivata v sosedni hiši.

Iznenaditi hoče prepeličarja in zaradi tega se hlini popolnoma mirnega; v resnici pa je oprežen, pri najmanjšem šumu zgrabi njegova desnica orožje.

Lea se mu črez dan ne pokaže.

Polde in Černič sta v židovem potovalnem vozu srečno zapustila mesto.

Denar je v varnosti in Jurij Skopec je prepričan, da ga bodeta njegova tovariša spravila v dogovorjeno, prav varno skrivališče.

Pod Nanosom pri starodavnem 'ajdovskem' grobu hočejo novo skrivališče ustanoviti, tam hočejo počakati ostale svoje tovariše.

Tako je Jurij Skopec odredil.

Vede se sedaj, kakor bi bil on hišni gospodar.

Kmalu zapoveduje to, koj potem naroča kaj drugega, in že ravno služabniki starega Abrahama neradi ubogajo, kroti jih vendar pogumni tolovajski glavar z jednim samim osornim pogledom.

Večer se bliža, ko se iz Vlaške ulice bliža hitrih korakov v plašč zaviti mož mestni straži.

To je žid, ki je iz Levijeve hiše skozi mala vratica stopil na temno ulico.

Kdor bi ga natančneje pogledal, spoznal bi ga takoj kot hišnega gospodarja samega.

Jurij Skopec je tedaj prav slutil, da je žid v svoji hiši skrit, odkar se mu je ponesrečila črna nakana, da bi v posteljah zadušil tolovajskega glavarja in njegova tovariša.

Kam gre Levi?

Kmalu izgine v starem poslopji, v katerem je nastanjena mestna straža.

Nekaj časa pozneje stopi zopet na ulico in neznansko hiti, da bi prišel prej domov.

Oprezno se ozre na vse strani, predno skozi mala vratica zopet smukne v svojo hišo.

Po malih, ozkih stopnjicah hiti v gornje nadstropje.

Pred njim se pokaže gladka stena.

Žid pritisne na komaj viden gumb — vrata se odpro.

Levi vstopi.

Pred njim stoji stari Abraham, ki je po izpovedbi služabnikov odpotoval.

„Bog pravični,“ prične Abraham, ko je Levi komaj vrata zaprl za sabo. „Vesel sem, da si se zopet povrnil, moj sin — tako Te imenujem, ker boš končno vendar postal soprog moje Lee.“ —

Levi zadovoljno prikima.

„Grozno sem bil v strahu,“ nadaljuje stari Hebrejec, „kajti tukaj-le je stena, ki meji ob mojo hišo. Bal sem se, da

bo vlomil strašni Jurij Skopec, katerega stopinje sem večkrat slišal — trap, trap — sem ga slišal korakati.“

Levi odmahne z desnico.

„Jurij Skopec ne bo prišel sem,“ pravi tiho. „Tolovajski glavar nič ne ve o tajnem hodniku. Le pomirite se, oče Abraham, ravnokar sem nastavil past tolovaju, ki ga bo pogubila. Saj veste, kako sva se dogovorila. Hudobnež naj se le zelo veseli.“

Abraham še vedno ni popolnoma pomirjen.

„Ali bodo prišli?“ praša.

„Gotovo bodo prišli, z železnimi sulicami in drogovi, s puškami in vrvmi bodo vjeli tolovajskega glavarja.“

Abraham zdihuje.

„Ko bi ga le že imeli! Vesel bi bil, ko bi vedel, da sedi v varni ječi. Do tedaj ne morem biti svojega življenja vesel.“

„Saj se bo že nocoj zgodilo.“

Abraham z glavo zmajeja.

„Denar so tolovaji sabo vzeli,“ pravi tihim glasom, „za to pa imamo tolovajski plen, napravila bodeva dobro kupčijo. Vendar pa imam še druge pomisleke.“

„Katere neki, oče Abraham?“

„No, kaj naj rečem, ko bo ujeti Jurij Skopec pripovedoval o skrivnostnih posteljah v moji hiši. Prišla bo oblastnija vse pregledat.“

Levi se smehlja.

„Le pustite jih preiskovati, oče Abraham,“ tolaži ga, „ničesa ne bodo našli, kajti nikdo razven naju dveh ne pozna najinega skrivališča. Vrh tega živa duša tolovaju ne verjame, rekli mu bodo, da je lažnjivec. Tudi nisem rekel, da je Jurij Skopec v Vaši hiši, temveč sem samo o tujem tolovaju govoril. Sodnija ga bo dobro zgrabila, da bo moral vse priznati, saj nimajo zastoj mučilnega orodja.“

Abraham si mane suhi roki.

„Seveda imajo mučilnico, joj, kako bo javkal grozoviti tolovajski glavar. O joj, posebno, ko ga bodo ščipali z žarečimi kleščami. Samo, da se iznebimo tega nevarnega človeka!“

Levi se skrbno ozira proti tajnemu hodniku.

„Če le ne bo Lei kaj žalega storil?“ pripomni konečno.

„Nič se ne boj,“ odgovarja Abraham, „drugače bi ne bil svoje rejenke doma pustil. Jurij Skopec mora biti iz dobre hiše, kajti ves drugačen je, kakor pa razbojniki, s katerimi sem do sedaj imel opraviti. Jurij Skopec samo na naji čaka, da bi se zaradi železnih plošč nad posteljami maščeval, na Leo pa niti ne misli.“

Levi ni popolnoma pomirjen, toda raje molči.

„Pritlično bodo vojaki splezali v hišo,“ pravi po daljšem premolku. „Tako sem odredil. Potem bodo celo hišo obkolili ter Jurija Skopca vjeli kakor miško v mišnici.“

„In če sodniku o posteljah pripoveduje?“

„Nihče mu ne bo verjel,“ odgovarja Levi, „k večjemu bodo prišli površno preiskavat. Nekaj cekinov bo pri sodnikih izdalo. Saj so se pri naji dveh že dostikrat vršile hišne preiskave.“

S tem se židovska lepa dvojica pomiri. —

Jurij Skopec ne sluti, kaki črni oblaki se zbirajo nad njim. —

Mirno preživi celi dan v hiši Abrahamovi, dokler se njegova tovariša na židovem vozu ne odpeljeta, potem pa odide v svojo sobo.

Najmanjši nemir v hiši mu ne more uiti, toda nič sumnega ne zapazi.

Konečno se začne večerno mračiti.

Sedaj tolovajski glavar začasno pozabi na maščevanje.

K Lei hoče iti — k lepi Turkinji, obljubila mu je, da mu bo odprla vrata.

Stanovanje lepe deklice ima okna na dvorišče, ne preveč visoko od tlaka.

Kakor je hiša zunaj umazana, tako lepo opravljene so dekličine sobe.

Mehki divani, perzijske preproge in drugo krasno pohištvo razveseljuje oko.

Juriju Skopcu je vse to znano.

Čaka, da odbije najjaka ura.

Ob tem času ga pričakuje divna Lea.

Pogumni tolovajski glavar dobro pozna lepo deklico, pričlan je, da se za njenim beločistim čelom ne skrivajo izdajalske misli.

In sedaj je prišla zaželjena ura.

Zopet Jurij Skopec previdno stopa po temnem hodniku, v roki samokres držeč in pripravljen, vsakega napadnika hipoma ubiti.

Toda nikdo ga ne moti, nobenega sumnega glasu ne sliši, vse je tiho kakor v grobu.

In ko pride predrznež do Leine sobe, zapazi v svoje veselje, da so vrata le priprta.

Šumenje ženske obleke mu dalje naznanja, da ga Lea pričakuje, in ko hitro ter previdno vstopi, diha v sé vse vonjave jutranjih dežel, kakor da bi bil naenkrat prišel v čaroben vrt iz „tisoč in jedna noč“.

Počasi in oprezno deklica vrata zapre.

„Nisem prav storila, da sem Vas sprejela,“ šepetajo njena mala usta, „toda obljubila sem Vam.“

„Zakaj ne prav?“ praša jo predrznež.

„Tega ne vem, toda tako čudno mi je pri sreč. Vendar pa čutim, kako hvaležna Vam moram biti.“

„Lea, ljubica,“ odgovarja jej Jurij Skopec, „pred vsem zahtevam, da me ne vikaš več. Imenuj me s krstnim imenom. Jurij se zovem —“

Ona molči.

„Ali Ti to ime ni povšeči, srček moj?“

„Oj, da!“

„Teda me ž njim nazivljaj,“ prosi jo tolovajski glavar mehkim glasom, „dolgo je že, da me je nekdo tako klical.“

„In kdo je bil ta nekdo?“ praša Lea počasi.

Jurij Skopec more na to prašanje z mirno vestjo odgovoriti, kajti Amalija ni nikdar njegovega krstnega imena izpregovorila, ker jej ni bilo po godu.

„Moja mati, moja draga mati,“ odgovarja grozovitež.

„Ah —,“ zdihne Lea.

„Mrtva je — mrtva,“ nadaljuje tolovajski glavar žalostnim glasom, „sam sem jo potegnili iz savskih valov ter sredi

gozda pokopal. Beriči so mi jo usmrtili, zaradi tega sem postal tolovajski glavar. Vzeli so mi vse, kar sem imel — čast, službo, spoštovanje! Samo poguma, moškega poguma mi niso mogli vzeti — moč imam še vedno, da bom pogubil svoje sovražnike.“ —

Po Leinih baržunastih licih se pretakajo svetle solzice.

Sočutja ganjena položi nehote svojo mehko ročico na njegovo krepko roko.

To nanj čudovito vpliva. Kri se mu vroče pretaka po žilah — hipoma objame dekleta ter pritisne na svoje srce.

„Oj, pusti me“, prosi, „pusti me, Jurij!“

„Ne“, smeji se zaljubljeni mož, „kdor ima biser v roki, norec bi bil, ko bi ga ne obdržal. Ljuba Lea, kako iskreno Te ljubim!“

Ljubko deklico pelje s sabo k divanu, kojega mehke blazine vabijo k počitku.

Jurij Skopec ognjevito objame Leo, njujine ustnice se družijo v plamtečih poljubih.

„Oj, kaj delam?“ jeclja Lea, „toda ne smem Te od sebe pahnuti, saj sem Tvoja, ker si me rešil, oprostil iz rok ljutega tolovaja, iz krempljev grdih potepuhov. Da, brez Tvoje pomoči bi bila moja čast ugonobljena, postala bi bila na veke nesrečna.“

„Lea, kako lepa si!“ zakliče Jurij Skopec, „kako gori moje srce za Te, Ti rožica vseh rožic!“

Lea ga pogleda.

„Ali je to res?“ praša ga hlastno, „oj, ne, ne morem verjeti, ker si Ti tako zal, tako lep mož. Gotovo si jih že več ljubil, saj Te mora vsaka ženska oboževati.“

„Ali res to verjameš, Lea?“

„Da, čutim, da imam prav.“

Jurij se smehlja.

„Dete moje, govoril bom resnico, ker laži itak ne poznam. Da, ženske me imajo rade, tega ne tajim. Lepa dekleta so mi bila dostikrat naklonjena, vendar pa si Ti lepša, kakor vse, kar sem jih dosedaj videl — razven —“

Ona ga posluša.

„Kaj si hotel reči?“

„Nič, Lea“, izgovarja se Skopec.

In vendar je hotel reči, da sta dve deklici še lepši, kakor divna Turkinja; prva je Sabina, ona skrivnostna, zapeljiva tujka, in druga je Milica, ona ljubka cvetka, katere se le redkokdaj še spominja.

Mlada deklica je s tem izgovorom zadovoljna. Poprej se je udala v usodo, da bo morala postati Levijeva žena. Toda ljubezen je sedaj še-le spoznala.

Jurij Skopec pritiska k sebi njeno razkošno postavo.

„Zakaj se jočeš, duša moja?“ praša jo Jurij Skopec za nekoliko časa.

„Na svojo prihodnost mislim, Jurij.“

„Da, razumem Te, srce Ti krvavi, da bi morala postati žena nesramnega žida Levija — ali ni res tako?“

„Ne morem tajiti.“

„Potem se pomiri, drago dete“, tolaži tolovajski glavar krasnega dekleta. „Levijeva mi ne postaneš, tega ne trpim, da bi Te ta grdoba kdaj objemal.“

Prestrašena ga pogleda.

„Ali ga boš usmrtil?“

„Tega še ne vem, niti vreden ni, da dvignem roko zanj.“ —

Lea se mu nasloni na prsi.

„Ali me boš iz Abrahamove hiše v gozde odpeljal?“ praša ga tihim glasom.

Jurij Skopec z glavo odkima.

„Ne, to bi bila pregreha, to bi bilo toliko, kakor skrbno negovano cvetlico presaditi iz vrta v divjo pokrajino. Vihar bi bi jo v kratkem času pokončal.“

Lea se mej solzami smehlja.

„Kako lepo znaš govoriti“, šepeta deklica, „to tako rada poslušam. Kakor knjiga govoriš.“

„Veliko sem čital.“

„Kaj boš storil?“

„Lea“, odgovarja mladi mož. „opravičeno sumim, da se Abraham in Levi skrivata tukaj v svojih hišah.“

„Ali res to misliš?“

„Prepričan sem o tem.“

„Nekaj hudobnega sta Ti storila, kaj ne da?“

„O tem raje molčim“, odgovarja predrznež, „zakaj naj si s takimi črnimi mislimi kalim veselje, katere imam v Tvoji družini? Ne, zaradi kaj tacega nisem prišel k Tebi. Ljubiti Te hočem ter Ti dati skrivnostno sredstvo, ki Te bo obvarovalo ne-ljubega zakona.“

Lea se vzdrami.

„Skrivnostno sredstvo?“

„No, pismo je to“, odgovarja glavar, „tukaj je imaš, Lea — dobro je spravi. Le nekaj besed stoji v njem, toda zadostovale bodo, da preplaše vsakega, ki bi Te hotel proti Tvoji volji imeti za ženo.“

Lea skrije pismo v nedrijih.

„Kaj stoji v listu?“ dobrika se mu, „oj, povej mi, dragi Jurij, povej mi to!“

„Ne morem Ti odreči prošnje“, odgovarja jej prisrčno, „Ti si tako ljubeznjiva — tako mila, da celo Jurij Skopec v Tvoji bližini pozabi na svoj ponos. V pismu stoji, da bo vsakdo, ki bi Leo zoper njeno voljo zahteval za ženo, takoj zapadel smrti.“

„In kdo je podpisan?“

„Jaz sem s polnim imenom“, pravi Jurij Skopec zamolklim glasom, „vrhu tega pa je nanj pritisnen moj pečat, mrtvaška glava, iz katere jednega očesa gleda bodalo. To je znamenje, katero je že na celem jugu znano.“

Leo pretresa mrz.

„Mrtvaška glava?“

„Da, jaz sem tolovajski glavar.“

„In to pismo me bo varovalo?“

„Prav gotovo.“

„Verujem Ti“, zakliče ona, „oj, zahvaljujem se Ti, sedaj se ne bom nikdar poročila.“

„Ah —“

„Ne, saj ljubim samo jednega, in to si Ti“, pristavi šepetaje.

„Oj, moja Lea!“

„Da, ljubim Te“, nadaljuje lepa Turkinja strastno. „Ti si mi rešil čast, tedaj moram biti Tvoja. Oj, Tebe ljubiti je radost, nebeško veselje!“

Zopet se objema lepa dvojica.

Jurij Skopec jo poljubuje na cvetoče ustnice, tesneje jo pritiska k sebi, plamen razvnete strasti šviga iz njujinih očíj. —

Dva mlada, krasna človeka uživata tukaj srečo strastne ljubezni.

Jurij Skopec se zgane, ko naenkrat zapazi, da Lea plašno poskoči.

„Kaj Ti je, srček moj?“

„Oj — oj!“

„Ali se me bojiš?“

„Ne, Jurij, ljubim Te preveč, — ali ničesa ne slišiš?“

„Ničesa.“

„Zdele se mi je ravnokar, kakor bi nekaj rožljalo.“

„Motila si se.“

„Ne — ne!“

„Kje je bilo to?“

„Pri oknu.“

Jurij Skopec vstane.

Bliskoma stoji poleg okna ter gleda v temno noč.

„Ničesa ne opazim, Lea.“

„Kaj, da sem se res motila?“

„Da, veruj mi!“

Zopet se jej približa ter jo iskreno objame.

Lea se vnovič zgane.

„Čuj — kaj je to?“

Tudi tolovajski glavar sedaj osupne, natančno se razločuje rožljanje in šum, ravno tako, kakor bi se bližali oboroženi možje. —

Jurij Skopec je hipoma v drugič pri oknu.

Njegove bistre oči zapazijo temne postave, ki stoje na dvorišči v ravni vrsti — nedvojno, to so vojaki!

Lea si mej tem gladi lase, ki so se jej v strastnem objemu razsuli.

V najslajšem objemu — tako strašansko iznenadenje!

Lea je pred vsem zadovoljna, da ni še izgubila nedolžnosti. —

Teško sope, polne prsi se visoko dvigujejo, v njenih čarobnih očeh se sveti bojazen za ljubljeneža, kojega prostost in življenje je v toliki nevarnosti.

„Bežati moraš“, šepeta lepa deklica, ki pristopi k pogumnemu tolovajskemu glavarju.

„Oj, moj Bog, celo dvorišče je polno vojakov!“

„Vidim jih“, mrmra predrznež, „cela hiša je menda obkrožena. Ha, izdajalstvo sem slutil — to sta stari Abraham in sleparski Levi učinila.“

„Beži, beži!“ šepeta lepa Turkinja ter sili Jurija Skopca proti vratom.

„Kam?“ praša jo glavar.

„Morebiti se Ti posreči, da splezaš na strehe“, odgovarja ona hlastno. „Oj, vzemi me sabo, v tej hiši nočem več ostati.“

Jurij Skopce pritisne vroč poljub na njene ljubezni go-reče ustnice.

„Tebe naj sabo vzamem, drago dete? Oj, kako rad! Toda nemogoče.“

Lea ga molče pogleduje.

„Da, v Tvoji družbi bi gotovo prišel vojakom v pest. Ne, Lea, ostani tukaj, povrnil se bom, potem naju nikdo ne bo motil.“

Neprestrašenec jo še jedenkrat strastno pritisne na sree, ker ga pa Lea proti vratom sili — odide, da bi po stopnicah prišel na podstrešje.

Lea gre tik za njim.

Pokazati mu hoče pot, pelje ga v prvo nadstropje.

Podstrešje je odprto, oba stopita v temni prostor, v katerem je jedna sama soba.

Z nekaterimi skoki je tolovajski glavar gori.

Previdno se bliža oknu, ki vodi na streho.

Zamolkla kletvica se začuje iz njegovih ust.

„Oj,“ šepeta prestrašena deklica, „ali si kaj sumnega zapazil?“

„Da,“ škriplje Jurij Skopec, „vojaki so bolj zviti, kakor sem si to mislil. Povsod po sosednih strehah vidim temne postave. Zaprta mi je zadnja rešilna pot!“

105. poglavje.

Druga pošiljatev.

Sodnik v strahu in trepetu. — Motena večerja. — Neznanska zmešnjava.

Kostanjevica je miren trg, toda kdor bi tja prišel ono jutro, ko je sodnik prejel tako grozno darilo, mislil bi si, da je prišel v veliko mesto.

Povsod stoje razburjene gruče ljudi, pred graščino pa se množica kar drenja.

Kaj se je prav za prav zgodilo, nikdo dobro ne ve, novica se je le raznesla, da se je sodnikovim nekaj strašnega pripetilo.

Sodnik ima beriče krog sebe zbrane.

Po prvem strahu se konečno nekoliko strezne.

Sodnik povprašuje o onem kmetu, ki je prinesel osodepolno skledo.

Nikdo ne ve, kam je prešel kmet, slednjič so vsi prepričani, da je bil to kak zaveznik skrivnostnih tujk, ki imajo nekje v gorovji davkarja vjetega.

To pa jim malo pomaga — sodnik že desetipot čita ono pismo.

Izpusti naj tedaj jetnike?

Strogega gospoda to jako malo mika, preveč rad bi krasni deklici za-se v ječi obdržal.

Na drugi strani zopet premišlja, da ne more davkarja strašni usodi prepustiti.

Prepričan je, da je njegov prijatelj v oblasti razdivjanih rokovnjačev.

Niti na misel mu ne pride, da so dotični razbojniki le preoblečene deklice.

Lenčika ni razodela svoje skrivnosti.

V tem brezvspešnem razmotrivanji in preudarjanji preidejo cele ure.

Poludne je že, toda sodniku je ves tek pošel. Včasih se plašno ozre na ‚corpus delicti‘, velikansko uho svojega prijatelja.

Gospa sodnikova pa kriči in rentači, kakor pravcata čarovnica, katero najbolj veseli, če more svojej okolici kolikor mogoče življenje greniti.

Svojega soproga sumi, da je z lepimi jetnicami preveč ljubeznjiv.

Razgrajanje njeno traja do večerje, in tu se sodnikov želodec prične odločno oglašati.

„Človek mora biti sit, če hoče kaj pravega ukreniti,“ misli si resnim obrazom ter zapove, naj se prinese večerja takoj na mizo.

Tudi ‚milostna‘ je s tem popolnoma zadovoljna.

Oba se vsedeta k mizi ter nestrpno čakata na dobro večerjico.

Sedaj vendar vstopi služabnik s skledo, iz katere se razširja izboren vonj po sobi.

Sodnik se muza, celo njegova soproga postane nekoliko mirnejša.

Naenkrat prifrči nekaj v sobo. Skozi okno prileti zavoj ravno sodnikovi na nos.

Ta strašansko zarujove, kajti nos njen začne po vseh pravilih krvaveti.

Javkajoč hiti iz jedilnice, kričoč, naj jej prinese vode in jesiha, sodnik pa priskoči k oknu, da bi zločinca zgrabil ali vsaj videl, kdo da je.

Dvorišče je prazno.

Žive duše ni videti, pač pa se vidi, da se vrata, ki na cesto vodijo, ropotaje zapro.

Sodnik je ves iz sebe.

Hitro odide v prednjo sobo, v kateri sede beriči ter si s steklenico žganja preganjajo dolgi čas.

„Hej, beriči“, kriči sodnik, v obrazu same jeze kakor kuhan rak rudeč. „Nekdo je skozi okno težko stvar mojej soprogi na glavo vrgel, da revica iz nosa krvavi. Tecite — tecite — predrzneža so morali ljudje pred gradom videti.“

Beriči beže na cesto, toda marsikateremu se opotekate nogi — žganje je bilo vendar nekoliko premočno.

Razgrajaje divjajo po stopnicah, dva zastopnika pravice se, menda tudi iz dolgega časa, z velikim ropotom kar navzdol zavalita.

Da ta vožnja menda ni posebno prijetna, dokazuje rujo-venje in javkanje dotične dvojice, toda ostali tovariši se za-nju ne zmenijo, marveč hite pred graščino, kjer kostanjeviško prebivalstvo še vedno v gručah stoječ modruje.

„Kdo je ravnokar grad zapustil?“ kriče beriči. „Neka grdoba je našo milostivo gospo skozi okno tako udaril, da je že na pol mrtva. — Kdo je videl zločinca?“

Kostanjeviški možje z ženskami vred široko odpirajo usta. —

Nikdo ni videl hudodelnika.

Seveda so še druga vrata, ki vodijo z graščinskega dvorišča na vrt.

Od tam je tuji napadnik lahko ušel.

Slabe volje se beriči v graščino vračajo, komaj pa pridejo na stopnjice, kjer si še ona dva ponesrečena tovariša kislih obrazov drgneta ude, začujejo silovito kričanje iz sodnikove jedilnice.

Sodnijski hlapci menijo, da se je oni skrivnostni tujec povrnil ter da hoče gospoda sodnika zadaviti.

Z golimi sabljami in srditostjo v sreč hite tja, od koder prihaja vrišč, in resnično — tu v jedilnici stoji sodnik bled ko zid, po celem životu trepetajoč.

„Ali se je strogemu gospodu sodniku kaj žalega pripetilo?“ povprašujejo sodnijski hlapci.

S tresočo se desnico pokaže graščinski uradnik na stol, na katerem leži zavoj, ki je z nosom milostive gospe sodnikove sklenil tako silovito prijateljstvo.

Povitek je odprt, menda je to sodnik sam preskrbel, in začudeni beriči vidijo, da sredi svežega mahovja leži — krvavo človeško uho.

„Strašno, strašno!“ rujove sodnik, „peklenske grdobe so mojemu ubogemu prijatelju odrezale drugo uho.“

Beriči so silno prestrašeni.

Še bolj pa se njihova groza povekša, ko zagledajo na tleh košček papirja, na katerem stoje besede neprijetne vsebine:

„Jetniki še vedno niso prosti. Za večerjo Vam pošiljam drugo davkarjevo uho. In če do danes zvečer moja zahteva ostane neizpolnjena, dobite za juternji zajutrek nos svojega Vas vrednega prijatelja.

Amalija.“

„Za božjo voljo!“ zakliče jeden beričev, „strogi gospod sodnik mora odnehati, drugače dobimo davkarja v malih koscih nazaj v Kostanjevico.“

„Da, v prav malih koscih,“ stoka debeluhar. „Oj, kolika sramota za nas uradnike, sam Bog nebeški mora tako hudobijo kaznovati.“

Grobna tišina nastane.

Beričem je dobro znano, kako je davkar neopravičeno izrabljaj svojo uradno oblast.

Kolikokrat je nesramnež v svoji službi mlade in cvetoče hčerke onih kmetov časti oropal, ki niso mogli desetino plačati!

Da, v svoji oholosti se je nesramni razuzdanec celo s tem ponašal, da morajo lepe deklice poravnati dolgove svojih starišev.

Vzlic vsej surovosti misli si marsikateri sodnijski hlapec, da je nesramnež popolnoma zaslužil grozovito kazen, in s

trepetom se spominja neznane čete, ki tako brezozirno zahteva, da se izpolni njena zahteva.

„Kaj naj storim?“ stoka sodnik, obrnivši se do najstarejšega beriča, ki je načelnik svojih tovarišev.

Starec se praska za ušesi.

„Hvala Bogu, še jih imam na glavi“, misli si na tihem, „tudi bi jih ne pogrešal rad.“

Glasno pa odgovarja:

„Oprostite, gospod sodnik, toda moje nemerodajno mnenje je, da samo popustljivost sodnije more rešiti davkarja. Bog ve, kje se razbojniki skrivajo, in predno jih najdemo, imamo že celega davkarja v Kostanjevici — razkosanega. To bi bilo vendar pregrozno!“

„Da, strašno je to!“ zdihuje uradnik, „toda odnehati vendar ne morem. moja služba, moje dostojanstvo, moj ugled mi tega ne pripušča.“

Starec z ramama zmaje.

„Potem pa sem prepričan, da bo jutri zjutraj davkarjev nos skozi okno tu noter prifrčal.“

„Hu — u“, javka sodnik, „to bi bilo strašno!“

„Zgodilo se bo pa vendar, če jetniki v stolpu ostanejo. Moj svet je, da se ti trije izpuste, predno se hujša nesreča ne pripeti. Sedaj je davkar še-le ušesi izgubil, to ni še tako hudo, po zimi in po leti si lahko čepico preko ran priveže. Toda z nosom je kočljivejša stvar, potem gospod davkar sploh ne bo več človeku podoben.“

„Da, da, to je res, toda —“

„Svetujem Vam to, toda gospod sodnik naj le po lastni previdnosti ravna. Toliko je sedaj gotovo, da tolovaji ne poznajo nobene šale.“

Sodnik stiska pesti.

Besnosti hoče kričati, da nikakor ne odjenja, toda potem zopet pogleda na krvavo uho ter ga oblije kurja polt.

Stari berič pristopi bliže.

„Strogi gospod“, nadaljuje tiho, „ti nenavadni rokovnjači so obupano predrzni. Recimo, da Vas samega vjamejo in potem pri Vas prično ušesa rezati?“

„Nehajte mi vendar,“ stoče plašljivec, „ali me res hočete ob pamet spraviti? Kako naj združim tukaj potrebo z dolžnostjo? Ali mi nikdo ne ve svetovati, kako naj vragom iztrgam ubogo žrtvo?“

Vsi molče, kajti nikdo ne ve svetovati, vsi zro na sodnika, kateremu prepuščajo odgovornost za ta neprijetni položaj.

106. poglavje.

Lepa indijska plesalka.

Pri glumačih in tolovajih. — Smukačeva zahteva. — Izvanredna predstava. Spoznana!

„Hej, Cekinar!“

„Kaj pa je, Smukač?“

„Nekaj novega, tovariš, da, celo dve novosti! Pojdi sem, vsediva se tu na skalo, da naji nikdo ne sliši!“

Tolovaja sta se snidla blizu glumaškega tabora ter počivata sedaj na pečini, od koder imata krasen razgled.

Tu dolí ob ognji sede glumači nič kaj dobre volje, kajti tolovajskih sosedov niso posebno veseli, ker se jih boje.

Smukač stegne svoji krepki roki.

„Najprvo Ti poročam, da sem s Hrvatom obračunal. Pozabiti nisem mogel, da me je na Medvedjem gradu skoraj zadavil. In ko sem malo poprej zapazil, da se za mano plazi, zgrabil sem ga, ko se je najmanj nadejal. No, in potem je dobil svoj del. Sedaj leži stokajoč pri svoji ženi, ki mu na višnjevo našeškano hrbtišče polaga mrzle obkladke. Upam, da me bo zlodej v bodoče pri miru pustil.“

„Morebiti,“ odgovarja mu Cekinar zamišljeno. „Jaz za svoj del se bojim, da Te bo Hrvat odslej še bolj zasledoval.“

Poznam ga, kako hudoben je. Sicer pa Jurij Skopec ni prijatelj takih preteпов, ker hoče imeti mir v svojej četi. Le pazi se, cela ta zadeva bo imela neprijetne posledice, ker se bo Hrvat pri glavarju zoper Tebe pritožil.“

Smukač se smeji.

„Kaj pa še, Jurij Skopec mi je zelo naklonjen!“

„Naj Ti bo, ob enem je pa tudi popolnoma nepristranski. Bolje bi bilo, da se s Hrvatom z lepo pobotaš, drugače Te še huda ura čaka.“

Smukač z glavo odkima.

„Niti na misel mi ne pride, tovariš. Vragu, ki me je hotel zavratno umoriti, vendar ne bom dobre besede privoščil! O ne, tega ne storim, kajti bil sem tolovaj, predno je Jurij Skopec k nam prišel; midva sva ga še-le za glavarja naredila, tedaj mora tudi posebne ozire imeti nasproti nama. Sploh Tebe, Cekinar, več ne poznam; poprej si bil tak divjak, kakor jaz, sedaj si pa ves drugačen postal.“

„Prav imaš — jaz tudi vem, zakaj. Uršika me je popolnoma premenila.“

„Hahaha, in pri tem še vedno ni Tvoja ljubica. Še nobena noč nisi spal v njenem objemu. No, kaj tacéga bi jaz od svejega dekleta nikdar ne trpel. Pomisli vendar, tovariš, oba sva še mlada in zdrava, dekleta se bodo za naji še trgala.“

„Ti si pa tudi drug človek kakor jaz; toda ne govoriva o tem. Kakšna je pa Tvoja druga novica?“

„Aj, tako? No, Cekinar, le poslušaj! Ali se še spominjaš one noči, ko sva sama obiskala grad Sokolski?“

„Seveda, bilo je kratko poprej, predno se nam je Jurij Skopec pridružil.“

„Tako je, in jaz sem takrat vse izvohal. Pri tisti priliki sem videl neko deklico, divno krasotico, kakoršne še nisem srečal nikdar prej in slej.“

„Tako, tako — Ti si kar navdušen za-njo.“

„Saj imam pa lepe punice že od nekdej rad. In sedaj pomisli, v enem-le zelenem vozu sem videl dekliški obraz, in to je — bila —“

„Ona deklica s Sokolskega gradu?“

„Tega ravno ne morem trditi, kajti sličnost je bila pač nenavadna, toda obraz je bil rujav. Pravijo, da je deklina indijka. Vsaj tako trdi stara copernica, ki sedi pri ognju.“

Cekinar ga komaj posluša, kajti v mislih je pri svoji ljubljeni Uršiki.

Smukač se na stran k tovarišu nagne ter mu nekaj na ušesa šepeta.

„Aj, Ti menda noriš?“ meni Cekinar. — „Toda poskusiti hočem“, zakliče Smukač. „Slučajno sem našel mej svojo prtljago tako esenco, no, in če se motim, tudi ne bo iz tega nesreča nastala. Ali mi hočeš pomagati? Sicer naprosim koga drugega.“

„Dobro, jaz sem s Teboj.“

„Ali dekleta še nisi videl?“

„Ne, samo mimogrede na Sokolskem, ko sva se po hodniku plazila. In kdaj hočeš svoj načrt izvršiti?“

„Takoj, tovariš, le pojdi z menoj, vse je pripravljeno. Hrvat me pri tem tudi ne bo motil, kajti ta ima s svojimi batinami opraviti.“

„Če nam stvar le ne bo škodovala?“

„Kaj pa še! Prepusti vse meni, glumači sede polnoštevilno pri ognju. To bo krasna zabava!“

Cekinar sledi svojemu tovarišu, ki navidezno malomarno koraka proti ognju.

Tu sedi načelnica glumaške čete, burkež, kakor tudi Herkul, ki še ni popolnoma prebil posledic onih udarcev, katere mu je temeljito odštel pritlikavi zaščitnik uboge Milice.

Tudi deklini sta poleg z ostalimi člani.

„Hej,“ zakliče Smukač, „Vi glumači, poslušajte me — neko prošnjo imam do Vas, ki Vam bo menda tudi ugajala.“

Glumači ga radovedno gledajo, načelnica pa nezaupno zre na krepko tolovajsko postavo.

„Danes smo vsi dobre volje,“ nadaljuje Smukač ter pokaže z roko na svoje tovariše, ki v bližini krog drugega ognja leže, — „zaradi tega nam morate danes svoje umetnosti pokazati.“

Glumačem se obrazi zdaljšajo.

„Oho,“ pravi tolovajski podnačelnik ter udari ob polne žepe, „ali morda mislite, da to zastonj zahtevamo, ker smo

Jurij Skopčevi ljudje? Motite se, dobili bodete pet zlatov, to je plačilo, ki se Vam redkokdaj nudi. Kvišku, pripravite se k predstavi — mi bomo Vaši hvaležni gledalci.“

Te besede čudovito vplivajo nã glumače.

Takoj se jim dolgi obrazi zjasne, tembolj, ker Smukač izgovorivši na trato vrže nekaj težkih zlatov.

Vse roke se poželjivo stegajo po njih, toda načelnica je hitrejša od svojih ljudij, ter denar v istem hipu tudi že drži v svojih koščenih in suhili pesteh.

„To pride v splošno blagajnico,“ zakliče babura, ko Golijat srdito začne godrnjati.

„Da, in največji del starki sami v nenasitnih krempljih vedno ostane,“ zamrmra Herkul ter jo strupeno pogleda.

Ta se malo zmeni zanj, kajti vsi člani so od nje odvisni, nadvladuje jih kakor mogočna kneginja.

„Ljudje božji,“ kliče svoje tovariše Smukač, „semkaj pojdite, predstava se bo vršila z veljblodom, medvedom, opi-cami in drugimi glumaškimi umetnostmi. Hola! to bo jedenkrat nekoliko premembe v našem življenji! Vsi se približajte, to bo izborna zabava!“

Tolovaji si tega ne dajo dvakrat reči.

Hitro pridrve na trato vsi razven straž in Hrvatove zakske dvojice, ki se je umaknila v utico od zelenih vej.

Čuden prizor bi tujčevo oko zagledalo.

Slikovito leže tolovaji na livadi, obkoljeni od gozdnih orjakov, radovedno pričakujejo glumače, ki se še-le preoblačijo.

Predstava se kmalu prične — pred slavnim tolovajskim občinstvom.

Opice plešejo na veljblodovi grbi ter kažejo svojo izvežbanost, — medved se godrnjaje po zadnjih nogah neukretno suče, jeden glumač za drugim nastopi.

Celo Herkul izvrši nekaj svojih točk.

Roparji mu ploskajo.

Burkež pa take neumnosti uganja, da se prisrčen krohoholovajej daleč na okrog razlega.

Tudi deklini nastopite.

Nekaj tolovajev poželjivo zre na njujine neprikrite in razkošno razvite telesne lepote.

Razbojniki dobro vedo, da glumačici nista več nedolžni; že poprej so se z njima seznanili.

Tudi deklini nista neprijazni proti tolovajem, mej katerimi je nekaj zalih postav.

Vrhu tega imajo pa prosti sinovi gozdov polne žepe denarja.

Čuditi se tedaj nikdo ne sme, da se glumačici po končani predstavi izgubite mej tolovajskim občinstvom.

Cekinar se za-nju ne zmeni, tudi poče svojim tovarišem kratiti zabave.

Podnačelnik sedi poleg Panteta in za obema stoji s prtom pokrit vrč, kateri jima je še pred predstavo Smukač izročil.

Ko glumači jeden za drugim skozi goreče obroče poskačejo, naznani načelnica, da je predstava končana.

Tu Smukač vstane.

„Kaj?“ zakličče, „to je že pri kraji? Oho, tega ne trpimo, vse umetnike hočemo videti.“

„Saj smo že vse pokazali, kar zna naša družba,“ glasi se odgovor.

„Ne, jedno ste pozabili,“ zavrača jo Smukač mirno. „Pri Vas je plesalka na vrvi. Ne tajite mi tega, danes zjutraj sem čul, ko so se nekateri Vaši ljudje pogovarjali o tej umetnici. Njo hočemo videti!“

Glumaška načelnica srdito pogleda svoje ljudi, toda prepričana je, da jej laži ne bodo čisto nič pomagale.

„Res je,“ pravi navidezno malomarno, „da je taka plesalka pri nas. Doma je iz daljne Indije.“

„No, ravno to hočemo videti.“

„Nemogoče, ker je bolna.“

„E kaj, samo pokažite nam jo,“ kriči Smukač, ki se s samokresi igra, „tam-le v vozu je menda. Vun ž njo, ne obnavljajte se predolgo, kaj tacega nam ne ugaja.“

Glumačica se mora udati.

„Deklica ni zdrava,“ zatrjuje še jedenkrat, potem pa počasi odide proti vozu, v katerem je nesrečna Milica zaprta.

Smukač gre za načelnico.

Zopet zagleda krasni obraz, ki se mu zdi tako znan.

„Kaj, ta deklina je bolna?“ pravi, „oho, tega ne verjamem, odloži naj svoj pisani plašč in pokaže, kaj zna. No, ali bo kmalu? Ne manjka nam sredstev, da Vas primoramo!“

Babura izprevidi, da mora odnehati, kajti tolovaji so mnogoštevilnejši.

Milici zašepeta nekaj na uho, potem pa zapre vrata.

Smukač se zadovoljen povrne k svojim tovarišem.

„Pozor!“ mrmra Cekinarju in Pantetu. „Le vedno na-me glejta! Potem bodita pripravljena, da se prepričam, ali je moja slutnja opravičena.“

Glumačica je vidno razburjena, toda ne more se dlje časa ustavljati, zaradi tega svojim ljudem zapove, naj nategnejo vrv mej dvema smrekama.

Tolovaji radovedni gledajo proti zelenemu vozu.

Preverjeni so, da jih čaka nekaj posebnega, čeravno jim Smukač ni ničesa razodel o svojih namerah.

Splošen „ah“ se začuje, ko se voz počasi odpre in Milica v svoji glumaški opravi boječe koraka proti vrvi.

Kako divna, kako zapeljiva je ljubka deklica, čeravno rujava barva pokriva njeno telo.

„To je indijska plesalka,“ naznanja glumaška načelnica hripavim glasom. „Bolna je, vendar pa bo svoje umetnosti pokazala.“

Herkul pristopi.

Svoji orjaški roki stegne, ob katerih Milica lahkotno spleza do vrvi.

Tu zgoraj ob debeli smreki stoji, čarobna njena postava se ljubko od zelenega vejevja v ozadji razločuje, in ko jej pomole balansirni drog, prične s svojimi umetnostmi.

Revica se je morala že veliko učiti. Vse izyrši gladko in z nepopisljivo spretnostjo.

Tolovaji prično burno ploskati.

In iz njihovih očí se blišči še druga poželjivost, z zlati rožljajo v svojih žepih, kakor bi hoteli povedati, da so pripravljene žrtvovati veliko svoto za njene poljube.

Bliskoma k ležiščema priskoči. Černičevo roko zgrabi ter ga siloma v istem hipu že iz postelje potegne.

Toda to ni po okusu glumaške načelnice, ki vse kaj drugega namerava z ubožico.

Nesramna babura jo hoče pozneje prodati za visoko ceno kakemu imenitnemu razuzdancu, katerih ni manjkalo v deželi in ki so največje vsote plačali za lepa in razkošna dekleta.

Milici tedaj zapove, naj konča svojo predstavo; takoj potem stoji divna postava zopet na tleh.

Tolovaji se hočejo drenjati proti njej, toda Smukač jih s krepkimi besedami zavrne, da se naglo povrnejo na svoje prostore. —

Jedini Smukač se približa Milici, ki hoče odhiteti v voz, v svojo ječo.

„Stojte, to ne gre tako hitro!“ zakliče tolovaj, ki z dvema skokoma stoji poleg plesalke — „nekaj besed bi rad z deklico izpregovoril.“

„To je nemogoče, našega jezika ne razume, jedina jaz se morem ž njo pomeniti.“

„Tedaj je res iz Indije?“ prša Smukač, ki pri tem s svojimi žarečimi očmi ojstro pogleda načelnico.

„Seveda je od tod“, glasi se predrzni odgovor ostudne babure.

„Tako — tako, prav ljubka deklica je to.“

Smukač še jedenkrat Milico nekaj vpraša, toda nobenega odgovora ne dobi.

Načelnica postane nepotrpežljiva, ker meni, da jo bo tolovaj za-se zahteval, zaradi tega tudi ne zapazi, da se Cekinar in Pante počasi približata.

Pokriti vrč imaša sabo, toda na hrbtu ga drži Pante, da ga nikdo ne more videti.

Sedaj tik za svojim tovarišem stojita.

Pante skrivaj stisne nekaj Smukaču v roko in v istem trenutku začuti glumačica ojster duh, kakor da bi bila v bližini močno duhteča esenca.

Osupnena se obrne.

Ravnokar zagleda, da Smukač v svoji desnici drži veliko, mokro gobo.

Nesrečo sluteč hoče potegniti Milico v stran.

Toda prepozno je, kajti v istem trenutku potegne tolovaj z gobo po krasnem dekličinem obrazu.

In glej — kjer se je ravnokar svetila temno-rujava barva, pokaže se bela — rožasto nasopljena koža.

Lepa indijska plesalka se je hipoma premenila v evropejskega dekliča!

107. poglavje.

Zaklad v zatiškem samostanu.

Na preži. — Sklep ogljarja Toneta. — Preoblečen. — Zaslišanje.

„Za vraga, dlje ne morem mirno gledati. Amalijo moram imeti, naj velja kar hoče! In naši ljudje so tudi že vsi norčavi na preoblečene deklice.“

Tako govori „rudeči Tomaž“ proti Kramarju in ogljarju Tonetu.

Vsi trije leže vrh pečine v Gorjancih, s katere zro daleč doli v gojzd. Tam se iz goščave dviguje tenak dim proti sinjemu nebu.

„Tu doli taborijo“, nadaljuje rokovnjač, „hej, kako peklenko so punice oprezne. Desetkrat bolje stražijo kakor moški, in stavim svojo glavo, da bi vsakdo, ki bi tu doli po stezi začel plezati, hitro dobil svinčenko kot pozdrav v svoje telo. In vendar jih moramo dobiti v svojo oblast.“

„Da, kako naj se pa to zgodi?“ prša Kramar ter se za ušesi praska.

„Da, kako?“ mrmra „rudeči Tomaž“, ki prašaje pogleda zvitega ogljarja Toneta. „Ko bi to vedel, postopal bi prav sam. Sicer imajo pa dekleta nekega jetnika.“

„Mora imeniten gospod biti“, pripomni ogljar Tone suhoparno, „poprej so mu deklice drugo uho odrezale.“

„Ali ste to videli?“

„Seveda, saj imam oči kakor jastreb.“

„Tako, tako, zaradi tega smo malo poprej slišali ono grozno kričanje tu doli“, oglasi se Kramar, „mislil sem si takoj, da le mož more tako rujoveti. Tulil je kakor bik.“

„Seveda boli, če komu ušesa odrežejo“, pripomni Tomaž. „Deklice so bile pridne učenke v Jurij Skopčevi šoli.“

„Ž njimi ni dobro črešnje zobati“, pravi ogljar Tone. „Če se ne motim, bila je Amalija, ki je jetniku odrezala uho — sovražnik jej mora priznati, da je pri tem pokazala veliko spretnost — v jednom hipu je ležalo uho na tleh.“

„Rudeči Tomaž“ se prime za svoja velikanska izrastka ob straneh glave ter godrnja: „Lepo upanje me navdaja. Če me vragice dobe v roke, godilo se mi bo ravno tako.“

„Že mogoče“, roga se mu Kramar, „Amalija Ti tako ni posebno naklonjena; toda nekaj moramo ukreniti. Hej, ogljar Tone, Vi ste prebrisan človek, ali ne morete deklinam tu doli priti do živega?“

„Ne, to je težko.“

„Vendar pa ne nemogoče?“

„Ne, mogoče je vse na svetu. S silo sploh ne moremo ničesa opraviti, pač z zvijačo.“

„Za vraga, napnite vendar svoje možgane!“

„Dosti sem že o tem premišljeval“, odgovarja Tone, „tudi upam, da sem skoval izvrsten načrt. Toda če v past zvabim deklice, zahtevam za-se najlepšo.“

„Amalija je moja“, zarentači Tomaž.

„Skrivnostno tujko hoče imeti“, misli si Kramar na tihem.

„Tudi jaz bi jo rad imel, toda saj se bomo v tem oziru lahko z lepo zmenili.“

„Velja“, pristavi glasno. „Vaša volja naj se zgodi, toda izročite nam tolovajke kmalu v našo oblast.“

„Le počasi“, odgovarja ogljar Tone, „vsaka dobra stvar potrebuje časa. Dva do tri dni gori ali doli, postopati moram varno.“

„Res je!“

„Dobro, povrnita se tedaj v tabor, kajti naši ljudje so zopet divji kakor zveri.“

„Grozni rogovileži so to. Včasih si želim, da bi si jih nikdar ne bil na vrat nakopal.“

„Kaj pa še!“ pripomni ogljar Tone, „to so Vam pogumni junaki, katere bodemo še krvavo potrebovali. Saj vesta, da le navidezno držim z bivšimi rudarji, v resnici pa sem popolnoma na Vajini strani. Le zaupajta mi in se povrnita v taborišče! Jutri pridem zopet na dogovorjeni kraj, kjer se bomo nadalje posvetovali.“

Kramar in Tomaž ubogata, kajti prekanjenost novega zaveznika jima je že znana.

Odideta tedaj na jedno, ogljar Tone pa na drugo stran v gozd.

Slednji izgine kmalu potem v gostem grmovji, ko pa se začno veje z nova pregibati, ne pokaže se ogljar Tone, marveč prava beračica, ki nabira in prodaja korenine ter zelišča.

Sključena je njena postava, katero pokrivajo razdrapani cunje, na hrbtu pa ima velik koš.

To je ogljar Tone, ki se pokašljujoč opira na palico — preoblečen je mojstrski in celo prebrisan možak bi težko iskal pod temi krili zvitega rokovnjača.

Ogljar Tone ve, da ga nikdo ne more spoznati, vendar gre najprvo k hiši, v katero se izliva gojzden studenec.

V njem se vidi kakor v zrcalu.

„Izvrstno“, mrmra prekanjenec, „zvite deklince ne bodo ničesa slutile.“

Ogljar Tone še jedenkrat pregleda, ali so trakovi dobro prišli, kajti pred vsem je na tem ležeče, da dobro izvrši svojo nalogo.

Če mu tolovajke pridejo na sled, da je preoblečen, gotova mu je smrt — milosti ne sme nikake pričakovati.

Vendar Tone ne pozna, kaj je strah.

Težko opirajoč se na palico počasi koraka proti skalnati dolinici sredi gozda, v kateri tabore deklince.

Seveda mora navihani lisjak s tem računati, da ga bodo straže že od daleč zapazile, zaradi tega mora oprezen biti. In ne moti se.

Glasen „stoj!“ iz dekliških ust se razlega po mirnem gozdu.

Ob jednom se za skalo, ki tukaj povsod raztresene leže, pokaže dekliška glava s širokokrajnim klobukom, in ogljar Tone zapazi, da je proti njemu namerjena puška.

„Oj, ljubi, dragi gospod,“ pravi preoblečenec visokim, hripavim glasom stare ženske, „prekrasni gospod, ne ustrelite uboge beračice, ki se borno preživlja s prodajanjem zelišč in korenin!“

„Kaj iščeš tukaj, stara čarovnica?“ praša Lizika, ki tukaj na straži stoji.

„Oj, moj ljubi Bogek, kaj naj iščem, nego razne korenine, zelišča in gobe, ker denarja ne morem najti?“ odgovarja beračica.

Lizika jej verjame.

„Kaj govoriš o denarji?“ izprašuje jo tolovajka.

„Oj, mnogo ga je na Dolenjskem,“ odgovarja zviti ogljar, „v razvalinah cerkva, samostanov in gradov. Tudi v poslopjih, v katerih prebivajo ljudje, je še mnogo pokopanega.“

Lizika postane radovedna.

„Ti govoriš, kakor bi vedela, kje je tako bogastvo skrito,“ zakliče živahno.

Beračica se reži.

„Stara žena, ki se po svetu potika, ve za marsikataro skrivnost. Klatiti se moram po celem Kranjskem, če hočem imeti svoj vsakdanji kruhek, zaradi tega mi je pa tudi marsikaj znano.“

„Ali res?“

„Da, da, krasni gospodič,“ nadaljuje ogljar Tone visokim glasom, „mного tajnosti sem poizvedela, ki so sicer drugim ljudem prikrite. Sedaj pa grem naprej po gozdu svoja zelišča iskat.“

Lizika pristopi.

„Tukaj mi ostaneš!“ zapoveduje tolovajka odločno.

Beračica se navidezno prestraši.

„Oj, dragi, dobri gospod logar,“ javka sleparski ogljar Tone, „pustite me, saj nikomur ne škodujem, če nabiram koreninice.“

„Z menoj greš — sicer —“

Puška ob enem beračici zapreti.

Rokovnjač svojo vlogo izvrstno igra.

Javka in lamentuje, kakor stara ženica, toda Lizika je ne izpusti.

Kmalu potem pride druga tolovajka, da namestu Lizike prevzame stražo.

„Oj, Lizika, koga imaš pa tukaj?“ praša nova straža živahno.

„Staro beračico, ki bo morala Amaliji dati potrebna pojasnila.“

Rokovnjač se hlini, kakor da ne bi vedel, da pred njim stojita deklici — v jednomer milo stoka.

Lizika ga krepko zgrabi ter ga odpelje sabo v dekliški tabor. —

Amalija in Uršika stojita pred davkarjem, ki je privezan ob drevo, Sabina pa sama zamišljena sedi ob skali.

Graščinskega uradnika je zadela grozna kazen.

Glava mu je obvezana, tolovajke so mu na rani položile zdravilna zelišča, da mu preneha kri teči.

Hudobnež mora trpeti velike bolečine, kajti neznansko tuli. —

Nekaj tolovajk se prisrčno smeji, ker se stari grešnik tako grozno pači.

Le Amalija in Uršika sta resni.

Tu se Jurij Skopčeva ljubica obrne.

„Koga pa imaš sabo, Lizika?“ praša, ko zagleda čudno dvojico.

„Stara beračica je, ki nabira zelišča.“

„To vidim.“

Lizika pristopi.

Za sabo vleče ogljarja, ki se hlini, kakor da bi bil zelo slaboten, ter še vedno neprestano javka.

„O joj, ah, moj ljubi Bogek, mene staro revico hočejo umoriti — oj, milost — milost!“

„Molči, stara babura!“ zapoveduje Lizika srdito.

Pri tem dobi ogljar Tone gorak sunek od male, toda krepke dekliške pesti.

„Tri sto vragov,“ misli si preoblečenec, „s temi dekleti ni dobro érešnje zobati, samega hudiča imajo v sebi. Resnično, to so pravcate tolovajke.“

Amalija se obrne k Liziki.

„Zakaj si staro babo seboj pripeljala? Take vlačuge pridejo k večjemu vsak mesec po jedenkrat v vasi, ne more nam tedaj škodovati. Izpusti jo!“

Lizika pristopi tik načelnice ter jej nekaj na uho zašepeta. —

Amaliji se začno oči svetiti.

„Tako, tako, o zakladih je babura govorila. No, takoj bom videla, kaj je na tem. Jetnik ostane na drevo privezan, jutri nam bo dal svoj nos, če se naše povêlje v Kostanjevici ne izvrši.“

„Hu — hu,“ tuli davkar, „milost, na tak način nočem na kosce razrezan biti.“

Amalija mu zapreti z malo pestjo.

„Lopov,“ zakriči nad njim, „marsikatero dekliško čast si umoril, to je mnogo grše hudodelstvo!“

Ranjenec neznansko stoka.

„Moja častna beseda,“ oglasi se zopet Amalija, „jutri boš brez nosu, če jetniki ne bodo oproščeni.“

„Pisati hočem sodniku,“ grgra davkar.

„To sem že sama preskrbela.“

„Pomagalo ne bo nič.“

„Več, nego če Ti pišeš, grdoba,“ odgovarja mu Amalija zaničljivo.

Obrne se ter namigne Liziki, ki vleče javkajočega ogljarja v utico od zelenih vej.

Tam ga prisili, da se na tla vsede.

Amalija s svojimi bistrimi očmi ogleduje preoblečenca, kateremu pri tem vzlje vsemu svojemu pogumu nekoliko vroče prihaja.

Jurij Skopčeva ljubica v resnici misli, da čepi pred njo stara beračica.

„Ali veš, kdo sem jaz?“ zakliče Amalija.

„Ne, mladi gospod,“ odgovarja zvita buča.

„Deklica sem, kakor vse druge tovaršice tukaj,“ pravi Amalija.

„Ali je to mogoče?“ čudi se preoblečeni ogljar Tone prav mojsterski.

„Jurij Skopčeva ljubica sem,“ nadaljuje Amalija ter pri tem od strani opazuje Sabino.

Ta ostane malomarno na svojem prostoru.

Sabina se dela, kakor da bi ničesa ne slišala ter zamišljena zre pred se v mahovje.

Lizika dregne Amalijo.

„Ali starka res ne pozna glavarja?“

„Že mogoče, ker premalo zahaja med ljudi — take starice se dostikrat za ves ostali svet malo brigajo.“

„Mogoče se pa le hlini.“

„To bomo takoj videle.“

Lizika nekaj besed z ogljarjem Tonetom govori ter tako vso njegovo pozornost na-se obrne.

Amalija se pripogne.

„Jurij Skopec!“ zakliče glasno.

Moti se, če meni, sedaj se bo beračica prestrašila — ogljar Tone niti s trepalnicami ne migne.

Ugaja mu, da mu brada ne raste. Izvrstno si je po obrazu gube naslikal. Z jedno besedo, preoblečen je tako, da bolje ne more biti.

Sedaj se Amalija spomni Lizikinega poročila.

„Starka,“ zakliče tolovajka, „Ti praviš, da je veliko zakladov na Dolenjskem?“

„Seveda jih je.“

„Kje pa?“

„Oj, na mnogih krajih, katerih natanko ne poznam. Med narodom se masikaj pripoveduje.“

Amalija je neljubo iznenadena.

„Ali je to vse, kar veš, stara copernica?“

„O ne, znano mi je —“

Ogljar Tone hipoma obmolkne.

„Tega ne smem izdati,“ pristavi počasi, „kar v samostanu leži, je sveto blago.“

„Tako, tako, Ti si bedasta avša. Rečem Ti, kar veš, hitro povej — sicer —“

Ogljar Tone se navidezno hudo prestraši.

„Oj, ljubi Bogek,“ tuguje, „saj bom vse povedala, kar vem, toda v samostanu se ne smejo zakladi iskati, to je smrten greh.“ —

„Govori, babura!“

„Prašajte me!“ odgovarja preoblečenec visokim in hripavim glasom.

„Kateri samostan je to?“

„Ali poznate Zatičino?“

„Da, tam je velik samostan.“

„Res je tako.“

„In tam notri je zaklad zakopan?“

„Ne jeden, celo več jih je. Pred zadnjim turškim navalom so mnogo zlata in drugih dragocenosti tam zagrebli, toda izvedela sem, da nikdo ne more več povedati, kje leži zaklad. Tudi v dolgih podzemeljskih hodnikih in v rakvi pri mrličih so baje skrita neizmerna bogastva.“

„Kaj nam vse to pomaga?“

Ogljar Tone se naprej pripogne.

„Oj, jedenkrat sem nekaj zapazila.“

„No?“

Bila sem pred nekaterimi leti v Zatičini, da bi prodala svoja zelišča. Šla sem proti samostanu ter sem tam pri razpelu molila. In ker mi je bil dolgčas, ogledala sem si starodavno poslopje natančneje ter pri tem zapazila v zidu neko znatno špranjo.“

Amalija postane pozorna.

„Kaj si v špranji zagledala?“

„Lobanje — človeške kosti.“

„In sicer?“

„Staro, železno škrinjo.“

„Ah!“

„Videla sem jo, to je gola resnica.“

„In o tem si dosedaj molčala?“

„Hihihi, niti besedice nisem črhnila.“

Amalija je radovedna.

„Starka, ali si špranjo natanko si zapomnila?“

„Mislim vsaj, čeravno me na starost spomin že nekoliko zapušča.“

Amalija je najprvo mislila, da beračica mlati prazno slamo, kakor je to pri starih jezikavih ženskah navada, toda sama je že slišala o zatiškem samostanu in njegovih obilih zakladih govoriti.

Za trdno sklene, da hoče to stvar odločno zasledovati.

„Starka,“ zakliče lepa tolovajka, „pokazati nam moraš ono špranjo, skozi katero si zagledala železni zaboj.“

„Ali bom tudi kaj tega denarja dobila — he?“ izprašuje pohlepno preoblečeni rokovnjač visokim glasom.

„Zakaj ne?“ odgovarja Amalija smehljaje se, „nekaj pesti polno zlatov Ti je gotovih.“

„Joj, joj, potem Vas rada tje peljem,“ zakliče ogljar Tone ter ploskne s suhima, črnima rokama, kakor da bi ga ta obljuba neznansko veselila. „Za denar storim vse, iz zelišč skuham celo najhujše strupe.“

Amalija postane pozorna, tudi Sabina sedaj pazljivo posluša, kajti beseda ‚strup‘ nenavadno vpliva na obe.

Ogljar Tone vse natanko zapazi, toda zvest ostane svoji vlogi. —

Prepričan je, da je izgubljen, če se le najmanje izpozabi.

In vendar se na tihem muza, ko pomisli, v kakem položaju je.

On sam je v ženski opravi — deklice pred njim pa v moški obleki.

Amalija se mej tem s svojo prijateljico Uršiko nekoliko skrivaj posvetuje, tako tiho, da niti ogljar Tone ne more besedice razumeti.

Čudno tesno mu pri tem v prsih postane, kajti mogoče je, da so tolovajke začele sumiti.

„Ali bomo takoj odšle?“ praša prekanjeni lisjak. „Peljem Vas takoj tja, ker imam dosti časa.“

Amalija z glavo odmaje.

„Tako hitro to ne gre, starka, ker imamo važno opravilo in je mogoče, da še nekaj dni tukaj ostanemo.“

„No, kakor Vam drago,“ odgovarja ogljar Tone, „ali naj Vas blizo Zatičine kje počakam? Določite mi dan, mej tem bom pa pridno zelišča nabirala.“

Rokovnjač te besede navidezno prav mirno izgovarja, v resnici pa nestrpno čaka na odgovor.

Če ga v taboru obdrže kot nekakega jetnika, slabo bi se mu godilo.

Predolgo ne more igrati žensko vlogo, tolovajke bi kmalu prišle resnici na sled.

Amalija premišljuje in rokovnjač se že kesa, da se je tako predrzno upal v dekliško taborišče.

Tu se lepa ljubica tolovajskega glavarja obrne k preoblečenemu.

„Le pojdi,“ pravi mirno, „prepričana sem, da se gotovo povrneš, če Ti obljubimo premiren delež bogatega plena.“

„Zanašati se smete name,“ zatrjuje ogljar Tone živahno. „Kdaj naj bom pri zatiškem samostanu? Blizo tam je tako zvani ‚rudeči križ‘, katerega se ljudje radi izogibljejo. Pri njem Vas bom počakala.“

„Dobro, s tem sem zadovoljna.“

Ogljar Tone se oddahne. Bal se je, da ga bodo deklice zadržale, sedaj pa vidi, da mu popolnoma zaupajo.

„Raca na vodi,“ misli sam pri sebi, „bolje je šlo, kakor sem se nadejal. Da, da, deklice se bodo krasno vjele v nastavljeno past.“

„Le pojdi svoja zelišča nabirat,“ nadaljuje Amalija, „danes v štirinajstih dneh Te pri ‚rudečem križu‘ pričakujem. In če vgrabimo pričakovani plen, dobila boš svoj delež. Sedaj se izgubi ter nas same pusti, ker imamo važno opravilo, ki nas zadržuje še nekaj dni v Gorjancih.“

V tajnostni omari.

Od preganjaleev obkoljen. — Skrivnostni prehod. — Izdajalec. — Jurij Skopec v Levijevi hiši.

Jurij Skopec zgrabi Leo za roko ter hiti ž njo po stopnjicah navzdol, da bi prišel v spodnje prostore.

Zopet začujeta šum.

Hišna vrata so odprta, skozi katera se drenjajo mnogoštevilni vojaki — vsi izhodi so zastavljeni!

„Izdajalstvo, nesramno izdajalstvo,“ škriplje Jurij Skopec. „O, prokleta Hebrejca — da, Lea, ko bi mi ne bila povedala, da si turškega rodu, spoznati bi morala sedaj, da ne pripadaš k tem židovskim Iškarijotom. Kam sedaj, cela hiša je obkoljena — celo na strehah so preganjalci — ne preostaja mi drugo, nego da v boji poiščem junaško smrt.“

„Ne, ne,“ stoka lepa deklica, „umreti ne smeš, ljubček moj, živeti moraš za-me.“

„Rešitve ni za-me,“ zakliče predrznež, ki skozi okna pogleduje, „povsod stoje vojaki, vsi izhodi so zastavljeni — tukaj mora govoriti orožje.“

„Še ne,“ zdihne Lea, „hitro pojdi z mano, v najskrajnejši sili mi prihaja rešilna misel. Pojdi, ljubček, prosim Te, zaupaj svoji Lei!“

„Angelj moj, kaj bi Ti ne zaupal?“ odgovarja pogumni glavar, ki hiti za krasno deklico.

Lepa Turkinja drvi po dolgem hodniku.

Že se slišijo v bližini enakomerne vojaške stopinje, orožje zveni — ni dvojbe, vojaki ga iščejo po hiši.

Vsak trenotek morejo izza ovinka stopiti, v tem hipu ga potegne Lea za sabo v sobo ter urno vrata zapre.

Temno je tu notri.

„Kje sva?“ praša jo Jurij Skopec, ki tiplje z rokama krog sebe.

„V sobi mojega vzgojitelja,“ odgovarja Lea vsa zasopena. „Sedaj me poslušaj, kako je rešitev še mogoča. Glasovi, katere sem včeraj v sobi očeta Abrahama slišala, so me prepričali, da mora iz njegove spalnice voditi kak tajen izhod v sosedno hišo. In če se ne motim, prišel bodeš po tej poti v — Levijevo hišo.“

„To bi mi bilo ravno prav.“

Jurij Skopec z rokama grabi, da bi spoznal, kje stoji.

„Luč morava imeti, Lea,“ pravi, „tukaj je tako temno, da ne razločujem niti najmanjše stvari.“

„Počakaj en trenotek.“

Glavar čuje, kako se druga vrata odpro.

„Tukaj je Abrahamova spalnica,“ šepeta pogumna deklica, „okna so zaprta, tukaj smem svetilnico prižgati.“

Koj potem se v sobi zasveti.

Jurij Skopec opazi pred vsem veliko omaro, ki stoji globoko v zidu.

Takoj je prepričan, da mora tukaj biti oni izhod.

„Ah, če je kje rešitev mogoča, potem jo moram v tej omari iskati. Glej, Lea, kako je les pri vratih odrgnen. Tak je mogel postati le tedaj, če so možje s težkimi čevlji stopali nanj.“ —

„Odpri jo!“

Lea komaj te besede izpregovori, ko Jurij Skopec že zasuhe ključ.

Tu notri visi nekaj oblek, ki ne diše ravno kakor vijolice, toda stara šara je le na jedni strani omare, druga je pa prosta.

Jurij Skopec posluša.

Zunaj na prehodu so vojaki, čujejo se njihovi koraki.

Nedvojno se preganjalci vesele, da bo zdaj in zdaj tolovaj v njihovih rokah, kajti izdajalski Levi jim je povedal, kdo se mudi v Abrahamovi hiši.

„Kmalu bodo semkaj prišli,“ šepeta predrznež.

„Ne tako hitro, ker Te bodo vojaki najprvo v Tvojih sobah iskali. Še-le pozneje bodo prišli v druge hišne prostore. Pred vsem bodo na podstrežji in v kletih iskali.“

Jurij Skopec tipa z roko ob zadnji steni omare, ne potrka pa ne, ker je preveč previden.

„Ali naj posvetim?“ praša ga Lea.

„Ne, ne,“ svari jo Jurij Skopec, „že najmanjši žar skozi kako špranjo bi naju lahko izdal. Moj čut s prsti mi mora luč nadomestiti.“

Z nova tiplje po omari, toda stari Abraham je zvit lisjak, tajni mehanizem je tako dobro skrit, da ga more le oni najti, ki zanj ve.

Tolovajski glavar išče gumb ali ročaj, ki bi mu odprl vhod v sosedno hišo.

O tem ne dvoji, da morajo taka vrata tukaj biti.

Natanko čuti ojster in mrzel prepih, kadar se z obrazom približa zadnji leseni steni.

„Lea,“ šepeta pogumni mož, „nisi se motila, tukaj je oni skrivni prehod. Toda vrat ne morem odpreti.“

„Vzemi vendar svetilnico!“

„Ne,“ odgovarja Skopec tihim glasom, da ga more razumeti le krasna deklica. „Prepričan sem, da sta oba izdajalca tu za steno. Čul sem tudi nekak šum, ki me utrjuje v mojem mnenju.“

Predrzni tolovajski glavar stoji v omari, tik za njim pa njegova ljubljena Lea, ki je po njegovem ukazu ugasnila luč.

Oba sta v temi.

Jurij Skopec oprezno posluša na ropot, ki prihaja od vojakov na hodniku, potem pa zopet nastavi uho na leseno zadnjo steno velike omare. Veliko ljudi mora biti v hiši, kajti šum postaja vedno silnejši.

Jurij Skopec prime Leo za okroglo roko ter jo potegne k sebi.

„Kaj delaš?“ šepeta deklica pol prestrašena, pol zavzeta. —

„Tiho bodi, če nočeš, da me zgrabijo pregnjalci — molči kakor črni grob.“

Divna Turkinja čuti, kako jo Jurij Skopec porine mej obleke, ki vise na levi strani omare.

Tolovajski glavavar vrata od znotraj zapre, kajti takoj je videl in čutil, da se da to z zapahom storiti, ki je v zvezi s ključavnico. To je nov dokaz, da mora tukaj biti skrivni izhod, kajti človek, ki pride iz sosedne hiše, more na tak način zaprta vrata odpreti.

Lea stoji v kotu orjaške omare mej starimi oblekami.

Jurij Skopec je poleg nje.

Deklica se k svojemu ljubčku stiska, svojo krasno glavico naslanja na njegove široke prsi in trepetajoča čuti, kako močno utriplje njegovo junaško srce.

Zakaj se je predrznež z lepo židovo gojenko tu notri zaprl?

Ali meni, da ga ne bodo našli? To upanje bi bilo nes pametno, kajti če preganjalci pridejo v spalnico, preiskali bodo gotovo tudi veliko omaro.

Lea to dobro ve, toda pogumnemu možu popolnoma zapu, ker jej je znano, kako premišljen in nadarjen je njen ljubček.

Zopet se začuje nekak šum.

„Tiho, tiho,“ šepeta Jurij Skopec, „sedaj se ne gani — ne oglasi se — sicer je vse izgubljeno!“

Mlademu dekletu zastane kri po žilah.

Zadnja stena omare se odpira, to prav dobro čuje — da, ni dvojbe, sedaj grozno prestrašena zapazi svetlobo.

Notranje velike omare je razsvetljeno.

Jurij Skopec in Lea stojita za starimi oblekami, toda mej temi moreta skozi male luknjice oba videti, da stopajo možje v omaro.

Dohajajo, toda ne iz spalnice starega Abrahama, temveč iz sosedne hiše — ti možje so odprli zadnjo steno.

In sedaj vidi Lea, da so to oboroženci — preganjalci, Jurija Skopca.

Da, vojaki so, ki drže v rokah gole sablje in nabite puške, pripravljeni, da hipoma premagajo vsak upor.

Sedaj iščejo ključavnico.

„Hej, stari židov,“ zakliče jeden vojakov zamolklim glasom, „to je vražja ključavnica — kako se pa odpre?“

„Najprvo se mora na levo, potem pa navzgor zasukati,“ začuje se hripavi glas izdajalskega Abrahama, ki stoji menda za zadnjo steno.

Lea čuti, kako se Jurij Skopec po vsem telesu stresa, kako vse njegove mišice krčevito trepetajo.

Ali hoče sedaj na sovražnika planiti, da ga pobije — ali hoče izdajico zadaviti?

Lea se tega skoraj boji, kajti prestrašena se oklepa glavarjeve roke — tu pa zopet predrznež kakor iz skale izsekan mirno stoji.

„Sami odprite, stari židov,“ oglasi se zopet vojak, ki se pri ključavnici zastonj trudi, „vrag sam naj zna, ali ste resnico govorili; menim, da ste ta tihotapski vhod prav sami dali napraviti.“

„Ne, ne,“ javka starec, „slučajno sem ga našel, iz starodavnih časov mora biti, saj tudi hiša že toliko in toliko let stoji.“

„E kaj, žurite se ter odprite, noter moramo, da pomagamo svojim tovarišem in morda iznenadimo Jurija Skopca. Saj sami trdite, da je Vaša spalnica v zvezi s sobo tolovajskega glavarja.“

„To je tudi res, kajti z grožnjami me je primoral, da sem mu v svoji hiši odkazal skrivališče,“ čivka stari prepeličar, ki se konečno odloči, da odpre vrata v svojo hišo.

Vojaki odidejo takoj v Abrahamovo stanovanje ter za sabo veliko omaro zapro v nadi, da bodo vjeli silovitega tolovajskega glavarja.

Sedaj se Jurij Skopec zgane.

„Lea,“ šepeta, „vse zdaj vem, Tvoj vzgojitelj me je izdal, gotovo tudi lopovski Levi, toda to bodeta zlodja morala drago poplačati. Sedaj vem, kako se zadnja stena odpre — oj — čakajte — čakajte — sedaj bodete še-le Jurija Skopca spoznali!“

Grozovitež čaka še nekaj minut, dokler ne sliši, da so vojaki zapustili stanovanje hišnega gospodarja.

Potem prime Leo za roko ter ž njo stopi h ključavnici na zadnji steni orjaške omar.

Jurij Skopec zasuče kljuko na levo in potem navzgor — vrata se odpro, toda ne izpusti jih iz rok, tako da nastane le mala špranja pri njih. Na-njo svoje uho položi.

Ne moti se, v sosedni sobi sta oba žida — v hiši Levi-jevi, katere jedna izba se dotika Abrahamove velike omare.

Prepeličarja živahno kramljata.

„V zagati tiči“, sliši Jurij Skopec starega Abrahama govoriti, „balmahoni (vojaki) ga bodo zgrabili ter v verige in spone okovali. Hejdi, kako se bodo v naši ulici, po vseh zagrebških javnih prostorih zbirali ljudje, ko ga bodo peljali v ječo — neusmiljenega tolovajskega glavarja.“

„Da, da, do stropa bom veselo poskakoval“, odgovarja Levi zmagovalno, „uiti ne more, ker so tudi vse strehe zasedli. Samo jednega se bojim, oče Abraham!“

„Česa pa, moj sin?“

„Menim, da bo Jurij Skopec slabo zoper Vas izpovedal, ko ga bodo zaprtega imeli. Znal bode, da sva ga midva izdala, ter nama ne bo prizanašal.“

„Nič ne de“, roga se starec hudobno, „prav nič ne škoduje. Saj je tolovajski plen že davno skrit. Naj le iščejo, ničesa ne bodo našli. Prepričan sem, da gospodje sodniki Juriju Skopecu ne bodo verjeli niti jedne besedice, in da nas ne bodo preveč nadlegovali, to skrb le meni prepusti. Hahaha — denar ima svojo posebno moč, potem pa bodeva imela mir.“

„Da, da, prav imate, oče Abraham, v ta namen bodem tudi jaz prispeval“, muza se sleparski Levi.

Jurij Skopec krepko oklepa ključavnico skrivnih vrat.

Hipoma vrata široko odpre — z jednim skokom stoji preko visokega praga sredi sobe, v kateri oba izdajalska žida sedita. —

Prepir za lepo plesalko.

Milica spoznana. — Sila prevlada. — Razkritje. — Maščevalni naklepi glumačev. — Norec na preži.

Glasno kričanje se razlega po glumaškem taboru.

„Hahaha“, smeji se Smukač, ki trdno drži trepetajočo Milico, „saj sem si takoj mislil, da se pod rujavo barvo vse kaj drugega skriva. Lepa indijska plesalka to — hahaha, punica barvo preminja.“

Glumači se zbirajo na jedni, tolovaji na drugi strani.

„Pustite me, gospod!“ stoka nesrečna Milica.

„Zakaj pa?“ odgovarja Smukač, „to se mi prav nepotrebno zdi. Res je, da so Te, uboge dete, namazali z izvrstno barvo, vendar pa ni dosti pristna, da bi se mogla mojej esenci ustavljati. Le pojdi, otroče, in se ne brani, nadaljevala bodeva pranje — hahaha, to mora nekaj krasnega biti, ko se bodete te nežni, okrogli ročiči v beloti mramorja divno svetili!“

Milica se bori s krepkim tolovajem, ki jo z jedno roko lahko kroti. —

Herkul si srdito više rokave in tudi ostali glumači hočejo planiti na Smukača.

V tem trenutku Pante zgrabi samokrese.

„Ali norite“, zadere se na glumače preteč, „ali bodete odstopili hitro od mojega tovariša? Hej, morda ste že pozabili, da imate z Jurij Skopčevimi ljudmi opraviti. Če mi hitro ne mirujete, pokazali Vam bomo svoje zobe.“

Ta opomin ni brez vspeha, kajti celo Herkul odstopi, ko se samokresa zasvetita pred njegovim obrazom.

Samo glumaška načelnica se ne ustraši.

Same togote besni, ker nehote sluti, da je zvezda njene družbe zopet v nevarnosti.

Svoji roki kakor železne kremplje dviguje ter divje plane proti Smukaču, toda staro baburo zadene taka breca, da najmanj deset črevljev daleč odleti.

Vražji ženski pa to čisto nič ne škodi, hipoma zopet kvišku poskoči, kakor bi jo bilo kako pero od tal vrglo.

„To je moja gojenka,“ kriči peklenska lažnjivka.

Smukač kričeče babure niti ne pogleda, katero sedaj Pante s samokresom brzda.

Tolovaj opazuje Miličin ljubki obraz.

„Cekinar!“ kliče glasno.

„Kaj pa je, tovariš?“

„No, kdo je prav imel? Ali ni to ona deklica, katero sem na Sokolskem videl? Hej — sedaj se tudi spominjam, da so jo v ječo odgnali. Hm, to so prav čudne dogodbice.“

Milica glavo poveša.

Sicer ne misli, da jo bodo tolovaji na Sokolsko ali pa celo v grozno ljubljansko ječo pod Trančo izročili — Milica se boji samo za svojo deklinško čast.

Razbojniki so divji ljudje, lahko bi se pripetilo, da bi jo žrtvovali svojim divjim strastem.

Želi si smrt, da bi se le obvarovala sramote.

„Cekinar“, pravi Smukač, „Jurij Skopec nam bo zelo hvaležen. Saj je bil takrat na Sokolskem; kakor Ti je znano — da, celo s to deklico je govoril. Zanimal se je za njeno usodo, sedaj jo je menda že pozabil.“

Kaj Milica pri teh besedah občuti, ni mogoče opisati.

Dolgo, dolgo časa je od tega, da prvipot sliši ime ljubljenega moža.

„Jurij!“ jeclja ubogo dete, „Jurij Skopec — lovec —“

„Hahaha“, smeji se Smukač, „lovec je bil, krasna moja deklica, toda to lepo službo je že davno zapustil, čeravno ne iz lastnega nagiba. Zato je pa sedaj vse kaj drugega postal, kajti lepemu številu takih junakov zapoveduje, kokoršnih jeden stoji tu pred Tabo. Da, le poglej me dobro s svojimi velikimi očmi, Jurij Skopec je naš poveljnik, postal je — tolovajski glavar!“

Bolesten krik mu odgovori — kot mrlič blede se Milica nezavestna zgrudi na tla.

Kar nikdar ni mogla verjeti, kar si je vedno in vedno na tihem pravila, da ne more res biti, slišala je sedaj kot britko resnico — Jurij Skopec je načelnik groznih razbojnikov.

Smukač se krohota kakor norec.

„Hahaha, to jej menda ni bilo posebno všeč“, kriči, „dekline so včasih res čudne. Sicer sem si vedno že mislil, da je bila mej njimi nekaka ljubezen, toda take si nisem predstavljal. Stvar je prav romantična, no, punico bomo sabo vzeli, ter jo obdržali, dokler se z Jurijem Skopcem ne snidemo. Ta sam naj odloči, kako stvar stoji in kaj naj se z dekličem zgodi.“

Glumaška načelnica besno zatuli.

„Kako — kaj?“ razlega se njen hripavi glas po gozdu, „moje Cenobije me hočejo oropati?“

„Tedaj prekrščena je revica tudi že“, meni Smukač, „prekrščena in barvana! Hoteli so jo tedaj na vsak način svetu prikriti. No, kakor sem rekel, glavar bo določil, kaj —“

Smukač obmolkne, kajti Milica ravnokar odpira svoje krasne, modre oči.

Prvi pogled njen je tako žalosten, da bi se vsakemu drugemu človeku srce trgalo.

Toda Smukač se samo zadovoljno muza.

„Preljubka je“, pravi Cekinarju, „toda ne dotaknem se je, kakor tega tudi nikdo drugi ne sme storiti, ker sem prepričan, da ima glavar starejše pravice do nje.“

„Da, da, tako je“. pritrjujejo tolovaji, „tudi mi smo večkrat slišali, da je Jurij Skopec o njej govoril. Joj, to bo veselo svidenje!“

„Nikdar“, stoka Milica ter si obupano roki vije, „raje stokrat umrem.“

„E kaj“, zakliče Smukač, „ne bodi tako neumná, punica; Jurij Skopec je zal mož, za katerim se vse ženske rade ozirajo.“

„Raje umrem“, zdihuje Milica.

Smukaču se vendar srce nekoliko otaja, ko vidi preplašeni in solzni njen obrazek.

„Dete“, pravi sočutno, „stavim, da nisi prostovoljno prišla h glumačem. Le ne taji mi, kajti poprej sem natanko opazil, v kakem smrtnem strahu si se proti oni grdi baburi ozrla. In če me oči ne varajo, vidim na Tvojem hrbtu nekaj višnjevih lis. Vraga, Smukač naj se ne imenujem več, če niso to sledovi bičanja!“

„Seveda, tako je!“ pritrjuje Pante, „oho, taka znamenja so mi predobro znana, imel sem jih dostikrat na svojem životu ter sem to sramoto še-le pred kratkim z obrestmi vred poplačal.“

Pri teh besedah se z divjim krohotom obrne, kajti zadovoljen je, da se je mogel tako občutljivo osvetiti.

Smukač zre na Milico.

„Deklica“, pravi, „Ti nisi prostovoljno pri glumačih!?“

„Oj, sem“, odgovarja Milica ter se po vsem životu tresse, „da, da, pri njih hočem ostati.“

Glumačica zopet pristopi.

„Sedaj slišite!“ kriči togotno.

„Jezik za zobmi, stara baba!“ zarentači Smukač nad njo.

„Kar vem, to vem! Deklina tako govori zaradi tega, ker se boji biča.“

Smukač Milico vzdigne.

„Ne boj se,“ tolaži jo tako prijazno, kakor to sploh njegov medvedji glas pripušča, „zaupaj mi — ne bo se Ti nič balega storilo. Jurij Skopee je tvoj prijatelj, k njemu Te bom peljal.“

„Ne, ne,“ jeclja Milica v smrtnem strahu.

„Deklica, bodi vendar pametna. Glavar Te ne bo požrl, povem Ti, da je tak, kakoršen je bil poprej. Da je človeštvu napovedoval boj, tega mu živa duša ne sme zameriti. Ob truplu svoje umorjene matere je prisegel, da se bo nad hudobnim svetom maščeval.“

„Moj Bog — moj Bog,“ stoka Milica, „zakaj ne morem umreti?“

„To ne gre tako hitro,“ pomiruje jo Smukač dobrohotno, „posebno v Tvoji mladosti ima človek preveč življenja v sebi. Potolaži se, ubogo dete, tukaj Te pretepavajo, pri nas pa je vojaški red. Z nami boš šla v oni skrivnostni, samotni kraj, kjer bomo našli glavarja.“

„Ne grem z Vami,“ tuguje Milica.

„Hoho, to je trmoglavost, dete moje, z nami boš šla, brez usmiljenja. No, glavar bi nas lepo pogledal, ko bi Te tukaj pri glumačih pustili. Odslej si pod našim varstvom.“

Milica se pol nezavestna zgrudi, glumaška načelnica pa se vede kakor besna norica.

„Ne smete mi je vzeti,“ kriči v jednomer, „ne, tega ne smete storiti, naša je, sama je rekla, da nas noče nikdar zapustiti!“

Smukač se raztogoti.

„Baba,“ zareži nad hudobno žensko, „jezik za zobmi, ali pa izpregovorim s Tabo tako besedico, da boš slišala vse nebeške angeljce peti. Ubozega dekliča ste pretepavali, to je gotovo, kajti mi vidimo več, kakor pa navadni ljudje.“

Glumačica divja.

„Cenobija,“ kriči satansko grda furija, „ali sem Te kdaj tepla?“

Milica molči.

Svoje mučiteljice ne mara obdolževati, še manj pa se lagati.

„No, to mi popolnoma zadostuje,“ pravi Smukač, „molčanje je tudi jasen odgovor. Od danes naprej sem jaz z vsemi svojimi tovariši Tvoj zaščitnik. Pante, daj dekliču culo, saj veš, da imamo še nekaj ženskih oblek.“

Pri tem mu zvito namežikuje, kajti dotična oprava je iz graščine poleg Medvedjega gradu.

Pante drugemu tovarišu naroči, ki se kmalu s culo povrne.

„Tako je prav,“ zakliče Smukač, „sedaj revica lahko napravi ‚toaleto‘, kakor se Francozje izražajo. Dosti utic od zelenih vej imamo, v jedno teh naj gre ubogo dete. Nadlegovali je ne bomo. Niti las se jej ne sme zakriviti, dokler je ne izročimo našemu ponosnemu in drznemu glavarju. Kaj ne da, tovariši?“

„Tako je!“ pritrjujejo tolovaji.

Na Smukačevo povelje primeta dva tolovaja žalostno, opotekajočo se Milico pod pazduho ter jo prijazno peljeta v veliko uto, v kateri se ima deklica preobleči in kamor položita tudi povež z oblekami.

Potem zapreta priprosta vrata ter poleg ute kot straži ostaneta — prekrasna Milica je s svojimi strašnimi mislimi sama.

Glumaška četa je neznansko razburjena.

Herkul zopet rokave više in jeden glumačev draži svojega medveda, ki začne togotno renčati.

Smukač se glasno zakrohota.

„Hahaha, burkeži, ali res mislite, da se Jurij Skopčevi ljudje boje takih bedarij. Proč z medvedom, če ne bomo streljali! Škoda bi bila rujavega kosmatinca, ki zna tako lepo plesati.

Kaj naj glumači počno?

Ničesa ne morejo nasproti tolovajski četi opraviti, ki je mnogoštevilna in od nog do glave oborožena.

Potovalni ljudje se morajo udati, toda svojo jezo komaj zatajujejo, kajti Cenobija je bila zvezda cele družbe in brez nje ni upati velikih dohodkov.

Načelnico kar krč vije, ravno tako razljučena sta Herkul in burkež, katera dvojica že davno zalezuje Milico.

Ti trije se kmalu snidejo pri zelenem vozu.

Kakor so bili do sedaj jeden na družega sovražni, izguba prasne Cenobije jih zopet druži v prijateljski zvezi.

Tolovajem hočejo lepi plen zopet iztrgati.

Da, to se na njihovih obrazih čita, predno je še prva beseda izpregovorjena.

Podajo si jeden drugemu roke, kakor da so bili svoje žive dni najboljši prijatelji.

Kaj ta trojica govori, ne more nikdo slišati, toda vsi trije gledajo grdo proti tolovajskemu taborišču.

In tam iz gostega grmovja žari dvoje oči, tako plašnih in plamtečih, kakor bi se v goščavi skrivala kruta zver. Tu preži ubogi norec s Sokolskega gradu — nemi zraščenec je vse videl, kaj se je v taboru pripetilo.

110. poglavje.

Novosti iz tolovajskega tabora.

Pričakovanje. -- Vohunja se povrne. — Jetniki prihajajo.

Nedaleč od tabora dekliških tolovajev stoji logarjeva hišica.

Malo poslopje je še vedno zapuščeno, kdor bi pa šel med pečevje, našel bi kmalu človeška bitja. Tam sedita Amalija in Uršika mej skalami na kraji, od koder vidita v razprostrto nižavo.

Zjutraj zgodaj je še.

„Kostanjeviški sodnik ima trdo butico,“ meni Jurij Skopčeva ljubica, „mislim, da ga bo še-le davkarjev nos nekoliko omehčal.“

„Že mogoče,“ pripomni Uršika, ki se pretrese, „toda grozovito in grdo je vendar, če se s človekom tako neusmiljeno postopa.“

Amalija stisne svojo malo pest.

„Ali je grdoba človeški čutil, ko je časti ropal svoje uboge žrtve?“ jezi se Amalija. „Oj, Uršika, pozneje boš ravno tako mislila, kakor jaz, ko boš bolje spoznala hudobni svet. Jaz vsaj imam britke izkušnje.“

Mej vejevjem začne sumljivo šumeti — suhe trske se lomijo.

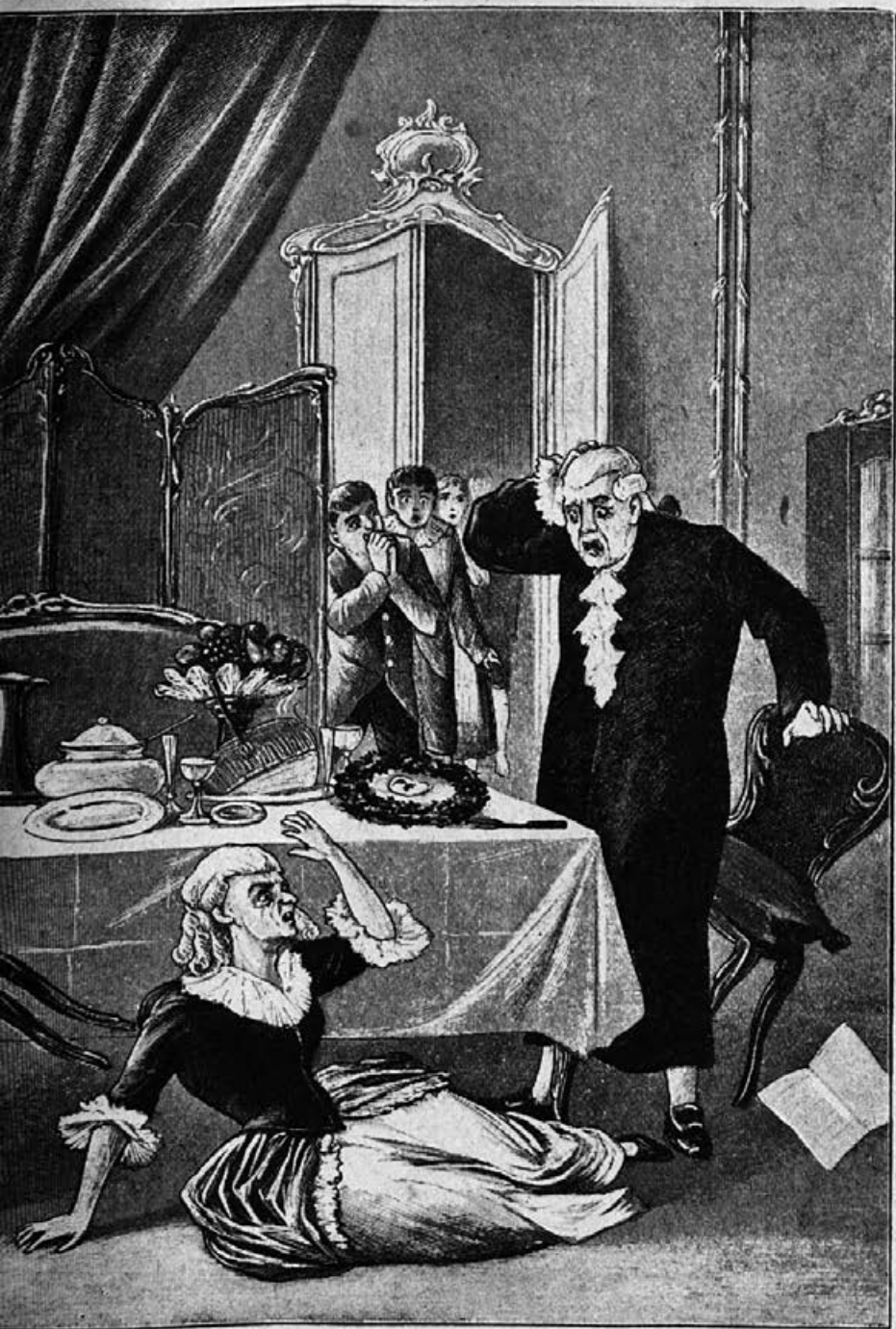
„Oj, to je menda naša vohunja,“ zakliče Uršika, „Ana, katero smo poslale poizvedovat, kje je Jurij Skopec s svojimi ljudmi.“

„Že mogoče.“

„Tu prihaja, resnično, tovaršica Ana je!“ vzklikne Uršika veselo.

Amalija globoko zarudi, ker upa, da bo kaj novega izvedela o svojem ljubljenu Juriju.

Ana v lični lovski opravi se bliža urnih korakov. Zunanost njena kaže, da ima dolgo pot za sabo.

Sodniku se lasje ježe, kajti v skledi, sredi gojzdnih cvetic,
leži krvavo človeško uho.

Dogovorile so se morebiti poprej, da se bodo tukaj snidle, ali pa je Ana v dekliskem taboru slišala, kje bo našla načelnici.

Sedaj stoji pred njima zasopena, rudečih lic — pravcata slika mladostne svežosti.

Amalija jo radovedna gleda.

„Tukaj si že, Ana — jedno prašanje — ali si roparje videla?“

„Da, našla sem jih.“

„Ah — kako izgleda — moj ljubček — ali si ga večkrat zapazila?“

„Niti jedenkrat.“

„Kaj praviš?“

„Tako je, Amalija, kajti glavar se je za nekaj časa od svojih ljudij ločil. Iz razgovorov mož, katere sem mogla v svojem skrivališči slišati, sem posnela, da se Jurij Skopec sedaj v Zagrebu mudi.“

„Kaj pa dela tam?“

„Tega nisem mogla poizvedeti, mislim pa, da hoče tam svoj bogati plen prodati, saj je tolovajem gotovina mnogo ljubša, nego dragocenosti, katerih ne morejo tako lahko v denar spraviti.“

Amalija z glavo odmajeva.

„Jaz mislim vse kaj družega.“

Uršika se smehlja.

„Ali že zopet ljubosumiš, Amalija?“

„Da, da, to moram,“ pravi tolovajska načelnica skoro divje. „Zagreb je znano mesto, v njem je mnogo zabave in veliko lepih ter — lahkomišljenih žensk. Gotovo si tam novo ljubico išče.“

Uršika svojo roko na njeno polno ramo položi.

„Ali naj to ponavljam, kar sem Ti že zadnjič rekla?“ prša jo tihim glasom. „Glej, Amalija, Tvoj Jurij je zal, mlad mož, to je vsakemu znano. Ločila si se od njega, da bi vzbudila njegovo hrepenenje po Tebi — pred vsem drugim pa tudi, da spraviš Sabino izpred njegovih oči.“

„To je res.“

Črni Jurij

„No, sredstvo Tvoje ni nič vredno. Pomisli, Amalija — ne razburjaj se — saj veš, da sem Tvoja prijateljica. Sabino si od Jurija Skopca ločila, ta mož pa je strasten, in če mu pride lepa deklica preko pota — zalezoval jo bo.“

Amalija težko sopiše.

„Prav imaš,“ pravi zamolklim glasom, „zaradi tega bom k njemu šla.“

„Saj ne veš, kje da je.“

„Šla bom v Zagreb.“

„To je nemogoče, mož se tam lahko skrrije, me smo pa vendar v veliki nevarnosti, tudi če oblečemo svoja dekliška krila.“ —

Amalija se zaničljivo smeji.

„Ali meniš, da so zagrebške oblastnije res tako prebrisane? Če grem tja kot kmetica, kdo bo neki slutil, da sem tolovajka?“

„Nikdo, to je res,“ zavrača jo Uršika. „Toda Ti si lepa in v Zagrebu je dosti mladih razuzdancev, ki bi Ti ne dali miru. Premisli natanko, kar sem Ti povedala, ne prenegli se, sicer hitiš v svojo pogubo.“

Amalija postane nestrpna.

„Nikakor se ne bojim.“

„In zakaj hočeš v Zagreb iti?“ nadaljuje Uršika, „mogoče Jurij Skopec že več ni tam — v mestu se vendar ne bo dolgo mudil.“

„Zakaj ne? Tudi tam se da pleniti.“

Uršika se k Ani obrne.

„Kaj si še izvedela?“

„Mnogo novic,“ odgovarja tolovajka, ki se trudna na skalo vsede. „Najprvo, da so tolovaji velikanski načrt skovali, katerega hočejo brez glavarjeve vednosti izvršiti.“

„Kakošen načrt?“

„Na strehi tersatske cerkve pri Reki je baje mal stolp, ki je baje s čistim zlatom krit.“

„O tem sem slišala.“

„Te zlate plošče hočejo ukrasti, da bo Jurij Skopec izvedel, kako predrzni so njegovi ljudje.“

„Ah,“ zakliče Amalija živahno, „kakošna misel se v meni vzbuja! Dalje, dalje!“

„Sedaj tabore tolovaji na Medvedjem gradu,“ odgovarja Ana, „ali pa so že na poti proti Reki.“

„Oj, tudi me znamo hitro korakati,“ mrmra ljubosumna Amalija, „in prašanje je veliko, kdo izmed nas bo prej prišel do plena.“

„Čuti se, da glavari ni pri svojih ljudeh,“ pripoveduje Ana, „sicer ne vem, kaj se je zgodilo, toda zapazila sem, da so bili mej seboj zelo nesložni. Nekega jutra sem videla, da je jeden tolovajev s svojo ženo ali ljubico napadel Smukača ter ga začel daviti. K sreči so tovariši prihiteli, ki so preprečili umor.“

Amalija si roki mane.

„Hahaha, vse gre navskriž, to mi je ravno prav. Jurij Skopec se bo zaradi svojih ljudij raztogotil, in tedaj bom v pravem času prišla, da ga s svojo ljubeznijo razvedrim.“

Ana hoče svoje poročilo končati, tu pa Uršika poskoči.

„Pozor! Ljudje prihajajo!“

„Resnično, to je Lenčika.“

„Logar in njegova hči sta tudi — hahaha, sodnik je odnehal.“

Tu so vsi trije.

Tolovajke vidijo, da hiti Lenčika prva po stezi navzgor, logarjeva hči pa podpira svojega očeta.

Amalija zamolklo zažvižga.

Takoj začne Lenčika hitreje stopati in nekaj trenutkov pozneje stoji pri svojih tovaršicah.

„To si izborna napravila,“ kliče smejuje se, „povem Ti, da so nas vse tri tu v logarjevi hišici iznenadili.“

„To sem takoj izvedela.“

„V stolp so nas zaprli,“ nadaljuje Lenčika dobre volje, „pri suhem kruhu in vodi, miši in podgane pa so k nam vas hodile. Potem so me hoteli zaslišati, toda malo sreče so z me-noj imeli. Nisem se dala strahovati in danes na vse zgodaj so nas izpustili.“

„Tedaj ste brezpogojno oproščeni?“

„Seveda, tukaj imaš sodnikovo pismo.“

„Kaj pa piše?“

„Najprvo ponižno prosi, da se mu davkar izroči — za čegar življenje se grozno boji. Potem obljubuje, da se logarju in njegovi hčeri ne bo nič žalega pripetilo, da, izročil je revežema celo zaplenjeni denar. Hahaha, vse iz strahu, da bo danes zjutraj davkarjev nos na njegovo mizo k zajutreku od nekod prifréal.“

„Prav tako,“ odgovarja Amalija, „zadovoljna sem. Sedaj imam prosto polje, nič nas več ne zadržuje. Pred vsem hočem z Ivanko govoriti.“

Amalija gre lepemu dekliču nasproti, ki preлива solze hvaležnosti.

„Ne zahvaljuj se mi,“ pravi zapeljiva tolovajka, „tega ne ljubim, oprostila sem Vaju rada. V tem oziru posnemam svojega ljubčka, velikega tolovajskega glavarja Jurija Skopca, ki vedno brani reveže. Zaradi tega tudi nočem, da se mi zahvaljuješ.“ —

S prstom pokaže v dolino.

„In ko bi Vaju kdaj nadlegovali, potem le povejta, da imata mogočne zaščitnike — pustili Vas bodo v miru.“

Logar sklene suhi roki.

„Bog Vas blagoslovi,“ pravi iskreno, „Vi ste še tako mlada — lepa in plemenita, želim Vam, da kmalu najdete svojo srečo.“

„To upam,“ odgovarja Amalija skoraj prisrčno ter starčku prikima, „le pojdita v svojo hišico, jutri bodeta davkarja v Kostanjevico spremila.“

„Davkarja?“ praša Ivanka prestrašena.

„Ni se Ti treba bati,“ smehlja se Amalija, „davkar Ti ne bo nič žalega storil — kajti tak spomin je prejel, da ga svoje žive dni ne bo pozabil. Zapretila sem mu, da ga usmrtim, če ne zapusti svojega razuzdanega življenja. Sedaj je tako krotak, kakor jagnje. Jutri zjutraj bo tukaj — ne, že danes zvečer ga Vama bom poslala, da bo mogel sodnik mirno spat. Ta graščinski uradnik je dva nemirna dneva preživel — toda tudi njemu se je prav zgodilo.“

Amalija jima prijazno prikima ter z Lenčiko, Uršiko in Ano izgine v gozdu.

„Sedaj imamo čas,“ pravi lepa tolovajka, „najprvo bomo nekaj izvršile, kar Vas bo — hahaha — neznansko iznenadilo.“

„Kaj pa?“ praša Uršika radovedno.

„Le počakaj, prepričala se boš kmalu, da nismo zastoj odposlale svoje vohunje. Štirinajst dnij imamo časa, potem se bomo s staro babnico sešle pri rudečem križu' poleg Zatičine. Mej tem pa se bo marsikaj izvršilo — prav veliko — pojdimo, nobene minute ne smemo zamuditi, opoludne moramo biti v taboru.“

V spremstvu treh tovaršic hiti Amalija urnih korakov v hrib. —

111. poglavje.

Predrzni beg.

Jurij Skopec kaznuje izdajalca. — Rop Levijsve blagajne. — Slovo od Lee.

Prestrašen krik se razlega po krasno opremljeni sobi.

Potem se začuje glasno stokanje.

Jurij Skopec je skozi vrata tajnega prehoda skočil sredi sobe ter stoji pred Abrahamom in Levijem, ki v mehkih naslonjačih sedita. Lopova sta si ravnokar zmagovalno pripovedovala, da je tolovajski glavar sedaj gotovo že vjet in v močne spone vkovan.

In sedaj stoji strašni mož pred njima.

Seveda tolovajski glavar židoma ne da časa, da bi jo porisala, marveč ju krepko zgrabi za vrat.

„Lopova, izdajalca!“ kriči strašnim glasom. „Vidva sta pravcata peklenska hudobneža. Najprvo sta mene in moja dva tovariša hotela v posteljah zadušiti, ko se Vama pa to ni posrečilo, nahujskala sta mi vojake na vrat — to Vaju stane življenje.“

„Bog pravični,“ čivka Levi, „umoril naju bode, — zadržan sem.“

„Grdoba, to bi bila prelahka smrt za Te. Pokončal bom Tvoje življenje na mučnejši način. Pes — kaj bi bilo, ko bi Ti najprvo iztaknil jedno oko, potem pa Te pri živem telesu spekel?“

Levi breca v smrtnem strahu z nogama po zraku, kajti za svoje življenje ne da več počenega groša.

Stari Abraham je bolj mrtev kakor živ.

„Nesnagi,“ rujove Jurij Skopec, ki se ne boji, da bi ga tukaj v tej sobi mogel kdo izmed preganjalcev slišati, „Vajini glavi bom toliko časa jedno ob drugo tolkel, da bom videl, koliko strupa je bilo v njih skritega.“

„Hu — hu — hu!“

Žida tulita, toda Jurij Skopec jima suha vratova tako stiska, da moreta le še grgrati.

Tu plane nova postava v sobo.

Lea je.

„Ne umori mojega vzgojitelja!“ milo prosi svojega ljubčka.

„Milosti ne zaslužita.“

„Prizanesi mu, vzgojil me je, vedno mi je izkazoval dobrote.“

„Toda tej mladi grdobi Te je hotel prodati.“

„Oj, prizanesi mu!“

Jurij Skopec se ne more odločiti, da ne bi si ohladil svoje maščevalne jeze.

„Ne, Lea,“ pravi konečno, „stari Abraham je peklenski hudobnež, in ta-le mladi Hebrejec —“

Levi dobi malo duška.

„Balmahoni, kje so balmahoni?“ kriči na vse grlo.

Jurij Skopec svojo roko dvigne — mladi prepeličar visi v zraku.

Levi leti po zraku.

Siloma njegova glava ob steno butne in z velikim ropotom pade telo na tla.

„Ta ima dosti,“ grmi glavarjev glas, „če ni že mrtev, obdržal bo spomin za vse svoje žive dni. In Ti, siva pošast,

ali naj Te z nogami v kuhano kašo poteptam? Večjega hinavskega nesramneža ni pod milim nebom, kakor si Ti.“

Lea ga prime za roko.

Milo ga prosi, stoka in plače, dokler se je Jurij Skopec ne usmili.

„Ne veš, za koga prosiš,“ pravi po daljšem premolku. „Lopov ni vreden, da ga moja noga stare.“

„Milost,“ čivka stari Abraham.

„Prizanesi mu, moj vzgojitelj je,“ prosi Lea.

„Ah, prodal Te bo, ko me več v Zagrebu ne bo,“ togoti se razljučeni tolovajski glavar. „Tega nikakor ne trpim, pojdi z mano!“

Deklica odstopi.

Ž njim naj gre v gozd, v zeleni gozd, ne, tega ne more storiti.

Jurij Skopec z levico skoraj zadavljenega žida krepko drži, desnica njegova pa objema Leo krog pasu.

„Ne ljubiš me,“ šepeta Skopec.

„Oj, bolj ko vse drugo na svetu.“

„Tedaj pojdi z mano!“

„Ah —“

„No, razumem Te, moje divje življenje Ti ne ugaja — seveda, to bi bila slaba zamena proti razkošnosti, ki Te tukaj obdaja.“

„Mučiš me!“

Jurij Skopec hoče svojo zahtevo ponoviti.

Tu zasliši šum, in ko stopi k oknu, zapazi doli goreče baklje. —

To so vojaki, ki so obkolili sosedno hišo.

„Dobro, ljuba Lea,“ pravi grozovitež, „sedaj Te nočem sabo vzeti, ker se bom sam komaj rešil. Da, gotovo še nikakor ni, da srečno pobegnem iz Zagreba. Toda povrnil se bom, zapomni si, preoblečen, pod drugim imenom, kot imeniten gospod, potem Te bom zopet obiskal.“

„Oj, kmalu pridi!“ šepeta Lea.

Mej tem se Abraham zopet zave.

„Pomagajte, pomagajte!“ kruli stari Hebrejec.

Jurij Skopec ga krepkeje prime.

„Lopov,“ kliče, „kje ima Levi svoj denar?“

„Ne vem — Bog pravični!“

„Ali ne boš hitro priznal?“

„Dobro ga hrani,“ sopiha starec v smrtnem strahu, „tega niti meni ne pove. Levi je nezaupen. Samo to vem, kje ima svojo ročno blagajnico.“

„Pokaži mi jo!“

„V stranski sobi je.“

Grozovitež starega Hebrejca kakor otroka sabo vleče.

Lea gre plakajoča za njima.

„Kje je blagajnica?“

Stari Abraham pokaže na sliko, ki visi na steni.

„Pod to sliko je.“

„Hahaha,“ smeji se Jurij Skopec, „zvit lisjak je Levi. Samo to je škoda, da nimam dosti časa, sicer bi še več denarja našel. Toda pogledjmo, kaj se tu notri skriva.“

Sliko vrže na zofo.

Resnično — pod njo zagleda svetel gumb, in ko Jurij Skopec nanj pritisne, odpro se škripaje mala vratica.

V dolbini zagleda več polnih vrečic.

„Dobro,“ mrmra predrznež, „denar se vedno lahko rabi. Sem ž njim!“

Vrečice začne iz blagajne jemati.

To je kmalu izvršeno, in ko je blagajnica popolnoma denarja prazna, zapazi v ozadji večjo prazno vrečo, ki je lepo zložena.

„Če je to Levijeva ročna blagajna, videl bi rad njegovo glavno zakladnico,“ mrmra divji glavavar. „No, mogoče jo pozneje najdem, sedaj moram s tem zadovoljen biti, kar ravno najdem.“

„Proč — proč,“ sili ga lepa Lea v pravem smrtnem strahu, kajti boji se za življenje ljubljenega moža.

„Gren, toda povrnil se bom,“ odgovarja Jurij Skopec, ki male vrečice v veliko meče.

Na vrh zamaši še nekaj cunj ter si krog krepkih pleč ogrne plašč.

Široke kraje svojega klobuka si potisne na čelo, sključi se ter si vrečo na hrbet zadene.

„Lea, srček moj“, šepeta glavavar, „ali nisem sedaj tak, kakor kak Benjamin ali Aron?“

Lepa Turkinja trepeta za življenje svojega ljubčka, vendar pa se mora smehljati, ko Jurij Skopec starega, kruljavega žida oponaša.

„Oj, pojdi“, šepeta bojazljivo, „ali ne slišiš, kako vojaki vrišče, ljubček, povsod Te iščejo in prišli bodo tudi semkaj.“

„Da, pozneje“, odgovarja predrznež. „Poslušaj me, ljubica! Če Te bodo izpraševali, povej jim, da sem Ti grozno zapretel, verjeli Ti bodo.“

„Oj, vzemi me sabo!“ prosi divna deklica.

„Ne, to bi naju oba ugonobilo. Povrnil se bom, Lea, prav kmalu — sedaj se daj še jedenkrat poljubiti!“

Deklica se mu na prsi vrže.

Plamteč poljub združuje še jedenkrat oba, srce se pritiska na srce, ustnice na ustnice — od zdolaj pa se razlega razgrajanje preganjalcev.

Jurij Skopec se iztrga iz objema plakajoče Lee.

„Zdrava mi ostani, ljubica — zdrava!“

Po stopnjicah navzdol dirja.

Lea mu je že povedala, da skoraj gotovo ne bo nikogar v hiši srečal, ker ima Levi iz skoposti samo najpotrebnejše služabnike in ti so skoraj gotovo radovedni šli na ulico gledat.

Ta domneva se izkaže tudi za pravo, Jurij Skopec na stopnjicah nikogar ne sreča, zapazi pa, da so hišna vrata le priprta.

Previdno se jim približa.

Skozi špranjo zapazi svit bakelj in ob jednom se prepriča, da so vojaki obkolili le sosedno Abrahamovo hišo.

Pred Levijevim domovjem stojе pozamezne gruče ljudij, mej temi nekaj častnikov, ki se živahno razgovarjajo.

Jurij Skopec ve, da je čas drag.

Bliskoma odpre vrata, toda le toliko, da se more na ulico splaziti.

Sedaj stoji zunaj.

Vojaki kakor tudi gledalci glasno kriče.

„Hahaha, tepci menijo, da bom v svojem obupu iz Abrahamove hiše na ulico planil, kjer bi me hitro premagali“, mrmra predrznež, „no, motijo se zadosti.“

Sključen gre počasi ob hišah, kjer je temna senca.

Častniki in vojaki ga ne vidijo: ko pride nekaj hiš naprej, zasliši naenkrat surove glasove.

„Hej, kdo se pa tu ob zidu plazi?“ rujove poveljnik patrolje, ki gotovo tam stoji, da varuje ulico.

„Bog pravični“, noslja Jurij Skopec, mojstrsko žida posnemajoč, „saj sem vendar ubogi Šmul, ki prodaja in kupuje zajčje kože.“

„Poberi se mi, nesnaga!“ zadere se poveljnik nad njim ter ga hoče breniti.

Jurij Skopec pa se tako spretno umakne, da se vodja dolgo časa lovi; kajti tako močno je sunil z nogo v zrak namestu v navideznega žida, da bi bil kmalu poljubil slabi cestni tlak.

Jurij Skopec pospeši korake.

Dobro ve, da nevarnost še ni pri kraji, da povsod vojaki stražijo in ga bodo gotovo še srečali.

Vendar ostane hladnokrven.

Ko se vodja še opoteka, hiti predrznež šepetajoč hitro naprej, da se kolikor mogoče brzo oddalji od židovskih hiš. —

112. poglavje.

V hiši občinskega odbornika.

Sejm na Reki. — Skrivnostna tujka. — Raznovrstne tajnosti.
Prekanjen predlog.

Romarska cerkev na Trsatu je daleč po svetu znana.

Slovita je že po svojem začetku — kajti pripoveduje se, da so angeljei z Laškega prinesli Mater božjo, ki stoji v cerkvi na griču. Veliko krasnih darov so verniki za prejete dobrote izročili božjemu hramu, zlatnine, srebrnine in najdragocenejše tkanine.

In prav vrhu strehe, na nepristopnem kraji, se v solnčnih žarkih sveti 'zlata streha'.

K malemu zvoniku, ki je z zlatimi ploščami pokrit, pride se samo po jedni poti, ki vodi od velike cerkvene ladije navzgor.

Vrata k tem stopnjicam so silno močna ter z umetno ključavnico zaprta.

Že dolgo časa je običaj, da hranijo čudno napravljeni ključ k tem vratom občinski odborniki reški, in sicer jeden za drugim vsak po tri mesece.

To gre tako na okrog, da čez dlje časa pripotuje ključ zopet prvemu odborniku nazaj v varstvo.

Občinski odborniki so poštenjaki, kajti le spoštovani meščani se volijo v mestni svet, ki skrbno in vestno opravlja svojo službo.

In ravno tako starodaven je sejm, ki se vsak teden po enkrat vrši na Reki.

Kmetje iz okolice prihajajo s svojimi pridelki na tržni dan, da prodajajo meščanom sočivje, kuretino, jajca in druge reči za primerne cene.

Tržni dan je navadno dobro obiskan, in po stari navadi se pri tem tudi jezički pridno brusijo, to je že tako na celem svetu stara navada.

Krasen poleten dan je.

Od vseh strani prihajajo kmetje z vozovi, dvokolnicami in s košarami na glavi.

Na trgu je na vse zgodaj velik šum, kajti vsak hoče boljši prostor imeti, najraje sredi trga.

Nekaj kmetic se zaradi ljubega miru postavi raje v so sedno ulico.

Tik te ulice in trga stoji poleg kmetskega voza, v kateri je borno kljuse vpreženo, krepko in zalo dekle v čiški narodni noši. Čebulo in sadje prodaja.

Kupovalke se nemalo čudijo temu tujemu dekliču, kajti popolnoma neznana jim je.

Ker pa novinke niso ravno tako redke, pomirijo se kmalu.

Povprašujejo jo, od kod je doma, in čedna deklica jim daljnovas imenuje kot svoj rojstni kraj.

„Tako, tako“, meni debela ženica, ki poleg nje prodaja razno zelenjavo, „zakaj pa od tako daleč sem prihajaš?“

„Mati so mi rekli, da se na Reki vse dražje razpeča. vrhu tega pa bi si rada cerkev Matere božje na Trsatu ogledala.“

„Rada Ti to verjamem“, oglasi se kmetica, ki je menda zelo zgovorna in dobrohotna ženica. „Cerkev je krasna, vredna, da si jo človek ogleda.“

„Ali se more v romarsko cerkev vedno priti?“

„No, seveda, to je dovoljeno. Celo po noči se sme v njej moliti, kajti čuvaji stražijo, da se dragocenosti ne primejo tujih krempljev.“

„Oj, to je prav, rada bi si jo natanko ogledala, ker sem toliko o njej slišala. In pa, kako se mora zlata streha v solnčnih žarkih blisketati!“

Dobra, debela ženica je zadovoljna, da more svoje vednosti tujemu dekliču pokazati.

„Hahaha,“ smeji se, „to se boš čudila, kajti kaj takega ni menda na celem svetu.“

Deklica se k sosedi obrne.

„Meni se pa vendar zdi, da je to le pozlačeno, ne pa čisto zlato.“

„Kaj pa še!“ zatrjuje ženica polna vnetosti. „Pozlačeno, kdo pa to pravi? Ne, pristne zlate plošče leže na malem stolpu, in četudi niso Bog vedi kako debele, leži na strehi vendar neizmerno bogastvo.“

Deklica se čudi ter z glavo zmaje.

„To je pa vendar nekoliko lahkomišljeno,“ pravi za nekaj časa. „Kako lahko bi tatovi na streho splezali ter odnesli vse zlato. Sploh se čudim, da se to ni že davno zgodilo.“

Kmetica se glasno smeji.

„Zdaj vidim, da si tukaj na Reki tujka, draga moja“, pravi konečno. „Hahaha, te tatove bi rada poznala. Prvič se na ta stolp od zunaj ne more splezati, tje gori pride k večjemu kak ptič. In pa tudi, ko bi kdo prišel, ne mogel bi niti jedne plošče odnesti.“

„Zakaj pa ne?“

„Ker so vse od znotraj tako jako pritrjene,“ pojasnjuje kmetica, „da bi bilo mogoče odtrgati plošče le s pomočjo izvrstnega orodja.“

„In od kod vse to veste?“

„No, ta čudovitost je splošno znana, na Reki ve to vsak otrok.“ —

Lepa tujka ni še popolnoma prepričana.

„No, vse je lepo, kar ste mi dosedaj povedala. Toda kaj bi pa bilo, ko bi se predrzni tatovi od znotraj v dragoceni stolp vtihotapili? Kaj pa potem?“

Kmetica svoj obraz imenitno zgubanči.

„No, poučiti Te moram, devičica. Glej, to je popolnoma nemogoče. Samo jeden ključ je na svetu, ki odpre umetno ključavnico k onemu stolpu, kateri vrhu tega še čuvaji stražijo. In ko bi slednjih tudi ne bilo, vendar bi nobeden rokovnjač ne mogel ključavnice odpreti, tako umetno in varno je izdelana.“ —

„Ah, in ključ je varno spravljen?“

„Seveda, kajti občinski odborniki ga imajo sami v shrambi. Vsak izmed mestnih očetov ga ima tri mesece v svoji hiši,

potem ga dobi njegov naslednik, in to se tako dolgo vrsti, da ga prvi odbornik zopet dobi v roke.“

Deklica se za ta pojasnila menda zelo zanima, kajti v njenih temnih očeh se včasih tako zasveti, kakor bi se bliskalo v jasni poletni noči.

„Kako Vi vse dobro veste,“ pravi konečno lepa tujka, ki občudovaje gleda svojo dobrohotno sosedo.

„To tudi menim,“ pravi starka, kateri se laskanje kaj prilega, „glej, že dolgo let hodim sem s svojim blagom, zaradi tega mi je na Reki in okolici vse dobro znano. Človek pač veliko sliši. In v dokaz temu — vidiš tamle onega mestnega očeta, ki ima ravno sedaj ključ v svoji shrambi. To ti je veleučeni gospod, moder poznavatelj vseh vednosti.“

Lepa tujka radovedna zre proti omenjenemu občinskemu odborniku, ki se bliža velevažnih korakov.

„Vdovec je,“ šepeta kmetica, ki je ponosna na svoje vednosti. „Otrok nima ter živi samo za svoje knjige. Sicer pravijo hudobni jeziki, da rad gleda za lepimi dekletji, jaz pa trdim, da je to samo obrekovanje.“

Čudno se zasveti na prekanjenem obrazu zalega kmetškega dekliča.

„Sadje — lepe, sladke črešnje!“ kliče dekle svojim zvonkim glasom, „kupite vendar, strogi gospod, črešnje so prav po ceni.“

„Glejte jo no,“ muza se stara kmetica, „deklina ni na glavo padla. Kako zna kupce vabiti. No, privoščim jej, naj le svojo robo dobro in kmalu razpeča, saj se je od dosti daleč pripeljala.“

Mestni oče obstane.

Gotovo ni prišel z namenom, da bi kaj kupil; z dopadanjem si ogleduje krepko in lepo prodajalko. Bela in snažna čiška oprava razodeva razkošno krasoto njenega svežega in vitkega telesa.

Občinski odbornik je srednjih let, nekoliko suhljat, toda oči njegove razodevajo, da ne sovraži veselja, ki mu ga nudi življenje.

Počasi pristopi.

„Oj, kupite črešenj, sladkih hrustavk!“ kliče zala tujka in žar iz njenih temnih oči zadene ravno častitega mestnega očeta. —

Učeni odbornik stopi k vozu, na katerem leži dekličino blago.

„Kaj stanejo črešnje?“ praša ter neprestano opazuje za-
lega dekleta.

Deklica imenuje izredno nizko ceno, gotovo iz posebnega namena, ker občinski odbornik menda ni ravno radodarne roke. —

„Dobro, dobro,“ pravi učeni mož, „črešnje niso drage. Ko bo sejm minul, prinesite jih dvajset poličev na moj dom. Kje je moja hiša, pove Vam lahko vsakdo, celo vsak otrok to dobro ve.“

„Preskrbela bom to, strogi gospod,“ odgovarja lepa deklica. „Postavila bom najlepše črešnje za Vas takoj na stran ter jih bom popoldne prinesla k Vam na dom,“ sladka se mu tujka. —

„Tako je prav,“ hvali jo mestni odbornik, čegar oči se sedaj vse bolj kakor učenjaški svetijo.

Mestni oče se v prostem času bavi z zdravniško vedo, tedaj tudi s plemenito anatomijo.

Vsled tega mu je znano, kako se človeško telo sestavlja, in kot vešček zapazi, da je skrivnostna deklica nenavadno krasne postave.

Prijazno jej prikima in v odgovor ga zadene plamteč pogled prijazne prodajalke, da mu kar nekako gorko postane pri srečju.

Da, mestni oče se še nekaterikrat ozre, ko že preko trga stopa, in vsakpot zapazi, da se mu kmetsko dekle prijazno smehlja.

Kmetica je imela mej tem s kupei opraviti ter ni zapazila, da njena mlada sosedinja za tako nizko ceno prodaja črešnje.

Tujka je menda samo mestnemu odborniku imenovala tako izvanredno nizko ceno, kajti ko sedaj drugi kupei pristopijo, prodaja svoje dobro in lepo blago istotako, kakor vse druge kmetice.

Ker njeno blago ni predrago, je voz kmalu prazen — na njem stoji le še dvajset poličev najlepših hrustavk varno pokritih.

Mej tem odzvoni poludne.

Nobeden kupec se ne more hvaliti, da ga je tuja prodajalka tako prijazno pogledala, kakor mestnega očeta, kajti deklica komaj ljudi v obraz pogleda, ki ž njo govore, in glavno ruto ima na čelo potisneno — soparno je in solnce vroče pripeka!

Da, toplo je, zaradi tega se dekličinemu početju tudi nikdo ne čudi.

Nekaj mladih gospodičev tudi zapazi, da mora to dekle divno-krasno biti, ter jo z raznimi okolnostni skušajo zaplesti v razgovor.

Ves njihov trud je zastonj.

Deklica je nepristopna, in ko je njeno blago razpečano; praša svojo sosedo, kje je hiša učenega gospoda občinskega odbornika.

Dobrohotna kmetica jo radovoljno pouči.

„Čuvaj se, deklica,“ svari jo starka, „tudi učeni mestni očetje so od mesa in krvi in vdovei včasih radi v temne oči zro. Ti si čedna, to Ti mora zavist pustiti, tedaj tudi veš, kaj menim.“

„Razumem Vas in lepa hvala,“ odgovarja zala tujka ter se kmetici prijazno nasmehlja.

Potem požene svojega konjiča, katerega drži za ujazdo, ter odkoraka poleg praznega voza stopajoč.

Kmalu zavije voz v temno, ozko ulico.

Tu stoji nekaj velikih hiš, za katerimi leže vrtovi.

Pred takim poslopjem voz obstoji.

Ob strani hiše je visok zid, v katerem so velika vrata na stežaj odprta.

Brez premišljanja zapelje deklica svoj voz na prostorno dvorišče.

Tu notri stoji siv, star služabnik, ki se prebrisano smeji, ko proti hlevu odhaja, in pa starejša ženska, ki je menda nekaka oskrbnica.

„Oj, tukaj ste, devičica,“ ogovarja starka tujega dekleta. „Strogi gospod mi je že pravil, kaj je pri Vas kupil. Črešnje donašate, ali ne?“

„Da, kje naj jih odložim?“

„Le pojdite z mano,“ odgovarja žena zelo prijazno. „Kristijan bo mej tem Vašemu konju nekoliko ovsas dal in ga napojil, menda bo že lačen in žejen. Tukaj na Reki smo gostoljubni, za to Vam ne bo ničesa treba plačati, strogi gospod je tako že rekel, da so bile črešnje zelo poceni.“

Tako blebeta ženska, ko pelje deklico k starodavnim vratom, ki z dvorišča vodijo v veliko hišo.

Lepa tujka nese del črešenj, oskrbnica pa jej je prevzela ostanek prodanega sadja.

V kuhinji stresete sadje v velike lončene sklede, katere ženska s prti pokrije, da jih obvaruje nadležnih muh.

„Tako, devičica,“ pravi ženska, ki jo prijazno in ob enem nekako čudno pogleduje, „sedaj ste menda tudi Vi lačna in žejna postala.“

„Da, takoj se odpeljem v gostilno, popoldne pa se vrnem domov.“

„No, kaj pa še,“ ugovarja jej oskrbnica živahno, katere prijaznost je prevelika, da bi bila odkritosrčna. „V gostilni vendar ne morete sedeti. Sicer je mnogo ženskih gostov tam, ravno tako so pa vozniki surovi ljudje, ki ravno v pričo mladih in zalih deklet radi odurno kvantajo. Na Reki smo gostoljubni, posebno pa v hiši mojega strogega gospoda.“

„Dosti jedij nam je opoludan ostalo, da Vas nasitimo. Le pridno posezite, tu imate meso, ribe in sočivje, kozarec vina se bo pa tudi še našel.“

Lepa tujka še nekoliko ugovarja, toda koj potem že sedi pri mizi ter slastno zavživa jedi.

Oskrbnica zadovoljna opazi, kako deklici kosilo ugaja, ter jo marsikaj izprašuje.

Zala prodajalka jej pridno odgovarja ter mej drugim tudi pove, da je prišla tako daleč s svojim blagom zaradi tega, da si malo ogleda reško mesto.

O tersatski cerkvi popolnoma molči.

Sedaj je s kosilom gotova.

V tem trenutku se zunaj na hodniku začujejo koraki in v vsej svoji oblasti stopi v kuhinjo — hišni gospodar.

Oskrbnica porabi to priliko, da urno izgine; mestni oče je z zalim dekličem sam.

Slednja vstane ter došleca spoštljivo pozdravi.

„No, dete moje,“ pravi občinski odbornik z očetovsko naklonjenostjo, ki se pa slabo strinja z njegovimi poželjivimi pogledi, „ali ste se po kupčijskem trudu že nekoliko okrepcala?“

„O da, strogi gospod, lepa hvala za gostoljubnost in postrežbo.“

„To je malenkost,“ pravi mož ter jo pri tem po svežem obrazu poboža, „to sem rad storil, posebno, če se mora tako mlada deklica že toliko truditi. In tukaj je denar za lepe črešnje.“

„Lepo se Vam zahvaljujem, strogi gospod.“

Hišni gospodar jo dopadljivo pogleduje.

Odkar je vdovec, zanima se skrivaj za lepa dekleta, kajti njegova ranjka ni bila toliko krasna, kakor ljubosumna.

Na Reki seveda se mora glede svojih zaljubljenostij zelo čuvati, kajti sosedje imajo bistre oči in nabrušene jezike.

Zaradi tega si je skoval poseben načrt, po katerem si krati dolgi čas.

Prekanjeno zna od dekleta vse potrebno izvedeti in zelo zadovoljen je, ko mu ta odkritosrčnim obrazom razodene, da jej je oče že umrl in da živi mati v bornih razmerah.

„Moja jedina želja bi bila, da bi mogla v tako lepem mestu ostati,“ pripomni krasna tujka, „toda službo je težko dobiti. V dobri hiši bi se rada kaj naučila, pred vsem mestne šege in kar je ž njimi v zvezi.“

Mestni oče se muza.

Ne zapazi, kako čudno ga njegov lepi gost od strani pogleduje — skoraj nagajivo — zaničljivo —; pred sabo vidi samo mlado, svežo in razkošno kmetsko dekle, katero bi si rad na-se navezal.

„No, draga moja,“ pravi že po vseh pravilih zaljubljeni vdovec, „v tem oziru bi se dalo pomagati. Jaz imam le malo

služabnikov in moja zvesta oskrbnica se večkrat pritožuje, da ima preveč dela in skrbij. Treba jej je mlade pomoči, ki bi jo podpirala in ki bi se v gospodinjstvu mogla izvrstno izvežbati. Kaj bi bilo, ko bi Vi prevzeli to službo — lepo svotico si lahko prislužite, in da Vas bom dobro oblačil, razume se samo ob sebi.“ —

Deklica se z nedolžnim obrazom začudi.

„Ah, strogi gospod se z menoj šali.“

„Ne, ne, to mi je popolnoma resna stvar,“ zatrjuje mestni oče. —

„Oj, samega veselja bi najraje takoj do stropa poskočila, ali je to res — ali naj v resnici pridem v to imenitno krasno hišo?“

Občinski odbornik s težavo prikriva svoje veselje.

„Seveda, seveda,“ pravi očetovsko prijazno, „in prav bi mi bilo, da kmalu vstopite v službo.“

„Pojuteršnjim že morem priti,“ zatrjuje deklica, „mati moja sama doma vse opravi, brez mene lahko izhaja.“

„Oj, to je izvrstno,“ odgovarja občinski odbornik, „no, pričakujem Vas pojuteršnjim proti večeru. In kot aro Vam dam tukaj jeden srebrnik.“

Srebrnik se sveti v mali ročici; mestni oče poželjivo gleda lepega gosta z žarečimi očmi.

„Že vidim, da bodete v polni meri spolnovali svoje dolžnosti,“ nadaljuje hišni gospodar dvoumno, „midva se bodeva prav dobro razumela — v vsakem oziru — kaj ne, da bodete vse storila, kar bom zahteval.“

„Vse, vse,“ pravi deklica živahno ter se prikloni, potem pa svojega bodočega gospoda s temnimi, čarobnimi očmi lju-beznjivo pogleda.

Krasna tujka zatrjuje, da se bo ob določenem času točno oglasila.

Potem se od mestnega očeta poslovil, ki se zadovoljno roki mane.

„To se mi je izvrstno posrečilo,“ misli si strogi gospod, „pod kmetskimi krili se skriva krasna postava. To je deklina, kakoršno sem si že davno želel. Moji služabniki znajo molčati,

nikdo ne bo ničesa o tem izvedel, da se bom s tujo lepoticco zabaval. Nedolžna je še, vse bo storila, kar bom zahteval, da, vse! Oj, z nova se bom oživil, užival bom vse sladkosti prave ljubezni.“

Kmalu potem zapusti mlada kmetica s svojim vozom hišo mestnega odbornika.

Ko pride na glavno cesto zunaj mesta, krene na stransko pot ter izgine za skalovjem.

Kmalu se začuje glasen žvižg.

Ali je to prava pot v oddaljeni rojstni kraj skrivnostne tujke?

113. poglavje.

Razljučeni glumači.

Razna ljubezen. — Odhod tolovajev. — V temnem nočnem gozdu.

„Sedaj pa moramo misliti na svoj roparski načrt. Do Reke je še daleč in glavlar je menda že na poti proti Notranjskem. Ne smemo se več obotavljati.“

Tako pravi Cekinar Smukaču, ki se ravno pri steklenici dobrega vina zabava.

Divji tolovaj izpije polni kozarec.

„Prav imaš, tovariš, toda moje mnenje je, da Te še nekaj drugega od tod vleče. Habaha, že vem, Ti se nadejaš, da boš pri glavlarju našel deklice ter hrepeniš po svoji Uršiki, ki Ti je dosedaj dovolila komaj kak površen poljubček.“

„Ne tajim tega.“

„Sram Te bodi, prijatelj! Za to punico laziš, ko Ti tega vendar ni treba. Tak zal, mlad mož si in toliko lepih deklet je na svetu.“

„Naj jih bo, toda nobena ni taka, kakor je moja Uršika.“

„Ne nori no, tovariš, saj si bil sicer najdivjijih jeden. Ali bi res rad postal suženj svoje izvoljenke?“

„Ne, tega ne mislim, saj me poznaš. Nikdar ne bom pozabil, da sem član Jurij Skopčeve čete. Toda zakaj ne bi svojega dekleta ljubil?“

„Tega Ti nikdo ne brani, jezi me samo, da si ravno v jedno tako zaljubljen. Kaj imaš od tega? Mene poglej, ki ljubim premembo. Danes plavolaska, jutri punica z rujavimi lasmi, pojuteršnjim ljubica črnih las in temnih, ognjevitih očij, to je moj okus — pri tem se da živeti!“

Cekinar zmaje z ramama.

„Ljudje so različni na svetu,“ glasi se njegov suhoparni odgovor.

„Ne bodi tepec! Po meni se ravnaj! Saj veš, da nimam skrivnosti pred teboj. Lepa zapeljiva Jera, Hrvatova žena, je bila moja ljubica.“

„In to bi bil moral kmalu z življenjem prav drago poplačati.“

„Pojdi no, pojdi, ne pridiguj mi! — Meni popolnoma zadostuje, da sem imel ž njo svojo zabavo, Hrvat naj se me pa varčuje.“

„Ne norčuj se, človek je nevaren.“

„Meni ne. Kaj bo taka kruljeva mevža? Čuva naj se, da mi ne pride pod prste.“

Smukač zapreti s pestjo, — a nato nadaljuje s hinavskim smehljanjem:

„In potem prašaj Panteta, hahaha, kak izvrsten dogodek sva doživela. Dve plemenitašici, kateri sva iz graščine pri Medvedjem gradu odnesla, bili sta najini ljubici — oj, to je bila prava prememba! In ko se zopet s tolovajkami snidemo, izbral si bom za svojo ljubico lepo tujko, katero sem iz Ljubljane sabo pripeljal.“

Cekinar z glavo zmaje.

„Tovariš, Ti boš v nesrečo zagazil.“

„Nikdar.“

„Da, svojo besedo zastavljam.“

„Ne bodi no siten, Cekinar, saj vendar dobro vem, kaj delam.“

„Prav, in to Te bo ravno pokopalo.“

„Bedarija, — jaz sem Smukač, in ne norec, tedaj le meni vse prepusti. Sam si bom znal pomagati in vraga se ne bojim. Sedaj pa o čem drugim govoriva, tovariš!“

Cekinar ga vprašujoče pogleda.

„Od tod hočemo proč, v tem oziru imaš prav. Na Reko odrinemo in s tersatskega cerkvenega stolpa si odtrgamo zlate plošče, to bo plen, da bo veselje!“

„Da, ne smemo se obotavljati. Deklico sem izročil Jerinemu varstvu.“

„Pri njej je punica izvrstno spravljena,“ godrnja Smukač. „hahaha, ko bi z lepo Milico hotel pričeti ljubezen, Jera bi mi juho dobro zasolila, name je vsa strupena. — No, glavar se bo razveselil.“

„Prav gotovo.“

Smukač vrže steklenico v kot, — da se razleti na tisoč koscev.

„Tako — sedaj pride služba na vrsto,“ izpregovori resno. „Najprvo se moramo glumačev odkrižati. Sodrگا hoče na vsak način dekliča nazaj imeti. No, pri tem so že na napačnega nalleteli.“

„Ali si onega skrivnostnega človeka potem še kdaj videl v bližini?“

„Aj, Ti meniš onega spaka, ki je izza grma zijal? Ne, to človeče je popolnoma izginilo in to je bila sroča zanj, sicer bi ga bil s svinčenko tako pozdravil, da bi se mu gotovo več ne zljubilo, po gozdu stikati.“

Tolovaja zapustita ulico.

Gotovo je Cekinar že poprej ukazal, naj se tolovaji pripravijo na odhod, kajti vsi že spravljajo svojo prtljago vkup in jo povezujejo.

In ne daleč od njih stoje glumači.

Herkul se srdito drži, burkež skače v svoji razburjenosti na okrog in jeden izmed njih ima na verigi medveda, ki togotno renči.

Najljutejša je načelnica.

Kriči in maha s suhima rokama krog sebe.

V tujem jeziku strastno navdušuje člane svoje družbe in jim daje pogum.

Menda jih vzpodbuja, naj tolovajem siloma iztrgajo njeno Cenobijo.

Glumači imajo orožje v rokah, bodala in samokrese.

Najpogumneje se vede burkež.

Zgrabil je namreč velikanski samokres, s katerim ponosno preti. —

Toda tolovajev ne poznajo.

Cekinar in Smukač ne poznata šale.

Komaj slednji vse te sovražne priprave zapazi, urno pri-skoči k burkežu.

„Hej, pajac,“ rujove tolovaj, kakšne muhe Ti pa rojijo po glavi? Vraga, celo samokres držiš v roki — kaj pa, če se Ti ta stvarica sproži — ha, ali ne veš, da boš potem hitro padel na hrbet?“

„Svojo Cenobijo hočemo imeti, Cenobijo!“ razgraja besno burkež.

„Ali res nimaš drugih želja, Ti pokveka?“ roga se mu Smukač. „Hej, dečko, samokres itak že držiš v roki. Ali Te mika z mano dvoboj?“

Burkež osupne.

„Dobro, prijateljček z višnjevimi nosom,“ šali se Smukač, „to uslugo ti rad storim. Pozor tedaj, postaviva se deset korakov narazen. Jaz štejem jeden, dva, tri, — potem pa streljava.“

Burkežu postane vroče.

„Ne, ne,“ stoka, „nočem se bojevati.“

„No, kakor Ti je drago,“ krohota se Smukač, „toda mene koža srbi. Tedaj le hitro, pajacelj, — zgrabi svojo orjaško pušo — pozor — sedaj se bo vršil svet pretresujoči prizor — dvoboj mej tolovajem Smukačem in junaškim burkežem!“

Revček je bolj mrtev ko živ.

Krčevito drži samokres, Smukač pa namigne nekemu tovarišu.

Ta hitro razume, kaj hoče imeti.

Splazi se na tihem burkežu za hrbet, ki samega strahu miži. —

„Nočem se boriti, ne, ne,“ stoka, „saj je bila le šala, gospod tolovaj, samo šala.“

„Kaj šala,“ rujove njegov srditi nasprotnik, — „tukaj je resna resnica, deset korakov je odmerjenih. — Pozor! Jeden — dva —“

„Stojte — stojte!“ javka prestrašeni burkež, ki se v stran obrne.

„Tri!“ zagrmi siloviti Smukač s svojim grozo oznanjujočim glasom.

Strel zadoni —

Smukač sproži v zrak, toda v tem trenutku njegov tovariš tako krepko lopne junaškega glumača v zatilnik, da ta misli, božič in velika noč se jeden in isti dan praznujeta.

Prepričan je, da je težko zadet.

Na tla pade, kakor je dolg in širok ter obupano brea z nogama.

„Hahaha“, se široko krohota Smukač, držeč se od smeha za trebuh.

„Mrtev sem, ustreljen sem,“ javka burkež, ki še vedno brea na tleh.

Tolovaji se gromovito smejajo.

Mej tem se Pante Herkulu približa, ki žarečimi očmi zre proti kraju, kjer stoji Milica poleg Hrvatove Jere.

Deklica je kot plemenita gospodičina oblečena — slika nepopisne ljubkosti.

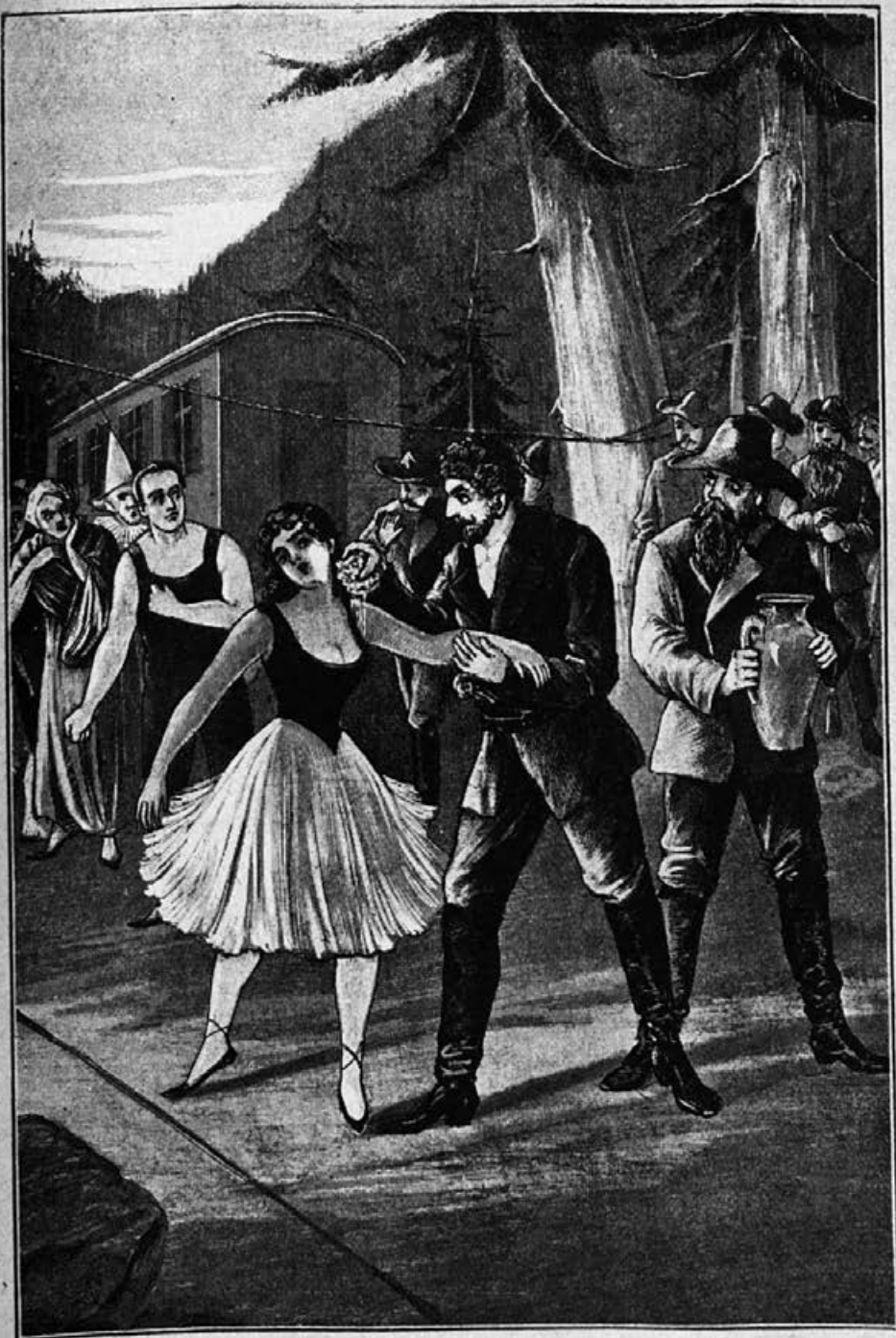
„O, o,“ skriplje Golijat, „nočem jo izgubiti.“

Tu stopi Pante k njemu.

„Kaj se tako kislo držiš, orjak?“ izpregovori temnega in srditega obraza. „Ali Ti morda ni prav, da vzamemo dekleta seboj — he?“

Herkul ga jezno pogleda.

„Ali se hočeš z menoj meriti?“ norčuje se Pante. — „Le bliže, bodalo imaš v roki, kakor vidim — le prični — poskusila se bodeva prsi ob prsi z bodalom v roki, radoveden sem, kdo bo obležal na bojišču.“

Vistem trenutku tolovaj z gobo po krasnem dekličinem
obrazu potegne.

Herkul je silno močan, toda spretnosti mu manjka, zaradi tega se bojazljivo ozira na orjaškega nasprotnika, ki se kakor velika mačka pripravlja na skok.

„Nočem se bojevati,“ zagodrnja končno.

„Hahaha, toda jaz se hočem,“ kriči Pante ter z bodalom plane na hrusta, ki hipoma začne bežati.

Mej krohotanjem ga podi Pante proti grmovju, za katerim izgine strahopetni Golijat.

Tudi glumač z medvedom ima svoje križe.

Nekaj tolovajev hladnokrvno pomeri na kosmatincea, katerega je njegov gospodar silno razdražil.

Glumač mora milo prositi, da mu tolovaji ne ustrelje živali, s katero si služi svoj borni kruh.

Cekinar zapove končno mir.

Izmed vseh je najtreznejši ter popolnoma opravičuje zupanje, katero ima Jurij Skopec do njega.

„K odhodu!“ velova svojim ljudem, „dolga pot nas danes čaka.“

Potem se obrne h glumačem.

„Vi pojdite svoja pota“, ogovori prestrašence, „toda ne upajte si, slediti nam, kajti v tem slučajih bodemo brez ozira streljali. Šale ne poznamo, tedaj nas pustite v miru! Če Vas še jedenkrat blizo nas srečamo, postopali bodemo odločno, to je moja zadnja beseda.“

„Mrtev sem, popolnoma mrtev“, ječi burkež, ki še vedno na trebuhu leži ter breca.

Tolovaji se na vse grlo krohotajo, mej tem pa Pante zasopen prihiti nazaj.

„Zlodej je preurnih nog“, kriči, „nisem ga mogel doteči. Kakor divji mrjasec je besnel skozi goščavo, da so mi veje v obraz udrihale. Sicer bi ga bil s svojim bodalom pošteno posegetal.“

Cekinar da znamenje.

„Naprej!“ zakliče, „sedaj odrinemo. Ljudi tukaj sem posvaril, in če nas vzlje temu zasledujejo, pripišejo naj si posledice sami sebi. Ali je vse v redu?“

„Vse“, odgovarjajo tolovaji.

„Naprej!“ ukazuje podpoveljnik.

Tolovaji se vstopijo v potno vrsto.

Prtljago vzamejo v sredo — spredaj stopata dva volhuna, ki preiskujeta okolico, kajti to zahteva previdnost.

Milica in Hrvatova Jera sta sredi tolovajev in kmalu potem izgine razbojniška četa za drevjem.

Še-le sedaj si glumači upajo očitno pokazati svojo jezo.

Medveda privežejo ob drevo, tudi velbloda in konje peljejo v stran.

Vsi so kakor znoreli.

Pred vsemi pa glumaška načelnica neznansko tuli.

„Cenobijo moram zopet imeti — vredna je celo premoženje — zopet jo moram v svojo oblast dobiti, naj velja, kar hoče.“

„Mrtev sem, popolnoma mrtev“, grgra burkež, ki še vedno brea kakor žaba na trnku.

„Ali mi boš hitro vstal, tepec“, upije načelnica divje, „tolovaji so že davno odšli, ki so se s Teboj norčevali. Rokovnjač je v zrak streljal, tedaj nisi zadet.“

Sedaj burkež svoje budalaste oči odpre.

„Ali je to resnica?“ praša počasi. „Saj sem čutil, kako me je kröglja prodrila.“

„Osel, tolovaj Te je le v zatilnik sunil. Ne zijaj me tako neumno — sama sem vse na lastne oči videla. Popolnoma živ si.“

Burkež še vedno ne verjame, marveč prične tipati svoje „mrtvo telo“.

Ko konečno nikjer ne najde luknje in se pokaže, da je to, kar je smatral za kri, le vsebina razbite žganjske steklenice, poskusi vendar, da se na noge postavi.

V tem trenutku se Herkul iz gozda povrne.

Hrušt je iz skrivališča opazoval, kako tolovaji odhajajo, ter sedaj grozovito preklinja.

Načelnica mu zaukaže, naj miruje.

„Takoj moram za razbojniki odriniti“, sika hripavim glasom.

Herkul se za ušesi praska.

Zmisli se ostrega Pantetovega bodala, katerega ne bi rad dobil v svoj tolsti život.

Ko se tega spomni, obliva ga jedna kurja polt za drugo — burkeža pa itak ne mika, tolovajev zasledovati, ker se boji, da bi drugipot srditi tolovaj vendarle bolje pomeril.

Nesramna babura naj rentaći, kolikor hoče, njeni ljudje se odločno ustavljajo, da bi za razbojniki odrinili.

Toda načelnica nikakor noče izgubiti Milice. Ubija si glavo, da bi našla pravo pot, po kateri bi se zopet mogla polastiti ubogega dekleta — kajti hudobnica ne more in noče Milice pogrešati.

Večer je že blizo, ko tolovaji zapuste glumaško taborišče, vendar dolgo časa potujejo, ker luna sije.

Konečno Milica onemore.

Zaradi tega hitro napravijo od odej šotor, v kateri naj se deklica s Hrvatovo Jero vred vleže k počitku, tolovaji pa se v krogu krog šotora utaborijo; ognja ne prižgo.

Tudi straže razpostavijo, čeravno meni Cekinar, da se glumači ne bodo upali jih zasledovati.

Kmalu vsi spe, le straže na svojih prostorih kakor sohe mirno stoje — oprezno pazijo na vsak šum v gozdu.

Samo ponočne ptice se oglašajo in na livadi sredi gozda vale se goste megle v mesečini kakor orjaški valovi.

Včasih se v čudovite podobe združujejo — velikanske postave, škrate in vile, kakor si jih le domišljija sama more ustvarjati.

Tolovaji se za te naravne prikazni ne zmenijo, kajti takih prizorov so že navajeni.

Megla naj le na trati vre, kakor hoče, kajti če se nevarnost bliža, prihaja gotovo le od gozda sem.

In vendar se tolovaji motijo.

Sredi megle se pokaže včasih temna, komaj vidna postava, jednaka osušenemu štoru.

Da pa to ni ostanek izmrlega drevesa, dokazuje preganje skrivnostne prikazni, kajti počasi se plazi, obrača in suče, gotovo z namenom, da bi se približala tolovajskemu taboru.

Kdo je ta nočni popotnik?

Glumač — mogoče zlobna načelnica, ali kaka druga oseba?

Nikdo ne more tega za gotovo povedati, kajti gosta megla prikriva temno postavo, kakor hudobnega škrate, ki iz svojega skrivališča radoveden gleda življenje in delovanje človeškega rodu. —

114. poglavje.

V gostilni blizo Sesvet.

Nevaren beg. — Jurija Skopec sklepa. — Skrivnosti „ajdovski grab“ pod Hrušico.

Po Vlaški ulici v Zagrebu se plazi temna postava.

To je menda kak žid, ki gre vzhle pozni uri po svojih opravkih — ne, Jurij Skopec je, tolovajski glavlar, ki sabo nese svoj plen.

Pot njegova je nevarna.

Šum pred Abrahamovo hišo je mnogo ljudi privabil, pred bornimi kočami stoje radovedneži, mej njimi tudi židje v zamazanih kaftanih.

Predrznež gre v ravni smeri.

„Oho, kdo se pa tu v pozni noči z vrečo na hrbtu okrog potika?“ kličejo prepeličarji, „morda je to kak tat, ki je ukradel blago revnim ljudem naše vere.“

Jurij Skopec vidi, da mu nekaj Hebrejcev zastavi pot.

Takoj se svoje vloge spomni.

„Kaj hočete od mene?“ zakliče, židovsko govorico mojstrski oponašajoč. „Jaz sem Šmul, ki je nakupil lepe zajčje kože.“ —

Tolovajski glavlar meni, da ga bodo sedaj izpustili, toda v tem se silno moti.

„Kako se pravi, kdo je Šmul — mi ne poznamo nika-kega Šmula, ki z zajčjimi kožami trži. Naš Šmul je bogat mož, ki ima vso drugačno kupčijo.“

Jurij Skopec molči.

„Ljudje božji, semkaj pojdite,“ kriče nezaupneži, „njegov skrivajoč obraz hočemo videti, mogoče je to kak goj, slepar, goljuf.“

Jurij Skopec čuti, da ga več rok za kaftan drži. To ga malo briga.

Temeljit sunek z nogo zadene nadležnike, ki takoj odlete deset korakov daleč.

Tu nastane velikansko kričanje in javkanje.

„Goj, lopov, slepar, tat!“ tako razsajajo prepeličarji. „Nobeden naših ljudij ne nosi takih visokih škorenj — držite ga — držite ga!“

Jurij Skopec bi sitneže lahko hitro ukrotil, toda vsak trenotek je dragocen.

Začne tedaj bežati.

Težko vrečo sicer nosi, toda kaj praša orjaški mož za to, ki je nenavadno močan.

Divji lov se prične po Vlaški ulici.

Kot prvi hiti Jurij Skopec, daleč za njim pa židje, ki na vse grlo kriče:

„Goj, goj — tat, ki je pri nas kradel!“

Tako se divji lov bliža mitnici, pri kateri vedno stoji nekaj mestnih oborožencev.

Mestni vojaki ob tej uri navadno spe, tōda danes so vsi na straži.

Že poprej so videli orožno silo, ki je šla tolovajskega glavarja iskat, zaradi tega se morajo navadnemu počitku odpovedati.

Sedaj čujejo, da se bliža vrišč.

Najprvo mislijo, da je to razbojnik, katerega vojaki preganjajo.

Nekateri že gledajo, kam bi se umaknili, kajti prepričani so, da s takim slovitim tolovajskim glavarjem ni dobro v dotiko priti.

Ti nevarni ljudje imajo vedno bodala in samokrese pri roki in to orožje znajo tudi izvrstno rabiti.

Naenkrat zaslišijo klice:

„Goj — tat!“

„Oho,“ pravi načelnik straže, „to je tat, katerega židje preganjajo. Pozor, pripravite svoje sulice in puške, da zgrabimo zločinca.“

„Če je pa to tolovajski glavar, gospod narednik,“ pripomni neki strahopetnež.

„Kaj pa še, tega bi židje gotovo ne preganjali. To je navaden ‚uzmanič‘, tedaj pozor!“

„Junaška“ četa se postavi v vrsto.

Jurij Skopec v nočnem polumraku zapazi svetle partizane in neukretne puške, katere strahopetni mestni vojaki krčevito drže. —

Kam sedaj?

Za njim je tolpa kričečih prepeličarjev, pred njim mestna straža.

Skozi žide bi lahko prodrl — treba je samo nekaj sunkov in bre — toda potem bi se moral zopet v razburjeno mesto povrniti.

Tega ne sme storiti.

Bliskoma skoči na stran ter se skrije za mitnico.

Sedaj pridrve Izraelci.

„Držite ga!“ kriče.

„Da, da,“ rujove narednik, „lopov ne more uiti.“

Vsled mestne straže ojačeni teko zamazani židje kakor lovski psi.

Kar slepi so ter se zakade v mitniško drevo.

Takoj nastane še hujše javkanje.

Zmešnjava je babilonska.

Jeden mestnih vojakov je v svoji pogumnosti žida na partizano nasadil, k sreči le skozi umazani kaftan.

Na njej sedaj bojzaljivec visi in milo kriči.

„Gospod narednik,“ upije hrabri junak in obraz se mu radosti sveti, „imam ga lopova, na partizani visi, kakor prepelica na ražnji.“

„Držite ga!“

„Zgrabite ga,“ izpodbujajo se stražniki.

Hebrejec neznansko tuli.

„Bog pravični,“ javka v svojem obupu, „izgubljen sem — kapores sem, balmahon me je grozovito na svoje gnojne vile nasadil.“

„Tri sto vragov,“ preklinja narednik, „ali ni to pravi lopov?“

„Ne, ne,“ šepeta žid, „za tatom smo leteli — tukaj mora biti, saj je naravnost proti mitnici bežal. Na rami je imel ukradeno vrečo.“

„Takega človeka nismo videli.“

„In vendar je tu sem divjal.“

Sedaj nastane peklenško javkanje in rujovenje, kajti židov se je mnogo pri mitnici zbralo.

Vojaki kolnejo, nekaj prepeličarjev pa svojega sovernika zgrabi, ki še vedno visi na partizani.

To ročno orožje ima poleg sulice tako zvano ‚sekiro‘, ki je v vojski menda jako koristna, v tem slučaju pa osodepolna. V to ‚sekiro‘ se je namreč zamazani kaftan vjel, in ker vojak na jedno, prepeličar pa na drugo stran vleče, odneha konečno kot najpametnejši — kaftan, katerega velika capa na sulici obtiči. —

Nesrečni židov stoji, skoraj nag, na cesti — javkajoč, kakor bi tugoval na jeruzalemskih razvalinah, in njegovi soverniki mu pri tem živahno pomagajo. In ko se gneča teh prepeličarjev, mej katere so se tudi vojaki pomešali, sem ter tja vali, smukne temna postava z neznansko hitrostjo mimo mitnice — neopazena — neovirana.

To je Jurij Skopec — srečno je ušel na prosto.

Konečno pride na ravno polje, kjer se težko sopihajoč malo oddahne.

Obrne se proti mestu.

Tam doli se vidi rudeči svit bakelj. Vojaki ga še vedno iščejo, nevedoč, da je preganjanec že davno zunaj razburjenega mesta.

Jurij Skopec se zaničljivo smehlja.

„Le iščite me,“ šepeta sam pri sebi, „celo hišo postavite na glavo. Če se le Lei pri tem nič žalega ne stori! Vojaki so surovi ljudje.“

Sedaj se Jurij Skopec še-le spomni, da bi vojaki morda žalili Leo, če se jej še kaj hujšega ne pripeti.

Toda nazaj ne more več.

„Povrnil se bom,“ pravi predrznež, „zopet bom prišel v Zagreb, ker hočem še jedenkrat objeti zalega dekleta. In potem — ah — bodem videl — ljubi me, strastna Turkinja mi no-bene prošnje ne bo odbila. Ko bi vojaki ne bili prišli, ležal bi sedaj omanjen v mehkiem objemu divne rožice iz jutrovih dežel.“

Skoraj obžalovaje se glase te besede, toda Jurij Skopec je mož dejanja, ki se samo za sedanost briga.

„Zdravstujte mi, mestni beriči,“ šali se tolovajski glavar, „če hočete Jurija Skopca vjeti, tedaj morate drugikrat poprej vstati.“

Urnih korakov odide po polji proti Sesvetom. Glavne ceste se kolikor mogoče ogiblje.

Gostilna, v kateri ga zvesti njegovi tovariši čakajo, ni več daleč. —

Krčma ni na najboljšem glasu, toda stroge oblastnije pre-brisanemu krčmarju vendar ne morejo dokazati, da skriva hu-dodelnike.

V starem poslopju je namreč veliko skrivnih kotov, ki so pa tako umetno prikriti, da jih niti mestni beriči ne morejo zapaziti.

Jurij Skopec hiti, kar more.

Kmalu v polumraku poletne noči zapazi temne obrise krčmarjevega poslopja.

Pogumni mož se tu spozna.

Ne obrne se proti hišnim vratom, marveč krene na stran k gospodarskemu poslopju.

Pes na verigi začne glasno lajati, toda Jurij Skopec se zanj ne zmeni.

Tiho in vendar razločno potrka na jedno izmed oken. Tri-krat v jednakomernih prestankih to stori in potem mirno čaka, ob zidu sloneč.

Sedaj okno zarožlja.

Previdno se odpre in dekliška glava se prikaže. Gotovo je deklica mladostnega in okroglega telesa, kajti obraz njen je svež, iz žarečih očij pa se jej sveti poželjivost strastne ženske.

„Kdo je tukaj?“ šepeta deklica.

„Glavar,“ odgovarja Jurij Skopec odločno, „kje so moji ljudje?“

„Oj, on je, takoj pridem,“ oglasi se deklica, ki zapre okno za sabo.

Jurij Skopec si vrečo s hrbtna odveže ter jo potem zadovoljno tehta.

„Stvar se je izplačala,“ mrmra predrznež, „žida sta rop dobro plačala in za izdajstvo nesramnežev sem še lepo svotico priplenil. Če bo tako naprej šlo, bomo vsi kmalu bogati ljudje ter lahko tolovajski poklic opustimo. Seveda še-le, ko bomo neizmerno bogati — do tedaj pa bomo ropali in plenili, da se nam bo sree smejalo.“

Komaj Jurij Skopec izpregovori, tiho zaškripljejo mala vrata. —

Dekliška postava stopi na dvorišče ter proti pasji utici izpregovori zapovedujočo besedo, na kar zvesta žival hipoma utihne.

Deklica se obrne proti Juriju Skopecu.

Hči krčmarjeva je, ki pozna že vse tolovaje, samo njihovega glavarja ne.

Radovedna zre v obraz zalega, krepkega moža, ki ravno kar odlaga židov plašč.

Tih klic začudenja se začuje iz ust ognjevite in krasne deklice.

„Kaj Vam je?“ praša Jurij Skopec suhoparno.

„Oj, nič — nič,“ jeclja razkošna lepotica, „Polde in Černič sta mi veliko pripovedovala o Vas, mislila sem si pa vendar, da ste ves drugačen mož.“

„Kakošen pa?“ praša jo predrznež dobrohotnim smehljajem.

Deklica mu ne odgovori.

Tolovaji so krčmarjevi hčerki menda pripovedovali, da je glavar še mlad človek.

Deklica si ga je potem v domišljiji slikala kot krutega krvoločnika, pred katerim mora vsakdo trepetati.

In sedaj ga vidi, vzlic slabe razsvetljave, zalega, krepkega, mladega, čegar krasna zunanost mora že občudovanje vzbujati.

„Kako je lep,“ misli si deklica na tihem, „in že Andrej Černič mi je tako ugajal. Res, da je Černič zal mož, toda poleg glavarja se kar skrrije. Tega bi rada za svojega ljubčka imela.“

Jurij Skopec jo iz premišljevanja zbudi.

„Kje so moji ljudje?“ praša deklico, „nekaj ur moram spati, kajti že nekaj noči nisem očesa zatisnil.“

Deklica še vedno stoji poleg predrzneža.

Globoko sope in polne njene prsi se vsled trepetajočega srca strastno dvigujejo.

„Ali hočete svoje ljudi zbuditi, glavar?“ praša ga konečno, „ti spe kakor jazbeci v svojem skrivališči poleg skednja. Tam pa ni pravi prostor za takega moža, kakor ste Vi. Pridite v hišo, odkazala Vam bom sobo, v kateri Vas nikdo ne bo motil. Tam bodete dobro posteljo imeli in —“

Jurij Skopec jej besedo pretrga.

Dober poznavalec žensk je in v dekličinih plamtečih očeh čita, da bi se ne branila dosti, ko bi jo hotel za ljubico imeti.

Njegove žareče oči jo za trenotek pogledajo. Deklica je le lahko oblečena, razkošna, okrogla — zapeljiva.

„To ni Lea“, misli si Jurij Skopec, „za jedno uro zabave je prava, ne pa za — ljubezen!“

„Jutri na večer mi pripravite sobo“, pravi predrznež svoji tovaršici, „danes po noči moram s svojimi ljudmi govoriti in bom ž njihovim ležiščem zadovoljen. Tedaj se ne obotavljajte, deklica, ker se imam o važnih stvareh s svojimi tovariši posvetovati.“

Deklica na tihem zdihuje.

V vroči poletni noči ni mogla spati, kipeča kri jej ne da pokoja.

Kako rada bi v objemu zalega moža uživala ljubezen, moža, katerega se je njeno strastno srce v prvem hipu oklenilo. —

„No, jutri je tudi še jedna noč“, tolaži se lahkoživka ter pelje glavarja proti skednju.

Tam je skrivališče, ki je z izvanredno premetenostjo napravljeno.

Jurij Skopec stopi s svojo razkošno spremljevalko v temni skedenj, v katerem je na posameznih krajih nakopičeno seno in slama.

Krčmarjeva hči gre tik zalega moža, da, celo drenja se k njemu.

Glavar čuti, kako utriplje njeno razburjeno srce, toda sedaj ga vse druge misli navdajajo, kakor da bi se ukvarjal z zaljubljenim dekletom.

„Tukaj je,“ šepeta deklica, ki urno zavalí nekaj snopov na stran.

Lesena stena se pokaže.

„Tu notri so Vaši ljudje,“ pravi tiho krčmarjeva hči z zadnjim poskusom, da bi ga pregovorila. „Lepo ni tu notri, pojdite vendar z mano, saj je jutri tudi še jeden dan.“

„To je res, krasno moje dete,“ odgovarja Jurij Skopec, „toda nujno potrebno je, da govorim še danes s svojimi tovariši.“

Pri tem jo po cvetočem lici poboža, ne toliko iz ljubeče naklonjenosti, kakor iz previdnosti — kajti Jurij Skopec ve, da je jedna razžaljena ženska bolj nevarna, kakor deset jeznih moških.

Deklica se smehlja, obeta si za jutri sladke urice.

Na gumb v leseni steni pritisne, vrata se odpro in glasno smrčanje se zasliši.

Za Jurijem Skopecem se skrivnostna vrata zapro.

Še nekaj trenutkov čaka, dokler ne čuje, da je deklica zavalila zopet snope pred vrata.

Potem prižge predrznež malo svetilnico.

Njena luč zadene obraze spečih tolovajev, ki v vseh mogočih glasovih smrče.

„Černič, Polde,“ zakliče Jurij Skopec, „tukaj sem — vstanite, zaspanci!“

Pri tem strese spečega Poldeta.

Ta z jezikom zacmoka.

„Oj — oj,“ mrmra ‚sladki Polde‘ „kako okusna je!“

Jurij Skopec se smehlja.

„Polde se je v sanjah gotovo nad velikansko potico spravil,“ mrmra glavar, ki dobro pozna sladkosnedeža.

„Glavar!“ zakliče Černič, ki hitro vstaja.

„Glavar je tukaj!“ upijejo ostali tolovaji veselo, Polde pa še vedno neumnim obrazom zre v svetilnico.

Jurij Skopec zarožlja z vrečo, katero je vrgel na seno.

„Jaz sem,“ začuje se njegov krepki glas, „ravnokar prihajam iz Zagreba, kjer sem marsikaj doživel. Toda izplačalo se je, kajti ta vreča je polna denarja. Priplenil sem jo vrh kupnine, katero sta naštela žida za naše dragocenosti.“

„Za vruga, glavar, Vi si bodete še veliko nesrečo na glavo nakopali,“ meni Polde, ki si mane spanec iz očij, „prašajte Andreja, predno smo spat šli, rekel sem, da bo sam peklenšček zgrabil našega glavarja, ki predrzno zahaja v take nevarnosti.“

Jurij Skopec se brezskrbno smeji.

„Le pusti to, zvesta duša,“ pravi Poldetu, o katerem ve, da s pasjo zvestobo visi na njem, „meni je sreča naklonjena, boginja Fortuna.“

„Te ženske ne poznam,“ godrnja tolovaj, katerega more le Jurij Skopec krotiti, „toda babe so vse polne muh, hudič naj jim zaupa. To smo zopet pri lepi krčmarjevi hčerki poskusili.“

„Kako to?“ praša glavar z zanimanjem.

„No, punica je okrogla, ognjevita lepotica in ne prestroga glede nravnosti. Vsi smo jo hoteli imeti za ljubico, vsak izmed nas se je za njo potrudil, razven Černiča, ki menda na kako princezinjo čaka. Ali pa mislite, da je deklina katerega izmed nas hotela imeti — ne, nikakor ne, čeravno smo jej ponujali zlate in dragocenosti. Zaljubljena mačka je, toda najprvo je hotela našega glavarja videti — ta izgovor je vedno imela. Koklja naj brene vse ženske!“

Jurij Skopec vrže vrečo v kot.

Potem se na seno vleže, preko katerega so položili nekaj odej. —

Ležišče tovarišev mu za danes zadostuje, toda zaspati še ne more, ker so vsi po konci.

„Kam bomo sedaj šli, glavar?“

„Dva do tri dni bodemo tukaj počivali, kajti tu notri smo varni, zagrebško okolico pa bodo sedaj natanko preiskali, tako da bi nas preganjalci sedaj lahko zasačili, ko bi nemudoma odpotovali.“

„To je res, glavar,“ odgovarja jeden tolovajev, ki se za krčmarjevo hčerko posebno zanima.

„Tedaj še nekaj časa v svojem skrivališču ostanemo,“ odločuje Jurij Skopec. „Krčmar nas bo z vsem potrebnim pre-skrbel, ker ve, da mu bodemo dobro plačali. Ko se oblastnaje zopet nekoliko pomirijo, zapustili bodemo krčmo po noči ter odrinili na Notranjsko.“

Polde postane pozoren.

„Notranjsko,“ se muza, „tam je sladko vince doma.“

Jurij Skopec se zadovoljen po senu steguje.

„Da, na Notranjskem je mnogo naravnih čudežev, pa tudi zgodovinskih,“ pripomni glavar, „tam bom poiskal novo skrivališče za naš plen.“

„Kaki čudeži?“ praša Černič.

„No, saj si že slišal o podzemeljskih jamah,“ odgovarja Jurij Skopec. „Povedal sem Ti pa že, da sem se v svojem času mnogo učil. Pod Hrušico in na njej so sredi velikanskega, skoraj nepristopnega gozda tako zvaní ‚ajdovski grobi‘, orjaške stavbe, od velikih skal zgrajene, v katerih so stare slovanske junake in kneze pokopavali, predno jim je še zasijala luč krščanstva. Tak grob bodemo poiskali.“

„In kaj bodemo tam počeli?“ praša Polde radoveden.

„Le počakaj, da tje pridemo,“ glasi se glavarjev odgovor.

„Tam se bodemo s svojimi tovariši sešli. Tedaj spite, da se za novo delo okrepite! Pri tem ostane, da proti knežjemu grobu pod Hrušico odrinemo.“

115. poglavje.

Nova dekla.

Lenčikin prihod. — Beatina zvižaja. — Zaljubljeni mestni oče.

V temni veži starega poslopja, ki je last reškega mestnega odbornika, stojite dve osebi.

Jedna je Beata, oskrbnica, druga pa Kristijan, zaupni gospodarjev služabnik.

„Ali bo prišla?“ praša zadnji.

„Seveda bo prišla,“ odgovarja oskrbnica, „sicer bi morala neumna biti, kakor nobena druga.“

„Če le ne bo srebrnika obdržala ter se nam v pest smejala. Deklina je prekanjenega obraza, stavim, da zna več, kakor samo do pet šteti.“

„Vi ste bedak! Punica dobro ve, da se jej bo tukaj dobro godilo. Povem Vam, da bo prišla, in potem bom že za to skrbela, da se bo pri tej priložnosti tudi za naji dva kaka mala svotica dala zaslužiti. Občinski odbornik je bogat, ta lahko plača, da je kaj.“

Kristijan ušesa nateguje.

„Ne glojte no tako, kakor zaboden voliček,“ krega ga zvita ženska. „Saj vendar dobro veste, kaj s tem menim. Ni še dolgo časa od tega, da je bila mlada deklica tukaj, ki je v gospodinjstvu pomagala.“

„Da, tako je bilo, toda pol leta pozneje je ni bilo več tukaj.“

„Hihihi,“ smeji se prekanjena oskrbnica. „Kristijan, saj sicer niste na glavo padli. Deklina je svoj denar zašlužila, prinesla bo svojemu bodočemu možu v hišo živ spomin na Reko, ob enem pa tudi lepo doto. In v tem slučaju marsikdo rad oba očesa zatisne.“

Kristijan prikima.

„Tako neumen tudi nisem,“ pripomni, „kajti znano mi je, da naš gospod rad gleda v temne dekliške oči. Toda ko bi na napačno naletel?“

„To je moja stvar,“ odgovarja Beata ostro, „zakaj sem pa tukaj? Dekletu bom že dala razumeti, da je strogi gospod — prav ljubeznjiv — hahaha — prav ljubeznjiv — pravim še jedenkrat. In molčati znava, to nama bo gospod dobro poplačal.“

Kristijan se reži.

„No, kaj pa se na svetu dobi brez cvenka? Midva razumeva svojo stvar, kaj ne, Beata? In ko bodeva zadosti imela, lahko se tudi poročiva, potem najin denar vsaj v jedni družini ostane.“

„Za moj del,“ odgovarja ona, „kolikor večje premoženje, toliko prijetnejše je življenje.“

Hišni gospodar ravno po stopnjicah doli prihaja.

Učeni gospod je nekoliko razburjen, oči se mu svetijo, kakor živa žerjavica izpod pepela.

„Ali deklice še ni tukaj?“ praša.

„Ne, milostivi gospod,“ odgovarja Beata postrežljivo. „Deklica je rekla, da še-le proti večeru pride.“

„Večer se že bliža,“ godrnja mestni odbornik ter zopet v svoje sobe prvega nadstropja odide.

Kristijan in Beata se pomenljivo pogledujeta.

„Ta že komaj čaka,“ oglasi se stari služabnik. „No, pa saj ni čuda, kajti naš gospod je dolgo časa samostanski živel. Sree mu gotovo že neznansko hrepeni po prepovedanem sadu.“

„Seveda,“ odgovarja Beata. „No, lepa Lenčika, tako se je imenovala, bo gotovo prišla. Hahaha, toliko sem koj izpoznala, da punica ni navajena, glavo tužno povešati, gotovo tudi ona želi, svet temeljito okusiti. In na Reki je drugo življenje, kakor pa v taki kraški vasici.“

Kristijan pogleda na dvorišče.

„Tukaj je,“ zakliče, „mala vratica sem odprta pustil — aj, ravno prihaja s povezom v roki. Da, da, Beata, prav ste imela, deklina res ni napačna.“

„Da, naš gospod ima dober okus.“

Gotovo je tudi hišni gospodar prihajajočo novo deklo zapazil, kajti v prvem nadstropji okno zveni.

Sedaj pa strogi gospod ne pride na stopnice, kajti Beato je že poprej natanko poučil ter hoče svoje dostojanstvo ohraniti. —

Kaj se potem v tihi noči godi, to ostane tajnost mej štirimi stenami.

Kristijan hitro odide v družinsko sobo, Beata pa odpira vežna vrata.

„Le noter, Lenčika,“ zakliče prijazno, „oj, to je prav, da ste že tukaj. Točnost je pol življenja. Toda jako malo prtljage ste sabo prinesla.“

„Veliko nisem hotela nositi,“ meni Lenčika, ki vstopi v vežo ter se s svojimi temnimi očmi ozira na vse strani, voza nisem nobenega dobila in naš konj je hrom. Svoje stvari bom pozneje dobila.“

„Nič ne de,“ odgovarja zvita oskrbnica, „tukaj se bodele tako kmalu mestno oblačila.“

„To bi stalo preveč denarja,“ pravi lepa deklica, „vsaj tako se mi je vedno reklo, da taka obleka ni poceni.“

„No, ni take sile,“ odgovarja Beata, „sicer imamo pa dobrega gospoda, ki bo gotovo za vse potrebno skrbel. Rad vidi, če so njegovi služabniki prav čedno oblečeni.“

„Tako, tako,“ meni Lenčika, ki stopa za starko v lično opravljeno sobo.

„Tukaj jaz stanujem,“ pojasnuje Beata: „tudi Vi bodele lepo izbico dobila. Vse se bo polagoma našlo. Sedaj se najprvo vsedite ter jejte in pijte, vsega imate dosti.“

Lenčika se ne da siliti.

Z najboljšim tekom je ter na vsa vprašanja prekanjene starke zaupno odgovarja.

„To je izvrstno,“ mrmra oskrbnica, „deklina nima razven matere nobenega sorodnika. In če se ne motim, briga se tudi mati jako malo za punico. Očeta nima več, tedaj se sitnosti ni bati. Naš gospod ima res srečo, deklica se mu bo kmalu udala.“

Beata sklene, da še danes pouči novo služkinjo, kaj se bo od nje zahtevalo.

Sveda se mora kočljiva stvar le mimogrede omeniti, vendar pa je Beata prepričana, da se krasna deklica ne bo dolgo upirala.

Beata si hoče zadovoljnost svojega gospoda kolikor mogoče hitro pridobiti, kajti v tem slučaju je sicer skopi mestni oče jako radodarne roke.

„Lenčika“, izpregovori zvita ženska, „služba Vaša ne bo težka, to bodete takoj izprevidela. Jedno uslugo pa mi morate storiti, stara sem že in ljubo bi mi bilo, ko bi mi mlajša moč to breme prevzela. Za to bodete pa tudi vse imela, kar Vam bo sree pozelelo.“

„Oj, rada“, odgovarja deklica, v koje očeh se sem ter tja čudovito zabliska.

Beata tega ne opazi.

„Glejte“, nadaljuje starka zaupno, „tukaj je moja ljuba sobica, toda skoraj nikdar ne spim v njej. Našega milostivega gospoda, to dobrosrčno dušo, nekaj časa že môra tlačiti.“

Lenčika prikima.

„To bolezen poznam, slišala sem že o njej. Ali ni to tako, kakor da bi spečemu človeku ležala na prsih velika teža?“

„Prav tako je“, pritrjuje prekanjena oskrbnica, „našega gospoda to zlo večkrat nadleguje.“

„Oj, to je hudo.“

„No nevarno ravno ni“, odgovarja ženska, „našemu gospodu manjka pregibanja na čistem zraku.“

„Zakaj se pa ne sprehaja?“

„Prav res, tudi jaz sem mu že to rekla, toda tega ne stori, ker tiči raje pri svojih knjigah. In ko ga po noči začne môra tlačiti, moram jaz, ki v njegovi bližini spim, hitro poskočiti ter mu dati kozarec vode, in to mi je velika nadloga, ker rada mirno počivam.“

Lenčika pazno posluša.

„Oj, rada sem Vam na razpolago“, pravi potem, „toda ali bo gospodu to tudi ljubo? Ali ne bo hud, če jaz namestu Vas pridem?“

Beata se komaj vzdržuje, da glasno ne izrazi svoje zadovoljnosti.

„Kaj pa mislite, draga moja, gospod Vam bo le hvaležen. Ko ga môra napade, morate hitro iz postelje poskočiti in mu hitro, kakor le mogoče, dati kozarec vode. Slišala ga bodete glasno ječati, ko bi še tako trdno spala.“

„Moje spanje je lahko.“

„Tem bolje! Toda hitro morate milostivemu gospodu pomagati, sicer se zaduši.“

Lenčika zre pred se.

„Toda gospod bi se hudoval, poprej se moram vendar obleči.“

„To ni potrebno“, ugovarja Beata živahno, „gospod je pri takih napadih slep in gluhi. Ne bo Vas videl, če mu tudi v sami srajci prihitite na pomoč. To dobro vem, ker ima oči vedno zaprte.“

„No, dobro“, odgovarja Lenčika, „tedaj nimam nobenega pomisleka več. Kdaj naj pa svojo službo nastopim?“

„Če mogoče, že danes“, zakliče Beata zadovoljno; „danes po noči sem slabo spala, zaradi tega bi se rada malo odpočila.“

„Rada Vam to storim“, pripomni Lenčika ter se zopet k skledi obrne.

„Le jejte“, opominja jo oskrbnica, „jejte, kolikor se Vam zljubi. Pri nas to ni tako natanko. Gospod vedno pravi, da je njegovo geslo: živeti in živeti pustiti.“

S temi besedami Beata odide ter ne zapazi, kako čudno gleda lepa deklica za njo.

Stara oskrbnica radostna hiti k svojemu gospodu, ki jo že težko pričakuje.

„No, kaj pravi?“ praša jo strogi gospod hlastno, popolnoma pozabivši svoje dostojanstvo.

„Hahaha, gospod bode svoje veselje ž njo imel“, prične babura pripovedovati. „Punica je pravcata goska, niti najmanjše ni nezaupna. Pravljičica o môri je takoj verjela ter ni ugovarjala, ko sem rekla, da je gospod pri takih ‚napadih‘ popolnoma slep. Glavo zastavljam, da bo že danes v sami srajci s kozarcem vode v roki hitela k milostivemu gospodu.“

Mestni oče se muza.

„Beata, to ste izvrstno izvršila. Zadnja deklica je bila zala in pohlevna, tukaj pa bom še lažje svoj namen dosegel. Tukaj, vzemite, za svojo premetenost, kmalu dobite še več, kajti krasno dekle me je s svojo razkošno lepoto skoraj ob pamet spravilo.“

Lepo število srebrnikov izgine v poželjivi roki zvite oskrbnice.

„Prisrčna hvala, milostivi gospod, oj, vse se bo najbolje posrečilo. Glavo zastavljam, da nebeška noč čaka starega gospoda. Sedaj pa hitim zopet k varovanki, kajti pripraviti jo hočem še bolje na to, kaj jo danes čaka.“

Zadovoljna gre nesramna babura iz sobe, mestni oče pa si radosti mane svoji suhi roki, v duhu si predstavljajoč vse radosti prepovedane ljubezni.

116. poglavje.

Milica skrivnostno izgine.

Ponočni nemir. — Ponesrečen napad. — V utici.

Povrnimo se zopet v gosto zaraščeni gozd, v katerem tolovaji krog utice na golih tleh počivajo.

Dolgo časa pa jim ni namenjeno, da ostanejo v miru. kajti polnoči je komaj, ko straža brezozirno začne buditi Cekinarja in Smukača.

Godrnjaje se oba vsedeta.

„Kaj pa je že zopet, he?“ praša slednji nejevoljen. „Za vruga, kaj me v spanji motiš?“

„Jaz sem, straža“, odgovarja tolovaj, „vsi morate takoj vstati, kajti od daleč se sliši šum.“

„Grom in strela, ali nas zaradi tega budiš? To so jeleni, katerih je v teh gozdih vse polno.“

„Ne, Smukač, čuje se kakor klopotanje konjskih kopit.“

„Ej, jeleni so, toda prav imaš, previdnost nikdar ne škoduje. Hej, Cekinar, poklicati morava vse tovariše.“

Slednji jih že po vrsti drami.

Malo trenutkov pozneje je že vsa četa po konci in na boj pripravljena.

Hrvat in še jeden tolovaj ostaneta pri utici, štiri straže se v krogu postavijo, ostanek tolovajev pa odkoraka v smeri, od koder prihaja sumno klopotanje.

Isto se sedaj razločno čuje.

„Resnično“, zakliče Smukač prestrašen, „to so konji — to niso jeleni — kakor sem do zadnjega mislil. Ali so to vojaki, katere so nam glumači na vrat nakopali?“

„Ne“, odgovarja Cekinar, ko nekaj časa pozorno posluša, „teh jezdecev je komaj pet ali šest.“

„Pa v gostem gozdu?“

„Mogoče so zašli. Nedaleč od tod vodi pot skozi gozd in megla je tako gosta, da se vidi komaj dva koraka daleč.“

„To je mogoče. Poskrili se bomo v grmovji. Hejsa, to bi bilo krasno, ko bi se nam bogat plen posrečil.“

„Pozor!“

Šum prihaja vedno bliže.

Resnično, to so konji, kajti roparji čujejo njihovo prskanje in ob enem moške glasove.

„To je potovalna družba, ki je v megli zašla“, šepeta Cekinar Smukaču, ki poleg njega kleči.

„Kmalu jih bomo raz konje imeli.“

„Toda streljati se ne sme, to bi bilo nevarno, ker do prve vasi ni tako daleč.“

„Ali si zaukazal potrebno, tovariš?“

„Seveda, rabiti se smejo samo obrnene puške. Konje moremo z udarci omamiti ter jezdece premagati, ki se takega napada ne nadejajo.“

„To je dobro izmišljeno.“

„Pozor, prihajajo!“

Temne postave se prikažejo v megli.

V velikanskih obrisih se po megli bliže pomikajo.

Kakor je Cekinar sodil, tako še potrjuje; komaj šest do sedem mož je, ki se težavno prerivajo skozi goščavo.

„Vražja nezgoda,“ začuje se globok moški glas, „vedno bolj se od pota oddaljujemo, tako se mi vsaj zdi. Ali tudi Vi, dragi prijatelji, niste tega mnenja, da je gozd vedno bolj zaraščen?“

„Tako je,“ glasi se obupni odgovor.

„Hej, kaj se pa tukaj premika?“

Jezdeci potegnejo za uizde, da se utrujeni konji kvišku vspno.

„Za vraga, to so rokovnjači,“ vpije jeden izmed njih ter zgrabi samokres:

Cekinar poskoči naprej.

Z obrneno puško krepko udrihne po glavi prvega konja, toda nočna tema je goljufiva.

Daljavo prenizko ceni in puškin ročaj zadene v zrak, tako da tolovaj izgubi ravnotežje ter prav neprijetno poljubi mater zemljo.

Smukaču se nič bolje ne godi.

Tudi on udari proti konju, ki se hitro izogne.

Puška zadene velikansko smreko ter se na drobne kosce razleti.

„Prokleta,“ sopiha divji tolovaj, ko pridrve njegovi tovariši mimo njega. „Mojo puško je zlodej vzela. Zgrabite jih ter raz konje vrzite!“

Prepozno!

Nekaj samokresov počni, kajti prestrašeni jezdeci so sprožili svoje strelno orožje.

Nehote se razbojniki umaknejo, toda ta hip porabijo napadenci.

Svoje konje obrnejo in v divjih skokih odjašejo, od koder so prišli.

Tolovaji osupnjeni zijajo za njimi.

„No, kaj tacega,“ zarentači Smukač srdito, „samo to je dobro, da ni glavarja tukaj, ta bi nas oštel kakor male paglavce. Pante, kje pa tičiš?“

„Hm, bob iz vražjega samokresa me je opraskal. Pošteno luknjo imam v roki, toda nevarnega ni nič.“

Cekinar se s težavo preriva iz grmovja, Smukač pa glasno izprašuje, ali je še kdo ranjen.

Kroglje napadenih jezdecev v nočni megli niso nobene druge škode napravile, samo še jeden tolovaj ima klobuk prevrtan.

„Ta pot smo bili pravi tepci,“ razsaja razljučeni Smukač, „potovalno družbo bi morali obkoliti.“

„No, zakaj pa tega nisi poprej zaukazal?“ oglasi se Pante, ki si rano za silo obvezuje.

„To v goščavi sploh ni bilo mogoče.“

Vidi se, da manjka Jurija Skopca, kajti tolovaji se prepirajo, kakor se komu zljubi.

„To je prokleta stvar,“ meni Smukač, „sedaj bodo razdraženi potniki v prvi vasi ljudi sklicali ter na nas nahujskali.“

„Kaj čvekaš?“ godrnja Cekinar. „Najprvo jezdeci ponoči in v megli niti steze ne bodo našli. Pa tudi če v kako vas pridejo, zaradi tega ni za nas še nobene nevarnosti. Jezdeci ne bodo mogli povedati, v kateri smeri nas morejo najti, kajti jahali bodo gotovo križem na levo in desno. In gozd je velik, tedaj smo popolnoma varni.“

„Prav imaš, ničesa se nam ni treba bati, vendar je pa sramota, da so potniki ušli ter celo brez lastne škode ranili jednega izmed nas. Gotovo je bila to imenitna gospoda, kajti le imoviti ljudje sede na tako krasnih konjih, ki so kakor veter hitro oddirjali.“

Tako se tolovaji pomenkujejo, ko se slabe volje vračajo v taborišče.

Straže dajo dogovorjeno znamenje, tedaj je tam vse v lepem redu.

V megleni mesečini kmalu zagledajo utico.

Pred njo ležita dve temni postavi.

„Tri sto medvedov,“ mrmra Smukač, „to je Hrvat in naš tovariš. Zlodja spita kakor dva jazbeca. Ali tepca niti strelov nista slišala?“

Smukač še vedno ne more pozabiti, kako ga je Janko Hrvat s svojo babo napadel in davil.

Ko se Cekinar na drugo stran obrne, gre Smukač tik mimo Hrvata.

Nogo vzdigne in silovit sunek ž njo zadene oni del Jančkovega telesa, ki je menda že po naravi odločen za to, da sprejema take ljubeznjivosti.

Tolovaj se ne gane.

„Kapa kosmata,“ misli si Smukač, „ta pa izredno trdno spi. Mislil sem, da bo vrag kakor razkačen gad planil kvišku. No, dal mu bom še jedno pošteno breco, to mi bo vsaj mojo jezo nekoliko ohladilo.“

Drugi sunek z nogo neusmiljeno zadene na tleh ležečega Hrvata.

Janko se ne zgane.

„No, hvala lepa,“ godrnja Smukač, „to je vendar čudno. Alj se je slepar morebiti potuhnil, ne — tega si ne morem misliti. Tako težke škornje nosim, da bi živa duša mirno ne prenašala dveh takih bre.“

Tolovaj postane radoveden.

Pripogne se počasi ter pogleda v srditi obraz svojega protivnika.

Čudno!

Hrvat leži nepremično in na njegovem čelu se vidi velika bula, pravcat ‚rog‘, kakor pravijo ljudje.

Presenečeni Smukač si ogleda drugega, zraven Hrvata ležečega tovariša.

Tudi ta ima na čelu pošteno ‚buško‘.

„Grom in strela,“ rujove presenečeni Smukač, „kaj pa to pomeni?“

Nezavestnega tovariša trese in trese, toda ves njegov trud je zastonj, oba moža, ki sta stražila Milico, ležita v najlepši omotici.

„Hej,“ kriči tolovaj, „tovariši, pojdite no semkaj, stavim, da sta se tadva zbudila, ko sta slišala streljati, ter sta se zaspala v kako drevo krepko zaletela. Le pogledjte njujina ‚rogova‘ — dobro, da si nista svojih butic razbila.“

Ostali tolovaji svojo jezo pozabijo ter radovedni prihite gledat.

Hrvata in njegovega tovariša postavijo na noge, toda tudi pri tem imajo malo sreče, kajti oba padeta kakor dva snopa slame na tla, ko ju izpuste.

„Za vraga,“ kriči Pante, „ta dva sta si glavi dobro potolkla, resnično, v megli sta se nesrečna moža ob drevesa zaletela.“

Razgovarjajo se še sem ter tje, ko zaslišijo nekako zdihovalje.

Iz utice prihaja.

„Grom in strela,“ ogласi se Smukač, „kdo pa tu notri čivka? Ali ni to Hrvatova Jera?“

„Pomagajte,“ začuje se slaboten glas.

Cekinar zgrabi svetilnico.

Hitro je prižgana in tolovaj posveti ž njo v notranje male utice. —

Tu notri leži Jera.

Za glavo se drži ter milo stoka, grozne bolečine mora trpeti.

„Hej,“ upije Cekinar, „kaj se je pa pripetilo?“

Žena javka in molči.

Tolovaj više dvigne svetilnico.

„Kje je Milica s Sokolskega gradu?“ rujove Cekinar, „hej — ali se je kaj posebnega zgodilo?“

Tolovaji se drenjajo za njim.

Nekateri Jero iz ute vlečejo, drugi pa iz bližnjega studenca v klobukih donašajo vodo ter jo vlivajo na glave nezavestne trojice.

Začno se pregibati, znamenje, da še niso popolnoma mrtvi. —

Tudi Jera dobi klobuk mrzle studenčnice na glavo, v zahvalo pa začne tako brezmejno kričati, da se razlega daleč na okrog.

„Pomagajte, pomagajte!“ stoka potem.

„Saj smo tukaj,“ pomiruje jo Cekinar, „kaj se je zgodilo, kje je lepa Milica?“

Tolovajski glavar žida krepko za vrat zgrabi.

„Tega ne vem.“

„Kdo Vas je potolkel?“

„Tudi to mi ni znano, temna postava je tu noter pridivila, ravno ko sem začula strele. Od zunaj je bilo slišati ravno tako, kako da bi se bilo kaj potrlo, koj potem pa me je nekdo tako po glavi udaril, da sem nezavestna postala, predno sem mogla kričati.“

Smukač vstane.

„To so bili glumači,“ zakliče togotno, „zlodji so se semkaj pritihotapili, mej tem ko smo mi napadli potovalec. Dekliča so sabo odpeljali. Oho, sedaj naj se čuvajo, ko jih zopet v pest dobimo.“

Tudi Cekinar je grozno srdit.

Vesilil se je že, da bo mogel izročiti Juriju Skopcu lepo Milico, in sedaj mu je ta up po vodi splaval.

Obrnejo se k obema stražama.

Počasi se ji vrača zavest, mrzla voda jima prav dobrode, katero tolovaji v celih potokih na-nju iz širokih klobukov izlivajo.

„Kaj se je vendar zgodilo z Vami?“ prašajo Jankota glasno.

Rokovnjač zre nemo pred se.

„Moja glava, moja glava,“ oglasi se stokajoč za nekoliko časa. —

Iz njega ni moč besedice spraviti, toda drugi tolovaj se počasi popolnoma zave.

In sedaj izvedo od njega, da ga je nekdo naenkrat krčevito zgrabil od zadej za zatilnik, ravno tako tudi njegovega tovariša Hrvata.

Potem je dotičnik njujini glavi tako silno loputnil jedno ob drugo, da sta se oba naenkrat onesvestila.

Smukač besni.

„To je bil Herkul, oni hrust v glumaški družbi. Ta se je na tihem splazil tu sem.“

„Zlodje moramo poiskati.“

„To je lahko rečeno, toda kje naj jih iščemo, ker ne vemo, kam so se obrnili. Vrhu tega je pa v gozdu taka megla,

da človek komaj vidi lastno roko pred svojimi očmi.“ rentaći Smukač.

„Hej,“ zakliče Pante, „to nam ne bo težko, kajti glumači morajo živeti in zaradi tega predstave prirejati. Samo poizvedovati moramo, kje se je kaka taka družba zadnje dni pokazala. Potem bomo vragom kmalu za petami ter jih bodemo napadli. No, sodrga naj se le veseli, to pot se nam ne bodo tako z lepo izmuzali.“

Cekinar tudi ne ve kaj boljšega svetovati, vsi tolovaji so s Pantetovim predlogom zadovoljni ter sklenejo, da bodo že drugi dan začeli glumače zasledovati.

Prepričani so, da je lepa, uboga Milica zopet v krempljih hudobne glumaške načelnice.

Ali se morda vendar ne motijo?

117. poglavje.

V molčeči noči.

Nova služabnica. — Strašno iznenadenje. — Osodepolni ključ.

Reko pokriva temna noč s svojimi črnimi krili.

Pozno na večer je, meščani so se že večinoma vlegli k počitku.

Kjer še luč gori, tam so zastori pred okni razgrnjeni, tako tudi v hiši občinskega odbornika, v kateri je krasna tujka nastopila svojo službo.

Razkošna lepotica še vedno z Beato skupaj sedi, ki vestno in prav točno izvršuje to, kar je milostivemu gospodu obljubila.

Pazljivo poslušajočemu dekletu to razlaga, kako krasno je na svetu živeti, če je človek zdrav in če ima dosti pod palcem.

Lahko si kupi, kar srce poželi, lepe obleke, dragocen lišp in druge krasne reči.

Beata ne neha pripovedovati.

Z živo besedo opisuje vse sladosti, katere uživajo ona dekleta, ki imajo bogate ljubimce.

In pri tem v svoj govor zvito vpleta o modrih ženah, ki znajo vse posledice takega občevanja preprečiti.

Konečno Beata naravnost pove, da je ona sama taka modra žena.

Lenčika zapeljivko pazljivo posluša, ne da bi s trepalnico trenila.

Zaradi tega zlobna babura ne zapazi, kako čudno se včasih zasveti v temnih očeh nove služkinje.

Ali je to plamteča poželjivost ali pa deklico vsi drugi občutki navdajajo? Kdo more to povedati?

Lenčika jo verno posluša, to prekanjeni oskrbnici popolnoma zadostuje, ki tudi ne pozabi naglašati, kako neizmerno bogat je hišni gospodar.

„Naš ljubi, milostivi gospod je vdovec,“ pristavi, „ter je v najboljših letih. Moj Bog, kdo bi mu tedaj mogel zameriti, če mu je kako zalo dekle povšeči?“

Lenčika jo pogleda.

„Da, zakaj se pa v drugič ne oženi?“

Beata se smehlja.

„Tega ne razumete, ljuba Lenčika. Strogi gospod je imel ženo, ki je bila zelo bogata. Na smrtni postelji pa je napravila oporoko, vsled katere bi njen soprog izgubil vse njeno premoženje, ko bi se zopet poročil.“

„Ah, sedaj razumem.“

„Kaj ne, da to uvidite? Oženiti se naš gospod ne sme več, zakaj pa bi se zaradi tega popolnoma odpovedal veselju življenja? Tega vendar nikdo ne more od njega zahtevati.“

„Ne, ne.“

„In kdor molči, ta si bo veliko denarja prislužil, kajti molčanje je zlato, — ali ni to res?“ pristavi smehljajoča se Beata. —

„Da, da, molčanje je zlata vredno.“

Starka vstane.

„No, devičica, ali se sedaj izpoznate?“

Lenčika namežikuje.

Ta jej nekako čudno prikima.

„Popolnoma,“ odgovarja krasna tujka, „natanko veni, kako se bom nasproti strogemu občinskemu odborniku vedla.“

Besedico „natanko“ naglaša, toda oskrbnica tega ne opazi, kakor tudi ne skrivnostnega smehljaja, ki zaigra krog svežih ustnic nove služabnice.

Ta tudi vstane ter svoji roki steguje, kakor bi bila dolgega sedenja naveličana. Njena krasna postava se pri tem še bolj vidi. —

Oskrbnica jo občuduje.

„To bo izvrsten grizljaj za mojega gospoda,“ misli si na tihem, „da, da, strogi gospod nima napačnega okusa, to mu mora zavist pustiti.“

Lenčika se za svojo družico dosti ne zmeni.

Dela se, kakor bi bila trudna, zaradi tega jo oskrbnica po stopnicah navzgor v lepo opravljeno izbico spremi.

„Tukaj sem jaz vedno spala,“ šepeta starka ter pokaže na čedno posteljo. „Le slecite se, devičica. Ne bojte se ter se z oblačenjem ne ustavljajte dolgo, ko bi gospoda napadla môra. Kar hitro k njemu tecite, ne vidi tedaj ničesa, in na mizici poleg postelje stoji steklenica z vodo, katero mu v kozarcu dajte piti. Potem mu bo kmalu odleglo.“

„Vse bom preskrbela,“ pravi Lenčika in v njenih očeh se zopet čudno zasveti.

Starka postavi luč na mizo.

„Tam-le so vrata,“ nadaljuje tiho ter pokaže na vhod, „za temi počiva naš milostivi gospod. Ali nimate pretrdnega spanca?“

„O ne, prav gotovo ne,“ odgovarja Lenčika ravno tako tiho, „le bodite brez skrbi, svoje naloge ne pozabim. Lahko noč, dobro spite.“

„Lahko noč, devičica,“ sika starka ter se na tihem reži, ko zapusti sobico.

Lenčika ugasne luč, temno je v njeni spalnici.

Sliši se samo, kako se lepa deklica vleže v posteljo — potem je vse tiho kakor v grobu.

Tako preide pol ure, cela ura, blizo najstih je.

Lenčika se ne gane, menda tudi ne spi, kajti to se čuje na njenem sopenji.

Naenkrat zasliši zamolklo ječanje.

Iz spalnice strogega gospoda prihaja stokanje.

Lenčika poskoči.

„Milostivega gospoda môra tlačiti,“ pravi zalo dekletu, poluglasno.

Luči ne prižge, hitro skoči k vratom, katera naglo odpre.

V spalnici gori nočna luč, katero pokriva svilena zelena preproga.

Polumračno je tu notri, vendar Lenčika svojega novega gospodarja zapazi s svojimi bistrimi očmi, ki se na mehkih blazinah sem ter tje zviija.

Z nekaterimi koraki je pri mizici.

Na njej stoji steklenica in poleg nje skoraj poln kozarec.

Mestni oče stoka in zdihuje, Lenčika pa hitro poduha vsebino v kozarec.

„To sem si takoj mislila,“ šepeta, „hahaha, to ni voda, marveč krepko vino, no, pomagati hočem bolnemu gospodu.“

„Hu, hu,“ javka občinski odbornik na krasni postelji.

Lenčika se k njemu pripogne.

Pritisne mu kozarec na ustnice. Bolnik takoj obmolkne ter slastno požira.

Lenčika mirno stoji poleg ležišča, čeravno vidi, da se steguje proti njej suha roka.

„Oj, kdo je tukaj?“ oglasi se hišni gospodar, „to je nova služkinja, deklica s kmetov. Prav tako, dete moje, da že prvo noč podpiraš staro oskrbnico, to me veseli, to je znak tvoje postrežljivosti.“

Suha roka jo krog pasu objame.

Bolnik se vsede — môra je odšla!

Na njegovem obrazu ni nikakega sledu ‚hudega napada‘, pač pa se mu oči mladostno-poželjivo svetijo.

„Krasna deklica si,“ šepeta strogi gospod, „da, da, prav ljubka si. Povej mi, Lenčika, ali hočeš na Reki veliko denarja zaslužiti?“

„Oj, kako rada,“ odgovarja lepa služkinja zaupno.

Niti ne skuša, da bi se obranila gospodarjeve objemajoče jo roke.

Mestni oče se muza.

„Ta ni na glavo padla,“ si misli, „resnično, to je zapeljivo dekle.“

Pritisne jo k sebi.

„Veliko denarja Ti bom dal, Lenčika,“ pravi jej prijazno, „prav veliko denarja. Oj -- ali nisi že šla spat, deklica — zdi se mi, da si že pred jedno uro v svojo spalnico poleg moje stopila?“

Lenčika molči.

Popolnoma oblečena je, kakor to mestni oče neprijetno iznenaden zapazi.

Upal je menda, da bo v sami srajci k njemu prihitela, in sedaj je ravno tako oblečena, kakor je bila oblečena, ko je v hišo stopila.

„Ali si še-le svoje reči v red spravljala?“ povprašuje jo. „No, mlada dekleta morajo dosti spati, to si zapomni. — Sedaj Ti bom nekaj lepega povedal, krasno dete, poslušaj me, in če boš mene ubogala, dobila boš veliko denarja. Glej, tu na mizi leži cela mošnja trdih srebrnikov.“

Lenčika še vedno molči.

Občinski odbornik si tolmači to v svojo korist.

Poželjivo objema krepko, razkošno dekličino postavo, zapeljive besede jej hoče na uho šepetati, da bi še danes zapeljal lepo služkinjo.

„Lenčika,“ prične mestni oče, „moja krasna ljubica, če boš — meni —“

Dalje nesramnež ne govori.

Zamolkel krik se začuje iz njegovih ust, pred njegovimi očmi se naenkrat nekaj zasveti.

To je ost svitlega bodala, ki v istem hipu že tiči na njegovem goltancu.

„Molčite,“ izpregovori skrivnostna tujka rezkim glasom, „jeden krik, jedna sama beseda, pa Vam zasadam bodalo v Vaš vrat — nesramni grešnik!“

„Lenčika!“ grgra prestrašenec.

Ost bodala mu rani kožo, zaradi tega pohotnež hipoma obmolkne.

Čudno je, kar se tukaj vrši.

Lenčika, nedolžnost s kmetov, je popolnoma predru-gačena.

Jednaka vragici stoji pred strahopetnežem, ki vsak tre-notek pričakuje grozne smrti.

„Zblaznela je!“ stoka občinski odbornik.

Lenčika mu s tihim, toda neznanskim krohotom od-govarja.

Hišnemu gospodarju stopi mrzel pot na čelo.

Upiti hoče, glasno na pomoč klicati, toda pri prvem glasu ga mali, toda trdni roki lepe deklice zgrabite za vrat.

„Usmilj—“, grči zapeljivec.

Lenčika se za to malo zmeni, da se suhi njegovi prsti v njeno okroglo roko zagrebejo.

Prične ga daviti.

To se tako hitro in odločno zgodi, da ga kmalu zapuste moči. —

Še jedenkrat mu goltanec krepko stisne, potem pa razuz-dani mestni oče nezavesten, na pol zadavljen pade na mehke blazine.

Deklica ga izpusti.

„Ta ima dosti,“ mrmra. „nesramnega zapeljivca bi lahko usmrtila. Toda tega nočem, ker mora pred vsem dati potrebna pojasnila, vrhu tega bi pa umor prebivalstvo preveč razburil. Prizanašati moram grdobi, molčal bo gotovo, ker bi sicer nje-gove nesramnosti postale očite.“

Hišni gospodar leži onesveščen na postelji.

Lenčika potegne iz svojega žepa tenke, toda močne jer-mene. —

Z veliko spretnostjo jih rabi, roki in nogi nezavestnemu v malo trenutkih poveže.

To se urno in tako temeljito zgodi, da se napadeni hišni gospodar gotovo ne bo mogel sam oprostiti.

„Milost,“ stoka prestrašenec, „ne umorite me!“

Lenčika vihti bodalo.

„Grlo bi Vam morala sedaj prerézati,“ preti mu togotno.

„Usmiljenje!“

„Norec v nikar dražiti,“ čital je učeni gospod večkrat.

Ta opomin mu zveni po ušesih.

Zaradi tega tiho in mirno leži.

Tu se deklica k njemu pripogne.

Oči se jej svetijo kakor razljučenemu risu, ki hoče na svoj plen skočiti, in njeno bodalo se pri svitu nočne svetilnice neprijetno blišči.

„Kje je ključ k zlati strehi?“ praša ga hripavim glasom.

Občinski odbornik bi samega strahu rad brcal, toda ker ima nogi zvezani, tega ne more storiti.

„Kje je ključ?“ sika Lenčika, „sem s ključem, ali pa ne poznam nobene milosti več. Hitro, drugače Vam prerežem vrat, hinavski grešnik.“

Mestni oče skoraj omedli, toda ost bodala ga odurno posegeta na vratu, kar ga hitro vzdrami.

„Nočem umreti,“ stoka zapeljani zapeljivec.

„Ključ!“ zarentači nad njim peklenško preteča tolovajka.

Občinski odbornik se težavno obrne s svojo glavo.

„V stenski omari za posteljo je,“ jeclja v smrtnem strahu, ker še vedno misli, da ima s hudobno norico opraviti.

Tolovajka spravi orožje.

Mestni oče zdihuje, da bi se ga kamen usmilil, toda njegovega trpljenja še ni konec.

Deklica mu hoče usta zamašiti, in ker družega nima pri roki, zgrabi njegovo nogovico, katero mu vanje porine.

To se tako hitro zgodi, da napadeni zapeljivec niti ne zapre ust, ko ravno hoče glasno zakričati.

Kakor novorojenček leži v postelji povezan,

Lenčika brezozirno poklekne nanj, ker išče vrata k skrivni shrambi nad gospodarjevima zglavjem.

Malo trenutkov pozneje je stenska omara odprta — tu notri visi ključ čudne oblike.

Lenčika ga zgrabi ter vtakne v žep, potem pa še jedenkrat pregleda jermene, s katerim je mestni oče trdno povezan.

„Sam se nikdar ne more oprostiti“, mrmra Lenčika, ki zmagovalno odbiti iz spalnice.

Občinski odbornik leži na mehkih blazinah — sedaj ga v resnici môra tlačiti.

118. poglavje.

Razvaline v gozdu.

Odpeljana. — Milica in njen zvesti prijatelj. — Prihod rokovnjačev.
Razkrite tajnosti.

Skozi nočno meglo, ki se vali po gozdu in livadah, dirja nenavadna prikazen.

Mož je to, majhen, zrašččen, nelepega in tuge zgubančnega obraza — nočni potnik nosi lepo breme. Orjaško mora močan biti, kajti krasna, razkošna deklica, katero drži v svojih rokah, ni ravno lahka za malega pritlikovca. In vendar jo dviguje kakor perešček. Ne izpusti je, čeravno je deklica pri zavesti.

Kdo je to divno dete, katero spak sabo vleče?

Milica, nesrečna grofova hči je, katero je norec iz tolovajskega taborišča rešil, ravno ko so razbojniki napadli potovalno družbo.

Kako dolgo je že ubogi mož prežal, dokler se mu ni prilika ponudila, da je mogel svojo varovanko rešiti iz tolovajskih krempljev!

Kdo to ve?

Ubogi norec je nem, govoriti ne more, toda oči njegove govore, ko gleda v Miličin ljubki obraz, katerega dušepolne oči ga tako hvaležno in milo gledajo!

Da, hvaležno, iskreno zre v njega, kajti deklica se spaka ne boji. Ali sluti, da jo ž njim veže sorodna kri — kdo more to povedati?

Kaki čuti navdajajo ubogega dekleta, ko tako v naročji nemega noreca leži, ki kakor vihar hiti po gozdu?

Sedaj prvipot leži na srečo moža, o katerem ve, da jo ljubi. —

To ni poželjiva ljubezen, o ne, Milica nehote čuti, da je to sorodstvena naklonjenost, ki jo hoče obvarovati vsake nadaljne nezdode.

Svojo krasno glavico dvigne.

„Pusti me vendar, da sama grem“, pravi ginjenim glasom „saj sem dosti izpočita, da nadaljujem svojo pot.“

Nerazumljiv, grgrajoč glas jej odgovarja.

Oj, kaj vse ta čudni glas izraža: ljubezen, pomirovanje in veselje, da je konečno vendar ž njo združen!

Da, neznansko močan je ta nekdanji kovaški pomočnik, kateremu ni bilo nobeno kladvo pretežko, ki je kakor otroka porušil Herkula glumaške družbe.

Milice ne izpusti, ne, nožici ljubljene deklice se ne smeta rosne trave dotakniti — norec jo drži v naročji ter vedno dalje hiti.

Gozd je velik.

Brez konca in kraja je menda, le nekaterim malim livadam se umakuje gosto drevje, in tu se veličastni jeleni mirno pasejo.

Začuden gledajo ti gozdni prebivalci, kako pritlikavi zraščenec z zlepidim bremenom kakor pušica hitro mimo njih sfrči. —

Norec se boji, da ga bodo tolovaji preganjali — da se bodo hoteli zopet Milice polastiti.

Zaradi tega že cele ure hiti naprej in vedno le naprej, sedaj krene na levo, sedaj na desno, dokler ve, da ga razbojniki ne morejo dohiteti.

Dani se počasi, in ko se megle dvignejo, zapazi norec pred seboj mal griček.

Vrhu njega, sredi temnega gozda, se dviguje delo človeških rok, ostanki nekdanjega gradu, v katerem so domovali predrzni vitezi.

Norec za trenotek postane — potem pa se menda prepriča, da bo tam gori našel pripravno skrivališče, kajti Milico nese proti razvalinam.

Kmalu je pri razdrtem zidovji.

Vzlic razpalosti najde norec dvoje prostorov, ki ga bodeta mogla z varovanko vred braniti pred vremenskimi nezgodami.

Tam Milico rahlo izpusti iz naročja, pred njo poklekne ter jej nežni ročici poljubuje.

Pri tem zraščeneč čudovito grgra. Glasovi njegovi izražajo neznanško radost.

In Milica?

Že dolgo časa pozna norea — na gradu Sokolskem jo je čuval — branil jo je vedno, kadar so jo predrzni graščinski služabniki zasledovali.

In skrivnostna vez krvi, katero njena nedolžna duša sluti, provzročuje, da ljubka deklica vidi v spaku jedinega človeka, kateri jej je resnično odkritosrčno naklonjen.

Milica vzdigne klečečega k sebi, polni roki mu dene krog vratu in pripognivša se ga poljubi na čelo. Besede hvaležnosti jej prihajajo iz ljubkih ust.

Grdi spak komaj veruje svojim očem.

V jednomer čudno grgra, revež ne more izraziti svoje radosti — usta ne morejo povedati, kako mu srce veselja utriplje.

V jutranjem polumraku vidi Milica shujšani obraz svojega rešitelja.

Koliko muk vsled lakote je moral zvesti njen zaščitnik pretrpeti, samo da jo je mogel zasledovati, da je ni zgrešil iz očij. —

Da, revščina, pomanjkanje in skrbi za ljubljeno deklico so mu v sicer tako dobrohotni obraz vrezale globoke gube.

Sedaj jej norec začne z znamenji pripovedovati.

Kaže jej, da jo bo tukaj skrila.

„Ali ostaneva tukaj na razvalinah?“ praša ga Milica ljubkim glasom.

Norec jej večkrat zaporedoma prikima, potem pa jej, z rokama na vse štiri smeri obzorja pokaže, češ, povsod, kjer ljudje prebivajo, nama preti nevarnost.

Potem jej še skuša dopovedati, da bo skrbel za potrebiti živež. —

Milica ne dvoji, da se mu bo to celo v samotnem gozdu posrečilo, kajti znano jej je že s Sokolskega, kako spretno zna divjačini zanjke nastavljati, koliko zajcev je o svojem času v graščinsko kuhinjo prinesel.

In tudi pijače se ne manjka, kajti pred gričem vre svež gozdni studenec, ki pošilja svojo bistro vodico v zeleni log. V skrivališču je od mehkega mahovja kmalu napravljeno potrebno ležišče.

Norec se ravno pripravlja na lov.

Milica vidi, kako njen zvesti prijatelj iz žepa potegne nekaj zanj, ki so od močne žice umetno sestavljene.

Tu se spak naenkrat zgane.

Tudi Milica se v istem hipu prestraši, kajti čuje, kako se šum od gozda sem hitro bliža razvalinam.

Trenotek pozneje norec Milico za roko zgrabi ter jo vleče pod nekdanji obokani most.

Tu spodaj je temno ter prostora za dve ali tri osebe.

Tu notri se naša dvojica mej grobljo skrije.

Vedno bliže prihaja ropot; Milica sedaj natanko razločuje korake in moške glasove.

Četa odraslih mož prihaja po griču navzgor.

Živahno se razgovarjajo.

To niso oni tolovaji, ki jo sedaj zasledujejo — ne tujei so, ki so se na razvalinah menda že večkrat mudili.

Neznani ljudje stopajo mej razdrto zidovje.

Milica pri svitu jutranje zore natanko razločuje prihajajoče.

Oboroženci so, ki mej seboj živahno krčmijajo.

Čudno je to, da so vsi kot rudarji oblečeni.

Oboroženi so od nog do glave, s puškami, samokresi in bodali, kar se z nenavadno njihovo opravo nikakor ne zлага.

Za temi gre kot kmet oblečen mož zvitega obraza. Tudi ta je popolnoma oborožen.

Kot zadnja dva pribajata lovski opravljena možakarja, kakor so Jurij Skopčevi ljudje oblečeni.

Ko Milica ta dva zagleda, čuti, kakor jej sree zastane.

Ni dvojbe, to sta ona dva hudobneža, ki sta jo z načelnico vred nekdanj v gozdu napadla ter jo hotela svoji živalski strasti žrtvovati.

Norec čepi tik Milice.

Vidi, kako se njegova varovanka trese. Z desnico jo pomirovuje boža po baržunastem licu.

Potem begunca mirno čakata, kaj jima bo usoda nanesla. —

Rokovnjači so, ki tukaj tabore — Kramar, Tomaž, ogljar Tone in nekdanji rudarji.

Divja družba je to, ki ropa, in sicer na najsilovitejši način. —

Posamezne potovalce, pojedine kmetice in prebivalce samotnih hiš napadajo in plenijo.

Vse pograbijo, kar se jim količkaj vredno zdi, oropance morijo in ženske, ko so jih onečastili, najkruteje mučijo, predno jih pokoljejo.

In pri tem tako prekanjeno postopajo, da nikdo ne ve, kje se te zveri v človeški podobi skrivajo.

Tu v starih razvalinah se nekaj dnij že mude, toda v prostorih ne bivajo, ker sta si Milica in njen spremljevalec napravila ležišče, marveč v podzemeljski kleti, katero je ogljar Tone izvohal.

Tam skrivajo tudi večji del svojega plena, pred vsem one dragocenosti, katere so iz razpokline v skalnati dolinici ukradli Juriju Skopcu.

Milica in norec vidita, kako odpro tajna vrata, katerih doslej nista zapazila.

Nekaj rokovnjačev izgine skozi nje, toda kmalu se z živimi in vinom povrne.

Gotovo hočejo najprvo jesti, predno se od ponočnega roparskega napada odpočijejo.

Družba je razuzdano vesela.

„Ogljar Tone“, kriči Kramar, „Vi ste res zatega denarja vreden. To ste zopet izvrstno izvohunili. Hahaha, človeku srce radosti poskakuje, če more tako napasti samotnega kmeta.“

„Da, da, sam dobro vem, da nisem ravno na glavo padel.“

„Veliko sicer nismo priplenili“, pravi rudeči Tomaž, ki pridno prazni steklenico, „tudi babnice niso bile dosti vredne. Jaz jih niti pogledal nisem, toda naši ljudje so se jih vendar razveselili. Ti niso tako izbirčni, in ko so se jih nasitili, poklali so jih hladnokrvno. Hahaha, kako so jim vratove prerezovali, kakor teletom v mesnici, kadar jih dobi mesar v svojo pest. Kako so grgrale in oči sukale — za trebuh sem se moral držati, tako smešno je bilo to — toda previdnost nam to veleva, kajti le mrličii znajo molčati.“

Milica vse to sliši.

Smrten strah jej pretresa ude, toda zopet jo njen prijatelj pomirovaje boža po licu.

Da, ta zraščenec jo bo varoval.

Rokovnjaška družba postaja vedno veselejša.

Rudarji še vedno niso vina dosti navajeni, že pri nekaterih steklenicah jim močna pijača v glavo stopa.

„No, Tomaž“, rujove orjaški rudar, ki se je nedavno ž njim prepiral, „Vam kmetice menda niso bile dosti lepe?“

Tomaž svojega protivnika strupeno pogleda od strani.

„Ne“, odgovarja černo, „bile so prestare in pregrde in take mi niso ugajale.“

„No, seveda, Vi ste imeniten dečko, za Vas je vedno treba kaj posebnega!“ roga se mu hrust.

„Pustite zbadanje!“ togoti se Tomaž, „to je moja stvar, če nisem z vsako zadovoljen. Kaj meni prija, pokazalo se bo, ko se polastimo tolovajk v moških oblekah. Potem bom imel ljubico po svojem oskusu.“

„Oho, te bodo skupna last.“

„Kaj pa še“, vsplamti Tomaž, „dekleta bomo izžrebali, tako smo se dogovorili in pri tem tudi ostane.“

Orjak molči, toda njegovo hudomušno muzanje dokazuje, da bo tako ravnal, kakor se bo njemu zljubilo.

Kramar hoče prepir preprečiti.

„Ogljar Tone“, zakliče, „povejte nam no, kako se bomo te stvari lotili? Preoblekli ste se kot stara beračica, to že vemo, toda kako se bomo deklet polastili?“

Zviti lisjak se smeji.

„Nič lažje, ko to“, glasi se njegov odgovor, „moj načrt je že davno gotov. V zatiškem samostanu je v resnici ozek hodnik, ki pa kmalu pri izhodu na bližnji višini preneha. V ta hodnik bodo dekleta vsled mojega prigovarjanja zlezle, ker bodo upale, da pridejo do zaželjenega zaklada. Vi pa se bodete pri izhodu postavili in tolovajke vjeli. Ker bo vsaka posamezno izstopila, jih bodete lahko premagali.“

„Kaj pa, če samo jedna izmed njih zakriči?“

„Do tega ne sme priti“, odgovarja ogljar Tone. „Odeje moramo pripravljene imeti, katere vržemo vsaki na glavo, ki stopi iz hodnika. Tako bodemo vsak krik zadušili in lepe punice bodo naše.“

„To je izborno izmišljeno“, hvali Kramar.

„Joj, to bo veselje!“ rujevejo rudarji.

Milica in norec vse slišita.

Tiho čepita v svojem skrivališču, kajti najmanjši šum bi ju izdal.

In tako čakata, jeden k drugemu stisnena, kaj bo prišlo, Milica v smrtnem strahu, ker ve, kako lahko bi rokovnjači tu doli pod obokanim mostom našli njo in njenega jedinega prijatelja na svetu.

Jurij Skopec obkoljen.

Vesti iz Zagreba. — Lepa krčmarjeva hči. — V tibi noči. — Vojaki prihajajo. — Nevaren beg.

Tolovajski glavar steguje svoje orjaške ude. Tako mirno in trdno, kakor nocoj, že dolgo ni spal.

Smehljaje se opazuje predrznež svoje zveste tovariše, ki še vedno spe, posebno pa Polde, ki smrči, kakor bi se staro nenamazano mlinsko kolo sukalo.

Jurij Skopec gleda spečega Andreja Černiča.

„Ta je moj mož,“ mrmra, „ta bo postal moj pravcati zapnik. Sicer sta Smukač in Cekinar moža, ki sta mi zvesto udana, toda mojim visoko letečim načrtom ne moreta slediti. Ne, ta mladi mož, čegar preteklost je tako skrivnostna, bo moj tovariš, vse mu hočem razodeti, kar se v moji duši godi.“

Jurij Skopec vstane.

Tu se začuje pri vratih tiho praskanje.

Vrata se odpro in skozi nje se priplazi krčmar z veliko košaro.

„Ali ste že po konci?“ prša zviti gostilničar. „Že od svoje hčerke sem slišal, kako slovit gost je počastil mojo hišo. Da, končno vidim velikega glavarja, o katerem govore vse južne dežele.“

Jurij Skopec ga ostro pogleda.

„Ali je to res?“ prša ga nekoliko laskavo, „ali že imenujejo moje ime?“

„S strahom in trepetom,“ glasi se odgovor.

Predrzni mož zre pred se.

„To sem hotel imeti,“ pravi potem zamolklim glasom, „napovedal sem človeštvu boj, bogate trinoge bom pokončal, bojeval se bom zoper nje brez vsega usmiljenja.“

Krčmar postavi košaro na tla.

„Tukaj imate jedil in pijače v izobilji, glavar,“ muza se zadovoljno, „upam, da Vam bo teknilo. Hahaha, mojej krčmi se ne pozna od zunaj, kako fino kuhinjo imam, pred katero se mora marsikatera grofovsko skriti.“

Krčmar se lahko tako hvali, kajti znano mu je, da tolovaji niso stiskači, marveč radovoljno vse v srebru in zlatu plačajo.

„Kako pozno je že?“ praša Jurij Skopec. „Menda solnce že visoko stoji?“

Krčmar se smeji.

„Hahaha, takoj sem si mislil, da bodete dolgo spali. Da, da, solnce že zahaja.“

„Ni mogoče!“

„Da, večer se bliža, veliki glavar. Dober tek Vam voščim.“

„Stojte!“ pravi predrznež. „Kaj se sliši novega? Ali ste s kom govorili, ki je iz Zagreba prišel?“

„Seveda, že več takih gostov sem imel.“

„In kaj pripovedujejo ti ljudje?“ izprašuje Jurij Skopec radoveden.

Krčmar se muza.

„No, raznotero besedičenje. Pred vsem pa se govori o velikem tolovajskem glavarju ‚črnem Juriju‘, o katerem trdijo, da sam hudič v njem tiči. Živa duša si v Zagrebu ne more iztolmačiti, kako ste ušli, ker je bila cela hiša obkoljena.“

Jurij Skopec se ponosno smehlja.

„Mene ni tako lahko ujeti,“ mrmra sam za-se.

„V Zagrebu je vse po konci,“ nadaljuje krčmar. „Neko lepo židinjso so zaslišali.“

„Oj, Leo.“ vsklikne Jurij Skopec. „Ali so jo zaprli?“

„Ne, ne.“ poroča zgovorni krčmar. „oče njen, žid Abraham, je neki neizmerno bogat in židovski zlati veliko premorejo. Sicer jo sumničijo, da Vam je pri begu pomagala, toda dokazati jej ničesa ne morejo.“

Pri tem krčmar glavarja premeteno pogleda.

„Dobro, dobro,“ mrmra Jurij Sopec, „nikomur bi ne svetoval, da se nad Leo izpozabi.“

„Sedaj Vas povsod iščejo,“ nadaljuje gostilničar, „zaradi tega vsi v skrivališči ostanite. Mogoče pridejo vojaki tudi k meni in v Zagrebu imajo sedaj navado, da razpošiljajo preoblečene vohune. Zoper te Vas ne morem braniti; tedaj bodite previdni.“

Jurij Skopec je s tem zadovoljen, ker ve, da sme krčmarju brezpogojno zaupati.

Ta še marsikaj pove, kako je v Zagrebu vse razburjeno, potem pa pusti košaro pri tolovajih ter odide skozi skrivna vratica.

„Črni Jurij“, kakor ga narod imenuje, zbudi svoje divje tovariše.

Kmalu so ti po koncu. Ne čudijo se, da je že tako pozno.

„Tolovaji morajo dolgo spati, kadar imajo čas,“ pravi Polde ter od strani opazuje košaro, „potem morejo tudi dolgo bdeti. Sedaj pa bodemo jedli in pili, kolikor se nam zljubi. Hura! Tolovajsko življenje je vendar najlepše na celem svetu.“

„Ko bi sodnikov in vešal ne bilo,“ pripomni Černič ravno-dušno. —

„E kaj, te naj zlodej pobere, kjer so,“ odgovarja „sladki Polde“. „Sedaj raje v košaro poglejmo, kakor da mislimo na sodnike in rabelja. Hm, če me vse ne moti, diše sveži črešpljevi emoki — no, krčmar me pozna, kako mi more najbolje postreči.“

Polde se ne moti.

Kmalu se prične mastiti ter emoke krepko zalivati z vinom. —

Jurij Skopec le malo pije, kajti nikdar ni nezmernosti ljubil ter vedno trdi, da mora tolovajski glavar vsak čas svojih pet čutov zbranih imeti.

Andrej Černič veliko pije, ne da bi se upijanil.

Jurij Skopec to dobro zapazi in zdi se mu, da hoče mladi mož oglašajoč se notranji glas utopiti.

Jedi izginejo, za kar gre največja zasluga „sladkemu Poldetu“, tudi vinske steklenice se izpraznijo.

Težko vino vpliva na tolovajske možgane, in ker Jurij Skopec odredi, da bodo drugo noč odpotovali, vležejo se divji tovariši zopet k počitku.

Glavar nima miru.

Čaka, da se popolnoma stemni, potem predrznež svoje skrivališče vzlic krčmarjevemu svarilu zapusti.

Previdno snope k tajnemu vходу nazaj zavali ter potem oprezno stopa iz skednja.

Ob gospodarskih poslopih se varno bliža krēmi.

Dvorišče mirno leži v nočni tmuni, celo psa ni tukaj, katerega so na vrtu priklenili.

Krčmarska soba je razsvetljena, tedaj gostje še v njej sede, ker so pa zastori pri oknih pregrnjeni, more Jurij Skopec le skozi malo špranjo noter pogledati.

Resnično, tu sede vozniki, kmetje in nekaj zakasnelih Zagrebčanov.

Jurij Skopec si ljudi natanko ogleduje, kajti spominja se krčmarjevih besed o preoblečenih vohunih.

Ali so mej temi gosti kaki tajni odposlanci zagrebških oblastnij?

Nemogoče to ni.

Jeden izmed voznikov je posebno zvite zunanosti, ravno tako neki kmetič, toda kaj ljudje v krēmi govore, tega Jurij Skopec ne more razločevati.

Posamezne besede pač razume, katere gostje prav glasno izgovarjajo, tudi svoje ime nekaterikrat čuje, pravega, celotnega pomena teh razgovorov pa vendar ne more posneti.

Krčmar stoji pri svoji mizi ter pridno nataka steklenice, njegova hči z jedno deklo pa urno streže gostom.

Tolovajski glavar razkošno, okroglo deklico z dopadajenjem ogleduje.

Da, krčmarjeva hčerka je zala — to še-le sedaj opazi, vse one krasote mlade devojšice jo dičijo, ki na prvi hip vežejo moške.

Ali še misli nanj?

Sinoči ga je prosila, naj si v gostilni vzame sobo za prenočišče, toda mogoče je njen oče zoper to, ker noče, da bi njegov gost prišel v kako nevarnost.

Še vedno opazuje lepega dekliča.

Kako se deklica urno suče, da se njeni dolgi kiti krog nje opletate!

Jurij Skopec večkrat vidi, kako jej gostje prijazno na uho šepetajo.

Krčmarjeva hčerka jim vedno z veselim smehom odgovarja ter ne trpi, da bi jo kdo objel.

To dlje časa trpi.

Konečno tolovajski glavar svoj prostor pod oknom zapusti, kaj če' tudi tukaj tako dolgo stati?

Krasni večerni zrak mu dobro de, hladi mu vroče čelo.

K nebu z nebrojnimi zvezdicami gleda, kjer mila luna s svojo blede lučjo kraljuje sredi mlajših sestic.

Misli na večnost ga navdajajo, toda ob jednom se spominja tudi sedanjosti in hitro stopi iz varajoče srebrne mesečine v temno senco.

Ali naj se v zaduhlo skrivališče povrne?

Ne, tega noče, kajti spati bi vendar še ne mogel — uživati hoče krasno poleino noč.

Tako koraka proti skednju.

Čuj — ali se ne odpirajo vrata?

Od krčme sem prihaja šum, ravno kakor da bi se kdo bližal. —

To ni nič nenavadnega, zaradi tega se tik skednja v gosto temo vstopi, kjer ga nikdo ne more zapaziti.

Sedaj se lahki koraki urno bližajo.

V bledi mesečini zapazi postavo, v kateri Jurij Skopec spozna krčmarjevo hčerko.

Glavar se smehlja.

Sedaj ima zopet dokaz, da njegova moško-lepa oseba čarobno vpliva na vsa ženska sreca.

Kaj neki deklica išče?

Obstane, globoko vzdihne ter se hoče obrniti.

„Pst, pst,“ glasi se iz temne sence.

„Moj Bog,“ zakliče krčmarjeva hčerka pol prestrašena pol vzradoščena, „kdo je tukaj?“

„Jaz sem,“ šepeta tolovajski glavar.

Lepa deklica takoj spozna njegov glas.

Kakor vrtinec hiti preko mesečine v temno senco.

„Vi ste tukaj,” pravi deklina. „toda to je —”

Jurij Skopec jej ne pusti dalje govoriti.

Hitro jo k sebi pritisne in njegovi poljubi gorijo na njenih rudečih ustnicah. To ni ljubezen, kar čuti za njo — ne, to je ono poželenje po uživanju — po zabavi, ki ga goni od jedne do druge dekliške cvetke.

Lepa lahkomišljenka se pritiska na njegove široke prsi.

„Bodite previdni!” šepeta, „nisem upala, da Vas na dvo rišči najdem. To je nevarno.”

„Zakaj pa, moje ljubo dete?”

„Oče Vas je svaril. Tudi meni je rekel, da bodo vojaki morebiti preiskali vsako hišo tu okoli.”

„Ah,” vsklikne Jurij Skopec, „tedaj meniš, da bodo orožniki obiskali Vašo krēmo?”

„Žalibog se moramo tega bati,” zdihuje zala zaljubljenka, ki iskreno vrača Jurij Skopčeve poljube.

Predrznež jo hoče sabo odpeljati.

„Ne, ne,” jeclja deklica, „ne morem dlje tukaj ostati. Oče in gostje bi to zapazili, in morebiti ravno v gostilni sedi kak zagrebški vohun.”

„Naj le sedi,” odgovarja Jurij Skopec. „Ravno poprej sem mej gosti zapazil dvoje premetenih obrazov. Toda mene ne bodo zgrabili.”

Strastno se poljubujeta.

Jurij Skopec čuti, kako se razkošna postava pretresa v njegovem objemu, kako se njene polne prsi dvigujejo.

„Za božjo voljo,” stoka deklica, „pustite me, sicer ne začne oče klicati, in to bi lahko vzbudilo sum.”

„Deklica, še jedenkrat bi Te rad ljubkal,” šepeta predrznež, „in jutri zvečer že zapustim Vašo krēmo.”

„Moj Bog!”

Glavar se pripogne.

„Oj, krasna devičica,” pravi vročekrvni mož, „ali si že svoje včerajšnje besede pozabila. Saj si hotela, naj v hiši vza- mem sobo za prenočišče.”

Deklica molči.

„Kje je soba?“ praša jo predrznež, „moji ljudje spe, jaz pa bom nocoj v krčmi prenočil.“

„To je nemogoče.“

„Zakaj?“

„Če vojaki pridejo.“

„E kaj, ne bojim se cele Hrvatske. Ali me imaš rada, srček?“

„Oj — oj —“ jeclja deklica.

„Potem mi povej, kje najdem sobo. Tu notri v skrivališči je prezaduhlo, sam hočem biti. Pokaži mi tedaj izbo — drugače zlezem pri prvem oknu v gostilno.“

„Rotim Vas, bila bi to Vaša poguba. Oj, vrata se odpirajo, oče me iščejo.“

„Stoj, ljubica, tam-le ono pritlično okno, gotovo pripada sobi za tujce.“

„Punica, kje si?“ kliče krčmar, ki stoji pri dvoriščnih vratih.

„Že prihajam, oče.“ oglasi se deklica, „takoj pridem.“

„In jaz grem v ono pritlično sobo za tujce,“ zašepeta jej predrznež na uho. „Ne pozabi me, radoveden sem, ali me imaš res rada.“

„Žuri se, gostje Te zahtevajo!“ kliče krčmar.

Lepa domača hčerka se ne more več muditi.

„Ne storite mi tega, prosim Vas,“ zašepeta hlastno — potem pa odhiti proti krčmi.

Jurij Skopec sliši, kako jo krčmar pol ljubeznjivo, pol godrnjaje okara, potem vse potihne in dvoriščna vrata se za njima zapro.

Predrznež hoče sedaj storiti, kar je rekel krčmarjevi hčeri. —

Kri se mu vroče pretaka po žilah, čuti se tolovajskega glavarja Jurija Skopca, o katerem si bodo še po preteku stoletij potomci pripovedovali.

Preko dvorišča gre in kmalu stoji pod odprtim oknom.

Z jednim skokom je Jurij Skopec na oknu, trenotek pozneje stoji že v sobi.

To je v resnici izba za tujce.

Smejaje se pristopi k postelji, na katero se popolnoma oblečen vleže.

„Na mehkih blazinah je dobro počivati,“ mrmra, „hahaha, nikogar se ne bojim. Radoveden sem, ali bo prišla lepa krčmarjeva hči. Ha, ali veruje, da bom izvršil, kar sem jej rekel? No, pogledala bo gotovo semkaj, sicer bi ne poznal žensk.“

Predrzněž vidi, da ima ta soba jedno samo okno, ki vodi na dvorišče.

To mu prav za prav ni ljubo, ker bi rad videl okolico pred krčmo.

Ali bodo res vojaki tu okrog preiskavali?

Nemogoče bi to ne bilo, toda Jurij Skopec méni, da ga bodo orožniki kje drugod iskali, ne pa v močno obiskani krčmi.

Zaradi tega mirno obleži na postelji.

Po mestih se gostilne ob desetih zapirajo.

V krčmah ob glavnih cestah pa gostje radi dlje časa obsede in oblastnije to tudi zaradi pozno prihajajočih voznikov dovoljujejo.

Konečno odbije v Sesvetih jednajsta ura.

„Aha,“ mrmra predrzněž, „sedaj morajo zapreti. No, semkaj ne bo nihče prišel. Vozniki, ki tukaj prenočujejo, ostanejo v hlevu pri svoji živini, drugi pivci pa se vračajo proti domu.“

Glavar se ne moti.

Razločno čuje krčmarja, ki napoveduje redarstveno turo. —

Potem vozniki na dvorišče prihajajo, da se vležejo v hlevu k počitku.

Po hiši se razlegajo glasovi in koraki.

Jurij Skopec krčmarja in deklo sliši: tudi domačo hčerko jeden pot začuje.

Polagoma vse utihne.

Jurij Skopec ve, da bo gostilničar še-le drugo jutro prinesel živež v skrivališče.

Nocoj ga gotovo ne bo nikdo pogrešal, tudi ko bi se njegovi ljudje zbudili, ne bili bi zaradi njega v skrbeh.

Navajeni so že, da njihovi glavar hodi lastna pota.

Poprej je glavar že pri sobnih vratih pogledal. Niso zaprta, kakor je to pri neoddanih sobah za tujce navada.

Predrznež posluša.

„Škoda, da ne morem na cesto pogledati.“ mrmra, „gotovo bi pravočasno zapazil, ko bi se vojaki bližali. Toda menda jih vendar ne bo, lepa krčmarjeva hčerka je preboječa.“

Pogumni mož se na postelji ne gane.

Potegnil je lahko, belo odejo po sebi; vstopivša oseba mora v prvem trenutku misliti, da je postelja nedotaknena.

Tako leži predrznež še kake pol ure.

V hiši se ne čuje najmanjši šum in Jurij Skopec že skoraj nepotrpežljiv postane, ko pri vratih nekaj zaškrba.

Slišati je, kakor bi se nekdo od hodnika sem previdno in počasi bližal.

Jurij Skopec se smehlja.

„Že prihaja,“ šepeta tolovajski glavar.

In resnično, kljuka se pripogne, še mal trenotek in temna postava smukne v sobo.

Sredi nje obstoji, ko je vrata za sabo zaprla.

Pri luninem svitu Jurij Skopec spozna lepo krčmarjevo hčerko.

V svoji zali narodni noši je, ki jo dela tem bolj zapeljivo. Mesec beli obseva goli roki, dvoje dolgih kit jej visi po hrbtu, svetlo krilo ne pokriva nežnih nožic v pisanih opankah.

Da, domača hči je lepa.

Počasi se bliža oknu.

Temne njene oči se ozirajo po sobi, Jurij Skopec pa se pod odejo nagajivo smehlja.

„Oj, ni ga tukaj,“ pravi deklica tihim glasom.

Vse je tiho.

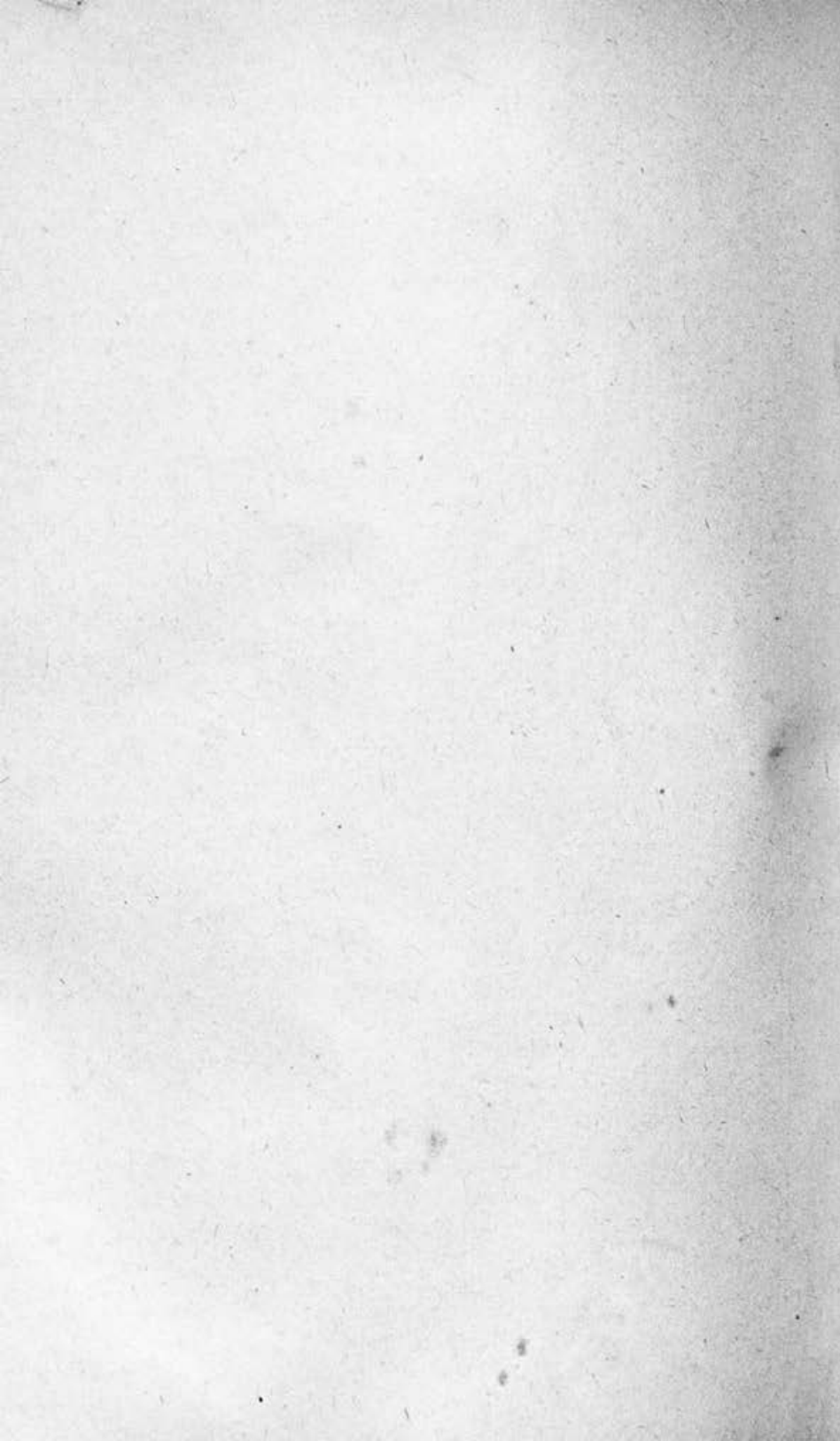
„Ni se upal,“ nadaljuje krasotica, „tako je tudi prav, kajti tukaj bi bil v nevarnosti. Toda ko bi bil prišel, vesela bi ga bila in —“

Obmolkne.

Korak za korakom stopa proti oknu, skozi katero hoče menda pogledati na dvorišče.

Divji lov se prične po vaaški ulici.

Jurij Skopec ni zaprl okna, sicer bi lahkomišljenka takoj vedela, da je ljubljeni mož vendar v sobi.

Jurij Skopec mirno leži v postelji. Krčmarjeva hči koraka mimo njega.

Ko pride blizo njega, stegne Jurij Skopec svojo roko ter jo prime za krilo.

„Moj — Bog!“

Lepa deklica hoče kričati.

„Jaz sem“, zadene znan glas njeno uho in v tem trenutku vidi prestrašeno dekle, kako temna postava hipoma kvišku skoči. —

Mesečina obseva pogumni obraz predrznega tolovajskega glavarja.

„Oj, kako sem se prestrašila“, šepeta razkošna deklica, ki popolnoma pozabi upiti. „Strah mi je v vse ude šinil.“

„Oj, lepi srček, ali si res mislila, da ne bom semkaj prišel?“

„Ne“, odgovarja počasi srečna, „saj sem Vas vendar svarila.“

Jurij Skopec zaničljivo zamahne z roko.

„Nevarnosti sam iščem“, pravi, „takrat mi je še le dobro pri srcu, kadar mi usoda od vseh stranij preti. Toda sedaj mi povej, ljubka deklica, ali Tvoj oče še bdi.“

„Spi“, šepeta razkošna lepotica in obraz jej globoko zarudi.

„In posli?“

„Vsi so že v svojih spalnicah, pri nas se dela ne manjka in zaradi tega vsi spe kakor jazbeci.“

„Dobro. Kaki gosti prenočujejo pri Vas?“

„Samo vozniki“, poroča krčmarjeva hči, „toda ti ostanejo pri svojih konjih v hlevu.“

„No, sedaj vem dosti“, pripomni tolovajski glavar; „motil naju ne bo tedaj nikdo?“

Deklica se tesno pritisne k lepemu možu, ki si je v prvem trenutku pridobil njeno srce.

„Svoje svarilo moram ponavljati“, izpregovori lahkomišljenka, „sicer sem danes na večer daleč na okrog pregledala

in nobenega vojaka nisem zapazila. Toda kdo ve, kaj se bo še zgodilo — kajti naša kréma je itak že nekaj na sumu. Lahko se tedaj pripeti, da pridejo hišo preiskavat.*

Jurij Skopec se brezskrbno smeji.

„Vojake dobro poznam. To so ljudje, ki po noči radi spe, namestu da bi pod milim nebom prenočevali. In gospodje častniki raje pri vinu sede, kakor pri studenčnici.“

„To je res, toda znano je, da ste bili v Zagrebu, kjer so Vas izdali. In tedaj je mogoče, da vojaki za sedaj opuste svoje siceršne navade.“

„Mene to malo skrbi.“

„Ali se nočete raje v varno skrivališče povrniti?“

„Ne, gotovo ne.“

Lepa krčmarjeva hči se boji za ljubljenega moža, vendar pa je z njegovim sklepom zadovoljna.

Iskrenejše se pritiska na njegovo srce, hitro sope, prsi se jej visoko dvigujejo.

Jurij Skopec jo objema.

Mlad je, še nikdar ni občutil prave ljubezni — Milice ni tukaj, tedaj živi samo sedanjemu trenutku.

Znano mu je, da ga krčmarjeva hči ljubi — sam je z njo v tihi sobi sredi poletne noči.

Poljub za poljubom se vrsti, srce jima strastno trepeče.

In Jurij Skopec ni bojazljiv ljubimec, življenje hoče uživati, kakor se mu ravno ponuja.

Strastnejši postajajo poljubi. Deklica ga s polnima rokama objema krog vratu, v divji, plamteči ljubezni trepeče njeno razkošno telo.

Tu se deklica hipoma ozre.

Poluglasno vsklikne,

Bliskoma se izvije iz objema.

„Tam-le — glej!“

Jurij Skopec se obrne.

Kaj je to?

Mož pleza skozi okno — tiho — oprezno — sablja se zasveti in zunaj na dvorišči se v mesečini blisketajo bajoneti.*

* Glej malo slikico na naslovnem listu.

Trenotek pozneje skoči tujec v sobo.

Tu notri ne zapazi ničesa, ker je temno, zunaj pa sveti mesec.

Ve, da pred njim stoji vojak — desetnik, ki zre proti postelji, pred katero stojita zaljubljenca.

Bliskoma potegne tolovajski glavar dolgi lovski nož iz nožnice.

Jeden stok — jeden sunek, obe klini se zadeneta jedna ob drugo, potem se začuje padec — zamolklo stokanje.

Deklica groze omahuje.

Na tleh leži desetnik, ki je skozi odprto okno splezal — mrtev — lovski nož tolovajskega glavarja mu je prebodel srce. —

Jurij Skopec stoji sredi sobe ter gleda vojake, ki na dvorišči v vrsti stoje ter ne slutijo, kako naglo smrt je našel desetnik, ki je šel v hišo vohunit.

Jurij Skopec zavihti lovski nož.

„Ha — vojaki — ali ni to izdaja?“

Krčmarjeva hči se pred njim na kolena vrže.

V divjem obupu si prsno ruto in srajco raztrga.

„Jaz in izdajalka?“ stoka. „Sunil me v srce — tu so moje prsi — živeti nočem, če to verjameš. Le prebodi me — jaz Te nisem izdala.“

Jurij Skopec jokajočo deklico kvišku vzdigne.

„Molči, dete“, pravi tiho, „molči, da naju vojaki ne slišijo. Vem, da me Ti nisi izdala — Tvoja ljubezen je pristna in ne hinavska — to čutim. Beseda izdaja je veljala vohunom, ki so bili danes v krčmi. Morali so nekaj sumnega zapaziti, kajti gostilno so vojaki na tihem obkolili.“

„O moj Bog!“ jeclja lepa deklica.

Prehitro je zaljubljenka iz svojih nebes neprijetno padla na trda tla, namestu ljubimske noči — preti predrznemu, zalemumu možu ob njeni strani poguba in smrt.

„Bežite!“ šepeta v smrtnem strahu, „peljala Vas bodem pod streho, hitro — hitro!“

K vratom hiti, Jurij Skopec jej sledi za petami.

Vrata so hitro odprta.

Na hodniku stojita. Deklica sobo s ključem za sabo hitro zapre.

„Sedaj po stopnicah navzgor!“ izpodbuja ga krčmarjeva hči. —

„Stoj — stoj!“ odgovarja predrznež, „sedaj bom sam postal. Nobenega pomena nima, da z mano greš, drago moje dete, to bi te le po nepotrebnem pogubilo.“

„Kaj to škoduje? Če se le Vi rešite.“

„Ne, tega nočem“, oporeka jej grozovitež. „Tvoj oče ne sme škode trpeti, ker ga hočem pozneje zopet obiskati.“

Deklica na tihem plaka.

„Oj — več Vas ne bo.“

„Gotovo se bom še jedenkrat tu sem povrnil, mogoče prej, kakor misliš, in potem bom krčmo Tvojega očeta obiskal. Takrat naju ne bo nikdo motil. Tedaj na svidenje!“

„Pod streho Vas spremim.“

„Ne, dete, Ti se sedaj v svojo sobo povrneš. Zapovedujem Ti to. Vojaki bodo mrtvega desetnika našli ter vrišč zagnali. Mislili bodo, da sem tukaj pod tujim imenom prenočeval — Tvoj oče se bo gotovo znal dobro izrezati, kajti premeten je. Tedaj ubogaj, ali me slišiš?“

„Če mi veleivate“, jeclja jokajoča deklica, „potem Vas ubogam. Toda povrnite se, sicer samega hrepenenja umrem. — Ljubim Vas — le še jedenkrat hočem na Vašem srečanju počivati.“

„Dobro — pojdi — ali me slišiš?“

Plakajočo zaljubljenko poljubi, ki po hodniku omahovaje odide. —

Sedaj hiti predrznež po lesenih stopnicah pod streho.

Zgoraj je strešno okno odprto.

Jurij Skopec pogleda skozi.

„Cela hiša je obkoljena“, mrmra. „Ha, sedaj resnično tičim v pasti. Toda stoj, tu pri skednju, ki je ob hišo prizidan, je nekaj nezasedenega prostora. Tje moram priti!“

Izgovorjeno — storjeno!“

Tolovajski glavar se skozi malo okence prerine, kar se mu komaj posreči.

Sedaj je Jurij Skopec na strehi.

Mesec jasno sveti, in če se predrznež po konci postavi, gotovo bi ga vojaki na dvorišču zapazili.

Toda glavar ni novinec.

Podolgoma na strehi ležeč se kakor kača proti sosednji skednjevi strehi vije.

Tu pogleda doli.

Še vedno vojaki mirno v vrsti stojijo, čakajoč, da se desetnik povrne.

„Dolgo me znate čakati“, mrmra pogumni mož.

Hišna streha je višja od one na skednji. Koncem hiše stoji dimnik.

Ob tem se urno kakor mačka doli spusti.

Sedaj je v senci, kajti mesec pošilja pošev svoje žarke na poslopja.

Jurij Skopec leži sedaj na skednjevi strehi.

Vsak trenotek je dragocen.

Ob livniku prizidane krčme zdrči na tla — glavar stoji tukaj v temni senci.

Toda strah in groza!

Tu ni prestanka v vojaški vrsti, kakor je s strehe videl, kajti tik za gostim plotom stoje orožniki jeden poleg drugega.

Še ga niso zapazili, toda če v hiši vsled umorjenega desetnika nastane vrišč ter prižgo baklje, katere imajo vojaki v rokah, potem je izgubljen, kajti nazaj na streho splezati ne more. —

Predrzni tolovajski glavar Jurij Skopec je na najhujše pripravljen — obkoljen je v resnici od vseh strani!

120. poglavje.

V trsatski cerkvi.

Lenčika — tolovajka. — Snidenje s tovarišicami. — Pod zlato streho.
Nezaupni cerkovnik.

V visokem zidu, ki obdaja dvorišče reškega mestnega očeta, so mala vratica.

Stari služabnik jih vsak večer od znotraj z zapahom zapre, da ne more nobeden tat noter priti.

Polnoči je, — tu se začuje, kako se zapah počasi premika. —

Potem se vratica malo odpro, ravno toliko, da more človek skozi špranjo na ulico pogledati.

Zunaj je vse mirno.

Sedaj stopi skozi vrata temna postava, ki za sabo varno pripre vrata.

Ko bi luna sijala, spoznali bi lahko zalo Lenčiko, ki je tako hipoma nevarna nasprotnica postala reškemu občinskemu odborniku.

Da, stvar je sedaj jasna.

Prodajalka črešenj, ki je obiskala tržni dan, ni kmetska nedolžnost, namreč Amalijina tovarišica.

Tolovajka Lenčika si je znala pridobiti naklonjenost zaljubljenega mestnega očeta, pa tudi ključ do zlate strehe. Deklica še nekaj trenutkov čaka, kajti težki koraki se bližajo po ozki ulici.

To je nočni čuvaj, ki v tem mestnem okraji naznanja nočne ure ter krepko trobi na rog.

Konečno odide — Lenčiki je pot odprta.

Skozi Sušak krene po bregu navzgor, dokler ne pride do pol razpalega stolpa.

Prišedši tja zamolklo zažvižga in takoj se pri stolpu začne nekaj pregibati.

Ženske postave se prikažejo in kmalu stoji Lenčika sredi šestih tovaršic, ki so prišle na Reko.

Ostale tolovajke se skrivajo zunaj na Krasu, čakajoč, kako se bo predrzno podjetje posrečilo.

Amalija se je s petimi deklicami vtihotapila v mesto, Uršika in Sabina pa sta v skrivališči z drugimi lepimi dekličami ostali. —

Tolovajke so kot kmetice preoblečene, kajti v moški opravi bi bile v preveliki nevarnosti, ko bi jih kdo spoznal.

Na rami imajo koše, kakor da bi prodajale zelenjavo, tako so celi dan in pol noči mogle brez zaprek čakati na pogumno Lenčiko.

Slednji se je naklep popolnoma posrečil.

Nikdo je ni ustavil in Amalija jo more sedaj vesela pozdraviti.

„Tukaj si tedaj, Lenčika!“ šepeta Jurij Skopčeva ljubica.

„Pred vsem mi povej, ali imaš ključ?“

„Tukaj je“, odgovarja tolovajka ponosno.

„Dobro, najvažnejši del našega podjetja se nam je posrečil. Sedaj pa na Trsat, da ne zamudimo niti minute. Mej potjo nam lahko poveš Lenčika, kako se je zgodilo.“

Lenčika se ne da dvakrat prositi.

Poleg Amalije urno stopajoč poroča Lenčika, kako je prešlepila in premagala zaljubljenega mestnega očeta.

Ostalih pet tolovajk molče za njima koraka.

Amalija pazno posluša, toda konečno se izrazi na njenem obrazu velika skrb.

„Občinskega odbornika bi bila morala usmrtiti, Lenčika“, očita jej načelnica.

Lenčika se pretrese.

„Tega nisem mogla storiti“, odgovarja tiho, „ne, ne, ko je borna reva tako povezan pred mano ležal, mislila sem si pač, da bi najbolje bilo, ko bi ga na drugi svet poslala, toda nisem ga mogla.“

„To je bilo nepotrebno prizanašanje“, meni Amalija. „Grdoba je smrt zaslužil. Ti gotovo nisi jedina, katero je zasledoval — prepričana sem, da je pri pohotnežu že marsikatera nedolžna deklica izgubila svojo čast.“

„To se je gotovo zgodilo.“

„Tedad bi ga bila morala s smrtjo kaznovati,“ pravi Amalija odločno, „toda sedaj je prepozno. Mogoče je, da bo oskrbnica oprostila svojega gospoda in potem smo me gotovo izgubljene.“

Lenčika se smehlja.

„Ne, to je izključeno. Mestnega očeta sem tako povezala ter mu usta zamašila, da se najmanje ne more oglasiti.“

„Dobro, toda če ga oskrbnica išče?“

„Tudi to ni lahko mogoče. Malovredna zapeljivka bo mislila, da se ‚milostni gospod‘ z mano zabava. Prepričana je, da sem se koj prvo noč natančno ravnala po njenih besedah. Da, stavila bi tudi, da bo jutri zjutraj pozneje kakor sicer pogledala v gospodarjevo spalnico.“

Amalija se na tihem smeji.

„No, da, Lenčika, menda imaš prav. Toda jedin mrlič ničesa ne izda. Naj ostane stvar pri tem, kakor je. Pol noči imamo časa, to nam mora zadostovati.“

Lepa tolovajka dobro ve, da jo še težak nalog čaka.

Cerkev na Trsatu je ponoči sicer opuščena, toda mogoče je, da pride v božji hram kak čuvaj ali pa pobožen vernik.

Glavna stvar je, da imajo ključ.

Pot na Trsat je strma. Konečno pridejo vendar do cerkve.

Deklice se na vse strani razkrope gledat, ali je vse varno. —

Kmalu se vrnejo.

Žive duše niso opazile.

Skozi glavni vhod nočejo stopiti, ker bi morale po polumračni cerkvi do vratice k stolpu korakati — v tem slučaju bi jih vsak človek zapazil, ki bi slučajno notri opravljal svoje molitve.

Krenejo tedaj k stranskemu vhodu.

Tolovajke imajo srečo.

Vratica so odprta.

Oprezno in tiho smuknejo skozi nje v božji hram.

Tudi tu nikogar ne vidijo — brez ovir pridejo do močnih vrat z umetno ključavnico, ki zapira pot do zlato strehe.

Ko bi kdo hotel siloma otvoriti, poskočili bi mnogoštevilni zapahi v stranske kamenite stebre — vrata bi se premenila v orjaško oviro.

To je na Reki znano, in čeravno se marsikateremu, 'uzmoviču' sline cedijo po zlatih ploščah, poskusil vendar do sedaj ni nikdo, da bi vlomil skozi ta vhod.

Umetno ključavnico more jedini ključ odpreti.

Amalija ga Lenčiki iz roke vzame in temeljito z oljem namaže, da ne bi preveč škripal.

Tolovajke so tihe in mirne, kajti dobro vedo, da bi jim najmanjši šum lahko postal nevaren.

V cerkvi bi se vsaka nepremišljena stopinja po vsem prostoru razlegala ter bi mogla privabiti čuvaje.

Na vse strani se ozirajo, ali jih morebiti kdo skrivaj ne opazuje.

Toda sreča jim je mila.

Počasi vtakne Amalija ključ v vrata, ki se tiho odpro.

„Noter!“ šepeta tolovajska načelnica.

Ko vse tovarišice vstopijo, zapre za njimi, in sedaj se tolovajke še-le upajo, dve svetilnici prižgati.

Pri luči zapazijo strme lesene stopnjice, ki vodijo kvišku.

Takoj prično stopati proti stolpu.

Lesene in osušene stopnice na nekaterih krajih peklensko škripljejo, toda premetena Amalija ukaže, naj dekleta posamezno in tik zidu korakajo kvišku.

Tako se prepreči vsak nepotreben šum.

Vedno više plezajo.

„Sreča, da mesec ne sveti,“ šepeta Amalija Lenčiki, ki je tik za njo.

„Zakaj?“

„No, zlata streha se v jasni mesečni noči vendar sveti in blišči. Zaradi tega bi se vsakdo in posebno kak čuvaj čudil, ko bi slučajno gori pogledal in bi ne zapazil več blisketanja.“

Lenčika mora prebrisanici prav dati.

„Ali nismo že kmalu gori?“ praša za nekaj časa.

„Mislim da. Pri svitu svetilnice vidim že leseni strešni stol.“ —

Amalija se ne moti.

V resnici so došle pod stolpovo streho in prav razločno zapazijo hrastove tramove, ki podpirajo ‚zlato streho‘.

Spretno kakor mačke splezajo tolovajke na križem pritrjene orjaške brune, ki nosijo velikansko strešno težo.

Od spodaj se vidijo velike in debele železne plošče, na katerih so zlate ‚opeke‘ pribite. Vse to so dekleta že poprej izvedela.

Takoj se lotijo svojega dela.

Z izvrstnim orodjem so dobro preskrbljene.

Najprvo prično železne plošče trgati od lesene podstave. To je težavno.

Pot jim teče po licih v velikih sragah, kajti noč je topla in pod kovinasto streho je nakopičena dnevna vročina.

Toda to jih ne moti — gre se za bogat plen.

Jedna plošča za drugo se loči, zlato se trga od njih ter v pripravljene vreče spravlja.

„Zlato je kaj tenko,“ šepeta Lenčika k Amaliji obrnena.

„Da, toda čisto je in veliko denarja bomo zanj skupile. Le žurimo se, noč je kratka.“

Deklice delajo z vnemo.

Kmalu so skoro vse plošče s strehe izginile in tam, kjer se je še sinoči v zahajajočem solnci blisketalo zlato, štrli v nočno tmino leseni strešni stol svoja gola rebra.

Sedaj je zadnja plošča zlate vršine oropana ter vsa dragocena ‚opeka‘ spravljena v vrečah.

Zadnji čas je, kajti na iztoku se vidi na obzorji svitla proga, ki naznanja bližajoče se jutro. Treba je misliti na povratek.

Tolovajke zadenejo vreče na ramo. Tudi vse orodje vzamejo sabo, katero se bo dalo še pozneje dobro porabiti.

Zopet stopajo po starih lesenih stopnjicah navzdol, Amalija kot prva, koj za njo pa Lenčika.

Stopnjice zopet škripljejo, ker so deloma že trohljive.

Načelnica predrznih tolovajk jih opominja k previdnosti, kajti po noči se najmanjši ropot daleč sliši.

Tako pridejo do zaprtih vrat.

Lenčika ima ključ spravljen ter ga hoče že v ključavnico vtakniti, ko jo Amalija svareč za roko prime.

„Stoj — stoj!“ šepeta. „Najprvo hočem skozi ključavnico pogledati; ne smemo se prenagliti.“

Lenčika odstopi.

Amalija se pripogne, ker ve, da je luknja v ključavnici tako velika, da se lahko pogleda del cerkve skozi njo.

Samo jeden trenotek jej zadostuje.

„Ah, slutila sem kaj tacega,“ glasi se tiho iz njenih ust. —

Amalija vidi luč in pri njej moža, ki zunaj pred vhodom stoji — pazljivo proti vratom zroč.

Ni dvojbe, to je cerkovnik, ki je mimo prišel ter slišal škripanje starih stopnic.

Sedaj stoji na preži, da bi izvedel, kaj je povzročilo ta nenavaden ropot!

121. poglavje.

Na travniku poleg Sušaka.

Prihod tolovajev. — Zopet pri glumačih. — V zelenem vozu. — Na rop pripravljeni.

Čudno naključje hoče imeti, da Jurij Skopčevi tovariši, ki so pod Cekinarjevim in Smukačevim poveljnštvom, ravno isto popoldne pridejo na Reko, ko je Lenčika nastopila svojo službo pri občinskem odborniku.

Seveda predrzneži ne mislijo na to, da bi v celi četi šli v mesto, marveč se hočejo posamezno vanj vtihotapiti.

V goščavi ob levi strani ceste, ki od Karlovca vodi v velikih ovinkih navzdol proti morju, se začno preoblačiti.

V svojih nahrbtnih vrečah imajo zadosti kmetskih oblek. Kmalu stoji v grmovji mnogoštevilna družba hrvatskih kmetov. Kot taki se bodo smeli v mestu pokazati brez vsake nevarnosti.

Milico dosedaj zastonj iščejo.

Povpraševali so povsod po glumačih, toda nikdo jim ni mogel kaj povoljnega o njih povedati.

Zaradi tega so najprvo krenili proti Reki, da izvrše roparski napad na „zlato streho“ trsatske romarske cerkve.

Sklenili so, da oba podpoveljnika in še nekaj drugih tolovajev odide na Reko.

Tudi Pante je mej določenimi tovariši, Hrvat s svojo ženo in ostali razbojniki pa bodo čakali zunaj mesta.

Zviti Janko je strahopetnež, prenevarno se mu zdi v mestu — mogoče ima pa še druge vzroke, zakaj se noče vdeležiti trsatskega ropa.

Prekanjeni tolovaj velikokrat stoji s svojo Jero ob strani ter ž njo skrivnostno šepeta.

Kaj ta krasna zakonska dvojica namerava, nikdo ne ve, malo se za njo brigajo, ki se nekaj časa sem vedno bolj odtujaže ostali družbi.

Toliko je gotovo, da Jera še vedno s smrtnim sovraštvom zasleduje Smukača, strupeno ga od strani pogleduje — Hrvat je pa itak znan, kako nevaren je v svojem srdu.

Smukač se za nju malo zmeni, prepričan je, da mu ne moreta škodovati.

Preoblečen je kot hrvatski kmet ter hoče s svojim prijateljem Pantetom iti v mesto.

Ostali tovariši, mej njimi tudi Čekinar, hočejo posamezno odriniti na Reko, da bi nikdo ne pričel sumiti.

V mestu samem se hočejo divji tovariši sniti pri nekem Pantetovem znancu.

Pri tem „temnem poštenjaku“ se hočejo skrivati, dokler ne obišejo trsatske cerkve.

Ta načrt so temeljito premislili ter konečno potrdili.

Še nekaj dni imajo časa, predno morajo oditi na Notranjsko, in to kratko dobo hočejo predrzneži kar najbolj mogoče izrabiti.

Podnačelnika si že v duhu predstavljata, kako se bo Jurij Skopec čudil, ko mu bodo pred noge položili zlati plen. Tako odidejo veselega srca proti mestu.

Smukač in Pante hočeta naravnost starega znanca obiskati. —

Cekinar se pa v družbi mladega tovariša, ki je znan kot nenavadno močan človek, po okolici potika.

Oba sta preoblečena kot kmeta ter hočeta ravno v Sušak oditi.

Naenkrat jima udari na uho godba in šum, kakor bi od velike razburjene množice prihajala.

„Oho, kaj je pa to?“ meni Cekinar. „Hej, tovariš, ali Ti je ta okolica znana?“

„Seveda, saj sem bil že večkrat tukaj. Šum prihaja od travnika, na katerem se navadno vrše ljudske veselice. Vedno se tam kaj novega vidi — glumači in cigani prirejajo razne predstave.“

Cekinar osupne.

„Resnično, tje bodeva šla,“ pravi, „ker ni nemogoče, da najdeva naše glumače.“

„Tega ne verjamem,“ odgovarja tolovaj, „če so zlodji zopet odpeljali lepo deklico, potem dobro vedo, da smo jim za petami. Po mojem mnenju je sodrga hitela noč in dan naprej, da se kolikor mogoče spravi v varnost. Tukaj jih ne bodeva dobila, sicer bi bili neumnejši kakor osli.“

Cekinar ostane pri svojem prvem sklepu.

„Na travnik greva,“ pravi odločno, „proti večeru prideva še pravočasno v mesto, da poiščeva skupnega znanca. Sploh je bolje, da se ne pokaže naenkrat toliko tujih kmetov v ozki ulici, kjer ima svojo hišo.“

Močni tovariš je s tem zadovoljen.

Oba odideta proti travniku.

Tu je velikanski direndaj.

Menda praznujejo kako ljudsko veselico, kajti meščanov in kmetov kar mrgoli.

Povsod stoje lope in šotori, pred katerimi se drenja radovedna množica, da bi kolikor mogoče natanko videla vse naznanjene čudovitosti.

„To je prav,“ meni Cekinar, „da je toliko kmetov tukaj. Mej njimi se bodeva popolnoma izgubila. Ostani pri meni, tovariš, da se ne izgrešiva!“

Tolovaja začneta hitreje iti. Kmalu sta sredi množice.

Tu kriči mazač ter ponuja svoja zdravila, tam upije drug slepar ter vabi ljudi, naj si ogledajo ‚divjaka‘ iz črne Afrike, povsod se prodaja pijača ter peko janci in celi prešiči.

Mnogo radovednežev se drenja proti koncu travnika, kjer mora nekaj posebno zanimivega biti.

„Oho,“ pravi spremljevalec Cekinarju, „tu stoji veljblod, tudi medveda vidim.“

Cekinar ga zgrabi za roko.

„Glumači,“ šepeta srdito, „tukaj so, tam-le stoji Herkul. Vidiš, tovariš, moja slutnja me ni varala. Tu na Reki dobim one, katere smo tako iskali.“

Drugi tolovaj mu prikima.

„Hm, to je čudno. Prisegel bi bil na to, da so pobegnili daleč od tod. Menda se čutijo tukaj popolnoma varne. No, stvar si morava natančneje ogledati.“

„In jim dekleta zopet vzeti,“ pristavi Cekinar.

Tovariš se za ušesi praska.

„To ne bo tako lahko šlo,“ godrnja, „tu na travniku sredi stotin ljudij vendar ne moreva dekleta odpeljati. Nastal bi peklenški vrišč.“

„To mi še na misel ne prihaja, da bi pri belem dnevu kaj tacega počel. Toda večer se že bliža in po noči se bo dalo marsikaj izvršiti.“

„Ali ne bodeva šla na Reko k tovarišem?“

„Ti bodo tudi brez naju dveh z zlato streho gotovi,“ odgovarja Cekinar. „Stavim, da se bo Jurij Skopec bolj veselil, če mu privedeva deklico, kakor pa zaradi desetih zlatih streh.“

„No, kakor Ti hočeš: storil bom vse, da si pridobim glavarjevo naklonjenost,“ pripomni orjaški spremljevalec.

Preoblečena tolovaja se drenjata skozi množico, dokler ne prideta do v krog raztegnene vrvi, ki označuje glumaško prizorišče.

Predstava se ravnokar vrši. Burkež se prekucuje ter pači, da se prisrčen krohot glasno razlega.

Herkul se igra s težkimi kroglijami, ognježerec piha dim iz sebe in tudi obe deklini kažeta svoje umetnosti.

Zvezda glumaške družbe pa manjka.

„Vrvi nimajo napete,“ šepeta orjaški tolovaj Cekinarju na uho.

„To vidim in ne čudim se. Deklica je ali bolna, ali pa jo imajo navlašč v vozu zaprto, da bi se ničesa o lepi plesalki ne izvedelo.“

Hrust mora podnačelniku prav dati.

Konečno je predstava pri kraji. Glumači denar pobirajo in tudi tolovaja vržeta nekaj drobiža na krožnik.

Pri tem Cekinar Herkula srpo gleda v obraz, ki ravno tukaj pobira vstopnino.

Golijat pogleda tolovaja, potem pa malomarno odide — ni ga spoznal.

Cekinarju je to ravno prav, čeravno ni najmanjši trenotek dvojil, da je izvrstno preoblečen.

Glumači morajo še jedenkrat pričeti s predstavo, in ko so ž njo gotovi, vlega se že mrak na zemljo.

Cekinar si vse natanko ogleda.

Velike vozove vidi, ki ob strani stoje; dva sta odprta, zeleni pa je zaprt.

Tolovaja sta prepričana, da je tam notri Milica s Sokolskega gradu.

Ob jednom tudi zapazita, da so glumači precej čemernih obrazov.

Posebno se načelnica glumaške družbe kisa, ki se pa malo pokaže med ljudmi.

Cekinar pripisuje to bojazni ter na tihem meni, da se glumači boje svojih tolovajskih preganjalcev.

Naj si bo, kakor že hoče, za trdno je odločen, da si zopet prisvoji lepo Milico.

Vozovi glumaške družbe stoje tik grmovja, kar Cekinarju ravno ugaja.

Gosto in visoko je tako, da se more v njem več ljudij skriti. —

Nedaleč od tega grmovja stoji šotor, v katerem se točljivo pijače.

Tja noter stopita tolovaja, kajti Cekinar je svojemu tovarišu že razodel, kaj da namerava.

„Jutri zjutraj prideva še zadosti pravočasno k Pantetovemu znaneu na Reki,“ pristavi podnačelnik. „Smukač bo danes še-le vse potrebno poizvedel ter mirno na naji čakal. Dobro ve, da bom prišel, kakor sem to obljubil.“

Drugi tolovaj nima temu kaj oporekati.

Oba preoblečenca stopita v šotor ter si privoščita nekoliko istrijanca.

Cigani igrajo tu notri svoje tužne in divje pesmi ter plese, zunaj plešejo kmetje s svojimi ženami in deklicami kolo — tako preide čas.

Polagoma se na travniku vrišč poleže, kajti meščani odhajajo v mesto, kmetje pa, ki so od daleč doma, so se že pred večerom vrnili domov.

Jutri se bo veselica nadaljevala, to tolovaja kmalu izvesta. —

Ko postane zunaj vse tiho in temno, zapuščita šotor ter se priplazita do grmovja.

Nikdo jih ne zapazi.

V goščavi počeneta na tla ter prav mirno še nekaj časa čakata.

Kmalu potem je travnik popolnoma prazen, šotori so zaprti le na nekaterih krajih se še luč sveti skozi preležano platno.

Tam menda pripravljajo priprosto večerjo po trudapolnem dnevu. Tudi ti ljudje se konečno vležejo k sladkemu počitku. —

Tudi v glumaških vozovih je še svetlo.

Od časa do časa medved zarenči, ki leži s svojim voditeljem ob strani pod leseno lopo.

Cekinar in njegov tovariš seveda posebno zeleni voz opazujeta, v katerem je po njujinem mnenji lepa, oropana jim Milica.

Tu notri prebiva glumaška načelnica. Vrata je skoraj gotovo za sabo zaprla.

Cekinar čaka zaradi tega na trenotek, ko bo še jedenkrat vun stopila.

Opravičeno sluti, da se bo načelnica, predno se spat vleže, hotela prepričati, ali je v ostalih vozovih vse v redu ali ne.

In v tem oziru se ne moti.

Tolovaja se prav tiho priplazita do stopnic, ki vodijo v zeleni voz.

Tu v temi molče ležita.

Ni jima treba dolgo čakati.

V vozu zaškriplje, vrata se počasi odpro in načelnica se prikaže.

Okrog se bojazljivo ozira, potem pa stopi po stopnicah na travnik.

Dve temni postavi skočita kvišku.

Ženska hoče klicati na pomoč.

Prepozno, kajti krepka Cekinarjeva pest jo že krčevito drži za vrat, in predno se načelnica zave, je tolovaj že v vozu ž njo. —

Njegov tovariš se vsede pred vhod, da bi ga v slučaju nevarnosti mogel pravočasno svariti.

Tako sta se že poprej natanko dogovorila.

Cekinar vrata za sabo zapre ter položi prestrašeno glumačico na posteljo.

„Molči!“ zapreti jej srditim obrazom in njegovo bodalo se zasveti pred njenimi očmi.

Načelnica se trese po vsem životu.

„Prizanesite mi!“ prosjači; „denarja nimam. Kar smo danes zaslužili, razdelila sem takoj po predstavi med svoje ljudi.“ —

„Jezik za zobmi!“ zareži Cekinar nad njo. „Tiho, baba, nisem zaradi tega sem prišel, da Ti vzamem Tvoje borne groše. Te le sama obdrži — jaz hočem vse kaj družega imeti od Tebe.“

Glumačica ga neverjetno pogleda.

„Kdo ste?“

„Hahaha, ali me več ne poznate?“ roga se jej Cekinar.

„No, sedaj nimam časa, da bi se s Tabo na dolgo in široko pomenkoval. Kratko mi odgovori: Kje imaš deklico skrito, lepo plesalko na vrvi, katero ste nam včeraj ponoči zopet ukradli?“

Oči se jej zasvetijo.

„Koga — plesalko?“ jeclja hudobna ženska.

„No, Milico,“ preti tolovaj. „Hitro, gotovo si ubogega dekleta zvezala, stara copernica. Kje je revica?“

„Šaj ste Cenobijo vendar sabo vzeli,“ stoka prekanjena načelnica.

„Seveda, toda Tvoji vražji ljudje so nam jo že drugo noč zopet odpeljali. Tedaj sem ž njo!“

„Pri meni je ni,“ javka prestrašena žena.

„Ne laži se mi, sicer —“

Cekinar zavihti bodalo.

„Umorite me,“ čivka glumačica, „toda družega Vam ne morem povedati. Herkul je prisegel, da hoče Cenobijo zopet imeti, toda nikdo mu pri tem ni hotel pomagati. Zaradi tega smo se na Reko odpeljali, da si s predstavami zaslužimo nekoliko denarja.“

„Starka, če me varaš, vzal Te bo hudič!“ zagrmí tolovaj nad njo.

„Ne lažem se.“

Cekinar se ne more odločiti.

„Na postelji mi ostani!“ vелеva jej srdito. „Zunaj pred vhodom stoji moj tovariš. Pri prvem Tvojem klicu dobiš bodalo mej rebra.“

„Molčala bom.“

„To je tudi Tvoja sreča,“ odgovarja jej Cekinar ter začne po vozu iskati.

Kmalu dobi v ozadji mal oddelek in v njem sledove, da je tam bivala Milica.

Tu leži njena glumaška oprava, tudi okno je tam, skozi katero je gledala, ko jo je Smukač zapazil.

Toda o deklici ni duha ne sluha.

Cekinar se povrne zopet h glumačici.

• Strašansko jej preti, bodalo jej nastavi na vrat, vendar pa ostane babura pri svoji izpovedi.

„Mogoče je nori spak prišel ter Cenobijo odpeljal,“ pripomni konečno glumačica v smrtnem strahu.

„Kateri spak?“

Glumačica mu hitro pove, kar ve o strašnem graščinskem norcu. —

Pripoveduje mu, kako se je pritlikavec z orjaškimi močmi večkrat pokazal v glumaškem taboru in kako je premagal Herkula.

Tolovaj osupne.

Spomni se skremženega obraza, ki je gledal izza grmovja, ko je peljal on Milico v tolovajski tabor.

Ali jo je res skrivnostni človek ukradel?

Nemogoče to ni.

Cekinar je sedaj prepričan, da glumačica ne more nič drugega priznati in dokazati. Milica Sokolska ni pri njej, to je gotovo.

Vendar pa sklene, da bo še za naprej skrbno opazoval glumače.

Z nova načelnici grozovito zapreti, da trepetajoča vragica misli — sedaj jej je odklenkala zadnja ura.

Vendar pa pri svoji izpovedi ostane in tolovaj nezadovoljen zapusti voz.

„Nič ni,“ pravi svojemu tovarišu, ki ga čaka zunaj. „De-klica ni pri glumačih. Vrag vedi, kdo jo je odpeljal — mogoče ima baba vendar prav, ko trdi, da jo je skrivnostni spak ukradel. Resnico moram izvedeti. Sedaj pojdiva tu stran in zjutraj bodeva obiskala reškega znanca. Potem bode mo slovito „zlato streho“ tersatske cerkve v svoje vreče nabasali.“

Skrivnostni rop.

Pri reškem znancu. — Izdaja. — Smukač — jetnik. — Prepozno.

Smukač pride s tovarišem Pantetom pred hišo starega znanca.

Najprvo skromno potrkata, in ko se vrata odpro, sta hitro v veži.

Gospodar sam odpre, ker misli, da je pozno na večer prišel še kak kupec. Zagledavši svoja nepričakovana gosta, se silno prestraši.

„Jojmeni!“

„Molči!“ zarentači Pante nad njim. „Ali me več ne poznaš, stari slepar?“

„Resnično, to je Pante.“

„Da, jaz sem s svojim prijateljem Smukačem iz Jurij Skopčeve čete.“

Gospodar hitro odpira vrata v sobo.

„Ne tako glasno,“ svari. „tukaj smo še v veži, lahko bi nas kdo slišal in sosedje so itak preveč radovedni.“

„Nikar mi ne javkaj, stara sova,“ rujove divji tolovaj, ki za vrat zgrabi svojega starega znanca. „Sedaj boš pokazal, kaj imaš dobrega v kleti. Hitro prinesi nekaj steklenic in pa zraven dober prigrizek, kajti danes nas pride še več, šest do osem mož.“ —

Gospodar trepota.

„To bo ljudem sumno postalo.“

„Tiho!“ zareži Pante nad njim. „Mi natanko vemo, kaj hočemo. Ali nismo popolnoma taki, kakor navadni kmetje? He, kdo bo kaj napačnega mislil, Ti stara kavka?“

Hišni gospodar hoče še nekaj odgovoriti.

Pante ga pa tako krepko brene, da odleti kakor bomba iz topa skozi odprta vrata v vežo.

Divji tolovaj se na vse grlo krohota.

„Vidiš, Smukač,“ pravi. „tako je treba s takimi ljudmi postopati. Povem Ti, da mi Hebrejec obliže črevije, če mu to velevam.“

Smukač se muza.

Gospodar se kmalu povrne s skledami, njegova žena in okrogla, sveža in zala deklica pa donášata večje število steklenic.

Smukaču deklica ugaja.

„Kdo pa je ta punica?“ prša svojega tovariša na tihem. „Ali je domača hči?“

„Ne, njegova nečakinja ali nekaj jednacega,“ glasi se malomarni odgovor. „Ali Ti je všeč? No, potem se le kmalu z njo dogovori, dekle je lahkomišljeno, in če Te kak tovariš prehiti, moral si boš prste lizati. Poprej sem se jej tudi jaz dobrikal, za zlate prstane in jednake drobnosti jo lahko hitro pridobiš.“

Smukač si tega ne da dvakrat reči.

Ko ženski pripravljate mizo, pristopi k deklini ter začne z njo šepetati.

Deklica je v resnici malo vredna.

Smukač jej obljubi nekaj zlatnine, katere ima vedno nekoliko pri sebi, in kmalu je dvojica dogovorjena.

Tolovaj si zadovoljno mane roki.

„Nocoj še ne moremo na to misliti, da bi obiskali ‚zlatostreho,‘“ pravi sam pri sebi, „tedaj bom prosti čas dobro porabil.“

Zdolaj pri hišnih vratih nekdo trka.

Zopet prideta dva preoblečena tolovaja in potem še jeden za njima.

„Sedaj manjka samo Cekinarja s svojim spremljevalcem,“ pravi Pante, „potem smo polnoštevilni.“

Nekaj časa še čakajo, ko pa teh dveh vendar le ni, vsedejo se k mizi.

Hišna gospodinja in deklica strežete gostom.

Seveda mora deklica slišati marsikatero zasoljeno šalo, toda to je ne spravi v zadrego.

Tudi se za dobrikanje ostalih tolovajev ne zmeni, ker je že s Smukačem dogovorjena.

Pravcata pojedina se prične. Jedi so okusne, vino je še boljše, zaradi tega so tolovaji kmalu dobre volje in delajo razne dovtipe.

Gospodar se s Pantetom na tihem pomenkuje, ne da bi se jedij ali pijače dotaknil. Gotovo je že poučen, kaj tolovaji nameravajo. Pripravljen je plen kupiti, ki se še visoko na Trsatu bleskeče.

Da, zlati strehi velja tolovajski obisk, in poštenjaku se oči svetijo, ko misli na to, kako dobro kupčijo bo z dragoceno opeko napravil.

Mej tem se Smukač z mehkosrčnim dekličem ljubeznjivo zabava.

Nova njegova ljubica mu je vedno bolj povšeči. — — —

V tej hiši marsikdo občuje, ki ima vzroke, da se skriva pred oblastnijami.

Razkošna razuzdanka je od teh gostov dobila že veliko zlatnine ter se je za krasna in bogata darila prav hvaležno izkazala.

Smukač je že od nekdej pravcati babjek.

Obeta si nocoj krasno noč.

Vino tolovajem srea razgreva.

Smukač le zmerno pije, kajti ko bi se upijanil, moral bi se obljubljenemu in težko pričakovanemu ljubimskemu sestanku odpovedati.

Tudi ostali tolovaji so preveč previdni, da bi se do cela udali pijači, ker dobro vedo, da v mestu niso nikdar popolnoma varni.

Polnoči se bliža.

Gostje vstanejo od mize, postali so trudni.

Gospodinja že stoji pripravljena, da spremi v spalnico neznanke goste, in Pante svoj razgovor s starim znancem pretrga.

Razkošna deklica je že poprej zapustila sobo, in ko se Pante obrne, zapazi, kako se njegov prijatelj Smukač plazi skozi vrata.

Tolovaj se smehlja.

„Seveda,“ mrmra, „Smukač je še vedno stari. Kjerkoli vidi ženski predpasnik, leta za njim. Gotovo se je z dekletom že zjedinił — no, privoščim mu zabavo.“

Po tem samogovoru odide Pante za svojimi tovariši v skupno spalnico, kjer so ležišča že pripravljena. Nekaj postelj stoji tu notri — toda večina razbojnikov na slami, ki je po tleh postлана, tako sladko spi, kakor na najmehkejših svilenih blazinah.

Tolovajska družba smrči v vseh glasovih, Pante pa le ne more zaspati.

Tolovaj je ravno tako prebrisan, kakor častilakomen, rad bi se Juriju Skopeu prikupil.

Pante je dobro opazil, kako se tolovajski glavar posebno za Černiča zanima.

Mladega tovariša hoče pri njem s prav predrznim činom izpodriniti — sam hoče postati Jurij Skopčev zaupnik, in v ta namen hoče ugodno priliko tu na Reki oziroma Trsatu porabiti. —

Pantetu so težave znane, katere bo treba premagati, predno se jim posreči, priti do zlate strehe. Toda njegova glava je prebrisana.

Jutri si bo romarsko cerkev ogledal ter si potem še-le primeren načrt osnoval, kako bi se dal nameravani rop najbolje izvršiti.

Konečno vendar tudi njemu začno trudne oči skupaj padati.

Naenkrat začuje zunaj na hodniku korake, vrata v spalnico se odpro.

Pri svitu brleče svetilnice zagleda Pante hišnega gospodarja. —

„Vstanite, hitro!“ kliče zviti mož, „izdani ste — pred hišo so sumne postave, ki jo obkolujejo. Hitro — hitro — bežati morate!“

Pante kvišku skoči.

S krepko pestjo spravi smrčeče tovariše na noge, ki se hipoma zdramijo.

Nekaj trenutkov pozneje so že oblečeni, orožje imajo v rokah ter se drenjajo za prestrašenim gospodarjem, ki odhaja na hodnik.

„Bežati moramo,“ pravi Pante tovarišem, ko skozi okno pogleda.

„Toda kam?“

„Le z menoj pojdite,“ odgovarja gospodar nekoliko pomirjen. „Jaz sem star lisjak in mene tako hitro ne vjamejo. Iz moje hiše vodi neopažena pot na sosedni vrt. Tam stanuje moj dober prijatelj, ki z mano v družbi kupčuje. Z vrta pridete do opuščene stolpa v starem mestnem obzidji, tam se poskrijte!“

Svet je dober.

Nikdo ne ve boljšega povedati, in zaradi tega hite tolovaji za gospodarjem, ki spremlja svoje goste k malim vratom v zidu, ki meji na sosedni svet.

Nikdo ne misli na Smukača, niti Pante, ki meni, da je prijatelj njegov tudi na nevarnost opozorjen in da je zadej mej drugimi tovariši.

Tako je tema na prostem, da se roka pred očmi komaj razločuje.

Nekaj tolovajev se na dvorišči izpodtakne. Kakor so dolgi in široki, popadajo na tla, toda hitro se pobero in srečno pridejo do vratice.

Dogovorjeno znamenje pokliče soseda in kmalu so tolovaji zunaj kroga preganjalcev; ki so na tihem obkolili židovo hišo. —

Zviti hišni gospodar jim pokaže še smer, v kateri morajo tolovaji oditi, ki se kmalu potem v nočni tmuni pritihotapijo do starega stolpa.

Potem se zadovoljen povrne v svojo hišo.

„Hihhi, sedaj sem beriče zopet lepo varal,“ smeji se prekanjenec, „sedaj naj le pridejo ti nadležniki in iščejo. Niso prišli prvipot k meni, toda vselej so morali z dolgimi nosovi oditi — hihihi!“

Tudi on ne misli na Smukača, ker ni zapazil, da se je izgubil tolovaj iz sobe, predno so šli preoblečeni gostje skupno spat. —

Nekaj samokresov počí, kajti prestrašeni jezdeci so svoje strelno orožje sprožili.

Prepričan je, da so se vsi tolovaji rešili; mirno odide v svojo spalnico ter čaka, kaj se bo zgodilo.

Ni mu treba dolgo čakati.

Malo trenutkov pozneje začno beriči razbijati po vratih.

Pantetov stari znanec se ogrne s plaščem, kakor da je še-le iz postelje vstal.

S svetilnico gre proti vratom, ravno ko začno zunaj z nova klicati.

„No, kaj pa je to?“ kliče zvitež navidezno raztogoten.

„Kdo tako pozno trka, sredi noči, ko vsi pošteni ljudje že sladko spijo?“

Odgovor se takoj začuje.

„Odprite, stari lisjak!“ kliče nekdo na ulici. „Odprite, v imenu zakona!“

Hišni gospodar takoj odrine zapah ter težka vrata odpre.

Več beričev z golimi sabljami hitro v vežo stopi.

„Oho — to je zoper vsako pravico“, mirmra prekanjenec, „z orožjem v roki prihajate v mojo hišo kakor v kako tolovajsko prenočišče.“

„Molčite, stari slepar“, hudujejo se beriči nad njim. „Vi imate že marsikaj na svojem rovašu, to Vam je samemu znano, tedaj mirujte. V Vaši hiši se danes sumni ljude skrivajo.“

Gospodar se dela, kakor bi bil silno razžaljen.

„Kdo to pravi?“ zakliče, „kdo me tako obrekuje?“

„To bodete že slišali, ko pride pravi čas“, glasi se odurni odgovor. „Sedaj bomo hišo preiskali.“

„Sili se moram udati“, pravi zviti možak rezkim glasom.

„Zaradi mene postavite celo hišo narobe. Saj vem, kje mi je iskati pravico — in če se moram celo do cesarja pritožiti.“

„Ali boš hitro molčal, predrzni hinavec? Cesar ima vse kaj družega opraviiti, kakor da bi se s takim večkrat kaznovanim sleparjem ukvarjal.“

„No, bodemo že videli“, huduje se hinavec, ki meni, da beriči ne bodo našli najmanjše sumne stvarice.

Ukradenih rečij res ne bodo zasačili, te so predobro skrite.

Zaradi tega stoji v veži samozavesten, ko prično beriči s hišno preiskavo.

To se tako temeljito vrši, kakor se do sedaj še ni nikdar zgodilo.

Gospodar vidi, da je njegova hiša od vseh stranij obkoljena, ter si napenja možgane, kdo neki ga je izdal.

Konečno pride do mnenja, da je kak sosed vzlic temni noči opazil, kako so tolovaji k njemu prihajali.

Hiša ni velika.

Nekaj beričev gre s svetilnicami v klet, toda tam ne vidijo družega, kakor nekaj vina in jedil.

Seveda takoj prično gospodarja izpraševati, kako je to, da ima toliko jestvin nakopičenih.

„Pri mojem bratrancu v Karlovcu je bilo ženitovanje“, glasi se mirni odgovor, „od tod sem vse sabo prinesel.“

Temu ni moči ugovarjati, čeravno beriči slutijo, da je to le prazen izgovor.

Laži mu vendar ne morejo dokazati.

Sedaj gredo sodnijski hlapci v gorenje nadstropje.

„Svojo hčer bom poklical“, pravi zvitez, „sicer bi se ubogo dete preveč prestrašilo.“

Beriči se srdito krohotajo.

„Hahaha, Vaša punica menda ni tako plašljiva“, mu odgovarjajo. „Sicer je pa Vaša hči na glasu, da ima jako veliko srce. Ljudje marsikaj pripovedujejo.“

Gospodar hoče ravnokar pikro odgovoriti, ko se nekaj pripeti, kar spravi celo njega, starega lisjaka, ob samozavest.

Cela družba stoji na jednom konci hodnika, ki je od beriških svetilnic nekoliko razsvetljen.

Na drugem konci so vrata, ki vodijo v hčerkinu spalnico. In ta vrata se naenkrat odpro.

Moška postava smukne iz njih, kmet, ki hiti proti stopnicam.

„Hej, zgrabite ga!“ rujevejo beriči svojim tovarišem, ki so pri stopnicah nastavljeni.

Koj potem se začujejo togotni kriki, vrišč divjega boja, konečno nekaj kletvic.

„Imamo ga!“ upijejo beriči, „to je človek, ki ne spada v to hišo.“

Mimo njega hite sodnijski hlapci, ki planejo na sumnega moža. —

Mnogo psov je zajčeva gotova smrt.

Tolovaj se sicer obupno brani, toda pritisnejo ga k tlom in malo minut pozneje ima roki z verigami povezani, ki mu branijo vsak nadaljni upor.

Hišni gospodar ostane v prvem nadstropji. Ko je sam hiti v spalnico svoje hčere.

Razkošna deklica se med blazine zariva

„Dekle, 'ti si jednega tolovajev skrivaj k sebi pustila“, sika starec, ki oprezno gleda proti vratom. „Zakaj mi tega nisi povedala? Sedaj je nesreča gotova.“

Deklica odgrne odejo.

„Izgovorite se, oče!“

„Kako pa?“ pravi starec ves obupan, „to mi bo vrat zavilo.“

Deklina odkima.

„Kaj pa še“, glasi se odurni odgovor, „saj sicer niste na glavo padli, oče.“

„Kaj pa naj storim?“

Razuzdanka mu nekaj na uho zašepeta.

„To je vse prav lepo in dobro“, meni prekanjenec, „toda orožje bodo pri njem našli.“

„Ni res, to sem že jaz v skrivni stenski omari poskrila, bodalo in dva samokresa. Orožja ne bodo pri njem našli. Oj, ti peklenški beriči, najraje bi jih zastрупila.“

Gospodar teh ljubeznjivih besed svoje malovredne hčerke ne sliši več, marveč hiti iz spalnice.

Po stopnicah drvi navzdol, kjer ravnokar sodnijski hlapci na noge pomagajo premaganemu Smukaču.

„Kdo ste?“ upijejo beriči. „Ne tajite, o vsem smo natanko poučeni.“

Tu pridirja gospodar.

„Oj, ta človek se je v mojo hišo vtihotapil“, javka lisjak ter tolovaju skrivaj namežikuje, „sedaj vem, zakaj me oblastnije sredi noči nadlegujejo. Ta kmet, ljubimec moje hčerke, je skrivaj skozi okno k njej splezal, da, da, tako je — oj, ta nesrečna, lahkomišljena hči!“

Beriči Smukača prašaje pogledajo.

Tolovaj je prebrisana glavica, takoj razume, da njegov znanec tako javka, ker ga hoče vsake sumnje oprati.

Molči — da, hlini se, kakor bi se bal togotnega očeta zapeljane hčerke.

„Ta je ljubček mojega dekleta“, rentiči gospodar navidezno razljučen. „Oj, Ti nesnaga, preslepil je mojo hčer.“

To se jako verojetno glasi, toda beriči imajo menda stroge ukaze.

Nekaj jih gre v dekličino spalnico, katero natanko preiščejo.

Tam nič sumnega ne najdejo, kajti zvita deklina je tolovajevo orožje predobro skrila.

Na razna vprašanja odgovarja razuzdanka, da je skrivnostni tujec njen ljubček, s katerim se je na plesišču seznanila.

Tudi njen oče v jednomer zatrjuje, da je to resnica, toda sodnijski hlapei vendar dvomijo. Vzlic vsemu javkanju hišnih prebivalcev odpeljejo Smukača v varno mestno ječo.

123. poglavje.

Novi dogodki.

Jurij Skopec premoti svoje preganjalce. — Nerešena zagonetka.
Odpotovanje na Notranjsko.

Tolovajskega glavarja smo zapustili, ko je s strehe splezal. Vsaka pot k begu mu je zaprta.

Pred njim, ob strani, stoje za plotom mnogoštevilni preganjalci.

Ne slutijo, da jim je sloviti tolovajski glavar tako blizo. Jurij Skopec čepi ob zidu.

Dobro ve, da bodo našli umorjenega desetnika, potem bo nastal vrišč, baklje bodo prižgali ter ga zapazili.

Njegov položaj je v resnici obupen.

In vendar predrznež niti za trenotek poguma ne izgubi, celo v tej neznanski nevarnosti ostane hladnokrven.

Luč vidi, ki prihaja skozi špranje plota.

Na lepo krčmarjevo hčerko misli.

Ni se mu treba za-njo bati, prebrisana deklica je gotovo že v svojej spalnici.

Nje ne bode nikdo mogel sumničiti, tudi ko bi njega našli. —

Tako nekaj časa mirno stoji, ne da bi se kaj posebnega pripetilo.

Tudi beriči in vojaki se ne ganejo, ker mislijo, da bo tako lažje presenečiti ljudi, ki so v krčmi.

Naenkrat se začuje kričanje in grozovito preklinjanje.

„Aha,“ meni Jurij Skopec, „sedaj so našli mrtvega vojaka. Žal mi je, da sem ga moral pobiti, toda nič drugega mi ni preostajalo. Sedaj se bo še-le pričelo pravo preganjanje.“

In tolovajski glavar se ne moti.

Mrtveca so našli, in čeravno ne vidijo v sobi žive duše, vendar opravičeno sodijo, da morilec ne more daleč biti.

Začnejo preiskavati.

Tudi vojaki na dvorišču izvedo grozno novico.

„Mogoče je zločinec skozi okno na dvorišče skočil,“ sliši Jurij Skopec v svoji bližini vojaka govoriti. „Vse moramo natančno pregledati.“

Luč se bliža predrznežu.

Sedaj je njegov položaj v resnici obupen.

Na tleh čepi, pred njim so vojaki, za njim pa zid, ob katerem ne more kvišku splezati.

V tej sili tiplje predrznež za sabo.

Z roko vrata začuti, ki so z lesenim zapahom zaprta.

Lahko bi jih odprl, toda kaj mu to pomaga, ko vidi, da vodijo v hlev, v katerem bi ga vojaki tem lažje zgrabili.

Toda sila je skrajna.

Jurij Skopec sliši, da se preganjalci začno za plotom premikati.

Vrata v plotu se odpirajo.

Sedaj je odločilni trenotek.

Jurij Skopec mora vse, tudi najobupnejše poskusiti, da se reši. V hlevu bi bil vjet, tedaj se hoče zaleteti z največjo silo proti vojakom.

Sicer ima jako malo upanja, da bo mogel gosto vrsto vojakov prodreti, toda tolovajski glavar hoče raji v poštenem boji smrt iskati, kakor pa sramotno končati pod krvnikovo roko. —

Že se pripravlja na skok.

Tu udarijo nenavadni glasovi na njegovo uho — kruljenje in prskanje — za njim je ta vrišč.

„Ah,“ mrmra Jurij Skopec, „tu so vrata k svinjaku, kako krasna rešilna misel mi prihaja!“

Vojaki odpro vrata v plotu.

Ravno hočejo s svetilnicami razsvetiti dvorišče, ko Jurij Skopec leseni zapah odrine — svinjak je odprt.

Veselo kruljenje se začuje, potem pa ščetinarji radostno hite na prosto, vse podero na tla, kar se jim stavi v bran.

To je prava sreča za Jurija Skopec, da se hrvatski krémar tako temeljito bavi s svinjerejo.

Mnogoštevilen je roj mladih in starih prašičev, ki divja preko dvorišča skozi odprti plot na travnike in njive.

Kakor divji lov se zakade ščetinarji mej vojake.

Ti na tak napad niso pripravljeni — veliko jih leži v prah porušeni in črez nje skačejo koristne živalice.

Drugi nehote zgrabijo ščetinarje, narobe sede na hrbtih prašičev, ki evileč in prskajoč z neprostovoljnimi jahalci po dvorišči divjajo.

Svetilnice leže razdrobljene na tleh — baklje pogasnejo, vmes pa se razlega proklinjanje vojakov, katerim prašiči s kruljenjem pridno pomagajo.

To je koncert, kakoršnega menda še celo v peklu ne poznajo.

Zdaj je prišel pravi čas za Jurija Skopec.

Bliskoma skoči skozi vrata v plotu, s tremi orjaškimi koraki je v senci pri skednju in kakor duh izgine v njem.

„To je velika sreča,“ mrmra predrznež. „Za mojo glavo se je šlo, vendar pa sem jim v skrajni sili še pobegnil.“

Jurij Skopec odvali seno, za katerim se skriva tajni vhod, in malo trenutkov pozneje je pri svojih tovariših, ki ne vedo, kaj se zunaj vrši, in krepko smrče. —

Mej tem je vsa krčma po konci.

Vozniki prihajajo iz hleva, krčmar se prikaže in tudi njegova hči stoji sredi poslov.

Lepa deklica je pač nemirna, vendar pa se za ljubljenega moža ne boji, ker ve, kako premeten je tolovajski glavar, ki se gotovo že pri svojih ljudeh preganjalcem v pest smeji.

Togotno gleda krčmarjeva hčerka vojake in beriče, te pravcate nepridiprave.

Ko bi ti ljudje ne bili prišli, uživala bi sedaj v objemu zalega moža največje veselje vroče ljubezni.

Grozen vrišč nastane.

Mrliča prineso na dvorišče.

Desetnik drži še v otrpneni desnici sabljo, oči njegove so steklene — ta nemi mož ne more ničesa več izpovedati, kdo mu je v srce zasadil smrtno orožje.

Ker ne najdejo morilca, obrnejo se najprvo do krčmarja, kateremu začno grozno pretiti.

„Vi imate morilca v hiši,“ kriče nad gospodarjem, „mogoče celo tolovajskega glavarja samega.“

Toda na napačnega nalete.

„Tako očitanje si odločno prepovedujem,“ rujove prekanjeni mož na ves glas. „Kdo pa trdi, da je desetnik umorjen? Skoro gotovo se mu je izpodtaknilo ter se je sam na lastno sabljo nasadil.“

Sablja je slučajno na konci krvava, zaradi tega vojaki nekoliko osupnejo.

Krčmarja sedaj pri miru puste, tem bolj, ker ta zapreti, da se bo takoj pri zagrebških oblastnijah pritožil.

Sploh so krčmo obkolili, ker so samo slutili, da se skrivajo v njej sumni ljudje. Vohuni niso nikogar videli, kateri bi morda k tolovajski četi pripadal.

Vzlie temu pa celo krēmo od tal do strehe preiščejo, ker vendar mislijo, da je kak tujec prebodel desetnika.

Kajti jako težko je soditi, da bi se bil vojak sam usmrtil.

Krēmar, ki meni, da je bil Jurij Skopec v njegovi krēmi, prične z nova rentaćiti.

Prisega pri vsem, kar je svetega, da se v njegovi hiši nikdo ne skriva, ter se jezi zaradi prašičev, katere bo sedaj moral poloviti.

Ščetinarji so vsi dvorišče zapustili ter se vesele sedaj zlate prostosti.

Vojaki so razljućeni, ker je ves njihov trud zastonj.

Že cele ure iščejo, hlapci in deklice pa love ubegle prašiče. —

Preklinjaje in godrnjaje tudi vozniki odidejo jeden za drugim v hlev, da se z nova vležejo k počatku. Konečno store isto tudi hišni posli — le krēmar še bdi, ki ne more več zaspati. —

Rad bi s svojo hčerko govoril, ker sluti, da je s tolovajskim glavarjem imela sestanek, toda deklica se je zaprla v spalnico ter na nobeno vprašanje ne odgovori.

Krēmar mora tedaj do družega dne potrpeti. Tudi v skedenj ne sme sedaj iti, ker je mogoće, da ga kak volun opazuje.

Tako se približa jutro.

O vojakih ni duha ne sluha več, pač pa pridejo k zajutreku gostje, o katerih krēmar opravićeno sodi, da so preoblećeni voluni.

Stari lisjak kmalu opazi, kako ga ti ljudje z očmi zasledujejo. Zaradi tega sedaj ne more tolovajev z živežem preskrbeti.

Neprijetnih gostov se malo veseli, še manj pa njegova lepa hčerka.

Sicer je krasna deklica zadovoljna, da se je ljubljeni mož pravočasno rešil, toda jezi se zaradi ljubimskega sestanka.

Ali bo Jurij Skopec še tukaj ostal?

To upanje jo navdaja, zanaša se na svojo razkošno lepoto, katera je že marsikateremu zmešala glavo.

Toda ta njena nada je goljufiva.

Črez dan nima prilike, da bi se v skedenj vtihotapila, tudi jej je oče to strogo prepovedal.

Ko se zmrači, zapazi odurno iznenadena, da oče z veseljem šteje zlate — plačilo tolovajskega glavarja za postrežbo in skrivališče.

Deklica se bridko joče, konečno pa se potolaži.

Jurij Skopec je obljubil, da se bo povrnil, in ta pogumni mož je navajen, da drži dano besedo.

Deklica se ne moti.

Jurij Skopec je s svojimi tovariši na potu proti Notranjskem.

Ko se zmrači, zapuste tolovaji težko obremenjeni posamezno svoje skrivališče. V grmovji ob robu gozda zbero se vsi.

Tudi glavar sam nosi najtežjo culo.

Peš morajo oditi, čeravno je denar zelo težak, kajti kak najet voz bi hitro vzbudil sumnjo.

Urnih korakov se pomikajo po gostem gozdu proti Prigorju.

Namenjeni so proti Hrušici, kjer so tako zvani „ajdovski grobovi“.

Glavar še nikomur ni razodel, kaj sedaj namerava, toda tolovaji so prepričani, da jih hoče iznenaditi.

Večkrat morajo počivati.

To zahtevajo že težka bremena, katera morajo sabo vlačiti.

Gozd še vedno ni pri kraji.

Naenkrat Polde obstoji.

„Prokleta“, zagodrnja divji tolovaj, „glavar, nedaleč od nas čujem pasje lajanje.“

„To so vaški psi“, pripomni drug tolovaj.

„Tu v bližini ni nobene vasi“, odgovori „sladki Polde“, „to so lovski psi, ki love divjačino. In sedaj razločujem tudi lovske rogove.“

Tolovajka četa obstane.

Nazaj hočejo oditi, toda tudi za hrbtom se oglase psi, od vseh stranij se bliža lovski šum.

„Prokleta“, škriplje Polde, „sedaj so nas zajeli. Glavar, kaj nam je storiti?“

Da, kam naj se obrnejo? Vsi gledajo na Jurija Škopea — on naj pravo ukrene — on jedini jih more rešiti!

124. poglavje.

Beg iz tersatske cerkve.

Cerkovnik v sili. — Proti mestnemu obzidju. — V zapuščenem stolpu.
Nepričakovan sestanek.

Pogumne deklice stoje s svojim dragocenim plenom, zlato „opeko“, pri vratih na dnu stopnic.

Amalija je zagledala skozi ključavnico cerkovnika, ki nezaupno zre proti vhodu v stolp. Sumiti je pričel, ker so stopnice zaškripale.

Tu je sedaj dober svet drag.

„Kaj naj storimo?“ šepeta Lenčika, ki se proti Amaliji pripogne. „Kakor hitro odpremo vrata, pričel bo mož na pomoč kričati in straže bodo v istem hipu prihitele. To je nevaren položaj.“

„Le pomiri se, Lenčika. Dosedaj cerkovnik še ničesa ne ve. Pri svojem obhodu je s stopnic zaslišal škripanje, toda star les včasih tudi sam od sebe poka.“

„To je res.“

„Tedaj ostanimo popolnoma mirne. Možu je znano, da se ključa nikdo ne more polastiti, tedaj si bo sam moral reči, da je vsaka sumnja neopravičena.“

„Če bi le že hotel oditi — jutro se bliža.“

„Saj bo gotovo odšel.“

Toda cerkovniku zunaj pred vhodom se čisto nič ne mudi.

Menda je danes posebno pobožen, ali pa se do dobrega hoče prepričati, da je pod zlato streho vse v redu.

Z jedno besedo, mož se vsede v leseno klop ter začne iz molitvene knjižice čitati.

Lenčika pocuka Amalijo za rokav.

„To je lepa stvar“, šepeta, „človek ne gre stran. Koliko časa bo še trajalo, in začelo se bo daniti. Takoj bodo zlato streho pogrešali ter našli povezanega občinskega odbornika. Potem je vse izgubljeno — v ječo nas bodo vlekli in pozneje — hu — že vidim krvnika v rudeči opravi.“

„Tako daleč še nismo“, odgovarja Amalija tiho, „le meni vse prepusti — cerkovnik je star mož — z glavo že kima, kmalu bo zaspal.“

Lenčika pogleda skozi ključavnico.

Resnično, starček sedi v klopi s povešeno glavo. — oči mu skupaj padajo.

„Kmalu bo trdno spal“, pravi Amalija.

„Kaj nam to pomaga? Če odpremo vrata ter stopimo vun, zbudil se bo.“

„Rekla sem Ti, da meni vse prepusti.“

Amalija še nekaj trenutkov čaka.

Cerkovnik začne glasno smrčati.

Tu zašepeta podnačelnica Lenčiki nekaj na uho.

„To je nevarno“, pravi ta, „jeden sam krik in od vseh stranij nas obkolijo.“

„Ne bo se najmanje oglasil“, odgovori Amalija.

Previdno odpre vrata, ki k sreči ne zaškripljejo.

Lenčika gre za pogumno podnačelnico.

Amalija se približa klopi.

Sedaj stoji za spečim cerkovnikom.

Bog ve, kaj se starčku sanja, ki se v spanji smehlja.

Neprijetno se bo zbudil iz teh prijaznih sanj.

Amalija roko stegne proti njemu.

Krepko zgrabi moža za vrat, da revež ne more zakričati.

Le nekako grgranje se začuje, kakor da bi koklja klicala svoje piške.

Ker mu sape primanjkuje, široko zazija.

Amalija ta trenotek porabi — hitro mu zamaši svojo svileneno prsno ruto v usta.

Cerkovnik v svojem strahu z nogama brea.

Rok ne more rabiti, kajti Lenčika in druge tolovajke, ki so mej tem pristopile, ga krepko drže za-nje.

Hipoma je napadenec povezan in sicer tako spretno, da se mož sam gotovo ne bo mogel oprostiti.

Amalija vse odreja, kakor rojena poveljnica.

„Nesite ga v stolp“, vелеva tihim glasom, „ter ga za vrata položite, kjer naj ga potem zjutraj najdejo. Hitro, čas beži!“

Deklice si tega ne dajo dvakrat roči.

Cerkovnika položē pod stopnice ter za njim hitro vrata zapro.

Amalija obesi ključ na zid poleg vhoda.

„Sedaj bežimo!“ šepeta podnačelnica. „Ali ima vsaka svojo vrečo?“

„Da, vse imamo.“

„Potem se ne obotavljajmo!“

Predrzna Amalija hiti prva po bregu navzdol, sreča jej je mila, brez ovir pride proti Reki.

Zadnji čas je že, tema se umakuje mlademu dnevu, posamezni ljudje se že na cestah prikazujejo.

Tu je treba hiteti.

Amalija vodi svojo četo mej vrti in grmovji — težko sopeč pridejo do starega mestnega obzidja.

Tu se bodo čez dan poskrile.

Amalija se tukaj dobro izpozna.

„Le hitro noter,“ šepeta lepa ljubica tolovajskega glavarja. „Tu notri mej razvalinami in goščavo smo varne. Tu je tudi več tajnih podzemeljskih hramov, kjer se bomo mogle odpočiti.“

Deklice zginējo mej temnim zidovjem.

Lenčika in Amalija stopate kot prvi v stari, na pol razpadli stolp.

Pol razdrte stopnice vodijo pod zemljo.

Konečno pridejo v obokano klet.

Amalija hoče ravno svojim tovaršicam vevati, naj odlože svoja bremena.

Tu pristopi Lenčika.

„Ravnokar sem začula nenavadne glasove,“ zašepeta vznemirjena. „Zdi se mi, da je nekaj tu pred nami zašumelo.“

„Kje?“

„Tam-le v kotu.“

„To so bile podgane ali miši, katerih se tukaj notri ne manjka.“

„Ne, slišalo se je popolnoma drugače.“

„Kaj pa naj bo tukaj razven teh živalic?“ odgovarja Amalija malomarno.

Ko tovaršice odlože svoje vreče, gre podnačelnica sama pregledat, kaj je v kotu.

Čuj — kaj je to?

Zopet nekaj zašumi in Amalija zapazi, da se nekaj črnega premika.

„Oj, kdo je tukaj?“ zakliče iznenadena, zgrabivši ostro orožje.

Tu se možak oglasi.

„Tri sto medvedov, če me vse ne vara, slišal sem ravnokar nevesto našega glavarja govoriti. Hej, tovariši, pustite puške v miru, to so naše deklice. Škoda, da ni Cekinarja tukaj.“

Amalija pristopi bliže.

Takoj spozna po glasu jednega izmed Jurij Skopčevih ljudij. —

„Ali je glavlar tukaj?“

„Ne, Amalija,“ glasi se odgovor. „Glavlar ima svoja lastna pota. Ne vemo, kje je sedaj, toda dogovorili smo se, da se snidemo ž njim pod Hrušico na Notranjskem.“

„Ah — tam je tedaj —“

„Da, Amalija, toda Smukač to veliko bolje ve. Hej, Smukač, kje pa tičiš?“

Nikdo ne odgovori.

„Kje je Smukač?“ povprašuje Pante, ki je do sedaj molčal. „Nisem ga še slišal.“

„Saj mora vendar tukaj biti.“

„Nisem ga videl.“

„Jaz tudi ne.“

Tako tolovaji jeden drugemu odgovarjajo.

Za deklice se ne zmenijo, ki se nastanijo v drugem kotu obokane shrambe.

Vsi iščejo Smukača.

„No, kje pa je moj prijatelj?“ oglasi se zopet Pante slabe volje. —

„Oj,“ zakliče jeden tolovajev, „sedaj se nečesa spominjam. Zapazil sem, da se je Smukač dobrikal domači hčerki. Prav res, tudi ga ni bilo med nami, ko smo šli skupno spat. Za vraga, menda še tiči v hiši našega znanca!“

„Pri deklini — gotovo —“

„In tam so ga zgrabili,“ pristavi tretji.

Amalija se za te besede komaj zmeni.

Odkar ve, da glavar ni pri tem tolovajskem oddelku, ne zanima se več za te ljudi.

Tu se spomni Uršike.

„Kje je Cekinar?“ prša lepa deklica.

„Ta je še zunaj mesta, hotel se nam je pozneje pridružiti, pa ga menda kaj ovira — vrag naj ve, kje se potika. Sicer je pa Cekinar dosti star, da se ne bo izgubil.“

Tolovaji še-le sedaj deklice vidijo, ko jutranji mrak prisveti skozi razpokline v starem zidovji.

„Kapa kosmata,“ zakliče jeden izmed njih, „sedaj ste zopet kot kmečke ženske oblečene; ali ste možko opravo že odložile?“

„Ne,“ odgovarja Amalija rezko, „še vedno smo kot lovci oblečene in oborožene, samo danes ne, in za to imamo posebne vzroke.“

„Kakošne?“

„To Vas čisto nič ne briga,“ zakliče ponosna Amalija odločno.

„Če bi pa rad vedel, načelnica.“ ogласi se nadležnik vnovič.

„Ali ste Vi Jurij Skopec?“ zavrne ga tolovajka jezno. „Njemu bi pač odgovarjala na vsa vprašanja, ne pa Vam — mlečnik!“

„Oho, to je —“

„Tiho!“ mu velevala. „Če Vam kaj ni prav, pritožite se pri glavarju.“

Tolovaj je še mlad.

Že dlje časa pozna Jurij Skopčevo ljubico ter je nekoliko srdit nanjo, ker je dala glavarju prednost.

„Zakaj ste tako hitro raztogotena, Amalija?“ praša jo zbadljivo. „Glavar je vsak dan drugih mislij.“

„Kaj pravite?“ zarentači lepa tolovajka.

„No, kakor poznam Jurija Skopca, ne bo se na jednega dekleta vezal, in ko bi bila lepa kakor sam angelj,“ roga se mladi razbojnik. „Glavar je tak mož, ki povsod ljubi, ter ve, da so mu vsa ženska sreča naklonjena.“

„Molčite!“ zakliče Amalija razljučena.

„Ah — jaz govorim, kakor je meni drago.“

„Ne spravite me v jezo!“

Tolovaj se krohota.

„Hahaha, Amalija, Vi ste vedno lepa, toda kadar se raztogotite, ste naravnost divna. Škoda, da smo zopet izgubili prekrasna Milico — pri njej bi se bila resnica moje trditve izkazala.“

Amalija osupne.

„Katera Milica?“

„No, deklica s Sokolskega,“ odgovarja tolovaj. „Glavar je bil tam grofov lovec. Družega ne vem, toliko pa je gotovo, da se za lepega dekleta zanima. Deklico smo vzeli glumaški družbi, potem se nam je pa na skrivnosten način izgubila,“ pojasnuje tolovaj.

Amalija ga pusti mirno izgovoriti.

Zadnje njegove besede komaj še čuje.

Sedaj se na marsikaj spomni, za kar se poprej ni zmenila — sedaj jej je vse jasno.

Če je ponoči k Jurij Skopčevemu ležišču pristopila ter ga opazovala, zgodilo se je večkrat, da so ga nadlegovale mučne sanje. —

Kolikokrat je klical svojo mrtvo mater in tudi ime „Milica“ je izgovarjal.

Kdo je ta Milica?

Menda kaka služkinja na gradu — hišina ali kaj drugega. —

Amalija se vzdrami.

Hitro odide v temni kot, kjer so se tolovaji začasno nastanili.

Nikdo si ne upa, da bi jo najmanje nadlegoval — nobeden divjih tolovajev se je ne dotakne, ker vedo, da je deklica glavvarjeva ljubica.

Tolovajka se obrne k mlademu možu, ki je poprej z njo govoril.

„Ali je Milica lepa?“ prša ga hlastno.

Tolovaj je še slabe volje.

„Lepša je, kakor Vi, devičica Amalija, to mi smete verjeti.“

Deklica odskoči, kakor da bi jo gad pičil.

„To je laž,“ sika, „grda laž!“

„In vendar je tako.“

„Ne, ne, in trikrat ne,“ kriči ljubosumnica. „Jaz sem lepša, ta Milica se ne more z menoj meriti.“

Tolovaj se krohota.

„No, saj jo bodete v svojem času videla,“ jo draži. „Jurij Skopec jo bo iskal in našel. Kolikokrat je že za njo povpraševal.“ —

„Lažete se.“

„To je gola resnica, to sem tudi jaz slišal,“ pripomni Pante.

„Kdo ste Vi? Vas še ne poznam,“ sika tolovajka razdražena.

„Zvest pristaš Jurija Skopca sem,“ odgovarja Pante, ki še vedno na pogrešanega Smukača misli.

Amalija sedaj molči.

Tolovaji se živahno razgovarjajo, kaj se je neki Smukaču pripetilo.

Najbolj skrbi zanj Pante, toda tudi ostali tolovaji so svojemu podnačelniku naklonjeni.

„Ta se jim je gotovo izmuzal,“ ogласi se jeden izmed njih. „Smukač je zvrta glava, njega ni tako lahko vjeti. Mogoče, da je z domačo deklino dogovoril sestanek, in ko je nastal v hiši ropot, je hitro zbežal.“

Pante z glavo zmajeva.

„Brez svojih tovarišev? Tega naš podnačelnik Smukač ne stori.“

„Kje pa je?“

„Bojim se, da so ga vojaki zgrabili.“

Živahno se o tem razgovarjajo.

Nekaj tolovajev je Pantetovega mnenja, drugi se zopet tolažijo, da se je podnačelnik rešil: za tolovajke se komaj še zmenijo, čeravno je dosti čudno, da so se tu pod mestnim ozidjem ž njimi sešle.

Amalija ne izpregovori nobene besede več.

K svojim tovaršicam se povrne ter se začne z Lenčiko pomenkovati.

Pante se jej približa.

„Amalija!“

„Kaj je?“

„Ali bodete šle z nami?“

„Zakaj?“

„Kaj se hočete glavarju izogniti? Če to storite, pozabil Vas bo popolnoma.“

Amalija se trpko zasmeji.

„Jurij me nikdar ne bo pozabil.“

„No, prepričala se bodete, da imam prav,“ meni tolovaj. „Glavar je preveč lep mož, ženske letajo za njim, kjerkoli se pokaže.“

Amalija kvišku poskoči.

„Ali ste to videli?“ zakliče togotno. „To je nesramna laž — Jurij Skopec kaj tacega ne stori — samo mene zvesto ljubi.“ —

„Videl tega nisem,“ odgovarja tolovaj. „Dosedaj je glavlar še premalo med ljudi zahajal. Toda že nekaj časa sem smo se od njega ločili, šel je v Zagreb in tam se je lahko marsikaj pripetilo. V Zagrebu so lepa dekleta, ki so znana, da so vroče krvi.“

Amalija molči.

Malomarno se hlini, toda v njenih prsih razsaja vihar. Britko se kesa, da je tako nepremišljeno zapustila svojega ljubčka.

Mislila je, da bo vsled ločitve hrepenel po njej, da jo bo iskal po celi deželi. In sedaj vidi, kako se je motila, Jurij Skopec hodi svoja pota. Sedaj je prepričana, da je glavlar bolj ponosen, kakor zaljubljen.

Niti zoper Sabino ni več tako ljubosumna, samo one nezane deklice črti sedaj, s katerimi je tolovajski glavlar mej tem časom morebiti občeval.

V duhu si predstavlja, kako se njen ljubček shaja v tihi noči z lepimi deklicami. Grozna ljubosumna bolest jej razjeda srce. Koliko bi sedaj za to dala, ko bi mogla s hitrostjo misli pohiteti k njemu. Toda to je nemogoče.

Amalija se zopet k mlademu tolovaju obrne.

„Ali je glavlar še v Zagrebu?“

„Ne verjamem tega. Menda je že na Notranjsko odšel, kjer ga bomo pod Hrušico pri tako zvanem ‚ajdovskem grobu‘ našli. Kolikor mi je znano, hoče tam skrite zaklade iskati.“

Amalija premišljuje.

Rada bi šla s tolovaji, toda na jedni strani hoče ostati samostojna, na drugi strani pa se spomni stare beračice na Uskokih, ki se hoče pri ‚rudečem križu‘ poleg Zatičine sniti s tolovajkami.

Amalija je toliko o velikem bogastvu slišala, ki je v starem samostanu skrito. Zaradi tega hoče podzemeljske hodnike preiskati.

Tudi bi tolovaji lahko njene tovaršice nadlegovali. Za svojo osebo se tega ne boji, ker divji tovariši spoštujejo v njej glavlarjevo nevesto.

In ta njena bojazen za svoje tovarišice je opravičena, o tem se takoj tu v skrivališču prepriča.

Ker tolovaji vedo, da so tukaj popolnoma varni, pridejo najprejrednejši v bližino deklic, ki so v ličnih kmetskih opravah pravcate krasotice.

Marsikatera surova roka sega po divnih postavah: divji razbojniki menijo, da se jim zale deklice ne bodo dosti branile.

Motijo se.

Čeravno bi marsikatera tolovajka rada imela lepega ljubčka, vendar sta Amalija in Lenčika družega mnenja.

„Nazaj!“ zapovedujete odločno ter primete za orožje. „Znano Vam je, da smo četa za-se, tedaj se poberite v svoj kot, drugače —“

„No, ne bodite takoj neprijazne,“ meni Pante, ki pomirujoč stopi mej obe stranki. „Stavim, da dekleta niso zaradi tega hude, če jih moji prijatelji malo prijazneje pogledajo. Dekleta so zaradi moških na svetu, in kdo nam more očitati, da nismo zali in zdravi korenjaki, katerih se ne sme nobena punica sramovati.“

Amalija se pomiri.

„Svojim tovarišicam ničesa ne branim,“ pravi odločno. „toda tukaj ni pravi prostor, da se prično ljubimske zveze. Za to bo prilika, ko pridemo v zeleni gozd.“

„To je pametna beseda,“ pritrjuje jej Pante ter zapodi svoje tovariše nazaj, „deklica ima popolnoma prav. Čakajte, da pridemo na prosto. Tukaj tako nismo zadosti varni, treba bo razpostaviti straže.“

Ta opomin pomaga.

Nekaj tolovajev gre stražit, ostali pa se v svojem kotu vsedejo na tla.

Tudi Amalija postavi jedno tovarišico k razpoklini, ki gleda proti mestu.

Jutranja megla se dviguje — solnčni žarki pa na trsatski cerkvi zastonj iščejo — zlato streho.

125. poglavje.

Zavratno maščevanje.

Cekinar se povrne. — Poročilo. — Kje je Smukač?

Drugi tolovajski podnačelnik, Cekinar, se drugače premisli.

Začetkoma je hotel zjutraj na vse zgodaj s svojim tovarišem iti k znanecu na Reko.

Ko pa stvar natanko uvažuje, zdi se mu prenevarno, da bi pri belem dnevu šel v mesto — nobenega suma noče vzbuditi ter tolovaje, ki so že v znančevi hiši, po nepotrebem spravljati v nevarnost.

Reške oblastnije so itak že nezaupne, ravno zadnji čas se je več tatvin izvršilo.

Cekinar je to izvedel. Zaradi tega sklene, da počaka do družega večera.

Saj tako ničesa ne zamudi, kajti še-le drugo noč bodo trsatsko cerkev obiskali — to je Cekinarju znano, ki sklene, da se povrne v goščavo poleg glavne ceste.

Njegov spremljevalec je s tem zadovoljen. Preoblečena tolovaja odideta hitrih korakov po cesti.

Tam ob desnem bregu mej skalami in grmovjem je začasno tolovajsko taborišče.

Po preteku jedne ure se približata svojemu cilju.

V polumraku poletne noči leži goščava pred njima.

Cekinar obstoji.

„No, to je preneumno,“ oglasi se srdito. „Da se le človek odstrani, pa je vse narobe.“

„Aha, Ti meniš zaradi straž?“ prša ga tovariš.

„Seveda,“ odgovarja Cekinar jezno, „zaklicati bi morala že straža, ko bi bilo vse v redu. Stavim, da cela družba spi kakor jazbeci, no, zbudila jih bo huda nevihta.“

Cekinar se preriva skozi grmovje.

Nikjer ne zapazi žive duše — ko se približata taborišču, začujeta glasno smrčanje.

Neopažena prideta do utice, ki so napravljene iz zelenega vejevja.

„No, kaj tacega,“ godrnja podnačelnik. „Cela tolpa spi, kakor sem si mislil. Treba je zlodje samo za malo časa zapustiti, pa je neumnost za neumnostjo gotova. Pozna se, da glavjarja manjka, ta bi jih že v kozji rog ugnal.“

Razljučen pristopi k prvi utici.

Iz nje gleda dvoje nog spečega tolovaja.

To je jeden izmed tovarišev, ki bi morali stati na straži.

Jezno ga Cekinar za nogo zgrabi ter brezozirno potegne iz utice.

Vsak človek bi se moral vsled tega zbuditi, kajti na tleh je ostro zdrobljeno kamenje, izmed katerega štrle kvišku grčave korenine.

Možak nekoliko zastoka, potem pa mirno naprej smrči.

Cekinar je ves iz sebe.

„Tu se pa že vse neha,“ zarentači. „Vrag spi, kakor bi bil pobit. No, čakaj, jaz Te bom že zbudil, tovariš!“

Začne ga suvati, njegov spremljevalec pa potegne drugzega iz utice.

Tudi to se ne zgodi posebno prijazno. Speči tolovaj grči in sopiha, pa tudi on potem mirno naprej spi.

Tolovaja se pogledata.

„To je v resnici nečuvveno,“ pravi podnačelnikov tovariš. „Vragi so se popolnoma upijanili. Tu na tleh leže prazne steklenice.“

„Toda premalo jih je,“ meni Cekinar, „od tega vina se vsi niso mogli tako napiti. Cela stvar se mi čudna zdi. Pomagaj mi, tovariš, da krepko potreseva tega-le moža!“

Preobračata ga na vse strani, sujeta ga, da se vali kakor igrača po tleh, toda vse nič ne pomaga.

Tolovaja z glavama zmajevata.

„Kaj tacega še v celem svojem življenji nisem doživel,“ zakliče Cekinar, „tukaj me pamet zapušča. Hej, prižgi hitro svetilnico!“

Tolovaj stori, kakor mu je veleвано.

Cekinar vzame svetilnico v roke ter posveti v vse utice.

Tu leže tovariši — niti enega ne manjka — tudi Janko Hrvat smrči na tleh, toda sam, njegove lepe žene zopet ni pri njem. —

In vsi tako trdno spe, da jih ni mogoče zbuditi.

Cekinar se povrne k tovarišu.

„Jere manjka,“ mu poroča.

Ta se zakrohota.

„Oj, sedaj si morem že misliti, kaj se je zgodilo,“ pravi tolovaj. „Hrvatova zapeljivka je dala ljudem vina. Mogoče mu je tudi kaj primešala, kajti babnica ima vedno razne skrivnostne kapljice pri sebi. Hahaha, gotovo se je s kakim novim ljubimcem sešla: glavo bi stavil, da imam prav.“

Cekinar molči.

Tudi on je tega mnenja. Jezen je na razuzdano žensko, kajti kako lahko bi bili tovariši od vojakov iznenadeni in povezani, predno bi se zavedli.

Sedaj ne preostaja drugo, kakor da mirno čaka.

Še nekoliko se potrudita, da bi jih zbudila, ko pa celo polivanje z mrzlo vodo nič ne pomaga, pustita jih na tleh, da omotica sama od sebe preide.

Skleneta tedaj, da prevzameta stražo.

Podnačelnik se postavi mej grmovje na oni strani taborišča, ki leži proti mestu, njegov tovariš pa odide na nasprotno stran. —

Cekinar je zelo razburjen.

V zadnjem času je imel malo počitka, toda spanec se ga ne loti — na svojo prihodnost misli.

Kje se mudi sedaj Ursika, krasna deklica, ljubica, po kateri njegovo srce tako hrepeni?

Rekla mu je, da ga ljubi. Zakaj se ga sedaj že toliko časa ogiblje? Zakaj ga ne poišče?

Cekinar je divji tolovaj, toda surov človek ni. Njemu je ljubezen poseben čut, ne samo razljučena, pohlepna strast, kakor velja to pri njegovih tovariših.

V svoje misli zatopljen vendar na vsak šum pazno posluša. —

Goščava, v kateri je tabor, leži precej daleč od glavne ceste. Zaradi tega ne čuje družega, kakor ponočne živali.

Polnoči mora biti.

Naenkrat se tolovaj zgane.

Ali ne prihaja od ceste sem nekako šumenje, kakor da bi se nekdo na tihem bližal?

Za grmovjem stoječ vidi Cekinar daleč tja po bregu navzdol.

Temna postava prihaja hitrih korakov.

Ni dvojbe, to je ženska, in ko podnačelnik natanko tja pogleda, spozna takoj razkošno Hrvatovo Jero.

Lepa žena se brez obotavljanja bliža taborišču.

Cekinar ve, da mora ponočna potepenka gotovo priti mimo njega.

Mirno stoji, v trenutku pa, ko hoče smukniti mimo njega, zgrabi jo krepko za polno, okroglo roko.

Žena prestrašena vsklikne.

Cekinar je vedno previden, da, celo nezaupen, in ko vidi, da se Jera skoraj na tla sesede, prime jo tem krepkeje.

„Od kod prihajate?“ praša jo odločnim glasom.

Jera komaj skriva svoj strah.

„Ali niste v mestu?“ jeclja ter se po vsem životu trese.

Cekinar stopi izza grmovja.

„Ne, tukaj sem, kakor vidite,“ odgovarja rezko. „K tovarišem sem se povrnil in v svoje začudenje našel, da v taboru vse spi, celo, da so vsi tovariši v nekaki omotici. Vi jedina ste po konci ter sedaj ob tej pozni uri prihajate v tabor — potrebno pojasnilo zahtevam od Vas.“

Tolovaj meni, da se bo razuzdanka v svojem strahu izzdala — moti se.

Prekanjena ženska za izgovor ni v zadregi.

„Kaj naj tajim,“ pravi navidezno mirna, „samo prosim Vas, da nasproti mojemu možu molčite. Hotela sem z nekim človekom govoriti, zaradi tega sem odšla.“

„S kom?“ izprašuje Cekinar strogo.

„Z bogatim kmetom iz okolice — seznanila sem se z njim, ko sem pri njem kupovala živež. Hotel se je z menoj

sniti, toda ni prišel, — menda je njegova žena preveč ljubo-sumna.“

To se jako verjetno glasi.

Saj je znano, kako malo se razuzdana Jera zmeni za zakonsko zvestobo.

Cekinarju je znano, da je bila lahkoživka tudi Smukačeva ljubica in da za celo četo kupuje živež. Lahko je tedaj mogoče, da je pri tej priliki našla novega ljubčka.

Toda ne izpusti je.

„Hotela ste tedaj k sestanku iti ter ste zaradi tega tovariše omotila?“ praša jo rezko.

„Moj ljubi Bog, res sem to storila,“ odgovarja hinavka ponižno, „toda zaradi tega me še ni treba koj zadaviti. Saj tukaj -straže niso potrebne, na ta samotni kraj ne pride živa duša, posebno pa ne po noči.“

Tudi to se verjetno glasi, vendar pa se v tolovajskem podnačelniku vedno glasneje vzbuja neka temna sumnja zoper lepo žensko.

Posebno čudno se mu zdi, da prihaja iz mesta. To jej tudi v obraz pove.

„Da, od kod naj pa sicer prihajam?“ meni Jera živahno. „Pred mestom sem se hotela v neki gostilni z bogatim kmetom sniti. Ni ga bilo tam, menda ga žena ni izpustila. Zastonj sem pot napravila — ne hudujte se nad mano!“

Cekinar v polumraku poletne jasne noči zapazi, da ga Jera zapeljivo pogleduje.

Razkošna in zala je, vredna, da bi se ž njo nekaj ur poradostil.

Toda Cekinar je prebrisan.

Ženske krasote ne zaničuje, toda Jero predobro pozna. Strastna vragica je to, pred katero se je treba čuvati.

In neki notranji glas mu pravi, da se lepa zapeljivka laže, da se za njenim ponočnim pohajkovanjem vse kaj drugega skriva, kakor pa zaljubljen kmet.

Še krepkeje jo prime za roko.

Jera se ne brani, ker misli, da bo mladi in krasni tolovaj porabil to priliko v svojo korist.

„Rotim Vas, bila bi to Vaša poguba.“

Ljubeznjivo ga pogleduje, prsno ruto kakor slučajno na stran potegne, da se pred tolovajevimi očmi pokaže del njenih belih, razkošnih prsij.

V njeno veliko začudenje in togoto pa se podnačelnik za vse to malo zmeni.

Malovredno žensko Cekinar zaničuje, lepo baburo, ki je vsakemu naklonjena, kdorkoli jej le količkaj ugaja.

„Kdaj ste zapustila taborišče?“ prša jo tolovaj.

To prašanje ni Jeri nič kaj prijetno.

„Tega natanko ne vem,“ odgovarja počasi. „Menda je bilo okrog osme ure na večer.“

„Tedaj ste najmanj štiri ure na kmeta čakala?“

„Toliko časa že.“

„No, natanko bom pozvedoval,“ pravi tolovaj. „Kako se pa dotična kréma zove?“

Jera postane nestrpna.

„Vi me zaslišujete, kakor pri sodniji,“ zakliče slabe volje: „ne odgovarjam Vam več.“

„Oho, to morate storiti — kako se kréma imenuje?“

„Tega ne povem.“

Cekinar zažvižga.

To je znamenje, naj se tovariš, ki na nasprotni strani straži, hipoma približa.

Jera postane nemirna.

Še jedenkrat skuša mladega moža s svojo lepoto premotiti ter ga zaljubljeno pogleduje.

Zdihuje in svoji mali roki proseče sklepa, toda Cekinar ne pozna nobene šale.

Sumiti je začel, zaradi tega se obrne k tovarišu, ki je prihitel na dano znamenje.

„Hrvatovo ženo pelji v taborišče“, zapoveduje podnačelnik, „v njeno utico jo spusti, potem jo pa strogo straži — ali si me razumel?“

Jera z nogo zacepeta.

„Kaj to pomeni?“ zakliče srdito, „z mano postopate, kakor da bi bila Bog ve kaj zakrivila.“

„Vse se bo pojasnilo“, odgovarja Cekinar suhoparno.

„Čuvajte se!“ preti razuzdanka, „tega ne bom mirno trpela.“

„Pritožite se pri Juriju Skopcu, če Vam kaj ni prav. Kar sem rekel, pri tem ostane.“

Tolovaj odpelje razljučeno Hrvatovo ženo v tabor, Cekinar pa ostane na straži.

Podnačelnik je tako ravnal, kakor mu je previdnost velevala.

Jurija Skopca pozna ter ve, da bo glavar odobril njegove ukrepe, sicer bi bil gotovo drugače postopal.

Zopet stoji Cekinar šredi tihe goščave, toda dolgo časa ne traja, ko v novič začuje, da se suhe veje lomijo, menda pod težkimi koraki.

Moška postava se hitro bliža.

„Stoj — stoj — kako se glasi naše današnje geslo?“ zakliče Cekinar ter s samokresom pomeri.

„Hrušica in Reka“, odgovori prišlec.

„Oj, Ti si, tovariš“, pravi Cekinar, ki spozna jednega izmed Jurij Skopčevih ljudij. „Odkod prihajaš tako pozno po noči? Ali nisi šel s Smukačem in Pantetom na Reko?“

„Bil sem tam, toda sam hudič je na nas vojake naščuval. Sredi noči so znančevo hišo obkolili. Srečno smo jim ušli, pod mestnim ozidjem smo varno skriti. Pante me semkaj pošilja.“

Cekinar osupne.

„Mojega prijatelja ni tukaj.“

„Hm, morebiti se v mestu kje skriva.“

„Da, gotovo je tako, kajti Smukač ni mož, ki se da tako zgrabiti. Povej mi natančneje, kaj se je prav za prav pripetilo?“

„Zakaj pa nisi za nami prišel, France?“ praša ga tolovaj.

„Prepozno je postalo, ker sem slučajno na glumače naletel.“

„Oj, in na deklico tudi, na lepo Milico?“ praša tolovaj živahno.

„Ne, pri glumačih je ni.“

„Za vruga, kdo nam jo je pa potem odpeljal?“

„Ne vem, tega nisem mogel izvedeti. Sicer bom pa glumače ojstro opazoval. Sedaj pa Ti poročaj — v resnici sem radoveden.“

Ko se oba tolovaja pogovarjata, pogledimo za lepo Jero in njenim spremljevalcem.

Tolovaj spremlja razkošno razuzdanko v tabor.

Jera gre voljno in molče poleg svojega stražnika, dokler ne prideta do utice, v kateri Janko Hrvat glasno smrči.

„Le noter stopite!“ pravi mladi tolovaj. „Tu morate ostati, ne poskusite mi, utico zapustiti — stražil bom oprezno!“

Žena mu ne odgovori.

Hitro smukne skozi ozki vhod v utico ter se vleže na ležišče.

Straža stoji zunaj pred vratmi.

Nekaj korakov je oddaljen.

Ko Jera to zapazi, splazi se na tihem kakor mačka k spečemu Jankotu.

„Janko!“

Čudno. Smrčanje preneha, Hrvat odpre svoje oči.

Ni dvojbe, mož se je spečega in omotenega delal.

„Jera!“

„Tukaj sem“, odgovarja mu žena na tihem, „hahaha, sedaj sva maščevana, da, prokleti Smukač je že v ječi.“

„Tedaj so ga res zgrabili?“

„Seveda“, sika prekanjena vragica, „izdala sem ga, povedala sem oblastniji, kaki gostje se skrivajo v dotični hiši. Sama sem se prepričala, da so odpeljali v verige okovanega Smukača. Še le potem sem se povrnila v tabor.“

Janko Hrvat zadovoljno zamrmra.

„Cekinar Te je pri povratku zasačil“, oglasi se mož za nekoliko časa. „Slišal sem, kako Te je izpraševal.“

„Ah“, pravi ona zaničljivo, „to čisto nič ne de. Dobro sem se izgovorila.“

„Kako pa?“

„Tega Ti ni treba vedeti“, glasi se odurni odgovor.

V Jankotu se vzbuja ljubosumnost.

„Ali si se mu morebiti dobrikala?“

„Kaj pa še!“ zagovarja se zvita hinavka. „Takemu štoru niti jedne prijazne besede ne privoščim. Ne morem ga trpeti.“

„Če je pa začel sumiti?“

„Ničesa mi ne more dokazati.“

„Toda —“

„Molči! Straža se bliža utici.“

Janko Hrvat se spomni, da se mora hliniti spečega.

Ko pristopi tolovaj ter posluša v utico, sliši natanko, kako surči Jerin mož.

126. poglavje.

Reka v razburjenosti.

Skrivnostni rop. — Amalijina zmaga. — Beg iz mestnega obzidja.
Vest o Smukaču.

Krasno jutro je.

Noč je bila mila, celo soparna, zaradi tega se ob bregovih proti višinam dvigujejo megle.

Meščani so pri svojih opravilih.

Črevljarji, krojači in peki se pridno lotijo vsak svojega dela, mesarji odpirajo svoje mesnice in zasobna stanovanja se pri odprtih oknih zračijo.

Marsikdo se po stari navadi ozira proti Trsatu, kajti vse se na Reki in okolici raduje, kadar se solnce zreali v „zlati strehi“.

Danes pa se Rečani čudno pogledujejo.

Sicer zrak še ni popolnoma čist, toda bliščati bi se vendar že morale na trsatski cerkvi.

Črevljar hiti iz mesta, pek in mesar zapustita svoji prodajalnici, krojač pozabi vroče likalo na novih hlačah, ki se prično suoditi, vse se drenja proti Trsatu.

In ko se dosti časa proti romarski cerkvi nazijajo, pogledujejo je eden drugemu z neskončno neumnimi obrazi.

„No, kaj pa je to — tam-le gori ni vse, kakor bi moralo biti — čudno — kaj se je zgodilo?“ izprašujejo se ljudje.

Tam, kjer se je še sinoči v zahajajočem solncu blisketalo čisto zlato, vidi se sedaj goli strešni stol.

Železne plošče, na katerih so bile zlate „opeke“ pritrjene, so izginile.

Grozen vrišč nastane.

Ali je strela udarila? To ni mogoče, saj po noči ni bilo nevihte.

Jasno nebo se že nekaj dnij razprostira nad morjem in gorovjem.

Velika množica se vali na Trsat.

Ljudje kriče in tarnajo, ko se končno do cela prepričajo, da „zlate strehe“ ni več.

Kaj naj store?

„Pojdimo k občinskemu odborniku“, zaslišijo se razni glasovi, „on ima umetni ključ k stolpu — tam moramo izvedeti resnico.“

Rečani drve proti hiši mestnega očeta.

Tam je še vse mirno, kakor da bi vsi prebivalci še spali. —

Na hišna vrata začno bobnati, toda dolgo časa traja, predno pride zaspana dekla odpirat.

Konečno se tudi prekanjena oskrbnica prikaže.

„Kaj pa je, ali kje gori?“ praša začudena ženska.

„Kje je odbornik? Govoriti moramo takoj ž njim“, oglasi se star meščan.

„Gospod še spi“, pravi oskrbnica.

„Pokličite ga! Mudi se“, vелеva jej mož tako resnim glasom, da služkinja urno odhiti v prvo nadstropje.

„Moj milostivi gospod menda še trdno spi“, mrmra ženska. „Seveda, v tako ljubeznjivi družbi je imel ponoči malo počitka. Radovedna sem le, kaj se je pripetilo, da ga meščani že na vse jutro zahtevajo. Cela ulica je po konci. Tako zgodaj vendar ne bodo imeli občinske seje!“

Mej tem samogovorom pride oskrbnica do gospodarjeve spalnice.

Vrata so zaprta.

„Oho, deklice tudi ni v sprednji sobi, moja slutnja me tedaj ni varala.“

Starka potrka.

„Milostivi gospod, meščani Vas zahtevajo, govoriti hočejo z Vami.“

Vse je tiho.

Oskrbnica na vso moč razbija, toda v spalnici se nikdo ne gane.

Ljudje z ulice po stopnicah prihajajo. Meščani so to, katerim stvar že predolgo traja.

„Kje pa tiči občinski odbornik?“ zakliče meščan. „Oglasi naj se, samo nekaj trenutkov bi radi govorili ž njim.“

Oskrbnica je v grozni zadregi.

„Trkala sem že na vso moč“, jeclja, „toda milostivi gospod se ne zbudi.“

„Stvar je nujna, sklicati ga moramo.“

Šest krepkih moških pestij razbija po vratih, ropot je velik, da bi se moral mrlič zbuditi. Toda v sobi ostane vse mirno.

„Tu se je nekaj pripetilo“, opomni jeden meščanov. „Nesrečo slutim. Hitro, tecite po ključavničarja, da siloma odpre vrata.“

Oskrbnica začne ugovarjati.

Če milostivi gospod v objemu krasne dekline tako trdno spi in ga tako zagledajo someščani?

„Vrat ne smemo vlomiti“, pravi služkinja. „Gospod je itak že bolehen, raztogotil se bo, če ga motimo.“

Nikdo se zanjo ne zmeni.

Ključavničar pride, ki hitro začne vrata odpirati.

Mej množico je še drug občinski odbornik, ki zahteva, da mora takoj s svojim tovarišem govoriti.

Oskrbnica vije v svojem obupu suhi roki.

Vrata se odpro.

Ljudje planejo v spalnico, za njimi pa javka služkinja, ki se boji, da bodo radovedneži zagledali v postelji spečo zaljubljeno dvojico.

Na ležišču zapazijo mestnega očeta povezanega s široko odprtimi očmi in zamašenimi ustmi.

Jeden trenotek stoje vsi presenečeni.

Konečno se ključavničar vzdrami ter potegne mestnemu očetu nogovico iz ust.

Povezanec milo zajavka.

„Po — o — ma — gajte!“

„Kaj se je zgodilo?“ kriče meščani.

„Na — pa — dla me je!“

„Kdo pa?“

„Naša — nova — dekla“, stoka občinski odbornik. „Zapretila mi je z bodalom ter mi ključ vzela.“

Grozna noč ga je premagala — nezavesten se zgrudi na blazine.

Ljudje niti na to ne mislijo, da bi ga oprostili mučnih vezij. Prepuste ga oskrbnici ter hite na ulice, kjer je že vse polno ljudstva.

Vse kriči in tuguje. Človek bi mislil, da je cela Reka jedna velika blaznica. — — — — —

Tudi v trsatski cerkvi se množica kar drenja.

Naenkrat se začuje klic:

„Tukaj je ključ — tu visi.“

Resnično, na steni poleg vhoda k zlati strehi visi ključ, katerega je neznana tujka po noči vzela občinskemu odborniku.

Petdeset — sto rok se steguje, konečno se polasti ključa mestni oče, ki hitro odpre osodepolna vrata.

V tem trenotku se od glavnega cerkvenega vhoda sem začuje ženski glas.

„Kje je moj mož?“ vpije cerkvenikova žena. „Ni ga bilo domov, moj Bog, kam se je izgubil?“

Nikdo se ne zmeni za javkajočo ženo. Meščani divjajo po stopnicah navzgor v stolp, še-le zadnji zapazijo, da leži cerkvenik povezan za vratmi.

Hitro ga oprostite spon. Od vseh strani kriče na reveža, toda ničesa ne izvedo, kajti starček ne more govoriti.

Nogi ga ne nosite, iz jedne omedlice pada v drugo, ko-
nečno ga odneso v stanovanje k tarnajoči ženi.

Meščani pridejo v stolp.

Svetilnice prižgo. Po vseh kotih stikajo, celo v male
špranje gledajo, toda o roparjih ni niti duha ne sluha.

Na podstrešji leže železne plošče, toda brez zlatih opek.
Te so predrzni tatovi odnesli.

Cela Reka je razburjena.

Po vseh ulicah stoje gruče ljudij, vse kriči, povprašuje
ter modruje.

Toda s tem zlate strehe ne morejo nadomestiti — poнос
cele reške pokrajine je izginil. — — — — —

V tolovajskem skrivališču pod mestnim ozidjem se sliši
vrišč, ki prihaja od ulic.

Pante stoji sam na straži. V skrbeh je zaradi hruma, ki
se kakor morski valovi od mesta sem vali.

„Ali se je vrag z verige odtrgal?“ mrmra tolovaj. „Zlodja,
zaradi Smukača se pa res bojim. Ali so ga nazadnje res zgra-
bili? Hm, Smukač je sicer tako prebrisan, da tega skoraj ver-
jeti ne morem.“

Vrišč postaja vedno večji.

Tu začuje poleg sebe žensko obleko šumeti.

Amalija se mu približa, zapeljivo krasna v lični kmetski
opravi. Za pasom jej tiči bodalo in dvoje samokresov.

Jurij Skopčeva ljubica se čudno smehlja.

„Kaj pa se čudite?“ praša tolovaja skoraj nagajivo.

„Ali ne slišite grozovitega kričanja v mestu?“

„Aj, tako — v tem oziru bi Vam lahko dala potrebna
pojasnila.“

„Ali res?“

„Res,“ odgovarja Amalija. „Le pogledjte na Trsat. Od
tukaj se vidi cerkev.“

„Seveda.“

„Ali imate ostre oči?“

„Mislim, da jih imam.“

„Dobro, le pogledjte mali stolp na cerkveni strehi. Ali ničesar ne zapazite?“

Pante bistro gleda.

„Hm,“ oglasi se za nekoliko časa, „mali stolp se mi čuden dozdeva. Sama gola rebra kaže.“

Amalija se skrivnostno smeji.

„To je bila še sinoči tako zvana ‚zlata streha‘.“

Pante začuden zre v zalega dekleta.

„Le čudite se,“ šali se tolovajka, „o tem zakladu se mora danes reči: Nekdaj je bil — kajti me smo zlato odnesle, tamle v vrečah leži.“

Pantetu manjka besed.

„Ali ste res od samega zlomka?“ konečno zakliče.

„Sedaj še ne, raje sem Jurij Skopčeva ljubica,“ smeji se lepa Amalija.

Pante je ves iz sebe.

„Sedaj naj pa še kdo reče, da ženska zvijača ne prekosi vsega na svetu,“ čudi se tolovaj. „Mi prihajamo na Reko, da bi se polastili zlate strehe, vražje ženske nam jo pa pred nosom odneso.“

„Ne žalujte!“ roga se mu zvita tolovajka. „saj ostane zaklad v družini.“

Pante se prisiljeno smeji.

„Kaj mislite s tem? Ali bodete izročile zlato Juriju Skopcu?“

„To je moja stvar,“ odgovarja Amalija rezko.

Tolovajka se k svojim tovarišicam povrne, razbojniki pa se drenjajo krog nje. Čuli so, kaj je načelnica Pantetu povedala, ter se prav kisko' drže.

Da, nekateri celo svetujejo, naj se deklicam vzame zlato. —

Pante odločno nastopi.

„Iz te moke ne bo kruha,“ zakliče. „Dekleta so izvršila pogumen čin. Kdor jim vzame najmanjšo stvar, opraviti ima z menoj.“

Vsi molče:

Amalija stopi za korak naprej.

„Lepa hvala,“ pravi proti Pantetu obrnena, „sploh se pa nikogar ne bojimo — svoj plen bomo same znale braniti.“

V roki drži samokres in iz temnih očij jej švigajo strele.

Vrišč na ulicah ne preneha. Veliko Rečanov meni, da so izvršili nezaslišani rop čarovniki, vendar pa začno po raznih gostilnah preiskavati.

K stolpu v mestnem obzidju nikdo ne pride, kajti živa duša ne sluti, da se v teh razvalinah skriva roparska četa.

Tolovaji strogo stražijo. Večer se bliža, toda nobenega beriča ali vojaka ne zapazijo. Ko je že noč, približajo se preganjalci mestnemu obzidju, poleg katerega stoji nekaj bornih kočic. —

„Sedaj je zadnji čas, da jo pobrišemo. Beriči bodo kmalu tukaj. Zapustiti moramo skrivališče.“

„Kako pa?“

„Posamezno moramo oditi ter se v senci plotov mej vrtovi do karlovške ceste splaziti. Ob desnem bregu nas čakajo v goščavi naši tovariši.“

Popolnoma tema je.

Tolovajke nesejo v vrečah svoj dragoceni plen.

Pante se Amaliji pridruži.

„Pojdite z nami,“ jo ogovori. „Jamčim Vam za to, da se Vas nikdo ne bo dotaknil. Sedaj gremo h glavarju, ker smo na Trsat prepozno prišli. Ostanite pri nas!“

„To ni mogoče,“ odgovori Amalija odločno, toda prijazno. „Me imamo še neko opravilo na Dolenjskem, kjer se bodemo nekaj dni še mudile. Povejte pa Juriju Skopcu, da bodemo vse na Notranjsko prišle. Pri ‚ajdovskih‘ grobovih naj nas gotovo čaka.“

„Sporočil mu bom to.“

„In tam bo tudi Cekinar svojo Uršiko videl,“ pristavi Amalija.

„Ali kaj po njem hrepeni?“

„Mislim, da. Toda to je njujina stvar. Sedaj pa zdravstvijte! Glavarju lahko poveste, da bo Amalija sabo prinesla bogate zaklade, pokazati mu hoče, da je njega vredna.“

Pante občudovaje gleda krasno deklico, ki mu prijazno prikima.

Predrzne tolovajke kmalu izginejo v temni noči.

Tolovaji krenejo na desno v breg. Kmalu pridejo do goščave, straže jih ustavijo.

Tovariši so zopet trezni in nekoliko potrti, kajti Cekinar jih je pošteno oštel.

Podnačelnik sedi pri ognju v resnem razgovoru z nekaterimi tolovaji, dvojna straža pa pred Hrvatovo utico stoji.

Pante pristopi.

„Ali je Smukač tukaj?“ praša živahno.

„Ne. Ali ne prihaja z Vami?“

„Nismo ga videli.“

Cekinar poskoči kvišku.

„Če se mu le ni kaj pripetilo,“ zakliče razburjen. „Morebiti so res našega tovariša vjeli.“

Pante odkima.

„Tega ne verjamem. Smukač je preveč navihan. V mestu se skriva.“

„Upajmo, da je tako.“

„Jutri na vse zgodaj moramo vohuna v mesto poslati,“ pripomni Pante, ki se k ognju vsede.

„To se je že zgodilo,“ odgovarja Cekinar. „Poslal sem zanesljivega moža ter ga vsak trenotek pričakujem.“

Pante prične pripovedovati. Svoje dogodke opisuje v znančevi hiši, katero so sredi noči vojaki na tihem obkolili.

Podnačelnik mu pretrga besedo.

„Izdajalec je oblastnije obvestil.“

„To je tudi moje mnenje.“

„In jaz imam v tem oziru neko sumnjo,“ zakliče Cekinar.

„Sedaj mene poslušaj, tovariš, in prav mi boš dal.“

Cekinar pove, kaj je pri glumačih doživel in kako trdno speče je našel pri svojem povratku tolovaje.

„Ali so kaj tacega pili?“ praša Pante radoveden.

„To je Jera sama priznala, čeravno sedaj zopet taji. Tej ženski najmanj ne zaupam.“

„To je res čudno.“

„Tovariši so se še-le danes zjutraj zdramili,“ nadaljuje Cekinar. „Vsi so težke glave imeli ter so se opotekali kakor mali otroci.“

Podnačelnik pokaže na Hrvatovo utico.

„Oba sedaj stražimo.“

„Zakaj pa tudi njega?“

„Tega še posebno, ker sem prepričan, da se je omotenega hlinil.“

Pante premišljuje.

„Mogoče je že, da nam je Jera kaj napravila. Ženska je vsa vražja.“

„To bomo kmalu izvedeli.“

„Kaj misliš, da Ti bo kaj priznala?“

„Gotovo jo bom v kozji rog ugnal.“

Pante se smeji.

„Dolgo boš moral čakati — baba je bolj zvita, kakar mi vsi skupaj.“

„Premotil jo bom.“

„Ali pa ona Tebe.“

„To bomo že videli. Sedaj pa povej, kako se Vam je potem v mestu godilo.“

Pante se ne da dosti prositi.

Ko omeni sestanek s tolovajskimi deklicami, zavriska Cekinar samega veselja.

„Ali je bila Uršika tudi pri njih?“

„Ne, ostala je pri družih v gozdu. Povem Ti, tovariš. Amalija je pravcata junakinja. Svoje tovarišice ima ta v rokah, kakor Jurij Skopec svoje ljudi.“

Cekinar zre v ogenj.

„Če bi jo le mogel najti.“

„No, deklice bodo na Notranjsko k ,ajdovskemu grobu' prišle,“ konča Pante svoje poročilo.

Cekinar se oddahne.

„Oj, potem bo k meni prišla,“ pravi živahno, „da, na-me misli, to vem.“

„Le ne veseli se prezgodaj. Dekleta se čutijo grozno samostojne, pravcate Amaconke so.“

„In vendar me ljubi.“

„Človek, Ti si neznansko zaljubljen. No, privoščim Ti vso srečo.“

„Prišla bo k meni, prepričan sem.“

„In če se to ne zgodi?“

„Potem grem sam po svojo ljubico,“ zakliče Cekinar živahno.

„Ali bodeva sedaj Jero zaslišala?“

„Menim, da.“

„Še danes po noči?“

„Ne, jutri zjutraj.“

„Oho, straža prišleca naznanja.“

„To je naš vohun, ki se vrača iz mesta,“ pravi podnačelnik.

„Sedaj bodemo kaj novega slišali.“

„Mogoče je Smukač pri njem.“

„Ne, sam je, že prihaja.“

Vohun se urno bliža.

„Šmukač je vjet!“ kriči že od daleč. „V mestu vse o tem govori, da, nekateri celo trdijo, da je Smukač sam Jurij Skopec.“

Tolovaji stoje, kakor da bi bila strela udarila med nje.

„Tristo vragov,“ kriči Pante, „tega ne morem verjeti, da je moj prijatelj pod ključem.“

„In vendar je res,“ poroča izposlani vohun ves zasopen.

„Naš podnačelnik sedi v varni ječi. Sicer so pa Rečani vsi iz sebe — zlata streha je okradena, druga četa nas je prehitela.“

„Naše tolovajke — da,“ godrnja Pante. „Te vražje ženske so predrzno tatvino izvršile. Tristo peklenščkov, če se kaj posebnega ne zgodi, bo moj ubogi prijatelj kmalu bengljal na vešalih.“

„Oho, to se ne sme pripetiti,“ kriče tolovaji. „Smukača moramo oprostiti.“

„Da, le rešite ga,“ grozi se Pante. „To ni tako lahko. Bog zna, kako ga stražijo.“

Grozen vrišč nastane.

Vsak hoče najbolje svetovati, dokler jim Cekinar ne zapove, naj mirujejo.

„Molčite!“ zagrmi nad njimi, „rujovenje nima nikakoršnega pomena. Nazadnje nas bodo še na cesti slišali.“

Opomin pomaga.

„Moj svet je ta, da moramo kolikor mogoče hitro pobegniti od tod,“ zakliče Pante. „Deklice so zlato streho oskubile, zaradi tega bodo Rečani celo okolico preiskali. Tukaj se ne smemo več muditi — v nekaterih urah že bo tu okoli kar mrgolelo oborožencev.“

Tolovaji osupnejo.

„Da, da, proč moramo od tod.“

„In naš tovariš?“ oglasi se zopet Pante. „Najbolje je, da odrinemo naravnost na Notranjsko. Tam bomo glavarja dobili, on jedini more ubogega Smukača rešiti.“

Cekinar z glavo zmajeva.

„Do takrat je revež že davno mrtev.“

Pante se zakrohota.

„Sedaj vidim, da si malo iz zelenega gozda med ljudi zahajal. Oho, to jaz bolje poznam. Sodnije tako počasi postopajo, da bi jih polž lahko zavidal. Povem Ti, da še danes tri mesece ne bo Smukačeva pravda končana. Sploh mu ničesa ne morejo dokazati. Kakor ga poznam, tajil bo trdovratno.“

„In njegov znanec?“

„No, tega lahko mučijo, kakor hočejo, in vendar ne bo besedice črhnil. To je star grešnik, ki ve, da se gre pri tem tudi za njegovo kožo. In njegovi sorodniki itak ne morejo ničesa izpovedati, ker ničesa ne vedo. V tem óziru smo lahko mirni.“

Cekinar molči, ker izprevidi, da ima Pante prav.

Tu se ne da nič storiti, Milica ni pri glumačih, tedaj nimajo nobenega vzroka, da bi se še dlje časa mudili v reški okolici. —

Cekinar se spomni tolovajk — svoje Uršike, toda deklice so že odpotovale ter so gotovo že daleč od tukaj.

Vrhu tega je Amalija zamolčala, kam so se namenile.

Zaradi tega obvelja Pantetov predlog.

Nemudoma podero utice.

Pri tem zagleda podnačelnik Hrvatovo ženo.

Ta ravnokar s svojim možem šepeta ter se stran obrne, ko vidi, da jo Cekinar opazuje.

Podnačelnik jo ima zaradi Smukača na sumu, toda preveč previden je, da bi glasno izrekel kaj takega, ker predobro pozna prekanjeno razuzdanko.

Cekinar se Pantetu pridruži.

„Tovariš,“ pravi, „po vsem, kar si mi o reških dogodkih povedal, sem prepričan, da ste bili izdani.“

„Mogoče je že,“ godrnja Pante, „toda dokazati se nič ne da, kajti konečno je tudi sumnja lahko nastala, ker nas je toliko tujcev jeden in isti dan v znančevo hišo prišlo.“

„In jaz trdim, da ste bili izdani.“

„Zakaj pa?“

„To Ti bom pozneje povedal, ko bomo na potovanji. Previdnosti nam bo treba, velike previdnosti, kajti mislim, da — toda o tem se bodeva pozneje pomenila. Taborišče je razdrto, vreče so povezane. Naprej, tovariši, sedaj gremo k svojemu glavarju Juriju Skopeu!“

127. poglavje.

Pri knezu Podstrmskem.

Skrivnostni sel. — Nenavadne novice. — Ogljarja Toneta obluba.

Po krasnih poletnih dneh — po hudi vročini, ki je vsakega vezala do večera na hišo, kdor ni imel zunaj opraviti, prinesla je konečno huda nevihta zaželjeni hlad.

Solnce se skriva za temnimi oblaki, ki neprenehoma pošiljajo gost dež na zemljo, katerega se posebno kmetje zaradi velike suše vesele.

Nebo je sivo, kakor je tudi na Podstrmskem gradu vse pusto in dolgočasno.

Baron Frankovski je še vedno jetnik predrznih tolovajev vzlic veliki nagradi, katere je razpisana za njegovo oprostitev.

Knez Podstrmski svojega sorodnika nikdar ni posebno spoštoval, toda kri ni voda.

Knez opravlja baronova posestva, toda s tem si naveže težko breme.

Frankovski baron je vedno lahkomišljeno živel, zaradi tega se mora knez zelo truditi, da bi v pravi tir spravil zadolžena posestva.

Tudi kmetje-tlačani na Frankovskem ozemlju so z vsakim dnem upornejši. Knez jih mora brzdati s celo četo vojakov.

Po dolgem prestanku je knez sedaj zopet na svojem ljubljenem gradu.

Knez stoji pri oknu ter gleda v deževno pokrajino.

Tam doli se raztezajo zeleni gozdi, in prav v ozadji obzorja štrle proti nebu razvaline Rotenturnskega gradu.

„Rotenturn,“ šepeta graščak, „tam sem bil večkrat na lovu. In če vidim stare razvaline, misliti moram na Sabino — zadnjo Rotenturnsko potomko. In kakor razpada grad, tako je deklica nič vredna. Toda odpustiti jej moram, deklica je tako lepa, tako zapeljiva.“

Knez že od nekdaj občuduje žensko lepoto.

Ali se spominja, da ga je krasna Sabina tudi že osrečevala — sredi molčeče noči v samotnem lovskem gradiču?

„Kje neki je sedaj?“ povprašuje se graščak. „Ha, ko bi se tudi brez tolovajskega glavarja povrnila, odpustil bi jej vendar-le.“

Knez je tako zamišljen, da ne čuje opetovanega trkanja na vrata.

Konečno se ta odpro.

Mal živahen možicelj zvitega obraza vstopi.

To je knezov tajnik in sodnik, ki opravlja vse uradne posle, kajti knez se raje ukvarja z lovom, kakor pa s pisarjenjem.

Tajnik se nekaterikrat odkašlja.

Še-le, ko uradnik z nogo po tleh zadrša, obrne se knez.

„Oj, Vi ste, tajnik?“ zakliče knez slabe volje. „Ali ste že zopet v uradnih zadevah tukaj? Saj ste bili še-le pred pol ure tukaj in sem moral cel kup listin podpisati. Še sedaj me roka boli.“

Tajnik se smehlja.

„Sedaj se gre za nekaj družega, milostivi knez.“

„Ali je že zopet na Frankovskem kaj narobe? Če so kmetje zopet nemirni, planil bom kakor satan nanje. Odkar je moj bratranec, baron Frankovski izginil, so tlačani kakor ob-sedeni.“

„Nekaj družega je, milostivi knez“.

„No?“

„Pred jedno uro je prišel na graščino tuj človek, ki pravi, da ima važne novice poročiti. Toda prosto pot zahteva za-se, da sme prihajati in odhajati, kakor se njemu zljubi.“

Knez se ne premišljuje dolgo.

„Dovolite mu prosto pot za dva dni“, vелеva živahno.

„Dotično pismo sem že izgotovil, pečat sem na-nje pri-tisnil, treba je je le še podpisati.“

„Tedaj naj že zopet pero v roke vzamem“, godrnja knez. „No, za vraga, če ni drugače, sem s papirjem.“

Knez vzame pero v roko ter na listino napravi veliko ‚packo‘.

Tajnik jo s svojim dolgim jezikom obliže.

„Dober tek“, pravi knez, „jaz kaj družega rad pijem, ne pa črnilo. Toda taki ste učenjaki — vrag naj Vas razume!“

Potem počasi začeečka na ‚prostostno pismo‘ svoje častno ime. —

„Tako, tukaj je listina“, pravi konečno ter se globoko oddahne. „Sedaj sem pa res radoveden, kake novice nam tujec donša. Hitro ga sem pripeljite!“

Tajnik odhiti.

Knez se zopet k oknu obrne.

Na hodniku se začujejo težki koraki.

Vrata se odpro in sodnik se zopet prikaže.

„Kje imate moža?“ praša knez.

„Zunaj sem ga pustil.“

„Zakaj?“

„Milostivi knez, človek je na slabem glasu, to sem Vam hotel najpoprej naznaniti. V gorovji ga imenujejo ogljarja Toneta ter si ljudje pripovedujejo, da s tolovaji občuje.“

„Vse jedno, le noter naj pride!“

Tajnik z glavo zmajeva ter skozi vrata nekaj na hodnik zakliče.

Takoj potem vstopi pričakovani mož.

Zvito in vendar plašno gleda proti knezu.

„Le bliže pristopi, treba se Ti ni bati — prostostno pismo ima svojo veljavo.“

To je v resnici ogljar Tone, ki se počasi bliža knezu.

Hinavec poklekne, da bi knezu izkazal čast, toda v sreču vse drugače misli.

Knez ga opazuje.

Vtis, ki ga nanj napravlja ogljar, ni nič kaj prijeten.

„Kaj hočeš?“ praša ga rezko.

Ogljar Tone ga skesanega obraza pogleda.

„Oj, milostivi knez, prostostno pismo mi daje pogum, da se Vam približam.“

„Tri sto medvedov“, zarentači knez, „ne blebetaj mi, lopov, kakor stara klepetulja! To zna moj tajnik veliko bolje, kakor Ti. Same udanosti vedno umira, predno odpre svoja usta.“

Pri teh besedah nagajivo pogleda proti svojemu uradniku, ki se vsled te dvomljive hvale neznansko kremži.

Tudi ogljar Tone se tja ozre.

„Ali sme tudi gospod sodnik mojo skrivnost slišati?“

„Seveda, ta mora vse vedeti. Sedaj govori, drugače mi poide potrpežljivost.“

Ogljar Tone se ne da dvakrat prositi.

„Jaz stanujem v gorovji, milostivi knez“, prične počasi pripovedovati. „Tam marsikaj vidim, kar ostane drugim prikrito Tako sem opazoval neko tolovajsko četo.“

Knez postane pazljiv.

„Dalje!“

„Na ta način sem celo grozovitega Jurija Skopca videl, ki je sabo vlekel v verige okovanega gospoda barona Frankovskega.“

Knez razburjen pristopi k lopovu.

„Ali veš, kje je moj ubogi bratranec skrit?“

„Tega žalibog ne vem“, pravi ogljar Tone žalostno, „toda skrivališče tolovajskega glavarja bi lahko izvedel.“

„Tako, tako; ali je to vse, kar mi imaš povedati? Jaz sam vem, da je tolovajski glavar odpeljal barona Frankovskega — to mi ni nič novega.“

„Znano mi je še več.“

„No, radoveden sem. Ali Ti ni znano, zakaj Jurij Skopec dosedaj ni terjal odkupnine?“

„Tudi tega ne vem. Dokazati pa morem nekaj drugega — ali smem popolnoma odkritosrčno govoriti?“

„Seveda“, zagrmi knez nad njim. „Govori, kakor Ti je jezik zrastel. Ovinkov ne trpim.“

Ogljar Tone se plašljivo ozre proti sodniku, toda ta je postal radoveden ter se ne gane z mesta.

„Milostivi knez ste neko gospodično odposlali, katera naj vjame Jurija Skopca.“

„Sabino!“ zakliče knez nehote.

Hitro pa potem pristavi:

„Kaj veš o njej — hitro povej!“

„Ta Vaša vohunja se Vam je izneverila“, naglaša ogljar Tone. —

Knez z glavo odmaje.

„Tega ne verjamem.“

„In vendar je tako“, nadaljuje rokovnjač. „Ko bi bila hotela Jurija Skopca oblastnijam izročiti, storila bi bila to lahko desetkrat. Toda gospodična mu navlašč prizanaša.“

„Grom in strela, če me slepariš, godilo se Ti bo pozneje slabo!“

Ogljar Tone gleda knezu v obraz.

„Milostivi knez naj me da obglaviti, če ne govorim resnice. Dokazal bom svojo trditev.“

„Govori!“

Sodnik nateguje ušesa, toda nobene besede več ne sliši — ogljar šepeta.

Dlje časa tako knezu pripoveduje, kateremu se obraz vedno bolj daljša.

Konečno se mu oči togotno svetijo.

„Resnično“, mrmra graščak, „nespameten sem bil. Če me je Sabina varala, grozno jo bom kaznoval.“

Z nova se k rokovnjaču obrne.

„Kaj moreš Ti storiti?“

„Oj, veliko“, glasi se njegov predrzni odgovor. „Izročil Vam bom Sabino in Jurija Skopca povezana — potem mi sami določite plačilo.“

„Ali si v stanu to storiti?“

„Da — sem.“

„Lopov, Tvoja glava —“

„Naj pade, če ne izpolnim obljube. Svoje življenje stavim, da Vam bom oba izročil, potem bo tudi lahko, barona Frankovskega oprostiti.“

Knez se hoče natanko prepričati, da ogljar Tone govori resnico.

„Ali Jurija Skopca sovražiš?“

„Komaj ga poznam“, glasi se zviti odgovor. „Toda zvest podanik hočem postati — sezidal bi si rad malo hišico ter na starost mirno živel.“

„To vse boš dobil, da, še več, če mi oba v mojo oblast spraviš. Pred vsem pa moram dobiti dokaze v roko, da se mi je moja vohunja izneverila.“

„Te dokaze bom preskrbel.“

„Tako, oj, jaz sem premeten človek. Kakor lovski pes bom lazil za Jurijem Skopcem, dokler ne pride trenotek, da ga zgrabimo. Da, milostivi knez, plačila ne maram poprej imeti, v dokaz, kako pošteno mislim.“

„Kaj pravite Vi k temu?“ obrne se knez k svojemu tajniku.

Ta z ramo migne.

„Sedaj le pojdi, izpolni svojo obljubo, plačilo Ti ne bo izostalo.“

Ogljar Tone je radostno razburjen.

Knezu ponižno roko poljubi, tajnika nezaupno od strani pogleda, potem pa hitrim korakom skozi vrata na hodnik pride in po stopnicah se oziraje izgine.

128. poglavje.

Kaj zlato premore.

Leino trpljenje. — Abraham v jezi. — Velika sila.

Zviti Abraham je zopet moral globoko v mošnjiček poseči. Njegovim izpovedbam oblastnije ne verujejo popolnoma, da je Jurij Skopec le slučajno prišel v njegovo hišo.

Stari Hebrejec na to prisega, toda konečno mora pa vendar trde zlate odštovati.

Hišna preiskava se zaradi tega pri njem površno vrši.

Sicer so pa dragocenosti, katere je žid od tolovajev kupil, skrite v tajni podzemeljski kleti.

Sedaj more še-le na dogodke v njegovi hiši misliti. Levi leži doma bolj mrtev kakor živ, glavo ima grozno pobito, Jurij Skopec ga je z veliko silo ob steno vrgel. Ž njim tedaj ne more govoriti. Ko vojaki odidejo, zmisli se Lee.

Abraham je krasno deklico v njeno spalnico zaprl ter služabnicam zapovedal, naj jo strogo stražijo. Sedaj se še-le natanko spominja, kaj se je v oni grozni noči prepetilo. Urnih korakov hiti k svoji rejenki.

Služkinje zapodi iz sobe, potem vrata zapre ter ključ v žep vtakne.

Tu v spalnici sedi divna Turkinja. Objokana je, ko pa Abraham vstopi, hitro se ponosno vskloni.

Žid jo srdito gleda.

„Izdajica!“ sikne razljučeni starec.

Deklica ga neustrašeno pogleda.

„Jaz nisem izdajica“, odgovarja ponosno. „Tolovajskega glavarja sem le svarila, ko mu je smrtna nevarnost pretila.“

Abraham se zgane.

„Kaj praviš?“

„Skrivnost onih treh postelj mi je znana“, naglaša lepa deklica.

„Kaj mene postelje brigajo? Jaz ničesa o njih ne vem. Moja hiša je stara, tudi so mogoče moji služabniki hoteli tolovaje umoriti. Sedaj se imam s Tabo o drugih rečeh pogovoriti.“

Deklica ga prašaje pogleda.

„Ti prokletega tolovaja ljubiš!“ kriči Abraham.

Lea položi svojo malo roko na visoko dvigajoče se prsi.

„Da, ljubim ga — nad vse!“ zatrjuje plamtečih očij.

Žid besno zarujove.

„Oj“, sopiha, „jabolko ne pade daleč od drevesa. Ali sem Te zaradi tega tako skrbno vzgojil, da Te konečno tak peklenški tolovaj odpelje?“

Lea kvišku poskoči.

„To ni res!“ zakliče žarečih se očij. „Jurij Skopec me ni zapeljal — tega on ne stori.“

Lea obmolkne.

Žid je sedaj manj togoten, kakor poprej, kajti ve, da se deklica ne laže — ki tedaj ni izgubila dekliške časti.

Toda popolnoma še ni potolažen.

„Ti ga ljubiš“, huduje se nad njo, „pokazala si mu tajni hodnik.“

„Ne, Jurij Skopec ga je sam našel.“

Abraham pristopi k lepi deklici.

„To jaz bolje vem“, grči. „Ti si mu pri begu pomagala.“

In pa v Tvoji sobi je bil.“

Lea globoko zarudi, toda očij ne povesi.

„Da, to sem storila“, pravi mirno. „Odprla sem mu svojo spalnico, ker sem ga hotela obvarovati zavratnih napadov zlobnega Levija.“

„In pa tikala si ga — sam sem to slišal.“

„Tega ne tajim.“

Abraham divja gori in doli.

„Saj pravim, lepo nadlogo sem si s Tabo nakopal“, tarna žid. „Ti svojega očeta res ne zatajuješ — bil je tudi tolovajski glavlar.“

„Naj je bil, kar hoče. Storila nisem nič napačnega, moja vest je čista. In nehvaležna nisem nikdar bila.“

Žid molči. Od strani pogleduje svojo rejenko, ki zopet mirno sedi.

„Kaj naj sedaj s Tabo počnem?“ zakriči z nova Abraham. „Zaprli Te bom, stradati Te bom pustil, da boš suha postala kakor trska.“

„Le storite to,“ odgovarja Lea ponosno. „Trpela bom in molčala, nikdar pa ne bom za milost prosjačila, ker nisem nič napačnega storila.“

Abraham srdito sika.

„Zaprte me,“ nadaljuje Lea, „vrzite me v klet, ne bom se upirala. Slabotna deklica sem — storite z menoj, kar Vam je drago!“

Hebrejec ne misli na to, da bi izvršil, kar preti. Lea mu je ljuba, toda doseči hoče, da bi gojenka postala soproga bogatega soseda.

„Prosi za odpuščanje!“ prične zopet žid.

„Ne, nikdar!“

„Poklekni!“

„Ne, ne vem, zakaj.“

„Lea,“ kriči Abraham togotno, „ne spravi me v jezo, drugače Te zgrabim za Tvoje dolge kite ter Te po tleh vlačim, dokler ne prosiš za milost.“

„Storite, kar ne morete pustiti!“

Abraham se za trenotek izpozabi.

Divje besneč plane na deklico ter jo zgrabi za krasne lase. —

„Lea, mučil Te bom!“

„Kakor Vam drago,“ odgovarja pogumnica mirno, „Jurij Skopec bo že čul, kako se mi je godilo, ter bo potem zahteval od Vas račun.“

Te besede izdajo. Abraham omahne, kakor bi ga strela zadela.

„Jurij Skopec,“ jeclja strahopetnež, „oj, ta je sedaj daleč od tod, ne bo se upal semkaj.“

„Povrnil se bo.“

Stari prepeličar se plašno na vse strani ozira, kakor da bi se bal, sedaj in sedaj se bo grozoviti tolovaj prikazal.

„Le mučite me,“ oglasi se lepa deklica, „pokažite svoje priznanje za to, da sem ga prosila, naj Vam prizaneso. Ravnala sem tako, ker nikdar ne pozabim, kako hvaležna Vam moram biti za vse izkazane mi dobrote.“

Žid dobro ve, da bi ga bil tolovajski glavar zadavil, ko bi ne bila v zadnjem trenutku njegova gojenka posredovala.

„Ne bom Te v klet zaprl,“ zagodrnja stari Abraham, „ne bom Te mučil, toda strogo Te bom dal stražiti — dokler —“

Lea ga prašaje pogleda.

„Dokler Levi ne postane zdrav,“ pristavi žid temnega obraza. „Potem bo prišel rabinec ter Vaji poročil. Levi Ti bo že muhe izgnal.“

Lea se ponosno vzravna.

„Levijeva soproga ne bom nikdar postala.“

„Oho, to bomo že videli,“ čivka Abraham.

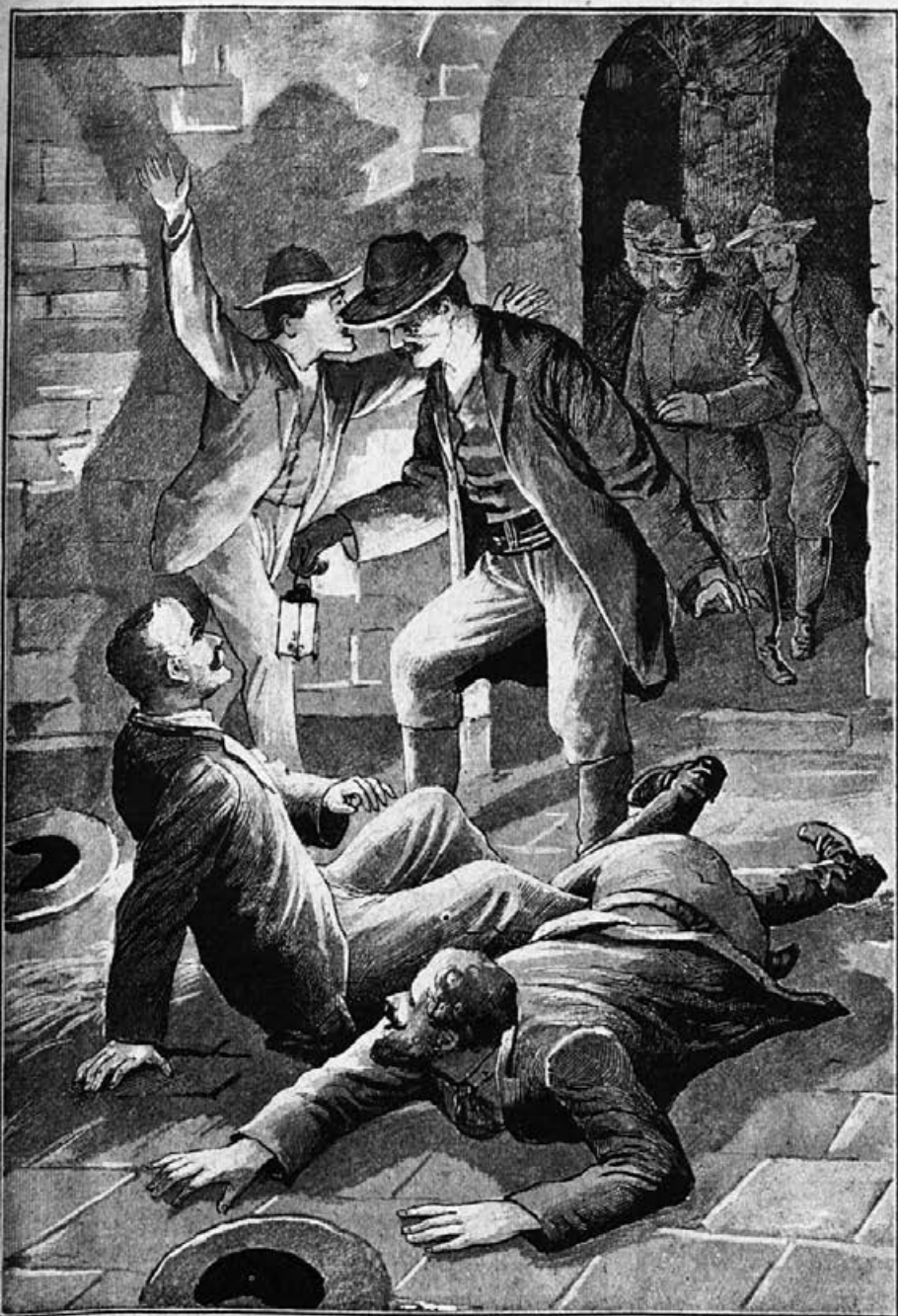
„V neljub zakon se ne dam prisiliti. Branila se bom do zadnjega — dokler si ne priborim prostosti.“

„O, primoral Te bom.“

„Nikdar,“ zakliče pogumna gojenka pol obupana. „Rabinec naj le pride, poroča naj, kar mu drago, toda Leviju se nikdar ne bom udala. In če me Levi potem tudi v svojo hišo vleče, pokazala mu bom, kako ostuden mi je. Zadavila ga bom, predno me bodo mogle njegove suhe roke objeti.“

Južna kri vre — Lea je jednaka boginji osvete.

Abraham se smeji.

„Bežati moramo,“ pravi Pante svojim tovarišem.

„Le upiraj se, golobičica,“ roga se starec. „Sedaj si se sama izdala. To mi je ravno prav. Odslej Te bomo strogo stražili, dokler Levi ne okreva. To se bo kmalu zgodilo, kajti Tvoj bodoči soprog ima trdo glavo. In da se mu v poročni noči ne pripeti kaka nezgoda, povežali Te bodemo. Ne pozabi, kar sem Ti rekel — odnehal ne bom nikdar.“

Lea smrtno prebledi.

Starega Abrahama predobro pozna, preti jej osoda, da postane žena sovražnega moža.

Žid zapazi njeno bojazen.

„Hihihi,“ roga se starec, „ali sedaj izprevidiš, da Ti nobeden upor nič ne pomaga? Da, bolje je, da se prostovoljno udaš, kajti moja volja bo obveljala.“

„Moja tudi.“

„Ali ne izpoznaš, da Ti nič ne pomaga?“

„Jaz samo jednega ne pozabim.“

„In to je?“

„Jurij Skopec se bo povrnil — potem bodete morali dati odgovor.“

Abraham se kisko smehlja, kajti pri srečanju mu ni posebno lahko. —

„Smešno,“ pravi konečno, „tolovajski glavar je daleč od tod in stavim, da se ne bo nikdar več upal v Zagreb.“

Deklica molči. Spominja se Jurij Skopčeve obljube, da jo bo zopet obiskal.

Tega noče izdati.

Abraham gre proti vratom.

„Pri tem ostane, kar sem rekel,“ pravi žid, „sedaj grem Leviju streč. Mnogo zdravnih zelišč mi je znano — kmalu bo Tvoj ženin okrevale in potem se bo po moji volji zgodilo. Pripravi se na poroko, sicer Te bodem prisilil.“

Hripavo krohotajoč zapusti trdovratni Abraham lepo jetnico.

129. poglavje.

Zaljubljena vdova.

Jurij Skopčeva predrznost. — V samotnem gradu. — Nenavaden zapor.
Siloviti grof. — Gospa in hišina.

Jurij Skopca in njegove tovariše smo zapustili, ko so se začeli oglašati lovski rogovi. —

Pogumni tolovajski glavar ostane miren, sklep njegov je v jednem hipu gotov. Vsak trenotek je dragocen, obotavljati se ne sme najmanje.

„Hitro,“ veva Jurij Skopcec zamolklim glasom, „tu je gosto grmovje — poskrijte se notri s plenom ter ostanite popolnoma mirni.“

Polde mračno gleda.

„Vse je prav, glavar. Toda prokleti psi nas bodo kmalu izvohali.“

„Počenite v goščavi!“ zapoveduje glavar.

Tolovaji ubogajo.

Po vseh štirih plezajo v grmovje ter potegnejo za sabo vreče z denarjem.

Jurij Skopcec ostane sam ter mirno čaka na lovsko družbo.

„Glavar,“ oglasi se Polde z nova, „ali se bodete skrili?“

„Ne, jaz ostanem tukaj.“

„Ali —“ šepeta Černič v skrbeh.

„Tiho!“ veva glavar, „molčite — lovska družba se bliža, prepustite vse meni!“

Nikdo ne ugovarja več.

Tolovaji poznajo svojega načelnika ter vedo, da ne trpi nasprotovanja.

Mirni čepe v goščavi, predrzni glavar pa sloni ob veliki smreki ter ravnodušno pričakuje, kaj mu bo naklonila usoda.

Ni mu treba dolgo čakati, kmalu pridrvi četa lovskih psov. —

Živali vohajo po zraku — čutijo, da se za grmovjem skrivajo ljudje.

Čudovito je, kako moč imajo Jurij Skopčeve lepe črne oči. —

Psi obstoje, ne upajo se blizu priti. Cvilijo in tulijo, ozirajo se nazaj, kakor da bi od prihajajočih lovcev pričakovali pomoči.

Jurij Skopec se ne gane.

Desnica njegova se oklepa samokresa — toda orožja mu ni treba rabiti, oči njegove krote pse.

V bližini se lomi vejevje.

Krasen konj s širokimi prsi odganja, kar se mu stavi v bran. —

In na njegovem hrbtu se giblje — ne lovec, kakor je Jurij Skopec pričakoval — marveč krasna, razkošna ženska v lični, baržunasti jahalni opravi.

To je gospa imenitnega rodu. Sama je, ostala lovska družba je krenila na drugo stran.

Ženska sedi v sedlu kakor Amaconka, z levico drži srebrn lovski rog, z desnico pa konjske vajete.

Menda je pričakovala, da so psi obkolili kako divjačino. Psi se drenjajo naprej.

Ženska se začudi.

„Aj, to ni divjačina. Kaj počenja kmet tukaj?“

Jurij Skopec se ne ganè.

„V zapuščenem gozdu samotni mož — Vi ste lovski tat!“ —

„Ne, nisem,“ odgovarja pogumni tolovajski glavar.

Njegove temne oči se vjamejo z onimi krasne jahalke.

Premolk nastane. Celo psi molče.

Tujka se v sedlu vzravna.

„Kdo ste?“ praša zapovedujočim glasom, ki se pa nekoliko trese. „Takah očij, kakor jih imate Vi, nima nobeden kmet.“

Jurij Skopec se smehlja.

„Slučajno sem v to pokrajino zašel,“ izpregovori, „da, slučajno. Sicer bom pa molčal.“

„Ah —“ čudi se krasna ženska.

Psi se togotno zaganjajo v grmovje, za katerim se skrivajo tolovaji.

„Kaj pomeni to?“ vsklikne jahalka. „Moji psi so tako nemirni — ali niste sami?“

Jurij Skopec molči.

„Kdo se skriva v grmovji?“ prša ga rezkim glasom.

Glavar jo nemo gleda.

Gospa nastavi srebrni rog na usta.

„Treba mi je samo jedno znamenje dati, in družba bo pridrvila,“ preti neznanka. „Odgovor zahtevam.“

Jurij Skopec se jej v obraz smehlja.

Oči se mu svetijo — ženski omahne roka z lovskim rogom.

Kaj se vrši v duši razkošne tujke, to sam Bog ve.

„Z mano pojdite!“ vелеva krasotica tresočim se glasom. „Ne daleč od tod je moj lovski gradič, tam mi bode te dali odgovor.“

Jahalka zapove psom, naj molče. Živali renčeč ubogajo.

„Šel bom z Vami,“ oglasi se pogumni mož, „toda dovolite, da se poprej s svojimi spremljevalci pomenim.“

Iz njegovih očij švigajo čarobni bliski proti tujki.

Ta mu pritrjevaje prikima.

Jurij Skopec izgine za grmovjem.

„Polde — Černič!“ šepeta predrznež.

„Tukaj smo.“

„Ostanite mirni, dokler se lovska družba ne oddalji, potem pa pojdite pod Hrušico, prišel bom za Vami, četudi šele po preteku nekaj dnij.“

„Glavar, v svojo nesrečo hitite,“ ugovarja Polde, ki je vse slišal.

„To je moja stvar.“

„Glavar!“

Ubogajte, kakor Vam ukazujem! Nevarnosti ni nobene več. S to gospo moram iti, sicer nas vse polove. Zdravstvijte!“

Tolovajski glavar se prerine iz goščave ter zopet stoji pred lepo jahalko, ki ve, da jej skrivnostni, zali mož ne more uiti. —

„Pripravljen sem,“ pravi Jurij Skopec.

„Pojdite z menoj!“

Gospa počasi odjaše, glavar pa koraka za njo. Psi odidejo ž njima.

Od časa do časa se jahalka ozre; menda se hoče pripraviti, če je zali mož ni zapustil.

Jurij Skopec na beg niti ne misli, kajti psi bi ga hitro zgrabili in tudi ostala lovska družba bi ga kmalu dohitela.

Pot ne traja dolgo.

Prikaže se sredi temnozelenih smrek gradič.

Tolovaj zapazi, da ima krasna gospa dragocene prstane na roki.

Ni dvojbe, skrivnostna jahalka je bogatega, plemenitega rodu. —

Pred močno okovana vrata prideta.

Sicer je pri njih zvonec, toda gospa z jahalnim bičem trikrat krepko na vrata potrka.

Vhod se odpre.

Mnogoštevilni služabniki v lični opravi stojе na dvorišči. Globoko se priklonijo pred svojo gospodarico.

Gospa v tujem jeziku svojim slugam nekaj zapove in koj potem osem hlapcev obstopi Jurija Skopca. Radovedni ga gledajo. —

„Postrezite mu dobro!“ vелеva razkošna krasotica. „Ne pozabite, kar sem Vam ukazala — sicer se bojte moje nemilosti!“ —

Z bičem zamahne v potrdilo svojega povelja.

Služabniki peljejo tolovajskega glavarja v gradič, žena pa odjaha s psi proti gozdu.

Jurij Skopec je jetnik.

„Dobro, dobro,“ misli si predrznež, „to bo zopet nekaj nenavadnega. Nevarnosti ni nobene za-me, vsaj tovariše sem otel. Sedaj naj pride, kar hoče.“

Služabniki molče. Samo namigujejo mu, naj gre ž njimi.

Po stopnicah odidejo v prvo nadstropje, po temnem hodniku stopajo mimo zaprtih vrat.

Konečno odpro vrata ter pridejo v krasno opremljeno sobo.

Vrata se zopet zapro, Jurij Skopec je sam.

To ga ne vznemirja.

K vhodu pristopi ter potrka na vrata.

Čudno odmeva od njih.

Železna so. Predrznež se k oknu obrne.

Pred njim je zastor. Ko ga odgrne, zapazi gladko steno. Sobo razsvetljuje svetilnica na stropu.

Tolovajski glavar se čudno smehlja.

„Jetnik sem,“ pravi sam pri sebi. „no, počakajmo, kaj poreče lepa jahalka. Njeni pogledi —“

Predrznež ne izpregovori vsega, kar misli.

Še jedna vrata so v stranski steni. Tudi ta so železna, sredi njih pa je malo, štirioglato okence, ki se samo od zunaj da odpreti. Tam zasliši šum.

Okence se odpre.

Zunaj stojita dva služabnika.

„Vzemite!“ oglasi se jeden izmed njiju.

Nekaj skled mu pomole noter, ki so sicer pokrite, toda prijeten duh prihaja iz njih.

Jurij Skopec uboga.

Tudi dvoje steklenic dobi, kozarci pa že stoje na mizi.

Okence pri vratih se zopet zapre.

„To je kakor v pripovedki,“ pravi glavar sam pri sebi. „Tu na gradu so menda dobro živeti navajeni, tako izvrstno menda nikjer na svetu jetnikom ne strežejo.“

Jedi so okusne. Tudi vino je plemenita kapljica.

Jurij Skopec se ne obotavlja. Že štiriindvajset ur ni ničesa zaužil, zadnji dan niso zaradi vojakov od krčmarja nobenega živeža dobili — pošteno je lačen.

Predrznež čuti, da ga skrivaj opazujejo. Dela se, kakor bi tega ne vedel.

Po dovršenem obedu se vleže na krasen divan te sladko zaspi.

Poludne se bliža, ko se lovska družba povrne nazaj v gradič.

Psi skačejo krog konj, hlapci pa ustreljeno divjačino na vozu privажajo.

Pred vsemi na čelu jaha krasna gospa, baronica Stojanska. —

Omožena je bila s starcem, ki je kmalu po poroki umrl. Sedaj je jedna najbolj oboževanih hrvatskih plemenitašic.

Graščina njena je na severnem Ogerskem, toda lov jej je tako priljubljen, da je velik del poletja na svojem gradiču v Prigorji. Gostov ima vedno vse polno krog sebe.

Mej temi je tudi neki grof, precej silovit in ošaben človek, toda vpliven mož v Budimpešti.

Laska si, da bo kmalu postal soprog krasne udove. Tega se očitno hvali.

Drugi čestileci razkošne gospe si ne upajo tekmovati z njim, ker vedo, kako nevaren nasprotnik je grof v dvoboji.

Grof jaše poleg baronice.

„Kje ste bila danes zjutraj, milostna gospa?“ praša jo svojim hripavim glasom kolikor mogoče prijazno. „Povsod sem Vas iskal, toda nisem Vas mogel najti.“

„Za jelenom sem divjala,“ glasi se njen nekoliko raztresen odgovor.

„Potem ste morala kakor veter hitro odjahati. Zagledal sem Vas še le, ko ste prihajali od gradu sem.“

„Res je, jelen je za grajskim obzidjem proti severu dirjal ter mi konečno utekel.“

Grof je nezaupen — na obrazu se mu vidi, da je slabe volje. —

Zanašajoč se na svojo vplivnost v celem cesarstvu si hoče lepo ženo konečno-veljavno pridobiti.

„Milostiva gospa,“ prične zopet sladko smehljajoč se, „ali bodete še dolgo kot udova tugovala? Pomislite, da to ni prav! Vaš soprog je bil starček, tedaj si poiščite moža, ki bi Vam ugajal.“

„Za to je še vedno čas,“ odgovarja baronica malomarno.

„Res je, da ste mlada, toda leta minejo. Znano Vam je, kaj čuti moje srce —“

„To ste mi že dostikrat naglašali, grof,“ odgovarja mu krasotica suhoparno, „toda prosta hočem še ostati.“

„Tedaj me zametujete?“ prša jo razžaljen.

Lepa gospa si ž njim noče sovražnika nakopati.

„Kdo to pravi?“ mu odgovarja, „toda za sedaj se še nočem vezati. Bodite s tem zadovoljni, ož, doma smo.“

Kot prva izpodbode konja ter odjaha na prostorno dvorišče, kjer jo že služabniki čakajo.

Grof nekoliko zadej ostane.

„Popolnoma se je predrugačila“, mrmra. „Danes zjutraj je bila še prijazna, upal sem, da je bom kmalu imenoval svojo nevesto. Ali je res tako nestanovitna? Dogodbica z jelenom mi tudi nič kaj ne ugaja. Ali morda družega ljubi? Ha, to bi bila njegova poguba — tekmeča ne trpim.“

Grof sam pri sebi sklene, da jo bo natanko opazoval.

Na dvorišči postane živahno gibanje.

Lovci skačejo raz konje ter grede za krasno gospodarico, ki jih pelje v veliko dvorano, kjer je kosilo pripravljeno.

Gospa odide za trenotek v svoje sobe, da se tamkaj preobleče.

Tam jo pričakuje starejša služkinja.

Zaupnica njena je, kajti skrivnostno se smehlja, ko zagleda vstopivšo baronico.

„Vrata zapri!“ vелеva gospa.

Hišina stori, kakor se jej zapove.

„Sedaj povej!“ oglasi se razkošna lepotica, „ali je skrivnostni kmet v dobro zavarovani sobi?“

„Da, milostiva.“

„Ali si ga opazovala?“

„Sem. Jedel je in sedaj spi.“

Gospej se obraz stemni.

„Spi? Kako se vede?“

„No, lačen je bil pošteno, toda —“

„Toda?“

„Hišina se smehlja.

„Govori vendar!“ sili jo baronica.

„To ni kmet“, šepeta zaupnica, „vedel se je pri mizi, kakor plemiči, ki so Vaši gostje. Olikan človek je to.“

Sedaj se tudi gospa smehlja. Zadovoljna je, da ima neznanega moža v svoji oblasti.

„Slutila sem nekaj takega. Kdo neki je skrivnostni mož? Lep je, ali ni res?“

Hišina prikima.

„Če bi bila jaz mlada in lepa, jaz bi —“

„Kaj bi naredila?“

„Oj, milostiva gospa, hitro bi se v njega zaljubila.“

„Molči!“ zakliče divna gospa, ki globoko zarudi.

Oči se jej čarobno svetijo.

Hišina se prekanjeno muza, ko jo oblači v dragoceno svilen obleko.

„Oj, moja milostiva gospa je krasna“, pravi zaupnica. „Kako srečen bo mož, ki Vas bo smel svojo soprogo imenovati.“

„Ali boš hitro molčala, stara blebetulja?“ zakliče lepotica, toda obraz njen je prijazen, besedam njenim, navidezno ježno izgovorjenim, nasprotuje.

Ogleduje se v velikem zrcalu. Roki stegne od sebe, kakor da bi hotela ljubljenega moža objeti ter pritisniti na vroče srce. —

130. poglavje.

Smukač v ječi.

Jetnik. — Zaslišanje. — Prekanjeni tolovaj.

Na Reki je vse razburjeno. Oblastnije so vse iz sebe, meščani se ne morejo pomiriti — nikdo ne misli na svoja opravila. Saj imajo pa Rečanje tudi dosti povoda, da tugujejo, kajti take predrzne tatvine stari ljudje ne pomnijo, kakor se je z zlato trsatsko streho izvršila.

Vojaki in beriči zastonj iščejo — o tolovajih ni duha ne sluha.

Vrhu tega je mestni oče, kateri je imel osodepolni ključ v shrambi, nevarno zbolel. Ne morejo ga vsled hude mrzlice zaslišati — oblastnije si ne znajo pomagati.

Jedina njihova tolažba je dejstvo, da imajo Smukača pod ključem.

Hrvatova Jera ga je s tovariši vred izdala — prekanjena ženska je oblastnijam povedala, da so v dotični hiši sumni ljudje. Našli so seveda samo jednega in tega smatrajo za velikega rokovnjača.

Dosedaj ga še niso zaslišali, kajti 'zlata streha' jim preveč po glavi roji. Konečno se jetnika vendar spomnijo in sodnija sklene, da ga zasliši.

Z veličastnimi koraki gredo strogi gospodje skozi razburjeno množico proti sodnijskemu poslopju, v katerem so tudi ječe. —

V malo dvorano odidejo, kjer se navadno vrše kazenske obravnave.

Velika miza je s črnim suknom pregrnena. Na stenah vise razne oljnate podobe.

Slednje predstavljajo razne kazni, katere so bile v onih časih običajne. To je oblastnija tako odredila, da bi se zločinci, ki se zaslišavajo, že vsled teh slik prestrašili ter omehčali.

Sodniki se vsedejo za mizo. Predsednik pozvoni z zvoncem, ki pred njim stoji.

„Pripeljite jetnika semkaj, katerega smo danes po noči zgrabili“, vелеva beričem, ki na dano znamenje prihitē. „Moža, ki je lastnik dotične hiše in pa njegove svojce bodemo pozneje zaslišali.“

Beričem se obrazi podaljšajo.

„No, kaj se obotavljate?“ praša predsednik nestrpno.

„Oj, strogi gospod sodnik, poročati moramo poprej o jetniku“, oglasi se jeden izmed sodnijskih hlapcev.

„Ali je jetnik morda pobegnil?“ zakliče predsednik.

„Ne, v ječi je.“

„Tedaj ga sem pripeljite!“ vелеva sodnik. „Ali je v železje okovan?“

„Žalibog, ne,“ stoka berič. „Jetnik mora s samim satanom v zvezi biti. Oprostil se je spon ter je jednemu izmed svojih tovarišev vrč na glavi razbil. Reveža je skoraj ubil, veliko krvi mu je odteklo.“

„To je nezaslišano!“

„Hoteli smo ga zopet zvezati“, nadaljuje sodnijski hlapec žalostnim glasom, toda zlodej je nenavadno močan. Z raztrgano verigo je krog sebe udrihal, da se sedaj nikdo k njemu v ječo ne upa.“

Predsednik s svojo častitljivo glavo zmajeva.

„Grozno, nesramno!“ zakliče. „Toda vse nič ne pomaga, zaslišati ga moramo. Vrzite zanjke nanj, planite skupno na siloviteža, tako ga bodete premagali!“

Beriči se v svoji zadregi za ušesi praskajo, toda predsednik ukazuje, ubogati mu morajo.

Dvorano zapuste, da izpolnijo svojo dolžnost. Kmalu se od ječ sem začuje velikansko kričanje.

Nekaj sodnikov prebledi, samo predsednik ostane miren.

Z nova se razlega ropot in rujovenje po celem poslopji, potem se vrata odpro.

Cela četa beričev vleče za sabo povezanega Smukača. Mnogo izmed njih krvavi — tolovaj se je hudo branil, predno so ga premagali.

Najstarejši berič si briše pot s čela.

„Tu je obdolženec, strogi gospod“, poroča svojemu predstojniku. „Komaj smo ga ukrotili, vedel se je, kakor divja zver. Sedaj je varno povezan.“

Predsednik strogo pogleda tolovaja.

„Obdolženec“, ga prične izpraševati, „kako se pišete?“

Smukač se srdito drži.

„Štefan mi je ime“, zakriči tako glasno, da se okna tresejo.

Sodniki skoraj s stolov na tla pocepajo.

„Ne kriči tako, obdolženec!“ zakliče predsednik, „saj nismo gluhi.“

„Jaz pa hočem rujoveti“, razsaja tolovaj še glasneje, da sodnikom kar po ušesih zveni.

„Kako se glasi Vaše družinsko ime?“ nadaljuje predsednik izpraševanje.

„Štefan sem in ostanem“, kriči silovitež, „tako me doma kličejo, družega imena nimam.“

„Kaj so Vaši stariši?“

„Ne vem.“

„Kje ste rojeni?“

„Za plotom, v cestnem jarku — kaj to mene briga?“

„Tedaj ste brezdomovinski potepuh“, pripomni predsednik, pisar pa pridno z gosjim peresom zapisuje.

„Odkod prihajate?“

„Iz Drage.“

„Veliko vasij je, ki se tako zovejo“, meni sodnik.

„Mogoče, naj jih bo. Doma sem v Dragi — družega Vam ne vem povedati.“

Predsednik z glavo zmajeva.

„Tedaj Štefan iz Drage — kako pridete na Reko?“ praša ga predsednik strogim glasom.

Pri tem pokaže na slike, ki na stenah vise.

Smukač se za-nje ne zmeni.

„Ali bodete govorili ali ne?“ zakliče preiskovalni sodnik.

„Bil sem pri svojem dekletu — svojo ljubico sem obiskal“, pripoveduje tolovaj, ki se prav neumnega dela.

„Pri hčeri hišnega posestnika tedaj, pri katerem smo Vas zasačili?“

„Da, pri njej.“

„Kje sta se z deklico seznanila?“

„Na travniku pri ljudski veselici.“

„In potem ste k njej šli?“

„Tako je — to ni nič kaznjivega.“

„Kje so Vaši tovariši?“ izprašuje predsednik.

Smukač ga prašaje pogleda.

„Tovariši? — Pri ljubici jih ne potrebujem.“

„Ne tajite, obdolženec. Vaši tovariši so bili z Vami v hiši — toda na skrivnosten način so izginili.“

Tolovaj odkima.

„O tem mi ni nič znanega“, odgovarja. „Pri svojem dekletu sem bil ter nisem hotel, da bi se to izvedelo. Potem so me zgrabili, to je vse. Mogoče, da so bili še drugi ljudje v dotični hiši, toda jaz nisem nikogar videl.“

Predsednik se k svojim tovarišem obrne.

„Predragi gospodje“, pravi poluglasno, „kaj pravite k obdolženčevim izpovedbam?“

Sodniki z ramami zmajevajo ter molče.

„Ta človek je ali norčav, ali pa popolen lopov“, nadaljuje predsednik.

Pisar k njemu pristopi.

„Strogi gospod“, pravi ponižno, „po prvem zapisniku je bil obdolženec resnično v dekliničini sobi. Bil je pol oblečen, ko so ga zgrabili.“

„Orožja pri njem niso našli“, pravi predsednik sam pri sebi. Glasno pa pristavi.

„Ta človek je nevaren.“

„Ali bomo zdaj deklico zaslišali?“ oglasi se prislednik. „S svojim očetom zunaj čaka. Od nje bomo morebiti kaj več izvedeli.“

Predsednik prikima.

Toliko je gotovo, da obdolženec pri ropu zlate strehe ni bil udeležen, ker je bil v isti noči že zaprt.

Izvršili so tedaj tatvino drugi ljudje.

Smukač je premeten lisjak, dela se neumnega, konečno pa na nobeno prašanje več ne odgovori.

Odpeljejo ga zopet v ječo in na njegovo mesto vstopi lahkomišljena deklica.

Tudi ta je zvita kača.

Mej hudodelniki je že od mladih let, bojazni ne pozna, skoraj predrzno stoji pred sodniki.

Predsednik jo začne izpraševati.

„To je moj ljubček“, odgovarja deklina mirnim glasom. „Spoznala sem ga na travniku pri ljudski veselici ter ga skrivaj v svojo spalnico vzela.“

Predsednik čelo nagubanči.

„Čuvajte se!“ jej zapreti, „če se lažete, zadela Vas bo ojstra kazen.“

Deklica niti s trepalnico ne migne.

„Prisegam“, odgovarja predrzno, „mož je moj ljubček, rada ga imam, ker je tako zal in krepak. Sicer ničesa o njem ne vem, če me koj ubijete.“

Sodniki seveda ne vedo, da se je tolovaj z lahkomišljenko še v zadnjem trenutku dogovoril, predno je iz njene sobe pobegnil.

Računati je moral s tem, da ga bodo beriči zgrabili.

Deklica pri svoji izpovedbi ostane, ker ve, da je Smukač jednako trdil.

Konečno njenega očeta pokličejo.

Tudi ta lopov se tako predrzno vede, da ga mora predsednik k redu pozvati.

„Jaz ničesa ne vem“, odgovarja na dotično prašanje. „Moja hči je zapeljivca v spalnico vzela. Sicer pa pri meni ni bil nikdo. Kdor nasprotno trdi, je lažnik. Ljubčka moje hčere ste zgrabili, ker družega človeka v moji hiši ni bilo.“

Prekanjeni lisjak se ne da strahovati. Pri svoji trditvi vstraja.

V ječi pa je zopet grozovit direndaj.

Smukaču se je posrečilo, da se je oprostil svojih spon, ker je nenavadno spreten in močan.

Od vseh strani silijo beriči vanj, da bi ga premagali, toda to je težavno delo.

Smukač s koncem raztrgane verige udriha krog sebe, da se beriči za glave drže.

Konečno morajo odnehati.

Krvavi hite iz ječe, zadovoljni, da jim jetnik ni pobegnil.

Divji tolovaj na zaprta vrata tako silovito tolče, da se po vsem sodnijskem poslopji razlega.

131. poglavje.

V zatiškem samostanu.

Krasna noč. — Tolovajke iščejo zaklade. — V samostanski cerkvi.
Skrivnostni hodnik.

Krasna noč. Z nebrojnimi zvezdami je posuto jasno nebo, luna sveti, da je skoraj svetlo kakor po dnevu.

V mesečini leži zatiški samostan.

Mal zvonček se oglasi, menihi hite v svojo cerkev, da pri gorečih svečah opravijo svojo polnočno molitev.

Kmalu potem se cerkvena okna stemne, pobožniki odhajajo v svoje celice.

Vse potihne. Nič se ne gane — toda čuj — kaj je to?

Od gozda sem se temne postave bližajo, krepke kmetice so, ki po travniku korakajo proti samostanu.

Amalija je s svojimi tovarišicami.

Samo šest deklic jo spremlja, one pogumnice, ki so pomagale pri ropu na trsatski cerkvi, ostale so v gozdu z Uršiko in Sabino skrite.

Lenčika je poleg Amalije.

„Ali bo beračica na nas čakala?“

„Mislim, da.“

„Tukaj je rudeči križ.“

„Da, vendar pa nikogar ne vidim.“

Lenčika se na vse strani ozira in tudi Amalija že nestrpna postaja.

Sedaj se na jugu prikaže bližajoča se ženska.

To je pričakovana beračica, ki tiho pokašljuje.

Nikdo bi ne mislil, da je to prekanjeni ogljar Tone.

Amalija zasika, da bi starko na-se opozorila.

„Tedaj ste točne,“ šepeta lopov, „seveda — hihhi, če taka bogatija vabi.“

„Saj bodete tudi Vi svoj primeren delež dobila,“ glasi se Amalijin odgovor.

„Zastonj še smrti ni.“

„Kam bodemo sedaj šle?“

„V samostan.“

„Toda visok zid ga obdaja in vrata so zaprta.“

„To je vse res,“ pravi ogljar Tone, „toda ključ imam, ki nam bo odprl mala vratica. Potem pridemo na veliko dvorišče.“

„Ali niso tam psi?“

„Ne.“

„In ali bodemo od dvorišča prišli v samostansko cerkev?“

„Seveda.“

Ogljar Tone izvrstno igra svojo vlogo. Ob palici se guglje proti malim vratom.

Tu potegne iz žepa ključ, katerega je že poprej skrivaj ponaredil.

Kmalu se vrata odpro.

Amalija smukne na dvorišče.

Tovarišice so tik za njo.

Mesec razsvetljuje prostorni dvor, toda ob zidu je temna senca. —

V njej se tolovajke naprej plazijo.

Pridejo do cerkve.

Amalija stoji poleg ogljarja Toneta.

„Poprej sem še menihe moliti slišala,“ šepeta.

Rokovnjač se reži.

„To je bila polnočna pobožnost — sedaj bodo tri do štiri ure počivali. Toliko časa nas ne bo nikdo motil.“

„Ali je to gotovo?“

„Seveda. Samostanski red mi je natanko znan.“

Temna senca preprečuje, da Amalija ne more beračico v obraz pogledati.

Ko bi bilo svetlo, takoj bi previdna tolovajka osupnila.

„Tu so mala vrata, ki so noč in dan odprta.“

„Tem bolje.“

Ogljar Tone se obotavlja.

„Hitro, hitro,“ sili ga načelnica tolovajk, „čas je drag.“

„Zakaj niste vseh svojih tovaršic sabo pripeljala?“ šepeta lopov nezadovoljen.

„Dosti nas je.“

„Ne, ne bodete mogle zaklade odnesti.“

„No, potem je tudi jutri še jedna noč — le naprej!“ vleva Jurij Skopčeva nevesta.

Beračica smukne tako urno v cerkev kakor mlada mačka. Zviti razbojnik skoraj na svojo vlogo pozabi — toda Amalija se za to ne zmeni.

Misli njene so pri zakladu.

Tolovajke stoje v cerkvi. Tu notri je precej svetlo.

Sicer gori samo pred altarjem večna luč, toda skozi okna pada jasna mesečina.

Deklicam je nekako tesno pri srcu.

Na steni visi veliko razpelo. Kristušovo podobo na njem obseva blede mesec.

Lenčika se k Amaliji drenja.

„Bojim se,“ šepeta. „Križani Jezus tako čudno gleda, kakor da bi bil živ. To je plašno.“

„Ne nori,“ pomiruje jo Amalija. „Saj vidiš, da je podoba lesena.“

„Sama ne vem, da sem danes tako bojazljiva.“

Ogljar Tone se ne boji, pobožnih podob niti ne pogleda. Iz njegovih očij se vse kaj družega sveti — zverska strast.

„Hihhih,“ pravi sam pri sebi, „punice so se mi v resnici na limanice vsedle. No, vjeli bodemo ostale, ki se nam brez krasne Amalije ne bodo mogle ustavljeni.“

Tolovajke pelje v nasprotno stransko ladijo cerkve.

Ogljar Tone se tukaj dobro izpozna.

Tu vodijo skozi mala vrata stopnjice pod zemljo. V vdolbinah ob strani počivajo umrli menihi.

Na hodnik pridejo.

Pred razrušenim zidom obstoje.

„Tam-le je bilo,“ šepeta lopov, „skozi oho špranjo sem zagledala železni zaboj, v katerem je menda zaklad skrit. Treba bo grobljo nekoliko odstraniti.“

Amalija mu prikima.

Deklice pridno delajo. Tudi načelnica ne drži križem svojih rok.

Lenčika se naenkrat oglasi.

„Tu na steni vidim neko podobo.“

„Tako je prav, kjer je podoba, mora tudi špranja biti. Kje je slika?“

„Tukaj-le.“

„In tu je razpoklina,“ pripomni lisjak.

Deklice posvetijo skozi špranjo, toda notri ničesa ne zapazijo, ker luč ne pada v celi prostor podzemeljske shrambe.

„Kaj nam je sedaj početi?“ praša Lenčika.

Ogljar Tone se smeji.

„Hihhih, kakošno prašanje? Ta-le podoba na steni ima poseben pomen. Prepričana sem, da se za njo skriva kak tajen vhod.“ —

„Ali se ne motite?“

„Ne,“ odgovarja ogljar Tone. „Spominjam se, da je pred mnogimi leti moja stara mati zasukala tako podobo. Seveda takrat ni bilo zakladov tu v samostanu. Ko bi mi Ve le hotele pomagati, jaz sem tako slabotna — sama ničesa ne opravi —“

Amalija in Lenčika počepnete k rokovnjaču.

„Kje naj pa poprimeve?“ prašate lepi deklici.

„Hm,“ premišljuje lopovski slepar poluglasno, „kako je takrat že rekla moja stara mati? Ah — sedaj se spominjam, pritisniti je treba na desno koleno podobe ter jo potem zavrteti.“

Amalija in Lenčika si tega ne daste dvakrat reči.

Upirate se z vsemi močmi ob sliko, ki nekoliko iz stene štrli. —

Začetkoma je ves njujin trud zastonj.

„Le krepko!“ izpodbuja ju ogljar Tone, ki žarečimi očmi poželjivo zre na razkošni dekliški postavi, „taki stari skrivnostni stroji večkrat vsled rje zastanejo, zaradi tega je treba velike sile, da jih človek premakne.“

Deklici svoje moči podvojite. Na vse pretege se upirate proti podobi.

Tu Lenčika začudena vsklikne. „Suče se!“

„Da — premika se,“ dostavlja Amalija zasopena.

In resnično — ko se deklici še jedenkrat proti sliki uprete, začne se odpirati.

Čudno škripanje se začuje v steni. Pri luči svetilnic zagledajo veliko luknjo.

„To je hodnik,“ šepeta Amalija.

„Da, da,“ pritrjuje ogljar Tone, „pot k zakladu nam je odprta.“

„Ali niste trdila, da že za to steno stoji železni zaboj?“

„Ne, bolj na levo je,“ odgovarja ogljar Tone. „Mogoče je tudi, da sem se nekoliko motila, kajti dolgo je že tega in spomin me vsled starosti zapušča — to pa je gotovo, da nas ta hodnik k bogastvu popelje.“

„K zakladu,“ mrmra Amalija, „noter moramo — preiskati moramo skrivnostni hodnik.“

132. poglavje.

Andrej in lepa Jera.

Na poti. — Sumnja. — Prihod tovarišev.

Tolovaji pod vodstvom Cekinarja imajo že dolgo pot za sabo. —

Preko kočevskih gozdov se bližajo proti Notranjskej.

Ti gozdi se vlečejo od Hrvatske nepretrgano do goriške meje. —

Sedaj si po trudapolnem nočnem potovanji po skoraj brezpotni goščavi še-le počitek privoščijo, kajti vsled zagrebških in reških dogodkov vse ceste kar mrgole oboroženih preganjalcev.

Konečno si smejo reči, da so iz vsake nevarnosti. Danes si še-le po preteku več dni napravijo prvo pravilno taborišče, z uticami od zelenih vej in z veselo plamtečim ognjem sredi njih. —

Ob slednjem ležita dva tolovaja.

Pante in Cekinar sta, ki razven razpostavljenih straž jedina bdita; vsi ostali tovariši po uticah krepko smrče.

Ta dva moža sta železne narave, ki potrebuje le malo počitka.

„Bog ve, kako se sedaj Smukaču godi?“ pravi Cekinar zamišljen.

„Oj, zaradi svojega prijatelja me malo skrbi,“ odgovarja Pante. „Poznam ga, kako premeten je. Zviti lisjak se bo že znal izgovoriti. Celó če ga obsodijo — preostaja nam dosti časa, da ga glavar oprostí.“

„Ti Juriju Skopcu veliko zaupaš.“

„Seveda, in to popolnoma opravičeno.“

Cekinar se proti uti ozre, ki je nekoliko večja od drugih ter stoji ob strani.

„Tam spi Hrvatova zakonska dvojica,“ šepeta, „jaz se svoje sumnje ne morem otresti.“

„Tiho, ne bodi tako glasen.“

„Saj ne kričim.“

„Res, da ne, toda Jera ima tanka ušesa, kakor ris — menda celo sliši kako trava raste.“

Cekinar se k kovarišu zavalil.

„Ne morem si pomagati, Hrvat in njegova žena se mi vedno bolj sumna zdita. V noči, ko ste bili na Reki, povrnila se je vražja Jera še-le proti jutru v tabor. Sam sem jo pri tem zasačil. Izgovarjala se je, da ima novega ljubčka, toda tega jej ne verjamem. Prepričan sem, da Vas je ona izdala.“

„Nemogoče to ni.“

„Ne, Jera je vsega zmožna.“

„Še bolj tiho morava govoriti,“ šepeta Pante. „Če se ne motim, je tam-le nekaj zašumelo. Hrvatova žena je bolj nevarna kakor deset dragoncev, in kogar ona črti, mora se pred njo čuvati.“

Cekinar mu prikima.

„Ali bi ne kazalo, da jo zgrabimo in povežemo?“

„Ne, ne, to bi bilo popolnoma napačno, kajti dokazati jej ne moremo ničesa in preveč je prekanjena. Najbolje počakamo, da se z Jurijem Skopcem zopet združimo. Dolgo glavar ne bo več izostal in potem naj glavar sam to zadevo reši.“

„Da, to je najpametneje.“

Tolovaja še nekaj časa mej seboj šepetata, utrjujeta se jeden drugemu v sumnji zoper Hrvata in njegovo razuzdano ženo. —

Sicer ima Pante prav, meneč, da se je treba Jere čuvati. Zapeljivka ne spi, kakor tudi ne njen mož. Oba pri ognju ležeča tolovaja skozi vejevje opazujeta.

„Janko,“ šepeta žena, „Cekinar in Pante naji sumita. Škodovala nama bodeta.“

Rokovnjač se na svojem ležišču malomarno na drugo stran obrne.

„Kdo Ti more kaj dokazati, Jera?“

„Saj sem Ti že povedala, da me je Cekinar zasačil, ko sem se vračala. To je gotovo sumno.“

„No, drugemu pa itak ne ve.“

Jera premišljuje.

„Bolje bi bilo, ko bi ona-le dva za vedno obmolknila. To moram še temeljito preudariti.“

„Seveda, časa imaš za to dosti. Pojdi k meni, Jera, bodi mi dobra!“

„Ne,“ zarentači ljubeznjiva ženica srdito. „Ravno danes si me zopet s svojo surovostjo razžalil.“

„Ne uganjaj sitnostij!“ godrnja Janko, „takoj mi greš sem ter mi daš poljub!“

„Nočem.“

„Oho, jaz sem Tvoj mož.“

„Stran mi pojdi!“ sika ona. „Najprvo Ti Tvoje neotesanosti ne odpustim. In če me ne pustiš pri miru, razpraskam Te tako po obrazu, da se štirinajst dni ne moreš med ljudmi pokazati.“

Hrvat svojo zakonsko polovico predobro pozna. Godrnjaje se zavije v odejo ter se k zeleni steni obrne.

V taborišču mej tem glasno postane.

Straže dajo znamenja, in ko tolovaja pri ognju kvišku planeta, zagledata nekaj bližajočih se oseb.

„Hura — Černič — Polde!“ zakliče Pante veselo.

Jera se zgane.

„Kje je glavar?“ praša Cekinar.

„Da, kje je?“ odgovarja Polde. „Že zopet nas je zapustil, sam se je v novo nevarnost podal. Nas je naprej poslal, pod Hrušico naj ga čakamo. Na poti tja smo na Vaše straže naleteli. Sedaj se hočemo k počitku vleči — poprej pa moramo hitro nekaj utic od vej postaviti, kajti proti jutru pada preveč rosa. Pošteno smo trudni, za vraga, že tri noči nismo imeli pravega spanja.“

„Ne pretiravaj, Polde!“ oglasi se Černič, „ali se v skrivališči za zidom nismo zadosti odpočili?“

Polde nekaj nerazumnega pred se zamrmra.

„Vse jedno, truden sem zadosti,“ pristavi glasno.

„Kje je pa glavar ostal?“ praša Cekinar radoveden.

Černič mu potrebno poroča.

„No, kaj tacega!“ meni Cekinar, „Jurij Skopec ima kar tri hudiče najedenkrat v sebi. Če se mu le kaka nesreča ne pripeti, ker se je za Vas žrtvoval.“

Černič z glavo zmajeva.

„Glavar ima svojo srečo,“ pravi konečno. „Boginja Fortuna mu je naklonjena.“

Cekinar ga prašaje pogleda.

„Kakova ženska je to, ta Fortuna?“

Černič se smehlja.

„Boginja starih Rimljanov.“

„O njej nisem še ničesa slišal. Tovariš, Ti si menda tudi tak učenjak, ki je čital veliko knjig.“

Černič ne odgovori.

Trpko — da, boleстно se mu obraz zmrači, skoro žensko-mladostni obraz z nežnimi, črnimi brkicami nad rudečimi ustnicami. —

Tiho odide.

Cekinar je divji tolovaj, toda toliko naravne olike ima, da ne nadleguje skrivnostnega tovariša z nadaljnimi vprašanji.

„Ta dečko ima gotovo boljšo preteklost,“ mrmra podnačelnik. „To se že na njegovi zunanosti vidi. In glavar ga posebno odlikuje — no, ne zavidam ga, kajti Jurij Skopec vendar ve, da sva midva, Smukač in jaz najboljša, kadar se bo treba resno bojevati.“

Černič stopi v utico, katero si slučajno tik Hrvatovega bivališča sestavi iz nekaterih vej. Nekaj volnenih odev mu za ležišče zadostuje. V nje se zavije, da bi poskusil v spanji pozabiti vse, kar mu razjeda srce.

Da, pozabiti — ko bi bilo mogoče!

Bolestne poteze na njegovem obrazu pričajo, kako žalostne spomine so Cekinarjeva prašanja vzbudila v njem.

V duhu vidi one čase, ko še ni bil tolovaj.

Kaj je bil Černič poprej, tega nikdo ne ve — mladi tolovaj trdovratno molči o svojej preteklosti.

Ne more zaspati.

Včasih se proti ognju ozre.

Tam sedita Cekinar in Pante z novimi prišleci, ki poročajo, kaj se je zadnji čas Juriju Skopcu vse pripetilo.

Glasi smeh se razlega, kajti tolovaji pripovedujejo, kako je glavar odprl svinjak ter se s pomočjo prašičev rešil v skedenj. —

To je nekaj za divje tovariše, ki skoraj obožujejo svojega glavarja.

Sedaj zasliši Černič v bližini grozovito smrčanje.

To je Janko Hrvat, ki se je po prepiru z lepo Jero napil žganja, tako da kakor pobit spi na svojem ležišču.

Mladi tolovaj ne ve, kdo tako strašansko grči, toda mej tolovaji se je temu že privadil, taki glasovi ga več ne motijo.

Z nova začuje neko šumenje, kakor da bi se žensko krilo drsalo po suhljadi na tleh.

Ko pogleda skozi vhod, zapazi žensko postavo, ki na tleh čepi.

„Kdo je tukaj?“ praša zamolklim glasom.

„Jaz sem, Jera,“ glasi se odgovor.

Mladi tolovaj z roko odmahne, kakor bi se hotel nečesa neprijetnega obraniti. Trpko se nasmehne. Spomni se noči, ko se je skoraj do nezavesti upijanil, da bi prepodil mučne misli iz preteklosti.

In tu se mu je zapeljivka, Hrvatova Jera, približala v vsej svojej razkošnosti.

Posrečilo se jej je, da je premotila mladega moža, ki jo je objemal in poljuboval.

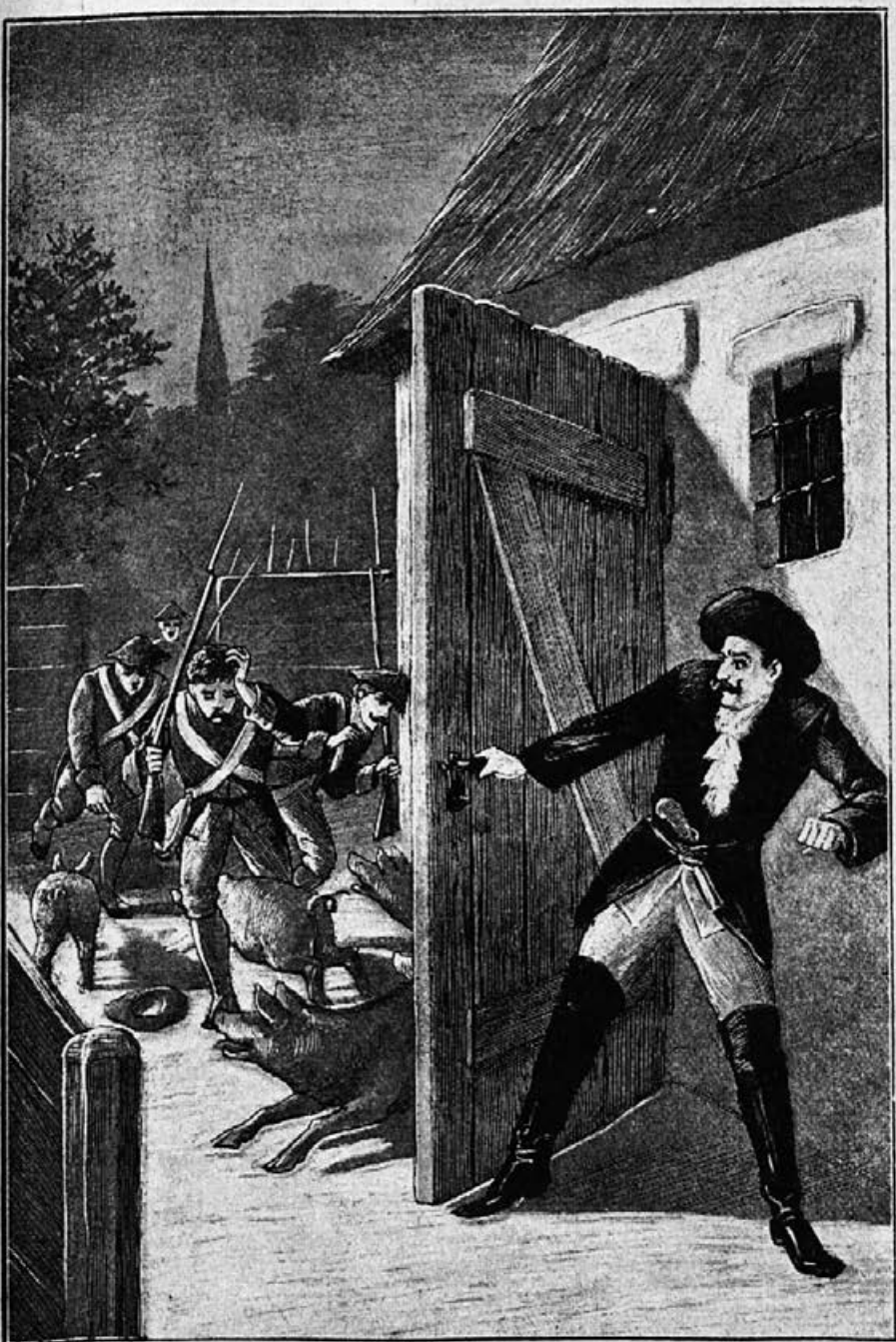
Kolikokrat se je tega že kesal. Jera je pozneje še večkrat skušala, na skrivnem ž njim skupaj priti, toda Černič je vsak pot to zabranil, ne da bi jo bil naravnost razžalil.

In sedaj razuzdanka zopet prihaja, sredi tihe, molčeče noči, že je tik njega, že čuti njeno vročo sapo.

„Andrej“, šepeta lahkomisljenka, „jaz sem, Tvoja Jera.“ Černič se vsede.

„Pustite me v miru!“ pravi resno, toda ne neprijetno. „Bila je takrat burna noč — nisem se zavedal, kaj delam.“

„Toda ljubkala sva se“, sika vragica ter se k njemu pripogne.

Čakor divji lov se šč. tinarji mej vojake zakade.

„Pijan sem bil — sicer pa resnice ne tajim.“

Prekanjena kača se smehlja.

„Andrej“, šepeta, „Vi ste tolovaj, ne pa svetnik.“

„V tem oziru imate prav“, odgovarja mož zamolklo, „vsi mostovi so za mano razrušeni, naprej moram, brez prestanka naprej — in koncem mojega potovanja štrle kvišku vešala.“

Jera se zopet smeji.

„Ej kaj, kdo bo sebe s takimi mislimi mučil? Nikdo ne ve, kaj ga jutri čaka, in ravno najpobožnejši imajo dostikrat najgrozovitejšo smrt.“

„Toda mirno vest imajo“, odgovarja tolovaj žalostno.

Mala, mehka in gorka ročica ga prime za desnico.

„Kdor tako premišljuje, je norec — da, velik norec, Andrej. Povem Vam, živeti mora človek, kakor se mu prilika ravno nudi, ljubiti in uživati.“

Černič molči. Zapeljivka si to po svoje tolmači.

„Andrej“, šepeta razuzdanka, „ali slišite, kako Hrvat smrči. Celo steklenico žganja je izpil, ne da bi jo poprej odstavil. Sedaj bo spal, dokler mu solnce na nos ne posije. Jaz pa nisem trudna, rada bi še z Vami kramljala in — no, pa saj me razumete. Zaradi tega sem k Vam prišla.“

Z nova začuti njeno vročo sapo. Njen lepi obraz je tik njegovega, njene žareče oči gledajo v njegove, zdi se mu, da sliši, kako bije njeno sree.

„Kako krasna poletna noč je nocoj“, šepeta razkošna zapeljivka, „ravno prava je za ljubkanje in objemanje. Pozabite preteklost ter živite sedanjosti.“

Predno jej more odgovoriti, pripogne se k njemu. Vroče ga poljubi lepa lahkoživka.

Toda on ostane miren. Ne sune je sicer od sebe, toda počasi se oprusti njenih objemačih ga rok.

Zdi se mu, kakor da bi se vspenjala velikanska kača po njem, da ga polagoma zaduši.

Jera se k njemu pritisne.

„Ali nočete ničesa od mene vedeti?“ sika razsopena.

„Pustite me“, pravi tolovaj hladnokrvno, „truden sem in ne morem se otresti neprijetnih mislij na minole čase.“

Ona mu hoče še nekaj odgovoriti, menda ga tudi vroče objeti.

V tem trenutku preneha smrčanje v sosedni utici.

Čuje se glasno zdehanje.

Janko se je prebudil.

Jera plane kvišku.

„Prišla bom zopet, ljubček — kmalu — kmalu, že prihodnjo noč“, zašepeta ter kakor senca izgine.

Černič se oddahne.

Olajšanega se čuti, kakor da bi ga bila pošast zapustila. V svoje odeje se zavije.

Poleg pa se začuje Jankov hripavi glas.

Ko se je rokovnjač v svojej pijanosti zavalil z ležišča, ranil se je ob bodečem trnji.

Vsled tega se vzdrami. Jera ga mora obvezati. Rane ga hudo skele.

V jednomer stoka in javka, tako da razuzdanka ne more misliti na to, da bi se še jedenkrat k Černiču splazila.

„Le potrpi“, pravi sama pri sebi, „jutri po noči bo moj mož tem trdneje spal. Potem bom šla k Andreju. Razodela mu bom svoje visoko leteče načrte, njegova ljubica hočem postati — on pa tolovajski glavlar. Jurija Skopeca se moram odkrižati, kajti če mu Cekinar in Pante povesta, kaj zoper mene sumita, slabo bi se mi godilo. Zaradi tega moram že sedaj za to skrbeti, da mi Jurij Skopec ne bo nevaren postal. Černič mora moj suženj postati, zapoveduje naj tolovajem, moji nasprotniki pa morajo poginiti.“

Jurij Skopec in graščakinja.

Obila postrežba. — Siloviti snubač. — Orjaška moč.

Pojedina na gradu je končana.

Z nenavadno ljubeznjivostjo je svojim gostom postregla — jedina žena mej zalimi plemiči, katerih marsikdo si želi pridobiti njeno roko.

Zaljubljeni pogledi proti krasnej gospej — plašljivi proti silovitemu grofu!

Vsi vedo, da se tudi on trudi, pridobiti si bogato in lepo graščakinjo, ter se bojijo njegove orjaške moči. In to popolnoma opravičeno.

Grof je na slabem glasu.

Prepirač je in meč njegov je prelil že potoke krvi. Izvanredno je izvežban v orožji, in ker je vrhu tega tudi nenavadno močan, ogiblje se ga vsakdo, kdor le more.

Častilci divne gospe dobro vedo, da bi grof pozval na dvoboj vsakega, katerega bi baronica Stojanska posebno odlikovala.

In ker je v takih slučajih tedanje čase vedno le meč odločeval, dvojiti ne more nikdo ob izidu slučajnega dvoboja.

Imenitna gospa se noče še v zakonske spone vkovati — veseli jo le, če ima kolikor mogoče veliko oboževalcev krog sebe. Silovitega grofa se boji, vendar se mu na drugi strani noče zameriti, ker je v Budimpešti zelo vplivna oseba.

Ko se jej plemenitaš dobrika, smehlja se mu baronica sladko — misli pa si pri tem vse drugače.

Gostje pijo mnogo vina. Glave so jim razgrete, in ker je popoldanski zrak zelo soparen, žele si plemeniti lovci počitka.

Služabniki jim odkažejo sobe, v katerih jih hlad in krasni divani vabijo k počitku.

Tudi grof, ki je največ pil, zahteva v isti namen sobo.

Poprej pa ima še priliko z lepo gospodinjo govoriti.

„Milostiva baronica Stojanska“, sika pol pijani zaljubljenec, „z gotovostjo računam na to, da zapustim Vaš lovski grad kot Vaš zaročenec.“

„Ali se Vam tako mudi?“ prša ga nekoliko zasmehljivo. „Mlada sem še ter hočem vsaj nekaj časa še uživati zlato prostost.“

Grof postane slabe volje.

„Zanašam se, da mi izpolnite prošnjo, milostiva gospa — kot prijatelj Vam morem zelo koristiti — kot sovražnik zelo nevaren postati.“

Izgovorivši od služabnikov spremljan godrnjaje odide.

Lepa graščakinja dolgo gleda za njim.

„Bati se moram tega divjaka“, šepeta divna baronica, „toda moj mož ne bo postal, silovitež bi me konečno še pretepал.“

Lepa žena zre zamišljeno na tla.

„Kako naj se ga le odkrižam?“ pravi sama pri sebi. „Silil bo neprenehoma v mene in mogočne zveze ima. Sicer me z grdo ne more prisiliti, vendar mu je pa vse zaupati. Ko bi me kdaj napadel? Prvipot bi ne bilo, da bi storil kaj takega. Danes mi je že pretil.“

Zaničljivo se graščakinja nasmehlja.

„Nikdo se mu ne upa zoperstaviti. Celo najognjevitejši moji čestilci se ga boje, ker menijo, da bi jih v dvoboju usmrtil. Vsi so strahopetneži — seveda, grof je nevaren nasprotnik.“

Zamišljena odide iz dvorane proti svojim sobam.

Tam jo že zvita hišina pričakuje.

„Milostna gospa“, šepeta prekanjena služkinja, „tujec se je zbudil. Skozi okence ga lahko pogledate.“

„Ah — takoj grem.“

Hišina hoče z baronico oditi.

„Ne, pusti me, sama grem!“

Služkinja ostane smehljaje v sobi, ponosna gospa pa odide k tajnim tapetnim vratom.

Ta vodijo v ozek hodnik mej dvema gladkima stenama.

Njeno svilenno krilo šumi. Z roko dvigne svojo obleko ter tako prav tiho pride na konec tajnega hodnika.

Tudi tukaj so zopet vrata, ki so od zunaj z zapahom zaprta.

V vratih je mala, s steklom zadelana luknjica, skozi katero se vidi v sobo, ki leži onstran stene.

Lepa žena pogleda noter.

V krasno sobo vidi, v kateri se mudi zali tolovajski glavar.

Sredi svoje nenavadne ječe stoji pogumni mož ter zre na steno, na kateri visi nekaj slik.

To so podobe iz grškega bajeslovja, Leda z labudom, Cevs in Evropa, Ar in Venera, z jedno besedo slike, ki v človeku vzbujajo strasti.

Obraz tolovajskega glavarja je miren, ne vidi se hladnokrvnemu možu, da čuti kaj družega, kakor občudovanje umetniške dovršenosti.

Lepa gospa odide v stranski hodnik.

Tam so železna vrata, skozi katera je Jurij Skopec dobil svoja jedila.

Baronica odpre okence.

Počasi se glavar obrne ter v odprtini zapazi divni obraz krasne lovke.

Glavo viteški nagne, ne ponižno, potem pa ponosno odgovarja njenim očem.

„Ali je za Vaše potrebe zadosti preskrbljeno?“ praša ga ona po daljšem prestanku.

On jej pritrdi.

„Knežje se mi je postreglo“, pravi mirnim glasom in samozavestno, kakor bi tega nobeden kmet ne storil.

„Če bi le vedela, kdo je ta človek“, misli si lepa gospodarica, ki postaja vedno bolj radovedna.

Zopet zre na ponosnega moža.

Jurij Skopec se jej zdi vitek — skoro mladeniški, ko ga primerja z orjaškim grofom.

In vendar divna baronica slutí, da je ta skrivnostni tujec nenavadno močan.

Čudno se nasmehlja.

„Ali se res ne bojite?“ praša ga baronica.

On se smeji.

„Bojim — zakaj?“

„Saj vendar vidite, da je soba podobna ječi kakor jajce jajcu.“

Jurij Skopec se po izbi ozre.

„Ječe niso take.“

„Aj, zapori so različni“, pravi lepa gospodarica. „Vaša soba nima oken, pač pa močna železna vrata.“

Pogumnež z ramama zmaje.

„Ničesa se ne bojim.“

„Ali res ne?“

„Ne!“

„Če bi pa jaz zaukazala, da morate tu notri za vedno ostati?“

„Tega ne verujem.“

„Zakaj ne?“ praša ga ona prisiljeno-resno; „če sem Vas tu sem zvalila, da bi se polastila sumnega moža?“

Krasna žena sedaj pričakuje, da bo postal jetnik nemiren. Jako se moti.

Predrzni glavar niti s trepalnico ne migne.

„Lepa gospa“, pravi Jurij Skopec, neprestano v njen divni obraz gledajoč, „ponosna gospodarica, ali menite, da me ta vrata morejo ovirati, ko bi se hotel oprostiti?“

„Oj, gotovo da, tu bi celo Simson obupal.“

„Ali to res mislite?“ praša jo tolovajski glavar ravno-dušno.

„Ta soba je toliko varna“, odgovarja graščakinja živahno, „da je nikdo zoper mojo voljo ne more zapustiti.“

„Jaz sem družega mnenja“, oglasi se Jurij Skopec. „Ta vrata za-me niso nikaka ovira.“

„Hvalite se!“

„Samo ropota se ogibljem“, odgovarja predrznež, „ker nočem, da bi koga opozoril. Da sem pa v stanu, ta vrata razbiti, hočem Vam dokazati.“

„Kako?“

Jurij Skopec ne odgovori. Mirno stopi k steni.

Tam visi vsled neke vražje vere velika podkev.

Po mnenji takratnih ljudij je podkev v hišo srečo donasala. Pribita menda ni bila nikdar na konjsko kopito ter je kovana iz najboljšega železa.

Jurij Skopec jo z žreblja sname.

Za trenotek se mu oči zasvetijo, nekaj zaškriplje in na dva kosca zdrobljena podkev pade na tla.

Baronica ga začudena gleda.

„Ali Vam ta dokaz zadostuje?“ prasha jo pogumni glavar. V njenih čarobnih očeh se čudno zabliška.

„Da, da — verjamem Vam —“

„Sobo lahko vsak trenotek zapustim, če le hočem“, pristavi Jurij Skopec samozavestno.

„Ne, ne, ostanite — prosim Vas“, oglasi se baronica skoraj bojazljivo.

Predrznež jej prikima.

„Prošnji lepe gospe nasproti sem — suženj“, pravi resno in odločno in iz njegovih očij švigajo strele.

„Kdo ste Vi?“

„To bo ostala moja skrivnost“, pravi tolovajski glavar mirno.

Okence v železnih vratih se zopet zapre.

„Kakšen mož“, šepeta zala gospa vsa zmedena — „oj, njegovo tajnost moram izvedeti, še danes na večer, po noči, vse mi bo razodel.“

Urno odhiti v svoje sobe, kjer jo hišina pričakuje.

Lepa graščakinja molči, toda v njenih čarobnih očeh se sveti trden sklep — ni dvojbe — nocojšno noč mora ona skrivnost očita postati — nocoj še hoče krasotica z neznanim tujcem govoriti.

V podzemeljskem hodniku.

Nenavadno srečanje. — Razkrinkan. — Priznanja. — Ljubosumnost vzbujena.
Črni naklepi.

Ogljar Tone stopi z Amalijo in njenimi tovaršicami v hodnik za podobo.

Najprej korakajo po starodavnem rovu v velikih ovinkih. Amalija že nepotrpežljiva postaja.

Sicer zoper staro beračico še ničesa ne sumi, toda čudi se, da še niso v obokani shrambi, v katerej stoji železni zaboj.

Ogljar Tone mora na dotična vprašanja odgovarjati.

„Prišle bodemo tja,“ pravi slepar, „hodnik ima le toliko ovinkov, kmalu moramo biti na mestu.“

„Meni se pa zdi, da se vedno bolj oddaljujemo,“ meni Lenčika.

„Motite se — hodnik vodi v krogu,“ zagovarja se lopov živahno. „Povem Vam, da gotovo pridemo v zakladnico. Le hitimo, bogati plen nas čaka.“

Pohlepnost po velikem premoženju uduši vse pomisleke.

Prvi stopa ogljar Tone, koj za njim lepa Amalija. Preoblečeni rokovnjač naenkrat obstane.

„Kaj je, starka?“ praša ga Amalija.

„Nekaj je pred mano zašumelo,“ odgovarja ogljar Tone, ki nima dobre vesti.

„Netopir je bil menda.“

„Ne, drugačen glas je bil.“

Amalija vsklikne.

Pred njo se naenkrat zabliska svetilnica in pri njenem svitu zapazi krasno mlado deklico, poleg katere zraščen spak čepi. —

Ogljar Tone na svojo vlogo pozabi — vzravna se po konci. —

„Prokleta — to so strahovi,“ zakliče naravnim glasom ter hoče mimo Amalije zbežati.

Prepozno!

Škratasti pritlikavec plane kakor strela nanj in predno se rokovnjač zave, leži že na tleh, na njem pa čepi neznanski sovražnik.

Amalija je tako iznenadena, da v prvem trenutku ne ve, kaj se krog nje godi, Lenčika pa zgrabi samokres.

„Stojte — stojte!“ začuje se mil dekliški glas, „tu je orožje nepotrebno. Tukaj sem zaradi tega, da preprečim veliko lopovstvo.“

Lenčika samokres za pas vtakne, ogljar Tone pa se zastonj trudi, da bi se spaka otresel.

Čudni pritlikavec ga tako krepko k tlom pritiska, da se ne more ganiti.

Amalija se nekoliko pomiri.

Mislila je najprej, da je lepa deklica prikazen, sedaj pa začuje njene bližajoče se korake.

Ni dvojbe, to je človek od mesa in krvi.

„Kdo ste?“ zakliče načelnica, „kako pridete tu sem?“

Skrivnostna lepotica pokaže s prstom nazaj v temni rov.

„S tem možem, svojim zaščitnikom, sem od zunaj že proti večeru, predno se je zmračilo, v ta hodnik prišla, ker sicer bi me bili zapazili.“

„Kdo?“ jeclja Amalija.

„Tovariši tega nevarnega moža preže pri izhodu teh podzemeljskih prostorov.“

„Tega ne razumem — ta beračica —“

„Ni ženska, marveč preoblečen mož,“ odgovarja krasna deklica. —

Amalija se za glavo prime.

„Ni mogoče!“

„Oj, saj se bodete prepričale, da govorim resnico,“ pravi tujka. „Oteti se morete iz nevarnosti, če se nemudoma povrnete, ali pa v tem rovu ostanete, dokler se ne zdani. Zunaj so hudobni rokovnjači, dva tolovaja in nekaj tovarišev v oguljenih rudarskih opravah. Ko bi bile iz tega hodnika stopile — polastili bi se Vas bili.“

„Tega ne razumem.“

Milica bliže pristopi.

„Jaz sem uboga, preganjana deklica,“ prične pripovedovati. „Tukaj ta-le nemi mož je moj jedini prijatelj, moj varuh. Otel me je, ko je bleda smrt že s svojo koščeno roko segala po meni. Govoriti ne more — jeden samkrat sem ga slišala, da je sam sabo govoril, sicer je pa nem, nikdar besedice ne zine, vse pokaže le z znamenji ter očetovsko za-me skrbi.“

„Povejte dalje!“

„Skrila sva se v stare razvaline,“ nadaljuje Milica, „in tam sva slišala nesramen naklep. Ta preoblečeni mož Vas naj pelje v podzemeljski rov zatiškega samostana. Na prosto bi bile Ve posamezne stopile, lopovi bi Vas bili premagali. Strašna osoda bi Vas bila čakala, grdobe so Vas hoteti časti oropati.“

Ljubka devica globoko zarudi, ko to poroča, toda pomagati si ne more, celo resnico mora povedati.

„Tudi jaz sem dvema teh rokovnjačev le slučajno ubežala,“ pristavi revica. „Takrat mi je pretila ravno ista nevarnost.“

Amalija jej prikima.

„Poznam ju,“ mrmra Jurij Skopčeva ljubica, „to je Kramar, moj stric — in oni hudobnež — ,rudeči Tomaž.“

Milica teh besed ne more razumeti.

Lenčika vidi, da škratasti spak še vedno drži preoblečenega hinavca.

Sluti, kaj bi nemi nesrečnež rad imel, ter mu pomoli dolg jermen. Norec ga vzame, in predno se more ogljar Tone ubraniti, poveže mu roki na hrbtu.

Sedaj mu zraščenec potegne ruto raz glavo.

„Mož je,“ zakliče Amalija.

„Da, lopov je,“ pristavi Lenčika. „Ha, to je oni slepar, ki nas je že jedenkrat opazoval. Tej deklici se moramo za svojo rešitev zahvaliti.“

Amalija pristopi k Milici.

Za roko stiska lepo deklico, ki ne ve, da je oče njen plemeniti grof Sokolski.

„Bogato Vas bom obdarovala,“ pravi Amalija.

Milica z roko odmahne.

Ponos se vzbuja v njenih prsah, nezavedni ponos grofovske krvi.

„Svarila sem Vas,“ pravi, „toda ne zaradi plačila, marveč ker sem hotela hudobijo preprečiti.“

„To je hvalevredno, zaradi tega smete pa vse jedno vzeti malo svotico denarja.“

„Ne storim tega.“

„Ali imate premoženje?“

„To malo, kar potrebujem, si sama lahko preskrbim,“ odgovori Milica. „Saj znam delati.“

Amalija jo meri od nog do glave.

„Ah — Vaša zunanost ni po tem.“

„Plemenita gospa nisem.“

„In ravno to sem mislila.“

„Revna služkinja sem,“ odgovarja Milica, norec pa jo gleda z žarečimi očmi.

Skrbi ga za ubožico navdajajo — povsod sluti nevarnost.

Le vsled Miličine nujne prošnje je privolil da sta sem prišla. Obvarovati jo je hotel vsake nepravilike.

In norec se s svojo slutnjo ni motil.

Lepe tolovajke so zopet pomirjene. Amalija stopi k Lenčiki.

„Kaj naj zdaj storimo?“ prša hlastno.

Lenčika premišlja.

„Ne povrnita bi se sedaj v cerkev,“ pravi konečno, „pre-nevarno je to. Menihi bi morda zopet molili in potem bi itak morale nazaj. Moj svet je ta, da počakamo tukaj do belega dne. Potem se morajo lopovi umakniti, me pa se s tovarišicami združimo.“

„Da, to je pameten svet. Kaj se naj pa s tem - le hudobnežem zgodi?“

„Kaznovati ga moramo.“

„Kako?“

„Smrti je vreden,“ šepeta Lenčika, „tak hudobnež ne zasluži milosti.“

„To je res.“

Tolovajke so s tem popolnoma zadovoljne: nekaj kamenja na tleh leži, tam se vsedejo.

Amalija Milico neprestano gleda.

Njeno ljubko lepoto občuduje, toda ob jednom jo zavida.

To že v njenem značaji leži, neprijetni čuti jo vedno navedajajo, kadar jo kaka druga v lepoti nadkriljuje.

Tako se jej je že zgodilo, ko je prvipot zagledala Sabino, in tako občuti sedaj, ko vidi divno krasoto nesrečne grofovske hčere. Seveda tega ne razodene, namreč se deklici zaupno približa. —

Norec straži stokajočega ogljarja Toneta, ki proklinja svojo nesrečo ter želi, da bi vsi vragi prišli po njegovega premagovalca.

Lopov čuti, da je izgubljen, in temni pogledi tolovajskih deklic mu pripovedujejo, da ga čaka grozna kazen za izdajalstvo.

Na skrite zaklade nikdo več ne misli.

Deklice so prepričane, da je bila to le izmišljena laž, s pomočjo katere so se jih rokovnjači hoteli polastiti.

Sicer so nekaj stranskih hodnikov zapazile, ne pride pa jim na misel, da bi jih preiskale.

Vse čakajo, da se zdani, potem bo še-le mogoče, te prostore brez nevarnosti zapustiti.

Tudi Milica se vsede, poleg nje pa Jurij Skopčeva ljubica.

„Vi pravite, da ste služkinja?“ prične lepa tolovajska načelnica.

„Tako je.“

„To je komaj verjetno.“

„Resnico govorim.“

„In kje ste služila?“ izprašuje jo Amalija.

„Na gradu Sokolskem,“ izda se uboga deklica nehote.

„Sokolsko — Sokolsko.“

Amalija komaj prikriva svojo razburjenost.

„Ali je ta graščina na Dolenjskem?“

„Da.“

Amalijine oči se čudno svetijo, toda siloma se pomiruje.

„Sokolsko,“ pravi zopet. „Tudi jaz poznam ta stari grad po govoric, tam je nekdo služil, kateri mi je dober prijatelj.“

Milico ostro opazuje.

„Bil je grofov lovec.“

Nesrečna Milica se zgane.

„Jurij Skopec mu je ime,“ nadaljuje ljubosumnica počasi, „ali ste ga poznala?“

Obraz grofovske hčere smrtno prebledi.

„Ona je,“ pravi Amalija sama pri sebi, „to je ista deklica, katero so tolovaji iztrgali glumačem. Ha, tukaj jo najdem. Oj, to je čudno naključje. Rešila nas je, in vendar jo sovražim, moram jo črtiti.“

Milica molči.

Amalija se k njej pripogne.

Njene žareče oči se strastno blisketajo, ko vidijo pred sabo čarobno, divno-krasno obličje.

„Izvedeti moram, ali ga ljubi,“ misli lepa tolovajka, „da, resnico moram izvedeti — še danes.“

„Ali ste grofovega loveca poznala?“ prasha glasno.

„Da.“

„Ali ste večkrat ž njim govorila?“

„Redkokdaj.“

„Včasih pa vendar?“

„To je res.“

V Amalijinem srcu gori ljubosumnost.

Zopet se k nedolžni deklici pripogne.

„Ali hočete bivšega loveca še jedenkrat videti?“ prasha zamolklim glasom.

Ko bi Milica mogla zapaziti, kako se njeni novi znanki oči svetijo, prestrašila bi se grozno.

Toda Amalija sedi v senci.

Milica sliši nenavadno prašanje.

„Ali Jurija Skopca poznate?“ prasha svojim ljubkim glasom.

„Vem, kje je sedaj,“ pravi Amalija, ne da bi naravnost odgovorila.

Na Miličinem obrazu se barve preminjajo. Spomni se, da je mož, za katerega bije njeno nedolžno srce, postal tolovajski glavar, na drugi strani pa si neskončno želi, da bi ga še jedenkrat videla.

Amalija zapazi, kako se bore razni čuti v dekličinem srcu. —

„Ljubi ga,“ oglašča se v njej ljubosumnost, „ni dvojbe, ljubi ga! Moja tekmovalka je, odvrnila mi bo njegovo srce, kajti čarobno je lepa, lepši od mene.“

Tako misli Amalija. Velika bolest jo muči.

Tekmovalke ne trpim,“ oglašča se v njej zavist, „ne trpim nobene poleg sebe. Ta deklica mi je na poti, sovražim jo — umoriti jo moram.“

Amalija v svojej strasti pozabi, da je njo in njene tovarišice ta ljubka deklica rešila ostudne osode. Preveč je za-njo Milica na svetu, najraje bi se je takoj tu doli pri zemeljskih ostankih umrlih menihov iznebila.

Tu zagleda nemega norca.

Poleg ogljarja Toneta čepi in Amalija zapazi, kako nezaupno zre vanjo ta nenavadno pogumni in močni zraččeneč.

Ali spak sluti, kakošne misli se rode v njej?

Nemogoče to ni.

Tu jo Milica pogleda.

Kolik strah, kolika bolečina se izraža v njenih ljubkih očeh! —

„Ali veste, kje je sedaj Jurij Skopec? Ali me morete k njemu peljati?“ praša revica tresočim se glasom.

„Da,“ odgovarja Amalija hripavo, „ali naj Vas tje spremlim?“

„Še ne vem, ne morem Vam tega povedati, ne, sedaj še ne,“ zdihuje Milica.

In svoji mali, nežni ročici dne pred obraz.

Žalostni čuti jo premagajo, kajti mej njenimi belimi prsti se pokažejo svetle solzice.

135. poglavje.

Tolovajsko taborišče ob ,ajdovskem grobu‘.

Pod Hrušico. — Janko in Jera gresta po živež. — Kako si Jera zna prijatelje pridobiti.

Čudna pokrajina je Kras. Vsako ped zemlje si mora narod na njem z velikim trudom priboriti.

Toda tudi svoje prirodne lepote ima. Od časa do časa se prikažejo male dolinice, in tam notri, v zavetji pred silovito burjo, raste pritlično drevje, skromna zelišča in osat.

Proti zapadu pa se dviguje Hrušica in mogočni Nanos; celo to gorovje pokrivajo temni gozdi, sredi katerih se na samotnih krajih očesu pokažejo nakopičene skale, katere narod imenuje, ,ajdovske grobe‘.

Največji tak grob so v prejšnjih časih, predno je razpadel, imenovali ,grob starega kralja‘. Sredi Hrušice ob bregu je nadkriljeval najbolj orjaške smreke. Ljudje so se ga ogibali.

Pripovedovali so si razne grozne bajke. V temnih nočeh je nekdanji slovanski kralj iz groba vstajal ter na vrhu Hrušice sedeč ogledoval svojo vojsko, katero je sovražnik v silni bitki potolkel.

Tudi drugih duhov, škratov in vil se ni manjkalo — z jedno besedo, nikdo se ni upal v goste gozde, ogibal se jih je, ako je bilo le mogoče.

Tak je kraj, v katerem se hoče Jurij Skopec s svojimi ljudmi sniti.

Tolovajem gosti gozd ni zapreka, marveč ugodno skri-vališče.

Po trudapolnem plezanji skozi goščavo pridejo na malo planjavo.

Tu si hitro napravijo utice, in sicer pod orjaškim drevjem, ne toliko iz bojazni, da bi jih kdo tukaj iskal, nego zaradi vročih solnčnih žarkov.

Cekinar in Pante napravita še posebno uto, v kateri pa nikdo ne biva — namenjena je za glavarja, katerega pričakujejo. —

Nikdo za Jurija Skopec ne skrbi, ker ga še vedno ni — predobro ga poznajo, kako pogumen je in ob jednom previden.

Udomače se po možnosti, da se odpočijejo od dolgega potovanja.

Cekinar in Pante sta jedina, ki si ne privoščita miru.

Ogledujeta si okolico, in ko se prepričata, da je vse varno, spomnita se zopet sumnega Hrvata in njegove zvite Jere.

Tako Cekinar kakor tudi Pante vesta, kako je ta zakonska dvojica v maščevanji zlobna, oba slutita, da sta vzrok Smukačeve nezgode na Reki.

Dokazov jima sicer manjka.

Zaradi tega morata čakati, da se Jurij Skopec povrne — njemu hočeta to zadevo prepustiti.

Jera je prekanjena vragica. Dobro vidi, kako jo opazujejo; hoče si mej tolovaji iskati prijateljev.

In to se jej kmalu posreči.

Seveda ne misli na to, da bi pričela ljubezen z navadnimi tolovaji.

Za to ima posebne vzroke.

Začeli bi jo preveč zaničevati, ko bi se vsakemu udala — vrhu tega mora pa tudi z ljubosumnostjo svojega moža računati.

Jera je tedaj previdna.

Jedinemu, kateri jej sedaj ugaja, Andreju Černiču, se ni mogla približati, kajti žganje je pošlo in brez tega Janko Hrvat le lahko spi.

Jeri so druga sredstva na razpolago, da si pridobi prijatelje ter tako osnuje stranko mej tolovaji, ki bo vedno stala na njeni strani.

Sedaj je treba za živež skrbeti.

Mesa se sicer ne manjka, kajti divjačine je v gozdih dosti, tudi ovac in kož je na pašniku veliko. Če katera izgine, mislijo posestniki, da se je v gorovji izgubila in da so jo zveri raztrgale. Toda v tolovajskem taboru je treba tudi kruha in sočivja.

Hrvatova dvojica je že od nekdaj v to izbrana, da preskrbuje živež.

Janko je slaboten možiček, zaradi tega je najbolj pripraven, da se s svojo ženo za krošnjarja preobleče; na ta način najlažje preskrbuje potrebni živež.

Na malem vozičku, v katerega je vprežen mršav konjiček, poskrije mej raznim blagom nakupljena živila, s katerimi se potem po noči v tabor vrača.

Tako je bilo vedno poprej.

Danes gredo trije tolovaji kot kmetje preoblečeni za njima.

Tako je Cekinar odredil, ker jima več ne zaupa.

Jera pred odhodom nalašč steklenico žganja tako nastavi, da jo Janko v roke dobi.

Če pijače tudi ni zadosti, da bi upijanila rokovnjača — vendar žganje zadostuje, da se Hrvat malo briga za svojo okolico.

S steklenimi očmi zre pred se, z bičem poganja konja ter včasih razuzdano pesem zakroži. Oči mu celo za nekaj časa skupaj padejo.

Jera to prav dobro opazi.

Platno v ozadji voza nekoliko odgrne, da more s tremi tolovaji govoriti.

Ti se namuzajo, ko zagledajo lepi obraz zapeljive grešnice.

Toda dobro vedo, da je Hrvat nevaren človek, zaradi tega si ne upajo, predrzno se jej bližati, kajti njen mož ne pozna nobene šale.

Lepa razuzdanka jim namigne, naj prav blizo pristopijo.

„No, ali Vam ni dolgčas“, praša jih tihim glasom, „ali ne bi radi z lepimi deklicami nekaj veselih ur preživel?“

„Najraje z Vami samo, krasna Jera“, odgovori najpredrznejši treh tolovajev.

Jera odkima z glavo ter z roko odmigne.

„Ne, to je izključeno“, odgovarja skoraj odurno. „Kaj pa mislite o meni?“

„No, v taboru se marsikaj govori“, pripomni isti tolovaj. „Vi menda tudi niste od slame in lesa, lepa Jera.“

Obraz se jej stemni.

„To so neumne čenčarije, katere si odločno prepovedujem. Če hočete lepe dekline imeti, pomagam Vam rada pri tem — toda zastonj še smrti ni na svetu.“

„Kaj pa zahtevate?“ prašajo vsi trije živahno.

„Tiho!“ svari jih odločno, „ne tako glasno, kajti moj Janko je jako nezaupen. Sploh je pa na Notranjskem mnogo tujih deklic pri večjih kmetih v službi, ki so vredne, da jih mladi možje poljubujejo.“

Tolovaji se razvesele.

„In take ljubice nam hočete preskrbeti, divna Jera?“

„Da, toda zastonj ne“, odgovarja prekanjena vragica tihim glasom. „Poskusila bom svojo srečo — seveda morate dekličem kaj darovati. Ali imate kako zlatnino pri sebi?“

„Gotovo jo imamo“, glasi se odgovor, „take reči se dajo vedno porabiti.“

„Dobro“, pravi Jera, „videla bom, kaj se da napraviti. In v zahvalo zato zahtevam od Vas, da bodete z menoj držali, ko bi Cekinar in Pante pri glavarju zatožila.“

„Oho, kaj pa imata ta dva zoper Vas?“

„Huda sta na-me, ker se jima nisem hotela udati“, pravi zvitka kača ter se pri tem pomenljivo nasmehne.

„Tako, tako.“

„Ali hočete biti na mojej strani?“ poizveduje Jera.

„Seveda — roka roko umiva. Zanesti se smete na nas.“

„Dobro, verjamem Vam.“

„Jera, hej!“ zakliče naenkrat Hrvat ter se obrne. „Kaj pa delaš?“

„No, s tovariši govorim“, odgovarja mu rezko. „Pri belem dnevu spiš. Poženi vendar, da pridemo kmalu h kakemu kmetu!“

„Kaj pa se imaš ž njimi pomenkovati?“ izprašuje nezaupni mož.

„Moj Bog, o nakupu živeža smo se posvetovali.“

Janko nekaj zagodrnja ter z bičem konjiča požene.

Solnce stoji visoko na nebu ter močno pripeka.

Trije tolovaji iz previdnosti nekoliko zaostanejo.

Janko Hrvat je na Notranjskem dobro znan. Kmalu zavije na dobro mu znano stransko pot ter pred veliko kmetijo ustavi. —

Tu hočejo s kupčijo pričeti.

Jera je že nekaj vreč pripravila, v katerih je tako blago, ki ugaja tamošnjim prebivalcem. Seveda so to samo uropane reči, toda tukaj jih bo lahko razpečati.

Psi zalajajo, kmalu se približajo hlapci in dekcle, konečno tudi gospodar sam na prag stopi.

Janko se v kupčijo ne meša, ker ve, da je njegova žena zgovornejša.

Ta začne svoje blago ponujati. Kmetu pa gre denar nerad izpod palca.

„Ničesa ne kupim“, pravi gospodar ter svojo ženo na stran porine, ki poželjivo zre na lepo blago. „Take stvari so za nas predrage in denar je v težkih časih preredit.“

Jera se smehlja.

„Zaradi tega smete vse jedno kupiti, gospodar“, pravi: „če nimate denarja, vzamem tudi druge reči, katere potem lahko v mestu prodam. Slanino, klobase, kruh, sočivje, vse to mi je toliko vredno, kakor gotovina. Odjemalcev se ne manjka za take stvari.“

Kmet usta široko odpira, kajti takih krošnjarjev še ni videl. —

Obraz se mu zjasni ter ženi dovoli, da si sme veliko ruto in blago za celo obleko izbrati.

Sam pa prinaša razne jestvine, klobase in kruh, vrhu tega pa tudi sod vina.

Obe stranki sta s kupčijo zadovoljni. Kmet se muza, tolovajska zakonska dvojica pa tudi ni nezadovoljna, da se jej je vse brez zaprek tako posrečilo.

Hlapci in posebno dekcle se kisló drže, kajti blago jim jako ugaja, denarja pa jim primanjkuje.

Dekle poželjivo gledajo na voz, kjer ležijo na razgled tako krasne reči.

Jera to dobro opazi.

„Gospodar“, pravi kmetu, „veliko prošnjo imamo do Vas. Solnce se je že nagnilo ter strašno pripeka. Rada bi se nekoliko s svojim možem odpočila. Darovala bi Vašim otrokom kaj lepega, ko bi smela pri Vas ostati.“

Kmet jej prijazno prikima.

„Le v hišo stopita“, pravi prekanjeni ženski, „gostoljubnost je pri nas doma. Hej, Šimen, spravi konja v hlev ter ga nakrmi. Vidva pa bodeta z nami jedla. La noter pojdit, tam je hladneje.“

Jera je to vabilo pričakovala.

Voz zapeljejo v skedenj ter vrata zapro, da nihče ne more do blaga priti.

Tolovajska dvojica pa gre z gospodarjem v hišo, kjer je prijetno hladno.

Jera podeli otrokom svetinice na baržunastih trakovih, kar posebno kmetici ugaja.

Slednja odide v kuhinjo, da pripravi večerjo, Janko Hrvat pa se s kmetom za mizo vsede.

Kmalu stoji pred njima vrč dobrega vina.

Tudi Jera si privošči kozarec črnine, potem pa kakor slučajno na dvorišče odide, da pogleda, kje dekletiči.

Jeri ni treba dolgo iskati.

Kmalu zagleda dvoje okroglih, mladih deklic, ki sta v živahnem razgovoru. Skrivaj se jima približa, ne da bi jo deklici zapazili.

Za velikim sodom stoječ čuje, kaj deklici govorite.

„Krošnjar ima res krasne reči, ali ni res?“ pravi prva dekla. —

„Da, da, Tončika, prav imaš. Kako lepo je blago, svilene rute, trakovi in platno. Oj, ko bi mogel človek tako bogat biti, da bi si lahko vse to nakupil!“

„Da, ta neumni denar! Od kod naj ga vzamem? Plača je tako majhna, da si ž njim komaj preskrbim najpotrebnejšo obleko.“

„Bogatim ljudem se res dobro godi — vse si lahko privošči, kar jim sree poželi.“

Tako še nekaj časa modrujeta, potem pa hočeta po svojih opravkih oditi.

Sedaj je prišel za Jero pravi čas.

Mirno izza soda stopi, da se dekli skoraj prestrašite.

„Vse sem slišala“, pravi zvita kača, „zaradi tega se Vama pa ni treba sramovati, kajti vsak človek bi rad imel take lepe reči. No, kako je, ali ne bi Vama ugajali zlati uhani ali pa ličen prstan?“

Dekli se žalostno držite.

„Kaj nama želja pomaga“, pravi Tončika, „ko nimava denarja?“

Jera bliže pristopi.

„Tega Vama ni treba“, pravi zamolklim, skrivnostnim glasom.

Tončika jo neverjetno pogleda.

„Zastonj nama nikdo ne bo nič dal“, pravi konečno.

„Ne, to je res. Toda na svetu je mnogo drugih reči, za katere se dobe take lepotije.“

Tončika z glavo odkima.

„Norčujete se z nama.“

„Ne, to je resnica.“

„Ne verujem Vam.“

„No, ali me hočete poslušati? Od naju dveh, mene in mojega moža, takega darila ne smete pričakovati, pač pa od drugih ljudi.“

„Tega ne razumem“, pripomni druga dekla.

Jera se smehlja.

„Pristopita prav blizo. In sedaj Vaju prašam: ali znata molčati?“

„Seveda.“

„Samo Vajina škoda bi bila, ko bi ne znali jezika za zobmi držati“, nadaljuje Jera. „Obe sta okrogli, sveži deklici, za katerima se marsikateri dečko ozira. Svetovala bom nekaj, potem pa storita, kakor Vama je drago. Prigovarjala ne bom nobeni.“

Dekli postaneta radovedni.

Jera prične svojo grdo nakano izvrševati.

„Jaz in moj mož nisva sama semkaj prišla. V najini družbi so še trije možje, ki tudi krošnjarijo. Del svojega blaga imajo na najinem vozu, nekaj manjših, toda dragocenih rečij pa sabo nosijo. Možje so mladi in zali ter zelo zaljubljeni v lepa

dekleta. No, ali me razumeta? Tudi za gorke poljube se dobivajo zlatnina in druge dragocenosti."

Dekli sta prebrisani, vendar pa sta v zadregi ter molčita. Jera se muza.

"No, mislim, da sta dosti pametni", nadaljuje nesramna zapeljivka. "Stavim, da je vsaka izmed Vaji že imela svojega ljubčka. Saj mi je znano, kako je na svetu. Oni trije možje so zali ter bodo na večer prišli, če jim sporočim. Tam-le pri vrbah ob potoku bodo čakali. Če vesta še za tretjo deklico, ki bi rada imela kako zlatnino, vzemita jo sabo. Premislita si to stvar natančno. Po večerji bom še jedenkrat tu sem pogledala ter mi potem povejta, kaj sta sklenili storiti. Rečem Vama samo toliko, da imajo oni trije možje krasne stvari pri sebi in da so zelo radodarni nasproti zalim in prijaznim dekletom. No, le premislita se!"

S temi besedami Jera odide ter dekli sami pusti.

Razuzdanka je premetena. Pri večerji dekel niti ne pogleda.

Janko pije, da ga vino kmalu premaga.

Na klopi zadremlje, Jera pa odide zopet na dvorišče.

Sedaj jedino Tončiko zagleda.

"No, kako je?" praša jo naravnost.

Tončika se na vse strani plašno ozira.

"Prišle bodemo", šepeta dekle, "tudi Mina bo šla z nama.

Kje so pa tuji krošnjarji?"

"Pri vrbovji. — Ob kateri uri naj Vas pričakujejo?"

"Ob desetih — takrat moremo še-le hišo neopaženo zapustiti."

"Dobro," pravi Jera, "in jutri bodele tako lepe stvari imele, kakor se Vam še nikdar sanjalo ni."

"Le tako naprej", šepeta vražja ženska. "Danes sem že tri tolovaje na svojo stran pridobila. Sedaj si samo še želim, da bi Jurij Skopec prav dolgo izostal, potem bom kmalu imela večino tolovajev za sabo. Potem naj me Cekinar in Pante le tožita, opravila ne bodeta ničesa zoper mene."

136. poglavje.

Moč ljubezni.

Podkupljena hišina. — Boj na smrt in življenje.

V gradu baronice Stojanske je vse mirno.

Gostje vsi počivajo, kajti na lovu so se utrudili. Jeden sam se izmed njih čuje.

To je siloviti grof, ki si na vsak način hoče lepo baronico pridobiti. Surov, kakor je, skoval si je danes načrt, s katerim upa svoje namene doseči.

Ta načrt je ravno tako nesramen, kakor je visokorodni grof sam, ki ga hoče izvršiti.

Grof z lepo svotico denarja podkupi nesramno hišino krasne graščakinje.

Ta naj vrata k sobam svoje gospe odprta pusti, da se bo mogel silovitež po noči k njej vtihotapiti.

Iznenaditi hoče divno baronico — izrabiti njeno sramežljivost in slabost — mogoče jo tudi surovo s pretnjami prisiliti, da ga prizna za ženina.

Grof nikakor ne dvoji, da bo na ta način dosegel svoj namen.

Vse si je dobro premislil.

Delal se bo trudnega ter se ne bo udeležil lova, ki se bo proti večeru vršil.

Graščakinja je že pri kosilu rekla, da bo doma ostala. Ta prilika se silovitežu najbolj pripravna zdi.

Seveda ne ve, zakaj če baronica doma ostati, njena skrivnost ni nobenemu gostu znana.

Jurij Skopec v svoji krasni ječi še vedno mirno čaka, kaj se bo z njim zgodilo.

Privoščil si je obilo in okusno kosilo.

Ponosni mož dobro ve, kako naklonjena so mu vsa ženska srca.

In tudi v tem slučaju se ne vara.

Popoludne mine.

Tolovajski glavavar od daleč sliši šum in lajanje psov, ki prihaja od lovske družbe.

Potem vse potihne.

Večer se bliža, okence pri železnih vratih se odpre in Jurij Skopec dobi večerjo ter steklenico izvrstnega vina.

Kmalu potem, ko je z jedjo gotov, zarožljajo železna vrata. —

Jurij Skopec vstane.

Ječa se počasi odpre, na pragu stoji zaupnica divne graščakinje.

Služabnica žarečimi očmi gleda zalega moža, kateremu celo kmetska obleka kaj dobro pristuje.

„Pojdite z mano!“ šepeta služkinja.

Jurij Skopec pristopi k njej.

„Pojdite in molčite,“ pravi zopet zaupnica. „Mož, ki zna molčati, se sme vedno na srečo zanašati.“

„No, saj sem si kaj takega mislil,“ mrmra pogumni mož.

Mirno stopa za žensko po ozkem hodniku, po katerem je že danes opoludne prišla lepa baronica k njegovi nenavadni ječi. —

Konečno obstaneta.

Služkinja pokaže z roko na vrata.

„Tu noter pojdite!“ pravi ter vrata odpre.

Jurij Skopec vstopi.

V krasni sobi stoji. Okna so s preprogami zagrnena in svetilnica na stropu čarobno odseva v rudečem svitu.

Za njim nekaj zašumi.

Ženska oseba stopi izza zagrinjala — graščakinja je, ki žarečimi očmi gleda zalega moža.

Kako krasna je divna, mlada vdova!

Belo, svileno krilo se njene lepe postave oklepa.

Tako pristopi k Juriju Skopcu, ki jo z nagnenjem ponosne glave pozdravi kakor vladajoč knez.

To pa je ne razžali, o ne, ravno nasprotno, njegov ponos jo tembolj razvname, da bi razkrila tajnost tega zalega moža. —

